Bd. 1th
W. 119

rificada para ante el dicho concejo: ⁊ no para otra parte. Y para alli le sea otorgada la apelació: y el mismo dia se presente ante el cõcejo. Y el cõcejo por si conozca dla causa o de juez q̃ conozca della. E si fuere cõfirmada la sentencia: pague el q̃ apelo seyscientos mrs. E si fuere reuocada: pagué los los alcaldes: o juezes comissarios q̃ la dierõ: repartidos enla manera q̃ dicha es enla ley antes desta. E si enel mismo dia no apelare o no se p̃sentare ante el cõcejo: la sentẽcia passe en cosa juzgada ⁊ se execute. E dela sentẽcia q̃ estos juezes dierẽ no aya mas apelació para el dicho cõcejo.

¶ Ley sesta.

¶ Si alguno se sintiere agraviado de algun alcalde ⁊ apelare del: el cõcejo o los alcaldes: de apelaciõ fagan justicia: avn q̃ el alcalde no sea llamado ni req̃rido: ni venga al dicho concejo. Pues sabia que estaua del apelado: ⁊ deuia yr o embiar: ⁊ no fue ni embio.

¶ Ley setima.

¶ Si dela primera sentẽcia q̃ diere el alcalde dela q̃drilla: o otro juez comissario del cõcejo: algun hijo del cõcejo apelare pa otra parte ⁊ no para el cõcejo: como los dispone estas leyes. El juez q̃ sentẽcio execute su sentẽcia. Assimesmo la execute si fue dada sobre dos carneros: o sobre valor de dozientos mrs. O si la dio por confessiõ de la parte en qualq̃er quãtidad. Otrosi sea executadas dos sentencias cõformes: sobre echar de possessiõ vno a otro: como se cõtiene enel titu. xxv. Ley. viij. O vode quiere tres sentẽcias cõformes sobre qualq̃er cosa. Otrosi quãdo dela sentẽcia q̃ dierõ los alcaldes de apelaciõ sobre quãtia de diez mill mrs: o de mill quejas de possessiõ o dende abaxo fue apelado pa el concejo. Y el cõcejo o sus juezes comissarios sentẽciarõ confirmãdo: o reuocãdo la dicha sentẽcia. Sea luego executada: avn q̃ la parte q̃ se dixere agraviada apele: por q̃ muchos apelan maliciosamẽte afin de dilatar: de q̃ la parte q̃ tiene justicia recibe mucho agravio. Pero avn q̃ la sentẽcia enestos casos sea executada: sigan se la causa ante los juezes dela apelaciõ. Y el procurador ⁊ los abogados del cõcejo: a costa del concejo ayudé a aq̃l por quié fue sentenciado Como se cõtiene enel titulo. rij. Ley. xiii. Y enel titulo. xlii. ley. ij.

¶ Titulo. xvj. delas residencias que han de hazer los alcaldes.

¶ Ley primera.

Los alcaldes de quadrilla q̃ salierẽ de sus officios: fagan residencia por si: o por sus procuradores: ante los otros alcaldes de quadrilla q̃ sucedẽ en sus oficios: por treynta dias. En los quales respondã alos q̃rellantes ante los dichos su cessores. E por q̃ mejor se faga: los dichos alcaldes sucessores notifiquẽ ⁊ fagan saber enlos lugares de su q̃drilla. Como fulano alcalde faze residencia: q̃ vengã antellos a se q̃rellar: los q̃ por el dicho alcalde fuerẽ agraviados: dẽtro dlos dichos treynta dias. E assi mesmo de su oficio fagã pesquisa: ⁊ pregunten alos testigos si conocẽ al dicho alcalde. y si saben q̃ aya vsado biẽ su officio. E si ha tenido parte en algũa renta siẽdo juez: ⁊ determinado ⁊ sentẽciado enella. E si ha recebido algũas dadiuas. O lleuado algunos cohechos a algunas psonas. y por q̃ razon. E sobre lo q̃ le pidierẽ los q̃rellãtes: o el de su officio hallare por la pesquisa: oya el alcalde ⁊ faga cumplimiẽto de justicia. E lo pcessado: ⁊ lo q̃ el sentẽciare: lleue lo q̃ embielo al primer cõcejo: para q̃ alli se vea como a vsado de su officio. Lo qual todo sea obligado a fazer el alcalde subcessor: so pena de treynta carneros La tercia parte para el cõcejo. La otra para el acusador. La otra para el alcalde que lo juzgare.

¶ Titulo. xvij. delos apartados

¶ Ley primera.

ra el alcalde que lo juzgare. Pero esta informaciõ no se tome de niños: saluo de personas mayores de catorze años. Segun se cõtiene enel titulo quatro. Ley. xiij. Cõtra los menores de quatorze años: no se faga pesquisa: ni les sea puesta demãda cõdenada: ni lleuada pena alguna.

¶ Titu. ix. delas acusaciones y q̃rellas.

¶ Ley primera.

Como se ha de acusar el q̃ hurtare: o encubriere cosa alguna. Enel titulo ocho delas pesquisas. Ley primera.

¶ Ley segũda.

¶ Enlas querellas ⁊ acusaciones: se proceda simplemẽte ⁊ de plano sin escripto: ni figura de juyzio: ⁊ sin escripto ⁊ sin procurador: como enlas otras demãdas. Segũ se cõtiene enel titulo. vj. delos juyzios. Ley. ij.

¶ Ley tercera.

¶ Si algun hermano diere q̃rella o acusare al q̃ le injurio: o hurto: o encubrio su cosa: y despues se apartare della. El alcalde o juez ante quié fue dada: proceda enel negocio: ⁊ sepa la verdad ⁊ castigue al malfechor. Y execute la pena por lo q̃ael ⁊ al cõcejo: o al arrendador toca. So pena de treynta carneros: como se contiene enel titulo quarto. Ley. xvij.

¶ Ley quarta.

¶ El que q̃rellare de otro: o le acusare por cosa q̃ contra el diga o faga: prueue gelo por testigos: o escripturas: o confessiõ dela parte. E si, puar no gelo pudiere: el acusado: salue se por su juramẽto diziẽdo q̃ no fizo tal cosa.

¶ Ley quinta.

¶ El q̃ se q̃siere querellar de otro o acusar le: fagalo venir dẽtro de treynta dias despues q̃ fue injuriado: ⁊ despues no sea oydo. Pero pasados los dichos treynta dias el cõcejo o sus alcaldes puedã proceder cõtra el malfechor: ⁊ castigar le de su officio: sin pedimiẽto ni querella de otro alguno.

¶ Ley sesta.

¶ Qualq̃er hermano q̃ dixere denuesto: o fiziere injuria a otro hermano: pueda ser acusado antel cõcejo o sus alcaldes o juezes: seyendo mayor de doze años: avn q̃ sea fijo familiar y en poder de su padre: como se cõtiene enel titu. j. Ley. vj. titu. xxxij.

¶ Titulo. x. Delas injurias y denuestos.

¶ Ley primera.

Si estando en juyzio antel cõcejo o alcalde o juez del dicho cõcejo: algũo dixere a otro algun denuesto: o palabra injuriosa: diziẽdo le q̃ miẽte: o llamãdo le traydor: o ladrõ: o otros semejãtes denuestos. Pague de pena cinco carneros: por cada vez q̃ lo tal dixere. E si le diere puñada: o cõ[illegible] dra: o cõ palo. Pague quinze carneros: la tercia parte para el cõ[illegible] parte si acusare: ⁊ sino para el acusador: la otra para el alcalde [illegible] sor: no tuviere ganado de q̃ pagar: el amo con quié biue o b[illegible] dada. E siẽdo requerido retẽga lo en si: so pena de pagarlo d[illegible] en poder de su padre: el padre pague por el fasta en quãtid[illegible] dria ganar en otra parte. Saluo si el fijo no esta a mand[illegible] cho de su haziẽda. E si la parte injuriada no acusare [illegible] passo de su officio, pceda ⁊ faga justicia: y execute [illegible] el cõcejo las dos partes. E si las tales injurias [illegible] blada: partida como dicho [illegible]

¶ El q̃ firiere a pasto: en [illegible] la pena suso dicha: [illegible]

[illegible] cusado [illegible] qualq̃er manera delas suso dichas: avn q̃ no este en juyzio aya [illegible] partyda como dicho es. E si no oviere testigos con q̃ lo provar: el a[illegible] q̃rellado eneste caso salue se por su juramẽto: diziẽdo q̃ no lo fizo. E si saluar no [illegible] q̃siere por su juramento: sea condẽnado enla dicha pena. Esto se entiẽda: saluo si el amo firio: o descalabro al pastor por cosa q̃ tenga fecha en su faziẽda: o

OLDRADI
PONTANI LAV-
DENSIS CONSILIA.

AVREA QVIDEM SVNT HÆC,
AC PENE DIVINA RESPONSA:
VT QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS,
siue ad praxim, siue ad theoriam spectent; difficilimæ
quæquæ ambiguitates explicantur, demùnque
in totius Reipublicæ summam
gratiam determi-
nantur.

SINGVLIS PRÆFIGVNTVR SVMMARIÆ,
& adiectus Index, peculiarissima quæquæ (multis numeris emendatius solitò restitutis) continens.

CASA PROFESSA IESV
BIBLIOTECA GRIS ARTERIA
Llibreria

LVGDVNI,
1550

REVERENDO PATRI DOMINO IOANNI FRANCISCO DE PAVINIS SACRAE THEOLOGIAE, NECNON diuini, ac humani iuris professori, sacriqúe palatij causarum apostolici auditori, Alfonsus de Sotto vtriusque iuris doctor Archidiaconus Ciuitatẽ. & thesaurarius Salamantiñ. S.P.D.

OLDRADI consilia, quæ superioribus annis etiã recognouimus, Reuerende Pater, iam secũdò pro viribus ingenij emẽdauimus, in quibus nõ facile ad te scribere, quãto labore defatigati sumus duabus de causis potissimũ. quarũ altera fuit paucitas librorum, qui conferri possent. altera eorũ, quos in correctionẽ adhibuimus, mira inter se dissensio. nonnulli enim plura consilia habebãt, alij vero pauciora. Si quidẽ in prima impressione ducẽta duntaxat & sexaginta quatuor cõsilia sunt elaborata: & in his quidẽ nõnulla superuacua. In hac vero secũda, trecenta, & triginta tria: quorũ aliqua (vt fertur) nouissimè reperta sunt Auenioni, vbi malo quodam vniuersali nimium properè moriẽtem, in Dominico sacris ædibus sepultum aiunt. Aliqua etiam ex tuo codice adiecimus. Pro qua re multũ me hercle tibi posteritas, & vtriusq; iuris studiosi debẽt. vt quo duce, & monitore Vitus pulcher librorũ impressor multorũ bibliotechas non modo Aduocatorũ, & sacri palatij Auditorũ, sed Cardinaliũ quoque, & Ro. pon. diligentissimè perquisiuit, vt ne vlla ex parte Oldradũ nobis nõ perfectũ restitueret. Sed nolo plura in hanc partẽ tecum dicere. satis enim peruulgatum est studiũ tuum, & ingens amor, quẽ habes in libris imprimẽdis. in illis præsertim qui officiũ tuũ expectare videntur. qualis erat nuper Oldradus, qui multis ab annis in te vnum respexisse mihi videtur, vt illũ tandem (quasi ab exilio) in ciuitatẽ reduceres. Nunc autẽ ad meipsum redeo. Multum profecto laboris mihi attulit librorũ diuersitas, breuitas verò, & angustia summariorũ aliquãto magis. Nã cum alij codices alia summaria haberent, quorũ quædam obscura fuerant: quædam vero consiliorũ mẽbra parum satis explicare mibi videbantur, optimũ nobis visum est exemplo, & doctrina prestãtissimorũ virorum Antonij de Butrio in allegationibus Lapi, Dominici de sancto Geminiano in consilijs Calderini, necnõ Baldi accutissimi, iuris interpretis, lucidiora quædã, longioraq; summaria præscribere, quò facilius intelligerẽt legentes quid, quaq; cõsilij parte traderetur. Postea vero singula consilia sub rubricis tam canonicis, quã legalibus prout nobis videbatur in ordinem digessimus. si qua vero longiora fuerant, ea diuisimus particulatim, quodlibet mẽbrorum proprio suo titulo assignantes. De qua re, haud scio, quid alij fortasse sentiẽt. mihi certe id visum est fore nõ inutile. Vt enim in eodẽ sæpe prato varij nascuntur flores, ita minime mirandũ est, si vno, eodemq; cõsilio qñque diuersa iura complectãtur. Quæ res tamẽ quãtũ fructum allatura sit vtriusque iuris studiosis, ipsi iudicabũt, qui legent: nã ad me quidem illud non attinet dicere. Tu vero. R.P. nolo tua laude defraudaris, cuius auspicio res ista, quantulacunq; est, in medium processit. quãuis enim publicis negocijs occupatus sis quotidie: sub tanta tamen causarum mole plus meditaris ętate iãm prouectus quã qui iuuenes in ocio vitam agunt, vt non iniuria de te dicamus quod de. Q. Fabio maximo dixit Ennius. vnus homo nobis cunctando restituis rem. Atq; hoc quidem tempore vehementer miror, quonã pacto præstare potueris, vt cũ in controuersia, quæ apud sedem apostolicam de puero tridẽtino agebatur, de iure responderes, nihilominus præsentis operis tabulam mira quadã diligẽtia, & ingenio reformaris. Quidquid igitur vtilitatis habet hæc noua Oldradi impressio: id totũ à te fluxisse intelligẽt homines, cuius cura & authoritate opus istud susceptum est, & quoad fieri potuit cũ diligẽtia elaboratũ. De Oldradi verò vita, atq; doctrina scribere superuacuũ est. Fuit enim (vt mihi quidẽ persuadeo) tibi penè similimus. Quod enim nostro tempore Six. Quar. Põ. Max. tu ipse præstare soles: hoc ille dũ viueret Ro. Põ. effecisse fertur, & in primis felicis me. Io. xxij. cui etiam tunc cũ ab vrbe discessisset, in arduis sæpe causis de iure respondisse fertur. Habet præterea testimonium doctrinæ suæ Ioannem And. hominem sanè omnium ętatis suæ facile doctissimum, quem in additionibus ad Spe. Oldra. sæpenumero allegare nõ puduit, quas hoc loco nõ afferimus: quoniam in calce huius operis cum concordantijs etiã cura & diligentia tua collectæ sunt & impressæ. Vale.

AD LECTOREM.

Omnia quæ certo congesta sub ordine cernis
Consilia: Oldradum composuisse ferunt.
Pars fuerat celebris, hominumque remãsit in vsu
Autoris titulum testificata sui.
Pars ignota magis fama abditiore latebat.
Quæ tandem ex cæcis est repetita locis.
Quæq; suum furuas dominũ visura sub vmbras,
Ad corpus pars est, ecce, redacta suum.
Ergo age, qui titubas, perplexas cernere causas,
Oldradi ante oculos accipe consilia.
Inuenies quo sit nodosi quæstio iuris,
Per veras leges dissoluenda modo.

EXIERVNT nouiter in lucẽ ad cõmunem omniũ in iure militantibus autoritatẽ irrefragabilia, ac penè diuina responsa sapientissimi iuriũ Monarchę do. Oldradi de ponte de Laude, vtriusque censurę luminis, supremi aduocati consistorialis in Romana curia excellentissimi, iuxta Rubricas quinq; librorũ decretaliũ & quasdã alias extraordinarias, continentia materiam forensibus controuersijs conuenientissimã: & quæ ad quotidianum vsum spectant, illa omnia vtiliter perstringentia. Appositis nouiter ante vnum quodq; consilium summarijs decisiuis cũ additionibus, & repertorio alphabetico singulares materias comprehendente.

Consilium primum.

In nomine domini amen.

CONSILIA ET QVÆSTIONES CELEBERRIMI VTRIVSQVE Iuris monarchę domini Oldradi de Ponte de Laude, qui suo tempore fuit aduocatus consistorialis in Romana curia peritissimus, recèns recognita & castigata: cùm Summarijs decisiuis ante vnumquodque consilium appositis, necnon Additionibus congruis in locis, & accentibus in qualibet dictione exquisitis aptè digestis.

De restitut. spolia. & de procurat.

CONSILIVM I.

1 *Tituli probatio, requiritur in restitutione quæ petitur fieri de beneficio: etiam si dicatur attentatum, & non sufficit promoto probare regis collationem siue præsentationem de illo beneficio sibi fuisse factam cum pluri. nu. sequen.*

8 *Item si duo instrumenta mandati procuratoris producantur de eadem data, in personas diuersorum, mutuò se impediunt, vbi non apparet aliquo modo de proprietate alterius. & nu. 9.*

IN causa Eboraceñ. attendẽdũ est quod multi & varij processus facti fuerunt inter procuratores domini Io. boncho, qui fuerunt semper mutati exvna parte: & magistrũ Io. de rocha procuratorẽ domini Ioã. de boncho ex altera. vidẽs dominus Ber. roiardi auditor causæ, omnes illos processus nõ sub sistere: pronunciauit reiterandum esse processum, qui propter diuersitatem procuratorum qui processerant in dicta causa & eam prosequuti fuerant, processus habiturus in dicta causa erat reiterandus ab actu quo incœpit procedere in dicta causa. magister Ioan. de rocha tanquàm substitutus à magistro. G. de bos. cũ de substitutione sua non constiterit nec constaret, postquàm interlocutoriam nullius partis appellatione suspensam magister A. de cignario substitutus à magistro A. Sapiti vno ex principalibus procuratoribus vt dicitur domini Ioan. bons. iterauit petitionem datam prius super reuocatione attentatorum, & articulos quos iam dudum dederat. ¶ Pro parte verò domini Ioã. de boncho nulli articuli dati sunt nec antiqui repetiti nec terminus datus ad articulandum. ¶ Modo ex articulis datis per magistrum. A. de cignario in prima causa, & repetitis in secunda, & positionibus datis per eundem, petit idem magister. A. attentata circa possessionem & statum possessionis domini sui in ipsius præiudicium, post quandam diffinitiuam sententiam latam per commissarios do. archiepiscop Eboraceñ. ante omnia reuocari, & in statu in quo erant tempore dictæ sententiæ, & tempore appelationis reduci, & ipsum dominũ restitui & reintegrari ante omnia ad possessionem & statum dictę possessionis, in qua erat tempore dictę sententiæ, & dictæ appellationis & ante. ¶ Modo quæritur, an ex productis hoc fieri debeat. & dicendum videtur quod non pluribus rationibus, & primò quia do. B. roiardi. pronunciauit reiterandum esse processum: vt. s. dictum est. Et cùm post dictam pronunciationem nulli articuli sint oblati pro parte domini Ioan. de boncho, nec datus terminus ad articulan-

1 dum, dari debet de nouo: † quia primo processu per sententiam circũducto imò tacitè pronunciato nullo omnia ex integro agi debent: vt. ff. de appel. l. si expressum. C. de senten. & interlo. om. iud. l. j. extra. de elect. c. dudum. ij. & tangit glo. ff. de re iudi. cùm

2 quærebatur. ¶ † Secundo: quia ad hoc quod fiat restitutio siue reintegratio oportet apparere eũ, qui se reintegrari petit possedisse, eo tempore quo se spoliatum, siue quo ad aliquid contra se indebitè attentatum asserit: vt. ff. de vi & vi arma. l. j. §. interdictum

3 autem hoc. sed hoc non est probatum, ergo &c. ¶ † Non obstat processus quidam in Anglia habitus, per cõmissarios episcopi Eboraceñ. quia non est per partem nostrã productus, sed per aduersam, nec recognitus, vnde remanet sicut scriptura priuata, quam constat fidem non facere: vt. C. de proba. l. instrumenta. & extra de fide instru. c. ij. Et dato quod ille processus esset recognitus, ad huc quantum ad possessionem partis aduersę si quando contigerit mentionem fieri, sermo ille semper fuit enunciatiuus qui probationem non facit: vt. C. arbi. tute. l. j. commu. vtriusque iudic. l.

4 scriptura. & extra de priuil. si Papa. li. vj. ¶ † Tertio, quia ad hoc vt in beneficialibus fiat restitutio siue reintegratio, oportet, eum qui reintegrationẽ huiusmodi petit aliqualiter probare titulum iustum & legitimę possessionis cui innititur: quia cùm probare debeat possessionem vt dictum est supra, & possessio in beneficialibus non fit sine institutione canonica vt extra de reg. iur. c. j. li. vj. & de insti. c. ex frequentibus. & hoc est quod dicit lex, quędam interdicta quæ de locis sacris vel religiosis proponũtur propter tatis causam continent: vt. ff. de interdict. l. ij. §. quædam. Et apparet quòd necessaria est probatio institutionis canonicę, quæ non est in quæstione nostra probata, imò contrarium apparet ex dictis partis aduersæ. Innititur enim pars aduersa collationi regis, & postea declarando dicit quod collatio illata illa vim prę-

5 sentationis habet. ¶ † Sed cõstat quod simplex pręsentatio non dat titulum possidendi ergo &c. vt extra de officio lega. c. dilectus. Pręterea de collatione regis quam allegant non apparet.

¶ Quarto dato quod omnia prædicta cessarẽt, adhuc restitutio siue reintegratio quę petitur fieri nõ debet: quia ex positionibus & eorum articulis apparet, quod, pars aduersa nũquàm titulum aliquem canonicũ habuit. ¶ Dicũt enim impositionibus quod de consuetudine, rex Anglię confert beneficia vacantia tempore quo temporalia ecclesiarum sunt sub sua manu. Postea dicunt quod rex anglie tempore quo temporalia ecclesię eboraceñ. erãt ad manum suam, contulit hoc beneficium quod asserunt fuisse domini Thomę secundum eos consecrati & confirmati in archiepiscopum Eboraceñ. per quæ apparet, quòd dictum beneficiũ

6 tempore collationis regis nondum vacauerat, † quia beneficia promotorum non vacant, nisi cum plenam & pacificam fuerint possessionem adepti archiepiscopatus seu episcopatus ad quos promouerentur. extra de elect. c. cùm in cunctis. & eo. tit. commissa. li. vj. & ibi no. per Archi. &. xxj. q. ij. si quis iam translatus.

7 ¶ † Non obst. si dicatur, quòd nos damus eisdem titulum quem & pars aduersa dat, videlicet collatione regis: quia nos sumus possessores, & de titulo possessoris querendum non est: sed solummodo petitoris: vt. ff. de iure. fisc. l. extat decretum. C. de peti. hære. l. cogi. ¶ Vnde & si tã meus titulus quàm suus sit imperfectus & nullus, debet tamen absolui possidẽs. C. de rei ven. l. res alienas. ff. si vsusfructus peta l. vti frui. & no. per Inn. ex

8 tra de procu. c. ex insinuatione. ¶ † Nec potest pars aduersa se iuuare ex articulo partis nostrę: quia cum ipsi contrarium dixerunt dicendo quòd collatio regis habet vim præsentationis, nostrum articulum negasse videntur, dando eius contrarium: vt. ff. de procur. l. pomponius. §. si is. & de exce. rei iud. l. si inter me. & sic non potest se iuuare ex articulo quem in effectu renuit, & negauit: vt extra de censi. c. olim. & ibi no. per Inno. ¶ Attendantur etiam, quòd. A. de agnano non est substitutus à magistro. A. sapienti viro, qui simul cum quodam alio in vno alio instrumento fuit constitutus procurator, & de duobus alijs in vno alio instrumento, eiusdem tamen datę & in aliquo diuersę tamen formæ constitutis, & sic sunt quatuor procuratores in duobus instrumentis eiusdem datę. Sed potuit esse diuersitas in horis.

9 † Vnde dubium est, quod ex illis procuratorijs præcesserit, & per consequens quod eorum alterum reuocauerit: vt. ff. de procura. l. si quis cum procuratorio. §. vltimo. Et in isto dubio nullus eorum debet admitti. vt. ff. de testamen. tute. l. duo sunt Titij.

Consilium secundum

& de hæredi.insti.l.in tempore·§·primo.Sicut dicitur de duobus testamẽtis,in quibus sunt diuersi instituti.nec apparet quod eorum sit posterius altero:quia ex neutro poterit adiri hęreditas. ff.de acqui.hære.l.eum qui duobus in principio . & per illam.l. terminatur quæstio sabbatina tacta.C.de edi.diui adri.tol.l.vlti
10 ma.&.ff.de bo.pos.secundum tab.l.j.§.si in duobus. ¶ † Nec priuilegium restitutorij iudicij,quod est,vt ante omnia restituatur spoliatus,vendicat sibi locum cum ex iam productis appareat spoliatum nullum ius habere,& hoc in spiritualibus ne detur alicui materia peccandi.Secus in prophanis vt hæc probantur extra de diuor.& repu.c.significasti.& nota per Innocen. extra de fil.presby.c.constitutus.& per hoc extra de restitu.spolia.c. literas ibi.& probationes offerantur &c.&.ff.vt in possessio.leg.l.si is à quo in princip.& ad exhi.l.tertia·§· ibidem. ¶ Quod autem dictus domi.Ioan.bonchus nullum ius habeat apparet:quia nullam institutionem vel collationem allegat, sed solam præsentationem vt ex declarationibus eius apparet.Et dato quòd collationem veram allegaret,allegat eam factam de beneficio non vacante vt pote archiepis.nondũ tẽporalitatẽ adepto vt dictũ est.ꝛ. imò nec spiritualitatẽ ꝙ apparet: quia si spiritualitatẽ habuisset sibi scripsisset rex qđ dictũ domi.Io.admitteret in canonicũ & in fratrem,& sibi assignaret stallum in choro & locum in capitu.
11 † cùm de iure communi institutio & destitutio pertineat ad episcopum ex.l.iurisdictionis.vt extra de officio ordi . conquerente quod non fecit,sed scripsit decano capitulo Eboracen. quasi archiepiscopali sede vacante.vt extra de instit. c. & si capitulum.
12 lib.vj.& de hoc dat articulum pars aduersa. ¶ † Ita etiam appareret eum non habere,nec habuisse ius alia ratione,quia solum actum regis allegat,qui ius ad canonicatum dare non potest.xvj. quæstione.vij.si quis deinceps.nec ostendit aliquã insti. vel confirmationẽ,vel actũ aliquẽ à persona ecclesiastica procedẽtẽ,qui necessarius est,vt quis ius habeat in canonicatu, quod est quid spirituale, siue imperator siue rex conferret vel præsentet vt no.
13 plenè per Inno.extra de elect.quod sicut.† Imò quando possedit propria authoritate,possediss videtur,& sic magis illicite detinuisse quàm possedisse.xvj.quęstione.vij.c.placuit.C.de acqui. pos.l.improba.ff.de acquir.pos.l.si ex stipulatu.& extra de priui.c.pastoralis.& dato quod collatio seu præsentatio regis potuisset ei ius dare & dederit,tamen illud perdidit:quia talem collationem siue præsentationem habuit pro derelicta,quod appareret ex transcursu temporis quo collatio fuit facta per regem.xx-
14 viij.sui regni anno:† & sic ex transcursu temporis præsumitur animus habendi pro derelicto.& inducatur etiam quæsiti iuris amissio.vt.ff.de acquirend.pos.l.peregre.&.l.si de eo·§· si fortè. & ibi nota.Et sic multiplici ratione apparet quod dictus dominus Ioan.bonchus nullum ius habet,nec vnquàm habuit in dicta præbenda,imò nec possedit licet fortè posset aliquis dicere eum tenuisse vt prædonem,& sic nullo modo destituendus est,
15 vt ex superioribus patet. † Non ob id quod suprà dictum est beneficia vacare ante adeptam possessionem pacificam,vt ait articulus per partem nostrã datus qui incipit. Item quod dictam consecrationem &c.quia verum est quod per consecrationem inducitur vacatio,sed non statim consecratione facta,sicut lex dicit quòd ex placito permutationis nascitur actio:sed non statim,sed demum traditione secuta. C.de rerum permutatio. l.
16 ex placito.& ibi nota . ¶ † Nec obstat si diceretur quòd reuocatio attentatorũ aliquid plus priuilegij habeat quàm simplex iudicium restitutorum, quia hoc non reperitur in iure scriptum:quia sicut de attentatis post diffinitiuam sententiam dicitur quòd ante omnia debent per appellationis iudicem retractari:sic etiam dicitur de spoliato, vt apparet extra de appellationibus capitulo non solum. libro sexto.&.C . si per vim vel alio modo.l.prima. & sic eodem latino & eisdem verbis loquũtur iura in vtroque casu. Debent igitur paribus passibus ambulare,sed spoliatus non restituitur: cũ apparet eum ius non habuisse,igitur nec per modum attentati restitutio fiet . ¶ Præterea attendatur capitulo non solum.quod facit differentiam, quando appellatur à diffinitiua, & quando ab interlocutoria, quia quando à grauamine non fit reuocatio attentatorum nisi prius appellationis causam cõstiterit esse verã,quando verò à diffinitiua fit reuocatio ante omnia,id est,antequàm de veritate causæ appellationis appareat: non autem dicit reuocationem fieri cùm iam de falsitate causæ appellationis appareat,& sic sint diuersa disputare de iustitia appellationis quo casu fit reuocatio, etiam in euidenti potest apparere, per acta in iudicio & iustitiam appellantis,quo casu non fit reuocatio.argumentum.ff.ne vis fiat ei qui in possessio.esse dicetur.l.prima·§·hæc verba.&.ff. de carbonia.edict.l.tertia·§·causæ.& maximè,quia appellatio ex cuius virtute dicit pars aduersa debere fieri reuocationem attentatorum falsam patenter, & de iure impossibilem causam continet Dicit enim quod dudum ex collatione bonæ memoriæ do.Regis Angliæ &c.& hoc erat falsum quia ipsimet dicunt
17 quòd ad Regem non collatio sed præsentatio pertinebat: † & impossibile erat de iure,ꝙlaicus possit titulum in ecclesia conferre.xvj.quæst.vij.si quis deinceps.& capit.laici.& per laicos extra de iure patro.capitul.præterea.& de priuile. cùm & plantare.ibi ecclesias verò &c. ¶ † Cùm igitur appellatio in sui forma,superficie,& figura,patentem facti falsitatem & euidentem iuris impossibilitatem continuerit,effectum appellationis non habet: ne ex virtutute eius possit sequi aliqua reuocatio attentatorum.argumentum.ff.quæ sen.sine appel.rescin.l prima·§·itẽ contra sacros.ff.de inter. action . l.in confessionibus.& extra de senten.ex capitul.venerabilibus.libro sexto,cum multis similibus. Ex prædictis itaque apparet remotis omnibus obiectionibus reuocationem attentatorum quæ petitur fieri, non de-
19 bere. ¶ † Sed an is,qui habet possessionem clandestinam,possit contra actorem excipere de iure dominij dubitatio est, quia iura videntur æquiparare violentam & clandestinam . Sicut ergo non licet contra violentiam excipere de dominio, sic non habenti clandestinam . ff . quod vi aut clam . l . prima. ·§·primo ad legem faui . de plagia.l.prima·§·eum qui fugitiuum. sed do.Dyn.videtur,quod longè improbior sit violentus quàm
a clandestinus. [a] vt.ff.de furt.l.si vendidero·§· cùm raptor & idẽ clandestinus postea potest excipere de dominio . C.de probationib.l.tertia·§·eius.

ADDITIO. a ¶ Quam clandestinus. Et claudestinitas possessionis est ita priuilegiata sicut sunt alia remedia possessoria.vnde sicut in alijs possessorijs spoliatus ante omnia debet restitu.l.si quis à se fundum. C.ad.l.iul.de vi.ita in ista possessione clam occupata debet primus possessor ante omnia restitui ad possessionem.textus est coniuncta glossa.in capitu.item cum quis.de restitu.spo.& ibi multum nota. Anto.de bu. Et adde quod possessio clandestina non est vitium reale,sed personale , nec dicitur vitiosa quæ ad quemcunque transeat,ita tenet Bartol.in.l. furtum.§.fundi quoque.ff.de vsuca.Idem tenet.domi.Ias.in.l. clam possidere.col.secunda .versicul.dic melius .ff. de acquiren. posse. allegat glos. in.l.pompo.§.cum quis. ff.eodem. & glosa in.l.fina.in verbo nec prædonem. C.vnde vi & glossã.in.l.vitia.C.eodem licet Bartol.in dicta.l. fina. C.vnde vi.distinguat vt ibi per eum.& adde quod possessio violenta,nõ releuat possidentem,vt nota.Bald.in.l.eam quæ.C.de libe.causa.& Bart. in.l.vis eius.C.de probatio.Et nũquid clandestinum possessorem possum eijcere propria authoritate, sicut & violentum possessorem vi possum repellere incontinenti: vide gloss. & ibi Barto. in.l.prima.§.interdictum ff.vti possess.& Pet.de ancha.in.c.cum venissent de restitu.spolia.Et quid si aliquis à me clam possidet: an possum eum ex interuallo eijcere, si possideo ciuiliter.vide Bal.in repeti.l.j.

De appellationibus.

CONSILIVM II.

1 *Si appellatur à prouisione, & episcopus assignat terminum ad prosequedum est recessum à prouisione, capitulo statuimus, de electionibus. libro.vi.*

Bi sunt duæ prouisiones circa idem,† quarum vna prius operatur quàm altera,qui potuit vna vti & non est vsus,ab vsu alterius est exclusus:vt.ff.de lega.primo.l.licet. &.l.si fundum·§·si paterfa.à filio impubere . Sed hic est deuolutio per .l.primam.& per capi. statuimus in lib. vj.

igitur

igitur per hominem locum non habet, quia primam operationem suam statim facit in momento appellationis emissæ, quod non facit alia, sic est in mixtione sui & necessarij & aditione extranei. ff. de lega. primo. si post mortem. §. primo. de ope. leg. si option. & de condict. & demonstra. l. Iulianus. quia non videntur
2 prodita, nisi in defectum hoc est vna in defectũ alterius. ¶ † Secundò si contra idem remedium, vt circa deuolutionem & citationem diuersæ leges diuersis temporibus inducantur, quarum prima factum hominis exigit, hoc autem altera non requirit. secunda prodita, prima videtur esse correcta vt apparet in capitul. bonæ memoriæ. primo extrà de electio. &. C. qui admit. ad bono. pos. l. vltima. ff. de suc. edi. l. prima. §. decretalis. & habetur expresse. C. de cur. fur. l. vltima. §. sinautem ex alia. ¶ Tertiò cùm duo disparis potestatis ad idẽ cõcurrunt, minor absoluitur à maiore. ff. de fideiusso. l. generaliter. de duobus reis. l. si reus. sed hic ad idem. id est ad deuolutionis effectum duo concurrunt. scilicet lex deuoluens & factum hominis, siue præfixio ab homine. sed causa principalis agens potentius operatur quàm homo, qui est secũdarius agens: quia quidquid agit, in virtute legis agit & c.
3 ¶ † Quartò tunc demum diei præfixio deuoluit si causam non inueniat deuolutam vt probatur. ff. de procura. l. licet. §. ea oblatio. & hoc dicit lex. non enim est necesse pro hærede gerere, qui se iam hæredi &c. vt. ff. de hæredib. instituend. l. liber homo. §. Titius. & probatur bene. ff. de verbo. obligatione. l. eum qui ita. §. qui sibi. & de solutio. l. stichum aut pamphilum. §. quæsitum. ¶ Quintò ex adiectione alterius temporis resultat præsumptio correctionis. vt. ff. de præto. stipu. l. penul. & de condic. & demonstra. l. non ad ea.

De dolo & contumacia.

CONSILIVM III.

1 *In causa electionis post peremptorium edictum veniens, & volens se opponere non auditur. cum plu. nu. seq.*

10 *Et quæ sit differentia inter peremptorium & edictum. & numero 12.*

¶ Cum causa electionis concordiæ eccleſiæ Eboracen. de. do. Ioan. musca, sit in curia per viam remissionis factæ per dominum archiepiscopum Rothomagen. & dominus noster causam commiserit in eo statu, in quo erat cum intrauit curiam romanam & tunc coram reuerendo patre domino. G. de madageto episcopo prænestino cardinali, cui dicta causa est commissa compareat, quidam Ioannes dictus ceson se confirmationi electionis prædictæ opponens & dicens se sardotem parochialem in diœcesi Eboracen. & in contrarium dicatur pro parte electi eum non debere ad se opponendum vel contradicendum admitti, pro eo quod inter tempus peremptorij edicti interposi ti, per dominum archiepiscopum Rothomagen. nihil debitè vel legitimè opposuit. Est in quæstione vtrum lapsus illius edicti peremptorij sic eum excludat, quòd nullo modo admitti debeat & dicendum est quod omnino debet excludi, quod sic primò probatur. † Constat huiusmodi oppositores vicem habere accusatorum, vt in authentica quomodo oporteat episcop. & reli. cleri. ad ordines deduci. §. si quis autem talis. & de sancti. episcopis. §. si quis autem ad ordinationẽ, sed in accusatoribus sic, est quòd si alicui certum tempus ad accusandum præfigatur per iudicem, post tempus illud non poterit accusare. vt. ff. de accusa
2 tionib. l. cùm titia. ergo sic est in proposito. ¶ † Secundò sic quòd sicut qui post inchoatam accusationem destitit non auditur ad repetendum reum. ff. ad Turpillianum, l. qui destitit. & l. in senatus. §. si propter mortem in fine. &. C. ad Turpillia. l. quamuis. sic & qui à principio negat se accusare velle vt. ff. de adulterio. l. si maritus. §. si negauerit, sed omnis ille, qui non venit ad accusandum intra tempus præfixum à iudice videtur expresse negare se accusare velle: vt. C. qui accusare. non poss. l. si ea. & no. ff. de negotijs gestis. l. si ego. ergo postea veniens non auditur. & probatur ista ratio per text. iuris. ff. ad Turpillianum.
3 l. ab accusatore. §. destitisse. ¶ † Tertiò oppositiones huiusmodi statum hominis contingunt, & famam sigillant: quia nota tum relinquunt, vt extra de electionib. capitulo super eodem. Sed in talibus accusationibus quæ statum hominis respiciunt, lapsus temporis à iudice præfixi omnibus viã claudit: vt amplius non audiri debeant. vt. C. de ingenu. & manu. l. diffamari. Imò certè, non solum in huiusmodi oppositionibus, quæ genus illaudabilis intentionis assumunt, vt secunda quæstione septima. si quis episcopus. sed etiam in accusationibus per quas quis prosequitur ius suum lapsu temporis à iudice præfixi, quem excludit à potestate agendi: vt. ff. de lega. secundo. l. si cum quibusdam. vbi nota. de bo. autori. iudi. pos. l. quarta. & de hæredib. institut. l. si quis instituatur. Dubium ergo videri non debet ipsum totaliter excludendum. vt. ff. de lega. secundo. l. cum quibusdam. & ibi nota. & de bo. authori. iudi. pos. l. quarta. & de hæredib. in-
4 stitu. l. si quis ita instituatur. ¶ † Quartò qui intra tempus præfixum non venit: edictum siue decretum propositum contemnere videtur: vt. ff. de collation. bo. l. nonnunquàm. Pœna autem non parentis decreto prætoris est, vt prætor ei iurisdictionem suam deneget: vt. ff. ex qui. cau. ma. l. & si per prætorem. §. sed & si dudum decreto. & ibi ista opinio terminatur in gloss. ordi. quæ
5 incipit vt quia statuit tempus &c. ¶ † Quintò attendendum est quod capitulo fina. extrà de electionib. quoniam electionem libro. vj. dicit assignari peremptorium competens ex cuius vocabuli proprietate apparet, & post illum terminum aliquis audiri non debet, scribitur enim text. legis, quod peremptorium inde hoc nomen sumpsit, quod perimit disceptationem: hoc est vltra non patitur aduersarium tergiuersari: vt. ff. de iudi. l. & tertium. vbi hæc verba ponuntur in text. & nisi opponendi viam perimeret, frustra peremptorium diceretur cum nihil perimeret contra legem. C. de veteribus. l. prima. libro duodecimo. &. ff. de verborum significatio. l. tugurij. & ibi notat. & nisi hoc operaretur, verè illud peremptorium de nullo seruiret: imò & careret omni efficacia & effectu contra iura. ff. ad municip. l. prima. & frustra membranas occuparent. xix. distin. si romanorum. Et nonne doctores tenent quod post peremptorium datum in causa non auditur quis ad opponẽdum crimina, vtique quia post peremptorium nemo auditur, nisi de equitate quæ aliàs suaderet restitutionem indulgeri: vt extrà de in integrum restitu. capitulo coram. Sed ad crimina seu obiectus criminum non datur restitutio. vt. ff. de minorib. l. auxilium. & notatur per Com-
6 po. extrà de electionib. capitulo quod sicut. ¶ † Ex prædictis itaque manifestè apparet dictum oppositorem nullatenus admittendum. Restat igitur vt ad obiecta respondeatur. Et primò ad legem mancipiorum. ff. de optio. le. & ad id quod nota. extrà qui ma. accusa. poss. capitulo cùm in tua. & primò lex mancipiorum ad propositum non accedit: quia ibi post terminum legatarius veniebat ad suum vel sibi debitum, hic autem opponẽs non rem familiarem prosequitur: sed ad alterius dumtaxat repulsionem intendit: & hæc paria non sunt. ff. de sepul. vio. l. sepulchra violata in fine. etiam colligitur bene hoc est coniunctione legum. ff. de iniur. l. quod senatus. &. l. prætor. §. primo. &. C. quando ci. ac. pre. crimi. l. prima. & vtrobique notatur.
7 ¶ † Secundò quod not. in capitulo cùm in tua, non tangit propositum, quia illud locum habet in matrimonio carnali, quo etiam diffinitiua sentẽtia nunquàm transit in rem iudicatam, vt extrà de re iudica. capitulo lator. & capitulo consanguinei, quod secus esset in matrimonio spirituali. vt nota. Innocen. extrà de do. & contu. cùm olim præterea alia responsio est communis tam ad legem mancipiorum, quàm ad nota. in capitulo cum in tua. quia nec ibi in illis duobus iuribus fuit peremptorium edictum. sed in capitulo cùm in tua, fuit simplex bannum, & in. l. mancipiorum fuit simplex terminus. vnde ad pro
8 positum non accedunt. ¶ † Ad id quod dicitur quod iura pro parte domini electi allegata, locum habent in termino certæ personæ assignato, non autem in edicto generaliter proposito. Respondetur imò certæ & in causa generali locum habent, sine programmate taliter proposito. vt. C. de remissio. pignor. l. sieo tempore. &. C. si minor ab hæredi. se abstine. authentica si des.

& expreſsè.ff.vbi pupil.educari debeat.l. vltima. & .ff. ex quibus cauſis maiores.l.ergo. in principio. & ex quibus cauſis in
9 poſſeſsionem eatur.l.hoc autem.§. primo. & ibi not. ¶ † Ad id autem quod dicitur:quod illud edictum fuit comminatio & non ſententia reſpondetur,quod edictum duo habuit, ſcilicet temporis peremptorij prefixionem,& futuram proceſſus comminationem ſicut eſt de natura peremptoriæ cuiuſlibet: vt. ff. de peremptorio iudic. l.in peremptorio. Licet ergo comminatio illa non habeat vim ſententiæ.vt.C.comminationes vel epiſtolas in rubro & in nigro.cùm ipſum peremptorium manet, & virtus eius & nullatenus vacuatur:vt expreſsè probatur extrà de dolo & contumacia.capitulo cum dilecti.vbi citatus peremptoriè ad dominicam:qua cantatur ego ſum paſtor bonus,cum
10 comminatione,quod abinde procedetur in negocio quantum de iure poſſet poſt terminum diutius expectans, tandem ex vi peremptorij pronunciatus fuit contumax. ¶ † Ad id quod dicitur quòd differentia eſt in inter terminum & edictum reſpõdetur, quod edictum non minus ligat quàm terminus.vt in authentica.de litis conteſta.§.omnem.vnde ſumpta eſt. vt in authentica.qui ſemel.& extrà de dolo & contu.capitulo venerabi-
11 lis: vt in extrauagan.Bonifacij.viij.rem non nouam. ¶ † Ad id quòd dicitur vltimò,quod dominus archiepiſcopus videtur per emptorium reuocaſſe,per quæ verba protulit dum commiſſarijs quibuſdam commiſit, vt die & hora prædicti peremptorij præfixis ad locum in edicto comprehenſum accederent:& tam dictum electum & electores & dictum Ioannis ceſen:ac quoſcunque alios qui vellent facere dicere aut proponere ſuper facto electionis prædictæ audirent,& fideliter ſub publica manu referrent,vt deliberare plenius poſsit,quid & quomodo ſuper præmiſsis,& eandem tangentibus ſic ſit agendum. Reſpondetur, quod iſta verba non inducunt modum reuocandi ſed magis exequendi,vt cùm ipſe perſonaliter intereſſe non poterit,poſſet alij quod incumbebat fieri in termino expediendum committere.
12 vt in authentica de iudi.circa principium.col.vj. † Circa quod eſt attendendum quod edictum peremptorium duo habet in ſe: vnum reſpectu inferioris vt præcludat,nec per laxitudinem temporis euagetur vt dictum eſt ſuprà. Aliud reſpectu ſuperioris,vt ad deliberationẽ & negocij expeditionẽ,per propoſita vel non propoſita intra tempus viam aperiat.Si ergo archiepiſcopus vt deliberaret plenius &c.expreſsit quod inerat,& ſic effectum rei ſiue edicti in aliquo non mutauit iuxta legem dicentem ſepe numero tantum,quaſi di. caſualiter eſt hoc quod mutatur rei effectus.Si verò expreſſerit teſtator, quod ſi non feciſſet, ineſſet tamen.vt.ff.de condictio.& demonſtra.l.ſi in diem.§. vltimo.ff. quan.di.le.ce.l.ſi dies.§.fina.&.l.ſi Titio.§.vltimo.de.lega.primo. l.tertia.Ex prędictis itaque patet quod repulſo obiectore prædicto,debet per officium ad dictæ electionis examinationem & confirmationem procedi.& ſic ſententiatum fuit per dominum G.de manda.geto Cardi. preneſtinum & confirmatum per dominum.L.frodoli Cardi.tuſculanum.Vltimo per totum collegium cardinalium tempore Ioannis papæ vigeſimoſecundo anno primo.

De foro competenti.

CONSILIVM IIII.

1 *Laicus, qui poſt delictum factus eſt clericus,non debet per ſecularem iudicem coerceri,& nu.2.*

Vod laicus delinquens & poſt † delictum factus clericus, non debet
1 per iudicem ſecularem coerceri probatur ſic, quia ſuperueniens priuilegium quem exigit à priori onere quod incumbebat.ff.de excu. tut. l.ſpadone.§.ſi autem quis tutor.&.l.iure peritos.in princip.Item etiam ſacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam in iunctum,vt expreſsè habetur.ff.de va.& exc.mune.l.prætor. circa principiũ.ibi vel ſi qui ſacerdotium nacti ſunt.Et ſoluit compromiſſum iam factum.vt.ff.de arbi.l.non diſtinguemus.§.ſacerdotio.Et hoc manifeſtè apparet,in pagano qui deliquit exiſtens paganus,& iam accuſatus de crimine factus eſt miles:quia de crimine nõ agetur ſub primo iudice ſed ſub ſecũdo.vt.ff.de re mili. l.qui cum vno §.reus.& videtur eſſe caſus.ff.de accu.l.hos accuſare.in principio.&.§.primo.Et accedit quod ſuperueniens dignitas,ſoluit vinculum obligationis præcedentis, etiam voluntariè contractæ.vt.ff.de operib.lib.l.interdum. Ad contraria verò ſicut ſunt.ff.de iuriſdict.omnium iudicum.l.cum quædam puella. & de iudi.l.ſi quis poſt ea.& extrà de foro compe.capitulo propoſuiſti.Reſpondetur quod ibi non mutatur forus,ſed adijcitur inter quæ eſt differentia.vt.ff.de ſenatoribus.l.ſenatores.& de exerci. actio.l.ſi cura.§. item ſi ſeruus. Præterea in illis tribus iuribus non mutatur ſtatus, ſed adijcitur forus: hic verò mutatur forus & ſtatus. & quarta diſtinctione capitulo primo. ibi nequaquàm ſtudens ſeculum fugere ſeu mutare &c.& probatur hæc opinio,quod confugiens ad eccleſiam etiam pro crimine non inde abſtrahitur,nec contra eum medio tempore criminaliter proceditur:niſi in quibuſdam criminibus propter eorum enormitatem.vt colligitur.C.de his qui ad eccleſiam confugiũt. l.præſenti.& authentica de manda.principum.§.ſed neque hoc.§. neque autem homicidijs.col.tertia. ergo multofortius hoc priuilegium dabitur ei qui incorporat ſe collegio eccleſiaſtico.
2 ¶ † Qui autẽ contra iſtã opinio.aliquando ſcripſerunt,dixerunt quòd ſi conſtaret eum factum clericum in fraudem: hoc
a priuilegium non haberet locum a. De fraude autem dicunt non debere præſumi,niſi iam eſſet accuſatus, vel in crimine deprehenſus,eo tempore quo fit clericus per.l.ff. de bonis eorum qui mor.ſibi conſciue.l.vltima. quorum neutrum fuit in caſu noſtro,& ſic ceſſat eorum opinio, & primæ rationes concludunt.Et ſic ſententiatum fuit per ſenaculum prouinciæ in curia aquemſi. de hoc Ioan.and.de obliga.ad ratio.capitu.primo. & vide quod not.per Spe.in titu.de reo.verſicu.ſed quid ſi pendente.& verſicul.ſequen.

ADDITIO. a ¶ Non haberet locum. Adde Bald. per illum text. in l.ſi quis decurio. C. de fal. vbi dicit quod clericatus ſuperueniens poſt delictum commiſſum non profit ad aliquid nec ad torturam. & adde quod clericatus aſſumptus in fraudem obligationis iam contractæ,nõ prodeſt ſed perinde eſt ac ſi non eſſet clericus.& hoc maximè eſt verum in clericatu aſſumpto clandeſtine.vt no.Bald.in.l.officiales.C.de ſacroſan. eccle.

De donationibus.

CONSILIVM V.

1 *Donatio ſimplex non dicitur ob cauſam,licet quis dicat ſe donare propter recepta ſeruitia ſi non ſpecificet.*

Itius dedit duobus coniugibus matrimonialiter iunctis omnia bona ſua,retẽto ſibi vſufructu dicens ſic.Ratione matrimonij contracti inter vos, conſideranſque & attendens quòd vos coniuges multa grata ſeruitia mihi feciſtis,& de die in diem mihi impẽditis:volens remunerare,ſaltem in parte,ex certa ſcientia ſpontanea voluntate ac libera proprio iure,liberè donaui,dedi,& tradidi,purè & liberè,& ſimpliciter inter viuos,ac irreuocabiliter talia bona &c. poſtmodum dicit,nec ipſam donationem ingratitudinis cauſa vel alia qualibet reuocare volo.& renuncians ſuper hoc ex certa ſcientia iuribus dicentibus,quod donatio poterit reuocari propter ingra
1 titudinem &c. ¶ † Nunc quæritur,an inſpectis verbis poſitis in principio: dicatur donatio ob cauſam: an inſpectis poſitis poſtea debeat cenſeri donatio ſimplex.& videtur quòd cenſeri debeat donatio ſimplex,ppter verba inferiora.etiã videtur ꝙ cẽſeri debeat don.ante nup.vt.C.de dona.ante nup.l.vltima ibi:

quia

quia quasi antipherna possunt intelligi & non simplex donatio &c.&.ff.de do.l prima.& ibi not.Non obst. in principio donationis apposita.s.matrimonij &c.quia quãdocunque apponitur causa talis videtur in dubio impulsiua.vt.ff. de condit. & demonstra.l.Titio.in pincip.& de do.inter virum & vxorem.l.sed & si mors in fi.C.de iure do.l.si mulier.& ibi no.& no.ff.de do.l. secunda in fin.&.l tertia.Non ob.l.ff.de do.l.aquilius.quia ibi descedit ad speciẽ recepti seruitij quòd remunerare voluit. hic autem stetit in verbis generalibus,& nudo sermone effusus, quæ videntur magis posita ad colorem argumen.ff.de dolo. l.quod venditor. & eorum quæ ibi no.& de ædi.edic.l.si quis venditor. &. l. si sciendum.in prin.

De foro competenti.

CONSILIVM VI.

1 *Causarum criminalium si duo cognitionem habent, & vnus solus executionem, an ille solus, qui habet executionem alio inuito possit erigere furcas.*

QVæstio est talis, duo sunt homines habentes in vno loco cognitionẽ criminalium causarum.vnus ex eis solus habet executionẽ . qui habet executionem in dicto loco vult erigere furcas:alter contradicit.quæritur an ille qui habet executionem inuito alio possit.Et dicendum est quod sic:quia in omni contradictione est ratio cõtradictionis attendenda.vt.C.de edict.diui adri.tollen .l. vltima. ff. ne quid in loco publico.l.secunda.§.primo.ibi tantum iuris &c.¶ Secunda ratio est,quia ei competit signum,cui & res signata vt.ff.ad legẽ Corne l.de fal . eos.§.qui se. & de iure aureorum annul.per totũ. &.C.de athletis.l.prima.libro decimo.sed vni competit executio ergo & ei competit signum:quòd in furcarum defixione habetur argumentum.C.de offi.præfec.præto.affricæ.l.in nomine domini.ibi sicut ex clausuris & burgio &c. ¶ Tertiò,videtur hæc opinio confirmari per.l.ff.de vsu & habi.l.furca.§. si dominus. Et si dubitet alter ne etiam circa cognitionem sibi in posterum præiudicium paretur:fiat cum protestatione quam lex ponit.ff. de exhi.libe.à paren.l.tertia.§.pe.ibi vt sine diminutione &c. & de aqua quoti.& æsti.l.pe.ibi sine præiudicio obtinendæ seruitutis;&c.de testa.tute.l. idem fiet ibi sine vllo litis præiudicio &c. adde quæ no.ꝯ.in.lviij.quæstio.

De pœnis.

CONSILIVM VII.

1 *Iudex ratione delicti commissi in personam suam aliquid exigẽs tenetur ad restitutionem.*

QVædam maledicta mulier de ciuitate aptanẽsi,facit facturas in personã domini temporalis illius ciuitatis.dominus fecit eam capi & in carcerari,& cognouit de crimine,& fecit sibi promitti per sacramẽtũ,quòd tantùm solueret,& extorsit ab ea.dominus mortuus est dimissis executoribus ad restituẽdum malefacta sua. Modò quæritur,an illud extorsum sic à muliere supradicta per dictum dominũ,de-
1 beat per dictos executores restitui. ¶ † Pro veritate quæstionis habenda,attendendũ quòd quilibet magistratus,siue iurisdictionem habens,potest aliquid dupliciter facere:quia aliquando facit vt priuatus,& aliquando facit vt vtens officio suo seu iurisditione:vt.ff.de iureiuran.l.nec magistratibus. extrà de elec.c. cùm inter vniuersas.&.c.quòd sicut.§.præterea.& no.ff.de re. iur.non videntur data.§.qui iussu.Sic etiam iniuria quę infertur ei aliquã do infertur vt in priuatum,& hoc casu,de iniuria cognoscere nõ potest nec pœnam imponere.vt.ff.de iurisdom.iudic.l.qui iurisdictoni.ff.de iniu.l.lex Cornelia.&.ff.de offi.præsi.l.senatus.Sed hoc casu debet penes superiorem querelam supponere,vt expressè habetur in aut.de defensori.ciuitatum.si verò egerunt.Aliquã do.nec vt magistratum iurisdictionem exercentem. hoc autem casu,potest vindicare iniuriam quasi degnitati illatam.argumentum. ff.de postu.l.j.in princip.&.ff.de iurisdom.iu.l.si famuli circa principiũ.ij.quæstio.vij.c.si quis ab episcopo.xlv.dist . & qui emendat.&extrà de pe.c.romana.libro.vj.& ibi not.per Archi. ij.quæst.vij.c.si quis erga.& ibi no. per Io.& no.per Inn.extrà de pœnis.c.dilectus.¶ Cùm igitur delictum de quo queritur,non cesserit in dãnationem iurisdictionis domini supradicti:sed magis commissum fuerit in eum,vt in priuatum apparet, quod de hoc ipse cognoscere non potuit,& incarceratio illicita fuit: quia non fuit facta iure licito & per magistratum licitè agẽtem.vt .ff.
2 quòd me.causa.l.iij. † Et hoc omnis promissio ob eam causam extortam nullius fuit momenti.vt.ff.quòd me.causa.l.qui in carcerem.& cùm non tenuerit obligatio principalis non tenuit accessoria.vt.C.de vsu.l.eos.circa prin.&.ff.de re iudi.cùm principalis.¶ † Nec sacramentum est obligatorium:quin saltem su-
3 periorts authoritate possit per dispẽsationẽ veniri contra ipsum sacramentum.vt extrà quod me.causa ad aures.&.c.ad audientiã. &.c.cùm dilectus.cum si.Ex quibus manifestè apparet,quòd tale extortum malè ablatum est,& restitui debet per executores datos ad restituendum malè ablata.

De verborum significa.vel de te.

CONSILIVM VIII.

1 *Verba generalia vel vniuersalia testatoris quomodo debeãt restringi vel intelligi per præcedentia vel sequentia.& nu.3.*

QVidam paterfa. fecit testamentum & inter cætera,hæc verba inseruit.Item debita, clamores, & legata mea,& patris & matris & vxoris meorum quondam patruorum auunculorum & fratrum meorum volo & præcipio reddi & solui per dictos.B.&.C.filios meos prædictos: videlicet quod dictus C.præpositus Briuateñ.soluat & soluere teneatur omnia debita quibuscunque creditoribus auicen.& villarum Briuateñ.& cassè dei,& specialiter summam pecuniæ,quæ soluenda restat domino de rupe baroni sibi promissam in dote, cùm adita filia mea modo & forma quibus supra:nec non omnia alia debita & clamores & legata mea & dictorum parentum meorum quibuscũque creditoribus quæ debeo & teneor ex quacunque causa soluat & soluere teneatur.Modò quæritur an dictus.C.præpositus Briuatẽ.teneatur ad omnia debita clamores & legata,an ad ea dũ
1 taxat quæ debentur in locis superius nominatis. ¶ † Et videtur dicendum ꝙ teneatur ad ea dũtaxat quæ debentur in locis superius nominatis:quia generalitas & vniuersitas sermonis postremo loco prolati dictionem limitationẽ & specificationẽ recipit ex specie præcedenti.nec vltra ipsam amplius euagatur,vt.C. faerci.l.quoties.&.ff.de.le.ij.l.legato.§.j.aliàs sub.l.cũ ita.§.fin.& de
2 vi.tri.& ole.l.vlt.§.vl.¶ † Secundo hoc idem probatur sic:præcedentia non minus minuũt & declarant signatum subsequentiũ, quàm subsequentia præcedentiũ.vt.ff.de le.j.l.si seruus plurium. §.vl.& no.ff.de verbo.sig.l.si cùm tibi fundũ.sed vltima clausula certi loci adiectionẽ habens,minuit vim & effectum generalis legati præcedẽtis,& arctat ad locum specialiter cõprehẽsum:vt.ff.
3 de penu le.l.nã quod.§.vl.ergo&c.† Tertiò attẽdẽda est in hoc testamento duplex generalitas , vna est seu esse potest generalitas locorũ,alia est seu esse potest generalitas creditorũ: sic autem est ꝙ generalitas vnũ respiciens,nil amplius de eo ꝙ alterum respicit,sicut nec legitimatio legitimaret:vt colligitur si subtiliter at-

tendatur.ff.de ali.& cib.le.l.à filio·§·vltimo.vbi illa verba,quæ vi ua præstabam &c.eo quòd alimenta respiciunt in alimentorum præstatione taxationem inducunt,numerum verò legatorum nequaquam restringunt sicut in proposito,cùm facta sit specifi catio quorundã locorũ,clausula generalis in qua dicitur omnia debita alia &c.cũ non sit designatiua locorũ,sed substantiæ,loca ipsa non ampliat sed substantiã creditorum & legatariorum intra loca tamẽ enumerata.& hoc probatur expressè.ff.de leg.iij.l. quæsitum·§·j.iunctis secundò & vl.rñ.eiusdem·§·cũ glo.ibi signa
4 ta vbi videtur ista quæstio terminata.¶ †Quartò verba illa oĩa debita quibuscunq; creditoribus auicẽ.& villarũ Briuateñ.& cas- 3
sedei &c. quãtum ad loca enumerationem indiuiduorũ inducũt Sed hęc est regula q̃ enumeratis quibusdã indiuiduis,si subijcia tur clausula generalis non ampliatur indiuiduorum enumeratio imò stat in suis iuribus sicut prius.Sicut dicitur de eo,qui legauit duas statuas marmoreas,& omne marmor:quia per adiectio nem omnis marmoris de statuis marmoreis,non veniẽt nisi duę vt.ff.de le.iij.l.hæres meus·§·j.& de aur.& ar.le.l.j.§. item si duæ, si ergo in proposito,cum loca sint per modum indiuiduorum enumerata, nõ fit locorũ ampliatio per aliquem generalẽ sermo nem postea subiectũ:sed magis genus ipsum ad indiuidua limit tatur: vt.ff.de fun.instru.& instru.lega.l. cùm delanionis·§· cum
5 eundem.& no.eo.tit.l.quæsitum·§·si quis ita fundum.¶ †Quin tò & vltimo hoc idem suadet,duplex notabilis coniectura, quæ in testamentis attenditur.vt.ff.de leg.ij.l.cùm proponebatur.Pri ma est,q̃ cũ in parte huius ecclesiæ iusserit debita & clamores & legata soluit,per vtrunq; filiorum,& in vltima generalis prioris cõmemorationem non fecerit,non videtur à prma quasi se corrigens recessisse;vt.ff.de cond.& demon.l.non ad ea. sed in his dũ taxat locis quæ nominauit expressè.arg.ff.de.adimen.& transf. le.l.alumne·§·qui filias.Secunda est captio quæ insurgeret ex cõ trario intellectu:quia legatũ dicto C. relictũ,loco legitimæ insti tutionis tamẽ iure totaliter euacuaretur & exinaniretur quã captiosam interpretionem in dubijs testatoris voluntatibus iurare fugiunt.vt.ff.de aur. & argẽ.le.l.si vxori mundus.in prin.de fun. instru.& instru.leg.l.quæsitũ·§·sed si ipse Papinianus. & de leg, j.si res obligata.ibi vel potest esse aliquid &c.¶ Ex prędictis itaque videretur probabiliter posse concludi dictum.C.ad ea duntaxat teneri,quæ in connumeratis specialiter locis sunt debita vel relicta.

l.lex quæ.&.ff.eod.tit.l.tutor.vtraq; autẽ ratio hoc casu vendicat sibi locum,quia & ipsa constitutio locũ habet.Nec diuersicatis ratio reddi potest.Ergo necesse est,vt idem ius seruetur in ea sicut arguit lex, q̃ hæres, qui soluit legata,non potest falcidiam detrahere posteà:quia volũtatẽ defuncti approbasse videtur. Quid ergo si promisit vnum,aliud videbatur tamen,quia eadẽ est ratio scilicet approbatio voluntatis idem ius esse debet.C.ad.l.fal.l. fi. ff.de verb.obli.l.à Titiò.& extrà de transla.c.inter corporalia·§· j.ff.de iniusto rup.& irri.testo.l.iij·§·j.Itẽ cùm iura dicant mentẽ & sensum non verba spectari:& ideo verba legis possunt offendi eius sententia & mente retenta.† Attendenda est mens & ratio,quæ mouit legislatorem,vt ibi sit locus legi,vbi est locus rationi mouenti conditorem legis,& ea deficiente lex cesset. vt .ff. qui pe.tu.l.credendum.ij.responso.& sic iurisperiti legum verti ces scribũt.ff.de excu.tu.l.scire·§·erit igitur.ff.de iurep.l.adigere. §·quãuis.& de condi.& demon.l.pater.& l.in conditionib.& de re mili.l.milites agrum,in principio.Hic autem locũ habet mẽs. & voluntas debet attendi magis,quàm legis verba.vt in auẽ. de nup·§·disponatur.& in prædictis iuribus allegatis. ¶ Concludẽ dum est ergo quod in hoc casu omnia concurrunt similia,& locum habet decre. nihil est.Nec ob.quod ea non loqui videtur quando curia est in vrbe:quia text.hoc non dicit:& si diceret,exẽpli causa positum esset:& ideo idem esset dictum vbi eadem ratio locum haberet.ff.de vi & vi ar.l.j·§·vulgo.quia illa non fuit causa quod essent vltra montes sed ecclesiarum vtilitas & remotio vt dictum est.Semper enim verba legis trahuntur ad mẽtem & rationem legis non econtra.sic verba testatoris ad mentẽ eius trahuntur.vt.ff.de lega.ij.l.cùm pater.§·dulcissimus.& de cond.
4 & demon.l.in testamento.&.l.illius.ff.de legibus.l.scire.¶ †Prę terea aut sequemur corium literæ,aut eius rationem.Si corium literæ attendamus,recipiamus quòd verbum soluat.ff. qui & à qui. manu.libe.non licet.l.prospexit.& iud.sol.l.iudicatũ.Istud priuilegium conceditur omnibus vltra italiam constitutis, de quibus est iste.Cùm tunc papa esset in vrbe quando dictam condidit decretalem in concilio laterañ. ergo locum habet in isto. Nec est distinguendum vbi sit papa postquàm ipse non distinxit.Sciebat enim vel scire poterat:papam posse cum sua curia citra montes morari,cùm multi prædecessorũ suorum ibi morati fuissent conciliaq̃ fecissent.Vnde cùm in casu illo,si voluissent decretalem seruari,hoc adijcere potuisset:sed cum hoc non fecerit standum est textui literali.vt.C.de cadu.tollen.l.j·§·si verò extrà de elect.c.ad audientiam.ff.de leg.præstan.cõtra tab.bo. pos. pet.l.j·§·generaliter.xix.di.c.si romanorum.extrà de transla. inter corporalia.Non debet ergo à litera recedi.ff. de lega.iij.non aliter præsertim in casu vbi eadem ratio.scilicet longa distantia locum habet.Aut stabimus menti & rationi decre. quæ tunc multòfortius locum habet vt superius est probatum: alioquin tollentur quæ in paribus casibus paria iura desiderant: vt ff. de fun.instrumen.& instru.le.l.si ita·§·mulier.& in lib.feudorum de pace tenenda.l.hac edictali·§·fina. Item proponit dictus dominus electus quod in toto regno Portugaliæ, in quo est dicta ecclesia, est & fuit consuetudo & obseruantia ibidem & in locis circunuicinis obtenta & seruata in ecclesijs cathedralibus sedi appostolicæ immediate subiectis, quod quandocunque tales ecclesias vacare contingit, & aliqui concorditer eliguntur: & illi sic electi post consensum præstitum ante confirmationem obtentam administrant & administrare consueueuerunt bona, & res ecclesiæ per se, & per alios spiritualia & temporalia. Et sic est & fuit obseruatum, & obtentum in partibus illis & vicinis per quadraginta annos & amplius. Et post tantum tempus cuius memoria in contrarium non extitit.Etiam domino Papa cum sua curia citra montes residente. Et sic etiam fuit pluries, & per plures electos tempore domini Papæ clementis quòd nunc est seruatum & factum palàm & publicè. ¶ † Vnde licuit & licet dicto electo propter talem consuetudinem administrare. consuetudo quidem ius facit, & dat iurisdictionem, & administrationem vbi aliàs non liceret. C. de emancip. libe. l. prima. & fin.&

De electione.

CONSILIVM IX.

1 *Electus qui distat à curia per.xxx.dietas ante confirmationem administrans ad instantiam cap. & pro necessitate ecclesiæ non cadit à iure suo,*

POsito sine præiudicio q̃ dominus bracateñ.concoditer electus quę ecclesia est sedi apostolicæ immediatè subiecta & à curia romana distat,per.xxx. diectas & plus.admagnam instantiam sui capituli,& propter ecclesiæ necessitatem vrgentem, non dũ obtenta confirmatione à sede apostolica,administrauerit seu administrationi bonorũ ecclesiæ se immiscuerit,à iure suo nõ ce
1 cidit:probatur rationibus infrà scriptis.¶ †Primò,quia decretalis nihil est.extrà de ele.permittit valde remotis prelatis in cõcordia electis & immediatè appostolicæ sedi subiectis administrare propter vtilitates & necessitates ecclesiarum,& sic duæ causæ ibi redduntur.s.longa distantia,propter quã multa in talibus statuũtur.vt.lxiij.di.ca.cũ longè.extrà de dolo & contu. capi. cũ olim.
2 circa fi.de ininte.rest.capitulo ex literis circa fi.¶ †Alia causa est vtilitas ecclesiarũ,vel necessitas propter quã multa statuũtur & sine præiudicio permittũtur.extrà de elec.c.ne pro defectu.l.di. cap.postquã.extrà de elec.capit.quã sit.li.vj.ar.C.de admini. tu.

& fin . & de susceptoribus & archiepiscopis.l.neminem.& de iure fisci.l.penultima libro.x. Vnde minimè sunt mutanda quæ longam interpretationem vel obseruantiam habuerunt.ff. de lega.l.minime.&.C. de exac.tribu.l.missi. libro.x.& de primi. & secundum.l.præclara circa fi.lib.xij.& arg.ff.de admi.tu.l.si sine
6 §.Lucius.& de decu.l.non tantum.§.nonnunquam. ¶ † Præterea dato quod ista decretalis nihil est,sit dubia,consuetudo potest eam interpretari:& est standum tali interpretationi.ff.de legatis. l. si interpretandum.quod fit per legem: potest fieri per consuetudinem.ff.de legatis.l.de quibus.C. de fideiussori. lege vltima.Et quod talis consuetudo sit approbanda de iure not. gloss.in dicto capitulo nihil est.& Innocen.in.c.qualiter.eo.titulo.& Hostien.extrà de simo.c. licet. Item proponit dictus electus,quod capitulum brachaten. deliberatione diligenti & tractatu habitis propter euidentem vtilitatem & necessitatem ecclesiæ Brachaten. huius suscipiendam penes eum instituerunt. & quod de ecclesiæ consuetudine hoc facere poterat asseruerunt, & ad eam recipiendam quodammodo compulerunt eundem.
7 † Et multa facit talis necessitas vel vtilitas licita,quæ alias erãt prohibita.vt in dicto capitulo nihil est. &.c. cum nobis olim.§. finali.& capitulo in causis.in fi.& in prælleg.t. l.lex.C. de admini.tuto.quia prædictis concurrentibus,est excusatus electus à pœna,qui istis rationibus motus & habito super hoc consilio sapientum ita credit sibi licere.ff.de abigeis. lege prima.§.fin.extrà de simo.c.sicut.vbi not. Hosti.& alij qui pro euidenti vtilitate vel necessitate potest de licentia superiorum, vel etiam de consuetudine electus in concordia administrare.& ita not. Archiepis.in capitulo auaritiæ cæcitas.eod.titu.libro.vj. Non ob. quòd per aliquos dicitur quòd illa decretalis nihil est dispensatio,& ideo non extenditur vltra casum scilicet ad illos qui sunt vltra italiam quando est curia citra montes. Ad quod respondetur,quòd distantia attenditur vt superius fuit dictum. Item hic fuit dispensatio iuris & in corpore iuris redacta,nec vlterius ab homine postulanda,sed est ius commune in consimilibus rationem eandem habentibus, postquam est in corpore iuris clausa. C.de iust.co, confirma.constitutione prima.§.nulla.ff.de condi.instituen.l.quæ sub conditione.§.fi.Item est iuris dispensatio. idest concessio facta ecclesijs,non personis, redacta in corpore iuris,quare ad consequentiam trahi debet,vbi ratio & equitas eadem inuenitur,nisi in iure sic constituente contrarium caueatur expressè.vt.C.de decu.l.neq; dorotheum. &.l. doctitij. libro.x. & de nouo codi.compo.l.vnica.§.pen.insti.de iure natu.gen.& ciui.§.quod principi.

De emptio.& venditio.

CONSILIVM X.

1 *Cùm quis vendit castrum cum iuribus & pertinentijs suis excepto mero & mixto imperio,quid per hæc verba videatur exceptum. cum plu.sequen.*

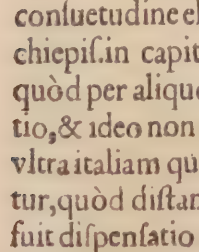

Enditum est castrum. cum iuribus & attinentijs suis excepto mero & mixto imperio.Modò quæritur quid sub appellatione meri & mixti imperij esse videatur exceptũ. ¶ † Et breuiter illo ante cognito, quid sub appellatione pertinentiarum continetur,quòd non multum prosequor,quia plenè not. per Inno.extrà de restitu.spolia. capitulo cùm ad sedem.& habetur extrà de donatio.inter dilectos. Videndum est quid sit merum imperium & quid mixtum: quia hoc cognito scietur quæ causæ sub vno, & quæ sub alio comprehenduntur, equidem merum imperium sic contingit magi-
2 straliter describi.† Merum imperium est potestas seu iurisdictio seuerioris vltionis exercendę,in personam pro vtilitate publica introducta.Potestas ponitur in descriptione tanquam genus,quod & de multis alijs potestatibus dicitur,vt.ff.de verborum significa.l.potestatis.quòd autem subijciatur seuerioris vltionis &c.differentiæ sunt:quia & si aliæ sententiæ quædam seueræ sunt,tamen quæ ex mero imperio procedit seuerior est:vt C.de pœnis.l.qui sententiam.&.ff.de his qui not. infa. lege & si seuerior.&.ff.de pœnis.l.respiciendum. quod autem subijcitur in personam dictum est,ad differentiam omnium causarũ quæ in personam pœnam non infligunt, quæ ponuntur in textu.ff. de varijs,& extraordina.cog.l. cognitionum genera. & per hoc apparet,quod omnis capitalis causa quæ triplex est.vt.ff.de publi.iudic.l.secũda.& de bono.possess.l.edicto.§. primo. & de pœnis lege secunda.est de mero imperio,sicut not.ff.de iur. omniũ iudi.l.imperium.& idem dicendum videtur,de cuiuslibet membri mutilatione vt in authentica de colla.§.prohibemus. & nota C.de offi.eius qui vi al.ge.lege vltima.& in prælleg.l.imperiũ. in glo.si ergo:super verbo animaduertendum & in qualibet in corpus coertione.vt.ff. de pœnis, lege in seruorum.§.vlti. excepta modica,sine qua iurisdictio bene explicari non potest. vt.ff.
3 de offi.eius cui man.est iurisdict.l. vltima.§.vltimo. † Mixtum verò imperium sic solet describi.Mixtum imperium est iurisdictio explicandi quæstiones ciuiles,quæ sui excellentia maioribus iudicibus deputantur:vt prouinciarum præsidibus.vt.C. de pæda.iudi.lege secunda.quæ verò defensoribus competunt: de earum numero non sunt.& istæ hodie videntur esse causæ ciuiles vsque ad.ccc.aureos,vt in authentica de defenso.ciuitatis.§.& idem.& leuia crimina ex quorum pœnis de iure communi non contingitur corpus,sed modica pecuniaria pœna infligitur. vt in authentica de defen.ciui.§.audirent.& sic apparet, quæ causæ sint meri & mixti imperij, & quæ remaneant sub iurisdictione simplici.enumerat autem actus maioribus iudicibus reseruatos. & per hoc de mixto imperio existens superuacuum est, sunt multi,sicut est tutoris datio.vt.ff.de tute.l.muto.§.tutoris.& decretum super alimentis:& huiusmodi.vt.ff.de transla.lege cùm hi.& per totam legem.& sic ex superioribus quantum per regulas tradi potest colligere licet quæ causæ sub vno.& quæ sub altero comprehendantur,& per consequens quæ causę sub iurisdictione simplici remaneant.ac per hoc quid in emptorem dicti castri transeat & quid non.

De verbo.sig.vel de priuile.

CONSILIVM XI.

1 *Legatum ad vsus pauperum infirmorum, videtur legatum etiam pro eis seruientibus.*

Hema tale est. In quadam clausula priuilegij apostolici sic continetur. De prouentibus & redditibus hospitalium pauperum infirmorum qui in vsus pauperum conuertuntur, decima non soluatur.modò quæritur,an de prouentibus & redditibus, quæ in vsus hospitalariorum,qui hospitalibus prosunt,& pauperibus deseruiunt conuertuntur, decima solui de-
1 beat.† & videtur quòd non:quia beneficia principum siue priuilegia latissimam recipiunt interpretationem.vt.ff.de constitu. princip.l.vl.C. de bo.vacan.l.si quando.& extrà de verbo.significa.capitulo olim tibi:cùm si,& non est absonum idem priuilegium datũ,intelligi de hospitalaribus seruientibus pauperibus:quia sine ipsis esse non possunt vt.C.de vxo.mili.lege prima & secunda.& argumen.ff.de bono.possess.ex testamento mili.lege vnica.& de fundo instru,& instrumento legato.l.quæsitum. §.si instructum.ibi pedagia &c.Vnde & priuilegium datum militi datur medico militis,& militis comiti.vt.ff.de excu.tuto.l. administrãtes.§.j.& quibus ex cau.ma.l.inter eos.§.vl.Et verè in vsum pauperũ videtur conuerti quod in necessariũ vsum de seruientium pauperibus cõuertitur.Sicut videtur ad armandã nauem esse cõuersum quod expensum est in alimenta nautarũ sine quibus nauis perduci nõ posset.vt.ff.de exer.l.j.§.non autem ex omni.ibi vel nautas exhibendos &c.& hoc expressè indicat lex. dum dicit si testator legat vxori eius causa parata cedunt in legatum: etiam ea quæ parata erant ad vsum ancillæ seruientis

vxori.quasi per quoddam medium vxori videantur vxoris causa parata:vt.ff.de aur.& ar.leg.l.vxori & ibi no.&.ff.de vsu & habi.l.cæterum.de precario.l.pe.de verbo.obli.l.si stipulatus fuero.& de iti.actuq; priua.l.veteres.& sic crederem ego Oldra. de iure tenendum:quantum pro prælenti occurrit,potissimè cùm talis intellectus verbis congruat,& à concedentis mente non discrepet.vt.ff.de leg.j.l.ab omnibus in fi.primi responsi.ne ex hoc aliquis enormiter lædatur,extrà de ver.sig.c.quid per nouale.de deci.c.dilectus.&.c.suggestum.&.ff.ne quid in loco publico.l.j. §.sunt qui putant in cuius testimonium sigillum &c.

De dolo & contumacia.

CONSILIVM XII.

Appellans ab vno actu quando sit citandus ad sententiam vel alios actus & numero,seq.

QVæstio est prima. vtrũ in causa nullitatis & sententiæ latæ per iudicem,ex mero officio lite contestata,& in partis contumaciam, vt dicit,procedentem ad contumaciam punientem possit per maiorem iudicem aditum ob hoc ipsum procedi,priori iudice citato, & parte aduersa, si est,& propter contumaciam absente,sed venire non curante & sic lite non contesta. ¶ †Secunda quæstio est. vtrum si dictus primus iudex citatus per maiorem, ad procedendum in causa nullitatis appellauerit à citatione,& contentis in ea:sit de necessitate citandus ad sententiam audiendam, seu ad aliquem actum iudiciarium per ipsum maiorem iudicem exercendum. Et licet de causa nullitatis sententiæ paratis solennibus latæ,& ad instantiam partis fuerit apud aliquos aliqua dubitatio, an in ea possit procedi lite non cõtesta.quibusdam dicentibus quod non,propter regulam generalem quæ est,quod lite non contesta. diffinitiua non fertur:quia est principium & iudicij fundamentum:vt C.de lit.contest.l.vnica.ff.rem ratam haberi.l. amplius.& no.ff. de iurisf.omni.iu.l.& quia.& habetur expresè &c.de elect.c.dudum Rothomagen.& no.C.de senten.& interlocu. omni.iud.l. prolatam,& de his qui ad eccle.confugi.l.præsenti.Et quia priuilegium est commune appellationis vt in ea possit procedi lite non contest,vt.C.de tempo.& repa.appella.l.vlti.§.& illud.ergo in cæteris est ius commune in contrarium. vt.ff.de legi. & sena. consul.l.ius singulare.&.ff.ad muni.l.j. Constat autem distare causam nullitatis,à causa appellationis: & sic videretur aliquibus priuilegium appellationis ad causam nullitatis non extendi.Alijs in contrarium sentientibus:quia cùm causæ appellationis & nullitatis vna vel saltẽ similis sit causa,eisdem debent moribus viuere & regulis iudicari:vt.C.de inoffic.do.l.vlti.& ratio diuersitatis inter ipsas causas reddi non potest:ergo &c.vt.ff. de iniusto rup.& irri.testa.l.posthumi per virilem circa prin.& de verborum oblig.l.à titio.imò certè videtur maior ratio in causa nullitatis quàm in causa appellationis:quia in causa nullitatis semper arguit iniquitas iudicantis,absq; eo,quòd tangatur iustitia partis:& sic videretur maiori ratione posse procedi lite non contesta, quàm in causa appellationis in qua semper de iustitia partis agitur:vt extrà de appellation.capitulo interposita.§. sane. imò est tanta inter appellationẽ & nullitatem connexitas, quòd sola appellatio etiam cognitionem nullitatis deuoluit.vt. ff.fal. erci.l.quædam mulier.& de iurepa.l.vlti. & no.C. quando prouocare non est necesse.l.prima.& per Inno.extrà de appel.c.dilecto.& sic videtur in eis idem ius debere seruari &c. extrà de constitu.c.translato.Et hoc idem videmus in supplicatione per quam rescinditur sententia præfecti prætorio. Agitur enim in absentia partis lite non contesta.vt.C.de temp.& repara. appella.l.pen.in versi.cui consentaneum &c.& sic non est solum priuilegium causæ appellationis.Nam sub verbo appellationis cõtinetur omnis via per quã de prioris sententiæ iniquitate tractatur,qui autem dicit nullam, bene dicit iniquam, licet non conuertatur.& ideo rectè potest sub priuilegio appellationis concesso nullitas includi:quia est quædam species appellandi.vt. ff. de arbit.l.non distinguemus.§. cùm quidam. Et simile videtur in causa restitutionis in integrum principaliter petitæ,in qua datur libellus,& sic lite contest.proceditur partibus præsentibus. vt extrà de offic.iudi.c.iudicis officium.& tamen in ea proceditur lite non contesta.si quis per cõtumaciam desistit.vt.ff.de mi. l. in cause.§. causæ. & videtur subtiliter intuenti esse casus extrà de procu.c.in nostra.& huiusmodi sententiæ fuit Inno.in prę alle.c.iudicis officium.extrà de offi.iudi.in glo.officium iudicis habet locum &c.in fi.gl.& in.d.c.in nostra. Tamen de quæstione de qua quæritur in præsenti dubio,non videtur quin possit procedi lite non contestata,priore tamen iudice citato & venire recusante:quia talis naturæ debet esse secunda causa,qualis fuit etiam prima:vt.ff.an per alium causa appella.exerceri possit.l.j. Sed ad mulctandum contumacem, siue condemnandum propter contumaciam:procedi potuit lite non contestata, sicut etiã de sententia data die feriata dicitur.quæ etiam die feriata reuocari debet:sicut est data.vt.ff.de euic.leg.minor.in fin.j.respons. Et cum in facto etiam proponatur, quòd reus qui sententiam nullam dicit:promptam fidem offert de nullitate ipsius sententię:vt.C.quando prouo.non est necesse.lege.j. ¶ †Ad secundam quæstionem videtur dicendum,quod licet contumax in vno articulo,citandus sit ad alium,& potissimè ad sententiam audiendam:quia qui prius non paruit, potest hodie velle parere: vt. ff. ad sena.consul. Tertul.l.j.§.si quis edicta.&.l.filij mater.Et quia pœna contumaciæ,quę est vt procedatur eo non vocato non debet vltra extendi,quàm ipsa contumacia sit commissa: vt. ff.de his qui.vt indig.l.rescriptum.&.ff.ad Treb.l.Paulus.cum sig.Et hæc fuit sententia Inn.extrà de elect.c.ecclesia vestra.ij. & de accu.c.ad petitionem.tamen in nostro casu non est necesse eum vlterius citari, sed ad sententiam nullitatis procedi potest.& hoc ideo quia nõ fuit citatus ad certum articulum,sed ad debitè procedendum,& sic citatus videtur ad totam causam,& per consequens contumacia sua totam causam respexit, & in tota causa eum contumacem reputant,sicut & conditio adiecta institutionem afficit & respicit omnia in testamento ascripta.vt.ff.quando dies.le.ced.l.si dies.§.vlti.& de condi.& demon.l.quæ conditio.& hæc fuit sententia Inno.extrà de offic.deleg.c.consuluit in gl.no.sufficere &c.& de procu.c.auditis.& ibidem etiam nota. per Host.& quia appellauit & appellans recessit.& de hoc est casus extrà de dolo & contu.c.eum qui.li.vj.

De solutionibus.

CONSILIVM XIII.

Monetæ æstimatio consideratur,quæ erat tempore latæ sententiæ vel laudi,non quæ erat tempore solutionis.& nu.seq.

CVm quæstio esset inter quosdam, de quadam hæreditate arbitri inter eos respectum habentes ad certam quotam vni parti adiudicandam:non tamen per viam quotæ æstimauerunt totam hæreditatem,ad certam quantitatem turonenc. paruorum: habito in hac taxatione respectu:quod turonen.grossus valet.xv.vel.xvj.turonences paruos.sicut mos in patria tunc seruabatur, & tali taxatione habita vni adiudicauerunt totam hæreditatem.& eundem condemnauerunt alteri ad præstandum & soluendum.xij.libras turonen. paruorum.Modò vult debitor soluere turo.grossos:sed in tanta quantitate quod habito respectu ad valorem turonenci. grossorum pro.xv.vel.xvj.paruis turonen.computando:& tunc fiebat.scilicet tempore lati arbitrij integra solutio. creditor verò vult turonen.paruos hodie currentes:ex quibus turon. grossus non valet nisi.xiiij.Quæritur quid iuris. ¶ †Et certè videtur dictum solutionẽ debere fieri,habito respectu ad cõsuetudinem quæ tempore lati arbitri vigebat quæ erat:vt licet quis de turo. paruis

paruis loqueretur non tamen de eis fiebat solutio: sed ponebatur grossus pro.xv.vel.xvj turo paruis. Et quòd talis consuetudo attendi debeat probatur.ff.de lega.j.si seruus plurium·§·vlti. de lega.iij.l.nummis.de fun.instrumen.& instrumen.leg.l.cum delanionis·§·asinam.de testa.l.hæres palam·§·sed si notum. Et ꝙ huius temporis consuetudo debeat attendi probatur.ff. de lega. iij.l.vxorem·§·testamento.de contrahen.emp. & ven.l. Imperatores,& extrà de censi.c.olim ibi no. & hoc etiam verisimilitudo ostendit.Nec enim verisimile est quòd arbiter in æstimatione totius hæreditatis,de talibus turonen. maioris valoris senserit.quia talis debet esse deductio, qualis fuit in ipsa origine ex qua deducitur.vt.ff.de fun.instru.& instrumen. leg.l.iij.&.ff. de serui.rusti.prædi.l.qui duo prædia §.ij.Et in talibus verisimilitudo pro.l.habetur.vt.ff.de reg.iur.l.semper in stipulationibus.& lege in obscuris. & ibi nota.& cessante verisimilitudine adhuc quòd nimium est sequeremur vt in dictis regulis iuris. & dicta lege nummis.ff.de lega.j.l.apud Iulianum·§·Scio.& hanc interpretationem apertè probat.ff.de hæredi.institu.lege qui non militabat·§·Lucio.

De elect.vel de concessione præben.

CONSILIVM XIIII.

1 *Beneficia Abbatis vacant,post adeptam possessionem ante benedictionem.*

1 VM quæritur. an † beneficiũ promoti ad abbatiam post ipsius pacificam possessionem adeptam de iure vacet:licet non fuerit benedictus. est dicendum quod sic.quòd probatur inconuincibiliter.Priuilegium speciale est electi in episcopũ, quod vsq; ad consecrationem vel saltem vsq; ad tempus lapsum de consecrandis episcopis possit priora beneficia retinere. per.c. cùm in cunctis·§·cum vero.extrà de elect.ergo ab alijs vsurpandum non est.extrà de priuile.c.sane. Hæc ratio est domini Hostien.extrà de præben.c. de multa·§·his quoque. quòd autem sit priuilegium expressè no.Hugo.xcij.distin.c.si qui episcopi.vbi dicit, quòd est in electo in episcopum speciale quòd possit sua beneficia retinere vsq; ad consecrationem.& Hosti.not.in sum. de elec·§·quo tempore in ver.quid autem &c.& ex causa est concessum vt ibi not.Hosti. Non ergo ad alium casum penitus diuersum trahi debet.& licet in illo eadem ratio videatur,quòd tamen falsum est, vt.ꝛ.dicetur. xvj. quæstio.j. hinc etiam. Item si hoc esset verum: sequeretur absurdum.scilicet quòd perpetuò possent priora beneficia propria retinere:quia cùm non sit determinatum iure.infrà quod tempus benedictionem petant Abbates in optione ipsorum esset quandocunq;.& sic maiori prærogatiualgauderent,quàm electi in episcopos,in quibus est determinatum tempus.vt.c.dist.c.quoniam. quod tamen absurdum esset.Item prouisum est in elec.in episcopos tantùm,& ex causa vt.ꝛ.dictũ est.quod possint sua beneficia retinere:donec fuerint consecrati,vt in.c.cùm in cunctis.ergo ad alios non extenditur. quod probatur,quia iura loquentia de dignitatibus de episcopatibus nullatenus intelliguntur.extrà de cõcess.præben.c.dilectus. nec etiam viceuersa.arg.secundum oẽs extrà de ele.quanquã in fi.li.vj.ergo ꝙ de electione in episcopo, dicitur:ad Abbates nullatenus extenditur.ar.optimũ.extrà de offi.dele.c.ij.li. vj.de sen. excom.quia. Et ꝙ idem sit iudicium de episcopis & de electis cõfirmatis.habetur extrà de transla.episcopi.c.item Abbatia inter inferiora beneficia cõputatur.vt.c.cũ in cunctis·§·inferiora.&
2 c.quanquã eo.tit.li.vj.secundum oẽs.¶ † Modò ita est quod si habenti archidiaconatũ vel personatum vel beneficiũ cum cura cõferatur simile & possessionẽ adeptus sit,vt per ipsum stet,ipso iure vacat primum,ita quod conferri põt.extrà de præben.c.de mulcta.nullo tempore etiã prætextu ordinationis expectato.posito quod beneficiũ ordines requirat,vt no.Inn.in.c.de mulcta. extrà de præben.in gl.no.solam &c.in ver.melius credimus &c. & Host.ibidem.Si ergo sola facti administratio,vel ius administrandi inspicitur:cum collatione tamen præcedenti:nõ quod faciendum est.sequitur ergo quod administrando,à primo beneficio cadet:licet non fuerit benedictus.Itẽ pro deo quæ est ratio ꝙ in episcopum promotus retineat sua beneficia donec fuerit cõsecratus,hæc est potissima:quia repelli potest per viam exceptionis ne fiat episcopus,vt in præal.c.super his & no.Inno.in.c.
3 cũ in cunctis. † Sed quod iste Abbas repelli possit per exceptionem,ne benedicatur.habetur in.c.meminimus. nõ excipitur tamen ꝙ non fiat abbas,quia iam est.vt extra de sup.negli. præla. c.j.&.xix.di.quoniã errauit ergo Hosti.cũ dixit extrà de æta.& qua.c.tuam.& de re iud.c.inter in fi.ꝙ Abb.non benedictus vocari nõ debet Abbas,sed in Abbatem electus,quem errorẽ iura allegata extirpant.& cancellariæ stilus,qui prouisum vel electũ confirmatũ non benedictũ statim Abbatem vocat.in episcopo tamen secus,qui nõ est episcopus,donec fuerit cõsecratus,secundum Inn.in præal.c.cũ in cunctis·§· cũ vero.& tamen in Abbate de benedictione mentionem nõ facit:sed de eius promotione tãtum,quod faceret,si solũ benedictio ipsa vacare faceret. Item si quis translatus est de vna ecclesia ad aliam,nil debet cõmune habere cũ prima cum ipso iure vacet prima.xxj.q.ij.c.si quis iam.
4 &.q.j.c.relatio. † Modò de iure translatus intelligitur cũ confirmatus,est corporalem possessionẽ adeptus.vt no.Inno.extrà de ele.c.de multa.& no.xviij.q.j.c.vnico.&.xcij.di.c.si qui.in prin. vbi clarè dicit.& Host.extrà de præben.de multa.cũ igitur administraret pacificè:primũ vacare debet. In episcopo aũt est speciale,qui vsq; ad transactũ tempus de episcopis consecrandis beneficia retinet:licet recipiendo episcopatũ de iure priora beneficia renunciare intelligatur:quia ex quo nõ est tempus põt dimittere episcopatũ,& ad prima beneficia redire.extrà de transla.præla.inter corporalia.quãuis sit seruatũ à iure.ꝙ si ex necessitate iuris cassetur electio,quod possit ad prima beneficia redire,vt in præalle.c.cũ in cunctis.secundũ Inn.& Host.qui hoc notant extrà de testi.c.in nostra.aliàs iniquũ esset nisi in casu à iure expressо:quod quis duo beneficia duplicia retineret arg.extrà.de præben.c.cũ singula.li.vj.Item si hoc esset quod Abbas beneficia priora retineret,donec benedictus esset:quia per exceptionẽ repelli põt,sequeretur absurdum,ꝙ quilibet ad beneficium cũ cura, vel aliud simile promotus,retinere posset beneficia priora:vt pote personatũ vel simile,quæ simul cũ illo compati nõ possunt:donec in presbyterũ esset ordinatus.quare quia dũ ordinatur, nedum excipitur quod ab ordine repellatur:sed etiã ab obtẽto vt est expressum extrà de accusa.c super his·§·post confirmationẽ.
5 & arg.extrà de elec.c.cũ in cunctis·§·inferiora. † Sed hoc falsum est,quia statim vacant priora beneficia post possessionem adeptam.extrà de ele.c.cõmissam.& de præben.c.licet lib.vj. ¶ Nullo etiam tempore prætextu ordinationis expectato vt expressè no.Inn.& Host.in.c.de multa in gl.no.solã &c. ver. melius &c. vt supradictũ est.Idem videtur notare Inn.extrà de ele.cũ in cunctis verò.super ver.disponendi.& Ber.ibidem super vers.ad quẽ spectat.in fi.& facit ad hoc extrà de prẹben.c.cũ sin.li.vj.¶ Quid plus:casus videtur.xvj.q.j. presbyteros.vbi dicitur quod factus Abbas, cogitur priora beneficia dimittere:non obstante quod excipitur ꝙ non fiat Abbas:quia iam est:aliàs peccaret & erraret,qui se Abbatem vocaret:sed excipitur quòd nõ benedicatur sicut de archipresbytero,& archidiacono,pacificam posionem adepto dicitur:quia cum ordinatur excipi potest ne ordinetur: sed non excipitur quod nõ fiant archidiaconi vel archipresbyteri:quia iam sunt.secundũ Inn.& Host.c.de multa.In episcopo secus:quia nõ est episcopus,donec fuerit consecratus:& ideo non mirũ si sibi beneficia reseruantur. Sed iste sine benedictione est Abbas.vt in præallega.c.meminimus.& de sup.negli.præla.c.j.
6 ¶ † Ad aliud cùm dicitur ꝙ eadem ratio est in Abbate, quæ in episcopo &c.non est verum:quia in episcopo caracter imprimitur.vt no.extrà de renũ.post translationẽ duntamẽ fuerit presbyter.extrà de excep.ex literis.In Abbatem non imprimitur:quia in benedictione non recipit aliquem ordinem:sed est quædam orationum solennitas,secundum Hug. lxix. dist.c. quoniam.j. q.j. manus. Item omnes electi in episcopos consecrantur,aliàs episcopi non sunt vt supradictum est. Abbates non omnes bẹ-

Consilium XV.

nedicuntur:sed illi duntaxat in quibus est de consuetudine introductum,& tamen sunt Abbates,secundum Hugo.ad idem.xij. quæst.ij.altenationes. Item in consecratione episcopi matrimonium spirituale confirmatur.extrà de transla.capitulo fin.vt ex ipsius episcopi consecratione apparet.In Abbatis benedictione nequaquam.non est ergo eadem ratio.& si esset quod tamen verum non est:cùm sic priuilegium extendi non debet. extrà de priuileg.cap.sane.xvj.quæstio.j.hic etiam.vt suprà ostensum est. ¶ Ad aliud,cùm dicitur quòd benedictio Abbatis consecratio appellatur.xij.quæstione.ij.alienatione.Dico quòd vt ibi exponitur consecratio,pro benedictione accipitur. ¶ † Ad aliud cũ dicitur: quod & benedictio sicut & consecratiõ die dominica conferri debet.¶ Et ita de consuetudine obseruatur. Respondetur quòd non est etiam necessarium:quia non est maior Abbatis benedictio,quàm altaris consecratio, in qua fit vnctio,quæ quidem potest conferri omni die, vt extrà de consecra. ecclesiæ vel alta.capitulo.ij.licet.Hostien,tutius reputet quod die dominico conferatur.secundum eum extrà de ęta.& quali.c.cum contingat.In consecratione autem virginum. secus est, quia in illis expressum est à iure, quòd diebus dominicis conferatur. Non obstat quod dicit,quod de consuetudine obseruatur:quod Abbates vsq; ad benedictionem retinent priora beneficia:quia multa per patientiam tolerantur &c.extrà de præben. cum iamdudum Non † obstat quod dicitur,quod regulariter abbatiæ episcopatibus equiparantur,vt videtur notare Archi. extrà de præben.c.licet.ij.libro.vj.Item quod infra tres menses sicut episcopus eligi debet.extrà de elect.c.ne pro defectu.& eodem titu.capitulo quam sit libro.vj. & in similibus sicut est electioni consentire & electionis suæ confirmationem petere vt ibi:quoniam non est verum.Imò tantùm in illis casibus æquiparantur,in quibus inuenitur à iure expressum:sicut est in præmissis. Et idem in monasterijs,quæ per priores vel alios sunt solita gubernari; propter verbum quod dicit.c.ne pro defectu.ibi & regularium &.c.quam sit.§.cęterum.† quod probo quia nullo iure nominatim cauetur,cuius ętatis abbas esse debeat:licet de abbatissa nouo iure caueatur quod annorũ.xxx.esse debet.extrà de elect.c. indemnitatibus libro.vj. & tamen communiter tenetur, quod sufficit quod attingat.xxv.annum.p.§.inferiora. & tamẽ si equiparẽtur requireret.xxx.quod falsum est.Item sequeretur, quod monachus irregularis(vt pote homicida)qui non potest esse episcopus extrà de excep.c.ex literis abbas esse non posset: quòd tamen falsum est.extra de ęta.& quali.c.tuam.&.l.dist.ca. accedens.Item sequeretur absurdum.quia diaconus qui non potest ex causa esse presbyter:posset in episcopum consecrari.quod falsum est per cap.allegatum ex literis,& talis diaconus Abbas esse poterit.vt in preallega. c.accedens. & multa alia sequerentur absurda,† Nec ob.quod dicit Archi.in preallega.c.licet,vbi videtur innuere, quòd nomine dignitatis inferioris abbatia non comprehenditur:quod fateor in casu illius.c.quod odiosum est & pœnale:videlicet quod manus ordinarij ligentur,quod suum beneficium conferre possit.& ideo restringi debet potius quam laxari.vt extrà de ele.capitulo statutum.de regu.iuris.odia.libro vj,de pœni.distin.j.§.pen.† Item non ob.quòd dicitur quòd Abbas non benedictus non habet plenum ius.vt nota in sępe alleg. capitulo meminimus.quia non potest cõferre ordines,nec tonsuram dare.lxix.dist.quoniam extrà de ęta. & qua. cùm contingat.quia licet ista non possit:tamen perfectè translatus est & administrat.quod probatur. † Video vt supradictum est quod si habenti archidiaconatum, vel simile conferatur beneficium cũ cura.ipso iurevacabit primum.ex quo secundi pacificam possessionem adeptus fuerit.extrà de elect.capitulo commissa de præbenda licet.ij.libro.vj.licet non fuerit in presbyterum ordinatus secundum Innocen.& Hostien. in capitulo de multa. extrà de præben.Et tamen certum est:quod baptizare non poterit.de conse.distinctio.iiij. constat.nec pœnitentias iniungere: vt extrà de pœnitentia & remission.per totum.nec similia facere,quæ pertinent ad curam,nec tempus in quo posset ista expectare vt dictum est suprà:ergo nec in Abbate benedictio expectari debet.Et si verè loquamur,benedictio non dat abbati potestatem ordines conferendi,sed ipsius executionem:quia nõ benedictus presbyter tamen confert extrà de supplen.negligen.præla.ca.j. Item abbatissa benedicitur.vt in.c.sæpe alleg.meminimus. & tamen ordines non confert.ergo non cõferuntur ordines ab Abbate benedictionis virtute:sed ex generali priuilegio abbatibus benedictis concesso.vt notat Inno.extrà de sup.negli. præla.c.j. Nec ob.si dicatur quod ante benedictionem non vtitur baculo pastorali.quia hoc ideo est quia nondum sibi traditus est(licet fortè non esset error)si ante vteretur:quia iam Abbas est.

De pœ.vel de dolo & contumacia.

CONSILIVM XV.

Mulcta vel pœna potest imponi per iudicem vltra.l.eos.C.de mo. mulc. quando imponitur pro contumacia furti,vel aliorum criminum maiorum.cum nu.seq.

Circa processum. Et ex eo primũ dubium occurrit † an sententia sit nulla,quia condemnatio facta est in sexcentis libris paruorum turonensium. & sic videtur in mulctando excessus modus legis.C.de modo mulctã.lege vltima. Et per hoc sententia ipsa saltem inquantum excedit nulla videtur. vt. C. quando prouo.non est necesse.l.certa ratione in fine.&.ij. quæstione.vj.§.item cùm circa.& ibi nota.¶ Sed in contrarium verius videtur quòd per hoc sententia illa vitiari non possit: quia limitatio illius.l.vltim.C.de mo.mulct.non videtur habere locum in contumacia quæ committitur cùm agitur de furto,peculatu,& alijs huiusmodi maioribus criminibus.&ibidem dicitur cum dicit nec tamen hoc ius moderationem &c. & ratio potest esse,quia vbi maior contumacia,ibi maior pœna. vt. ff.qui. ex cau.in posses.ea.l.hæc autem.§.vlti.& de pœnis.l.relegati.† Maior est aũt contumacia quę in grauium criminum cognitionem occurrit,quam quæ in causis ciuilibus.& ratio potest esse, quia cùm contumacia circa id de quo principaliter agitur suspitionẽ inducat:vt in authen.de exhi.&introdu.reis.§.si verò quidam.& C.de omni agro deser.l.locorum.&.ff.de suspe.tu.l. impube.cõstat ꝙ quia maiora &atrociora suspitionem inducunt:maiorem & atrociorem contumaciam inducant.ar.ff.de bo.eo.qui mor.sibi consci.l.iij.§. idem rescripsit.† Potest & aliter responderi ad l.eos,videlicet,ꝙ dicta lex loquatur de mulcta quæ imponitur ratione contempti præcepti indeterminati.ideſt certæ pœne ab initio non submissi,sed vbi à principio in ipso præcepto iudex certam pœnam inserit:non videtur habere locum,sed ipsa pœna per contemptum cõmittitur.& nisi esset nimis excessiua:in ea contumax meritò cõdẽnatur.& de ista potest intelligi quod dicitur ꝙ in multis,iudicis potestas est,quantũ dicat.& alibi dicitur & mulcta quidem ex arbittio eius,venit qui mulctam dicit.ff.de ver.sig.l.si qua pœna.&.l.aliud est fraus.§.j.Nec obuiat ꝙ dicitur in.l.si qua pœna.in fi.ibi nisi cũ,l.est statutum, quantũ dicat quasi ibi loquatur de.l. eos.quia hoc falsum est,non enim lex eos constituit quantã dicat:sed quantam non dicat. & ideo ibi de illa nõ loquitur.& põt esse ratio huius differentię: quia id põt prætor in actibus qui ab ipso procedunt in ipso initio:cum producit ꝙ possunt contrahentes cùm conueniunt seu contrahunt,vt ar.ff.de manumiss.l.seruus hac.l.& de ver.obli.l.in conuentionalibus.nõ autem si ex postfacto.vt.ff.de præto.stip.l.j. §.vlti.De contrahentibus autem stat quòd possunt contractui pœnam apponere quantam volunt:vt.ff.de ver.obl. stipulatio ista.§.alteri ergo &c.Præterea cùm officium prætoris in edictis consistat:vt.ff.de offic.assess.l.j. potest illum à principio(cum sit certa pœna)vallare.vt.ff.de seruis fugitiuis.l. diuus ibi.& si res ita exegerit &c.& sic cùm per talem certificationem à principio factam,antequam delictũ contumaciæ committatur pœna facta sit certa,& hoc factũ sit,in virtute legis permittẽtis hoc, iam non mulcta,sed magis pœna dicetur.per prædictas.ll. Aliud est fraus,vt.l.si qua pœna.& probatur ista distinctio argu.ff. de iure patro.l.j.& de admini.tu.l.tutor qui repertorium.§.si deponi.

& est

& est casus. ff. de custo. & exhibi. re. l. si quis reum. & ibi not. in vlti. glos. quæ videtur apertè dicere quòd limitatio. l. eos locum habet, quando in decreto, siue in præcepto iudicis non erat quã titas comprehensa. & hoc etiam sensisse videtur Host. in sum. de sen. & re iudi. in rubricella de multa. §. & pro quibus. & hanc (sicut ipse narrat) vniuersalis approbat consuetudo. Vnde minimè sunt immutanda &c. ff. de legi. l. minime.

De testamentis.

CONSILIVM XVI.

1 *Pater quando legat filiæ, ne contrahat nisi cum mercatore, si primò contrahat cum mercatore & eo mortuo cum milite: amittit legatum. & numero. 2.*

4 *Item excluditur à primo tantùm gradu substitutionis, & si amittit cui debeat applicari, & de remedio. & nu. 5. & .6.*

THema tale est. Titius habens vnam filiam cuidam nobili maritatam duos filios: & quandam aliam filiam nomine. G. impuberes ex iustis nuptijs. suum cõdidit testamentum. in quo dictam impuberem in certa summa si nuberet. & si nó nuberet in alia summa pecuniæ sibi hæredem instituit, & eidem substituit si decederet sine prole legitima in pecuniæ summa. pupillariter vulgariter & obliquè filios præfatos suos fratres vel eorum liberos. & super alia summa: iam dictam sororem suam maritatam instituit: & dictam filiam maritatam in certis bonis pro ea in dotem datis. & ventrem vxoris suæ si prægnans esset, & ad lucem veniret: in omnibus alijs: dictos filios sibi hæredes instituendo & substituendo eos per hæc verba. Et si contingat quod absit alterum eorum mori in pupillari ætate, vel postea quandocunq; sine prole legitima ex eo procreata. substituo ei pupillariter vulgariter & per fideicommissum superstitem, vel eius liberum vel liberos ex iustis nuptijs procreatũ seu procreátos. ¶ Et ponit multa verba inhibitoria in ipso testamento. postea subiunxit sequentia verba. volo & districtè inhibeo, & præcipio dictis filijs meis & hæredibus vniuersalibus supradictis, ac etiam filiæ meæ, ne contrahant matrimonium: nisi cum filiabus, filijs, nepotibus, affinibus, vel propinquis mercatorum, qui & quæ se gerant & gerere intendant, & procedant tempore & diebus suis more mercatorum, & cum mercatoribus conuersentur, & mercatores censeantur. & si secus facerent, vel venirent eum eos vel eam contra facientem vel facientes, venientem vel venientes, exhæredo, & priuari volo omnibus bonis meis & ad legitimam tantùm, eum vel eos, mihi prædicto casu vel casibus hæredem & hæredes instituo. quod nihil aliud petere possit in alijs bonis meis &c. processu temporis, filia non maritata, contraxit cum filio cuiusdam mercatoris, qui maritus obijt relicta vxore prædicta, quæ quidem mulier sic relicta, modò nubere vult secundo: dummodo (non obstantibus supradictis) id facere possit impunè. cum nobili seu alio alterius conditionis & status quam ipse pater in dicto suo testamẽto ordinauerit. Ex quibus quæritur primò, an id facere possit. Secundò si non possit, & contrahat cum non permisso vt. s. & si contingeret eam incidere ex hoc, in exhæredatione seu pœna apposita in testamento per patrem. an incideret quo ad gradum substitutionis prædictorum: vel tantùm institutionis. Tertiò cui applicaretur id, quo priuaretur occasione coniugij memorati. Quartò petitur. & si non possit impunè, qualitate facti ipsius hoc facere, an possit aliquod remedium dari super hoc, & quale. ¶ † Ad primam quæstionem qua quæritur an id facere possit &c. videtur dictũ quòd non: quia licet tam matrimonia in contrahendo, quam in distrahendo ab omni pœnarum genere debeant esse libera: vt ff. de verborum obligationibus. l. Titia. & lege si stipulatio facta fuerit. &. C. de inutilibus stipulationbus. l. ij. & desponsalibus. l. vltima. & extrà de sponsalibus capitulo gemma. Et hoc tam inter ipsos, quam inter alios, quorum interpretatio potest ad fraudem huius legis accedere: vt. ff. de conditionibus & demonstrationibus. l. hæres meus. §. vltimo. tamen aliquid sub verbo huius legis relinqui non est prohibitum, quasi sub spe cuiusdam lucri ad certas honestas nuptias inuitari: vt. ff. de conditionibus instit. lege vter ex fratribus. C. de institutionibus & substitutionibus sub conditione facta. l. secunda &. ff. de conditioni. & demonstrationi. lege Titio. §. titio. Et licet tale præceptum videatur pœnam continere. vt. C. de his quæ pœnæ nomine. lege vnica. &. ff. de his quæ pœnæ nomine lege secunda. tamen secundum rem & veritatem attentam pœna non infligitur: per quam aliquid proprium adsit vel adfuturum sit. vnde propriè pœna non est arbitraria. ff. de damno infecto. l. damnum, & damnatio. &. l. proculus. Sed est certa lex & conditio apposita rei quæ datur: quod est licitum. vt. ff. de pactis dotali. l. ob res. §. primò. & de solut. l. j. Nec refert vtrum à principio sub huiusmodi cõditione relinquatur: an purè relictum sub conditione huius adimatur. vt. ff. de adimendis. & transferendis legatis. l. si legatum purè. solùm igitur circa hoc illud principaliter attendendum videtur. vtrum nuptiæ cum mercatoribus deceant statum & conditionem mulierum de qua queritur. quia sic seruanda est dispo
2 sitio testatoris. † Si autem prædictæ nuptiæ dedecori sint ipsi mulieri, & eius conditioni siue statui non conueniant: dicendũ est præceptum illud honestum ac per hoc impossibile: vt. ff. de bono. possessio. contratabul. l. iij. §. si emancipatus. & de condition. instituend. l. filius. de opere liber. l. eius artificij. de pactis dotaliibus. l. auus. & de verborum obligationibus. l. nepos proculo. & quasi in feaudem legis appositum sine pœna pos se contemni: aliàs seruandum non esse. vt. ff. de conditioni, & de-
3 monstratio ni. l. hoc modo. † Nec in hoc multum attendendum videtur: quod istud sit secundum matrimonium: quia licet sermo affirmatiuus ad primum matrimonium referatur: vt. ff. de verborum significatione. l. boues. §. hoc sermone. & de legatis. ij. l. cùm pater. §. certam pecuniam. & de iure donatis. l. dotis promissio. Negatiuus tamen tali actu primario non finitur. vt. ff. de verborum obligatione. l. si sic. & de conditio. & demonstratio. lege hoc genus. & ibi nota. Et hoc manifestè demonstrat dispositio testatoris: cùm dicit in fi. cum filiabus filijs &c. quia possit esse nupta simul nisi vni: vt instituta de nuptijs. §. affinitatis. & pluralitas non verificetur in vno: vt. ff. de leg. ij. l. Mæuius. §. eum qui. & ibi nota. oportet intelligi de matrimonijs tempore succes siuo succesiuè contractis siue contrahendis: vt. ff. iudicio soluto
4 l. nouissima. ¶ † Ad secundam quæstionem qua quæritur si contingeret quòd non posset contrahere: & contraheret cũ non permisso. an per hoc etiam videatur exclusa siue exhęredata non tantùm à gradu institutionis sed & substitutionis &c. Videtur dicendum quòd sic: quia exhæredatio facta reperitur post omnes gradus: & sic contrahitur ad omnes gradus: vt. C. de liberis præteritis, vel exhæredatis lege prima extrà de rescript. capitulo olim ex literis de appella. ca. inquisitioni. & hoc etiam indicant illa verba per testatorem apposita ibi. quòd nil posset amplius petere &c. vt. ff. de hæredi. instit. l. quoties. §. si duo. in fin. & hoc videmus in eo qui arguit principale testamentum: quia non solùm à primis tabulis repellendus est: sed etiam à secundis tabulis. vt. ff. de his quibus. vt indignis. lege post legatum. §. qui principale. & de vulgari & pupillari substitutione. lege is qui contra tabulas. & de bonis liber. lege in seruitute. §. si quis. cum si. sed hic loquuntur in impugnante testamentum: quod videtur impugnare ea omnia quæ sunt in eo. secus in eo qui testamentũ non impugnat: sed testatoris dispositionem in aliquo nõ seruat cuius pœna non sic ad omnes gradus extenditur: sed magis arctatur ad eam. scilicet rem in qua defuncti voluntatem non ser
1 uat. vt. ff. de his qui. vt indig. l. rescriptũ, ad Treb. l. Paulus respondit si certa. & hoc probat lex. ff. de vulg. & pup. substi. l. ex facto. §. vlti. & arg. ff. de his quibus vt indig. l. eum qui tacitum. §. pro parte. & hoc indicant verba testatoris dum dicit, priuari volo omnibus bonis meis vsq; ad legitimam tantũ &c. propter quæ verba videtur effectum illius dispositionis conferre in tempus quo legitimæ portionis vendicatio locum habet. arg. ff. qui petant tuto. l. credendum. §. hoc autem matri. cum ibi no. C. de im-

Consilium XVII.

pub, & alijs ſubſti.l. precibus. hoc autem tempus eſt vigentis primi gradus,eò quòd huiuſmodi portionis præſtatio, dilationem non recipit:vt.C.de inoffi.teſt.l.quoniam in prioribus. & hæc æquior opinio videretur,propter vitandum nuptiarum impedimentum.vt.ff.de condi.& demon.l.hoc modo.in fi.& quia huiuſmodi exhæredationes adiuuandæ non ſunt.vt.ff.de libe.& poſthu.l.cùm quidam. ¶ † Ad tertiam quæſtionem qua quæritur cui applicaretur illud,quo priuaretur occaſione cõiugij morati &c.Breuiter videtur dicendum.quòd fratri,qui prius teſtatoris voluntatem contempſit,nil applicetur: & hic eſt caſus. ff.de leg.ij.cùm pater.§.libertis.Sed videtur ad alios deuolui.vt in authen,de hære.& falc.§.his ergo à nobis præordinatis &c.ſed illud locum habet,quando quis priuatur commodo à teſtatoris diſpoſitione veniente,propter nõ ſeruatam voluntatem: quæ tamen ab alio ſeruari poteſt.ſecus in caſu noſtro, vbi non ſic eſt videretur verius applicandum eſſe fiſco: quã ablatum indigno: vt.ff.de his qui.vt indi.l.cùm quidam.& de iure fiſci.l. Lucius. nec enim habet cohæredem cui hæc applicari poſsint vt oſtenſum eſt,s̃.licet haberet venientem ab inteſtato.ideſt ſororem maritatam pro qua videretur facere.ff.ſi tabulæ teſta.nullæ exta.l.j. §.pe.Sed hoc contrarium ſoluitur:& fiſcus præfertur.vt.ff.de his
6 quæ in teſta.delen.l,proxi.& ibi no. ¶ † Super quarto verò & vltimo quo quæritur quale poſsit ſuper prædictis remedium adhiberi.Videtur dicendum,quod ſi hi quos ſpes prædicti emolumenti percipiendi contingit:matrimonio cõſentirent:eſſet mulier tuta quantum ad ipſos:vt.C.de fideicom.l.quoties.ff.de leg. j.l.nihil.proponit.§.j.& in authen.de rap.mulie.circa fi.vel ſi iudex ordinarius vocatis his quorum intereſt; & quos proxima ſpes emolumenti contingit.vt ff.de ventre inſpi.l.j.§.pen.ibi denunciari oporteret &c.& ſi cui plus quam per legem falci. l.j.§. j.cùm dicitur pronunciaret præceptum ipſum,& tanquam repugnans vtilitati publicę & commodo mulieris non debere de neceſsitate ſeruari:ſed poſſe impunè contemni.vt.ff. de excu.tu. l.qui teſtamento.& de iur.om.iu.l.ſi quis id quod.§.doli. potiſſimè cùm ſit mulier, & agat de damno vitando:vt. ff.de iur. & fac.igno.l.error.cum ſimi.

De foro competenti.& de pœnis.

CONSILIVM XVII.

1 *Clericus qui tenebat in emphyteoſim prædium à domino temporali ſi condemnetur de hæreſi prædium applicatur domino temporali. cum pluribus ſeq.*

THema tale eſt. Quidam clericus tenens bona emphyteoticaria à quodam domino temporali, habenti omnimodam iuriſdictionem in loco vbi ſunt ſituata illa bona immobilia, & propter exceſſum quem commiſerat fuit à ſuo epiſcopo condemnatus,& ſibi bona adempta fuerunt. Et declaratum fuit ea eſſe epiſcopo applicanda. Dominus temporalis dicit,quòd bona immobilia quæ tenebantur ab eo ſibi debent po-
1 tius applicari,quam epiſcopo,quęritur quid iuris. ¶ † Et primò videtur quod epiſcopo debeant applicari: quia res ſequuntur conditionem perſonæ.C.de impo.luc.deſc.l.vnica.lib.x. in authen.de eccle.tit.§.adhuc.extrà de iure pat.c.ſi laicus lib.vj. Non enim homines propter res ſed res propter homines deus creauit ff.de yſu.l.in pecudum.ad fi.de iure codi.l.quidam referunt.Prętera magis dignum trahit ad ſe minus dignum.extra de conſe. eccle,vel alta.c. quòd in dubijs.cum ibi no.Cum ergo perſona clerici delinquẽtis,cenſetur eſſe de foro epiſcopi:ergo & eius bona.Prætęrea bona clericorum gaudent eorum priuilegio ſicut bona eccleſiarum.ergo eodem iure cenſentur.xij. quæ.ij. eccleſiarum ſeruos.xvj.quæ.j.ſimiliter ergo &c. ¶ Sed his non obſtãtibus dicendum puto,quòd ad dominum temporalem debent
2 bona[a] redire rationibus quæ ſequuntur.Prima,quia ſunt quædam bona quæ regulantur iuxta conditionẽ perſonæ, ſicut ſunt
2 mobilia. † Item etiam peculium clerici profectitium, ideſt in tuitu eccleſiæ acquiſitum,quibus caſibus intelliguntur iura ſuperius allegata.& pro hoc.C.de meta.l. archiatris.lib.xij. & facit ad hoc quod no.Hoſt.in ſum.de pecu.cleri.cum iuribus ibi alleg.Sunt & alia bona, quæ non regulantur iuxta conditionem perſonæ ſed habẽt propriam & ſeparatam regulationem:vt ſunt bona patrimonialia clericorum, quæ peculium aduentitium poſſunt dici:quia non ſunt intuitu eccleſiæ nec de eius bonis acquiſita.præſertim immobilia,in quibus dicitur quòd ratione talium bonorum clerici ſunt dominis temporalibus obnoxij. xj. quæ.j §.cum ergo.ver.his itaq; reſpondetur. Quo caſu dicendũ eſt talia bona propter delictum poſſeſſoris domino temporali applicari.C.de anno.& tribu.l.inditionem.lib.x.arg.viij.diſtin. quo iure.Video enim,quod ratione rei de qua agitur,ſi ſit fœudalis conuenitur clericus cum domino fœudi ſecundum communem opinionem:licet alij dixerunt contrarium.extrà de foro
3 compe.c.verum.&.c.ex tranſmiſ,& pro hoc extrà de app. c. romana.§.debet.lib.vj.cum ibi no.Quid plura.lex iſtam quæſtionem patenter determinat.C. de exac.tribu.l.fin.lib.x. & facit ad hoc.C.de vectig.& commiſ.l.ex præſtatione. † Prętęrea leges videntur etiam diſtinguere.Dicitur enim quòd bona immobilia iure poſtliminij ad priorem dominum conuertuntur.ff. de capti.& poſtli.reuer.l.ſi captiuis.§.j.bona verò mobilia non.ſed de iure prædæ occupantium ſunt:vt eo.titu.l.ſi quid.Præterea dicitur in decretali.quod ſi aliquis habens in ſua diœceſi eccleſiam delinquat in alia,iudex in cuius diœceſi eſt eccleſia ipſum priuabit eccleſia:realiter ſententiam alterius exequendo eccleſia ad eius diſpoſitionem cuius erat reuertetur.extrà de foro compe.c. poſtulaſti.ſic poteſt dici in hoc caſu.quod licet epiſcopus fuerit iudex competens,ad condemnandum clericum, tamen dominus temporalis,quo ad bona quæ ab eo tenebat,& quę erant ſub eius iuriſdictione ſententiam exequatur. & dicta bona ad eum
4 reuertuntur. † Præterea lex dicit,quod bona fœudalia committũtur domino fœudi immediatè:ergo idem dico in emphyteoſi pari ratione,& hoc probatur.x.collatione.de proxi. fœu. alie.c.imperialem.§.illo.Quid plura idem video in caſu conuerſo.Nam ſi vaſallus eccleſiæ laicus,committat tale quid, propter quod fœudo priuari debeat:fœudum ad eccleſiam redire debet. extrà de pœnis.c.in quibuſdam.§.fin.& eod.titu.c. fœlicis. circa prin.lib.vj.Si ergo iſto iure vtitur eccleſia pro ſe, ergo illud ius debet recipere contra ſe.ff.de condictione.inde.l. frater à fratre.
5 iiij.quę.iij.ſi quis teſtibus.xix.diſt.ſi romanorum. † Rurſus etiã talis eſt communis obſeruantia curiæ gallicanę in toto regno vt aſſertitur mihi:quod bona mobilia clericorum delinquentium epiſcopis applicantur. Immobilia verò dominis temporalibus à quibus tenentur:habentibus tamen iuriſdictionem omnimodam cum ergo mutari non debeant:quæ longam interpretationem habuerunt.dicendum eſt vt s̃.& pro hoc. ff. de legibus.l. minime.cum ſimilibus.Nec obſtat decretalis ſi laicus: quia loquitur in iure patro.quod eſt magis ſpirituale quam temporale & de patientia ſola eſt quod à laico poſsideatur:quare ſi ad eccleſiam reuertitur:non eſt iuris:ſed recuperat naturam propriam: cum res de facili reuertatur ad ſuam naturam.ff.de pact.l.iuriſ-
6 gen.§.ſed cum nulla. † Præterea ſic ſe habet vniuerſalis conſuetudo in regno francię quæ pro lege eſt ſeruanda.ff.de ſepul.vio. l.iij §.diuus.in fi.C.de eman.liber.l.j.& vlt.C.de diuer. offi. l.viros,li.xij.quam conſuetudinem etiam pars aduerſa non negat: ſed dicit eam nõ valere:quia contra eccleſiaſticas libertates. Sed dico quod hoc non obſtante poſita conſuetudine,rectè ſecundũ
7 eam in caſu noſtro iudicari debet. † Circa quod ſciẽdũ eſt,quod de iure ſcripto regulariter bona non confiſcantur.vt. C.de bo. proſcrip.in authen,bona damnatorum in corpore authenti. vt nulli iudi.§.fi.Sed ex conſuetudine hoc habetur. Si ergo conſuetudo hoc inducit,quod bona immobilia debeant ad dominum temporalem pertinere non videtur eccleſię aliquid aufferre:ſed potius non dare,& hoc bene poteſt fieri,ſicut de ſeruo & filio dicitur quòd licet non poſsint domino & patri aliquid aufferre:bene poſſunt facere tamen quòd non acquiretur eis vt eſt expreſſum.C.de acqui.poſ.l.fi.C.de pact.l.ſeruus.ff.de pact.l.quæ iuris ciuilis.§.ſed filius.Quinimo contra eccleſiam recte preſcri

bi poteſt

bi pōt in dominio rerum,quæ non sunt dominico vsui dedicatæ.C.de sac.san.eccle.auth.quas actiones.ergo & in casu nostro rectè cōtra ecclesiam prescribi potuit,& consuetudo potuit dare domino temporali.Item cōsuetudo prædicta,scilicet quod episcopus habeat bona mobilia tantū,de iure probari videtur.Nā sicut clerici sunt priuilegiati in persona,vt tantū coram episcopo conueniantur,sic reperiuntur quidā priuilegiati.vt ad sordida munera minimè teneantur.nunquid ergo prædictū priuilegium ad res immobiles se extenderet non,sed ad mobiles tantū: ergo & priuilegiū clerico concessum trahit secū mobilia tantum hoc probatur.C.de his qui in sacro pala.mili.l.j.li.xij.sicut & dicit lex,quod res curiales alienatæ in non curialē lucratiuo titulo patiebantur olim descriptionem,si essent immobiles, mobiles non:imò illæ permittebantur dispositioni curialis, & sequebantur dispositionem eius.sic & hic bona mobilia clerici sequentur clericum & pertineant ad ipsum. Bona verò immobilia patiantur confiscationem,& pertineant ad dominū temporalem.vt.C.
8 de impo.lucra.descrip.l.j.in prin.li.x.† Hoc idem habetur per Fede.qui dicit ꝙ si fractor pacis fugerit à facie iudicis,res eius mobiles populo dispensantur,res vero immobiles hæredibus applicantur.Si verò eis auferantur,non cōmittitur ei qui de persona eorū cognoscebat,sed regi applicantur in feudū.in.x.col.de treu.& pace.§.si verò violator pacis.& ibidē propè dicit,ꝙ si clericus pacem violauerit puniatur pœna pecuniaria,quæ applicatur domino temporali:licet per episcopū fuerit cōdemnatus,vt ĵ.eo.tit.de pace & treu.§.si clericus.aliàs est sub tit.seu Rubri.de clerico violatore pacis in princi.Item hoc probant duæ leges in contrariū alleg.vna est.C.de hæreti.auth.idem esse in fin.Nā & si in crimine hæresis mere ecclesiastico admittitur fiscus,& post annum ecclesia ius habebat petendi perdit per lapsum anni, appareret ꝙ illa determinatio scilicet quod bona habeat ecclesia:nō est
9 de iure cōmuni sed speciali.† Et ideo ita de facili tollitur,& specialia facilius tolluntur,quā cōmunia:vt in corpore auth. de nō alie.§. quia verò verisimile.si igitur ibi est speciale:ergo in alijs erit ius cōe:vt scilicet ante annū fiscus habeat bona clerici ex alijs criminibus cōdemnati,per eandem viam facit lex per partē aduersam allegata:vt clerici apud proprios episcopos: quia ibi est speciale in crimine ecclesiastico,vt mulcta applicetur episcopo.igitur in contrariū est ius cōmune vt ibi patet.Item loquitur in mulcta pecuniaria.Item posito,ꝙ consuetudo hoc non daret, cùm de iure aliud dici non pōt,cum bona mobilia clericorū sic condemnatorū,vt ponitur in themate:debeant ad dominū temporalem pertinere:sic enim statuit lex.C.de episcopali audi.l. ad dictos.& gl.dicit ibidem in patrimonio puniri clericū per iudi-
10 cem secularem.Itē attendatur quo iure fit cōfiscatio.† Et sciendum est ꝙ cōfiscatio bonorū quædam est extraordinaria.i.in casu nō expresso à iure sed ex iudicis potestate,& ista cōceditur illustribus in summa potestate positis.& de hoc loquitur lex.C. ne sine iussu prin.lice.cōfisca.l.j. Alia est cōfiscatio ordinaria.i.in casu à.l.permisso,vel ex regni cōsuetudine generaliter,& ista fit per quemcūq; iudicem habentē merū imperium,ratione territorij,& non per alium,quia cōfiscatio fit ratione iurisdictionis,& iurisdictio territorio adhæret:vt.C.vbi & apud quem.l.fi.nūc arguo,ille qui nō habet territoriū non debet habere cōfiscationem bonorū sed episcopus nō habet territoriū,ꝙ patet expresse.quia lex dixit,quod si quis episcopus pronunciauerit inter clericos iudex secularis executioni propriæ tradere debet. & hoc ideo quia episcopus nō habet potestatem realiter exequendi: vt in auth.de sanctis.episc.§.si quis aūt litigantium.&. C. de episcopali audi.l.si quis aūt litigantiū.ergo &c.Item aduertendū quod nulla lex vel decretalis pro cōtraria parte allegata concludit,quod debeat dicta bona episcopus habere,sed bene videntur aliquæ concludere ꝙ ecclesia in cuius parochia morabatur debeat habere:& istud satis pōt dici de seruientibus ecclesiæ.sic loquitur in auth.de eccle. tit.§.si quis aūt episcopus.Sed ꝙ bona clericorū non seruientium ecclesiæ applicentur ecclesiæ nō concludit lex seu ratio.Sicut dicitur ꝙ nec tales qui nō deseruiunt habent per omnia priuilegiū clericorū.C.de epis.& cleri.l.generaliter.nec debent tales clerici non deseruientes ecclesiæ curialibus comparari,sed rectè militibus comparari possunt seruientes.Audiat ergo iudex de hoc cognoscens legem loquentem de milite,quia si miles committet delictum modicū,bona applicantur cognatis,vel si non habeat cognatos,applicantur legioni in qua militabat:vt puta,quia se occidit tedio vitæ quod est delictū in milite leue. licet in pagano nō esset.si autem se occidat ob conscientiam criminis,tunc cōfiscantur,licet in castrensibus permittitur vt testari possit,si damnatus sit ex crimine militari:vt hæc probantur.ff.de iniu.rup. & irri.testa.l.si quis ex hæreditate filio.§.ꝙ si tædio vitæ.& de test.mi.l.ex militari.& de dona.inter vi.& vxo.l.cū hic testatus.§.similis. Nō ob.iura in contrariū allegata.nam cū primo dicitur ꝙ prædia tributoria possunt per clericos possideri:verū est si licitè ad eos per uenerint quod non est in casu præsenti vt.s̄.dictū est. Secundò non obstat quod dicitur quod confiscatio debet fieri per ordinarium delinquentis:quia hoc pōt dici verum esse,si sit ordinarius ratione territorij,quia sic eodē modo haberet potestatem in laicos sicut in clericos,qui tamē laici sunt infra territoriū suum vel diocesim eius,vel aliter verū est ꝙ fit per ordinarium delinquentis in his quæ sibi sunt subiecta.Sed bona patrimonialia nō sunt sibi subiecta,sed domino temporali ergo &c. & hoc facit.ff.de bo.auto.iu.posſ.l.cum vnus.§.is qui.Non ob.quod tertio dicitur quod bona sequuntur personam,& regulariter secundū conditionem persone &c.quoniā verum est vbi bona comitantur persona.& tractamus de bonis quantū ad vtilitatem persone. secus quantū ad vtilitatem alterius. sicut alibi dicitur de partu, ꝙ pro nato haberetur quantū ad sui commodū, sed quantum ad
11 aliorum commodū non.vt.ff.de sta.ho.l.qui in vtero.† Nec obstat quod eadē ratione dicitur,quod cōtinentia cause diuidi nō debet,quia verū est quo ad cognitionem & sentētiā. sed an quo ad vtilitatem diuidi possit nō est verū.& sic intelligitur.d. l.nul
12 li.† Nec obstat deinde quod dicitur ꝙ cognitio &inquisitio criminū per clericos cōmissorum ad episcopum pertinent:ergo & bona eorū.Nam hoc nō sequitur quia propter bona iudices prædicta inquirere nō tenentur.Primo ideo quia iurisdictionem habent.etiam patet expresse ꝙ bona nō sint cā istorū,quia constat ꝙ de iure scripto condemnatus bona regulariter nō perdit.Nec est inconueniens ꝙ vnus habeat vtilitatem.& alius sustineat onus quia sic habetur expresse in simili.ff.de leg.iij.l.his verbis.§.fi.vbi dicitur ꝙ si testator legauerit militiam hæres introitū militie solue tenetur.Et tn̄ legatarius habet vtilitatē.ff.de vsufru. l.quæro ff.de vsufr.ti.generali.l.ad hæc.&.l.si pendens.§.si quis cloacarij. Nec obst.§.qđ si delinquētes.quia secundū veriorē intellectū ille §.loquitur de officialibus delinquētibus.qđ expresse ibi dicit gl. cū dicit inuenit.s. prædictos milites de quibus loquitur tex.præcedens.quia erat officialis propter qđ ille tex.in casu nostro locū nō habet.Itē ponemus ꝙ iudex ex officio hoc facit intelligo præcipiendo:& sic bene poterit facere quātuncūq; alius.s. dominus tpalis teneat bona.Itē intelligitur ille tex.de iudice qui est iudex rōne territorij,licet potestas eius sit territorio limitata. sicut & de magistro militū qui est iudex inter milites. Et per eandē viā rn̄detur ad tex.de pace tenenda.Nō ob.qđ dicit ꝙ nō posset libere penas imponere,quia sic sequeretur ꝙ nec aliquis iudex cū nullus habeat cōfiscationem quantū ad vtilitatē de iure etiā scripto nisi solus imperator.Nō ob.ꝙ dicitur ꝙ secūdario debet ad ip̄m pertinere,quia verū est quātū ad cognitionem.c.de lapsis allegatū pro parte cōtraria loquitur.ꝙ debeat ali de proprijs bonis,& paratus est dominus tpalis alere eū si mobilia eius nō sufficiant. Nō ob.qđ arguitur ꝙ cōfiscatio est introducta ad remuneratio nem sumptuum & laborū,quia salua gratia dicentiū non est verum.Sed bene est verū ꝙ panicularia tantū fiebant autoritate iudicū propter sumptus sed nō alia vt.ff.de bo.dam.l.diuus. Non obst.quod dicitur quod diligentia ei esset nociua quia oīa bona clerici extant sibi subiecta,quia verum est ꝙ extant sibi subiecta ex quadam cōsequentia & nunc essent si haberet. vnde nō erant bona mobilia episcopo subiecta vt bona.Vltima ratio qua dicitur ꝙ bona clericorū sine legitimo successore morientiū ptinent ad ecclesiā.Nō ob.quia nō concludit ꝙ pertineāt ad ep̄m,sed ad ecclesiam vel vt verius credo ibi loquitur de clericis qui erant in cōtinuo seruitio ecclesie deputati;& in illis debet esse idem,& in

Consilium XVII.

13 milite vt est supra probatū.† Ad aut.idē in vestiarijs.& ad text. vt clerici apud proprios episcopos est supra respōsum quia pro parte ista faciunt si bene intelligātur. Ad.l.si quis presbyter, dico ꝙ non loquitur in cōfiscatione:& ideo non est idem vt est.s. de milite allegatū. Et quia supra petēti consiliū pro domino tēporali non sufficit more prouincialiū qui nō veritatē sed longā scripturā desiderant,ꝙ bona immobilia clerici de quo quęrit ꝓ crimine per episcopū condēnati ratione cuius criminis amittere debet bona debeātur domino tēporali,maxime cum ab ipso in emphyteosim tenebantur:& nō episcopo applicari.probatur rationibus infra scriptis.¶ Primo quoniā dominus temporalis à quo res in emphyteosim tenētur.est iudex specialis & immediatus emphyteote quantū tangit res illas emphyteoticarias:& ordinatio & cognitio quo ad illas res est sua.& ꝙ sit iudex etiam si alias iurisdictionem quo ad illam personam non haberet probatur in autentica de prohibita feudi aliena.§.præterea.& in auten. de quæstio.§.si vero forsitan.circa princip.collatio .vj. etiam si emphyteota sit clericus.extra de iudicijs.capitu.ceterum.si ergo iste est proximior immediate sibi debebitur applicari. sicut videmus ꝙ vbi sunt duo superiores & inferior rem amittat vel non acquirit & applicatur proximiori & magis speciali & non alteri.ff.de legatis.ij.l.vltima.alias incipit si filio.& In.x.col. de prohib.aliena. feu.imperialem.§.illud.Cum enim iste sit dominus duobus respectibus & quia habet iurisdictionem territorij & quia iudex specialis quo ad res magis sibi quàm episcopo debebant applicari:vt sic duo vincula vincant vnum vt institu.de adoptio.§.ij.in aut.de consan.& vteri.fratribus.circa princ.C.de
14 adopt.l.cum ita adoptiuis.† Item certum est,ꝙ iurisdictiones sunt in territorio domini temporalis:licet enim inter episcopū &dominū temporalē distinguatur iurisdictio per personas magis quā per territorium.tamen constat ꝙ licet per clericum res tēporales teneantur.ꝙ quantum est de rebus istis adhuc remanēt in ordinatione domini tēporalis,& ius committendi res istas penes eum remanet sibi saluum.nec iste res sequuntur ordinationē persone.vt probatur.C.de episc.& cle.l.de his.vbi committitur penes dominum temporalē.arg.ff.de mune.& hono.l.fi.§.patrimonium.&.C.de exac.tri.l.fi.quare magis domino tēporali quā episcopo debent applicari.Et propter hoc etiam dicimus ꝙ dominus tēporalis in rebus & earū amissione pōt clericū cōdēnare,nec pœna†
15 tet.C.vt nemo pri.l.ij.C.de epis.& cler.l.repetita.C. de sacrosan. eccle.l.iubemus.C.de naui.non excu.l.ij.lib.x.Quare non est mirum si habeo bona in quib⁹ iste dominus habet ius reale sibi applicentur.cum etiā alia bona clerici qui per suum priuilegium subiectus est quo ad personā ep̄o.sed certe bona immobilia conditionē clerici non sequūtur:vt ad eius priuilegium trahātur qđ patet manifeste quoniā sic cleric⁹ priuilegiatus est,sicut milites in castris existētes ,sunt priuilegiati.vt.C.de test.mil.l.milites.&
16 insti.e.tit.per totum.&.ff.eo.ti.l.j.† Sed ponamus militi ad militiam eunti do bona:nunquid sequntur priuilegium & cōditionem persone.Distingue aut sunt mobilia: & tunc non sequuntur.sicut probatur.C.fami.ercis.l.si filius.in prin.&.§.prędi.&.C. de impo.lucra.descri.l.j.lib.x.arg.ff.de suppel.leg.l.ij.cum ergo ista bona immobilia personam non sequantur,nec episcopo applicabuntur,sed penes dominum temporalem remanebūt quoniam sicut dixi res per se non sunt subiecte episcopo,sed domino tēporali.Vnde sibi debēt non illi applicari.quoniā dicit lex si habeāt domū in vno tugurio.ꝙ marmora illi⁹ dom⁹ bñ possunt applicari ciuitati in cui⁹ territorio sunt.sed nunqd alteri ciuitati. dicitur ꝙ nō.quare cū iste ep̄s reputet nō superior nō debēt sibi
17 sed alteri dño applicari.† Itē hoc reprobatur.quoniā vides ꝙ si pupillus habeat bona sub diuersis iudicibus quāuis etiā vnus de illis habeat pupilli personam in suo territorio & sua ordinatione non propter hoc de bonis in alterius territorio ordinabit,sed iudex cui subsunt:quare licet ep̄s personā ratione priuilegij habeat in sua iurisdictione.non propter hoc ordinatio bonorum & confiscatio pertinebit ad eum,sed ad illum in cuius territorio sunt.scilicet ad dominū temporalem.ff. de tuto. & cura. da. ab his.l.pupillo.ff.de excu.tuto.l. iurisperitos.§.cū oriundus, & no.eo.tit.l.non solū.§.& qui in testamento.&.C. vbi petan. tuto.l.j.per quas leges determinant doc.ꝙ bona condemnati debeant applicari domino in cuius territorio sunt.& non illi iudici qui condemnat.vt.ff.de bo.auto.iu.pos.l.cum vnus.§.is qui.Iste res emphyteoticarie & feudales taliter videntur conditionate,ꝙ non debent in ecclesiam alienari.Et est ratio quia dominus posset præiudicium pati quæ non ita ab ecclesia possent ad eum reuerti sicut à priuata persona.vt in li.feu.de alie.feu.mediolanen. circa prin.& in ver.sed diuersum obseruabatur in ecclesia &c. quare si bona publicentur,ita parum per istam publicationem poterit ad ecclesiam peruenire. quia vbi res aliqua prohibetur in alium transferri per publicationem bonorum,non potest venire ad alium.vt probatur.ff.de fideicom.li.l.cum vero.&.l.rogo.† Et probatur per alium modum,quoniam vbi aliquis rem
18 alienare prohibetur,sicut sunt res emphyteoticarie quæ sine do
a mini voluntate [a] alienari non possunt.vt.C.de iure emphyt.l. si. si ex necessitate ex sua persona proueniente alienet,non tenet ni si tantum quo ad tempus quo ipse erat ius percepturus. vt.ff.de iure fis.l.gracchus.§.fi.ff.de lega.ij.l.peto.§.prædium.&.l. vnum ex familia.§.quod si talia & ar.in.l.feu.de capitulis corradi.§.fin. &.ff.ad trebel.l.ex facto quare videtur magis quòd proprietas harum rerum nō potest penes ecclesiam remanere. Item iste clericus prout dixi episcopo quo ad personam, & baroni quo ad bona & etiam quo ad personam quantum tangeret causam illorum bonorum est subiectus:quare dico quòd non potest fieri per eum,quòd illud quod spectat ad causam domini in episcopum alium dominum suum transferatur.& hoc videmus manifeste in seruo plurium dominorum quoniam si de causa,vel de bonis,vel de peculio,spectante ad vnum alteri stipuletur,nibilominus alter dominus erit potior:vt.ff.de stipu.ser.l.j.§.si seruus communis.imo & si est vnus ad quem pertineat persona serui, & alter habeat illum subiectum quo ad aliquas causas tantum, inquantum tanget illas causas non poterit applicari alteri cuius erat persona.vt in proprietario & fructuario habetur.vt in pro-
19 xi.alleg.l.j.no.de stipu.ser.§.si fructuarius.† Quare quanquam iste clericus quo ad personam episcopi reputetur,quantum tangit causam per quam domino temporali erat subiectus episcopo per eum acquiri non poterit.imo si episcopo per sententiam vel alias esset quæsitum, isti domino restituere teneretur. Hoc probatur optime.ff.de stipu.ser.l.pe.& ar.de actio.empt.& vendi.l.si seruus.& si cert.peta.l. cum fundus.§.seruum.in fin.& ad hoc facit.ff.de pecu.l.hinc quæritur.§.pe. Item probatur.quoniā videmus in simili,quòd si seruus habeat peculium quod est qua si patrimonium serui vt.ff.de pecu.leg.l.deniq;. circa fin.& in illo sint creditores,& ius habentes,& quæratur quis in bonis peculiaribus præferatur certū est præferri dominum à quo seruus habuit peculium cuius rationem reddunt leges.quoniam iste dominus à quo res deuenerunt,tanquam antiquior ceteris videtur præuenisse.simile videtur quo ad istum episcopum cum dominus temporalis sit antiquior quo ad res,quam episcopus, & sic potior.vt probātur hæc.ff.de pecu.ser.l.& si damnū.§.pe.&.§. seq.l.si noxa.§.j.& seq.&.ff.de pec.leg.l.si peculiū.circa prin.&.l. deniq; cū si.item certū est,ꝙ episcopus ius nō habet,nisi propter hoc ꝙ ista bona sequuntur cōditionem persone & priuilegium
20 fori.† Sed certe istud nihil facit.quoniā vbi persona priuilegiata habet bona iura distinguunt.quia si sint bona quæ habet vt talis & sic priuilegiatus illa sequuntur eū etiam si sint immobilia.sed si sint alia bona quæ nō habet vt priuilegiatus,& vt talis illa non sequuntur personam:nec secundū persone priuilegium regulantur. Vnde si iste clericus habet aliqua bona vt clericus forte in ecclesia in aliquibus bonis illa bona personam sequuntur,sed si ista bona quæ habet vt emphyteota,& habeat antequam esset clericus non sequerentur eius priuilegium.ita probatur. C.de excusa.muner.l.maximarum.§.vlti.ar.ff.de in integ. resti.lege.iij. licet enim iste deliquerit,res iste in quibus dominus temporalis habet dominiū non deliquerunt.quare nō episcopo pro delicto sed domino temporali propter cōsuetudinem & legem applicabuntur propter cōmissum.Item quanquam diceremus,ꝙ ratione cuiusdam connexitatis ad personā bona istius viderentur debere

bere epiſcopo applicari. Dico ꝙ illud haberet locum de bonis quæ ſunt in iuriſdictione epiſcopi,non de bonis quę ſunt in territorio baronis.Hoc probatur in ſimili licet legato actore q̃ eſt in fundo ratione connexitatis contubernalis,& liberi veniant in legato:verùm eſt de illis,qui erant in loco illo: ſed ſi extra locũ non operatur illa connexitas talem ſequelam.ita probatur.ff.de fundo inſtru.& inſtru.leg.l.quæſitum·§·item lanificas.& §· ſi fundus inſtructus.iuncta.l.eo.titu.Seia·§·prædia.circa fi. Et hoc videmus in ſimili:quoniam licet perſona cùm naſcitur patriæ naſcatur:vt.ff.de cap.& poſtli.reuer.l. poſtliminium·§·filius. & de mune.& hono.l.& qui originem. Et habeat etiam domicilium: & ſic illa ciuitas habeat ordinationem perſonæ: tamen ſi habeat bona in territorio alterius ciuitatis, illa bona contribuent vbi erunt.Et ordinatio iſtorum bonorum pertinebit ad ſuperiorẽ illius territorij:non autem perſonam ſequentur: vt.C. de mulie. & in quo loco.l.vnica.lib.x.cum ibi no. Vnde ſicut pater peculium filij occupat iure ſuo:etiam ſi filius condemnetur cùm confiſcentur eius bona:ſic iſte dominus iſta bona q̃ ſunt quaſi peculium:quia ab eo tenẽtur ſuo iure occupabit.C.de bo. proſcri. l.filius.Item cùm bona proceſſerint ab iſto domino,cum ab eo vel ſuis fuerunt data in emphyteoſim,quare ſi emphyteota amittat,melius eſt & rationabilius ꝙ iſti domino applicentur: quãquàm in alium tranſferantur.ſicut etiam vides,quòd ſi plures in fundo vno habeant aquæductum, melius eſt ſi vnus amittat ꝙ eius pars reuertatur ad dominum,quã quod trãsferatur ad aliũ: vt.ff.quemad.ſer.amit.l.aquam.circa fi.&per eundem modum. ff.de vſu.l.dominus.circa fi.ff.de ali & cib.leg.l.iij.circa fi. & ad hoc facit.ff.ne quid in loco pu.l.ij·§·viarum. &.ff. de locis & iti. pub.l.vię vicinales.& pro hoc facit,quoniã ſi maritus dedit bona mulieri,& mortuo viro mulier veniat ad ſecunda vota punitur,& amittit illa bona,& tamen non applicantur ei qui condẽnat,imò illis à quibus habuerunt:quare eodem modo iſti domi
21 no à quo res venerunt applicabuntur,imò remanebũt penes dominum qui habet cauſam antiquiorem. † Et hoc probatur in ſimili quoniam ſi res mobiles in bello capiuntur in pręda ſunt,& publicantur.ff.de cap.& poſtli.reuer.l.ſi qui in bello.ar.ff. ad.l. Iu.pecu.l.pe.& de acquiren re.do.l.transfuga. ſed ponamus res immobiles occupantur in bello:nunquid publicantur certè nõ, imò illis qui habent cauſam antiquiorem applicãtur.ff.de capti. & poſtli.reuer.l.ſi captiui·§·j.& ita ibi gl.concor. & propter hoc dicitur alibi,quòd ſi aliquis delinquat in territorio cuiuſdã iudicis,& fugiat ad territoriũ alterius iudicis,ꝙ ſi primus iudex ipſum inſequatur,ꝙ perſona & bona mobilia debẽt illi iudici pręſentari:licet immobilia non,ſed remanent penes illum iudicem
22 ſub quo ſunt in li.fęu.de cleri.vio.pac·§·ſi iudex. † Itẽ videmus hoc alibi.ꝙ licet aliquis forũ ſortiatur penes epiſcopum,& eps ipſum condemnet:non propter hoc bona ipſius cõdemnati epiſcopo applicantur,imò domino temporali.& hoc video in crimine hæreſis,in quo epiſcopus cognoſcit vt in autẽ.de mãd.princi·§·ſi vero canonicum.& in autẽ.vt cleri.apud propri.epiſcopũ. ·§·ſi verò eccleſiaſticum.& tamen certum eſt ꝙ bona applicantur domino temporali.C.de hęre.authen.gazaros. & in pluribus legibus illius tit.Et ſi dicatur quod imò bona clerici eccleſię applicantur:vt.C.de hęre.authen.idẽ eſt.in fi.Nõ ob.hoc vt in alijs rationibus dictum eſt,ibi non eſt vt hic:quia ibi ſunt duo, quia eſt clericus & crimen eccleſiaſticum, & quia etiam ſi clericus non eſſet,cognitio erat eccleſię:ſed hoc in noſtro caſu non erat crimẽ
23 canonicum. † Item ibi bona ſunt condonata, & aliquis habet ius in eis ſi contingat delinquere illum qui habet talia bona: licet ipſe bona amittat,illa nõ debent applicari illi qui cõdemnat, ſed alij reſpectu cuius bona erant condonata in emphyteoſim:& iſte eſt emphyteota ergo & illi domino à quo tenebantur debebant applicari.hæc probantur. C. de inceſt. nupt. l. iij. &.C.de bono.præſcript.l.j.& fina.C.de ſacroſanctis eccleſijs.lege ſi quis presbyter.&.ff.de bono.dam.lege fina·§·ſi libertinum. argumen. ff. de public. lege finali in principio. Nec erit mirum ſi epiſcopus cognoſcat & condemnet & alter debeat emolumentum: nec etiam ad alimentandum clericum tenetur, quoniam ſicut videmus quod ex facto alterius, emolumentum habere poſſum:nec propter hoc tenebar.ff.ne quid in loco publico.l.ij·§·idem Labeo.ar.ff.de bo.auto.iud.poſ.l.cum vnus.circa princ.& aliquando vni legatur & alter habet emolumentum. ff. de leg.iij l.fideicommiſſa·§·interdum. & pro hoc optimè facit l.quoniam ſi ab eccleſia res emphyteoticariæ teneantur,& res illa propter delictum penes alium,eccleſia recuperare poteſt rem illam,quæ ab eccleſia tenebatur,vel ſi vult poteſt dimittere pro annua penſione,& in hoc eſt electio eccleſię quòd facere magis velit:quare eodẽ modo ſi ad eccleſiam res emphiteoticariæ domini temporalis deuenerunt recuperare poteſt eas.hæc probantur in authen.de alie. & emphy·§·ſi verò contingit.circa princi. col.viij.

ADDITIO. a ¶ Debent bona redire. Adde quòd vbi bona emphyteotæ ex delicto fiſco applicantur.dominium directum non dicitur confiſcatum:ſed ſolum vtile ſecundum.d.Gui.pap.poſt Ioã.de are.quem alleg.in quæ.cccxxxviij.inci.emphyteota.& quid ſi emphyteota commiſit delictum propter quòd eſt cõdemnatus & bona debent ſibi auferri: nunquid bona emphyteotica applicentur fiſco.vide Bal.in.l.ſi quis presbyter. C. de epiſco.& clericis.

b ¶ Sine domini voluntate. Et nunquid emphyteota poſsit rem emphyteoticariam donare domino irrequiſito,vt non incidat in pœnam.l.fin. C.de iu.emphy.& an tranſeat dominium in donatarium ſine inueſtitura domini directi.vide plenè per dominum Gul.pap.in quæſti.xlvj.inci.an emphyteota.& nunquid poſsit dari in dotem & pignorari irrequiſito domino.vide quòd eleganter conſulendo tenuit do.Alex.in conſi.cccxvij.incip.viſo themate.in.ij.vol.& nunquid emphyteota vtile ſuum dominium irrequiſito domino alteri vendere vel donare poſsit.tradit latè idẽ Alex. in conſi.cxix.incip.viſis narratis.in fi.iij.vol.vbi etiam concludit, quòd ſicut emphyteota non poteſt vendere irrequiſito domino,ita non poteſt ad longum tempus locare.vnum tamen non omittas quòd locatio facta ad decennium,dicitur facta ad longum tempus. licet enim gl.vario modo loquantur.ita communiter tenetur,vt concludit do.phylip.deci. poſt alios quos refert in conſi.cciiij.incip.in cauſa in.j.parte conſil.& adde ꝙ quando emtihyteota vult ſuam emphyteoſim vendere, lex dicit debere interuenire voluntatem & conſenſum domini.l.fi.C.de iure emphy.circa prin.& an licentia de ſui natura debeat actum pręcedere.vide Pau.de ca. in conſi.cccxxjx.inci.circa primum notandum.in prin.in.ij.parte conſi.

De inſti.de ſententia & re iud.de appel.de iud.

CONSILIVM XVIII.

1 *Approbatus per epiſcopum ad duas parochiales eccleſias poteſt poſtea reprobari ſi præſentetur ad tertiam,& reperitur inſufficiens.& nu.4.*

2 *Repulſio ab inſtitutione non eſt ſententia diffinitiua,ſed decretum.*
Item ſententia lata ſuper re notoria non ſuſpenditur per appellationem interpoſitam infra decennium.ſed poteſt mandari executioni.

1 CIrca. † primum articulum ex themate collectum qui eſt,an admiſsus ad duas parochiales eccleſias ſucceſsiue per ordinariũ poſſit ſi vocetur ad tertiam & ſubiectus examini inueniatur idiota totaliter repelli, & videtur primo quòd nõ:quia quem primò approbauit reprobare non poteſt.ff.de adul.l.ſi vxor·§·vlti.C. de teſti.l.ſi quis teſtibus.& de ædil.edi.l.quòd ſi noluit·§·infectum. Neq; poteſt opinari eum ad vnum dignum:& ad alterum per omnia ſimiliter indignum eſſe.vt.j.quæſtio.j. ſicut chriſtus & qui reputatur dignus ad ordines:reputari debet dignus ad beneficium illi ordini conueniens:vt extrà de ætate & quali.c. accepimus. & ar. extrà de accu.nulli.& de ſententia excommuni. in præſentia. & pro hoc.iij.quæſtio.vj.quippe.ſed contrarium videtur dicendũ. eſt enim ſpeciale in medio qui ſemel approbatus poteſt adhuc reprobari propter periculũ quod vertitur in exercitio artis ſuæ: vt.ff.de mun.& hono.l.vt gradatim·§·reprobari.C.de profeſſo. & medi.l.ij.li.x.&.ff.de excu.tuto.l.ſed reprobari.in princi.conſtat autem quòd maius periculum vertitur in imperitia medici animarum,quam in imperitia medici corporũ:vt extrà de æta. & quali.cùm ſit ars artium.Sicut videmus in eo qui præponitur colligendis & cõſeruandis pecunijs ciuitatum deputatis ad opera vel frumenta,quia eliguntur per epiſcopum primates & potiores ciuitatis.& tamen ſi inefficax.i.inutilis reperitur poſtea reprobatur.vt in auſ.de colla·§·iubemus,colla.ix.quia aut nõ fuit

primò examinatus,aut perfunctoriè examinatus, nec fuit pronunciatum eum tunc idoneũ,licet non fuerit vt idoneus admissus:& ideo iterum reprobari potest:vt.ff.de bo.lib.l.si filius.§.cũ filius.in ver.planè si contra eum &.ff.de leg.præstan.contratab. bo.pos.peti.l.filium.§.si quis cõtratab.&.C.quo.bo.l.j.& ibi no. & hæc fuit sententia domini Inn.in.c. accepimus.s̃.allegato.& qui promouit aliquem criminosum, potest eum denunciare de crimine, nec poterit prætextu facti sui denunciatione excludi, extrà de iureiu.c.quemadmodum.&.c.vlt. & alio denunciante potest de eo iustitiam facere:aliàs compelleretur facere iniustũ & committere peccatũ.Item inquirere potest,si primus se ignorasse dicat,nec poterat replicare q̃ sciebat quod notorium erat: quia sicut fateretur excipiens crimen suum,& seipsum excluderet.vt.C.de mu.patri.l. professio.&.ff.quando appellan. sit. l.si procurator.§.sed si auus.& hæc fuit sententia do.Inn.de cleri.cõiug.c.diuersis falsa. ¶ Ad cõtraria verò breuiter patet ratio:quia omnia loquuntur de consequentibus ad prima cohærentibus vel connexis:hoc autem non sic.ar.pro hoc.ff.quorum leg. l.j.§.
2 si duę. ¶ † Ad secũdum articulum quo quæritur an talis repulsio præsentati per euidentem scientiæ defectum dicatur sententia diffinitiua,& breuiter videtur q̃ sic:quia finem ponit negocio,de quo queritur ergo &c.ff.de re iud.l.j.sed contrarium videtur verius,quòd contrariorũ eadem est disciplina:vt.ff. de his qui sunt sui vel alie.iuris.l.j. & illa sententia censetur diffinitiua cuius contraria censetur non diffinitiua:vt no.per Bar.extrà de elect.in.c.cupientes.Sed constat quod confirmatio vel admissio alicuius,non seruato ordine iudiciario,non est diffinitiua: quia si talis esset non teneret:quia lata contra solitum iudiciorum ordinem:vt.C.quomodo & quando iudex.l.prolatum.& hęc fuit sententia do.Inn.extrà de appel.c.constitutus.in gl.sed quare nõ potius &c.imò magis appellatur decretum admissorium vel reprobatorium:vt.ff.quando appel.sit.l.j.§. solent.&.C. de appel.
3 l.hi qui ad ciuilia. ¶ † Ad tertium,quo quæritur an lata sententia super notorio,& ipsa executioni mandata,appellatio subsequens infra decennium emissa faciat innouata inter sententiam &appellationem in statum pristinũ reuocari. Et videtur quod sic:quia sicut in appellatione nihil debet innouari, & innouata reuocantur, ita nihil debet fieri in præiudicium deliberationis: quæ sit vtrum quis appellet.C.de appel.l.appellatio.& no.ff.nil innouari appel.pen.l.vnica.& est hodie tex.extrà de appel.c.nõ solũ.lib.vj.Sed contrarium videtur verius:quia notorietas impedit appellationem.extrà de appel.c.cùm sit romana.&. c.peruenit.&.c.cõsuluit.ex quo enim factũ ipsum,siue defectus notorius est,qui appellat appellare videtur:ne id faciat quod ex edicto perpetuo decernitur.scilicet ne defectus notorius appellatur.hæc aũt appellatio admitti non debet de iure:vt.ff de ap.reci.l.vlti.& de ver.sig.si qua pœna.& per hoc patet responsio. ad id de quo quæritur,an sententia super notorio lata possit statim executioni mandari,non expectato decennio:quia dicendũ est quòd cũ decennium datum sit ad deliberandum vtrum quis velit appellare vel non:vt in auth.de appel.& intra quę tempora.in prin.& hic certum sit appellari non posse,frustra esset expectare quod expectatum non prodest: vt.ff. ad velle.l. aliquando.§. vl.&.ff.de acqui.hære.l.cum hęres.§.fi.& arg.ff.de cu.bo.dando.
4 l.j. ¶ † Ad quartum quo quęritur,an ex quo cõstat notoriè per examinationem prętentati,ipsum prętentatũ pati euidentem & manifestum scientiæ defectũ in repellendo eundem, solennitatem iudicialem debet episcopus per omnia obseruare.& dicendum est quod nõ:quia cũ incipit sine solennitate iudiciali examinare oportet quod talis formetur euentus:quia à primordio tituli posterior formatur euentus.C.de impo.lucra.descri.l.j.circa fi.Cùm enim duplex fuerit via,vna procedendi à toto principio iudicialiter,& alia sine figura iudicij,exquo eligit vnam, habet illam seruare:vt.C.de codi.l.vlti.& pro hoc bene facit.ff. de cur.fur.l.cuius bonis.in prin.& quod no. Arch. extrà de app.c. non solũ.li.vj.& idem no. Inn.in executore cui commissum est vt examinet & conferat: vt ipse no.extrà de præsump.c.dudum. &idem no.Compo.extrà de rescri.c.mandatũ.in gl.pone quod
5 a.in ver.sed & ante conclusionem. ¶ † Ad quintum quo dicitur an dicta appellatio sit iudicialis vel extraiudicialis.Dicendũ est quod sit iudicialis:licet enim non sit ibi assistentia trium personarum quæ in iudicio requiritur:vt.C.de asser.tol.l.vlt. circa fi. &extrà de verbo.sig.c.forus.grauamen tamen si quod est,infertur à iudice & ideo locũ habet.c.extrà de appel.cordi. & non est necesse seruare formam constitutionis vt circa.extrà de elect.c.
6 constitutio.lib.vj. ¶ † Ad sextũ cùm quæritur an causa appellationis huius de sui natura sit in curia:vel an possint iudices impetrari ad partes,videtur dicendum q̃ causa sit in curia,si appellatum est à prouisione facta per ordinarios,reprobata præsentatione prima.& hoc per.c.statuimus.extrà de elec.li.vj.Si autem appellatum est tantùm à reprobatione præsentationis:nõ videtur causa esse in curia si esset facta patrono laico.Sed videtur habere locum.c.cordi.vt dictum est.s̃.In collegio verò & ecclesiastica persona præsentante:quia pinguius ius habent quam laici.argu.xvj.quæstio.v.si quis episcoporum.& quasi cuidam electioni æquipollent.& ideo habet locum pœna.c.cùm in cunctis.extrà de elect.contra prętentantes scienter indignos.vt no.extrà de offi.ordi. cùm vos.& variatio non admittitur sicut nec in electione:vt extrà de iurepa. cùm autem videtur dicendum causam esse in curia per.c.statuimus.

De præscriptionibus.

CONSILIVM XIX.

1 *Mala fides donatoris non impedit præscriptionem donatarij possidentis bona fide non obstante hypothecaria,& de duplici mala fide. Et an authen.malæ fidei corrigat iura antiqua.*

Hemata tale est. Quidã paterfamiliàs ob certam & legitimam causam efficacem ad obligationem contrahendam, obligauit se cuidam creditori in certa quantitate pecunię,& obligauit ad hoc debitum omnia bona sua pignori,deinde filiorum horum omnium ignarũ emancipauit,& eidem post emancipationem aliqua castra in generali obligatione sub verbis generalibus comprehensa donauit.Hic filius hypothecã ignorans tenuit bona fide & donationis titulo per decennũ & vltra,nunc per creditorẽ hypothecaria cõuentus vult se præscriptione tueri
1 quæritur an possit. ¶ † Et videtur quòd sic.C.si aduer.cred l.i. &.ij.ff.de diuer.& temp.præscrip.l.creditor.& l.an vitium.§.vl. ¶ In cõtrarium autem videtur auth malæfidei. In hoc ergo stat virtus quæstionis an authen.malæ fidei.corrigat rub.C.si aduer. credi.& aliàs similes vel non. ¶ Ad cuius intelligentiã est sciendum,quòd in aliquo põt attendi duplex mala fides:vna vera & propria secundũ quam quis scit rem quã possidet alienam esse, vel alteri obligatã:altera ficta,& ad alterũ ex alterius persona iuris quadã fictione transmissa,secundũ quam quantũcunq; quis sit bonę fidei ex persona autoris,malę fidei cẽsetur:vt ff.de vsu. pro empto.l.ij.§.defunctus.& de diuer.& temp.præscri.l.cũ hæres.Si de prima loquamur,tunc propria scientia rei alienæ impedit præscriptionem longi temporis respectu hypothecariæ: vt ff.de acqui.pos.l.si quis fundum.in pe.& vlt.respon.& no. C.de prescri.xxx.vel.xl.an.sicut in rem.in gl.malęfidei &c.Si verò de secunda mala fide loquamur.i.de persona autoris in habentem ab eo cãm,& hæc scientia rei obligatæ quæ fuit in autore nõ impedit præscriptionem cõtra hypothecariam in emptore seu donatario hoc ignorãte:vt in toto tit.C.si aduer.credi.Nec obuiat auth.malæ fidei:quia loquitur respectu domini,vt apparet in determinatione in eadem auth.posita ibi,dum dicit:si verus domi nus ignorat ius suum &c.& in corpore authẽ.vt sponsa. largi.§. rursus.colle.ix. ibi si aũt dominus ignorat alienatarum rerum &c.Et hoc probatur ratione quo casu iure antiquo per alienationem rei mobilis cõmittebatur furtũ ac per hoc res vsu capibiles reddebantur:vt inst.de vsuc.§.furtiue.eodem casu per auth. malæfidei Iustinianus nequiens rei immobili furtum inducere propter malã fidẽ alienantis:rei resistente natura quæ cõtractari & baiulari non põt:vt.ff.de vsuc.l.quare.saltem inhibitionem.

longi

longi temporis præscriptionis induxerit.Sed constat ꝙ si debitor rem mobilem obligatã à creditore surripiat:licet fiat furtũ, & teneatur furti surripiens res tamen nõ sit furtiua, vt impediatur rei vsucapio:vt.ff. de vsucá.scio.§.si rem.& de fur.l.cũ eos.§. j.sic ergo &in immobili scientia donatoris scientis rem obligatam nõn impedit præscripti.donatarij ignorantis contra hypothecariam & sic remanet titulus.C.si aduer.cred.cum si.non correctè.& auth.malæfidei loquitur de malęfidei possessore respectu dominij. Nec enim aliter malæfidei possessor dicitur,quia circa rei possessionem nulla mala fides versatur:vt.ff. de ver.sig. bonæfidei.de contrahen.emp.& ven.l. quia quolibet, sed magis habet scientiam cuiusdam iuris extrinseci & extranei à dominio & possessione,puta hypothecæ:vt.ff.de leg.ij.l. Męuius.§.pe. ergo auth.malæ fidei non vendicat sibi locum,& hæc fuit etiam opi.Spe.de præscrip.§.pe.& Iaco.de are.in authen. malæfidei & ibi de hoc per Cy.

De testa.& de succes.ab intestato.

CONSILIVM XX.

1 *Existentia sui hæredis habetur pro aditione.& nu.2.*
3 *Et an tacita vulgaris excludat matrẽ & requirat aditionẽ. nu.1.2.&.3.*
4 *Hæreditatem non aditam pupillus non transmittit ad matrem.*

QVidam habẽs matrem & vxorem prægnantem in suo testamento instituit hæredem posthumũ,& substituit per hunc modum, si posthumus decederet in pupillari ætate vel postea quãdocunq; tales fratres meos substituo.Et dedit matrem suã tutricem posthumo, & mortuo testatore natus est posthumus & eadem die mortuus, superstitibus matre & auia & fratre testatoris.Nũc est quæstio inter matrem & fratres substitutos.dicit mater,ꝙ quia posthumus non adiuit hæreditatem,quod substituti nõ debent admitti. Primò quæritur an substituti sint admittendi ex pupillari substitutione,cùm non fuerit adita hæreditas paterna. Secundò quæritur si dicatur, ꝙ non admittuntur substituti ex pupillari substitutione,an saltẽ admittantur ex vulgari sub intellecta in expressa pupillari. Tertiò quæritur an hæreditatem nõ aditam pupillus transmittat ad
1 matrem. ¶ † Ad primã quæstionem videtur aliquibus dicendũ quod substituti veniant ex pupillari:quia sola existentia sui hæredis operatur cõfirmationem eorũ omnium quæ ad esse suum aditionem requirunt:vt.ff.de fideicõmis.liber.l.cũ quasi.§.sed & si quis sine hærede.& ad Treb.ita tamen.§.si pater filiũ.&ibi no. & est casus idem in substitutione pupillari.ff.de acqui.hære.l.filius qui se.si nihil ad literam subaudiatur.&.l.quæsitum.&. l.Iulianus.& in omnibus tangit gl. & secundum hoc ꝙ dicitur.ff.de vul.& pup.substi.l ij.§.adeo.ꝙ ad hoc ꝙ pupillaris teneat,necesse est ꝙ ex paterno adiri intelligetur ex substitutione facta exhęredato,sed secundum hoc vulgaris tacita de qua.l.loquitur.ff.de vulg.& pupi. substituti.l. iam hoc iure.nunquã habebit locum mortuo enim pupil.ante testatorẽ,licetvulgaris expressa si facta est locũ haberet:vt.C.de cad.tol.l.j.§.in nouissimo. & ibi not.& ff.de fideicommis. liber.l. thais ancilla.§.splendoforus.vulgaris tacita expirat,vt.ff.de.ca.& postli.reuer.ꝙ si filius. & ibi not.de vul.& pup.l.lex cornelia.in vlt. responso licet ibi no.cõtrarium eo viuente post testatorem locum nõn habet,quia quãtuncunq; abstineat,pupillaris locũ habet secundũ præmissa.Sed hoc est absurdũ & falsum.Ꝙuod vulgaris tacita sit à lege subintellecta & nunquã locum habere posset.Videtur dictũ,quod pupillaris locum nõ habeat:nisi expressè adeatur ex paterno.&.§.adeo intelli
2 gatur generaliter,sicuti & generaliter loquitur.† Et quod dicitur de existentia sui hæredis & ꝙ habeatur pro aditione,hic habet locũ in his,quę hęreditate nõ adita omnino pereunt,vt sunt legata & fideicõmissum etiã vniuersale.Sec nec succesio testatoris nec eius voluntas perit pupillari substitutione, propter defectũ aditionis deficiente.imò ille,qui erat pupillariter substitutus ex tacita vulgari succedit,& sic sola succedendi qualitas.i.voluntas immutatur:vt.ff.de hære.inst.l.ij.§.pe. quod intelligo vulgari expressa de aliquo nõ facta,tunc enim cessaret tacita: vt.ff.de vulg.& pup.substi.l cũ filio.Et ad leges in cõtrariũ adductas solue,vt in qualibet earũ no. ¶ † Ad secundã quæstionẽ videtur di
3 cendum,ꝙ ex vulgari tacita admittantur substituti,quia hic bene admittitur cõtra matrẽ,vt no. C.de inst.sub cond.fa.l.vlti.Et si cõtra hoc dicatur,qđ vulgaris tacita requirit aditionem: vt.ff. ad Treb.l.apud Iulianũ.§.idẽ Iulianus.& ibi no.Respondeo qđ hęc nõ est vera opinio,quod illud requiratur ad alicuius cõfirmationẽ quod solet eius interitũ inducere: sed aditio interimit vulgarem:vt.C.de impub.& alijs substi.l.post aditam.ergo &c. Præterea hæc opi.menti & verbis vulgaris repugnat:vt instit.de vulg.substi.in prin.Nõ ob.§.idẽ Iulianus:quia qđ ibi dicitur confirmatis patris tabulis per aditionẽ ex paterno poterunt ambo cogi adire ex substitutione &c.nõ debet intelligi ex vulgari tacita:vt gl.ibi intelligit,sed ex pupillari expressa vt bona pupilli veniant in restitutione quæ ex vulgari tacita nõ venirent:sed solũ paterna:vt.ff.de vul.& pup.substi.l.si plures.§.ad substitutos.Præterea si in hoc casu vulgaris tacita aditionẽ requireret,vt pupillaris:similiter iam ex toto periret volũtas defuncti,& hęreditas ad extraneos deuolueretur.& hoc casu existentia sui hæredis habe
4 tur pro aditione,vt dictũ est.s. ¶ † Ad tertiã quæstionẽ videtur dicendũ,ꝙ cessante substitutione trãsmissio fiat ad matrẽ hæreditatis paternæ regulariter:vt.C.de suis & legi. hære.l. apud hostes.ff.de reb.dub.l.qui duos.§.cũ in bello.& de iure fisci.l. Lucius.& de castrensi pecu.l.hereditatẽ.§.filius.licet in casu de quo quæritur multũ hanc trãsmissionẽ impediat mater testatoris:vt ff.ad Tertul.l.ij.§.si quis ex liberis.& hoc no.domi. Odof. C.de iure delib.l.si infanti.Vñ in summa videtur ꝙ exhac succesione nullũ debeat mater infantis siue posthumi cõmodũ reportare.

De testamen.vel suc.abintesta.

CONSILIVM XXI.

1 *Testator si substituit filio suo vel hæredi si decesserit sine filijs,tunc mortuo illo hærede cum filijs expirat substitutio:licet postea illi filij moriantur sine prole.*
2 *Et quomodo intelligitur illud hæres hæredis testatoris est hæres.*

THema tale est. Testator habebat fratrẽ vnũ, & ex fratre pręmortuo vnũ nepotem,& ex quodã alio fratre præmortuo tres nepotes.eos cõiter hæredes instituit in omnibus bonis suis.f.fratrem in tertia parte,vnicũ nepotẽ in alia tertia parte, & alios tres nepotes in alia tertia parre,eosq; substituit isto modo. Si aliquis hæredũ meorũ sine filijs aut nepotibus aut deinceps descendentibus & masculis mori cõtigerit eius portio deuoluatur ad cohæredes superstites vel eorũ hæredes,duntamẽ sint masculi & ex masculis secundũ rectã lineã descendentibus.Mulieres aũt ex mulieribus descendẽtes,ad huius succesionẽ per totũ excludo,quibus singulis mulieribus mille lib.si vna sola mulier supererit,ex illo cuius portio ad illos deuenerit dari:mando ab hæredibus memoratis.Si verò,plures mulieres extiterint,quãlibet earũ.ccccc.li.pro dotibus ipsarũ volo esse contentã.Quod si fortè oẽs præfati hæredes colunt huiusmodi dotes soluere, tunc portio deficientis deuoluatur ad romanã ecclesiam cũ eodẽ onere quãtitatũ.Quod si nec ecclesia,nec dicti hæredes legitimè requisiti voluerint soluere dictas dotes;tũc ipsa portio deuoluatur ad ipsam mulierem superstitem,& nubat si voluerit in ea.Volo quoq;,ꝙ si oẽs prædictos hæredes absq; filijs aut nepotibus deinceps masculini sexus descendentibus ex masculis vt dictũ est.s. mori cõtigerit:bona mea ad romanã ecclesiã deuoluantur. Testatore mortuo mortuus est vnicus nepos ex fratre pręmortuo, institutis quatuor filijs relictis,ex qbus duo mortui sunt absq; prole.Deinde tertius,vnica filia relicta quam hæredẽ instituit. Mox quartus mortuus est absq; prole,prædicta nepte sua instituta,nũc veniunt masculi ex descendentibus cohæredibus institutis,& petunt se admitti iure præfatæ institutionis ad bona, in

Consilium XXII.

in quibus est ista filia à patre & patruo instituta, quæritur an de
1 beat. ¶ † Et mihi videtur in quęstione dicendum, ꝙ substitutio de quâ dicitur, quoniâ tam mens, quâ verba fideicõmissariâ inducant: expirauerit in personã eius qui decessit quatuor liberis masculis superstitibus, quidquid posteà de liberis contigerit: vt C. quando di. le. ce. l. cũ vsus fructus. & de insti. & substit. sub cõdi. fac. l. si quis hæredẽ. ff. ad treb. l. hæred. in prin. & ar. à cõtrario sensu in eo. ti. l. ex facto. §. si quis aũt suscepit quidem filium. Nec huic obuiat quod in prin. substitutionis testator dixit, si aliquẽ hæredum meorũ sine filijs &c. quasi per hæc verba non solũ gra
2 uare intendit primos hæredes, † eo quod regulariter hæres hæredis testatoris est hęres vt in regula iuris qui per successorem. & de ver. sig. sciendũ. C. de hære. inst. l. vlt. cum si. quia pronomen meorũ ad principaliter substitutos tantũ significatũ sibi restringit: vt. ff. de au. & argẽ. leg. l. si ita esset legatum. & cũ hæc substitutio fideicõmissum inducat sub conditione relictũ non videtur respectum habuisse ad hæredes hæredũ: nisi de hoc expresse dixisset: vt. ff. de leg. iij. l. si finita fuerit. §. vl. illa enim verba si aliquẽ hæredũ meorum &c. videntur referri ad nominatos duntaxat sicut cùm quæritur, an prælegata veniant in restitutionem. Dici enim consueuit ꝙ sic iam nominata: non aũt quæ sequuntur: vt no. C. de fideicom. l. cùm virum. Et quia secundũ veritatem, filij masculi hæredum scriptorũ, non sunt hæredes testatoris primi expressa eius vocatione licet expressa voluntate substitutũ excludant: vt. ff. de leg. j. l. filius. §. cum quis. de vul. & pupil. substi. l. vel singulis. & de hæredi. insti. l. Lucius. & ibi no. Si autem sit iniunctum fideicommissum, eos non apprehendit, sed solum scriptos & expressa voluntate vocatos; vt not. ff. de iure codicil. l. si quis cum testamentum. §. vlt. in fi.

De electio. & de priui. & de rescrip.

CONSILIVM XXII.

Si duo eligantur in imperatores, & vterque administret non valet priuilegium alterius tantum: sed pendet ex euentu vtriusque circa idem sic, tamen priuilegium in quo taceretur onus aliàs impositum ciuitati non valet. cum nu. seq.

AD quæstionem qua quæ-
1 ritur † Si duo sunt electi in Reges Alamaniæ & quilibet administret, an quilibet eorũ possit dare priuilegia: saltẽ ad hunc effectũ dum negocium pendet præsertim cũ eorum quilibet asserat se à maiori parte vocem in electione habentiũ fore electum, videtur primò dicendum ꝙ quilibet eorũ possit dare priuilegia. Et hoc facit ratio dubitationis dependentis, cuius ratione, interdum quis vtitur re nõ sua etiam consumendo, quã aliàs consumere nõ liceret: vt. ff. de vsufr. l. vsufructuariũ. §. si in varijs. Interdum quis vendicat rem etiã non suam propter dubitationẽ & difficilem discretionem ab altera: vt. ff. de rei ven. l. item Pomponius scribit. in prin. & inst. de rerũ diuisi. §. ꝙ si frumẽtum. & ibi no. Et cũ disputatio est inter plures eodem nomine vocatos, de legato præstando: vterq; petit ab hærede satisfdari de legato præstando in diei vel cõditionis euentũ. & tamen cõstat quod non, nisi vbi deberi pót vt. ff. vt leg. & fideicõmis. nomine caueatur. l. si duo eiusdem nominis. & l. sed & ipsis. & de præto. stipu. l. Paulus §. fi. & hoc idem est in substituto pupillariter ei qui ex duobus impuberibus supremis moritur ambobus enim simul defunctis propter dubiũ ad vtriusq; hęreditatem admittitur institutus: vt. ff. de bo. pos. secundũ tab. l. qui ex liberis. & de vulg. & pupil. substi. l. ex duobus in prin. Ex quo eorũ quilibet administrat electionem à maiori parte prætendens, cũ electio talis sit, quæ quantũ ad expeditionẽ eius de quo quæritur nullius cõfirmatione indigeat, videtur ꝙ acta per administrationẽ medio tẽpore teneant, saltẽ quantũ ad effectũ medij tpis, vt arg. ff. de offi. præsi. l. Barbarius. &. C. de testamen. l. j. libertas enim data ab eo qui primus seruus pronunciatus est tenet. vt. ff. qui & à qui. manu. li. nõ fiunt. l. cõpetit. & alienatio facta ab hęrede alienare prohibito propter propriũ æs alienũ tenet donec hęres vinit vt. ff. de leg. ij. l. peto. §. prædiũ. vnde nullo alio euentu cõsiderato videtur medio tẽpore saltẽ concessionem tenere. & pro hoc est text. C. de sen. passis. & rest. l. vlt. & quod ibi no. ¶ In cõtrarium videtur neutrius tenere cõcessionẽ propter iuris & facti ambiguitatem in vtroq;, quę vtrunq; impedire videtur. vt. ff. de test. tutel. l. duo sunt titij. & de hære. insti. l. in tempus. §. quoties. Et quod. s̃. de administratione in vtroq; actu cõcurrente dictũ est, in cõtrarium videtur inducere. s. vt alter alterũ concursum impediat: vt ff. de vsufr. l. quoties. in ij. respõso. Et qa vterq; de statu suo dubitat, neuter habet executionẽ eorum quã aliàs habere posset. ff. de test. l. de statu. & de leg. iij. l. j. Hæc nãq; est natura repugnãtię, vt neutrũ tenere efficiat. vt. ff. de reg. iu. l. vbi repugnantia. ¶ Et ibi no. etiã ꝙ hæredi post motã hæreditatis cõtrouersiã, est oĩs alienatio impedita. vt. ff. de peti. hęred. l. diuus in prin. & in ver. causa aũt cognita. & fami. ercis. l. alienationes.
2 † Sed verius videtur, quod effectus cõcessionis ex euentu pendeat. arg. ff. de test. tute. l. iure nostro. §. fi. ibi euentus iudicatę rei declarabit &c. & de solu. qui res. in. j. ij. &. iij. respon. & de rebus dubijs. l. quædã. C. de iudic. l. rem nõ nouã. veritate aũt apparente, actũ cũ altero non subsistet: vt. ff. de pact. si tibi decẽ. §. cũ possessor. Nec quantũ ad hoc administratio quicquã facit. vt. ff. de rebus eorũ qui sub tute. vel cura. sunt. l. nec. C. de tuto. vel cura. qui satis nõ de. l. in dubiũ. &. l. vlti. in quib. cau. in integ. rest. nõ est necessaria. l. si tutor. Neq; est eadẽ huius pro principe se gerentis & veri principis administratio. vt. ff. de eo qui pro tuto. vel cura. ne. ge. l. ij. de do. excep. l. apud celsum §. si quis nõ tutor. Nec in hoc multũ administratio facit quoniã constat obuiũ ius habere: vt. C. de mune. & ac. l. actuarios. li. xij. & ibi no. ff. de cõd. inde. l. si vrbana, in penu. responso. & de sol. l. qui hominẽ. §. si nullo. & pro hoc ꝙ no. Inn. extrà de elec. c. nihil. & de rest. spo. c. in literis. Veritate quippe apparẽte ei standũ est opinione repulsa. viij. dist. veritate. & liquet priuilegiũ concessum ab eo qui succũbit non cõcessum à principe sed tyranno, & ideo nullũ. & hic est casus. C. de epis. & cle. l.
3 decernimus. † Ad aliã quæstionem qua quęritur, an cũ duo sint electi & vterq; administret & omnia agat vt rex: & vterq; super eodẽ negocio eius formæ seu substantiæ priuilegiũ concesserit: an ex cõcessione facta per ambos sic negociũ sit solidatũ sicq; robur habeat, ꝙ nõ dependeat ex euentu, cũ certissimũ sit vnum ex eis ius habere pro eo ꝙ qui electus est à maiori parte, ille ius habet: nec requiruntur alię rimulę iuris: sed attenditur numerus tã tùm in electione imperij. Videtur dicendũ qđ negociũ solidatũ nõ sit: sed ratio solidationis iuris & facti à principio effectũ eius de quo quęritur impediũt: vt probatũ est in argumentis pro ista parte in superiori quęstione inductis: ergo quicũq; sit exitus, ex postfacto nõ conualescit. vt. ff. de reg. iur. l. qđ ab initio. & de verbo. ob. l. continuus. §. cũ quis. in fi. & inst. de inuti. stipu. §. j. Hęres enim duobus testamẽtis eiusdẽ testatoris scriptis dubitãs quod eorũ teneat ex neutro adit: vt. ff. de acqui. hęre. l. eũ qui duobus. sic nec ille priuilegiatus ex alicuius concessione ius quærit. ¶ Sed cõtrariũ verius videtur: quia huic priuilegiato qualiscũq; sit exitus quęstionis duorũ electorũ sic in Reges videtur sufficienter esse prouisum: vt. ff. de acqui. hęre. l. cũ hęres. §. vl. de hęred. inst. l. si quis ita hęredẽ scripserit. ad Velleia. l. aliquando. §. vlt. & de cõdi. indebi. Iulianus. Non solũ enim ex declaratione iuris alterius cõpetentis: imò etiã ex noua inquisitione ius priuilegiati videtur solidatũ: vt. ff. de vsucap. l. cũ vir prędium. de fundo do. l. pe. de rei ven. l. si à Titio. & de doli excep. apud Celsum. § si à Titio. & ad Treb. l. filiã fratribus. & etiã à iure admissa prouisio: qa quis vult sibi & actibus suis in oẽm euentũ prouidere. ff. de vul. & pup. sub. l. cohęredi. §. cũ filię. & de mili. testa. l. iij. in fi. & de
4 test. manu. l. si iuris. cũ si. ¶ † Ad aliã quæstionẽ qua quæritur, si vnus vel duo vt. s̃. cõcesserint vnũ priuilegiũ pedagij in aliquibus locis: an si loca illa onerata sunt pluribus alijs pedagijs possit obijci seu vitietur priuilegium: quia mentio nõ est habita de prædicto onere aliorũ pedagiorũ. Breuiter videtur dicendũ qđ priuilegiũ ex hoc surreptitiũ censeatur: quia si princeps sciuisset nouũ grauamen subditis nõ induxisset. arg. ff. de leg. ij. Titia. §. qui inuitus. & de dote pręleg. l. quod dotẽ. Et nihil debet taceri

quod

quod potuisset principem in contrarium mouere: vt. C. si cõtra ius vel vti.pu.l.præscriptionem.ibi vel tacendi fraude &c.Et ad hoc bene facit.ff.de pecu.le.l.cũ dominus.in prin.de appel.j.§.j. translatione græca.C.de peti.hære.l.si putas.extrà de fal. c.j. xj. quæstio.c. quisquis. Et hoc certè esset in concessionibus papæ: quia nisi de mente papæ appareret scientis ibi expectantes esse, per clausulã aliquã generalem vel specialẽ gratia surreptitia esset vt extrà de rescri.c.mandatũ.& ibi ne.&.c.literis.&. c.abbatem.

Dẽ priuilegijs.

CONSILIVM XXIII.

1 *Si duo electi in imperatores concedunt priuilegia, vsus illorum est interdictus impetrantibus, quousq; declaretur quis eorum ius habeat, secus si vterq; concessit idem priuilegium.cum nu.seq.*

VIdi quæstiones pro parte vestra mihi missas,& quæstiones illę ex responsionibus meis aliàs misis suboriri vidẽtur.Breuiter ꝙ intellexisti & intelligo & declaro sic: quia in quæstione qua quæritur,an duobus cõtendentibus possit quilibet priuilegiũ concedere.respondi pendere effectũ cõcessionis priuilegij ex euentu.Hoc aũt intelligo. i.declarationem effectus cõcessionis.realiter enim ipsa cõcessio non pendet:quia aut statim valet aut nõ.ar.ff.cõia prædi.l.vlt.in fi.&qđ ibi no.&.ff.de stipu.ser.l.vsufructus sine persona.in fi. de ver.ob.l.cõtinuus.§.cũ quis.in fi.& quod no.inst.qui.mo.ius pat.potesta. soluitur.§.si ab hostibus.Est ergo effectus ipsius cõcessionis vtrum teneat vel nõ in se certus,licet propter facti quæstionẽ sit nobis incertus,vt ff.de iud.l.sed si restituatur.§.vlt.& si certũ peta.l.cũ ad prẽsens & .l.seq.C. qui admit.ad bo.pos. possunt.l.quãdiu præfecti quęstionẽ.† Adid aũt quod quęritur,an
2 hoc casu pendeat vsus cõcessionis, vt si medio tpe interdictus, rationabilis est quæstio:quia interdũ aliquid nõ pendet sed effectus eius duntaxat pendere dicit.ff.de dona.inter vi & vxo.l cũ hic status.§.sinaũt.ibi dicitur pẽdere acceptilationẽ nõ ipsam sed effectũ eius &c.Sed in hoc dico,ꝙ secundũ veritatẽ sicut efficacia cõcessionis nõ pendet,ita nec vsus secundũ rem pẽdere debet verũ quia pendere debet cõtrouersia de iure cõcedentis ex cuius euentu apparebit vtrũ cõcessio tenuerit vel nõ,habent subditi iustam cãm nõ admittendi talem impetrantẽ ad vsum priuilegij. ar.ff.de bo.lib.l.quãdiu.de exce.rei iu.l.ij.ad carbo.l.iij.§. cũ ex
3 taret.& de cõd.inde.l.sufficit.¶ † Adtaliã quæstionẽ qua quęritur,vtrũ vsus priuilegij cõcessi eidem de eo.& sub eadẽ forma à quolibet ex duobus de imperio contendentibus sit interdictus cõtentione pendente,mihi videtur ꝙ nõ:quia certũ est in oẽm euentũ interpretantẽ vniformiter ius habere sicut natiuitas post humi,quæ speratur,nõ differt additionẽ viuentis existentis in eodem gradu cũ eodem,saltẽ in ea parte quã in oẽm euentum habiturus est:vt.ff.de acqui.hære.l.cũ quidam.§.vlt.&.l.neuter. de iud.l.sed & si restituatur.§.vl.& si pars hęre.pet l.antiqui.Et hoc probant rationes in quęstione hac adductæ. Cũ enim efficacia concessionis ex euentu nullo modo pendeat,nõ debet vsus eius aliqualiter interdici:sicut scribitur in iure,ꝙ pendente cõtrouersia super petitione hæreditatis inter duos interim vsus actionis pro legatis cõpetentis,eo qđ effectus eorũ est & ex testamento dependet: vt.ff.de pig.l.si superatus.in.ij.responso aliqualiter suspenditur.vsus verò actionũ creditoribus cõpetentiũ:quia ex testamento non penderet nullatenus est interdictus:quoniã certũ est,in oẽm euentũ eas habituras effectũ,& est casus.C.de peti.hęre.l.vlti.Et videtur ꝙ ista quæstio possit determinari per casum legis:vt.ff.de vsufr.l.quicũq;.§.si fundos.in.ij.responso. & videtur cautũ ꝙ vtriq; cõcessioni inuitatur impetrans:vt extrà de cõcess.præben.c.post elec.nec ob.extrà de elect.c.vt quis duas.li.vj. quia ibi agebatur de iure quærendo:hic aũt de vsu iuris efficaciter iam quæsiti sicut ibidẽ,no. Arch.& per hoc patet responsio ad ea omnia quæ possunt in cõtrariũ adduci,& hoc etiã pót absolui ad.c.ij.extrà de in integ.restitu.etiã inquantũ contradicere videretur his quæ in superiori quęstione dixi ad.l.j.§.si pẽdeat.& ad.l.bouẽ.§.vl.& de ędi.edic.patet responsio:quia ibi quod expectabatur faciebat agentẽ ius habere vel nõ habere.In casu autem nostro,quicunq; exitus de cõtrouersia imperij sequatur,non facit impetrantem ius habere,sed declarat statim an habet vel non habet:vt dictum est.s.vnde sto in iam dictis.scilicet ꝙ subditi propter pendentem controuersiam in casu quo ab vno solo manauit concessio probabilem causam habeant non parendi.quãdo verò à duobus manauit credo diuersum.

De censibus & de verborum signi.

CONSILIVM XXIIII.

1 *Vsufructuarius omnium bonorum debet habere laudimium omnium rerum censualium.*
Et quid sit laudimium.

QVod domino vsufructuario † cui est bonorũ omniũ vsusfructus relictus,debeatur omne id qđ ex laudimio rerũ censualiũ quæ in bonis quorũ vsusfructus relictus est reperiuntur, percipitur, ostenditur,rationibus.ꝛ scriptis.¶ Prima negari non põt quoniã in bonis sit ius percipiẽdi laudimiũ quãdocũq; casus occurrat:vt.ff. de ver. si.l.bonorũ appellatio Non obstante ꝙ præsentialiter nõ debeatur:quia spes est deberi quandocunq; cõtingat alienationẽ fieri. ar.ff.de act.& obl.is cui.& quibus ex causis in pos.ea.l.in possessionem.& inst de ver.ob.§ ex cõditionali.Qui ergo legat vsumfructũ omniũ bonorũ suorum, legare videtur talis iuris vsumfructũ,eò ꝙ in bonis est,vt probatũ est Fructus aũt rei est vtilitas ex re vel propter rem quomodocũq; perueniens:vt.ff.de reg. iur.l.fructus.& ibi no.nec per hoc minus in legato vsusfructus includitur:quia legati tpe actualiter nõ debebatur:quia saltẽ debebatur spe.arg.ff.de vsufr.leg.l.Sẽpronius.C.de dona. l.spẽ.& ff.de hære.vel actio.ven.l.multũ interest.¶ Secũda ratio est,qa vsufructuario viuente breuiter si velis,ꝓprietarius nihil vtilitatis percipit,nec de re pro volũtate disponit,vt ff.de vsufru.& hac.l. vlti.& de vsufru.l.hactenus.§.fi.&.l.seq.Cũ igitur in tali debitoris censualis mutatione in cõmodũ vsufructuarij verti possit: vt pote,quia de bono in malũ possit cõuersio fieri.vt.ff.sol.ma.l.ij. & de ver.ob.l.si quis stipulatus.in fi.debet in tali translatione cõsensus vsufructuariæ requiri:vt.ff.de aqua plu. ar.l.in cõcedendo ne ei inuitæ detur debitor quẽ nõ vul.vt.ff.de noua.l.stichũ. §.vlt.Et sic ergo debetur laudimium,quod datur propter cõsensum.vt.C.de iu.emphy.l.vlt.¶ Tertia rõ est laudimiũ hoc videtur esse quoddã incrementũ,quasi vsufructu legato implicitum nouiter ante decretũ cedit igitur in legatũ.ar.ff.si ex noxa.causa aga.l.vlt.ff.de vsufru.l.item si fundi.§.sed si insulam. ¶ Quarta ratio est,cũ bonorũ vsusfructus legatur,& ad aliquem quocũq; modo vsusfructus perceptio pertinet omnis vtilitatis perceptio etiã ex incorporalibus proueniens debetur vsufructuario: vt.ff. de vsufr.leg.l.vxori.& id quod etiã ex obligatione quæ de quinquennio in quinquenniũ commutatur:vt.ff.sol.ma.l. diuortio. §.item si locatio.Sicut ergo sequuntur fructuariũ quocunq; modo debita ex obligatione conuentionali:sic & debita ex obligatione legali quæ non est minoris efficaciæ.vt.ff.de act.& obli.l. obligamur.sed laudimiũ pót dici esse in obliga. legali per.l.vlti. C.de iu.emphy.ergo dici debet sub legato vsusfructus cõprehendi.¶ Quinto & vltimo videtur hoc posse colligi ex generalitate legis.ff.de vsufru.l.vsufru.leg.§.j.l.si fundi.in principio.

De sepulturis.

CONSILIVM XXV.

1 *Sepultura non electa si quis decedit debet sepeliri in ecclesia vbi pater & auus illius sunt sepulti.*

¶ Thema tale est. Aliquis propter defectũ ætatis intestabilis vel testabilis sed nõ testans decessit,sibi nulla sepultura electa,pater & auus apud prędicatores elegerunt sepulturã,superiores verò in parochiali ecclesia sunt sepulti.nũc quæritur,quę istarũ eccle

fiarum debeat in huius sepultura defuncti præferri. vtrũ. ſ. prędi catores in quorũ eccleſia immediatorũ ſuperiorũ corpora requi eſcunt: an verò parochialis eccleſia, in qua defuncti ſuperioris li
1 cet mediati & remoti puta proauus &c. ſunt ſepulti. † Et videtur ꝙ parochialis eccleſia prędferri debeat: qa ſicut locus originis prę fertur domicilio acqſito: vt. ff. ad municipes. l. libertus. §. prędſcriptio, in. ij. rñſo. & de decu. l. j. & not. C. de inco. l. ciues. ſic & eccleſia parochialis quæ per baptiſmũ & miniſtrationẽ ſacramentorũ regenerationẽ induxit. Prędterea. c. is qui. & . c. licet pater. extrà de ſepul. li. vj. loquuntur de eccleſia in qua cõſueuerunt ſepe
2 liri maiores. † Maiorũ aũt appellatio propriè & diſtrictè ſumpta eſt tantũ vltra tritauũ. vt. ff. de gradi. l. iuriſcon. §. parẽtes. &. ff. de in ius vo. l. quicunq;. §. parentes. & ibi no. Nõ eſt ergo in dubio à ſignificatione vocabuli recedendũ: vt. ff. de exercito. l. j. §. ſi is qui nauẽ. & de leg. iij. l. nõ aliter. prætera parochialis duplici iure innititur. ſ. quia & maiorũ ibidẽ corpora ſunt ſepulta: & quia parochialis eſt & miniſtrauit eccleſiaſtica, debet ergo vincere eã quę duntaxat innititur iuri: vt in auth. de cõſan. & vteri. fratri. §. pen. col. vj. C. de adop. l. vl. ſi verò pater naturalis. ¶ Sed contrariũ videtur verius. ſicut ſe habet domiciliũ in viuentibus: ſic ſe habet ius funerãdi in defunctis. xiij. q. ij. vbicunq;. in fine. ſed in domicilijs viuentiũ ſic eſt, ꝙ filius originale & immediatũ domiciliũ patris ſequitur & aliorũ ſuperiorũ, alioquin oporteret nos agrũ quærere Damaſcenũ, vbi formatus fuit Adam: vt. ff. ad muni. l. aſ
3 ſumptio. §. fili. & ibi no. ergo &c. † Prætera quãto cã eſt proximior, tantò magis influit & põt. ſ. cauſatum maximè ſecundũ iuriſtas qui proximã cuiq; rei potiſsimè cãm attendunt: vt. ff. de excep. rei iudi. l. cũ de hoc. & de condi. ob turpẽ cau. l. pe. & not. ff. re. amo. l. ſi mulier. cũ de viri vita deſperaſſet. Sed cõſtat patrẽ & auũ proximiores eſſe ad hunc de quo quæritur. ergo &c. Prætera viuo aut ex quadã ſanguinis charitate introducta videtur affectio, ſicut colligi põt ex his quæ dicuntur. xiij. q. ebron. Sed cõſtat maiorem eſſe affectionẽ inter filiũ reſpectu patris, & nepotem reſpectu aui, quã reſpectu remotiorũ: ergo maior erit in tumulãdo: vt ſicut dura eſt eorũ viuentiũ ſeparatio, ſic ſit etiã defunctorũ: vt. ff. de ædi. edi. l. pleriq;. & de fun. inſt. & inſt. le. l. quę ſitũ. §. vxores. Prætera id debet de iure ſeruari, ꝙ veriſimile eſt cõis legis vel priuatæ teſtatorem diſpoſuiſſe vel diſpoſiturũ fuiſſe, ſi ei id de quo quæritur occurriſſet: vt de codicil. l. qui graui. &. ff. de pac. l. tale pactũ. §. pater qui dotẽ. &. C. de inof. teſta. l. iij. ſed cũ iura nouiſsima potiſsimè cuicũq; debent licentiã eligendi ſepulturã: vt extrà de ſepul. c. cũ quis. lib. vj. Conſonum eſt rationi id ſequi, qđ eſt veriſimile defunctũ ſi teſtabilis vel teſtatus fuiſſet electurũ fuiſſe. ſed veriſimile eſt ꝙ proximiorũ ſibi ſepulturã elegiſſet, quia in his quæ ex affectione & ſanguinis charitate deſcendunt, proximior quiſq; pio loco videtur inuitatus: vt ff. de leg. ij. l. peto. §. fratre. &. C. de fideicom. l. cũ acutiſsimi. & de inſt. & ſub. ſub cõdi. fac. l. generaliter. Prætera ſi obligatio ad ſepulturam certã à proauo & ſuperiori deſcendit in hunc defectũ hoc eſt, mediante perſona patris & aui: vt. ff. de colla. bo. l. dotẽ auus. Sed per electionẽ alterius ſepulturæ factã per patrẽ & aũ facta eſt interruptio huius medij: ergo impeditus eſt deſcenſus ad hunc extremũ: vt. C. de quęſti. l. diuo marco. & de natu. lib. l. vlti. Prætera in omni variatione proximus & morti magis coniunctus ſtatus inſpicitur: ſed ſepulturę patris & aui ſunt vltimæ & morti huius defuncti magis proximæ: ergo ipſe attendentur: vt. C. ne de ſta. defun. l. ſi pater. ff. de ali. & cib. le. l. mela. circa princi. & eã ad ſe trahent. Sicut dicitur de inſula in flumine nata, quæ ſi in medio fluminis cõis eſt eorũ qui prope ripã ab vtraq; parte fluminis prædia poſsident. ſi aũt alterius parti proximior ſit, eorum tantũ eſt qui ab ea parte prędia poſsiderent: vt. ff. de acquir. re. do. l. adeò. §. inſula. Prætera quid eſt dicere ꝙ eorũ ſepulturæ hunc de quo quæritur ad ſepulturã trahant quibus ipſe agnatus vel cognatus nõ fuit: vt pote nec eis viuentibus cõceptus illius ſepultura omiſſa quæ ipſum generauit: & ſumitur hæc rõ ex text. ff. de ſuis & legi. hære. l. Titius. & duabus legibus ſeq. &. ff. vnde cog. l. j. §. ſi quis proximior. & ex his videtur hæc ſentẽtia verior.
4 ¶ Ad oppoſita ergo ſic breuiter reſpondetur. ¶ † Et primò ad primum: quia magis originaliter ineſt homini liberũ arbitrium in electione vera præſumpta ſepulturæ, quã obligatio ad parochialem eccleſiã: quia nihil eſt ꝙ adeò hominibus debeatur quã ſupremæ voluntatis liber ſit ſtilus, & licitũ ꝙ iterũ nõ reddit arbitriũ: vt. C. de ſac. ſan. ec. l. j. & in auth. de nup. §. diſponat. &. xiij. q. ij. c. vltima voluntas. & hoc dicit expreſsè. c. is qui. extrà de ſepul. li. vj. ibi vel in ea potius in maiorũ &c. &. c. licet pater. prout alternatio ibi poſita demonſtrat ordinem nõ dat electionẽ. ff. de leg. ij. l. cũ pater. §. pe. & ſic apparet ꝙ argumentũ primum deficit
5 in propoſitione minori. ¶ † Ad ſecundũ reſpõdetur, ꝙ licet maiorum appellatio ſtrictè ſumpta talis ſit: vt. ff. de interd. & rele. l. ij. tamẽ in patre & auo eius ſignificatio verificatur: vt. C. de coarta. princi. & cornicu. ſi coartalis. li. xij. ibi cui maiorũ ſuorũ &c.
6 ¶ † Ad tertiũ, cùm dicitur ꝙ eccleſia parochialis duplici iuri innititur &c. Reſpondetur ꝙ nõ ſolùm innititur duplici iuri imò nulli: quia parochialem eſſe reſpectu eius in qua ſepulti ſunt maiores nihil facit: ergo numerũ non conſtituit: nec ibidem immediatorum maiorũ corpora ſunt ſepulta: licet ibi ſit familiare, & fortè communis agnationis ſepulchrum. alibi tamen eſt hæreditarium ſpeciale & proprium, inter quæ maritum refert: vt. ff. de relig. & ſum. fu. l. familiaria ſepulchra. &. l. ſeq. & in toto iure potentius eſt quod refertur ad ſpeciem quam quod refertur ad genus: vt. ff. de leg. iij. l. ſeruis vrbanis. §. vl. & de re. iu. l. in toto. Videat ergo parochialis eccleſia quæ ſe iactat duplici iure vti & adiuuetur: quia videtur omni iure deſtitui. Oldra.

De donationibus.

CONSILIVM XXVI.

1 Pater ſi filiæ exiſtenti in poteſtate ſua conſentiat quòd poſsit de dote donationem cauſa mortis facere ipſa filia poteſt donare fratri in eadem poteſtate exiſtenti.

1 ¶ † Pater conſenſit filiæ dotatę in poteſtate exiſtenti: vt de dote ſua poſsit mortis cã donare cui voluerit. Filia donauit vni ex fratribus in poteſtate patris exiſtenti. Quæritur an valeat donatio. & videtur ꝙ nõ, ſicut nec pater põt aſcribere filio in teſtamẽto extra aliquid ꝙ ei quæratur: vt. ff. ad. l. cor. de fal. ſi pater filio. & quia videtur patrẽ in acquiſitione ſibi facienda autoritatẽ prędſtitiſſe nõ valet: vt. ff. de auto. tu. l. j. & ibi de hoc no. &. l. qđ dicitur. §. vlt. Sed contrariũ videtur nõ improbabiliter dici poſſe, qđ ſic probatur. Talis promiſsio quantũ ad exercitiũ huius actus, idem operatur, quod emancipatio quantũ ad oẽs: vt. ff. de dona. l. tam is. C. ad ſenatuſcõ. mace. l. ſi permittente. ſed cõſtat ꝙ emãcipatus, poſſet fratribus donare ergo &c. ¶ Secundò probatur, dominus vel pater cõcedendo peculiũ filio vel ſeruo, videtur cõcedere poteſtatẽ obligationis cõtrahendę cũ his quæ in cõcedẽtis poteſtate ſunt: vt. ff. de pecu. l. ſed ſi dãnũ. §. j. & inſt. ꝙ cũ eo. §. cũ aũt. & ſic ergo cũ permittat donare quaſi ꝙ donauerit fratri, hic caſus attulit, & volũtas donãtis, nõ voluntas permittentis fecit. ar. ff. ad. l. cor. de fal. l. de eo. in fi. & de cõdi. & demon. l. cõditionibus. ¶ † Tertiò probatur, cũ de iure cõi dos à patre profecta debeat redire ad patrẽ extantibus liberis vel nõ ſecundũ opi.
2 cõem. vt. C. ſol. ma. l. dos à patre. ſi cõſentiret & in ſpem actũ per quẽ reuerteretur ad ipſum teneret cõſenſus: quia neceſſe eſt illud fieri, & hic eſt caſus. ff. de cõtrahen. emp. & ven. fiſtulas. §. j. ſic ergo habes propoſitum. ¶ Quartò probatur glo. in. d. l. j. ff. de au. tu. videtur fateri ꝙ quantũ ad ipſam proprietatẽ teneret donatio ſed quo ad vſumfru. nõ. Sed certè ſi tenet quo ad proprietatẽ neceſſe eſt etiã tenere quo ad vſumfru: qa ſi vſumfructũ patri quærere nõ põt, queˊrat ſibi. qđ enim patri per filiũ queˊri nõ põt ipſi filio quæritur. ſicut dicitur ꝙ vni dño, quæri non põt alteri per ſeruũ inſolidũ queˊritur: vt. ff. de ſtip. ſer. l. proinde. §. vlt. & quidquid liber homo bona fide poſſeſſus bonę fidei poſſeſſori queˊrere non põt ſibi queˊrit. vt. ff. de acquir. rerũ do. l. liber homo. §. vltimo. factũ cuius executionẽ non põt ſeruus acquirere domino quærit ſibi: vt inſti. de ſtip. ſer. §. cùm ſanctũ. & hoc etiã gl. ſenſit C. de bo. quæ lib. aut. itẽ in his. vbi dicit ꝙ ſi legatur vſusfructus filio totũ ſibi quærit: quia nihil eſt quod patri quæri poſsit eo ꝙ ſeruus ſeruitutis &c. ff. de vſufr. leg. l. j. ¶ Et prædictis ad cõtrariapatet reſponſio, tam cõſideratione præfati conſenſus qui ab autoritate

autoritate diſtet quæ in vno dũtaxat negocio interponitur & in ipſo:vt.ff.de auto.tu.l.obligari tutor.Hęc aũt promiſsio nõ vnã tantũ donationem cã mortis,ſed plures cõplectitur & ab eis in tpe diſtat:vt.d.l tam is.&.ff.de dona.l.filiis quã ex cõſideratione rei,quæ ad patrẽ erit reditura de iure,& in qua per talem donationem nihil ei acquiritur:vt oſtenſum eſt.ſ.ex his ergo patet dici poſſe dictam donationem tenere de iure.

De poſtula.præla.& de reg.iur.

CONSILIVM XXVII.

1 *Frater de ordine mendicantium poſtulatus debet à bonis eccleſiæ habere expenſas.*

¶ Thema tale eſt.Vacante quodã monaſterio monachi vnanimiter & cõcorditer poſtulauerunt in abbatẽ quendã de ordine prædicatorũ.Nũc ille,cũ velit poſtulationẽ ſuã proſequi nec habeat expẽſas:quia eſt de ordine mendicantiũ eſt in quæſtione an poſtulantes teneãtur eidẽ de bonis monaſterij negocij proſecu
1 tioni ſufficientes miniſtrare expẽſas.¶ † Et breuiter eſt dictũ ꝙ ſic.ſicut enim vſusfructus legatus adminiculis eget ſine quibus quis vtifrui nõ põt,ſicut via & itinere.& ideo ad hæc proprietarius obligatur:vt.ff.ſi vſusfru.pet.l.j §.j.Sic videtur qđ poſtulantes ad expenſarũ adminicula teneãtur,cũ ſciuerint naturã negocij,qđ non põt alibi niſi in curia expediri:vt cõditionẽ perſonę pauperis & nihil habẽtis.ar.ad hoc.ff.de leg.iij.l.fideic.§.ſi verò. & de vſu & ha.l. plenum.§.æquitij.& de iud.l.& ſi ſuſceperit.§.j.
2 ¶ † Secũdò ſicut tenetur filius diues ad alimẽta patri inopi præſtanda,ſic & pater filio:vt.ff.de agno.li à parẽ.in prin.ſed ſic eſt qđ de bonis alicuius propter paupertatẽ præſtãtur alimẽta puero iam nato,de cuius tamẽ filiatione nõ cõſtat.imò etiã naſcituro &ventri,vt poſsit ad partũ vſq; peruenire.& hęc legũtur.ff.de carbo.l.ſed & ſi is.§.an aũt.& de ven.in poſ.mit.l.j.§. generaliter. &.l.extraneo.ergo & futuro patri pręſtabũtur neceſſaria,vt poſ ſit ad paternitatẽ peruenire licet pẽdeat ex euentu:quia nec inte
3 gra natiuitas partus certa eſt.¶ † Tertiò ſi contra ſeipſum paupertatẽ quis aduerſario præſtat expẽſas:vt.ff.de inof.te.l.ſi. inſtituta.§.de inofficioſo.&.C.de ord.col.l.vl. quãto magis pro ſe,&
4 proſecutore operis qđ fecerunt.¶ † Quartò videtur expreſſum qui legat militiã,legare videtur oẽs expẽſas quæ neceſſariæ ſunt ad ingreſſum militiæ,vt.ff.de leg.iij.l.pe.§.vlt.Sic videtur de iſtis poſtulantibus ad militiã eccleſiaſticã,ꝙ teneãtur ad neceſſarias expẽſas ſine quibus id qđ quæritur haberi nõ põt,cũ poſtulatus ſit pauper & nihil habẽs.& pro hoc extrà de accu.c.ex parte.Nec donatio in hoc dicitur vel vertit ex parte poſtulantiũ: ſicut nec maritus dicitur donare vxori ad ipſum proficiſcẽti.imò quocũque vadat de eius tamen cõſenſu.& ſubditur rõ:quia nõ donat qui neceſſarijs oneribus ſuccurrit.Et ſic appellat taliũ ſumptuũ præſtandorũ onera neceſſaria.i.neceſſario exhibẽda:vt.ff.de do. inter virũ &vxo.l ſi pars pro vxore.& de pac.do.l.inter ſocerũ.
5 §.conuenit &c.¶ † Quintò & vltimo hæc fuit ſentẽtia expreſsè Gar.extrà de elec.capi.cupientes.in pe.gl.in fi.Et in hoc erit melior conditio pauperis quam diuitis:vt.C.de epiſ.& cle.l.ſi quis ad declinandam.&.ff.vt in poſ.le.l.pen.& Ioan.an.in.c.cupientes.in vlt.gl.in fi.

De donationibus & de teſtamen.

CONSILIVM XXVIII.

1 *Pater ſi dat aliquid filio in vita cum onere reſtitutionis,& poſtea in teſtamento legat ſibi aliquid iure inſtitutionis,& vult eum eſſe contentũ cum illo & cum donatione quam ſibi fecerat,propter hoc videtur remittere onus reſtitutionis appoſitum in donatione.& nu.2.*

1 ¶ † Viſa donatione quæ onus conditionalis reſtitutionis habet, & viſis verbis teſtamẽti quæ talia ſunt.De alijs verò bonis meis lego filio meo. G.quondã.N.vxoris meæ primæ.c.lib. paruorũ turonen.iure inſtitutionis.cũ quibus & cũ his quæ ſibi dedi tempore quo cõtraxit ſit contentus &c.¶ Videtur dictũ quod onus conditionalis reſtitutionis in donatione iniunctũ ſit remiſſum: quia per illa verba & cũ his &c.videtur bona donata in teſtamẽ to reliquiſſe:vt.ff.de re.du.l.ſi is qui ducenta.in prin.§.j.ſi aũt ſic interpretationem recipiunt,vt aliquid operentur:vt.ff.de leg.j.l. ſi quando.de vſu.l.ſi ſtipulatus.& ad muni.l.j.in fi.operantur ergo ademptionẽ oneris:vt.ff.de leg.j.ſi creditori.&.l.ſe. Si enim idem eidem & ſub eadem conditione relinquitur:quod emolumentum legati futurũ eſt:quaſi dicat nullum eſt.vt.ff.de leg.ij.l. meuius.in fi.iij.reſpon.¶ Secunda eſt ratio,quia cũ vna res alicui cũ onere relinquitur,& ſecundo eidem ſimpliciter,onus videtur ademptum:vt.ff.de adi.& tranſ. leg.l. ſi tibi certã. ſecus ſi transferatur in aliã perſonam:vt.ff.de ali.& ci.le.l.Caio. cum ſi. ¶ Tertiò quia dicta bona ſunt in teſta. relicta pro legitima, vt ex verbis & mente teſtamenti colligi põt quæ nulli poteſt gra-
2 uamini ſubijci.vt.C.de inof.teſt.quoniã in prioribus.† Nec ob. conſuetudo loci:quia cũ contradicit iuri cõi imo naturali: vt.ff. de bo.dan.l.cùm ratio.nõ producetur ad conſequentiã:vt. ff.de leg.& ſenatuſcon.l.ꝙ verò.& locũ habet cũ de voluntate expreſſa teſtatoris apparet,quę cũ hic nõ appareat.ſ.quod grauare voluerit ſtabitur iuri cõmuni,& ab eo quantominus poſſumus nõ recedamus:vt.C.de noxa.l.ij.&extrà de conſuetu.cùm dilectus.

De pœnis & de ſenſibus.

CONSILIVM XXIX.

1 *Emphyteota ceſſans in ſolutione partis cadit à toto iure:ſed ſecus in cenſu.numero.2.*

1 ¶ † De rigore iuris videtur dicendũ,quod emphyteota ceſſans
a in ſolutiõe partis debiti canonis cadat à toto iure ſuo[a]:quia pœna quæ adijcitur dationi,& propter neglectam donationẽ committitur inſolidũ:committitur etiam ſi in parte ceſſetur:vt.ff.de ver.ob.l.ſtipulationũ alie.§.ſi tu ſortẽ. & fa.erci.hæredes.§ idem iuris.& de contrahen.emp.& ven.l.fiſtulas.§ qui fundũ.&.C. de diſtrac.pig.l.quãdiu Conſtat enim talẽ emphyteotam nõ ſeruaſſe legem cõtractus:vt.ff.de leg.j.l.etiã ſi partis.& ad ſille.l ſi quis in graui.§.ſi quis tabulas.in.ij.reſpon.Fruſtra ergo petit ſibi legẽ ſeruari.ff.loc.& cõduc.l.quæro §.inter locatorẽ.& in iudicijs dicunt cõiter doc.ſpeciale.vt vno de promiſsis cõpleto altero nõ cõpetat exceptio cõtra petitionem pœnæ pro parte implete.ff. in ius voc.vt eant.l.vlti.& ſi quis cau.l ſi ſeruus.§.j. & ibi plene no. Aliàs ſi pro parte ſolũ applicaretur domino ad cõmunionẽ cum emphyteota,cõpelletur inuitus cõtra legem.ff.de condi.in de.l,ſi nõ ſortem.§.ſi centũ.Non ob.de reli.do. conſtitutus:quia nõ loquitur in contractu emphyteotico,ſed cenſuali in quo nõ ſic fit facilis commiſsio,vt ibi no.in tex.& gl.per Inn. Nõ ob.c. propter extrà de loca.& condu.quia ibi fiebat remiſsio ex ſuperueniente caſu fortuito:qui debet commenſurari ipſi caſui.ar.de annuis leg.l.ſeio ami.Hic aũt agitur de pœna fraudis contumacis.vt in auth.de hære.& fal.§.ſi quis autem non in plures.& pro hoc.ff.de incen.rui.nau.l.ij.§.ſenatuſcon.& pro hac reſponſione optimè facere.ff.ad ſille.l propter veneni.§.j.&.c.raynal §. cætero,extrà de teſta.non eſt neceſſe reſpondere:quia ad propoſitum
2 modicum accedit.† ſed pro alia parte magis faceret.ff.ad.l.fal. paulus,& ad Trebe.all.l.Paulus reſpondit.& de his qui.vt indi. l.reſcriptum.&.ff.de aqua quo. & æſtiua.l.j.§. Trebatius. ſed in omnibus illis erant corpora diſtincta & ſeparata,& ideo vnum propter alterum non perditur:vt.ff.quorum leg.l.i §.ſi duæ.Hic autem erat vna res & vnica penſio debita ratione illius:licet qualitas rerum ſoluendarum eſſet diuerſa quod tamen non mutauit naturam rei ſoluendæ ſi eſſet vnica:vt.ff.quando dies leg.ce. l.nec refert.

ADDITIO. a ¶ Cadat à toto iure ſuo. Adde Bal.in rub.C.de contrab. emp.col.iij.verſi.deinde quæro,vbi dicit quòd ſi quis emit emphyteoſim pacto appoſito,quod ſi infra annum non ſoluerit cenſum,res incidat in commiſſum quòd propter cenſum vnius denarij non ſolutum:rem perdit,alleg.gl.quam dicit notabilem in.l.res bona fide.ff.eod.& adde quod emphyteota non priuatur emphyteoſi propter alienationem vel aliam iuſtam cauſam,niſi appareat de voluntate domini:vt no. Bart.per illum tex.in.l.ij.C de iu.emphy.& idem Bal.Ange.Saly & doct.ibi ſequuntur Bar.in.l.j.ff.ſi ager vect.Alex.in conſi.xcij.incip.viſo.in iii.vol.& in conſil.cxiij.inci,viſo & diligenter in.iiij.vol.& eſt ſimile in vaſallo,qui licet

priuetur feudo propter aliquam iustam causam: hoc intelligitur si dominus velit & hoc petat. vt Bal. decidit in. l. fi. C. de reuo. do. in fi. refert & sequitur. d. Phy. dec. in consi. clxxxv. incip. vlterius reuocatur. in prima parte consiliorum. vbi dicit quod in tali priuatione, requiritur sententia declaratoria,

De alienatione mutandi iudicij causa facta, & de pactis. & de donatio.

CONSILIVM XXX.

1 *Donantes ius & vsum aquæ non possunt venire contra ea ratione: quia facta sit in potentiorem. nu. 1.*

2 *Stipulatio facta per cardinalem vel notarium in commodum romanæ ecclesiæ valet. nu. 2.*

3 *In donatione facta ecclesiæ non requiritur expressio causæ etiam sine traditione. In concessione vsus aquæ requiritur consensus eorum in quorum possessionibus à qua oritur, & etiam eorum qui ex concessione læduntur & etiam domini loci, & nu. 4.*

¶ Factū tale est. Quædam certæ & nominatæ personæ castri de carúbo. donauerunt domino. A. cardinali de pelagrua & cuidã notario publico stipulantibus & recipientibus nomine domini papæ Clementis. v. aquã quorundã fontium qui nascuntur & sunt in territorio dicti castri, & remiserunt ius quod habent in aqua fontiũ prædictorũ, illæ scilicet personæ, quæ habent possessiones in tenemento, vbi sunt dicti fontes, qui irrigãtur ex dicta aqua & nõ aliæ personæ. Ex hoc primo quæritur vtrũ ista donatio facta dictis domino Cardi. & notario recipientibus nomine domini Papæ valeat & teneat, cũ sit facta in potentiorem personam quã donantes sint. ¶ † Dico ad hoc ꝙ donãtes ius aquæ nõ
3 possunt cõtra donationem venire: quia facta sunt in potentiorẽ. ar. C. de transl. trãsactione finita. & de reuo. his quæ in frau. credi. l. filios. & de reuo. don. cũ cõfitearis' alius aũt. cuius ius ex hoc lederetur bene posset: vt. ff. & C. de iure emphy. l. vltima. ibi his
2 tamen personis &c. ¶ † Secũdò quæritur ex dicto themate, vtrũ prædicti Cardinalis & notarius, potuerint stipulari pro domino nostro Papa: & si valet receptio & stipulatio prædictorum. ¶ Dico ad hoc, ꝙ sicut per traditionem rei corporalis factã per donationem procuratori donatarij altero agente, vt in donatarium dominiũ transferatur: donatariõ dominiũ statim quæritur. vt. ff. de dona. l. qui mihi donatur. & ibi no. de acqui. re. do. si procurator. & no. C. de his qui à nõ do. manu. l. felicissimam. & per traditionem factã negociorũ gestori: quæritur domino ratihabitione secuta: vt. ff. de neg. ge. l. si ego. & ibi no. &. ff. de acqui. pos. l. cõis seruus. §. vltimo. Sic rectè in donatione iuris aquæ ducendæ, in quo est quasi quoddã dominium: vt. C. de aquæ du. l. vsum. li. xj. &. ff. si vsusfruc. pe. l. si vsumfructũ. & potissimè hæc in ecclesia procedũt, in qua est facilior translatio rei donatæ, quã in priuato. vt. C. de sac. sanc. eccle. l. vt inter diuinum. De actione verò & stipulatione quærenda per notariũ alterius nomine stipulantem: dubiũ non videtur: vt. ff. rem pupilli sal. fore. l. ij. & de
3 adopti. l. nõ aliter. † Tertiò quæritur ex dicto Themate, si de iure debet exprimi cã propter quã fiat donatio & remissio supradicta. ¶ Dico ad hoc ꝙ licet in promissionibus regulariter cã requiratur: aliàs agenti ex ea, obstat doli exceptio: vt. ff. de doli excep. l. pure. §. circa. In donatione tamẽ, est pro ratione voluntas: vt. ff. de dona. l. j. Et idem in vrbe romana & in ciuitate alia: vt C. de hære. insti. l. hæreditatis. Et hoc si ad traditionem vel æquipollentem actum processum sit. Si verò statutum esset in finibus nudæ promissionis: tunc videretur habere locum consideratio causæ: vt. ff. de dona. l. hoc iure in prin. sed in ecclesia opportuna mensura, est rerum donatarum immensitas: vt in authen. de nõ alie. aut permu. rebus ecclesiasticis. §. finimus igitur imperio.
4 ¶ † Quarto quæritur ex dicto Themate, si dicti fontes sunt in possessionibus certarum personarum, si illæ personæ potuerunt dare dictam aquam & cursum ipsius. Et si sufficiat donatio & remissio eorundem, vel illorum cũ eis qui exinde habent vtilitatem, sicut in irrigando, & fructus occasione dictæ aquæ percipiendo. ¶ Dico ad hoc ꝙ eorum omniũ consensus requiritur, qui aliqualiter ex tali cõcessione lædũtur: vt. ff. de aqua plu. ar. l. in cõcedendo. & de serui. ru. præ. l. per quem loci. & l. quin
5 tus. ¶ † Quintò quæritur ex dicto Themate, si prædicti fontes sunt in loco publico, si tunc oporteret de iure, ꝙ fiant donatio & remissio supradictæ per vniuersitatem dicti loci. ¶ Dico ad
6 hoc quòd sic per. l. in concedendo. ff. de aqua plu. arcen. ¶ † Sexto quæritur, licet de iure valeat trãsitus ipsius aquæ quæ fiet per territorium de carumbo, & per possessiones certarum personarum dicti loci, si poterit fieri sine consensu domini & illarum personarum quarum sunt dictæ possessiones. ¶ Dico ad hoc ꝙ non: vt. C. de serui. & aqua. l. per agrũ. &. ff. ad. l. aquil. l. quemad
7 modum. §. j. cum si. ¶ † Septimò quæritur, si oportet quòd interueniat confirmatio seu concessio facienda per dominam comitissam, quæ vsusfructuaria tantùm est: vel per filios suos & alios homines de carumbo, & si inde debetur crizenium siue laudimium: quoniam ipsi homines de carumbo habebunt inde quantitatem pecuniæ. ¶ Dico ad hoc quòd consensus eorum de quibus quæritur necessarius est per. l. in concedendo supra proxima allegatione.

De solutionibus & de testamen.

CONSILIVM XXXI.

1 *Legata debent solui de illa moneta quæ erat tempore conditi testamenti.*

THema tale est. Quidam cõdens testamẽtum, reliquit ad pias causas. cc. lib. pro anima sua per hęc verba. Lego & accipio de bonis meis pro anima mea & parentũ meorum, & pro soluendis ipsorum fore factis, & meis & expensis & funerarijs meo corpori faciendis, & legatis infrascriptis exoluendis. cc. lib. &c. non dixit de qua moneta: postea condito testamento vixit per. x. an. & mortuus est. Quæritur nunc de qua moneta debeãt solui dictæ. cc. lib. an de moneta quæ currebat rempore conditi testamenti. An de moneta quæ currebat tempore mortis testa-
1 toris. † Et sciendum est, ꝙ solutio debeat fieri de moneta vsuali, quæ currebat tempore cõditi testamenti. & videtur casus. ff. de le. iij. vxorem. §. testamento. & de au. & argen. le. l. medico. & ibi no. & de libera. le. l. aurelius. §. testamento. &. §. Titius. Et sic videtur etiã in contractibus: vt. ff. de cõtrahen. emp. & ven. l. imperatores. & de ver. ob. continuus. §. cùm quis. & de stipu. ser. vsufructus. & si cert. peta. l. cùm quidam mutuum. & extrà de censi. c. olim. & ibi no. Et hæc fuit sententia domini Azonis in brocardicis in rubricella eadem mensura vel moneta debetur quæ erat tempore contractus.

De foro compe. vel de verbo. signi. Extraordinarie. Ad municipales.

CONSILIVM XXXII.

1 *Nomine vniuersitatis, veniunt & sacerdotes.*

1 QVæstio † est vtrum sacerdos censeri possit, & debeat de vniuersitate. Et probatur quòd sic rationibus infrà scriptis. Et primò sicut se habet domus ad vniuersitatem domorum, sic homo ad vniuersitatem personarum. Vnde secũdum qualitatem rerum, & ipsis inhærentes diuersis vniuersitatibus ascribuntur: vt. ff. de acqui. possess. l. re pignoris. & de le. iij. l. seruis vrbanis in princip. §. primo. & melius. ff. de fun. instru. & instru. le. l. cùm delanionis. § sabinus. Sed constat quòd ecclesia est de vniuersitate domorum intra territorium positarum: vt. ff. de verbo. sig. l. pupillus. §. territorium. ergo & sacerdos censebitur de vniuersitate personarum. ¶ Secundò constat vniuersitatem augeri & minui & mutari: vt ff. de iudi. l. proponebatur. ff. de fundo instru. & instru. leg. l. pe. & de le. ij. l. peculium. &. C. de decu. l. prouidendum. Sicut enim augetur vniuersitas per nouum incolam in ciuitate receptum, vt cum alijs incolis munera subeat: vt. ff. ad municip. lege. j. in. ij.

respon.

respons. sic & per electionẽ nouę eccleſiæ,& aduentũ noui ſacerdotis:quia nõ minus in iſtis ius publicũ cõſiſtit, quã in priuatis incolis:imò proprius & immediatius:vt.ff.de iuſti.& iu.l.j.§.publicũ ius& in auſ.vt liceat matri &auię.§.qa verò ita cõperiũtur. col.viij. Ergo ſicut noui incolę de vniuerſitate fiũt,ſic & hic ſacerdos.¶ Tertiò nõne philoſophi etiã pagani, ſicut fuit ipodonius euriphõtis, totã religionẽ diuiſit in tres partes,vnã(quã ſacrã alterã publicã & alterã ꝓpriã)appellauit vniuerſitatẽ,& ea,q̃ vniuerſitatis ſunt,in tres partes vnũ totum diuidẽs arte:ſicut narrat philoſophus.ij.polit.iiij.c.circa mediũ.Cũ ergo ſint partes eiuſdẽ totius,ſacra,& priuata nõ dñt diuerſo iure cẽſeri:vt.ff.de vſuca.l.eũ qui ædes.Et idcirco tanquã ps vniuerſitatis,pñt perſonæ eccleſiaſticæ ſtatutis vniuerſitatũ & ſingularrũ vt in ſui fauorẽ.vt.x.di.ſi in adiutoriũ.& pro hoc etiã facit.xij.q.j.duo ſunt gña.Nec ob.q̃ dict⁹ ſacerdos tãquã eccleſiaſtica perſona,multis priuilegijs gaudet.non em̃ ꝑ hoc eſt minus pars vniuerſitatis.† Nã & decuriões & ſenatores & eminẽtiſsimi viri & medici & legũ doctores,multis gaudẽt priuilegijs,tã in perſonis quã in rebus:vt.ff.de pœnis.l.moris.§.iſte fere.& .C.de quæſtionibus.l.diuo marco.& de ꝓfeſſoribus & medi.l.medicos.& tñ cõſtat,q̃ oẽs appellatione populi & vniuerſitatis cõtinent:vt inſti.de iure natura.gẽ.& ciui.§.plebiſcitũ ſic em̃ talis immunitas nõ impedit,quominus ſacerdos ſit de vniuerſitate ſi ſic debetur ei ius paſcendi:vt.ff.ſi ſeruitus vendi.l.teſtatrix.§.j.

1 2 3 4

De teſtamen.& de ſucceſsionibus abinteſtato.& de ſecundis nup.Extraor.ff.de vul.& pu.ſub.

CONSILIVM XXXIII.

1 *Mater habens duos filios, ſi eos adinuicem ſubſtituat, videtur eos vulgariter ſubſtituere:ideo vno eorum mortuo ante aditam hæreditatem alius ei ſuccedit,ſed ſi adiuerat hæreditatem,tunc frater & pater pariter ei ſuccedunt abinteſtato.& nu.2.*

3 *Item maritus tranſiens ad ſecundas nuptias,perdit legatum vxoris præmortuæ.*

4 *Item frater vterinus & conſanguineus,excludit fratrẽ conſanguineum tãtum à ſucceſsione fratris & mater ſuccedit cum filio in virilem.*

QVidam habuit vxorẽ ex qua habuit duos filios,vxor deceſsit:cõdito teſtõ,ĩ quo dictos filios ĩſtituit hęredes ſibi,& vnũ alteri ſubſtituit. Vn⁹ iſtorũ filiorũ deceſsit in pupillari ætate viuẽte patre.Quærit qđ ius eſt acqſitum patri. Itẽ dicta vxor legauit marito ſuo,quãdã petiã terręad ſuã volũtatẽ oĩmodã.Nunc ita eſt q̃ dictus marit⁹ cõuolauit ad ſecũdas nuptias. & ex ſecundo matrimonio habuit duos filios: mõ ita eſt q̃ dictus maritus deceſsit ab inteſtato:q̃rit vtrum iſti liberi ex ſecundo matrimonio nati,debeãt ſuccedere æquis portionibus cũ libero primi matrimonij in proprietate acquiſita dicto patri,ex hæreditate filij defuncti ex prĩo matrimonio, & in legato facto dicto patri ꝑ ꝓpriã vxorẽ.Itẽ qdã filius ex ſecũdo matrimonio mõ deceſsit,q̃rit,ſi primus ex prĩo matrimonio debet æqua lãce ſuccedere in bonis dicti filij vltimo defuncti ex ſecundo matrimonio:& qđ ius habet mater in dictis bõis dicti filij vltimo defuncti.† Si qs ſubſtõnẽ de qua in prima.q.fit mẽtio diligenter aduertat,cẽſebit eã in effectu reciprocã,quã quidã dicũt in ſe fideicõmiſſaria cõtinere:vt.ff.de vul.& pu.ſubſti.l.q̃ plures.ibi qm̃ inuicẽ in oẽm cauſam &c.Sed contrariũ magis videt dicẽdũ.ſ.qđ ſi iure directo puta vulgari vel pupillari valere potuit:fideicõmiſſariam nõ cõprehẽdat.vt.ff.de vul.& pup.ſubſti. l.Lucius.ſi verò nõ potuiſſet directo iure,vt qa in codicillis facta fuiſſet,tunc fideicommiſſariam induceret.ar.ff.de.leg.iij.l.cũ quis decedens.§.Sciã.& eſt tex.ff.ad Treb.l.ſceuola.in fine.& ibi no.In noſtro autẽ caſu potuit valere iure directo:quia vim vulgaris habere potuit quæ fit à quocunq; ergo fideicõmiſſariam nõ continebat.¶ Reſpondendũ eſt ergo ad quæſtionẽ quòd aut ille filius qui deceſsit primo deceſsit hæreditatem adita materna aut non.primo caſu,cùm expirauerit ſubſtitutio vulgaris facta per matrẽ per additionẽ hæreditatis:vt.C.de impu.& alijs ſubſti. l.poſt aditam.locus erit ſucceſsiõi abinteſtato:vt pariter veniãt, pater & frater ſuperſtites:vt in auſ.de hæredi.abinte.§.cõſequẽs. niſi ſecundæ nuptiæ aliud inducerent de quibus infrà dicetur. ſecundo caſu locus eſt ſubſtitutiõi vulgari, ex qua ſolus frater vocabitur:vt.ff.de vul.& pu.ſub.l.ſi mater.Nec curo in hac quæſtione de.l.ſi infanti.C.de iur.deli.Nec de his quæ notari conſueuerũt.C.de his qui ante aper.ta.l.vnica.quia illæ locum habent ceſſante prouiſione hominis quæ hic non ceſſauit.† Verũ quia proponitur patrẽ ad ſecũdas nuptias cõuolaſſe,videtur q̃ in ſolo vſu fructũ bonorum obuenientium filio à matre ſuccedit pater . frater autem in ſua proprietate ſuccedat in vſufructu portionis ſuę quæ eſt dimida.per auſ.de nup.§.hinc nos.col.iiij. quæ corrigit auſ.de non eligendo ſecũdo nuben.§.cũ igitur. & non corrigitur per auſ.de hęr.abinteſt.vt no.in.d.§.hic nos.&.C.ad Tertul.auſ. defuncto.Ex his patet reſponſio ad primũ mẽbrum ſecundę quęſtionis.¶ † Ad ſecundum verò mẽbrum,in quo fit mentio delegato patri relicto per vxorẽ videtur dicẽdũ,q̃ per hoc quòd trãſiuit ad ſecundas nuptias, priuatus fuerit proprietate legati,vt in auſ.de nup.§.ſi verò expectetur.Nec moueat quẽquàm quòd dicta iura in muliere binuba loquantur quia regulariter idem in binubo:vt.C.de ſecũ.nup.l.generaliter &.l.pẽ.& no.Azo ĩ ſum. eo.tit.§.item quæcunq;.¶ † Ad tertiã quæſtionem videtur dicẽdum q̃ filius primi matrimonij qui erat ſuperuterinus id eſt cõſanguineus tantũ,ad eum de cuius ſucceſsione nunc agitur, non ſuccedit vna cũ conſanguineo & vterino, quia duplex funiculus vincit ſimplicẽ:vt.C.de leg.hæredi.auſ.ceſſante.& auſ. poſt fratres.Mater verò nunc defuncti ſuccedit cũ filio ſuperſtite vtrinque coniuncto in virilem.vt in præalle.auſ.defuncto.

2 3 4

De emptione & venditione extraordinariæ. C.communi diuidendo.

CONSILIVM XXXIIII.

1 *Molendina tenens à pluribus pro indiuiſo,ſi vendat & maior pars cõſentiat,non conſentiens non tenetur ſequi voluntatem aliorum: & ſi fiat æſtimatio ſtabitur perſonæ reſpectu primæ venditionis.cum ſeq.nu.*

QVæſtio talis eſt. Quidã tenens in emphiteoſim quędam molendina ſita in duabus petijs terræ à quodam.c .pro.viij.parte.& à.G.&.R pro.vij.partibus indiuiſis, vendidit dicta molendina & res alias Titio,certo pretio conuento inter eos , inter quas venditas ſunt quædam res quæ à quibuſdam alijs dominis tenentur:accidit, quòd capitulum , & .R. dicto Titio dictam venditionem laudauerũt.dictus.G.requiſitus laudare dixit ſe velle retinere,& petijt æſtimari partem quæ ab eo tenetur. dixit Titius,quòd ipſe non poteſt diuiſionem facere niſi de voluntate dicti capituli & dicti.R.ſicq; dictum.G . ius retentionis non habere,ſed laudare tenetur,cùm habentes maiorem partem in dictis molendinis dicto Titio laudauerunt.Nũc quæritur , an dictus.G.teneatur ſequi laudationem,& laudare dictam venditionem,vel ius prælationis poſsit habere:& ſic an de nouo ius quod habet dictus.G.debeat æſtimari , aut ſtabitur venditioni factæ,ita quod æſtimetur iuxta prædicti pretij quantitatem . Itẽ poſito quod dictus.G.poſſet retinere portio: dictorum capituli &.R.fieret deterior,an dictum capitulum &.R.poſſunt cõtradicere ne dictus.G.poſsit retinere.¶ † Ad primam quæſtionem qua quæritur an .G.teneatur ſequi laudationẽ cõſortum ſuorũ, vel poſsit ius prælationis habere;videtur dicendũ,quòd teneatur ſequi laudationem , tanquam numero plurium & maiorem partem habentium;vt.C.de donatio.l.ſancimus.§. ne autem dotalis.l.ſecunda in princip. & quando & quibus quarta pars debetur.l.ſecunda in princip.&.ff.de pact.l.maiorem.ſed contrarium magis credo,in re communi pluribus:vt ſingulis vnius maioris partis neceſſario ſequatur volũtatem:imò magis vnius ꝓhibitio cęterorum actũ impedit:vt.ff.cõmuni diui.l.Sabinus.& ff. de ſerui.vr.præd.l.pariete.& videtur ſatis expreſſum.ff.famil er,

1 2 3 4

l.hæredes.§.si incerto.cùm enim domino detur ius prælationis, non minus est G.dominus portionis suæ pro indiuiso,quia indiuisa est:& ideo ei daretur rei vendicatio.vt.ff.de rei ven.l.quæ de tota in prin.§.incertæ,& ar.ff.de procu.ff.qui proprio.§.vlt.si autem sic datur ei ius retinendi partẽ suã,per.l.C.de iure emphy.l. vl.& hanc partẽ multũ iuuat,imò videtur quæstionem decidere
2 l.ff.de in diẽ adiec.l.quod autẽ.§.vlt.cum duabus seq.† Nec possunt alij duo consortes impedire.G. quominus iure retentionis vtatur:quoniã posset eos inuitos ad diuisionẽ,puocare, per quã fieret diuisio vel adiudicatio secundũ quod rei natura pateret vt ff.cõi di.l.cõi diui,in prin.§.j.nec hoc tollit portionis modicitas; quoniã hæc non facit à iure cõi recedi vt.ff.de dã.infe.l.si proprietarius.& vt in pos.leg.l.quãuis.est enim speciale in cõi seruo manumisso,quòd vnus de necessitate alterius siue aliorum consortũ sequitur voluntatem; vt.C.de cõi seruo ma.l.j.& sic est solutũ
3 ad primã & vltimã quæstionẽ.¶ † Ad mediã, qua quæritur an de nouo ius quod habet dict⁹.G.debeat æstimari an stabitur vẽditioni factæ ita quòd æstimetur iuxta prædicti pretij quãtitatẽ dicendum quod stari debet pretio in prima venditione taxato,sicut dicit.l.velut.C,de iure emphy. ibi, & tantum præstare quantitatẽ quãtum ipse reuera ab alio recipere põt, ipsum dominum omnimodo comparere &c, & sicut hoc attenditur in tota re ita & in parte:vt ff.pro dereli.l.an pars.& de acqui.hæ.l.si seruus, dabit ergo.G.tãtam partem ipsius pretij quanta est portio quã retinet:vt.ff.de euic.l.j.in.ij. responso,

De his quæ vi metusue causa fiunt vel de raptoribus.

CONSILIVM XXXV.

1 *Matrimonium contractum cum muliere per vim, licet sit cognita,si tamẽ aufugit cum potuit non valet,cum nu.seq.*

Actum tale est. Quidã Io.nomine laic⁹ tra
ceoceñ.dioece.ad nuptias cuiusdã Margaretę aspirãs:quãquã ipse sciret ipsam nolle cũ eo matrimonium contrahere associatis sibi quibusdam,ipsam rapuit violenter,ipsamq; inuitam & penitus renitẽtem per vim & metum mortis,qui cadere poterat,in cõstãtem cõpulit in quorundã pœnitẽtia ad cõtrahendũ matrimoniũ per verba de præsenti cũ eodẽ,& postmodũ eã quã inuitã & renitentẽ tenebat inclusam cognouit carnaliter, eo dẽ metu semper durante,ac post carnalẽ copulã per.xij. dies vel circa ipsam violenter tenuit in domo reclusam in sua renitentia semper perdurantem.Quæ margareta quãprimum facultas adfuit aufugit ab eo,& statim publicè extitit protestata,ꝙ nunquã consenserat in eundẽ in aliquo actu ad matrimoniũ pertinente.
1 Quæritur an sit cõtractũ matrimonium inter eos.† Et breuiter est dicendũ ꝙ præmissis existentibus veris inter ipsos nullũ fuit matrimoniũ celebratum,ꝙ probatur sic.matrimoniũ enim contrahitur per legitimũ viri & mulieris cõsensum.xxvij.q. ij. c.cũ sufficiat.& extra de spõ.c.cũ locum.&.c.tuę.&.c.tua nobis. licet quo ad ecclesiam necessaria sunt verba consensum exprimentia de præsenti:vt dicunt iura prædicta.Et licet in dicto contractu, fuerit forma coniugalis cõtractus.scilicet verba & carnalis copula ex quo substantia coniugalis contractus scilicet consensus dictæ Margaretæ abfuit,verba præfata & carnalis copula nequie-
2 runt coniugale fœdus perficere inter eos.† Nec ob.si dicatur qđ ipsa expressit verba apta ad matrimoniũ cõtrahendũ,& cognita fuit carnaliter per dictũ Io.cũ quo licet stetit reclusa.xij. diebus vel circa:ergo videtur in eũ tacitè consensisse.extrà de spõ. ad id quod.& qui matri.acc.possunt.c.insuper. quia mulier de qua fit mentio in præalle.c.ad id quod per annũ & dimidiũ cohabitauit cũ viro,& potuit ab eo fugere & noluit.† Hæc autẽ Margareta inclusa detenta fuit,& statim cùm potuit aufugit,vt dictum
3 est suprà.vnde in.d.c.ad id quod in gl.quæ incipit & ita per patiẽtiã in fi.ponunt versus. Effuge cũ poteris ne cõsensisse puteris.qđ si perstiteris:tunc sua semper eris.Itẽ mulier de qua fit mentio in præalleg.c. insuper permisit se cognosci,& potuit à viro recedere & noluit.sed ista Margareta cum potuit aufugit:& ideo nullũ fuit matrimoniũ inter eos:vt expressè habere extrà de spõ.c.consultationi.&.c.veniens.Nã in matrimoniali contractu liber debet esse cõsensus:vt in præalleg.c.cũ locum.extrà de spon.hic aũt non liber,sed per vim & metum qui cadere poterat in cõstantẽ: & ideo nullum fuit matrimonium inter eos.

De iudæis. de hæreticis & inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

CONSILIVM XXXVI.

1 *Inquisitor hæreticæ prauitatis,potest procedere contra iudæum,qui christianum negantem fidem & condescendentem ad sectam iudæorum recipit & occultat, & contrafacientes aliquid in vituperium Christi,& numero.4. & .8.*

Infra scripti sunt articuli inquisitoris hæreticæ prauitatis in partibus romaniæ.In primis,quidam iudæus baptizatus & Christianus effectus longo tẽpore stetit in Christianismo.Postea negata fide Christi ,lapsus est in iudaismo,quẽ quidã iudæus suscepit in domo sua sciens eũ esse Christianũ,& lõgo tpe secũ tenuit,& vxorẽ iudæã ei dedit, & sic eũ fouit in iudaismo.Itẽ quidã alius iudæus,emit vnũ puerum Christianũ,quẽ circũcidit, & negare fidẽ Christi fecit,vocatis ad hoc quibusdã alijs iudęis qui vna cũ eo circũciderunt:& mortuo principali vnus illorũ qui in eius circunciſione fuerãt dictũ puerũ suscepit,& secũ multo tẽpore tenuit,& tandẽ timẽs inquisitionẽ,misit eũ in Alexãdriã,ne posset reduci ad Christianismũ.Itẽ idẽ iudęus emit vnã Christianã , & eã fecit iudeizare,negata fide Christi,posteà eã in vxorẽ duxit,de qua suscepit duos filios:& qa iam factũ erat manifestũ Christian⁹ eã veneno occidit , mortuus est cũ ea filius paruulus quẽ lactabat.Postea eo mortuo cõmissarij eius,superstitẽ filiũ miserũt in Alexandriã,ne posset per Christianos requiri tãquã filius Christianæ .Itẽ cũ quidã iudæ⁹ fuisset accusatus quod fuerat Christian⁹,& de hoc inquireret inquisitor Quidã alter iudęus,fecit pactũ cũ accusato , ꝑ certa summa pecunię ꝙ infra certũ tps eriperet eũ de manibus inquisitoris, q eũ tenebat sub fideiusione qđ & fecit quãtũ potuit,verbis scriptis& factis clericos & laicos cocitãdo cõtra inqsitorẽ,ita qđ vis inquisitor potuit habere veritatẽ de hęretico accusato.Itẽ quidã iudęi baptizati in diuersis partibus,venerũt in insulã cretæ,& ibi viuebant vt iudęi.Et dũ de talibus inqsitor inquireret aliq iudęi qui eos sciebant esse xp̃ianos intm̃ eos molestauerunt,vt recederent de terra,ne possent ꝑ inquisitorẽ capi & reduci ad xp̃ianismũ,qui coacti sunt recedere receptis conductis & expẽsis ab illis iudæis, quos tũc cũ sciuit inqsitor persecutus est,& quosdã cepit,alij verò fugerũt ad terras sarracenorũ.Itẽ qdã iudęi emunt xp̃ianos,& portãt in Alexãdriã,vbi vẽdũt eos iudęis & sarracenis de quibus cõstat eis ꝙ faciãt negare fidẽ xp̃i.Itẽ aliq iudæi in parasceue crucifigũt agnũ siue ouẽ,crucẽ cõspuũt & pedib⁹ cõculcãt in vitupe
1 riũ iesu,xp̃i.Nũc quærit qualiter põt ꝓcedi cõtra tales . ¶ † Ad primũ articulũ rñdet.qđ cõtra talẽ iudęũ poterit per inquisitorẽ ꝓcedi,sicut cõtra receptatorẽ hæretici:vt extrà de hæ.c. cõtra xp̃ianos.Fuit em̃ talis receptator hæreticus:vt.ff.de recepta.l.j . & ij.&.C.de his q latro.vel alios crimi.reos occultant.l.j.&.ij . Crimẽ em̃ receptationis cõmittit:etiã ex vno actu.ar.ff.ad.l.iul.de adul.l.mariti lenociniũ.§.quæ sunt.& colligi põt extrà de pœ.c.fœlicis.li.vj.nedũ hic vbi fuit actus ꝑ tps cõtinuatus,ar. C.de incest. nup.l.quicõtra.& talis receptor non fuit sola receptatione cõtẽt⁹ sed per matrimoniũ cũ iudęa eo procurante cõtractũ.videtur cm̃ in crimine iudaismi & apostasię quæ hæresi æquipollet fauisse. imò ad ipsum plectẽda suasione traxisse: vt.C.de apo. eũ quicũque. Et talis suasio plus est,quã cõpulsio.ff.de seruo cor.l.j §.per suadere.Si ergo xp̃ianus hoc fecisse constat,quod contra eum ꝓcedi posset per inquisitorẽ , sed nũquid excusabitur,quia iudęus. dico ꝙ nõ,quia rõne delicti fit de foro ecclesiæ,vt extrà de iudęis
2 c.postulasti.& no.j̃.eo.titu.c.ita quorum.¶ † Et si dicatur nihil ad

hil ad nos de his,quæ foris sunt.verũ est vt per excõicationẽ pos sit cogi:quia cũ excõicatio eijciat extra ecclesiã,in iudæo locum non habẽt,qui extra ecclesiã est:vt.ff.de iniu.rup.& irri.te.l.nam & si sub conditione,vel nihil ad nos &c. Verũ est vt cõpellant ad fidem ad quã sola diuina gratia vocant:vt.xlv.di.de iudæis.& de hoc plenè no.Inn.extrà de vo.& vo.red.c.ꝙ super.Itẽ tales apostatãtes, dicũtur præuaricari in Cristũ,vt.j.q.iiij.iudęi.&.ij.q.vij. nõ põt.& alieni.& rectè quia pro dicta causa sua id est assumpta fide per baptismũ diuersam partẽ adiuuãt per infidelitatẽ & ritũ vt.ff.de præuaricatoribus.l.j & de his qui no. infa.l.athletas.§.pe.

3 ¶ † Præuaricator põt corã iudice corã quo præuaricatus est, & cui præuarications iniuriã irrogauit accusari conuinci & per eũ puniri,vt.C.de calũ.l.j.ff.ad Tur.l.j.§.j.C.de aduo.di.iu.l.j.& de testi.l.nullũ.talis autẽ iudex est ad defensionẽ fidei per sedẽ apostolicã deputatus,sicut inquisitor.Et hoc idẽ cõtra cooperantes in crimine præalle.c.cõtra Cristianos.ideo cũ iudex de quo quæritur excesserit suos terminos,nõ est mirũ si à nõ suis terminis ex

4 cedatur.C.de edi.diui adri.tol.l.vl.& de iudæis.l iudæos.¶ † Itẽ rñdetur ad secundũ & tertiũ articulũ per superiores rationes & pro hoc.C.de iu.l.iudæi.&.C.ne manci.Cristia.hære.vel paga.vel inde habeat.l.vni cũ enim quantũ ad ea quæ sunt de limitibus officij fungatur vice papæ:vt.ff.de off.proc.& le.l.si vel in aliã.&.l. seq.C.de of.vic.præfe.l.j.extrà de elec.c.si abbatem.cõtra oẽs suã iurisdictionẽ exercebit,qui ad prædia sua tumultuosus accedit vt de catholico furtũ faciat & errare cõpellat:vt ff.de off.proc.ce

5 sa.l.vl.Et de his habetur.liiij.di.mancipia.& de cõse.dist.iiij. plerig; ex iudæis.¶ † Itẽ rñdetur ad.iiij.articulũ ar.extrà de homi. c.sicut dignũ.Et videtur expressum.xiiij.q.vj.c.j.ibi illud verò fidentissimè &c.¶ † Item respõdetur ad quintum articulũ.ff. de fur.l.qui seruo.quia ibi persuasum fuit seruo quod sibi naturaliter licebat:vt.ff.de pecu.l.sed si dãnũ.§.si ipse & sicut cõtra ipsum seruum etiã naturalis non fuerit orta obligatio nec cõtra persuasorem:vt in eo.tit l.sed his qui rẽ.§.si tu titiũ.& de reg.iur.l.cũ prĩcipale.In casu autem de quo quæritur est totum cõtrariũ,& ideo

7 non obuiat.¶ † Itẽ respondetur ad sextum per superiores rationes.& pro hoc.ff.ad.l.pompeiam de parri.l.vtrum.&.l.si sciente.

8 ¶ † Ad septimum & vltimũ respondetur,ꝙ licet istud de quo in quæstione cõtraria proponitur,fiat iniuria fidei christianæ,& per hoc vt desistant debeant per ordinarios seculares & ecclesiasticos saltem indirectè coerceri,vt.C.de iudæis.l iudæos. Quia tamen per hoc error non inducitur,non videtur quòd spectet ad officium inquisitoris cuius officiũ est limitatum:vt extrà de hæreticis.c.accusatus.§.sane.

De testibus .de rescriptis vel priuilegijs.& de emptione & venditone.

CONSILIVM XXXVII.

1 *Testis dictum partim verè & partim falsè deponentis non valet.*
2 *Nec princeps per rescriptum facere potest quod valeat.*
3 *In dationem in solutum potest quis se dicere deceptũ vltra dimidiam iusti pretij.& nu.3.*

1 D primam † quæstionẽ qua quæritur,an depositiones testium quorũ quilibet deposuit pro parte verũ & pro parte falsum, fidem faciãt vel nõ.Licet multi dixerint,vtrum articuli super quibus deposuerunt,sint separati vel coniuncti , cohærentes vel inuicẽ dependentes:vt primo casu vnũ propter alterũ non vitietur:secũdo casu sic:vt.ff.de mino.l.asse.§ ex causa & de aqua quoti.& æsti.l.j.§.item quæritur.&.§. Trebatius.&.C.de transact.l.si ex falsis.Et in hac opi.videtur fuisse glos.ix.di.si ad scripturas sacras.Verius tñ videtur,ꝙ siue articuli sint separati , siue testimoniũ testis vnicũ sit,super vno fundamento.scilicet iuramẽto fundatũ:vt.C.de test.l,iurisiurãdi.ac phoc vnicũ debeat dici:licet plures articulos cõplectatur vt.ff.de arbi.procur.cæsa.l si gemina.& si pars est falsa totũ dictũ inutile reddet.ar.ff.de ædil.edi.l.cũ eius dẽ.& est tex.iij.q.ix.purè simplex.& in præalleg.c. si ad scripturas sacras.Et hoc intelligo verũ si falsitas reperiatur in substãtialibus facti de quo quæritur,& quæ poterant & debebant sub iuramento cõprehendi,aliàs secus:vt extrà de fide instr.c.ex literis C.de testa.l.si vnus.& no.de edic.diui adri.tollẽ.l.vl.& fuit opi. Inn.extrà de hæreticis.c.fraternitatis.in.j.&.ij.glo. & tãgit extrà

2 de of.& pote.iudi.dele.cũ in iure.¶ † Ad secundã quæstionem qua quæritur,an dñs Rex licet de hoc non constet,potuerit facere ꝙ super eo quod verũ dixerũt videlicet non obstante,ꝙ multa falsa in substãtialibus dixerũt,dicendũ videtur omissa disputatione & de potestate Regis de qua scriptum est,ꝙ legẽ à superiore manẽtẽ tollere nõ põt:vt.C.de off.præfec.præto orien l. nor mã:aliàs incipit formã,ꝙ non potuit:quia talis etiã interlucutio ab imperatore emanans,parte absente ius eius non lædit:vt.C. si per vim vel alio modo .l.vlt Nec rescriptum quo vires principalis negocij exhaurit valet:vt.C. de preci.imperato.offe.l.ij.maximè cum repugnantiam iuris cõis habeat:vt.C.si cõtra ius vel vtili.publi.l.vlt.& cũ potuerint testes falsum deponere circa substãtialia negocij,quæ falcitas totũ dictũ vitiat,& circa extrinseca omnino remota quę nõ vitiat:vt dictũ est suprà,intelligẽdũ est regem dũ dixit,ꝙ volebat etiam valere testes inquãtũ veritatem dixerãt,inquantũ verò falsum,nõ intellexisse de falsitate extrinseca & accidentali:& sic responsum suũ interpretationem recipiat secundũ ius cõe:vt.C.de inoffi.te.l.si quando.extrà de elect.cap.ec

3 clesia vestra.& de rescrip.c.cũ adeo.¶ † Ad tertiã quæstionẽ qua quæritur,cũ domina.G.decepta fuerit vltra dimidiã iusti ptij in donatiõe insolutũ,vtrũ possit petere talẽ donationẽ rescindi vel iustũ pretiũ suppleri dicendum videtur ꝙ sic:quia talis donatio insolutũ vim venditionis habet,non quidẽ à vendente procedentis,sed ab eo cuius res erat:vt.ff.de euict.l.si plus.§.si iussu.fami.erci.l.qui erat.de distrac.pig l.rescriptũ.§.si alienã.& C.de euict .l. si prediũ.&.l.si ob cãm.Si sic ergo locũ habet beneficium.l.C.de rescin.ven.l.rẽ maioris pretij.&.ff.de iurep.l j.§ si quis in fraudẽ. imò fortè dici posset venditionẽ pdictã nõ tenuisse,eò ꝙ fraudulenter longe maiori ptio facta fuit.vt.C.de rescin.ven.l.si quis.& de fide instru.& iur.hastæ fis.l.j.&.ij.de iure fisci.si minor li.x.Et nihilomiuus cõtra dolosè rem sic viliori pretio distrahẽtẽ,prodita est de iure actio de dolo vt.ff.de euic.l.si pignora.& nota.ff.de neg.ge.l.iiij.§.si executor.

De rebus ecclesiæ,vel de his quæ fiunt à maiori vel minori parte capituli

CONSILIVM XXXVIII.

1 *Canonicus singularis appellans,contra impetrantem debet habere expensas ab ecclesia:si constat facta fuisse inutilitatem ecclesiæ,aliàs non. & numero.2.*

Hema tale est. Quidã episcopus. authoritate apostolica sibi cõcessa,cõtulit quoddã beneficiũ cuidã canonico tholosano,dispẽsando autoritate prædicta cũ eodẽ,ꝙ posset beneficiũ quod prius obtinebat in eadẽ ecclesia licitè retinere,cõstitutione concilij generalis & alia quacũq; contraria nõ obstãte: duo canoci eiusdem ecclesię vel etiã plures appellauerũt ad sedẽ apostolicã,ab illa collatione seu prouisione & dispensatione facta canonico prædicto tanquã singulares personæ,& nõ noĩe capituli vt sindici vel procuratores ipsius:sed solum dicebant se grauatos & ecclesiã suã tholosanã,occasione prædictæ collationis & dispẽsatiõis.Modò quęrit,an isti qui appellauerũt de bonis capituli possint & debeant habere expẽsas,ad prosequendũ suam appellationẽ p dictã,maximè cũ dicti appellantes habeãt beneficia in dicta

1 ecclesia,vel saltẽ plures ex eis.¶ † Breuiter ad pdicta videt dicendũ,ꝙ expẽsæ de bonis capituli & ecclesię faciẽdę nõ sint.Circaqđ est notãdũ,ꝙ canonici sciẽtes ꝓuisionẽ & dispẽsationẽ & nõ appellãtes nec cõtradicẽtes ꝓ cõsentiẽtibus habẽt vt.C.de errore aduoca.l.vl.de postulã.l.j.si sæpius in integ.re.post.l.j.de tẽpo.& repara.appel.l.ij.in fi.ff.de re iud.c.sæpe.extra eo.ti c.vlt. cũ si.Si ergo aliqui singulares sint appellãtes obuiã in hoc habere,vel saltem ab initio habuisse videntur capituli voluntatem:de bonis ergo capituli non subministrabuntur expensæ:vt.C. de nego. gest.l.vlti. ¶ † Secundò attendendum est quòd expensæ quas

ex effectu iam secutę constat factas in vtilitatē ecclesiæ peti possunt vt.xij.q.iiij.quicunq;.extrà de elect.vt præteritæ.& not.extrà de procu.c.cum pro causa.ante quā fiant cū probabile dubiū emergat,vtrū commodum vel incōmodum sint cōsecutæ de bonis ecclesiæ faciendæ non sunt.Nec enim negotiorū gestor, nec coniuncta persona potest petere expensas fieri sibi, sed in vtilitatem iam factas restitui:vt.ff.quod cuiusque vniuersi.nomine.l, sicut municipium.in.ij.respō.& de neg.ge.l.qui aliena.§.fin. Nisi esset talis persona quę prima facie vtilitatē ecclesiæ prosequeret, & proprium nō haberet,vt extra de accu.cap.ex parte, & olim quorū vtrūq; hic cessat quia & vtilitas dubia & à toto principio voluntas capituli nō appellantis contraria,& administrationes habet.omnis ergo administrator capituli habet in dubio ab huius expēsis abstinere.ar.ff.de ritu nup.l.adoptiuus.§.j.in fi.& pro hoc bene facit.ff.de admi.tu.l.tutor secundū dignitatem.§.fin. & de tute.& rationibus distra.l.j.§.sed nonnullos. Et istius sentētiæ fuit Inno.si quis diligenter aduertat, in dicto.c.vt præteritæ. & expressè Hostien.extrà de electiō.c.cùm inter canonicos.

De testa.& de successione ab intest.

CONSILIVM XXXIX.

Licet legatum sit in capaci si ei substituitur capax ille veniet,& non succedentes ab intestato nec fiscus,& nu.2.

THema tale est. Legatū factū est non capaci, sed substitutio ei facta est de duobus capacibus vno post alterum successiuè in casu:scilicet quòd si nō capax decederet sine liberis vel libero legitimo illud legatum reuerteretur alteri de dictis capacibus substitutis. Et similiter si primus substitutus decederet,reuerteretur secundo substituto. Moritur ille legatarius seu fideicommissarius non capax in infantili ætate. Nunc quæritur an illud legatum sit deuolutū fisco,vel illi primo substituto.vel venientibus abintestato. Et si sit deuolutum fisco,vel venientibus ab intestato an intelligantur esse rogati legatum recipere & restituere illi primo substituto capaci necne. ¶ † Breuiter dicendū videt in quæstione præsenti q̄ fisco locus non sit:quia institutus de restituendo capaci fidē non accōmodauit,id est ad solutionē nulla cautione vel pollicitatione se adstrinxit.licet enim qñ testator rogauerit quē sic loqui prohibere nō potuit:vt.ff.de his qui.vt indi.l. in fraudem. Præterea quicquid testator dixit palā fuit.& ideo fiscus nō habet locū:vt.ff.de iure fisci.l.non intelligitur in prin.& ibi no.& §.si quis palā. Nec est locus venientib⁹ ab intestato. † Sed nunc secundi legatarij seu fideicōmissarij cōditione extante, secundus legatarius veniet ad legatū non obstāte capacitate primi vt.ff.de excu.tu.l.legatarius.si quis aliquem testari prohibuerit. l.j.§.sed si legatum.de le,ij.l.cùm ei qui parte.& ad Trebel.l, cogi.§.hi qui solidum.& facit quod no,in.l.eam quam.C.de fideicom.glo.fin. In talibus enim non interpositi,sed capientis persona spectatur;vt.ff.ad.l.fal.l.cùm dotem.& de lega.præstan,cōtra tab.bo,pos.pe.l.iij.§.sed si proponas. Nec distinguitur hoc vtrū interpositus sit capax insolidū vel pro parte,sicut in instituto de restituendo grauato distinxit,vt plenè nota. C.de fideicō.l.eam quàm. Nō ob C.de natura,lib.l.j.quia vel in casu speciali loquit, vel cum non capaci alius capax substitutus non inuenitur, quo casu etiam ad fiscum peruenisset legatum existente conditione secundi,& fiscus restituere teneretur:vt.C.ad .l.fal.l.iij.& .ff.eodē titu.l.beneficio.& argumentum.ff.ad Trebel.l.Marcellus.§.penulti.& finali.

De testamen.extraordi.C.de liberis præteritis.

CONSILIVM XL.

Nepotes ex filia possunt dicere testamentum aui nullum:quia fuerunt præteriti non inserta causa

BReuiter videtur quòd nepotes ex filia possunt petere declarari testamentū aui nullū: quia inueniūt se præteritos sine insertione alicuius causæ. licet enim præteritio matris & ascendentiū per eam lineam haberet pro exhæredatiōe:vt.ff.de bo.po.cōtra tab. l.illud §.ad testā.& insti.de exhære.li.§.mater. ideoq; querela necessaria erat.hodie tamē si prętereant descendentes per lineā maternā, ab ascendētibus per lineā eādē sine insertione alicuius de causis à legibus approbatis nullū est testamētū:vt in aut.vt cū deap.cogno. §.aliud quoq; capitulū.coll.viij.& no.de li.pte. vel exhære. auf. ex causa. Nec ob.quod hi nepotes pteribantur à matre tēpore cōditi testamēti:quia tēpore mortis matre præcedēte cœperūt tenere eius locū,sicut & in suis esset:vt insti.de hære.quali. & diffe. §. sui.&.ff.de iniu.ru.& irri.te.posthumorū ,ppter idētitatē rōis. Et q̄ in linea materna sicut in linea paterna subductio pſonę aliū ad rumpendū testm̄ admitti faciat probatur insti.de succes.li.§. si verò testm̄.in quo.§.linea vtraq; in admissione patroni excluso filio non ad imparia iudicatur. Si verò testamentū teneret, & supplementū petere vellēt,excluderentur ex pacto iurato per matrē: quia cū ex persona matris supplementū petet cū ipsi ab auo nihil habeāt,vt ipsi supplemētū petere nō possunt:quia ei quod nō prę existit non sit supplemētū:vt.ff.de acqui.po.l.Pōponius.§.j.& in persona matris pactū de iure canonico fuit efficax propter vinculū sacramenti:vt extrà de pac.c.quāuis pactū.libr.vj. obstabit ex omnibus venientibus ex persona sua:vt.ff.de reg.iu.l.ex qua persona.& in præalle.l.Pōponius.§.cū quis.& hoc modo soluitur per glo.contrarium de leg.si is cui.in prin.ff.de inof.testa.ad l. si quis filium.C.eo.ti.

De concessione præbendæ.

CONSILIVM XLI.

Clausula,si eum vitæ laudabilis esse repereris,differt ab illa: si prædictus clericus esset vitæ laudabilis,nam in primo casu inducitur conditio,in secundo non.& nu.2.

BReuiter videtur inter thema propositū aduocatis curiæ,& aliud nunc de partibus missum,quædā in terminis esse distantia, quia in themate aduocatis proposito dicitur in apostolica litera contineri,si eum vitę laudabilis esse reperieris &c.in altero verò dicit, si p̄dictus clericus esset vitæ laudabilis &c.inter quæ videtur notabilis differētia est vt prima ad futurū referat,secūda verò ad præsens. † Et ideo prima verba cōditionē faciunt. secunda verò nō vt.ff.de le.j.l.Stichū qui meus erit.non enim ineſt prouisioni quæ mandatur authoritate apostolica,fieri conditio examinis siue inquisitionis & idoneitatis per inquisitionem inuentam.vnde talis prouisor non debet de idoneitate personæ inquirere,nec obijcientes audire.ar. C.de ex.rei iudi.l.si vt proponis.& no.per.do.Inn.extrà de concess.præbē.c.proposuit.& de re iudi.c.decætero,& per Compo.extrà de elect.c.cùm inter canonicos.in glo.sed pone circa fin. sed cùm mandatur quod de idoneitate personæ solerter inquirat, & si eum idoneum reperit prouideat.&c.necesse habet ante promissionem inquirere.arg.ff.de transac.l.cū hi.§.si prætor.& de rebus eorū qui sub tute.vel cura.l.magis puto.§.si ęs alienū.& hoc propter formam mandati quæ est exacta diligentia obseruanda: vt.ff mand.l.diligenter.&.l.si quis pro eo.& extrà de rescri.c. cū dilecta. Et sic prima verba factū hominis declarantis requirunt, secūda nō,sed solum existentiā idoneitatis de præsenti exposcunt quæ in rerū natura certa est:licet apud nos incerta,& ideo conditionem non faciunt ar.ff.de iudi.l.sed & si restituatur.§.vlti.& de condic.insti.l.institutio talis.ff.si cert.pe.l.cùm ad pręsens.&.l. cùm itaque. ¶ † Et hæc ratio quare hæc verba in legato adiecta si voluerit legatarius legatum conditionale faciunt. sed licet in sit illa conditio omni legato, si voluerit legatarius quantum ad acquisitionem irrepudiabilem; quia legatum donatio est, vt.ff.de legatis secundo .l.legatum quædam donatio est, & illa

nolenti

nolenti nõ quæritur vt.ff.de dona.l.hoc iure.§.nõ põt.tñ illa verba adiecta requirunt declarationem hoîs,legatũ conditionale faciunt.ff.de lega.j.l.si ita.§.illi.& de condi.& de.l.si ita expressum. si aũt hæc vera sunt cõstat decretũ in literis appositũ, & insinuationem voluntatis executionis ad literarum formam se referentis in se conditionem habuisse,vt extra de concessione præben.c. quia cunctis.Et per consequẽs illa duo beneficia,quæ vacauerũt cõditione pendente,potuisse conferri alijs:vt in.d.c.quia cunctis & extrà de præben.c.dudum.lib.vj.ac per hoc nullam posse tali impetranti negligentiam imputari.C.de iu.do.l.in rebus.§.oẽs. de præscrip.xxx.vel.xl.an.l.cùm notissimi.§.illud.& qui admit. ad bo.pos.possunt.§.quãdiu præfecti.& per hoc credo potuisse & debuisse clerico de quo quæritur. de hoc tertio beneficio quod est primum post purificatam conditionem prouideri de iure.

De arbitris.

CONSILIVM XLII.

1 *Arbitri plures vbi sunt electi à partibus tunc valet pronunciatio pluriũ quando omnes pronunciant, vel maior pars præsente minore & sine causa nolente pronunciare alias secus.& nu.2.*

EOrum quæ in faciendo consistunt quædam facientis industriam respiciunt:quæ dã verò solius facti executionem attendunt.Prima quidẽ sic personis electis inhęrent,vt per alios expediri etiam ex cõmissione non possint:vt.C.de cadu.tol.l.vnica.§.si verò talis.ff.de solu.l.inter artifices.& extrà de offi.& pote.iudi.dele.c.quoniã apostolica.secunda verò,per quẽcunq; expediri sufficit dũmodo præcõceptus effectus facti sequatur:vt.ff.de verb.obli.l.cũ seruus.C. si manci.ita fu.alie.vt manu.l.si puellam.& in auth.de hæredi.& fal. l.his igitur.sub primo genere sunt arbitraria:vt.ff de verb.ob.l.si quis arbitratu.ea aũt quæ in primo genere sunt pluribus cõmissa,sic per oẽs expedire,requiruntur quod per vnũ seu aliquos facta,intẽtionẽ legis siue hominis loquẽtis nõ implet:vt.ff.de test. manu.l.si ita fuerit libertas.& de condi.& de.l.pe.in prin.si autẽ sic est cõstat manifestè,quod per aliquos ex quo non per oẽs agit non tenere,sicut & cùm plures in expeditione alicuius actus includuntur hac intẽtione,qđ vnus nõ possit sine altero expedire vt.ff.de exer.l.j.§.si plures.de insti.l.sed & si pupillus.§.cõditio. de admi.tu.l.Titiũ & meuiũ.in prin.&.ff.mã.l.idẽq; in fundo.§. itẽ si ea.Et hanc rõnẽ probat lex in auth.vt iudi.nõ expe.sacras iussi.§.pen.Secunda ratio est, ita demum videtur etiam secundum gl.quæ plus & fauorabilius in hac materia sensit, qđ maior pars pluriũ arbitrorũ possit in pronũciando præualere,cũ oẽs pronũciant:sed in pronũciando discordant,quippe tũc oẽs pronunciãt sicut & iussi sunt:vt.ff.de re iudi.l.Põponius ait.&.l.si vni.& de arbitris.l.si intres.vel secundum aliquas gl.cũ maior pars pronũciat præsente altera,sed pronunciare nolle̅te.& hoc modo loquũtur.gl.l.itẽ si vnus.ff.de ar.sed vbi prẽsens& pronũciare & simul coarbitrari vult,quòd alter possit eũ præueniendo supplantare,

2 & ei potestatem arbitrandi auferre non potest:† nõ enim est digna præmio causa præceps,vt.ff.de iure fis.l.edicto.§.cũ ante. & ad Tertul.l.ij.§.sed si fortè.de acqui.hære.l.cùm seruus.&.ff. de adul.l.si maritus.§.j.& extrà de app.sæpe.& potissimè cùm iustã causam dilationis inijcit minor pars sicut quia sunt rustici & volunt consulere peritiores:vt.ff.de vsur.l.sciendum de bo.pos.l.in bonorum.de proba.l.cũm de indebito.§.j.&.ff.so.ma.l.dotem, cùm in talibus melius sit aliquantulum differre, quàm sententiã præcipitare:vt.ff.de fideicõ.lib.l.cùm quasi.§.eleganter.& de vaca.& excu.mune.l.prætor.§.vltimo.Tertia ratio,quia lite iam finita per sententiam & renunciationem appellatiõis:vt.ff.de pac. tale pactum.§.quia prouocauit.dictum compromissum interuenit & sententia ,quod nec in sententia vera esse potest:vt.ff.quæ sententiæ sine ap.rescin.l.j.Nec in arbitramento,quod locũ trãsactionis obtinet,vt aliàs dictum est,& quod no.per.d.Inno,extrà de iureiu.c.quintauallis.

De dolo & contu.& de sententia,& de re iudi. & de pœnis.Extraordinariè.C.ad.l.iul.maiesta.

CONSILIVM XLIII.

1 *Citatio facta etiam per Imperatorem in loco non tuto, vel ad locum non tutum, vel si est inimicus citati,non arctat citatum:quia modum defensionis citati non tollit,nec princeps potest tollere talem modum citandi per nuncium, vel per literas aut per edictum:sed quo ad iterationem citationis sic, dummodo citatio perueniat ad notitiam citati,aliàs processus vel sententia non valet.& nu.seq.vsque ad nu.7.*

QVæritur vtrum citatio facta in loco vbi cõiter habitabant inimici notorij citati absente longè ipso citato ex hoc reddatur nulla,& per consequẽs processus & sentẽtia subsecuta.¶ Itẽ quæritur vtrũ si citatus notoriè,nequeat sine grandi periculo ad locum ad quẽ citatus est cõparere,& ex hoc posset snĩa dici nulla.¶ Item quæritur vtrũ si familiares citãtis sint manifestè inimici capitales citati,& sint potentes,& multi & citatio sit nulla,ita quod necesse non fuit citatum cõparere vel mittere excusatorem.¶ Item quæritur si Imperator capitalis inimicus Regis fuerit tempore processus & sentẽtiæ sententia sit nulla.¶ Itẽ quærit vtrũ edictũ citatoriũ in dicta causa publicè propositũ,apprehẽdat Regẽ,qui citatiõis:tpe erat extra districtũ citãtis.nec infra ei⁹ districtũ domiciliũ obtinebat. Itẽ quærit,vtrũ Rex vasallus imperij ꝓ certis rebus nõ habẽs infra districtũ imperiale domiciliũ potuerit,cõmittere crimẽ læsæ maiestatis cõtra imperatorem.De fœlonia enim nõ est dubiũ qn eã committere possit.¶ Itẽ quæritur,vtrũ Rex ante iuramentum fidelitatis imperatori præstitum contra Imperatorem ipsum, crimen læsæ maiestatis potuerit cõmisisse.¶ † Pro examinatione

1 eorum de quibus quæritur primò,illud puto videndum, vtrum citatio sic fit de esse iudicij quòd prętermissa per principem sententiam nullam reddat & potisimè criminalem.Circa quod dicendum videtur,ꝙ in citatione considerantur duo. scilicet effectus intentus,& ad ipsum pueniẽdi modus.effectus intentus est scientia citati,& facultas defendendi.& hoc nõ videtur posse omitti,quin inueniant verè vel interpretatiuè:vt in.c.nos in quen quàm.Sicut enim iure naturæ permissa est vnicuique defensio cõtra extraiudicialẽ violentiam:vt.ff.de iust.& iure.l.vlti.&.ff.ad l.aquil.l.scientiam.§.qui cũ aliter.Adeoq; quia in brutis viget huius permissio:vt.ff.si quadru pau.fe.dicatur.l.j.§.cũ arietes.Sic & aduersus violentiã iudicialem:vt.ff.de iniur.l.nec magistratibus extrà de resti.spo.conquerente &.ff.ad leg.aquil.l.quemadmodum.§.magistratus.&.C.de iure fis.l.facultas.&.l.prohibetur.Verũ quia omnis licitus defendi modus,debet commensurari modo offendendi qui intenditur:vt.C.vnde vi.l si quis in tantam.& C.de iurisdi.om.iu.l.j,& ibi no.Idcirco in iudicialibus,licet iure naturæ cuilibet se defendere iudicialiter,non iniurijs & opprobrijs vt.C.de posthumi.l.quisquis.sed quia defensio sine scientia esse non pót,necessaria est omnino scientia vera vel interpretatiua & cũ princeps hoc nõ præcedẽte iudicat subtrahit hmõi defensio

2 nẽ iure naturæ cõcessam:sed hoc nõ põt princeps [a]vt inst.de iur. natu.gẽ.& ciui.§.sed naturalia.& no.Cõpo.c.sicut.extrà de ele.ergo.&c.Modus aũt inducẽdi hãc sententiam verè vel interpretatiuè est citatio.& ideo cũ inchoat mod⁹ offendẽdi,id est per quẽ pars põt offendi,statim datur possibilitas defendẽdi per citationẽ.& hoc est quod tex.dicit.Omniũ autem actionũ instituendarũ principiũ ab ea parte edicti proficiscitur,quã prætor edicit,vt ff.de in ius vo.l.j.insti.de pœna temere liti.§.vlt.sed citationes habent suos modos:quia aliquãdo per nũciũ,& aliquãdo per epistolã,& aliqñ per edicta,vt.C.qũo & qñ iu.l.cõsentaneũ.in auth.de litigiosis.§.omnẽ.&.ff.de fidei.li.l.cũ nec verò.§.subuẽtũ est.Et est quidã modus citationũ ipsorũ iteratione cõsistens:vt.ff.de fer.l. in pecuniarijs.& de publi.iudi.inter acta.l.& hmõi.Et ad hunc modũ non videt princeps arctari,ar. expressum.ff,mã,l.apud eũ

Consilium XLIII.

quiai sti non sunt modi de iure naturæ: sed de iure simpliciter po
sitiuo, cui princeps non est necessario allegatus vt.ff.de lega.&
sena.consul.l.princeps.&.C.eo.tit.l.digna vox.Hoc sic præmis
2 o.† dico quod ois citatio quæ per aliquod accidẽs maximę ipsi
citanti: notũ secũ affert impedimentũ defensionis citati nõ arctat
quia nõ potest parere effectum propter quẽ est inducta, scilicet
facultatem defensionis. Et ideo pro non facta habetur omnino.
ar.ff.quod cuiusq; vni.nomi.l.j.§.& quidem.&.C.de cura.furio.
l.vlti.§.sinaũt testamen.& est expressum.ff.quòd vi aut clã.l. qui
aliter.§.j. Et ex his patet rñsio ad primas quatuor quæstiones: qa
in vnaquaque earũ proponitur legitima & notoria causa defen-
sionẽ impediens: quia quælibet earũ instans periculũ mortis de-
monstrat: vt.ff.de don.cau.mor.l.iij.cũ tribus legibus seq.& ideo
à lacitatione excusat: vt.ff.qui ex cau.in pos.eatur. l fulcinius.§.
quid sit latitare. Et ideo prima causa de qua in ipsa quæstione fit
mentio videtur citationem ac per hoc sententiam nullam redde
3 re.† Si enim citatus per eum cui ex consensu proprio obligatus
est ad parendum: citatus ad locum inhonestũ non tenetur cõpa
rere, propter cõseruationẽ famæ: vt.ff.de arbi.l.si cum dies.§. pe.
multo fortius si erat facta ad eũ locum in quo est periculum vitæ
iuxta legẽ dicentẽ. nam cuius famæ, multo fortius parcẽdum est
vice, vt.ff.ad legem iuliã de adulte.l.si adulter.& l.si adulterium
cum incestu.§.liberto. idẽ videtur de secunda causa in secũda que
stione proposita: quia citatio quædã sñia est: vt.C.de epis.& cle.l.
cum clericis. Inciuile autem est liberũ hominem inuitum iube-
re facere quod nõ põt: vt.ff.de pe.l.mortis.§ sunt & autẽ nullo iure
ad impossibile quis obligatus est vt.ff.de reg.iur.l.impossibiliũ.
sed illa dicuntur impossibilia, quę sine salutis periculo non possũ
mus.& ideo ad talem locũ quis ire nõ cõpellitur: vt.C.ad Treb.
l.sed si alio.& l.sequenti. Et in talibus vocationibus & itineribus
habenda est ratio humanitatis, quæ nulla fuit in citatione tali. ff.
quibus ex causis maior.l.si cui.§ tam diu in fi.& de vaca.& excu.
munerũ.l.tẽpus. Et iustus timor periculi est iusta causa recedẽdi
ab eo cui quis naturaliter est & ciuiliter obligatus vt.ff. loca. &
4 condu.l.habitatores.§.j.¶ † Idem videtur de tertia causa, in ter
tia quæstione ꝓposita ꝙ probatur. Legatio est publicũ munus,
& ideo ad id subsũdum quis cõpellitur: vt.ff.de mune.& hono.
l.vl.§.legati.& tamẽ lex dicit, ꝙ ad amicũ vel domesticũ eius quẽ
accusat, nõ tenetur legationem suscipere.ff.de legationibus.l.scie
dum.§.si accusatio.& hoc est propter amicitiam & domesticita-
tem quã habet cũ accusato qui accusatoris præsumit inimicus:
5 vt in auf.de test.§.si verò quis dicat.¶ † Idẽ videtur de quarta ea
dẽ ratione & maiori: vt.C.de inoffi.te.l.liberi.&.ff.de offi.præfe.
vrbis.l.j.§.certè. Et pro omnibus his facit extrà, vt lite non cõte.c.
6 accedẽs.ij.de sen.excõ.c.decætero.&.c.quãuis.¶ † Ad quintã.q.
videtur dicendũ ꝙ ad hoc vt de regulari ordine edictũ citatoriũ
liget oportet ꝙ fiat in causa necessitatis, puta quando fit cõtra in
certos: vt.C.si vt se ab hæredi.absti.auf.si omnes & de remis.pig.
si eo tẽpore.C.vbi pupil.educa.debe.l.fi.& extrà de elect.c.vl.li.
vj. vt si cõtra certũ quid fiat in subsidiũ. scilicet de illo de quo que
ritur nõ inuẽto in loco vñ citari valeat: vt.ff.de agno.li.à paren.l.
j.de dã.infec.l.iiij.§.totiens.& ꝙ vi aut clã.l.aut qui aliter.§.j.extrà
de dolo & cõtu.c.vl.de cle nõ resi.c.tuæ.& de eo qui mittitur in
7 pos.causa rei seruã.si aduersarius.† Et ꝙ in tali loco fiat ꝙ verisi
mile sit, quod posset ad citati notitiã peruenire: vt.ff.de inst.l.sed
& si pupillus.§.proscribere.& ꝙ vi aut clam.l.semper.§.hoc edi-
ctũ. Imo & si esset in loco vnde citari non posset: puta quia locus
nõ esset de iurisdictione ciuitatis poneretur edictũ in loco debi
to,& notificaretur per literas vel nunciũ edictũ propositum esse
& potissime hoc debet in criminibus obseruari: vt hoc traditur
in tex.ff.de requiren.reis.l.j.§.item cũ edicto. Cũ ergo proponat
edictũ cõtra certã personã emanasse,& de quo sciebatur vbi erat,
& ei nihil notificatũ & propositũ quantũ citatũ in loco addito vi
detur dicendũ, ꝙ sñia ex virtute talis edicti lata sit nulla de iure.
8 † Circa sextã quæstionẽ attendendũ est, ꝙ maiestas dicitur qua-
si maior stans siue maior potestas. arguẽdo ergo à rõne nominis
vt.C.de epi.& cle.l.decernimus.&.ff.de verbo.sig.l.turgurij.& ibi
no. cõmittitur crimẽ læsæ maiestatis. nisi cũ læditur maior pote-
stas: oportet ergo ꝙ sit maior potestas, sed hic nulla est potestas
in læso respectu lædentis loquẽdo de potestate prout accipit.l.ff.
de ver.sig.l.potestatis. Et si dicat feudũ ab eo tenere. Rñdeo hoc
nõ dat dño imperium in vasallo. Est enim quidã cõtractus in
quo qs alteri obligatur: vt in col.x.de noua fide.forma. non autẽ
imperiũ cõcedit: vt satis põt colligi ex no.per Inn.extrà de fo.cõ
pe.c.postulasti. Si non habet merum imperiũ: non est sub pote-
state sua, sic enim lædẽdo nõ dicitur lædere maiorẽ potestatẽ: qa
nec potestatẽ. Et hoc modo accipitur illud verbũ euãgelij. Nã &
ego homo sum sub potestate positus,&c. Et hoc satis põt colligi
quia quis tenetur protegere ducem belli. Sed hoc non dicitur de
quocũq; duce, sed de suo duce. Et ideo cũ ministerio adijcitur in
l.qui propositũ suũ &c.vt.ff.de re mili. omne delictũ.§. qui ꝓpo
situm suũ. Hoc etiam videtur expresse dixisse lex. dũ dicit lex au
tẽ Iulia maiesta. præcepit eũ qui maiestatẽ publicã læserit temere
&c.vt.ff.ad.l Iuliã maiest.l.lex.xij.tab.in.iij.respõso. Imperator
aũt & si maiestas sit, nõ est publica respectu eius de quo quærit:
quia potestas eius nõ est cõicabilis siue cõicata ergo non est pu-
blica: vt.ff.ne qd in lo.pu.fiat.l.ij.§.viarũ. Et si dicat, imò rõne seu
di.respõsum est suprà. Et hoc est etiã videre in hoste, qui cõmit-
tens in principẽ siue ei bellũ indicẽs, nõ dicit cõmittere crimen
læsæ maiestatis: vt.ff.de capt.& postli.reuer.l.hostes. ille ergo pro
priè dicitur crimẽ læsæ maiestatis cõmittere, qui iurisdictioni &
potestati imperij suppositus ab obedientia se realiter subtrahens
hostis animum assumit,& se dño suo aduersariũ parat. Et ideo ta
les perduelles vocantur, id est perfectè ad duellũ siue bellũ clãde
stinũ vel publicũ parati & accincti. Vnde & tale crimen perduel
lionis: vt.ff.de verb.sig.l quos non hostes in prin.de do.l.donatio
nes.§.fi.& insti.de hære.ab inte.§.per cõtrariũ.&.ff.de le.ij.l.cũ fi-
lius.§.reis. Vbi ergo nõ est subtractio à iurisdictionali ptãte prin
9 cipis non est illud crimen: sed hoc est sic ergo &c.† Sed in cõtra
riũ multũ facit: quia qui põt dare, facilius põt ei qd est qualitatẽ
adijcere: vt colligitur ex solutione duarũ legũ quæ simul contra-
dicere videntur.ff.de leg.j.l.talis scriptura.& ibi no.& de lega.iij.
l.vxori.& est casus in.l.vnica in prin.C.de rei vxo.actio sed le-
ges & consuetudines prouinciarum faciunt quod nõ est delictũ
esse delictũ: vt.ff de extraor.criminibus. faccularij.§ sunt quædã,
& de pe.l.aut facta. ergo multo fortius delicto qualitatẽ adijciũt.
sic ergo si in imperio quis cõmittat in principẽ, diceretur cõmit
tere crimẽ læsæ maiestatis: quia talis est lex illius loci. ar. pro hoc.
viij.di. quæ cõtra morẽ.& qd no.cõpo.extrà de cõsue. c.j.& per
oẽs alios extrà de sentẽ.excõi.c.à nobis. Prætera ꝙ iuuat aliũ in de
licto: idẽ crimẽ cõtrahit cũ eodẽ: vt.ff ad.l.Põpe.de pari.l.si scie-
te.& pro hoc.C.vt nemo ad suum patro.suasci.colo.vel ru.l.j.lib.
xj.& auf.de santiss.epis.§.præ oĩbus ix.col.& extrà de sen.excõi.c.
si concubinæ. Sed Rex iste de quo quæritur pstitit auxilium his
qui poteram cõmittere crimẽ læsę maiestatis: ergò &c.¶ Sed ad
primũ patet respõsio per verũ intellectũ propositionis minoris:
quia cũ dicit, ꝙ talis est lex illius loci &c. Respondet verũ est ꝙ
lex vnius loci est, ꝙ subditus cõmittens in principem, cõmittat
crimẽ læsæ maiestatis. sed in nõ subdito nõ est lex ista imposi-
ta. vt.C.de summa trini.& fi.catho.l.j. Et si dicatur ꝙ sit subditus
propter delictũ vt.C.vbi de crimine agi oportet.l.j. Respondeo
10 verũ est talis nec taliter.† Et si dicatur nonne vnusquisque delin
quens iudicabitur secundum leges loci in quo delinquit: vt dicit
de consuetudine loci celebrati cõtractus.ff.de euict.l. si fundus.
& contractus & delicta quantũ ad hoc paribus passibus ambu-
lant: vt.ff.de iud.l omnem.& in auf. vt omnes obediant iudi.pro
uinciæ.§.j.col.v. Respondeo verum est, si de intentione legislato-
ris fuit factum ipsum afficere,& ratione facti omnem personam
punit, quæ incideret in ipsum. sed hoc non est: quia de intentio-
ne principis est virtute legis astringere eos duntaxat, qui sub im
perij regimine distinguuntur: vt dictum est suprà.& probatur.
C.de incest.nup.l.neminem.& de nup.l.imperialis. ergo nõ plus
extenditur lex quòd fuit de intentione legislatoris: vt. ff. qui pe.
tu.l.credendum.& de excu.tu.l.scire oportet.§.aliud. cum simi.
11 ¶ † Ad secundum cùm dicitur quia iuuat alienum &c. Põt re-
spoderi falsum est. nõ enim est fur manifestus vel nõ manifestus
qui furi opem præstat, vt.ff.de fur.l.is qui opẽ. Sed quia hæc so-
lutio nõ sufficeret: eo & quòd si fur nõ sit, furti tamẽ tenetur. Re

spõdeo

ſpondeo aliter & dico:quòd illud habet locum quando ex intentione legem condentis & legis ſuper hoc condenda poteſtatem habentis:iuuans erat,æquè ſubijcibilis legi & pœnæ legis: ſicut is quem iuuat.ſed hic iuuans & adiuti,nec ex intentione conditoris legis:vt probatum eſt ſuprà nec ex poteſtate ipſius legem cõdentis ſunt pariter ſubijcibiles legi.Et ideò non pariter ſubijciũtur:vt.ff.de duobus re.l.ſi ex duobus·§·vltimo.&.l.ſi id quod·§·fi. Et per ſupradicta patet via ad ſolutionem vltimæ quæſtionis conferendo:prædicta conſcripſi cupiens ſuper his ſcire à maioribus dominis meis Card.veritatem.

ADDITIO. a ¶ Sed hoc non poteſt princeps. Aduerte quòd princeps poteſt tollere citationem cauſa ſubſiſtentię:vt concludit.d.Alexã.in conſi.ij.incip.viſis codicillis col.vij.verſi.& nõ dubium in primo vol.per glo.quam reputat notabilẽ in.l.antepe.ff.ex quibus cau.maio.& no.Bald. in.l.ceſſante.C.quomodo & quando iud.& in.l.nec cauſas.C.de appel.& ibi Bal.reſpondet ad clemen.paſtoralis.de re iud.& adde Hoſtien.& Ioã. an.in.c.in noſtra.de procu.vbi dicunt quòd de plenitudine Papa procedit parte non citata.

De præben.& de cleri.ægro.

CONSILIVM XLIIII.

Epiſcopus propter ſenium vel morbum coadiutorem accipiens debet eſſe præſens in capitulo.

Et an in collatione beneficiorum & in alijs requiratur conſenſus coadiutoris.

Et quam poteſtatem habeat coadiutor.cum nu.ſeq.

1 QVæritur † ſi epiſcopus ſenio vel alio impedimento perpetuò detentus,videlicet cœcitate coadiutorẽ ſibi aſſumat de conſilio & aſſenſu capituli ſui,nunquid tempore præſtationis conſilij,vel conſenſus capituli huius,oporteat de neceſsitate iuris, epiſcopũ eſſe præſentem in capitulo per ſe vel procuratorem? Et eſt dicendum,quòd licet in exhibitione conſilij videatur præſentia neceſſaria,eo quod videtur præſupponere quandam mutuam deliberationem quæ inter abſentes non congruit:vt.ff.de arbi.item ſi vnus·§·fi. Tamẽ in contrariũ videtur verius ar.ff.de fideiuſ.& hæredi.& cu.l.ij.de tu.& cu.da.ab his.l.diuus.& quando ap.ſit.l.j.§.
2 ſi præſes. ¶ † Item quæritur,quis poſt aſſumptionem huius, habebit adminiſtrationem & exercitium iuriſdictionis & aliorum ſpiritualiũ & temporalium ad epiſcopum & epiſcopatum eius pertinentium. Vtrum ipſe epiſcopus cum conſilio coadiutoris vel coadiutor per ſe nomine epiſcopi. ¶ Ad hoc videtur dictũ, quòd aut datur coadiutor alicui ſanę mentis exiſtenti puto propter certam cauſam:vt timorem dilapidationis:& tũc exercitiũ illius cauſę propter quam datus eſt coadiutor non erit ſine conſilio & aſſenſu coadiutoris:vt extra de offi.& pote.iudi.de leg. c. venerabili.ſi autem propter mentis alienationem & nimiam ſenectutem vel infirmitatem datur coadiutor videtur habere in ſpiritualibus & temporalibus generalẽ & liberam poteſtatem, vt.vj.q.j.c.j.& ibi no.&.c.quãuis triſte.&.c.petiſti.&.c.quia frater.& extra de ſup.ne.præla.c.grandi.li.vj.& quod faciet non faciet nomine epiſcopi vel conſtituentium eum ſed nomine eccleſię,vt no.Inn.extra de procu.conſulti.ad fin.vl.glo. Et ex quo habet generalẽ & liberã poteſtatẽ, põt illa de quibus habetur extra
3 de elect.c.is cui.li.vj. ¶ † Itẽ quæritur nũquid in collatione beneficiorũ,requiritur cõſenſus coadiutoris vel cõſiliũ.& faciet commiſsiones,& quis ſcribet,& dabit literas, & ſub quo ſigillo,& cuius noĩe. ¶ Ad hæc oĩa hic queſita patet rñſio per ſuperius dicta: excepta collatione beneficiorũ quę nõ videt ad talẽ coadiutorẽ pertinere:vt ar.extra de ſup.ne.prę.c.eccleſię·§·fi.& no.per Arch. extra de cle.ęgro.c.paſtoralis.li.vj.ſed hic non videtur poſſe ſtare,quia ſi habet generelem & liberã & hoc poſſet:vt in.d.c.is cui. Pręterea ſi ponamus epũ & cõtinuũ mẽtis exiliũ patiẽti, datũ coadiutorẽ,ſi coadiutor prouidere nõ poſsit diutius vacabũt eccleſię:quia neſcit qñ reſipiſcat vel moriat:vt.C,de vſufr.l.ambiguitatem.& ideo iſto caſu hoc ſibi licere videtur.ar.bonum.ff.de admi.tu.l inter bonorũ.Si verò eſſet talis ſenectus in cauſa dãdi coadiutorẽ,quæ mẽtis exiliũ non induceret,ſed ad exteriora, quæ ſolius facti ſunt eũ redderet impotentem:quia ſępe accidit quod ſenectus & infirmitas virtutem cordis augmentat,vt extra de re nun.literas.&.c.niſi cum pridẽ.&.ff.de cap.& poſtli.reuer. poſt liminiũ·§·fi.tũc collatio non videtur pertinere ad coadiutorem: ſicut nec nuptię ad curatorem adulti.vt.C.de nup.l.in copulandis.Et ſic poſſunt opi.doc.ad concordiã reduci.&.c. poſtoralis. inquantum prohibet alienationẽ intelligitur in voluntaria alienatione.Collatio autẽ beneficiorũ eſt neceſſaria.Inter hoc enim
4 multũ refert vt.ff.fa.erc.l.alienationẽ.cũ ſi. ¶ † Itẽ quæritur, nunquid aliqua põt epiſcopus per ſe & ex ſe poſt huius aſſumptionẽ.& ſi ſic quæ:& quæ nõ. Ad hoc ex ſuperioribus patet reſponſio. ¶ †
5 Item quæritur nunquid ſufficiat conſenſus maioris & ſanioris partis totius capituli,in aſſumptione coadiutoris huiuſmodi nullo conſilio vel contractu ſuper hoc p̃cedẽte præſertim cum capitulum dicat qđ de cõſilio & aſſenſu capituli aſſumi debeat,& videtur dictũ q̃ ſufficiat cõſenſus capituli: quia in conſenſu capituli eſt cõſiliũ,licet non p̃cedat indiſtincte tempore & hoc iudicat ſecũdũ rñſum,c.paſtoralis.vbi eſſet maior rõ conſilij:quia donationi eps non aſſentit:& tamẽ ibi de conſilio nulla mẽtio fit:ſed de ſolo cõſenſu.Pręterea ſi tractatũ voluiſſet p̃cedere hoc canonis dixiſſet conditor.ſicut dixit extra de his quæ fiũt à præla.ſine conſenſu ca.c.tua.& de re.eccle.non alie.c.dudũ.Sed illa duo in.c.paſtoralis cõiunxit: quia nõ ſufficit primũ ſine ſecũdo:ſecundum autẽ includit primum vt conſueuit dici in conſilio ff.de acquir.poſ.l.quemadmodum.

De teſtamen.extraordi.ff.de vul.& pupill.ſubſti.

CONSILIVM XLV.

Teſtator ſi ſubſtituit filiæ ſuæ puberi hoc modo.ſubſtituo filiæ meæ hæredi vniuerſali ſi contingat eam decedere ſine hærede titiũ, vulgariter talis ſubſtitutio dicitur fideicommiſſaria,& non vulgaris.& nu.2.

CVm in narratione facti mihi expoſiti dicatur,q̃ domina Vierna tẽpore conditi teſtamenti erat pubes de pupillari loqui nõ expedit.vt.ff.de vul.& pu.ſub.verbis.l.ciui. &.l.in pupillari.de qua ſi pupilla fuiſſet potuiſſet probabilis dubitatio ſuboriri.in.eo.ti.l.centurio.non ob.glo. poſita ſuper.l.p̃cibus.C.de imp.& alijs ſubſt.quæ ſolã verborũ ſigurã attẽdit.nec ergo ſubſtitutio cũ facta ſit puberi p verbũ cõe ſubſtituo vt.ff.de vul.& pu.ſub.iã hoc iure abſq; dubio fideicommiſſaria eſt cẽſenda:vt.C.de inſti.& ſubſt.ſub cõditione factis.l. gñaliter.& ar.ff.de cõdi.& de.l.pater ſeuerinã·§·cõditionũ.& .ff. ad treb.l.ex facto in prin.Nec ob.qđ inſtituendo dixit teſtator, ſe vulgariter ſubſtituere:quia cũ in ſubſtituendo vſus fuerit teſtator his verbis,& ſi cõtigerit ipſam Viernã filiã & heredẽ meã vniuerſalẽ &c.videt effectũ ſubſtitutionis cõtuliſſe in tps quo Vierna hæres fuerit,& ſine legitimo hærede deceſſerit:vt.ff.de cond. & de.l.qui hæredi·§·vlt.& de leg.j.l.quæſitũ·§·j.in ver.huius autẽ cõditionis &c.ſed hoc expreſsè cõtradicit naturę vulgaris q̃ per additionẽ hæreditatis expirat:vt.C.de imp.& alijs ſubſt.l.poſt aditã.& ideo,ne vitiet ſubſtitutio quaſi collata in tẽpus in quo finire
2 tur.vt.ff.de vſufru.l.titio.& de manu.teſt.l.libertas. intelligendũ eſt illud verbũ vulgariter ſuperflue & nihil operari.arg.expreſsè. ff.de hæredi.inſti.l.quoties·§·ſi qs ita ſcripſerit.& de ver.ob.l.quæ extrinſecus. † Nec tales enũciatiões veritatẽ rei immutare. & hic eſt caſus expreſſus.ff.de caſt.pecul.l.ſi fortè.& de præſcri. verb.l. inſulã.& no.C.de colla.l.ſi donatione.& illud verbũ vulgariter ,,platũ ab literarũ ignaro.nõ debet intelligi prout dicit ſpeciẽ ſubſtitutionis diſtinctã ab alijs:quia hoc nõ intelligebat nec cognoſcebat proferẽs de qua etiã iuriſperiti ſępe concertãt.Sed ad ſimplex & nudũ factum & vulgaritatẽ quãdã nõ iuris ſubtilitatem eſt tale beneficium referendũ.ar.ff.de cõd.& de.l.quibus diebus. §.dominus.de pec.l.nec ſeruus.de ver.obl.l.ſtipulatio iſta·§·hęc quoque ſtipulatio.& ibi no.Nec in cauſa teſtatoris ad diffinitionem id eſt ſtrictam verborum ſignificationem deſcendendum eſt,cum plerunque abuſiue loquantur &c.vt.ff.de leg.iij.l.non aliter.& de acqui.rerum do.l.inſula.in fi,

Consilium XLVII.& XLVIII.

De accusationibus.

CONSILIVM XLVI.

1 *Episcopus accusans subditum debet se obligare ad pœnam tallionis.*

VIdetur quod episcopus accusans subditum † debeat se obligare ad pœnã talionis,sicut ęcõtra,non obstante inęqualitate status.sic enim videmus in coniugibus:quia vxor est quasi ancilla viri:vt.xxxiij. quæstio.v. c. hæc imago.&.c.seq.& tamen vir accusans vxorem de adulterio non obstante imparitate,se obligat ad tallionem:vt extra de procu.c.tuæ.nisi in casu qui ponitur in dicto,c.hæc imago.&.c. seq. & ibi no.Præterea certi sunt casus in quibus calumnians excusatur à tallione,qui no.ij.quæstione.iij.calumniator,& iste non est de illis ergo &c.Prætereaita punitur presbyter & diaconus accusantes subdiaconum sicut econtra.imò in subdiacono fit mutatio pœnę,quia talio in eo cadere non potest:vt.v.quæstiõe.vj.
2 quia iuxta. † Preterea videtur casus legis.dicit enim lex q̃ sicut illustres accusantes priuatos se inscribunt:sic & priuati cum accusant illustres:vt.C de iniur.l.fi.Nec in hoc imparitas status aliquid facit:imò magis delinquit episcopus quàm subdit⁹,& ex eo dẽ crimine per vtrunq; cõmisso,plus punitur episcopus,quã subditus,& maior in gradu quã minor:vt extra de cle.ven.c.ij.& ibi no.&.xl.di. homo cristianus.& no.j.q.j. quicqd.& hoc etiã videtur æquũ , ne sub prætextu concessi priuilegij,flagitiorũ crescat authoritas:vt.C.de priuil.schola l ij.in fin.lib.xij.Et de ista quæstione videtur mihi q̃ sit tex.& casus in ratione & in lib feu . de consue.re.feu.iuxta fin.c.fi. Nam in illis casibus in quibus dominus non tenetur iurare de calumnia, nec vasallus & econtra.

De apostatis.

CONSILIVM XLVII.

1 *Papa potest remittere pœnam apostolic e,sed non debet permittere quod cito promoueatur,& nu.seq.*

PAter santissime, in casu nostro † violenti sequi rigorem non essent necessariæ magnæ allegationes:quia scelera istius miseri,ita sunt notoria & de his pluries,& plenè hic actũ est,quod nemo dubitat,quin consideratis suis demeritis, nulla pœna ferè inueniretur sufficiens . Ergo posset dici, quod licet misericordia amittat eum ad sacramenta ecclesiæ quæ non claudit gremium redeunti,vt.C.de sum. trini.epistola inter claras.non tamen eximitur à pœna:vt extrà de hæreti.super eo.lib.vj.Nemo enim tali peccato pœnitentia desinit esse nocens.ff.de fur.l.qui ea mente,&.C.de apostat.l.iij.& ibi no.cùm non solum actum notabilem inchoauerit:sed etiam consummauerit;vt.ff.vi bo.rap.l pe.& si aliquid omiserit, hoc fuit quia non potuit.ff.ad.l.pompe.de parri.l.j.in fi.Non enim est de numero illorum de quibus dicitur,potuit facere mala & non fecit:sed potius posset ipse dicere quod dicit Seneca de senectute.regratior senectuti:quia omnia quæ debebam nolle, & velle non possum.& nos regratiamur deo:quia quæ ipse omisit quæ nolle debuit non potuit:sed videtur mihi quod decet & expedit quòd sanctitas vestra sicut incipit eum piè & clementer recipere:sic cũ pietate & clementia prosequatur.dicit enim ille Valerius maximus narrãs clementiam Scipionis erga Regem Armenię quem tenebat captum,qui multum offenderat rem publicã Romanorum,licet egregium sit hostẽ deijcere maioris tamen laudis est, scire misereri.& quanto iste miser infœlicior est omnibus alijs,& delictum suum directè respiciebat personam & statũ vestrũ: tan
2 tomagis vobis reputabitur ad laudem. † Nam & dicit Seneca in primo libro de clementia,nullum tantum decet clementia sicut principem.vnde dicit ille sanctissimus Imperator quòd nihil tã peculiare est imperialis maiestatis sicut humanitas.C.de do. inter vi.& vxo.l.fin.C.de nup.imperialis. Et si hoc dicitur de principe seculari & temporali:multomagis de principe ecclesiæ , cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit.C.de epis.& cle.l.si quis in hoc.vnde in laudem Octauiani dicitur,quòd erat natura clemens in omnes ,austerus in paucos.Dico etiã quod expedit propter magnam vtilitatem quæ inde põt insurgere ecclesiæ & fidei. Nam per hæc infideles & rebelles ecclesiæ , facilius ad gremium ecclesiæ reducentur. Videntes enim quòd ita clementer vos habetis erga istum,qui vltra omnes delinquit,& fuit caput scandali,& petra offensionis, confidenter poterunt sperare quod benignius vos habebitis erga eos , si ad obediẽtiam veniunt.Nam vt dicit Seneca,in primo libro de clementia:multos vicit clementia,quos seueritas non potuit subiugare. Vbi narrat de quodam qui multa fecit ad hostes destruendos,& videns quòd non poterat perficere,consuluit vxorẽ suam quæ dixit ei,fac sicut medici solent facere.Nam cum vident q̃ sic data remedia non prosunt vtuntur contrarijs,& tu vsque nunc vsus est potentia & nihil profeciſti,nunc vtaris clementia.& ipse vsus fuit consilio vxoris & omnes sibi subiecit. Pater sanctissime, sanctitas vestra multũ probauit & multa expendit tota die:vnde Deus sola sua benignitate per vias inexcogitatas inimicos vestros cõfungit,& eos tradit ad manus vestras:regratiemini sibi,& imitando eum:vt dicit l.imperialis.vt animi misericordia & magna clementia:quia per hoc omnes alios deuincetis,iuxta illud quòd dicit Solinus de cę sare:quia quos armis subiecit,clementia magis deuicit.Sed pater sanctissime misericordia sunt gradus,propter quod videtur mihi,quòd non licet nec debeat ea modica tamẽ:nõ debet esse multum emoliens,vel effusa:vt.xlv.di.disciplina. Videtur ergo saluo meliori iudicio,quòd nunc à principio quoddam medium sit tenẽdum.Nam continuè,sanctitas vestra poterit crescere in gratijs prout viderit expedire,& perseuerantiam viderit in eodem. Vnde videretur,quòd sanctitas vestra debeat remittere sibi pœnas: iuxta.c.j.quæstio.j.si quis hæretice.&.j.q.vij. saluberrimum . & quòd permittatur in suo ordine celebrare . Sed licet illa capitula dicant,quòd auferatur sibi omnis spes promotionis , quod in hoc debebit mitigari, scilicet quòd nõ tollatur sibi spes: imò detur sibi,si perseuerauit.sed quòd tunc promoueatur ad dignitatẽ
3 non videretur mihi triplici ratione. ¶ † Primò quia iura volunt quòd magna cautela adhibeatur circa istos hæreticos,propter timorem fictionis.extra de hæreti.vt officium lib.vj.fingunt enim plerunque,propter assequendas bonorum potentias,vt dicit tex. l.dist.vt constitueretur.Secundò quia nemo delinquendo, suam conditionem meliorem potest facere de reg.iur.non fraudantur ¶ nemo.quia videretur de dolo & malitia sua commodum reportare,quod non debet esse.extrà de rescrip.sedes.& de dolo & contu.ex literis.& ne tantus honor sibi detur . vnde alij fideles qui bene seruierunt scrupuloso corde mõueantur.ar.xvj.quæsti. vij.c.j. Tertiò,quia iste est conuictus habere vxorem, & de illa sententia facta est mentio in processibus vestris:vnde antequàm aliud declaretur super hoc non videtur quod debeat fieri.

De clericis non residentibus.

CONSILIVM XLVIII.

1 *Cardinalis in absentia suorum beneficiorum,fructus sine aliquo priuilegio debet de iure recipere & habere, & nu,2,*

1 IVs commune, † pro residentibus habet in seruitio ecclesiæ existentes.extrà de cle.non residen . ex parte.Seruientes autem romanæ ecclesiæ.quæ mater est omnium & magistra, & quæ omnium ecclesiarum gerit solicitudinem siue curam:vt habetur in procœmio lib.vj.de censib. cum instantia

instantia singulis ecclesiis creditur seruire, extrà de postu. præla. c.j.& in hoc priuata vtilitas includitur in cõmuni, vt ibi habet. Nam etiã lex humana statuit, ꝙ in ciuitate Romana philosophãtes, eisdem priuilegijs geudeant. ff. de execu. tu. l. sed reprobari. §. in Romana. & de vaca. mu. l. eos in prin. Et ideo Honorius quartus statuit, ꝙ familiares Papæ qui circa eũ se exequiales exhibẽt fructus beneficiorũ suorũ recipiant: quia nõ debet minori prærogatiua gaudere, quàm alij in seruitio ecclesiæ existentes, extrà de
2 cle. non resi, cùm dilectus. &. c. ad audientiã. vbi per oẽs doc. † Et debuit vestra discretio cõsiderare, ꝙ cardinales magis sunt familiares, quã alij, & principalibus seruitio ecclesię insistunt, qui etiã assumunt partem ponderis diei & æstus sicut illi, qui in partem solicitudinis sunt vocati, & de quorũ consilio summus pontifex agenda ordinat & disponit. extrà de elect. fundamenta. §. decet. & sunt sibi collaterales. extrà de offi. dele. excõmunicatis. &. c. officij. eo. tit. lib. vj. vnde vt pars sui corporis esse vidẽtur. ff. de excu. tu. l. iurisperitos. &. C. ad. l. Iul. maiesta. l. quisquis &. vj. quæstio. j. verum & extrà de pœnis fœlicis. li. vj.

De verborum significatio.

CONSILIVM XLIX.

1 *Dictiones significantes terminum à quo, & terminum ad quem, quando includant & excludant. & de multis dictionibus vide hic plene cum numero. seq.*

1

Onsueuit dubitari. † an terminus ad quẽ, & à quo: sumantur inclusiuè vel exclusiuè. Et primò videam⁹ de termino à quo circa quẽ sciẽdũ est, ꝙ quędã dictiones per quas designantur: vt sunt. a. ab. & de. & licet inueniãtur ex pluribus iuribus, & quandoque per do. intelligãtur inclusiuè, & quãdoq; exclusiuè: nõ tamẽ semper ex eodẽ tex. probatur, inclusio vel exclusio, & ideo de qualibet sumã cõcordãtias. Et primò illas pro quas per tex. melius probatur inclusio, quã exclusio. ¶ Quòd. a. sumatur inclusiuè. ff. ad. l. Iul. de adul. l. pater. §. j. & facit eo. ti. l. miles. §. adulterij. C. de aduo. diuer. iudi. l. post duos. ff. de sena. l. fin. &. C. de nup. l. à caligato. à quibus mune. vel præsta. non licet se excu. l. j. li. x. ff. de excu. tu. l. scire. in autentica de tẽpore non solu. pe. §. generaliter. col. vij. &. xxxj. distin. c. aliter. Nam à subdiacono vsque ad episcopũ non licet vxorẽ habere, & tamẽ subdiaconus includitur. xxxiiij. di. si subdiaco. &. xciij. di. à subdiacono. &. lxxvj. di. c. non autẽ. &. ij. quæst. vj. anteriorũ. &. xv. q. iiij. c. pe. &. quæstione. fi. c. cùm multæ. extrà de ferijs capellanus. & de proba. licet de elec. c. statuimus. &. c. quã sit. &. c. si electio. &. c. cũ ex eo. & de prębẽ. executor. lib. vj. & de treu. & pace. c. j. & de appel. sicut in cle. & ibi Ioan. an. Arch. in. c. statuimus. & in. c. aliter allegato suprà. ꝙ a, sumatur exclusiuè, videt probari. ff. de hær. insti. seruum. §. hæreditas. & insti. eo. §. hæreditas. &. ff. de actio. empt. l. idẽ. §. fi. & quod ibi no. &. C. de eroga. mili. annonæ. l. iubemus. ij. lib. xij. &. ff. de flumi. l. pe. & ꝙ sumatur exclusiuè videtur probari. Nã per iura antiqua in ordinibus requirebatur ꝙ numerus esset cõpletus. vt. lxxviij. dist. c. j. & no. lxxvij. dist. in summa. & tamẽ in. xxxviij. dist. de his dicitur, ꝙ à. xx. an. recipiet diaconatũ. & sic apparet ꝙ excludit per eũdẽ modũ facit. lxxviij. di. c. fi. lxxvij. dist. in veteri. ¶ De dictione ex no. Host. extrà de elect. cùm in cũctis. super verbo exegerit. ¶ De ab. ff. de aqua quoti. & æsti. l. j. §. ęstatem. &. C. de tẽ. & repara. app. l. fi. in prin. & in vsibus feu. & de noua fideli forma. c. j. &. v. di. c. j. &. ij. &. lxxvij. dist. in veteri. &. xxxv. q. vj. ab isto. & no. Archi. xxxj. di. c. pe. aliter. quòd sumitur exclusiuè. ff. so. ma. l. de diuisione. &. l. de diuortio. & de liber. agno. l. j. §. dies. & ibi Ia. de are. & de iti. actuq; pri. l. j. §. annũ. & de act. & ob. l. obligationũ ferè. in prin. & ad. l. Iuliã de adul. l. mariti. §. Seio. ad Turp. l. vt priuatum. & quãdo app. sit. l. j. §. biduum. &. §. fin. &. C. de lon. tem. præscri. l. j. &. ff. de tempo. app. l. j. de nautico fœnore. l. in nautica. &. xxxj. di. tenere. & no. Archi. ea. di. ante. &. iij. quæstione. j. quisquis. & de restitu. spo. c. j. lib. vj. facit. lxxxij. dist. proposuisti. sed quòd excludat, facit ꝙ ex separatiõe no. arg. C. de nouo codice componen. l. j. in prin. ibi ex quæstor. l. di. accedens. & ꝙ no. ibi Arch. ante excommunicationem. i. se-
2 paration em. iij. quæstione. iiij. c. famili. ¶ † De præpositione de. no. Archid. xiij. q. j. c. j. de qua etiam videtur. ff. depositi. l. j. in prin. xxxv. dist. c. j. ¶ Quòd terminus à quo sumatur exclusiuè no. G. durandi. c. statutũ. extrà de præb. li. vj. ꝙ quidã legistæ voluerunt tenere per ea quæ no. glo. ff. de acti. emp. l. ratio. §. fina. & etiam no. Archi. in prędicto. c. statutum. vbi tenetur contrarium &. c. statuimus. j. responso. Idem tenet Iaco. de are. ff. de lib. agno. l. j. & Io. an. extrà de appel. sicut in cle. licet in. c. frequens. de resti. spo. variet. Ia. de are. ff. de manu. l. j. & Ia. de bel. si quis cautionibus. l. j. & Nic. de mat. ff. de fer. l. more romano. & archi. xiij. quę stione. j. c. j. & quomodo Bononiæ disputata. xxxv. ¶ Terminus
3 ad quem designatur per vsque intrą. infra ad. ¶ † Quòd vsque sumatur inclusiuè probatur. C. de epis. & cle. cum clericis. §. memorati. & de procu. aut. quòd ius. & ibi dixi ego Oldra. C. de vsur. l. eos. §. j. & de aduo. diuer. iudi. l. post dies. & de erogatiõe mili. anno. l. iubemus. ij. lib. xij. ff. de inof. test. l. Papinianus. §. meminisse. de le. ij. quidam in testamento. & de gradibus. l. iurisconsultus. §. parentes. de verb. ob. l. j. §. fi. &. l. eum qui ita. §. ita. & de pœnis absentem. & de verb. signi. absente. sic etiam intelligunt gl. de epis. & cle. autem generaliter. & de sportulis. l. ij. C. de libe. pręte. l. maximum vitium. circa medium. & de temp. app. l. fi. in princ. & de modo mulctarũ. l. illustres. & de defenso. ciu. l. j. C. à quibus mu. vel præsta. l. j. lib. x. de iud. properandum. §. finautem. & quomodo & quando iudex. aut. qui semel. ff. de inof. test. l. quemadmodum. & de offi. procõ. l. meminisse. & ibi. G. de cu. & de sena. l. fi. & ibi Ia. de are. & archi. & Iac. de ra. de dolo. l. vsq;. & ibi no. de leg. l. quidam. §. si tibi. de le. iij. l. patronus. §. Sempronio. & ibi dixi. &. ff. quando dies le. ce. l. si cum præfinitione. de leg. præstã. contra tab. bo. pos. pe. l. filium. in prin. &. l nam secundum. & si tabulæ test. nullæ ex. l. j. §. fin. de carbo. edi. l. idemq;. §. in aut. & de actio. & obli. l. obligationem ferè in prin. de iti. actuq; pri. l. j. §. Iulianus. & de verb. obli. l. qui Romæ. §. Callimachus. ad. l. Iu pecu. l. sacrilegii pœnam. &. ff. de verb. sig. l. in aut. de non alie. §. simili modo. colla. iiij. de iud. §. hæc autem. col. vj. in vsibus. feu. de noua. fide. forma. c. j. extrà de presby. non batiza. c. veniens. de elect. c. ex eo. & de rescrip. si gratiosè. li. vj. & ibi Archi. &. c. si propter tua debita. de emp. & ven. adnostrã. & de ferijs cappellanus. xxxj. distin. aliter. xxxij. distin. de illo. & ibi archi. lxxvij. distin. quicũque. xciij. dist. à subdiacono. xv. quæstione. iiij placita. & ibi Archi. xxij. q. j. c. j. xv. q. fi. c. cùm multæ. xxij. q. decreuit. xxiij. quæstione. j. c. j. xxij. q. ij. c. j. de treu. & pac. j ꝙ sumatur exclusiuè facit. ff. de adop. si arrogatorum. quòd me. cau. si cum exceptiõe. c. hæc autem de serui. rusti. præ. l. fi. de hære. insti. seruum. §. hæreditas. & insti. eo. §. hæreditas. ff. de tutel. l. quæsitum. de leg. j. l. filiusfamilias. §. j. an cau. ap. per al. l. j. §. de flumini. quo minus. in authẽ. qui. mo. nat. effi. legi. §. item si appellatione. extrà de æta. & qua. à multis & de ordi. ab epis. qui renun. epis. c. j. & ibi no. de in integrum resti. cùm ex literis. & de dila. c. fin. de dolo & contu. cum dilecti. de fide instru. cùm dilectus. l. distin. accedens. & quod ibi not. Archi. de pœ. dist. iij. inter hæc. de pœni. dist ij. scio. xxxiiij. distin. subdiaconus & Mathæi. xj. &. xij. machabeorum. v. in fin.
4 ¶ † Quòd intra includat expressè probatur. C. vt infra certum tempus crimi. quæstione terminetur. l. j. & fi. ff. de ap. recipi. l. intra. & quando appel. sit. l. j. si quis suspectum tutorem. §. biduum in ea. l. ff. de adul. l. scite. §. erit de damno infect. l. qui bona. §. final. & de accu. l. libellorum in fine. ad Turpil. l. ab accusatione. &. l. si interueniente &. C. de erogatio. mili. annonæ. iubemus. ij. libro. xij quomodo aut quando iudex. auten. qui semel. de bonis auto. iud. possi. l. cùm proponas. ff. de ædi. edi. l. si venditor. C. de fide. l. penul. & de tempo. appel. l. secunda in auten. de app. §. j. col. iiij. & tempo. non sol. pe. §. generaliter. col. vij. Quòd excludat facit argumentum. ff. de verbo. obli. l. qui Romæ. §. j. vbi promisit naui gare intra idus septembris, & postea dicit quòd nauigauit ante, secundum compositionem per quòd innuit quòd non exclu-
5 dit idus. ¶ † Quòd infrà includat, probatur. ff. de excu. tu. l. scire. §. sunt. & de requiren. le. l. j. & fina. l. annus & expressè extrà de ap. commissa. & de app. ab eo. de regu. c. j. &. ij. & de ele. statuimus

&.c.quã sit li.vj.& de in inte.resti.c.j.& in cle.vt lite non conte. quoniam frequenter.§.in alijs.& de concess.prẹb.c.j.& no.Io.mo. de excep.pia.Sed quòd excludat facit extrà de fide instru.inter dilectos.& de præscrip.ad audientiam.de verb.sig.abbate. ¶ De ad.quod includat probatur.ff.de condic.& demonstr. l.non putabam.& Archidiaco.lxxvij.dist.presbyter glo.ff.de dolo .l. vsque videtur sentire quòd includat vel excludat & fauor amplietur.& odium restringatur.Sed hic cõsueuit impugnari:quia pœnę odiosæ sunt.ff.de pœ.interpretatione.& tamen includitur.ff. de his qui no.infa.quid ergo & extraordi. cri.l.saccularij.§.sunt quædam. Et ideo dicunt alij quòd vbi apparet de mente,illi stabimus.ar.ff.de reg.iur.semper in stipu.Et hoc siue ex se cõstet,siue per coniecturas:vt no.ff.de leg.iij.l.patronus.§.sempronio.argu. ff.de leg.ij.qui solidum.§.j.de rebus dub.l.j.Sed vbi non cõstaret starem opinioni glo.quòd consideretur fauor & odiũ.Hoc sentit Dy.in.l.à caligato.nisi inclusio contradiceret legi,& omnino dubiũ esset dicere quòd includeret.Hoc expresè iura dicũt intra & infrà,per quæ terminus ad quem designatur. Et iura promiscuè vtuntur istis verbis,scilicet vsque intra & infra:vt.C.de eroga.mili.annonæ.l.iubemus.ij.lib.xij.& in auten.de tempo.nõ solo.pecu.§.generaliter.& de excusa.tuto.l.scire.& de acqui.re.do. l.iij.&.C.eo.l.j.& hoc tenet Ioan.& Compo.extrà de exce.pia.& pro hoc quòd no. Archidiaco.xiij.q.j.§.j.& de pace refor.in prin.
7 colum.x.vbi includit.¶ †Dictio vbi includit.C.de actio.actione.& dic vt ibi.Cyn.& extrà de reg.iur.non dimittitur.& Pet. de bel.ff.de verbo.oblig.decem stipulatus.& not.glo.ff.si quis cau. l.si eum.§.fina.& ibi Labeo in diffinitione.& Archi.extrà de cõ
8 sti.capitu.j.lib.vj.&.xxxv.quæstione.vj.ab isto.¶ † De præter ff.de pigno.actio.l.j.& ibi.G.de accu.& de adi.leg.l.fundo.& In no.& compo,de elect.dudum.& Iaco.de are.ff.de dam.infe. qui bona.§.si quis quia.& Archi.xiij.quæstione.ij.ebron. ¶ Quòd quandoque ante includat.ff.de verbo.obliga.qui ante.&.l.eum. §.qui ita.&.l.cùm stipulatus.de verb.significatio.articulis.§.j. & no.ij.quæstione.vj.anteriorum.&.lxxviij.distinc. presbyter. &
9 xxxj.distin.ante.¶ †De in quòd includat facit.ij.quæstione. vj. anteriorum circa prin.ibi interdum.&.ff.de condic.& demon.si in annos.& ibi pe.de bel.Et de multiplici significatione istius ꝓpositionis in no. Archidiac.xl.dist.si Papa.&.ff.de li.& posthu. l.gallus.in prin.& ibi etiam Iaco.de are.§.ille casus indifficilis &
10 de suis & legitimis hæredibus:l.j.¶ † De absque Archi.extrà de procu.qui generaliter.&.xxvj.quæstione.v.non est nostrum.&
11 ibi Archidia.&.xxxiiij.dist.psalmista.¶ † De seu.ff.de auro. & arg.leg.l.si quis ita.& no.Archi.lxiij.dist.ergo.& ibi Archid. de
12 reseri.statutum libro.vj.¶ † De nunc.Archi.lxiij.distinct.ego.
13 ¶ Et ibi de tunc.ff.de condi.& demon.l.iij ¶ †De vel,& vt,aut quòd no.Archid.lxiij.distin.ego.C.de verbo.signi.cùm quidam & ibi plenè Cyn.&.C.per quas person.l.ij.& not.ff.de iur.& fac.
14 igno.in rub.&.ff.de reb.dub.l.ij.¶ † De iuxta,extrà de verbo. signifi.abbate.& de offi.dele.quoniam abba.& de fide instru.ex literis.&.C.de epis.& cle.l.j.& quod no.Ia.de are.C.de institu.& substi.l.si testamentum.& Nico.de mat.ff.de iureiuran.admonẽ
15 di.¶ † De quasi,habes.ff.sol ma.l.si ante.& ibi no.&.lxxviij. di
16 stin.presbyter de deci.parochianos.& ibi hosti.¶ †de tanquàm.
17 de maio.& obedien.solite.¶ †De allodio,habes in glo.C.de inge.& manu.l.penulti.&.ff.de relig.& sumpti. funerum & si quis §.sed interdum]. & in vsibus feudo.si de feudo defuncti controuersia fuerit.capitul. secundo & tertio de pace iura. firman.§.ad hoc.& ibi Iaco.de bel.Et allodium secundum catholicon idem est quod proprium. Et licet denotat libertatem rei, non tamen excludit superioritatem vel iurisdictionem alterius: vt expresè dicit.§.ad hoc.& ita sentit Hostien. extrà de iureiurãdo. nimis.
18 ¶ † De fere & pene.C.de ve.iur.enucle.l.secunda & quartaquę stione.viij.qui sine.& vide quod nota. Guil.de cu.ff.si quis cau. & si post tres & de mino.intra vtile.¶ † De prope.ff.de doli exceptio. l: apud Celsum.§.de dolo autem. & quod nota.de nouationib.l.prima & ad legem falcidiam si pupillus.& institutio. de inuti.stipu.§.pupillus. & extrà de despon. impuber. continebatur & quòd not.Pet.de belui.ff.de legatis primo seruus legatus.§.cùm quid.& quòd nota.ff.de ori.iur.l.secunda.§. hoc idem temporibus.

De rescriptis,vel de priuileg.

CONSILIVM L.

1 *Gratia concessa ad quinquennium, alio quinquennio,iam pendente incipit à tempore datæ.*

GRatia cõcessa est alicui prælato,quòd vsque ad quinquennium cõferat beneficia suorum clericorum. Post biennium impetrauit similem gratiam:non facta mentione de prima,quæritur quado incipiat secundum quinquẽnium.¶ Dicunt quidam, quòd à fine primi quinquennij:quia beneficium principis latissimè est interpretandum:vt.ff.de consti.prin.l.beneficium.Nam priuilegium debet aliquid operari.ff.ad municipales.l.j.& pro hoc allegant .ff.ad Turpil.l.in senatus.§.quãquàm.¶ Videtur quòd in vtraq; gratia tempus currat à tempore datæ.extrà de rescript.eam te.& eodem titul.si eo tempore.libro.vj.de deci.statutum. & nota.Archidia.in.c.si propter tua eodem libro.Nec est mirum, si idem tempus satisfaciat vtrique gratiæ.Nam & vna solutio quando satisfacit duabus obligationibus.ff.de solu.l.actionibus. Nec est nouum,quod eadem res debeatur eidem personæ ex duabus causis.ff.de action. empti. non est nouum, de regulis iuris non vt ex pluribus.Et si plures obligationes in eadem persona cõcurrentes sunt lucratiuæ,vna solutio satisfaciat omnibus.ff.de actionib.& obliga.l.omnes.Et ita hic cùm vtraque causa sit lucratiua pro hoc facit quod not.Ioan.and.extrà de electio.prouida in glo.credo.vbi dicit,quòd vnũ tempus satisfaciat duobus pœnis & sibi imputet qui taliter impetrauit.& quãtũ ad hoc etiam facit quod not.Ioan.andr.extrà de consue.cùm in tua.lib.vj.& quod nota.Ia.& Pe.de bella.per.l. permittitur. de lega.§. duobus.& pro hoc de adul.l.si maritus primo & secũdo responso.Non obquod dicitur quòd in beneficijs est plenissimè interpretandum: quia verum est contra concedentem: sed non in præiudicium tertij.ff.ne nequid in loco publico. l. secunda.§. si quis. Et hoc esset extendere, ac etiam interpretari contra proprietatem verborum.

De iudæis & sarracenis.

CONSILIVM LI.

1 *Iudæus transiens ad sectam sarracenorum non est puniendus à nobis: & sic melior est secta sarracenorum quàm iudæorum.& nu.2.*

1 IVdæus † transiuit ad sectam sarracenorum:quæritur an sit puniẽdus.¶ Et videtur quod non,cum ambe istæ sectæ tollerentur à nobis:vt.C. de paganis .l. christianus.& extrà de iudæ.& si iudæos.si vtrobique sit in statu damnationis non est curandum in qua earum sit: quia non refert quid ex æquipolentibus fiat argumentum.C.de episcopis & clericis.l.deo nobis. & cùm vbicunque sit extra ecclesiam nihil ad nos. de eo iuxta verbum apostoli dicentis.j.ad Corin.v.c.quid ad nos de his qui foris sunt transumptiuè positum.ij.quæstione.j.multi.& iudæi & sarraceni constitutionibus canonicis nõ ligãtur extrà de diuor. gaudemus.Nam cum liberi arbitrij creauerit nos deus,de pœ.distin.ij.si enim: etiam ad fidem catholicam quæ veritatem colit, in qua perfectè salus inuenitur,nec cõpellitur.xlv.dist.de iudęis. multò ergo minus quis ad superstitionem iudaicamõ cpellitur. & ideo ad fidem catholicam semel susceptam seruandam quis compellitur:vt.d.c.de iudæis:quia ex quo veritatẽ agnouit, non debet amplius retro iure iuxta verbum veritatis dicentis Lucę. ix.qui ponit manum ad aratrum & respicit retro,non est aptus regno dei.extrà de voto magne.Et de tali dicitur, quòd melius fuisset

fuisset viâ domini non agnoscere,quàm post agnitã retro ire extrà de aposta.quidam.Et tales dicuntur apostatare,id est retro abire.xxvj.q.fi.c.obseruetis.† Sed hoc de iudęo ad sectã sarracenorum transeunte dici non potest:quia cũ veritatẽ nõ agnouerit non videtur retro respicere,nec viam domini relinquere.Imò cũ secta sarracenorũ sit minus mala, quã iudęorum iuxta verbum domini dicentis Matthæi.xj.tolerabilius erit sodomis in die iudicij quã vobis.Et propheta Ezechiel dicit eis iustificatis sodomam quod exponens aug.in cooperatione vestra iusta facta est. Et dicit quòd iudæi peiores sunt gentilibus.j.q.j.nonne. & quæ sit ratio ibi not.Non est ergo puniendus,qui viam minus malam elegit.ff.de reg.iur.l.quoties.& quod sint peiores satis denotat ecclesia:quia cùm in die parasceuæ oret pro omnibus iudæis, non flectit genua sed pro paganis sic.Et ideo leges punientes apostatas,semper loquuntur quando catholicus transit ad aliam sectam C.de iudæ.iudæi.& ne sanctum baptisma reiteretur.l.ij.imò hoc videtur probari in.l.fi.Nam si aliquis initiauit fidem catholicam & conuertit se ad aliã punitur pœna exilij:& sic minori quàm si esset perfectè Christianus. Per quæ videtur sentire quòd si non initiasset fidem catholicam, licet transiret ad aliam non puniretur.

De iudicijs extraordinariè de administratione tutorum & curatorum.

CONSILIVM LII.

1 *Tutela regis,an finiatur.xiiij.anno.Et an tunc possit per se administrare ante.xxv.annum. & nu.2.*

1 QVæstio.† est talis an tutela regis finiatur. xiiij.anno finito.Et an tunc possit per se administrare & quod tutela finiatur pubertate,& sic.xiiij.anno completo probatur insti.quibus tutela finitur in prin.&.C.quando tu.vel cu.esse desinant.l.j.& fi.arg.extrà de resti. spo.ex parte.& de spon.impu.c.ex literis.& no.de obli.ad ra.or. c.Et videtur quòd tutela finita poterit administrare.Nã vbi aliquis capax alicuius iuris officij vel dignitatis poterit illud administrare,& etiã ad iudiciũ deducere,sine autoritate alicuius, per se & per aliũ dũtamen sit pubes,& quo ad illud legitimã ætatem censetur habere,extrà de rest.spo.ex parte.& de iudi.si annũ li.vj. Cũ ergo dignitas regni cadit in eo,ex quo fuit pubes poterit administrare:quia video quòd mulier quæ aliàs inhabilis ad iudicandum:vt.ff.de regu.iur.l.fœminæ.tamen in casu vbi est capax iurisdictionis:vt quia habet ex successione iudicat:vt extrà de arbi.eo.dilecti.xij.q.ij.cùm deuotissimam.Sic dicam in rege quòd licet ratione ætatis sit inhabilis:quia tamen hoc habet ex successione.Imò quia natura possit administrare & etiam iudicare. Nã cũ ipse sit ordinarius.extrà de elec. cũ nobis.imo si est imperator mundi dominus.ff.ad.l.rhodiam de iactu.l.deprecatio.Etiam si minor sententiã tulerit valebit.nam hoc habet & prætor & consul.ff.de re iudi.quidam consulebat.& not.de iudicijs.l.cùm prętor.§.sinautem.extrà de offi.dele.c.vno delegatorum . multomagis princeps qui omnia iura censetur in pectore habere.C.de testa.l.omnium.& non potest errare propter multos sibi astantes, & propter officia in domo sua ab antiquo ordinata,& maximè, quia princeps legibus solutus est.ff.de leg.princeps.Nec curatorẽ habere cõpellitur.insti.de cura.§.inuiti.Et maximè iste in quo discretio supplet ætatem.extrà de despon impub.c.tuæ. lxxviiij. dist.monachus nouiti°.C.de proxi.sacro.scri.l.vnicuiq;. De isto enim potest dici illud Luce.ij.c.puer crescebat & confortabatur plenus sapientia & gratia dei erat cum illo. Nam & Salomonen adhuc puerum elegit deus:vt legitur.j.paralipomenon.xix.c.& ecclesia.xiiij.Posuit Dauid puero suo excitare regẽ ex ipso fortissimum.Melior est puer sapiens rege stulto,& sene. Ecc.iiij.Ex studijs suis cognoscitur puer.prouerbiorum.xx.& extrà de præsump.c.ex studijs.Imò videtur necessarium quod ipse assumat regimẽ,quia propter dissentionem tutorũ destructa est terra,iuxta illud.Omne regnũ in seipsum diuisum desolabitur. Mathæi. xij.ista autem dissentio sedari non potest,nisi ipse exeat & regimen assumat.Et possunt sibi dari assistentes sapientes, de quorũ consilio ipse regat.¶ † Sed quòd tutela non finiatur in.xiiij.anno:sed debeamus expectare finem.xxv.videtur probari in libro legionis.li.iij.C.de orphanis.l.j. & fi.in.ij.practica.c.xv.lege.iij. vbi dicitur,ꝙ tutela regis finitur.in.xx. imò videtur, quòd ante xxv.non possit administrare.Nã constat quòd fragile est, & infirmum huius ætatis consilium,multis captionibus & multorũ insidijs expositum . Et ideo eis rerũ suarum administratio cõmittit non debet etiam si rem suam bene gerant.ff.de minori.l.j. Inde est quod quantuncunque discretus veniam ætatis ante. xx. annum impetrare non potest.C.de his qui veniam æta .impe.l. omnes.Item sua negotia administrare nõ possunt in quibus qui libet est moderator & arbiter:vt. C. manda.l.in re mandata. Et in quibus si lædatur,publica vtilitas non læditur,& in quibus negligentia & culpa punitur.ff.so.ma.l.etiam.Multominus negocia publica puta imperialia vel regalia poterit administrare:quia vbi maius periculum vertitur cautius est agendum.ff. de carbo. edict.l.j.§.sed si quis.vij.q.vl.c.fi.Et cùm stabilem mentem nondum adeptus sit in tam tenera ætate,non debet sapientium hominum iura pertractare.C.de testa.mili.l.fi.Et ideo ad rempublicã administrandam ante.xxv.annum minores admitti non debent ff.de mune.& hono.l.ad rempublicam.Indecorum esset enim.vt hi debeant rempublicam gerere,qui non nouerũt gubernare seipsos.ar.extrà de æta.& quali.indecorum.Et qui alieno cõsilio in rebus suis egent,aliorum curam gerere non debent insti. de excu.tuto.§.minores.& in aut.de sanctiss.epis.§.j.col.pe.vel.ix.Præsumptio enim violenta est contra iuuenes quòd non possunt prudenter regere.Et ideo scriptum est.Nemo iuuenes eligit duces: quia constat eos non esse prudentes.Nam & ille sapiens Salomõ licet tria dicat sibi difficilia,fatetur tamẽ se tertium penitus ignorare.scilicet viam viri in adolescentia.prouerb.xxx. Et meritò, quia dicitur prouer.xxij.stultitia colligata est in corde pueri. & dominus cõminans peruersis religionibus ait. Esaiæ.iiij.c. dabo pueros principes eorum. Et ille sapiens compatiens terræ ait eccle.x.ve terræ cuius rex puer est,& principes eius mane comedunt.Nec est eadem ratio in rege quæ in alijs priuatis,cùm officium suum sit iustitiam exercere.xxiij.quęstiõe.v.c.regum.Nec error suus possit emendari,cùm non sit ad quem appellat: quia superiorem non habet.argu.extrà de dona.inter virum & vxorẽ c.& si necesse.lxiij.dist.adrianus.& ibi.no.maximè in criminalibus,in quibus de consuetudine terrę nõ appellatur.Et talis actus qui non reciperet reparationem.ar.ff.de ap.recipi.l. secunda. & minor.xxv.annis personam standi in iudicio non habet: imò eo inuito ad iudicia datur curator. institut. de curator.§. inuiti. multò ergo minus, vt sit iudex. imò videtur quòd regi etiam inuito datur curator extrà de sup.negligen.prælato. grandi.libro.vj.

De iniurijs.

CONSILIVM LIII.

1 *Actioni iniuriarum quis tenetur de verbo iniurioso,quod tamen verum est, si dicatur in iudicio vel extrà animo iniuriandi, cum numero sequenti.*

1 CONsueuit † Dubitari,an dicẽs alicui verbum cõtumeliosum,qđ tamen est verum teneatur actione iniuriarum. ¶ Et videtur quod non.C.de iniur.si non conuicij.&.l.si qudem.&.ff.eo.l.eum qui vbi hoc simpliciter tenet gl,siue dicatur in iudicio siue extra & no.insti.eo.in prin.Hosti.tamen in summa eo.ti.§.cõtra quos. videtur distinguere,an illud proueniat culpa illius cui dicitur & tunc non teneatur.aut sine culpa,vt quia vocauit eum bastardũ: & tunc teneatur.ar.xvj.dist.nasci.facit.C.de natu.li.l.legem.Alij dicunt quòd aut illud conuicium dicitur in iudicio & non tenetur si extrà sic.& hoc videtur placere Io.ij.q.j.si peccauerit in solu

ſione ad.l.eum qui.præalle. Alij dicunt quòd aut illud conuiciũ expedit reipublice fieri notum aut non. ſi expedit tunc ſiue proueniat culpa illius,vt homicidium vel ſimile vel ſine culpa:vt qa eſt leproſus,quia tamẽ expedit reipublicæ detegi: quia morbus eſt contagioſus:& tunc ſi eſt verum nõ tenetur.vt.ff.eo.quod rei publicæ.&.l.eum qui. Aut nõ expedit reipublicæ detegi vt quia vocauit eum baſtardum claudum vel ſimilem:& tũc etiam ſi ſit verum teneatur,defectus enim noſtros detegi inhumanũ & iniurioſum eſt.C.quando & quibus quarta pars.l.ij.lib.x.Salua veritate ego aliter dicerem & ſic quòd aut conuiciũ dicitur in iudicio aut extrà.† Si in iudicio non probatur verũ,non teneatur dicens ſic intelligo.l.ſi quidem.C.eo.&.ff.eo.l.ſi quis de libertate. C.de lib.cauſa.ſi tibi.Nam non videtur iniuriam facere, qui iure ſuo vtitur & ordinaria actione experitur.ff.de regu.iur.l.factũ.§. non videtur.iuris enim executio non habet iniuriam.ff.eo.l.iniuriarum.Si extra iudiciũ,aut per libellũ famoſum aut ſine. Si per libellum etiam ſi ſit verũ teneẽ. C.de famo li.l.j.& ibi no.& in.l. eum qui.ff.eo. Aliqui tamen in hoc habent contra quod videtur placere canoniſtis.v.q.j.c.j.& .ij. Si ſine libello aut illud conuicium dicitur ex cauſa aut ſine cauſa.Si ex cauſa puta correctionis quod põt etiam quandoq; dici publicè iuxta illũ.Peccantem coram omnibus argue.xl.diſt.illud.vel dicit coram ſuperiore licet non in iudicio:ea intẽtione vt iſte puniatur,& pœna iſtius ſit alijs exemplum:vt.C.ad.l.iul,rep.l.j.&.ij.q.j.quia propter.Nam ad hoc expedit peccata nocentium fieri nota vt dicit.l.eum qui. ne maleficia remaneãt impunita:ff.ad.l.aquil.ita vulneratus.vel dicat vt proximis nocumentum corporale auferat:vt quia vult tradere ciuitatem,vel eſt leproſus,vel ſimile.Vel habet nocumentum ſpirituale,vt quia eſt hæreticus occultus & poſſet ſimpliciter de falcili decipere vel excõmunicatus vt dicit,vt rubore cõfuſus pœniteat.Nam tunc bonum eſt manifeſtare ne deterius putreſcat in corde.v.quæſtio.v.c.j.Vel dicit eum Baſtardum, vt repellatur ab hæreditate vel promotione.extrà qui filij ſint legi.lator.& de purg.cano.accedens.Et tunc cùm dicat ex cauſa & non animo iniuriandi,vt in iſtis exemplis ac ſimilibus non teneatur vt in.d.l.eum qui cum ſi.ar.C.de epi.& cle.nulli in fi,&.ff.de iniurijs quod reipublicæ.ſit ratio quia cum actio iniuriarum non detur,niſi contra illum qui animum iniuriãdi habuit:vt.C.eod. ſi non conuicij.& animus probetur ex præſumptione verbi vel
3 facti.† Nã talis præſumitur animus,qualia ſunt verba vel facta. ff.de ſupel.leg.l.Labeo.& de tu.& cu.datis ab his.l.ſcire.& not in l.ſi non conuicij.probatio cauſæ tollit præſumptionem verborũ arg.eorum quæ no.C.ad.l.Corne.de ſicar.l.j.vna enim præſumptio tollit aliam.ff.de inte.reſti.l.diuus.& extrà de elect.cùm inter.r.Et ſic cùm animum iniuriandi non habet quod apparet, & quia verum dixit,& quia cauſam dicendi habuit non tenebitur actione iniuriarum.Voluntate enim & propoſito maleficia diſtinguuntur .ff.de fur.l.qui iniurie.extrà de ſen.excom,cũ voluntate. Imò quandoq; ex cauſa nec iuſta nec vera præſumitur dicẽtem verbũ quod aliàs de ſui natura eſt iniurioſum nõ eſſe dictũ animo iniuriandi, & talis cauſa excuſat dicentem ab actione iniuriarum.ff.eo.item apud.§.ſi quis aſtrologus.Sed ſi dicit conuicium ſine cauſa:puta in rixa & ſic cauſa iniuriandi etiã ſi ſit verũ tenebitur dicens actione iniuriarum,ſiue illud cõuicium proueniat ex culpa ſiue non.Nam hic adeſt illud quod eſt ſubſtantia. l.in actione iniuriarum . ſcilicet animus iniuriãdi.Iniuria enim ex effectu facientis cõſiſtit.ff.eo.l.illud.&.l.eum qui.§.fi. Et cùm animus probetur ex qualitate verborum & modo dicendi exquo verba ſunt contumelioſa,ſtabimus iſti preſumptioni donec
4 conſtet de contrario:vt no.in.d.l.eum qui. † Nec ſola veritas cõuicij eximet eum ab actione iniuriarum.ar.C.de poſt. quiſquis. & de officio rectoris prouinciæ.l.iuſtiſsimos.ibi cùm dicit ſi verè nocẽs fuerit nec per libidinem. Et ſic ad hoc vt eximatur quis ab actione iniuriarum,non ſolùm requiritur veritas cõuicij,ſed quòd abſit libido vel voluntas iniuriandi.& bene facit.ff.quẽad, teſta.aperi.l. iij. vbi quæ tangunt ignominiam alicuius imperator prohibet detegi. Non enim debet aliquis alterius infamiam ſine cauſa detegere. Defectus enim noſtros detegi inhumanum & iniurioſum eſt.C.quando & quibus quarta pars.l.ij. lib.x.Et cùm ex dilectis conſideretur voluntas & non exitus ad l.cor.de ſica.l.diuus.licet factum vel dictum ſit bonum & vtile, in ſe ſi tamen malo modo & animo fiat puniatur.xxiij.q.v.relegantes.Nam Chriſtum crucifigi & bonũ & vtile fuit: quia per hoc redempti ſumus,tamen facientes dignè puniti ſunt:quia malo animo fecerunt: vt ibi no.& extrà de colluſione detegenda ca.j.Sed tamen econtrà non curamus,ſi factum vel dictũ ſit malum in ſe ſi tamen voluntas iniuriandi abſit:vt in dicta.l. illud.
5 §.primo.&.ij.† Mens enim & voluntas & magis ſunt attendenda quàm factum.xv.q.vj.c.j.in fi.&.xxxij.q.viij. qui occidit.ff. de fur.l.verũ.&.l.qui iniurie.& in præallegato.§.ſi qs aſtrologus. Et video quod qui malo zelo mouentur à denunciatione repelluntur.extrà de re iudi.cùm I.&.A.de accu.cùm oportet. multò ergo magis à diffamatione debent repelli.Nam quod in vna domo agitur in alia notificari non debet.vj.q.j.ex merito.Nam talis non eſt dicẽdus corrector ſed proditor.ij.q.j.ſi peccauerit.Et dicit Thomas qui vera crimina iniuſtè prodit, detractor eſt & delinquit.Et magna iniquitas eſt detrahere iuxta illud Io.iij.qui detrahit fratri ſuo homicida eſt.vj.q.j.in ſum.& ibi Arc.in pſalmo.detrahentem proximo ſuo hunc perſequebar.Nõ ob.l.eum qui:quia vt dixi loquitur quando faciat ad eum finem vt puniat, vt licet non in iudicio vt per hoc alij à ſimilibus arceantur.Nam ad hoc ſolum expedit peccata nocentium fieri nota quod vult.l. eũ qui.ne remaneant impunita:vt in.l.ita vulneratus,& hoc quã
6 do conuicium probatur verũ.¶ † Sed quid ſi opponitur per modum exceptionis,vt non probatur verum opponens poſsit necõueniri actione iniuriarum.Et videtur quod non nam cùm in iniuria ſolùm attendatur animus & affectus, vt ſuprà probatum eſt non videtur animum iniuriandi habere,qui exceptionem opponit,quia hoc facit vt alium ab intentione repellat & ipſe condemnationem euadat non vt alius puniatur.extrà de ordi.cog.c. cùm dilectus. Inde eſt quòd crimen tali modo probatum nõ infamat.ff.de his qui not infa.l.Lucius.Cauſa enim dicẽdi eximet eum ab actione iniuriarum,etiam ſi non probetur vera:vt eſt dictum per.§.ſi quis aſtrologus.Iuris enim executio non habet iniuriam.ff.de iniur.l.iniuriarum.Imò excuſatur qui alij nocet dũ tamen faciat animo ſibi proficiendi.ff.de aqua plu.arcen.l.j.§.de
7 niq;.Nemini enim iniuriã facit qui vtit̃ iure ſuo.ff.de regu.iur.l. nullus.& extrà de elect.c.cùm eccleſia.¶ † Et ignoſcendum eſt ei qui ſanguinem ſuum quilitercunq; voluit redemptum habere.ff.de bonis eorum qui mor.ſibi conſciue.l.j.imo parcitur illi qui prouocatus voluit ſe vlciſci.ff.de bonis li.qui cùm maior.§.
8 ſi libertus.† Et cùm ſit dubiũ an fecerit cauſa iuris ſui cõſeruandi,vel alteri iniuriandi,præſumẽdum eſt quod cauſa ſui iuris cõſeruãdi.ſicut dicimus de illo qui rem communem amouit: quia potius præſumimus velle eum ſuo iure vti,quàm furti cõſilium inire.ff pro ſo.l.meritò.& de iniurijs.item apud.§.ſi cauſam . & de pœ.l.interpretatione.Prætereà ſpeciale eſt,quòd nec filius cõtra patrem,nec libertus cõtra patronum,opponat exceptiones famoſas: ergo alijs eſt ius commune in contrarium.ff.de doli excep.l.apud Celſum.§.aduerſus.& arg.ff.de iudi.cùm prætor. & hoc tenet Albertus de grãdi quæſtione maleficiorum.§ qui poſſunt accuſare.& Vbertus de bona curſio in ſum & Guil.de cu.ff. quod quiſque iur.l.ſi.facit.ff.de iure fiſci.l.fiſcus.&.l.ij.§ j.&.l. de ferre.§.ſi communem.&.l.delator.C.de delatoribus l.nulla.lib.x. & quod ibi no.ar.ff.de lib.cauſa.qui ex libertate.& de ius vocan.ſi libertus.de bonis li.qui maior.§.ſi patris in fi.ibi vel calum
9 nioſam.† Dicit tamen quòd tutius eſt ſi proponitur cùm proteſtatione,quòd non dicit animo iniuriãdi,pro hoc facit:quia licitum eſt hoſtem etiam per inſidias,vertere.xxiij.quæſtione.ij.dominus.Sed quòd teneat̃,videtur expreſsè probare.C.eod.ſi non conuicij.&.l.ſi quidem.& de lib.cau.ſi tibi.&.ff.eo.non ſolùm.§. fi.&.l.ſe.Et qui exceptionem paupertatis opponit tenetur iniuriarum ſi eam non probet.ff.qui ſatiſda.cog.l.ſi verò.§.i. Et opponens contra electum crimina ſi non probatur.extà de elect.l. j.lib.vj.& de ac.ſuper his.& licet crimina tali modo probata nõ infament de iure infamant tamen de facto.ff.de doli exce. apud Celſum.§.aduerſus extrà de teſti.teſtimonium facit.C.de poſtulan.quiſquis.Non ob.quod dicitur ꝙ in iniuria attenditur animus,

mus,& quòd excipiens magis videtur hoc dicere vt se defendat & agentem repellat,quàm vt ei iniurietur quòd licet in princ.sit ista præsumptio pro eo,ꝙ faciat causa sui iuris conseruandi ex fi ne & defectu probationis resurgit alia præsumptio contra eum.
10 scilicet quòd eam opposuit animo calumniandi.† Nam qui nõ probat quod opponit etiam excipiendo calumniari videtur. C. de aduo.diuer.iudi.l.j.ij.q.iij.qui non probauerit. extrà de calũ. c.cum dilectus.& de elec.statutum.lib.vj.& ibi no.Et etiam põt actione iniuriarũ cõueniri.C.de li.causa.si tibi.& ista vltima tol lit primam ar.C.de integ.resti.diuus.& extrà de elect.cùm inter. r.seniorẽ.imò pro illo cõtra quẽ opponit sunt duę præsumptio nes & vna verborũ q̃ sunt de sui natura mala & cõtumelioſa,per q̃ ꝓbat aĩus vt in.d.l.nõ cõuicij. Alia defectus probatiõis, & sic istæ duę psumptiones tollant vnã.in auf.de cõsan.& vteri. fratri §.j.extrà de treuga & pace.c.j.& hoc fortè verius,nisi iusta causa dicendi releuaret à calũnia,vt in.c.statuimus.&.C.de calũ.l.q̃ nõ probasse. Non ob.quod dicitur, ꝙ crimen tali modo probatũ non infamat:quia vt dixi licet non infamet de iure,infamat tamẽ de facto vt in prędicto ca.testimonium.Et ad hoc vt detur actio iniuriarum,sufficit, si aliquid dicatur in contumeliam etiam si
11 illud non infamet.ff.eodem.l.prima. ¶ † Ad illud quòd dicitur,quòd debet attendi causa,nõ ob.quia præsumptio causæ tol litur per præsumptionem calumniæ quæ insurgit ex defectu pro bationis. Non ob.quòd nemini faciat iniuriã qui vtitur &c.quia isti non competebat ius opponendi quod apparet:quia non pro bauit.C.eo.si quidem.Non ob.ꝙ debet ignoſci sanguinem suũ &c. quia debet intelligi duntamen non fiat per calumniam, vt ibi no.Non ob.l.qui cùm maior.§.si libertus.quia ibi opposuit & probauit.Non ob.quod dicitur ꝙ cùm sit dubium debemus pre sumere ꝙ fecit animo iuris sui cõseruãdi, magis quã aĩo iniuriã di:quia illud esset verũ,si æquales essent p̃sumptiones:sed cũ pro illo cõtra quem opponuntur sint plures præsumptiones,& violẽ tiores eis stabimus.argu.extrà qui filij sint legi.transmisse.& qđ no.Imò.extrà de præscri.si diligẽti.Ad id quod dicitur,ꝙ specia le est in patre & patrono,quòd contra eos non opponantur ex-ceptiones famoſæ.Et sic videtur in contrarium ius cõmune.Di-co ꝙ est speciale in illis ꝙ verè nõ opponatur cõtra eos sed non verè & calũniosè:nec cõtra illos nec cõtra alios debẽt opponi:vt in.c.statuimus.Alienæ enim verecundiæ calumniosè impunè in
12 fidiari non licet.ij.q.iij.c.j.in fi.¶ †Nam licet conuicium,nõ sit pro accusatione habendum:vt.e.q.j.c.j.si quis iratus est tamen habendum est pro iniuria:vt ibi no.non ob.l.fi.ff.quòd quisque iuris:quia ibi iustè fiebat.Ad.l.nulla.&.l.delator.cum si.est diffi cilis responsio nisi dicas speciale in pœna delationis: non tamen negant leges illæ quin non possit iniuriarum agi. sed non bene video rationem diuersitatis.

De immunitate ecclesiæ.

CONSILIVM LIIII.

1 *Fugiens pro debito ad ecclesiam debet inde extrahi,si secundum ius mu-nicipale debet incarcerari pro debito.& nu.2.*

3 *Item iudæus & infidelis non gaudent immunitate ecclesiæ.*

1 AN fugiens † pro debito ad ecclesiam debeat inde extrahi.¶ Et sic potest dici quod inspecto iure communi se-cundum quod liber homo non capitur pro de-bito nec debet creditori seruire:vt.C.de act.& ob.l.obses.& extrà de pig.c.lator,non debet in de extrahi.& sic loquitur.l.præsenti.§.j.C.de his qui ad ecclasiam confugi.& in auf.de man.prin.§.sed neque.quia etiam si esset ex-tra ecclesiam,non caperetur si vellet cedere bonis.C.qui bon. ce. pos.l.j.Sed inspecto iure municipali,secũdum quod liber homo pro debito capitur & traditur in seruitium creditoris debet ex-trahi.Nam cùm persona virtute iuris municipalis sit affecta & quodammodo conditionata ad seruiendum prestita securitate debet extrahi:ne creditor qui quodammodo est dominus eius seruo defraudetur, & hoc bene probatur,in.d.l.præsenti.§. sane. vbi seruus vel ascriptitius vel alterius conditionis suppositus & præstita securitate extrahitur. Et princeps qui immunitatem concesit ecclesiæ:licet pœnam quæ ius publicũ respicit,vel quæ sibi erat applicanda,potuerit remittere ius partis tamen nõ remi sit.ar.eorum quæ notan. C.de in ius voc.l.j.&.ff.de seruis fug.l. j.ar.xxxvj.q.j.& de raptoribus.facit etiam quòd ecclesia solùm liberat eũ à pœna corporali.vt extrà de immu.eccle.c.inter. xvij. q.iiij.diffiniuit.& ca.idem constituimus. & ca. reum & ibi per Archidia.Non tamen tollit,quin alia pœna puniatur. imò per-
2 mittit.vt in eisdã.c.habetur.† Cũ igitur ius municipale habeat vt capiantur,nõ tuebitur eum ecclesia.Item in casibus in quibus de iure communi quis pro debito capitur extrahitur ab ecclesia. inde est quòd debitor tributorum extrahitur:vt.C.de exact. tri. in.l.nemo.& ibi no.li.x.Licet in hoc aliqui contra:vt no.C. qui bonis cedere possunt.l.j.cùm ergo in casu isto de iure municipa li potest capi ergo & extrahi. Et hoc expresse dicit.l. municipa-lis.in fi.ix.li.Et circa hoc attenditur consuetudo:vt no.Inno.in.c. inter.extrà de immu.eccle.vbi autem fugit propter maleficium ecclesia defendit eum à pœna corporali:sed debet in aliam com-mutari vt in prædictis capitulis habetur.Sed quærit Inno.in.c.in ter.an.tũc possit incarcerari,& non soluit.Et quod dicitur in ca.
a diffiniuit quòd sacerdos debet eum custodire [a] ne fugiat,& si fu giat quòd tenetur.intelige quando debet extrahere & non extra
3 xit:quia tunc fuit in culpa vt ibi no.Archi.¶ † Quid de iudæo vel infideli. Dic quod non defendit eũ ecclesia.C.e.l.j. & ibi no: in auf.de mãda.prin.§.publicorũ.col.ij.& no.in.d.c.inter.& not.
4 Archi.xvij.q.iiij.c.diffiniuit.& ibi Hu.contra.¶ † Quid de eo qui ducitur captus per ecclesiam.Dic quod extrahitur.no.Arch. xvij.q.iiij.antiquitus.¶ † Quid de eo qui fugit ad corpus Chri. no.Host.in sum.eo.titu.

ADDITIO a ¶ Debet eum custodire.non debet tamen compeditari in ecclesia de iure & contrarium facientes infringunt immunitatem eccle się ac si ipsum extraheret. & incidunt in pœnam.l.fideli.C. de his qui ad eccle.confu.ita tenet do.Gui.Pape,in.q.ccxxj.incipiẽ.in camera.arg.l.j.§. pe.ff.de vi & vi ar. & nunquid homicida voluntarius gaudeat immunita te ecclesię & qui gaudeant immunitate ecclesiæ & qui non. vide omnino per eundem in prędalleg.q.

De immunitate eccle.

CONSILIVM LV.

1 *Computantur.xxx.passus infra quos gaudet ecclesia immunitate per totũ circuitum.*

1 ONsueuit † Dubitari qualiter com-putentur.xxx.passus, infra quos gaudet ecclesia immunitate. ¶ Et dicit scholasticus in candelabro ad eam partem tantũ vbi est cœmiteriũ,& dicit quòd ita tenet Hu. Et ideo in decretalibus non dicitur de.xxx.pas-sibus sed de ecclesia & cœmiterio. Ego credo ꝙ istos.xxx.passus habeat in toto circuitu & hoc expresse habetur.xvij.q.iiij.diffi-niuit.& capi.quisquis.Nã maior ecclesia debet in circuitu habere xl.passus & minor.xxx.,ꝑ cœmiterio.xvij.q.iiij.sicut antiquitas & ibi nulla domus etiam accleſiarũ debet ędificari. xij.q.j.& illa bene gaudet immunitate vt in.c.quisquis.& in eo casu intelligũt aliqui quod palatium episcopi gaudet immunitate. scilicet cùm est infra dictos passus:vt in.c.id constituimus.licet in hoc aliqui contra.

De priui.& de his quæ fiunt à maiori parte capituli.

CONSILIVM LVI.

1 *Impetrans gratiam quòd fructus beneficiorum suorum in absentia percipiat per biennium:si stetit per annum ad præsentandum literas percipit fructus illius anni à tempore datæ:sed de primo anno debet petere, non à capitulo,sed ab his qui hæc perceperunt & nu.2.*

1 VIlius † impetrauit gratiam à sede apostol-lica quòd perciperet fructus præbẽdæ suæ in absentia vsque ad biẽnium.Stetit per annum quod non præsentauit literas nunc præsentat,& pe-

sit fructus illius anni, vel saltem quòd biennium computetur à tempore præsentationis.sed quod iniustè petat probatur: quia tempus istud non à tempore præsentationis, sed à tempore datæ incipit currere de rescript. eam testa. & de præben. dilectus.& argumentum de deci .ca.ij.& de rescri.si propter tua li.vj.& ibi per Archid.& sic repellitur à secundo.Sed quod non debeat habere fructus primi probatur. Nam per negligentiam quò ad istud tẽpus gratia fuit extincta.extra de rescri.c.tibi qui. in fin.& de præben.si clericus.lib.vj.Et quod fuit notabilis negligentia apparet ex eo:quia cũ ipse canonicus sit in ecclesia, & per aliqua tempora residentiam fecerit,scit & scire debuit statuta & consuetudines per quæ certis temporibus anni fructus diuiduntur inter illos qui reputantur præsentes.argu.extrà qui matri. ac cu.non possunt.cùm in tua.Nec licuit ignorare quod omnibus erat notum de postula.prælato.capit.j.maximè cum dictis tẽporibus ipse aliquando fructus percepit.& sic debuit illis temporibus literas præsentare,& partem fructuũ sibi contingentium petere,quod cùm non fecerit & tanto tempore tacuerit,& permisit alios sequentes percipere: satis videtur notabilis negligentia: & sic suum ius amisit arg.ff.de re iud.sæpe.& extrà eo.c pe.& fructus percepti negligentia non petentis,in restitutione non veniũt ff.ad Treb.mulier.§.si hæres,maxime bona fide consumpti.C.de rei vendi.certum.& posito sine præiudicio quòd non fuit negligens,adhuc credo quòd non debet petere à capitulo,sed à quoli bet percipientium partem sibi contingentem petere debet.Cùm capitulum ignorans gratiam sibi factam bona fide distribuit inter illos quibus aliàs deberetur.arg.C.de iur.deli.sancimus.§. fui
2 verò &.§.licentiam. † Nam cùm ad capitulum de iure communi & de consuetudine spectet diuisio fructuum,si ignorans gratiam diuisit,& inter seruientes distribuit: valet distributio.nec capitulum distribuens tenetur etiam si illi qui perceperunt sint nõ soluendo.ff.de condic.in.l.iij.in fi.&.l.seq.Nam si papa mandat alicui prouideri de beneficio,& ordinarius vel ille ad quẽ aliàs spectat collatio ignorans conferat:tenet collatio,vt in prædicto c.dilectus.& de concess.præbend.c.primo.libro.vj. Aliàs ignorantia puniretur,quod esse non debet.argumentum.ff.de his qui not.infa.l.genero.

De concessio.præbendæ.

CONSILIVM LVII.

1 *Papa si suorum clericorum commensalium beneficia suæ collationi reseruauerit,& aliquo eorum mortuo contulerit eius beneficium alicui absenti,quia antequàm reciperet literas vel consentire mortuus est, potest iterum conferre.*

2 PApa † reseruauit collationi suæ beneficia suorum commensalium.Mortuo vno beneficium suum cõtulit cuidam absenti,qui antequàm reciperet literas mortuus est.Quæritur an ordinarius possit beneficiũ conferre. ¶ Et videtur quòd non cùm collatio spectet ad papam iure proprio:vt extrà de præben.c.ij.lib.vj. exquo prima collatio non habuit effectum iterum poterit conferre.extrà de elect.si compromissarius.melius eod.tit. si electio lib.vj.vbi not.Ioan.an.quòd decretalis illa habet locum in casu. c.statutum.extrà de præbend.libr.vj.Quod autem prima collatio non habuit effectum probatur.Nam in acquisitione beneficij requiritur consensus eligentium & electi cõferentis,& illius cui confertur.extrà de electio.cùm inter canonicos.de præben.si tibi absenti.lib.vj.Cùm ergo de consensu istius nõ apparet, dicimus collationem non habere effectum. Nam moriens non habetur pro consentiente.ff.loca.& condu.l.iiij.extrà de rescrip.si gratiosse.lib.vj.& dicũt docto.quod antequàm absens consentiat, dicitur beneficium vacare licet non sit libera dispositio eius, vt not. Ioan.an.in prælleg.c.si tibi absenti.Nec sufficit,si sciat antemortem,nisi collatio per collatorem sit sibi notificata,vt in.d.c.si tibi absenti.& ibi Arch.& facit.ff.de contrahen.empt.l.j. C.de donat. l.nec ambigitur.

De concessio. præben. & de rescrip.

CONSILIVM LVIII.

1 *Beneficium impetratum si tempore impetrationis excedat summam:sed tempore vacationis non debetur impetranti.cum nu.seq.*

QVidam impetrauit primum beneficium quod vacaret in dioces Valentina valens centum libras.tempore impetrationis erat quoddam beneficium quod excedebat prę dictam summam .sed tunc tempore vacationis non excedit, quæritur,an debeatur impetranti.
1 ¶ † Et quòd non debeatur & sit inspiciendum tempus impetrationis & non tempus vacationis videtur posse probari sic. Nam & in legatis inspicimus tempus testamẽti:& ideo si marmora iuncta ædibus sint legata non valet legatum,etiam si desierit esse iniuncta.ff.de le.j.l.certa.Et hæc regula cathoniana vt si legatũ non teneat ab initio propter naturam rei etiam si mutet naturã non debetur.ff.de re.chato.l.j.sic & in proposito, cùm ab initio concessio non extendat se ad istud beneficium propter quantitatem excedentem licet modo mutet conditionem nõ debebitur.
2 † Et propriè arguitur delegato ad beneficium,cùm in vtroque dicatur donatio.ff.de leg.ij.l.legatum extrà de cõcess.præben.qa diuersitatem & ne sede va.illã.& sic quòd ab initio nõ tenuit tractu temporis non cõualescit.vt.l.quæ ab initio.ff.de reg.iur.extra eo.c.non firmatur. & in spiritualibus spectamus initium, extrà de ele.dudum.j.de rescrip.eam te.& melius eo.ti.si eo tempore.li.vj.facit eodẽ.ti.literas.in cle.facit.ff.de leg.iij.&.l.iiij.§. filio. ¶ Contra videtur quòd debeatur & quòd non tempus impetrationis,sed vacationis debeat attendi,& meritò:quia tunc sibi plenum ius per collationem acquiritur extrà de concess.præben.c.fi. li.vj.Nam si legatur liberis vxori vel cognatis,sufficit si tempore mortis inueniatur inter liberos vxorem vel cognatos.ff.de lega. præst.l.interuenit.&.l.si dote.de leg.iij.item legatus.§.pe.de reb.
3 dub.si cognatis. † Et est ratio:quia per mortem plenum ius acquiritur legatario.ff.de furt.à Titio.& cùm quæritur,an legatarius sit capax tẽpus mortis inspicitur.ff.de do.cau.mor.l.in mortis.&.de iure fis.non intelligitur.§.quando.& quantitatẽ vel qualitatem rei nos attendimus,quæ est tempore mortis.instituta, de lega.§.grege.&.§.si peculium.ff.de leg.j.grege.Item & examinationem attendimus,quæ est tempore mortis.ff.ad.l.fal.l.l. falcidia.&.l.in quantitate.& sic cùm res deueniat ad eũ casum à quo potuit incipere,dicamus quo d debeatur.extrà de conuer.coniu. c.placet.sic ecõtra,cùm res deueniat ad eum casum à quo nõ potuit incipere vitiatur.ff.de iud.si à me.&.l.si alter.aliàs incipit iulianus.facit.ff.de opti.leg.l.fi.Item videtur vtrũque tẽpus spectari.scilicet impetrationis & vacationis.Nam in hærede vtrũq; tẽpus inspicimus,an sit capax.scilicet tẽpus testamẽti & mortis. ff. de hære.insti.l.si alieni.§.in extraneis.& inst.de hær.quali.& diffe.§.in extraneis.Satis crederem quòd tale beneficiũ debetur im-
4 petranti per secundo allegata. † Nã cùm res deducitur ad eũ casum à quo non potuit habere initium distinguimus,aut erat consumatus & tunc non vitiatur & sic verificatur regula actus legitimæ.extrà de reg.iur.ff.eo.in ambiguis.§.j.aut non erat cõsummatus & tunc vitiatur & sic loquuntur contraria sic soluit gl. ff. de seruitu.l.prętera.& dixi in prædicta regula actus.Sic econtra cũ ante cõsummationẽ ad eũ casum à quo potuit incipere cõfirmabit,vt cõtrariorũ eadẽ sit disciplina.ff.de his qui sunt sui vel a li.iur.l.j.facit ca.placet extrà de cõuer. cõiug.Et sic certè est in casu nostro.Nam antequàm iste ius plenum consequeretur in re quòd consequitur per vacationem & collationem vt in prælleg. c.fi.de concess.præben.li.vj.beneficium est redactum ad eam summã in qua potuerit habere initiũ,vt si dicatur cessante causa p-
5 hibitiõis cessęt p hibitio.l.adigere.§.quãuis.ff.de iurepa. † Et q tẽpus vacationis debeat attendi, satis videt casus extrà de prębẽ. ei cui.li.vj.nõ ob.l.cętęrę & regula cathoniana,quę habet locũ in rę purè legata nos loquimur de re quæ nõ purè imò sub conditione

tione, vel saltem die incerta debetur, in quibus regula non vendi cat sibi locum. vt in prædictis legibus apparet, imò attendimus tempus existentis cõditionis vel diei. ff. de leg. præstan. l. interue nit. quia tunc dies cedit. C. de ca. tol. l. j. §. finautem & non solum attendimus tempus quando dies cedit quantũ ad rem sed etiam quantũ ad æstimationẽ. probatur hoc. ff. de ver. obl. l. quotiens in diem. & sicer. pe. l. vinum. Non ob. c. si eo tempore. quia ibi perso na erat inhabilis, & sic cùm gratia fuerit surreptitia: & per conse quens nulla ex superuenienti casu non confirmari potuit vt in re gula non firmatur. nam circa habilitatẽ personæ respicimus ini tium vt in. c. dudum. extrà de elect. non ob. c. literas. quia speciale est: vt ibi no. per. Ioan. an. non ob. §. in extraneis. quia loquitur in hærede non in beneficio, quo assimilatur legato: vt. s. dixi.

De off. iudi. & de verbo. sig. Extraordi. ff de tuto. & cu. datis ab his.

CONSILIVM LIX.

1 *Curatorem ad litem etiam delegatus potest dare ad causam coram eo ver tentem: & de aliis hic distinguitur.*

2 *Curatoris datio ex misti imperij. & nu. seq.*

1 VErtitur † in dubium, quis possit dare cu ratorem ad litem. & dicit Spec. in ti. de cura. quod omnis iudex etiã delegatus. Sed videtur sic posse distingui: quia aut quærimus à quo aut in quo loco. si quærimus à quo quæ idem iudices dãt curatores, qui & tutores instituta de curatoribus in princi. & satis apparet. quia ferè in oĩbus rubricis permixtę ponit de tutoribus & curatoribus. per quæ satis apparet idem esse in vtroque exceptis quibusdẽ, quę no. ff. de tu. & cu. da. ab his. l. curatorem. & cum non inueniant exceptum de curatore ad litem idem dicam in eo. ff. de publi. l. de pretio. Et quòd datio tutoris ad litem sit mixti imperij probatur. ff. de tutel. l. qui habet. §. quolibet die iuncta glo. nam tex. loquitur de curatore ad li tem. & dicit gl. quod est mixti imperij per quod apparet q̃ non põt delegari. ff. de tu. & cu. l. nec mandãre. Hoc satis voluit dicere imperator. C. qui pe. tu. l. j. vbi dicit quod debent pati à cõpetenti iudice quasi dicat non ab omni, vt sit idem ius in particulariq̃ est in generali. ar. ff. de reiuẽ. quæ de tota. pro hoc facit: quia olim vocabatur prætorius insti. de aut. tu. §. fi. quia dabatur à prætore. ar. ff. ad. l. aquil. l. j. Cùm ergo hodie in locum eius detur curator, dicã eodẽ iure censeri. arg. insti. de acti. §. fuerat. hoc etiã expressè not. Inno. extrà de procu. petitio. Quòd tamen de iure canonico recipit limitationẽ. nã delegatus papæ vel subdelegatus ab eo, dat talẽ curatorẽ in litibus quæ coram eis versant extrà de iudi. c. fi. li. vj. † Aut quærimus in quo loco. & dicit Iac. de are. qd̃ à iudice illius loci coram quo causa vertitur. sic not. C. vbi petant tutores. l. j. & ibi vide quid si minor sit clericus. Idẽ not. per. Pe. de bellaper. ff. de tu. & cura. l. diuus. & hæc per legẽ. C. de prædi. minorũ. l. si prædium. cũ ibi no. per Iac. de are. & Cy. pro hoc facit quod no. ff. de iudi. l. si lõgius. in fi. Sed cõtra hoc. C. de administra. tu. l. fi. §. j. vbi dicit recurrendum esse ad cõpetentẽ iudicẽ per eũ coram quo lis vertitur & per hoc dictũ. c. fi. vbi dicit quòd debet ei dari per suũ epm. Sed in hoc posset sic dici. Quia aut quærimus de curato re dato simpliciter ad lites. Et cũ iste videatur datus ad omnes: vt in. l. qui habet. §. fi. dico quod debet dari à suo iudice: & tunc po terit nõ solũ lites, quæ sunt infra illã prouinciã tractare: sed etiã lites quę fuerũt extra prouinciã illã: vt statim dicã in tutore & sic locũ habet. l. fi. §. j. & c. allegatũ: quia lex loquitur in curatore ge nerali. c. in pcuratore simpliciter cõstituto ad lites qui satis ęqui paratur generali. Aut quærimus de curatore dato ad vnã litẽ tan tum: & tunc debet dari ab illo vbi causa tractatur, cùm tamen sit talis cui hoc competat de iure sicut cõsueuit dici in prorogatiõe. C. de iurisdi. om. iu. l. j. Et in hoc sit vera opi. Iac. de are. & Pet. de bella perti. & hoc bene probat dictum. c. fi. nã in prin. §. vbi dici tur quod detur à suo episcopo, loquitur de dato simpliciter ad li tes vbi autem dicit quod debet dari à delegato, dicit de dato ad
3 illam causam tãtum. † Sed & aliàs distinguũt doctores in tuto. vel curato. generali: qa aut dat simpliciter, & tũc debet dari à iudi ce domicilij vel originis & nõ solum vbi administrabit: sed etiã extra prouinciam: vt notat gl. ff. de excusa. tutorũ. l. propter litẽ. §. licet Aut datur ad certa bona: & tunc iudex illius loci vbi sunt bona & non alius. Et sic debet intelligi glo. ff. de excusatio. tuto rũ. l. non solũ. §. testamento. C. eo. l. ij. Et circa hoc vide quod no. Azo in summa. C. de in litẽ dando tutorẽ. Itẽ dubitat Spe. in præ dicto titu. an debeat satisdare sed non videtur dubium. ff. de ad ministra. tut. §. defensionem. & de curatore furio. l. fi. §. & si omnes not. Inn. in. c. petitio. extrà de procuratori. & Arch. in prædicto. c. fi. Item dubitatur an possit cõpelli. sed non video quare non, cùm sit munus publicum & speciale sit in curatore dato bonis q̃ non compellitur. ff. de curato. bonis dan. l. ij. Quæritur an de beat facere inuentarium no. glo. & do. in. l. de creationibus. C. de episcopali audientia.

De appellationibus. Extraordi. C. de tempo. appel.

CONSILIVM LX.

1 *Hic tractatur de multiplici termino appellationis, & an quolibet ipsorũ la pso dicetur appellatio deserta, & an appellatus potest prosequi appella tionem inuito appellante.*

Item propter quod impedimentum appellantis non currant sibi fatalia pri mum & secundum. & quantum datur sibi de tempore lapsorum fa talium.

Item negligentia appellantis & quomodo probatur impedimentum à quo tempore incipiat currere primum fatale appellationis. cum nu mero sequenti.

1 ESt tempus. † quod datur ad iter ar ripiendũ: & hoc quãdoq; datur à iure: & de elect. statuimus &. c. cupiẽtes. de offi. or. c. quãuis. li. vj. Quandoq; datur ab ho mine hoc regulariter. Nã datur à iudice allega tur extrà de re iudi. cũ causam melius de ap. per uenit. &. c. ad hoc. iij. sed in. c. cũ causam. terminus fuit assignatus ad prosequendum, & reputatur non appellãs qui intra illud tem pus nõ arripuit iter. Vnde decretalis illa probat q̃ cùm datur ter minus ad prosequendum infra illũ debet iter arripere. Et per de cretalẽ illã voluit dicere Spe. q̃ cui datur terminus ad prosequen dum sufficit si faciat, quod verbum sonat no. gl. de renũ. veniens & alle. de ap. peruenit. sed Inno. vbi videtur dicere q̃ non sufficit iter arripere, nisi & se iudici repręsentauerit. & alle. c. cùm sit ro mana. de appel. quod. c. loquitur in termino ad prosequendum. & forte de illo intellexit Inno. & ideo Arc. d. c. cùm sit. super ver bo prosecutus. dicit q̃ intelligi debet vt in. c. peruenit. notatur. & sic postquàm iter arripuit remanet in termino iuris, quod tem pus, vt dicit glo. in. c. sæpe. & Specu. incipit currere post finẽ ter mini ab homine statuti quòd durum videtur: vt infrà dicam. Et terminus ad præsentandũ iste etiam nõ statuitur à iure, nisi in ca sibus vbi statuitur ad iter arripiendum. nam debet se repręsenta re quãcito cõmode poterit: vt in. c. statuimus &. c. cupientes. &. c. quãuis. & tũc an sufficiat se præsentare vel debeat auditorẽ impe trare: vide quod no. Cõpost. in. c. statuimus. & Spe. in. §. nũc breui ter. Quandoque statuitur ab homine extrà de ap. personas. &. c. cũ sit. tamen. c. cũ sit. potius loquitur de termino ad prosequendũ & in huius termino debet iter arripere: vt in. c. cũ causam. sed non sufficit nisi & se repsentet iudici sed si iudici se repręsentet nõ cõ pellitur in causa procedere infra terminum iuris: & no. Archi. ij. q. vj. appellatore. & Spe. in. §. nunc breuiter. ver. item pone hic pro quibus facit quod no. in. c. cùm sit. Est terminus ad prosequẽdũ. & de hoc loquuntur multa capitula. c. consuluit. c. reprehẽsibilis &. c. ad aures. c. directe. c. sæpe. c. oblate. &. c. cũ speciali. c. nico lao. de renun. veniens. &. c. cordi. de ap. li. vj. &. c. quãdiu. in cle. & omnia ista loquuntur de termino statuto ab homine ad prose quendum, quandoque à iudice, quandoq; ab appellante. & dicũt q̃ si infra terminũ nõ prosequatur rata manet sentẽtia. Verũ est tamen q̃ doct. & gl. non videntur facere differentiam inter termi

nũ ad prẹsentãdũ,& terminũ ad ꝓsequendũ imò quasi pro eodẽ ponunt vnde gloss.in.capitu.personas.dicit quòd quandoquead datur terminus ad iter arripiendum: quandoque terminus ad præsentandum: quandoq; ad diffiniendũ.& nihil dicit de prosequendo idẽ no.Ino.in.c.ex insinuatione.idem no.Io.ij.q.vj. appellatore.quòd vbi terminus assignatur ab homine sufficit si infra illũ se iudici repræsentet.Imò plus dicit Spec.in.d.§.nunc breuiter.circa fi.q̃ vbi terminus assignatur ad prosequendũ sufficit q̃ infrà illum iter arripiat alle.c.cùm causam.de re iud.sed.c. illud nõ dicit q̃ illud solũ sufficiat:sed dicit q̃ est necesse,q̃ iter arripiat,sed pro hoc facit ne beneficium iuris isti appellãti auferat: & quia iudex à quo prouocatus fortè nimis breuẽ terminum assignaret.& q̃ no in.in.c.cũ sit.Sed certè dicũt omnia ista capitula q̃ debet habere terminum iur.nisi iudex ex causa fuerit moderatus,& tamẽ secundũ hoc appellans cui terminus assignatur nõ habet nimis tẽporis nec quo ad prosecutionem nec quo ad diffinitionem quod tamen videtur velle tex.imò secundũ opi.glo.in c.oblatæ.qđ approbat Spe.q̃ qui vult q̃ terminus iuris incipiat currere à fine termini p hominẽ assignati habebit plus. & iõ videret dicẽdũ qđ sit differẽtia inter terminũ ad p̃sentãdũ & terminũ ad prosequẽdũ:vt in termino ad p̃sentãdũ dicamus:vt.s̃ In termino ad prosequẽdũ dicamus, q̃ plus teneatur prosequi licet nõ arctetur ad diffiniendum:vt dicitur in secũda solui.in.c.cũ sit. quę tamẽ ibi nõ approbat Et pót rñderi ad id quod dicitur q̃ beneficiũ iuris & c.quia verũ est,nisi per aliã legẽ detur potestas minuendi:vt no. Archi.xxviij.dist.de his.& sic in casu nostro licet à lege nostra detur terminus:tamen per aliam legem datur potestas abbreuiandi:vt in omnibus.capitu.Non ob.quod dicitur, quòd iudex fortè prouocatus abbreuiaret: quia tunc posset appellare extrà de dil.c.j.& videmus q̃ iudex recusatus assignat terminum ad finiendum causam recusationis, extrà de app.legitima. sed licet hoc videatur probabiliter dictũ tamẽ omnes tenent primum.vnde non esset tutũ recedere ab his.ff.de legi. minimè. sed dubitando scripsi.Et isti termini assignantur à iudice vel appellante.Pars autem appellata non posset talem terminũ assignare, vt no.Inn.in.c.oblate.de app.& Archi.in.c.cordi.e.ti. Spe.in fi.§. qualiter.circa fi.& habentur loco peremptorij tã quãtũ ad iudicẽ à quo quãtum ad iudicem ad quem: vt.c.sepe.De termino ad iter arripiãdum vel præsentandum dicit Nicol.de mat.q̃ nihil habetur in iure ciuili nisi quod tangit gl. C.ne in vna eademq; causa. I.j.sed videtur quod lex.C.de app.l.præses.loquatur de termino ad se præsentandũ sed ipse dicit q̃ loquitur de termino ad petendum apostolos.sed ego non video differentiam. Est terminus ad faciundũ,& iste non statuitur ab homine:vt no.Inn.in.c.cùm sit &.c.ex insinuatione.& ibi Inno.sed cùm talis terminus est à iure & est annus vel ex causa biennium:vt in aut.ei qui appellat.&. c. cùm sit.cũ multis si.Terminus hominis preueniri nõ potest nec impetrando literas,nec ꝓcedendo in causa, nec ab appellante, nec ab appellato:vt in.c.oblate.& in.capitu.sæpe.& ibi Inno.sed cùm talis terminus obtineat vicem peremptorij: ex tunc altera parte instante etiam appellata proceditur:vt in.c.sæpe.& de hoc nihil in iure ciuili. Terminum iuris pars appellãs quandoq; põt præuenire,tam impetrando,quam prosequendo,cũ in eius fauorẽ sit inductũ vt in aut.ei qui appellat dũtamen malitiosè nõ inueniat:vt no.Inn.in.c.sæpe.Pars appellata,de iure ciuili nõ põt petere confirmationem sententiæ:nisi cùm vnus mẽsis restat de termino.Põt tñ causa introducere:vt in aut. appellatore.& ibi not. Nic.de mat.videtur dicere q̃ non solùm possit introducere,imò
2 & prosequi,sed non sententiam petere. † Circa partem appellatam multum variant canonistæ.& dicit Inn.in.c.sæpe.in fi.quod pars appellata,quandocũq; potest literas impetrare dũtamẽ malicia cessetsed causam non potest prosequi,nisi cùm vnus mensis restat determino,& ita intelligit,capitu.oblatæ.Sed ibi variat & videtur tenere:licet non firmet quòd tam appellans quàm appellatus etiam ante mensem vltimum,possunt non solum impetrare sed etiam prosequi.& ad hoc respõdet ibi Spe.in.§.nũc breuiter recitat opiniones & nihil eligit Archi.q.vj.appellatore. videtur approbare primam opi. ¶ † Quid si impeditus est. Dicen-
3 dum est q̃ si infra annum est impeditus quantũcunq; modico tẽpore,ipso iure datur sibi integrum biennium,sed in biennio datur sibi per beneficium resti.quãtum fuit impeditus.vt in aut. ei qui no.ar.ff.de ver.sig.l.ij.& ibi.Iaco.de are.& no.Inn.in.c.ex ratione.vbi dicit idem esse in termino hominis licet aliqui contra. Sed quando dicitur negligens in primo vt excludat à secundo. C.de temp.& repa.ap.l.fin.§. illud.ver.iubemus.vbi ipse Nic.de mat.& Cy.tenent quòd si est tanto tẽpore negligẽs in primo, qđ sit verisimile eum non posse finire,eam non habebit secũdũ Inn. dicit aliter & videtur meli⁹ quòd si iste tali tẽpore incipit quod sit verisimile secundum arbitrium iudicis quod potuisset causam finire,nisi inopinatum quid emergeret:quia tunc etiã si vna die fuerit impeditus habebit secundum annum integrum.ita no. in.c.ex ratione.& pro hoc.ff.si quis cau.l. ij.§. pe. & hoc videtur probare aut.item non appellator.ibi nouissima induciarum die. & dicit gl.j.in vl.dila.Et ideo appellatus,non pót prosequi nisi cùm supereſt mensis:quia appellans potest quandocũq; vult.Dicit tamen quòd si impedimento cessante aliquid temporis remanet:debet tamen incipere licet non possit finire. Sed pone quod in prin.tñ fuit tãto tẽpore impeditus, qđ verisimiliter potuisset illo tpe causam finire.nisi impedimẽtũ fuisset in fine anni fuit negligens tanto tempore quod verisimiliter potuisset causam finire nunquid cõsiderabimus primum impedimentum vel secundã negligẽtiã.Et videtur q̃ negligentiã.nam vltima mora nocet ff.de peri.& commo.rei ven.l.fi.& hoc videtur sentire Inn. cùm dicit quòd finito impedimento,debet inchoare si restat aliquid de tempore pro hoc:quia iura dicunt non dari biennium,nisi manifestissimè probet quòd per eum non stetit quin causa finietur. hoc probatur.in.d.l.fi.§.illud versi.iubemus.& pro hoc de ap.cõstitutus.sed contra hoc est quia sic arctatur sibi beneficium iuris.
4 ¶ † Qualiter probatur impedimentum dicit Spe.quòd per iuramentum no.eo.ti.§.nunc breuiter.versi quid ergo.de hoc per archi.extrà de dolo & contu.c.j.lib.vj.Ia.de are.ff.de excu.tu.l. scire.§.sufficit. ¶ † A quo tempore incipiat currere annus.De hoc
5 gl.in.d.l.ij.§.illud.vbi recitat tres opiniones. & secũdã approbãt Dy.& Nic de ma.quæ habet quòd à tempore appel.idem Io.an. in.c.ex rõne quæ hodie approbatur in.cle.eo.tit.sicut.& ibi plenè per eum.& hoc quando non est terminus ab homine assignatus:quia tũc à fine termini ita no.gl.in.c.sæpè. quod non placuit. Spe.§.qualiter.versi.annus. sed Hosti.contra quod videtur placere,Ioan.an.in.c.sæpe.Et meritò,quia secundum hoc plus temporis habebit cui est terminus assignatus ab homine quàm alius:& tamen contrarium volunt illa iura.c.cùm si.Differentiam inter appellationem iudicialem & extraiudicialem vidę per Io.an. de ele.cum nobis.&.c.inter canonicos.per Inno.de his quæ fi.à ma. par.ca.c.j.de despon.impu.ad dissoluendum & Archi.de appel. romana.li.vj.

De priuile.& de verbo.obli.

CONSILIVM LXI.

1 *Nomine incertorum legatorum quid contineatur, si priuilegium concedatur alicui regi quòd possit conuertere incerta legata in vtilitatem passagij.& nu.seq.*

1 Vm † regi franciæ sit concessum,quòd legata incerta & indistinctè relicta conuertantur ad vtilitatem passagij,quæritur quid includantur in istis verbis.Et primò intelligo indistinctè quòd generaliter & sine distinctione est relictum:vt argumentum de lega tertio minimis.& de officio presi.l.tertia. & de aleatori.l.j.§.primo & sic propter generalitatem est incertum:vt.ff.de solu.l. cum stichus.& de iure fis.l.ita fidei.Et intelligo incertum, quando non est proprio noĩe designatũ vel ea denũciatione quæ vice noĩs fungat.ff.si cer.pet.l.certũ. Vel quia subalternatiõe:vt.ff.de inm.l. aiptor.§.quod autẽ.Et vt articulus procedat intelligo quãdo incertitudo est in relictis ad pias causas:quia hoc pertinet ad iudiciũ eccleſiæ:vt.C.de epis.& cle.l.nulli.&.ff.de pe.hær.l.hæreditas, &

extrà

extrà de test capitulo tua nos. &.c.relatum. Et tunc dico quod quandoque est incertitudo circa res legatas:quandoq; circa per-
2 sonas eorum quibus legatur. ¶ †Quando circa res tunc non videtur quod illa veniant in cõcessione.nam cùm saltem debeatur quod minimum est:vt.ff.de leg.j.apud iulianum.§.seio.de lega.ilj. minimis.hoc non posset fieri sine præiudicio illius cui debetur:& sic fauendum est passagio,& tunc alijs iniuria non fiat:
3 vt extrà de foro compe.ex tenore. ¶ †Circa personas dico sic, quòd aut à prin.est incerta, sed ex post facto potest certificari, aut incerta à principi. & post.si ex postfacto potest certificari: tunc non videtur quod debeantur:vt in tali exemplo:vt si relinquatur fratribus qui interfuerint in sepultura mea, vel sub aliqua conditione per cuius existentia reducatur ad certitudinem: vt.ff.de reb du.l.quidam.si autem est incerta à princi.ex postfacto potest certificari.& sic semper esset incerta,tunc adhuc considerarem,an legatum istud relictum esset contemplatione legatarij incerti tantum:an contemplatione vel ob honorem alicuius certi:& tunc quando contemplatione vel ob honorem alicuius certi: tunc dicerem hoc esse certum considerata persona propter quam.ar.ff.sol.matri.l.si vero.§.j.de proc.l.qui proprio §.vt incertis.& quod ibi no.& melius.ff.de leg.j.ciuitatibus. vbi legata relicta hominibus alicuius ciuitatis ob honorem ciuitatis videntur relicta ciuitati,& debentur:licet aliàs viderentur incerta facit.ff.de an.leg.annua.§.à Titio.cum si.ibi not.& videtur casus.C.de epis.& cle.l.si quis ad declinandam.§.sinautem persona.Quandoq; relictum est contemplatione legatariorum tantùm:& tunc aut dispensatio,vel distributio,vel electio,est commissa alicui aut non.si non tũc videtur quòd illa debeatur, cùm ista pertineat ad dispensationem ecclesiæ:vt in.l.nulli.C.de epis. & cle.Si autem distributio,electio,vel dispensatio,alicui est cõmissa adhuc videtur quod non debentur:quia committendo arbitrio alicuius:dicit lex quòd vel ad certam rem exprimit. ff. de leg.ij.l.j.Nam ista videntur esse equalia vel quòd aliquid sit certum ab initio,vel quod ex postfacto possit certificari:sicut dicimus de interesse vel expensis.l.terminato.C.de fru. & lit.expen. & institu.de actio.§.curare.& videtur expressum in.d.l.nulli in princi.vbi episcopus non se intromittit:quando alicui certę personæ committitur.& in constitutione procuratoris requiritur quod sit certus.ff.de procura.l.j.&tamen & si constituo aliquem vt faciat procuratorem valet:quia per illum certificatur.vt not. in.d.l.j.cum sig. Tamen sanctissime pater videtur etiam in casu isto quando dispensatio est certæ personæ commissa,quòd sanctitas vestra debeat hoc facere.nam cum arbitrio istius sit commissum, videtur tanquam bono viro esse commissum vel licet ex sua conscientia debeat distribuere:tamen si erraret posset corrigi.ar.ff.pro so.l.soicietatem.Inde est quòd compellitur: vt no. in.d.l.nulli.maxime ex quo recipit & ex quo constat istam causam esse magis piam debeat in eam expendere. Vnde si vos hoc ordinetis nulla fit sibi iniuria,ex quo nullum commodum erit habiturus:maximè cum vos etiam ordinata ad certum vsum, posítis ad alium vsum conuertere:vt.ff.de admini.rerum ad ciui.per.l.legatum.& de vsufru.lega.l.legatum.& de expen. lu.l.j. lib.xj.& extrà de reli.do.l.ij.in cle.

De priuile.& de voto.

CONSILIVM LXII.

1 *Propter antipapam romæ creatum,& bauarum ibi receptum contra processus ecclesiæ per papam priuilegia romanæ ecclesiæ reuocari non licet,*

2 *Item appellatione ciuitatum,non venit ciuitas romana.*

4 *Item romani habent de cõsuetudine,miseras oblationes facere in ecclesia scilicet filum & fabam & similia.*

5 *Item guelphi sunt deuoti ecclesiæ romanæ,& etiam hispani.*

6 *Item de multis pontificibus expulsis ab vrbe.*

7 *Item principes seculares possunt inuocari in auxilium ecclesiæ romanæ.*

8 *Et dari potest cruciata contra schismaticos, & contradictores ecclesiæ romanæ.*

1 ET †circa hæc veniunt tria cõsideranda.Primò an liceat.Secũdò an deceat.Tertiò an expediat.Et iuxta primum, considerato graui excessu & delicto illorum qui regũt ciuitatem romanam quod videtur factum ab omnibus: vt.ff.ad munici.l.qđ maior.& de reg.iur. aliud §.refertur.quod quidem delictum non potest esse grauius,cùm intendant diuidere ecclesiæ vnitatem.xxiiij.q.j.schisma.&.c. aduocauit.omnium pœna sunt digni. xxiiij.q.j. didicimus. Totũ enim mundum posuerunt in scandalo:&ruina,& ecclesiam istã in magna tribulatione.Vnde omni priuilegio & honore reddiderunt se indignos.Reatus enim omnem honorem excludit. C. vbi senato.& clarissimi.l.j.De potestate vestra dubitare sacrilegum esset.arg.C.de cri. sacri.l.ij. vocatus estis in plenitudinem potestatis.ij.q.vj.c.certæ.&.c.qui scit.vnde sententias statuta & etiam priuilegia põt reuocare.de re iud.cùm olim.de in inte.resti.cùm ex literis.xxxv.q.ix.sententia.&.c.sequen.xxv. q.ii.§. ex his.maximè ex iusta causa,vt est ista ne communicetur cũ excõmunicatis schismaticis,& hæreticis,exẽplo domini dicentis.Mat thei.x.Viam gentiũ ne abieritis:& in ciuitates samaritanorũ ne intraueritis.& Mar.vj.Quicũq; nõ receperit vos ,& nõ audierit vos exeũtes ex ciuitate:puluerẽ excutite de pedibus vestris in testimoniũ illius,quod cum schismaticis non sit standum nec eundum.Inuenies multa.vij.q.j.deniq;.imò ibi stantes debent fugere,exemplo Ioannis qui exiuit de balneo cùm vidit Corintum hæreticum.xxiiij.q.j.omnes.&.c.seq.c.qui dignior. quasi per totam illam quæstionem.& in psal.Cum impijs nõ sedebo.& ibi. cum iniqua gerentibus non introibo.Isti omnes hostes sunt ecclesiæ:qui non tenent vtilis ecclesiæ vnitatem.xxiiij.q.j.alienus. Imò peiores barbaris.j.q.nonne.xxiiij.q.j.non afferamus. Et sic cùm propter persecutionem hostium sedes & corpora sanctorum possent mutari.vij.q.j.& temporis qualitas.& de conse. di stin.j.cum tribus.&.c.corpora. propter discordiam patronorũ clauduntur ecclesiæ,reliquiæ auferuntur.extrà de iurep.c.j.&.ij. xvj.q.vij.cõsiderandũ.&.c.si plures.multò ergo magis possunt priuilegia suspendi: & quandoq; ea quæ competunt de iure cõi suspenduntur propter præsentiã alicuius.vt extrà de spon.c.non est vobis.multò ergo magis priuilegia possunt suspendi quæ facilius tolluntur quã iura cõi:vt in auth.de nõ alie.§.quia verò verisimile.quia ecclesia,vbi sunt schismatici nõ est ecclesia. xxiiij.q.j.pudenda.Imò vocatur synagoga ecclesia cathedralis seu etiam diocesis.vij.q.j.sicut alterius.no.Arch.extrà de pœn.fœlicis.vbi cunq; sunt boni,ibi est ecclesia romana.ar.xxj.dist.quãuis.& ibi gl.no.Ho.extrà de auto.& vsupal.c.fi.arg.extrà de iureiu. ergo. & quod ibi.no.Inn.extrà de elec.ne romani.in fin.in cle. Et ista est illa ecclesia,quę iubẽte domino statuta est.xxiij.q.j.rogamus extrà de elec.fundamenta.lib.vj.& vtrobiq; archi.extrà quã non inuenitur salus.j.q.j.extrà ecclesiã.xxiiij.q.j.quia.de qua in canticis.Vna est columba mea.xxiiij.q.j.loquitur. & dicitur Leuiti.ij. c.transferentur ossa regum, & ossa patrũ nostrorũ de loco
2 suo.& in psalmo.vineam de egypto transtulisti. ¶ †Sed pater sanctissime,iura ista loquuntur in alijs ecclesijs& priuilegijs,& non ecclesiæ romanæ.& sic inter alias ciuitates, & ciuitatẽ romanã magna est differẽtia.Illa enim est respublica,alię loco priuatorũ habentur.ff.de ver.si.eũ qui.ad macedo.l.nihil. In pœnis etiã excipitur.vt in.c.fœlicis.extrà de pe.li.vj.Ecclesia romana multis priuilegijs gaudet:vt in auth.vt ecclesia romana.c. annorum gaudeat priuile.in rubro & in nig.& est oĩm magister & magistra.C.de sum.tri.in epistola inter claras.xij.di.c.j.de sum.tri.dãnamus.Et ibi est fons sacerdotij,in auf.vt ecclesia romana.c.annorũ gaudeat priuilegio.in prin.col.ij.Illã enim imperator cęlestis instituit.extrà de cle.fundamẽta.Ecclesia illa iubẽte dño ab antiochia in romã trãslata est.xxiiij.q.j.rogamus.Illã eĩ ipse solus fundauit,& illius priuilegio fungitur.xxij.dist.c.j.Imò dicit tex.qđ nõ ab apostolis:sed ab ipso saluatore nostro primatũ obtinuit.ea.di.c.sac.san.Ipse enim locũ eligit,& videtur quòd etiã ratione persecutionis noluit eã deserere,quod eo apparet qđ petrũ persecutionẽ fugientem ad illã reuocauit,dicens per se velle ibi pati, seu etiã crucifigi antequã vellet locũ illum deserere:vt

Consilium LXII.

in.c.per venerabilem.extrà qui fi.sint le.Exemplo illius qui vineam suam proprio cruore defendit.xxiiij.quæstione. viij. moueor. Istam enim ecclesiam ḍiuina prouidentia incommutabili dispositione alijs prætulit ecclesijs:vt in proœ. vj.lib. Inferior enim legem superioris tollere non potest.xv.q.j.sunt quædam. Nam non licet transferre terminos quos posuerunt patres nostri Prouerb.xxij.transumptiuè positum.xxv.q.j.quæ ad perpetuam. Qui enim quæ docuerunt apostoli destruere quod absit nititur non est sententiam dare:sed magis errare conuincitur xxv.quæstio.j.sunt quidam. Hoc enim esset mutare generalem statum ecclesiæ:quod non videtur licere papæ:vt no.Inno.extrà de consuetu.quantæ.& de biga.c.ij.Ab illis enim papa abstinere debet,quæ sine manifesta decoloratione ecclesiæ fieri non possunt.j.q.vij.c.& si illa.& ideo dicit Grego.si ea destruerem quæ antecessores & patres nostri fecerunt,non constructor sed euersor iustè comprobarer.xxv.q.ij.si ea.Istud est enim illud tabernaculum quod nequaquam transferri poterit nec auferetur plani eius in sempiternũ.Esaiæ.xxxiij.Nec ob.quod dicitur quòd ista intelligantur de ecclesia romana vniuersali:quia illa est vbicunq; est papa. † quia dico quod licet verum sit,quòd ecclesia sumitur multis modis qui notan.extrà de ver.sig.c. cùm clerici. tamen cùm additur romana, restringuntur ad illam materialem quæ est romæ.ar.illius.c.cum clericis.Nam ibi dicitur placentinæ,& restringitur ad cathedralem. Sequentia restringunt præcedentia & econuerso.ff.de pe.leg.nam quod liquide.§. fin. Nã vniuersalis vnica est,& vnitas diuisione nõ recipit,vt in.c.loquitur.xxiiij.q.j.& tamen in iuribus.s.alle vbi loquitur de romana facit differentiam inter illam & alias & sic apparet quòd loquitur de materiali quæ est romæ.facit quod no. Archi.ideſt c.fundamenta extrà de elect.xxiiij.q.j.primus. De decentia pater sanctissime videtur quòd quãdiu alia supersunt remedia quę directè respiciant istos maledictos intrusum & hæreticũ quòd sit abstinendum ab isto,qui aliqualiter videtur detrahere honori illorum beatorum apostolorum. Successor enim debet augmentare honorem prædecessorum.Hinc est quòd opera incepta à prædecessore iubentur adimplere. C.de ope. pub.l.fi.extrà de rescrip.c literas.Et si iniuria fiat sepulchro testatoris vel eius reliquijs:videtur fieri hæredi vel successori.ff.de iniu.l.j.& de sepul.vio.l.quæsitum.& cùm vos sitis successor apostolorum debetis honorem eorum augmentare, & non diminuere. extrà de transla.quanto.De expedienti pater sanctissime propter tria videtur nullo modo expedire primo,quia non videtur multũ vobis prodesse nec eis nocere.Secundò,quia ex hoc viderentur aliqualiter illi beati apostoli offendi. Tertiò, quia videretur per hoc augmentari scandalum.& ratio mouens ad hoc videtur esse ne ipsi lucrum sentiant à peregrinis.sed nos videmus quòd similis inhibitio facta est volentibus:ire ad sepulchrũ, & tamẽ omnibus constat:quòd modicum vel nullum fructum affert, nec per hoc recuperabitur:nisi dominus alia prouideat.imò illa inhibitio multis est causa perditionis:quia vadunt & vadunt & incurrunt sententias & moriuntur prohdolor in eis. ¶ Præterea pater sanctissime tanta est hodie dissensio & guerra in mundo, ꝙ vix est dare prouinciam vbi non sit guerra. Et ideo pauci peregrinantur,& si aliqui vadunt sunt pauperes,vel saltem vadunt in vili habitu vt non cognoscantur: & sic modicum offerunt, & etiam romani habent de consuetudine miseras oblationes facere:quia filum fabam vel similes miserias & sic modicum commodum eis obueniret ex hoc.Et de modico non est curandum ff.commod.l.in rebus.§.possunt.& maximè,quia vt dicunt isti domini,ista sunt deputata certis vsibus, quia fabricæ luminaribus & similibus operibus pijs. Secundò, quia per hoc videntur offendi beati apostoli: quia detraheretur honori & reuerentiæ quæ eis à fidelibus consueuit exhiberi.Et pater sancte inter alia per quæ credo ꝙ ista ecclesia iuuatur & etiã sustentatur:sunt merita & orationes illorum beatorum apostolorum, qui eam suo sanguine cõsecrauerunt.xxj.di.quãuis.& hoc etiam ipse apostolus pollicetur in epistola ad romanos.in prin.ꝙ sine intermissione faciat memoriam de ea in orationibus suis transumptiue positum.xxij.di.fac.san.Et si aliquo tempore indiguit intercessione eorum indiget hodie,& sic non videtur tutum eos in aliquo offendere:quia experientia docet ꝙ qui vult habere intercessorẽ vel aduocatũ placet eum inquantum põt.Et per hoc non solùm eorum detraheretur honori.sed cũ istæ oblationes sint assignatæ fabricæ & alijs pijs vsibus ecclesiæ posset venire in ruinam & destructionem de qua nõ dubito ꝙ sanctitas vestra doleret. Nam sicut dicitur de illis mulieribus quæ contendebant super filio cuius esset.extrà de præsum.afferte.illa quę non erat vera mater nõ dolebat de destructione filij:& ideo de facili consensit in destructione & etiam diuisione ipsius:& dixit nec mihi nec tibi sed diuidatur.Et iste intrusus qui scit se non esse verum sponsum: nec eam sibi legitimè copulatam, & ꝙ diu non poterit eam retinere non curabit de destructione eius imò gaudebit:quia ad hoc intẽdit.sed illa quæ erat vera mater dolebat de destructione ipsius & dicit tex.quod cómota sunt viscera eius super filio:& potius voluit consentire ꝙ nutriretur sub illa matre putatiua,quã videret destructionem ipsius sperãs eum recuperare.Sicà simili beatissime pater cùm vos sitis verus sponsus,& scitis ꝙ ipsa est vobis legitimè copulata,cõmoueri debent viscera vestra,& etiam nostra qui ad eius seruitium vocati sumus super destructione illius.Et melius est aliquo tẽpore sustinere ꝙ sit sub illo verò persecutore,quã videre destructionem illius:quia non põt diu dura re quin vos recuperetis eam.Nam veritas vincit.viij.dist.cõsuetudo. & scismatici licet inter vitia ferueant incrementa habere non possunt & citò cũ sua emulatione deficiat.vij.q.j. nouatianus.¶ Tertiò videtur per hoc augmentari scandalum:quia sicut dictũ est per dominos meos verisimile est, ꝙ multi sunt romæ quibus hoc displicet & qui libenter cõtradicerẽt si auderent:sed nõ audent propter illũ tyrannũ.& si iste processus fieret timet ne scandalizaretur.† Nã pro certo pater sanctissime,ego nescio si dicitur vobis sed in ciuitate ista iã scitur quasi per oẽs,ꝙ hic tractatur de hoc & non dubitetis,ꝙ non solũ rationali,sed etiã oẽs italici qui magis sunt deuoti ecclesiæ,& guelphi oẽs nimis dolẽt & scãdalizantur.& ideo timendũ est,ne ex hoc guelphi & gibellini fiant amici.& vtinã non in necẽ christi & ecclesiæ suæ & forte non solũ ipsi,sed alienigene possent ex hoc scandalizari.Et de alijs nationibus ego nõ multũ scio.Sed de natione hispanorum ego dico vocis ꝙ multũ dolebunt:quia ipsi habent magnã deuotionẽ ad limina apostolorũ,in tantũ ꝙ ego audiui pluries ꝙ sunt multi,qui nõ distant ab ecclesia beati Iacobi per vnã dietã.& nũ quã intrauerunt ecclesiã,& tamẽ peregrinantur & vadũt romã. Et sic iustè põt timeri scãdalũ.Et sic pater sanctissime,cũ processus iste nõ inducat magnã vtilitatẽ,& possit inducere magnum scandalũ,videtur ꝙ nullo modo expediat ad prẽsens maximè cũ nõ pareat tempore & ꝙ sit vtendũ alijs remedijs facti magis vrgentibus.†Nã pater sanctissime ista pestis maledicta multoties fuit, & non inuenio ꝙ cessauerit per processus:sed quasi semper humano auxilio fuerũt à sede repulsi.lxix.di.si quis pecunia.Et sic fuit tẽpore Leonis & Adria nã iuit carolus,& cepit desideriũ & vicit longobardos,& restituit ecclesiam.xxiij.q. viij.hortatu. lxiij.di.Adrianus.item Io.xj.passus est magnas persecutiones à quodã berengario.Et fuit vocatus primus rex saxoniæ,qui cepit berengariũ,& ecclesiã restituit pristinæ libertati.Itẽ Leo.ix. fuit expulsus ab vrbe,& creatus benedictus,ꝙ audiẽs dictus Otto primus reuersus est romã,& obsedit ciuitatem donec fuit sibi traditus ille intrusus,& misit illũ in exiliũ in saxoniã & ibi mortuus est.De isto habetur.lxiij.di.in synodo.item Ioã.xij. fuit expulsus per quẽdã Crescentiũ patriciũ.Fuit vocatus Otto tertius rex saxoniæ,qui iuit & fugato illo crescentio,totã suã progeniẽ extirpauit & tũc fuit creatus Greg.v.qui erat de genere Ottonis. & post recessum Otto.fuit dictus Grego.expulsus per dictum Cresc.& romanos & fuit creatus Io.episcopus placẽtinus.qđ audiens dictus Otto reuersus est romã & obsedit eos in castro sancti Angeli,donec cepit vtrunq; & membris mutilauit.† & sic pater sanctissime,quia isti maledicti ita obturauerũt aures suas nõ procurant de processibus & sentẽtijs.expedit vt sanctitas vestra ponat se ad fortia,& in manu potenti,& brachio excelso repellat illos de illa sancta sede.nam ferro abscindenda sunt vulnera,quæ formentorũ non suscipiunt medicinã.xvj.q.j.in canonibus.&

bus.&.j.q.v.reperiuntur.Omnes conatus nostros ei causæ debe mus impendere,in qua vtilis salus ecclesiæ infestatur.xxiiij.q.j. memor.Ista est enim talis quæ ecclesiæ nititur diuidere vnitatẽ. xxiiij.q.j. sciſma.&.c.aduocauit.& ideo non solùm cum rebus sed cum personis nos debemus opponere,exemplo illius qui vi neam suam proprio cruore defendit.xxiij.q.vij. moueor & pro
8 domo israel murum nos opponere.j. qõ.iij. saluator † & quòd possit prædicari crux contra tales sciſmaticos probatur.xxiij. q.v.hortatur &.c.vt pridem.& indulgentiæ concedit:vt ea.q.c. omnium timor.Et leo papa contra benedictum romam egres- sus est: vt ea.causa & quæstione omnium timor. Et isti peiores sunt sarracenis.j.q.j.nonne & principes possunt vocarĩ ad defen sionem ecclesiæ.xxxiij.q.v.princeps.&.c.de liguribus.&.c.qua- li.& tales interficiens non est excommunicatus.xxiij.q.j. excõ- municatorum.imò haberet indulgentiam.xxiij. quæstione.v. omnium.Lites vel bella consueuerunt timeri propter dubium finis.j.Reg.vj.c.&.ff.de pecu.quòd debetur.sed hæc finis & vi- ctoria certa est quòd ecclesiaveritatem sequitur,que semper vin cit & præualet in perpetuum.Esdras.xviij.dist.consuetudo. su- pra petram solidam fundata est:& ideo ruere non potest.xxiiij. q.j.loquitur.Et licet nauicula Petri possit fluctuare perire non potest.xxiiij.q.j.non turbatur.Nam vera religio casui subiacere non potest in epistola inter claras,& sciſmatici:licet inter vitia ferueant,incrementa habere non possunt.vj.q.j.nouatianus.

De verborum significatio.

CONSILIVM LXIII.

1 *Cardinales à quo tempore citra fuerunt.*

1 ¶ †Quo tempore fuerunt Cardinales no.Archi.extrà de elec.c. vbi periculum.& licet videtur q̃ quando Constanti.fecit dona- tionem Siluestro quòd non erant cardinales:quia non fecit mẽ tionem de eis,sed de clericis,sed postea cùm fecit generalem sy- nodum Siluestriam, erant Cardinales:vt habetur.ij.quæstione. iiij.c.præsul.

De electione.

CONSILIVM LXIIII.

1 *Electis duobus in discordia,vno ex canonicis contempto:si contemptus vni electioni consentit,potest alium impugnare.*

1 QVodam canonico contempto,duõ sunt clerici in discordia,iste contem ptus consentit vni electioni.† Quæritur an pos sit aliam impugnare. ¶ Et videtur quod non & hoc videtur tenere gl.extrà de elec.capi. ecclesia & mandagorus.dist.xxxiij.capi.si assumptis.§. sane. ¶ In contrarium facit,quia quandoalicui competunt duo iura,etiam contra eundem potest vnum remittere & aliud inten tare.ar.ff.de ser.ru.prædio.l.si domus.extrà de auto.& vsupal.c. ex tuarum.Multò ergo magis si contra diuersos.vt hic.argu.ff. quòd vi aut clam.l. semper.§.si in sepulchro. Præterea quod ob gratiam alicui conceditur non debet in eius dispendium retor- queri.extrà de regu.iu.quod ob gratiam.C.de legi.l.quod fauo re.quod esset si iste repelleretur à prosecutione contemptus con tra aduersarium. Quæ enim inducta sunt ad augmentum non debent inducere diminutionem.ff.de leg.j.l.si cui serui.res enim inter alios acta alijs regulariter non nocere nec prodesse debet. C.res inter alios actain rubro & nigro.extrà de re iudi.quanuis. & ibi no.ff.de excep.rei iudi.si cum vno.nisi communio vel cõ nexitas vel ratio specialis induceret contrarium.ff.si ser.vend.l. loci corpus.§.si fun.ff.quemadmo. ser.amit.l. si communem. cũ si.quod non est hic. Imò cùm isti electi sint contrarij & quasi inimici adhærendo vni consentiendo electioni pro ipso factæ videtur se constituere aduersarium & inimicum alterius.argu. C.de inoffi.test.l. liberi. Nam & si per liberam personam quæ nostro iuri non est subiecta nihil possumus acquirere:vt.C.per quas perso.nobis acqui.per totum.multo minus per aduersariũ nostrum.Et si impetro rescriptum contra plures possum vnum conuenire & alium remittere:vt no.Io.an.extrà de rescrip.c.ij.li. vj.in gl.illorum.Et in vna sententia possum pro parte consenti- re,& pro parte appellare.extrà de test.Ray.& ray.circa me.Præ- tera cùm electio debeat fieri omnibus præsentibus: vt in.c. quia propter extrà de elec.& absentes debeant de iure vocari:vt in.c. quod sicut.si is non sit absens contemnitur,& sic fit ei iniuria:vt no.in.c.sicut.& dicit Arch.extrà de præben.cũ in ecclesijs.quod est iniuria personalis:contumeliam enim dicit iniuria.ff. de in- iur.l.j.in prin.& licet de æquitate:vt dicit Inno.in.c. quod sicut canonici qui non citauerunt absentem,& sic eum cõtempserunt essent puniendi,vt pœna suos teneret autores,& nõ electus,qui non deliquit extrà de elect.cupientes.§.cæterum.&.ff.de reg.iu. l.non debet.tamen de rigore iuris introductum est,quòd ad pe titionem istius electio irritetur, & quod plus noceat contem- ptus vnius,quam multorum contradictio in præsenti:vt in cap. quod sicut.&.c.bonæ.Et sic cũ iste prosequatur suam iuiuriam quæ est iuris pœna:pœna vnius non liberabit aliũ. ff.ad.l. aquil. item mela.§.si plures.xij.qõ.ij. cùm de notissima. & sic solutio vnius non liberabit alium,sicut nec remissio que solutioni com paratur.ff.de lib.le.l.si solum.§.j.& de ver.sig.l.liberationis. Ini- quum enim esset istum facto sui aduersarij liberari.ff.de neg.ge. l.sinautem.§.si duobus.& in hoc satis videtur innuere text. in.c. bonæ.&.c.quod sicut.&.c.ecclesia vestra.de elec.si bene aduer- tantur.Nam in.c.bonæ.fuerunt duæ electiones celebratæ in dis- cordia:& tamen in cessatione vnius,fit mentio de contemptu, in alia non.& in.c.ecclesia.fuerunt similiter duæ electiones: vna de.B. cardi.alia de.R.Gui.qui dicebatur contemptus consensit electioni factæ de.R.contra.B.cardi.Opponebatur de contem- ptu istius Guli.dicentis electionem ex hoc nullã.Item volebant istum cõtemptum computare,ita quod augerent numerum di cti.R.& Car.respondebat quod vox illius non augebat & quòd non fuerat contemptus,& posito quod fuisset cõtemptus quòd electio esset nulla:tamen non negabat quin posset se opponere. Et ideo dicit tex.quod in eorum absentia fieri contigerit eis in- stantibus irritari debet extrà de præben.cùm in ecclesijs. in fin. Et dicit in.c.quod sicut.quod infirmanda erit penitus electio ta liter celebrata,nisi postea curauerit cõsentire.Cùm ergo iste isti electioni non probetur consensisse,meritò irritabitur, ne gratia vni facta ad alium maximè suum aduersarium extendatur.xvj. q.j.c.hinc etiam.& illud voluit sentire tex.extrà de elec.nulli. li. vj.in prin.vbi quòd si quis consentit electioni ab alijs celebratæ illum non potest super electione illa impugnare quasi ad alium sit cuius electioni non consensit.& hoc dicit Stephanus doctor decretorum in quæstione quam disputauit Bononiæ.& est.xxx ix.inter disputatas.

De sciſma.& de priuileg.

CONSILIVM LXV.

1 *De modo procedendi contra certos fratres fugitiuos arrestatos in curia de mandato papæ:& contra imperatorem & antipapam.& nu.4.*

7 *Et an collegium vel vniuersitas potest accusari criminaliter seu ciuiliter. Et priuilegia concessa vni monasterio circa confessiones & prædicatio- nes debent reuocari,si collegialiter faciant fratres aliquid cõtra sedem apostolicam principaliter.& nu.8.*

HIc agitur de duobus.Primò, de modo procedendi contra istos miseros fugitiuos.secun dò,de modo procedendi contra istos prodito- res intrusum & bauarũ.Et circa fugitiuos verti
1 tur in dubiũ de duobus.† Primò,an cõtumacia & fuga inducant verã probationẽ:vt sic habean tur pro confessis siue cõuictis aut non.& an sint citandi. ¶ Et q̃ habeantur pro cõfessis siue pro cõuictis probatur:quia fuerunt arrestati per papam,& arrestũ legis & principis videntur æqui- parari:vt in authen.de consulibus.§.fi.sed sic est in arresto legis, vt fugientes habeantur pro confessis.C.de assesso.l.consiliarios. vt omnes tam militares quam ciuiles.lege prima.de omni agro

Consilium LXV.

deser.l.locorum domini.& ibi gaberius:vt in auth.de exhiben. & intro.reis.§.si verò extrà de prælum.nullus.iij.q.j.decernimus xj.q.j.christianus.C.de coarta.l.si apparitor li,xij.ff.de iure fis.l. senatus §.diui in auth.de collatio §.prohibemus.Nam frangendo arrestum videtur frangere carcerem,sed carcerem frangens: videtur confiteri.ff.de effrac,l.j.de cu,reo.l. milites.§. in eos. & de re mili.l. milites.§.eis de pœnis, aut damna.§. quisquis.Licet doctores iuris canonici & ciuilis quærant an de grauibus crimi nibus possint absentes condemnari: quia doctores iuris ciuilis tenent quòd non etiam lite conte.vt in.l.absentem.ff.de pœnis. &.C.de accu.absente.Et doctores iuris canonici distinguũt an sit lis conte.vel non.& an liqueat de causa vel non:vt consueuit notari.extrà de dolo & contu.veritatis. tamen in hoc quasi oẽs concordant,quòd cõtumacia siue fuga non inducat veram pro bationem:sed suspitionem vel semiplenam probationem: vt. ff. de iureiu.l.admonendi pro hoc videtur tex.de cust.re. l.diuus. vbi non pro cõdemnatis sed quasi re integra quæratur.C.de his qui latrones vel alios cri,occul.l.ij.ibi & cõuicti pœnas subeant competentes.C.de rap.virgi.l.j.ibi post legitimas & iuri cognitas probationes.extrà de confessis.c.ij.li.vj.† & ideo talis suspectus de hæresi fugiens excommunicatur,& si per annum persti terit in excommunicatione habetur pro conuicto,& sic non so la contumacia siue fuga,sed cum transcursu anni perseuerantia excommunicationis facit eum confessum,extrà de hære.excom municamus.§.qui autem.eo.ti.c.cum cõtumacia.lib.vj.xj. q,iij. rursus.&c.quicunq; Hoc verum.nisi in officiali vt in iuribus in prin.alleg.&.C.de pe.l.vendicari.¶ † Venio ad secundũ an sint citandi.Et dico quod non,quia cùm citatio fiat ad probandum contumaciam & hic constat de vera contumacia imò de verisi ma:quia dixit se nolle venire non est quare citetur,cũ in incertis non certis sit locus coniecturis.ff.de ver.ob.l.cõtinuus facit.l.ces sante.C.quomodo.& quando iu.secundũ vnum intellectum gl. & hoc expresse no.eo.titu.tres denunciationes.no.Inn.extrà de accu.ad petitionem.vbi tenet ꝙ verè contumax ad nullum actũ est citandus etiam ad sententiam.facit decretalis eum qui.extrà de dolo & contu,li.vj.& ibi archi.¶ † Venio ad tertium de mo do procedendi contra istos bauarum &intrusum.Et de hoc bre uiter me expedio:quia nequitia & malitia istorum conditorum ita est no,quod nõ indiget magna exaggeratione,sed magna vin dicta.lxxiiij.dist.vbi &iste maledictus intrusus non solũ est pu niendus pœna canonica,sed ciuili.Et ideo dicit tex.ꝙ debet ana thematizari & humano auxilio ab apostolica sede depelli. lxx-ix.dist.si quis pecuniam,& ibi glo.Et merito,quia ex isto facto multa grauissima crimina incurrit & de omnibus puniri potest C.de accu.l.qui de crimine.&.l.si quis homicidij.Ipse sanctissi-mam fidem Petri vobis viuente & legitimè eam possidente pro pria temeritate cum potentia illius hæretici ausus est maculare: & ideo tanquã)excommunicatus & præcisus est à cõmunione ecclesiæ repellendus;vt cũ Datam & Abiron suam recipiat por tionem.extrà de elec.licet de concess.præbendæ.c.j.Iniuriã enim fecit cathedrę indignè sedendo in ea.xl.di.multi imò tanquã in famis &adulter est ab omnibus honoribus repellendus.j.q.ij.au diuimus,vij.q.ij.sicut, Fur enim est & latro, quia non intrat per ostium.xj.q.j.non furem.&.c.tres personas.xxiij.q.iiij. Item est apostata.& dicit tex.quod non amplius apostolicus sed apostaticus nuncupet in.c.allegato si quis pecuniam.lxxix.di,c.j.& est scismaticus.quia vnitatem ecclesiæ diuidere nititur.xxiiij. qõ.j, scismati. &.c.aduocauit.de falsitate eius etiam constat cùm fal-sum nomen sibi assumpsit:& falsis insignijs vsus sit. ff.ad. l. cor, de fal.&.l.eos.§.quid plura proditor est: & antichristus, & ideo tanquam inuasor.& persecutor christianitatis est repellendus. xxiij.dist.in nomine domini. ex quo capitulo potest formari processus cõtra illos miseros suos cardinales,quos credo eadem pœna puniendos:vt in dicto.c.in nomine domini.Dignũ enim est, vt qui ei ministrat eum sequatur,vt in carcere vbi ipse fuit: ibi sint ministri eius.Et non solùm ipsi sunt puniendi,sed fauto res receptores & credentes eis.de hæreti. excommunicamus.§. credentes.&.c.sicut.&.c.fi.& eodem titu. capitulo accusatus.& c.statutum.& de scismaticis.c.j.libro.vj.&Hostien.satis in sum ma.eo.titu.§.quæ pœna.Et meritò sine his diu durare non pos-sent.ff.de rece.l.j.omnes enim pœnæ & culpæ obnoxij sunt,qui scismaticis contra præpositos sacerdotes irreligiosa se temeri-tate immiscuerunt.xxiiij.quæstio.iiij.didicimus & etiam maio ri pœna sunt digni,si sunt clerici vel religiosi:vt in.c.excommu nicamus §.si verò.& in.c.ccusatus.in fin.¶ † Venio ad vltimum an sit citandus.Et credo,quòd non:quia hoc videtur velle capi. in nomine domini.xxiij.distin.quòd nec aliqua ei.audientia ali quo modo reseruetur.Præterea istud est notorium actus per-manentis.Et licet varient doc.an sint citandi:vt extrà de iureiu-ran.ad nostrum.& de purga.cano.c.pe.& de transla.quanto.ta-men etiam Inno.qui hanc opi.videtur tenere.dicit quòd est ve-rum nisi scandalum vel periculum sit in mora, & ita intelligit. extrà de elec.bonæ me.magunt.hoc ipse no.extrà de cle. coniu. c.cum tua.Et licet varient doct.an in notorio sit citatio facien-da quantum ad examinationem ipsam:attamen quoad senten-tiam nullus dubitat:vt no.extra de te.col.super eo.¶ † Hic agi-tur de pœna imponenda ipsis fratribus violantibus interdictũ, & dupliciter de pœna imponenda singulis personis,& de pœna imponenda collegio siue conuentui.De pœna imponenda sin-gulis personis,certum est quod irregularitatem incurrunt.sus-pensi sunt & ineligibiles facti actiuè & passiuè & excommuni cati.de senten.excommunica.capitulò is qui libro.vj.de excess. præla.tanta.de senten.excõmuni.c.j.in clemen.Religio. si enim grauius puniuntur.religio enim aggrauat delictum.extrà de hę ret. acusatus. in fin.libro. vj.Tamen hic magis considero con-temptum ecclesiæ & inobedientiam istorum quam violationẽ interdicti.Nam si modus & inobedientia considerentur, taliter inobedientes possunt hæretici nuncupari.xix.di.nulli fas.Et sic adiectione maioris criminis prius delictum veniet grauius pu-niendum.C.de rap.vir.l.j.circa medium.nam vbi magis exceditur grauius est iudicandum.de excess.præla.tanta.& sic cùm isti religiosi,pro sola violatione sunt in arctioribus monasterijs de trudendi:vt in.c.postulasti.extrà de cle.excom.mi.Et adiunctio ne istius inobedientiæ dicam eos grauius puniendos: vt sic loco monasterij succedat carcer.¶ † Circa pœnam imponẽdam col legio siue conuentui est videndum de duobus.Primò an colle-gium siue vniuersitas possit accusari & puniri criminaliter.Se-cundò an priuilegia confessionum & prædicationum quo ad il-lum conuentum possint vel debeant reuocari. Et an collegium vel vniuersitas possit accusari criminaliter.Diuersi diuersa sen-serunt.& Inno.& Hostien,videntur tenere quòd non,sed quòd singulares personæ quæ inuentæ fuerunt culpabiles illæ accusen tur & puniantur:aliàs sequeretur absurditas,quòd inculpabiles puniantur, vel absentes pueri & mulieres & qui non consenserunt delicto. Et melius est nocentem relinquere impunitum, quam innocentem condemnare.ff.de pœnis.absentem. Et quia vniuersitas & collegium nomina sunt iuris & non habent ani-mam,excommunicari non possunt.de sent.excommu. romana.§.in vniuersitatem.lib.vj.& hoc videtur placere Ioan. xij.que stione.ij.episcopus qui.& ibi proceditur non per viam accusa-tionis,sed per modum inquisitionis:vt not.ibi & extrà de simo. c.veniens.& capitulo dilectus.ij.& ibi plenè Ioan.an. sed Barto. brix.contra quòd possit accusare in eo.c.episcopus qui.sed Io-an.de are.distinguit inter delictum negligentiæ vt tunc possit vt in.l iubemus nullam nauem.C.de sacro.sanct.eccle..Et deli-ctum cooperationis & tunc non possit hoc ipse no.C.vnde vi.si quis in tantam. Communiter tenetur quòd possit accusari & puniri:[a] quia & delinquere possunt & metum inferre. ff. quòd metus causa l.metum §.animaduertendum. & licet non de faci-li,tamen dolum committant.vt no.ff.de dolo.l.si ex dolo.& ibi Nico.de mata.& consentit.ff.de liber.vniuer.l. prima.licet non de facili,vt ibi & possidet:vt.ff.de accu possess.l.prima in fin. & lege sequenti.& vsucapit,vt ibi tamen vsucapio sine possessio-ne nõ procedit:vt.ff.de vsuc.l.sine possessione.saltem ciuili quæ omnia retinetur: vt in.l.j.§.per seruum qui in fuga.ff.de acqui. pos.imò quia vt plurimum delinquebant omnia collegia sunt reprobata,nisi inueniantur approbata.ff de illicitis collegijs in rubro & nigro,& hoc satis probatur in.l.tam collatores. circa

medium

medium.C.de re mi.li.xij.vbi dicit quòd collegium se defendit per procuratorẽ tam in ciuili,quã in criminali facit.ff.quib.mo. vsusfru.amit.l.si vsusfructus legetur.Punitur etiam pœnis spiri tualibus,vt suspensionis & interdicti.extrà de sen.excom.si sententia.§.fi.li.vj.imò aliqui voluerunt tenere quòd si excommunicetur,quòd tenet sententia:vt no. Ioã.in.c.romana.facit extrà de pœn.fœlicis.li.vj.xxv.q.ij.ita nos.de elec.vbi periculũ.§. ciuitas.sed prout dixit do.Papa Io.xxij.semel in consistorio.vniuersitas siue collegium non habent veram personam nec animam: quia nomina sunt iuris &quantũ ad rei veritatem cùm animam non habeant,delinquere non possunt neq; possunt puniri,cum non sint capaces pœnæ.Sed licet non habeant veram personam tamen habent personam fictam fictione iuris. Et ideo dicit lex quòd municipium,curia, & societas, vicem personæ sustinent. ff.de fideius.l.mortuo.& sic eadem fictione animam habent,& delinquere possunt & punire ea tamen pœna quæ posit cadere
8 in eis.† & ideo dicit Inn.quòd priuatur priuilegiis & sic capite minuitur,& sic sicut vera persona per mortem naturalem desineret esse quòd erat.sic & ista persona ficta per mortem ciuilem quæ est,vt priuetur priuilegijs vniuersitatis. vniuersitas desinit esse quod erat:quia à modo non erit vniuersitas,& quòd priuilegia possint reuocari,videtur cùm incipiant esse iniqua vel damnosa.ff.de vulg.& pu.l.ex facto.extrà de deci.suggestum. Et nõ potest esse magis iniquũ,quam si vtatur eo in contumeliam concedentis.sicut faciunt isti qui vtuntur eo priuilegio prædicando ad ruinam istius matris ecclesiæ quæ eos fuit semper gratiosissimè prosecuta & sic reddunt ei pro gratia,cõtumeliam,sicut mus in pera,& serpẽs in gremio,& ignis in sinu:de quibus extrà de iudę.& si iudæos.& sic indignos se fecerunt istis priuilegijs. & ideo eorum immunitate gaudere non debent.extrà de immu. eccle.c.fi.Frustra enim auxilium legis inuocat,qui in eam committit.extrà de vsu.c.quia frustra. quia improbabili temeritate id quòd non habet assumpsit.xxv.q.fi.c.sic decet.

ADNOTATIO. a ¶Posit accusari & puniri.Adde in hac materia videndum Phil.cor.in consi.ccxxiiij.incip.considerata forma. in quarto vol.& Bar.in.l.aut.§.se.ff.de pe.& adde quod vniuersitas potest commit tere dolum quando facit aliquid coadunato consilio & campanâ sonata: vt concludit Bar.in.l.hæredibus.§.sed municeps.ff.de dolo.

De iniurijs & damno dato extraor.ff.quod cuiusque vni.no.agi.

CONSILIVM LXVI.

1 *Vniuersitas non punitur ex delicto administratorum.*
2 *Vniuersitas potest agere vt fiat emenda subdito suo.*

1 ¶ An ex delicto administratorum vel præsidentium puniatur vniuersitas. ¶ Et videtur ꝙ sic.ff.ad mu.l. municeps. & de cõdi. &demon.l.municipibus.C.de aduo.diuer.iudi l.restituende.& hoc videtur tenere gl.ff.de reg.iu.l.aliud.§.refertur.&.ff. de dolo.l.ex dolo.§.sed an municeps. ¶ Sed contrarium videtur ea.l. §.de dolo autem decurionum.nam in generali mandato eis ab vniuersitate dato non veniunt illicita.ff.quæ in frau.cre.l. si pater.& de condi.inde.l.si procurator.§.fi.& no.Nico.de mat.in.d. l.si dolo.& videtur casus.ff.de magi.conue.l.j.in princi.& extrà de simo.veniẽs.&.c.dilectus.& de sen.excom graue.vbi ipsi præsidentes puniantur non tamen vniuersitas nisi mandaret,vel ratum haberet.vt ibi no.Inn.&.ff.de publi.l.j.§. dominus. ¶ † An pro iniuria facta vni de collegio posit collegiũ agere.Et videtur ꝙ non.ff.de re.di.in tantum.§.vniuersitatis. & de in ius vo.l. sed & si hac.l.§.qui manumittitur.& quod cuiusq; vni.l.sicut.Ita que certæ videntur personæ,quæ possent agere pro iniuria alteri facta:vt in.l.j.ff.de iniur.& ista non est de illis.Nec mater agit pro iniuria filij quia nõ habet in eum potestate.Nec agitur pro iniuria subditi extrà de priuile.c.autoritate.¶ In cõtrarium videtur.nam qui tangit membrum totum corpus tangit.ff.de fur. l.vulgaris canonizata.de pe.dist j.& ibi no.dico ꝙ cũ vniuersitas habeatur loco dominij:vt.ff.ad muni.l.de iure.&.C.de decu. l.generali.potest petere quòd fiat emenda subdito sui.xxiiij.qõ. ij.dominus.& no.extrà de sen.excom.l.si iudex.li.vj. Item si est talis actus in quo respiciat contumelia in ipsam vniuersitatem potest etiam agere nomine suo:vt in.d.l.ij.quod no.Host.de sen ten.excom.vt fame.& in summa eo.ti.§.sed qualiter hæc absolutio.facit extrà de foro compe.c.ij.&.c.diligenti.in fi.& de sentẽ. excom.cùm desideres.&.c.contingit quod ibi no.Inn.

De præbendis & de verborum significatione.

CONSILIVM LXVII.

1 *Si duo vel plures in parochiali ecclesia animarum curam sine cuiusq; commissione de antiqua consuetudine consueuerunt exercere,nullus intelligitur esse curatus.cum nu.seq.*

¶ Quæstio talis est.In aliquo episcopatu est talis consuetudo, quòd in singulis ecclesijs beneficialibus seu parochialibus instituantur duo clerici parochiales indeterminatè,non committendo expressè earum curam alicui & tamen quilibet istorum consueuit audire confessiones,baptizare, & cætera facere quæ spectant ad curam animarum.Ex hoc themate quæritur an quilibet istorum dicatur habere curam vel non,vt sic sciatur an in eis habeat locum.c.licet canon.de ele.lib.vj.&.c. de multa extrà de
1 præben.¶ † In quæstione ista de iure sic credo dicendum,quòd nullus istorum habet curam & sic in eis non habeant locum dictæ constitutiones,& hoc probatur sic.qui curam animarũ non habent dictis constitutionibus non ligantur:vt ex eis manifestè colligitur:sed nullus eorum habet curam:vt probabo ergo &c. Quod nullus istorum habeat curam sic probo. Matrimonium carnale & spirituale æquiparantur.extrà de transla.inter corporalia.sed ita est in carnali quòd vna sponsa duos sponsos eodẽ tempore habere nõ potest.extrà de spon.duo.c.j.ergo sic in spirituali erit quòd vna ecclesia quæ sponsa meritò nũcupatur. plures sponsos clericos qui eiusdem curã pariter eodem tempore habeant habere non potest.Videtur expressum extrà de præbẽ. cùm non ignores & melius.xxj.q.ij.sicut in vna.& ibi est casus: aliàs in vna ecclesia essent duo capita quòd esset monstrũ.extrà de offi.or.quia plerisq;.& si dicatur penes quẽ est,ergo erit cura: ego dicam quòd aut isti clerici faciunt collegium,& tunc penes collegium & non penes singulos.extrà de offi.or.irrefragabili.§. excessus ar.ff.de re.diui.in tantùm.§.vniuersitatis. Si nõ faciunt collegium:tunc erit penes archidiaconum vel superiorem. arg.
2 extrà de offi.or.c.j.† Nec ob.quòd isti clerici exercent officium curæ audiendo confessiones baptizando & alia quæ ad curam spectant exercẽdo:quia per hoc nõ dicuntur habere curam.ar. eorum quæ no.Inn.extrà de præben.de multa.in fi.ibi si autem
1 misteria &c.ita intelligit Archi.in sua additione.& ibi Host.Et non solùm quilibet eorum non habet curam per se vbi nulli expressè commissa est:imò etiam si alicui eorum cura temporaliter esset commissa per collegium vel superiorem adhuc non diceretur habere curam: secus si perpetuò esset sibi commissa per collegium vel superiorem,vel de cõsuetudine haberet:ita quòd ab ea sine causa remoueri non posset: quia tunc diceretur habere curam,& locum haberent in eo dictæ cõstitutiones:vt expressè no.Inn.in.c.cùm non ignores.de præben.& ibi Archi.in additione & clarius Hosti.& ita debet intelligi quod dicitur ꝙ in vna ecclesia vnus debet esse sacerdos sponsus & rector qui curã habeat. vij.q. j.in apibus.& melius in præalle.c.sicut vna.xxj.q. ij.ibi:sed vnum tantum modo habeat sacerdotem qui eã castè & sincerè regat:nõ tamen negatur quin plures clerici possint esse in vna ecclesia:vt ibi no.Io.maximè si patiantur eius facultates. vij.q.j.illud & ibi no.consiliũ Pet. hispani. ¶ Licet considerato themate propositę quęstionis probabiliter dici potest.c.de multa.&.c.licet canon.& pœnas in eis contentas locum non debere habere:sed tamen secundum earum mentem quæ magis cõsiderando fore videtur quã verba,locũ habent.præfertur enim intentio verbis.j.q.j.marchio.& extrà de ver.sig.c.in his. Certum est enim ꝙ prædicta.c.videntur solũ considerare & habere locũ in assumptis singulariter & suo nomine ad curã plebis ministrandũ,siue hoc obtineat de iure,siue de consuetudine vel statuto cũ his modis iurisdictio tam in spiritualibus,quã in temporalibus

acquiratur.extrà de fo.compe.c.cum contingat.& de elect.dudum.Cum igitur tales instituantur perpetuò & assumantur ad curam plebis suo nomine ministrandam vt in themate non immeritò posset dici dicta.c.& in eis contenta locum habere &obtinere penitus in eisdem.Verum propter euidentem & in tolerabilem iuris repugnantiam in præsenti quæstione contrariũ dicere cogor & adhæreo penitus Apulio qui primo allegauit, & credo ipsum veritatem tetigisse.Non est dubium quod dicta. c.locum habent in illis qui tanquã prælati suo nomine singulariter ad regimen parochialis ecclesiæ & populi assumantur.Cùm ergo vnius ecclesiæ sub vnius limitatione constitutæ duo prælati eodem & pari modo iurisdictionem spiritualem obtinentes de iure esse non valeant.xxj.q.j.sicut extrà de offi.or. quoniã. Nec posset de cõsuetudine obtineri cum iuri naturali ratio repugnet à quo consuetudo vincitur.vij.dist.per totum.& ita sentit Inno. extrà de fo.compe.cùm cõtingat.Nec prædictas decretales possumus ad alios extendere cùm sint pœnales.de pœni.dist.j.pene extrà de reg.iu.odia.† Habemus ergo concludere quòd sic instituti non instituuntur nec assumuntur tanquã prælati:sed sunt ibi vt perpetuò beneficiati.extrà de filijs presbyte.proposuit.& c.cõstitutus.& extrà de iure pa.postulastis.quibus beneficijs administratio curæ seu solũ ministerium est annexum non tamen ipsa cura quòd tamen fieri potest:vt no.Inn.& Host.de præbẽ. de multa in fi.& facit eo.titu.significatum &de filijs presby.propposuit.Et dicimus in talibus ecclesijs episcopum etiam prælatũ immediatum secundum ea quæ no.Host.extrà de fo.compe.c. cùm contingat.vbi dicit quòd in ecclesijs in quibus non reperitur prælatus episcopus erit ibi prælatus.& no.Archi.in prædicto.c.sicut vna.vbi determinat expressè quòd dicto.c.non habent locum in isto & hic credo verum consiliũ domini Gentilis licet in prædicta quæstione possit aliquis legistæ morem considerans,dicere non esse absonũ pluribus insolidum curam populi competere;sicut in pluribus tutoribus & curatoribus cura & tutela pupilli:& cura adulti.ff.de admi.tu.l.decreto.§.j.C.si vnus ex plu.tu.l.j.de auto. præstan.l.fi.Et pluribus magistratibus iurisdictio & cura populi:vt.ff.ad muni.l.magistratũ.& in omnibus incorporalibus quæ actiuè & passiuè,& pluribus debentur insolidum.Ex pluribus debentur & competunt:vt.ff. de re. iu. ea quæ in partes.& per hoc concluderem.c. licet canon. &.c. de multa.in proposita quæstione locũ habere.ar.ff. quod cum fal. tu.auto.l.ij.§.item hoc edictum.de assi.lib.l.j.§. quãuis. Attendentes etiam identitatem rationis,pro quo optimè facit.ff.de ritu nup.si quis tutor.in prin ij.responso.Tamen superius scribentium rationes & autoritates contrarium sentire cõpellunt:quoniam de his quibus fit mentio in thamate,nõ est cura sed exercitium tantũ iurisdictionis alteri competentis.ff.de offic.eius cui man.est iurisdi.l.j.§.qui mandatam.&.l.si prætor.& de iurisdic. om.iu.l.solent.inter hæc aũt multum refert.ar.ff.de euic.si vsum
4 fructum fundi.& quod no.extrà de loc.& condu.vestra.† Sicut refert aliquem esse ingenuum:& iura ingenuitatis habere: vt colligitur ex solutione duarum legum,quæ simul contradicere videntur.ff.de ritu nup.l.sciendum.de sta.ho.l.fi.& vtrobiq; no.cũ ergo.c.licet canon.& de multa sint pœnalia,non videntur ad casum de quo quæritur extendenda.Et hæc opinio bene cõfirmatur,extrà de ele.statutũ.lib.vj.Sed aliud est mors,& aliud est quod est loco mortis.ff.de ver.si.l.mortis.& ibi not.Et aliud est esse exemptum,& aliud priuilegia exemptionis habere.ar.extrà de priui.si Papa.&.c.volentes.& de ver.sig.veniens.lib.vj.& seruus,cui concessum est ius annulorum aureorum habet iura & priuilegia ingenuitatis,& tamen non est ingenuus.ff.de iur.annulo.aure.l.ij.& eo.titu.l.penul.& fi.Et aliud est religiosum esse & aliud priuilegia religiosorum habere.de sen.excommu.c.religioso.libro.vj.

De pignoribus & de verborum significatione.

CONSILIVM LXVIII.

Cùm dicitur idonea cautio,non sufficit hypotheca.

1 ¶ † Nomine cautiõis regulariter sola promissio intelligitur.C. de ver.sig.sancimus.& ibi per moder.Sed cũ adijcitur idonea intelligimus fideiussiones vel pignora.ff.man.l. mandato Titij.§. fi.de fideicom.li.l.ergo.§.adijci.Sed nunquid cùm dicit idonea, sufficit hypotheca,& videtur quòd sic:vt no.in.d.§.& videtur casus,C.de omni agro deser.l.quicunq;.lib.xj. Sed dicebat semel Papa in consistorio quòd non faciebat:quia ibi est speciale vbi dicit tex.quòd obligatis fundis idoneè caueat.sed non dicit, q̃ idonea cautio sit obligare fundos.facit.C.de fun.patrimo.l. quicunq; & de loca.prædio.ciuilium.l.j.lib.xj.Sed quod non suffi ciat facit quod text.dicit pignora. & pignus est quod transit ad creditorem,hypotheca quæ non transit.ff.de pig.ac.l. si rem.§. proprie.Et valde melius est possidere,quã à possidente petere. ff.de rei ven.l.is qui.Et minus dare fideiussores, quam pignora: quia licet prętorie stipulationes personas desiderent,vt.ff.de præto.stipu.l.prætorie.tamen si dantur pignora satisfit: quia plus videtur dare,vt ibi no.arg.ff.de col.bo.l.j.§.iubet.nam cùm tutius est incumbere pignori,quam agere in personam.institu. de ob. quæ ex delicto nascuntur.§.furti.arg.tamen contra.xxiij.q.fi.vt pridem.& quòd ibi no. & fideiussor est personaliter obligatus. ff.de ver.ob.l.stipulationum alie.&.C.de fideiuss.l. blanditus.& tamen melius est dare fideiussorem,quã hypothecam.C. de epi. & cle.l.omnes.§.in hac.& in auth. de san.epis.§.si quis autem.colla.ix.vbi datur priuilegium clericis quòd non dent fideiussores sed promittant cùm hypotheca.& videtur casus.ff.vt lega. nomine caueat.lege filio. Sic multominus est dare hypothecam, quam pignora, cum sit plus dare hypothecam quam fideiussores:sed contraria videtur reg.iuris plus cautionis est:sed dic, quòd ibi loquitur de pignore tamen contra ibi videtur sentire de hypotheca.De sufficienti cautiõne habetur,extrà de restitu.spo.ex transmissa.&.c.literas.de iureiur.ad nostram.de conuer.coniug.ex publico.de dolo & contu.c.actor.lib.vj.De idonea.de fideiusso.constitutus.de pigno.c.fi. de conse.dist.iiij.§.j. vt lite non contest.quoniam §.in alijs.De competenti.de senten. excom.solet.rectè casum habes.ff.de colla.bono.l.ij.§.casum secutum.ff.qui satis.cog.& notatur in.l. mandato titij.§.fin. & ibi no.de hoc plenè.

De maioritate & obedientia.

CONSILIVM LXIX.

1 *Imperatori omnes reges & principes non debent de iure sub esse,nec de iure positiuo.*

Et potestas regum fundatur vtroq; iure,sed Imperatoris nõ cum nu.seq.

1 Onsueuit.† dubitari,an omnes Reges & principes debeant de iure subesse imperatori.Et videtur quòd sic: mundi enim dns est.ff.ad legẽ rho.de iactu.l.de precario.oĩa enim sunt principis.C.de quadriennali præscriptione.l.bene à Zenone.ff.ne quid in lo. pub.l.j.§.si quis à principe.&.§.merito.Rem vnius põt alteri dare.ff.de rei vendi.l. item si verberatũ & de euic. luctus. Populus enim ei & in eum omne suum imperium & potestatem transtulit.insti.de iu.natu.§.sed quòd princi. C.de vete.iure enucle.l.j.§. cùm eum.ff.de ori.iu.l.ij.§.igitur.& eũ in dominũ elegit. Populus elegit principem apparet in saule.j.Reg.xx.c.viij. quæstio.j. Moyses.& ibi no.xciij.dist.legimus:sicut collegium siue capitulum prælatum.extrà de elect.c.j.&.c.cum ecclesia vulnerat. Necessarium enim fuit per vnum reipublicæ prouideri.ff.de origi. iu.l.ij.§.nouissime.vij.quæstio.j.in apibus. Nam multi de facili dissentiunt.ff. quod cuiusque vni.l.prima & si sunt multi erunt multa capita quasi monstrum.extrà de offic.or. quanto. Sub eo enim sunt omnes nationes.xj.q.j.§.hoc si quis.& totius orbis obtinet monarchiam.xxij.qõ.ij.futurum.Et merito,quia imperium à cælesti maiestate traditum est.C.de ve.iu.enu.l.j.in princi. Sacerdotium enim,& impium ex eod.fonte procedunt in auth. quomodo oporteat episcopos.§.j.& de nõ alie.& permu.§.si minus col.ij. Imperatorem enim Deus misit legem animatam in terris,in authen.de consulibus.§.fi.columna.iij.& ideo Deus de

cælo

cælo imperium constituit,vt difficilius legem imponat,& generi humano distribuat.in authen.de instr.cau.& fi.§.qui igitur col.vj.& sic cũ à deo fuerit institutũ imperiũ: quia nec potestas nisi à deo.extrà de homi.pro humani §.j. li.vj.qui ei resistit dei ordinationi resistit.xj.q.iii.qui resistit.Qui enim præceptũ imperatoris cõtemnit,sibijpsi iudicium acquirit & inter homines pœnas luit,& apud deum frontem non habebit.xj.q.iij.imperatores.omnia enim sibi licent & sua sunt vniuersa.xxiij.q.vij. cõuenior.Hoc etiam probatur in.c.per venerabilem. qui filij sint legi.vbi dicitur notabiliter quòd Rex Franciæ de facto nõ cognoscit superiorem.q.d. tamen de iure debet recognoscere, & habet autoritatem ecclesię quæ imperium à græcis transtulit in germanos.extrà de elect.venerabilem. & ibi not. & in pluribus alijs locis. Et de hispania quòd fuerit subiecta imperatori expressè habes.ff.de ori.iur.l.ij.§.quia. & ff.de interdi.& rele.l.relegatorum.§.inrerdicere.vbi respondit præsidi hispaniæ.& xj.q.j.§.hoc si quis. & dominus Iesus christus mandauit reddi quæ sunt cæsaris cæsari.Matthæi.xxij.c.& Inn.extrà de re iud.c.cum te.Et de hispania quòd fuerit subiecta romanis.j. Machab. viij. c.dicit.Commentator in historia scholastica quòd in vera monarchia requiruntur tria,potentia,sapientia,& diuinus cultus. & de hoc Ptolomeus in cronica.li.ix.c.xx. Et vt bene pateat &
2 clareat veritas oportet nos altius exordiri.† Et est sciendum,q̃ ius est vnum generale continens in se multas species.j.dist.§. est autem.&.c.generale ius,& aliud est diuinum,& aliud humanũ ea.dist.c.j.Ius autem diuinum continet & legem veterem & legem nouam.idest euãgeliorum. Et de lege veteri videtur quòd imperium non habeat potestatem.Nec inuenio quod imperator sit dominus.Ita enim processit imperium, cùm imperium romanorum inceperit à tempore quo populus in eum transtulit potestatem:vt in.d.l.ij.ff.de ori.iur.Deus qui cuncta creauit: vt habetur Gene.ij.c.dominus est omnium.vt in Psal.Domini est terra & plenitudo eius orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo. ipse à principio per seipsum rexit & iurisdictionem exercuit:sicut facto rem suam gubernat & regit & homini dedit præcepta & prohibitiones:vt Gene.ij.& ipsis transgredientibus & peccantibus pœnam imposuit in Gene.iij.Quia expulit eos de paradiso &per se puniuit & lamech.Gene.iiij.Et multos alios:tamen quia propter hominem tanta creauerat. Gene.j.ff. de vsu.in pecudum ea sibi concessit.vt in psal. Cælum cæli domino,terram autem dedit filijs homnium. & quia communio parit discordiam.ff.de leg.ij.l.cùm pater.§.dulcissimis. noluit q̃ occupanti concederentur:vt habetur Deuter.xiij.c.Quancunq;
3 terram calcauerit pes tuus tua sit.† & sic de.l. ista permissa fuerunt regna,vt apparet in Dauid saule salomone & pluribus alijs approbatis à deo extrà de sac.vnc.c.j.§.vnde in veteri.Vbi numerat aliquos reges vnctos de mãdato domini: vt dicitur Prouer. viij.c.per me reges regnant & in psalmo dicens:deus iudicium tuum regi da.& in pluribus locis fit mentio de regibus.Sed non inuenies de imperatore,quia nec illo tempore fuit imperium, sed postea per multa tempora incœpit. De lege noua siue de euangelica etiam nihil inuenio per quòd videatur imperium approbatum:licet fuerit post imperium. De regibus inuenio: vt habetur.j.Pet.ij.c. Deum timete regem honorificate. Et illud subditi estote omni potestati,siue regi tanquam prȩcellenti,siue ducibus tanquam ab eo missis.idem doc.extrà de maio. & obe. solite.Imò per christum omnes monarchiæ fuerunt destructæ, & etiam reprobatæ.Ipse enim est ille lapis sine manibus abscissus,qui statuam percussit in pedibus & contriuit.Per quam statuam illæ quatuor monarchiæ figurantur.scilicet. Assyriorum Persarum Græcorum & Romanorum,vt habetur Daniel.ij.c. & Io.chriso.Et est notãdum,quòd eam percussit pedibus: quia sicut pes est vltima pars corporis,sic romanorũ monarchia fuit vltima.Vnde illam videtur specialius reprobasse & meritò:quia omnes monarchiæ per violentiam & vsurpationem incœperũt. Dignum enim fuit,vt propter iniustitias suas regnum de gente in gentem transferretur.Ecclesiastes.x.c.Et factum est regnum huius mundi domini dei nostri & christi filij eius & regnat in secula.Apo.xj. Sibi enim data omnis est potestas in cælo & in terra.matth.vlti.c.vt impleatur illud Ezechiel. lxxxvij. Faciam eos gentem vnã & erit vnus rex omnibus imperijs,& nõ erunt vltra duæ gentes.vnde gl. Dani.ij.c.dicit quòd sicut à principio nil fortius romanorum imperio,sic in fine nil debilius inuenitur.non ob.illud Matth.xxij. Reddite quæ sunt cæsaris cæsari,
4 & quæ sunt dei deo.† Per quæ dicunt aliqui imperium esse approbatum à christo:quia nec iubet ei reddi omnia,sed quæ sua sunt.si ergo dicit omnia sua probat relatiuum enim,quę restringit.ar.C.de sum.tri.& fi.catho.l.j.ibi quos clementiæ nostræ.Et ideo cùm iudæi temptantes interrogarent eũ,si liceret dare censum cæsari,primò voluit videre nummisma.& cùm interrogarent cuius est hec imago & superscriptio & ipsi respondissent cę saris,tũc dicit.Reddite quæ sunt cæsaris cæsari, & quæ sunt dei deo.Imaginem enim suam iussit sibi reddi: vt habetur eo. c. & forte:vt scandalum euitaret sicut propter scandalum vitandum ipse soluit tributum.Matth.xvij.& xxviij.q.j.c.iam nunc.per q̃ satis colligitur monarchiam & dominum ipsum imperatorem per violentiam & tyrannidem obtinere. Nam cùm primo fuerunt ex permissione diuina occupata & distincta per patres nostros.& sic dicam & reges institui & aliqui autoritate dei: vt.s̃. dictum est.& habetur.j.dist.iusgentium non licuit imperatori ea dominis suis auferre,& sibi appropriare:prohibente hoc lege naturali & diuina,quæ habet quòd tibi non vis fieri alteri nõ facias.matth.vij.j.dist.ius humanum.Nec licuit transgredi terminos,quos posuerunt patres nostri. Prouer. xxij.c.in fin. & extrà de sepul.c.j.in fi.qui terram diuiserant:vt apparet in Abraam & loth.vt supradictum est. Et inter præcepta domini indistinctè dicitur non concupisces rem proximi tui.Exod.xx.capi.in quo omnis rapina & violentia prohibetur. xiiij. quæstione.v. pœnale.& sic cum peccauerit ea illicitè occupando,& non dimittitur peccatum,nisi restituatur ablatum.extrà de regu.iur. peccatum. xiiij. quæstio. vj.cum res.& sic teneatur ad restitutionem potest sibi dici quòd dolo facit:quia petit quòd restituturus est: imò nec possessio nec detentatio debet sibi restitui, etiam si constaret eum possedisse & spoliatum fuisse,cum non solùm sit prę sumptio iuris contra eum:sed quòd ea occupauit iniustè, & sic non esset sibi restitutio facienda.extrà de resti.spo.ad decimas. libro.vj.Imò est notorium iuris quòd in legibus suis continetur quod per violentiam habuit:vt .s̃. &.infrà patebit.¶ †Modò est videndum,an possit se probare dominum de iure humano.Et iuris humani quoad hoc plures sunt species.Quia est ius naturale primæuum, & ius gentium: & ius ciuile, & etiam ius canonicum.ff.de iust.& iure.l.j.§ pen.& fi.&.l.ius ciuile.iij. distin.in princip.Et de iure naturali primæuo,nec sunt regna nec imperium:quia idem ius consistit in his,quæ omnibus animalibus tam rationalibus,quam irrationalibus communia sunt,vt est maris & fœminæ coniunctio,& liberorum procreatio.ff. de iusti.& iure.l.j §.ius naturale.De iure gentium quod etiam naturale vocatur,insti.de re.diui.§.singulorum.quia naturali ratione est introductum.j.distin.ius naturale. quæ in nullius bonis sunt occupanti conceduntur.ff.de acqui.re.do. quæ enim. j. distin.ius naturale.insti.de re.diui §.quòd enim.cum ad vtilitatem homnium deus cuncta creauit.ff.de vsur.l. in pecudum. & de iure isto per occupationem distincta sunt dominia,& regna condita.ff.de iust,& iu.l.ex hoc iure.Et sic cùm de iure isto sint reges,& imperatores solum fuerunt de iure ciuili:quia per populum romanum:vt infrà patebit Reges iustiorem titulũ habent, cùm à iure quodammodo naturali(quod diuina prouidentia constitutum est)semper firmum atq; immutabile perseuerat. in stitu.de iu.natu.§.quod vero.& antiquiorem. instit.de re.diui.§. singulorum.&.ff.de acquire.re.domi.l. prima.§.& quia de iure ciuili.Et sciendum quòd ius ciuile dicitur ius proprium cuiuslibet ciuitatis.ff.de acquiren.rer.do,l.prima.§. primo.ff. de iusti.& iure.in.l.omnes.† Sed cùm simpliciter ius ciuile dicimus
6 ius romanorum,per excellentiam intelligimus.instit.u.de iure. na.§.sed quoties.sed si ius cuiuslibet ciuitatis consideremus,de illo non est dubium: quia multæ ciuitates & reges fecerunt leges & constitutiones, quod non subessent imperatori, & scio quòd inter aliàs hispani fecerunt vnam quòd quicunque allega-

Consilium LXIX.

ret.l.imperatoris in iudicio capite puniatur.Si cõsideremus ius ciuile romanorum,quod diuiditur in sex species. scilicet leges plebescita, senatusconsulta, principum placita, magistratuum edictum,& responsa prudentum.insti.de iure na.§. scriptum.& ff.de iust.& iu.l.ius autem ciuile.quę omnia ab ipso populo vel imperatore receperunt autoritatem.C.de legi.l.fin.&.ff.eo.non ambigitur.& quod ibi no.&.ff.de ori.iur.l.ij.§.exactis.De isto si volumus de facili nos possumus expedire:quia non debet credi illis quorum repellerentur autoritates.extrà de hære.fraternitatis.& de testi.licet ex quadam.nec plus debet credi mortuę voci principis,quàm viuæ:leges enim sunt mortuæ voces principis, ipse autem est viua vox.in auth.de consulibus.§.fin.col. iiij.& sic cùm populo romano vel etiam imperatori(si hoc dicerent) nõ crederetur:quia in facto proprio in quo nullus idoneus testis inuenitur.ff.de test.l.nullus.& iustè posset sibi dici cur de teipso testimonium perhibes:& testimonium tuum verum nõ est. mul tòminus crederetur legibus vel scripturis suis. vt in præalleg.c. fraternitatis.&.c.licet ex quadam.† Sed vt clarius pateat iustitia nostra etiam secundum.ll.suas possumus nos defendere,& eum ex suis codicibus conuincemus.xlv.dist.qui sinceram.Nam aut ipse voluit agere petitorio aut possessorio,si petitorio debet se probare dominum de iuregentium vel ciuili.ff.de rei vendi.l.in rem actio.Videndum est ergo qualiter acquisiuit dominium. & ipse allegat quod habet causam à populo qui ei concesit & in eum transtulit omnem imperij potestatem.Item quia omnes prouincias occupauit ab hostibus imperij.& sic per istud bellũ factę fuerunt suę.ff.de.ca.& postli.reuer.l.postliminium.&.l.hostes. ¶ Ad primum respondetur sic quòd populus non potuit plus iuris conferre in eum,quàm habuit.ff.de acqui.re.do.l.traditio.ff.de re.iu.l.aliud absurdum. sed populus non habuit de iure dominium super aliàs nationes,ergo nec ipse.Et quod populus non habuit de iure licet pars sua debeat hoc probare.& ni si probet sequi debeat absolutio etiam si possidens non sit dominus.C.de rei ven.l.res alienas.tamen quia notorium in iure est populum iniustè &violenter detinuisse dominium assumamus onus probationis.ff.de prob.l.circa. Et ideo videamus qualiter populus habuit dominium mundi & iurisdictionem. Certum est quòd ciuitas romana ædificata fuit per Romulum & Remũ qui erant fratres & fuerunt reges.ff.de ori.iur.l.j.in princ.& no. de re.di.l.fin.& qui iurisdictionem habuerunt:& imperauerunt vt eisdem legibus habetur.Imò & vnus interfecit alium, qui cõtra suum fecit interdictum:vt in.d.l.fi.&.vij.quæsti.j.in apibus. Et de iure videntur habuisse iurisdictionem,cùm locum ædificauerunt & sic dictum est in authen.de quæstore.§. si verò forsan.Et sic expellendo reges,qui erant eorum domini,& constituendo alium dominum siue principem,iram dei videntur contra se prouocasse.vij.quæstio.j.deniq; & sic nec dominium nec iurisdictionem possunt se dicere habere de iure. Nam ius dicitur quid iustum.j.dist.ius naturale & quod ipsi expulerunt dominum suum non fuit iustum,nec licitum:&sic non potuerunt in imperatorem transferre quod non habebant.† Nec præscriptione possent se iuuare ipsi,nec successores sui:quia omnes malam fidem habuerunt.Nec ob.si dicatur quòd qui in alterius locum succedit iustam causam ignorantiæ videtur habere. ff.de re.iu.qui in alterius:quia hoc esset verum vbi ageretur de ignorantia facti,sed cum hoc constet de violentia per iura:vt in iuribus.ꝛ.alleg.& iura sint certa.ff.de iur.& facti igno.l.j.in omni tẽpore potius est hic ignorantia iuris,quàm facti,quæ in præscriptionibus non prodest.ff.de vsuca.l.nunquam & de iur. & fac. igno.l.iuris ignorantia imò omnes videntur esse successores vitiorum & culpæ.ff.de diuer.& tempo.præscrip.l. cùm hæres. & de fruc.& lit.expẽ.l.ij.nec potest se iuuare ex longissima præscriptione,quæ videtur secundum leges procedere etiam cum mala fide:quia ex illa solùm datur retentio siue exceptio,sed si res ad alium peruenerit non potest eam petere. C.de præscrip.xxx.an. l.si quis emptionis.Et si dicatur quòd mala fide præscribens agit contra violẽtum etiam dominum:vt ea.l.§.sed hæc.Respondeo quòd.§.ille loquitur de violentia illicita & iniusta:sed hic fuit licita:quia à iure permissa. Nã cùm essent sarraceni & alij hostes populi rõmani & imperatores licitè potuerunt per violentiam occupare nõ sua,& fuissent facta sua:vt in.l.postliminium. &.l. hostes multò ergo magis potuerunt occupare sua. & si nos acquisiuimus ab hostibus eorum non tenemur eis restituere. nec ob.ff.de capti.& postli.re.si captiuus:quia tempore quo acquisiuimus non eramus ei subditi nec recognoscebamus eum dominum.xxiij.quæstio.v.sciant & eam sine adiutorio eius proprio sanguine cum multis laboribus & periculis & expensis acquisiuimus.vt not.lxiij.dist. Adrianus & cùm ipse dicat quòd per arma imperium suum muniuit.de iustiniano codi. confirman.l. j.† Certè melius & iustius hoc possunt dicere hispani qui per arma terram illam ab infidelibus acquisiuerunt.Non ob.quod dicitur quòd est mundi dominus:quia alibi fatetur ipse quòd multi erant qui non erant subditi quorum aliqui erant hostes aliqui fœderati,alij reges alij amici.ff.de.ca.& postli.reuer.l. & postliminum.&.C.de sum.trini.l.cunctos.& de commer. & mercato l.mercatores.& quod ibi not.& in proœmi.ff.in prin.ibi omne rei nostræ &c.& de nouo codi.confir.l.j.in fin.ibi nostro subiectas imperio.& ibi Alber.pa.† Nec ob.quod dicit quòd imperium fuit à deo constitutum:[a] quia hoc ego non inuenio per legem nouam neque veterem.Et fortè debet intelligi partem nisi tradita tibi esset desuper.Et cùm benedictus deus:nos gaudeamus commodo possessionis & libertatis.ff.de rei ven.l.is qui.& à tanto tempore cuius non extat memoria in contrarium etiam ad defensionem nostram possumus plures exceptiones oppone re,& contrarias.ff.de excep.l. nemo & ideo possumus allegare except.quæ in casu isto sufficerent.C.de sun.patrimo.l.fin.ff. de censi.l.forma.no.C.de præscrip.xxx.an.l.comperijt.& no.in.c. adrianus.lxiij.dist licet non probet exceptio sufficit probare de tempore.ff.de vsur.l.cùm de in rem verso.& de doli excep. l.ij. §.j.Præterea possunt dicere quòd infideles qui terram habuerũt conuersi sunt ad fidem & sic dominium in iurisdictionem retinuerunt:vt dicit Inn.extrà de voto quòd super his. Et licet iura subiectionis non possint præscribi à priuato:vt in.l. comperijt. C.de præscrip.xxx.an.possunt ab alia ciuitate vel principe præscribi.vt no.Arch.xvj.quæstio.iij.c.placuit.non ob.quod de iure canonico dicitur quòd ecclesia à græcis imperium transtulit in germanos.extrà de elect.venerabilem:quia ex hoc non probatur quòd imperator sit dominus mundi,nec quòd ecclesia plus iuris sibi concesserit ex ista concesione, quàm antea habuerit: quia per confirmationem non tribuitur plus iuris.extrà de confir.vti.c.j.&.ij.nõ ob.quod in apibus vnus est princeps:quia nec ego dico quod in vno regno sunt duo reges,sed in quolibet regno vnus rex.Nec hoc probat dictum.c.imò permittit:nã vnus apes non est rex omnium apum de mundo.Imò in quolibet vase est vnus rex.Nec omnes grues de mũdo sequuntur vnam, sed vna congregatio sequitur vnam,& alia aliam.Sic etiam in quolibet regno erit vnus rex & tamen quandoq; fuerunt duo imperatores.ff.de pac.l.imperatores.† Nec ob.quod dicitur imperatori licere omnia & ipsius esse vniuersa.xxiij.quæstio. viij. conuenior.quia illa erat allegatio partis:vt ibi patet.Nec ob.viij.di. quo iure,vbi dicitur quòd iura humana imperatorũ sunt: quia non solius imperatoris, imò etiam regum: vt probatur statim in eo.c.ibi per imperatores & reges seculi.ibi per iura regũ possidentur possessiones.† Non ob.quod dicitur quòd habuit per electionem populi & principes per electionem assumuntur apparet in Sau.j.Reg.c.ix.&.viij.quęst.j.Moy.& ibi no.quia non omnes principes assumuntur per electionem:quia aliqui per successionem.vij.quæstio.j.deniq; & ibi no.extrà de sup.neg. præla.grandi.li.vj.& ibi per Inn.& Archi.Et posito quod de rigore iuris deberet eligi:non tamen illa iura probant quòd vnus populus possit eligere principem,qui dominetur toti mũdo:quia posito hoc qđ possit sibi eligere dominũ,nõ tamẽ per hoc sequitur q̃ possit alijs eligere dominũ.Vnde potestates habuerunt ortũ.vide in sum.col.ij.parte.c.j.nec obst.qđ dicitur quod sub eo sunt omnes nationes.xj.quæstio.j.§.hoc si quis. quia illud est dictum Gratiani,qui refert imperatorem carolum sic dixisse. nec ob.illud quod dicitur totius mundi obtinet monarchiam.xxij. quæstio.ij.facturã.nam ibi dicitur quòd principes romani qui

totius

totius orbis monarchiam tenebant.& hoc non negatur quin tenuerint,sed negatur quòd iustè tenuerint,nam & persę & Siri & Græci tenuerunt & tamen non sunt nunc domini. Nec omnis qui tenet est dominus nec etiam possidens.C. de proba.l. cùm res.& ibi no.Non ob.xj.q.iij.§. imperatores. vbi videtur dicere quòd qui præceptum imperatoris contemnit iudicium sibi acquirit.& inter hostes pœnam luit, & apud deum frontem non habebit.quia non loquitur tantum in imperatore,sed in alio quolibet principe veritatem iubente.Et probatur per id quod sequitur,qui facere voluerit quod ei per cor regis ipsa veritas iusserit.Cor enim regis in manu dei est,& vbi voluerit inclinabit illud:vt in epistola inter claras.&sic intelligitur.c.qui resistit.&.c. quæritur.non ob.c.per venerabilem vbi dicitur quod Rex Franciæ de facto non recognoscat superiorem:quia nec de facto nec etiam de iure:vt patet per supradicta.Non ob.d.gl.quia eorum dicta,licet sint rationabilia,non sunt autorizabilia.ix.di.deniq;. xj.q.iij.nolite.& ibi archi.& quod no.ff.de offi.præsid. sed licet maximè quia subditi imperatoris:vt apparet in Ioanne,qui erat theutonicus & alij italici. Sed hispani notauerunt contra.lxiij. dist.adri.& Vincen.& Ioānes de deo.extrà de dona.inter vir.& vxo.c.& si necesse.

ADDITIO.a ¶Imperium fuit à deo constitutum.Nunquid imperium processerit à deo & ab ecclesia.vide Alexand.in consi.xxiiij.incipi. ponderatis his col.fi.ad fi.in.v.volu.&adde quòd imperator est dominus totius mundi respectu vniuersi,non respectu rerum singularium personarum:nisi quo ad protectionem,vt no.gl.& Bar.in proœ.fforū.in prin. & per Bar.in.l.j.§.per hanc.ff.de rei ven.& in extraua.ad reprimendam. in verbo totius orbis.& Ang.in.l.bene à Zenone.C.de quadri.præscri.& Bal.in.l.cunctos populos.in prin.C.de sum.tri.& fide ca.sequitur Alex. in consi.ccxviij.inci.in causa & lite col.fi.ver.vnde videmus.in.ij.vol. & nunquid duo possint esse simul imperatores eodem tempore,vide omino.d.Iaso.in.l.licet imperator in primo not.ff.de leg.j. vnum tamen non omitto quòd electus in imperatorem si nondum est coronatus eius rescripta non valent:vt firmat idem.d.Iaso.post alios quos refert in.l.quamuis in primo no.C.de inof.test.nec est imperator ante coronationem sed rex romanorum:vt expressè dicit Bar.in prima const.fforum.ad fi.per tex.in c.venerabilem.de elect.& adde Saly.in.l.deprecatio & ibi dixit in apostil.ad ipsum.ff.ad.l.rho.de iactu.

De maio.& obedien.vel de treu.& pace. extraordi.ff.de capti.& postli.reuer.

CONSILIVM LXX.

1 *Principes non recognoscentes dominum saltem de facto possunt sibi in dicere bellum de iure fori:sed si vnus recognoscit superiorem, ille non potest sine auctoritate superioris indicere:Si vero alter qui vult indicere non recognoscit debet petere à superiori alterius,vt faciat iustitiā de eo,& de iure poli consideratur causa & voluntas.*

1 AN principes nō recognoscentes† dominum saltem de facto,possint sibi bellum indicere,ita quòd occupata per eos efficiantur sua:& homines serui.Dic quòd aut quærimus de iure fori aut de iure poli:si de iure fori videtur quòd sic posset aut nullus recognoscit superiorem aut alter sic:si nullus videtur quòd sic:quia non est per quem consequatur iustitiam.arg.C.de iudæ.l.nullus.ff.quæ in frau.cre.l. ait prætor.§.si debitorem.xxiij.q.ij.dominus no.Inn.extrà de resti. spo.omni.& ibi Host. nam & omnes de iure subsunt imperio, & tamen qui se constituunt hostes imperij possunt indicere bellum imperatori,& quæ occupant sua sunt.ff.de capti. & postli. reuer.l.postliminium.&.l.hostes. Si alter habet superiorem, & tunc indicens bellum alteri non videtur quod possit sine autoritate superioris:vt nota.Innocensius in.d.capi.olim facit.C. vt armo.vsus.l.j.libr.xj.aut ille,cui indicitur: & tunc dominus eius videtur primo requirendus,vt faciat iustitiam:vt in.d.c.dominus.de iure poli credo considerari causam & voluntatem.xx inj.q.j. quid culpatur.

De treug.& pace.extraodinariæ.ff.de capti. & postli.reuer.

CONSILIVM LXXI.

1 *Bellum nisi sit iustum christianus non potest sine peccato,ad defensionem suam vti auxilio pro parte sua.cum nu.seq.*

NVnquid christianus possit sine peccato ad defensionem suam vti auxilio siue adiutorio infideliū,& videtur quod sic. nam quòd quis ad tutelam sui corporis fecerit iure feciſſe existimatur.ff de iust.& iur.l.vt vim maximè si se aliter tueri non potest.ff.ad.l. aquil.l. scientiam.§. qui cùm aliter.vel si iustè timet quod se aliter tueri nō potest eo. titu.l.si quis fumo. Inde est quòd in periculo vitę constitutio ignoscitur,non solùm si aggressorem occidat,sed etiam si alium etiam nō socium.C.ad.l.cor.de sica.l.ij.&.l.is qui aggressorem. & ibi not. ar.ff.ad.l.aquil.quemadmodum.§.idem Labeo.& de incen.rui.nau.l.iij.§.quod ait arg.ff.de bo.lib.qui cùm maior.§.
2 si libertus.† Ignoscendum enim est illi,qui qualitercunque sanguinem suum redimere voluit.ff.de bo.eo.qui mor.sibi consci. l.j.in fi.nec solùm cum infidelibus & dolosis possumus inimicos impugnare,sed per dolum.xxij.q.ij.vtilem.&.xxiij.q.ij.dominus.ff.de capti.& postli.re.l.nihil interest. nam & canes in ecclesia propter pacem ecclesiæ toleramus.xxij.q.iiij.quidā.exemplo domini qui cum malis quandoq; facit vindictam. xxij. qō. v.§.hic notādum.Nam sicut videmus econtra quòd in bello iusto fideles obediunt:& iuuant infideles.xj.q.iij.iulianus.xxiij.q. j.§.ordo.& ad defensionem fructuum vtimur arte mathematica C.de mathema.l.eorum.cùm tamen sit vtroq; testamento prohibita.& Paulus,vt ad sui defensionem prouocaret phariseos, dixit se phariseum.Actuū.xxiij.& petijt à præside milites quorum auxilio seruaretur illæsus.xxiij.q.iiij.§. sex in fi.&c.maximianus & macha.qui fuerūt viri sancti & pugiles fidei inierunt pactum cum romanis vt mutuo se iuuarent:vt.j.Mach.viij.c.& tamen romani erant pagani. & Abraam confœderauit se cùm scholes,& eos secum duxit ad bellum,& tamen non erant de lege sua.Gen.xiij.c.& mach.v.c.&tempore necessitatis communicamus excommunicatis.& Salomo. modo ligna pro ædificando templo recepit ab infidelibus. ¶ In contrarium videtur iuxta illud Paralipo.xix.Impio præbes auxilium:& his qui dominum oderunt amicitia iungeris.Et rex hierusulem fuit per prophetam reprehensus:quia voluit se iuuare cum regibus Israel. xxxvij.&.xxij.qō.iij.c.j.&.c.sex.&.c. maximianus. ¶ † Sed ad primum respondetur,quòd ibi bellum fuit iniustum. Et ad secundum,quia illi de israel volebant inducere eos de iudæa & hierusalem ad adorandum vitulos aureos.xxiij.qō.iij.sex.&.c.seq. &.xxiij.dist.c.j.Inter malos procuranda est diuisio & dissensio. nam vt dicit beatus Greg.in moralibus sicut noxium est si vnitas desit bonis, sic est pernicioſum si non desit malis peruersos quippe vnitas corroborat dum concordat:&tanto magis incorrigibiles,quanto vnanimes facit.& ideo si ille paulus se phariseum dixit & diuisio facta est inter phariseos & saduceos& liberationem consecutus est.Actuum.xxiij.ibi dicit gl.quòd sicut vnitas bonorum vtilis est.sic malorum vnitas semper bonis nociua est.Et propter tales saluator.Luc.xij.dicit,quòd non venit pacē dare in terra,sed separationem.vnde Isaiæ.xlviij. Dissolue colligationes impietatis & fasciculos deprimentes. etiam inter hostes discordias procurare tam sapientis est ducis dantis communiter:vt vult dicere Vegetius de re militari in.c.x.& de hoc Isidorus in li.de summo bo.lxviij.c.de malorum concordia.

De iudæis & sarracenis.

CONSILIVM LXXII.

1 *Bellum illicitum nō est contra sarracenos hispaniæ,etiam si velint viuere in pace;quia terras christianorum possident.*

2 *Item papa potest indicere vel imponere decimam pro tam pio opere.*

3 *Et quod dominium terrarum hodie non sit apud eos, & vnde venerunt sarraceni.cum seq.*

Consilium LXXIII.

1 AN contra †sarracenos hispaniæ sit bellum licitum. ¶ Et videtur quòd eis volentibus in pace & quiete viuere nõ sit molestia inferenda. C. de paga. l. christianus. pro hoc facit quòd no. Ioñ. extrà de voto quòd super his: quia nõ est quis compellendus ad fidem. extrà de iudæ. c. sicut. xxiij. q. j. fidem. xlv. di. de iudæis. &. c. qui sincera. xxiij. q. iiij. c. pe. Et sic contra persequentes tantùm: videtur posse indici bellũ. ar. xxiij. q. fin. dispar. Et pro hoc quod dicit apostolus ad Roma. vobis iam vltra bella non esse carnalia peragenda. xxiij. q. j. in fi. & ibi nota. Archi. & Malachiæ. j. ab ortu inquit solis vsq; ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sanctificatus, & offertur nomini meo oblatio mũda. & de hoc in cronica Ptolomei in prologo. & illud, constitues eos principes super omnem terram. Nec eorum potestas fuit arctata vel limitata, sed dilatata & ampliata. Et excessit ab ortu vsq; ad occasum, & à mari vsq; ad mare, & à flumine vsq; ad finem orbis terrarum. Et illud filium, quem cõstituit hæredem vniuersorum. de hoc etiam Odo. in sermone natalis domini. xv. fo. & ibi Reges peccent in recipiendo ab eis tributum, & dando eis pacem. & in fo. xx. quod fortè per sexcentos annos oriens & occidens seruierunt christo, vsq; ad tempus machometi. Sed quòd cõtra sarracenos illos bellum sit licitum probatur sic: quia aut ipsi impugnant christianos: & tunc nõ est dubium: vt in. c. dispar. Nam tunc licitum est vim vi repellere. Nam quod quis ad defensionem sui facit iustè fecisse æstimatur. de iusti. & iu. l. vt vim. & ad. l. aquil. l. scientiam. §. qui cùm aliter. extrà de sen. excommu. c. si vero. Aut ipsi non impugnant: & ad huc dico quòd bellum debet eis inferri: quia verisimile est quod quandocunq; ipsi opportunitatem habebunt, oppugnabunt & persequentur christianos & ecclesiam. nam hæc videntur eis naturaliter inesse. Vnde dicit magister in scolastica historia. j. c. de fuga agni. quòd illud quod scribitur Gene. xvj. De patre eorum Ismael à quo ipsi descendunt. no. extrà de iude. & sarra. c. & si iudæos. Scilicet manus eius contra omnes, & manus eorum cõtra eum in regione fratrum suorum tentoria, verificatur in sarracenis qui de genere suo descendunt. nã ipsi pugnant contra omnes & omnes pugnant contra eos, & ideo licet modo sint in pace: quia fortè non vident se posse nocere: quia tamen verisimile eis videretur quod in futurum pacem perturbabunt non est eis indulgendum. xxiij. q. j. noli. in fi. Et præsuppositio quòd nunc & in futurum vellent omnem pacem adhuc dico quod bellum est
2 iustum & licitum. † Nam tota illa prouincia hispaniæ fuit christianorum, & fuerũt ibi ecclesiæ monasteria, & alia pia loca, vbi laudabatur & colebatur christus, & suberant istæ sanctæ ecclesiæ, & isti sarraceni violenter occupauerunt eam nos spoliando permissione diuina propter peccata nostra. lvj. dist. si gens anglorũ, quæ licet pro maiori parte sit recuperata. vt no. lxiij. dist. Adrianus. adhuc tamen tenent partem, & sic cùm nos agamus ad recuperationem patriæ qua sumus per violentiam spoliati: licitum est bellum: vt in. c. dispar. & hoc debet iudicari defensio, & non inuasio. ar. C. vnde vi. l. j. quia quod quis ob defensionem suam facit iustè fecisse æstimatur: vt in. l. præalle. scientiã. & hoc etiã tenuit Inn. in. c. quod super his. quòd vbi terra fuerit aliquo
3 tempore christianorum quòd bellum sit licitum. † Ipse tamen magis strictè locutus est in materia ista. nam tenet quòd iurisdictio & dominium non possit hodie esse penes infideles. Host. tamen tenet contrarium. Et salua veritate. videtur quòd opi. Host. sit verior. nam ratio Inn. videtur habere locũ in omni terra quæ hodie à sarracenis possideatur. nõ enim est locus: vbi nomẽ christiani nõ fuerit laudatum & cultum. Vnde de apostolis legimus quòd in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorũ. xix. dist. ita dominus. & ipse saluator dixit discipulis suis eritis mihi testes in omni iudæa & samaria, & vsq; ad vltimum terræ. xl. dist. æstimat. & pro hoc. xxj. dist. in nouo. De christo enim verificatur: quòd omnes reges terræ adorabunt eũ & omnes gentes seruient ei. xxiij. qõ. viij. displicet. & ideo dicit Host. q; hodie nõ est iurisdictio, nec dominium, nec honor, nec potestas penes infideles: nam per aduentum christi trãslata sunt in christianos. transfertur enim regnum de gente in gentem: propter iniustitias suas. xxiij. q. fi. c. si de rebus. omnia enim subiecta sunt christo oues & boues & pecora cãpi. vt habetur in psalmo. viij. vbi dicit gl. q; omnia dixit: quia nec cælestia nec terrena dimisit. ar. xix. di. si romanorum. Per oues enim intelligimus christianos. quorum tempore saluator dicit se esse pastorem, & pastor bonus: quia animam suam ponit pro ouibus suis. Matth. x. &. xxiij. q. iiij. tres. Inter personas has commisit petro, & eius successoribus pascendas, & monẽdas, & ampliandas. viij. q. j. in scripturis. Sed per boues & pecora campi intelligimus sarracenos, qui tanquã bestiæ ratione carentes relicto deo vero colunt idola, & vide in frumẽto in verbo sarracenis. Et sarraceni ad literã vocãtur bestiæ: quia & Ismael pater eorũ vocatus est à domino onager. & fuit ratio: vt dicit merodius: quia futurum erat quòd qui de genere suo descenderent omnem bestiarum rabiẽ supergrederentur, & mansuetarum numerus contereretur ab eis. in sacris enim locis dicit ipse. Iugulabunt sacerdotes, & ibidem cum mulieribus dormient, & ad sepulchra sanctorum iumenta alligabunt. & hoc propter peccata christianorum, vt hæc narrat magister in historia scolastica in prędicta figura agar. Et verè oẽm hanc seuitiam, permittente deo, ipsi experti sunt in illa prouincia. ar. vj. q. j. sciscitaris. Et licet istæ bestiæ quo ad pastum petro non videantur cõmissæ sunt, tamen pedibus eius subiectæ quo ad dominium & potestatem. Vnde de ecclesia intelligitur illud quod Abraam dicit Sarræ vxori suæ conquerenti de illa maledicta ancilla: quæ eam contennebat. Ecce inquit ancilla tua in manu tua, vtere ea: vt legitur Gene. xvj. ca. per sarram enim ista sancta catholica ecclesia significatur. Per agar ancillam illa maledicta secta machometti quæ ab ea traxit originem. xxiij. q. iij. quando &. c. si ecclesia. Vtatur ergo ista sancta ecclesia, quæ per sarrã significatur ista maledicta ancilla vt fuit vsa illa beata sarra eam affligẽdo: vt in prędicto. c. si ecclesia. Vtatur etiam vt prę cepit dominus eijciendo & expellendo eam & filios eius ab hæreditate & possessione, ne partem habeãt cum filijs liberis. xxij. q. iiij. recurrat. &. c. dixit sarra. &. c. dicat Nam cũ sint filij ancillę & sic serui nam partus sequitur ventrẽ. ff. de statu ho. l. in seruorum. imò serui à domino reprobati: vt extrà de iudæ. c. & si iudęos. non sunt capaces iurisdictionis, dominij, vel honoris. ff. de iudi. l. cùm pretor. & de arbi. l. parui. §. sed si seruum. & de acqui. re. do. liber homo. Et sic cùm bellum istud tendat ad defensionem fidei, & recuperationem illius terræ qua fuimus spoliati, & in qua colebatur christus, & sic ad ampliationem fidei & eiectionem istius maledictæ ancillæ & filiorum eius, nulli venit in dubium, quin sit licitum, & ideo ista sancta ecclesia & prædicatores nostri semper approbauerunt istam guerram, inducendo & hortando reges illos ad istam guerram, & concedendo eis multa subsidia spiritualia & temporalia, & non sine causa: quia consilium generale videtur æquare meritò facientes guerrã istam & hierosolimam. xxiij. q. fi. pessimam. in fi. & facit q; no. Arch. xxiij. q. j. si de rebus sex. † Et q; decimæ concedantur pro actu tam
4 pie facit: quia per hoc cõmunis vtilitas procuratur. tam clericorum, quam laicorum & ecclesiarum ergo non est inconueniens si cõtribuant in onere. ar. ff. ad. l. rho. de iactu. l. ij. §. æquissimum. Item quia pro redemptione captiuorũ, etiam res sacratæ, & sanctæ debent vendi. C. de sac. ec. l. sancimus. xij. q. ij. sicut. &. c. aurum. Hoc autem agitur, vt hoc redimantur captiui & etiam ecclesiæ quæ per eos tenentur occupatæ & aliæ defendantur, in quibus melius est ante tempus occurrere, quã post &c. C. quib. cau. in inte. resti. non est necess. l. fi.

De pœnitentijs & remissionibus.

CONSILIVM LXXIII.

1 *Indulgentiarum literas si prælatus concessit pro opere quod fit extra suã diocesim sine licentia illius episcopi in cuius diocesi sit indulgentia non prodest subdito concedentis.*

2 *Item de intellectu. c. nostro. de pœ. & remiss. & aliorũ multorum iurium dicentium, quòd extra territorium ius dicenti nõ pareatur impunè. vel econuerso. cum nu. seq.*

Quæritur

1 QVæritur. † si prælatus concedit literas indulgẽtiarũ,pro opere quòd fit extra suam dioce.absq; licentia vel consensu illius episcopi in cuius dioce.fit opus:an talis indulgentia prosit subdito concedentis. Et videtur quòd sic:quia dare indulgẽtias est quodam modo de voluntaria iurisdictione,& talia possunt extra territorium exerceri.si de adop.emancipari.& de offi.procon.l.ij. Præterea hæc videtur donatio,quæ videtur posse extra territorium exerceri,sicut dicimus in collatione beneficiorum,quę potest extra territorium exerceri.ar.extrà de app.qua fronte & no.Inn.extrà de of.leg. nouit. Præterea est absolutio à pœna,quæ videtur posse extra territorium fieri.ar.extrà de sen.excom. sacro.&. d. c.nouit.Nam ista in quibus non vertitur causæ cognitio: videtur quòd possint extra territorium fieri vel exerceri,cũ per hoc non præiudicetur iudici in cuius territorio fiat.ar. eorũ quæ no. Inn.in præalle.c.nouit.& arg.C.de epis. & cle.l.omnes.§.si verò apparitor.& de offi.præfe.vrb.l.ij.Inde est quòd fertur sententia infra territorium & extrà mandatur executioni.ff.de re iu.l.à diuo pio.in prin.&de bo.auto.iud.pos.l.cùm vnus.§.pe.C.de iudi. properandum.§.si autem reus.& extrà de fo. compe.romana.§. contrahentes.Et sententia priuationis fertur de beneficio cõtra subditum extra territorium existente.extrà de fo. compe.c.postulasti.xj.q.iij.si quis à proprio.&.vij.q.j.si quis presbyter.xxxij.q.v.præceptis.& videmus,quòd quis conuenitur in loco domicilij:pro re quæ est extrà.C.vbi in rem act.l.fi.&.ff. de iudi.q̃ legatur &.l.si fideicommissum.Ista enim incorporalia,vbiq; ius suum & effectum extendunt.C.de præscrip.lon.tem.l.fi.& videmus quòd tutor in domicilio datus administrat bona extra territorium cõstituentis.ff.de excu.tu.l.propter litem.§.j.& ibi no. licet contrarium notetur.C.eo.titu.l.non solũ.§.qui testamento de hoc.C.vbi petan.tuto.l.j.Et ex decreto iudicis domicilij venduntur bona extra territorium consistentia.ff. de reb.eorũ qui sub tu.vel cura.c.magis puto.§. illud.& arg. eorum quæ notan. xvij.q.iiij.in venditionis.& quòd no.Inn.extrà de priui.c.pastoralis.& circa hoc vide quòd no.Ia.de are.C.de prædi.mi.l.si prędium. Et iste videtur actus conditionalis si dederit vel qui dederit. ¶ †Nam relatiuum quisvel qui ediectum verbo futuri temporis addit conditionem.ff.de leg.j.l.& itaq;. Et in conditionalibus videtur quòd debeat attendi tempus conditionis appositę ff.quando appel.sit.l.j §.biduũ.existentia enim conditionis purificat actum.ff.de peri.& com.rei vendi.q̃.l.necessario.§.quod si pendente in prin.& qui po.in pig.ha.l.potior.Nam ibi notatur, vt finis trahatur ad principium.ff.de cap.& postli.reuer. in bello.§.codicilli.Vt ad primordium tituli posterior formetur euẽtus.C.de impo.lucra.descrip.l.j.li. x. Et idem videtur in loco q̃ debeat attendi vbi conditiõ fuit apposita vel indulgentia concessa.ff.si cer.pe.l.vinum.vt si attendatur locus à quo & non in quẽ. ar.ff.de condi.ind.l.institutio talis.de hære.institu.l.asse toto.& de condi.& demon.si ita scripsero.ar.ff.de admi.tu.l.Titium.§. tutores.&.l.tutores.§.rerum.Pro hoc illud generale initium spectandum,de quo extrà de elec.dudum.&.ff.de mino.l.iij §.seio. Præterea iste indulgentiæ sunt de foro pœnitentiæ: quia per eas fit remissio pœnitentiæ.vt in.d.c.cùm ex eo.& ideo de his tractatur in ti.de pœni.& remis.Et in his quæ sunt in foro pœnitẽtiæ non consideramus locum vbi actus fit:sed cõsideramus quis est prælatus illius.Et ideo dicitur quòd ratione delicti non fortitur quis forum pœnitentiæ no.Io.xvj.q.j.c.j. & dicit Hosti. q̃ presbyter potest extra suam parochiam audire subditum suum in summa.de pœ.§.cui.Præterea licet quis prohibeatur immittere falcem in messem alienam.s.vsurpando iurisdictionem:tamẽ bene potest spicas manu conterere.idest animas à vitijs purgare & concedere.idest ecclesiæ incorporare:vt exponit Archi.vj.q. iij.scriptum.Per indulgentias enim non videtur aliquid iurisdictionis vsurpare.sed animam à vitijs purgare. ¶ †In cõtrarium 3 videtur quòd talis indulgentia non prosit:quia extra territoriũ est.ff.de offi.præsi.l.iij.& de iurisdi.om.iud.l.fi.& videtur casus in.c.vt animarum.extrà de consti.lib.vj.vbi sententia lata intra territoriũ non ligat subditũ actum extra territorium exercentẽ locus enim vbi actus sumit effectum debet considerari.ar. ff.de offi.præfe.vrb.l.fi.de actio.& oblig.l.contraxisse. & de bo.auto. iud.pos.l.ij.notatur.ff.de iud.l.ij.§.ij.Item & tempus attenditur in quo actus confirmatur.ff.de.do.inter vi.& vxo.l.quia in id tẽpus.&.C.de dona.ante nup.l.quod sponse.& de hære.institu.in tempus.& de manu.test.l.scio.C. ad leg.fauiam de pla.in fuga. extrà de re iud.abbate.li.vj.C.de manu.test.l.j.ff.de testa. mi.l.si quis alium.§.fi.ff.ad mace.l.si filius.§.fi.ff.de fun.instru.l.cũ quidam.de arbi.l.si cùm dies.§.intra de iurisdi.om.iu.l. eũ. & locus & tempus paribus passibus ambulant.ff.si cer.pe.l.vinum.& de triti.l.fi.Præterea quo ad iurisdictionem æqualiter prohibetur excessus quò ad rem,sicut quò ad locum: vt in.l.extra territoriũ arg.insti.de act.§.pius.&extrà de plus pe.c.j.Sed quid excedit in re nihil agit etiam in indulgentia:vt expressè habetur in.c.accedentibus de excess.præla.vbi abb.excedebat concedendo indulgentias.& sic nec per consequens potest quo ad locum,cũ vterq; 4 excessus æqualiter prohibeatur.† Præterea videtur præsupponere.c.quod autem si ratio.c.attendatur,quia dicit quòd nõ subdito non põt dari indulgentia.Et ratio est,quia qui non potest litigare vel absoluere non potest indulgentiam concedere,non enim minus concernenda est ratio,quam lex.ff.de iurepa.l. adigere.§.quãuis.lex enim rationem ipsam commendat.j.dist. consuetudo.Et ratio etiam arctat & extẽdit.l.ff.de calum.l. & quia & de leg.ij.cùm pater.§.dulcissimus.Et ideo excommunicatus vel hæreticus non potest indulgentias concedere: quia non potest ligare.argu.xxiij.q.j.concedere.Imò facilius & leuius esse videtur ligare,quam indulgentias cõcedere:vt de pœn.dist.j.verbum.sed extra territoriũ non põt subtilius ligare,vt in.c.vt animarum.ergo nec sibi indulgentias concedere. Nam non subditum possum ligare,si delinquat.ĩ.territorium meum. de rapto. c.j.& de sent.excom.nup.vj.q.iij.placuit.& tamen nõ possum sibi indulgentias concedere quantuncunq; actum meritorium in mea diœcesi exerceat.de pœni.& remis.c.quod autẽ.& ideo posset sic argui.qui non potest quod est facilius & leuius, nõ poterit quòd est difficilius & grauius,sic arguit tex.ff.de sena.l.qui indignus.& de sen.excom.pro illorum.sed ligare extra territorium,est facilius & leuius vt dixi.& tamen non poterit extra territorium.vt in.c.vt animarum.ergo nec indulgentias concedere quòd facilius & grauius. ¶ Præterea prohibetur prælatis.ne ad alienam diœcesim vel possessionem accedant,& sic tria principaliter interdicũtur.scilicet iudicare, ordinare,vel aliquid de rebus ad alium spectantibus disponere.ix.q.ij.nullus.vij.q.iij.scriptum.Sed non est dubiũ quòd ecclesia & alia pia loca.ĩ.diœcesim suam constituta ad episcopi diœcesis dispositionẽ spectant xvj.q.vij.omnes basilicæ. Non ergo de eis disponere debet eis pro fabrica vel similibus indulgentias concedendo alius episcopus in cuius diœcesi non sunt.& ideo volunt iura quòd non celebret vel prædicet,nisi inuitatus.vij.qõ.j.episcopi. & presby.& vj.q.iij.scriptum.pro hoc videtur facere extra de pœ. & remis. nostro.vbi permittit archiepiscopo quod possit per prouinciã concedere:& sic extrà videtur quodam modo denegare.ff.de iudi,cùm prætor.& de pręsum.nonne.sumendo ar.à contrario sensu quod est validissimum in iure.ff.de offi.eius cui man. est iurisd.l.j.sed ad hoc respondebatur,quod.c.istud non faciebat causam dubitationis quæ fuerat.nam subditis poterat concedere, non subdito non poterat dubitabatur an posset cõcedere prouinciali:quia non est simpliciter subditus,sed quo ad quid,extrà de fo.compe.romana.lib.vj.& papa respondet quòd sic.Et sic.c. istud non intendit aliquid disponere de loco,sed de personis. Sed iste intellectus non congruit literæ:quia nec per verba quærentis,nec etiam respõdentis possumus aliquid colligere de persona,sed de loco tantùm.& ideo non est recedendum à propria significatione verborum.ff.de leg.iij.non aliter,maximè vbi verba possunt habere proprium & sanum intellectum.ar.ff.de aur. & ar.leg.l.plautius.sed alia videtur fuisse dubitatio, quæ habuit ortum ex.c.proxi.præcedenti.Nam ibi papa dedit formam secundum quã episcopi possunt indulgentias per suas diœceses cõcedere.modò archiepiscopus dubitabat,an secũdum illam formam posset per prouinciã concedere:quia in prouincia non est

iudex immediatus,sed mediatus. Vnde quæritur an possit per prouinciam concedere literas remissionis. Et papa respondet re petendo verba quæstionis,quòd tales literas pòterit liberè per suam prouinciam concedere,& sic de loco dispossuit & non de personis.& iste intellectus congruit literæ quòd possit per pro-
f uinciam,non aũt extrà. † Sed remanet dubium,an istę literæ cõcessę pro opere:quod fit extra prouinciam,cùm subditi habeant indulgentiam,dicantur concedi per prouinciam vel extra. Et si dicamus quòd istæ literæ concedantur personis erunt per prouinciam. Si dicamus si in loco erunt an extra. sed videtur quod loco. Nam iustæ rem attribuunt causæ proximæ, & non remotæ.ff.de condi.ob tur.cau.l.pe.& de exce.rei iudi.cũ de hoc no. gl.ff.re.amo.l si mulier.& extrà de homi.decreto. Videamus ergo quæ fuit causa proxima & principalis concessionis istarum literarum. Et certè fauor ecclesiæ,si non haberet ecclesia vel alius pius locus vnde fabricaretur,vel sustentaretur vel ille locus per frequentiam populi amplius honoretur:vt dicit.c. antiquorum quòd fuit extrauag.Bonifacij qui loquitur in basilica apostoli.si bi ergo debent attribui istæ literæ,& ideo dicit lex ꝙ litera quæ mea causa facta est,mea quodammodo esse videtur. Cùm ergo ista litera principaliter causa ecclesiæ sit concessa, sua esse videatur.ff.de eden.prætor.in prin.imò etiam quò ad dominium est: quia charta erat sua,& litera cedit chartæ.ff.de acqui.re.do.l.qua ratione.§.litere.inst.de re.di.§.literæ. Vel si non erat sua sed soluit notario,vt cõiter fit adhuc sit sua.C.de exhi.re.l.fin.& ibi no. & de cõdi.causa da.l.dissolutæ.& de sol.l.fi.Et per ea dantur actiones quæ competunt domino.scilicet ad exhibendũ.ff.ad exhib. l.iij.§.interdum.ff.de rei ven.l.in rem.§.j. Non ob.quod dicitur ꝙ locus non est capax indulgentiarum sed personę:quia quo ad omnes vt nos videamus cui conceduntur literæ non curo, quis consequatur indulgentiam, vel quis sit capax indulgentiarum: sed sufficit mihi quod locus sit capax illius causę propter quam principaliter literæ sunt concessæ.scilicet illius eleemosynę quæ datur,vel illius honoris. Et ideo dicit lex ꝙ illud quod ob honorem ciuitatis legatur ciuitati relinquitur de illo qui legauit prandium illis qui facerent ludos certos in ciuitate romana,sed ciuitas non erat capax illius legati:quia non comedit nec bibit, sed ludentes tantũ:quia tamen est capax illius honoris quæ fuit principalis proxima cã legati dicitur legatũ ciuitati:vt.ff.de leg. j.ciuitatibus.& de hoc possent inueniri multa exempla in iure. Nam sicut hic fit remissio pœnæ spiritualis per istam indulgentiam:sic quandoq; fit per indulgentiam vel priuilegiũ remissio pœnæ temporalis.Nam si aliquis delinquit & fugit ad ecclesiã est immunis & tamen ecclesia non est capax istius indulgentię: quia non potest suspendi vel fustigari,& tamen priuilegium & immunitas est ecclesiæ.de immunitate ecclesiarum per totũ & maximè in rub.quia in honorem ecclesiæ principaliter est concessum.Item cõcedit priuilegium ꝙ clerici alicuius ecclesię non possunt excõmunicari,ecclesia tamen non est capax istius priuilegij:quia non potest excõmunicari & tamen priuilegium ecclesiæ est:quia propter honorẽ ecclesiæ principaliter est cõcessum. extrà de priuile.cũ capella.&.c.quoniam.de verb.sig.c.pe.lib.vj. Nonne tota die hoc faciunt principes:quia vt inducant homines ad morandũ in aliquo loco:concedunt indulgentias & immunitates ne soluant tributa,&tamen priuilegiũ est ciuitatis.ff.de cen si.l.j.Et sic cùm istæ literæ principaliter concedantur loco extra prouinciã,non valebunt & quia priuilegium non potest dari loco non subdito.Nam priuilegium est lex specialis vel priuata: quasi in subditorum priuatam vtilitatem lata.iij. di. priuilegia. xxv.q.j.§.fi.differt ergo à litera cõmuni,sicut species à suo genere.Sed non est dubium ꝙ per legem non potest quis locum sibi non subditum includere.C.de sum.tri.& fide catho.l.j. in prin. &.ff.de cap.& postli.reuer.l.postliminium in fi.ergo nec priui-
6 legium.† A quo enim remouetur genus & quęlibet eius species ff.de dona.filius in fi.& insti.de succes.cog.§.penulti.& ideo dicit Host.in sum.de priui.§.cui.quòd ille potest priuilegium concedere qui in casu illo potest legem cõdere.& ideo dicunt iura quod princeps non potest per legem vel priuilegium ecclesiam includere,etiam si sit in fauorem ecclesiæ,nisi sit per ecclesiam receptum,vel etiam approbatum.extrà de consti.c.ecclesia sanctæ mariæ.xcvj.dist.bene quidem no.Inn.in.c.auditis.extrà de in te.resti.non ob.quod dicitur,quòd dare indulgentiã est de volũ taria iurisdictione.Quia hoc non videtur quia tũc posset inter non subditos exerceri:vt in dictis legibus habetur quòd tamen negat.c.quod autem.Præterea.c.quòd autem requirit in dante indulgentias,quòd possit ligare,qui est actus in inuitum.ar.v.q. j.non omnes.vj.dist.sed pensandum.& tales sunt de cõcedentis iurisdictione.ar.ff.de ver.ob.inter stipulantem.§.j.Nõ ob.quod dicitur quòd in his quibus actus iurisdictionis nón exercetur non præiudicatur illi episcopo & sic videtur,ꝙ possit in aliena dioceſi fieri:quia ordinare non est actus iurisdictionis, & tamẽ subditum meum non possum in aliena iurisdictione ordinare. extrà de vsu pal.c.ex tuarum.& quia vt dictũ est,non solùm iudicium est prohibitum:imò & dispositio de rebus alienis,quod esset hic:& licet mandetur sententia executioni in bonis extra territorium:hoc tamen fit per iudicem illius prouinciæ,non vt dicunt dicta iura,& sic fit de consensu suo,quod hic non negatur posse fieri.ar.extrà de fo.compe.c.j.in cle.& de re iud.c.pastoralis.Et sic in loco domicilij conuenitur pro re quæ est extra non tamen extra mandabitur executioni:nisi per illum iudicem qui
7 est ibi.† Non ob.quod dicitur ꝙ indulgentiæ sunt de foro pœnitentiæ:quia duplex est indulgentia.Vna specialis quæ datur à presbytero cui cõmissum est secundũ varios modos prouidere peccatori & ista est de foro pœnitentiæ.Et ideo non posset concedi nisi à presbytero:quia alius non habet claues.de pœni.dist. j.multiplex.&.c.verbũ.Alia est generalis quæ datur ab episcopis:& ista non est de foro pœnitentiæ:sed de.l.iurisdictionis: vt in.c.accedentibus.extrà de excess.præla.vbi dicit,ꝙ est episcopalis dignitas,& iurisdictionis nõ dicit ordinis.&ideo dicit beatus Tho.& oẽs docto.dicũt,ꝙ clerici & diaconi possunt eas cõcedere:qa possunt exercere ea quæ sunt episcopalis dignitatis.extrà
8 de elec.c.trãsmissam.† Pręterea dicere ꝙ ea quę sunt de foro pœnitẽtię possunt extrà territoriũ exerceri,licet hoc dicat Host.nõ reputo bene clarũ vel expeditum:quia ipse non probat,nisi quia sunt de voluntaria iurisdictione,& ad hoc responsum est.s̃.& facit ieo.ti.cui ius.& ideo Archi.de pœni.disti.vj.c.placuit.recitat opi.Host.& in fi.dicit quòd per.c.super cathedram ne se.lib.vj. in cle.ibi extra ciuitates vbi prædicatores constituti secundũ formam illius decretalis sunt quo ad audiendas confessiones quasi curati & tamen extra eundem locũ non possunt homines illius loci audire.sed.G. de mõte.lau.respondet,quòd fratres sunt delegati presbyteri ordinarij.sed ista ratio non bene sed & in animo meo:quia sicut delegatus habet locum in quo constituitur pro territorio.extrà de resti.c. statutum.§.in nullo.sic presbyter suam parochiam,& episcopus suam dioceſim.imò citius deberet hoc posse delegatus,cũ repręsentet personam illius cuius totus mundus est territorium,vt est papa vel imperator. Non ob. l.asse.cum si.quia in codicillis nihil datur:sed quod datum est in
9 testamento declaratur.† Et non inspicimus tempus nec locum declarationis:quia qui declarat non dat.ff.de acqui.re. do. adeo. §.cùm quis de testa.hæredes palam.§.sed si notã.facit.C.de fruc. & lit.expen.l.terminato.& quod ibi no.Cy.&.C. de codi.l. fine. extrà de appel.c.nouit.Non ob.quòd dicitur de actu conditionali:quia istud est de fictione iuris sicut in.§.codicilli.in.l.in bello.de ca.& postli.reuer.Fictio autem in spiritualibus nõ præiudicat veritati.vnde de fictione iuris iudicata pro veritate accipiuntur non tamen in temporalibus.xxxv.qõ.ix.his ita.& ibi no. & quod no.Archi.extrà de voto,c.j.lib.vj.ar.extrà de capel.mo, c.præterea.

De sortilegijs.

CONSILIVM LXXIIII.

1 *Alchimista non peccat nec est alchimia ars prohibita.*

AN alchimista peccet,vel sit
1 ars prohibita Et videtur ꝙ sic, & quòd ars alchimiæ sit prohibita.facit quia dicit text.xxvj.qõ.j.c. episcopi

epiſcopi.& quòd quiſquis credit poſſe fieri aliquam creaturam aut in melius mutari,aut transferri in aliam ſpeciem aut in aliã ſimilitudinem,niſi ab ipſo creatore infidelis eſt:& Pagano deterior.Præterea iſti alchimiſtæ ſunt multa dicentes & ad veritatẽ ſcientiæ nunquam peruenientes.xxv.qõ.v.nec mirũ. & ſic dant occaſionem multis deceptionibus. Nec eſt ſcientia,quæ ducat ad pietatem vt conſueuit dici in aſtrologia.ar.xxvij.diſt.ſi quis & no.Inn.extrà de ſorti.c.ij.non enim poſſet fieri ſine auri decoctione,quæ videtur à iure prohibita.C.de auri publici perſe.l.j. lib.x.¶ In contrarium videtur quòd iſti,qui ſtanno,vel plumbo,vel alio vili metallo producunt aurum vel argentum dum tamen hoc non faciant per artem magicam vel aliã legibus odioſam,vt dicit lex.C.de theſau.l.j.li.x.non ſunt reprehẽdendi,ſed potius laudãdi:iſti ſunt metallarij qui labore proprio ſibi & rei publicæ commoda comparant.C.de metal.l.j.li.xj.& iura propter publicam vtilitatem quæ ex eorum officio videtur reſultare,fauent eis.nam poſſunt inuito domino ingredi fundum alienum ad metallum inquirendum.C.de metalla.l.ij.&.l.quoſdã. & ibi no.quod aliàs non liceret.ff.de acquiren.re. do.l. iij.&. C. de theſau.l.j.li.x.Nec ipſi dicunt vnam ſpeciem mutari in aliam vt eis imponitur:quia hoc non eſt poſsibile:ſed dicunt quòd ex vna ſpecie metalli.ſcilicet ſtanno poteſt alia ſpecies metalli.ſcilicet aurum,produci.Nec hoc eſt inconueniens.nam & videmus quod quandoq; ex re mortua producitur viua: vt videmus in vermibus,ex quibus producitur ſericum & alijs pluribus. & ex herba producitur vitrum.Multòmagis ex metalis in quibus eſt maior conuenientia & ſimilitudo.Nam vt ipſi tradunt & habetur in libro de proprietatibus rerũ in.c.de alchimia.omnia metalla procedunt ex eodem principio.ſcilicet ex ſulfure & argento viuo,ſed ex virtute elementorum,quidam habent maiorem influentiam in vno loco,quam in alio:in vna mineria fit ſtannũ in alia argentum,in alia aurum,& ſic de alijs.Cùm ergo ars imitetur naturam.ar.ff.de adop.l ſi adoptio. nõ videntur iſti alchimiſtæ peccare,ſi per virtutem iſtam quæ eſt in herbis,vel lapidibus,vel elementis,volunt de ſtanno facere argentum.Nam cùm ſint quaſi ex eodem principio,& ſimilia in habentibus ſymbolũ facilior eſt tranſitus.inſti.quib.mo.tol.obli.§.j.Multę enim ſunt virtutes inſitæ herbis & lapidibus.xvj.q.ſi.c.ſi.Inſunt enim(vt dicit beatus Aug.)rebus corporeis per omnia elementa,quædam occultæ ſeminariæ rationes,quibus cum data fuerit opportunitas tẽporalis & cauſalis,prorumpant in ſpecies deditas ſuis modis & finibus.xxvj.q.v.nec mirum.circa ſi.Si ergo ipſi hoc attribuant deo, non videntur peccare. Præterea video quòd non eſt magna pœna in eo,qui dat ſiue obligat æs pro auro,etiam ſcienter.ff.de pig.act.l.j.& de crimi.ſtellio.l.ij.

De offi.ordi.&de fide inſtrumen.Extraordin. C.de tabel.lib.x.

CONSILIVM LXXV.

1 *Notarium creare poteſt quilibet epiſcopus, vel ordinarius infra ſuum territorium.*

2 *Notariatus eſt vile officium,& non dignitas.*

1 QVis poſsit † Creare notariũ.dicit Inn. extrà de fide inſt.c. cum.p. quòd papa & imperator & non alius:quia vſus tabellionum ab eis fuit inuẽtus & approbatus. Et nuſquam inuenies q̃ alius poſsit:ergo nõ eſt ab alijs præſumendum.extrà de tranſla.prę la.c. inter corporalia.Item quodcredatur pelli animalis mortui,hoc eſt contra ius cõmune,& quodammodo cõtra ius naturale. Sed contra ius nõ licet alicui facere,niſi principi.ar.ff.de legi.l. princeps.pro eo facit licet non allegat.C.de nume.& actua.l. actuarios.li.xij.in auth.de tabel.§.ſi verò.ibi tabellio qui autoritatem habet à nobis.col.iiij.Videtur tamen quòd alij reges qui ſupremum habent imperiũ hoc poſſunt.extrà qui ſi.ſint legi. per venerabilem.Vel qui habent ex priuilegio & conſuetudine. ar. de emanci.lib.l.j.& extrà de priui.accedentibus.in auth.de nõ alie. §.ad hoc.& de tabel.§.vt nos aũt.in prin.ſed Hoſt.in prædicto c.cũ.p.& in ſum.eo.ti.§ quibus.& ne cle.vel mo.§.quæ ſunt permiſſa.ver.quid igitur tenet.quòd quilibet epiſcopus vel ordinarius infra ſuam diœceſim poſsit.x.q.j.regẽda.xij.q.j.epiſcopus. &.c.præcipimus.Et quia hoc poteſt conſuetudo, quæ firmatur in tacito conſenſu populi.ff.de legi.de quibus ergo expreſsè poterit Spe.in ti.de inſtr.edi.§.reſtat.ver.ſed quis recitat opiniones & non eligit,ſalua veritate crederem opinionẽ Hoſti. veriorem & magis conſonam iuri.Nam generali.l.ſancitum eſt,vt in ſingulis prouincijs & diœceſibus tabellarij ordinentur.C.de tabellarijs.l.generali li.x.& tamen princeps nõ ſtatuit per quem, nec ſibi hoc retinuit.Vnde rectoribus prouinciarum commiſiſſe videtur.ff.de offi.præſi.l.j.§.cùm vrbem.ar.extrà de ſen.excom.nuper.& cũ hoc non ſit de iure prohibitum,videtur conceſſum,cũ nõ ſit de prohibitorijs.ff.ex qui.cau.maio. necnon.§.j. Maximè enim cauſæ & collatio ſupremarũ dignitatum papæ & principi reſeruatur:vt extrà de trãſla.prælato.c.j.& de exceſ prælat. ſicut
2 vnire.ff.de offi.eius cui man.eſt iuriſ.l.j.ſed non inferiorũ.† Notariatus autem non eſt dignitas,quod patet quia libertus poteſt eſſe notarius.C.de ſeruis reipublicæ manu.l.fi.& tamen non poteſt dignitatem habere.C.ad.l.Iuli.maie. l.j. imò notariatus eſt vile officium,& ideo decurio prohibetur eſſe tabellio.C.de decu.l.vniuerſos.li.x.& ibi no.& de leg.l.iij.libr.x.Quod apparet etiam ex nomine:quia ſeruus reipublicæ appellatur.C.de adop. l.adoptio.Nec enim arguendo ex nomine inſti.de dona.§.eſt & aliud.nec eſt veriſimile quòd princeps ita vile officium ſibi retinuiſſet,maximè in prouincijs ita remotis. Imò lex dicit quòd per ordinarium compellitur iſtud officium aſſumere.C.ne libertus actum reipublicæ.l.j.lib.x.& ibi no.Et ſi delinquunt eos ordinarij puniant & deſtituant.C.de ſac.ſan. eccle.l. iubemus.§. his tabellionibus.Et tamen ſi eos non poſſunt inſtituere,nõ poſſunt punire & deſtituere.C.de of.præfe.augu.l.ij.in auth.de defen.ci.§.in biennio.col.iij.Et à iudicibus videtur recipere autoritatem.nam & de mandato eis ſtipulantur,& nõ aliàs.ff. rem pupil.ſal. fo.iij. Et protocollũ vnius notarij mortui committatur alteri.extrà de fide inſtr.c.cum.p.& extrà de fo.compe.romana. §.clericos.Non ob.l.actuarios.quia illud officiũ proponebatur pecunijs recipiendis,vbi cautius agitur,nec cuilibet perſonæ cõmittitur.ar.ff.de ſol.l.hoc iure & not.ff.de procu.l.qui proprio
3 §.qui alieno.Non ob.auth.de tabel.§.vt autem. quia localis eſt. Et loquitur de autoritate quam ibi ſtatim conceſſerat quòd poſſet delegare.

De pœnitentijs & remiſsionibus.

CONSILIVM LXXVI.

1 *Indulgentiam ſi quis iuſto errore ductus & deceptus,credens veram dedit falſo quæſtori eleemoſynam non conſequitur eam Et deus cor interrogat &c.ſcilicet quo ad hoc vt actus ſit bonus vel malus,ſed non ad hoc,vt ſit meritorius.cum nu.ſeq.*

1 QVæritur † de illo qui iuſto errore ductus & deceptus credens indulgentiam veram dedit falſo quæſtori eleemoſynam an conſequatur eam. Et videtur quòd error probabilis eum excuſat.ar. ff.de offi.preſi.Barbarius.C.de ſen.& interlo.omiu.l.ij.extrà de iure pa.conſultationibus.de cau.poſ. & propriè. cùm olim.& de elec.nihil cum ſi.Communis enim opi. præfertur veritati.ff.de ſupel.leg.l.Labeo.& de acqui.hære.cùm quidã §.quòd dicitur cum ſimi.extrà de bigamis.nuper cum illa parte generalis ſeu communis opi.præfertur veritati.Pro hoc extrà de presbytero nõ bap.c.veniens.quia Deus nõ ex operibus iudicat
2 ſed ex intentione & corde.xxij.q.v.qui periurare.† Cor enim interrogat,& non manum.xiiij.q.v.ſi quid.Et non tantũ conſiderat quæ fiunt:quantũ quo animo fiunt.xvj.q.vj.ſi à ſacerdotibus & dicit beatus Iſidorus,q̃ ex intentione aut probatur bonũ, aut probatur indignũ.& Ambroſius,vbi nõ adeſt intẽtio operi,nec dicitur meritoriũ,nec demeritoriũ.& Beda,ex merito intentionis diſcernuntur opera,an ſint lucis vel tenebrarũ. & gl. Matth.

xij. thesaurus est cordis intentio ex qua deus iudicat opera. Voluntate enim & proposito maleficia distinguuntur. ff. de fur. l. qui iniurię. extrà de sen. excom. cum voluntate. Pro hoc facit q̃ ista communis opi nulli præiudicat, imò prodest. Et ideo non mirum: quia fauorabilis si præiudicatur veritati, vt dicunt doc.
3 in sol. brocardicorum, & no. Ia. de are. in. l. Barbarius. ¶ † In cõtrarium facit: quia veritas opinioni præfertur insti. de leg. §. si rẽ. ff. de iur. & fac. igno. l regula. §. qui ignorat. & de manumissis vin dicta si pater. C. plus valere quod agitur in rubro & nigro, cum alia parte bro. viij. dist. veritate. & c. cõsuetudo. extrà qui filij sint le. per tuas. ij. Maximè in spiritualibus, vbi non opinioni imò solutioni iuris præponitur, quæ est maioris potentiæ & virtutis. xxxv. q. ix. §. his ita. & no. expressè Archi. de voto & voti reden. c. j. li. vj. & de offi. dele. cùm plures. pro hoc. ff. de iureiu. l. iusiurã dum quod ex conuen. §. j. ar. extrà de elec. dudum. & de pœ. c. indulgentiæ. li. vj. & eo. tit. c. abusionibus. in cle. ibi. & de exce. mul tiplici animarum. quæ quidem deceptio non resultat, nisi ex de-
4 fectu indulgentiæ, non autem extorsione pecunię: quia illud nõ noceret animæ imò quãdoq; prodest. ar. v. q. v. nõ omnis. † Nõ ob. quod dicitur quòd deus intentionem considerat: quia verũ est quo ad hoc quòd actus iudicetur bonus vel malus meritorius, vel demeritorius: quia voluntate & proposito maleficia di stinguuntur: vt in. l. qui iniuriæ. & probatur. ff. de iniu. l. illud. §. fi. cum. l. se. & l. item apud. §. si quis virginem. vbi actus fuit iniu rioſus, & tamen non tenetur de iniuria: quia non habuit animũ delinquendi. Sed quantum ad quantitatem pœnæ vel præmij delinquendi. Sed quantum ad quantitatem pœnæ vel præmij non consideratur opinio vel intentio: vt illud præmium vel illã pœnam consequatur, quòd ipse credebat sed veritas. ff. de iniur. eum qui. §. si injuria. & de furtis vulgaris. §. si quis es. ff. de seruo cor. l. vj. §. j. & quod vi aut clam. aut qui aliter. §. si quis bene fa. quòd no. extrà de sen. excom. c. in audientia. & xxxiiij. quæstio. ij. in sum. hoc probat. l. impuberem. ff. ad. l. cor. de fal. §. j. quia ibi ascripsit legatum libero homini, quem credebat seruum. Et dicit tex. quòd quò ad cognitionem animi est quasi diceret quòd ad hoc quod videamus an sit delictum, vel non inspicimus animum, sed quò ad quantitatem pœnæ: non quia non punitur de falso, facit. ff. de fur. l. falsus. §. qui alienam. & l. inter omnes. §. pe. & fi. facit etiã. C. de repu. vxor. ad. l. Iul. de adul l. pe. & l. si adulterium cum incestu. §. j. vbi si contrahitur matrimonium cum coniugata vel consanguinea ignoranter, excusatur: quia contractus erat legitimus & non intendebat delinquere, sed vbi cum tali fornicaretur, ignorantia non excusaret eum à pœna adulterij vel incestus: vt innuunt prædictæ leges. pro hoc facit illud quod legitur. iiij. regum de Lamech qui interfecit Cain. & tamẽ non credebat eum hominem, sed bestiam: & tamen quia delinquere intendebat, non inspicitur eius credulitas imò punitur, sicut si sciuisset. & facit de Loth. xxxv. dist. vj. die. &, xv q j. inebriauerunt. item facit Gen. xx. de illo abimelech qui tulit vxorem abraæ credens eã sororem suam. & tamen dicit dominus, quòd quia vxorata erat: tanquam adulter morte punitus fuisset si accessisset ad eam. nec excusaret eum à pœna adulterij sua credulitas: quia delinquere intendebat. sed contra hoc facit quod no. in d. l. vxor & fuit quæstio Pilei & no. xxxiiij. quest. ij. in lectum, & facit ea. q c. si quis tamen cum duobus capitulis seq. vbi intendebat seruitutem & sic delinquere. & tamen propter ignorantiam excusatur ab adulterio vel incestu. nam cum culpa præcedat casum, non videretur eum talis ignorantia excusare. ar. ff. commo. si vt certo §. interdum. & quia dabat operam rei illicitæ extrà de homicidio cõtinebatur. & c. dilectus ff. de reg. iu. l. culpa. Ad. c. veniens respondetur quòd secundum Aug. deus supplet ea quæ sunt de necessitate salutis. Præterea iste dando eleemosynam, vt indulgentiam vel remissionem consequatur, videtur quodammodo soluere quoniã debebat pœnam Satisfactio enim loco solutionis habetur. ff. de sol. l. satisfactio. & soluendo isti falso quæstori non cõsequetur liberationem. ff. q̃ fal. tu. l. j. §. fi. & de sol. & no. C. de fur. l. falsus. nã enim dimittitur debitum, sed augetur, si vni debitum alteri persoluatur. l. inuito. C. de solutionibus.

De offi. vica. & de offi. ordi. & de concess. præb.

CONSILIVM LXXVII.

1 *Episcopus non potest concedere certæ personæ, quam constituit officialem vel vicarium generalem, potestatem conferendi beneficia vacatura.*

1 VOd episcopus non pos-
sit concedere† certæ personæ, quam non constituit officialem vel vicarium generalem, pote statem conferendi beneficia vacatura: expressè probant iura extra de concess. præben. constitutus. Et ibi quasi per omnes doc. hoc enim à solo papa potest fieri vt no. Inn & Host. extrà de of. dele. ex parte. & probatur expressè de offi. dele. c. pe. §. prohibemus. Sed si constitueret eum vicariũ generalem vel officialem posset: vt no. de offi. vica. c. fi. xvi. qõ. j. statuimus. & ibi Archi. & Hosti. in præl. c. constitutus. Et hoc expressè no. Io. an. Io. mona. & Arch. in. §. prohibemus allegato. ad hoc facit. ff. de præben. statutum in fi. li vj. & ibi Archi. & Io. and. & hoc fit in fraudem, & multiplicantur collatores, & fiunt multæ fraudes in collationibus.

De exceptionibus.

CONSILIVM LXXVIII.

1 *Crimen probatum per modum exceptionis non venit puniendum.*

1 AN crimen probatum per
modum exceptionis † veniat puniendum. ff. de exce. l. j. de accu. si cui. Iaco. de are. C. de ser. fugi. quicunq; §. fi. & ad. l. Cor. de fal. l. vbi & vtrobiq; Cy. de hoc, extrà de confes. cum super. & quod ibi no. Inn. & Host. de ordi. cogni. cùm dilectus. & de fideiussoribus peruenit. & de ele. per inquisitionem. de purga. cano. c. inter Arch. xxxiij. dist. laici. ij. q. j. in primis. & c. multi. extrà de iureiu. c. fi. lib. vj. & Inno. extrà de accu. c. qualiter & quando. ij. & Ber. & compo. extrà de reseri. mandatum. Nico. de mat. ff. de his qui no. infa. l. Lucius.

De reg. iur. & de verbo. significa.

CONSILIVM LXXIX.

1 *Specialia duo in eodem subiecto non possunt concurrere.*
2 *Item nomine cibi non continetur potus.*

2 DVo specialia in eodẽ sub
iecto concurrere non possunt. de do. promis. l. j. & ff. de iu. do. l. cùm post. §. cum genero. & ibi no. & vide ibi per Io. de bella per. ¶ † An nomine cibi contineatur potus. no. Archi. xxxj. dist. omnino. & de consc. dist. ij. in quibus facit. ff. de aur. & arg leg. & si non sint. §. cui. & quòd no. de ali. & cib leg. l. legatus. ¶ In cõtrarium facit quia ista ponuntur vt plurimum diuersa: vt in. d. tit. de aur. & arg. leg. l. pe. & l. pediculis. §. argento. & §. seq. Vnde saluator noster dixit. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. vt in præl. §. in quibus.

De reg. iur. & de verbo. significa.

CONSILIVM LXXX.

1 *Talia sunt subiecta, qualia prædicata permittunt. Et quare alearum ludus sit prohibitus.*
2 *Item verbum monitio ponitur pro præcepto.*

1 ALia sunt subiecta qua-
lia † prędicata permittunt. ff. de vi. tri. & oleo lega. l. qui vinum ibi Iaco. de are. Excusatur quis à culpa propter culpam. xv. q. j. inebriauerunt & quòd ibi no. Archi. & xxxiiij. dist. si quis. ¶ Quare ludus vel alea sit prohibitus not. Archi. xxxv.
2 dist. episcopus. † verbum monitio præceptũ importat. xxxviij. dist.

dist.ignorantia.

De offi.delega.& de senten.excom. & de rescri.& de ver.signi.

CONSILIVM LXXXI.

1 *Processus delegati iniustè factus, contra possidentem beneficium qui vult stare iuri non valet: etiam si in eum ferat excommunicationem vt desistat à possessione.*

2 *Item præstimonium est beneficium & dicitur quasi præstans munium.cũ nu.sequen.*

1 QVod processus factus per executores domini Gul.non ligat decanum, videtur posse probari. Primò, quia sententia lata contra contradictores & rebelles non ligat, nisi contradictores facti, & non iuris. Iste autem opponendo surreptionem fuit cõtradictor iuris, & sic prædictis sententijs non videtur ligari. arg. extrà de prebẽ. 2 pro illorum. & ibi Inn. Host. & ar. eo. tit. si cui. li. vj. † Nam surreptio gratiam reddit nullam. extrà de prẽben. si motu. & per cõ sequens processum extrà de rescri. ad audiẽtiam. Nam cùm isti executores sint delegati: vt extrà de rescri. si tibi sententia delegati iniusta non ligat. ar. extrà de præben. c. fi. & no. Inn. & Hosti. extrà de of. dele. c. j. li. vj. Oppositio istius surreptionis non solũ fuit vera vt appareat ex processu, sed etiam legitima, & quòd fuerit legitima probatur. Nam præstimonia sunt beneficia. nã sunt ecclesiastica, quia non possunt nisi clericis conferri. de tempo. ordi. cùm nullus. lib. vj. & arg. ff. de aur. & arg. leg. l. vestis. §. vestimenta. imò nec posset alteri conferri, cum conuistant in perceptione decimarum extrà de decimis suggestum. xvj. qõ. iij. c. j. Item est perpetuum quod etiam videtur requiri. ar. ff. de adop. si tibi. & de rescri. postulasti. & no. extrà de cleri. egro. c. ex parte. & quòd sit beneficium probat ethimologia vocabuli. arg. in. x. col. in quibus casi. feu. amit. c. oblitus. ar. ff. commo. l. in commodo. §. sicut. Et dicit Hosti. præstimonium. idest præstans muniũ no. extrà de rescri. postulasti. Et q̃ sint beneficia no. Ber. & com- 3 po. extrà de ele. statuimus. super verbo canonice. li. vj. † & quòd de præstimonijs sit faciẽda mentio, expressè no. Hosti. de rescri. postulasti. & de elec. dudum. ij. vbi dicit propter hæc fuisse cassata electionem electi Compostellani. &. G. in Spe. in tit. de leg. in materia de dispensationibus. §. videndum restat. ver. sed nunquid nocet no. archi. extrà de præb. non potest. lib. vj. Non obstat quod non requirit residentiam, & quòd fructus recipit in absentia: quia quo ad surreptiones de hoc nõ curatur. nam & de pensione vel etiam de redditu debet facere mẽtionem. extrà de ref. ad audientiam. xvj. q. j. possessiones. & notant doc. in præalle. c. postulasti. &. c. dudum. ij. non ob. quòd generaliter expressit: vt non obstante quòd in ecclesia conchẽ. canonicatum cum præstimonijs & præstimonialibus portionibus noscitur obtinere. Primò, quia portiones præstimoniales non sunt in ecclesia conchẽ. per quam cathedralis intelligitur. extrà de ver. sig. cùm cleri. maximè in odiosis. ar. extrà de præb. quãuis. lib. vj. sed sunt in ecclesijs diocesis. Præterea ista generalis & indefinita expressio non 4 sufficit. † Nam talis gratia ex duobus redditur odiosa: quia ad beneficia. extrà de præben. quãuis. lib. vj. & quia per eam peruenitur ad pluralitatem, quæ est canonibus inimica. extrà de præben. quia intantum. & quanto plus augmentatur pluralitas tanto magis augmentatur odium. ar. extrà de elec. dudum cùm iste non solùm duorum, imò viginti sibi velit stipendia vendicare: vt habetur in extrauaganti execrabilis. & de præben. cum similibus. li. vj. † & ideo iuris conditores istud odium detestantes sta- 5 tuerunt quòd impetrantes de obtentis beneficijs deberent facere mentionem. de ref. ad audientiam. &. c. in nostra. &. c. ad aures. de elect. dudum. quantuncunq; modicum. de præben. si motu. &. c. non potest. de offic. leg. collatio. lib. vj. Euit ratio, vt certificati æqua distributione pensarent, an esset cum talibus dispensandum, consideratis meritis & conditione personarum. arg. extrà de præben. de multa. in fi. Nam qui omnibus præest, debet omnibus iusta distribuere, nec cuiquam personæ quod est honorabilius tribuat: vnde alij scrupuloso corde moueantur. xvj. q. vij. c. j. cùm non debeat vt dicit Paulus vnus eburire, & alius ebrius esse: imò præsidens prout cuiusq; locum & meritum cognouerit, distribuere debet. xij. q. ij. c. vulteranæ. Nam de hoc in diuino iudicio reddituros est rationem. ea. causa &. q. c. adhuc taliter ergo est facienda expressio: vt per eam plenè possit instrui præsidens: vt possit prædicta pensare, aliter non dispensatio, sed dissipatio poterit (non immerito) nuncupari: vt no. Host. in præal. c. quoniam. Sed ista generalis & indefinita nõ est talis. generalitas enim inducit obscuritatẽ & dubietatem. ff. de iure fisci. ita fidei. ar. ff. si cer. pe. l. certum. Nõ enim refert an nihil, an obscurè quis exprimat, ita quod incertum dimittat prouidentem. ar. ff. de inter. act. l. de ætate. §. nihil. Nihil enim valet quod incertum est. ff. communia prædio. l. in contrahendis. Et si sub tali generali & indefinita dicamus includi. xx. beneficia eadem ratione dicemus de centum, vel mille, quòd esset absurdum sic ire in infinitum. Et infinitas quia dat locum exceptioni reprobatur, etiam in literis de iustitia, quę non sunt adeò odiosæ. extrà de rescrip. cùm in multis li. vj. ar. ff. de leg. iij. fideicommissa. §. sicut. ar. extrà de offi. deleg. ex literis. & de dolo & contu. ex literis. Nec est verisimile quòd per talem concessionem generalem, tot beneficia concedere et cùm specialiter vir ex certa sciencia habenti vnum, aliud concedat: vt in prædi. c. postulasti. & ar. extrà de reg. iur. in generali. in odiosis enim pluralitas in duobus in quibus saluatur restringitur. ff. de ma. test. libertas. §. post annos. & de ver. sig. inter. §. ita data. extrà de præb. non potest. lib. vj. & quòd expressè sit faciendа mentio de singulis, videtur hodie expressum in cle. de offic. c. 6 fi. & Io. mo. in reg. iur. in generali. † Et sic licet in præiudicium decani sententia transiuerit in rem iudicatam, nõ videtur quod possidens cum bona conscientia possit retinere, cùm beneficiũ sine canonica institutione teneri non possit. extrà de re iud. c. beneficium. facit quod no. Ber. & Compo. de rescrip. super literis. 7 † Præterea posito sine præiudicio, quòd dicta expressio sufficeret, & sic gratia nõ fuisset surreptitia: videtur quòd decanus sententias processum non incurrerit, quòd tempore acceptationis domini Nicolai ipse erat in possessione, & super oppositionibus suis obtulit se paratum stare iuri, & non fuit admissus: & tamen non debuit sine causæ cognitione expelli à possessione. extrà de præben. sed. C. si per vim vel alio modo. l. fin. depositi. l. j. §. apud Iulianũ. & ideo sententia excõmunicationis, etiam nominatim in eum lata non tenuit, cùm executores non habuerint in eũ potestatem, nisi indebitè cõtradiceret. ipse autem nolens possessionem sine cognitione dimittere non indebitè contradixit: vt no. Inn. Host. Io. cal. & Archi. extrà de concess. præben. quia in cunctis. lib. vj. Sicut enim ei qui dicit aliquid prius esse factum incũbit probatio: vt. C. de dona. ante nup. l. de rebus. & ibi Cyn. & de iure fisci. l. j. li. x. de rei ven. quoties. sic etiã ei qui dicit aliquid post factum incumbit probatio. C. de pe. hære. l. fi post motã. & ibi Albe. papi. & de proba. matrem. & ibi Iaco. de are. & Cy. facit. ff. de no. ope. nun. non solùm. §. sciendum. extrà de sen. excom. venerabilibus. in fi. & quòd ibi no. Io. an. & extrà de rescrip. literas in cle. habere aduersarios siue æmulos prodest, vt narrat Valerius in li. col. viij. quòd Scipio affricanus dicebat infirmis animis hostem esse securitatem. vnde idoneũ tutorem & necessarium putabat esse tutorem. Et dicit Hug. quòd ad virtutis exercitium excitat alieni liuoris aculeus. vnde Iacob. qui in baculo suo transiuit iordanem non redijsset cum duabus turmis, nisi Esau fratris sui inuidia agitasset eum. Nec Ioseph impetrasset egypto, nisi eũ fratrum inuidia vendidisset. Et dominus ab apostolo Paulo stimulum carnis auferre noluit. Nam virtus in infirmitate perficitur. vnde Grego. in mora. electorum desideria cum aduersitate præmuntur proficiunt. vnde Seneca de prouincia. marcet sine aduersario virtus. & Greg. in moralibus dicit quòd securitas mater est negligentiæ.

De sepulturis & de excess.prælato.

CONSILIVM LXXXII.

1 *Fratres non possunt cum cruce & processionaliter ingredi parochiam, in uito rectore, ad portandum corpus eius qui apud eos elegit sepulturam & si ingrediantur cum cruce faciunt iniuriam rectori, & potest impunè eis auferre. & nu. seq.*

1 AN fratres possint cum cruce & † processionaliter ingredi parochiam inuito rectore, ad portandum corpus eius qui apud eos elegit sepulturam. Et pro fratribus vide allegationes Oldradi super cap. super cathedram. sed fratribus duo videntur obstare. Primò, quia iure communi non habent sepulturas: vt no. Inn. extrà de sepul. c. j. & ibi 2 Host. & c. fraternitatem. & Archi. extrà de pac. c. j. libr. vj. † Secundo, quia non debet quis alienam parochiam ingredi ad aliquod diuinum officium exercendum, vel ibi aliquid disponendum: contra voluntatem episcopi vel rectoris. vij. qõ. j. episcopi. ix. q. ij. nullus. vj q iij. scriptum. licet ergo. c. super cathedrã. tollat primum obstaculum: quia cõcedit eis sepulturas remanet tamen secundum. Et vbi duo impediunt aliquem actum, cessatio vnius non sufficit. ff. de hære. insti. si non est lex. in prin. C. si contra matris volun. tutor. l. j. & extrà de vsu pal. ex tuarum. & ff. de serui. rusti. prædio. l. si domus. & hoc etiam videtur sentire text. in. c. super cathedram. § huiusmodi cùm dicit recipere valent. q. d. si portentur recipiant, & non aliàs. Nam & portare funus ad ecclesiam etiam aliam rectori parochiali de iure videtur competere. arg ff. de sepùl. cùm liberum in princi. & ibi Io. andreas. item cùm parochiæ sint diuisæ. xiij. q. i. c. j. licitè poterit prælatus volentes ingredi prohibere. Transire enim per agrum alienum ius non est. j. dist. in prin. maximè vbi transitus est domino noxius: vt ibi no. & xxiij. q. ij. c. vlti. Et ideo etiam in casibus spiritualibus, vbi licitum est ingredi. vt pro glande legenda prius debet cauere dominum seruare indemnem. ff. ad exhi. l. Iulianus § si glans. & l. thesaurus. cùm ergo ingressus istorum fuerit noxius rectori, quòd amisit quod habere consueuit ex portatione funeris, iustè potuerũt prohiberi. Nam licet quis in suo possit facere, non debet tamen in alienum immittere. ff. si ser. ven. l. sicuti § arist. ff. de aqua plu arc. l. j. § idem ait. Nec videtur iniuriam fecisse prohibendo eos ingredi. nam venatorem volentem ingredi fundum meum ad venandũ, vel auem ibi existentem capiendum prohibere possum. insti. de re. diui. § fere. & tamen si auis exeat ipse poterit eam capere. ff. de acqui. re. do. l. iij. & l. naturalem. § apum quoq;. isti autem venatoribus æquiparari possunt: quia videntur esse soliciti de præda alibi educata. ar. xiij. qõ. j. c. j. Nec videtur rector iniuriam fecisse auferendo eis crucem. ar. extrà de resti. spo. c. cum ad sedem. vbi episcopus abstulit crucem hospitalarijs. Nam & si quis proiectum immittat in fundum meum, ego possum eum autoritate propria præscindere. ff. ad. l. aquil. quemadmodum. § j. & velum tollere. ff. ne quid in lo. pu. l. j. § cùm quidam velum. ff. vti pos. l. si duo. § item videmus. quòd vi aut clam. l. fi. § pe. Et velum regium positum in prædio meo possum scindere. C. vt nemo priuatus vela. l. j. Et si prohibendo fuisset excessus, debet fratribus imputari, qui violentiam facere incœperunt. ff. si quadru. pau. fe. di l. j. § cùm arietes. extrà de iure iu. c. fi. & C. ad. l. iul. de vi pub. l. quoniam multa facinora. Nam vt dicit Tullius in libro de officijs: detrahere aliquid alteri, & hominem cũ hominis incommodo suum cõmodum augere, magis est contra naturam, quam mors. Et non facio iniuriam carceri imperatoris, cùm errorem corrigo desertoris. xxvj. q. j. c. fi. & ar. ff. de pœnis. l. capitalium. § ad statuas. in fi. §.

De foro competen. & de præscrip.

CONSILIVM LXXXIII.

1 *Episcopus potest declinare forum regis, volenis cognoscere, an sit iurisdictio sua in ciuitate: si ecclesia est in possessione, cum plu. nu. sequen.*

2 *Et limes dic. non potest præscribi sed limes territorij sic.*

1 AN episcopus possit declinare forum regis volentis cognoscere † an iurisdictio sua sit in ciuitate portugalliæ. Et videtur quòd non. Nam ipsius est cognoscere an sua sit iurisdictio. de iudi. si quis ex aliena & princeps in causa sua potest esse iudex. ff. de his quæ in testamento delen. l. proxi. xxj distin. nunc licet honestius faciat si alteri committat. C. de quad. præscrip. l. bene à Zenone. & notatur extrà de iudi. cùm venissent. hic enim agitur de rebus temporalibus, de quibus ipse est iudex & dominus. ff. ad. l. rho. de iactu. l. deprecatio. & maximè quò ad iurisdictionem: vt in. d. l. bene à Zenone. xxiij. q. vij. conuenior. & ibi no. Populus enim in eum transtulit omnem suam potestatem instit. de iure naturali. §. sed quòd princ. ff. de orig. iur. l. ij. § deinde cùm esset. iura enim humana regum sunt, nec alio iure possideri possunt. nam si dicas quid mihi & regi. audi. Ang. dicentem. Nihil ergo tibi & possessioni. viij. dist. quo iure. Vnde licet clericum non possit in personam punire, puniet in patrimonio quod ei subest. C. de episcop. audi. l. addictos supplicio & ibi no. & ideo dicit Inno. extrà de foro compe. postulasti quòd eius constitutio ligat possessiones clericorum. ar. viij. dist. quę contra. Ratione enim temporalium clerici regibus sunt subiecti. xj q. j. § his ita. & xxiij. q. iij. c. sed notandum. de ma. & obe. solitæ. C. de epis. & cle. de his. nõ est ergo absurdum si ipse cognoscat: quia & si ecclesia aliquid tenet in feudum coram domino feudi cogitur respondere. extrà de iud. certum de foro compe. transmissa. & c. verum. quia dei filius recognoscens ei tributum soluit. xj. qõ. j. magnum iubens reddi quæ sunt cæsaris cęsari: & quę sunt dei deo. Matth. xxij per hoc duas iurisdictiones distinguens diuinam. scilicet & humanam. ar. de conse. dist. iij. celebritatem. in fi. nam in eadem ciuitate duo sunt populi. scilicet clericorum & laicorum. xxij. q. j. duo. Et duæ vitę carnalis & spiritualis. extrà de renun. nisi cùm pridem. § pe. duo principatus, duo genera militum, scilicet ecclesię, & seculi. l. dist. clericum qui paganum. Pontificalis, & regalis potestas xciiij. di. duo. & sic duæ iurisdictiones diuina scilicet, & humana. maxima enim sunt dona dei & à superna collata clementia sacerdotiũ scilicet & imperium, sacerdotium diuinis ministerijs, imperiũ humanis præsidens, vno eodemq; principio vtrunq; procedens, in authen. quomodo oportet episcopos & ceteros clericos. §. j. col. j. Duo enim sunt gladij, spiritualis, & materialis. xv. q. vj. autoritate & non dicit saluator alterum superfluum: sed satis est. Luce xxij. Per hoc duas iurisdictiones denotans esse necessarias. Et ne vni prę sidens, alteram vsurparet petrum volentem vti materiali gladio, vt suum magistrum à iudæorum iniurijs defensaret, reprehendit dicens. Conuerte gladium in locum suum. & vsurpanti iurisdictionem alterius, pœnam extitit comminatus, cùm addidit omnis qui gladium accipit. scilicet iurisdictionem ad alium spectantem, gladio peribit. xxiij. q. viij. in prin. spirituale habet ecclesia. xxiij. q. ij. inter hoc. Materialem rex. vnde de eo dicit apostolus ad Romanos. xiiij. quòd non sine causa gladium portat & ratione istius gladij omnis anima videtur ei esse subiecta. j. petri. ij. & extrà de cen. omnis anima. & omnis qui prę ter eius autoritatem istum gladium acceperit, gladio peribit. xxiij. q. iiij. in prin. nam cùm ad verum ventum est, nec imperator iura pontificis arripiat, nec pontifex nomen imperatoris vsurpet: quoniam idem mediator dei & hominum. homo christus Iesus actibus proprijs officia potestatis distinxit, vt christiani imperatores pro æterna vita pontificibus egeant, & pontifices pro cursu temporalium rerum tantum modo imperialibus legibus vterentur. x. dist. quoniam. xcvj, dist. cùm ad verum. Et ideo quod imperatori traditũ est, non debet ecclesia vsurpare, vt promiscuis actibus rerũ turbentur officia. C. de te. cõsulta. Indecorũ enim est si vnũ membrũ alterius membri fungatur offi. lxxxix. di. c. j. ratiõe enim rei sortitur quis forũ extrà de fo. cõpe. c. sane. ff. de iud. qđ legatur. Et ideo iudex secularis de re spirituali iudicare non põt. extrà de iud. decernimus. Sic econtra iudex ecclesiasticus de re corporali se intromittere non potest: vt contrario rum eadem sit disciplina. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. lege. j.

& cum

& cùm intentio legis sit de iure communi fundata ar.xvj.q. vij. omnes basilicæ.&.xxij.q.fi.c.quãuis.& quòd ibi no. Archi. qui se dicit priuilegio vel præscriptione munitum,debet hoc coram eo ostendere.ar.extrà de priui.cùm personæ.li.vj.Et ideo rex sapienter facit,si non constituit se actorem,sed reum:vt no.Innoc. extrà de ver.sig.ex parte,vt si actor forum rei sequatur,extrà de fo.compe.si clericus.Pro rege facit, quia in temporalibus ab episcopo appellatur ad eum. extrà de appel.romana.§.debet.li.vj.& quod ibi no.Sed quod episcopus possit declinare iurisdictionem
2 probatur:† nam ecclesia est in possessiõe,& ideo omnia iura clamant,quòd actor forum rei sequi debet extrà de fo.compe. cùm sit generale.xj.q.j experientia.&.C.de iuri.om.iu.l.in criminali. & vbi in rem actio.l.fi.nam quantum ad forum regulariter persona attenditur,& non res.Et inde est quòd rem alibi constituta extra territorium quis conuenietur in loco domicilij.ff.de iudi. quod legatur.& de re iud.à diuo pio.C.vbi in rem actio.l.fina.& de iud.l.properandum.§.si autem extà de foro.compe. ex parte. B.& capitu.fina.& in authenti.de eccle.titul.§.ad hæc colum.ix. Accessoria enim sunt,& propter hominem creata sunt.ff.de vsu. in pecudum.& de iure codi.conficiuntur.& accessorium naturam sequitur principalis.ff.de re iudi.cùm principalis.eod. titu. c.accessorium.lib.vj.etiam quo ad forum: vt videmus in vxore filijs,& seruientibus.C.de epis.& cle.l.secunda de iudic. quoties. C.qui & aduersus quos.l.fina.& de comitibus consisto.l.j. & de proximis sacro.scri.l.in sacris.lib.xij.extrà de donati.inter vir. & vxo.capitu.de prudentia.ff.de iurisdi.om.iudi.l.cùm quædam.qui enim iudex est personæ,est etiam bonorũ dicto.c.de prudentia. C.vbi sena.vel clarissi.l.quoties.§ adeò autẽ,& mutata conditione personæ,rei statum conuenit immutari.C.de impo.lucra descri. l.prima.etiam quo ad forum.argu.ff.de iudi.l.si potest. Si enim per militiam secularem mutat quis forum:vt.C.de agen. in rebus.l.ex eo.& de silentia.l.secunda.libro.xij.ff.de re mi.l. qui cũ vno.§.sinautem .reus multomagis per cœlestem. argumentum. ff.de arbi.non distinguemus.§.sacerdotum.& de pact.l.si quis in conscribendo.duplex est enim militia.l.di.clericum.&.lix.di.c.
4 si officia.† Et quòd mutatione personæ mutetur forum etiam quo ad res,probatur. nam ex hoc fundatur æquitas illius tituli. C.ne li.potẽ.l.j.ff.de alie.iu.mu.causa fa.l.j.ij.&.iij.in principio. Cùm ergo ista bona & iurisdictio sint in ecclesia translata, eius conditionem sequentur,nam quæ religiosis adhærent religiosa sunt.ff.de rei vẽ.quæ religiosis & magis dignũ trahit ad se minus dignum.extrà de conse.eccle.quòd in dubijs.&. ff. de vsucapio. eum qui ædes.Et ideo dicit lex quòd ea, quæ diuini iuris sunt, humanis nexibus alligari non debent.C.de sacrosan.eccle. sanci mus.Et quæ semel deo dedicata sunt, ad humanos vsus redire non debẽt.ff.de re.di.l.in tantũ.§.sacræ.Cũ ergo clerici nõsint de iurisdictiõe sua: nãiurisdictiones sunt distinctę vt s̃.probatũ est per cõsequens nec bona.& ideo dicit canon nullus episcopus,nec pro ciuili causa,nec pro criminali,apud quenuis iudicem siue ciuilem siue militarem producatur in causa.xj.quæstione.j.nullus.
5 † Laicis enim de rebus ecclesiæ aliquid disponendi nulla vnquã legitur attributa facultas.xcvj.dist.c.j.Hi enim qui tantum humanis rebus & non ,diuinis præsunt, quomodo de his per quos ministrantur diuina,iudicare præsumunt, penitus ignoramus. xciij.dist.denique.imò grauiter delinquit,iurisdictionem domini vsurpando& videtur iniuriam facere.ij.q.j.deus omnipotens. cauere debet ne à domino flagelletur.sicut ille rex Ozias,qui lepra legitur esse percussus.quia officiũ sacerdotij vsurpauit de quo in li.Parali.xxvj.& transumptiue.ij.q.vij.§.sed notandam Priuilegium enim est ordinis clericalis,quòd non possit coram seculari iudice conueniri,xj.quæstione.j.inolita.&.c.placuit. cui etiã non posset renunciare extrà de fo.compe.si diligenti.Non ob. si dicatur quòd laici nati sunt & sic subditi legi: quis ergo exemit eos:quia respondetur quòd deus,qui iurisdictiones distinxit: vt s̃.probatum est.Clerici enim per assumptiones cælestis militiæ corpus & animam dei seruitio dedicarunt,& in sortem Christi transtulerunt.xij.quæstione prima.cùm portio.& sic de eius foro facti sunt argumentum .xcv.distin. imperator Posset etiam dici,quòd princeps hoc priuilegium concesit. in authent.vt clerici apud proprios episcopos.§ si verò. col.vj.& de san. epis.§. si quis contra clericum.& plenè.C.de sac.san.ec.authẽ. statuimus. quæ leges sunt per ecclesiam receptæ,& etiam approbatę.x. dist. si in adiutorium & not.per Innoc.de ma.& obe.c.si quis.Et cùm ab initio omnnes causæ etiam laicorum tractarentur coram sacerdotibus, vt habet Deute.xviij.& extrà qui fi.sint legi.per venerabilem non videtur eis fieri iniuria,si res conuertatur quantũ ad clericos ad suum statum.arg.ff.de pact.si vnus.§.si pactus. Et de quæstione ista satis possunt dici casus extrà de iu.c.pe.& fi. extrà de fo.compe.conquestus.imò vsurpans,possit excommunicari.xcvj.dist.duo sunt.Non ob.quod dicitur quòd temporalia
6 subsunt regibus:quia istud habet locum quò ad onera regalia, quæ directè respiciunt rem:vt.ff.de mu.& ho.l.munerum.§. patrimonium.xj.quæstione.j.tributum.& sic loquitur de foro,vbi magis consideratur persona,quàm res:vt s̃.dictum est.nec ob.si dicit, quòd ratione rei forum sortitur quis:quia verum est loci,
7 sed non iudicis,vt not.ar.xj.quæstione.j.clericum.¶ † Nec ob. si dicatur,quòd sicut laicus non cognoscit de iure spirituali: sic nec clericus debet cognoscere de temporali:quia non est par ratio:quia laicus non est capax iurisdictionis spiritualis:vt in. c.de cernimus de iu.argumen.ff.de iudi.solemus.§.si latrũculator.sed clericus bene est capax temporalis.C.de epis.au.l. episcopale.& in auhen.si quis de iudi.authen.si verò contigerit.non ob. quod licus cognoscat de feudo.& sic videtur quòd Rex de temporalibus,cùm ab eo teneantur:vt in.c. solitæ. Alia enim ratio est in feudo quia dominium est penes dominum,non sic in rebus simpliciter ecclesiæ datis,in quibus dominium statim transit ad ecclesiam:vt.C.de sacro.sanc.eccle.vt inter diuinum,& in nullo tenetur donatori.extrà de dona.dilectus.Et Inno.de fo.compe.verum.non ob.quòd intentio regis est fundata de iure communi. & sic coram eodem probari debet exemptio:vt in.c.cùm personæ,de priui.lib.vj.quia ibi est speciale in illis qui de iure communi subsunt,& opponunt exceptionem:vt correctiones ordinariorum euitentur.nos loquimur in illis qui de iure communi non subsunt imò nec possunt subesse:vt ĩ.c.si diligẽti. & ideo tales nõ tenentur ire ad allegandum forum,cum notorium sit quòd clericus non potest coram seculari iudice cõueniri.ff.de iudi.l.si quis ex aliena.& extrà de accu.veniens melius.xj.qõ.j.nullus episcopus.xv.quæstione.iiij.c.ij.& ibi arg.& quia quæstio est de limitibus est sciendum,quòd dicit Host.extrà de parochijs super eo q̃
8 limes sumitur largè & strictè.† Vnde licet limites diœcesum siue parochiarum sint impræscriptibiles:secus in limitibus territoriorum vel agrorum:vt ibi no.extrà de offic.ar. dile. & est ratio quia vt dicit Inno.extrà de proba.cùm causam.temporalia occupanti,quandoque conceduntur sed non spiritualia:vt not.xvj.q. iij.quicunque.Et quod no.extrà de præscrip.quia iudicante.

De regulis iuris.

CONSILIVM LXXXIIII.

1 *Libros multos expedit habere.*

1 AN expediat †habere multos libros' Et videtur q̃ nõ quoniã multorum librorum & multorum autorum & omnis generis voluminum, aliquid habet vagũ & instabile:vt dicit Seneca.nusquàm est,qui vbique est.Et vitam in peregrinatione agẽtibus hoc euenit,vt multa habeant hospitia,amicitias nullas:nec prodest cibus sumptus,qui statim euomit,nec cõualescit plãta,q̃ sæpe trãsfertur.nihil est ita vtile qđ in trãsitu ꝓdest:& nihil ita impedit sanitatẽ,sicut creba remediorũ mutatio,qa nõ venit ad cicatricem vulnus,in quo plura tẽtantur remedia. & fastidictis stomachi est multa degustare,quia vbi varia sunt & diuersa inq̃nant & nõ alũt de hoc in morali dignitate philosophorũ in fi.& Seneca ĩ epist. xxxiiij.Turpe est seni,aut prospiciẽti senetutẽ,ex cõmentario sapere.idem in libro de beneficijs.c. iij .plus solet prodesse si pauca præcepta teneas,& illa in promptu habeas, quàm si multa didiceris,& illa in promptu non habeas. Fastidientis & nõ proficientis est omnia circũire.Et faciendi plures libros nullus est finis.

Ecclesia.vlti.c.&.de hoc in colloquio parte. v. di.ij.& Seneca in epist.ij. ¶ In contrariũ facit ꝙ est fragilis hominũ memoria,& rerum turbine non sufficiens,& quantum recipit,tãtum necesse est vt amittat,vt ait Seneca.Et ideo dicit lex.C.de vet.iur.enu.quòd omnium habere memoriã diuinitatis potius est,quã humanitatis.Et ideo necessarij sunt libri.Et ideo dicebat Hiero.in epistola.xl.Vtinam omnium tractatorum haberẽt volumina,vt tarditatem ingenij eruditionis diligentia cõpensarem.& Aug.li.j.contra achademicos.sine scripto aures decerpunt laborem studentiũ sicut venti puluerem tollũt.de hoc in libro de occulo.in.xj. c.iij. in conditione.& ille verificator dicebat.Haurit aquã cribo,qui discere vult sine li. & cato.multa legas facito perlectis perlege multa.& Hie.in quadam epi.multa in manũ recipio,vt à multis multa cognoscã. nam vt sapiens dicit vir in multis expertus multa cogitat.qui autem non est expertus,quid sit quasi dicat nihil.Vnde dicit Policratus.li.xj.c.j.ꝙ multitudine librorum esse aliquid vtilius,ad scientiam spiranti facilè nõ credit,propter obseruantiam mandatorum dei.Et dicit ibi,ꝙ non credit sine lectione autorũ, posse fieri hominem literatum.Ad hoc nos etiam prouocãt exẽpla maiorũ,qui multum fuerũt curiosi circa habendos multos libros.Quando narrat Au li.ij.ꝙ licet Plato egenus esset pecunię tamen tres libros Pitagorici philoso.x. milibus denariorũ emit. & idem narrat de Aristotelæ,qui emit libros platonis post mortẽ suã talentis atticis tribus,ꝙ est secundum nostrum cõputum sestertia & duo milia.& de his in libro de moribus vita & noctibus philosophorũ in tertia parte.Et narratur,quòd beatus Thomas dixit ꝙ magis vellet habere Chrysostomũ super mattheum, quã ciuitatẽ Pari.Expedit enim cuilibet studioso habere multos libros:vt ex eorum lectione doctior & melior factus sit.ar.ff.ad exhib.l.pen.& hispani consueuerunt circa hoc esse curiosi. Vnde narrat Io.ꝙ hispani volentes habere copiam librorum inuitauerunt eum,& dederunt vinum rubeum mixtum cum albo,vt inebriatus commodaret eis libros,ac ipse no.C.de dolo.l.dolũ.Sed vt dicit Hierony.in prologo super Esdrã.inuidi libenter occultè legunt,quæ publicè latrant.

De priuile.& de regu.iuris.

CONSILIVM LXXXV.

Propositio corã domino papa de reducendo curiam ad vrbem romanã,& de priulegio vrbis & ecclesiæ romanæ & hierosolymitanæ.Et sic papa absens ab vrbe romana, quàm citius potest debet ad eam redire: quia ibi collocauit deus sedem suam licet aliæ ciuitates reperiantur magis tranquillæ & meliorum hominum.Nam deus domos duas habet in mundo:scilicet hierosolymitanam & romanam.

Anctissime pater, potẽtia dei magna est:sed inter alia in quibus dei potestatem magnam videmus est vnũ: quia res omnino desperatas quando sibi placet ꝑducit ad effectum & sanctissime pater in mundo isto deus duas habet domos siue ecclesias principales,& peculiares pro quibus multum fecit,& quas multum dilexit, & à quibus propter peccata hominũ videtur faciẽ auertisse:& ideo nimiũ sunt afflictæ & desolatæ. † Vna est ecclesia Hierosolymitana,quam ipse suo beatissimo sanguine cõsecrauit. Alia est romana,quàm ipse solus fundauit:vt dicit can.xxij.di.c.j.& sanguine illorũ beatorum apostolorũ fundatorum nostræ fidei dedicauit,à quibus(vt dixi diu est)ꝙ auertit caput(vt credo),ꝓpter peccata hominum:vnde valde sunt afflictæ ac etiam desolatę. sed videtur quòd istis temporibus incipiat conuertere faciem ad eos. Nã videmus ꝙ ipse,qui cor regis habet in manu, inclinauit cor regis franciæ ad visitandum ecclesiam Hierosolymitanam,& assumpsit istud sanctum passagium quod tamẽ isto tempore desperabatur quia nec negocia videbantur disposita ad hoc.Item videmus,ꝙ ipse qui beatum Petrum fugientem ab vrbe reuocauit incipit tangere cor nostrũ,& reuocare nos ad visitandum illam suam ecclesiã quod tñ nõ sperabatur,ꝙ istis tẽporibus tractaret (licet credam)ꝙ non est homo in mundo Christianus à maioribus regibus mundi vsq; ad minorẽ vetulã de mundo, qui deposita propria & particulari affectione nõ desideret,ꝙ curia sit romæ,& qui non habeat pro malo quòd sit alibi.Nec credo quòd de aliqua re sit tanta oblocutio contra sanctitatem vestram & cõtra nos omnes,sicut de hoc:quia nõ imus ad illam sanctã ecclesiam.Et pater sanctissime,ista à deo videnti procedere.Vnde possetvobis,& regi frãciæ,dici illud quod dicebat ille Seneca,in quadam litera remissiua ad Paulum.Hos sensus credemus per te dictos,sed non ex te.Et ille modus visitãdi illas sanctas ecclesias credo per vos incœptos:sed non ex vobis,sed à spiritu sancto.Spiritus enim dei vbi vult spirat & quando. Vnde beatissime pater videtur mihi,ꝙ congruè & propriè sanctitas vestra potest dicere illud ꝙ dixit ille cuius locum vos tenetis in terris,scilicet,tẽpus est vt reuertar ad eum qui me misit.Deus enim prædecessorem vestrum & vos,misit ad istas partes,ad tempus:propter aliquas necessitates istarũ partiũ,quibus inter principes & omnes alios nũc est magna pax,vnitas,& concordia,& oẽs istæ partes sunt in bono statu,& tẽporaliter & spiritualiter. Tẽpus ergo est ammodo vt sanctitas vestra reuertatur ad sponsam suã prædilectã. & visitet & cõsoletur eam,& reparet suũ patrimoniũ & suam dotem, quæ multipliciter est collapsa.Sanctissime pater diu est ꝙ irrigastis agros alienos:tẽpus est vt irrigetis vestros qui sitiũt & spiritualiter & tẽporaliter Et beatissime pater nõ est in mũdo qui diligat honorẽ vestrũ & vtilitatem corporis & animæ insimul, qui non debeat desiderare vos in illa sancta sede sancti Petri, & deus facit vobis multas gratias,& in discretione & scientia,& in statu, & salute corporis,& ista erit perfectior omnium. Et sanctissime pater ego non nego(imò fateor)ꝙ aliæ ciuitates inuenirent magis delicatæ,& in maiori trãquilitate,& ciues magis concordes, & melioris dispositionis ad pacẽ & trãquilitatẽ.sed pater beatissime deus ecclesiam noluit fundare in magnis delitijs & in magna trãquilitate:quia si voluisset,sciuisset,& potuisset: Nauicula enim petri in mari est posita,& nõ in terra,vbi frequẽter procellis & tẽpestatibus agitatur:tamẽ bene scimus,ꝙ ei nocere non possunt:quia protectorẽ habet illũ cui mare & venti obtẽperãt. Nã scriptũ est ꝙ ĩperauit ventis & mari & cessauit tẽpestas.Et quare nos quærimus lõgiora exẽpla:nõne videmus oculis nostris quãta tẽpestas fuit isto tẽpore in lõbardia.Nã intrauit Bauarus cum magna potentia qui erant tyranni cõtra ecclesiã:ille maledictus petrus de tornario sedẽ petri occupãs cardinales habuit notarios & officiales & magnam curiam,& sequaces.Verè etiam multi iusti qui remoti erant habuerunt malas tentationes,& benedictus deus,quia dies illi fuerunt abbreuiati, quia si plus durassent magnum fuisset damnum fidei.Sanctissime pater multa sunt,& magna ista dei beneficia regratiemini sibi,& facietis vt dicit ille Vegetius in lib.de re mili.fortunæ beneficijs manus iungendæ sunt & vos dei beneficijs iũgatis manus & viuetis.& licet ipse fecerit ꝙ est maius,perficietis quòd deest & quod adhuc est infirmũ, firmetis & foueatis.Medicus non est necessarius sanis,sed malè habentibus.istæ partes in bona conualescentia & in bona sanitate sunt,benedictus deus.Debetis ergo ire ad illos,qui adhuc sunt infirmi & ęgri vt sanetis & curetis eos,& ibi erit honor & gloria, ibi erit lux,ibi erit meritum. Et pater sancte si illa patria esset multum delectabilis,& esset in magna trãquilitate,& magna cõcordia,in quo appareret vestra bonitas,vestra sanctitas, qđ esset vobis meritum ipsi essent laudandi.dei filius nõ venit propter iustos,sed propter peccatores.Et sanctissime pater fide tenemus,ꝙ de omnibus reddituri sumus rationem,& si deus de omni verbo ocioso requirit rationem, multomagis de sua ecclesia quã tantùm dilexit, pro qua obtulit se velle mori, antequàm desereretur. Et si ignorantia non excuset pastorem,multò magis excusabit ipsum scientia, & si scientia multò magis requisitio.Sponsa vestra requirit vos,grex vester clamat,requirit & petit subsidium,postulat defensionem,cũ qua poteritis conscientia denegare, quin visitetis & defendatis eam. bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis, & si animam,multomagis debet sustinere pro eis aliquã incommoditatem. pastor estis

non

non mercenarius qui fugit & dimittit oues,vnde beatiſsime pater,cõcludẽdo videtur mihi,q̃ debetis habere occulũ ad illã ſanctam ſedem,& quãcito poteritis debetis eam viſitare, & ex quo requirunt vos cum tanta inſtantia,& toties,quod omnino debetis ire,ſcriptũ eſt:vnam petij à domino hanc requirã &c.vnã petiſtis,ipſe dedit vobis bonam,& magnam,requiratis eã, viſitetis eam.debet vos inducere libertas eccleſiæ & honor ,qui multum minuitur,quando nõ eſt in loco proprio,ſed in dominio alieno: inde quando Conſtan. cæſar dedit vrbem beato Silueſtro iſta fuit vna ratio:quia non erat dignum quòd vbi ſederet vicarius Chriſti , aliquis haberet terronam poteſtatem extrà de electio. fundamenta.lib.vj.

De fo.compe.& de officio ordina.

CONSILIVM LXXXVI.

1 *Eccleſia in criminibus eccleſiaſticis,poteſt punire laicum vel eum capere.*

1 QVæritur,an eccleſia in criminibus † eccleſiaſticis poſsit punire laicũ vel capere.Dicunt aliqui quod non,ſed ſolũ per cenſurã eccleſiaſticam compellere.ar.extrà de fo.cõpe.c.cùm laicus.lib.vj.& ar.extrà de offi.ord.cũ epiſcopus li.vj.vbi licet dicat generaliter q̃ epiſcop⁹ de cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus in quolibet loco ſui epiſcopatus poſsit cognoſcere,tamen quãdo loquitur de captione,ſtatum reſtringit ad clericos.idem videtur ſentire.extra de pœnis,c. quãuis lib.vj.maxime de iure ciuili. vbi videtur q̃ non poſsit cognoſcere ſine præſide in aut.de man.prin.§.ſi verò canonicum.co.iij. Pro hoc videtur facere.C.de ſac.ſan.ec.l.placet.vbi iudex eccleſiaſticus excõicat,& ſecularis deportat ſacrilegum. ¶ In cõtrariũ videtur.nam ratione delicti,factus eſt de foro eccleſiæ.C. de epi. & cle.auf.item nulla communitas vbi no.extrà de fo. compe. cũ ſit generale.&.c.ex tenore.Ad epiſcopum ergo ſpectat ſubditũ ſiue laicũ ſiue clericum non ſolũ corrigere ſed punire, duntamen ſecundum canones & ad hoc vocat brachium ſeculare , extrà de offi.ord.c.j.& ibi per gl.& Inno.videtur.tex.C.de epi.& cle. auf. cauſa quæ fit cum monacho in fi.& nomine cenſuræ eccleſiaſticæ excõmunicatio,interdictum,& ſuſpenſio,continetur.extrà de verb.ſigni.quærenti,quæ tendunt ad correctionem non ad pœnam:vt ibi no.Io.an. & hoc apparet in hæreſi quod eſt crimen eccleſiaſticum.Sed alij dicunt quod ibi eſt ſpeciale.& facit extràde pœnis felicis li.vj.&.eodem.titu.in cle.c.j.& de cenſibus romana. libro.vj.&c.

De iudæis & ſarracenis.

CONSILIVM LXXXVII.

1 *Princeps poteſt ſine peccato expellere iudæos & ſarracenos de regno ſuo, & eorum bona auferre.& nu.2.*

3 *Et an papa hoc poſsit præcipere principibus & perſuadere.*

1 QVæritur an princeps poſſit ſine peccato † expellere iudæos & ſarracenos de regno ſuo & eis bona auferre:& an papa hoc poſsit præcipere principibus vel perſuadere. Et primo videtur q̃ non.Nam quiete iudæis ſub imperio degentibus moleſtia inferri non debet,nec eis bona auferri.C.de iudę.nullus.& de paga.l.Chriſtianus.& extrà de iudæ. multorũ.& cõtra Chriſtianos p̃ſcribũt.xvj.q.iij.porro.& ibi nota.Et ſi cũ iuſta poſsideãt bona eis auferri nõ debent:vt no.xxiij. q.vij.ſi de rebus.& ibi Archi. & princeps ſi ſine cauſa,bona ſua eis auferat peccat:quia licet ſit dñs quo ad p̃tectionem: non tamẽ eos ſine iuſta cauſa ſpoliet:vt no.C.de quadri.præſcri.l.bene à Zenone.& not. Innocen. extrà de immu.ec.quia pleriq;. Vnde dicit ipſe & Ho.extrà de voto.q̃ ſuper his.q̃ papa non debet eis bona auferre.imò q̃ debet eos tollerare.xlv.di.qui ſincerã.& extrà de iud. & ſarra.& ſi iudęos.Et ſit ratio,vt per eorũ cõſortium eos deo lucrari poſsimus.&.xxiiij.q̃.iiij.infideles.& ar.xj.q.iij. ad menſam.& extrà de diuor. gaudemus.&.c.quanta. maximę ſunt tollerãdi iudæi:qa vtiles ſunt fidei noſtræ.Vnde dicit Aug. ſuper pſalmo.xl.iudei tanquàm capſarij noſtri nobis ſeruiunt. Nam ſtudentibus nobis codices nobis purgant:vt per hoc codices in quibus ſunt lex & prophetæ,per quos prędicatur Chriſtus & fidem noſtram probemus cum paganis, & alijs incredulis. nam cùm codices noſtri eis ſunt ſpecti melius eos per codices inimicorum cõuincimus.& Greg.in omelia.Ioannes dicit quòd in fine mundi à Chriſto illuminabuntur.Et ſi de toto mundo expellerentur nõ remanerẽt aliqui,cũ tamen lex dicat.q̃ tunc reliquiæ Iſrael ſaluæ fient.Et q̃ tollerari debeãt,& probat Au.ſuper pſalmo.l. vbi dicit q̃ fuit figuratũ in illo Cain, qui fratrem ſuum occidit.& ideo accepit ſignum ne interficeretur:vt ſic iſte peruerſus populus ſit ſignatus ne occidatur:imò tolleretur. † Sed licet priuata perſona non debeat eis moleſtiã inferre,videtur q̃ princeps poſsit maximè iudæis:quia ſerui ſunt facti per mortẽ Chriſti,extrà de iudæ.& ſi iudæos quod fuit mandatũ executioni per Conſtan. vt no Hoſt.eo.ti.c.cõſuluit.& ex hoc dicit Archi.xlv. di.qui ſinceram.q̃ princeps qui eſt eorũ dominus,p̃t eos vendere:ergo multò magis expellere.arg.C.ſi ſeruus aſportandus veneat.l.j.&.ij.Et ob iſtam etiã rationem,dicit idem Archi.liiij.dĩ. fraternitatem quòd p̃t eis auferre bona,cũ non habeat ea niſi vt peculium allegat.extrà de iudæis.iudæi. vbi dicit,q̃ ſi conuertantur,non ſunt eis bona auferenda.Ergo à contrario ſenſu,ſi nõ cõuertantur ſic melius facite.c.ſicut,vbi dicit q̃ non ſunt moleſtandi nec priuandi bonis , ſine licentia terrenæ poteſtatis.ergo licentia ſic.Præterea iſti ſuſtinentur ex pietate & gratia:vt dicitur in c.& ſi iudæos.Non ergo debet trahi ad neceſsitatem.ff.de offi.p̃con.l.ſolent in fin.nam ſufficit ſi cui,vel in paucis amici laboribus conſulatur.C.de ne.geſt.l.tutori.Nec eſt de quo poſſunt cõqueri:quia habuerũt gratiam velut alieni:vt dicit Boetius in li.de conſolatione.& hoc videtur verum,vbi Chriſtianis imminet periculum vel ſcandalum:vt no.Inn.extrà de voto,q̃ ſuper his.nã cùm abuſi fuerint gratia.priuilegium merentur amittere tãquã ingrati:vt in.c &.ſi iudæos.& apparet de grauamine eccleſiarum quia non ſoluũt decimas de poſſeſsionibus ſuis.Et ideo domini deberent compelli ad locanda prædia talibus qui decimas ſoluãt extrà de decimis.c de terris.&.c.quibuſdam.de vſur.c.quanto.Et ſatis figuratum videtur in illa ancilla à qua ipſi deſcẽdunt: quia eo quòd ſuperbè & ingratè ſe habuit,per quam eccleſia deſignatur fuit expulſa.Nam dictum fuit,eijce ancillam, & filium eius.

3 xxiij.quæſtio.iij.ſi eccleſia.† licet vbi quietè viuerent & non eſſet ſcandalum,non videtur q̃ papa hoc deberet præcipere vel ſuadere principibus,per ea quæ not.in d.c.quòd ſuper his.& nihil ad eum de his qui foris ſunt.extrà de diuor.gaudemus.tamẽ Greg. in regiſtro,videtur comminari prælatis ſardineñ.ſi paganos ruſticos habuerint,& præcipit quòd augeant eis penſiones: vt per hoc redeant ad tramitẽ veritatis,& pars illius epiſtolæ eſt. xxiij. q.vij.iam verò.Sed in alia epiſtola quàm mittit procuratori matrimonij aliter videtur loqui de iudæis: quia non differt quòd non habeant iudæos & quod non augmentet eis penſiones,ſed q̃ promittat eis penſionis remiſsionem:vt per hoc citius conuertantur.

De dolo & contumacia.

CONSILIVM LXXXVIII.

1 *Iudex intra territorium exiſtens mandauit executori,quòd citaret quendam ſuum ſubditum extrà exiſtentem,quòd fecit quomodo talis citatio arctet citatum,iuxta triplicem locum,ſcilicet in quo,& vbi , & ad quem.*

Item de cle.paſtoralis.de rę iu.& nu.2.

1 TErtio quæritur de tali quæſtione.† Iudex intra territorium exiſtens,mandauit executori,q̃ citaret quẽdam ſuum ſubditum extra exiſtentem,quod fecit.quęritur an talis citatio arctet citatum. Et aduertatis, quia in

Consilium LXXXIX.

hoc variant doc. Nã quidã dicunt q̃ nõ, & hoc tenet Nic. de mat. qui fuit magnus homo in iure. per. l. istam. Nam executor citando, repræsentat iudicem, qui mãdauit. ar. s̃. de of. eius cui mã. est iurisd. & si prætor. sed si iudex esset ibi vt citator esset priuatus. de of. præsi. l. iij. & sic non potest citare: ergo sic executor eius personam suã repręsentans. Præterea non posset citare vltra tẽpus suæ iurisdictionis: vt arg. l. si eũ qui. ergo nec vltra locũ vt satis est dictum per. l. vinum. Sed dicit q̃ fiet citatio per edicta. C. quomodo & quando iudex. auf. qui semel. vel per vocem præconis. C. vbi in rem actio auf. qua in prouincia. aut mittantur literæ iudici illius prouinciæ vbi degit qui eum citabit. C. de requirendis
2 reis de bonis autho. iudicis possi. cùm vnus §. pe. † Ista opin. cum canonibus videtur hodie approbari. extrà de re iu. pastoralis. In constitutionne cle. vbi dicit Papa, q̃ imperator non potuit citare regem Rubertum extra districtũ imperij existentem. Alij dicũt q̃ citatio valet. Nam ista sunt paria aliquid fieri loco congruo vel incongruo, si tamen effectum conferat in cõgruũ tempus. Et ideo dicit lex quod si iudex extra territorium existẽs delegat causam in prouincia cognoscendam valet delegatio: quia effectum & cognitionẽ confert in locum cõgruum, sic & hic, licet citatio fuerit loco incõgruo: quia tamen effectum confert in locum congruũ, scilicet vt veniat respõsurus in prouincia, valebit citatio. C. de offi. præfe. vr. l. fi. hoc etiam probatur. ff. de do. inter vi. & vxo. si eum seruum §. fi. cum. l. seq. de hæredibus instituendis in tẽpus, arguendo de tempore ad locum. Et ideo dicunt, q̃ etiam si iudex esset extra territorium posset citare, & hoc videtur ponere aurelianus. Domini salua veritate ego credo tria loca considerãda. Primò est considerandus locus vbi iudex facit præceptũ de citãdo. Secundò locus vbi executor citat. Tertiò locus ad quẽ citat. Primò dico q̃ est considerandus locus vbi iudex pronũciat de citando: quia nemo citandus est, nisi de quo iudex pronunciauerit. C. de exhi. reis. l. neminem. & in auf. de quæstore. cùm talis pronunciatio de citando sit sententia: vt. C. de epis. & cle. cùm clericus §. fi. de his qui ad eccle. confu. l præsenti §. sed si quidem. lata extra territorium si non valeret. Præterea processus extra territorium factus non valet: vt hic, sed citatio est de processu: vt instit. de pœ. te. liti. §. fi. & extra de proba. quoniam cõtra falsam. ergo citatio extra facta non valet, maximè quia in iudicijs nos attendimus initium: vt. C. qui legitimam personam. l. enim qui dare tutores possunt. l. vniuersas. Præterea quòd existens extrà non posit citare, facit quia priuatus est quò ad exercitium: vt dictũ est. s̃. l. iij. de offi. præsi. Sed citare esset exercere iurisdictionẽ q̃ patet. nã per eã interrumpitur præscriptio. C. de p̃scrip. xxx. ann. l. sicut. & perpetuatur iurisdictio, saltem secundũ canones: vt extrà de offi. deleg. gratum. Et q̃ nõ possit existẽs extra citare. facit extrà de rescr. statutũ §. nullo. lib. vj. Secũdò est cõsiderandus locus vbi executor præceptum exequitur, & tunc habet locum secunda opi. quòd citatio extra territoriũ valeat, per iura allegata: quia præceptum quod facit confert effectũ in locũ congruũ, pro hoc consueuit allegari. C. de epis. & cle. omnes §. si verò apparitor. de of. præse. vrb. l. ij. pro hoc bene facit canon. extrà de fo. compe. romana §. contrahentes. Tertiò est considerandus locus ad quẽ citatur, & hic non est dubium, q̃ cũ citatio fiat ad locũ incõgruũ nõ tenetur: quia iudex ibi non posset cognoscere: vt hic. ff. de ar. si cũ dies §. si arbitri. & facit. ff. si quis in ius vo. non ierit. l. ij. in fi. Non tamen nego quin sit bonus modus citandi, q̃ scribatur iudici illius prouinciæ vbi degit, q̃ eum citet: sed citatio ad domum vel alibi facta intra prouiciam non semper arctat, si fortè eius copia haberi non possit. C. de li. agnos. l. j. §. j. & quod vi aut clam. l. si fortè. & no. in prædicta. l. iiij. §. totius hoc satis probat præal. l. de requirendis reis. l. j. ibi edictis in prouincia citetur, & tamẽ scribatur magistratui vt ei notificet citationem. de hoc habes clarius hodie extrà de iudi. c. j. & in cle. quæ declarat extrauagantẽ Boni facij rem non nouam. sed modò restat ¡respondere ad consti. cle. pastoralis. de re iudi. & non video nisi q̃ sicut imperator voluntariè procedebat contra regem Rubertum, ita & clemens voluntariè reuocabat sententiam, & seruent eam ipsi in foro suo. x. di. constitutiones. Aliter solue secundum Io. an. vt scripsi in prædicto §. cõtrahentes super verbo citati ad finem.

De offi. ordi. & de fo. competen. & de officio delega.

CONSILIVM LXXXIX.

1 *Episcopus si inuocat brachium seculare contra clericum suum, qui ab eo ad sedem apostolicam appellauit, iudex secularis non debet eum iuuare nisi quando non habet vltra quid faciat, & fecit quod potuit. cum numero seq.*

1 EPiscopus † inuocat brachium seculare contra clericum suum, qui tamen ab eo ex causis probablibus ad sedẽ appostolicã appellauit. Quæritur, an princeps vel iudex secularis debeat eum iuuare. Et videtur quod sic. nam brachium seculare tanquã executor est, & sic quãtumcunque sciat sententiam iniustam tenetur exequi, extrà de off. dele. pastoralis §. quia verò. & de re iudi. decẽtero, imò ad hoc potest cõpelli. extrà de malefi. c. ij. & videtur casus. C. de his qui latro. vel alios crimi. occultant. l. j. circa medium, vbi ponit pœnam inuocanti in casu isto. per quod dat satis intelligi, quòd inuocatus
2 in omni casu debet iuuare. † Videmus etiã q̃ iudex qui remittit delinquentem nõ cognoscit an deliquerit. no. iij. q. vj. in summa. & videtur casus. ff. de accu. si cui §. fin. & de hoc. C. vbi de cri. agi oportet. auf. qua in prouincia. Et si hoc esset verũ, semper clerici potentes eluderent correctionẽ appellãdo, cũ tamen a correctione non appelletur extra de app. ad nostram. & cap. irreprehensibilis. & in dubio magis præsumendũ est pro sentẽtia iudicis siue pro præcepto, quã pro appellatiõe: quia pro iudice præsumẽdũ est extrà de re iu. c. sicut. & c. cũ inter vos. sed pro appellatiõe nõ
3 nisi prout fuerit causa extrà de ap. vt debitus. & c. causam. ¶ † In contrarium facit, nam ea quæ fiunt à iudice si ad eius non spectãt officium, iuribus non subsistunt. extrà de reg. iur. ea quæ. li. vj. & quæ contra ius fiunt, debent pro imperfectis haberi: vt eo. c. Sed per appellationem suspensa sit eius iurisdictio. extrà de iureiu. venientes. Imò secundum leges est extincta. ff. ad Turpil. l. j. in fin. In tantum, q̃ quidquid agit pendente appellatiõe est nullum. extrà de ap. ad audientiam. & c. ad præsentiam. & eod. tit. non solũ. lib. vj. C. & ff. nil noua. appel. pendente in rubro & nigro. sic cùm hæc fiant à non competenti iudice: vt extrà de iudi. at si clerici. C. si à non competenti iudice. l. fi. impunè potest ei non pareri. ff. de iur. om. iu. l. fi. & extrà de consti. c. ij. lib. vj. Nam quantũ ad hoc priuatus est. ff. de offi. præsi. l. iij. & sic etiam in istis subditis potest ei resistere. C. de iure fis. prohibitum. li. x. & de metatis. l. deuotũ. xxiij. q. j. quid culpatur. & xj. q. iij. non semper & duobus seq. no. Inno. extrà de tempo. ord. ad aures. Imò procedendo pendendo pendente appellatione videtur superiori iniuriam facere, cognoscendo de causa ad superiorem pertinenti. ij. q. j. nomen. & ij. q. j. vnde & quæstione. vj. augmenta. Nam qui scit alijs se oppositum, non debet molestè ferre alium sibi præesse prelatum. ij. q. vj. qui scit. Et ideo festus Paulum cæsarem appellantem, ad cæsarem remisit. Actu. xxv. imò procedens peccat & punitur. secũda quæstione. secunda decreto. cum tribus. ca. sequenti. extrà de appella. de priore. C. de appellationi. quoniam iudices. vbi etiam dicitur, quòd officialis non resistens punitur. in. xxx. pondo auri. & ibi est casus istius quæstionis. Et ad denotandum quòd nõ debet brachium seculare in iniustis suum auxilium impartiri, Dicit tex. quòd debet eum iuuare ad ea quæ deo sunt placita exequendo. non ad præiudicandum. extrà de officio. ordina. c.
4 primo. ¶ † Imò canon videtur innuere, quòd antequàm suum auxilium impartiatur, debet aliqualiter examinare, an iustum sit præceptum. xxiij. quæstione. v. administratores. argumẽtum. ff ad municip. de iure. & C. de agri censi. & colonis. & quod vtrobiq; not. per quæ iura tenent doct. quòd remittens criminosum prius debet aliqualiter cognoscere. no. Io. an. extrà de re iud. pastoralis. in clementi. & hoc credo verius, maximè si appellatio est emissa ex causa probabili. Non obst. capitu. pastoralis §. quia verò. nam ibi fuit appellatum: vt ibi nota. gloss. & Innocen. & c.

cùm

5 cũ in iure.& est.q.disputata.xxv.† Dic tamẽ quod inuocatio tũc
a habet locum,[a]quãdo inuocatus fecit quod potuit,& non habet vltra quid faciat extrà de iudi.non ab homine.de malefi.c.ij. ibi si necesse fuerit. Vnde semper iura quæ de hac inuocatiõe loquũ tur,ponũt hãc clausulã si necesse fuerit,si opus fuerit,& huiusmo di. de offi.ord.c.j.&.c.quoniam de statu regularium. periculoso
6 lib.vj.C.de his qui latro.occul.l.ij.¶ † Sed an executor apostoli cus vel iudex delegatus à papa,possit inuocare brachium seculare.dic vt not.Inn.Host.& Io.an.extrà de off.deleg.c. significasti. & in Spe.eo.tit.de legato.ver.no.quod potest.& per Guil. xxiij. q.v.administratores & per eundem extrà de hære.c. vt officium super verbo brachij li. vj.quorum opiniones diuersas concordat no.Gul.de monte lau.extrà de offi.dele.c.j.in cle.in glo.contrarium videbatur &c.

ADDITIO. a ¶ Inuocatio tunc habet locum.Et adde quòd contra contemnentem sententiam excommunicationis inuocatur brachiũ secula re,vt no.pet.de ancha.in.c.postulasti de homi.& dicitur contemnere secũ dum hosti.ex quo infra diem per hominem assignatum non satisfacit. ca. ex publico de conuer.coniuga.

De iureiuran.& de fide instru.

CONSILIVM XC.

1 *Iuramentum factum per aliquem quod non fideiubebit est licitũ etiã in cle rico,nisi esset reus in tanta necessitate quòd vita temporalis vel spiritualis aliàs periclitaretur.*

1 QVidam iurauit non fideiubere.† Quæritur an iuramentum sit illicitũ. Et videtur q̃ sic,cũ videatur cõtra bonũ charitatis.xxiiij.q.qui sacramento.&.c.inter cætera.& extrà de iureiuran.cùm quidam si tamen sit clericus,non videtur illicitum,quia ad hoc tenetur de iure.extrà de fideiusso.c.j.xj.q.j.te quidem,sed cùm laicus teneatur pro proximo fideiubere.xj.q.j.sicut imò dicit Archi.ibi q̃ peccat si non fideiubeat,videtur in laico esse illicitum.Sed quòd etiã in laico nõ sit licitum videtur.Nam ad hoc vt iuramentũ sit illicitũ,requiritur quòd per eius obseruantiam vtraque salus spiritualis & temporalis,vel saltem altera,periclitetur.xxij.q.iiij.§.fi.q̃ non est hic. Et alio modo necessitatibus proximi possumus subuenire, qđ sufficit vt habetur in fine dicti.§.Crederem tamẽ,q̃ si tanta esset necessitas fideiussoris q̃ nisi iste iurans fideiuberet,q̃ altera salus periclitaretur vel corporalis vel spiritualis q̃ non obstante isto iuramento possit fideiubere etiam clericus.ar.lxxxvj.di.non satis.Et quia non videtur iurasse non fideiubere in tanta necessitate,vel si hoc sensit iuramentum esset illicitum.ar.extrà de iureiu. c.quanto.Et de hoc Archi.xxij.q.j.non est.

De decimis & de iudæis & sarace.

CONSILIVM XCI.

Sarraceni ad solutionem decimarum de terris ab eis possessis compelluntur indirectè, secundum iura hic allega.& nu.seq.

1 VEnit in dubium,an saracení † debeant compelli ad solutionẽ decimarum de terris ab eis possessis.Et qualiter debeant cõpelli. Et pro sarracenis facit quia nunquam soluerunt.Item quia terræ illæ semper fuerunt sarracenorum.pro hoc vltimo facit extrà de vsucap.quanto, ad finem.sumpto arg.à contrario &c.Credo q̃ tenẽtur: nam cùm decimæ sint tributum. xvj.quæstio.j.decimæ à quolibet possessore sunt soluendæ.extrà de decimis pastoralis.C.sine censu vel reliquijs.l.ij.&.iij.etiã infideli.extrà de decimis.c.de terris.&.c. tua. Cùm ergo ipse vniuersorum sit dominus:vt in psal. Domini est terra & plenitudo eius.&.d.c.tua.à quoquã terra excollatur decima,ei soluenda est. ar.C.de anno.& trib.l.j.li.x.Imo dñs terrę est per cẽsurã ecclesiasticã cõpellẽdus,vt talibus terras suas det excollendas,qui sine difficultate ecclesijs decimas soluãt:vt eo.ti.in aliquibus,q̃ satis hoc videt de iure,maximè secũdũ Inn.qui exẽ
2 plificat in sarracenis.† Nõ ob.cõsuetudo in decimis prædialibº: vt in.c.in aliqbus & plenè no.Io.an.in ru.de decimis in.li.vj. nec ob.q̃ soluũt regi.nã si quid vni debetur,alteri soluaẽ,nõ cõtingat liberatio.C.de sol.inuito.extrà de iureiu.c.eam te.Et decimæ in laicũ cadere nõ pñt:vt eo.c.ad hoc.&.l.quãuis.imò rex recipiendo,videtur sacrilegiũ cõmittere.xvj.q.vij.decimas.& extrà de decimis.tua.Nõ ob.qđ dicitur q̃ terra ista semper fuit sarracenorũ: quia non est verũ,imò totũ quidquid est circa mare fuit christianorũ.Et sic recuperata debet redire ad pristinã naturam.ff.de relig.& sump.fune.c.cũ loca.vij.q.j.pastoralis.& posito q̃ nõ fuisset Christianorũ:tamẽ ex quo ad dominiũ Christi est redacta,debet regi lege diuina,per quã sunt decimæ institutæ:vt in.c.parochianos.Nec negari potest,q̃ hodie est Christianorũ,& saraceni solũ sunt laboratores vel coloni.Nec ob.ar.cõtrariũ q̃ posset sumi in.c.quãto de vsur.quia vacat,cũ adduceret cõtrarietatem iu
3 ris & peccatũ:vt in.l.cõuenticulã.C.de epis.& cle.¶ † Ad secundũ qualiter debeãt cõpelli:dic vno modo:vt in.c.in aliquibus,vt cõpellãtur dñi nõ tradere eis terras ad laborandũ. Secundo modo secundum formã decretalis postulasti.extrà de iude.

De deposito extraordi.C.de custodia reo. vel castro.

CONSILIVM XCII.

1 *Miles cui rex castrum custodiendum commisit,tenetur de malã custodia si commisit illud custodiendum alteri cuius culpa fuit captũ dictum castrum:& culpa præsumitur,nisi probetur contrarium,etiam si sit nobilis cui commisit.*

1 REx habebat castrum & cũ haberet † guerram cum hostibus,conuenit cum quodã milite q̃ custodiret eum sibi,& pro mercede certũ sibi salariũ cõstituit.Miles ille cõmisit custodiã cuidã,hostes venerũt & occupauerunt castrũ culpa illius.Modò quæritur vtrũ teneaẽ miles: & est de iure nobilium terræ nostræ,quòd si cõmisit nobili non tenẽ si ignobili tenetur. & satis cõsonum est iuri cõi:ar.ff.de cu.re.l.fi in prin.C.eo.l.ad cõmentariẽsem.& ar.ff.nau.cau.l.fi.§.bacactione.sed posito q̃ commisit nobili:nunquid tenetur eũ præsentare regi? C.loca.l.ex diui.Et videtur q̃ sic.arg.sumpto à cõtrario litę in.d.l.ad cõmentariensem.Vel fortè etiã si nõ præsentet videtur liberatus: quia cũ tẽpore commissæ custodiæ diligens & sufficiens reputaretur, non debet nocere si postea mutauit mores argumentum. eorum quæ dicuntur de magistratibus qui dant tutores.ff.de magi.conue.l.j.§.si magistratus. & de nego. gestis. l.litis.§.si pecuniam.& de admini.rerum.ad ci.perti. l.iij.§. si eo tẽpore.ff.cõmo.l.argẽtũ.Sed pone,q̃ miles per se amisit nũquid tenetur,& si dolo non est dubiũ Et licet lata culpa in criminibus dolo nõ æquiparetur:vt no.ff de verb.sig.l.magna negligẽtia. tamẽ fallit hoc:vt.ff de cu.re.l.miles in prin.&.l.ad cõmẽtariẽsem. C eo.Itẽ & tenetur de leui,quia mercedem recipit.ff.cõmo.si vt
2 certo. † Item & de leuissima,si certa custodia fuit adhibita.ff.loca.l.mercedem,licet videatur q̃ non sit ita grauiter puniendus: vt.ff.de cust.reo.l.milites &.l.fi.sed nũquid tenẽ de violẽtia. Et videt q̃ nõ,quia est casus fortuitus:vt probaẽ.ff.cõmo.l.in rebus in prin.qui nullo humano iudicio præuideri põt,non videtur teneri.ff.de admi.re.ad ciui.pertinen.l.ij.§.si eo tẽpore.C.de pig.ac. l.quæ fortuitis.Et quia nulla custodia fieri potest ne dãnum iniuria detur.ff.cõmo.l.ad eos.ff.loca.l.sed de dãno. Tu dic, quòd aut culpa præcesit violentiam,& tunc tenet:vt quia nõ habebat tot homines in castro sicut erat conuentum,vel non habebant arma,vel victualia deficiebant tenetur:arg.ff.loc.si merces.§.culpę. ff.cõmo.si vt certo.§.j.Maximè si culpa fuit ꝓordinata ad casum: arg.ff.ad.l.rhodiã,de iactu.l.fi.& semper ꝓsumitur culpa:nisi ipse ꝓbet cõtrariũ:vt.ff.de cu.re.l.fi.& ibi no.ff.de eden.si qs ex argentarijs.§.fi.& no.Dy.ff.so.ma.l.mora.si culpa non præcesit,videtur per iura superius allegata q̃ non tenetur:tamen de iure nobilium tenetur.Et videtur posse probari de iure,nã cùm rex custodiam

sibi commiserit obtentu violentiæ etiam de violentia teneri. ar. optimũ.C.commo.l.j.& quod ibi no.Iac.de are.& quod tacitè a gitur pro expresso habẽdum est.ff.si cer.pe.l.cum quid. Nam & caupo recipiendo res,etiam de dãno videtur se obligare.ff. nau. caupo.l.nauta.§.fina.

De iureiuran.& desenten.excom.& offi.delega.

CONSILIVM XCIII.

Castrum recipiens sub homagio à rege custodiendum,vt sibi restituat, licet fuerit excommunicatus à delegatis papæ vt restitueret ecclesiæ,cuius castrum erat non incurrit excommunicationem,eo quia si contrarium fecisset,maximam ignominiam incurrisset propter homagium & iuramentũ,& ante omnia debet absolui præstita cautione de stando iuri non obstante contradictione partis aduersæ maximè si est senex.cũ plu.nu.seq.

MAgister ordinis de Alcantara ¶ † recepit à rege quædam castra, quæ fuerunt ordinis templi in custodia & sub homagio, monitus per quosdam executores, vt restitueret dicta castra ordinis, hospitali, cuius bona templi fuerunt vnita, non restituit ordini,sed restituit regi cui fecerat homagium, propter hoc fuit excommunicatus.Nunc venit & dicit sententiam iniustam & petit absolui,paratus cauere de stãdo iuri. opponitur de manifesta offensa,& sic quòd primo debet satisfacere:vt extrà de verb.sig. ex parte.Quæritur quid iuris.Et quòd magister debeat absolui,
2 facit:quia allegat quòd timore homagij non restituit.¶ † Circa quod sciendũ est quòd secundũ cõsuetudinẽ hispaniæ est,ꝙ qui castrum recipit sub homagio,debet illud restituere illi à quo recepit & non alij:alioquin incidit in crimen proditionis,quod est maius crimen quod posse esse in illa patria.& licet crimen proditiõis largius sumatur in iure:vt.ff.de præuarica.l.j.& de capti. & post li.reuer.l.postliminij.§.transfuge.& de re mili.omnem.§. exploratores.& l.proditores. Tamen secundum consuetudinẽ illius patriæ sumitur pro crimine læsæ maiestatis.Et solum restringitur ad tres casus.scilicet si interficiat dominum & non restituat castrum.Vel,faciat domino illam iniuriam,de qua loqui
3 tur in vsi.feu.in quibus causis feu.amit.c.j.†Nec hoc est absurdũ ꝙ in vna prouincia grauius puniatur vnum crimen,quàm in alia:vt exemplificat lex saccularij.§. sunt quidam.ff.de extrao.cri. quia hoc cõtingit ex eo quòd illa crimina sunt in illis prouincijs magis periculosa:& quia terra illa continuè fuit in guerra contra inimicos fidei,& ex proditione castrorum magna pericula imminebant.Ideo antiqui volentes obuiare periculis, quidquid rigorositatis potuerunt cogitare,statuerunt circa restitutionem & custodiam castrorum.Vnde statuerunt idẽ crimẽ esse,& non restituere castrum.& interficere dominum.Imò quasi maius,cùm per amissionem castri,& dominus amittebat vitam,& patriam & fides periclitabatur.Pœna autem istius criminis est nõ solùm amissio vitæ & bonorum,sed & perpetua macula & infamia sua & totius generis sui.C.ad.l.Iul.maie.l.quisquis Si ergo magister tanti criminis timore,& vt euitaret tantam pœnam nõ restituit castra non videtur deliquisse:nam timor mortis excusat.ff.quòd me.caus.l.iiij.& ex quibus causis maiores.l.metum.&.C.detrãs
4 ac.l.interpositas.extrà quod me.causa.c.j.†Vnde mors & de iure timetur,& de more vitatur.extrà de re iudi.c.pasto.circa mediũ in cle.vnde timor mortis excusat ab homici.ff.ad.l.cor.de sica.l.is qui aggressorem.&.ff.ad.l.aquil.l.scientiam.ar.eo.ti.l. quẽ admodum.§.idem labeo.& quod ibi no.Nec propter bona temporalia tenetur quis mortem subire,& infamia debuit eum excusare cum nobilibus & bonis viris:maximè cùm in patria illa, timor iste sit maior,quã mortis.ff.quod me.causa isti quidem ar. ff.ex qui.cau.maio.in.l.nec.§.j.Si ergo volẽs parcere pudori suo non famæ non restituit:nõ debet reprehendi.ff.man.quintus mutius.& præceptum de restituendo contra fidem homagij fuit cõtra bonos mores,& sic per consequens impossibile.ff. de condi. insti.l.conditiones.&.l.quidã.&.x.di.constitutiones.Et ideo nõ obligauit,cùm impossibilium nulla sit obligatio:vt in reg.iu.impossibilium.&.c.non est obligatoriũ contra bonos mores præstitum iuramentũ eo.tit.lib.vj.Nam hæc possumus,quę salua dignitate & honore possumus.ff.de verbo. significa.l.nepos proculo. Et ideo dicit lex quòd quæ cõtra bonos mores fiunt & facta pietatem & verecundiam nostram lędunt, nec nos facere posse credendum est.ff.de condi.insti.filius.Cùm ergo talis restitutio contra fidem homagij & æstimationem,vt verecundiam eius lę
5 sisset,non potuit, nec debuit facere.† nã ea facere debemus,quæ sine verecundia & rubore facere possumus.ff.de fur.l pe.& de vsur.l.iij.&.ff.de iu.do.l.& quis.Et maximè habet locum in milite,qui honorem suũ debet præferre omni vtilitati.ff.ad.l.Iuliam. de adul.l.miles.§.j.Non enim debet quis honorẽ proprium propter compendium omittere.ff.si quis omis.causa test.l.Iulianus. Et posito sine præiudicio,quòd non incurrisset infamiam iuris infamiam tamen facti re ipsa & opinione hominum,effugere nõ potuisset.ff.de obsequijs.l.ij.quæ malos effectus habet.C.de digni.l.ij.lib.xij.&.lxxxj.di.tantis Daniel.& crudelis fuisset si infamiam suam neglexisset.xij.q.j.nolo.iuxta illud Eccle.xlj. Curã habe de bono nomine:quia magis perseuerabit tibi quàm mille thesauri magni pretiosi.Coadiuuat executionem magistri: quia simplex & miles & talis persona cui non est opprobrium ignorare iura inter quæ non versatur.Nam imperator milites potius arma scire voluit,quàm leges.C.de iud. delib.l.sancimus. Vnde iuris ignorantia eos excusat.C.de iur.& fac.igno.l.j.Vnde nõ videtur errasse,si in tanto dubio & in tãto periculo ante voluit tolerare sententiam excommunicationis,quàm tam graue crimen incurreret:arg.extrà de resti.spo.literas.& de sentẽ.excom. inquisitionis sicut fecerunt illi iudices.in.c.trãsmissa. extrà de fo. compe.qui licet fuerint moniti quòd responderent sub episcopo, tamen quia dominus inhibuit eis sub homagio ne responderent ante voluerunt sustinere excõicationem,quã facere cõtra fidem homagij,simplicitati enim iura indulgent.ff.de iu.om.iu.l.si quis id ꝙ de proba.l.cùm de indebito.maximè quia fecit quod secundũ conditionem regionis fieri consueuit.ff.de pig.act.l. si pignore. & ꝙ à pluribus,imò ab omnibus credebatur & creditur esse verũ ff.ad Mace.l.filius & de offi.præto.l.barbarius.Et sic cùm iustas causas habuerit quare non restituit,sententia videtur fuisse iniusta,& posset dici nulla,cùm isti fuerint delegati.arg.extrà de præben.c.fi.& no.Arch.extrà de offi.delega.statuimus.li.vj.xj.q.iij.
6 c.j.¶ † Sed ad impediendum absolutionẽ opponebantur multa. Primò quia hic constabat de manifesta offensa per confessionem suam : quia confitebatur quòd fuerat iussus restituere: & quia non restituerat fuerat excõmunicatus per sententiam,& sic efficitur res notoria de cohabitatione clericorum & mulierũ vestra.& hoc no.Inno.& Archi.extra de senten.excom.solet.Prę terea qui petit absolui,confitetur sententiam.extrà de ele.venerabilẽ.Item dicebatur quod excusationes nõ erant legitimæ: quia homagium nõ excusabat eũ:quia in homagio & iuramento sem per intelligitur autoritas superioris extrà de rescrip. constitutus. & de iureiuran.venientes.de ele.significasti.&.xxv.q.j.§.fi. extrà de hæreti.c.si.in vsi.feu.de prohibita feu.alie.per Frede.c. imperialem.in fi.quia maiori prius fuisset obediendum.xj.q.iij.qui re sistit.& prius domino spirituali,quàm tẽporali: vt ea.q.c.si dominus.& obediendo ei non debuit timere:quia non incurrisset pœnam.Nam quod legitimè factum est pœnam non meretur.C.de adulteri.l.gracchus. & sic apparet,quòd vanus fuit talis timor,& nulla fuit excusatio.ff.de reg.iuris. l. vani timoris. & cùm iuramentum fuerit illicitum,non fuit seruandum. ff. de condictio. institution. l. quæ sub conditione. xv.q.vj.nos sanctorum.Nec etiã timor mortis excusat à peccato,maximè mortali.Itẽ nõ obediẽdo & retinẽdo rẽ alienã,peccabat mortaliter extra quod met. causa sacris.nã ante debemus omnia mala pati,quã malo cõsentire.xxxij.q.v.itane.† Prẽterea cõsuetudo de homagio q̃ est inter laicos,nõ astringit ecclesiasticas personas,sicut sunt isti.ar. extrà de iudi.

de iudi.cleri.& vi.& hono.cle.c.fina. quia duo sunt populi. imò minores sunt laici.& ideo eorum consuetudo siue lex non obligabit maiores:sicut nec plebiscitum obligabit senatores,ex quo ipsi consenserunt.argu.insti.de iu.natu.§.ex non scripto,& ibi Ia. & hosti.extrà de consue.cùm dilectus.& quod no.Archi.x.di.j.
8 in fi.† Præterea opponebatur,quòd quando concurrit dominus & deponens prius est restituenda res domino.ff.de rei ven.officium.&.ff.depo.l.bona fides.maximè ex quo iudex interdicebat
9 restituerẽtur:vt no.gl.in auf.de.§.j.ar.ff.de le.j.paulo. † Præterea opponebatur,quòd posito quod excusationes essent legitimæ, non cõstabat de eis:& sic perinde erat ac si non essent,quòd pendente probatione non debebat absolui:vt no.Inno.& arch. extra de sen.excom.solet.lib.vj.& clarius Host.extrà de verbo.sig. ex parte in fi.Sed ad id quod dicebatur quòd iussus restituere, & sententia probant manifestum,dicebatur quòd illud habebat locũ quando sententia ferebatur in forma iudicij,& inter partes:secus si extra iudicium fiebat monitio & ferebatur sententia:vt no. gl. in.c.ex parte.& est casus extrà de sentẽ.excõ.venerabilibus.§.hoc ipsum.&.§.si iudex.& hoc est contra.c.ex parte.nã ibi iussus fuit emendare delictum,& quia non fecit fuit sententia excom. lata
10 in eũ.† Et cùm quæritur an debeat differri absolutio distinguit tex.aut fuerit offensa manifesta,aut non,& sic apparet quòd monitio & sententia non probant manifestam nisi aliàs sit manifesta.Et hoc expresè dicunt ibi.Inno.& Archid.Et ad hoc vt differatur absolutio,non sufficit si constet de offensa. imò requiritur quòd offensa fuerit manifesta tempore latæ sententiæ,maximè quia hic opponuntur tales excusationes quæ non solum tollunt manifestam,imò tollunt offensam.Et quod iustæ excusationes reddant offensam dubiam,quæ aliàs videbatur manifesta videtur casus.extrà de sen.excom.venerabilibus.§.idem est.li.vj.& ꝙ me.causa.c.j.Nam probabilis negatio,reddit offensam dubiam.C.quibus ad lib.proclamare non licet.l.iij.& no.Innoc. &
11 Ber.in.d.c.ex parte.¶ † Ad id quod dicitur quod petens absolui confitetur excusationem,facilis est responsio:vt no.Inno.& Ber. in prædicto.c.venerabilem.sed hoc non curaturquia expresè cõfitetur,sed dicit iniustam.& iura volunt quod semper debeat absolui non obstante contradictione partis extrà de app.qua frõte.
12 nisi constet de manifesta.† Ad quòd opponebatur quod autoritas superioris in omni iuramento & homagio videtur esse excepta,licet autoritas prædicta posset aliter exponi:vt in eisdem iuribus not.Respondetur quod nõ negatur quin papa sit superior & quin autoritas illius sit excepta.& quod possit absoluere ab homagio & iuramento,& in iuribus allegatis,maximè ex iusta causa:vt no.extrà de renun.cùm inter.in fi.sed dicitur quod licet potuerit quòd nõ tamen fecit,& potestas non semper ducitur in actum.ff.de iud.non quidquid.Nec per generalem processum & cõmissionem contra occupatores intentionis suæ fuit procedere contra istum.qui tenebat sub homagio & iuramento:cum in generali non veniant ea,quæ non esset quis in specie concessurus. extrà de reg.iur.in generali.C.quæ res pign.obl.possunt.l.j.Et ea ratio debet mouere delegatum,quæ mouere debet & delegantẽ. Imò est verisimile quòd si sciuisset quod sub homagio & iuramento tenebat,& quod tantum crimen secundum consuetudinem incurrisset,non præcepisset quod restitueret sed alio modo processisset,& si voluisset nõ est dubium quòd expresisset.extrà de transla.inter corporalia.Et.C.de cadu.tol.l.j.§.si dicendo.Non ob.homagio vel iuramento vel absoluendo eum ab eis:vt etiam cõsueuerũt prædecessores sui facere.extrà de sup.neg.præla.grandi.& de re iu.ad apostolicæ.li.vj.& de elect.venerabilem quem etiam ipse consueuit obseruare in processibus suis: vt patet in extrauagantibus per eum editis.sed si hoc dixisset,certum est qđ prouidisset ei de remedio,ne tantum crimen & pœnam incurreret.Nam vbi homagium erat illicitum:quia super re spirituali interpositum extrà de reg.iur.indignum.tamen ne infamiam saltẽfacti incurreret,papa absoluit ab eo,& ad conseruationẽ & prouisionem illius concesit sibi literas extra de simonia ex diligen-
13 ti.† Nam & vbi iuramentum est, licitum ex causis superuenientibus,necessaria est absolutio.ar.xij.q.iij.§.fi.& de iureiu. peruenit.&.capitu.quanto.&.capitu.cùm quidam. extra de elect. venerabilem.& ibi per doct.multo magis ergo,vbi fuit illicitum vt hic.Non ergo peccauit iste,nec posset dici inobediens ,cùm iustã excusationem habuerit,extra de rescrip.si quando. & de preben. cùm teneamur.&.C.si contra ius vel vti.pub.l.præsenti & ibi no. vnde si papa mandat aliquam recipi in canonicum,non tenetur capitulum vel episcopus obedire contra statutum iuramento firmatum extra de rescrip.constitutus.& quod not.Inn.extrà de renun.cũ inter.quia nec lex vel consuetudo tollit pactiones præcedentes maximè iuramento confirmatas,nisi hoc in eis caueatur expresè.ar.extrà de pace.c.j.& de elect.vbi periculum circa fi.&
14 de sepul.super cathedram & ibi consueuit notari.† Præterea processus factus contra occupatores & illicitos detentores,non se extendit ad istos qui tempore sententiæ non erãt liciti, licet postea facti sint illiciti:quia cùm ista verba occupatores & illicitos detẽtores respiciant præsens tẽpus nõ cõprehẽdũt futuros.ar.ff.de au. & argẽ.le.si ita extra de res.quia nonnulli & eo.ti.§.fi. Ad id qđ opponebatur:quia talis timor facti non debet attendi,dicebatur ꝙ imò talis timor est iustus.ff.quod met. causa.l.iij.&.l.nec timor
15 est.ibi potuit & non iure occidi.¶ † Ad id quod opponebatur quòd timor infamiæ & etiam mortis non excusat à pecato maximè mortali,fuit responsum & illud habet locum vbi aliquid re ipsa malum erat arg.xxij.q.iiij.§.fi.sed vbi re ipsa non est malũ, sed ideo est malum:quia non obeditur,tunc timor bene excusat quia exquo iustam causam habet,non potest dici inobediẽs.Vnde si aliquis est citatus vt compareat,si non obedit peccat mortaliter,quod apparet:quia excõmunicatur & excõmunicatio nõ ferẽt,nisi pro mortali.xj.q.iij.nemo .& no.extra de ver.sig.ex parte.ff.de iu.si locus & est casus.extrà de sentẽ.excõ.venerabilibus. §.hoc ipsum.extrà de re iud.pasto.in cle.vbi dicit quòd hoc de iure timetur,& de morte vitatur.Prætereà contrariorum eadem est disciplina.ff.de his ꝙ sunt sui vel alie.iur.l.j.Vnde de iure qui ex timore omittit præceptum,non debet sustinere pœnam. Exẽplum de coruo cui mandabat beatus Bene.ex parte domini nostri Iesu christi,ꝙ portaret panem tinctum veneno.& ipse timẽs venenum,volitabat & crocitabat circunquaque dans intelligere quòd obedire volebat sed timore veneni non poterat: vt narrat
16 beatus Grego.in dialogo lib.ij.¶ † Ad id quod opponebatur,ꝙ consuetudo super homagio cum sit laicorum,non astringit personas ecclesiasticas fuit responsum,quòd habet locum quando cõsuetudo est specialis & ꝓpria laicorũ. Sed si cõsuetudo est patriæ & cõiter respicit laicos & clericos omnes ligat nõ tanquàm consuetudo laicorum:imò vt consuetudo clericorum arg.extrà de fi.instru.cùm dilectus.& melius de in inte.restit.constitutus & sic no.Inn.extrà de consue.cùm dilectus.Et sic potest intelligi quod no.glo.ff.de postulan.l.j.Et talis est ista quæ semper fuit obseruata tam per clericos,quàm per laicos.vnde clericus si non seruat homagium,potest de proditione accusari:vt no.Inn. extrà
17 de fo.cõpe.verum.¶ † Ad id quod dicebatur ꝙ cùm dominus concurrit cum deponente,quòd dominus debet præferri, fuit responsum, quòd hoc haberet locum nisi cõsuetudo esset cõtraria quæ videtur valere.Nam quod lex potest & consuetudo.ff. de legibus.l.de quibus.sed hoc potest lex.vt.ff.nau.cau.l.j.§.idem põponius.alia est lex& incipit reperiri.ergo & cõsuetudo &lex municipalis.Præterea quòd res restituatur deponenti est de iuregẽ, quod est quodammodo naturale.Sed quòd restituatur domino est de iure ciuili:vt hoc probatur.ff.depositi.bona fides in prĩcipio.Sed non est dubium quòd consuetudo & lex municipalis derogant iuri ciuili in loco in quo sunt.ff.de iusti.& iu.l. omnes. & in prælegata.l.de quibus ergo consuetudo quod restituatur deponenti derogabit iuri ciuili habet quod restituatur domino maximè quia congruit iuri naturali cui in hoc fuerat detractum per ius ciuile vt sic res reuertatur ad suam propriam natu-
18 ram.¶ † Et sit ratio,ne bona fides quæ in istis custodijs debet exuberare:vt. ff.depositi.l.prima frangatur,graue est enim fidem depositi & custodiæ frangere.ff.depositi. l. prima.§. merito & argumentum.ff.de constitutio.pecu.l.j.&.C.de dolo.l.j. maximè ne officium custodiæ quòd assumpsit sit sibi dãnosum. C.de admi.tu.l.cùm quædam.argumen.ff.de his quibus vt indi.
19 l.post legatum.§.aduocatũ.l.tutorem.¶ † Ad id quod diceba-

tur,quòd pendente probatione ſuper excuſationibus non debeat abſolui,dicebatur quòd imò & caſus erat hodie expreſſus,in.c.venerabilibus.§.idem eſt ibi protinus abſoluatur. Vbi exponunt omnes doct.protinus.id eſt ſtatim & ante omnia,& allegant de offi.delega.cùm contingat facit extra quod me.cauſa.c.j. Non ob.quod no.in.c.ſolet.quia ibi dicebatur nulla.Et eſt ratio,quia ibi non eſt tantum periculum.& ideo in.c.cùm cõtingat dicitur quòd vbi ſententia dicitur nulla ante recipiuntur probationes, quàm abſoluatur,ſed vbi dicitur iniuſta tunc ſtatim abſoluitur. Et poteſt eſſe ratio,propter magnam moram.Nam vt dicit Inn. in.c.ſacro.vbi magna mora interceſſura eſt etiam ſi non ſit aliud periculum abſoluendus eſt cum cautione,cuius cognitio & iudiciũ magnas moras habet,maximè in curia.Ex alio capite videbatur magiſter abſoluendus,ſcilicet propter periculum morę: recepta tamen cautione ab eo de parendo iuri.extrà de ſenten.ex com.ſacro:c.j.&.c.nuper in fi.niſi per dilationem,periculum im
20 mineat animarũ extrà de pæ.& remiſ.c.fi.† Et de periculo morę in perſona iſtius ſatis conſtat ex aſpectu:quia ſenex eſt quia licet aliàs ſit fortis,tamen facilius abſoluitur propter periculum quod continuè imminet ei:vt not. Inno.de ſenten.excom.eo.quàmuis ex vicinitate & propinquitate mortis.lxxxv.di.tãta.& ar.xvj.q. ij.illud.Et eſt perpetuum periculum:quia continuè augmentat. Et licet quo ad alia dicatur ſenex ſeptuagenarius:vt.ff.de iur.im mu.l.iij.&.C.qui ætate.l.j.tamen quò ad periculum mortis ſenex eſt quinquagenarius:vt no.Inno.extrà vt lit.non conte.quoniam frequenter.& ideo in caſibus reſeruatis,in quibus diffiniatur in alio differatur abſolutio donec veniret ad curiam : in ſene non differtur propter periculum:vt in.c.quamuis &.c. ea noſcitur.&.c.quod in his.Imò & ſi aliud periculum nõ eſſet,niſi quia magna mora interceſſura eſt debet abſolui:vt no.Inn.in.c.ſacro. quia in magna mora ſemper ineſt periculum,& ſic concludebatur pro magiſtro quòd cũ paratus erat cauere omnimodo quò melius poſſet de parendo iuri,& de ſtando ordinationi,& volũtati Papæ,& de præſtando omnem emandam & ſatisfactionem non obſtante contradictione partis alterius debet abſolui:extrà de appellat.qua fronte.cùm eccleſianon claudat gremium redeũti.C.de ſum.tri.epiſtola inter claras etiam relapſo extrà de hæreticis.c.ſuper eo.nec malicijs iſtorum erat indulgendum:vt.ff. de rei ven.in fundo.finge pauperẽ,qui volebat nocere iſti : cùm tamen per iſtam viam ſibi non prodeſſet.ff.de ſolu.l.ij. & de aqua
21 plu.arcen.in ſum.§.item varijs.† Præterea cùm non poſsit reſtituere,videtur abſoluendus cum cautione,ſi venerit ad pinguiorem fortunam.extrà de ſolu.Odoardus.Et no.in prædicto.c. ex parte.nec de bonis ordinis tenetur ſatisfacere.nã delictum ipſius ſi eſt,in dãnũ ordinis redũdare non debet. Nam iſta cuſtodia caſtri facta eſt perſonæ,& non eccleſiæ vel ordini extrà depoſiti.c. j.nam homagium & iuramentum perſonale eſt ex parte præſtãtis:vt no.Inn.extrà de iureiuran.veritatis.

De pactis & de iureiu.& de ſucceſ.ab inteſta. & de teſt.& de ſenten.& re iudica.&de dona.inter virum & vxorem.

CONSILIVM XCIIII.

1 *Stipulatio regis de non alienando bona regni etiam iuramento firmata, ſi à principio fuit inutilis, eius morte non cofirmatur. cum numero ſequen.*

Leganter circa negotiũ de quo agitur apud magnæ autoritatis & profundę ſcientię viros,quorum diſcretioni ipſum negocium dignoſcitur eſſe commiſſum : plura dubia ſunt ſubtiliter pertractãda. Et quantũinge nij mei paruitas capit,omnia per ſapientes prædictos dicuſſa circa hoc reuoluuntur.¶ Vtrum videlicet ſtatutum & iuramentũ regis,ac notarij publici ſtipulatio,per ſe tantũ conſiderata:prout in ſcriptura fuerũt redacta,donationibus factis vel faciẽdis obſtiterint,& obſtent.¶ Secundum ſi per id quod tũc plus dicit fuiſſet in mente domini regis agitatum.Et etiam ipſis verbis expreſſum,ſperetur huiuſmodi obſtaculum poſſe tolli:vtrum & quæ actio competat dominæ reginę.¶ Tertio eſto ꝙ competat,& ꝙ certum exiſtat:an contra dominum regem eius filio primogenito in genere vel inſpecie non vocato iudicium efficaciter inſtitui poſsit,adeo etiam quod ſententia lata aut alia ordinatio facta cõtra dominum regem,vel alia agitata cum ipſo ſolo, obſtent perpetuò filio primogenito prædicto.¶ Quartò dato quod hoc fieri non poſsit filio non vocato:an ſufficiat omnes quorum interest generaliter vocari, vt ſic filius in genere comprehendatur vel ſit neceſſe ipſum nominatim vocari.¶ Quintò ſi ipſi⁹ filij in ſpecie neceſſaria ſit vocatio,quomodo & per quem de curatore poterit prouideri.¶ Sextò vbi omia defecerint,an ſaltem teſtes ad æternam rei memoriam,vtiliter recipi poſsint.Conſiderando in omnibus his,ꝙ dictus filius exiſtit in patria poteſtate,& infra pupillarem ætatem & quidem mouit ille qui ad me primò ſcribentem recurſum dubia præſcripta inter ipſum & me mota habuit pro negocio ſupradicto: quia omnia & in collationem deducta fuerunt.† Et quantum ad primum dubium mihi videbatur probabiliter allegari poſſe,etiam per rationes tactas à ſapientibus prædictis.Statutũ & iuramentutũ regis, donationes præfatas nullas minimè reddidiſſe,nec eſt ſtipulatiõe prædicta ius dicto primogenito filio fuiſſe quæſitum,intantum quòd cùm ipſa ſtipulatio à ſui principio fuiſſet inutilis:vt inſti.de inuti. ſtipu.§. item inutilis.&.§.furioſus in fi.&.ff.de fideiuſ.l.ſi quis pro eo.§.j. etiam morte non confirmatur patris. Videtur enim quòd quando ſtipulatio eſt inutilis ratione perſonarum.conſideratotempore conceptiõis ipſius ſtipulationis.nunquã afficitur vtilis , etiam ſi conditionaliter foret concepta,& tempore quo venit conditio ceſſet vitium quòd inhæret tempore cõceptionis.nam qualis ſit conditio perſonæ ſtipulantis tempore quo ſtipulatur attenditur & ex præſenti vires accipit ſtipulatio,nec in pendẽti eſſe,nec quo ad ſui vigorẽ ſuſpendi poteſt:& ſi ea petitio ſuſpenſa ſit: vt. ff. de ſtipu.ſeruo.l.ſi ſeruus communis ſtipuletur.&.l. vſusfructus . & de verbo.ob.l.filiusfa.ſub conditione.& de reg.iur.l.non omne. §.in ſtipulationibus.& facit etiam.ff.de ſer.expor.l.ſi minor. Et hoc etiam voluit dicere gl.ff.de verb.ob.l.liber homo. quãuis in hoc aliquis de ſapientibus prædictis ſcripſerit contrariũ:ſed quia hæc allegatio ſemp ſalua dominę reginæ permanebit.viſum fuit is qui ipſius dominæ reginæ vtilitatem & honorem diligunt dubijs quæ per curioſos in poſterum fieri poſſent occurrere quantum eſt poſsibile cupiunt,in allegatione huius non eſſe ad præ-
2 ſens immorandum.† Quantum verò ad alia dubia prudentiam ſapientum prædictorum volo latere,quòd opera mea ad hoc nõ fuit reqſita,vt toto ingenio vias & iura exquirerẽ ad dictum negotium,& ipſius introductionem impediẽda.Sed magis ad idẽ negotium quatenus ipſius natura & circũſtantiæ patiuntur promouendum,& quantum fieri poteſt in tuto ponendum. Et ideo ſi placet non mirentur,nec mihi imputent ſapientes prædicti , ſi vias cum multiplicatione iurium non ſcripſi, ad impediendum negotium ſupradictum.Scio enim quòd contra reſcripta & libellos eoſdem etiam ſi non intereſſet agentis cùm ad vigorem iudicialis actus neceſſario non requiratur quod interſit actoris, nec ex tali omiſsione fraus aut concluſio poteſt impingi, & maximè vbi talis perſona interuenit prout,dominus rex exiſtit, qui etiam in fraudem proprij filij non præſumetur de facili quid machinari,paterna affectione ſuſpitionem fraudis & circunuentionis reſecante:vt.C.de ado.l.cùm in adoptiuis.§.ſi verò. Nam hoc ſolùm ad præſens quæritur,an dominus rex in editione ſtatuti
3 prædicti ſenſerit de vxore & filijs procreandis.† Et an domino regi aliquid illicitum poſſet impingi ex donationibus ſupradictis.exiſtimans itaq; dominũ regem nolle in hoc negotio de iuris apicibus diſputare,cùm hoc vbi de bona fide agitur minimè conueniat:vt.ff.de mã.l.ſi fideiuſſor.§.quædam.nec velle omnes exceptiones exquirere ac ſi iudicium mecũ redderetur prorſus in inuitum,conſiderãs quòd princeps ſcilicet papa ad talis facti narrationem in ſuo reſcripto expreſſam ipſum reſcriptum cùm am

pla

pla potestate ex certa scientia concesserat,sciens vtiq; dominę re
ginæ ex tali facto cõpetere, vel nõ procedere de rigore iuris actio
nem,& nõ solũ iuri actionis & per tramites stricti iuris. Sed etiã
summariè iussit procedi , nec solùm ipsius dominæ reginę fauo
rem,sed etiam domini regis attendit:& non putaui,nec puto cir
ca hoc,an & quæ actio de præsenti dominæ reginæ cõpetat, aut
circa formulam libelli multum inde morandum.Nam si libel-
lus transeat ad id quod principaliter intenditur & per dictum re
scriptum cõmittitur concludẽs,non video q̃ illud quod seruata forma cõmissionis apostolicæ,pronunciabitur,siue statuetur
aut'declarabitur valeat,quando iuribus subsistat:ratiõe defectus
iurisdictionis aut interesse dominæ reginæ agentis rationabiliter
4 impugnari cùm iurisditione constet:† nec etiam defectus inte-
resse agentis redderet instantiam aut sententiam sine declaratio-
ne iudicum nullam:ar.ff.fa.ercis.l.cùm putarem.& de inof. test.
l.posthumus·§·j.& extrà de senten.& re iud.c.abbate·§·sed ad hoc
li.vj.& quod legi.& not.ff.de iudi.l.licet.& rem ra.ha.l.iij·§·falsus
& per Inno.de procu.c.in nostra in gl.qualiter quæ in pluribus
facit ad materiam. Attendens insuper tantam in facto fore diffi-
cultatem prout mihi proponebatur, quòd filius in genere vel in
specie notari,aut in inuito curator dari : p̃sertim absq; scãdalo &
magni tumultus periculo non poterat,vltra hoc quòd idem filiꝰ
pupillus existens,& tutorem vel ad litem curatorem non habens
in mora constitui non valeat, nec ei frustratio nocere debeat: vt
ff.vt in pos.leg.l.is cui·§·cessatum.& de reg.iur.l. pupillus. putaui
inaniter circa hoc laborare. Nã & secundũ philosophũ de impos
sibilibus non consiliatur.Sed quia domini regis & testium qui e-
ditioni supradicti statuti interfuerint testimonia iurata,de inten
tione ipsius domini regis & sententia,quæ contra ipsum domi-
num regem autoritate apostolica.Et cautelam regiã fertur, mul
tum posset futuram donationem prædictarum defensioni diuer
5 sis considerationibus suffragari.¶ † Ad hæc duo dubia quæ ter
tium & sextum superius proponuntur,in quibus saltẽ facti im-
possibilitas seu magna difficultas & perplexitas non subest con-
uerti.Et dixi & dico saluo meliori iudicio quòd sententia lata
cõtra patrem,ex ipsius patris cõfessione iurata,& aliorũ testium
depositionibus iuratis,& ex alijs probationibus quæ in facto cõ
stitunt,obstabit filio hęredi,saltem exceptionis ope,per rationes
& iura per me:aliàs ad hoc allegata quæ non repeto causa breui-
6 tatis.¶ † Sed cõtra hoc instatur:quia vt in cõtrariũ allegatur,ius
fuit ex supradicta stipulatione filio quæsitum & sic patre mor-
tuo tuebitur se iure ante mortem quæsito sibi. Sed quantum ad
stipulationem,breuissimè dici potest,quòd aut non tenuit ratio
ne notarij filio stipulantis, & quærere nequeuntis , vt bene ra-
tionibus & iuribus ac autoritate domini Innocen. per dictos sa
pientes persuasum est,aut nõ tenuit ratione potestatis, aut ipsius
filij pupillaris ætatis per iura prælleg.insti.de inuti.stip·§·itẽ inu
tilis.&·§·furiosus.in fi.&.ff.de fideiuss.l.si quis pro eo·§·j.& accidit
C.de do.l.si quis in emancipatum,adeò vt vires non recipiat in
excursum in id tempus quo erat sui iuris:quamuis alij sentirent
cõtrarium,vbi fuit:vt superius allegaui & probaui quinimo ipse
excursus faciet;cõtra eũ,cũstatim mortuo patre erit hęres eiusdẽ
sic quòd omnes actiones erunt confusę creditore debitori succe-
dẽte: vt.C.de hæreditaria ac.l.vt debitũ. vel si ipsa stipulatio ex o
mni parte tenuit & per eã ius filio q̃tũ fuit,adhuc ipso filio hęre
di etiam ex sua pona cõtra factũ & iusiurandũ patri,,& sn̄a lata
cõtra eũdẽ patrẽ venire volenti obstabit exceptio:vt.C.de re. ali.
vel nõ alie.l.vẽditrici.ij.rn̄so.&.ff.de eui.l.vendicantẽ.& de libe-
ra.cau.l.filiũ.& in auth.de iureiu.à maiori.præsti.de exce.rei vẽ.&
tra.l.j.ij.responso.&.l.vlti.& est expressum.C.de don.l.si patri à
contrario sensu.quæ.l.sano intellectu habet intelligi,libertate fa-
cta de rebus proprij.filijs emancipati.&.C.de libe.causa si ab eo.
& de rei vendi.l.cùm à matre. Vbi glo.respondet omnibus legi-
bus in contrarium quantum ad hunc punctum per aliquem exdi
ctis sapientibus assumentem opinionem ibi reprobatam allega
tis.Hæredẽ em̄ eiusdem potestatis iurisque esse, cuius fuit defun
ctus constat.ff.de reg.iur.hæredem.Sic ergo ratione primæ sti-
pulationis,filius hæres minimè poterit se tueri,nec suffragabitur
dicto filio si ipsa sententia feratur,eo etiam in minori seu pupil-
lari ætate constituto:vt.C.de testa.mili.l.quæ à patre.si aduer.v.ẽ
7 pig. l.ij.& de his qui.vt indi.l.polla.† Sed adhuc instatur,& dici
tur quòd quamuis secundum præmissa videatur,q̃ filio non pro
derit stipulatio:videtur saltem quòd ius primogenituræ prode-
rit ipsi,& ei obijci non possit sententia lata contra patrem, cum
prout allegatur,filius primogenitus succedat in regno iure pro-
prio dupliciter scilicet ex dispositione domini Iac.regis antiqui
qui iure primogenituræ disposuit suos liberos admittendos,& iu
ris cõis dispositione iuxta no.per aliquos cãonistas de vo.& vo.
re.c.licet.Et etiam aliquos legistas,quasi à genere non à patre re-
gnum habere videatur.pro quo fortiter facit.ff.de interdi. & re-
leg.l.ij.Et ideo non videtur q̃ ipsi patri de ipso regno gratias ha
beat referre.Et in tantum videtur aliquibus quòd filio primoge
nito regnum debeatur quòd pater ipsum primogenitum regno
8 priuare non posset.† quãquã dispositio do.la.regis posset nõ im
probabiliter impugnari:qa iura sanguinis & naturalia per ipsum
non potuerunt immutari:nec vnus solus filius admitti,& cæteri
excludi.tamen concesso ad præsens quòd hoc sit de iure commu
ni,dico,q̃ primogenitus reuera est hæres sui patris.& hoc ostẽ-
do.Certum est quòd ius naturale præcesit omne ius positiuum
qđ põt liquidè videri,ex pluribus legibus quæ habentur.ff.de iu
sti.& iu.in prin.decre.di.j. Item certum est quod ante fuerũt po-
puli,& hominum multitudines,quàm regna,vel reges:prout ha
betur ex historijs,vt pulchrè asseruit fe.re.Clemens papa.j.in qua
dam epistola sua & patet etiam.ff.de orig.iur.l.ij. Vlterius certũ
est quòd de iure naturali inspecto,non solum primogenitus,sed
etiam minores filij patris omni iure quod eis competebattempo
re mortis suę,succedũt cũ natura,filios ætatis vel sexus distinctio
ne non habita ad successionem vocet,successoresq̃; eos faciat pa
rentum suorũ:vt.ff.vnde liberi.l.scripto hæredi.C.de lib.præte.l.
maximum vitium.& de legi.hær.l.lege.& in auth.de triẽ . & sem.
§·hinc nos.&.ff.de bo.dan.l.cùm ratio.& de inof.testa.l.vitium.
sunt enim filij æqualiter pars parentis.& ideo iure naturali pari-
ter ipsi succedunt vt ponit philos.vij.ethicorum. Et in tãtùm na-
tura ipsos filios ad successionem vocat sui patris:vt etiam viuen
te patre idem filij bonorum paternorũ quodãmodo domini æsti
mentur,& eo mortuo inter ipsos patrem & filios cõtinuatio do
mini & bonorum libera administratio,quàm hæreditatis perce
ptio videatur.ff.de lib.& posth.l.in suis.j.Fateri ergo necesse est
quòd iure naturali inspecto quod pręcesit ius quodlibet positi-
uum:non solùm primogenitus,sed & minores fratres eius, sunt
sui patris hæredes.Huic quoque iuri naturali,ius positiuum ro-
manum consonum esse manifestum est.& forsan ipsum ius roma
num est dicti iuris naturalis,saltem quo ad certam portionem,
certis personis relinquendam executiuum:vt in auth.de hæred &
fal.§·primo.colla.prima. verum quia vnitas multitudinis seu po
puli , quę dicitur pax,in qua bonũ & salus ipsius multitudinis cõ
sistit,dicẽte Cassiodoro:Omni quippe regno desiderabilis debet
esse trãquilitas,in qua & populi proficiunt & vtilitas gẽtium cu
stoditur:hæc est bonarum artium mater decora,hoc mortalium
genus multiplicat,facultates protẽdit,mores extollit & legislato-
ri congruit:bono & graui præsidi curare peccatum atque quietã
esse,quam regit prouinciam.nam pace remota,socialis vitę perit
vtilitas. Quinimo multitudo dissentiẽs sibijpsi sit onerosa,& per
consequens nihil habet honesti. Opus fuit & est ad vnitatem &
pacem huiusmodi inducendam,nutriendam,& conseruandam,
aliquo regente & dirigente,per quem ipsa multitudo regatur &
dirigatur vnde & Salomon prouer .xj.dicit vbi non est guber-
nator,corruit populus.Quanto igitur regimen efficacius fuit ad
vnitatem & pacem cõseruandã,tanto erit vtilius. Manifestũ au-
tem est,quòd efficacius vnitatem efficere & conseruare potest,ad
id quod est per se vnum,quàm plures. In pluribus enim requi-
ritur quædam vnio.ad quod modo debito regere possit Vni
ri verò dicuntur plura, per approbationem ad vnum . Multis
enim existentibus in vniuersitate,seu multitudine paribus recto
ribus,& vnoquoque id quod sibi foret delectabile prouidente,
multitudo ipsa de facili dispergetur,& vniuersitas subsistere nõ
posset in ea.sic etiam in natura videmus quod ars imitatur: vt
instit.u.de adop·§·minorem.Nam in membrorum pluralitate est

vnicũ caput,q; si in eodem corpore plura capita reperiantur, dicitur esse monstrum:vt.ff.de statu homi.l.non sunt liberi,& in apibus vnus est princeps,gruesq; vnam sequuntur.vij. quæstione.j.in apibus.& in toto vniuerso,vnus deus omnium factor & rector:vt ait Philoso.in.xij.metaphisicæ.exemplum quoque de vnitate huius in populo capitis habetur ex diuina scriptura vbi dominus per Eze.dicit seruus meus Dauid rex super eos erit omnium illorum.& pro munere promittit populo suo,quòd ponet sibi caput vnum,& quòd princeps vnus erit in medio eorum
9 † His quoque considerationibus prohibuit Papa generali concilio,ne vna eademq; ciuitas siue diœcesis diuersos haberet pontifices,tanquàm vnum corpus diuersa capita,quasi mõstrum,& à canone sancitum est:vt singulæ ecclesiæ singulos episcòpos & singulæ prouinciæ singulos archiepiscopos haberent:vt extrà de officio ordi.c.quoniam in plerisque.& in prælleg.c.in apibus. Et romano populo dum rectus esset,per plures necessarium visum est reipublicæ,vnum consuli:vt.ff de regu . iur.l.secunda.§. deinde:quia difficille prætori quoque curæ fuit,ne tutela per plures administretur.facilius enim vnus tutor actiones exercet & excipit,ne per multos tutela spargatur:vt.ff.de admi . tuto. l.iiij.§. apparet.His itaque considerationibus inductum est, vt vni regno vnicum caput præsit,quod populum & multitudinem inter ipsum consistentes regat,& dirigat.& vnitatem,& pacem inter ipsos nutriat & conseruet,oportet autem hoc considerare iure positiuo seu ciuili siue scriptum,siue non scriptum,dicatur fore adductum cum per talem iurisdictionem iure naturali aliquid
10 reddatur:vt.ff.de iusti.& iu.l.ius ciuile.† Et quàmuis aliquibus visum sit probabilibus in hoc rationibus non carentibus,quòd huius caput per electionem foret assumendum:tamen obtentum & visitatum est, & esse vtilius approbatum est:quia iure hæreditatis & per successionem ipsum caput scilicet vnicus rex in regno vno habeatur.sed quia mortuo principali capite, videlicet rege vrgente: discordia de facili poterat suboriri, qui in principali capite regiminis deberet substitui vtile fuit circa personam determinare,ex qua semper assumeretur ipsum principale caput,scilicet vnus rex populi gubernator:sicut etiam habetur in simi.ff.de mune.& hono.l.vt gradatim.§.& si lege.&.l.reperto.in princ.Et iterum,quoniam dissentio esse potuisset,quis ex ipsa prosapia assumeretur in regem,vtilissimum fuit determinare quis mortuo rege regnare deberet.Et rationabiliter visum est,quòd vnus ex filijs,& quidem primogenitus ipsius regis.Et hoc duplici ratione.Prima,vt Rex viuens præcipiens,alterũ ex filijs suis regnare debere,plus curet de ampliatione & vtilitate regni sui.Secundò, quia pluribus existẽtibus filijs,rationabile fuit statuere quòd primogenitus in regem succedat.nã natura dedit eidem generi: hic quidem est senior.hic autem iunior quorum hos quidem subijci hos principari decet ,nec indignari debet iuuenis secũdum ętatem subiectus,futurus valentior.Honestum enim est, iuuenibus ministrare & senioribus obedire, vt ait philosophus.vij.politicorum,& facit.ff.de fide instru.l.fin. Hoc etiam suadet dilectio, quàm pater communiter habet ad filium primogenitum,vt ampliori solicitudine de bono regni curet ,sciens ipsum ad filium plus dilectum peruenturum.Si igitur diligenter attẽdat rationes prædictas,ob quas inductum extitit dictum ius positiuum:videlicet quòd solus primogenitus in regno principetur, ipsum ius principaliter ratione regiminis fuit inductum.vt vnitas ipsius regiminis in regno per quẽ pax & quies multitudinis & populi in regno consistentium conseruaretur.. ¶ Vnde per idem ius ad
13 hunc finem disponens nõ tollitur ratio naturalis supradicta, nec naturæ veritas adumbratur secũdum quam filius primogenitus est hæres patris,quàmuis in ipsum filium primogenitum taliter ius positiuum confluat reliquos filios excludens.& pro hoc facit.ff.de libe.& posthu.l.filio.& de vsu earũ rerum,quæ vsu consu.l.prima.ibi nec enim naturalis ratio autoritate senatus potuit commutari.&.C.de iure do.l.iuribus.Nec per ipsum ius positiuum datur filio primogenito,quòd sit hæres patris. hæc enim ratio naturalis dedit eidem:vt superius ostensum est: nec iuri filiationis ipsius,nocere seu detrahere debet ius primogenituræ additum eidem.& pro hoc benefacit.ff. si à pa.quis sue.man.l .prima.§.fina.sicut fortè nec ius positiuum,quo legitimo & bonis patris filio præseruatur,& quo statuitur quòd pater filium legitimum priuare non possit,nec meo filio aliquod grauamen imponere,ipsum filium in vltima facit patris hæredem, sed primum ius scilicet naturale secũdum quod ipsa legitima interdum appellatur debita iure naturæ:vt in prælleg.authentica.de trien. & semisse.§. hoc nos.&.C. quorum bono .l. vltima . & quæ appellatur debita pars interdum appellatur debitum simpliciter quandoque verò debitum bonorum subsidium:vt.C.de inof.test.sancimus.& de inof.do.l.si totum. Dixit autem forte,quia sunt qui dicunt quòd iuri ciuili positiuo,legitimo filio debetur:& ob hoc tenent quòd filius per.l. municipalem potest legitima priuari,
11 & hoc probant sicut placet eis.† Alij verò dicunt quòd taxatio quotæ fuit,& est de iure ciuili positiuo sicut & aliàs ius ciuile distinguit ius diuinum,& patet numero testium in testamentis, de quo.C.si contra ius vel vti.pub.l.fina.& etiam de testib.c. licet vniuersis cum ibi nota.& per Innocen.extrà de constitu.ca. quæ in ecclesiarum.sed quod portio aliqua in bonis patris sit filio debita,est de iure natura.cum ipso iure naturali pater filium alimentare teneatur.& ideo dicunt isti quod per legẽ muni.non posset filius priuari totaliter substantia patris. Et ita audiui a solennissimo doctore in scholis disputari & determinari. Sed siue dicatur quòd iure naturali siue quòd ciuili positiuo hæreditas
12 paterna filio debeatur,† certũ est,quòd ipsum ius præcesserit ius consuetudinarium quò minores filij à successione regni excluduntur,& secundum hoc primogenitus & primæuo iure censetur hæres,siue illud ius sit naturale siue sit ciuile positiuum: Nam quoties lex obligationem introducit super eo facto super quo vetus actio competebat,nisi nominatim caueret,vt ea sola actione vtamur,etiam veteres eo nomine competunt actiones:vt ff.de actionib.& obli.l.quoties.& de publi.l.prima.nec iuri veteri est in aliquo derogatum: vt de sepul . viola.l. qui sepulchra. Et si hoc obtineret in iure positiuo addito priori positiuo:multò magis obtineret in positiuo addito naturali, quod immutari non potest in totum:vt in.§.sed naturalia.Verum hoc adijcit filio primogenito ius positiuum posterius iure naturali & ciuili, quòd per ipsum primogenitus reliquos fratres suos à successione regni excludat.& hoc tolleratur in regnis propter publicam vtilitatem,& propter considerationes,sic quoque ius ipsum positiuum siue sit scriptum siue consuetudinarium est duntaxat filiorum suorum minorum exclusiuum,& ordinis inter filios inductiuum, non autem derogat paterno nexui, neque iuri à patre in filium primogenitum aliàs emanati. Et ex hoc etiam
12 assumitur talis ratio. ¶ † Certum est quòd dispositio inducta ad aliquas siue res siue personas excludendum iure nouo, collationem non operatur:vt.ff.de hæred.institu.l.ex facto.& de lega.primo.l.legata.& de condict.& demon.l.cum tale.§.fina.Talis enim iuris exclusio fit quò magis certæ personæ à dignitate aliqua excludantur,prout habetur in simili prælleg.l.vt gradatim.§.& simi.&.l.rescrip. in principio.non quò magis alicui alij ius nouum conferatur. Nam si quis ita dixerit, si legitimus nolit esse hæres tu hæres esto:quamuis legitimus virtute verborum huius taliter institutum excludere possit, non tamen ipse legitimus admittitur virtute testamenti, sed ex iure primæuo. scilicet ab intestato aliàs sibi competente:vt.ff.de hæredib.instit.l. si quis hæres instituatur. Et idem est si dicat si filius meus decedat sine liberis, Titius sit hæres,vel hæreditas restituatur eidem. ¶ † Nam si filius habet liberos illi excludunt substitutũ,
13 ex vi conditionis testamenti,non autem ipsi ex testamẽto sunt hæredes, vt not.ff.de hæred.inst.l. Lucius.in fi.& de lega.primo. l.filusfa.§.cũ quis & probatur.ff.ad Trebel.l.ex facto.§. ex facto. tractatũ. vbi apparet quòd licet excludant substitutum,non tamen excludunt fiscum quod tamen facerent, si ex testamento possent admitti.ad hoc etiam facit.C.de natu.libe.authenti. licet.&.ff. qui potiores in pignor. habeantur.l.claudius. Ex hoc itaque sequitur, quòd filius primogenitus est hæres sui patris ex iure primæuo, non autem ex iure positiuo,subsequenter re-
14 liquos filios excludente. ¶ † Vlterius sic probatur.certum est,q; duntaxat per dispositionem vltimæ voluntatis alicuius, etiam

potest aliquo onere onerari:is ad quē aliquid morte ipsius igno
rantus est peruenturum,vel non admittitur per dispositionem eā
dem:vt.ff.de lega.tertio.l.prima.§.sciendum.&.C.de fideicom.l.
ab eod.sed certum est quòd filius primogenitus regis, potest per
ipsum patrem onerari,& adeò efficaciter,quòd nisi ipsa onera
impleat potest ipse primogenitus iure primogenituræ priuari,
& regnum ad minorem filiū transferri:vt extrà de vo.& vo. re.c.
licet:ergo sequitur necessario,quòd morte ipsius patris & ab eo-
15 dem ad eundem primogenitum peruenit regnum. ¶ † Amplius
certum quòd in omni iure quòd patri tempore mortis ipsius in
commutabiliter competit,filius succedit eidem, & ipso iure est
hæres ipsius:vt.ff.de libe.& posthu.l.in suis.& vnde legi.l.scripto
hæredi.& si quis omissa causa testamen.l.prima.§.qui in potesta
te.& de stipu.seruo.l.liber homo stipula.§.apud Labeonem.cum
suis similibus.Sed certum est,secundum opinionem quæ præstā
tior est de veritate iuris,quòd si primogenitus superstitibus pro
prio filio & patre ac fratre decedat:& deinde ipse pater,aut frater
filio primogeniti in regno præfertur.argumen. ad hoc.ff. de leg.
secundo.l.cùm ita.§.in fideicommis.&.C.quandō dies leg.l.agrū
de bonis ma.l.iij.§.in nepotibus.ff.de ver.signifi.l.fina.ff.ad Tre-
bel.hæredes.§.inter.Ergo necessario resultat, quòd filio viuente
patre ius nō fuit incommutabiliter quæsitum in regno, alioquin
ipsum ad suum proprium filium transmisissēt.Iterum certū est
quòd ea quæ filio patre viuente quæruntur,idē retinet post mor-
tem patris etiam si paternam repudiet hæreditatem:vt.C. de se-
cun.nup.l.si quis prioris.de quo satis tangitur in.l.sancimus.§.in
computatione.Sed certum est,quòd si mortuo patre rege primo
genitus repudiaret hæreditatem patris mox regnum deuoluere-
tur ad secundum genitum.argumentum.ff.de assig.lib.l.prima.
§.assignare.&.l.iij.§.primo.cum duabus legibus sequentibus. &
in decima collatio.an agnatus,vel filius defuncti,repudiat hære-
redi.&c.facit.ff.de acquirenda hæreditate. l. prima.§. qui semel.
Ergo ideo quia filius est hęres patris regnum pertinet ad ipsum.
16 ¶ † Pro quo facit etiam,quia si filius in legitima foret institutus
ipse ab hæreditate paterna abstinere,& ipsam legitimam habere
nō posset,quāquā legitima debita dicatur: quia licet sit debita in
ea tamē potest institui,& iure institutionis capit ipsam:vt no.ex
trà de testa.c.Raynu.in gl.retinebunt.&.ff.de mino.l.iiij.§.sed ve
rum in glo.ex hoc verbo facit etiam quòd nota.C.de inof. testa.
l.ex tribus. Rursus si filius primogenitus caperet regnum, vt
omnino æs alienum sibi debitum à patre & eo modo quo filius
capit materna,vt quidam sapientibus sentire nixus est pater non
posset ex causa,filium primogenitum regno priuare.Sed cōstat
hoc esse falsum,vt patet in sacra scriptura Genesis.xliiij.& præal
leg.c.v.vbi ad legitimam dicitur,quòd Rubem fuit primogeni-
tus Israel:sed cùm ascendisset ad cubile & violasset thorum pa-
tris sui,data sunt primogenita eius per patrem filijs Ioseph:& nō
est reputatus ei in primogenitum:quod etiam rex minorem filiū
maiori filio prętulerit in regno,habetur.iiij.Regum.capiiul. pri
mo.vbi patet quod Dauid prætulit in regno Salomonem filium
suum minorem, Adoniæ filio suo maiori.Et pro hoc etiam facit
allega.decreta.licet de vo.& vo.reden. vbi patet quòd per impo
sitionem onerum à patre & eorum non impletionem per filium
primogenitum,idem primogenitus iure primogenituræ priua-
bitur.Denique quòd sententca contra patrē obstet eius filio pri-
mogenito cùm rex erit etiam si non diceretur hæres eiusdem in
commutabiliter sic probatur.Certum est quòd is,qui alium vni
uersali regimine & administratione iurium seu honorum, seu
omnibus bonis vel etiam certa parte bonorum,per modū quo-
tæ succedat,per hoc ius,nomen,& effectum,sortitur hæredis,&
actiones intentat & creditoribus eius cuius succedit tenetur, ac
sententia siue arbitrium contra prædecessorem lata seu promul
gatum obstat eidem, etiam si reuera hæres nō sit,& ab eo præde
17 cessore non habeat causam. ¶ † Imò & si præmissa habeat con-
tra voluntatem prædecessoris eiusdem prout hoc patet in episco
po & æconomo cui patrimonium pauperibus seu captiuis re-
lictū distributioni.l.defert.vt.C.de episcopis,& clericis.l. si quis
ad declinandam.§.licentiam.& in filio etiam exhæredato vel alio
quocūque cui ex Trebelliano hæreditas est restituta:vt.ff. quod
cum eodem.l.si filius & de bonis liberis.si necesse.§. finali.& ad
Trebel.l.prima.circa principiū & in fisco cui alicuius anima bo
na vel ipsorum bonorum aliqua quota,sunt publicata:vt.ff. sol.
matrimo.l.si marito publico iudicio &.C.de iudi.pupil.vel pri-
ua.l.secunda.& in fisco contra voluntatem defuncti ex legis ta-
men permissione succedente:vt.ff.ad fil.l.cum fisco. & ad Tre-
bel.l.Marcellus.§.fina.& deleg.primo.quidam testamento.§. pri
mo.Et in prælato in prælatura & per consequens in regimine &
administratione succedente qui ex contractu sui prædeces so-
18 ris tenetur:vt extrà de solutio.capi.primo. ¶ † Et cui sententia
lata,siue arbitrium promulgatū, contra prælatum prædecessef
sorem obstat indubitanter:vt extrà de senten.& re iudi. capitul.
cùm inter.& de præscrip.capitul.cūm olim. comparatur enim
prælatus successor hæredi:vt dicto capitulo primo. quamuis à
prælato prædecessore non habeat causam:vt nota.Innocent.ca-
pitul.ex parte. & Ioannes mona.vt lite pendente capitulo secun-
do.libro.vj.& ei cui libertatis causa bona adijciuntur:vt insti-
tutio.eodem titulo.& in corpore seu collatio in bonis eius qui
de eodem corpore seu collegio extiterat succedente: vt. C. de
hæredib.decur.l.fina.Quorum ratio est:quia & si prædicti nō
sunt propriè hæredes,vt etiam aliqui ex ipsis,sed aliqui præter,
& aliqui contra voluntatem defuncti regimen habent & ad-
ministrationem,siue bona veniant ad prædicta,effectu tamen
sunt hæredes & hæredum loco habentur & hæredibus, compa-
19 rantur:vt liquet colligere ex iuribus supradictis. ¶ † Item cer
tum est,quòd filius primogenitus in vniuersali regimine & ad-
ministratione iurium & bonorum regalium succedit,& per cō
sequens effectu hæres est,& loco hæredis habetur & est censen
dus,&c.pro quo etiam facit.C.de solutio.l.successores.& quod
nota.C.de acquirēda possessio.l.vitia. ¶ Ex omnibus igitur prę
missis concluditur,quòd siue filius primogenitus propriè hæres
de iure hæreditario regnum habere dicatur: quod verisimum
videtur,siue loco hæredis habeatur,& hæres effectu censeatur,&
hæredi comparetur,quod fratri omnino necessarium est, quòd
20 sententia lata contra patrem obstabit eidem. ¶ † Non obstat
sed magis pro hac parte facit.ff.de interdictis & relegatis.l.ter-
tia.Lex enim illa expressè concedit,quòd ciuitatis amissio adi-
mit liberis omne id quod à patre ipsorum prouenturum esset
ad eos, si intestatus in ciuitate decessisset, hoc est hæreditatem
& liberos, & si quid aliud in hoc genere reperiri potest. Quæ
verò non à patre,sed in genere tribuuntur manere incolumia.
21 ¶ † Constat autem quòd si rex intestatus moriatur,ad filium
primogenitum hæreditas patris peruenit:non solùm quia de ge-
nere,sed quia filius talis patris & iure filiationis.si enim filius hu
ius patris non esset,regnum vtique,quamuis foret de genere, nō
haberet.Ex quo patet quòd de genere esse, non est per se cau-
sa vt in regno succedat: sed esse filium ex causa proxima & im
mediata, quare succedit. imò quia filius est de genere. non
autem omnis qui de genere est, filius est: nec causa sola gene-
ris, cæteros ex genere excludere posset. Item in secundo re-
sponso legis loquitur, de his, quę à patre nunquàm admini-
strata vel possessa fuerunt,& in quibus non potest dici ipsius
patris qui ciuitatem amisit propriè hæres,aut loco hæredis, vel
affectu hæres censendus. ex quibus patet, quantum ad pro-
positum accedit, quòd de bonis maternis & similibus quę fi-
lio Titij: non quia filius Titij: sed quia filio sępe obueniunt.
22 ¶ † In contrarium allegatur,legatio quoque de inuentarij be
neficio impertinens est,quantum ad hunc articulum quo queri
tur,an sententia contra patrem prejudicet primogenito hęredi
vel vniuersali successori.De stipulationis enim articulo dictū
est,quòd etiam impertinens,quia incertum si primogenitus in-
uentarij beneficio vtetur, vbi etiam attenditur, quod nota. in
prędallegata.l.cùm à matre. Est quoque nimis scrupulosa & re
gibus nimis verecunda,quòd nusquàm relatum sit, quòd re-
ges Aragonię hoc beneficio sint vsi:nec vnquàm vtentur ta-
li miseria domino concedente. & cogitent qui defendere ni-
tuntur quòd sententia lata contra regem non prejudicat pri-

mogenito filio, ea ratione qua succedit in regno iure proprio, scilicet primogenituræ, in quantum incidunt absurditates. Ponatur enim quod rex Aragoniæ vnam partem regni Castellæ occupasset, & ob hoc inter ipsos coram iudice competente lis agitata, & demum ex cõfessione ipsius regis Aragoniæ & alijs probationibus sentẽtia lata contra ipsum fuisset, & eidem ipse rex acquieuisset, nunquid primogenitus succumbentis allegare poterit: hæc sententia mihi non præiudicat: quia pater meus collusit, vel quia pater meus etiam in verum meum præiudicium facit, & bonam fidem agnoscere non potuit: quia probationes contra eum factæ mihi non obsunt, cùm non sim hæres patris mei, sed iure proprio scilicet primogenituræ in regno succesi. ¶ † Sed
23 quid in casu præsenti argumenta quæruntur nonne in iure expressum est, quòd reges possunt donationes vel alienationes (dignitatem regiam grauiter non lædentes) facere, & quòd donationes vel alienatiões ipsas filius seruare tenetur, nec cõtra ipsas põt venire vtique expressum est: vt extrà de senten. & re iudi. c. abba. libro. vj. & de iureiurando capitul. intellectis. imò ipsorum regum donationes præsertim in proprias cõiuges. & maximè propter nuptias, & etiam in filios qui non sunt extranei, vt quos saltem secundum eorum decentiam iure naturali alimentare tenentur, validiores sunt, & paucioribus vinculis & solẽnitatibus sub sunt quàm donationes aliorum. C. de donationib. inter virum & vxorem. l. donationes quas diuus. de quadri. præscriptio. l. secunda, & tertia. de donatio. l. sancimus &. C. communia de leg. auth. res. quæ & facit etiam ad id quod de donatio. in filios collatis dictum est. ff. de iustitia & iure. l. prima. §. penultimo. de lega. secundo. cùm pater. §. cùm inter. &. C. de legi. l. voluntas. alioquin miserrima & quodammodo seruilis foret regum conditio, si nec inter viuos donare, nec in morte legare quid possent, propter ius primogenituræ filiorum suorum. Et consuetudine vbique obtentum est. Nimirum cùm regum proprium sit donare hoc in laudem Tiberij imperatoris de ipso scriptum est, quòd recordatus super cœnã quòd nihil vnquàm tota die præstitisset memorabilem illam meritoque laudandam vocem edidit, amici diem perdidi. & ex hoc etiam approbatur, quòd de sententia primo geni-
24 to ob statuta dictum est. ¶ † Nam si donationi factæ per regem per quam rex contrahere dicitur: vt. C. quod metu. causa. l. si donationis. & de præscriptione triginta annorum. l. si quis emptionis primogenitus stare tenetur. ergo & gestis in iudicio per ipsum regem, etiam cùm in iudicijs quasi contrahere dicamus: vt. ff. de pecu. l. tertia. §. idem scribit. & de tutelis & rationibus distra. l. defensor.

De donatio. inter vir. & vxorem & de iureiur.

CONSILIVM XCV.

1 *Rex potest facere donationem reginæ de parte regni, si grauiter non præiudicet regno.*

Etiam si rex fecerit iuramentum de non alienando bona immobilia regni sui stipulanti notario, & fecit statutum super hoc tamen bene potest donare reginæ suæ vxori propter nuptias, vel simpliciter non obstante iuramento & statuto, maximè vt euitetur scandalum: quia vxor sua videtur excepta, & statur declarationi ipsius regis iurantis quomodo intellexit prædictam promissionem & statum siue iuramentum: nec eo mortuo filius eius hæres potest contrauenire, & nume. plu. seq.

1 ¶ † Ex forma istius statuti ordinationis vel promissionis videtur colligi dominum regẽ, dominæ reginę, vel filijs ex ea nascituris nõ potuisse, nec posse aliquid immobile donare. Nãomnẽ modũ alienatiõis cõprehẽdit: vt ex eiº cõtextu apparet qº sic, statuti probant verba cũ dicit statuimus, & cũ statutũ sit lex. ff. de iusti. & iu. l. omnes. & prohibuit alienationẽ, etiã dominij trãslationẽ impedit. C. de legi. non dubium. & de re. alie. vel non. l. fina. Præterea hoc promisit notario stipulanti, & vice & nomine hæredũ & quorum interest. Per eum enim potuit tanquàm per publicam personam hæredibus acquiri. ff. rem. publicam sal. fo. l. secũda. institu. de adop. §. cùm autem. Et talis promissio valet, cùm alterius interest. ff. de distra. pigno. l si creditor. §. fina. & not. ff. de pac. l. penul. quæ videtur contraria, maximè cùm iuramentum interuenerit, quod videtur seruandum. cum possit seruari sine interitu salutis eternæ. extrà de iureiuran, capi. si verò. & de pa. quàm uis. libro. vj. & maximè quia istud iuramentũ videtur licitũ & iuri consonũ cũ per tales donationes & alienatiões diminuant iura regni quod esset contra iuramẽtũ quod præstitit in principio sui regiminis. argumentum extrà de iureiur. intellecto. & cùm in fauore hæredum iuramentum sit præstitum, non videtur sine eorum voluntate posse remitti, extrà de spon. capitu. secundo. Præterea verba istius ordinationis siue statuti, sunt multum generalia. Et sic omnem personam videntur includere. xix. distin. si romanorum. Præterea excipit infantes natos suos quòd de iam natis videtur quòd senserit: quia dixit natos, & quia dicendo vel legando filijs, iura intelligunt de natis non de nascituris. ff. de lega. primo. l. qui filiabus. & excipiendo filios natos, omnes aliàs per-
2 sonas videtur includere. ¶ † Exceptio enim confirmat regulam in non exceptis. ff. de fundo instru. l. quæsitum. §. idem respondit. in authen. de non alie. aut permu. §. vt autem. collatio. secunda. Nec depositiones testium videntur valere, cùm non fuerint recepti vocata parte extrà de testi. significauit, & sint in suis dictis singulares. Imò videntur adinuicem sibi contradicere. extrà de proba. licet &c. ¶ Sed quod dictis statuto ordinatione promissione & iuramento nequaquàm obstantibus, potuerit & possit donare filijs nascituris & vxori manifestè duo videntur probare, scilicet exceptio specialis, & coniectura verisimilis. Et quia de duobus agitur, scilicet filijs & vxore. Primò, dicatur de filijs, & de illis nulla videtur dubitatio, cùm etiam forma istius statuti siue ordinationis tale nomen meretur habere, apparet eum filios excepisse, ibi exceptis inclitis infantibus natis nostris. nõ est ergo quòd ad istos ad alias coniecturas recurrendum. nã in incertis locus est coniecturis. ff. de verbo. obligatio. l. continuus. Per quæ verba non solum natos, sed nascituros excepisse videtur. verbum enim natis, non ponitur adiectiuè, sed potius substantiuè in filijs: vt etiam ponitur extrà de natis ex lib. vend. capit. primo. Nam secundum vulgare hispaniæ, filij regum vocantur infantes. & ipse excepisset infantes, sed ne omnes infantes scilicet tam fratres quam filij viderentur excepti, adiecit natis nostris id est filijs nostris, vt per hoc exceptio restringatur ad filios. ¶ † Prouisio enim filijs facta non solùm includit natos, sed etiam nascituros. argumentum. ff. de testamen. tu. l. si quis. institu. qui dare tut. posse. §. fina. ff. de ope. libe. l. si quis opera. de verbo. significa. nomẽ filiarum, maximè cum agitur de damno vitando, scilicet ne per istud statutum lædatur. Et per hoc non ob. ff. de lega. primo. qui filiabus. & ibi nota. Non enim par eademque ratio est, lucra non capere & damna sentire. C. de codicil. l. fin. & cum ipse in principio statuti dixerit patrem filijs suis multas donationes fecisse. Et quòd ad hoc de iure naturali tenebaur, non est credibile ipso per tale statutum voluerit filios suos à iure naturali excludere.
4 ¶ † Nam statutum contra ius naturale edictum, non valet argumentum. extrà de iudi. pastoralis in clemen. & no. Inno. extra de constitutio. quæ in ecclesiarũ. Et hoc clarè deponunt omnes testes in dicto statuto conscripti, quod sufficeret etiam si in statuto fuisset omissum per notarium cùm per hoc non contradicant instrumento: imò addant. extrà de fide instrumento. capitulo cũ. P. & ibi not. Et hoc etiam probatur per iuramentum regis, qui
5 dicit se expressè dixisse & sic etiam intellexisse. ¶ † Eius enim est interpretatio vel declaratio cuius est concedere: vt. C. de legi. l. fina. xj. quæstione prima. §. his omnibus. maximè cùm talis interpretatio cùm dissimilitudine concordet. Nam etiam in dubijs & obscuris etiam pactis & stipulationibus vbi fit interpretatio contra proferentem, inspicimus quod est verisimilius. ff. de verbo. obligatio. semper in stipulationibus. & no. ff. de pactis

6 ctis veteribus.extrà de regu.iur.c.inspicimus.¶ † Non enim est
verisimile patrem de hoc cogitasse, vt eos qui posteà nascerẽtur
exhæredasset.ar.ff.de vul.& pu.substi.l.ex facto. esset enim talis
innofficiosa ordinatio quodammodo exhæredatio, cùm per eã
filij à bonis paternis totaliter excluderentur.argumen.ff. de ver-
bo. obligatione.l.quidam.nam in vita non haberẽt aliquid de
bonis patris,nec etiam in morte haberent,cùm solus filius maior
de consuetudine regni in totum succedat.Imò est verisimile per
talem ordinationem, filios nascituros eum voluisse exclu-
dere,qui nascendo propter præsumptam volũtatem patris licet
de his non facerent mentionem donationem tamen ab eo antea
legitimè factam reuocant.de donationibus.l.nonnunquàm. Nã
& de generali substitutiõe fideicommissaria facta per patrem, fi
lij videntur excepti.C.de fideicommis.cùm accutissimi.ff.de cõ
ditioni.& demonstrationi.cùm vir.ne videatur per huiusmodi
verborum generalium angustias,filios omnium penè fructu pa
terno defraudare.C.de institutionibus & substitutionibus.l. ge-
neraliter. & hac ratione affectionis attenta, nam eos consueue-
runt magis diligere,quàm seipsos.ff.quòd met.causa.isti quidem
xxiij.quæstiõe quarta ea vindicta.vna enim caro sunt.xxxv.quæ
stio.iij.§.his ita.nam omnia,quæ nostra sunt.ex voto filijs para-
mus.ff.de bo.liber.nihil.circa medium.C.de le legiti.hæred.l. de
emancipa.xvj.quæstio.j.prædicator.imò viuente patre quodam
7 modo domini sunt.ff.de libe.& posth.in suis.¶ † Quod in præ
dicta ordinatione vxor videatur includi,probatur ex eo, quòd
ex forma dicti statuti continetur illa clausula,quod posset in ca-
su vtilitatis & necessitatis regni donare.sed quòd istud matrimo
nium sit in magnam vtilitatem regis & regni: imò totius fidei,
Christianæ patet.Nam per hoc multæ discordiæ sunt solutæ, in-
ter regna & reges Castellæ & Aragoniæ,quæ olim fuerunt inter
suos prædecessores:ad hoc enim debent boni principes intendere
vt pacem procurent subditis,& scandala remoueant.Non enim
nisi in pacis tempore bene colitur pacis autor.extrà de sepul. su-
per cathedram in clementi. Et ideo dicebat ille Iustinianus sacra
tissimus Imperator,quòd voluntarios labores libẽter appetebat
vt quietem subditis præpararet.in authen.vt diui.iussio. in prin.
collatio.viij.& Bonifa.in princi.libro.vj.& de offi.lega. capitulo
primo.Et si ad hoc matrimonium contrahatur iura permittunt
res prohibitas alienari posse, vt dos vel donatio constituatur: vt
C.communia de legatis autenti.res quæ attenta simplici vtilita-
te,quæ ex matrimonio resultat,propter procreationem liberorũ
multomagis etiam debent permitti in casu,vbi tot & tantæ vti-
litates possint resultare:quia non solùm pax & concordia: imò
expugnatio infidelium,nec etiam potuisset matrimonium fieri
nisi magnæ donationes fierẽt:sicut aliàs inter tales fuit consuetũ
8 fieri.arg.ff.de admi.tu.l.cum plures.§.cũ tutor. † Et hac ratione
attentata,licet iura prohibeant simplicem donationem inter vi-
rũ & vxorẽ.ff.de do.inter vi.& vxo.l.j.tamẽ permittũt inter re-
gẽ & reginã.C.de dona.inter vi.& vxo.l.donationes. Nec videt
quod prohibitio istius statuti,debeat esse maioris potẽtiæ & vir
tutis,cũ generaliter prohibeat regem donare:nec specialem men
tionem faciat de vxore quàm prohibet.l.communis,quæ specia
liter prohibet de vxore,& tamen non includit reginam.Nã for-
tior debet esse prohibitio specialis,quàm generalis.ff.de iureiu.l.
item apud labeonem.§.hoc edictũ.in generali enim loquutione
solùm includuntur quæ loquentẽ est verisimile inclusurum. ff.
de pecu.l.quæ peculij.deleg.quæ iure.& cùm ista verba sint ge-
neralia & sint dubia & obscura.ff.de sol.cùm socijs de iure fisci.
ita fidei & sic declaratione indigent.arg.extra de libel.obla. c.ij.
9 † Et cùm dominus rex per iuramentum affirmet & declaret se
non intellexisse de vxore & de filijs eius,declarationi stãdum est.
extrà de iureiurã.quanto.&.c.veniens.maximè vbi secundũ opi
nio.verisimilem concordat:vt notat Inn.c.veniens. Verisimilius
enim est quod per talem ordinationem generalem non videatur
à bonis suis excludere,quos non esset in specie excluSurus. extrà
de reg.iur.in generali. Verisimilitudo etiam colligitur ex neces-
situdine coniunctione,& dilectione personarum.nam pruden-
tioribus placuit rationem affectionis habendam. ff. mandati.
tũ.cùm seruus.de lega.primò si seruus plurium.§.fina.& de libe-
ratio.lega.l.aurelius.§.Titius.Item inter maritum & vxorem p-
tius est vnitas:quàm coniunctio.nam vnum corpus & vna caro
sunt.xxij.quæstione.ij.agathosa.Vnde sibi adinuicem communi
cant actiões.xxx.q.extrà de cogna.spiritua.martinus socia enim
est diuinę & humanæ domus.C.de cri.expil.hæredi.l. aduersus.
Vnde societas vitæ, eam quodammodo dominã facit.ff.re. amo.
l.j.Et ideo inter eos debet esse diuini & humani iuris communi
10 catio.ff.de ritu nup.l.j.† Vnde stipulans sibi alimenta, & vxori
stipulari videtur.xxxiij. quæstio.ij.admonere.& ibi no.Et ideo
ex præcepto apostoli tenetur in Hester. Vnde generalibus consti
tutionibus prohibitorijs non videtur includi. Vnde cùm ille rex
Assuerus fecisset statutum quòd quicunque nõ vocatus ingrede-
retur ad eum morte puniretur: cum regina ingressa ad eum ti-
meret incidisse in penam constitutionis,rex legitur respondisse.
Non enim pro te,sed pro omnibus constituta est hæc lex.vbi ex
ponit magister in historia scholastica omnibus scilicet subditis.
Ipsa autem & conregnans erat:quasi dicat non est verisimile q
sibi consortem & conregnantẽ voluerit includere:quia sicut nec
ipsum ligaret ita nec sibi æqualem.arg.ff.de arbi.nam magistra-
tus.omnia enim priuilegia quæ princeps habet sibi concesit. ff.
de legi.princeps.In generali enim sermone non solum loquens
persona,sed coniunctæ videntur exceptę.ff.loca.qui insulam.§.
fi.Vnde cũ prohibetur alicui ne aliquid pro alijs faciat,vxor & fi
lij videntur excepti.Vnde sicut potest pro se sic & pro eis. ff. de
post.l.ij.& hoc quia vna persona & caro sunt, vt dictum est. &
ex præcepto apostoli tenetur eam diligere vt seipsum.ad Ephe.
v.sicut christus dilexit ecclesiã & seipsum tradidit pro ea.ita & vi
ri debent vxores suas diligere,sicut corpora sua.Maximè reges q
magno fauore prosequuntur vxores,quod apparet: quia eadem
priuilegia quæ ipsi habent,concedunt vxoribus.ff.de legi.l. prin
ceps. & de iure fisc.l.fiscus.Vnde consilia sua cum eis participãt:
11 vt in auf.vt iudices sine quoquo suffr.§.hæc omnia.col.ij.† Quã
to enim nobiliores sunt tanto vxores suas magis diligunt.arg. ff.
de adul.l.si vxor.§.j.i bi non soli inquit atrides vxores amant. &
exponit glo.j.notabilissimi.& diligit quis vxorem magis,quã pa
trem vel matrem. Apo iiij.Imò propter hoc relinquet quis pa-
trem & matrẽ & adhærebit vxori.Gene.ii.c.extrà de diuor. gau
demus.Et debet maritus esse solicitus,qualiter placeat vxori.Ad
Corinf.vij.cum iste rex. hic non fuisset solicitus de dilectione:
imò de odio. Vnde non est verisimile, quòd personas tanta
coniunctione & charitate coniunctas in tali ordinatione genera
li intellexisset includere.arg.ff.de pigno.l.obligatione.&.l. deni
que.C.quæ res pi.ob.po.l.ij.& extrà de iureiu.quintauallis,vbi sa
tis posset dici casus & eos à sua munificentia & largitate exclude
re,ne videatur tam coniunctis & necessarijs personis humanita-
tis subsidia denegare,quod esset illicitum & contrarium rationi.
extrà de iureiu.cùm quædã.Non enim de coniunctis,sed de ex-
traneis cogitasse videtur.ar.ff.communia præd.l.quicquid.Vnde
cùm lex generaliter interdicat filiosa.donare non tamen ad tam
coniunctas personas prohibitio se extendit.ff.de dona. filiusfa.
& ibi no.ar.ff.de admi.tut.l.cùm plures.§ in primis. Nam in tam
necessarijs coniunctis q; personis, sub libertatis nomine debitũ
naturale persoluitur.C.de imponen.lucra.de referi.l.j.li.x. & ar.
12 ff.de tut.& rationi.distr.l.j.§.sed nonnullos.& q ibi no.† Et licet
in instrumento illius ordinationis non contineatur expresse, q
vxorem exciperet,ex quo tamen constat q tunc expresse eã exce
pit licet fuerit omissum errore negligentia vel malitia notarij,nõ
debet reginæ obesse si fuit minus dictum,quàm scriptũ.C.de test.
l.errore.&.l.ambiguitates.Quòd autem eam expresse excepit,
probatur,per iuramentum regis cui videtur credi,cùm de facto
suo interrogatur.ar.ff.de do.l.præle.l.theopompus.&.C.de quæ
stionibus.l.interrogari.est quasi iuramentum purgationis.C.de
his qui ad eccle.confu.l.præsenti:maximè cùm non solùm vnus
testis:imò & duo expresse concordant cum eo extra de testib. in
omni negocio.& de procur.ex insinuatione.maximè vbi tot &
tantæ verisimilitudines concurrunt & dictum suum coadiuuãt.
C.de reb.cre.l.in bonæfidei,& ibi no.ff.de iureiu.admonendi: nã
quæ non prosunt singula multa iuuãt.C. de proba. instrumẽta.
Nec est verisimile tantũ principem immemorẽ esse propriæ fa-

Consilium XCVII.

lutis & deierare.C.ad.l.iul.repe.l.fi.Et cùm hic interuenerintduo iuramenta,vnum generale,quòd non donaret alicui aliquid, ſub illa ordinatione,non intellexit includere vxorem & filios,imo q̃ eos expreſsè excluſit,taliter ſunt verba interpretãda, quòd reatus periurij euitetur.ar.extrà de teſti.cùm tu.& de pœni.diſt.j. periculoſæ.etiam ſi verba aliqualiter cõtradicerent.xj.q.j.anteceſſor. &.c.cũ prædeceſſor.maximè cum hæc patiuntur verba ciuiliter
13 intellecta.ff.de ſerui.l.ſi cui.† Non ob.quod eſt ſtatutum, & ſic lex per conſequens impedit tranſlationem dominij:quia poteſt dici q̃ non eſt propriè ſtatutum ſiue lex:cùm ſit ob ſingularem vtilitatem & non communem latam.iiij.diſt.erit autem lex.& fit ad litigandũ & etiam obligandum condentem,quod eſt contra naturam legis.nam condens non ligatur ſuis ſtatutis & legibus.ff.de legi.princeps.C.eo.digna vox.arg.ff.de arbi.l.pe. & ad
14 Treb.ille à quo.§.tempeſtiuum.† Præterea poſito q̃ ſit lex,eã poterit reuocare.Nemo enim poteſt ſibi legem dicere à qua non valeat recedere.ff.de leg.iij.ſi quis in princ.nõ obſtat q̃ ſit iurata,cũ etiã iurata & ab initio licita poſsit ex cauſa reuocari.extrà de his quę fiũt à maio.parte.capi.c.j.& ibi per modernos.& no.xj.di.in his cauſa ſatis ſufficiens,ſcilicet ne ſcandalum inter coniuges,& per coniuges inter reges oriatur, cum rex caſtellæ frater eius reputaret ſe deluſum.& hoc factum in fraudem & vituperium ſuũ & propter ſcandala iura volunt quẽ abſolui etiam à iuramento li
15 cito.xv.q.vj.authoritate.& nota extrà de iureiur.quanto.† Præterea cum,vt ſupradictum eſt,non ſit veriſimile eos in tali ordinatione includere,ſicut non obſtabit promiſsio ſic nec iuramentum,quia iuramentum non addidit ad eõſenſum,niſi religionis vinculum.In his ergo in quibus non conſenſit nec cogitauit:iuramentum non obliget.ff.de operis liber.l.ſi libertus.C.de nõ nupec.l.fi.de iureiur.petitio.&.c.veniens.& ibi per Inn.& Hoſtien. Præterea poſito ſine præiudicio,quod expreſsè incluſiſſet & iuramentum teneret,tamen dominij tranſlatio impediretur:vt no.
16 Inno.& Hoſtien.extra de præben.dilecto.† Non ob.quod dicitur eſſe ius acquiſitum hæredibus per ſtipulationem notarij:quia hoc poſſet eſſe verum quo ad perſonas incluſas:iſte autem non ſunt incluſæ:vt dictum eſt.ſ.Præterea nec hæres etiam poſt mortem regis,poſſet conuenire, tamen quia quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.C.de euictioni. l.exceptione.&.l.ob cauſam, tum quia contra teſtatoris iuramentum non licet hæredi venire.in authen.de iureiurand.à mo.præſ.in prin.col.v.ff.de le. iij.cùm quis.§.in codicillis.extrà
17 de vo.licet.† Non ob.c.intellecto,quia ſi eſſet in præiudiciũ regni,tunc ex alio capite,non tamen virtute iſtius valeret.Non ob. quod ad receptionem teſtium non fuit vocata pars,quæ nec debuit vocari:viuente enim teſtatore hæres nullum ius habet. Præterea ſi præſens eſſet contra dicere non poſſet:quia vt dictum eſt, non poteſt contra iuramentum patris venire.Et ſic non videtur quod debuerit vocari.ff.de fideicom.lib.l.iij.§.illud.& extra de reg.iur.qui poteſt.Non ob.quod excipit filios,nam ſic videtur includere vxorem per exceptionem.

De ſtatu monachorum.

CONSILVM XCVI.

1 *Papa non poteſt vnam monacham etiam iam profeſſam includere in monaſterium magis arctum,contra voluntatem ſuam,& requiritur quod det ſibi alium annum probationis in illo monaſterio.*

1 VNquid monacham poſ-
ſit † includere papa contra ſuam voluntatem. Io.mo.& Ioan. an.ambo no.quod ſic.in.c.periculoſo.extrà de ſtatu regu.& Ioan.de iur. quod
2 omnes.† Sed mouet contrarium.Nam ab initio datur ingreſſo annus probationis,vt experiatur aſperitates ordinis infra quem ſi ſibi non placet poteſt exire extrà de reg.iu.c.ad apoſtolicam & eo.tit.c.j.li.vj.Non ergo videtur quod contra voluntatem ſuam ad aſperiorem vitam debeat aſtringi, vel ſaltem quin concedatur ſibi alius annus.Et pro hoc quod no.Hoſt.de regula.in ſum.§.ad quid tenetur.de hoc Archi.lxxiiij.di. geſta.& xj. q.j.certe.& quod nota.lxxij.di.propoſuiſti.& hoc clarè videtur tex.dicere.xxx.diſtinctione.ante triennium.&.xxxiij.diſt. de his.& ibi Hug.& extrà ne clerici vel mona.c.j.& de condi.appo.capi.fina.&.ff.de vſu & habi.l.per ſeruum.&.C.de ſacroſan. eccle.auf.ſed ſi.

De iureiurando.

CONSILIVM XCVII.

1 *Abbas qui iurauit non creare monachos ſine conſenſu cuiuſdam prælati non ſui ad mandatum epiſcopi poteſt eos creare ſine labe periurij. cum nu.e ſq.*

FActum tale eſt. Quidam abbas cuiuſdã monaſterij ordinis ſancti Benedicti,ad quem & conuentum ſuum ſpectat creatio monachorum,præſtitit iuramentum inſcio conuentu ipſius monaſterij cuidam prælato nullã iuriſdictionem poteſtatẽ vel authoritatẽ habenti in ipſum abbatem, ſeu in dictum monaſterium,de non recipiẽdo aliquẽ vel aliquos in monachũ,ſeu monachos ipſius monaſterij, inconſulto ipſo p̃lato ſeu abſque eius licentia conſenſu.Modo dictum monaſteſtrium indiget monachis,& facultates habet ſufficientes ad pro uidendum monachis ſatis pluribus quàm ſint in ipſo monaſterio.Plures etiam monachos quàm nunc habeat cõſueuit habere Dioceſanus cui immediatè ſubeſt dictũ monaſteriũ,admonet dictos abbatẽ & conuentũ eisque p̃cipit & iniungit.q̃ recipiãt monachos,quot & quos crediderint ipſi monaſterio fore idoneos.abbas timet de dicto iuramento.Quæritur nunc,an dicti abbas & conuentus admonitionẽ & mandatum dicti dioce.teneantur ſi ue eis liceat vel poſsint,non obſtante dicto iuramento.in.d. monaſterio recipere monachos qui eis idonei & vtiles dicto monaſterio videantur,quando & quotiens eis videbitur expedire, inconſulto dicto prælato ſeu abſque eius licentia vel conſenſu.& 1 ſi opus eſt dioceſani diſpenſatione.† Et videtur quòd abbas cõtra proprium iuramentum non poſsit recipere monachos: quia licet iure communi nullus ex conſortibus poſsit imponere ſeruitutem,ipſe tamen imponens non poteſt ſua autoritate contra facere vel venire:vt.ff.de ſerui.ruſti.prædi.l.perfundũ.& de ado. l.per mortẽ.Secunda ratio eſt quia omne ſacramẽtũ ſeruãdũ eſt niſi ſeruatum vergat in interitũ ſalutis æternæ:vt extra de iureiu. c.ſi verò.&.C.ſi aduer.vendi.l.j. Tertia ratio eſt quia contra proprium iuramentum(etiam temerarium)nulli licet propria autoritate venire:vt extra de elect.c.venerabilem.§.eos igitur.in verſi. idem etiam contra proprium.¶ Sed in contrarium verius eſt dicendum:quia cum receptio monachorum ſimul pertineat ad abbatem & monachos,vt ad collegium.xvj.q.vlt.§.vltimo.non licuit alicui eorum tale ius ſubijcere ſeruituti:quia ſeruitus noncõſtituitur niſi per dominum:vt.ff.communia prædi.l.j.& inſti.de ſeruituti.§.ideo autem.ſed rei vel iuris ſic communis nullus eſt dominus:vt.ff.de quęſtio.l.j.§.ſeruum.& de rerum diui l.in tantum.§.vniuerſitatis.ergo &c.Sic ipſe idem poteſt cõtrauenire: vt C.de ſacroſan.eccle.l.iubemus.§.ſane.de agri.& cen. quemadmodum.extrà de elect.c.noſti.& nota.extrà de cleri.coniu.c.diuerſis fallacijs.† Secunda ratio eſt,quia cùm ex vtilitate monaſte-
2 rij procedat ſemper ordinem plenũ eſſe:vt.ff.de decu.l.generaliter.§.ſpurios.per hoc enim augetur cultus diuinus:vt extrà de cõſti.c.ex parte.Manifeſtum eſt quòd non debet ſeruari ſacramentum,per quod vtilitas eccleſiæ oppugnatur:vt extra de iureiurãdo.c.peruenit.primo.Imò non iuramenta ſed periuria ſunt dicenda,quæ contra vtilitatem eccleſiaſticam attentantur:vt eo.tit. c.ſicut noſtris.& de his quæ fiunt à maio.par.cap.c.j. Reſcinditur nempe principis reſcriptum,quod ex poſtfacto incipit eſſe captioſum:vt.ff.de vul.& pup.ſub.l.ex facto.circa príne.& extrà
3 de deci.c.ſuggeſtum.¶ † Debet ergo illud ſacramentum ciuiliter in

ter intelligi,nisi non subsit vrgens necessitas:qua subsistente non intelligitur sacramentū differri:vt.ff.qui satisda.co.l.vlti. & pro hoc.ff.de serui.l.si cui.& de op.li.l.si libertus.& optimè extrà de
4 iureiu.c.querelā. † Tertia ratio est quia monasteria quātum ad omnem eorum vtilitatem subsunt episcopis.vt.xij.q.ij. abbates & tribus.c.se.sed in omni iuramento intelligitur authoritas superioris excepta:vt.ff.ad municipa.l.imperatores.& extrà de iureiu.c.venientes.ergo autoritas & mandatum episcopi(vt puta su-
5 perioris)excepta.† Præterea hæc submissio,est ecclesiasticæ libertatis diminutio,& quædam alienatio,& optimè probatur in rationibus præmissis.sed submissiones diminutionis vim libertatis ecclesiæ obtinentes,non tenent ipso iure:vt etiam legitur de patriarcha.extrà de electionib. ca.cùm terra. & de reb.eccle.non alie.§. hoc consultissimo.§. contractus ergo &c. & per consequens nec iuramentū supradictū:vt.C.de le.l.non dubiū.xxij.q. iiij.c.j.&.ij.extrà de consue.c.j.& de iureiur.c.j.lib.vj. Item cùm sapiat alienationem(vt dictū est)contra legem ergo &c. Itē contra ius publicum,cui pacto renunciari non potest:vt.ff.de pac.l. iuregen.§.si paciscar.&.l.ius publicum.& per cōsequens præstās tale iuramentū pōt venire contrà:vt.ff.de libera cau.l.j. ff. de sepulc.vio.l.iij.§.si is cuius.Videtur ergo,ꝙ autoritate propria possit venire contra cùm ius ipsum tale iuramentum remittat:vt.ff.
6 de condit.insti.l.quæ sub conditione.§.vlti.& de leg.iij.l. fideicō missa.§.si quis illicitè.† Et si dicatur,iste cuius debet requiri assensus consentiet,quando opus fuerit & requiritur,& ita iuramentū seruari potest sine interitu salutis æternæ.vt in præal.c.venerabilem.extrà de elect.Respondetur imò,quia cultus diuinus minuitur vel apertè saltem,arctatur.Item quia alienatio est. Itē ex quo superior hoc abbati præcepit,etiam si dispensatione egeat,secum dispensasse,præcipiendo videtur. Sic legitur in seruo cui datur in testamento tutor.Nam tacitè recipit libertatem:vt insti.qui dari tut. in test. pos.§.j.&.C.de te.mili.l.certi iuris.cū hoc sciens præcipit:vt.ff.de vsu & ha.l.plenum.§.equitij. Cùm enim superior præcipit id quod agitur:& per consequens non dispensat,sed autor fit:vt.ff.de auto.tu.l.etiam & de re.iu.l.nō potest.&.l.qui iussu. Vltimò est casus pro parte ista si rectè consideretur extrà decensi.capitu.significauit.Et hæc pars tanquam vera videtur fortioribus rationibus & portionibus iuribus communiri.

De censibus & exactionibus.Extraordinarie.ff de mu.& ho.

CONSILIVM XCVIII.

1 *Contribuere si vnus tenetur ad munera,quæ fiunt causa vtilitatis vel necessitatis,tenetur præstare munera quæ fiunt causa necessitatis in habitu licet non actu.& nu.seq.*

FActum tale est. Quædam vniuersitas seu syndicꝰ eius, egit contra aliquos nobiles eiusdem loci,qui volebant se eximere à contributione munerum.Et tandē fuit sententia lata,inter cætera per hæc verba.ꝙ si contingat aliquam talliam iudici per dominū regem nostrum,vel eius delegatum quæ fieret gratia publicæ & cōmunis vtilitatis & necessitatis cōitatum,prouinciæ falcaterij,hominibus de vacinio in illis dare & soluere teneatur dictus procurator. Et per eum dicti nobiles cum vniuersitate præfata,pro modo facultatū quas ipsi nobiles tenebant & possidebant in dicto castro,vel eius territorio tempore indictiōis seu talliæ faciendæ.¶ Quæritur modò,si talliæ quas indicet rex seu eius curia reputentur fieri gratia publicæ vtilitatis & necessitatis. Et est sciendum,ꝙ rex habet in dictis cōmunitatibus & prouincia iura imperialia,& quæ pertinent ad imperiale seruitium ex priuilegio imperiali.Item rex seu eius procurator bis in anno annuatim indicit in dicto castro duo munera.vnum ꝙ vocatur alberga:aliud caualcata.alberga præstatur ista ratione:quia solebāt comes prouinciæ ire ad castra:& audiebant querelas hominū de dominis suis:tunc homines soluebant expensas & illud vocatur alberga,quæ hodie soluitur in pecunia annuatim. Caluacata est pro exercitu regis,quæ quāuis nō fiat soluitur in pecunia annua
1 tim.† Modo est in.q.ex istis verbis sententiæ,an ipsi nobiles teneantur ad dicta duo munera:licet hodie nullus circumeat prouinciam inferioribus de dominis suis iustitiā ministrando:quia tamen sunt iudices in singulis locis qui hoc ipsum faciunt, & de publico salarium à rege recipiūt.quòd talis expēsa de qua loquitur lex in auf.de iudicibus.§.ne autem loco albergæ successerit,ac per hoc eius naturam habeat:vt.ff.de conditio.& demon. l. filiæ. instit.de actio.§.fuerat.&.ff.de donatio.inter vi.& vxo.l. si donā
2 te.§.sponsus.† Vnde cū exhibitio talis iustitiæ habeat in se publicā vtilitatem& necessitatem:vt.C.ne.lice.poten.l j.§.vl.& in auf. vt omnes obediant iudici prouinciarū.in princi.videtur ꝙ huiusmodi expensas,nobiles,de quibus quæritur cōtribuere teneātur: quia verum est propter prouinciæ vtilitatem & necessitatem: vt ar.ff.de ori.iur.l.ij.§.post originem.& de iust.& iur.l.j.§.publicū. & pro hoc bene facit.ff.ne quid in loco pu.fiat.l.ij.§. viarum. ibi refectio enim iccirco de cōi fit &c.Et in hoc videtur ꝙ à summis sarcina ad infimos vsque decurrat:vt.C.quibus mu.vel præsta-
3 nemini liceat se excusa.l.j.lib.x.¶ † Et idem videtur de secunda dicendū:licet enim non semper fiat exercitus expedit vti prouisione,cùm locus fuerit in erario in quo sit pecunia ex qua militibus satisfiat.Et istud vigente romano imperio quo tempore in calescebat cura reipublicæstipendium vocabatur:quia per stipes id est modica colligebatur:vt.ff.de verb.sig.l.ager.§. stipendium. Sicut enim economica,expedit habere peculiū subsidij causa repositum:vt.ff.de leg.iij.l.si chorus.§.j.sic etiam in regali: vt. C.de mune.& actu.chartu.& adiutoribus.l.in prouincijs.li.xij.& ibi
4 no.† Si ergo vnūquodq; tale,qualis finis:vt.ff.de au.& ar.leg.l.si in argento.ar.ff.fol.ma.l.j.Finis autem exercitus, est ad bonum publicū:vt.C.de re mil.l.milites.&.C.locati & condu.l.milites. &.de exact.tri.l.nemo.& pro tanto à tali communione, nullus prærogatiua aliqua excusatur:vt.C.de cursu publico.l.nullus.& de quibus mu.vel præstationibus.l.ij.&.C.de sacrosan.eccle.l. neminē. Et propter hoc principaliter tributa debētur. Vnde Aug. Christus tributa cæsari monet reddi quia per bella necessario,militi stipendia præbentur.vt.xxiij.q.j.quid culpatur.& ab huiusmodi contributione nullus excipitur.Si enim censum filius dei soluit,quis tu tantus es,qui non putas esse soluendū.vt.xj.q.j.'magnum.Sed his omnibus ob.quòd in sententia dicitur,ꝙ si contingat aliquam talliam indici,quæ fiet gratia publicæ & communis vtilitatis & necessitatis &c.quasi de futuris & extraordinarijs indictionibus intellexerit.Sed huic respondetur,ꝙ proprietas verborum non ob.vt.ff.arbo.furt.cæsarum.l.cędere.§.sub cæsare,nec etiam mens.Licet etiam tallia indicendi causa,& regalia sint anti qui,actus tamen indictionis omni anno est nouus,& hoc respectu ordinariæ præstationis indictiones appellantur. Extraordinariè vero superindicta.vt.C.de inditio.in rubrica ibi not.& de superinditio.in rubrica.lib.x.

De testamentis & extraordi.ff.de vul.& pu.

CONSILIVM XCIX.

1 *Substitutio si filius meus deceßerit sine hærede ex suo corpore procreato talem substituo,si filius moriatur intra pubertatem est fideicommissaria.*

Item de.c.si pater.de testa.lib.vj.& nu.seq.

FActum tale est. Quidā testator habēs vxorē & quēdā filiū impuberē,institutionē & substitutionē fecit sub his verbis. In oībus alijs meis bonis & iuribus mobilibus & immobilibꝰ & actionibus quibuscūq; qualiacūq; quātacunque & quocunq; nomine cēseantur.mihi hæredes vniuersales instituo.G.filiū meū & ventrem vxoris meæ si prægnās est.& si filium vel filiam peperit,& ad lucem peruenerit æquis portionibus.Et si filius vel filia ex dicta vxore mea nasciturus vel nascitura decederet absque hærede ex suo corpore legitimę procreato sub

ſtituo eidem dictum.G.filium meum.Et ſi dictus.G. decederet ſine hærede ex ſuo corpore procreato ſubſtituo eis fratrem meũ. Poſtmodum teſtator mortuus eſt remanentibus vxore & filio, poſtea vero dictus filius impubes mortuus eſt,& dicta vxor nõ erat prægnans.¶ Modò quæritur an dicta ſubſtitutio fuerit pupillaris directa,& ſic mater impuberis penit⁹ excludatur,an fuerit obliqua ſeu fideicõmiſſaria.Et ſic mater ſuccedat ei detracta medietate pro legitima & trebelliánica.aliam reſtituere teneatur

1 ¶ † In.q.prædicta qua quæritur,an ſubſtitutio facta per teſtatorem prædictũ de fratre & filijs ipſius ſi ambos filios decedere cõtingeret ex ſuo corpore ꝓcreatos viſis verbis ſubſtitutiõis ipſius ſupra poſitis,credo mero iure eã iudicãdã fideicõmiſſariã.& hoc duplici rõne.Prima,quia cõſtat ꝙ pater voluerit effectũ ſubſtitutionis dirigere etiã in tẽpore quo filij poſſent habere filios,dummodo ſine eis decederẽt:vt verba teſtatoris oſtendũt,cuius mens potiſsime in iudicio & diſcretione ſubſtituẽtiũ attenditur:vt. ff. de vul.& pu.ſubſti.l.iã hoc iure.in pe.reſponſo.ibi ita enim in altero.&.c.&.C.de impu.& alijs ſub.l.quãuis.& probatur expreſsè.ff.qui petan.tu.vel cu.l.credendum.§.hoc autem.& ibi no. Vt igitur valeat ſubſtitutio ſecundũ mentẽ teſtatoris,oportet eã eſſe talem quæ tunc poſt pubertatem poſsit valere:hæc autem eſt ſola fideicõmiſſaria:vt.ff.de vulg.& pu.ſubſt.l.verbis ciuilibus : & l.pupillari.Et ſic dicatur,ꝙ pro vno tẽpore poterat eſſe directa, puta pro tempore pupillaris ætatis,& pro altero fideicommiſſaria,puta pro tẽpore ꝙ poſt pubertatem excurrit.Dico ꝙ hæc variatio non admittitur, niſi inmilite.vt.ff.de vulg.& pu.ſub.l.centurio,vbi talis mutatio dicitur eſſe ex priuilegio.ergo ius cõmu-

2 ne eſt in contrarium.¶ † Secunda ratio eſt:quia ſubſtitutio recipit ſuũ quale,ex verborũ forma à principio conſiderata, nõ aũt ex intrinſeco accidẽti.Vnde breuiloqua impuberibus in poteſtate exiſtentibus facta:duas ſubſtitutiones continet in perſonam cuiuſlibet,quas nõ admittitinperſonam impuberis,licet alter ex poſtfacto prius ad pubertatẽ perueniat:vt in præal l.iã hoc iure. ff.de vul.& pu.ſubſti.& no.eo.tit.l. lucius. Quaſi hoc ſi diceret ꝙ à principio debet de natura ſubſtitutionis pro toto tẽpore vniformiter iudicari.non autem ex variatione caſus extrinſeci depẽ-

3 dere.¶ † Tertiò videt caſus.C.de inſti.& ſub.ſub cõd.fac.l.generaliter.In primo caſu in quo per neceſſariã ſubauditionẽ quã & gl. ponit facta erat ſubſtitutio per hæc verba.Subſtituo ei ſi deceſſerit,& tamem text.appellat eã fideicõmiſſariam, dũ in ſoluendo quæſtionẽ ſemper de reſtitutione mentionẽ faciat & deductione falcidię,ibi in oĩm penè fructu &c.& ibi no.Nec curandum eſt ꝙ ibi fit mentio de pluribus conditionibus ſubſtitutioni adiectis: quia pluralitas cõditionẽ non facit ad qualitatem ſubſtitutionis: ſed ad facultatem vel difficultatem purificatiõnis.non allego modò vltimum caſum illius.l.licet & ibi bene colligitur ꝙ verbum ſubſtituo habile eſt ad fideicommiſſariã,non dico autem vt tollantur contraria. Ad.c.ſi pater extrà de teſta . patet ſolutio: quia ibi erãt verba de neceſsitate directa,vel ſaltẽ dubia hic vero non ſed clara.Si igitur fideicommiſſaria eſt,capiet mater bona vt ea de manu ſua reſtituat facta deductione de quarta debita : quãta aũt ſit illa deductio credo ſimpliciter cũ Odof ſcilicet quod vna tantũ de veritate iuris ciuilis:vt.C.ad Treb.l.iubemus.vbi eſt caſus.& apertè.C.cõia de le.auf.res quæ verum in hoc gloſſatores ferè omnes aliter ſenſerunt.Et canoniſtæ eorum opi. ſint ſecuti. Nolui in hoc per modum pretioſi conſilij certum ad præſens eligere.Sed relinquo conſcientię iudicare debentis , potiſsimè ꝙa arbitrator eſt:ſed niſi aliud audirẽ & nouũ ſit,crederẽ vt ꝓmiſi.

De fide inſtrumentorum.

CONSILIVM C.

Capitulũ cũ conſtituit procuratorem,nõ eſt neceſſe exprimi nomina canonicorũ quãdo cõſtitutio ſonat in nomẽ collectiuũ: puta quia in eo dicitur quod capitulũ conſtituit procuratorẽ, ſecus ſi per nomina ſingularia:puta canonici &c.& nu.2.3.& 4.Item notariatus eſt vile officium & non eſt dignitas.

1 IN executione † incũbentium actuum actiuè & paſsiuè ſe habent vniuerſitas & collegiũ,ſicut vnũ certũ & determinatum corpus:vt.ff.de fideiuſ.l. mortuo . ex qui, cau.maio.l.ergo.§.fin.C.de offic.recto.prouin.l.ciuitas.& vt nemo ad ſuũ patrocinium recipiat colo.vel ruſt.l.j.lib.xj.& de decu.vrbis romæ.l.ij.Sed vnũ per circũlocutiões certum & demõſtratũ corpus implet opus intentũ:quia non refert proprio nomine,an ea demonſtratione quæ proprij nominis vice fungatur aliquid demonſtretur:vt ſi dicatur epiſcopus talis eccleſiæ conſtituit talem procuratorem &c.vt.ff.ſi cert.pe.l.certũ.& de condi.& demon.l.nominatim.ergo id erit in collegio:vt ſi dicatur capitulũ talis eccleſiæ ſic conſtituit &c.tale procuratoriũ teneat

2 & de iure procedat.† Secundò,certa & demonſtrata aliam demonſtrationem requirere ſuperuacuum eſt:vt.ff.de dote præle. l.j.§.vl.ſed cùm dicitur capitulum talis eccleſiæ,res eſt certa & demonſtrata ergo aliam demonſtrationem quęrere ſuperuacuum eſt.Prima eſt probata.ſecunda probatur.Ad hoc vt tentat legatum in perſonã legatarij,requiritur certitudo:vt inſti.de leg.§.in certis.Sed ſi aliquid relinquatur collegio vel eccleſiæ tenet legatum:vt.C.de ſacroſantis eccle.l.j.ff.de legatis tertiò.l.pater.§.tuſcu lanus.& l.Lucius.§.collegio.ergo eſt ibi certitudo.ſi ſic omnis a-

3 lia ſuperuacua eſt & quæri nõ debet.¶ † Tertiò in omnibus collectiuis ad veritatẽ propoſitionis indefinita æquipollet vniuerſali.habetur & probatur.ff.de interro.actio.l.ſi defenſor.§.j. vnde hæc propoſitio populus talis loci,tale quid fecit non eſt vera, niſi aut oẽs de populo fecerint aut tanta pars in qua totus populus iuris fictione reputetur, vt de decu.l.nominationum de reg.in.l. aliud.§.refertur.& quod cuiuſque vni.no.l.nulli.&.l.plane.ſed ſe cũdum omnes,ſi in procuratorio de quo eſt ſermo eſſet ſignum

4 vniuerſale tenent ſeu valent ergo & ſi indefinitum.¶ † Quartò videtur expreſſum.ff.de le.iij.ſi chorus.in prin.vbi dicitur,ſi chorus aut familia legetur,perinde eſt quaſi ſinguli homines legati ſint quod ergo aliquando no.doc.debere nomina exprimi.locũ habet quando procuratoriũ fit per nomina,ſingularia corporade ſignantia:vt canonici talis eccleſiæ fecerunt &c.& eſt ratio : quia talis ſermo poſſet verificari de duobus tantum:vt.ff.de verb.ſig. l inter illam.§.vlt.& de teſta.manu.l.libertas.§.vlti.ſecus autem ſi per collectiua,certam iuris determinationem habentia:vt capitulum talis eccleſiæ.argu.duarum legum quæ ſimul contradicere videntur.ff.de acqui.poſ.l.poſsideri.in fi.iiij.reſpõſo.& ad Tre. l.reſtituta.in prin.& probatur bene hęc diſtinctio.ff.de lega .ij.l. quotiens.&.l.grege.& ita loquitur.c.vl.extrà de procu . & quod

5 ibi no.per Inno.† Non ob.ſi dicatur tabellionis officium nõ eſt deponere vel fidem facere de his quæ iuris ſunt: ſicut nec teſtis, per ea quæ no.Inn.extra de teſt.c.cũ cauſam.quia falſum eſt hoc Aliud enim eſt in tabellione cuius fides eſt approbata:quia de ſolẽnitate præſumitur,etiã ſi nõ appareat vt.ff.de ver.obli.l.ſciendũ

6 & inſtit de fideiuſ.§.ſi ſcriptũ ergo & poteſt liberè atteſtari . † Secus autẽ in teſte cuius fides approbata non eſt. & hęc fuit opinio Ioannis.C.de vſur.l.j.& ibi no.aliàs notarius, non poſſet dicere aliquẽ ſolenniter ſtipulatum : quia ſolenniter ſtipulari , iuris eſt. Cuius contrariũ eſt tã de iure quã de conſuetudine,nedum quia de procuratorio de quo agitur:non tantùm adeſt publici notarij atteſtatio,ſed & ſigillum capituli appenſum ipſi procuratorio , cui quidem ſigillo eſt ſtandum,cùm fidem plenam facit. argu. extrà de ap.c.ſignificauit.& de proba.c.iij.&.ff.de procu.l.ſi.procurator. Ad fidem enim rei geſtæ faciendam,inſtrumentum publicum & ſigillum parificantur.vt ertrà de ſen.excom.cùm medicinalis.& de elect.vt circa.lib.vj.arg.C.de epi.&.cle.l.ſi quis in hoc.&.l quaſi.ſtabitur .ergo his literis donec probetur contrariũ vt extrà de probat.c.poſt ceſsionem.&.C.de proba.l.cum preci

7 bus.† Quod autem certa ſit demonſtratio vbi eſt capitulum ſeu collegium ſiue eccleſia aut vniuerſitas quæcunque nominatur apparet tã ex iuribus ciuilibus.ſ.alle.quã canonicis.Certũ eſt enim ꝙ in iudicio perſona actoris & rei debet eſſe certa tã in exordio,

8 quã in fine.† Conſtat autem ſub nomine eccleſiæ capituli ciuitatis & vniuerſitatis, actionem & defenſionẽ proponi,& cũ eorũ deſignatiõe ſentẽtiã ferri, vt extrà de reſcri.cãm quæ inter.&.c.capitulũ ſanctæ crucis:vt lite pen.c. eccleſia.ij.de ꝓba.c.licet cãm. de iureiu.c.veniẽtes.de except.c.ſignificauerũt.& in præalleg.l.ciuitas.C.de offi.recto.prouin.& pro hoc.C.de epi.& cle.l.omnia. In talibus enim continens ponitur pro contento.

De cle

De electionibus & de testi.

CONSILIVM CI.

De obseruantia.c.cupientes.& de pœna non seruantis,& de saluatione quorundam testium singularium.& nu.2.cum pluri.seq.
Item in fi.dicitur quòd licet forma.c.cupientes.non sit seruata,tamen bene admittitur quis per viam denunciationis vel accusationis.

QVia cuiuslibet iudicii cõsideratione prior est examinatio personarum. † videndum est primò de personis opponentibus an sint tales quæ debeant ad opponendũ admitti.Et de domino.G. de mõte fraudo.&.G. de vrbino eo quod sunt canonici ecclesiæ Meten. non est dubiũ quòd admitti debent.vt extrà de elec.c.cùm in iure.ſ. de exce.c. dilecti.& de accus.c.super his.Item de domino.G.comite Barẽ. non debet in dubium reuocari.quoniam in articulis principalis causæ datur q̃ ipse est fidelis,& vassallus episcopatus & ecclesiæ Meteñ.Et ideo ex sacramẽto fidelitatis tenetur ecclesiam defendere & à noxijs præseruare:vt in.x.colla.de forma fidelitatis.c. j.Inter hæc autem est solicitudinem adhibere,ne ei non idoneus pastor præficiatur.ar.eius quod dicitur de liberto.ff.qui pe. tu. l.j.§.vlt.ad Tertul.l.ij.§.sed si fortè à libertis.ex qui.cau.in pos.ea. l.hoc aũt.§.j.in ver.liberi etiam si qui sunt &c.Et cùm episcopus Meteñ.habeat quandam superioritatem in eum,sicut habet dominus in vassallum,interest eius bonum & quietũ habere dominum.ar.ff.de fideicom.liber.l.is qui ex causa.&.l. generaliter.§. fi.& de ali.& cib.leg.l.cùm vnus.in.ij.respon. & cũ in eodem articulo dicatur quod comes baren.est subditus & de curia ecclesiæ Meten.nõ est dubiũ q̃ debet ad oppositionem admitti:vt in auth.quomodo opor.epi.& cæteros cle.ad ordinationem perduci.§.si quis aũt talis.& in authen.de san.epi.§.si quis aũt.quia cùm ius publicum consistat in sacris & sacerdotibus,non solũ clericus sed etiam laicus subditus admittitur:vt expresse no. Ho.extrà de acc.c.super his in gl.ad excipiendum de crimine.† Præterea cùm secundũ terminum datum agatur solummodo de obseruantia cõstitutionis cupientes,hæc quærere non est præsentis considerationis.legitimatis ergo personis opponentiũ supereſt videre,an propter aliquod superueniens eorũ aliquis impediatur à prosecutione oppositionis.Et primò cõtra dominũ comiten. duo opponuntur,vnum scilicet quod.ſ.tempus à cõstitutione taxatum non venit. Secundũ est quod illicentiatus recesit. sed ad primum patet responsio q̃ cùm ecclesia Meten.nõ sit Romanæ ecclesiæ immediatè subiecta,non tenebatur comes diuinare cãm electionum per appellationẽ ad sedem apostolicã deuolutam:vt.ff.man.l.si procurator.§.si ignorantes.&.l.si fideiussor.§. si cùm debitor.Potissimè cùm semper & regulariter ignorantia præsumatur:vt.ff.de proba.l.verius. Ad veniendum aũt ad curiam ignorans nulla cõstitutione arctatur:vt.C. de tab.l.genera li.lib.x.&.ff.de his qui no.infa.l.genero.de calũniatoribus. l.annuis.& de ædil.edic.l.cũ sex.imò debet esse indubitata scientia inducta per ostensionem etiã publici instrumenti vt no.oẽs doct. extrà de elec.c.statuimus.& de hoc etiã facta est declaratio in cõsilio Viennen.de elec.c.cãm electionis.¶ † Ad secundũ respondetur q̃ sufficit à principio ex multis opponentibus ad eadem crimina duos venire:vt in.c.cupientes.§.si verò in discordia. de elect.li.vj.quia sufficit venire vnũ aut duos pro omnibus verba facturos:vt.C.de eroga.mi.anno.l.pe.circa fi.li.xij. Si non tenebantur venire:ergo venientes duobus semper dimissis possunt impunè recedere:quia cũ.c.si postquã. extrà de elect.factum sit ad interpretationem.c.cupientes.vt ex litera eius apparet: illos duntaxat arctat stare quos cõstitutio cupientes arctabat venire vt in auth.de natu.lib.ante dota.instrumenta natis circa fin.vbi no.Et notat Io.an.d.c.si postquã.q̃ non requiritur nisi duos stare.Præterea in habentibus exercitium iurisdictionis & allegatis magnis dignitatibus est speciale q̃ venire non teneantur:vt in.c. cupientes.§.vlti.&.c.si.postquam.quod ad standum obligat de nullo alio loquitur nisi de electo. ¶ † Et si dicatur eadem est ratio in opposito.Respõdetur quod hoc ar.cessat in pœnalibus vt.ff.sol.mat.l.si verò.§.de viro.&.ff.si à parente quis fuerit manu.l.pe.Et si dicatur ex quo venit vsus iure cõmuni renunciasse videtur priuilegio suo quod erat,vt venire nõ teneretur:vt.C.de pac.do.l.vlti.Respondetur q̃ si prouisio hominis habeat se minus quã prouisio legis:tunc per tale factũ videtur renunciare beneficio legis:vt.ff.sol.ma.l.si cũ dotem in prin.&.C.de pac. do.l. vlti.si verò habeat se in plus:vt quia aliquid facit quod lex eum facere non cõpellit.non renunciat priuilegio legis quæ minus eũ cogebat.vt ff.de mili.testa.l.iij.&.C.de excu.tu.l. voluntarie. Et ratio vtriusq; colligitur ex tex.ff. quemadmodũ serui.amit. l.is cui via.Sed quia venit non obligatus venire plus fecit quã qui tenebatur ergo &c.¶ Nunc itaq; ad canonicos se opponentes dimisso domino Ioan.de monte ferrando eo q̃ est rebus humanis exemptus,cõuertamus sermonem. Et quidem eis de temporibus non seruatis nihil põt opponi:quia duobus existentibus electis,opponentes de capi.ad veniendum personaliter astricti nõ sunt:quia sufficit q̃ instructores pro eis sint in curia: vt not.per omnes docto.in.c.cupientes.§.si vero in discordia. Duabus verò electionibus deductis ad vnã per renunciationem vnius & hoc ad canonicorum in partibus existentibus noticiam deducto statim dicti duo canonici,scilicet.G.de monte ferrando &.G.de vrbino venerunt.Vnde de eis quantum ad hoc nulla est hæsitatio. ¶ Sed eis duo opponuntur. ¶ Primũ q̃ cùm sint de capitulo & de electoribus domini.P.de trena,qui renunciauit,nõ miserunt instructores cum electo suo.Vnde excludi dicuntur à totali prosecutione processus. Secundum q̃ si miserunt, nõ miserunt eos sufficienter instructos,secundũ quod debent cũ actis iuribus & munimentis.¶ † Sed ad primũ respondetur,q̃ cùm secundum veritatem & per instrumẽta publica appareat,& per testes duos venisse vt instructores,& se præsentasse & talis præsumitur missio:quia cũ agimus de actu extraiudiciali,præsumitur adesse solennitas nisi probetur abesse:vt no.per Inn. & Hosti.extrà de eo qui fur.ordi.susce.c.innotuit.& per Archidia.extrà de ele. is qui contra.li.vj.Et dato q̃ non præsumeretur est plenè probatũ per vnum testem:scilicet Adam poleti hoc expresse dicẽtem super primo articulo,in prima interrogatione,& expressius in tertia: & per famam publicam,quæ per plures testes probatur.hoc aũt dubium non plenè probaret vt extrà de succes.abinte.c.cùm dilectus Imò certè,& quãtum ad hoc sola fama sufficeret:quia ius & natura æquipollent:vt.ff.de condi.insti.l. conditiones &.l. filius.& no.C.de confes.l.j.sicut ergo in his quæ sunt de necessitate naturæ vt mors:sola fama plene probatur:vt no.ff.de testi.l.testium fides.§.eiusdem quoq; principis.&.C.sol. mat.l.si quidẽ sic & in his quæ iuris necessitate faciẽda incumbunt, sed missio est huiusmodi ergo &c.In talibus nempe quæ alicui de iuris necessitate incumbunt:multũ facilis est iuris præsumptio.vnde ibi omni patientia operatur consensum:vt.ff.si serui.ven.l.si à te.& C.de acqui.pos.l.minus.& accidit bene,q̃ not.ff.de acqui. pos.l. fundi.† Et quis potest præsertim vbi agitur de pœna euitanda rationabiliter dubitare, missionem sufficienter esse probatam per vnum testem & per famam & per alium testem dicentem se fuisse ad ostium capituli,& dum exibant audiuisse à canonicis quòd constituerant do. Ioan. de monteferrando & Adam poleti instructores,& per alium testem qui dicit finaliter hoc audiuisse,& per incumbentem scribentem necessitatem mittendi,& per effectum facti realiter subsecuti: de quo loquitur lex C.de adul.l.si qui adulteri.certè nemo:vt.C.de rei vendi.l.iudicia certa.sed dictum Ade poleti nititur pars aduersa tollere.dicens,quòd interrogatione ei facta respondit, quòd non fuerunt missi ab electoribus,& c.Sed certè si quis seriem dicti eius diligenter attendat hoc noluit dicere.Imò apertè dicit quòd missi fuerunt instructores per electores domini. P.& Ioan.sed non miserunt à seipsis.Sed requisiti per ipsum do. Ioan. & quòd certos mitterent,hoc expresse dicit in secunda interrogatione ei facta super primo articulo. Quod ergo post ea dicit in alia interrogatione,q̃ non fuerũt missi ab electoribus debet intelligi,ab electoribus in missionẽ præuenientibus:sed requisiti miserũt, & propter cõtrarietatẽ tollendã,vt extrà de test.c.cũ.tu.&hoc patẽ

Consilium CII.

ter demonstrat eius responsio, de qua pars aduersa gloriatur. cũ enim primus in prima & in secunda interrogatione dixisset, instructores ab electoribus do. Io. missos postea in alia interrogatione dixit, ꝙ fuerunt missi pro instructoribus ad curiam intra tempus: sed non ab electoribus ipsius do. P. Sed quia hæc adiectio, sed non ab electoribus &c. videbatur prius dicto, per eum esse cõtraria statim subiunxit ꝙ tantum ad requisitionem suã in
7 c. factam. vt. s̃. proxi. ar. † facta ac si manifestè dicat considerata serie totius dicti sui quæ debet cõsiderari: vt. ff. de hæred. insti. l. qui nõ militabat. §. lucio. de te. hæredes palã. §. sed si notam. ff. de le. j. l. si seruus pluriũ. §. vl. quia missi fuerunt ab electoribus, non in missione præuenientibus sed requisitis. dictũ aũt alterius deponentis qui erat ad ostiũ &c. nititur pars aduersa tollere dicẽs ꝙ erat familiaris. d. Ioan. de montefer. Sed ad hoc respondetur ꝙ hoc nõ tollit quin in fauorem aliorũ oppositorum deponere potuerit. Præterea cũ de pecuniario cõmodo domini sui non agatur. Nõ ob. talis familiaritas ar. ff. ad. l. cor. de fal. de eo. & l. si pater. & no. ff. de test. l. qui testamento. Arguitur enim hic de publico interesse Et hoc mõ debet intelligi quod no. Inn. extrà de test. c. in literis. ad id quod dicit pars aduersa, ꝙ non est positum nec probatũ ꝙ dictus. G. fuit de mittentibus: quare dicitur eũ excludendum facilis responsio est: quia probatũ est sufficienter ꝙ electores domini P. miserunt instructores, & dictus do. G. fuit de electoribus eius: ergo & de ipso videtur facta probatio, ac si singulariter & principaliter de eo probatũ foret: vt. ff. de le. iij. l. si chorus. & de vsu & ha. l. si ita præsertim cũ sit eadem ratio comprehensorum sub illo indefinito sermone: vt. ff. de le. ij. l. si pluribus. in prin. & no. per Ioan. mo. extrà de ele. c. vt circa. & per do.
8 Dy. de reg. iur. in prin. ¶ † Præterea dato quod dictus do. G. tẽpore missionis instructorũ non fuisset in. c. ipse per hoc nõ excluderetur facta sufficienti missione per socios & collectores suos: quia actus missionis non incumbit singulis, vt singulis, sed singulis vt vniuersis, siue de vniuersitate aliqua existentibus: puta de toto capitulo, quando electio est in cõcordia vel de parte certa, quando in discordia quæ pars etiã & si esset minor tamẽ eo quod dicit quod tam respectu totius vniuersitatẽ quandã con-
9 stituit: vt. ff. de le. j. l. si quis à filio. §. fi. ¶ † In actibus aũt huius refertur ad oẽs quod fit per maiorem partẽ: vt. ff. de reg. iu. l. aliud §. refertur, & ad munici. l. quod maior. C. de decu. l. nominationum forma. Ad secundũ quod dicitur quod nõ venerunt sufficienter instructi respondetur saltem per hoc ꝙ electus portauit omnia ad vtilitatem cõmunem ergo videntur sufficienter venisse: vt. ff. de ver. sig. l. quos nos hostes. §. locuples. & de dã. infe. l. si ita. Et si præter & contra cõmunem vsum aliquid contingit: puta quia electus renunciauit, & oĩa exportauit, hoc nõ est instructoribus vel eos mittẽtibus imputandũ ar. ff. de cõtrahen. emp, & ven. l. si fistulas. §. vl. Secuti enim sunt cõem morem & cõsuetudinẽ: vt. ff. de ædil, edic. l. quod si nobis. §. quia si assidua &. l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. Nõ ob. quod dicitur ꝙ sequens casus non liberat à præcedenti culpa per legẽ. ff. loca. & condu. videamus. §. j. quia verum est à precedenti culpa in faciendo commissa, secus in non faciendo: vt. ff. de impen. in re. do. fa. l. & in totum. Vel verius nõ liberat à culpa: contra pactũ expresse cõmis-
10 sa ab alia aut liberat: vt. ff. ad. l. rho. de iactu. l. fi. & ibi no. ¶ † Ad id quod dicit pars aduersa ꝙ non fuerunt missi per instrumentum, hoc est de eorũ missione nõ fuit facta scriptura. Respondetur, non est necesse: quia casus sunt speciales in quibus scriptura non requiritur qui notantur. C. de pac. l. pactum quod bona fide de quorũ numero iste non est. Et regula est in contrarium: vt. ff. de pigno, l. contrahitur. &. C. de fide instr. l. in exercendis. & notat Archi. in prima constitutione. vj. libr. Præterea si esset necessaria præsumeretur affuisse: quia actus est extra iudicialis, vt di-
11 ctum est. s̃. ¶ † Et dato ꝙ excludantur oppositores: quia nõ est seruata per eos constitutio. c. cupientes admittentur perviam denunciationis: vt extrà de accu. c. veniens. §. prælatorũ. Et hæc fuit opinio omnium qui gl. seruauerunt. c. cupientes: vt not. per Gar. in. d. c. cupientes. §. cæterum. versi. opponentes vel opponentium &c. super verbo simili pœna plectenda. & ibi per Io. mo. Archi. & Io. and. & idem si per modum ordinariæ accusationis. Non obseruantia enim constitutionis repellit ab oppositione & exceptione: sed à denunciatione & accusatione non. Vnde debemus esse contenti pœnis lege comprehẽsis: vt. ff. de ver. ob. l. si stipulatio. & maritus exclusus à potestate accusandi iure mariti, accusare potest iure extranei: vt. C. de adul. l. iure mariti. Et filius exclusus ab vnde liberi venire potest ad successionem patris per vnde agnati. ff. de succes. edi. l. j. §. sed videndum. & pro hoc facit regula iuris quoties duplici. Et hoc expresse dicit tex. l. ei qui alio iure venit quam eo quod amisit non nocet id per quod perdidit. sed prodest id quod habetur vt. ff. de bo. lib. l. si filius. in fine primi responsi.

De constitu. & de verbo. sig.

CONSILIVM CII.

1 *Constitutio ecclesiæ licet habeat quod vacante ecclesia præpositus gerat vicem archiepiscopi ex hoc tamen præpositura non dicitur habere curam animarum nec extrauagans execrabilis in ea locum habet. & nume. seq.*

Actum tale est. Statutum est in ecclesia tarrachonæ per archiepiscopũ & capitulum, ꝙ vacante sede præpositus quicũq; fuerit vel absens extra prouinciam aut prouinciam quandocunq; exiuerit incõtinenti camerarius eiusdem ecclesię gerat vices archiepiscopi in tẽporalibus & spiritualibus, sicut ipse præpositus gerebat. Si autem camerarius mortuus fuerit, aut absens à dioecesi aut dioecesim quandocunq, exiuerit, archidiaconus maior gerat vices archiepiscopi, sicut dicti præpositus vel camerarius. Si autem archidiaconus fuerit mortuus vel absens à dioecesi, quandocunq; exiuerit sacrista gerit vices archiepiscopi sicut dicti præpositus camerarius vel archiepiscopus gerebant. Modò quæritur vtrum quilibet prædictorum dicatur vel censeatur ratione sui beneficij habere curam animarũ propter prædicta, prout cura intelligitur in casu constitutionis execrabilis nuper edictæ contra obtinentes: nunc pluralitatem dignitatũ vel aliorum beneficiorum quę nõ possunt simul teneri absq; dispensatione. Et an ex hoc eorũ dignitatibus imminere dicatur cura
3 animarũ. † Et certè videtur dicendũ ꝙ talia beneficia curata non sint: quia licet possit eis cura accedere, non tamen cõpetit nisi extrinsecus adueniat, & nõ debet aliquid tale dici ex eo quod contingere posset, sed ex eo quod est: vt. ff. de in litẽ iu. l. j. & de fideiuss. l. vlt. & de fideicom. lib. l. iiij. §. j quia de rebus sic habentibus loquimur: vt no. ff. de cõdi. ob cãm da. l. quod seruus. Præterea cùm cura ad dignitatem episcopalẽ pertineat, & ad episcopũ vt ad sponsum & administratorẽ, videtur ꝙ etiã dignitate vacante cura inquantũ dicit ius ipsi dignitati inhereat & ab ea sit inseparabilis sicut incorporalia regulariter: vt. ff. pro socio. l. iij. in princi. & ibi no. & de pecu. l. quis ergo casus, sicut iura incorporalia iacente hæreditate manent penes eam: vt. ff. de acqui. pos. l. cùm hæredes. & confessoria pro seruitutibus debitis prædijs hæreditarijs sola additione competit hæredi: vt. ff. de pe. hære. l. non tantũ §. fi. Exercitium verò curæ, quia factum dicit penes dignitatem iacentem esse, non potest: vt in. d. l. cùm hæredes, ff. de acqui. pos. ff. si quis testamento liber esse iussus fuerit. l. j. §. scęuola. Et ideo illud transit ad propositum de quo est sermo, & ex hoc solo nõ potest curatus dici. sicut nec proconsul dicitur qui ad tempus consulatum obtinet præside defuncto, qui propriè surrogatus dicitur: vt. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. j. C. de offi. eius qui vicem alterius iudicis obli. l. ij. Ex temporali verò exercitio curæ iure penes alterum remanente, non debet censeri beneficium curatum: vt apparet per hanc nouã constitutionẽ execrabilis inquan
2 tũ loquitur de vicario tẽporali, ¶ † Nec est nouũ penes vnũ esse ius vsusfructus, & penes alium facultatem fructuum percipiendorũ: vt. ff. de iure do. l. si vsusfructus. & sol. mat. l. vsufructu. cũ simi. Et ideo habito respectu ad ius, dicitur vices gerens alterius vt extrà de rescr. c. eam te. & ibi de hoc per Inn. & Compo. & pro hoc. ff. cõmuni diui. l. communi di. §. cũ de vsufructu in fi. & ibi no. Et

no. Et ex his probabiliter videtur posse concludi, quòd talia beneficia sub constitutione non cadunt.

De elect. & de ver. significatio.

CONSILIVM CIII.

1 *Dispositio. c. quorundam. §. circa. de elec. li. vj. non habet locum in monacho electo ad abbatiam proprij monasterij.*

1 QVæstio est. †an. c. quorundam. §. circa extrà de elect. li. vj. quod dicit electionem factam à minori parte numero inter non mendicantes ipso iure nullum ius tribuere electo locũ habeat in monacho electo ad abbatiam proprij monasterij. Et videtur quòd locum habeat in eo duntaxat qui ad administrationem vel prælaturam alterius monasterij eligitur, & nõ proprij. Et hoc quadrupliciter ostendit. ¶ Primò sic quale sit principium legis seu constitutionis talis est tota lex seu constitutio: vt. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. §. vl. quia à primordio tituli posterior formatur euentus: vt. C. de impo. lucra. descri. l. j. in pe. responso. li. x. & ar. ff. de leg. ij. l. cùm filius. §. hæres. Sed principium dicte cõstitutionis exquo disponere incipit, quod est ibi volentes ergo &c. loquitur de electis ad prælaturam extra ordinem suum: ergo de talibus electis extra ordinem tota constitutio debet intelligi.

2 ¶ †Secundò hoc probat præfatio seu proœmium ipsius constitutionis quoniam ex ipsa patenter mens legislatoris colligitur: vt. ff. de hære. insti. l. vlt. & de adi. & transfe. leg. l. alunnæ. §. vlti. sed in præfatione dicitur, quòd intendit prouidere contra eos qui extra administrationem proprij ordinis solũ ascendere moliuntur; ergo de intentione conditoris canonis non fuit aliquid innouare circa electos in proprio monasterio. Et sic remanent in iure antiquo: vt. C. de appel. l. præcipimus. & de testa. l. sancimus. Nec est verum quia facilior est promotio in proprio, quã tranfitus ad alienum. Ad alienum autem est postulatio. Sed in proprio est electio: vt extrà de renun. post translationem & ibi no. per Inn. & de postu. prælato. capitulo vltimo. & ibi similiter no. per eundem: licet hodie videatur etiam in alieno eum eligi
3 posse. vt extrà de elec. ca. nullus. li. vj. vbi no. per Archi. ¶ †Tertiò hoc idem probat decursus constitutionis quorundam, quæ tam in prima quam vltima sui parte loquitur, de his qui suorũ superiorum obtento cõsensu eliguntur, per quod apparet, quòd loquitur de his qui eliguntur extra suum monasterium & superiorem habẽt. Qui enim ad abbatem monasterij proprij eligun tur propriè talem superiorem à quo licentiam consentiendi requirant non dicuntur habere. igitur de primis. ideſt de his qui extra suum monasterium eliguntur lex loqui intendit. ar. optimum. ff. de flumi. l. j. §. non autem omni. & de admi. tu. l. ita aũt.
4 circa princi. ¶ †Quartò hoc denotat copulatiua dictio quoq; quæ est in. §. circa religiosos. cuius natura est præcedentium & omnium eorum accedentiũ repetitionem inducere. vt. ff. de leg. iij. l. in repetendis. de fundo inst. & instr. le. l. sæpe. §. Caio. Cũ igitur ante illum. §. circa religiosos semper locutus fuerit conditor canonis de electis ad prælaturas extra administrationem proprij ordinis, cùm dicit circa quoq; alios. Et sic debet intelligi extra administrationem proprij ordinis: aliter copula quoq; vim repetitionis non haberet. Et pro hoc in insti. ad. l. aqui. §. hoc tamen capite ibi. nam plebem romanam quę aquilio tribuno rogante hanc. l. tulit contentam fuisse quòd prima parte hoc ver-
5 bo vsa est, &c. qui. §. hoc ar. & superiora comprobat. ¶ †Quintò & vltimò mens legislatoris lex est, & non verba: vt. ff. de legi. & senatusc̃. l. scire leges. & no. eodem titu. l. contra le. &. l. fraus &. C. eo. titu. l. non dubium. sed mens conditoris illius decretalis fuit, plus arctare mendicantes quam non mendicantes, quòd apparet: quia mendicantes in discordia eligi non possunt. Non mendicantes aũt possunt dũmodo non à minori parte, sed mendicantibus legem non imposuit, cũ eliguntur in proprijs monasterijs. ergo nec nõ mendicantibus intelligitur lex imposita, alioquin cõtra legislatoris mentem plus arctari esset non mendicantes quod est absurdũ. & hoc bene probatur extrà de elect. indenitatibus §. si qua verò, ibi videtur poni speciale in electa in abbatissam proprij monasterij à minori parte, vt nõ teneat ipso iure. in monasterijs ergo virorum videtur ius commne contrariũ
6 vt. ff. de le. & se. cõsul. l. ius singulare. & ad muni. l. j. †Non ob. rest ponsio. ad ea quæ possent induci pro contraria parte illud verbum ad prælationes quaslibet, quod est in. §. cæterum, quia illud distributiuũ quaslibet distribuit inter administrationes eiusdẽ ordinis tantùm, quæ plures esse possunt, & non respicit administrationem alterius ordinis. ar. pro hoc. ff. de le. iij. l. quæsitum. §. in eum. & de ali. & ci. le. l. à filio. §. fin. Verba domini Car. manu scripta sunt quæ sequuntur. Contrarium tenent omnes. Et ipse etiam dixit mihi, quòd tenebat contrarium. imò hoc tenet Archidia. & Ioan. mo. Sed Io. And. tenet contrarium. & pro eo facit. c. quod licet in prin. & in. §. j. dicat de administratione extra proprium ordinem. sed adiecit verbum quaslibet licet per quod videtur sensisse tam de suo monasterio, quam de extraneo.

De sensibus & exactio.

CONSILIVM CIIII.

1 *Quæ sint iustæ causæ petendi charitatiuum subsidium à papa tanquam à domino temporali, vel tanquam principe illud imponente. & nu. seq.*

CIrca propositam quæstionem in qua dominus noster papa Ioã. xxiij. petit sibi charitatiuum subsidium impendi, & per subditos moderatam collationem fieri pro emptione castri de variaco est considerandus dominus noster altero de duobus modis. Vno modo vt simplex comitatus seu terræ Venesini præ alijs dominis nihil habens. Et alio modo vt summus princeps & dominorum dominus præ alijs multas prærogatiuas habens. Si quidem primo modo consi
1 deretur, videtur q̃ liceat ei tale subsidium petere. † Cõstat enim qđ ratione publicæ vtilitatis de cõi subsidium peti põt, & collatio implorari iuxta illud refectio ei &c. iccirco de cõi fit quia vsum vtilitatemq; cõmunem habet: vt. ff. ne quid in loco pu. l. ij. §. viarum & alibi. nulla enim debent ratione ad hoc quod cõe omnibus profuturũ est seiungi: vt. C. de colla. fundorum patri. & de emphy. l. j. li. xj. quasi patenter hæc iura concludant, sicut quod cedit in honorem vel commodũ priuati, debet eis impendijs expediri: vt. C. de sta. & ima. l. vt virtutũ. &. ff. de adul. l. si po
2 stulauerit. circa prin. &. C. de ero. mili. anno. l. vltima. † Sic quod cedit in honorem & cõmodum publicũ, debet publicis sumptibus subleuari: vt in hoc ęqua sit vtriusq; cõditio: vt. ff. de fideicõ. l. mortuo. ff. qui. ex cau. ma. l. item ait prætor, in prin. iuncta. l. ergo. §. vlti. eo. ti. &. C. vt nemo ad suum patri. fusci. calo. vel ru. l. j. lib. xj. sed emptione castri de variaco publica versatur vtilitas: ergo & de publico fiue cõi fiet collatio. Quod autem publica ver
3 satur vtilitas probatur. ¶ †Primò ex grauis & duri & potentis vicini elongatione. arg. ff. de contrahen. emp. & vendi. l. quod sæpe. §. vltimo. & de le. ij. l. si cui fundũ. & quod no. ff. sol. ma. l. j. in. ij. responso. Et hic est casus. l. dicentis qui fortè cõsortibus suis grauis ac molestus existat. &c. vt. C. de agri. & man. dominicis
4 vel fis. l. vl. §. vl. li. xj. † Secũdò quia facilius poterit hostibus resisti. Hinc est q̃ per talẽ securitatẽ omnes cõpelluntur in faciẽdis vel reficiendis vallis ciuitatis: vt. C. de immu. nemini cõceden. l. ij. li. x. & ibi no. & de priui. domus auguste. l. absit. & de oper. pu
5 blicis. l. ad portus. &. l. omnes prouinciarũ rectores. ¶ †Tertiò quia honor domini honor est subditi. Nam vniuersis redditur quod pro voto omniũ primatibus indulgetur: vt. C. de aduo. diuer. iu. l. restituendæ. Honor aũt dñi est quanto quis maioribus & melioribus præest: vt in authẽ. de defen. ci. §. j. Si igitur honor dñi, honor vasalli & in hoc vertitur honor. ergo & cõmodum, qđ etiam in honore ęstimatur: vt. ff. si quis omissa cã testamen. l.
6 iul. ¶ †Quartò vertitur publica vtilitas: quia quãto erunt plures tales habiles subditi facilius etiã quæ incumbent onera supportabunt: vt. C. de commer. & merca. l. j. de exact. tri. l. autores. de priui. domus auguste. l. ij. lib. xij. & vtrobique no. Cùm igitur multiplex pateat publica vtilitas manifestum est secun-

Consilium CVI.

dum præmissam regulã multiplici iure probatam, publice posse, imò debere collationem exposci, & ex parte subditorum obsequiose præstari. & hic est casus legis dicentis, cùm omnes in communi si necessitas exegerit conuenit ac necessitatibus publicis obedire & subuentionem sine dignitatis priuilegio celebrare. C. de nauibus non excusandis. l. j. in fi. li. xj. † Si verò secundo modo consideretur dominus noster papa, scilicet vt summus princeps planum est quòd tale subsidium potest petere. & inuitis subditis indicere: vt §. de superindi. l. j. li. x. Et in hoc nullum priuilegium prodest iuxta legẽ dicentem. Nulla igitur domus vel sacri patrimonij vel emphyteotici iure vel hominibus priuatorum. Et si priuilegium aliquod habere doceantur ab hac necessitate se iuncta sit, quæ iam non extraordinarium, vt hactenus. Sed nobis facientibus canonicis nomen accepit, &c. vt. C. de superindic. l. j. li. x. † Per quæ etiam patet responsio ad priuilegia illorum de comitatu venesini nedum: quia solutione talis iuris priuilegiantis: vt comitis tholosani de gl. mẽtionem facit. C. de comitibus qui prouin. regunt in ru. in iure consolidato, superiora quæ ipse causam habeat priuilegium videtur esse finitum: vt. ff. de pi. l. lex vectigali. & de in diem adiec. l. iiij. §. sed & Marcellus. Per quæ patet non obstantibus obiectis & propositis per illos de comitatu domini nostri Papæ intentionem & petitionẽ fundatam esse de iure communi.

De consue. & de fide iustru.

CONSILIVM CV.

Consuetudo reddit instrumentum insufficiens, quod aliàs de iure communi esset sufficiens. & nu. seq,

VIdetur dicendum pater sancte, quòd is de quo quæritur impediatur à promotione, non ex virtute consuetudinis, sed quia constat eum illegitimum, nec sufficienter apparet eum legitimum: quia consuetudo detrahit instrumẽto. † Quod sic probatur regulariter, quod potest in vnum oppositorum potest etiã in reliquum, vt de ac. hære. l. is qui hæres. in princi. & l. is potest. sed consuetudo facit instrumentum, quod non est aliàs de iure communi sufficiens, ad probandum esse sufficiens: vt extrà de fide instrumen. ca. cùm dilectus. §. j. ergo &c. † Præterea expressum est quòd propter cõsuetudinem eligibilis de iure communi sit ineligibilis: vt extrà de cle. coniug. cap. cùm olim & ibi no. Et qui est habilis ad contrahendum matrimonium de iure fit inhabilis per consuetudinem: vt extrà de cog. spirituali. c. super eo. Ergo videtur quòd cõsuetudo possit facere insufficientem probationem legitimationis istius, licet aliàs sit sui natura sufficiens. † In talibus enim locorum consuetudo attenditur: vt. C. de testa. l. vlt. circa mediũ & potissimè in promotionibus, & quę circa eas sunt. ff. de decu. l. non tantùm. §. vltimo. Præterea attendatur, quia hæc consuetudo tendit ad decisionem: ergo &c. vt. ff. de euic. l. fundus. & ff. de admi. tu. l. fine hærede. §. Lucius.

De exce. de re iudi. & de ver. signi.

CONSILIVM CVI.

Intellectus ad cle. vt calumnijs. de re iudi. quòd non habeat locum in vnica sententia lata diffinitiua, sed in tribus etiam si pronuncietur super desertione appellationis. cum nu. seq.

Et de verbis vniuersalibus: vt nullatenus.

QVod litera executoria quæ in causa castri karoli petitur, relaxari non debeat ostenditur sic. Constat quòd exceptio nullitatis sententiæ, de cuius executione agitur, executionem impedit & retardat: vt. C. si ex falsis instr. l. vlti. de iu. l. fi prætor. §. Marcellus. & ff. de re iudica. l. si cum nulla. secundum vnum intellectum. Quia eius quod nullũ est nullus debet esse effectus: vt. ff. de le. ij. cùm pater. §. curatoris. & ibi no. ¶ † Sed ad hoc obijcit pars aduersa ex decretali cle. ex trà de senten. & re iud. vt calumnijs. in cõcilio viennen. vbi dicitur, quòd post tres sententias latas in petitorio seu possessorio is qui succumbit ad agendum de nullitate ipsarum vel alicuius earum nullatenus admittatur, donec huiusmodi sententiæ plenariæ fuerint executioni mandatæ. † Et verè non ob. hoc quia illa decretalis, post latas tres sentẽtias diffinitiuas loquitur, quod apparet ex vi vocabuli sententias, quòd anthonomaticè diffinitiua demonstrat, vt. ff. de re iudi. l. quod iussit. & C. de sen. & interlo. om. iudi. §. post sententiam. Et ex eo quòd ibi dicitur super petitorio vel possessorio super quorum vtroq; sententiam latam cõstat diffinitiuam esse. De lata super petitorio constat. De lata super possessorio no. C. si de momenta. pos. fuerit ap. l. j. & hoc etiã apparet ex vicinitate scripturæ: quia in eadem decretali in §. j. ex presse loquitur de sententijs diffinitiuis. † Constat autem q̃ sententia qua pronunciatur appellationem esse desertam, nõ est diffinitiua: quia eius contraria non est diffinitiua: vt no. per Car. & Io. mo. in. c. cupientes. Et sic dictum ca. ad propositum non accedit. sed nec ratio mouens canonis conditorem ad propositum quicquam accidit. Ratio enim fuit quia in negocio tanta maturitate digesto, quòd trina sit diffinitiua sententia diffinitum: non est verisimile errorem vel circunuentionem aliquam interuenisse iuxta legem dicẽtem, nemini venit in dubium quòd repetita prælectio probauit hoc satis validũ satisq; esse famosum: vt. C. de emen. iu. col. in secunda eius editione circa fi. cõstitutionis. & ff. ad veley. l. si mulier. & de diuor. & re. l. dubiũ non est q̃ no. in auth. da ap. &. ẽ. quæ tempora circa prin. col. iiij. quæ omnia cessant in casu proposito. nunquã enim nisi semel scilicet per dominũ Ia. de colũna cognitũ fuit de iustitia causæ huius, de cuius executione nũc agitur. Et sic cessant tã verba capituli vt calũnijs quã ratio. † Et si dicatur imò ratio fuit, vt litigantiũ calũniæ reprimantur: vt dicit prin. decre. Respondetur verũ est, sed nulla põt ibi præsumi calũnia: vbi incõtinenti ex actis principalis causæ se prompta nullitatis offert probatio. Et hic est casus expressus, qui quæstionẽ decidit. C. quando prouocare nõ est necess. l. j. & extrà de rest. spo. c. literas. in pe. responso. ibi & probationes offerentur incontinenti parate &c. † Et si dicatur tex. c. vt calũnijs dicit, vt nullatenus admittatur. Respõdetur verũ est in casu in constitutione cõprehenso, sed noster casus nec in sententia nec in verbis cõprehenditur: vt ostensum est s̃. ergo &c. Et hic est casus. ff. de le. j. l. si ancillas. in fi. Præterea dato q̃ si casus noster esset in constitutione illa cõprehensus, adhuc ille sermo vniuersalis nullatenus admittatur. Deberet ciuiliter intelligi: scilicet q̃ saluę essent exceptiones. Quarũ probatio esset in promptu: & altioré indaginem non requirerent. sicut habetur. ff. vt in pos. le. l. si is à quo. in prin. ad exhiben. l. iij. §. ibidẽ. ad Tre. l. ille à quo. §. si de testamento. & no. C. de edi. diui adri. tol. l. ij. Et q̃ talis vniuersalis sermo aliorum iurium determinationem recipiat probatur expresse. ff. quod vi aut clan. l. j. §. deniq;. & ibi no. in gl. scilicet tali &c. ff. de peti. hære. l. & non tantũ. §. q̃ si peremptoriè. & ibi no. in glossa nimis largè locutus est, &c. Sic itaq; cessantibus verbis ratione nouæ cõstitutionis & calũnijs, standũ est antiquis iuribus scilicet q̃ retenta litera executoria procedatur ad cognitionem nullitatis, cuius prompta ex actis principalis causę offertur probatio, quæ omnem calũniæ præsumptionem excludit. & hic est casus expressus. C. quando prouo. nõ est necesse. l. j. quę lex bene videatur: quia decidit quæstionẽ. & pro hac decisione facit. C. de edict. diui adria. tol. l. ij. cum gl. ibi posita ibi an statim vult eam probare filius & tunc non & c. ad idem faciunt leges in eadẽ glo. allegata per archiepiscopũ tarrachon. & pro hoc videatur optimè facere: quia quãdo probationes fiunt in promptu. & offerun tur, non videtur esse iudicatum imò negari potest esse iudicatũ, ad quod. l. post iudicatam cũ ibi no. per gl. no. super verbo subesse possit. C. de trans.

De testamentis & extraordina. C, ad tre. & de le. & fideicom.

CONSILIVM CVII.

Statutum minuens bonorum subsidium valet, quando minus relinquitur, secus

secus si plus. Et si valeat, non debet extendi ad quartam trebellianicam etiam si filius sit erogatus cum numero sequen. vsq; ad nume. vj.

6 *Item prælegata nõ veniunt in restitutionem inquantum sunt verè legata.*

7 *Item res alienatæ computantur in quartam.*

8 *Item hæres non potest in vna re quartam deducere regulariter.*

9 *Item cautio de non veniendo contra diuisionem non præiudicat fideicommissario vniuersali.*

CIrca municipale siue consuetudinem alesti: duo quæri possunt. Primum
1 an teneat. † Secundum an dato quòd teneat in casu nostro vendicet sibi locũ. Et licet circa primum probabiles rationes suadere videantur ipsum ius municipale, siue cõsuetudinem non tenere: quia debitum bonorũ subsidium in honorem sanguinis haberetur: vt. ff. de suc. edict. l. j. § largius. & iura sanguinis nullo iure ciuili tolli possunt: vt. ff. de reg. iur. l. iura sanguinis. & filius proximus agnatus est patri: vt. ff. de suis & legi. hær. l. filius. & ius agnationis nõ potest pacto tolli. ff. de pac. l. ius agnationis. ergo nec lege municipali, quæ non est nisi quædam ciuium conuentio: vt. ff. de leg.
2 l. de quibus. & l. sed ea. † Præterea successio patris & maximè debitum bonorum subsidium debetur filio de iure naturę: vt. ff. vn de liberi. l. scripto hæredi. de bonis damnatorum. l. cum ratio. Iura autẽ naturalia immutabilia sunt: vt insti. de iure naturali gen. & ciui. § sed naturali. Nec ea ciuilis ratio corrumpere potest: vt inst. de leg. agn. tute. § fi. Et debitum dicitur filio nõ ingrato: vt C. de codi. l. vl. & de impo. luc. def. l. j. & ideo eo filius etiam per peccatum inobedientiæ non priuatur: vt in auth. de hære. & fal.
3 § si quis autem non implens. ¶ † In contrarium magis tamen videtur, quia licet ius naturæ successionem patris filio deferat ab intestato, tamen & iure naturæ nihil est ꝓ magis naturali equitati conueniat, quam voluntatem domini volentis res suas in alium quandocũq; transferri: vt inst. de rerũ diu. § per traditionẽ &. ff. si à paren. quis fuerit ma. l. nõ vsq; adeò. &. C. de sac. san. ec. l j. Vnde non reperitur iure naturæ, quòd contra testamentum patris filium prætereuntis, vel etiam indebitè exhæredantis, aliquod auxilium proditum sit. Cùm enim ius dicendi nullum ratione præteritionis, detur solùm existenti in potestate. vt. ff. de lib. & post. l. si filius qui in potestate. & de iniusto ru. & irri. testamento. l. posthumi per virilem. § ex his apparet. & patria potestas sit solùm de iure ciuili: vt. ff. de rei vend. l. j. & insti. de patria po. § j. apparet quòd ius dicendi nullũ ratione præteritionis non erat ante ius ciuile. Item cùm exhæredatus ritè ad successionem patris venire non possit, nisi per querelam: vt. ff. de bo. pos. contra tabu. l. si post mortem. § exhæredati. Querela autem officiosi fit de iure ciui. ff. de inof. test. l. filio. § vlti. & ibi no. de vul. & pup. sub. l. ex duobus. § fi. & ibi similiter non apparet, quòd ante ius ciuile nulla erat via rumpendi dispositionem defuncti, & via similiter petendi supplementum est à iure ciuili: vt. C. de inoffi. test. l. omnimõ. Ante igitur ius ciuile licebat cuilibet ciui Romano de bonis suis pro voto disponere: vt in. l. fal. primo capite continebatur: vt. ff. ad. l. fal. l. j. in prin. Si igitur hæc omnia à iure ciuili sunt, alio iure tolli possunt: vt prælegato. § vlt. insti. de leg. agn.
4 tu. ¶ † Circa secundum verò, an scilicet in hoc casu nostro dictũ ius municipale vendicet sibi locum inquantum de deductione quartæ trebellianicæ quæritur. Dicendũ videtur ꝓ absq; dubio locum non habet: quia cũ ius municipale patenter iuri communi contradicat, non est producendum ad consequentias: vt ff. de leg. & sena. consul. l. quòd verò. &. l. cum non ratione. &. ff. de re. iu. l. quæ propter necessitatem. & extra eo. ti. c. quæ à iure lib. vj. Cùm ergo statutum de debito bonorum subsidio loquatur ad quartam trebellianicam non trahetur. Quoniam constat ea esse diuersa, tam inductionis tempore, quam inducendi ratione. separatorum igitur separata est ratio, & ex ratione iudicium: vt. C. de do. inter vi. & vxo. l. si maritus. ff. ad Carbo. l. de bonis. in princi. & cùm in solo debito bonorum subsidio ius municipale loquatur, melius est verbis edicti subseruire: vt ff. de exer. l. j. § si is qui nauem. & benigniorem sententiam sequi: vt. ff. de re. iu. l. ea que in partes. § j. & non nisi eatenus est à veteri iure discedendum nisi quatenus nouum priori contrarium prohibitum reperitur: vt. C. de ap. l. præcipimus. de te. l. sancimus. ff. de adi. & transfe. le. l. alumnæ. § qui filias. & in authen. de admi. offic. in sacris appel. in fi. † Sed an saltem in debito bonorum subsidio ius
5 municipale in hoc casu vendicet sibi locum. Adhuc videtur dicendum quòd non: quia si quis verba statuti diligenter aduertat videtur loqui in eo qui à principio filio relinquit minus debito bonorum subsidio. casus autem noster est de eo qui plus relinquit puta medietatem bonorum, sed de restituendo rogauit. hęc autem constat esse diuersa. ar. eorum quæ dicuntur de hærede occisi necem defuncti vendicante: quia reus iniquitate præsidis absolutus non tenetur appellare: sed si appellauit tenetur prosequi vt colligitur ex solu. duarum legum. C. de his qui. vt indi. l. minoribus. &. ff. ad silleia. l. propter veneni. § fina. & ibi no. & possit esse diuersitatis ratio: quia in patre à toto principio minus debito bonorum subsidio relinquente, quicquid vltra petitur contra expressam voluntatem petitur: vt. ff. de neg. gest. qui aliena. § libertos. in eo autem qui in toto vel maiori parte debito bonorum subsidio instituit & de restituendo rogat licet omnis deductio videatur esse contra tacitam voluntatem rogantis: vt. ff. ad. l. fal. l. Titia. non tamen expresse eam prohibuit. Et in his inter tacitam & expressam probationem multum refert: vt in authẽ. de hæredi. & fal. § si verò expressum. Quare ex prædictis videtur, quòd deductioni duarum quartarũ seu tertiæ & quartæ hoc ca-
6 su ius municipale non obuiet. ¶ † Circa secundam quęstionem ex themate elicitam, qua quæritur an prælegata veniant in restitutione. Primò inuestigandum esset. an talis substitutio reciproca habeat in se fideicommissariam. Et licet de hoc apud multos fuerit hęsitatio: tamen in casu nostro vbi duplex fuit substitutio: vna pupillaris ætatis tempore legitimata. & altera post ipsum tempus extẽsa: puta quia dixit si decesserit infra pupillarem ætatem vel postea quandocunque &c. Dubium non videtur quin pro tempore post pupillarem ætatem fideicommissa contineat. Verbum enim substituo commune est ad vtranq; scilicet directam & fideicommissariam aptum: vt. ff. de vulg. & pupi. sub. l. iam hoc iure. &. C. de insti. & substi. l. generaliter. & de impu. & alijs substi. l. precibus. ar. ff. de condi. & demon. l. pater seuerinã. § conditionum. & de hoc. idest de tali substitutione reciproca quòd in omnem casum substituisse videatur dicitur. ff. de vulg. & pup. sub. l. qui plures. Præsuppositio ergo quòd dicta substitutio in se fideicommissum contineatur: videtur dicendum, quòd prælegata in fideicommisso non veniant: quoniam licet iure institutionis relinquantur constat ea esse legata: vt. C. de hæredi. insti. l. quoties. nisi cùm ageretur de exclusione querelæ inoffici. testa. vt in authenti. vt cum de appel. cog. § aliud quoque capitulum. &. ff. ad Trebel. l. si quis priore. Legata autem restitutione fideicommissa non veniunt cùm quis rogatur restituere portionem hæreditariam: vt. ff. ad Trebel. l. Marcellus. § quidam liberis. vel hæreditatem: vt. ff. de leg. iij. l. Titius sed cùm omnis substitutio sit secundaria institutio: vt. ff. de vulga. & pupil. sub. l. j. in princi. is cui restitutio fit ex virtute substitutionis factę de eo vocatus videtur ad id quòd institutio virtute institutionis deferebatur: & sic ad hæreditatem: vt. ff. ad l. falci. l. in ratione § filio. ibi seducta persona pupilli reuocandi sunt ad intellectum substitutionis &c. Si ergo per substitutionem videtur hæreditas restitui iussa, & in hoc prælegata non veniunt: vt suprà ergo &c. Et hoc intelligo de prælegatis, inquantum iure legati capiuntur secus in eo quod hæreditario iure capitur: vt. ff. ad Trebel. l. in
7 fideicommissaria. § vlti. ¶ † Ad tertiam quæstionem qua quæritur, an res alienatæ computari debeant in quartam. Et dicendũ est breuiter quòd sic. vt. ff. ad Trebel. l. Marcellus. § res quæ. & si pro multo minori vendidit quam valerent, habebitur respectus ad verum pretium, non ad id quod distractæ sunt: quia in hoc vertitur lata culpa de qua hæres fideicommissario tenetur: vt
8 ff. ad Trebellia. lege mulier. § sed & enim. ¶ † Ad quartam quæstionem qua quæritur, si agatur contra emptores ad rerum restitutionem, an ipsi emptores possint opponere de resti-

Consilium CVIII.

De condi.appoſi.& de lib.obla. & de reſtitutione in integrum.Extaor.C.de inſtu.& ſub.& reſti.ſub condi.fac.

CONSILIVM. CVIII.

Conditio appoſita inſtituto à teſtatore cenſetur repetita in ſubſtituto, ſed quando teſtator prohibuit additionem & facit mentionem poſſeſſionis non cenſetur venire contra, hæres ſolo animo adeundo, & etiam ſi ſolo animo videretur contra venire adeundo: tamen transferendo ius ſibi competens in ſuum hæredem, non cenſetur venire contra voluntatem teſtantis. & nu. ſeq. vſq; ad nu. 5.

Item libellus procedit in quo minor dicit ſententiam nullam, & ſi quæ ſit petit reſtitutionem in integrum ſi in libello adducit cauſam: aliàs non procedit libellus quo ad reſtitutionem in integ.

Ltius veniens ad mortem condidit teſtamentum, & poſt multa legata relicta, ſic dixit. Cætera alia bona mea mobilia & immobilia relinquo. G. fratri meo, & ipſum hæredem inſtituo ſub tali conditione quòd ipſe teneat & poſsideat dicta bona omnibus diebus vitæ ſuæ: habeat & inde vſumfructum. Et nõ poſsit dicta bona vendere, nec alienare in perpetuum nec partem ipſorum. Veruntamen ſi habuerit filium legitimum obitus ſui tempore, volo & cõcedo quod poſsit ea dare illi & dimittere & facere omnes voluntates ſuas, adijciens quòd dictus. G. non ſuccedat, nec poſsideat dicta bona nec partem ipſorum, nec poſsit habere nec recipere poſſeſsionem ipſorum, donec dicta legata ſint completa, &c. quæ in teſtamento meo cõtinentur per executores teſtamenti ipſius quibus liberã concedo omnimodo poteſtatem, &c. Si verò dictus. G. receperit poſſeſsionẽ dictorũ bonorũ, & fortiaret dictos executores, nec cõtentauerit aut tangere, vel tangi faceret in prædictis bonis ſeu redditibus eorum, donec premiſſa cõpleta fuerint: remoueo atq; reuoco & caſſo illũ. G. hæredem à ſucceſsione dictorum bonorũ, & in tali caſu nil ſibi dimitto, & ſi cõtra prædicta venerit, vel aliquod prædictorum vt permittitur, facio & ſubſtituo hęredẽ meũ, ſcilicet nepotem meũ, ita videlicet, q; dicti executores mei cõpleant, & compleri faciant vniuerſa & ſingula in prædicto teſtamento cõtenta, antequã recipiat poſſeſsionẽ hæreditatis prædictæ. Nec in dicta bona dictus. G. ſucceſſerit in forma ſuperius cõtenta de dicto. G. Et ſi fortè dictus. G. prenominatus hæres cõtra predicta venerit: vllo mõ nil ſibi dimitto, nec poſsit de bonis meis aliquid petere ſeu habere. & in hoc caſu pręfata bona in pias cauſas diſtribuenda per executores præfati teſtamenti dimiſit. ¶ Ex iſto themate eliciuntur tres quæſtiones. Primo vtrũ cõditio pœnalis appoſita in inſtituto veniente contra volũtatẽ teſtatoris, in ſubſtituto repetita videat̃ per verba in ſubſtitutione cõtenta: ita videtur q; dicit executores, &c. vſq; ad ſi. ¶ Secũdò ſi intelligatur repetita, an antequã executores cõpleuerint voluntatẽ defuncti ſolo aĩo aditio videatur ꝓhibita: ita videlicet q; ſi aĩo ſolũ adeat intelligatur ſubſtitutus hęreditate teſtatoris priuatus. Tertiò cũ cõtenta in teſtõ cõpleta nõ fuerint, nec aliter p ſubſtitutũ bona defuncti apprehẽſa, an ſubſtitutus priuatus cẽſeatur, vel priuari debeat hæreditate ſibi relicta in teſtamẽto ſuo, ius ſibi in præfata hęreditate cõpetens, ipſe ſubſtitutus fratri ſuo relinquat cũ per hoc ſaltẽ &c. ¶ Quarto ex alia parte queritur ſi ſnia ſit lata cõtra minorẽ: & minor dicat eã nullam: adijciens in libello, & ſi qua ſit, peto me reſtitui aduerſus eã. An talis libellus ſit admittendus. Et eſt dubium, quia eſt alternatiua ſeu cõditionalis petitio, nec exprimitur cã quare reſtitutio poſtulatur. ¶ † Circa primam quæſtionẽ & ſi de repetitione tacita circa eundẽ gradũ & diuerſas leges loquatur: vt de primo habetur. ff. de le. iij. l. in repetendis. de fun. inſtr. & inſtr. leg. l. leia. §. caio. de adi. & trans. leg. l. legatũ ſub condi. datũ. & de cõd. & demon. l. auia. & l. libertis. De ſecundo habetur. ff. de le. j. l. licet imperator. & l. cui ſerui. §. vltimo. & lege quid ergo. & ibi not. & de lega. ſecundo lege ſi Titio. § Iulianus. & lege cùm pater. §. ab inſtituto. &. C. ad Trebel. lege non inſtam. In caſu tamen præſenti

cutione duarum quartarum, vel vnius ex perſona fratris rogati. Dicendum videtur quòd emptori competat exceptio, quæ & venditori competere poterat. vt. ff. de contrahen. emp. & vend. l. dolia. §. j. & C. de euic. l. emptor. Super eſt ergo ſolùm quærere, an ſcriptus hæres poſsit quartam ſibi in vna re deducere. Et in hoc eſt communis opi. gl. quòd non poſsit: vt. ff ad. l. fal. l. plautius. & l. in quantitate. §. vltimo. & plenè no. C. ad. l. fal. l. ij. Doctoris autem mei do. Dy. opi. erat quòd ex pluribus rebus diuerſis legatarijs relictis, non in vna re pro omnibus falcidia eligi poterat: & ſic loquũtur. ll. allegatæ. Ex pluribus verò rebus pluribus legatis, poſſet falcidia eligi: vt. ff. ad. l. fal. ſi ex pluribus & ſecundum hoc in caſu noſtro competeret exceptio emptoribus, quaſi in rebus alienatis elicita falcidia: ſed gl. quæ eſt in. l. Marcellus. §. res quæ. innuit quòd non competat niſi hoc velit fideicommiſſarius, & hoc in quarta trebellianica & falcidia iure inſtitutionis debita. In debito verò bonorum ſubſidio in quo filius quaſi creditor patris cenſetur: vt. C. de codicillis. l. vltima. Multi alij dicũt ſcientes quod exceptio emptoribus competat. argu. ff. de diſtra. pigno. l. creditores. & innuitur ſi rectè intelligatur in auth. de re ili. & ea quæ parit. §. quamobrem. 9 ¶ † Ad quintã quæſtionem qua quæritur, an cautio de non veniendo contra diuiſionem rei ſingularis: præiudicet quantum ad fideicommiſſariam vniuerſalem. Dicendum videtur quòd quicquid ſit de diuiſione vniuerſitatis & cautione de non veniendo contra, an per hoc præiudicetur fideicommiſſario vniuerſali: de quo habetur. ff. de verb. obligã. l. qui romæ. §. duo fratres. C. de pactis. l. j. & ff. de leg. ij. l. cùm pater. §. hæreditates. ij. tamen in caſu propoſitæ quæſtionis dubium non videtur. quia per diuiſionem rei, & cautionem circa eam præſtitam, non debet fideicommiſſario vniuerſali præiudicari, & pro hoc. ff. ad Trebellianum. l. paulus reſpondit. de his quibus vt indig. l. reſcriptum & quorum lega. l. j. §. ſi duę. 10 ¶ † Ad ſextam quæſtionem qua quæritur: an proteſtatio facta per dictum. P. &c. videtur dicendum, quòd fideicommiſſarius vniuerſalis per ademptionẽ talis poſſeſsionis ante reſtitutam hęreditatem re vel verbo incideret in pœnam legis. C. de legibus non dubium. talis proteſtatio cui factum ipſum contradicit cũ modicum iuuaret: vt. ff. locati & conduc. l. cùm plures. §. locator. & extrà de conſti. c. cùm. m. ferrarien. Verum cũ gloſſatores teneant fideicommiſſarium vniuerſalem eſſe cõtradictorem legitimum, hęrede petente miſsionem ex edicto diui adri. C. de edicto diui adri. tol. l. vltima. nõ eſt vſquequaq; certum, quòd pœna legis non dubium locum habeat: quia ſi locum haberet nullo modo eſſet legitimus contradictor. Et cũ in quæſtione proponatur, q; fideicommiſſarius ignorabat hæredẽ poſſeſsionem domus accepiſſe, & probabiliter poterat ignorare, cùm adhuc corpus defuncti non eſſet traditum eccleſiaſticæ ſepulturæ: ſatis videtur excuſatus à pœna legis ar. ff. de his qui no. infa. l. genero. & ad. l. ſi quis in graui. §. ſi quis ignorans. vi bo. rap. l. j. §. publicanus. &. C. de tab. l. generali. 11 ¶ † Ad ſeptimam quæſtionem qua quæritur, poſito quòd per diuiſionem rerum ſingularium & cautionem de non veniendo contra &c. videtur dicendum, quòd cùm in rebus diuiſis is cui res per diuiſionem obtingit, partem habeat à ſeipſo, vt hæres partem à cohærede diuiſionis iure: vt no. ff. fa. er. l. ſi familiæ. eam partem quam haberet, vt heres ſibi computet in quartam. Eam verò quam habet à cohærede diuiſionis, iure non computet: quaſi illam haberet ab extraneo ſibi quæſitum, non titulo lucratiuo, ſed eius permutationis iure quæ in diuiſione late: vt. ff. de le. ij. cùm pater. §. hæreditatem. ij. & fa. er. l. ſi filia. §. ſi pater. & pro hoc. ff. de dote præle. l. cùm quis vxori. §. nam & ſi quis ad nullum in fi. & de hoc tangitur. ff. de verborum obliga. l. qui romæ. §. duo fratres. 12 ¶ † Ad octauam quæſtionem & vltimam dicendum videtur, quòd dicta vxor precium rerũ dotalium poſsit retinere: quia nec pecunia ſuccedit loco rei. ff. de pe. hæredi. l. ſi & rem & precium de leg. ij. l. imperator. & l. ſe. de tali commutatione loquitur. l. ff. de iure do. l. ita conſtante. & in eam cauſam ſiue pro ea conſtat res ſubiacentes fideicommiſſo poſſe obligari. Imò & pro eius ſolutione diſtrahi vt inauten. de reſti. fideicom. §. nobis. col. ix. & eſt ſignata. C. ad Tre. autem contra rogatus. & ibi no.

senti superfluum videtur de huius tacita repetione tractare:quia testator clare voluntatem suam expressit,dum dixit itavidelicet quòd dicti executores cõpleant & compleri faciant:vt.ff.de vsu fru.le.l.generali.§.filios.& de le.iij.l.ille aut ille.§.cùm in verbis. Attendendum est tamen, ꝙ licet testator id de quo quæritur conditionẽ vocauerit:conditio tamen propriè non est,sed onus quoddam prohibitæ alienationis per institutũ, vel prohibitio adipiscendæ possessionis ante certum tempus: puta ante legata
2 soluta:vt.ff.de manumis.test.l.Meuia. ¶ † Circa secundam quę stionem videretur dicendum ꝙ aditio etiam solo animo prohi hita videatur.Prohibuit enim tam in instituto, quã substituto succesionem ante legata persoluta.Succesio enim(quæ idẽ est ꝙ aditio)fit solo animo:vt inst.de hære.quali.& diffe.§.pe.& fin. &.ff.de acqui.hære.pro hærede. ¶ Sed in contrariũ verius videtur rationibus infra scriptis.Primò propter vitandam perplexitatem,quæ actum inutilem reddit:vt.ff.de condi.insti.l.Titius. & de leg.j.l.si quis à filio.j.&.ij.resonio.quæ in dubio vitanda est:vt.ff.de reb.du.l.quoties.& de verborũ obl.l.quoties. Perple xitas aũt & inutilitas sic declaratur.legata efficaciter non valent nisi hæreditate adita,& executores se executionis officio immiscere non possunt,nisi post aditam hæreditatem: quia aditione pendent omnia in testamẽto ascripta:vt.C.de fideicommis. l. eã quã.ff.de test.tu.l.si nemo hæreditatem.de test.manu.l.testamẽto manumis.de bo.lib.l.iij.§.vt patronus.Si ergo intelligeretur etiã solius animi aditio impedita ante soluta legata per executores & legata per executores solui nõ possent,nisi prius hæreditate adita de necessitate sequeretur ꝙ ista duo quasi perplexa se mutuo impedirent:vt no.ff.de testa.tu.l.si nemo.&.C.eodem ti tu.l.j.fortè nisi diceretur,ꝙ etiam ante aditam hæreditatem executores se de facto executionis officio immiscerent,& legata nõ dum efficaciter debita persoluerent.vt.ff.de conditio.inst.l. mu lier.§.si quis hæreditariæ. Secundò propter ipsius testatoris voluntatem,quæ ex prohibitionis voluntate colligitur, licet enim succesionem prohibuerit:hoc tamen fecit solũ propter vitandũ impedimentũ,quod poterit mitti officio executoris ex apprehensione possessionis hæreditariæ.In hoc ergo non debet attendi verborum proprietas,sed magis testatoris intentio,& prohibendi ratio,vt.ff.de le.iij.l.cum filio.& de vsu & habi.l.si habita tio.in ver.sed sic relictus.Nec est hic intellectus à iure extraneus quoniã succesio vltimũ effectum suum non habet,nisi post hæ reditatem aditam,& rerum hæreditariarũ possessionem apprehensam,vt.ff.de crimine expil.hære.l.ij.& no.C.de legi.l.nõ du bium.Tertiò propter pœnæ impositionem. Cùm enim pœna sit imposita soli adeptioni possessionis vt ibi,dum dixit testator si verò dictus.G.receperit possessionem dictorum bonorũ &c. id duntaxat videtur in prohibitione venire, quod est in pœnã deductũ.arg.sumpto ab effectu.ff.de reg.iur.l.cuius effectus.C. de summa trini. & fide catho.l. iij. ibi igitur si clericus erat &c.
3 & no.ff.de reg.iuris.l.nullus videtur dolo facere. ¶ † Circa tertiam quæstionem videtur dicendum quòd per tale delictum de quo fit mẽtio in quæstione dictus substitutus censeri debeat priuatus hæreditate sibi relicta:quia sola animi destinatio non videtur esse prohibita:sed possessionis apprehensio vt dictũ est in superiori quæstione in tali relicto nõ deprehenditur aliquis actus illicitus in substituto:vt.C.de iure deli.si auia.Nec ob.si dicatur ꝙ etiam succesio quæ ex sola aditione contingit prohibita est: quia ex verbis adiunctis & circa institutũ prolatis,dum dixit testator adijciens quòd dictus.G.non succedat &c.postea subdit possideat &c.quæ primi verbi significatio ad solã possessionis ademptionem arctat:vt.ff.de ver.signi.l.si contingit fundum.& de fun.inst.& instr.le.l.cũ delanionis.§.cùm fundũ.Et idem dicendum est de verbis prolatis circa substitutum, quem voluit plus grauari,quã institutum:vt apparet dum in substitutione dixit,in forma superius cõtenta.&c. Et dato ꝙ aditio solo animo esset impedita per testatorem ad hæredẽ in relinquendo ius,qđ in præfata hęreditate habet nõ videtur aliquid illicitum cõmisisse:quia videtur solũ reliquisse ius quod habet in re vel pro re:vt ff.de le.j.l.serui electione.§.j.& vltimo.l.senatus.§.fi.& l.apud iulianum.§.si Titius & no.de le.ij.l.Meuius.§.pe.Illud aũt ius non erat aditio nec hereditas,sed ius adeundi ipsam hæreditatẽ.Hoc aũt ius,aut nõ erat transmissibile,& tunc non teneret relictũ,vt ff.de vsufru.le.l.sticho testamento.Aut erat transmissibile,& te-
4 neret.vt probant.ll.superius alle.† Supereſt ergo videre an tale ius sit trãsmissibile,& videtur ꝙ non:quia hæreditatem non adi tam quis regulariter nõ transmittit:vt.C.de ca.tol.l.j.§.in nouissimo.sed fortè cùm huiusmodi aditio institutione existente:puta licet aditio fuit vsq; in diem solutorum legatorum dilata:vt C.quoniam di.le.ce.ex his verbis.& ibi no.si per alterius effectũ & fortè negligentiam nõ exequentium,vel à testatore proceden te dilata dici posset non improbabiliter ius adeundi transmissibile esse.ar.legum.ff.de acqui.hære.l.venter.ad sil.l.si quis in gra ui.§.eleganter.ad Carb.scriptus hæres.& de bo.pos. contratab.l.
5 illud.§.fin.&.l.seq. ¶ † Ad vltimam quæstionem qua quæritur ex alia parte an sententia lata &c.Breuiter est dicendum,ꝙ respe ctu alternatiuæ de qua in quæstione fit mentio,talis libellus nõ reprobaretur:imò sic formatur in tex.extrà de in inte.rest.capitulo constitutus.& ibi no.per Inn.eo verò respectu quo petitur restitutio sine adiectione alicuius causæ videtur libellus nõ procedere.quia in libello est cã exprimenda:vt.C.de edic.di.adria. tol.l.vlti.ibi arbitrium requiratur vt causa,&c.& no.ff.de eden. l.j.in prin.& maximè in restitutione in integrum,in qua non auditur quis incoloratè desiderans,ideſt sine expressione causæ:vt ff.de minor.l.minor autem magistratus.nõ enim sequitur lata est sententia contra minorem:ergo debet ei restitutio indulgeri: quia possibile est eum vsum esse iure maioris,& exigente iustitia sententiam latam contra eum & sic non restitueretur:vt. C. de in inte.resti.mino.l.vltima.& de fideius.l.inter eos §.cùm inter.quare cùm libellus sit syllogismus legistarum nõ est bonus nisi comprehendat id ex quo de necessitate sequatur intentio petitoris.

De decimis & de priuile.

CONSILIVM CIX.

1 *Priuilegiũ si concedat papa religiosis,quòd possint percipere decimas noualium sicut antiquas habent,tunc habetur respectus ad illas antiquas quas percipiebant,& sic illas sicut istas possidere possunt absque pœna cle.j.de deci.& nu.2.*

NIcolaus episcopus seruus seruorum dei dilectis filijs abbati & conuentui Cluniacẽ.&c.† Cum à vobis petitur quod iustum est & honestũ,tam rigor æquitatis,quã ordo rationis.vt id per solicitudinẽ officij nostri ad debitum perducatur effectũ.ea propter dilecti in domino filij vestri iustis postulationibus grato cõcurrentes assensu ad instan.fe.re.greg.Papæ.ix.prædecessoris nostri.vobis & fratribus vestris,autoritate præsentium indulgemus:vt infra parochias vestras pro ea portione qua veteres decimas ibi habetis atq; percipitis de noualibus redactis nouiter ad culturam,quæ à tempore quo non extat memoria fuerunt exculta decimas percipere valeatis. Rationabilis dubitatio non videtur, quin priuilegium datum religiosis personis à papa super decimis sit causa legitima ea percipiendi:quoniam.l.priuata.est:vt.iiij.dist. priuilegia. & extrà de decimis suggestum.&.c.ex parte.&.c.ad audientiam. &.c.dudum.cum si.Cùm ergo monachi Cluniacen,habeant ex priuilegio supradicto,ius percipiendi decimas noualium per parochias suas pro ea portione qua veteres percipiunt manifestum est,quòd cùm non excedant terminos priuilegij non inci dunt in pœnam.c.extrà de decimis religiosi in consil.Viennen, quod loquitur de religiosis sibi appropriantibus decimas ad eos
2 ex causa legitima non spectantes.† Nã iustè possidet qui autoritate prętoris possidet:vt.ff.de acqui.pos.l.iustè.& de religio.& sump.fu.l.si quis.circa prin.multo fortius qui autoritate principis.ar.C.de dona.inter vi.& vxo.l.penul.de his qui veniam ęta. impe.l.j.& de diuer.offi.& appari.iudi.l. probatorias. imò notã infamiæ subit,qui tale rescriptũ seu priuilegium stultè interpretari voluerit,& sacrilegij quodãmodo crimẽ contrahit:vt.C.de

legi & consti.l.ij.& de diuer.rescrip.l.sacrilegij. Solùm illud super est pro quanta portione debeant percipere decimas noualium. Et ad hoc est dicendum quòd aut in antiquis decimis percipiebant plusquam dimidiam: vt quia integrè eas percipiebant vel tres partes vel huiusmodi. Et tunc erunt contenti dimidia noualium, aut minus dimidia. Et sic erunt contenti illa portione quam percipiebant in antiquis: vt extrà de deci.ca.statuto.li.vj. & no.per Inn.extrà de priuilegijs.c.antepenultimo.

De do.& de dote post diuor.resti.

CONSILIVM CX.

1 *Pater si filio contrahenti matrimonium vel eius vxori det certum quid propter nuptias, & ille filius habeat filiam & illud sibi donet licet nõ potuerit tamen filia debet id habere, & ea mortua succedit sibi mater & non auus.cum nu.seq.*

1 PRo † examinatione veritatis circa thema propositum est attendendum, quòd donatio propter nuptias à patre mariti collata in vxorem, vel in ipsum filium conuertenda tamẽ in ipsam, & donatio propter nuptias sunt paris efficaciæ & virtutis: vt.C.de col.l.vt liberis. Et non dicitur simplex donatio sed ob causam datio, vt in auth.de trien.& se.§.illud quoq;.col.iij. Et ideo sicut dos sic & propter nuptias donatio abscedit de bonis patris constituentis: vt.ff.de colla.do.l.vlti.& de coll.bo.l. filium emancipatum. Et si filij extant ex matrimonio debent in tali donatione propter nuptias succedere, & hic est casus.C.de col.l.illam.§. talem.sed cùm hic extaret filia successura erat in donatione prædicta. Donatio ergo quæ fuit in ipsam collata, non fuit nisi quædam præuentio successionis futuræ. vt.ff.ad.l.fal.cum quo de peculio.§.vltimò. & si à paren.quis sue.manu.l.j.§.si parens. Donatio itaq; in filiam facta aut nulla fuit, sed mortuo patre in ea filia succedit. Aut si aliqua fuit quasi de re aduentitia & quę iam de bonis aui recesserat celebrata, & sic auo nihil quæri potuit, nisi solus vsusfruc. proprietate apud neptem remanente in qua postea ea mortua mater succedit, nisi obuiarent verba in donatione apposita. l.illa verba. ita tamen quòd si dicat Gui.& c. Quę verba verè non ob. quia si ponamus eam donatariam fuisse causa mortis, ille nõ fuit modus sufficiens ad substituendum sibi, sed debuit fieri per stipulationem illius quæ substituebat vt.ff.de do.causa mor.l.si
2 cui.&.l si inter morti.&.ff.de le.ij.l.vt hæredibus. ¶ † Nec potest dici quòd teneat fideicommissum ab ipsa tanquam donataria causa mortis relictum: secundum.l.ff.de leg.ij.cùm pater.§. eorum.& no.C.de dona.causa mortis.l.j.quia pater istius nepotis filiusfa.erat, qui non potest testari, etiam in aduentitijs, & etiã patre consentiente: vt.C.qui test.fa.pos.l.pe.& no.ff.ad Treb l.j.§.in filij. Et sic per consequens nec legare, nec fideicommissum relinquere: vt.ff.de le.iij.l.j.in fi.ij.responso. Tenere ergo potuit donatio in ipsam facta, & tamẽ quia grauamen est impositum non tenuit: quia vnius potestatem habebat consensu patris, alterius verò non, vt.ff.de le.j.l.ij.& ibi no.& de dona. causa mor.l. thais.§.j.& ibi similiter not.¶ Præterea attendendum est quod consensu patris non potuit roborare id quod in suum commodum cedebat, sicut in restitutionem quæ in filię donatione iniungebatur in euentum si decederet sine liberis.arg.ff.de auto.tu.l.j. &.l.quod dicitur.& ad.l.Cor.de fal.l.si quis legatum.&.l. de eo &.l.filius.& in multis.ll illius tituli onere iniuncto: ergo habito pro non appositio, manet ipsa donatio penes filiam rata & firma ar.ff.de condi.& demon.l.si quis eum.&.ff.de donatio. inter virum & vxo.l.si sponsus.§.j.in prin.ij.responso.& de lib. leg.l.is qui duos in.j.respon. Et si quid iuris habuisset pater in proprietate rei donatæ reuera ipse dũ consensit vt donaret amisit. Quia qui alij cõsensit, ipse sua iura perdit: vt.C.de admi.tu.l.cùm quidam. Ex prędictis itaq; manifestè apparet quòd siue donatio nõ tenuerit & ad filiam bona iure successionis peruenerunt, siue tenuerit (vt videtur de iure) dicta filia proprietatem habuit in bonis & ei defunctæ potuit mater ab intestato succedere: non obstante grauamine quod ei dicitur esse impositũ. Illud verò quod cõtra processum dicitur de minori ætate matris &c. tollitur per l.C.de procuratoribus. non eo minus.

De testamentis extraor.C.ad.l.falcidiam.

CONSILIVM CXI.

1 *Si legans ad pias causas & ad alia bona omnia sua vltra centum libras istæ centum libræ debent detrahi de omnibus legatis: quia non est ista falcidia.*

QVidam condidit testamentum in quo multa legata fecit tã ad pias causas, quam ad aliàs: sic quòd plus legauit centum libras, quam valeret hæreditas sua. Quæritur si dictæ centum libræ in quibus testator excesit, detrahentur communiter de legatis pijs & non
1 pijs, aut de quibus detrahentur. ¶ † Dico breuiter quòd illæ centum libræ in quibus testator excesit patrimoniũ suum de omnibus bonis cõmuniter detrahentur: vt hic per.l.ff.ad.l.fal.l.si post missionem &.l.in quantitate.§.vlt.&.ff.de mili.test.l.si non composita in ver.quid ergo si consumant &c. Nec ob. quòd. l. falcidia in legatis ad pias causas locum non habet, quia hoc nõn est propriæ falcidiæ: sed declaratio legati pro tali excessu ab initio inaniter relicti: vt.ff.ad treb.l.j.§.is qui quadraginta.

De rescriptis & de priuile.

CONSILIVM CXII.

1 *Statutum quod omnium beneficiorum vacantium vsque ad decẽnium per annum fructus debeantur fabricæ, vacauit in fine decennij beneficij, quæritur an fructus debeantur fabricæ: & concluditur quod sic, licet fructus percipiantur post decennium.cum nu.seq.*

STatutum factum fuit in ecclesia Valentina cuius clausula sic se habet. Proinde duximus ordinandum, quòd redditus omnes & prouentus parochialium ecclesiarum quomodolibet vacantium, in ciuitate & diœcesi Valentina, & beneficiorum capituli &c. à Kalendis Maij instantibus, vsq; ad.x.annos sequentes continuè completos cedant & conuertantur in vsus & sumptus necessarios fabricæ dictæ sedis in primo duntaxat anno Vltra vero.x.annos præsens statutum volumus perdurare: imò liberè plenè prouentus redditusq; ecclesiarum & beneficiorum capituli: vt.s. diximus redeant & accrescant nouorum rectorum canonicorum & prælatorum vsibus: sicut prius ante hoc statutũ. & hæc insurgit quæstio. quædam Præpositura vacauit in dicta ecclesia Valentina. xv.kalendas Aprilis in fi.anni.x.antedicti & ita in sequentibus kalendis Maij fuerunt completi prædicti.x.anni fructus & redditus ipsius præpositurę pro maiori parte colliguntur & percipiuntur post lapsum decennij & prædictas Calendas Maij. Vnde quia vacauit præpositura intra decennium sed fructus percipiuntur vltra decennium, Quæritur an isti fructus pro rata temporis, an in totum, vel in nullo, fabricæ dictæ ecclesiæ debean-
1 tur. ¶ † Ad istam quæstionem videtur dicendum, quòd fructus de quibus quæritur debeantur in totum fabricę: vt sic sufficiat beneficium intra decennium vacauisse: licet fructus post decenniũ percipiantur, sicut quantum ad acquirendum patri sufficit in filio stipulante stipulationẽ conceptam durante patria potestate licet post eam finitam cõditio obligationis aduenit: vt.ff. de verbo.obliga.l.si filius.& de stipul.seruo.l.vltima. Et hoc ex verbis statuti apparet, dum dicit quòd omnes fructus & redditus &c. Cùm enim fructus considerari debeant non solùm eo tempore quo percipiuntur: sed de quo curantur & totius anni vnus fit fructus: vt.ff.sol.ma.l.diuortio.§.non solùm.&.§.si. non dicetur

percipere

percipere omnes si ex eis pars aliqua attribueretur alteri. ff.de
2 verb.sig.l.rectè dicimus in.ij.responso.¶ † Et quia cùm significatio sumitur ex vniuerso,si pars orationis est falsa,totam orationem falsam efficit.ff.de reb.du.l.si is qui ducẽta.§.vtrum. Et hoc etiam aliter indicat ipsum statutum:quia loquitur de beneficijs vacantibus intra decem annos: & sic est tempus appositũ soli vacationi,& nõ curatur quandocunq; percipiantur fructus & hoc optimè probat.l.ff.de cõtrahen.empti.& vendi.l.qui fundum secundum intellectum Io.an.& ad hoc.C.de posth.hære. insti.l.vlt.& hoc etiam videntur sentire doc.extrà de rescrip.capi.si propter.vbi dicũt quòd gratia facta de fructibus primi anni beneficiorum vacantium infra quinquennium debet intelligi de quinquennio integro:quia fauorabilis est talis gratia.ar.ff. de mino.l.iij.§. minorem. & de statu liberorum.l. cùm hæres §. stichus.si igitur de integro debet intelligi quacunq; die temporis vacet beneficium,priuilegium & cõstitutio de fructibus primi anni vendicat sibi locũ:vt.ff.de suc.edic.l.j.§.quòd diximus.
3 † Nec ob.quod consueuit dici de fructibus qui recipiuntur vltimo anno matrimonij,qui diuiduntur pro rata constantis & soluti matrimonij: quia illa diuisio sic fit,eò quod fructus dotis propter onera matrimonij debentur:vt.ff.de adimen. & transferen.le.l.alumnæ.§.ab hæredibus.Hic autem fructus sunt deputati certo vsui,qui tempore non finitur. & sic.l. diuortio. ff.solu. ma.quæ de huiusmodi diuisione loquitur,ad propositum non accedit. Nõ credo curandum de distinctione temporis quæ fit in.x.col.in ru.hic finitur.l.deinde incipiunt consuetudines regni.§.pe.quia in nostro proposito non vendicat sibi locum.

De solutionibus & de testamentis.extra.C. familiæ ercis.vel communi diui.

CONSILIVM CXIII.

1 *Legitimè supplementum non potest ex singulis rebus detrahi cum sequen.nume.*

QVæstio qua quæritur, an supplementum legitimè sit ex rebus singulis detrahendum dubitationẽ habet:quoniam in quarta falcidia apud antiquos dubitatio fuit:vt. ff. ad legem fal.l.pluribus.& ad Tre.l.si legatus.§. multum.& no.C.ad legem fal.l.ij.Sed quicquid in alijs deductionibus dicatur,in ea tamen de qua dicitur,dico supplementum fa-
a ciendum esse ex substantia testatoris [a].Circa tamen modum deductionis seu supplementi ex substantia faciendi verti debet arbitriũ boni viri.& hic est mens.l.si rectè intelligatur.C.de inof
b fici.testamen.l.sancimus.Licet enim.ꝯ.dicat supplementum fieri ex substantia & ex rebus testatoris in prin.tamen dixit quòd & si in testamento non adijciatur viri boni arbitratu repleri filio attamen ipso iure inesse eandem repletionem,ꝙ per verbum eandem notetur:quia repetere videtur repletionem viri boni ar
c bitrio faciendam.¶ † Vir autem bonus nequaquã arbitratur,ꝙ in singulis rebus supplementum habeatur propter vitandã communionem,quæ materiam discordiarũ parere consueuit: vt.ff. de legatis.ij.l.cùm pater.§.dulcissimus.& de rebus eorũ qui sub tutela vel cura sunt.l.qui neq;.§.vlt.imò ei qui maiorem partem habet:puta scripto hęredi,in dubio deberet electio deferri:vt.C. quando & quibus quarta pars debetur.l.ij. circa princi.lib. x.& de metatis.l.ij.lib.xij.& de donatio.l.sancimus.§.ne aũt.&.ff. de
d acqui.rerum do.l.quicquid infecto argento.§.vlt. ¶ † Et potissimè in casu de quo nũc agitur coram arbitris & arbitratoribus qui habent dirimere omnes controuersias inter fratres,Et sic habent respicere non solùm supplementum quod petitur,sed etiã discordiam tollere ex supplemento,quæ si in singulis rebus fieret sequeretur.& hoc voluit dicere.l.familiæ erciscundæ.l.filiũ. & ideo posita est in titulo illo intendit enim ibi instruere iudicem qui de diuisione cognoscit,nõ qui deductionem ꝺuntaxat attendit:aliàs posita esset in titulo ad Trebellia.& ideo multum est attẽdẽda:quia officiũ iudicis diuidentis instruitur:vt coaptetur voluntati testatoris.Et sic illa lex non obuiat opinioni communi,quæ deductionem quærit:quia illa nõ deductionem sed diuisionẽ considerat:sicut &hoc debent arbitri facere,quia oẽm debent inter fratres controuersiam terminare,& sic haberet iudicium sequi testatoris,qui in pecunia certa instituit, & sic eum à rerum cõione exclusit.Duo enim tali iustitutione fecit,scilicet à communione exclusionem,& in certa quantitate institutionem,vt.ff.de leg.ij.l.cùm filius.§.cùm inter.& argumen.ff.de manu.testamen.l.si quis ita scripserit.Et sic in hoc omitto disputationem legum.ff.de legatis.j.l.amplius.§.vltimo.& de peculio legato.l.si peculium.cum similibus.

ADDITIO. a ¶ Ex substantia testatoris.nunquid de substantia testatoris debeat fieri suppletio legitime,& an quis possit dicere volo rem non pecuniam vide quòd eleganter consulendo tenuit Phi.corne.in consil.xxvj.incip.in hac consultatione.in.iij.vol.& de quibus rebus debeat fieri supplementum legitime,latè tradit idem Phi.cor.in consi.cxlviij.incip.circa primum.in quarto vol.& in consi.cxc. incip. pro decisione. in. ij.volumi.

De donatio.& de testamen.extra.C.de acqui.posses.

CONSILIVM CXIIII.

1 *Testamentum faciens si dixit se donare inter viuos,donatio reuocari non potest.*

2 *Et constituens se nomine alterius possidere transfert possessionem.*

FActum est tale. Quædam mulier condidit testamentum,& sibi hæredem vniuersalem instituit Ioan.& in fine testamenti adiecit hoc testamentum meum valere volo iure testiũ,aut codicillorum aut donationis inter viuos quam nũc facio &c.Io.præsenti stipulanti & respondenti.Et do tibi autoritatem,vt possis apprehendere possessionem bonorum meorũ,& ex nunc prout ex tunc dicta mulier se constituit possidere interim nomine dicti Io.Processu temporis dicta mulier,donatione inter viuos donauit omnia bona sua quibusdam alijs quibus possessionem tradidit actualiter:& iam tenuerunt & possederunt.Qua muliere mortua quæritur quis me
1 lius ius habeat in bonis prædictis.¶ † In quęstione prędicta videtur,quòd potior sit prioris donatarij conditio duplici respectu.Primus est ꝙ donatio in eũ collata fuit inter viuos pura & irreuocabilis vt in testamento continetur,& in misterio donatoris in donatarium translata possessio,vt.ff.de ac.possessio.l.ꝙ meo.& de rei vendi.l.quædam mulier.est ergo potior omnibus alijs postea traditionem assecutis:vt. C.de rei ven.l. quotiens. ff. de actione,emptione & venditi.l.si ea res.§.vltimo.& not. ff. de
2 publi.l.si res.§.finali.¶ † Circa quod est attendendũ ꝙ vera donatio inter viuos põt etiam in testamento fieri:vt colligitur ex coniunctione duarũ legum.ff.de assignatio.liber.l.j.§.si assignare.&.l.si assignare.& no.ff.de testamen.heredes palam.§.vltimo & si talis donatio fiat & dicatur ꝙ irreuocabilis sit ex cã mortis naturam donationis inter viuos assumit,& non poterit reuocari.ff.de donatione cã mortis.l.vbi ita donatur. Et dicitur tunc quis non tam causam mortis donare,quam moriens:vt.ff.de donatione causa mort.l.seiæ.§.fi.Nec dicat aliquis per illa verba per quæ constituit donans se nemine donatarij possidere possessionem non esse translatam:quia tunc demũ & semper nisi aliud impediat illa verba:possessionem transferunt,cũ proponantur ab eo,qui tempore prolationis possidet:aliàs secus:vt no.ff.de ac
3 quirenda possessione.l. quanuis.§.si conductor. ¶ † Iuxta hoc etiam est attendendum,ꝙ illis verbis per quæ donatrix donatarij se nomine possidere constituit, nulla dies,nulla conditio est adiecta:ergo purè debent illa verba intelligi:vt.ff.de legatis. ij.l. omnia.ff.de regulis iuris.l.in omnibus.sed apprehensio corporalis quæ facit detentionem no. vt.ff.de acquirenda possessione l.j.in.iiij.responso.videtur habuisse diem post mortem donatricis,quæ dies:& si desiderat petitionem nõ tamen suspendit obligationem,nec præsentem soliditatem eius cui adijcitur:vt.ff.de verborum significatione.l.cedere diem.& de verborum obliga-

tióne.centesimis in princi.Potissimè cùm dies adiecta talis est, quam certũ est futurum esse:vt.ff.de conditione indebi.l. nam & si cùm moriar.&.ff.de nouatio.l.si pupillus.§.qui sub conditione. & hoc locum habet in contractibus, in quibus actiones possunt incipere ab hæredibus & contra hæredes,vt. C. de cõtrahenda & committenda stipulatio.l.scrupulosam.& insti. de inutilibus stipulationibus.§.post mortem in quo istud attendatur ꝙ titulus. C.vt ab hærede & contra hæredes actiones incipiant. non dicit obligationes sed actiones,vt det intelligere ꝙ obligatio statim nascitur:licet actio quæ per exactionem fit in tempus differatur:vt ibi no.per Azonem in summa eodem titu. Sic dico,ꝙ per adiectionem mortis donatricis translatio possessionis quæ pura videtur,non suspenditur licet effectus translatę possessionis qui per apprehensionem habetur differatur.& possumus dicere illud legale non conditione,sed mora suspenditur:nõ potest enim conditio nõ existere:vt.ff.de condi.& de.l.hęres meus in.j.responso.& in dubio debet intelligi purè translata: vt.ff.de iure do.l.sed nisi hoc euidenter. Et pro ista parte facit.ff. qui po. in pig.ha.l.potior.&.l.qui balneum.in prin.§.j.&.§. sed & si hæres. † Secundus respectus est, quia dato ꝙ in primum donatariũ 4
non esset translatum dominiũ,promisit tamen donatrix contra ipsam donationem nunquam facere vel venire sub hypotheca & obligatione omnium bonorum suorũ:quæ quidem promissio si contrafecerit commissa est ad interesse, quod est tacitè in omnibus obligationibus facti,& quæ in nõ faciendo cõsistunt: vt.ff.de re iudi.si quis ab alio.§.vlti.& de ver.ob.l.ij.§.fi.cum duabus.ll.se.& l.stipulationes non diuiduntur.§ celsus. Et per consequens bona omnia hypothecata, quasi existente cõditione debiti.idest interesse tacitè promisi:vt.ff.de pig.l.grege §.si sub cõditione. Et sic in omnem euentum videtur, ꝙ primus donatarius ius habeat in rebus,de quibus si quas recuperet per hypothecariam eis incumbet vsq; ad satisfactionem integri interesse, quod est quantum res ipsæ valent.& sic per indirectum consequeretur intentum suum primus donatarius.

De verborum significatione.

CONSILIVM CXV.

1 *Super his verbis sine strepitu de plano & figura iudicij. Et de dictione quasi.& nu.seq.*

IN iudicio † est considerare triplicis cõsiderationis actus. quidam procedunt à iudice.quidam à parte & quidam pariter ab vtroq;. Et omnes isti si duntaxat solennitatem respiciant & eorũ omissio cognitionem iustitię non impediat per prædicta verba videntur esse remissa.Nec in iudicio necessario obseruentur.Et ne res exemplis egeat iudicem pro tribunali sedere sentẽtiam necessario descripti recitatione proferre,ad audiendam sententiam partes peremptoriè citare,qui actus à iudice causantur,per prima verba videntur esse remissa: vt.ff.de accu.l.leuia.de quæstionibus.l.vnius facinoris.&.l.vl. & de offici. procon.& leg.l.ne quicquã.§.de plano.quis ordo in bo.pos.seruetur.l.ij.§.dies.& de adul.l.miles.§.sexaginta.Fruſtratoriæ verò exceptiones friuolæ appellationes per secunda verba submota videntur. Hæc enim per quoddã quasi conuicium obstrepere consueuerunt,examen & tarditatem mittere veritati:vt.C.de adul.l.adulterium.de inof.test.l.si quis in suo.de consor.eiusdem lit.l.j.de studijs libera.vrbis romæ.l.j.& cultum iustitia perdit, quando in silentio iudicij obstrepentium turbo confundit:vt.j. q.iiij.in loco. libellũ verò iudici vel parti coram iudice in scriptis offerri vel litis cõstitutionẽ fieri per vltima verba absq; dubio remittuntur. Iudiciũ enim est actus triũ personarum iudicis actoris & rei:vt extrà de ver.sig.c.forus.&.C.de asser.tollen. l.ij.in fi. Figura aũt cuiuscunq; rei est ipsius rei apparens facies: vt.ff.de actionibus & obli.l.nõ figura. Illi ergo actus per verba huius remittuntur,quæ perficiuntur per illas tres personas quæ ad constructionem recti iudicij requiruntur,& solennitatẽ tantum respiciunt,nõ negocij veritatem:vt apparet in exẽplis quæ superius sunt expressa.& hoc voluit notare.l. C. de latina liber. tollen.l.j.§.simili quoq; modo.vbi dicit, & quasi iudicij figurã, &c.vt illud quasi,sit diminutionis no. † Non enim ibi erat vera 2
figura iudicij:quia nõ erant nisi duæ personæ in iudicio.scilicet iudex & dominus serui eum confitens filium vel nominans:vn de mero iure non preiudicaret:vt.ff.de cõfes.l.certum.s. si quis absente.sed ex dispẽsatione illius.l.fauore libertatis præiudicat. Ex prædictis ergo apparet,ꝙ quantũ ad id de quo quæritur planũ,& strepitus nõ opponuntur:quia non idẽ sed diuersa respiciunt. Si ergo predicta ad cõstitutionẽ sub stilo debito reducãtur videtur iuri satisfieri,& debitæ causarũ prolixitati succurritur.

De exceptioni.& de verborum significatione.

CONSILIVM CXVI.

1 *Articulus concernens ius & substantiam alicuius iuris principalis dicitur de iure partis:sed si concernit ius alterius dicitur impugnatiuus. & nu.seq.*

TItius impetrauit.xv.die februarij ecclesiam sancti Petri tanquam vacantem de iure & de facto per mortem prorij rectoris.Sempronius impetrauit eandẽ ecclesiam.xv.die mensis Martij.Orta est inter impetrantes cõtentio,& dat Sempronius secundo impetrãs, per cuius appellationem cã est in curia,talem articulũ.Item ponit & probare intendit,quòd Io.quondã rector sancti Petri decessit post.xv.diẽ Februarij,& ante.xv.diem Martij &c. Titius primus impetrans dicit hunc articulũ non admittendum: quia prima pars eius est impugnatiua,& ex appellatione non descendit.Quæritur quid iuris. Et ꝙ articulus de quo quæritur sit impugnatiuus,& per consequens admitti nõ debeat,cũ ex appella 1
tione nõ descendat. † Sic probatur oĩs iste articulus censetur impugnatiuus,qui per se tantũ cõsideratus ius alterius impugnat, vel alicui alteri articulo in iudicio iam producto adiũctus hoc idem operatur sic flumen dicitur nauigabile,vel quod nauigabĩle fit per adiunctionem alterius:vt.ff.de aqua pluui.arcenda.l.si autem plures.§.vltimo.& de flumi.l.quo minus.sed articulus de quo quęritur est talis:quia adiũctus gratiæ titij impugnat ipsam gratiam quasi obrepticiam:imò quasi super beneficio adhuc viuentis impetratam.Habet enim articulus duas partes. Primam scilicet ꝙ Io.rector sancti Petri decessit post.xv.diem. Februarij,quæ pars cõcludit ꝙ gratia titij fuit super beneficio viuentis, eò ꝙ præcedit dictam diem in data. Secunda pars articuli dicit ꝙ dictus rector decessit ante.xv.diẽ Martij,& absq; dubio hæc pars est de iure dantis:quia sufficienter ponit impetrationẽ per 2
se factam de vacante beneficio. † Cùm ergo primã partem articuli dat,in ius alienũ immittit:& sic dicitur impugnare, & hoc non licet arg.ff.si serui.ven.l.sicuti.§.aristo.& cũ quantũ ad defensionem iuris sui sufficiat vltima pars articuli apparet ꝙ prima est simpliciter nociua,& sic non admittenda:vt.ff.de aqua pluui.arcẽ.l.j.§.idem ait.&.§.deniq;. † Et cũ quantũ ad fundatio 3
nem proprij iuris,tantũ consequatur ex vltima clausula, quantum etiam ex prima apparet,ꝙ prima in alterius perniciem est data:& sic impugnatiua,& nõ admittenda.arg.ff.de leg.prestã. cõtratabu.bono possess.pe,l.virilis.§.si adierit.Obrependo enim & de iure suo dando tacitè transit ad impugnationẽ alterius contra.l.C.qui legitimã personam.l.momentaneæ.& extrà de exceptionibus.c.cũ inter priorem.in fine.Illi enim articuli dicuntur propriè de iure alicuius esse,qui fiunt super substancialibus & essentialibus iuris illius ex quibus ipsum ius creatur, sicut materiatũ ex materia.argumento.ff.de cõtrahenda emptio.& venditio.l.per acta cõuenta.sed amotio prioris in gradu nõ est huius 4
modi. † Non enim est ius secundi,ex amotione primi: sicut ex substantia vel ex materia.ar.ff.de militari testamen.l. quærebatur.§.vltimo.& de coniungẽ.cũ emanci.li.l.j.§. nunc videamus. in ver.nec ꝙ nepotibus.&.ff.de pecu.l.eo tẽpore.§.vltimo.& no. ff.de acquirenda possessione.l.qui absenti.§.vltimo.& de lo.pu. fruen.l.vnica.in prin.in gl.hic est casus &c. Vltimò hoc videtur

in iure

in iure expressum de duobus filijs impuberibus: quorum vnus dicit se filium, alter etiam se esse filium: qui enim dicit se filium ius suũ tamen defendit: qui aũt dicit se filiũ, ius alterius tangit. Et ideo concludit lex q̃ iste talis status controuersiam non patitur, sed facit vt hæc leguntur. ff. ad Carbonianũ. l. iij. § si duo qui. & eius ratio & motus bene attendatur. Ex prædictis itaq; appareret, quòd ille articulus tanquam impugnatiuus ex toto debet cadere, cum ex appellatione non descendat, & sic sententiauit dominus Ber. rolandi in palatio apostolico. Oldra.

De constitutione & de priui.

CONSILIVM CXVII.

1 *Studentes romæ habent priuilegiũ percipiendi fructus beneficiorum suorum, & eos percipiunt non obstante statuto ecclesiæ, quod per annum debeat facere residentiam, quia illud statutum tollitur per clausulas generales non obstantibus quibuscunq; .cum nu. seq.*

BOnæ memoriæ dominus Bonifacius papa. viij. concessit priuilegium studentibus in vrbe, in quo inter alia continetur. Vt aũt doctores & scolares prædicti eò liberius intendere valeant studio, ac proficere in eodem, quo maiores fuerint gratiæ fauore muniti, ipsius auctoritate apostolica cõcedimus: & dum huiusmodi studio docendo vel audiendo insisterent, fructus redditus & prouentus oĩm beneficiorum suorum cũ cura, vel sine cura, etiam si eorum aliqua personatus vel dignitate existerent, cũ ea possint integritate percipere quotidianis distributionis duntaxat exceptis: cũ qua illos perciperent si in ecclesijs in quibus illa obtinent personaliter residerent, & ad residendum in eis minimè teneantur: nec ad id à quoquã valeant coarctari. non obstantibus quibuscunq; statutis & cõsuetudinibus contrarijs dictarũ ecclesiarum iuramento, confirmatione sedis apostolicæ vel quacunq; firmitate alia roboratis. etiam si de illis obseruandis per se vel per procuratores suos præstitissent forsitã iuramentum, &c. Vnde cũ dicatur dominus. P. canonicus Lingonen. in vrbe cã studendi permansisse: per id tempus quo residentia requiritur in ecclesia lingonen. pro lucrandis fructibus grossis totius anni. Opponitur eidem domi. P. per capitulum, q̃ dictos fructus habere non debet rationibus infrascriptis. Primò quod statutum & cõsuetudo sunt in ecclesia lingonen. quod nullus canonicus lingonen. põt facere stagium suũ in scholis, nisi primam fecerit residentiam personalem. Item nisi sit promotus in sacris. Item nisi primò petierit licentiam à capitulo memorato. Item nisi quolibet anno significauit stagium suum in studio generali feciſſe. Item q̃ in prædicto priuilegio non est inserta illa clausula non obstante si primam non fecerit residentiam personalem, nec sit constitutus in sacris, nec petierit licentiã à capitulo, nec ipsi capitulo significauit stagium suum feciſſe in studio generali. dicit capitulũ se non tene
1 ri de fructibus præbendæ suæ respondere eidem. ¶ † Quæritur quid iuris attento themate proposito. Credo de iure fructus beneficij lingonen. per id tempus quo dictus dominus. P. studuit in vrbe sibi deberi ex vigore indulgentiæ. Nullum enim dubiũ, quin romanus pontifex possit singulares cuiuscunq; ecclesię cõsuetudines tollere si vult. ff. de sepul. vio. l. iij. § diuus. C. de vsu. l. eos ne filius pro patre. autẽti. omnes peregrini. C. de furtis & seruo cor. autenti. nauigia. & extrà de constitutio. c. j. li. vj. Hoc aũt expresse sustulit per illa verba nõ obstantibus quibuscunq; statutis &c. extrà de electio. capi. quia sępe. & cap. cùm non deceat.
2 ¶ † Non obstat quod de statuto primæ residentiæ specialem mentionem nõ fecit: quia generalis clausula quantũ ad comprehensa sub ipsa, sic singula cõplectitur ac si essent specialiter enumerata: vt. ff. de lega. iij. si chorus. in prin. C. de quadrien. præscri. l. ij. & de præscriptio. xxx. vel. xl. annorum. l. omnes nocendi. Et hoc indicat verbum vniuersale quibuscunq;: vt. ff. de hæredibus instituendis. l. hoc articulo. &. C. de pactis l. si creditores. & ibi no. Et quia voluit tales studentes cũ ea integritate percipere cũ qua perciperẽt si personaliter residerent, & eos pro residentibus voluit haberi: vt. ff. quibus ex cau. maio. l. Iulianus. § vlti. & de re
3 milita. l. penulti. in fine vbi hoc satis est expressum. † Et attendatur bene, q̃ ista indulgentia non est restringenda: quia nõ est data personæ sed causæ: vt. ff. de iur. immuni. l. semper. § item naui cularij. imò talis indulgentia est amplianda: vt extrà de verborum signi. c. olim. &. ff. de consti. princi. l. vlti. Et pro ista parte facit. c. extrà de rescrip. si propter tua debita. li. vj. secundum intellectum Io. an. sed Archi. contra cuius opi. si vera esset ad propositum non accedet: quia ibi loquitur de fructibus certam personã vel certum vsum respicientibus, quibus statim in vacationem beneficij quæsitum est ius in fructibus: vt. ff. de acqui. hære. l. filium emancipatum. hic autem domi. Pe. se fecit habilem, ad capiendum fructus in absentia tali antequam aliquis ius haberet in huiusmodi fructuum perceptione. & pro hoc. C. de iu. & fac. ign. l ij. cum ibi no. & pro hoc etiam. ff. de ver. obli. l. stipulatus sim mihi à proculo.

De præbendis & de verbo. signi.

CONSILIVM CXVIII.

1 *Beneficium si quis impetrat vsq; ad certam summam, in summa non computentur distributiones quotidianæ. & nu. seq.*

EX virtute gratiæ in forma cõmuni pauperi clerico factæ, in qua est illa clausula. Cæterum districtius inhibemus: vt ei de ecclesiastico beneficio cuius redditus & prouentus annui. xxx. librarũ summam excedent valeat prouideri &c. Prouisum est in quadã ecclesia, in qua est certus canonicorũ numerus, & distinctio præbendarũ, & certi redditus in cõi, ex quibus singulis horis præstantur quotidianæ distributiones, quas nullus percipit nisi præbendatus: & vnusquisq; præbendatus soluit decimam & capitulũ de cõmuni. Et si decima vniuscuiusq; prebendæ pro se attendatur, est infra quantitatem in literis gratiæ comprehensa. Si verò fiat cõiunctio quotidianarũ distributionum: etiam quæ vnũquenq; canonicum cõtingunt, cùm prebendis cuiuslibet excederet vnaquęq; summã in literis comprehensam. Est ergo in quæstione an debeat fieri cõiunctio: an cuiusq; per se consideratione habita, censeri debeat præbendam talem de qua agitur esse infra summam in literis gratiæ comprehen-
1 sam. ¶ † Et videtur quod coniunctio fieri non debeat: quia dominus Papa prouideri voluit de beneficio cuius redditus &c. Quotidianæ aũt distributiones non augent corpus præbendæ, sed propter operã personæ debentur. ar. ff. si mensor falsum modum dixerit. l. j. in secundo responso. &. ff. pro socio. l. cum duobus. § si inchoanda. ibi pretiũ enim operę est, & c. Et sic cũ debeatur ratione operæ personæ nullam cõionem habet cum re ipsa, sed personam tantũ respicit: vt. ff. de vsu & habi. l. vsus aquæ. & de ser. rusti. prædio. l. prætoris. & ibi no. & de alimen. & cib. leg.
2 l. mela. § vl. ¶ † Secundò aptitudo acquisitionis non auget pretium rei, & hoc est quod in iure scribitur q̃ seruo alicuius instituto hærede, nõ per hoc est dominus locupletior. nec seruus maioris æstimationis quã prius: vt. ff. ad legem falci. l. pretia. ibi sed nec hæredem post mortẽ &c. Et redditur ratio in tex. quia multis causis accidere põt, ne iussu nostro adeat. ac si apertè dicat q̃ illud quod põt acquiri & non acquiri ante realem & actualem acquisitionem quã locupletiorem non reddit: quia multa accidere possunt vt illud nõ capiat: vt. ff. de acquiren. re. domi. l. naturalem. § j. in tertio responso. talis aũt est perceptio quotidianarum distributionum quæ ex euentu dependet. Et quia factum hominis requirunt cũ ipso corpore præbendæ, cõionem non habent, quæ sine facto alicuius hominis percipitur. ar. ff. de serui. rus-
3 sti. prædio. l. foramen. in. j. &. ij. respõso. ¶ † Tertiò videtur tex. expressus: quia cũ perceptio quotidianarũ distributionum pendeat, & ex incerto fortunæ exitũ habeat. Et diuidatur per singulos dies & per singulas horas quibus aliàs deseruiret nõ est inter sciplas nec de ipsis ad corpus præbendæ aliqua facienda coniun-
4 ctio: vt. C. de donatio. l. sancimus. § si quis aũt tale. ¶ † Quarto ea quæ sunt generũ diuersorũ & vnaquęq; per se imperfecta inuicem non cõiunguntur vt aliquod perfectũ faciant. Et ideo qui

Consilium CXX.

est.lxij.anno.& tres liberos habet incolumes,à muneribus ciuilibus non excusatur:quia vnaquæq; excusatio per se est insufficiens:quia imperfectæ excusationes communionem nõ faciunt vt.ff.de va.& excu.mu,l.j.§.vlt.vbi no.& de excusa.tuto.l.spadonem.§.qui iura.& no,xxiij.di.ca.quadruplam.Constat aũt redditus qui percipiũtur ex corpore beneficij, & debẽtur vnicuiq; absenti,& perceptio quotidianarum distributionum sunt in diuerso genere & diuersa natura. Et quod de vno dicitur de altero dictum nõ videtur:vt extrà de cleri.non resi.decætero. &.c.li
5 cet non ergo est inter ea cõmunicatio facienda. ¶ † Quintò vt ex duobus diuersis cõstituatur vnum corpus, necesse est vnionem fieri eadem materia mediante. Vnde brachiũ adiunctũ statuæ per applumbaturã:non constituit vnum corpus cũ ea,sed si per ferrumination em adiungatur,vnum corpus cõstituit:vt.ff. de rei vendi.l.in rem actio.§.item quæcunq;. Nunc aũt ita est, q̃ perceptio quotidianarum distributionũ & fructuum corporis præbendæ non concurrunt in personam eiusdem, nisi hominis opera mediante,quæ in vno requiritur in alio nõ ergo oportet, q̃ non sit coniunctio & concursus vtriusq; eadem materia mediante:quia si hoc esset,necessario esset in vtroq; sed hoc est fal-
6 sum,ergo &c. ¶ † Sextò ad hoc vt beneficiũ non cadat sub gratia,oportet q̃ beneficiũ excedat summam secundũ taxationem decimæ ipsum beneficium recipientis.Et hoc est quod litera dicit cuius redditus & prouentus,&c.quæ verba notant relationẽ substantiæ secundũ illud quod soluitur per totum capitulum non aũt afficiunt præbendã alicuius in specie:quia nõ respiciunt certum corpus:vt.ff.de iud.l.si fideicommissum.§.tractatũ.nec quod debet vniuersitas,debẽt singuli:vt.ff.quod cuiusq; vniuer-
7 sitatis nomine.l.sicut municipiũ.§.j. ¶ † Quomodo ergo potest dici præbendã de qua agitur,quæ est corpus per se subsistens,excedere summam in literis taxatam secundũ taxationem decimæ cum decima eam respiciens nõ excedat summam.xx.librarum. Certè hoc dici põt.scilicet per respectũ ad ipsam decimã quam debet totum capitulũ:sed iste respectus haberi non debet:vt probant iura superius allegata ergo &c. Ex prædictis ergo liquide apparet.q̃ nulla quantum ad præsentem casum coniunctio est inter quotidianas distributiones & corpus prębendæ de qua agitur.vnde dici potest quod separatorum separata est ratio:vt. C. de donatio.l.si maritus.& pro hoc facit.ff.de iurisdictione omnium.iudic.l.si idem cum eodem.in princi.cum si.sed est argu. contrà.ff.de leg.pręstan.contratabu.bono.possess.penul.l.virilis. §.si quis ex liberis.

De testa.milita.ca.cùm omnes.& rela.

CONSILIVM CXIX.

1 *Testamẽtum perfectum quidam fecit,deinde aliud scripsit in papyro etiã coram duobus testibus,& misit pro notario antequam veniret notarius,mortuus est;primum non est hoc reuocatum cùm nu.seq.*

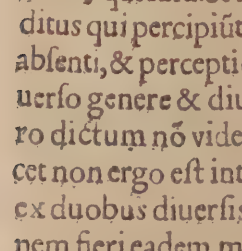

Titius condidit testamentum in scriptis,in quo quædã legata fecit & postremo sibi hæredem instituit beatã virginem mariam de ordine augustinorũ de ciuitate Biterrẽci,& fecit executores,deditq; eis potestatem recipiendi bona sua & soluendi debita & legata &c. & hoc fuit factũ anno domini.M.ccciiij.de mense septembris.pro cessu temporis mortuo testatore:dicti executores augustini beatæ Mariæ de biterris hęredes petunt se mitti in possessionem bonorum dicti quondã testatoris per iudicem ordinariũ, ostendẽtes & exhibentes dictũ testamentum nõ cancellatum non vitiatum &c. Ad quæ se opponunt quidã de capitulo Biterren. qui dicunt testamentum cõdidisse siue vltimã voluntatem sine scriptis,in quo dicebat sibi hæredes instituisse pauperes christi de biterris,quare petunt dicta bona eis tradi asserendo vltimã voluntatem priori derogatiuã. Ad quorũ fidem faciendam produxerunt quædã acta in papyro scripta,cõtinentia depositiones duorum testiũ:quorum vnus deposuit, q̃ dictus testator anno domini.M.cccx.de mense Augusti tentus in infirmitate qua decessit apud malausanã existens,fecit vocari ipsum & aliũ testem & ibidem fecit scribi per quendã suum clericũ omnia sua mobilia fecit quædã certa lega.& q̃ in alijs bonis suis instituebat pauperes christi de Biterris.Et q̃ rogauit ipsum testẽ & aliũ,q̃ dictam ordinationem facerent scribi per aliquẽ notarium, & ea scripta vocarentur testes in eius presentia & omnia in formã publicam redigerent: & sic ipse & alius testis recesserunt: & post ea nihil aliud factũ fuit.Postmodũ dictus infirmus se fecit portari ad carpentoratam vbi sequenti die decessit,idem dicit in effectu secun
1 dus testis.† Modò quæritur quid iuris:& videtur q̃ primũ testamentum sit sublatũ:quia vltima voluntas seruanda est.in autentica de nuptijs.§.disponat.C.de sacrosantis.eccle.l.j. quæ potest vsq; ad extremũ vitæ exitum mutari, vt.ff. de legatis.j.l.si mihi & tibi.§.in legatis.cũ similibus.& pro hac parte facit.ff. de testamento militari.l.diuus adrianus. ¶ Sed cõtrarium credo dicendum in casu nostro:quia non põt dici de iure per testes probatũ esse testamentum,si probata est quædam prima dispositio ad testandum seu quædã nuda verborum enunciatio & in testamentum postea redigenda.Sicut enim scriptura quã habet iudex,ante formare deinde in libellũ redigere nõ est sententia:sed quædã prꝫuia dispositio ad sententiã:vt. C. de sententijs ex periculo recitan.l.ij.ita nec hoc testamentum:sed quædã præordinatio priuata in testamentũ postea redigenda.& procedit hæc argumentatio de sententia ad testamentũ:quia & testamentum sententia dicitur:vt.C.qui testamenta face.possunt.l. hac consultissima.§. at cũ humana.& an.ff.de manumis.l.seruus hac lege.& cũ disponeret testator solennes testes adhibere & in scripturã publicam per notariũ redigi facere ante hæc impleta nihil est actum quod subsistat.ar.C.de fide instrumentorũ.l.contractus.& magis dicitur testibus cœpisse facere,imò magis parare facere quã fecisse: vt.ff.de testamentis.l.si is qui testamentũ.& talis probatio,vt tollatur testamentũ solenne in scriptis redactũ q̃ præcedit admitti non debet,etiã si in secundo q̃ per tales testes probaretur nominatus esset imperator:vt.C.de testamẽ.l.volumus.& est casus in quæstione ista expressus.ff.de testamentis.ex ea scriptura. & de
2 legatis.iij.l.fideicommissa.§.j.& ibi no.† Non obstat capi.cùm esses.& capi.relatum.extrà de testamen.quia ibi cõstabat saltem per duos testamentũ factum.hic aũt non,sed paratũ fieri:vt probatum est.ſ.Præterea ibi nõ præcedebat aliquod solenne testamentum de cuius rescisione ageretur hic sic. & colligitur hæc solutio.C.de testamen.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.iuncto.§.vlti.eiusdẽ.l.& in auth.de test.imperfe.§.j.vnde sumpta est auth.hæc inter liberos.& per hoc patet solutio ad.§.ex imperfecto.& ad.l.vlti.C.fami.erci.cũ si.† Præterea attendatur q̃ in testamẽto primo solẽni & perfecto est similiter causa pia:quia instituta est beata virgo:vt in auth.de eccl.eo.ti.§.si quis aũt vnum
3 sanctorum. Vnde cessat omne priuilegiũ quod dici posset deberi dispositioni secundæ propter causam piam.& hic est casus in auth.de sanctis.epis.§.sed hoc præsenti.in fin.col.ix. Et ita credo ego Oldradus de laude de iure tenendum,in cuius rei testimonium sigillum meum dixi præsentibus apponendum.

De iureiurando.

CONSILIVM CXX.

1 *In relaxatione iuramenti de nõ petendis vsuris,est pars vocanda quando agitur,vt tollatur contractus vsurarius aliàs secus.& nu.seq.*

AD duplicem finem peti põt relaxari iuramentũ super vsurario cõtractu interpositum. Ad vnũ. scilicet vt per hoc ipsum obligatio quæ contracta erat vel cõtracta dicebatur super vsuris ex toto tollatur,& tũc locum habet partis vocatio solennis examinatio,& cõpulsio creditoris ad relaxandum iuramentum cũ constabit de veritate vsurarij contractus.
2 ¶ † Ad secundũ effectum peti põt,non ad debitũ vsurariũ per hoc tollendũ:sed ad habilitandum personã vt nõ obstante sacramento possit detegere fraudẽ contractus.& hic ille ordo nõ requiritur:quia de grandi præiudicio creditoris non agitur remanet enim

net enim omne ius sibi saluũ ad debitum defendendũ, imò ille ordo hic locum habere nõ posset. Non enim posset cogi creditor relaxare sacramentum: nisi constet prius debitum vsurariũ, quod cõstare non põt obstante iuramento, quod impedit debitorem fraudem detegere: nisi prius illud quantũ ad hoc tollatur & ideo ibi ille ordo locũ non habet potissimè vbi absens est creditor, qui super hoc moueri non põt. & sine ordine tali istud potest decenter cõcedi: quia iuri partis non detrahitur. Sicut dicitur de liberto qui petit veniam à prætore: vt possit patronum vocare in ius. & de filio emancipato, qui petit discerni bo. pos. causa litis agnoscendæ. ideſt sibi dare licentiam: vt possit probare querimoniam inofficiosi testamenti contra testamentum patris: vt. C. de testa. l. ij.

De feudis & de verborum signi.

CONSILIVM CXXI.

1 *Recognoscens se tenere castrum in feudũ ab aliquo, videtur recognoscere territorium & iurisdictionem territorij, & si concedat quis feudum hoc modo: sicut genitor meus tibi contulit ita ego concedo si est necesse ostendere concessionem. Et de perceptione regalium ratione castri. & nu. seq.*

AD primam quæstionẽ, qua quæritur, vtrum miles recõgnoscens castrum in feudũ ab altero, videatur hoc ipso recognoscere & territoriũ. Videtur primo dicendum q̃ sic, quia castrũ & territoriũ quod dam totũ constituerunt intra certos fines: vt. ff. de verb. sig. l. pupillus. §. territoriũ. Non ergo debet hoc totũ diuerso iure censeri vt. ff. de vsucapio. l. eum qui ædes. ne huius totius pars libera, &
2 pars alterius subancillari censeantur: vt. ff. de excep. rei iudi. l. iudicate. circa prin. & de libe. cã. l. duobus. ¶ † Secundò territoriũ castri subiacet castro. ar. ff. ad munici. l. qui ex vico. C. de epis. & cler. l. nulli. &. ff. de iud. l. insulæ. cũ si. Qui ergo recognoscit castrũ, videtur récognoscere id omne qd̃ subiacet castro: vt. ff. de adop. l. si pater. & ar. C. de pec. eius qui liber. merue. in. l. vnica. j.
3 responso. ¶ † Tertiò accessoriũ sequitur principale: vt. ff. cõmo. l. si vt certo. §. vsq; adeò. & de institor. l. cuicunq;. §. pe. &. ff. manda. §. idemq; Papinianus. sed territoriũ habet se ad castrũ per modum accessorij ad principale, quod apparet: quia qui præficitur vni præficitur & alteri. xvj. q. v. si quis episcoporũ. &. c. possesfio territorij. ergo & c. ¶ † Quartò cõstat territorium castri im
4 mediatè ipsi castro cõiunctum in medio esse quod eorũ immunitatem impediat: totũ enim eidẽ domino seruit. ar. ff. de ser. rus. prædio. l. qui sella. §. vlt. Si sic ergo recognito principali vt castro & cõnexum siue cõiunctum vt territoriũ recognitum esse videtur: vt. ff. de actio. emp. & ven. l. creditor. §. vlt. & de leg. iij. l. præ-
5 dijs. §. balneas. §. pe. &. §. fi. ¶ † Quintò hoc idẽ apparet sic. imperator cõmisit vrbem præfecto vrbis de territorio q̃ appareat nihil dicens: & tamen lex arguit, q̃ etiã territorium præfecto vrbis videatur esse cõmissum: vt hæc leguntur. ff. de offi. præfec. vrbis. l. j. §. inimico. Et episcopus dicitur esse ciuitatis episcopus: & tamen est & diœcesis: vt extrà de reli. domi. c. de zenodochijs. &
6 xvj. q. v. si quis episcoporũ. &. q. vj. oẽs. ¶ † Sextò videtur casus ff. si ser. vendi. l. si testatrix. §. j. ¶ In cõtrarium videtur verius. sci licet q̃ recognoscendo castrũ, non propter hoc recognoscat & territoriũ diuersa enim sunt nomina, exquo sequitur eorũ diuersitas in substãtia. C. de codicil. l. fi idẽ codicil. ergo facta mẽtione de vno in recognitione, non per hoc intelligitur facta de altero quod nominatũ nõ est: vt. ff. de leg. iij. l. Lucius. §. collegio. ar. ff.
7 de ver. ob. l. quicquid astringẽdæ. ¶ † Secũdò in expositione vocabulorũ attendẽdus est vsus & cõsuetudo loquẽdi: vt. ff. de leg. iij. l. legatus. §. vlt. &. l. nũmis. de ver. si. l. anniculus. & de testamẽ. manu. l. si ita fuerit, & extrà de sponsa. c. ex literis. sed si sic est q̃ in cõi modo loquendi castrũ appellatur q̃ murotenus cingitur territoriũ verò qd̃ extra: ergo sub recognitione vnius alterũ nõ
8 cõprehenditur: vt. ff. de ver. sig. l. ij. & l. vt alphenus. ¶ † Tertiò sicut se habet territoriũ castri ad castrũ, sic diœcesis ad ciuitatem sed sic est, q̃ sub appellatione ciuitatis, nõ cõtinetur diœcesis in actibus potissimè odiosis restringẽdis: vt in rescriptis ad lites ad beneficia: vt extrà de rescri. c. rodul. & extrà de præbẽ. quãuis. §.
9 quãquã. li. vj. ergo &c. ¶ † Quartò in actibus denotantibus trãslationẽ iuris de vno in alterũ accessorũ non oĩno principali cohærens, sed ab eo diuisibile trãslato principali in translationẽ venit: vt. ff. de cõtrahen. emp. & ven. l. quoties. & de pecu. lega. l. antepe. & de fun. instru. & instr. leg. l. ij §. j. de sup. leg. l. vlt. sed territoriũ castri, ad castrũ non solũ est diuisibile sed diuisum pariete medio: vt. ff. cõi. prædi. l. si quis duas. §. j. & de leg. j. l. q̃ in rerũ. §. si quis post testamentũ. & vnũ ab altero loco & qualitate secernitur: vt. C. de præd. & alijs rebus mino. l. si prædiũ. si sic ergo &c.
10 ¶ † Quintò quomodo dicitur vnũ ab altero cõtineri, cũ de eorum quolibet per se à iure cõi: vt de diuersis diuersa iura tradantur: vt probatur. C. si curia. reli. ciui. rus habita. malu. l. vnica. li. x.
11 &. xxj. q. j. c. clericus ab intestanti. & ibi no. ¶ † Sextò videtur ex presſum. lxiij. di. ludouicus. & ibi tangitur ista quæstio per gl. & pro hoc facit tex. C. de bo. vac. l. si quãdo. vbi adiacentia rei donatæ nõ cedunt in donationẽ vel cõmissionẽ: nisi dictũ sit integro statu vel eũ omni iure suo, &c. vt ibi dicitur, licet gl. cõtrariũ innuat: & pro hoc etiã facit, qui vendit prædiũ & excipit fontẽ, nõ videtur excipere solũ quod est circa fontẽ nisi expressè dicat: vt ff. de ser. rusti. prædi. l. qui duo. ij. responso. Et sub appellatione fluminis nõ cõtinetur ripa fluminis: vt. ff. de flumi. l. j. §. in flumine. Et hãc partẽ credo validioribus rationibus inniti, nisi obseruantia vel cõis loquẽdi modus vel actus aliquis exterior inter-
12 pretationẽ aliã induxisset. ¶ † Ad secundã quæstionẽ qua quæritur an facta cõcessione alterius iuris in feudũ per hæc verba: quia sicut venerãdæ memoriæ genitor noster fideli nostro feudum cõcessit, ita & nos cõcedimus, &c. necesse habeat vasallũ ad hoc vt secũda cõcessio valeat ostẽdere primã. Dico breuiter q̃ nõ. & hoc per. l. ff. de dona. l. ex hac scriptura. vt. C. eo. ti. l. si donare & ibi soluitur cõtrariũ per gl. de authẽ. si quis in aliquo. C. de eden. &. C. de fal. cã adiec. le. l. j. de epis. & cle. l. j. & extrà de verb.
13 sig. c. abbate. ¶ † Circa ea quod attendendũ est q̃ cã quæ profertur per illa verba: quia sicut venerãdæ memoriæ &c. nõ vitiat id de quo agitur, etiã si vera non esset: vt. ff. de cõdi. & demon. l. demonstratio. §. q̃ aũt iure. & insti. deleg. §. huic proxima. Nisi fortè esset talis cã qua nõ subsistente cõcedens nõ esset alias cõcessurus. Sed hoc debet probari per eũ qui dicit concedentẽ aliàs concessurũ non fuisse: vt expressè habetur. ff. de cõditio. & demonstra. l. cũ tale. §. falsam. Et potissimè in casu nostro, vbi est cõsiderata cõditio notabilis cõcedentis, & eius cui facta est cõcessio, & vtriusq; cõsuetudo liberalitatis ampliationẽ seu cõcessæ amplæ libertatis præsumptionẽ inducit. ar. ff. de donatio. l. filiusfami. & ff. de iud. sed & si susceperit. §. j. in ij. responso. ff. de vsu & habi. l. plenũ. §. equitij. de au. & ar. le. l. Titia. §. vl. de ali. & cib. le. l. pe. &
14 de actio. & ob. l. vlt. in fi. ¶ † Ad tertiã quæstionẽ qua quæritur, vtrũ per illa verba notandũ tamen q̃ in his omnibus, &c. comes videatur habere regalia in sancto Io. de bonofonte, & alijs locis de quibus specialiter iã cautũ erat, quod lugdunẽ. ecclesiæ liberę remanerent. Dico breuiter q̃ nõ, quia per præcedentia verba in quibus cautũ erat q̃ liberæ remanerẽt regalia: viderentur comiti esse denegata: vt. ff. de euic. l. pe. ff. de ver. sig. q̃ vt nomine. nusquã per illa verba sequẽtia generalia, notandũ tamen q̃ in his omnibus &c. videtur regalia cõcessisse in his locis in quibus iã ademerat per expressionẽ illius verbi libere remanserunt & c. vt hic expressè legitur. ff. ad Treb. l. si quis priores. in fi. secũdũ vnũ intellectũ. Debet itaq; ille generalis sermo notandũ quod in his omnibus &c. recipere distinctionẽ ex his quæ superius exprimũtur vt ea nõ excludat de quibus in cõtrarium specialiter est expressum: vt. C. fami. erc. l. quoties. &. ff. de leg ij. l. cũ ita legatur. §. qui plures. Circa quod illud etiã cõsiderandũ est q̃ illa verba notandum tñ quod in his oĩbus &c. posita fuerunt in fauorẽ ecclesiæ lugdunẽ. vt tenor verborũ indicat. Cũ ergo expressa fuerunt ad recipiendũ de iure, q̃ videbatur in comitem trãsire nusquã dici pót, q̃ videantur ius comitis auxisse in specialiter exceptis: vt. ff. de leg. j. l. legata inutiliter. &. ff. de vulg. & pupi. substi. l. ex facto j. & de adimẽ. & trãsfe. le. l. legata inutiliter. & ad Trebel. l. dedu

Consilium CXXIII.

15 cta.§.pe.¶ †Super eo verò qđ clarius quæritur,an recognoſcẽ do & fatẽdo q̃ iuriſdictio & ſuperioritas cõpetit in caſtro & in colis caſtri,videatur fundata intentio comitis etiã ad ſuperioritatem & iuriſdictionẽ in territorio.Breuiter videtur qđ ſic:quia omne id quod recipit vel includit principale,reſpicit & includit omne id qđ pendet ab illo:vt probatur.C.de codi.l.j.ff.de iniu. rup.&irri.teſta.l.nã & ſi ſub cõditione.§.pe.de teſta.tu.l.ſi hæreditas.§.qui filiũ.ibi,& cũ cõfirmatũ ſit teſtamẽtũ.ſed iuriſdictio in territorio pendet ex iuriſdictione in caſtro,quaſi ex capite:ſicut aqua quæ ex caſtello ducitur ex caſtello pẽdet:vt.ff.de aqua quoti.&eſti.l.j.§.ait prętor.&.§.quo ex caſtello.&.§.ſeq.ergo&c.

16 ¶ †Secũdò iuriſdictio caſtri & territorij in ſe vna eſt incorporalis,& per cõſequens indiuiſibilis:vt.ff.de ver. ob.l. ſtipulationes nõ diuiduntur.in prin.ad.l.falci.l.j.§.ſi vſusfructus.de ſer.ruſti.prædi.vna eſt via.ergo recognitio caſtri & confeſsio iuriſdictionis in ipſo nõ debet dici recognitio circa partem recognitionis:ſed potius circa ipſam totã tam in caſtro,quã in territorio:vt ff.quemad.ſerui.amit.l.ſi ſtilicidij.§.vlt.& ſi ſerui.vend.l. ſi eo lo

17 co.§.vlt.ſi ſic ergo &c.¶ †Tertiò iuriſdictio caſtri apta eſt comprehendere iuriſdictionẽ:vt no.Inn.extrà de iurepatro.c.ex literis.qui ergo effuſo ſermone caſtrũ recognoſcit,totã iuriſdictionem recognouiſſe videtur.Sicut dicitur de patre filiã dotante:vt C.de do.promiſ.& nuda pollicita.l.vl.&.ff.de interro.actio.l.ſiue.§.qui interrogatus.& de vino tri.& oleo leg.l.quidã hærede.

18 ¶ †Quartò cõſtat q̃ recognitio eſt actus præſcriptionis interruptionẽ inducẽs:vt.C.de præſcri.xxx.vel.xl.an.l.cũ notiſsimi. §.ſed & ſi quis.ſed actus interruptionẽ inducens,non ſolũ afficit id qđ interruptionẽ inducit,ſed omne qđ pẽdet ab illo:vt.C. de anna.exce.l.vlt.& eſt caſus in.d.§.ſed & ſi quis.vbi in tex.de recognitione loquitur,ſed iuriſdictio territorij pẽdet ex caſtro &c. ¶ Quintò & vlt.videtur caſus.ff.de offi.præfec.vrb.l.j.§. initio. & ad hoc.ff.de iuriſ.om iudi.l.vlt.& de capti. & poſtli. reuer.l. poſtliminij reuerſis.ibi antequam in perfidia perducatur.

De electione.

CONSILIVM CXXII.

1 *Capitulum ſi citatur ad certum diem ad electionem, minor pars non poteſt terminum prorogare.*

Itato capitulo cuiuſdam eccleſiæ cathedralis ad certũ diem pro celebrãda electiõe paſtoris per præſentes qui citare poterãt in termino præfixo reperti ſunt.xxvij. canonici,quorũ.xiij.diem electionis prorogarũt. Alij verò.xiiij.prorogationi cõtradicẽtes ad electionẽ proceſſerunt.Poſt electores prorogantes dicentes ſe prorogaſſe vltra terminũ iuris abbreuiarunt eundẽ primis eligentibus in abbreuia-

1 tione huiuſmodi nõ vocatis.†Modò quæritur vtrũ prorogatio tenuerit,& ſi tenuit an abbreuiatio tenuerit: & an his duobus actibus nõ obſtantibus,debeat celebrata electio præualere. Et dicendũ eſt q̃ prorogatio quæ extenditur in diẽ quo ad prorogãtes eo quod ius eligẽdi apud prorogãtes futurũ nõ eſt, nõ tenet: vt.ff.de iuriſ.om iud.l.eũ qui iudicare.§.vlt.ff.de arbi.l.ſi cũ dies §.ſi intra diẽ.ff.de pœ.l.vlt.cũ ſig.& ſecũdũ hoc prorogatio quæ nõ tenuit ipſo iure electionẽ impedire nõ potuit: quia nõ præſtat impedimentũ,q̃ de iure nõ ſortitur effectũ:vt.ff.de ver.ob. l.ſi dare.& de leg.j.l.ti ſeruus legatus.§.ſi ſeruus.extrà de electi.c. auditis.& in reg.iur.nõ præſtat.li.vj.& per cõſequens abbreuiatio nullius fuiſſet effectus:quia ſublata prorogatione abbreuiatio locũ habere non põt.ar.ff rerũ amo.l.ſi cõcubinã.in ſecundo reſponſo.Præterea abbreuiatio nõ inueniſſet rem integrã,ſed ſecuta fuiſſet prouiſionẽ iam factam, & ſic non valuiſſet. extrà de elect.c.auditis.Si verò prorogatio fuit facta in diẽ,que eſt intra tempus ad eligendũ datum,adhuc videtur quòd prorogatio nõ tenuerit:quia quod requiritur in termini præfixione à principio hoc requiritur in eiuſdẽ prorogatione ex poſt facta.arg.ff.loca. & condu.l.quia certũ.ff.de preca.l.ſed ſi manẽte.§.vlt.& l.ſeq.& ff.de iu.do.l.ſtipulatio.& not.in ſimili per Inn. extrà de emp.& ven.c.cũ dilecti.ſed in prefixione termini à prin.requiritur,ſaltẽ maior pars capituli:vt ff.quod cuiuſq; vni.no.l.nulli. C.de decu. l.nominationũ.niſi eſſet aliquis inter eos qui de conſuetudine hoc haberet:vt no.per Inn.& Cõpoſt.extrà de elec.c.cum nobis olim.ergo & in prorogatione debet maior pars cõſentire.ſed in

2 caſu noſtro non fuit &c.† Præterea totum capitulũ ſtatuit diem certam,non ergo poterit poſtea pars capituli illud decretũ tollere ſiue reſcindere:vt extra de his quæ fi.à ma.parte cap.c.j.& lxv. diſt.c.iij.& iiij.Præterea prefixio prima facta per totũ capitulũ eſt loco cuiuſdã decreti decurionũ.ar.ff.de arbi.l.qualẽ.§.vlt.decretũ autẽ decurionum reſcindi non poteſt,niſi reſciſſor tendat ad publicã vtilitatẽ:vt ff.de decre.decur.l.quod ſemel.ſed hæc reſciſſio prioris decreti, quæ inducebatur per prorogationẽ diei, non tẽdebant ad publicã vtilitatem : imò dãnum diutinum inducebat,quòd ex diutina vacatione conſurgit:vt l.diſt.ca. poſtquã.extrà de elec.c.ne pro defectu.c.quã ſit.e.ti.lib.vj. Et ſic non tenuit : quia in rebus nouis cõſtituendis euidens debet eſſe vtilitas,vt diſcedatur ab eo quòd equũ viſum fuit:vt ff.de cõſt.prin.

3 l.vlt.†Præterea in re pari potior eſt conditio prohibẽtis:vt ff.ne quid in lo.pub.fiat.l.ij.§.hoc interdictũ.ff.ſi ſer.ven.l.an in ius.& communi di.l.Sabinus.ſed in caſu noſtro.xiij.erãt volẽtes mutare diẽ ſtatutũ.& xiiij.volẽtes mutationẽ prohibere.& ſic prohibentium melior debet eſſe cõditio.Ex prædictis ita manifeſtè apparet, quòd prorogatione & abbreuiatione de quibus ſupra dictũ eſt,nullum habentibus effectũ de iure remanet ſecunda electio facta in termino abbreuiato non facta in tẽpore legitimè ſtatuto ſeu præfixo.& per conſequens cùm facta fuerit dudum poſt primam nõ caſſatam, nulla eſt aut annullanda per.c.quod ſicut extrà de elect.

De ſucceſſione ab inteſtato.

CONSILIVM CXXIII.

1 *Mater inſtituta à filio poteſt agere ad ſupplementum legitimè, licet ſorores filij ſint præteritæ,&c. vi.ſeq.*

Vidam pontius nullos habens deſcendentes,relictis tribus ſororibus & filia cuiuſdam ſororis prẽmortuę & matre ſua ſuperſtitibus,diem clauſit extremũ ſuo cõdito teſtamento,in quo filiã ſororis præmortuæ hæredem vniuerſalẽ inſtituit,matri aũt iure inſtitutionis centũ reliquit,& ſorores oẽs tam mortuæ,quã viuentes erant vtriuſq; coniunctæ:nunc adita hæreditate per neptẽ, conqueritur mater dicens ſe nõ habere legitimã ex illis cõtentam,quare petit ſibi ſupleri legitimã per.l.omnimodo.&.l.ſancimus.§.prælationẽ.quæ ll.ſunt.C.de inoffi.teſtamen.dicens q̃ legitima ſua eſt tertia pars bonorum omniũ dicti petri filij ſui. ¶ Ex aduerſo verò dicitur q̃ nõ debet habere niſi dimidiã partem illius partis quã eſſet habitura ab inteſtato,per autenti.de triente & ſemiſſe.§.j. Nam ab inteſtato ſucceſsiſſent vna cũ matre dictæ tres ſorores,& dicta neptis:& ſic eſſent quinq; quare mater non habuiſſet,niſi quintã partem ab inteſtato.debet ergo habere ſemiſſem quintæ & non

2 plus.†Modò quæritur quid iuris,q̃ mater de qua quæritur poſſit petere ſupplementũ legitimæ ideſt tertiæ omniũ bonorũ non obſtante ſuper exiſtentia ſororũ teſtatoris. Probatur rationibus infraſcriptis.¶ Et primo quoties aliquis aliũ aptitudinaliter per prælationẽ excludit,vel cũ eo cõcurrendo portionem minuit locum habet excluſio vel minutio,quoties excludens vel minuẽs rem habiturus eſt,à qua excluditur pars & aliàs non: vt.ff.ad tertul.l.ſiue ingenua.§.ſed ſi quis.ſed hę ſorores nihil ſibi vendicare poſſunt:vt.ff.de inofficio.teſtamento.l.j.&.C.eo.ti.l.fratres.ergo nec alterius.ideſt matris portionem minuunt:vt.ff.de bono.poſſeſ.cõtratabu.l.ſi poſt mortem.§ liberi.Secundò contrariorũ eadem eſt diſciplina:vt ff.de leg.iij.l.vlt.§.vltimo &de vul.& pup. ſubſti.l.& ſi contratabu.ſed eligens decedere inteſtatus videtur vocaſſe omnes quos ſcit ſucceſſuros ab inteſtato:vt.ff.de iur.codicil.l.ſi quis cũ teſtamentum.&.l.conficiunt.in princi.& de legatis.j.l.ab exhæredati.in fine.j.reſpon.Sic econtra in eligentem

teſtari

testari,inter quos naturalis est pugna:vt.ff.de re.iu.l.ius nostrũ. Omnes videntur excluſi,qui non reperiuntur vocati,ſed cõſtat ꝙ excluſus à diſpoſitione teſtantis,vt puta per exheredationem ritè & rectè factam,non minuit legitimam partem alterius,imò auget:vt expreſsè habetur in authen.de nup.§.ſoluto. ibi ſi quis enim ex eis ingratus videtur &c.ergo excluſus per conditũ teſtamentum vt ſunt ſorores de quibus nulla mentio in teſtamento facta eſt non minuit portionem legitimã matris,ſed magis
3 augebunt.¶ † Tertiò hoc videmus regulare eſſe in omnibus ſimilibus:quia paria ſunt,cũ agitur de ſucceſsione deferenda,vel portione delata augenda vel minuenda,aliquos nõ ſubeſſe, vel tales ſubeſſe qui admitti nõ poſſunt:expreſsè habetur in inſti.de ſuc.lib.§.ſed noſtra.ibi ſi verò teſtamentũ quidem fecerunt &c. ff.de bo.lib.l.cõmuni liberto.& de contrata.l.j.§.filium.Sed hic ſorores teſtatoris ſunt tales quæ admitti nõ poſſunt,vt dictum eſt.ſ.ergo quantũ ad id de quo agitur perinde eſt ac ſi nõ ſuperesſent.arg.ff.de legi.tu.l.in teſtamento.&.ff.de libe.& poſthu.l.
4 gallus.§.& quid ſi tantũ in mortis filij caſum.¶ †Quartò quandocũq; aliquorũ occurrat excluſio,ſi agatur de legitima portione non excluſi.excluſorũ portio accreſcit non excluſo,ſicut ſcribitur de patre habente filios naturales tantũ,& decedente ab inteſtato quia quarta pars totius aſsis erit venientium ab inteſtato.Non venientiũ verò erit naturaliũ filiorum ſi ſe voluerint in curiam deputare.ſed ſi quibuſdam nolentibus vnus ſolus ſe curiæ deputet aliorũ portio iſti ſe deputanti accreſcit,& ſolus habebit nominationen venientium,quę eſt legitima portio taliũ naturalium filiorũ in ſucceſsione patris inteſtati: vt in auſ. qui. mo.na.effi.ſui.§.ſi quis autẽ legitimos.&.§.ſi verò ille quidẽ colla.vij. per quem tex. videtur noſtra quęſtio terminata. Accedit etiam ad hoc.ff.de inoffi.teſta.l.qui repudiantis. &.l. ſi pro ponis.§. vlti. Non ob.l. Papinianus.§. quoniã autem quarta.in.eo. titu.quia ibi erat ſpecies querelę,quę tale ius accreſcendi impedit: vt.ff.de bo.lib.l.ſi neceſſe.§.ſi deportatus.ſecundo reſponſo. Nõ ob.communiter dicitur, ꝙ ad excludendum aliquem à querela vel ſupplemento ſufficit ꝙ habeat tertiam eius ꝙ habiturus erat abinteſtato:vt inſti.de inoffi.teſta.§. vlti.quia verum eſt in omnibus exiſtentibus paribus. Vnde ſicut in ſucceſsione ab inteſtato ſi ſorores eſſent aliqua ratione excluſę mater habuiſſet totam, & ſic triens fuiſſet eius legitima. ſic & in modo ſuccedendi de quo agitur,cùm excluſę ſint ſorores nec diceretur habere niſi tertiam eius ꝙ habitura eſſet ab inteſtato teſtatoris ſororib' ſic excluſis,vti viſę ſunt & ſic non vitiatur illa regula,ſed verificatur ex toto.Et ita credo de iure tenendum.

De foro competenti.

CONSILIVM CXXIIII.

Delinquens in regno angliæ exiſtens in curia romana ad regem angliæ per ſuas literas non debet remitti.& nu.ſeq.

QVod remiſsio quæ ex parte regis † angliç de perſona Petri de freſcobaldis de florentia coram mareſchallo Romanę curię eri nó debeat, nec detentio ipſius probatur clarè,rationibus infra ſcriptis.Primò ratione perſonæ petentium quæ legitimæ non ſunt: & ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur ante omnia de perſonis conſtare oportet:vt. C.de procuratoribus.lege ſed in initio.ff.de iure dotium.l.quidam.& de mune.& hono.l.reſcrip.§.ſi quis accuſatorem.Et ideo communiter dicitur,ſi legitimus non fuerit accuſator non fati-
2 getur accuſatus.extrà de accu.c.j.† Non ob. ſi dicatur emanaſſe literas regias:quia in hoc caſu ſufficientes non ſunt:vt.ff.ad Turpil.l.ab accuſatione.§.nunciatores.de cuſt.& exhi.reo.l.diuus.ij. &.C.de accuſa.l.ſinguli. Sed dato ꝙ appareret perſona ſufficiẽs, adhuc remiſsio fieri non debet multiplici ratione. Primò quia remiſsio fieri non debet niſi cùm iudex per literas publicas requiritur vt remittatur:vt in autentica vt nulli iudi.§.ſi vero quis comprehenſorum.literę autem regis in hoc caſu non ſunt publicę ſed priuatę:nec in hoc caſu ipſe eſt iudex, ſed pars. Et ideo ad eum remiſsio fieri nõ debet:quia abolita eſt pro iniqua ſententia,vt quis detur ſuis creditoribus lacerandus:de qua ſcribit
3 glo.C.qui bo.cede.poſſ.l.j. † Et ſpecialiſsimum eſt in romano pontifice & imperatore,qui de cauſis ad eccleſiam vel imperiũ pertinentibus cognoſcunt: vt.ff.de his quę in teſta.delen.l.proxi. & alijs cognoſcendas committunt:vt.C. ſi aduer. fiſcum.l.ij. & vbi cauſę fiſcales.l.ad fiſcum.imò ſecundum do. Innocen.in eis honeſtum eſt ꝙ eligant arbitros.argu.xj. q.j.ſi clericus.&.iij.q. v.quia ſuſpecti.& no.plenè per Inno.extra de verbo.ſig.c.ex parte. Ergo aliud in rege:quia ſimile priuilegium &c.vt.ff. ad municip.l.ſimile.&.ff. de poſtulan.l.j.§.de quo.& de tutel.l. tutor.§. tutores.& poteſt colligi not.per Inno.extrà de fide inſtru.capitulo cum.p.tabellio.¶ † Secundò remiſsio locum non habet,
4 niſi coram iudice remittente aliqualiter conſtet de crimine,nõ per ſolum dictum petentis remiſsionem.argumento.ff.de pub. & vec.l.interdum.in ſecundo reſponſo.ibi & aut vxorem corruppiſſe.&c.ſed hic nullo modo conſtant, imò nec aliqua precedit infamia,niſi ortum habuerit à ſubditis remiſsionem petentis, ergo &c. ¶ Tertiò remiſsio vt cognoſcatur non fit de maiori tribunali ad minus,ſed econtra:vt in autentica de app.& intra quę tempora circa prin.&.ff.quib. ex cau.in poſ.ea.l.ad cognitionẽ. &de appella.l.ad principem.ſed conſtat ꝙ romana curia maior eſt omnium curiarum mundi ergo &c. ¶ †Quartò conſuetudo vrbis romę lex eſt:vt inſti.de fatiſd.§.vlt.&.ff. de leg. & ſenatuſcon.l. de quibus.conſuetudo autem ſemper fuit in curia romana,vt nunquam remittat, licet iſte caſus ſæpe & ſæpe acciderit. Seruare ergo eam pro lege debet dominus Mareſcallus, cui maiorum ſuorum exempla præiudicant:vt.C. de coarta.l. ſi cortalis.lib.xij.

De teſtamen.& de verbo.ſigni.Extraor.C.de impu.& aliis ſub.

CONSILIVM CXXV.

1 *Pater quando ſubſtituit filijs ſuis impuberibus per verbum commune,ſcilicet ſubſtituo.ſi deceſſerit ſine hærede ex corpore ſuo procreato, & adjcit quòd in illo caſu ſubſtitutum ſibi hæredem inſtituit:tunc ſi filij decedunt infra pubertatem ſubſtitutio eſt directa, & excluditur mater propter verbum inſtituo,quod eſt directum.& nu.ſeq.*

3 *Et de verbis obliquis,& directis.& nu.4.*

1 ¶ † In propoſito themate, videlicet an ſubſtitutione hoc modo facta. Et eiſdem filijs méis & hæredibus ſubſtituo ſtephanum fratrem meum ſi ipſe vel ipſa decederent ſine hęrede ex proprio corpore & legitimo matrimonio procreato. Et in illo caſu, dictum fratrem meum vniuerſalem hæredem mihi ſubſtituo &c. ¶ Videtur poſſe dici, quòd ipſis filijs in pupillari ætate defunctis.Stephanus ad omnia bona ipſorum pupillorum abſq, deductione aliqua per matrem facienda,quæ eſt in medio,debeat admitti.Cùm enim in ſubſtitutione prædicta poſitum ſit verbum cõmune habens ſe ad obliquam & directam ſubſtitutionem. ſcilicet ſubſtituo:vt.C.de inſti.& ſubſt.l.generaliter.§. cùm autem. & no.in.l.precibus in fi.gl.ſecus dicerem &c. vt demum in eadem teſtatoris diſpoſitione circa idem ſequatur verbum directũ ſcilicet inſtituo videatur,quòd dicta ſubſtitutio cenſenda ſit potius directa,quam obliqua.ar.C.de hære.inſti.l.fi. & extrà de teſta.c.ſi pater.lib.vj.Quę quidem decretalis videtur eſſe caſus præſentis quæſtionis:nedum quia vt prædixi, teſtator in eadem diſpoſitione circa idem ſubijciendo verbum directum videtur ſatis animum ſuum declaraſſe in quo intellectu accipi debeat præcedens,equiuoce ſiue commune verbum:pro quo eſt ar.ff.de le-
2 ga.iij.l.pater.§.filiam.&.C.de fideicom.l.ſi frater.† Nec ob.ſi dicatur quòd potius cenſeri debet dicta ſubſtitutio fideicom,ſiue obliqua:vt omni tempore valeat.ar.ff.de reb.du.l. quoties.& de reg.iu.l.quoties.quam directa,quæ tantùm infra pupillarẽ ætatem valeret:vt.ff.de vulg.& pup.ſubſti.l,verbum.&.l. in pupillari.quòd etiam ſentire videtur gl.in præalleg.l.precibus circa medium gl.prædictæ rationem dicti ſui ſubijciens quam prædixi. Et quia ſi non valet vt directa poſt pubertatem:ergo nec in an-

tea. Item quia vna est sed nō directa: ergo fideicommissaria pro toto tempore &c. nam dico ꝙ hæ rationes non procedunt. est enim notāda differentia inter verba obliqua: vt volo, rogito, mādo & similia: vt. C. de leg. l. ij. & inst. de fideic. hære. & verba directa: vt esto vel sis hæres & similia. & verba cōmunia: vt est verbum substituo. Et posset poni exemplum de verbo communi per id quod habetur in. d. c. si pater. extrà de testamen. li. vj. vide licet talis moriatur tali. Nam si quidem per verba obliqua sit facta substitutio semper est fideicommissaria. & pro hoc. ff. ad trebel. l. nam quod. §. fi. & l. cogi. & l. ex facto. in princip. de vulg. &
3 pup. subst. l. cohæredi. §. cùm filiæ. † Nec talis substitutio à pagano facta vllo modo trahi potest ad directam. ar. ff. de fideicom. lib. l. anthoninus & ita etiā no. in gl prædicta. Si verò substitutio verbis directis sit concepta, tunc videtur standum esse prælleg. legi. l. verbis ciuilibus. ff. de vul. & pup. substi. vt directa nō obliquetur, nisi fortè ex priuilegio testantis vt. C. de vulg. & pu. substi. l. centurio. vel fauore libertatis: vt. ff. de fideicom. lib. l. generaliter. §. si quis seruo. & l. thais. in prin. in quibus casibus posset intelligi dictum. c. si pater. ver. quanquā &c. Sed si per verbū commune sit facta substitutio, tunc videtur quòd vsq; ad pubertatem sit directa, & post efficitur fideicommissaria: vt sic eo tempore quo potest sit directa, & quando nō potest sit fideicom. & hoc modo semper valebit. nec enim absurdum est aut insolitū, ꝙ diuersis temporibus eadem dispositio, diuersos importet effectus seu diuersimodè accipiatur, aut ꝙ sub vna verborum conceptione diuersæ substitutiones comprehendantur. ar. ff. de hære. insti. l. iij. §. fi. & in sæpe alle. l. precibus. &. ff. de arbi. Celsus. de acqui. hære. l. illud. Et patet manifestè in compendiosa substitutione, sicut etiam aliàs videmus ꝙ verbum à testatore prolatum vno tempore, vnam significationem retinet, & post modum aliam assumit: vt. ff. de condi. & demon. l. pater seueri nam. § con-
4 ditionum verba. † Et quòd verbum prædictum substituo, directam fideicommissariam posit importare optimè facit. l. ff. ad Treb. Sceuola. sic etiam videtur intelligere gl. in. d. l. precibus. sę pius alle. licet voluerit notare differētiam, inter substitutionem quæ verbo communi fit temporibus pupillaris ætatis & pubertatis expressis: quasi tunc duæ sint substitutiones, & substitutionem quæ eodem verbo fit temporibus prædictis non specificatis, tamen quantum ad effectum inter prædicta, nulla differentia videatur nec vllo iure comprobetur: imò satis dici potest ꝙ in verbis substitutionis in themate propositis, duo tempora sub compendio complectuntur. Et pro hoc. l. superius alle. & ar. ff. quib. mo. vsusfruc. amit. l. sicut in prin. ¶ Ex præmissis itaq; videtur concludi, ꝙ cùm verba in substitutione prædicta posita, etiam ex sui natura ad directam substitutionem possunt trahi, & in dubio interpretatio facienda est: vt substitutio sit potius directa, quam obliqua, ac mens testatoris nō repugnet: sed potius cō firmet exclusa matre substitutus in omnibus bonis sit admittendus. ad quod facit. ff. de leg. j. l. ab omnibus. in prin.

De procuratoribus. de confessis. & de condi. appo. & de verbo.

CONSILIVM CXXVI.

1 *Confessio procuratoris non nocet domino. & plu. nu. seq.*
6 *Et de relatiuo quis vel qui,*

1 NAtura. † cuiusq; mandati est comprehendere nō expressa, sed expressis cōnexa: vt. ff. de admi. tut. l. ita autem. §. si tutor. & l. tres tutores, circa medium. ibi, nisi si quæ talia sunt quæ vel consummationem cœptorum desiderant, vel ita coniuncta sunt, vt superari non debeerint. & ff. de nego. gest. eum actū. Et hæc annexitas interdum est ex parte ante interdū ex parte post. & de vtrisq; superest idem iudicium: vt licet in mandato expressa nō sint, semper tamen cōnexa intelligantur. De primis habetur. ff. de iurisd. om. iud. l. ij. de procu. l. ad rem. & l. ad legatū. communia prædiorū. l. refectionis. & de iti. actuq; priua. l. veteres. De secundis habetur. ff. de procur. l. qui procuratores dat. & de serui. rusti. prędio. l. iij. §. vlti. Et ideo qui talia agit dicitur iuxta mandatū agere, & est idem, ac si intra fines mandati ageret: vt. ff. iu. fol. l. iam tamē. §. in hoc. Et ideo habens mandatū ad eligendum potest postulare: quia est ei proximum: vt extra de elec. c. in causis. & de renun. c. post translationem. Sed iste actus confessionū est coniunctus & connexus ei ꝙ in mandato includitur: vt pōte præambulum ad expeditionem mandati: vt. ff. cōmu. diui. l. arbor. §. de vestibulo. ergo necesse est dicere sub mandato includi, & sic per procu
2 ratorē est tale posse expediri. ¶ † Secūdò quia quādo sunt duo talia, quorum vnū de necessitate, alterum vt sui præambulum præsupponit statim: vna posito & alterū positum intelligitur: vt ff. de acqui. hære. l. illud. & l. nec. §. vlt. Sed expeditio mādati quā tum ad id de quo quæritur sequi non poterat, nisi cōstaret eum citatum ab homine, &c. ergo illud constare tanquā necessarium præambulum non dicitur à mandato extraneum. sed in eo quadam iurisdictione inclusum, quasi incidens in expeditione mādati: sicut cognitio status cū incidit in aliam causam, expeditur per iudicem pedaneum, qui aliàs de cā status cognitionem non habet: vt. C. de iudi. l. quoties. de ordi. iudi. l. j. & arbiter & de legatus de causa restitutionis cognoscit, cùm in notionem suam incidit: vt. C. vbi & apud quos in integ. resti. pe. l. vlti. extrà de in integ. resti. c. causa. & ibi not. Et procurator petit resti. in integ. cùm incidit in causam absq; speciali mandato: vt in prælleg. c. causa. cùm tamen aliàs requiratur speciale mandatum: vt. ff. de mino. l. si illud. §. si talis. Et iudex cognoscit, an sua sit iurisdictio vt. ff. de iudi. l. si quis ex aliena. & si quis in ius vo. non ierit. l. ij. Et præses prouinciæ in qua quis vocatur ad minus cognoscit, an vocatus incola sit in eadem prouincia in qua vocatur: vt. ff. ad muni. l. de iure. in prin. Et hæc omnia cōtingunt, quia quæ incumbunt aliter expediri non possunt: & quia talia incidentia nō sunt omnino extranea, ab his in quæ necessario incidunt: sed ex illis oriuntur, & eis coniuncta sunt: vt. C. de temp. & repa. ap. l. per hanc. & ff. de fun. instru. & instru. leg. l cùm delanionis. §. asi nam. in ver. ꝙ si enim ibi deinceps in infinitum proximus, qui busq; proxima capitula præcedunt, &c. Et sunt verba Ber. super prælleg. c. causa extrà de in integ. resti. sed hæc omnia occurrūt in proposito. ergo &c. Nec est extraneum arguere à iurisdictione iudicis ad mandatum procuratoris: sic enim æquiparat Compo. extrà de resti. c. pastoralis. dum quærit an acta per iudicem
3 cuius est reuocata iurisdictio teneant. ¶ † Tertiò cōfessioni ministratoris statur per quā detegitur rem eius alienationi subesse, cū aliàs ex sui natura & iure cōmuni non subsit: vt si tutor cō fiteatur rem debitā à patre pupilli. & tūc alienare poterit sine decreto: vt probatur ex coniunctione legum. ff. de reb. eo. qui sub. tu. vel cu. sunt. l. magis puto. §. si pupil. & de admi. tu. l quoties. §. sicut aūt. Sic dico ꝙ confessioni procuratoris statur qui quā detegit rem intra fines mandati esse. Et per cōsequens subesse eius alienatiōi per deductionē in iudiciū: vt. ff. de iure deli. l. ait ptor. Sic & scriptus hęres datus tutor adeūdo semetipsum tutorē facit vel tute. suæ viam aperit: vt. ff. de test. tu. l. tutores nō ab hærede.
4 ¶ † Quartò intelligentia dictorū ex causis est assumēda dicendi. ff. de leg. iij. l. cū filio. & extrà de ver. sig. c. intelligentia. Aduertamus igitur cām, quare cōstituens talē procuratorē constituit: & certè vt vitaret pœnā cōtumaciæ. ar. ff. de neg. gest. l. j. Et sic videtur eū constituisse talē, ꝙ per huius cōstitutionē nō fiat deterior cōditio actorū: vt. ff. ex quibus cau. in pos. ea. l. ij. §. defendi. Et per hoc videtur cōstituisse eum ad recipiendū probationes, quibus probetur eū citatum ab homine vel à iure: aliàs nō videretur sufficienter defendi, eò ꝙ actorem cōpelleret ad duo iudicia qui deberet posse per vnū: vt ar. ff. de mino. xxv annis. cui fideicōmissum. Sed sic est videlicet ꝙ persona erat habilis super hoc probationē recipere, puta p probationē citationis, & in hāc partē in iudicio faciebat quod per tres personas requiritur: vt. C. de asser. tol. vlt. in fi. ergo impunibile. arg. in autenti. de his qui in gre. ad appel. §. penul. & no. super. l. ij. C. de iura. calun. & si punibile. ergo &c. Præterea si datus est ad dissolutionem huius dubietatis, scilicet an constituens sit citatus ab homine vel à iure quòd nemo sani capitis potest negare: vnde in eius faciem posset produci citatio, ergo datus est ad interrogationes & respon-

siones

siones,quæ possunt in huiusmodi ambiguitatis dissolutione con
tingere,vt.ff.de procura.lege non solum.in principi.si sic habe-
mus propositum,scilicet,quòd eius defensioni standum.est.
1 ¶† Quintò approbatio fimat iudicium:vt.ff.de procura.lege li
cet.etiam tacita:vt.ff.rem ra. ha. l.iij.§.falsus. Sed hoc est secuta
illa tacita per hoc quod non contradixit cum contradicendi po
testatem haberet:vt.ff.de adop.l.in adop.ff.ad mace.l.filius,furti
aduer.nau.cau.stab.l.j §.vltimo.de re iudica. l. sæpe.& nota.in.l.
gaius. de pignor. action. Item quia taciturnitas non stetit in
finibus taciturnitatis, sed habuit aliquid quòd est indicatiuum
consensus,sicut soluere aduocatis procuratoribus &c.ar.ff.de in
of.test.l.vlt.ad macedo.l.sed iuliauus.§.pe.in fi .C.de condictio.
inde.l.debitum.in.ij.respõso.ff.de eui.l.quidam ex parte.ff. de tu
te.l.si filius.rem ra.ha.l.paulus.&.ff.de diuor.& repu.l.vlti . cũ si.
ergo & si procuratorium non esset sufficiens indicium,tamẽ cõ-
6 ualuisset per ratihabitionem saltem tacitã,vt est dictum.¶ † In
contrarium relatiuum quẽ & quod adiectum incerto corpori fa
cit conditionem:vt.ff.de aur.& ar.leg.l.quintus.& de leg.iij.l. ea
tamen adiectio.& de leg.j.l.sicut. §.j.& ibi no.ergo cùm dicitur
ad omnes causas in quibus constiterit &c.hæc verba vim condi-
tionis habent.id est si constiterit.Sed omne quod pendet ex con
ditione de necessitate præsupponit impletionem conditionis:vt
ff.de condi.& demon.l.qui hæredi.§.vlt.sed hoc mãdatum ex cõ
ditione pendet,vt dictum est.ergo necesse est prius conditionem
extare,quá mandatarius ad implectionem mandati accedat : sed
si in casu propositọ procuratoris confessio valeret ex virtute mã
dati iam mandatum haberet effectum,& deduceretur in actum
ante conditionem impletam:sed hoc est inconueniens & falsum
7 ergo & primum.¶ † Secundò qui innititur iuri in se ab altero
procedenti,illius iuris ampliandi potestatem non habet:vt.ff.de
leg.ij.l.cũ ita legatum.§.j.& de leg.iij.l.nomen debitoris.§. j . sed
procurator est huiusmodi:quia innitit mandato,& domino pro
cedenti,ergo in eius potestate non est,quid in mãdato claudatur,
sed hoc esset si eius confessioni staretur:vt arg.ff.de reb.eorum,q
sub tu.vel cura.sunt.l.magis puto.§.si pupillus de transact.l.cùm
hi.iij.§.si cùm lis.&.ff.de tu.& cur.da.ab his.l.scire oportet.§.j. &
de iura.calum.l.ij.§.hoc etiam.& probatur bene hoc ar.ff.si quis
in frau.pac.l.j.§.vtrum autem.in ver.quid si in lite.& in frau.cred.
8 l.iij.in prin.¶† Tertiò cõditiones expressæ plus suspendunt,quã
tacitæ.id.est quæ sui natura insunt,etiam nõ appositæ:vt.ff.de cõ
di.& demon.l.conditiones extrinsecus.& no.ff.de pact.l.itẽ quia
conuentiones.circa prin.sed administrator cuius potestas ex ta-
cita conditione pendet,tacitam conditionem non implet,vt ad-
ministrationi suæ viam aperiat:sed datur alius ad implẽdum: vt
ff.de testa.tu.l.si hæreditas.& no.in.eo.titu.l.si nemo.ergo multò
fortius expressum non implebit,sed per illa verba in quibus con
stiterit &c.expressa conditio videtur adiecta: vt ostensum est in
prima ratione ergo eius implendi potestas procuratori non cõ-
9 petit,sed iuris impletio ab altero expectatur.¶ † Quartò quo-
ties mandatum certum est,à forma recedi non debet:vt textuali
ter legitur.ff.mandati super eo.&.l.diligentes.sed forma manda
ti non habet ad confitendum ergo & confiteri non poterit,cùm
nec de ipso cogitasse videt de quo siue cui loquebatur:vt ar.ff.de
sena.l.ij. Et si dicatur,quòd licet hoc in mandato non sit, est ta-
men mandato proximum.Dico quòd proxima non sunt eadẽ
cum his quæ propriæ sunt,& in eandem obligationem vel actio
nem non veniunt:vt.ff.de furt.l.inficiando.in principio.& man
datum super vno,ad aliud tale non extenditur.Vnde iussus adire
non habet potestatem bono.possess.petendi.vt.ff.de acquiren. hæ
reditate.l.si quis mihi bona.§.iussum.in ver.sed quid si mandauit
10 secundum intellectum glo.† Quintò ista duo,confessio & sentẽ
tia æquiparantur:vt.ff.de re iudic.l. post rem iudicatam, sed
sententia qua pronunciatur eum qui non est procurator esse
procuratorem,non præiudicat domino.argumentum.ff. de te-
sta.tuto.l.iure nostro.in.ij.respon.&.ff.de collu.detegen.l. cum
non iusto.& nota.per compo.extrà de rescript.capitul.ex lite-
ris.si non obesset domino sententia.ergo nec confessio,à parita
te actuum arguendo:vt arguit lex.ff.solu.matri.si socer. in secun
do responso.cum multis si.Hæc dicta sunt disputationis gratia.
decidat sanctitas vestra quæ omnia habet in scrinio pectoris sui
quid sit iuris.

De iureiurando & de testamentis.

CONSILIVM CXXVII.

1 *Testator promittens & iurans aliud non facere testamentum potest illud
mutare,si testator filios & filias pro virili hæredes in testamento insti
tueret.*

1
Iso †instrumento pacti initi & stipulatio
ne vallati per.B.de sancto felicio cũ.R.
&.B.notario recipiente,nomine & vice.G.fu
turæ vxoris dicti.R.& intellecta.q̃.qua quæ
ritur,an dictus.B.possit cõtra formam dicti
pacti iurati testariita quòd testamẽtũ teneat.
Breuiter videtur de iure ciuili dictum ꝙ testamentum cõtra for
mam dicti pacti factum valebit:quia pactũ ipsum tãquàm con-
tra bonos mores initum non tenuit:quia siue excipiatur negati-
uè,vtqs non succedat,siue affirmatiue vt succedat,iura cẽsent ta-
le pactum non tenere,& de primo probatur.C.de col.l.pactum.
de inof.test.l.si quando.§.j.ff.de suis & legi.hær.l.vlti.de secundo
probatur.C.de pact.l.pactum quòd dotali.& de transla.l.cũ do
nationis.de pact.conuen.tam super dote.l.hæreditas.de inuti. stipu.
ex eo.ff.de ver.ob.l.stipulatio hoc modo.Si sic constat iura-
mentum non validasse pactum:vt.C.de leg.& consti.l. non du-
bium.ff.de pact.l.iuregen.§.& generaliter.& de leg.j.l.si quis in-
quilinos.§.vlti.&.C.de nup.auf.quòd eis.& no.in.d.l .pactum ꝙ
dotali.C.de pact.nec renũciatio in instrumento contenta ad hoc
aliquid operatur:vt.C.de pa.do.l.conuenire.& argu.ff.pro soc.l.
cum duobus.§.idem respondit societatem.Et certi & determina
ti sunt mo.quibus quis fit velest intestabilis qui habẽtur,inst.qui.
non est permis.fa.testamentum per totum.sed ille non est de il-
2 lis.ergo &c.ar.l.patre.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.† Præterea
qua ratione pactum alicui factum de non vendendo rẽ suam al-
teri etiam si esset iuramento firmatum,non posset impedire ven
ditionẽ & dominij translationem:vt.ff.de pact.l.nemo.&.C. de
condi.ob causam datorum.l.ea.& ibi no.ergo multofortius im-
pedire non potuit soliditatẽ condendi testamenti,si id fieri con-
tingat.arg.ff.cõmunia prædi.l.vlt.& de hære.inst.l.illa institutio.
iuramentum enim in spiritualibus interpositum impedit effectũ
eius quod fit contra illud sicut dicimus non tenere receptionem
canonici contra numerum iuratum:sed in tẽporibus secus:vt ex
trà de præben.c.dilecto.& ibi no.per Inn.& hanc.q.tetigit glo.
xiij.q.ij.vltima voluntas.Canonistæ verò dicunt de æquitate ta
le pactum propter iuramentũ seruandum.arg.extrà de iureiu .c.
cùm contingat.& extra eo.tit.licet lib.vj.& de pact.c.quãuis. &
arg eo.quæ no.Arch.in.c.j.de sepul.li.vj.in gl.no.verba.Et ex his
multi canonistæ dicerent testamentum non tenere sic no.Specu.
in ti.de instru.edit.§.compendiosè.in ver.si quis iurauerit non cõ
trauenire.& etiam potest colligi per scripta & per Hosti.in sum
ma de sepul.§.an licitum.in ver.quid si quis eligat.† Sed salua eo-
rum reuerentia,quidquid de iuribus pacti loquantur nõ possunt
dicere testamẽtum nõ tenere:vt ex superioribus clare patet: quia
non reperitur iure quod periurus simpliciter sit intestabilis, ni-
si fortè quis dicere vellet ꝙ veniens cõtra pactũ iuratum sit infa
mis:vt.C.de transla.l.si quis maior.& no.ff.de his qui notã . infa.
l.lucius.vt per hoc non possit esse testis in testamento,nec per cõ
sequens testari:vt.ff.de test.l.is cui.&.l.cum.l.Vnde breuiter ca-
nonistæ tenerẽt testamẽtũ nõ tenere,legistæ verò dicerẽt ꝙ sic,vñ
consiliũ meũ esset ꝙ is de quo quęritur cõderet testamẽtũ in quo
filios & filias oẽs pro virili hæredes institueret.Et hæc dispositio
esset conformis pacto iuramento & iuri communi.& omnẽ aliã
reputo,periculo non carere.

De iud.de elec.& de maio.& obed.

CONSILIVM CXXVIII.

1 *Conuentus hospitalis hierosolymitani ex causa potest deponere magistrum
suum maximè si confederationem faciat cum inimicis fidei*

Consilium CXXVIII.

Christianæ,& potest alium eligere:quia maior est conuetus ipso magistro.& numero sequen.

Voniam ad inuestigatio nem efficaciæ cuiuslibet actus ex ordine,prius est de facientis potestate perquirẽdum:vt.ff. de confir.tu.l.naturali.§.si quæratur:de test.l.si quę ramus.Primò videndum est de potestate conuentus sancti Io.hierosolymitani respectu magistri an scilicet cę teris legitimè actis,tam ex ordine, quàm ex causa potuerit conuentus deponere magistrum.Verum quia qui veritatem causarũ conijciunt non facillè ad culpam veniunt si veritatem facti examinent.in auf.vt defuncti seu funera.in princi. colla.v.& ex diuersitate factorum separatio iuris inducitur,vt.C.si vnus ex pluri.app.l.j.Aliqua quæ facti sunt partim ex regula partim ex antiquis obseruantijs ordinis & sedis etiam apostolicæ,patientia & appellatione communi descendentia permittunt:vt eis tanquàm ex fundamanto veri facti sufficientius & clarius argui possit ad propositam.q.& illa quidem sunt hæc.¶ In primis quidem in regula hospitalariorũ continetur,quòd conuentus de omnibus causis pertinentibus ad res vel ad personas,possit reddere verum iudicium in suis capitulis vel congregationibus eorum.Item quòd statutis & cõsuetudinibus eorũ cõprehenditur,ꝙ magister debet iurare seruare statuta,& consuetudines,& regulam conuentus.Item ꝙ deliberata & ordinata per conuentum inuiolabiliter obseruabit.Item in pluribus capitulis conuentus taxauit potestatem magistri circa familiam & expensas,ita quòd nõ erat sibilicitum excedere illam taxationem,nisi de voluntate conuentus ita quòd conuentus potest augere & diminuere potestatem siue officium magistri,prout sibi videtur expedire.Item cauetur in eisdem,quòd si magister faciat aliquod præceptũ cõtra ius & nõ velit reuocare cõuentus,potest illud reuocare & corrigere. Item conuentus ex consuetndine potest delinquentes punire & pœnã iuxta qualitatem delicti imponere.Item si aliquis frater cõqueratur de magistro,cõuentus faciat ius inter magistrum & cõquerẽtem de eo.Item ꝙ magister nõ põt recedere à cõuẽtu sine licẽtia ipsius petita & obtenta.Itẽ cõtingit in quibusdã magistris ipsius domus,quòd cũ essent absentes absque licentia conuentus citabãtur per conuentum,ꝙ infra certum tempus eis præfixũ deberent reuerti vna cũ cõminatione tali,ꝙ nisi reuerterentur,ipse conuẽtus ad electionem alterius magistri procederet. Et ad depositionem seu priuationem eorum,quidam magistri dubitãtes de statu suo obediebant mandatis conuentus.Item accidit in dicta domo,quod quidam magister,cũ dubitaret de priuatione sui propter quædam quæ cõmisserat,renũciauit officio suo in manibus conuentus,qua resignatione facta & recepta conuentus eligit alium in magistrũ,cuius electio fuit reputata legitima.Item quidquid indistinctè facit conuentus vel maior pars illud debet obseruari per omnes,ac etiam per mastigrum.Item quòd magister non habet plus de prerogatiua,quàm vnus alter frater:nec in capitulo nec in mensa,quantum ad vocem Item quòd solus conuentus ordinat & disponit de negotijs domus sub nomine conuentus,& habet iurisdictionem in magistrum sicut in quemlibtt alium fratrem.Item ꝙ magister seruare debet statuta & ordinamenta conuentus.Item quòd magister vt in pluribus vocatur custos & seruus pauperum.Itẽ quòd sola electione facta de magistro per conuentum,ipse magister consequatur administrationẽ & suæ electionis confirmationẽ absque alterius authoritate. Itẽ ea quæ in ordine committuntur per aliquem officialem factum autoritate conuentus,puniuntur & reparantur.Item in deliberatione habenda super quibuscunque negocijs domus quibus prudens frater ad hoc vocatus dicit quod sibi videtur ac etiam magister:& tunc conuentus deliberat,& secũdũ illa cõsilia ordinat & disponit prout sibi videtur expediẽs,quæ ordinatio etiã per magistrũ obseruari debet:imò etiam inuito magistro,& contradicẽte,maior pars conuentus põt ordinare & disponere, & magister tenebitur illud obseruare.Itẽ si magister vel aliquis balliuus faceret clamorẽ,vel velit accusare aliquẽ fratrẽ venit ad conuentũ & cõuentus faciet sicut videbitur sibi expedire.Itẽ si tractet ꝙ aliqs frater fiat miles,magister hoc nõ facere potest absque licentia cõuentus,vel saltem maioris partis ipsius.Item in pluribus capitulis generalibus conuentus ordinauit disposuit circa officium magistri & circa suã familiã.Item si magister vel aliquis ballinus in officio præcipiet alicui fratri quod sibi non videatur faciẽdũ.Et ille frater petat super hoc verum iudiciũ cõuentus,ille frater nõ tenebitur sibi obedire:imò spectabit iudicium cõuentus & illud obseruabit.Item cùm solus magister bullaret literas quæ mittebantur, conuentus istud reuocauit quòd etiam de bulla con-
2 uentus bullarentur.† Ex prædictis itaque manifestè ostenditur & probatur quòd conuentus habet potestatem deponendi magistrum.& primò sic in regula eorum continetur ꝙ conuentus de omnibus causis pertinẽtibus & c.quæ verba latè patent,& iudiciũ cõprehendunt, aptũ tamen personis talibus.ff.de sta.homi.l.j.de var.& extraordi.cogni.l.cognitionum. & quia nulla fit personarum distinctio,sub tali effuso sermone magni & parui ac etiam ipse magister comprehenduntur.instit. de iure natu.§.plebiscitum.ff.de his qui notã.infa.l.ij.in prin. vbi appellatiõe exercitus continetur dux & omnis ille qui præest.ff.de ver. sig.l.famili.ff. de test.tut.l.tutor incertus.§.j. C.de digni.l.ius senatorũ.li.xii.ex
3 trà de ver.si.c.cũ clerici.† Cesset ergo distinctio hominis vbi nõ est distinctio legis:vt.ff.de le.præ.cõtrata.bo.po.l.j.§. & generali. & de off.præsi.l.iii.& confirmatur bene hoc argumen.extrà de simo.c.vl.quod etiã confirmatur sic.Quia ex quo conuentus potest reddere iudiciũ de omni re & persona,& quicquid est in magistro vt magister est res:vt puta magisterium vel persona:vt puta titius: ergo conuentus separationem talis vel à tali persona
4 poterit facere.† Sicut dicimus quòd actio mixta non facit membrũ distinctum per se,sed realis quando cõpetit pro rebus,& personalis quando contra personam:vt no.insti.de ac.§.i.in gl.§ quædam.ar.C.de accu.l.qui de crimine.de repu.hær.l.vl.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.patre furioso.circa fi.Et si dicatur ergo inferior priuabit superiorem.Respondeo non est verũ:quia totus cõuentus penes quem est potestas totius ordinis,superior est magistro:sicut apparet ex multis actibus superius descriptis,de quibus infra dicetur.Vnde interdum capitulum iudicat de decano, & eum corrigit,& punit:quia iurisdictio ex tali casu est penes capitulum,ꝙ est maius quolibet de capitulo etiam maiore quolibet singulari:vt extrà de off.ordi.c.irrefragabili. §.excelsus.& ibi de hoc per Inn.&.gl.& expresse per Inno,extrà de præben,c.cũ non ignores.Sic videmus expresse ꝙ pares curię iudicant de causa domini:quia quantum ad hoc superiores sunt sui: vt in colla. x.causa feudi apud pares curiæ.c.j.& de lege conradi. circa prin.
5 de prohi.feu.alie.per Fede.§.præterea.¶ † Circa quod etiã attendẽdũ est,quòd quidquid habet magister in ordine,nõ habet per viam translatæ potestatis in ipsum,& ablatæ à conuentu,sed per viam nudi ministerij & simplicis commissionis,iure penes conuentũ remanente vt statim patebit,& etiam ex origine & initijs dictæ religionis apparet prout Ricardus de sancto victo.in quo dã libello nobis declarauit.Sic etiam aliàs aliquando causa est penes vnum,& exercitiũ penes alium.vt extrà de off.ordinarij.c.inter cætera.& ius vtendi & fruendi,ꝙ est vsus fructus penes vnum & vtendi commoditas penes alium.ff.de iur.do.l si vsufr.& soluto matrimonio.l.vsufructu sic aliquando iurisdictio & potestas, est penes vnum,& exercitium penes alium:vt. ff.de off.eius cui manda.est iurisdictio.l.prima.circa finem de iurisdict. om. iudi.l.solet.& nota,extrà de deci.quamuis. Et sic constat eum posse reuocari per conuentum.extrà de statu mo.capitul.secundo.& capitu.cùm ad monasterium.§.tales.de confirma. vti. vel
6 inuti capitul.porrecta.† Quod autem nudum ministerium sibi videatur esse concessum apparet:quia sine alicuius superioris confirmatione vel aliquo quod confirmationis loco habetur administrat,quod non posset si verum titulum haberet: quia talẽ administrationẽ intitulatã qualiscũq; sit persona ecclesiastica nõ adipiscitur,etiam si sit simplex canonicus sine cõfirmatiõe vel aliquo quod habeatur loco cõfirmationis:vt expresse notauit Inno.Host Barto.& Compo.extrà de elect.c.transmissam circa prin.&.c.vl.in glo.quæ cadit super verbo administrat.& plenè tra

nè traditur extrà de præben.c.eum qui §.insuper lib.vj. & ibi no.
7 Archi.† Nec propter hoc potest dici,quòd habent hoc consuetudine.scilicet quòd sine confirmatione administret & cẽseatur habere titulum,quasi consuetudo det titulum,sicut dat iurisdictionem.C.de eman.li.l.j.quia talis consuetudo est de iure reprobata:vt extrà de consue.c.cùm venerabilis.& no.Inn.in.d.c.trãsmissam.Et si aliquid ordines hoc habeant q̃ sine confirmatiõe hoc possunt,non est ex consuetudine sed ex priuilegio sedis apostolicæ:vt no.Compo.extrà de consue.cùm venerabilis.Non ergo cõsuetudo fuit ratio quare magister administrat sine confirmatione:quia cùm sit reprobata de iure,non est verisimile quod ecclesia romana eam toleraſſet tanto tempore sed fuit ratio: quia habet nudam administrationem non intitulatam,quæ potest per illum reuocari,qui concessit per iura.s̃.alleg.& præsertim ex causa & nolente & consentiente magistro:vt fuit in casu nostro .nã cùm frater Falco magister quondam pluries fuisset requisitus à conuẽtu q̃ ad cõuentum rediret & cum cõminatione,quod aliàs ad alterius magistri electionem procederet respondit præsentibus procuratoribus:conuentus sponte quòd nolebat esse magister eorum & facerent magistrum quem vellent.quæ verba exquo administrationem habent ex sola electione conuentus,nec dependet ex alio operantur de iure plenam renunciationem. nã iuri mihi acquisito per electionem solã,possum renũciare absq; superioris autoritate:vt no.extrà de ele.c.cũ inter canonicos . in gl.sed in veritate &c.& de transla.præla.c.inter corporalia.ibi si
8 cut autem &c.† Et quòd habeat nudum ministerium,etiam de notat nomen custodis quo se appellat, & sic per sedem apostolicam nuncupatur custos pauperum:vt probatur expressè.ff.de insti.l.sed & si pupillus.§.sed si alias.ibi cum hic magister custodis sit loco &c.& si dicatur imò vocat magister,dico quòd hoc etiam sonat nudum ministerium,& quãdam maiorem iniunctã solicitudinem in agendis:vt.ff.de ver.sig.l.quibus præcipua.arg. quia ex ipso nomine colligimus,quid eius importat officium:vt C.de offi.præfec.vr.l.j.ff.de of.quæsto.l.j.ff.de adul.l.inter liberos.§.j.item arg.quia custos in iure sumitur,pro eo qui nudum habet ministerium:non autem aliquam dignitatem:vt no. extrà de offi.custo.c.j.& ex his sequitur conclusio manifesta, vt cũ ex solo cõuentu & à nullo alio ei cura & officium huiusmodi iniũgatur,inde eis fiat curæ priuatio:vt in auf.de defen.ciui.§.nõ habente.colla.iij.Sic & magistratus antiqui à populo creabantur, & in manu populi sicut superioris renunciabant.ff.de ori.iu.l.ij. §.sed cùm placuisset.quòd non posset fieri nisi populus fuisset superior:vt no.ff.de offic.præsi.l.legatus.extrà de renun.c.admonet.& iterum legitur populum romanum ante translatam potestatem in principem exegisse.id est expulisse reges quos sibi creauerant,nec reperitur fuisse reprobatum iure.in.d.l.ij.de orig.iur. §.exactis demum regibus.Et si dicatur ergo erit dare collegium sine superiori,& sine capite respondetur q̃ nõ est de esse collegij habere prelatum nec hoc dicitur.ff.quòd cuiusque vni . not.l.ij. vbi ponuntur essentialia vniuersitatis.& hec fuit opi.Inn.in.c.cũ non ignores.de præbend. Et potest colligi ex notatis per eum extrà de iure pa.c.postulasti.& de exce.prę.c.dilecta.sed talia collegia cessante exemptione,habent ordinarium pro capite,exempti vero papam. ¶ †
9 Secũdò sic arguitur nullus inferior superiori legem imponit:quia non habet imperium par in parem:multòminus minor in maiorem.ff.ad Treb.l.ille à quo.§. tempestiuum.de arbi.l.nam & magistratus.extrà de maio.& obe.c. cum inferior.& Esaiæ.x.scribitur.Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea,aut exaltabitur contra eum qui trahit eã, & leguntur hæc.xxj.dist.c.inferior.adeò q̃ non potest consuetudo in contrarium introduci,nisi forte in notorijs in quibus in nostro casu non fuit processum vt nota, per Inno.& Host. extrà de offi.ordi.c.irrefragabili.§.penu.& tangitur per eos dẽ extrà de ap. c.dilectis.& nisi in regularibus,vt infra dicetur:sed secundum statuta ordinis & consuetudines,conuentus facit ordinationes & statuta quæ magister in sui ingressu seruare iurat.ergo apparet q̃ cõuentus est superior ex eo quòd ei legem dat aut saltem per tale sacramentum in omnibus ordini se generaliter submittit.quo casu etiam superior iudicatur ab inferiore.ff.de iurisd.om. iu.l.est rece
10 ptum.xj.q.j.peruenit.¶ † Tertiò sic arguitur conuentus põt augere & diminuere potestatem magistri,prout sibi videtur expedire:vt.s̃.ostensum est,ex quo sic arguitur.Duæ sunt regulæ vna qua cauetur qui potest totum tollere potest minuere ff.de pac.l. iuregen.§.adeò.ff.de in litem iur.l.videamus.§.iurare.& econtra, qui potest minuere potest & totum tollere,si hoc materia requi
11 rat.† Per iteratas enim minutiones constat sæpe ad nihilum deueniri,hinc est quòd sub verbo minus,continetur nihil:vt. ff. de verb.sig.l.verbum amplius.&.l.minus.& minus tribui dicitur: cum nihil tribuitur.ff.de fide instru.l.amissi.ff.de tribu.l.illud.§. minus.& hoc expressè apparet,in eo,quod scribitur in iure : expensæ necessariæ dotem minuunt ipso iure:& tamen si tãtum sit impensum,quantum est fundus dotalis etiam perimit.Nam tũc fundus dotalis esse definit.ff.de impen.in rebus do.fac.l.quod di
12 citur.ff de iure do.l.si is.§.vl.† Et hanc significationem denotant illa verba in statuto comprehensa prout sibi videbitur expedire quæ verba latum habent significatum videbitur.id est videri poterit.ff.de sta li.l.labeo.Item verbum videbitur exponitur.id est videri debet.ff.de fideicom.lib.l.thais ancilla.§.soror. Hic autem frater Falco quondam magister,ex multis negligentijs dilapidationibus & enormibus criminibus,& vt nõ taceatur de cõfederatione facta cum hostibus fidei Christianæ quæ omnem honorem excludunt:vt.C.vbi senato.vel cla.l.j.de curio.& sta.l.per id tempus.de lucris aduo.l.iij.non solum videri poterit conuentui eum amoueri,sed etiam videri debuit,& sic quòd factum est aliàs fieri potuit,in virtute statuti ordinis approbati per sedẽ apostolicam.& arg.ff.de hære.instit.l.asse.de leg.ij. vnum ex familia. §.si de falcidia.& de manumis.vindi.l.si pater.& est expressum. xj.q.iij.nemo contennat.& no.per archid.extrà de constitu.c. vt animarum.libr.vj. Ista autem consequentia quòd si conuentus potest diminuere ex causis secundũ q̃ videtur expedire,& quandocunq; q̃ ex causa sufficienti contingente in totum possit tollere,sic põt probari.Exquo nõ proponitur de parte certa vel quota:& sic omnes partes stant vniformiter,& tractatur de causis tãgentibus totalem potestatem magistri:quia sufficientes ad eius dispositionem ,ergo qua ratione minuet vnam partem,eadem ratione & sic totum potest tollere.Vnde si vir leget vxori illã partẽ in qua solebãt habitare:quia pars illa discerni non põt: omnes partes veniunt aliàs diceremus quòd nihil veniet q̃ habeat partẽ quòd omnes partes veniant propter hoc quod statutum est.ff.de leg.ij.l.si lego tibi vinum,intelligitur de vino primi anni præteriti:quia cum aliàs tempus præteritum fuisset vniformiter spectare mus totũ tẽpus,& sic esset processus in infinitũ:vt.ff.de vino tri.& oleo leg.l.vetus.&.l.se. sic intelligitur de ver.ob.l.eũ qui calẽdas. & hoc probatur per consequentiam logicorum.Nam quãdo ex opposito consequentis,infertur oppositum antecedentis, consequentia est bona vt probari potest.C.vnde legi l.pe.de in inte.resti.l.vl.in gl.Modò det oppositũ consequentis nõ põt tollere.ergo sequit nec minuere.Et qđ hoc sit verũ probatur secundũ theologos:quia peccata venialia nõ pñt charitatẽ tollere:ideo nõ possunt minuere.Idẽ dicitur de pœna dãnatorũ,sicut potẽtia creata illã pœnã tollere nõ potest ita nec ipsam minuere,quia si poneres q̃ posset minuere,finaliter deueniretur ad annullationem totius. Et si dicatur nõ põt tollere:ergo nec minuere.non hoc sequitur, quia paterfamilias totũ patrimoniũ nõ põt legatis exhaurire,qn seruetur quarta filijs:& tñ põt minuere vsq; ad legitimã,& idem opponitur,de debitore qui alienat in frau.cre.Respondeo ista cõtraria habent locum,quando potestas minuendi est limitata tẽpore,nec aliàs.& tractatur de re finibili & terminabili:sicut in casu nostro,semper sequitur:si non potest tollere in totũ,ergo nec minuere.Et ecõtra si potest minuere,ergo in totũ tollere.Vnde si opponamus,q̃ paterfamilias habeat filios ingratos, quia modo cessat limitatio diminutionis patrimonij,sicut potest diminuere ita in totum exaudire , vt not. C.de inof.do.l.qui totas.&.l.j.
13 ¶ † Sic dicimus quòd expensæ necessariæ minuũt dotem ipso iure:sed quia minutio non est de iure limitata ideo sicut possunt diminuere , ita in totum tollere . ff. de iure dotium . l. si is.§. quod dicitur . & ideo dicit lex quòd non passim permittendum est tutori res pupillares diminuere , ne sic veniatur

ad consumptionem totius patrimonij.ff.de.reb.eo.qui sub tu.vel cu.sunt.l.magis.§.non passim.Sicut etiam maritus non potest minuere res dotales,ne mulier remaneat indotata, quasi diceret ꝙ concessa diminutione deueniretur ad erogationem totius vt no. inst.quibus ali.li.§.itẽ lex Iulia.sicut dicit ꝙ diminutio capitis,accipit pro degradatione & abrogatiõe totius status.ff.de capi. dimi.l.fi.extrà de accu.c.qualiter.ibi dicit diminutionẽ capitis.id est degradationem &c.Et hoc maximè,quia ista potestas de cuius diminutione tractatur,habet originem & dependet ex potestate ipsius conuentus .ar.ff.de neg.gest.l.diuortio.de priui . cre
14 di.l.ij.ff.de iudi.l.iudicium soluitur.¶ † Quartò arguitur sic,superioris est propriè inferiorum errata corrigere,hinc est ꝙ appellationes in quibus agitur de correctione prioris sententiæ:vt. ff. de app.l.j.in prin.de minori.l.præfecti.non fiunt ad minorem neque ad parem:vt in.d.l.j.§.si quis in appel.& in auf.de appel.& in tra quæ tempora.§.illo videlicet.co.iiij.ff.de mino.l.minor autẽ. cùm ergo conuentus,excessus magistri corrigat:vt.ꝛ.dictum est quare &c.quam superioritatem etiam demonstrant iteratæ citationes factæ per conuentum,de magistris se absentantibus à conuentu,quòd redeant ad conuentum sub comminatione depositionis,nisi redirent,quæ comminatio non procedit:nisi ab eo qui habet potestatem infligendi pœnam cõminantam .ff. de custo. & exhi.reo l.siquis.& de iure pa.l.j.ij responso.de offic.præfect. vr.l.j.§.sempronius.& renunciatio facta in manibus conuentus per eum qui dubitat se deponi,quæ nõ potest fieri nisi in manus superioris:vt.ꝛ.dictum est,& non cuiuscunque superioris,sed talis qui habet potestatem remouendæ extrà de transla.præla.c. inter corporalia.& no.expressè per Inno.extrà de cleri.non resi.c. qualiter.Nam eadem potestas posset recipere resignationem , & posset deponere ex causa:vt ibi no.&.ff.de offi.præfi.l.legatus.
15 ¶ † Quintò arguitur sic qui iudicat de alio contentiosè superior est eo de quo iudicat.ff.de iurisd.om.iu.l.vl.&.l.est receptum. ff. de tu.& cu.da.ab his.l.j.in fi.&.l.ius dandi.in vlt. respõso.C. qui da.tu.possunt.l.neque quia vt supradictum est:non habet imperium par in parem:non minor in maiorem .Vnde scriptum est: tu quis es qui iudicas seruum alienũ:domino enim suo stat aut cadit.quasi diceret non est propriè iudicium,nisi superioris in inferiorem suum:sed conuentus facit ius de magistro aliquo fratre de eo querimoniam proponente:vt apparet ex superius narratis.in facto ergo est superior eo de quo ius dicit.hoc etiam probatur,quia magister non potest de conuentu recedere,nisi petita licentia & obtenta à conuentu.licentiam namque dare est propriè superioris:vt.ff.de re mi.l.officium in.ij.responso.C.de com
16 meatu.l.j.& de decu.l.si quis decurio.li.x.¶ † Sextò videtur casus secundum intellectum Gof.extrà de appel.c.quia nos . & ibi no.expressè de hac quæstione per Inno.Host.in terminis nostris scilicet de magistro templi & hospitalis:nec quẽquàm decipiat argumentatio tracta à superioribus secularium clericorũ,ad habẽtes superioritates aliquas inter regulares.quorũ facili & leui causa fit amotio.& in quibus facilæ amotionis cõsuetudo inducit.& inducta seruatur.extrà de app.c.cum speciali.in fi.de accu.c.qualiter.ij.in fi.& de simo.c.per tuas.& præsertim in hospitalibus, vbi magistri hospitalium propriè magistri non sunt,& titulum non habent:sed nudam administrationem & temporalium duntaxat,non spiritualium:quia cũ sint laici illa in eis cadere nõ possunt:vt extrà de ele.c.sacrosan.&.c.massana.de præscri.c. causam quæ nec per eorũ mortẽ vel amotionẽ inducitur vacatio:quianõ est priuatio,vbi non præcesserit habitus.ff.de verb.oblig.l.decem. de cõdi.& demõ.titio.nec cõstitutio cupientes in eis locũ habet: vt no.de magistro templi,& hospitalis.Gar.& omnes gl.in.d. c. cupientes.ex quo patet solutio,ad omnia argumenta quæ possunt induci,de habentibus spiritualem:iurisdictionem seu prælaturam:quia spiritualia facilius construũtur,quã destruantur,temporalia vero econtra.extrà de transla.præla.c.inter corporalia .
¶ Ex prædictis itaq; manifestè patet,ꝙ potestas conuentus cæteris concurrentibus,se ad talis magistri,imò magis custodis & administratoris simplicis,secularis & laici ordinationibus & statutis conuentus,ex toto suppositi depositionem extenditur:imò quòd plus,supposito quòd conuentus non habuit potestatem deponendi magistrum.& quòd magister habuit titulum vel dignitatem:tamen ex confederatione quã fecit cũ inimicis fidei Christianæ,& habuit ius & dignitatem,si quàm habuit amisit ipso iure.cùm hoc fecerit contra sacramentum & professionem suam, & in præiudicium totius ordinis:vt.C.de digni.l.quoties.in fin. & ibi nota.in glo.Sic etiam quando aliquis incurrit infamiãipso facto,de iure amittit ipso iure dignitatẽ:vt.d.l.quoties.Et per cõ sequens indistinctè concludit cæteris legitimè concurrentibus:& quòd conuentus alium in magistrum potuerit eligere.& ar.quia vsufructuarius qui nõ defendit seruum eo casu quo tenebatur defendere,amittit ius suum ipso iure.ff.si ex noxa.causa aga.l.si cũ vsufructuario.Ex tali verò potestate penes conuentum residente,propter nonnullos excessus illicitos & dilapidationem,& crimina enormia quæ ob reuerẽtiam sanctitatis vestræ & sedis apostolicæ,ac etiam ob honorem totius ordinis subticentur.& quia ea creduntur esse notoria,ac etiam sanctitatem vestram per certos inquisitores per vos apud rodũ super hoc specialiter nuper destinatos,esse creditur informatam,& de quibus procuratores conuentus parati sunt facere plenam fidem ipsum fratrem Falcona quondam magistrũ domus hospitalis conuẽtus sancti Io. hie solymitani legitimo processu contra eum seruato deposuit à cura & solicitudine ordinis:& ex magisterio sibi incumbentibus ritè amouit,seu administrationem sibi concessam per eosdem idẽ conuentus reuocauit & interdixit eidem.Quibus legitimè sic peractis idem conuentus,fratrem Mauricium ritè & concorditer ac nemine discrepante virum vtique prudentem prouidum & toti ordini necessarium in magistrum dictæ domus elegit,& assumpsit administrationem totius ordinis,& ea quæ magistris solita sunt competere committentes eidem.

De locato & conducto,& de emptione & vendi.& de verbo.sig.

CONSILIVM CXXIX.

1 *Archidiaconus quando vendit fructus sui archidiaconatus,vel locat illud quod consueuit sibi dari in suo iocundo aduentu,non cedit emptori vel conductori.*

1 IN quæstione † qua quæritur an illud quod solitum est præstari archidiacono de campania in ecclesia leodiensi in suo diacono aduẽtu:veniat ad locationẽ fructuũ archidiacona. de quo loquitur instrumẽtũ exhibitũdico qd nõ:quia solum illud venit quod debetur archidiaconatui:vt verba instrumenti ostendũt,ibi dum dicit ratione archidiaconatus sui &c.illud autem de quo quæritur,non debetur archidiaconatui:sed magis personæ archidiacõi.ar.ff.si quid in frau.pa.l.j.§.pe. & hoc probatur sic quidquid maritus seruum dotalẽ manumittens consequitur ex bonis liberti restituit vxori,beneficium tamẽ quod in eum libertus contulit hoc in restitutione non venit: vt ff.sol.ma.l.si vero §.item quidquid.& pro hoc.ff.ad Trebel.l. debitor.§.fi.& verba contractus sunt referenda,ad ea quæ certam formã erogationis annuę habent,nõ incertã volũtatẽ.& scribunt hæc verba in tex.ff.de annu.leg.l.seio amico.§.medico.& multũ refert inter præstationẽ quę debetur ratiõe ingressus:& aliã quę actum ingrediendi non respicit:vt colligitur ex solutione duarũ legum quæ inuicem concedere videntur.ff.de vsufru.le.l.quæro. & de leg.iij.his verbis.§.alumno.& ibi no.

De procura.de senten.& re iudi.

CONSILIVM CXXX.

1 *Mandatum sicut morte constituentis procuratorem finitur, sic morte substituentis post litem contestatam.& nu.2.*

4 *Item de duobus priuilegijs concessit à iure procuratori post litem à se contestatam.*

Item

Item quando duo sunt constituti procuratores simpliciter, si vnus tantum altero non resistente prosequitur causam, valet per eum factum, maximè si ille qui constituit non apponat sed alter.

8 *Item appellatio facta per non procuratorem, potest ratificari per dominum infra.x.dies à tempore scientiæ. & nu.12.*

13 *Et interlocutoria potest impugnari vel iustificari ex nouiter productis, si parti non potest aliquid imputari de oppositione ante sententiam.*

OMissa prolixitate facti, nisi quantũ ad præsentem, pertinet quæstionẽ: sciẽdum est, quòd ratione cuiusdã cõtractus solẽniter celebrati inter monasteriũ canceñ. ex parte vna, & monasterium vallis magnæ, ex altera, super ecclesia de palazo, ad cuius rescisionem, monasterium canceñ. contra fidem propriam iuramentũ & confirmationem sedis apostolicæ secutã intendit: monasterio vallis magnæ volente, illud sicut debet tenaciter obseruare: orta materia quæstionis, & ad romanã curiã deducta frater Deodatus procurator monasterij cõsensis, habẽs mãdatũ ad substituẽdũ, & reuocãdum substitutum substituit magistrũ. R. de setia trãsferẽs in eo totaliter vices suas qui. R. mãdatũ assumẽs cõtestatus est litẽ, datis articulis & ad partes remissione decreta, dictus magister. R. sic per contestationẽ dominus litis factus substituit & constituit prẽfatũ fratrem Deodatum procuratorem, qui mandatum assumens ad partes iuit, & prosecutus est remissionem: & tandẽ causa cõpleta & ad curiam remissa, frater Deodatus ad aliquos actus processit paucos: tamẽ dicto magistro. R. præsente, & dicente, ꝙ nollebat interesse prosecutiõi causæ. & cum nouus procurator vallis magnæ. id est alius à primo cũ quo actum fuerat primum litigium, diceret processum nullum, monasterium dicens ꝙ procurator consensis excesserat fines mãdati ei dati mortuus est dictus. R. & in iudicio nullitatis huiusmodi processum est cũ dicto fratre Deodato: vtente duobus procuratorijs, vno qđ habebat à dicto. R. iam mortuo de quo suprà habita est mẽtio, & altero quod habuit ab abbate suo siue conuentu, quod conceptum fuit in cõci. viennensi. Pro parte verò monasterij vallis magnæ, processum est in huiusmodi nullitate per fratrem. G. qui habuit sufficientissimum mandatum, qui & postea in ipsa causa apud acta substituit magistros Plãd. & M. de trebijs simpliciter, non ad quẽlibet eorum insolidum. Et tandem causa super nullitate in relationibns posita, & super ea diutius disputato, dominus auditor tam ante relationes quã post cũ dicto. N. processit ad multos actus, licet faceret ad cautelam citationes fieri per audientiam de abbate & conuentu vallis magnę. Et tandem dedit dicto. N. terminum ad dicendum contra attestationes principalis causæ saluo iure nullitatis. Et hic dictus Nico. sentiens se grauatum eò, ꝙ primus articulus nullitatis tanquam præiudicialis & iam plenè discussus determinari debebat, appellauit & causa cõmissa fuit domino Vitali de furno Card. & cùm deberet pronunciare, exigente iustitia, & tollere grauamen quod intulerat primus auditor, oppositũ fuit quod appellatio interposita per. N. non valebat: quia cùm haberet magistrum. P. de laude consocium & collegam, nec esset dictum, ꝙ quilibet eorum esset insolidũ, vnus sine alio nequiuerat appellare, per. c. extra de procu. si duo. lib. vj. Et ex hoc motus dominus Cardi. pronunciauit contra partem monasterij vallis magnæ, dicens appellationẽ nõ tenuisse, & cõdemnauit dictũ. N. tanquam procuratorem monasterij vallis magnæ in expensis, à qua sententia fuit per aliũ monachũ procuratorẽ legitimũ vallis magnę legitimè appellatũ. & tũc est vobis causa tam nullitatis quã appellatiõis cõmissa. & corã vobis hæc omnia producta sunt. Et vltra producta est quædam ratificatio abbatis & cõuẽtus vallis magnæ per quã ratificauit appellationẽ per dictũ. N. interpositã,
1 & omnia acti tata cum eodem. † Modò ex prædictis quæritur, an sentẽtia lata per do. Vitalẽ sit aliqua, vel nulla, vel si aliqua: an æqua vel iniqua, & an ratificatio possit aliquid ratificationi appellationis prædictæ prodesse. & ꝙ sententia domini Vitalis sit ipso iure nulla apparet quia acta est cũ fratre Deodato qui procurator nõ est quod sic ostenditur: quia aut dicemus eũ procura-
4 torẽ ex virtute mãdati quod habet ex abbate solo. & ꝙ solus abbas sine cõuentu cõstituat procuratorẽ hoc esse nõ põt: quia sine cõuentu facere nequit: vt extrà de procu. c. j. & de rescrip. c. edoceri. & no. extrà de iud. causam quæ. Aut dicemus eũ procuratorem ex virtute primi mãdati quod habuit ab abbate & conuentu, & hoc esse nõ põt: quia potestatẽ totaliter transtulit in. R. qui factus fuit dominus litis per cõtestationẽ: & sic reuocari nõ potuit: vt extra de procu. c. is qui procurator. lib. vj. † Nam potestas quæ datur procuratori ad substituendũ substitutione facta, finita est: nisi in procuratorio addatur & reuocandi, &c. ex tunc enim reuocare põt ante litẽ cõte. sicut & dominus poterat: quia ipsa clausula reuocandi, &c. facit eum parem domino quò ad hoc, ita ꝙ sicut dominus ante litem contest. reuocare poterat, sic & procurator qui habet potestatem reuocãdi, quod procurator reuocare non posset, si specialiter illam potestatem non haberet vt in iuribus præalle. Post verò litẽ cõtest. substitutũ nõ põt substituẽs reuocare: quia dominus hoc non posset, & in hoc nõ est melior potestas procuratoris substituẽtis, quã domini qui procuratorẽ cõstitutum reuocare nõ potest post contestationẽ per procuratorẽ factã: vt. ff. de procur. l. post litem. & . l. seq. Præterea non apparet ꝙ. R. fuit per fratrem Deodatũ expressè reuocatus, quod fuit necesse, vt reuocatus diceretur: quia de forma mandati dati fratri Deodato per monasterium conseñ. fuit, ꝙ posset substituere & reuocare: & vbi forma data est ad aliquẽ actũ, illa debet exprimi in dicendo: vt no. Inn. extrà de cõsue. c. ij. in glos. ij. & sic non sufficit reuocatio procuratori substituentis. Nec simile est in eo vt in vero domino, qui tacitè procuratorẽ reuocare potest: vt in. c. si quem. li. vj. extrà de procu. & in alijs iuribus de tacita reuocatione loquentibus: quia domino certa forma data non est ab homine nec à iure, quæ quò ad ipsum sit omnino exprimenda, sicut exprimi debet per procuratorẽ cui à iure data est forma reuocandi, quæ tenaciter est seruanda: vt in. c. cum dilecta. extrà de rescrip. & inducendo exprimenda, vt. s. dictum est. aut dicemus eum procuratorem ex virtute potestatis translatæ per. R. & hoc esse non potest dublici ratione. Vna qa trãslata fuit in eũ respectu certorum locorũ ad quæ fiebat remissio, sicut dicitur delegante tesseram frumentariam: quia ad certum locũ respectum habuisse videtur. & ideo alibi non præstabitur. ff. de iu.
3 l. sed & si susceperit. §. j. & de excu. tu. l. iureperitos. in fi. j. rñsi. † Et si in dicto procuratorio aliqua verba generalia videantur aretationẽ tamẽ recipiũt ex designatione præcedẽtis loci: vt. C. de trãsac. l. si de certa. & . ff. de arbi. l. si cũ dies. §. plenum. Alia ratione nõ possumus eum dicere procuratorem, ex virtute potestatis translatæ per. R. ipsum: quia substitutus procurator ex virtute substitutionis, alium substituere nequit: quia talia non egrediuntur personã. ff. de cond. & demon. l. qui hæredi. & insti. de stip. ser. § sed cùm factum. ergo debet dicere ꝙ tãquam dominus litis effectus per litis contest. constituerit & sic est alia potestas & alterius naturæ ab illa quã prius habebat: vt expressè colligitur. ff. ad. l. fal. l. si à me tibi. Si enim est noua potestas & altera à priore, sequit ꝙ finitũ sit tale mãdatũ mandatore. id est. R. defuncto vt insti mã. §. recte. C. mã. l. mandatũ. ff. man. l. inter causas. in prin. & de le. ij. l. cũ pater. §. nemo. cũ si. nõ ob. ꝙ. R. erat litẽ cõtestatus, hoc enim bene facit eũ dñm litis & instãtiæ: vt. ff. de doli exceptiõe. l. si procurator. in tantũ ꝙ põt aliũ procuratorẽ substituere: vt. C. de procu. l. si procuratoribus. & mandatũ ipsius qui litem cõtestatus est nõ finitur morte constituẽtis: vt. C. de procu. l. nulla. sed si virtute cõtestatiõis substituat aliũ, nõ est dubiũ ꝙ morte ipsius substituẽtis finitur mãdatũ sine substitutio. nec enim efficacius operatẽ nec tenacius inhæret vel diutius perseuerat mandatũ quod manat à procuratore, qui est factus per contestationẽ dominus, nõ rei sed solius instantiæ, & non veræ, sed sola iuris dispositione, quam illud quod emanat à vero domino: sed constat ꝙ si dominus rei post litem per seipsum contestatã procuratorẽ cõstituisset & deinde quãdocũque decederet finiretur mandatũ, quia nihil arbitramur interesse, vtrũ ab initio, an lite iã cœpta lis trãsitũ faciat ad procuratorẽ, sicut ergo finiretur si cõstitutus esset ante litẽ cõte. & moreretur dñs añ litẽ per procuratorẽ de quo cõstat cõte
4 stată vt. ff. de iurisd. om. iu. l. & qa si. † Et si cõstituat post litẽ per

Consilium CXXX.

dominũ cõteſt:vt verificẽt regula. C.de procu.nihil arbitramur & ibi no.ſecundũ Io.quę opi.hodie approbatur.extrà de procu. c.j.& ibi no.ſecundũ Io.and.Solus ergo actus conteſtationis dat ipſi conteſtanti duo priuilegia.ſ.procuratorem ſubſtituendi,& mandatum ſibi iniunctum & poſt mortem mandatoris exequẽ di:vt.C.de procu.l.neq;.in fi.&.l.nulla.ſed neutrum iſtorũ tranſit ad eũ qui mãdatũ habet ab eo,ſiue qui ab eo ſubſtituit: qa nõ trãſiret ad eũ qui nõ conſtitueretur à vero rei domino etiã poſt
5 litem cõteſt. † Et ſi dicatur ad quẽ reuertetur iſta poteſtas,in caſu noſtro:reſpõdeo ad verũ rei dominum.i.ad monaſteriũ vnde originaliter emanauit.Sicut dicitur ꝙ defuncto ſubdelegato cui primus delegatus cõmiſit totaliter vices ſuas ex quo aliqualiter vſus eſt iuriſdictõe ſibi cõmiſſa,iuriſdictio nõ reuertetur ad ſubdelegãtẽ ſed ad fontẽ:vt extra de of.del.c.quãuis.li.vj.Et ſi à ſubdelegato nõ reuertitur ad ſubdelegãtẽ ſed ad fontẽ multòfortius procuratore ſubſtõ lite cõteſtata per ipſum, nõ reuertitur poteſtas ad ſubſtituẽtẽ:quia facilius & citius abdicat à ſe omnẽ poteſtatẽ procuratoris ſubſtituendo,quã delegans ſubdelegando :vt
6 colligitur bene . extrà de procura.c. is qui à procuratore. † Nõ ob.c.duo.extrà de procura.lib.vj . quia ibi loquitur in pluralibus:procuratoribus & ſocijs collegijs inſolidũ ſimul datis cum clauſula ꝙ nõ ſit melior cõditio occupãtis,tũc enim ſi occupantẽ ipſum qui virtute occupationis præferebatur alteri cõtra voluntatẽ conſtituẽtis,impediri vel infirmari contingat, abſq; dubio alter procedit in cauſa: nõ virtute alicuius poteſtatis regredientis in ipſum,imò ſuę propriæ,quam ſemper habuit:ſed ligatã per pręocupationẽ alterius : vt.ff.de auto.tuto.l.& ſi in pluribus.&ibi no.extrà de reſcrip.paſtoralis. ſed in caſu noſtro non ſic.& colligitur ratio diuerſitatis extext. C.de cadu.tol.l.j.§.vbi aũt legatarij.iũcto.§.ſeq.qui incipit ſi verò nõ omnes.Nõ obſt.ſi dicatur ꝙ frater Deodatus videatur ex quo cauſa fuit ad curiam remiſſa reuocaſſe magiſtrũ.R.quia reuocationi magiſtri.R.non conſenſit,imò in iudicio proteſtabatur & dicebat ꝙ volebat cãm ducere:& cũ cõteſtatus eſſet litẽ,ab eo inuito nõ poterit reuocari:vt.ff.de procu.l.poſt litẽ.&.l.quæ omnia. & extrà de procu.c. quãuis procurator.Præterea frater Deoda. nõ habuit animũ reuocãdi,ſed vtẽdi poteſtate quã habebat in ſe trãslatã,& credebat & decebat per ſubſtitutionẽ de ſe factã per.R.quod apparet: qa ſemper vtebatur & hodie vtitur inſtrumẽto illius ſubſtitutiõis. Vnde ex cõiecturis apparet,ꝙ reuocare volebat.& ideo reuocatio nõ eſt facta:vt extra de procu.c.ſi quẽ ab ea forma.Præterea cùm ſecundũ id quod dicit pars aduerſa ,ꝙ cũ omnis poteſtas. R.ꝙ trãslata eſſet in fratrẽ Deodatũ nõ erat aliquid apud.R.per præſentiam fratris Deodati reuocaretur,& per hoc ꝙ cauſam viuente.R.in vno vel duobus terminis tractauit,nõ enim põt reuocari ſicut nec tolli quod nõ eſt: vt.ff.de iniu.rup. & irri.teſt.l.
7 nam & ſi.ff.de cõdi.& de.l.ſi titio .† Et ſic breuiter cõcludendo ad iſtud.j.dubiũ dicẽdũ eſt.ſentẽtiã & quicquid actũ eſt cũ fratre Deodato nullũ eſſe & nihil valere de iure: quia inniti nõ poteſt mandato dato ab abbate,qui ſolus hoc facere nõ potuit: nec poteſt inniti mandato dato ab abbate & cõuentu:quia poteſtatẽ illã trãſtulit in.R.qui ex eo & eius virtute litẽ conteſtatus fuit nõ poteſt inniti in eũ trãslatæ per .R.poteſtati : quia localis fuit, & dato ꝙ generalis extincta fuit & eſt poſt mortẽ.R. cõſtituentis,nec inniti põt poteſtati per eũ:vt dicũt tacitè reuocatę:qa hoc ab initio per.R.fieri nõ potuit nec reuocare voluit nec penes eũ. R.erat ꝙ reuocari potuerit.Et ſic omni cõſideratione reperitur frater Deodatus ſine mãdato,& quicquid actũ eſt cum perſona
8 minus legitima & ſic ipſo iure nullũ eſt. ¶ † Ad ſecundũ dubiũ dato ſine præiudicio,ꝙ ſentẽtia domini Vitalis fuerit aliqua,videtur manifeſtè dictũ,ꝙ fuerit iniqua.propter cuius declarationẽ attẽdẽdum eſt ,ꝙ licet apud antiquos doc.fuit queſtio,an ex pluribus procuratoribus ſimpliciter datis quilibet videatur inſolidũ datus.veritas tamẽ videtur fuiſſe & eſſe,ꝙ quilibet videatur datus inſolidũ ad ſimilitudinẽ tutorum & curatorũ & executorũ vltimarũ voluntatũ & curatorum qui dantur bonis : vt .ff.de admi.tu.l.de teſt.§.j.extrà de teſta.c.religioſus. li.vj. &.ff.de cura.bo.dã.l.curatore.§.ſi plures.Et probatur expreſsè in procuratore.ff.manda.l.creditor mãdatorem.§. duobus.&.ff.de procu.l. qui.proprio.§.fi.& licet opi.Azo.videatur in contrariũ fuiſſehãc tamẽ opi.ius canonicum approbaſſe videtur.extrà de procu.nõ iniuſtè.& ibi no.in gloſ.B.quæ incipit ſic ergo patet in fi. & not. clare in Spe.de procu.§.ratione auf.forma.in ver. quid ſi duo vel plures.& per Inno. & Hoſti.in eo.ti.c.in noſtra.§. ergo ſi duo.ꝙ dixit de duobus procuratoribus ſimul datis non adiecto inſolidum vnum ſine altero non debere admitti ad exceptionẽ illam procuratoriam.ſ.vt poſsit opponi tam per partem quã per iudicem,de quibus exceptionibus habetur.ff.de proba.l.in excep.ff. de dam.infec.l.inter quos.§.alieno nomine.non autem mandatũ debilitauit,quominus videatur ad vtrũq; procuratorium directum inſolidum,ſicut dicitur de milite muliere & ſimilibus.qui & ſi ad executionem mandati admitti nõ debeant, eis tamẽ admiſsis ꝙ cũ eis agitur bene tenet.ff.de procu.l.filiusfamiliàs.§.veterani.&.C.eod.tit.ita demum ſicut eſt etiam videre , ꝙ ad cauſam criminalem admitti procurator non debet ad plenã defenſionem.ff.de pub.iud.l.pe.§.crimen.Et propterea papa dicit:nec procuratorem eius in cauſa poſſemus recipere criminali : vt extrà de accu.c.veniens.& tamen ſi admiſſus ſit,iudicium cum eo actum tenet:vt.C.de adul.quãuis.& not.extrà de iud.c.iuris eſſe ambiguum.li.vj.Et videmus in ſeruo qui ad ſupplicandum admitti non debet& tamen ſi admiſſus reſcriptũ reportauit tenet: vt.C.de preci.impe.offe.l.vniuerſis.nõ debet quęri quid admitti debuerit.Sed quid ſi iudex parte conſentiente admiſerit:vt.ff.de ædi.edic.l.ꝙ ſi nolit.§.in factũ.& dato ꝙ vnus ſine altero nõ deberet admitti,& ꝙ factũ vno cũ poſsit rationabiliter impugnari hoc haberet locum in eo qui conſtituit hoc potente, in cuius fauorem inductũ videtur,ꝙ vnus ſine altero nõ admittatur , quaſi de vno tantùm confiſus nõ fuerit:vt.ff.de exerci.l.j.§. ſi plures.& de inſtit. ſed & ſi pupillus .§. ſi plures . & hanc rationem reddit Inn.& Hoſt.poſt eum extrà de procu .c.in noſtra. Alter autem in cuius fauorem hoc dictũ nõ eſt,hoc petere vel negare nõ põt ar.bonum.ff.de iure do.l.ſi res.§.ſimiliter.&no.ff.de do.l.elegan ter in princ.in gloſſ.mag. Et potiſsimè ex quo in perſonam talis procuratoris & per eum in perſonam domini illatum eſt grauamen , admitti debuit ad petendum releuamen grauaminis per interpoſitionem appellationis.ar .C.ſi per vim vel alio modo.l.
9 j.&.ff. de euic.l.minor.§.j. cum ibi not.† Non obſt.ꝙ dicit pars aduerſa talem procuratorem admiſſum non eſſe, pro eo,quod ſemper fiebant citationes in audientia:quia fiebanr ad abundantem cautelam,non eſt neceſsitate:& omnes termini & proceſſus fundabãtur in perſonam N.procuratoris:imò nec fieri debebãt citationes per audientiam:quia dum conſtaret auditori & notorium eſſet.P. de laude &.N. procuratores eſſe præſentes in curia, ac par hoc conſtabat ei legitimam perſonam in curia eſſe,ſaltem ambos ſimul iunctos citatio per audientiam locum nõ habuit, quæ tenet vicem citationis per edicta citandi. modus habet locum in ſubſidium principalis vel procuratore non inuento : vt in extrauag.decre.rem non nouam. quæ fuit Bonifa .vj.& nota. per Innocen.extrà de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.c.ſi aduerſa-
10 rius.† Non obſt.quod alle. per aduerſam partem,quod ſpeciale eſt in cauſa electionis & huiuſmodi ꝙ iudex poſsit vnum ex plu ribus procuratoribus non inſolidum datis eligere:vt in prealle. c.ſi duo.§.ſane.Et ſic dicunt in cæteris eſſe contra ius commune: quia bene fateor eſſe ſpeciale in cauſis electionis. & huius quod iudex etiam parte inuita & procuratoribus ſimul ad cauſam ve nientibus & neutro alteri deferenti : licet cauſam occupare volente vnum præeligere poſsit: quia regulariter eſſe non poteſt, cùm procurator à iudice non procedat : ſed à parte : vt not. per Inno.extrà de procu.c.in noſtra . ſed nequaquàm ibi dicitur eſſe ſpeciale quod ſi ex duobus procuratoribus nõ inſolidum ſimul datis vno ceſſante alter veniat, vt proſequatur quod actum eſt
11 cum tali teneat : & ideo ad propoſitum non accedit . ¶ † Non obſtat ſimiliter quod allegatur de iudice delegato & arbitro .ff. de re iudi.l.duo extribus.&.ff.de arbi.l.pedius §.primo.quia vẽdicat ſibi locum in perſonis:in quibus & ex quibus totius negocij deciſio & veritatis inquiſitio pendet. Et ideo vnus ſine altero negocium decidere non poteſt, vel in cauſa procedere cò, quod per ampliores homines perfectiſsimè veritas reuelatur:vt

tur:vt.C.de fideicom.l.vlt.Et integrum est iudicium quod pluri morum sententijs confirmatur.vt extrà de offi.dele.c.prudentiã. circa prin.procuratores autem tales non sunt.&ideo arg.ad pro positum non accedit.Et sic expeditum est secundum dubium propter quòd apparet sententiam domini Vitalis cardinalis, salua sui reuerentia,fuisse iniquam & esse.Et pro deo attẽdatis vos domine Car.quòd dominus Vitalis non reputauit.N.fuisse & es se sufficientem procuratorem monasterij vallis magnæ:& tamẽ condẽnauit eum vt procuratorem,& per eum vt procuratorem vallis magnæ in expensis.Et sic videtur fuisse contrarius.ff.quan do app.sit.l.si procuratorio.§.j.&.C.de mune.patrimo.l.profes sio.li.x.Item ex dicta condẽnatione expensarum apparet, quòd monasterium vallis mag.fuit grauatum,& propter hoc bene ap pellatum:quia sicut videtur & colligere potuistis ex iuribus & rationibus supradictis & subsequentibus,& discutionibus iuriũ factis tam coram vobis quàm coram domino Vitali & ex facto dato & probato corã vtroq; apparet,ꝙ monasterium vallis mag næ iustã causam habit & rationabilẽ defendẽdi appellationẽ,& alia facta per.N.corã domino auditore:& in tali casu non cadit de iure condẽnatio expensarum:vt legitur extrà de pe.c. calum nia.& de dolo & contu.c.fi.& ibi per Innocẽ.& alios plenius per Spec.de expen.§.nunc de expensis.ver.in hoc autem.&.§.nunc vi
12 dendum.circa prin.¶ † Nunc transeamus ad tertiũ punctum si ue dubium quod est de ratihabitione,circa hoc dicendum vide- tur,quòd dato ꝙ appellatio interposita per.N.non tenuisset:cõfir matur tamen per ratihabitionem secutam,& nũc in iudicio pro ductam:vt.ff.de appel.reci.l.j.&.ff de iudi.l.licet Non ob. quod opponitur ꝙ rata debet haberi infra decẽnium.per.l. ff. rem ra. ha.l.bonorũ.quia sicut ad appellandum currit tempus solum à tẽpore scientiæ:vt.C.quomõ & quando iu.l.ab eo.& de liberali · 1
causa.l.iiij.ita & haberi debet rata intra decẽ dies,ex quo domi- nus scit appellationẽ interpositã vel grauamen illatũ: vt probat ex cõiunctione duarũ legũ ff.de acqui.hære.l.si quis alicui in fin. &.C.de cura furio.l.fi.§.tali.& sic no.Compo.in.c.statuimus ex trà de ele.in gl qualiter probationes &c.sed Inno.videtur notare contrariũ.extrà de ele.c.auditis.& qđ no.extrà de appel.c. appel
13 lanti.ij.rñ.in cle.† Non ob quod dicit pars aduersa, interlocuto riam non posse iustificari,vel impugnari ex nouis, per nota. per Inn.extrà de no.ope.nun.c.significantibus.quia ex nouis in qui- bus potest litigatori culpa ascribi:quia in iudicio non apposuit illud locũ habet,sed in nouiter ortis in quibus nulla culpa potest litiganti ascribi non vendicat sibi locum:quia in talibus nullus lapsus temporis,nullus terminus,viam precludit:vt.ff.ꝙ cum eo qui in alie.pote.est.l.si filius.extrà de of.deleg.c.insinuãtæ.& no. per Compost.extrà de electio.c.ꝙ sicut.Et potissimè quãdo or ta nouiter talia sunt,quæ retro recurrunt,& ad præterita effectũ suũ extendunt,qualis est ratihabitio:vt.ff.de pigno.l.si fundum. §.j.ff.de se solu.l.cũ decem.§.j.&.ff.de iudi.l.licet.&.C.ad mace. l.fi.cum si.Item à vestra memoria non recedat,ꝙ quædam inter- rogationes datę sunt coram domino Onofrio auditore causę per N.nec possunt impediri,per rationes partis aduersæ, quo minus fiant quæ pars aduersa dicit quòd ista noua sunt & appellatio ex nouis extra acta iustificari non potest:& vere non possunt impe diri quia ista nõ sunt noua extra acta,sed acta & actitata coram domino.N.& coram domino Vitali,& etiam petita,licet nõ re- dacta in scriptis:& que licet per scripturam actoris probari non possint, tamen probari possunt per alias legitimas probationes vt no.per Inno.extrà de proba.c.quoniam contra falsam in fin.& inter legitimas probationes interrogatio & concessio annumera tur.¶ Ex prædictis itaq; manifestè concluditur,quòd sententia lata domini Vitalis pronunciari debet nulla, propter defectum potestatis fratris Deodati,quæ nulla fuit.Et dato sine prę iudicio quòd esset aliqua,pronunciari debet iniqua,propter insufficien- tiam.N.procuratoris ad appellẽdum & ad remissionẽ iudicis & partis & ratihabitionem nouiter subsecutam.cætera suppleat ve- stra paternitas reuerenda.

De testamen.& de verbo.significa.Extraord. C.de impub.& aliis substit.& ad Treb. & famil.ercisc un.

CONSILIVM CXXXI.

1 *Substitutio fideicommissaria licet expiret mortuo fideicommissario viuen te hærede,tamen si testator instituit filiam suam & eius hæredes ex corpore suo procreatos,venit non solum eius hæres vniuersalis sed alij filij ipsius & nu.seq.*

Vidam habens tres filias & duos filios.legauit cuili bet filiarum.l.libras iure institutionis,quas cuili bet in dotẽ cõstituerat:vnũ verò ex filij vniuer- salẽ hęredẽ instituit,& substituit sub hac forma. Si verò prædictũ Ioãnẽ meum hæredẽ vniuersa lem per me institutũ fine hærede ex suo corpore legitimo pro- creato mori cõtigerit eidẽ.B.filiã meã & eius hæredes ab ea legi- timè ex suo corpore procreatos substituo. deinde mortuus est testator prædictus:& mortua est dicta.B.substituta relictis plu ribus filijs,sed vno substituto hæredi vniuersali,qui vniuersalis hæres dictæ.B.postea mortuus est,superstite sibi filio, qui filius simpliciter mortuus est nullo descẽdẽte relicto,sed superstitibus patruis,siue filijs quondã dictæ.B. Modò hęres vniuersalis pri- mi testatoris.scilicet Ioan.qui adhuc viuit,sed filios non habet: quæritur an valeat dicta substitutio,vel sit caduca cũ premortua sit dicta.B.soror sua sibi substituta,& eius hæres vniuersalis & fi lius hæredis licet adhuc viuant alij filij dictæ sororis suę sibi sub stitutæ.Et si dicatur substitutionẽ tenere,quęritur de quanta par te bonorum Ioannes põt disponere.Itẽ quis habeat portare one- ra debitorum & legatorum primi testatoris.¶ † Ad primã.q.vi detur dicendũ,ꝙ cũ substitutio fuerit fideicõmissaria,& per hoc extinctũ sit fideicõmissum in personã moriẽtiũ fideicõmissi cõ ditione pẽdẽte,siue de vniuersali siue de singulari fideicõmisso lo quamur:vt.C.de fideicõ.si in personã de cadu.tol.l.j.§.finautẽ sub cõditione.ff.de leg.ij.l.miles.§.j.&.l.vnũ ex familia.§.rogo.in fin. de ali.& cib.leg.l.quæro.de le.ij.l.cũ pater.§.hæreditatẽ.ĩ.de vul. & pub.substi.l.qui plures.& no.C.de his qui ante aper.tab.l.j.tñ in personã filiorũ viuentiũ ex.B.qui vocati videntur,per illa ver ba & eius hæredes ab ipsa legitimè ex suo corpore procreatos, &c. vt.ff.ad Treb.l.ex facto.§.vlt.extinctum non est fideicõmissum, sed eius conditione stante,& grauato sine liberis moriente, locus erit restitutioni legitimę cartę & cartæ trebellianicę secundum opi.cõem:vt.C.ad.l.fal.quãquã vbi no.ff.de inof.test.l. papinia- nus.§.si quis impubes.& in auf.de hære.& fal.§.si quis autẽ nõ im plens.& hoc casu,fructus medio tẽpore percepti non imputãtur in legitimã cuius detractio fit ex ipsis rebus hæreditarijs:vt.C.de inof.test.l.sancimus.Nec in trebellianicã:vt.C.ad trebel.l.j.l.iube mus.§.j.aliàs cõiter imputẽtur iudicio testatoris:vt.ff.ad treb. ex facto.§. si hæres. & no.in.d.l.Papinianus.§. si conditioni.Et per
3 hoc patet responsio ad secundam quæstionem. ¶ † Ad tertiam verò,de onere æris alieni & legatorũ dicendum videtur,ꝙ onus ęris alieni pro rata retentorũ & restituendorum bonorũ vtrũq; respiciat:quoniam & legitimam minuit:vt.ff.de inof.test.l.Pa- pinianus.ad treb.l.j.De onere verò legatorum videtur dicendũ, ꝙ illud non minuat legitimam: vt.C.de inof.test.l.quoniam in prioribus. nec trebellianicam hoc casu præsertim nunc si sit in residuo ꝙ sufficiat ad legata:vt.C.ad Treb.l.vl.& not.in eo.tit.l. ij.&.ff.eo.tit.l.j.§.vlti.& ibi no.

De dona.inter virum & vxorem.& de pac. & de iureiu.& de testa.Extraor.de fideicõ.

CONSILIVM CXXXII.

1 *Pater si tempore quo dotat filiam vult,quod si moriatur sine liberis reuer tatur ad suos propinquos:ex tali pacto oritur actio propinquioribus,ita vt non possit tolli nisi per stipulationem.& nu.seq.*

2 *Pactum de futura successione licet non teneat, tamen firmatur iuramẽto, de verbis dico me contentam & pagatam,& nu.9.*

Consilium CXXXII.

§ *An pater potest dimittere in testamento filiæ suæ dotatæ & renuncianti hæreditati paternæ aliquid, cum grauamine restitutionis ipsius & dotis receptæ.*

TItius habens filiam. B. nomine, fecit sibi donationem tempore nuptiarum sub forma quæ sequitur. Ego titius dono tibi filiæ meæ. B. pro parte & legitima tua omnium bonorum meorum, & eorum quæ fuerunt matris tuæ, & Gul. aui tui. Mcc. morabatinos boni auri, quos quidem. Mcc. morabatinos tu iam dicta filia mea teneas aut possideas toto tempore vitæ tuæ cum marito cum infante & in obitu tuo facias de medietate volũtatem tuam, & alteram medietatem infantibus ex te & viro tuo procreatis dimittere tenearis. Si verò infantes vobis defuerunt vel infra annos obierint, quòd deus aduertat ipsa medietas infantibus assignata, mihi vel meis propinquioribus reuertatur. Et post vnum annũ dicta. B. præfacto Titio patri suo absolutionem fecit sub hac forma. Ego. B. confiteor vobis domino Titio patri meo, quòd de bonis vestris & quæ fuerunt quondam matris meæ & Gul. aui mei dedistis mihi pro dote tempore nuptiarum. Mcc. morabatinos boni auri. Quia igitur pro eis pagata sum, & contenta de parte ac legitima mea omnium nostrorum bonorum & matris quondam meæ absoluo diffinio & remitto vobis & vestris perpetuo, bona paterna & materna & aliorum meorum mobilia & immobilia: ita quòd in ipsis bonis paternis ego & mei non possimus quidquã petere, decetero, ratione partis vel legitimæ meæ, nec pro supplemento legitimo, nec ratiõe legati, nec aliqua alia ratiõe: imò per me & alios meos facio vobis ac vestris finem perpetuum, & pactum de non petẽdo, admodo, quidquàm de bonis paternis & maternis & auitis. Denique renuncians beneficio minoris ætatis, & restitutionis officio, & omni alij iuri communi & speciali quo minor potest iuuari, iurans per deum & hæc sancta euangelia corporaliter à me tacta, quòd contra dictam confessionem, & absolutionem, diffinitionem, & remissionem, nunquàm veniam per me, vel interpositam personam aliquo iure, vel ratione, modo, causa, &c. & cuncta omnia supradicta & singula, rata & firma semper habebo, & inuiolabiliter obseruabo. Et post hæc dictus Titius in suo vltimo testamento, dimisit præfatæ filiæ suæ iure institutionis, bona quædam mobilia, adijciens in testamento suo hæc quæ sequuntur, quæ bona prædicta legata, quæ dictæ. B. facio dimitto sibi iure institutionis pro legatis matris quondam suæ & Gul. aui sui. Et in his quæ sibi dimitto modo, & cum illis quæ sibi dedi tempore nuptiarum suarum ipsam mihi hæredem instituo. Item quòd si dicta B. filia mea decesserit sine liberis legitimis, totum illud quod sibi dimitto, modo reuertatur Luciæ filiæ meæ vel hæredibus ipsius Luciæ &c. Quia in proposito themate, de triplici scriptura mentio habetur. De prima videlicet, qua pater donans filiæ dixit, ego Titius dono tibi. B. filiæ meæ &c. Et de secunda qua filia post dicti temporis lapsum remissionem & absolutionem fecit per hæc verba. Ego. B. confiteor vobis Titio patri meo &c. Et de tertia qua pater condidit testamentum, & filiæ quędam legauit: & post hæc subiecit hæc verba, quę omnia prę dicta legata &c. & quia ex istis tribus scripturis tota vis quæstio
1 nis dependet, de his agamus per ordinem. † Et primò de prima vtrum scilicet ex pacto ibidem appposito. scilicet mihi vel meis propinquioribus reuertatur &c. orta sit actio proximioribus patris: & videtur quòd non: quia pater dotans filiam & aliquid super eius redditione simplici pacto conueniens: nec sibi nec alteri actionem quærit: vt. C. de iure do. l. auia. & hæc est differentia inter patrem & extraneum: quia extraneus incontinẽti paciscens quærit sibi actionem prędictis verbis, quòd non facit pater: vt ibidem no. C. de rei vxori. actione. l. j. § accedit. & § extraneum. sed in contrarium videtur veritas. scilicet quòd ex dicto pacto orta sit quædam actio prędict. ver. vt. C. de dona. l. legem. & est casus. C. de do. quæ sub modo. l. quoties. Nec obstat. l. auia. quia hic non loquimur de patre pro filia dotem dãte, sed de patre ipsi filię rectè donante, quę multum refert: vt apparet colligitur. ff. de lega. ij. l. cùm pater. § pater certam. & § pater filię mancipia. vbi est casus istius dubitationis secundum quòd legebat do. Dy. Et dato quòd de dote loqueremur, fortè refert vtrum pactum dotis respiciens restitutionem præcedat dationem dotis: an sequatur, si quidem præcedat, & tunc pactum appositum actionem inducat: vt. ff. de pact. do. l. cùm dos. circa princip. ibi quamquàm vt initio dotis dandæ &c. quòd verbum dandæ notat dationem futuram, aut post dotem datam, quo casu cùm ex ipsa datione orta sit actio iuris communis patri & filiæ: vt. ff. sol. ma. l. ij. actio ipsa nouari non potuit, nisi per stipulationem: quia nudum pactum regulariter non nouat, sed sola stipulatio: vt in insti. quibus mo. tollitur ob. § præterea. sed vbi præcedit, non habet necesse nouare: quia nõ prędit aliqua obligatio qua mouetur: vt. ff. de noua. l. quoties. § sed quid sub conditione. Sic & refert vtrum tempus adijciatur ipsi substantiæ legati, an legato perfecto adijciatur ipsi substantiæ legati, an legato perfecto adijciat solutio: quia in primo casu dies incertus, conditionem facit in secundo non. & ideo in primo casu impedit transmissionem, in secundo non impedit transmissionem sed suspendit solutionem: vt colligitur ex solutione duarum legum quę simul contradicere vidẽtur. ff. de leg. j. l. si cui. & de test. manu. l. si ita scriptum fuerit. quæ videntur contradicere legi. C. quando di. le. ce. l. ex his verbis. & ibi de hoc no. & hoc de prima scriptura & ad quęstionem petitam ex
2 ea sufficiant. ¶ † Nunc autem de secunda dicamus, circa quam notandũ est, q̃ licet pactũ circa futurã successionẽ nõ teneat: vt. C. de pa. l. pactũ q̃ dotali. & de co. l. pactũ. qđ de tali iure autẽ ca
a nonico si iuramentum interuenit omnino seruandũ est[a]: vt extrà de pact. c. quãuis pactum. li. vj. & etiam iure ciuili potest aliqd dari à patre filio: vt in legitimam computetur: vt. ff. si à parẽ. quis fue. manu. l. j. § si parens. & ad. l. fal. l. cum quęstione. de pecu. § vltimo. sed cum hic interuenerit iuramentum non est quęst. quia necesse habet ei stari. Et notent verba remissiõis ipsius in qua dicitur qa igit̃ pagata sum & contenta de parte & legitima omniũ bonorum vestrorum &c. per quę verba seipsam alienam reddidit ab vlteriori seu maiori legitima, siue petendo siue etiam retinendo: quia dixit contenta &c. vt habetur expresse. ff. de hęre. insti. l. qui volebat. & in auf. vt cùm de appel. cog. § hos autem dispositimus. col. viij. Nec ob. verba illa ita quòd in ipsis bonis &c.
3 quia posita sunt ad declarandum, non ad minuendum. Et ideo prędictorum significatum non minuent: vt. ff. de fund. instru. & instru. le. l. quęsitum. § pe. & l. si mancipia. & de au. & ar. le. l. pediculis. § Labeo. & pro hoc. ff. ad Treb. l. deducta. § pen. & sic cũ per dictam scripturam se iam redderet alienam ab ampliori legitima, siue petendo siue retinendo, constat quòd iuramentum tam
4 à petendo quàm à retinendo excludit eam. ¶ † Nec ob. quòd in confessione mentionem non fecit de mille & .cc. morabatinis, & quia de pacta redditionis sex centorum morabatinorum auri mentione non fecit: quia bene fecit mentionem de datione facta seu donatione in eadem collata tempore nuptiarum. Et sic videtur fecisse mentionem de omni eo quòd continebatur in ea: vt. ff. de testa. tu. l. si hęreditas. § qui filium. & hoc etiam inducit virtus subintellectę repetitionis: vt instit. de le. aquil. § hoc tamen capite. ff. de coniungen. cum eman. li. l. ij. de pa. l. item quia
5 conuentiones. § vlt. & hęc de secunda scriptura sufficiant. † Nunc autem de tertia dicamus, circa quam videndum est, an testator videatur filiam instituisse etiam in rebus quas sibi dedit tempore nuptiarum: vt sic eas habeat virtute institutionis, non ex virtute in eam collatæ donationis, per illa verba in testamento prolata. Et in his quę sibi dimitto modo & cum illis quę sibi dedit tempore nuptiarum suarum ipsam mihi hæredem instituo. &c. Et videtur dicendum, quòd sicut ex illorum virtute verborum & cũ illis, &c. quę cõiunctionem rerum indubitatam inducunt: vt. ff. de vsufru. leg. l. illi cum illo. & de leg. j. l. Titię textores. § pe. imò videtur ibi geminatum coniunctionis signũ. Sunt enim ibi duę monosyllabę. scilicet & cum quarum vnaquęque coniunctionẽ facit. de prima probatur. ff. de hęredi. insti. l. si insti. l. si ita quis hęredem. De secunda probatur. ff. de verb. sig. l. triplici. & sic superueniente titulo fortiori institutionis euacuatur primus, scilicet donationis quæ irreuocabiliter non tenebat vt dictum est. ℨ. &

pro hoc

pro hoc.ff.de hære.instituen.l.seruus alienus.qui fideicommissis &.ff.ad.l.fal.l.fundũ.& pro hoc optimè facit.ff.de dote prę.l.qui ita legat.Et si iure institutionis habet,in fideicommissariam resti tutionem veniunt,per illa verba ita,quod si prædicta filia mea, &c.vt id veniat in restitutionem ꝙ deductũ est in institutionem argu.C.de impube.& alijs substi.l.j.& id videatur tẽpore institutionis datum,ꝙ cum adimi potuerit non est adẽptum,sed potius in restitutione deductum:vt.ff.de leg.iij.l.j.§.sciendum. Et secundum hoc cùm sit locus fideicommiss.quo grauata est filia, fiet restitutio omniũ hæredibus luciæ deducta legitima & Trebellianica,secundum ea quæ notantur.ff.de inof.test.l. Papinianus. §.meminisse in fi.&.C.ad.l.fal.l.quanquàm.sed circa hoc est attendendum,quòd sexcenti morabatini remanebũt penes filiã, pro dotali summa omnium vna cũ vsufructu sexcẽtorũ,vsq; ad existentẽ conditionem fideicõmissi:quia à iurata taxatione legitimè non est recessum,de qua taxatione loquitur.l.ff.de op.lib.l.
6 si ita stipulatio.† Nec est recessum à virtute illorum verborum quibus cum iuramento dixit,se contentam esse pro omnium legitima.ergo &c.manet iterum illorũ verborũ effectus:vt. ff. de adimen.& trãsferen.leg.l.alumnæ. §.qui filias,& sic ratione legitimæ etiam hoc casu non plus habebit,quàm prius habitura es set,si res sibi donatæ non fuissent in institutionẽ deductæ & legatæ eidẽ in testamento relictæ licet institutionis venient in restitutionem trebellianica deducta.nec est locus quęrere an in dote fie
1 ri posset fideicõmissaria substitutio:quia non de dote sed donatione quærimus:vt dictũ est.s̃.sed & si.de hoc quæritur licet videretur aliquibus substitutionem huiusmodi non tenere in dote,eo,ꝙ in huiusmodi substitutione non veniunt bona alia quã quæ à fideicõmittente obueniũt:vt.ff.de vul.& pu.sub.l. cohæredes §.cùm filiæ.& dos non videtur venire à patre fideicõmittente,eò,quod dudum tempore dotis datæ de bonis eius abscesit vt.ff.de col.dot.l.vltima.& tamen verum est eam tenere inquãtum dos excedit legitimam:vt.ff.de leg.ij.l.vltima.§.filiæ.Si verò iure institutionis,per supradictã non habet,sed remaneant vt prius,quæstio plana est:scilicet quòd sexcẽti morabatini in restitutionẽ veniunt,per actionem præscriptis verbis,propter.l.in donatione appositam:de qua supradictũ est.quòd enim non transfertur iure pristino peti potest.vt.ff.de vsu.l.si stipulatus.§. vlti. & legata venirent in restitutionem,ex virtute fideicommissi iniuncti,& fortè nulla deductio fiet:quia filia licet illa legataiure institutionis percipiat ne testamentum per querelam expugnet:vt in auf.vt cùm de appella.cog.§.aliud quoq; capitulũ.tamen vera legataria est:vt de hære.institu.l.quoties & no.extra de test.Raynutius.de legatario facultas deductionis non datur:vt.ff.ad.l.fal.l. lex falcidia si interueniat.§.vltim.& no.C.commu.de lega.l.ij.Et sic in summa non refert multum vt in pecunia donata rempore nuptiarum veniret in institutionem vel non:quia & si in institutionem venerit,institutioni subiacet,& legitima non augetur vl
7 tra taxationem iuratam.† Et hoc videtur esse de mente testatoris,qui paratissimè curauit etiam alia filiæ in testamento relicta debere restitui hæredibus Luciæ,quibus etiam restitutio fieret secundum legem in donatione appositam,& pro tali coniectu-rata voluntatem facit.ff.de testa.manu.l.si quis locuples.& de hę re.insti.l.Lucius.& ad Treb.l.hæredes.§.cum ita.

ADDITIO. a ℊ Si iuramentum interuenit omnino seruandum est.nunquid pactũ super futura successione valeat & an firmetur iuramento vide ꝙ eleganter cõsuluit.d.Ale.in con.xxviij.incip. ponderatis verbis in iij.vo.&.do.Phi.dec.in cons.ccxx.inci.in causa,in.ij.parte cons.& bal.in l.licet inter priuatos.C.de pac.& in.l.fi.C.de pac.aduerte tamen quòd pactum factũ de futura successione mortui valet vt voluit Barto.in.l.j.C.e. & nunquid pactum de non succedendo firmetur iuramento tradit idem de cius in cons.xxxj.inci.& pro tenui in prima parte consiliorum.&. Guido pape in.q.cccl.incip. vtrum renunciatio.

De feudis & de confes.& de verborum significatio.

CONSILIVM CXXXIII.

1 *Recognoscens se tenere quidquid tenet in castro ab episcopo,excepta certa domo,non per hoc videtur cognoscere feudum ab episcopo,nec dare sibi proprietatem quam habet:quia illa exceptio non firmat regulam in omnibus generaliter,& confessio generalis hoc casu non nocet.& numero.seq.*

Actum tale est. Dominus. S. dominus Vticẽ.facit quãdam recognitionẽ episcopo Vticẽ.per hæc verba recognosco tibi Vticẽ.episcopo quidquid habeo in ciuitate Vticẽ. vel aliquis pro me,teneo pro te exceptis dominus quæ sunt in loco,qui vocatur viguaria. Nũc quæritur,an per recognitionẽ huiusmodi cẽseatur recognouisse se tenere in feudũ à domino episcopo,iurisdictionem quã habet in hominibus habitantibus in ciuitate Vticẽ.ita ꝙ per hoc fuerit dicto episcopo vel eius episcopis ius feudale in iurisdictione vticẽ . acquisitum. Et videtur dicẽdum ꝙ sic:quia qui omne dicit nihil excipit. Vnde cùm verbũ quidquid sit vniuersale,videtur dicendũ ꝙ nedũ alia quæ dictus.S.habet in ciuitate vticẽn. sed etiã & iurisdictionẽ videtur tenere ab eo.Sed in contrarium videtur dicendum,valet ꝙ per huiusmodi recognitionem non censeatur dictus dominus Vticen.tenere in feudum iurisdictionem quam habet in hominibus habitantibus in ciuitate vticensi,& hoc rationibus infrascrip.¶ † Primò,quia prout iure cauetur cũ quis habens penum
1 in locis pluribus legat penum indefinitè seu generaliter,& excipit vinum quod Romæ habet per exceptionem huiusmodi restringitur generalitas,vt censeatur legasse tantũ penum quod habet in in ciuitate romana,&.ff.de penu.legata.l.nam ꝙ in fi.&sic præcedentia per subsequentia restringuntur:vt ibi no.sic ergo est dicendũ in. q. prædicta.Nã licet dominus Vticen . generaliter recognouerit ꝙdquid habet in ciuitate Vticen. excipiẽdo domos q̃ sunt in loco vocato viguaria,cẽsẽt generalitas restricta ad res corporales cũ domus sint corporales. Vnde cũ iurisdictio sit res incorporalis:quia tangi nõ põt vt insti.de rebus corpo.& incorporalibus.§. incorporales.dici non potest iurisdictionẽ,quã dictus dominus.S.habet in hominibus dictæ ciuitatis in dicta recognitione væniss̃e seu cõprehensam fuisse.Hæc ratio non videtur multum concludere:quia non est de natura exceptionis arctare generalitatẽ prędictam,nisi in exceptuatis:imò in alijs confirmat: vt ff.de fundo instructo & instrumẽto legato.l.quęsitum.§.idem respõdit domo instructa.in auf.de non alienandis aut permutant.
2 rebus eccle.§. vt aũt lex.& no.ff.de reg.iur.l.j.in fi.gl.† Non obl.nã quod.§.vltimo.quia illud non ita ibidẽ disponitur ex virtute exceptionis arctantis,sed propter obscuritatẽ locutionis in quo casu debetur semper quod est minimũ:vt.ff.de leg.l. apud Iulianũ.§.socio.& de leg.l.minimis.& no.in.d.§.iij.nam ꝙ. Si enim illud esset ex virtute exciptionis arctantis,arctatum fuisset legatũ penoris præcedentis,quod sui natura cõprehẽdit quæ sunt in esu & potu.vt in eo.titu.l.iij.in prin.sed solùm ad ea quæ in potu cõsistũt:quia solũ vinũ excepit sicut fit alibi.ff.de vi.tri.& oleo leg. l.vlt.ꝙ tamẽ ibi non dicitur,sed solũ de actiõe loci dicit:quia cir
3 ca illud,tantum locutionis obscuritas vertebatur.† Item alia ratione:quia dicta recognitio fuit generalis & generalitas parit obscuritatem : vt.ff.de iur.fi.l.ita fidei.&.ff.communia prædio.l.in tractandis cum fi.constat autem de iure,ꝙ in obscuris seu ambiguis quod minus est censetur legatum seu recognitũ:vt.ff. de re. iu.l.semper in obscuris,cùm igitur iurisdictio maximè illa, quæ habet merũ & mixtum imperium sit magis,quã sint prædia vrbana & rustica,non censetur per dicta verba generalia dictus dominus.S.vticen.iurisdictionem suam in hominibus habitãtibus vticæ recognouisse.Sed rationem istam multũ impugnat,ꝙ obscuritas à recognoscente processit.Et ideo contra eũ interpretationẽ recepit:vt.ff.de contrahen.emp.& ven.l.si in emptione in prin.& no.ff.de pact.l.veteribus.& expressè colligitur per gl. in præal.l.in tradendis.C.communia præ.Item alia ratione :quia dictus diminus vticen.recognitionem faciendo, prædictam recognouit quòd habebat iurisdictionem in ciuitate Vticen. constat autem ꝙ iurisdictio exercetur in hominibus ipsius ciuitatis non autem in ipsa ciuitate sicut sunt homines in ipsa ciuitate, li-

cet exerceantur in his quæ sunt intra ciuitatẽ ipsam, sicut sunt homines in ipsa ciuitate habitãtes. & propterea recognoscẽs qdquid habet in ciuitate prædicta, non censetur recognouisse iurisdictionẽ quæ in ipsis hominibus exercetur. ar. ff. de le. iij. l. ciuibus.
4 Hæc ratio videtur tolli per. l. iiij. ff. de offi. præsi. † Itẽ alia ratione, quia recognitionem talem faciendo, per quam recognitionẽ recognouit episcopo vticẽ. quidquid habebat in ciuitate vticen. non adijciendo causam in ipsa recognitione constat de iure recognitionem prædictam nõ valere, dictumq; dominũ Vticẽ. talẽ recognitionem faciendo nihil egisse, & eundem episcopum per ipsam recognitionẽ nihil acquisiuisse, cũ talis recognitio seu confessio fuerit indiscreta, per quã dominiũ seu ius acquiri non potuit episcopo memorato: vt. C. de iur. & fac. igno. l. cum falsa. & ff. de proba. l. cùm de indebito. §. fi. cum si. Hæc videtur mihi fortis ratio.
5 † Et addo quia aut ista recognitio inducitur ad feudũ per eam tunc inducendum siue constituendum, aut ad probandum dudum constitutum. Primo casu nihil valet. certus est enim modus constituendi feudum puta per inuestituram: vt in. x. colla. qualiter feudum acqui. non autem hæc fit per simplicem recognitionem: vt. C. de lib. causa. l. liberos. & l. parentes & l. interrogata. Et hæc fuit opi. Odofre. in lectura. C. de pact. l. in traditionibus. Secundo casu similiter nihil valet: quia fuit totaliter incerta re & genere. Et sic non affert præiudicium aliquod: vt ff. de cõfes. l. certum in prin. Præterea non habuit causam quòd est necesse vt aliquod robur habeat, vt probatum est per leges alleg. in ratione. & est casus. C. de apoc. publi. l. j. li. x. quibus rationibus potest dici, recognitionem prædictam non tribuere ius dicto episcopo: in iurisdictione quàm habet dictus dominus Vticen. in hominibus ciuitatis vticen. Non ob quòd facta fuit generaliter, & qui omne dicit nihil excipit vel excludit: quia illud habet veritatem cùm post verba generalia nihil subsequitur quòd præcedentia restringat, sicut fuit in recognitione prædicta: vt superius est probatum, & cũ generalis obligatio ex causa sufficiẽti ad obligandum procedit, & causa sufficiens ad obligandum seu ius iure constituendum præcepit & exprimitur. quod tamen in recognitionem factum non fuit, & propterea est inualida: quare ex ea non fuit dicto episcopo vel eius episcopatu ius aliquod potissimè in iurisdictione prædicta acquisitum.

De testamentis. extraordinarie. C. ad Trebellianum.

CONSILIVM CXXXIIII.

1 *Fideicommissarius vniuersalis & filius hæres, si non conficiunt inuentarium, tenentur satisfacere legatarijs & creditoribus non detracta Trebellianica nec legitima. & nu. seq.*

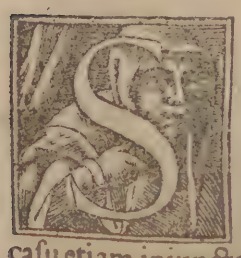

Satis credo consonum rei, q̃ scriptus hæres rogatus de restituendo vniuersum, in diẽ vel conditione, sponte adijciens q̃ per omissionem inuentarij priuetur deductiõe Trebellianicę. & hanc rẽ ex omni casu etiam iiunctæ restitutiones conditiõe existente vel die adueniente, mansurus est hæres saltem pro parte retenta, & pro ea parte creditoribus obligatus: vt. C. ad Treb. l. j. & etiã legatarijs, in casu in eo. tit. l. ij. & ff. eo. l. j. §. fi. & quia sicut hæres priuatus singularibus legatis per subtractionem rerum hæreditariarũ posset falcidiam inducere, ita & iste trebellianicam. Cum enim fructus medio tempore ex rebus hæreditarijs percepti, debeant imputari in quartam: vt. ff. ad Treb. l. mulier. §. si hæres subtrahẽdo res hęreditarias, quarum fortè fructus ad quartam sufficerent, inducere deductionem trebellianicæ, quæ alias locum non haberet.
2 † Prętera prędscriptus hęres, dicitur obligatus fideicommissario vniuersali, ad reddendum rationem de bonis hæreditarijs, obligetur. ergo legi inuẽtarij vt facilior sit redditio rationis. & hoc legitur. ff. de condi. & demon. l. cum tale. §. j. & per hoc etiã benefacit æquiparatio singularium & vniuersalium fideicommissorũ: vt. ff. si quis ob. cau. te. l. finium. §. j. & de adimen. le. l. iij. §. j. Et tamen vt dictum est. s̃. mansurus sit nomine & re hæres, & saltem pro parte in partiario hærede lex inuẽtarij locum habet: vt. C. de
3 iu. delibe. l. vltima. §. j. † Sed an filius per omisionem inuentarij perdat legitimam, licet inuite à glossatorum opinione recedam, tamen satis mihi videntur superius scriptæ rationes in contrariũ cogere. Et ad hoc etiam multum mouet, q̃ legum latores, volentes priuilegium legitime demonstrare, ipsam appellant quasi æs alienũ: vt. ff. de inof. te. l. papinianus. §. si quis impubes. & de ado. l. si arrogator. §. j. & no. ff. ad. l. Cor. de fal. l. si quis legatum. §. fi. sed si verum æs alienum hæredi debitum omisso inuentario confusione extinguitur: vt. C. de iure deli. l. vltima. §. j. computatione ergo, & quasi æs alienũ vt legitima. Præterea tota lex vlt. mixti & communiter videtur loqui in filio & extraneo: vt in. §. finautem dubijs. &. §. sin verò postquàm. ergo & sic intelligeretur illa, quæ est in auf. dehæ. & fal. quę est facta ad adeundũ: vt ibi dicitur in. §. si verò non fecerit. & in eiusdem personis vendicat sibi locum. vt in auf. de natu. fil. ante do. instru. natis. §. fi. sed illa de hæred. & falci. damnificat hæredẽ dare de suo proprio, si omittat confectionẽ inuentarij. ergo filiũ de debito bonorum subsidio.

De successionibus ab intestato. extraordi. autem. de hæredi. quæ ab intestato. &. C. de colla.

CONSILIVM CXXXV.

1 *Statutum quod filia sit contenta certa parte & vltra non succedat valet. Item dicit ibi quòd etiam ab intestato non succedit tunc nec potest petere collationem donationis fratris fieri. & nu. seq.*

Actum est tale. Quidam nomine G. habens filium & filiam: filiam in matrimonio collocauit. & dedit ei centum nomine dotis processu tẽporis, dictus. G. dedit vxorẽ filio & donauit ei donationẽ propter nuptias, & conferendo meũ vltimũ iudicium mille libras post vitam suã, & ita attendere & complere iurauit dictus. G. ad sancta dei euangelia cũ omnibus renunciationibus iuris. processu temporis dictus. G. mortuus est nullo per eũ condito testamento: modò venit dicta filia, & vult succedere ab intestato vna cum fratre sub æquis partibus in omnibus bonis quę dictus. G. possidebat tẽpore mortis suæ, fratre dicente quòd nõ debet, virtute cuiusdã statuti quod pro lege seruatur in ciuitate seu loco de Sinodrio, vnde erat dictus. G. cuius statuti tenor talis est. Pater qui maritat filiam suam vel filias suas, cùm hæreditate oneris, vel honoris vel hæreditatis, eas cum onere, vel honore, postea non possunt illæ filię aliquid petere in bonis paternis, nisi pater eius dimiserit. Et si pater habet magis vnũ filium & aliam filiam quę non sit maritata: & pater moritur intestatus, bona patris intestati remittuntur filio & filiæ, non maritatis, vel nõ hæreditatis æquis portionibus. Et si moritur aliqua de maritatis filiabus & hæreditatis à patre sine testamento & hæredibus bona eius reuertuntur communiter fratribus superstitibus patre iam mortuo. Et idem dicimus in matre & ius bonis &c. Itẽ dicit dicta filia maritata, q̃ frater suus tenetur conferre in communi dictas mille lib. & ipsas dictas. c. quas habuit pro dote, deinde diuidere omnia æquis partibus dicto fratre in cõtrarium asserente q̃ non tenetur, virtute alterius statuti, quod pro lege seruatur in sinodrio cuius tenor talis est. Dotes vel hæreditates vel propter nuptias donationes vel spõsalitiæ largitatis æquis passibus non ambulent: sed pro libito conferentium ex vtraque vel ex vna sola valeant.
1 † Quæritur modò quid iuris. Pro fundamento dicendorũ primo videndũ est, an statutum quo dotata filia à patris successione excluditur nisi ei pater dimiserit, teneat. Et videtur dicẽdũ quòd sic, per generalitatẽ regulæ positæ. ff. de iusti. & iu. l. omner popũli. ff. commu. prædio. l. venditor. §. si constat. Et si diceretus est econtra ius naturæ quod videtur filios ad successionem parẽtum vocare. ff. de bonis dan. l. cũ ratio. & vnde liberi. l. scripto hęredi. Respondetur certam quotam filio deberi, non est à iure naturę, quod apparet: quia variata: vt in auf. de trien. & se. §. j. & habetur

betur hoc expreſsè in lõgobarda de ſucceſsionibus.l.pater filiã. & ſic hoc poteſt quandocunque pacto inter priuatos inito inducí quod conſtat fieri poſſe:vt extrà de pac.c.quãuis.li.vj. ergo & l.municipali.vt.C.de fideicõ.l.vlt.in fi.quia & ſic econtra regulariter eſſet:vt.ff.de pact.l.non impoſsibile. Et ſi ipſa filia in iure municipali à ſucceſsione excludit fruſtra de collatione ei facienda quæritur. Sicut enim non confert quis niſi ſuccedat, vt .ff. de col.do.l.pe.in fi.ita nec confertur eidem niſi ſuccedẽti,eo, quòd nulli alij niſi ſuccedtẽi per alterius concurſum irrogatur iniuria: vt.ff.de cõiung.cũ emã.li.l.j.§ emancipatus. Et ex his patet ſolu-
2 tio quæſtionis.† Nec eſt neceſſe querere,an datum filio propter nuptias veniat in collationem : quia & ſi eſſet vera donatio propter nuptias certum eſt quòd veniret.vt.C.de col.l.vt liberis.ibi nulla diſcretione intercedente &c. Si verò collatum eſſet in ſuprem iudicium:vt hic non conferretur:vt.C.fami ercif.l.filiæ.& no.C.de col.ſi donatiões.ſed hæc diſceptatio ceſſat:qa nõ eſt perſona quæ poſsit collationem petere eo,quòd impediẽte iure municipali:vt dictũ eſt.ſ.cum fratre filia non ſuccedit.

De conceſ i præben.& de reſcrip.& de verbo.ſign.

CONSILIVM CXXXVI.

1 *Tempus acceptationis currit antequàm expectans habeat literas expeditas.*

Et de virtute clauſulæ anteferri. Et quòd inhibitio non impedit ea quæ ſunt iuris.ſed ea quæ ſunt facti & decreto irritante.& nu.2.

2 *Cum duo expectant præbendam quãinfra menſem duxerint acceptandam ſecundus non poteſt in primo menſe acceptare.*

Vod ex productis & probatis plenè liqueat de iure do.G. de baretho,ac per hoc debeat ſuper prepoſitura aduẽ.de qua agitur tanquã reus victoriam reportare oſtendit fic.& quia tota iſta quæſtio in duas partes diuidi tur.ſcilicet in ius partiũ & obiectus. De iure partiũ prius eſt vidẽ
1 dum, deinde obiectus poterunt facile pertranſire.¶ † Circa ius ergo domini.G.eſt cõſiderandũ,ꝙ aliqñ quis plenũ & merũ ius habet ſed deficit probatio:vt.ff.de teſt.tu.l.duo ſunt titij.& ſuper ueniente probatione & veritate apparente ſtatur veritati, & ceſſat opi.vt.ff.de eden.l.argentarius.§.vlti.de fur.l. quidã tabularũ. viij.diſt.c.veritate. In propoſito itaq; attendendum eſt,ꝙ per literas,domini noſtri Io.papæ xxij. ſuperuenit probatio veritatis & antique gratie conceſſe dicto .G.per bo.me.dominum Cle. ſub data.xv.calen.Auguſti pontificatus ſui an.viij.cũ decreto quod decreuit irritum & inane,ſi quid à quacunque ſcienter vel ignoranter contigerit attentari,& cũ appoſitione menſis & clauſule anteferri.quod autem litera prædicta do.Io.papæ de præfata gratia domini Cle.plenam probationem faciat de ſe niſi aliter impugnetur,clarè patet:nec credo aliquem probabiliter dubitaret: vt.C.de te.omniũ.& extrà de priuil.c.ſi papa. & eſt hodie expreſſa conſtitutio clementis.extrà de proba.c.literis.Si autẽ de gratia domini Clementis papę appareat ſicut apparet,nulli dubium eſt dictũ do.G.potius ius habere.habebat eñ clauſulã anteferri q̃ eũ faciebat etiã prioribus tẽpore potiorẽ:vt.C qui potio. in pig.
2 ha.l.licet.† Et quãuis de virtute illius clauſulæ antiquitus fuerit dubitatio ſicut no.Compo.extrà de reſcri.c.cauſam.quæ tamen hodie dubium nõ eſt:tã ex forma iuris cõis quod præfert ex virtute clauſulæ talẽ impetrantẽ omnibus:etiã authoritate apoſtolica expectãtibus:vt extrà de prębẽ.c.quondã.li.vj. quã ex forma literæ expreſsè dicẽtis eũ omnibus præterquã authoritate ſua expectantibus ante ferri,quæ exceptio nõ eſſet bona niſi de apoſtolicis intelligeretur:quia omnis bona exceptio,debet eſſe de regula:vt no.de re.iu.l.j.& quia reſpectu aliorũ hæc clauſula etiam ſuperuacua de iure cõi apoſtolici alijs præferuntur,ceſſante etiam prerogatiua clauſulæ.C.de aduo.diuer.iudi.l reſtituẽdę.& extrà de præb.c.hi qui.li.vj.Cũ igitur tẽpore quo deceſsit dominus .C. de linichone iã dominus.G.de baretho haberet gratiã ſuam cum clauſula anteferri,conſtat ꝙ tunc ſecundũ veritatatẽ præferri debeat domino.P.de ſinamor:quia expectabat de manibus domini Benedicti papę:xij.& decretum appoſitũ in gratia domini.G. de Baretho ligauit manus cuiuſlibet alterius etiam ignorantis: vt extrà de reſcrip.c.tibi qui.de preben.dudũ.§ nos igitur.&.c. ſi
3 poſtquã.& in.c.quia cunctis.† Collatio itaq; facta do.P.de ſinamutho quã etiã per articulos partis diuerſe conſtat factã eſſe intra menſem à die mortis domini.G.de linichone,& ſic intra mẽſem datũ dño G.de baretho nulla fuit,quoniã tẽpus alterius pendebat:vt C.qui admit.ad bono.poſ poſſunt.l.vlt.ff.de bo.lib.l.ſi filius.§.cùm filius.& hoc operatur prefixio menſis ſicut olim no. Arch.extrà de preben.c.dudũ.& hodie eſt expreſſum in decret. Clemẽtis extrà de cõceſ.præbẽ.cùm ei quẽ.in.ij.reſponſo.& decretũ & dictio interim de qua habetur.C.de dila.l. ſiue pars . & ff.de do.inter vi.& vxo.l.ſi & interim.in prin.& in multis iuri-
4 bus.† Et illa verba ſcienter vel ignoranter,quæ intentionem ſcribentis manifeſtè declarant ſicut habetur in.c.quia cunctis . extrà de cõceſ.præbẽ.li.vj.nec cõualeſcere potuit per hoc ꝙ do.B.de baretho nõ acceptauerit infra mẽſem ſibi præfixũ:quia cũ nulla fuerit à principio,vt dictũ eſt,ex poſtfacto cõualeſcere nõ põt:vt.ff. de lib.& poſt.l.ſi filius.& extrà de prębẽ.ſi clericus.& ſic apparet ꝙ collatio facta.d.P.nec à prin.nec ex poſtfacto aliquod ius ſibi tribuit,tẽpore ergo quo prouiſum fuit.d.G.per executorẽ datũ à do.Io.papa.xxij.res erat integra.& ſic non obſtã. tẽporis lapſu ei potuit & debuit prouideri.ar.ff.de iu.delibe.l.ſi quis ſuus hæres.de optio.leg.l.mãcipiorum.& extrà de preca.ſi tibi , abſenti. in fi.& no.per Archi.eo.ti.c.dudum.in fi.gl.quæ incipit.ſ̃ eo.li.
5 &c.† Prętera per data & confeſſata partis aduerſę apparet procuratori do.G.de eius mandato dictã prępoſiturã acceptaſſe nedum etiam quia non debet ad negligentiã imputari ſi non acceptaſſet,cũ propter defectũ probationis acceptio fuiſſet infructuoſa.ar.ff.quis ordo in bo poſ.ſeruet.l.vl.& extrà de ele.vt circa ad fi.& principiũ curſus iſtius mẽſis licet in literis apoſtolicis contineatur à tempore notitię non incipiet ſtatim cùm.d.G.ſciuit,ſed cum ſcientia per acceptationem vtilem & efficacẽ ad prouiſionẽ etiã cõſequẽdã potuit exire in actũ,ꝙ nuſquã propter defectũ probationis ante literã dñi noſtri papę Io.& qđ ſic tradetur curſus tẽporis etiã cõtra id quod litera ſonat:probant iura.ff.de iure do.l.tali facta ſtipulatione.de ſtatu lib l.ij.&.l.ſi quis hæredib. & de condi.& demon.l.ſi in diẽ in.j.& ij.reſponſo.Nõ ob.quod aduerſarij dicunt nullũ ius quęſitũ eſſe domino.G.per gratiam do. Cle.dicẽtes ꝙ ad ipſum dicta gratia non peruenit:per.c.ſi tibi abſenti in prin.quia cũ ex litera do.Io.papæ appareat petitionẽ fuiſſe oblatã domino Cle.prædicta gratia impetrãda & extranea perſona nunquã intelligẽda eſt in actu:vt ff.de verb.ob.l.ſtipulatus. §.griſogonus credendũ eſt in dubio dictã petitionẽ per dictum do.G.eſſe oblatã ſicut & pactũ in dubio intelligitur per eũ appoſitũ in cuius fauorẽ cedit:vt.ff.de cõtrahen.emp.& vẽ.l cõmanſata.in.ij.reſponſo.& ibi no.ſi ſic fuit ſtatim quęſitũ ius dicto domino.G.ex gratia ante dicta:quia cũ gratia perfici tur vtriuſque cõſenſu,ſufficit ſcripturã interuenire,etiã inter abſentes, per quã vtriuſq; cõſenſu appareat ſicut eſt petitio & ſubſcriptio pape : vt ff.de act.& obli.§ cõſenſu.& ibi no.de don.l.qui mihi donatum
6 &.C.de ſac.ſan.eccle.l.illud.† Præterea hæc expedit litera domini noſtri papæ Io.dicentis velle gratiã domini Clemẽ.à die vide licet.xv.cal.Auguſti,qua cõceſſa fuit habere plenam roboris firmitatem:& illum effectum ſortiri debere,quẽ haberet ab eadem die ſi ſupradicta gratia conceſſa eidẽ domino G. ſufficientes & plenas apoſtolicas literas habuiſſet.ꝙ ergo habuit vel nõ habuit non eſt amplius diſputandũ:quia ſuper hoc dominus papa fingit & contra fictionẽ legis animatę, ſicut nec inanimatę nõ eſt aliqđ admittendum:vt.ff.de adop.l.his verbis in fi.& de rei vxo.actio. l.j.circa prin.† Non ob.quod dicunt aduerſarij literam domini noſtri Io.papę obreptitiam eſſe:quia tacitum fuit de poſſeſsione do.P.de ſimiro,& de,pendentia litis.primũ quidem non obſtat: quia litera domini Io.papæ non propriè gratia,ſed probatio & detertio gratiæ antiquæ:vt.ff de teſta.l.hæredes palam.§ j.de acquirẽ.re.do.l.adeò.§ cũ quis. Et magis dicitur factũ prædeceſſo-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

ris prosequi,quã gratiam impartiri:vt extrà de rescrip.super literis.ij.Non ob.eadẽ ratione,& quia per inspectionẽ ipsius literæ apparet:de lite papã sciuisse & mentionẽ fecisse,ibi cùm dixit: & vna cum dignitate prædictæ ecclesię aduen.super qua tunc litigabas sicut adhuc litigas &c.liquidato itaque iure dicti domini. G.& manifestè ostenso ꝙ dictus dominus.P.nullum ius habet
3 conuertamus sermonem ad obiectus. ¶ † Et cõstat dictum dominũ.P.ad obiectus aliquos admitti non debere:quia cõstat eius non-interesse,& eum nullum ius in præposituram habere,quare eius articuli admitti non debent:vt.ff.de bo.possess.secundum tabu.l.qui ex liberis.§.vltimo.& ibi no.secundum intellectũ Azo. & per Inn.extrà de re.iur.l.cũ bertoldus.ad fi.imò fortè à tempore,quo per literas do.Inn.papæ innotuit prefacto domino papę gratia facta do.G.incepit esse intrusus:vt.ff.de do.exce.l.ij.§.generaliter.& expresse.ff.depos.l.si quis inficiatus.& de tributo.l.illud.§.si cuius.in ver.si tamẽ ignorans.† Preterea articuli sui descẽ
9 dunt ex appellatione nõ sufficienter iurata:quia in iuramẽto deficit secundũ se,quod iura vidẽtur de necessitate requirere: vt in eodem.c.vt circa in.c.is qui contra certã.& in.c.procurator.Preterea obiectus ipsi sunt in appellatione minus sufficienter expressi:vt ex inspectione ipsius euidenter apparet.tres enim tantũ sunt obiectus,de quibus in appellatione fit mentio ,scilicet intrusio, & circa hunc aduertatur ꝙ dominus.G.vtitur gratia à do.Cle.sibi concessa.xv.cal.Augusti pontificatus sui anno.viij.in appellatione autem cùm de intrusione fit mentio,licet dicatur quòd intrusit se etiam ante creationem domini nostri papæ Io.no.tamẽ dicitur ꝙ post tempus prædictum scilicet diem.xv. cal. Augusti.Et sic potuit esse ante gratiam,quod si fuisset futurã gratiam non extinxisset.arg.ff.de condi.& demon.l.si Titio.&. ff. manda.l.si mandauero.§.item cuius.Etiam si dicatur quòd adminus inhabilitatem contraxisset.Respondetur,esto, ꝙ ita sit obiectus remaneat obscurus propter duplicitatem temporis,& effectus q secundũ relationem ad diuersa potest esse diuersus:scilicet vel q̃siti iuris priuatio,vel inhabilitas ad quærendũ:vt.ff.de serui. vr. præd.l.si seruitus.si autem sic peccat in capitulum,vt circa,& sic
10 omnes articuli super hoc fundati cadunt. ¶ † Secũdus obiectus est de vacatione ad iudiciũ seculare,& in hoc similiter non datur coram quo iudice,& ideo obscurus. Tertius est de obreptiõe. & ad hunc est.s̃.plenè responsum:quare cessantibus obiectibus cũ ius.d.G.ex superioribus apparet liquidũ,manifestè cõcluditur repulsis articulis partis aduersæ,pro ipso.d.G.debere diffinitiuam sententiam promulgari.Non ob.si dicatur quòd non apparet .d. G.inductum in possessione ex collatione domini episcopi atrabateñ.tanquam executoris:quia ad quęrẽdũ ius in re,sufficia executoris:collatio sine possessione:vt extrà de concess.præben.li.vj. Et cùm hincinde agitur petitorio,solùm querendum est quis agentium potius in re ius habeat.proprietas enim ad se trahit possessionem:vt.ff.de rei.ven.l.officium.& extrà de causa pos.& ꝓprie.c.cùm dilectus.†Non ob.ꝙ pars aduersa dicit cũ dominus
11 G.se præpositum appellauit.Hoc enim non arguit intrusionem: cùm enim facti sit sicut & possessio siue possessionis adeptio : vt ff.de acqui.pos.l.quẽadmodum.& quibus ex cau.ma.l . denique & extrà de cõcess.præben.c.cũ nostris.& in summa possessionis non refert iusta an iniusta sit:vt.ff.de acq.pos.l.iij.§.ex contrario. non nudis verbis committitur:vt extrà de eo qui mit.in pos.causa rei ser.c.j.pro hoc bene facit.C.de proba.l.non epistolis.& l.nõ nudis.ff.de proba.l.neque professio.&.ff.de ædi. edic.l.bouẽ.§.j. in fi.de verbo.signi.l.si fugitiuus.nec sola denominatio facit & ꝓbat aliquẽ municipem:vt.ff.ad muni.l.vlt.§.pe.& probantur hęc per ea quæ notantur per omnes notantes.extrà de elec.c.auaritiæ
12 lib.vj.†Nõ ob.quod dicitur pro parte aduersa,quòd in litera domini Ia.papę non fuit facta mentio de inhibitione,quæ facta erat per auditorem:aut enim iste obiectus fit quasi concessio literæ domini nostri papæ sit contra inhibitionem auditoris , & hoc verum non est:quia inhibitio prohibet solùm ea quæ facti sunt, non ea quæ iuris sunt , & de iure fiunt:vt . ff. quod quisque iur.in alium statuerit.l.vltima.& nota.per Innocẽ. extrà de præscrip.c.veniens.Aut fit ad reddendum literam surreptitiam,& similiter etiam non procedit:quia vt dictũ est.s̃.non est noua gratia,sed probatio antiquæ.ar.bo.ff.de minor.l.iij.§.scio.& si dicatur imò est gratia:quia executores sunt ibi dati qui prius non erant.Respondetur quòd hoc non facit eam nouam gratiam, sed est ius cõmune executoris prioris.C.de diuer.rescri.& pragma. sancti.l.ij.in.ij.responso.& extrà de rescrip.c.literis. imò si veritas fuisset nota per cancellariam nõ habuisset executores ex quo apparet quòd non est gratia.

De concessione præbendæ.

CONSILIVM CXXXVII.

1 *Beneficium si plures sunt expectantes,quòd infra mensem quisque eorum duxerit acceptãdũ,& vacat beneficium,si sunt impares quilibet habet vnum mensem itaque primum habet primus,& secundus habet secũdum si primus primum non acceptat.*

PLures sunt in eadẽ ecclesia expectantes , cum clausula quàm .ĩ. mẽsem à die notę vacationis duxerint eorum quilibet
1 acceptãdam.† Modò quæritur an eorum quilibet secundum ordinem impetrantium ac impetractionem suarum habeat integrum vnum mensem. An vnus tantùm mensis omnibus detur, vt post vnius mensis lapsum à tempore vacationis prębendæ omnes expectantes intelligantur excluſi.Et primò videtur quòd vnus mensis tantum omnibus expectantibus detur,hoc enim dici suadet ecclesiarum periculo safa vitanda vacatio.ar.extrà de ele.c.vt circa de appel.oblatæ & de concess.pręben.c.nulla.§.ij.Secundò hoc probatur sic, pater & maritus ad accusationem adulterij quodam ordine admittuntur:vt primo maritus,secundo pater admittatur:quia maritus maiori iure & propensiori dolore vindictam prosequitur. Et tamen in iure dicitur,ꝙ si vterque negligit,vtriq; tempora cedunt:vt.ff.ad.l.Iul.de adul.l.ij.§.vl.&.l.seq.&.l.si maritus peruenit circa prin. Tertiò videtur casus,extrà de consue.cũ in tua.§.vltimo.li.vj.vbi tempus.xx.dierum datur omnibus canonicis ad optandum:licet antiquiores secundum ordinem optandi habeãt potestatem,omnibus tamen simul & vniformiter tẽpus currit. Quartò videtur hoc hodie decisum:quia determinatũ est,ꝙ mẽsis ad acceptandũ currit à tẽpore notorię vacatiõis,& tũc iuris fictiõe dicitur esse notoria,cũ in ecclesia notoria est de cõcess.pręben.cũ ei in concilio viẽneñ. Exquo sic arguitur.tu si diceres ꝙ quilibet expectantium haberet per se mensem integrum, secundo & tertio spectanti non curret tẽpus à die notę vacationis : sed secundo à die excluſionis primi,& tertio à die excluſionis secundi:sic de ceteris.& hoc videtur contra mentem illius decretalis. Quinto adhuc videtur casus pro hac parte:quia omnes vocati ad successionem impuberis abinteſtato,ab eius successione impuberis decedentis repelluntur,si interim ei tutorem non petãt,& nõ videntur tot anni dari,quot sunt secundum ordinẽ graduũ ad suc
2 cessionem vocati:vt.C.de legi.hære.l.sciãt oẽs. ¶ † In cõtrarium scilicet quòd vnusquisque habeat suum mensem integrum , hoc probatur sic.Primò quoties sunt aliqui ad aliquid secundum ordinem & successionem vocati cũ temporis limitatione, in cursu temporis non concurrunt sed vnusquisque proprium tẽpus habet,siue illud tempus sit à lege præfixũ,siue ab homine præfigendum.De primo probatur.ff.de bo.pos.l.si plures gradus . instit. de bo.pos.§.pe.&.C.qui admit.ad bon.pos.possunt.l.vltima.De secundo probatur.ff.de iure deli l.si plures gradus.& melius . ff. de acqui.hære.l.quandiu.§.fi.sed sic est in proposito:quia plures sunt successiuè impetrantes,& secundum ordinem sunt vocati,ergo &c.Secundò probatur sic.ad actum exercendum tempus nõ currit,nisi cũ potest actus liberè exerceri:vt.C. de anna. excep.l.j.§.vlt.de iure delib.l.vltima &.l.donec tamen.ff.de stipu.seruo.l. si seruus hæreditarius.& de iu.l.ij.§.in omnibus. sed intra mensem datum primò,non admittitur secundus,iuxta illud legale & fine dubio,qui sequentis gradus sunt,non admittuntur interim cùm enim prędedit alia possessio qui sequitur accipere non põt:

vt.ff.de

vt.ff.de bonis lib.l.si filius.§.cũ filius.ergo &c. Tertiò qui contrarium sentiunt & omnibus expectantibus eundem mẽsem cedere dicunt secundum & tertium impetrantes.& sic de cæteris ad actum nugatorium,& omnino superuacuum cogunt cõtra legẽ. ff.mã.l.ij.in.ij.responso.de pact.iurisgẽ.§.dolo.& de le.j.l.si quis à filio.quòd autem acceptatio facta per secundũ intra mensem primi sit nugatoria inutilis, & superuacua probatur sic.aut acceptauit simpliciter aut sub conditione,si primus non acceptaret. Primo casu non valet quia acceptauit beneficium non sibi debitum sed alteri argumen.C.de edic.diui adri.tol.l.j.ff.de leg.ij.l.si
3 quis seruum.§.circa.& de ven.inspi.l.j.§.pe.† Secundo casu similiter est inutilis:quia acceptatio conditionẽ actum suspendẽtem non recipit,sicut optio seruit:vt.ff.de re.iur.l.actus legitimi.& extrà de ele.c.in collationibus lib.vj.& tetigit Inno.extrà de rescri. c.in nostra si sic est,habetur propositum videlicet quod sero impetranti primus mensis non currit.Non ob.si dicatur ꝙ intra mẽsem primi etiam secundus acceptare potest:& ita demũ tenebit, si primus non acceptet.Hoc enim ostensum est falsum esse,propter ineptitudinem formæ acceptationis.Sed dato ꝙ verum esset adhuc non curreret secundo,tẽpus ad eam acceptationem faciẽdam,cuius efficacia ex alieno pẽderet arbitrio.& hic est casus .ff.
4 quis ordo in bo.pos.seruetur.l.vl.§.j. † Quartò papa pro secũdo impetrante reseruauit beneficiũ nulli alij de iure debitũ & ad acceptationem huius beneficij alteri de iure non debiti mẽsem adiecit:sed pendente mense primi impetrantis,non poterit secundus impetrans dicere beneficium liberum vacãs,& alteri de iure nõ debitum:vt extrà de præben.c.si tibi absenti lib.vj.ergo pendẽte mense primi,secundo tempus non currit,nec prius dicitur præscriptum quã debitum,cõtra.l.ff.de vsuca.l.iustæ.§.si cùm apud hostes.in.ij.responso.Quintò videtur expressum,matri & alijs. ad successionem filij abintestato venientibus datur annus ad tutorem petendum vt non excludantur à successiõe impuberis decedentis:vt præalle.l.sciant.C.de legi.hære.Et tamen non videtur quòd tẽpus pariter omnibus currat sed secundũ ordinem capitum,vt prius matri,deinde alteri capiti,puta agnatis . Et ideo in iure scribitur.ꝙ excluſa matre propter tutorem infra tẽpus debitum non petitum agnati vocantur,quod nõ esset,si tẽpus patiẽ
5 omnibus cedere: vt.ff.ad tertul.l.ij.§.vl. † Nec est mirum,ꝙ etiã inter eos qui sunt in eodẽ gradu sed non ordine,vt aui & nepos in successione filij,qui sunt habito respectu ad defectum:in eodẽ gradu:quia in primo,sed non in ordine:quia auus in ordine ascẽdentiũ,pendente causa filiorũ patris intentio adhuc pendet:vt.ff. de insti.testa.l.pater filiũ:Si pendet ei tempus currere non potest quia quod pendet nondum est quasi sit.ff.de reg.iur.l.is dãnum dat.§.quod pendet.& hoc videtur verè & de iure tenendum.
6 ¶ † Ad contraria patet responsio.Et primo ad primum quod fundatur in periculo diuturnæ vacationis:quia non est verisimile quod tot sunt expectantes,quod vocatio possit vltra semestre tempus extendi,quod est tẽpus canonicę vacationis: vt extrà de cons.præben.c.nulla.quia non est verisimile quòd papa pro expectantibus grauetur ecclesias:vt extrà de rescrip.c . mandatum. &.c.abbatem.Et ad ea quę frequenter accidunt,iura adaptantur: vt in auf.vt ma.debitrices & credi.circa prin.&.ff.de legi.& sena. consul.l.nam ad ea.&.l.seq.Præterea contra hoc inuentũ est remedium cõmodè.extrà de elect.c.nemo. Et quòd superior possit de fructibus ecclesiæ interim facere deseruiri vt extrà de app.
7 c.peruenit.† Ad secundum de.l.si maritus respondetur,ꝙ inter patrem & maritum non est ordo vocationis,sed prælationis:nõ enim vocati sunt secundũ ordinem,vt prius vnus dicatur vocatus quã alter:sed omnes pariter vocati sunt,quasi ad executionẽ criminis publici.Et ideo omnibus negligentibus currit tempus, est tamen inter eos ordo prælationis:quia si ad accusationem:cõ curreret,alter,puta maritus,præfertur alteri ex maiori cõiũctione & minori fraude præsumpta:vt.ff.de accu.l.si plures.& de colu.detegẽ.l.vl.§.vl.† Ad tertium de ea cum in tua. Respondetur,
8 quòd ibi loquitur de eodem tempore,eadem.l.pluribus,statuto vt vni putatoti.capitul. quando vnum tantum corpus representat:vt.ff.de fideiusso .l.mortuo . Hic autem loquitur de diuersis temporibus,diuersis impetrantibus,& vt omnino diuersis,& per diuersas concessiones præfixjs. ¶ † Ad quartum de.c.cùm ei,ad quod respondetur quòd ibi statuitur tempus à quo mensis ei cui currit incipit cursum suum:quia à tempore notoriæ vacationis veræ vel præsumptiuæ,sed nequaquã dicit,ꝙ cuilibet cui est notoria currat. Sed qđ nõ currat nisi à tẽpore notitiæ: vt etiã hæc forma literæ apostolicæ determinat:qualis debet esse notiro tia. ¶ † Ad quintum de.l.sciant.respondetur,ꝙ illa ad propositum nihil facit:quia licet dicat,ꝙ omnibus ad successionem abintestato venturis datus est annus ad petendum tutorem,non dicit ꝙ omnibus vnus tantùm datus sit annus.Sed arg.vlt.pro contraria parte adductum arguit,ꝙ cuilibet gradui vnus annus detur. Præterea dictum est in.l.si maritus.ꝙ in tali facultate petendi tutorem non est ordo vocationis sed prælationis duntaxat:vt.ff.ad Tertul.l.ij.§.si fortè.& ideo ad propositum nõ accedit in hoc igitur videtur veritas remanere,vt vnusquisque spectãtium habeat vnum mensem.

De testamen.& de successione ab intestato. extraor.C.de libe.præte.& de codicil.&ad Treb. item vnde vi.& de colla.ff.de tute.

CONSILIVM CXXXVIII.

1 *Legata non debentur,si existens in potestate testatoris præteritur. & numero seq.*

3 *Item per confirmationem testamenti in quo nepos suus præteritur in codicillis factam hæredes instituti in testamento tenentur restituere hæreditatem,per fideicommissum,retenta sibi trebellianica.*

5 *Filius si prohibitus occupare aliquam rẽ in testamento patris nullo si occupet non cadit in pœnam ibidem appositam:quia videtur facere bono animo vt restituat.*

6 *Item datum à patre filio suo tempore emancipationis venit conferendum.*

7 *Item tutela data in codicillis in testamento non confirmatis valet.*

THema tale est. Durãdus habẽs quatuor filios inter quos. P.quẽ emãcipauerat,ex quo retenti & constituti nepotes in ipsius.D.fuerãt potestate testamentum faciens eidem.P.mãcipato,vltra illa quæ sibi donauerat, certas res iure institutionis reliquit, quibus voluit esse contentum. Alioquin si de iure vel de facto in iudicio vel extra aliqua ratione vel causa controuersiam moueret in bonis ipsius ipsum à bonis suis omnibus vltra legitimam excludebat & volebat Ioanni &.G.filijs suis applicarī. Item.B.&.C.filios suos in certis rebus hæredes instituit, quibus rebus sub pœna prædicta voluit esse contentos. Item . C.filium suum in omnibus alijs hæredem instituit vniuersalem de nepotibus ex.P . nulla in testamento habita mentione. Item in eodem testamento vxori suæ & alijs multa legata reliquit: tandem ad mortem veniens codicillos fecit, in quibus testamentum confirmans per hæc verba: testamentum quod ante hos codicillos condiderat scriptum manu talis notarij , & omnia quæ in eo continentur,volo habere omnino perpetuam firmitatem.legauit etiam alia eidem vxori,& eam liberorum suorum tutricẽ dedit mortuo testatore dictus.P.autoritate propria domus paternæ sibi non relictæ possessionẽ intrauit,hærede vniuersali & ma
2 tre eius fructuaria existentibus in eadem.¶ † Ex prædictis quęritur primò,vtrum posito sine præiudicio quòd propter præterition nepotum in potestate constitutorum testamẽtum sit nullum,quãtum ad institutiones filiorũ,saltem legata in testamen-
3 to relicta valeant.¶ † Secũdò quæritur nunquid per cõfirmationem factam de testamento in codicillis hæredes in testamẽto diuersimodè instituti ad partes sibi relictas veniant iure fideicommissi,retenta per quẽlibet de ipsis filijs tanquã abintestato hæredibus Trebellianica portione.¶ Tertiò quęritur vtrum.P.prædictus qui autoritate propria possessionem domus tanquàm hæres intrauit contra prohibitionem testatoris & legis puniatur:vt licet fortè alias duas quartas posset habere:nunc propter pœnam testatoris non possit habere nisi quartã iure naturæ, vel propter

pœnam.l.si quis in tantam.debeat carere vtraque pręsertim cùm intrauerit dictam domum filio hærede vniuersali & matre eius fructuaria existentibus in eadē. ¶ Quartò quæritur,vtrum dato præiudicio quòd dictus.P.posit habere duas quartas vel vnam, nunquid conferre debeat bona olim sibi in emancipatione dona ta per patrem. ¶ Quintò quæritur vtrum tutela in codicillis testamento non confirmato data valeat. ¶ Ad primā quæstionem videretur plerisque dicendū legata de quibus quæritur deberi ex beneficio aut.ex causa.& quia per præteritionem nepotis in pote state retenti præsumitur testamentum nullum,nō videtur quòd legata vllo tempore ab institutione pēderint,& sic per seipsa detecta nullitate subsistāt ex beneficio dictæ aut.argu. ff.de iniusto rup.& irri.testa.l.nam & si sub conditione.ibi rūpendo autē &c. Et hoc idē no. Azo in summa de inofficioso.testa.Sed in contrarium verius videretur,constat enim ꝙ iure antiquo testamento nullo dicto per præteritionem existentis in potestate,res totaliter ad causam intestati reducitur.ff.de li.& post.l.vlt.& neque libertates neque legata debentur:vt.ff.de iniusto ru.& irri.test.l.filio.nec hæc iura corriguntur per aut.ex causa inquántum de prēteritione loquitur,debet intelligi de his qui præteriti olim in rū pendo testamentū laborabant,qualis erat emancipatus qui petebat contratab.vt.ff.de bonorum possessio.contratabulas.l. j. Et præteritus à matre vel linea materna,qui cùm habebatur pro exhæredato:vt insti.de exhæreda.lib.§. mater necesse habebat proponere querelam: vt.ff.de bonorum possessio. contratabulas.l. post mortem.§.exhæredati.Et in eorum fauorem dictum est, ꝙ causa legitima in præteritione nō posita: testamentum quātum ad institutionem est ipso iure nullum,& nō laborat in petendo contratabulas vel proponendo querelam. Sed in descendentibus per lineam masculinam in potestate constitutis præteritis nullū afferret cōmodum dicta aut.ex causa.quia omni tempore dicebant nullum testamentum sine imploratiōe alicuius extranei auxilij.Sed ergo ex beneficio autenticæ tenentur ad legata, ad quæ olim non tenebantur:vt ostensum est.s.solum ad eorum incommodum esset autētica & ad nullum commodum:hoc autem est cōtra mentem .l.in aut.vt cùm de appellationibus cogn.§.si autē. hæc omnia vbi minuit aut.in fauorem filiorum factam ergo locum habet in his duntaxat,in quibus institutio pro nulla habetur:& vltra iura antiqua nouum ei cedit incommodum,sed existens in potestate præteritus non est huiusmodi ergo &c.

4 ¶ † Ad secudā quæstionē videretur fortasse aliquibus,talem confirmationem non tenere quasi non posit per codicillos testamētum confirmari:vt.ff.de iu.codi.l.quod per manus.sed contrariū magis videtur,cum enim supponatur testamentum nullum propter præteritionem nepotis in potestate constituti,à toto principio nullum fuit.vt.ff.de iniu.rup.& irri.testa.l.posthumi per virilem.§.ex his.& de li.& post.l.si filius:& sic nunquàm codicilli ab eo dependentiam habuerunt:vt in superiori quæstione dictū est.& sic tanquàm per se subsistens,nullum vitium contraxerunt vel contrahunt ex nullitate testamenti:ac per consequens nullius præteritione læduntur:vt.ff.de iure codi.l.si quis cū testamentū in.ij.responso.& l.qui graui.& l.pe.Per cōfirmationē ergo testamenti inutilis factā inutilibus codicillis,quæ trahit nō solū ad legata in testō relicta,sed etiā ad institutiones:vt.ff.de li.& posthu. l. posthumus.§.si paganus. & ad Treb.l.si qui priore. ipsa institutio in codicillis facta videtur:vt.ff.de hære.insti.l.à se.& de cō di.insti.l.institutio talis.Si autem sic,constat ipsam ad fideicommissum trahi:vt.ff.ad Tre.l.Scæuola.& de leg.iij.l.cùm quis decedēs.§.Seyam.& videtur apertè casus in tota ista.q.ff.de iure co-

5 di.l.ij.§.vlt.¶ † Ad tertiam quæstionē videtur dicendū, pœnam locum habere:vt.C.de his quæ pœnæ nomine.l.vnica.Sed dicet, cùm prēsupponatur testamētum nullum quomodo potest pœna tenere apposita in testamento quòd nullum est: vt.ff.de his q̄ in testamento delen.l.proxi.Hoc tollitur per confirmationem factam quæ confirmauerit in testamentum videtur ipsam quantum ad omnia in ipso scripta habilia:tamen in talem confirmationem deduci confirmasse:vt.ff.de test.tutel.si hæreditas.§ qui filium.sed cùm res sit in causa intestati,& omnes æqualiter ab intestato veniant sibi inuicem ex vi codicillorum restituant portiones eorum cuilibet in testamento ascriptas,ex notabili præsumptione credendum est.P.non fuisse ingressum domū:vt sibi quicquam illicitè vsurpet,vel aliquid contra dispositionem testantis retineat:sed vt capiat,& restituat vt tenetur: vt.ff.pro so.l.merito.& de iniur.item apud Labeonem.§.si communem.& deseruo

6 corrup.l.si quis seruum in.ij.responso. ¶ † Ad quartam quęstionem videtur dicendum,quòd data filio emancipationis tempore,veniant conferenda tam iure codicis:vt.C.de col.l. vt liberis. in fin.quàm autenticorum per auf.ex testamēto signatam super l.j.eo.ti.Et si dicatur simplex donatio est,quę secundum Ioā.non confertur:vt ibidem no.respondetur non est, imò videtur in dubio datum ob causam. scilicet vt se patiatur emancipari inuitus, cum enim non possit emancipari inuitus:vt in aut.qui.mo.na.efsui.§.generaliter.&.C.de eman.lib.l.iubemus.quod ei datur tēpore emancipationis,videtur datum ob causam prædictam, vt patiatur se emancipari.argu.ff.de do.inter vi.& vxo.l.quæ causa,& extrà de electio.c.officij. vel post emancipationem,cum tamen tempore emancipationis actum sit vt dēt. arg.ff.de sol.modestinus.Secus autē in donatis simpliciter & ex interuallo. Hoc autem probatur tali ratione.Si pater qui non compellitur filiū emancipare:vt.ff.de adop.l.non potest.& vt eum emancipet aliquid à filio recipiat,cōputet sibi in legitimam:vt.ff.si à parentel. quis fuerit manu.l.j.§.si parens. Ergo & econtra,filius quòd recipit emancipationis tempore vt patiatur se emancipari,computabit in legitimam.Si sic ergo confertur:vt.C.de col.l.illud.Item attendatur circa hoc,quòd tam lex vt liberis loquitur etiam de datis ob causam,& inter illa enumeraret data emancipationis tem-

7 pore.¶ † Ad quintam & vltimam quæstionem videtur dicendum,quòd non valeret:vt.ff.de test.tute.l.iij.Sed magis videtur quòd teneat:quia hodie semper intelliguntur codicilli confirmati:vt insti.de codi.§.non tantum. & cùm nullum factum sit testamentum,vel tale quod pro nullo habet nihil desiderant codicilli, sed vicem testamenti exhibent: vt.ff. de iure codicil. l. ab intestato.

De donationi.de causa possess.& proprie & de condi.appo.& de ver.sig.extraor.C.de acqui. pos.&.ff.de præscrip.verbis.

CONSILIVM CXXXIX.

1 *Donans bona sua alicui post eius obitum ex honesta causa, intelligitur de bonis quæ habebat tempore contractus,& nō retractatur prætextu futuræ successionis:& si faciat ob mutuum commodum suum & donatarij,non est proprie donatio,sed honesta prouisio:& talis donatio seu prouisio ob honestam causam,non indiget insinuatione: quare non est proprie donatio.*

5 *Et si donator se cōstituit possidere precario nomine donatarij, dicitur trāsferre in eum possessionem,& adueniente conditione mortis, vtraque possessio transfertur in donatarium, scilicet ciuilis & naturalis:& inest conditio si liberos non habeat donator vel ante moriatur. cum numero seq.*

Item ad impediendam possessionem adipiscendam, admittitur quilibet cō tradictor,qui censetur habere ius in re viuente defuncto:sed non obijcit de iure tertij, à quo nullum ius habet.

13 *Dictamen sapientis quale debeat esse.*

AD habēdam aliqualem notitiam eorum de quibus circa thema propositum probabiliter dubitatur, plura examinanda occurrunt.& primò erit,an talis conuētio tenuerit.Et videtur ꝙ non, quasi fuerit de successione futura:& sic inualida:vt.C.de pact.conuen.super do. l.hæreditas.ff.pro soc.l.cum duobus.§.idem respondet. de verb. obli.l.stipulatio hoc modo.cum si.Sed contrariū videtur verius quia bona sua vel eorum partē potest quis alij donare post mortem vel etiam promittere;vt.C.vt actiones ab hærede & contr

hæred

hæredē incipiatur.l.j.insti.de inuti.stip.§.post mortem.C. de do. l.si quis argētum.§.sed si quis vniuersitatis.& de bo.auto.iu. pos. l.hæreditarium.& no.in.d.l.vlt.C.de pac.&.d.l.hæreditas. C. de pac.conuen.Nec dicetur pactum de succesione futura:quia non promittitur vt futura succesio:qua non potest deberi nisi aut ex testamento aut ab intestato.Hæc autem bona,debentur ex obligatione statim effectum habente,quantum ad obligationem: licet differatur quātum ad exactionē.& pro hoc est ar.ff.ad Tre.l. mulier.§.vlt.& hoc intelligo nisi apposita fuerit cōditio non exi-stentię liberorum.& quia de vtroque potest contingere, alterum alteri præcedere ,quæ conuentionē conditionalē reddunt,& ideo obligationis natiuitatem suspendunt:vt.ff.de condi.& demon.l. legata sub condi.& de verborum significatione.l.cedere diē. sed quandocunque existet retrotrahitur:vt.ff.qui potio.in pig.ha.l. potior in pig.ij.responso.& de peri.& commo.rei vendi.l.neces-sario.§.j. ¶ †Præterea,cū verba conuentionis trahūtur solùm ad bona,quæ contrahentium erant tempore contractus ex verborū proprietate & aduerbij nunc adiectione:vt.ff.de aur.& argen. le. l.si ita.& de serui.vrba.prędio.l.si seruitus.nō est dubiū succesio nem non inducere,& hæreditatem propriè non complecti,quę & fieri & augeri potest ex nouiter quærendis:vt.ff.de separa.bo no.l.si creditores in fi.&.C.de arbi.tute.l.si defunctus.Talia au-tem verba debitè in testamēto prolata:vt illi bona mea relinquo bene inducerent institutionem:vt.ff.de mili.testa.l.viuus.ad Tre bel.l.nam quòd.§.vl.& no.de hære.institu.l.his verbis in princ.in
3 auf.de hæredi.& fal.§.si verò nulla. ¶ †Secundū erit,in quā spe-ciem contractus cadat. Et videtur ꝙ in donationis speciem, quo niam ad conuentiones huiusmodi,est nullo iure cogente decur-sum.ergo &c.ff.de re.iur.l.donari.& sic eam etiam contrahentes appellant.Vnde verisimile est ꝙ sic senserint:vt.ff.de supel. leg.l. labeo.Sed cōtrarium magis videtur scilicet ꝙ cùm in conuentio ne huius vertitur consideratio mutui cōmodi,nō sit propriè do natio:vt.ff.de dona.l.j.&.C.de pactis.l.licet.& ibi not. erit ergo promisio quædam ob honestam causam facta,de qua loquitur
4 prælle.l.j.ff.de dona.† Non ob.quòd nullo iure cogente conce datur:quia illa regula non debet intelligi positiue,vt quidquid à principio nullo iure cogente cōceditur sit donatio:quia secundū hoc sequeretur,quòd venditio & cæteri ferè contractus essent donationes,quod ad eos ineundos regulariter inuitus quis non compellitur.C.de act.& obligatio.l.licet de iure deli.l.nec eme-re.hoc autem est falsum ergo &c.Sed debet intelligi priuatiue:vt nō sit donatio.eo ꝙ ex necesitate causetur:vt.ff.de leg.ij.l.vnum ex familia.§.sed de facili.& de adimen.& transferen.lega.l.rem le gatam.Non ob.similiter nuncupatio contrahentium:quia veri-tatem rei naturæ incitant,talis nūcupatio non immutat:vt.ff. de castren.pecu.l.si fortè. & nota.&.ff.de præscrip.verbis.insulam.
5 & loca.& condu.l.si vna in prin. ¶ †Tertiū erit.quid sit effectus huius conuentionts.Ad hoc breuiter dicēdum videtur quòd cū titulus qui presumitur traditione sequuta,sit habilis ad dominiū transferendum,& per consequens possesionem:vt ff.de acqui-renda pos.l.iij.§.genera possesionum.& cū interuenerunt verba possesionem transferentia sub conditione causali & die, vt sunt illa per quæ constituit alter se alterius nomine precario posside re:vt.ff.de acquir.pos.l.quod meo.translata dicuntur dominium & possesio,sub conditione tamen:vt.ff.de acqui.pos.l.qui absen ti.§.j.de iure do.l.dotis fructus.§.vlt.& existente conditione,effe ctus eius retro recurrit,vt dictum est.s.argu.ff.de leg.j.l.seruum
6 filij. ¶ †Quartum quæ seu qualis possesio videatur translata cō ditione existente.& videtur dicendum quòd omnis,scilicet ciui lis & naturalis.cū enim in instrumento dicatur quòd volentes omnem possesionem transferre illud signum vniuersale, omnē non possit saluari in vna tantum:vt.ff.de leg.iij.l.iulia.in princ. & colligitur ex solutione duarum legum quæ sibi cōtradicere vi dentur.ff.de leg.ij.l.legatorum petitio.§.vltimo.&.l.in cuius.§.pe nul.& ibi no.& hoc in precario concedente:vt.ff.de preca.l. cer-te.§.is qui.& hoc idem etiam contingere potest,in eo, qui prius possidēs constituit se alterius nomine precario possidere ex pri ma causa:vt.ff.de acqui.pos.l.interdum.& ibi no.vel saltem in du bio ciuilem transfert,naturali habita à precario concedente:vt.ff.
7 de preca.l.& habet.§.eum qui.& ibi nota. ¶ †Quintum.quando videatur conditio existere,vt videatur purificata conuentio, est dicēdū quòd non post mortem,sed cū quis eorum altero super-stite vel liberis eius ad eum statum morientis peruenerit,quod in fallibiliter incipiat certū esse cùm venerit, & in actu moriēdi exi stens,liberis non extantibus.Nec in hoc spectatur tempus quod erit post mortem:vt hæc probantur.ff.de legib.l.ab omnibus.§. cùm quidam.de leg.ij.l.pec.§.Titio.& quando di.le.ce.l. vltima. vbi no.imò anticipat hæc existentia conditionis actum morien-di,licet vsque tunc dies protrahatur:vt.ff.de condit.institu.l.vlti. Habet enim ista conuentio pro conditione hoc,quod est liberos non existere:mortem autem pro die:vt.ff.de verbo.oblig.l.in il-la.& de condi.& demon.l.pupillus.§.Titio.&.l.cùm tale.§.Me-uie. Tali igitur conditione infallibiliter existēte dudū ante mor-tem retro videtur dominium & omnis possesio esse translata:&
8 probatum est.s. ¶ †Sexto cū ista bona sint feudalia,nō videtur talem conuentionem tenuisse,quæ licet post mortem alienatio-nem tamen inducit:vt.ff.de leg.ij.l.peto.§.fratre.C.de secun.nup. l.si quis prioris.§.j.Sed ad hoc breuiter respōdetur,quòd hoc pos sset dicere dominus feudi:hæredes autem præscripti nō.& hic est casus.ff.fa.ercisc.l. is consequenter.§.j.& ibi no.Nec enim potest quis se iuuare ex iure tertij à quo nullum ius habet:vt.ff.si ser.vēdi.l.loci.corpus.§.competit. & qui potiores in pigno.habeantur. l.si prior.§.si simpliciter.& no.ff.si ager vecti.vel emphi. pet.l.ij.
9 ¶ †Septimum est,an is de quo quæritur sit legitimus contradi-ctor ad impediendum misionem que petitur ex edicto.& vide tur quod non,quia cum defunctus saltem detinuerit res istas,vel naturaliter possederit,in eas debeat fieri misio:etiam quia in pe-titione hereditatis veniret:vt.ff.de peti.hære.l.nō tantum.in prin. & ita no.C.de edi.diui adri.tol.l.vlti.Sed contrarium magis vi-detur,cum enim misio talis,iudicium possesorium adipiscen-dæ possesionis legitimas exceptiones admittit quorum exitus facillis est & altiorem indaginē non exigit:vt.ff.ad Carbo.l.iij.§. causæ.&.§.duę.vt in pos.le.si is à quo.ad exhi.l.iij.§.ibi.& ad Tre. l.ex quo.§.si de testamento.& not.C.de edi.diui adri.tol.l.ij.illa autem que obijcitur,est huiusmodi:ergo &c. Præterea secundū opi.Azo.legitimus cōtradictor censetur qui habet titulum viuē te defuncto quæsitum:vt nota.in præl.l.vlt.C.de edic. diui adri.
10 tol.sed iste est huiusmodi:ergo &c.† Et si dicatur,ille solus est le-gitimus contradictor,qui tenet rē aliàs non dicit cōtradictor sed competitor:de quo potest intelligi.ff.ad Treb.l.filiam fratribus. &.C.de edic.diui adri.tol.l.j.Respondeo quòd iste contradictor non solum rem tenet,sed & verè possidet, vel vtroque modo, vt ostensum est.s.in quarto dubio.Vel saltem ciuiliter,pro qua re-cuperanda daretur interdictum vnde vi.vt.ff.de vi & vi ar.l.j.§. interdictum hoc in ver.siue autem corpore siue animo, &c.
11 ¶ † Circa quod attendendum est,quòd si qua possesio,puta na turalis,erat penes decedentē,in cuius persona extitit conditio cō uentionis,illa erat precaria, quę & si possesio sit,debilis tamē est vt.ff.communi diui.l communi diui.§.inter prædones.& de pu. l.quęcunque.§.interdum.& solubilis in morte rogantis precario quia & ipsum precarium finitur:vt.ff.de preca.l.cū precario.§.vl. Et si dicatur,hoc precarium non tenuit:quia in re propria rogan tis vel constituentis se precario possidere: & ideo non tenuit:vt. ff.de acqui.pos.l.si de eo.§.vlti.& in regula iuris neque depositū. &.ff.depositi.l.qui rem.Respondeo.quòd hæc omnia pendent ex conditionis euentu,quę existens dudum fingit rem exisse de bonis, ac per cōsequens precarium tenuisse:vt dictum est suprà. Pręterea dato quòd nulla esset fictio, ex tempore tamen extan tis conditionis. id est cum ineffabiliter incipiet verum esse,con stituentem se alterius nomine precario possidere sine liberis de cedente,altero superstite,vel liberis eius,& res de bonis exiuit, & precarium tenuit:quia quod operaretur à principio purum hoc operatur,ex postfacto per existentiam conditionis purifica
12 tum.ff.de hęre.insti.l.si solum in fine. † Ad argumentum cùm dicitur,res etiam solum detractæ,vt depositi,venerint in petio ne hęreditatis,ergo & hoc possesorium. Respondeo verum est, quòd veniunt in hoc & in illud, id est aptè fiunt venire cessante quolibet extrinseco accidenti.id est nisi abstrahatur alterius iu-

ſtiore petitione:quia tunc nō:vt.ff.depoſiti.l.bonafides. Et quis rectè conſiderans diceret ſcriptos hæredes admitti, ad adipiſcendum naturalem rei quæ ſua non eſt,& alterum non admitti ad defenſionem ſuæ ciuilis in re propria,ne turbetur per naturalem & alteri tribuendam:vt no.ff.de acqui.poſ.l.clam poſsidere.§. qui ad nundinas. Vnde & ſi videatur talis inſuperficie cōpetitor,in effectu tamen eſt propriæ poſſeſsionis defenſor argu.ff.de no.operis nun.l.de pupillo.§.fi.aliàs eſt ſub.l.qui in re præſenti.& de priui.
83 cre.l.ſi pupillus.defendere.¶ † Octauum eſt,an talis conſtitutio potuerit apponi ex dictamine ſapientum,habito reſpectu ad cedulam,quæ prius facta erat per notarium. Et dicendum quòd dictamen ſapientis debet eſſe circa conſolidationem contractus,ſalua manente ſubſtantia:vt no.ff.mand.l.ſi mandato Titij.§.vlt.℘ habetur.ff.de inſt.l.illa inſtitutio.& ſub verbo &c.quo ſępe vſus eſt notarius continetur,℘ eſt de natura illius contractus:vt.ff.de lib.& poſt.l.gallus.§.quidam rectè de iureiur.l.ſi duo patroni.§. inde. Et quod etiam de conſuetudine conſueuit apponi:vt. ff. de ædi.edic.l.quòd ſi nollit.§.qui aſsidua.de aqua plu.arcē.l.ſi prius.
§.placuit. Nemo autem talem conſtitutionem dubitat eſſe de natura contractus,per quem quis intendit transferre dominium & conſuetum eſſe etiam tali apponi in eo quòd per ipſam mens cōtrahentium facilius & efficacius aſſequitur finale intentum,arg. pro hoc.ff.de teſta.manu.l.ſi quis locuples.communia de leg.l.j.
14 circa medium.ff.de leg.iij.l.quiſquis. ¶ † Nonum eſt quòd iſte contractus inſinuatus non fuit. Sed de hoc non expedit multum loqui:quia cùm oſtenſum ſit.ſ̄ quod non eſt denotatio, ſed ob cauſam honeſtam prouiſio,legi inſinuationis non ſubiacet:vt.ff. de don.l.aquilius.tantum enim quiſquis verè recipere ſperabat quantum & erogabat ſiue promittebat:vt.ff.de le.j.l. ciuitatibus.
15 §.vl. ¶ † Decimo,dubitari non conuenit de termino lapſo:quia eius lapſu non obſtante ex quo res eſt integra ſemper recipitur prompta probatio, puta per inſtrumentum . argument . ff. de optio.leg.l.mancipiorum.& extrà de præbend.capitul.ſi tibi abſenti.libro.vj.

De verborum ſignifica.& de cleri.non reſi.& de reſcrip.

CONSILIVM CXL.

1 *Præſtimonia multa habens & impetrans beneficium,ſatis eſt quòd faciat mentionem eorum in genere,licet non in ſpecie. Et cōſtitutio loquens de beneficijs,habet locum in præſtimonijs. Item in valore beneficij non computantur diſtributiones quotidianæ. Diſtributiones quotidianæ in caſu extrauagantis ſuſpecti accreſcunt eccleſiæ ſeruientibus . cum numero ſeq.*

IN eccleſia calaguritana ſunt quædā beneficia,quæ vocantur præſtimonia. & hęc præſtimonia de conſuetudine ipſius eccleſiæ conferuntur niſi beneficiato in dicta eccleſia. item nullum requirunt ſeruitiū perſonale,nec reſidētiam,imò fructus eorum datur abſentibus ac ſi in eis perſonaliter reſiderent. & hoc de conſuetudine. Item fructus eorum non ſufficerent ad ſuſtētationem clerici volentis ibidem reſidere. Item in dicta eccleſia non eſt facta taxatio decimæ. Item conſuetudo eſt in dicta eccleſia,quòd clericus ipſi eccleſiæ decedens poſt calendas Decembris, fructus omniū præſtimoniorum percipiat anno ſeq. Si verò ante calendas dicti menſis deceſſerit,nihil percipiet anno ſequenti de fructibus ante dictis,circa fructus dictorum præſtimoniorum percipiendos. Sic dubitatur. ¶ Primò in conſtitutione domini Io.papæ. xxij. quæ incipit ſucepti regiminis cauetur expreſsè,quòd in eccleſijs in quibus ex conſuetudine priuilegio vel ſtatuto,fructus beneficiorum vacantium primi vel ſecundi, aut alterius cuiuſcunque anni defuncto debentur,in eccleſijs vel partibus,in quibus decimarum taxatio non eſt facta,fructus & obuentiones huius tunc vacantes per medium diuidantur,quorum medietatem habeat defunctus,reliquam verò medietatem,is cui beneficium eſt conceſſum. ¶ Secundò continetur in dicta conſtitutione,quòd fructus & obuentiones beneficij ſic vacātis,quòd in decima ſoluere cōſueuit inter viuum & defunctum per medium diuidatur . Ex hoc dubitatur ſic,cum in dicta eccleſia tam annalia, quàm diſtributiones quotidianæ & pictantiæ veniant in ſolutionem decimę videtur quòd ſicut viuus percipit medietatem annalium quę pertinebant defuncto ſic & defunctus debeat percipere medietatem dictarum diſtributionum & pictantiarum, quæ viuo pertinent ſeruienti. ¶ Tertiò ponatur,quòd viuus cui confertur tale beneficium de cuius fructibus defunctus debet habere medietatem, iuxta conſtitutionem prædictam,non vult reſidere in eccleſia illo anno. & ſic de diſtributionibus & pictantijs nihil habebit ſecūdum conſtitutionem eccleſiæ. Quæritur an defunctus debeat habere medietatem ſuam ac ſi viuus in eccleſia reſideret. ¶ Quartò ſi mortuus medietatem illam habere debeat. Queritur an alia medietas quam haberet viuus,ſi in eccleſia reſideret,accreſcat defuncto,vel debeat conuerti in mēſam capituli eccleſie antedicte.
¶ Alia quæſtio erat talis. Quidam impetrauit in dicta eccleſia canonicatum & præbendam,& ipſe eſt beneficiatus in alijs eccleſijs cathedralibus,& habet præſtimonia & præſtimoniales portiones in eis,& non fecit mentionem de eis ſingulariter,licet illa præſtimonia non ſint annexa canonicatibus nec dignitati quos obtinet,imò per ſe ſunt ſeparata & perpetua,ſed fecit mentionē iſto modo,nō obſtante hoc & hoc,ſeu ℘ in burgēſi ſacriſtia acinpalentina eccleſijs canonicatus & præbendas cum præſtimonijs & præſtimonialibus portionibus & c. Modò quæritur, an dicta expreſsio ſit ſufficiens, vel dicta gratia ſurreptitia ſit cenſenda.
1 † Ad primam quæſtionem,qua quæritur an conſtitutio noua ſuſcepti regiminis,locū habeat in preſtimonijs de quibus fit mētio in quæſtione. videtur de iure dicēdum quòd ſic. Nemo enim negare poteſt tale præſtimonium eſſe eccleſiaſticum,beneficium enim conſtat ex ethimologia nominis:vt in.x.col.quibus mod. feu.amit.c.obertus.ff.cōmodato.l.incōmoda.§.ſicut.& de ſeruis
2 ex.l.ſeruꝰ.ea.l. † Quod autē ſit eccleſiaſticū apparet:quia ſolū eccleſiaſticis perſonis confertur.id eſt canonicis.ar.ff.de au . & arg. leg.l.veſtis.§.veſtimenta. Et quia non eſt temporale ſed perpetuū quod eſt de eccleſiaſtici beneficij natura.arg.ff.de ado.l. quæſitū. & no.de cle.ęgro.c.ex parte.& no.per Cōp.extrà de ele.c.ſtatuimus ſuper verbo canōis.& probat bene extrà de re.eccl.c. ad audiētiam. Et ex his videtur dictum,quòd conſtitutio locū habeat.
3 † Et ſi dicatur licet ſit beneficium,non eſt tale quod ſufficiat,reſpondetur quòd paruum & magnum regulariter in iure differē tiam nō indicunt:vt.ff.de dā.infe.l.ſi proprietarius.& ſi cui pluſquàm per.l.fal.l.j.§.cùm dicitur.vt in poſ.le.l.quāuis minima.& de coniun.cum eman.li.l.j.§.illud.& licet per ſe non ſufficiat: tamen alteri coniunctum poterit ſufficerre vel alterum ſufficiens facere arg.ff.de aqua plu.ar.l.ſi autem plures.§ vlt.& de fluminibus.l.quominus.& ſi dicatur,non requirit reſidentiam ex conſuetudine Reſpondetur, ℘ omne beneficium quantūcūque modicum de ſui natura requirit reſidentiam.extrà de cle.non reſi.c. conquerēte.no.per Inno.in eo.ti.c.vlt.& ad hoc ſe retulit dominus noſter papa in cōſtitutione ſua prædicta,nō ad id quod ex conſuetudine & per accidens eſt introductum.argu.in inſtit. de re.di.§.pauonum.& ff.de iuſti.& iur.l.vltima.præterea ſi non requirit reſidentiam,ſi tamen perciperet inuitare poſſet ad reſidentiam,ſicut quis præmio prouocatur,vt.C.in qui. cau. ſerui.pro
4 præmio accipiant liber.l.j.& de offi.aſſeſ.l.j. ¶ † Ad ſecundam quæſtionem videtur dicendum,quòd ex mente dictæ conſtitutionis non debeatur medietas quotidianarum diſtributionum & pictantiarum defuncto:cum enim ante conſtitutionem nō deberentur,& conſtitutio edicta ſit ad minuendum tales præſtationes,non operabitur contrarium eius.id eſt non addetur:vt.ff.de leg.j.l.legata.de hære.inſti l.ex facto.ſ̄.de adi.& tranſe.le.l. legata.de condi.& de.l cum tale.§.vlt. Nec obſt.verba quæ videntur
5 arg.inducere .ff.de libe.l.aurelius.§.teſtamento ita. ¶ † Ad tertiam quæſtionem videtur dicendum, quòd reſidere vel non reſidere viuentem,nihil faciat ad defunctū:vt per hoc plus vel minus percipiat.argu.ff.de hæred.inſti.l.paterfa. Imò ſi viuens non

vult re

vult residere,applicari debet ecclesię cui per residentiam vtilis es se noluit:vt.C.de le.l.legatarius.&.ff.de his qui.vt indi.l.iij.§.amittere.cum si.& sic per ea quæ proxime dicta sunt patet respõ sio ad quartam quæstionem.licet enim ius accrescendi partem respiciat non personam:& ideo transfertur ad hęredem:vt.ff.de suis & legi.hære.l.si ex pluribus.& de acqui.hære.l.qui ex pluri bus.&.l.qui pater.cum si.tamen hoc ius accrescendi locum non habet:vt.ff.quemad.serui.amit.l.aquam.& cũ, vt dictum est.s̃. defunctus nullã portionem habeat,ſibi nihil accrescere pótest sed accedit ecclesiæ,quæ seruitio defraudatur.ar.ff.de calun.l.ge
6 neraliter.§.illud.& de iurepa.l.diuus Vespasianus.§.vl.in fi.† Ad aliam quæstionem quæ quinto loco proponitur videtur aliqui bus dicendum ꝙ singulariter esset de singulis præstimonijs mẽ tio facienda.cùm enim sint beneficia:vt.s̃.dictum est videtur sin gularis mentio facienda:vt no.extrà de rescrip.c.si proponente. & de præben.c.non potest.&.c.si motu.li.vj.sed cùm presuppo natur in themate,ꝙ multa præstimonia etiam in eadem ecclesia possunt de cõsuetudine obtineri,fortè sunt censenda magis vnũ quàm plura.ar.ff.arbo.fur.cæsarum.l.si gemma.Et magis quod dam commodum siue stipendiũ canonico deputatum. de quo potest loqui.C.de execu.rei iudi.l.stipendia.&.ff.de re iu.l.com modis.Et cùm in istis secundũ consuetudinem multitudo non sit canonibus inimica,non est in eis eadem ratio,quæ in benefi-cijs:vt extrà de præben.c.quia in tantum &.c.cũ iam dudum.Et pro hoc aliqualiter facit ꝙ no.Arch.in.d.c.non potest.vbi dicit quòd duo beneficia quę ex dispẽsatione simul teneri possunt ha bentur pro vno:& hoc verius videtur.

De successionibus ab intestato,extra.C. de cadu.tol.

CONSILIVM CXLI.

1 *Testator si instituit hæredem cui si decederet sine prole legitima, substi-tuit alium quo non existente substituit alium tertium,& viuo testato re mortuus est institutus relictis filijs,& etiam mortuus est secundus substitutus,& postea moriatur testator:illud testamentum est quasi ca ducum,& nõ veniunt filij instituti,nec tertius substitutus.sed venien tes ab intestato.cum plu.nu.seq.*

THema tale est. Dominus. G. leuionen.in suo pa trimonio hæredem instituit R nepotem suum, cui si decederet sine prole legitima substituit do minũ.G.fratrem suũ patremq; dicti.R.hęredis instituti si superuiueret, quo.G. non superstite eidem.R.in illo casu substituit dominam Delphinam vxorem. R.neptem suã.viuo testatore mortuus est.R.hæres institutus re lictis tamen legitimis & naturalibus liberis mortuus est etiã viuo testatore dictus. G.substitutus, deinde mortuus est dictus. G.testator:modò filij dicti.R.hæredis instituti petunt hæreditatem,& dicta domina Delphina petit hæreditatem. Quæritur quis habere debeat,& quomodo succedere, & pro quibus portionibus.Et vtrũ ex testamento vel ab intestato.Breuiter secundum thema propositum totũ testamentum reputo deficere, & venientes ab intestato qui sunt proximiores præfato testatori in
1 gradu parentelæ puto de iure admittendos.† Et primo hoc eui denter apparet ex dictæ institutionis & prędictarum institutio num defectu. certũ est enim præfatam institutionem deueniſſe in cãm quasi caduci:quia prædictus institutus viuo testatore de cessit.& sic quantũ ad eum non potuit institutio prædicta suum sortiri effectũ:vt.C.de cad.tol.l.vnica.§.& cũ triplici.&.ff.de leg. ij.l.pater.aliàs incipit Celsus.eadẽ ratione etiam prima substitu tio facta de.G.patre instituti prædicti,qui etiam mortuus est vi uo testatore,inutilis reputatur:& etiã quia conditio in.d.prima substitutione appositą defecit:quia prædictus institutus liberis relictis decessit, & sic prædicta substitutio subsistere nõ potuit nec potest.ff.ad Tre.l.hæredibus.§.fi.&.l.ex facto.§.si quis roga tus cũ si.Tota ergo dubitatio præsentis quæstionis subsistit cir ca substitutionem secundo loco factam de domina delphina ne pte prędicti testatoris.& absq; dubio videtur dicendum, ipsam subsistere nõ posse,imò vacuam remanere omni iure & effectu & inanem.& hoc multiplici ratione.¶ Primò,quia dicta secun da substitutio videtur cõtinere vnã expressam conditionem, cõ sideratis verbis ipsius substitutionis secũdæ,ac etiam prima sub stitutionis cã præcedentis.præfatus enim dominus testator sub stituit dominum G. fratrem suũ nepoti suo prædicto si superui xisset eidem:quo nõ superstite eidem nepoti:tũc in illo casu sub stituit.d.neptem suam.cũ ergo.d.G.fratri testatoris primo sub-stitutus superstes fuerit seu superuixerit præfato instituto, evi-denter apparet dictæ substitutioni locum nõ esse, sicut dicimus alibi,quando testator apponit conditionem expressam in perso nam substituti substituendo,si sine liberis decesserit:quia liberis superstitibus vno vel pluribus dicto instituto, præmortuo sub-stitutio deficit,nec sufficit dictum institutũ liberos habuisse,ad hoc vt dicta substitutio deficiat,nisi eidem substituto liberi su-peruixerint.ff.ad Tre.l.ex facto.§.si quis autem. & de verb. sig.l. non est sine liberis.&.ff.ad Treb.l.hæredibus circa prin.&.l.hæ redes.§.cum ita.&.C.de condi.inser.l.j.cũ si.Secus tamen esset,si testator sub tali conditione substitueret si institutus liberos non habuisset:quia hoc casu sufficeret ad hoc ꝙ substitutio prædicta deficeret,quòd prædictus institutus vnum vel plures habuisset, quanuis instituto non superuixisset. vnde hoc casu non sufficeret ad hoc quòd substitutio prædicta deficeret aliquo tẽpore liberos vnum vel plures habuisse.ar.ad hoc.C.quando dies le.ce. l.cùm vxor.vnde sufficit talem conditionem semel extare,quãuis nõ perseueret:quia semel extitit ad impleta:vt.ff.de fideicõ. lib.l.rogo in fi.&ar.C.de insti.& substi.l.antepe.cum si.propter quod in casu nostro,cùm præfatus primus substitutus superui-xerit dicto instituto,videtur dicta conditio substitutionis dese cisse.† Et sic per consequens præfata secunda substitutio facta
2 de nepte viribus subsistere non posse:quare ex hoc capite vide-tur dictum testamentũ redire ad causam intestati,propter defe-ctum conditionis supradictæ,pro quo optimè facit.ff.vnde lib. l.si filiusfa.& satis est expressum.ff.de vul.& pu.sub.l.qui habe-bat.cum si.Item etiã ex alio capite videtur,ꝙ dicta secunda sub-stitutio sit viribus vacuata,certũ est secundũ factum propositũ, ꝙ præfatus testator in prima voluit per existentiã liberorũ super stitutũ dicto instituto primã substitutionẽ euanescere,& sic fra-trem suũ primo substitutũ in premisso casu excludi per existen-tiam liberorũ superstitũ eidẽ instituto.si igitur à prima institu-tione dictus frater testatoris ex hac cã excluditur(&hoc capite) bene est verisimile prędictã cõditionẽ tacitè esse repetitã in per-sona secũdo loco substituta,ne videatur testator in dicta substi tutione secũda prętulisse dictã neptẽ suam liberis dicti instituti qui eos prętulit dicto fratri in substitutione de eo facta:cũ non sit verisimile etiã plus voluisse iuris trãsferre ad secũdo loco sub stitutã,quã primo dedit substituto.ff.de condit.& demon.l.pu-blius.§.Titia iuncta.l.ff.de hęre insti.Lucius.circa fi.& ar. ff. de
3 ali.&ci.leg.l.libertus.§.ab hęredibus cũ simi.† Nec ob.si obijcia tur:quia cõditio prędicta dictę vltimę substitutę,ne grauetur di cta substituta multiplici onere substitutionũ prędictarum,vide tur impedire.ff.de hęre.inst.l.sub cõditione.& nõ obstante:quia ex cõiectura mentis testantis,qui quantũ ad substitutionẽ dictã primã:voluit etiã deficere prędictã cõditionem contra fratrem suum.cõiecturamus verisimiliter idẽ voluisse & fecisse in secun da substitutione,& repetisse tacitè cõtra neptem suã.ex cõiectu-ra enim mentis testatoris facimus repetitionem, & eã tacitè in-ducimus in persona substituti circa grauamina apposita in per-sonam.inst.ff.de le.j.l.licet &de leg.ij.l cùm pater.§ ab instituto cũ si.Itẽ ex alio capite dicta substituta impeditur:quia dicta sua substitutio secundũ veritatem cũ conditiones contineat vt prę-missum est,debet fideicõmissaria reputari.C.de insti.& sub.l.ge neraliter in princi.&.§.j.& in.l precibus.de im pu.& alijs sub.&
4 ff.de vul.&pu.sub.l.centurio cũ ibi no.† Cùm igitur per aliquẽ non sit adita hæreditas ex testamento,nec adiri potuerit,secun-dũ thema propositũ,cũ prędicti institutus & substitutus mortui fuerint viuo testatore prędicto:nõ videtur hoc casu ꝙ dicta sub stituta admitti possit,cùm non adita hæreditate ex testamen-to per mortem prędecedentem hæredẽ scriptum substitutionis

Consilium CXLIII.

fideicommissariæ sic factæ subsistere non possunt.ff. ad Tre.l.si patroni filius.§.qui fideicommisisis.& in.eo.ti.l.ille à quo.§.j. & l.apud iul.§.antistia.& hoc videtur no.gl.C.de fideicom.l.eam quã.super verbo in familia ibi cùm dicitur.sed si ipsa nunc adiret &c.nec multũ curo si testator apposuit illa verba si nõ valet iure testamenti,valeat iure codicillorũ &c.quia illa verba se referunt ad solennitatẽ testaméti:quia si testamentũ deficiat in solennitate debita & non põt valere vt testamentũ,saltem valebit vt codicillus.ff.de te.l.ex ea scriptura.§.j.& de leg.ij.l.cũ pater.§. filius matrem.&.C.de codi.l.vlti.cũ si in casu autem nostro, nõ deficit testamentũ seu institutio prædicta ibidem contenta præ textu defectus solẽnitatis,sed alio iure:vt apparet per præmissa, quatenus &c.& sic videtur no.gl.C.de lib.præte.vel exhære.auf.
5 ex causa circa fi.gl.ff.de leg.iij.l.j.§.fi.cum.l.seq.† Item prout.s. dictum est apparet præfatas cõditiones contentas in dicta substitutione facta de nepte prædicta defeciſſe,& sic dictam substitutionem iuxta voluntatem testatoris nullũ potuisse sortiri effectum:vt.s.est plenius allegatũ.& per istum modũ respondetur. C.de cad.tol.l.vnica.§.pro secũdo.vbi admittitur substitutus in vulgari substitutione:quia nullã aliam conditionem continebat dicta substitutio extrinseca,nisi eam quę continetur & venit ex natura substitutio vulgaris.hoc in casu nostro aliæ conditiones extrinsecæ sunt & intelliguntur appositæ seu repetitæ in præfata vltima substitutione:quare eis deficientibus vel earum altera tota dicta vltima substitutio euanescit,vt dictum est.pro quo facit quod no.& dicitur.ff.de vul.& pub.sub.l.qui habebat cũ sua
6 gl.&.s.de acqui.hære.l.toties.cum si.† Nec etiã illud est omittẽdum de liberis primi instituti quin excludantur omnino à successione prædicta ex testamento enim venire non possunt:quia quãuis de eis conditio sit apposita per eorũ non existentiam vel existentiam tempore mortis præfati instituti quantũ ad substitutiones prædictas:tamen ex verbis præfatis seu ex mente dicti testatoris percipi põt,ꝙ substitutio aliqua intelligatur facta seu fideicommissum relictũ liberis supradictis,quãuis existentia dictorum liberorum aliud operetur, & substitutiones prædictas faciat deficere,ita ꝙ ipsi dicto patri suo hærede instituto hæredibus existẽtibus in casu quo ipse pater hæres existere videatur ex mente testantis,eos prætulisse alijs substitutis quantum ad hoc ꝙ patri suo hæredi instituto succedant,secundũ commune votum parentum:non ꝙ ad hoc dictus pater hæres institutus propter præfatam conditionem de nõ existentia liberorum sit astrictus iure fideicommissi ad aliquid relinquendum eidem, & sic intelligitur de leg.j.l.si filius sa.§.cum quis.adiuncta.l.ff.de here. insti.si quis ita hæres instituatur.cum ibi no.in eo.ti.ff.de vul.& pu.sub.l.lucius in gl.deficiente igitur patre liberorum in institutione prædicta præfati liberi venire nõ poterunt ad dictam successionem,nec etiam præfata substituta autoritate prędicti testamenti,sed proximiores ab intestato prædicti testatoris:vt supra declaratum est.pro quo facit.ff.de vul.& pu.sub.l.lex Cornelia, in fi.&.ff.de cap.& postli.reuer.l.ꝙ si filius.si ratio dictarum le
7 gum attendatur.† Veruntamen dicta substituta cùm sit proximior ab intestato,& etiam eius sorores quæ sunt in eodem gradu,exclusis liberis præfati instituti ad dictam hæreditatem admittentur,vt in auth.de hære.abinte.§ reliquiæ ibi cum dicitur, nulli alij omnino personæ:vt no.C.de leg.hære.in auth.post fratres fratrumq; filios.in gl.

De testamen.& de suc.ab intesta. extraordi. C.de impu.& alijs substitu.

CONSILIVM CXLII.

1 *Testator si instituit posthumum vel posthumos suos nascituros,& substituat posthumis in plurali sorores suas:tunc si nascatur vnus tantum & moriatur in pupillari non venit substitutus,sed mater posthumi. & nume.2.*

Actum est tale. Testator habens vxorem prægnantem dixit.si nascatur posthumus masculus eum mihi vniuersalem hæredẽ instituo,idẽ si posthuma: si duo posthumi æqualiter. Si verò posthumus & posthuma, posthumum vniuersalem hæredẽ instituit, & posthumã iussit vsq; ad certam quãtitatem dotari.Et subiunxit hæc verba substitutiõis: & si forte(ꝙ absit)aliquem dictorũ posthumorum contingeret esse,duos aut plures mori contigerit in pupillari ætate,vel aliàs quãdocunq; sine hærede de suo corpore legitimo procreato superuiuentẽ seu superuiuentes præmorienti aut præmorientibus substituit.& si prædictos posthumos omnes decedere cõtigerit in pupillari ætate,vel aliàs quãdocũq; sine hærede,vel de suo corpore vel de suis corporibus legitimè procreatis.L &.G. sorores suas eisdem posthumis æquis portionibus substituit testatore defuncto natus est posthumus,qui patris hæres fuit,& mortuus in pupillari ętate:quæritur an substitutio vendicet sibi locum & excludatur mater,an deducta sit successio ad causam intestati.

1 † Ex aliquibus videtur dicendũ,ꝙ substitutio locum haberet:vt quod testator disponit substituẽdo pluribus posthumis hoc locum habeat & in vno argumento. ff. ad Tre. lege hæredes.§. cum ita.vi bo.rap.l.ij.§.homines coactos.& de ne.gest.l.iij.§.negocia.sicut & econtra:imò multomagis:vt.ff.de assigna.lib.l.j. §.item hoc dictũ & tales interpretationes sæpe leges faciunt,& coniecturas admittunt:vt.ff.de lib.& posthu.l.si ita.de hære.insti.l.clemens patronus.& de le.j.l.qui filiabus.§.j. ¶ Sed contrarium videtur verius:quia substitutionem videtur cõcepisse testator solũ in casu quo plures posthumi nascerentur,si ergo nascatur vnus tantũ,iste casus quãtum ad substitutionem est omissus relinquitur ergo dispositioni iuris cõmunis:vt.ff.de lib.& posthu.l.cõmodissimè.præsertim cùm agitur de odio: vt est exclusio matris à luctuosa filij hęreditate:vt.ff.de ven.in pos.mitten. l.j.§.sed & incertum.cũ ergo sorores substitutæ non sint vocatæ nisi in euentum quo omnes posthumos decedere cõtigerit &c. ergo illud signum vniuersale omnes & pluralis sermo,non possent secundum sui propriam significationem in vno saluari: vt colligitur ex solutione duarum legũ:quia simul contradicere videntur.ff.de le.ij.l.cum ita.§.qui plures.& in eo.tit.l. in cuius.§.
2 eum qui.& ibi no.† Dico matrem ex verborũ proprietate non esse excluſam,nec ex tacita cõiectura excludendã:quia cõiectura nõ admittitur cõtra matrem:vt.C.de inst.sub condi factis.l. vlti.& de impu.& alijs substitu.l.precibus & vtrobiq; no.

De rescri.& de.c.duobus.& de verbo.sig. & concess.præben.

CONSILIVM CXLIII.

1 *Papa contulit eadem die duobus in eadem ecclesia præbendas,non obstante quòd aliqui apostolica autoritate in eadẽ ecclesia sint recepti aut vt recipiantur insistant,gratia secundo præsentatis est omnino nulla.& nu.seq.*

3 *Et clausula non obstante posita in tali gratia,non facit eam valere ad id quod papa velit ipsis ambobus prouidere,sed tollit surreptionem tantùm,& de verbo omnino careat quid significet.*

4 *Item sola traditio possessionis non inducit collationem.*

Hema tale est. Dominus. B. papa volens facere gratiã spirituale.I.contulit ei canonicatum & præbendam in ecclesia ferrarien.si qua tũc vacabat,alioquin suæ collationi reseruauit eandem cùm vacauerit eidem.I.conferendam,certis sibi executoribus deputatis,quo.I.nullam consecuto præbendã.idem dominus.B.papa diem clausit extremum,cui succedens dominus Cle.papa quintus in dicta ferrarien.ecclesia Benedicto de flo.& Archi.de luca,vna & eadem die & data per similes speciales literas canonicatum contulit & præbendam,cum clausula anteferri:& non obstantibus consuetis certis eis executoribus deputatis,qui.B.priusquam.A.literas suas capitulo archipresbytero & canonicis ferra.præsentauit,ab ipsis in canonicum & fratrem fuit receptus,sibi stallo in choro & loco in capitulo assignatis. Postea veniens ipse.A.similiter suas literas præsentauit,qui. A. ab ipsis antea hac protestatione præmissa, quòd per receptionem ꝙ

nem q̃ de ipso facere intendunt,nullum aliud ius quod haberet q̃ intendebant conferre de nouo , simpliciter in canonicum est receptus cum assignatione stalli in choro & loci in.c.simili protestatione per quẽdam alium canonicum ferrari.prẽmissa,sicut de prędictis omnibus constat per literas apostolicas & publica instrumenta.post hæc vacauit archipresbyteratus ecclesiæ prædictæ,cui est certa prębenda annexa ad quem dominus . B .fuit per.c.electus,& per episcopum confirmatus in possessionem pacificam inductus,demum vacante prębenda quadam dictis.I. &.A.contendentibus se ius habere in ipsa pro vtraq; parte diuersi sunt habiti processus & concertationes multiplices hinc & inde.Nunc quęritur quis dictorum dominorum , an.I.vel.A .ius habeat in prębenda. clausulę autem prædictorum rescriptorũ sic se habent,seu si aliqui apostolica vel alia quauis autoritate in eadem ecclesia in canonicos sint recepti vel vt recipiantur insistant,quibus oĩbus prætermissis autoritate nostra receptis.vel prębendas expectantibus in eadem te in assecutione prębendæ volumus anteferri,&c.† Pro declaratione dubiorum primo sciendum est,q̃ decretalis duobus inquantum loquitur de simul impetrantibus & præsentantibus vel simul impetrantibus in diuersis temporibus præsentantibus iubet in quolibet casuum prędictorum vnum carere impetratis,omnino non fundatur tantùm super vitando grauamine ecclesiarum,imò super quadam iuris impossibilitate,quæ de necessitate,aut totam gratiam aut saltem alteram partem gratiæ habet vitiare de iure . Decens enim est q̃ in impetrationibus,qui prior est tempore potior est in iure:vt in re.iur.qui prior est & extrà de rescrip.c.tibi qui.lib.vj.& hæc fuit opi.Ho.qui non attendit prioritatem in præsentato:sed solùm in impetrando:vt ipse no.extrà de rescrip.c.abbatem.nũc aũt impetrantibus vna die si apparet qui est primus ille præfertur:vt in.c.duobus in.j.responso. & fundatur valde bene. ff. de pig.l.si fundus.§.si duo.Si verò non apparet quis prius impetrauit:& cùm agatur de iure indiuisibili canonicatus scilicet & prębendæ,videtur nullum debere admitti de rigore iuris:vt. ff.de reb.du.l.si fuerit de test.tute.l. duo sunt Titij. verũ quia constat omnino papam saltem vni gratiã facere voluisse eis,recte statuit illum tanquã priorem admittendum, qui prius præsentat sic in dissolutione perplexæ obligationis,is solùm ad agendũ admittitur,qui prius lit.contestatur,altero totaliter & in perpetuum ab omni commodo actiuæ obligationis excluso: vt.ff. de verb.
2 ob.l.si Titius.† Et hoc dicit tex:in.c.duobus.pen. responso.dũ dicit aliàs omnino careat impetratis. idem est dicere habeatur totaliter pro nõ impetrante:sic exponuntur hæc verba.C.si contra ius vel vtili.pu.l. & si legibus.cùm igitur litera papalis sit in quolibet impetrante loco tituli,seu gratia in litera cõtenta titulo ad quandã fictionem nullitatis deducto,nunquã ex eo poterit beneficium obtineri:vt.ff.de ac.re.do.l.nunquã.C.de rei ven. l.nullo.nec aliquo euentu potest reuiuiscere:vt de iniust.ru.& iri.te.l.si filius.& de mil.test.l.militis codicil.§.vl.& extrà de pręben.c.quodam.& ideo bene no.Arch. quòd si talis vltimo præsentans reciperetur,nõ diceretur apostolica autoritate receptus. & per hoc apparet solutio ad id quod opponitur de.c.mãdatũ. & de his quæ ibi no.quia si prius non prosequitur gratiã secundus admittitur.ibi enim bulla literarum seu gratiarũ erat nulla ipso iure eo,q̃ illud ius inficit finẽ.i.duorũ impetrantiũ assecutionem in eadẽ ecclesia propter ecclesiarũ grauamen vitandũ. dispositio verò.c.duobus inficit.& ipso iure nullũ fingit principium.i.literã seu gratia secundò præsentantis,non solũ propter vitandũ ecclesiæ grauamen.i.propter quandã iuris impossibilitatem & prolixitatem quandã vitandã:vt ostẽsum ast.s̃.Prętereа sicut in themate dicit.B.nõ est exclusus sine ecclesię onere & sui emolumenti perceptione.factus est enim archipresbyter & assecutus est prębendã quod sufficit ad excludendũ secũdo præsentantẽ,etiam si solũ onus ecclesiæ attenderetur:vt no.compostel.in eo impetrante cui capitulũ assignauit pensionem:vt ipse
3 no.in præalle.c.mandatũ.in.ij.gl.¶ † Ad secundũ dubiũ quod mouetur,videlicet q̃ clausulæ quãtuncunq; generales in nõ obstãtibus positę ostẽdũt de intẽtione papę fuisse prouidere vtriq;: & ideo locũ habet finis illius.c.duobus.respondetur per intellectum illius ver. Dicit enim q̃ oportet q̃ in litera secundo impetrantis & præsentis expresse appareat,q̃ voluit prouidere vtriq;. Hæc aũt generalitas nõ obstantiũ non facit.solũ enim hoc operatur q̃ secunda litera nõ dicatur obreptitia:vt extrà de præscrip. constitutus.& in eo.ti.c.cũ aliquibus.li.vj.& ibi no. per Io.mo. & per Arch.adesse tamen gratiæ prioris nihil faciunt: imò nec ad ipsius eiusdẽ gratiæ in qua ponũtur:nisi quia remouent obreptionis obstaculũ:vt extrà de præben.c.si dignitatẽ.in cõcil.viẽ. cũ igitur illa generalitas nihil aliud faciat nisi q̃ tollit obreptionis obstaculũ,quod obstare posset secũdo huiusmodi literã præsentanti,non põt dici q̃ per hoc appareat papã voluisse producere vtriq;,præterea requiritur q̃ expresse appareat per talem aũt effusum sermonem,nõ põt dici fieri expressionẽ voluntatis seu de prouidentis intentione apparere expresse:vt.ff. de ver. obli.l. quidquid astringendæ de iniurijs.l.itẽ apud Labeonẽ.§. ait prætor cũ si.præterea verba nõ obstantiũ talia sunt,seu si aliqui apostolica vel alia quauis autoritate in canonicos sint recepti, vel vt recipiantur insistãt.prima pars istius clausulæ generalis nõ põt cõprehẽndere aliquã de impetrantibus eadẽ die,qua nullus eorũ in canonicũ erat receptus.Nec secũda:quia angustia tẽporis nõ cõpatiebatur eos pro sui receptione insistere.ar.ff.de le.j.l.si mihi & tibi.§.si quis seruos.in fi.& de iure fisci.l.edicto.§.extat in fine.& de damno infecto.l.hoc amplius.in secundo responso.Prętereа cũ duobus impetrantibus eadẽ die non appareat quis primo non põt dici apparere sub illis verbis,vel vt recipiantur insistant intellexisse de primo præsentante.quia fortè nondũ impetrauerat,& oportet q̃ in litera secũdo præsentata expresse appa
4 reat q̃ voluerit prouidere vtriq;:vt litera dicit. ¶ † Ad tertium cum dicitur q̃ sola traditio possessionis inducit collationem. respondetur q̃ hoc non videtur verũ,sicut nec petitio operarum inducit inductionem earũ nisi prius inductę sint:vt.ff.de operis liber.l.si quis hac lege.§. iudicium.Nõ ob.quod no.Compo.extrà de elec.c. transmissam.vbi tenet q̃ inuestitura facta ab eo ad quem pertinet collatio,inducit collationẽ,quia illi duo actus.s. inuestitura & collatio iuris sunt.& in re ius tribuunt:& ideo faciliorem functionem recipiunt.i.facilius vnus vice alterius fungitur:quia in eodem genere sunt:vt.ff.si cer.pet.l.ij. &.ff.de bo. pos.l.sed cum patrono.hinc est q̃ vna bonorum possessio interdum in alteram etiam sibi appositam conuertitur:quia in eodẽ genere sunt:vt.ff.de bo.pos. secundum tab.l.ij.§.si sub conditione.& de coll.dotis.l.filius emancipatus.& tamen petitio bono. poss.nõ operatur aditionem,quæ fit etiam solo animo eò,quod non est eiusdem generis cum aditione:vt no.C.de iure deli.l. puberem.sic possessio cùm sit facti & in rei proprietate ius non tribuat,non est sub eodem genere cum collatione: & ideo eam sicut inuestitura operari non potest.

De successionibus abintestato.

CONSILIVM CXLIIII.

1 *Testator incidit vel cancellat testamentum,an sit locus fisco, vel venientibus ab intestato distinguitur.& nu.seq.*

1 CIrca† materiam propositæ quæstionis,de qua no.C.de test.l.vestram.diuersi diuersa scripserũt.sed vt veritas pateat duo sunt membra præmittenda, in quorũ decisione oẽs consentiunt:deinde agetur de tertio, in cuius decisione diuersitas inter doc.occurrit. prima duo membra talia sunt,q̃ aut constat q̃ per incisionem cancellationem vel reuocationem testamenti voluit paterfa. decedere intestatus, aut cõstat q̃ noluit decedere intestatus,sed scriptos solũ iudicauit indignos.Primo casu venient venientes ab intestato,& habebitur in effectu perinde ac si nullũ vnquã fuisset conditũ testamentũ: vt.C.de test.l.vestram in.j.responso.ff.de test.l.ad testamentũ.§. si signa.& ar.ff.de bo.pos.secundũ tab.l.qui testamento.§ testamento.secundo casu absq; dubio locus est fisco:vt.C.de his qui. vt indi.l.hæreditas qui tenebitur ad legata:vt.ff.ad sil.l.cũ fisco. si quis aliquẽ testari prohibuerit.l.ij.§.vlt.in tertio verò casu, vbi dubium est de mente testatoris reuocantis testamentũ per inci-

Consilium CXLV.

3 sionem cancellationem vel alium actum his similem,† dicendum est quòd aut actus rescisionem testamenti inducens vniformiter totum respicit testamentum.idest pariter hæredum in stitutionem & legatorum ascriptionem: vt est simplex incisio vel totius testamenti cancellatio, & hoc casu veniunt venientes ab intestato: vt.ff.si tabulæ testamenti nullæ ex.l.j.§.si hæres in-
3 stitutus.&in prealle.l.vestram in.j.responso,† Nec enim potest dici locum esse fisco propter conseruationem legatorum quæ pariter testator in cancellationem vel incisionem inuoluit,sicut & institutionem: vt.ff.de his quę in testamento delentur.l.j.§.sed consulto.cùm etiam sit facilior legatorum ademptio, quã institutionis:vt.ff.de adimẽ.& transfe.le. ex parte.& talis deuolutio in fiscum propter conseruationem legatorum repugnaret voluntati testatoris legata, vt apparet, per actum ademptionem producentem deberi volentis:vt.ff.de doli ex.l.apud Celsum.§. præterea.C.de fideicom.l.fideicommissa, cum si. Si verò actus rescisionem inducens non respicit omnia in testamento ascripta,sed institutionem hęredum tantùm:vt quia hæredum vnius vel plurium nomina cancellauit reliquo testamento sanò,& integro remanente: & tunc apparet q̃ noluit totaliter intestatus decedere,sed legata voluit deberi per hoc quod ea non cancella-
4 uit.ar.ff.de mili.test.l.tribunus.§.vl.† Non potest etiam esse locus venientibus ab intestato: quia legata non deberentur secundum voluntatem testantis hæreditate ex testamento non adita. nam adita hęreditate legata incipiunt deberi,licet eis vt indignis & extremam voluntatem defuncti non habentibus auferatur hę reditas: vt.ff.de vulg. & pu.sub.l.ex facto.§.nihil longius.& hoc modo loquitur.ff. de his qui.vt indig.l. cum quidam.in.ij.respon.Sed huic distinctioni duæ.ll.videntur obstare.ff. de his q. vt indig.l.cum tabulis.§.fin.& de his quæ in testamento delentur.l.proximæ.ibi sententia autem imperatoris Antonij Augusti &c.in quarũ qualibet erat actus pariter totum testamentum concernens puta institutio & tamen videtur q̃ locus est fisco.

5 ¶ † Ad cõtraria respondetur q̃ in nulla illarum legũ stetit testator in finibus actus communis,i,rescisionem primi testamenti pariter concernentis sed processit ad alium actum qui prioris casum ostendit incidit testamentum,& hoc non contentus nomen hæredis vel hæredum induxit ex cuius actus adiunctione patenter ostendit quid mouit eum ad incidendum:quia hæredum odium non legatorum,& ideo vt legata debeantur secundum testatoris voluntatem locus est fisco,vt dictum est.s̃ probatur hæc ratio,ff.de his quæ in test.delentur.l.ij.&.l.pe.vlti.responso.Nec hoc mirum est,quia sicut verbum sequens arctat & declarat præcedens:vt.ff.de ver.sig.l.si cùm tibi fundum.&.l.seruus ita,& actus sequens actum præcedentem: vt.ff.de manu.te-
6 sta.l.in testamento centurio.§.vl.† Sed adhuc instatur de.l.vl.ff. de his quæ in te.delen.vbi testamentum fuit cancellatum & tamen non est locus fisco,nec venientibus ab intestato nisi venientes abintestato voluntatem defuncti probent. sed ibi est ratio quia ibi non potest dici testamentum incisum cùm adhuc exi-
7 stat vnum integrum & originale:vt.ff.de bo.pos.secũdum tab. l.j.§.si quis in duobus,& quemad.test.aperiant.l.antepe.† Et ex his patet solutio & concordia omnium legum & doctorum de hac materia loquentium.& relato sermone ad thema nostrum apparet bona non deuolui ad fiscum sedvenientibus ab intestato deberi.illud etiam modo omittitur q̃ dicitur probatum esse q̃ post cancellationem testamẽti testator dixit dum requireretur q̃ faceret testamentum, q̃ volebat omnia bona sua esse neptis suæ propter q̃ apparet quieuisse iram si qua inter eos fuit; vt.ff.de adi.& transf.le.l.iij.§.vl.&.l.se.& de do.inter vi. & vxo.l. cùm hic status.§.diuortium & fortè posset dici nouum testamẽtum secundum canonistas:vt extra de testa.c.relatum.vel ad minus apparet fiscum non habere vltimam voluntatem defuncti. Vnde cùm fungatur iure priuati:vt.ff.de pe.hære.l.item veniũt. §.ait senatus.non debet ad bona admitti:vt.ff.de his qui.vt indi. l.cum quidam in principio.

De offi.deleg.& de sen.excommu. & de testibus.

CONSILIVM CXLV.

1 *Iudex remissorie potest absoluere testes ad cautelam vt testificentur, si habet in commissione,aliàs secus.& nu.seq.*

QVæritur si testes sint excommunicati vtrũ absolutio eis concessa ad cautelam à iudicibus remissionis,reddat hos habiles ad ferendum testi
1 monium. ¶ † Respondeo si concessa sit iudicibus potestas absoluendi ad cautelã,non est dubium,quòd redduntur habiles: vt extrà de testi.ca. veniens.ij.in fin.Sed an si non sit expressè concessa possint absolui,videtur q̃ sic.extrà de ap.c.ad præsentiam.& hoc tenet Archi.extrà de sen. excom.c.solet.sed Inn.& Ho.notant contrarium & Io.mo.in.c. solet.Item quæritur vtrum de stilo curiæ romanæ sit concessus certus numerus testium,super quolibet articulo propter ineffrenatam productionem testium:respondeo hoc totum stat in arbitrio iudicis recipientis,qui circa hoc habet cum magna cautela procedere,nec etiam in hoc potest bene certa meta dari: vt.ff. de vsur.l.mora.& est expressum.ff.de te.l.j.§.fi.licet decretalis de quadragenario numero faciat mentionem:vt extrà de testi.cau-
2 sam quæ.& ibi no.per Inno,& Hosti.¶ † Item quæritur vtrum aliqui qui detenti fuerint in carcere alicuiusepiscopi,possint prohibere testimonium cõtra ipsum episcopum.Respondeo nõ recordor prohibitum,licet fortè minoris per hoc sint fidei & au-
3 toritatis:vt in auth.de testi.§.si verò odiosus. ¶ † Item quæritur, vtrum seruientes ipsius episcopi expulsi de suo seruitio propter crimina & excessus eorũ sint recipiendi in testes. respondeo crimina & excessus possunt esse causa repellendi: sed q̃ fuerint seruientes & familiares non:vt extra de accu.nulli,&.ij.qõ.vij.cùm pastoris.Item quæritur vtrum laici,vtrum bigami, vtrũ mulieres.respondeo de his tribus videtur esse comunis opi.q̃ si agatur de crimine criminaliter testes esse non possunt:vt.ij.q.vij. ver.in fi.&.c.ipsi apostoli.&.c.testes &.xv.q.iij.eo.&.c.j.secus in inquisitione quę fit ex officio.vt extrà de testi.c.quoniam.vel etiam si agetur de crimine ciuiliter:vt extrà de testi.c.tam literis. Quidã etiam scripserunt,q̃ etiam si ageretur ciuiliter puta ad amotionem villici à villicatione,tales non admitti debere ad ferendum testimonium,& hoc no.Io. lxxxj. dist.presbyter.&Hug.v.q.vj.
4 quia iuxta.sed prima opi,videtur verior. ¶ † Item quęritur vtrũ illi qui habuerunt cõtentionem cum episcopo. Respondeo,nec isti videntur repelli:vt insti.de excu.tu.§. item propter.& in auf.
5 de testi.§.si verò odiosus. ¶ † Item quæritur vtrũ de genere illorum qui denunciauerunt episcopum, vel appellauerunt contra eum,ac etiam sibi adhærentium, debeant admitti in testes. Respondeo nec isti repelluntur per ea quę no.C.de testi.l parentes. & liberi,licet non sint tantæ fidei sicut extranei,si enim sola amicitia detrahit in aliquo fidei testis:vt.C.de testi.l.ij.§.j.multò fortius consanguinitas:vt.ff.de iniu.l.lex Cornelia circa principi.
6 ¶ † Item quæritur vtrum episcopus ad sui defensionem & ad probandum contrarium propositum per ipsum debeat habere maiorem fauorem in productione testium quam accusator. Respondeo maior fauor videtur deberi accusato,quam accusatori: vt.ff.de fer.& dila.l.vlti.accusator nanq̃ illaudabile genus intentionis assumit.ij.q.vij.si quis episcopus.

De elect.& concef.præben.

CONSILIVM CXLVI.

1 *Papa si mãdat prouideri alicui de beneficio spectante ad collationem episcopi&capituli &c.an debeatur sibi beneficium cuius electio spectat ad eosdem.& nu.seq.*

EActum est tale, De consuetudine eccleſię edu-
en.hactenus obseruata electio cantoris predictæ ecclesię cantoris dignitas est quę in dicta ecclesia,ad decanum & capitulum eiusdem ecclesiæ pertinet,&pertinuit à tem poribusretroactis,& à tantis quòd de contrario memoria non existit. & quandocũq; vacauit in ecclesia prædicta cantoria dicti decanus & capitulũ semp elegerũt cãtorẽ ad cãtoriã prędictã,& cõsueue
runt vocari

runt vocari sicut in electione decani ad electionem cantoris celebrandam, canonici absentes & præsentes tamen in prouincia de consuetudine prædicta. ¶ Iem ad dictam electionem celebrandam proceditur per viam compromissi per viam scrutinij & per viam sancti spiritus seruatis solennitatibus, quæ seruantur in alijs electionibus. Item facta electione concorditer decanus assignat cantori electo stallum in choro & locum in.c.in locis in quibus alius stare nec sedere consueuit præterquam ipse cantor. Item cantor ecclesiæ eduen. habet prærogatiuas ratione cantoriæ suæ. s. succentorem præsentare capitulo canonicum tamen eduen. Item scholas ciuitatis & maioris partis diœcesis eduen. conferre clericos ponere in choro ecclesię non beneficiatos de suis maleficijs corrigere & punire & à choro eijcere & similia. ¶ Item electio cantoris de consuetudine ecclesiæ eduen. approbata & obseruata non presentatur episcopo vel archiepiscopo, nō examinatur, non solenniter confirmatur, de cōsuetudine non examinatur, quia oportet ꝙ sit canonicus eduen. ille cantor qui pro examinato habetur dominus papa fecit gratiā, primò de dignitate seu personatu in ecclesia eduen. spectante ad collationem episcopi & capituli eduen. communiter vel diuisim, non expresso in litera gratiæ si per electionem fiat. Dominus autem episcopus eduen. solus habet conferre certas dignitates & personatus ecclesiæ eduen. exceptis dignitatibus decanatus & cantorię, in quibus capitulum consueuit eligere decanum & cantorem prout superius est expressum. Modò quęritur, vtrū sub dicta gratia contineatur dicta cantoria. & videtur ꝙ non, cùm in dicta gratia de electione nulla mentio fiat. Econtra dicit impetrans, ꝙ cantoria continetur sub gratia. nam quāuis eligatur prout dictū est: tamen de consuetudine personæ vel processus non examinatur, nec confirmatur: sed facta electione cantoris concorditer statim per decanum installatur de consuetudine, vt dictum est. s. ¶ † Super prædictis quæritur, an dicta cantoria contineatur sub gratia supradicta vel non. Circa propositum thema non ociosè attendendum est, ꝙ licet Inn. & Hosti. circa assumptionem simplicium canonicorum dissenserint, Inn. dicente ꝙ non est in eis necessario seruanda forma. c. quia propter extrà de elec. sed sufficit de voluntate canonicorum apparere sine obseruantia formæ. extrà de concess. præben. cap. ex parte. & ibi no. per Inn. & Ho. in contrarium asserentes ex mente. c. quia propter. & hoc per iura, extrà de præben. dilecto & de cōcess. præben. c. literas, cuius opi. videtur per iura noua cōprobari vt extra de elec. c. statuimus. &. c. vt circa. &. c. quia contra ecclesiam. & in quolibet istorum no. per Arch de dignitatibus autem vel personatibus apud eos nō videtur hæsitatio fuisse, quin deberet forma capitulo. quia propter. exacta diligentia obseruari: vt extrà de elec. dudum. † Cùm igitur cantoria de qua agitur in ecclesia eduen. habeatur & numeretur inter dignitates seu personatus, ac per hoc talis censeri debeat: vt. ff. de lega. iij. l. non aliter. §. vl. &. l. seruis vrbanis in. ij. respon. & no. per Inn. extrà de prębен. c. de mul. manifestum est, ꝙ creatio cantoris de iure cōmuni debet fieri per electionem solennem. si sic non cadit sub litera impetrantis: vt extra de præben. c. cum illis. §. j. lib. vj. & argu. de offi. dele. c. liberatione. † Secundò, dato ꝙ de iure communi non deberet quis ad dignitatem vel personatum per formam solēnis ele. assumi, præsupponitur consuetudo necessitatis ad obseruantiam formæ, quæ cùm sit rationabilis & præscripta tenet vim legis: vt. ff. de le. & se. consul l. de quibus & instit. de iure na. gen. & ci. §. & non ineleganter. præsertim in ele. de decu. l. non tm̄. §. fi. extra de consue. c. cū dilectus de ver. si. c. abbate. & ibi no. per Inn. &. ix. quæ. iij. conquestus & ibi no. per Io, & melius. viij. dist. frustra. Si verò vel de iure communi vel ex virtute cōsuetudinis est seruanda forma de necessitate, sequitur ꝙ sit ibi vere electionis substātia: quia in talibus forma rei est esse rei: vt ff. ad exhi. l. Iul. §. firē. de au. & ar. le. l. Seia. & de ver. si. l. mulieres. §. res abesse. si sic non cadit sub gratia literæ vt dictum est. s. sed ad hoc opponitur ꝙ non sit vera electio: quia non confirmatur ꝙ est necesse in vera electione: vt extra de elec. c. nostri. &. c. dudum. &. c. nihil est. & hoc habet confiteri electus per. c. aliàs si diceret confirmationem necessariam esse seipsum excluderet: quia inueniretur administrasse iure cantoriæ nulla cōfirmatione precedente. & sic incidisset in. c. auaritiæ cœcitatis. extra de elec. li. vj. † Sed ad hoc respondetur, & primò ad primam partem argumenti cùm dicitur non confirmare. ergo non est electio, non sequitur: sunt enim electio & confirmatio actus diuersi, & à diuersis procedentes: vt extrà de transl. prælatorum capitulo vlti. confirmatio. nāq; ad ele. nihil noui iuris superaddit: sed solùm administrationis exercitium concedit, sicut & decretum iudicis quo tutori administrationem pupillarium rerum decernit: vt C. arbi. tu. l. vl. §. illo. & no. ff. de admi. tu. l. tutor qui repertoriū in. iij. rñso. & no. expresse. lxiij. di. quāto. & clarè, extrà de elec. si electio li. vj. si ergo sunt omnino diuersa, non sequitur ꝙ secundo amoto non consuetudine vel alio modo, ꝙ amotum sit primum: quia sunt secreta. i. separata sed secretorum. i. separatorū separata debet ratio: vt. C. de dona. inter vi. & vxo. l. si maritus. ff. ad Carbo. l. de bonis in prin. ff. de mino. l. Pomponius exuli, ibi quid enim habet commune &c. quemadmodum ser. amit. l. nā satis. §. j. & de acqui. pos. l. nihil. † Et si aliquando reperiatur scriptum per doc. ꝙ electio habet partes suas, & ponunt confirmationem pro parte electionis respondetur, ꝙ eiusdem causæ & effectus est quod loco confirmationis adijcitur, vt installatio per decanum: vt ff. si quis test. liber esse iuss. fuerit l. j. §. actio locū habet. nā & si in locū deficiens &c. imò pro eodem habere: vt in prea. l. de bonis. §. qui de pupillo. & ibi hæc enim possessio per satisdationem &c. rñdetur. & aliter ꝙ hoc debet intelligi de perfectissima electione quæ iam sortita est suum intentū: qm̄ ex confirmatione contingit. ar. ff. ad. l. fal. l. si is qui quadringēta. § vl. & hoc etiam respectu dicitur venditio traditione impleri, vt. ff. de ac. emp. & ven. l. si quis aliena. & tñ cōstat quātū ad perfectionē obligationis eā solo cōsensu esse perfectā: vt. ff. de ac. & ob. l. consensu. & de cōtrahē emp. & vē. l. j. §. vl. ad secūdā partē argumēti rñdetur, ꝙ dñs Milo electus non omnino sine cōfirmatione accessit: qa habuit actū à superiore suo emanantē. s. installationē à decano, nec est absonū dicere ꝙ ex consuetudine iudicat ꝙ vnus actus effectū alterius repsentet, sicut scotatio traditionē operat: vt extrà de cōsue. c. ex literis & in. x. col. quid sit inuestitura. c. j. in. j. rñso. & hoc etiā no. Inn. extrà de elec. trāsmissa. & de simo. c. ex insinuatiōe. Et † si aliqui doc. scripserūt ꝙ nō pōt cōsuetudine introduci vt quis sine cōfirmatiōe administraret. Verū est nisi ibi sit alius actus à superiore ꝓcedēs & hūc repręsentās qa in talibus nō refert qūo superior volūtatē suā declaret: vt no. per Inn. extrà de re. iudi. c. cùm Bertoldus. in gl. mirū videtur &c. & per Arch. extrà de ele. c. vt quis duas. in gl. quis inter duos. præterea nō videt eorū opi. ꝓcedere. cōstat em̄ posse priuilegio eōcedi: vt quis sine cōfirmatiōe administraret: vt extrà de sup. neg. præla. c. j. & de appe. c. qa vos. & ibi no. per Host. si pōt priuilegio, ergo & cōsuetudine. sunt em̄ paria hæc: vt no. ꝑ Inno. extrà de iudi. c. nouit. & præsertim hoc fieri seu introduci pōt in illo electo in quo examinatio ꝑsonæ est superuacua: vt hic. dicit em̄ cōsuetudinē esse ꝙ nō eligat nisi canonicus q cū ex cōuersatiōe debeat esse notus examinatione nō indiget: vt xlvij. di. de petro. & not. xxiij. di. q eps. cessantibus itaq; obiectibus vt potè inualidis videtur dicendū impetrantē in hac cātoria nullū ius habere, sed dicēdum. M. electū per capitulum in eadē plenissimum ius habere.

De appellatio. & recusa.

CONSILIVM CXLVII.

Iudex ordinarius si est recusatus, & alius est sibi adiūctus processus per eos habitus non valet in casu isto, tamen hic distinguuntur tres casus. & nu. sequen.

THema tale est. Recusatus est iudex ordinarius, alius est sibi adiunctus, quæritur an processus per eos habitus teneat vel nō. ¶ † Ad primum quidem opponitur de. l. j. §. si Pomponius. ff. quod falso tuto. auto. respondetur quòd ibi veritas & opi. siue intentio non contradicebant. verus enim tutor sciebat se verum tutorem: & per cōsequens se posse solùm & insolidum autorizare; vt. ff. de cura. fur. l. consilio. §. vl.

de admi.tu.l.si plures in prin.& C.si vnus ex plu.tu l.j. ꝙ ergo secum alium admisit hoc non facit ad solidandum actum proprium seu autoritatem quam præstabat,sed in casu de quo agitur.& in casu.c.cùm super abbatia. vnus iudex admisit alium tanquam seruum confitentem actum & sine quo non credebat actum posse expedire,sicut nec verè potuerunt in casu præsenti: vt in aut.vt diffe.iudi.§.si verò contigerit.col.ix. & in casu.c.cũ super abbatia nõ potuisset,si verum fuisset quòd credebat vnde sunt in summa tres casus. In primo veritas cum opi.concordabat affirmatiue in.§.si Pomponius. quia vt dictum est. s̃. verus tutor solus poterat autoritatem præstare & ita credebat & sciebat.In secundo casu in.c. cùm super abbatia veritas à voluntate discordabat,& ideo vitium inducitur in actu.ar.ff. de reb.dub. l.in ambiguo,& de acquir.hære.l.si is ad quem.& l.hæres instituitus.In tertio casu.s.in casu nostro veritas cum opi.concordabat negatiuè,videlicet ꝙ accusatus credebat se solum non posse procedere: & ita verum erat,sed fuit error in modo adiunctionis:& ideo vitiatur actus: vt.ff. de ap.l. si constat. vni enim commissum à iure communi, vt episcopo nõn potuit per sui adiunctionem aliquid vsurpare: vt.C.de testi.l.consulta diualia.& de exac.& transla.mi.annonarum.l.ij.& ibi no. libro.xij. & ita ex distinctione casuum apparet ꝙ nulla est inter eos com-
2 munio.¶ † Ad secundum dicitur,ꝙ iudex non potest à se abdicare iurisdictionem,& ideo vbi alium adiungendo à se iurisdictionem non abdicauit.imò tenuit quod agit. quod no.extra de elect.c.illa quotidiana & de præscrip.c.cùm ex officij.respõdetur ad primum,ꝙ abdicatio denotat quandam totalem separationem:vt.C.de.pa.po.l.abdicatio.& hoc fieri non potest: vt ff.de offi.prẽsi.l.legatus.sed per aliquem bene potest suæ iurisdictioni in aliquo derogare, puta se pronunciando in aliqua re vel causa non iudicem:vt.ff.de iudi.l.si quis ex alie.& hæc dispa ria sunt:vt.ff.de ver.si.l.derogatur.& no.in insti. de iure na. gen.
3 & ciui.§.sed naturalia.¶ † Ad tertium respõdetur,ꝙ adiunctio alterius non obrogauit seu derogauit iurisdictionem iudicis in aliquo, nec aliquis actus ab eo procedens:vt loquuntur iura in contrarium allegata,sed actus procedens in parte.i. allegatio suspitionis & recusatio manus eius ligauit: vt in tutorem dicit.C. de suspe.tu.l.eum quem de solu.l.si sorte.§.j.contra quam suspitionem vel vinculum ex ea prouenies à iure.i.adiunctio episcopi quæ seruata non fuerit vinculum suspitionis manet.ar.ff. de accepti.l.inutilis in princ.secundum communem literam.& de
4 leg.iij.l.si iure.† Ad.l.cùm apertissimi.C. de iud.respondetur, ꝙ ibi loquitur de recusatione delegati in quo casu lex dat potestatem imò imponit necessitatem partibus ad eligendos arbitros,qui demum post electionem à iure potestatem habent: vt ibidem dicitur.&.ff.de verbo.sig.l. obuenire . hic autem loquitur de ordinario allegato suspecto, quo casu lex statim adiungit episcopum sine hominis adiunctione vel facto:vt in.§.si vero contigerit.& ideo in hoc iudex vel partes nihil,possunt,sicut apparet in tutore legitimo quem lex vocat: vt.ff. de legi.tuto.l. legitimos.& ideo si detur alius à iudice datio ipso iure non tenet.ff.de tut.& ratio.dist.l.si tutor reipublicæ causa.§.j.& de excu.tu.l.qui testamẽto.&.C.qui dari tu.po.l.si fororis. nec enim possunt priuati vel iudex super legum dispositionem: vt. ff. de vul.& pu.sub.l.in pupillari de suis & le hære.l.vlt.de admi.tu.l. quidam decedens.ff.de ferijs.l.j.de testa.tute.l.iure nostro.& de prædijs & alijs reb.mino.l.quãuis & per hoc patet responsio ad aliud obiectum de solennitate quæ potest remitti consensu partium:quia id vtiq; verũ est,quando lex nihil præcisè disponit, sed partibus disponendum relinquit aliàs non:vt.ff. de le.j.l. nemo.ad vltimum quod opponitur quòd si non tenuit vt adiunctus saltem teneat vt arbitor.Respondetur,quòd hoc non procedit:quia non est actum vt esset arbiter,sed vt esset iudex.Vnde quod voluit potuit,&c.vt.C.si quis alteri vel sibi.l. multum.& ff.de iure codicil.l.j.de consti.pecu.l.j.§.j.cum si.

De ver.signi.extraor.C.ad.l.iul.maiesta.

CONSILIVM CXLVIII.

1 *Nomine omnium obuentionum non veniunt pœnæ vel perditio bonorum feudalium vel aliorum,nec propinæ.*

2 *Item verbum vniuersale debet intelligi ciuiliter:& prædicta habent locum in crimine læsæ maiestatis.& nu.seq.*

Actum est tale. Quidam comes habens comitatum vnum,in quo ipse est merus dominus in dicto comitatu habens iurisdictionẽ mixtum & merum imperium quia per se oĩa expedire non poterat,habet in dicto comitatu castellanum vnum qui est feudatarius suus, & homo suus ligius tenens in feudum à dicto comite castellaniam, ipse castellanus debet assiduè dicto comiti,quando sedet in iustitia, & quando emendæ sunt iudicatæ,suis proprijs expensis equitare pro executione facienda pro dictis debitis soluendis.etiã habet dictus comes bona propria & feudatarios proprios. & castellanus etiam habet aliqua bona propria & aliquos proprios feudatarios.modò facta est quędam recognitio de dicta castellania per talem modum ꝙ comes cognoscit,ꝙ dictam castellaniam dictus castellanus tenet in feudum à dicto comite.& inde est homo suus ligius.insuper recognoscit in eadem litera quartam partem ex vna parte comitatus, & octauam ex alia omniũ quæ sibi euenire possunt quandocũq; & qualitercũq;,& quę ad aliquam vtilitatem euenire poterunt ad dictum comitem . Ex istis insurgunt quæstiones.Primò,si feudatarij proprij dicti comitis proditionem forefaciunt in personam dicti comitis ,vel proditionaliter si opponant dicto comiti personam suam vel terram suam impugnando:& sic perdant ipso facto feuda sua an castellanus per generalem recognitionem feudi sui debeat habere de illis feudis partem suam vel non.Secundò,si tales forefactores habeant bona non feudalia,& forefaciant dicta bona per modum prædictum committendo in comitem crimen læsæ maiestatis:vtrum castellanus in illis bonis debeat habere partem vel non. Tertio, si tales malefactores teneant decimas sub annuo censu ab ecclesijs,& forefaciant eas per modum prædictum : vtrum castellanus per illam generalem recognitionem debeat habere partem vel non. Quartò , si homines dicti comitis donent sibi soli aliquam pecuniam contemplatione suæ personæ tantum : an in illa castellanus habeat partem vel non.

1 ¶ † Ad primam quæstionem videtur dicendum , quod dictus castellanus admitti debeat ad bona & res de quibus in quæstione quæritur.& in eis habere partem suam:& hoc propter verba multum vniuersalia in recognitione apposita , dum ibi dictum est omnium quæ sibi obuenire possunt quandocunque & qualitercunque : & quæ ad aliquam vtilitatem obuenire poterunt ad dictum comitem &c. Sunt enim dicta verba vniuersalia omnia complectenda nisi probent excepta.vt.ff. de pœna leg.l.vlt.& de vsufru.earum rerũ quæ vsu consu.l.j.in princi.de leg.præstan.contratab.bonorum possess.pe.l.j. & de aleatoribus.l.j.§.quod verò prætor. iterum illa verba quandocunq; & qualitercunq; etiam vniuersitatem notant: vt.ff.que in frau. cre.l.j.§.vlt.& de excep.rei iu.l.si mater.§. eandem in fi. est etiam ibi verbum possunt: cuius significatio est multum complexiua & extensiua:vt.ff.de le.iij.l si ita quis testamento. & de condi.ob causam.l.quod si seruus in fi.& ibi no.pro hac parte videtur casus.ff.pro socio.l.cum duobus.§.vlt.vbi socius confert cõsocio
2 etiam quod ob iniuriam sibi illa tam consecutus est. † Sed his omnibus non obstantibus videtur in contrarium sentiendum multiplici ratione.¶ Prima,quia intelligentia dictorum ex causis est assumenda per iudicem:vt.ff. de le.iij.l.cum filio. & extrà de verborum significa.capitu.intelligentiam.causa autem quare est castellano commodum aliquod participatum:est quia labo rare habet in assistendo comiti iusticiam reddenti & iudicialiter sedenti:& ideo dignum est quod præmium recipiat.vt. C.in qui.cau.serui pro præmio recipi.liber.l.j C.de offi.assesso.l.j.&
3 in authen.de iudi.§.ne autem.† Sed in casu quæstionis quæsitæ, non debet comes in iure sedere vel iusticiam reddere: sed hoc ad pares curiæ pertinet:vt in.x.columna.de feud.sine culpa non amitten.

amittẽ.c.j.& quo tempore mil.inuesti. pe.debeat.c. iij. aliàs est sub.§.sancimus,& de prohi.alie.feu.per Fred.l.imperialem.§.pe. ergo nec castellanus habet assidere,nec in hoc laborem aliquẽ prẽferre.Cessante itaq; labores qui est causa prẽmij cessabit eius perceptio:vt.ff.de excu.tuto.l.tutor petitus.§.j. de vaca.& excu. mu.l.semper.§.negotiatoris.& de leg.j.l.etiam si patris.est enim commodum onus respiciens & ipsum commutãs: vt. ff.de ali. & ci.leg.l.Caio.& de adi. & transfe.leg.l.alũnæ.§. ab hærede. & vnum propter alium distinguitur: vt insti. de socie.§. illud.

4 † Secunda ratio est: quia cogitatum videtur de comitandis his quæ perueniunt ad comitem vt ad iudicem: vt & mens & contextus verborum recognitionis ostendunt: vt ex superioribus satis patet,& ex præfatione recognitionis ipsius quæ in hoc plurimum est attendenda:detegit enim mentem loquentis:vt ff.de hẽre.insti.l.vlt.& de adi.& trãsfe.leg.l.alũnæ.§.fi.accedit ad hoc totum.ff.de ma.testa.l. Mæuia. est nãq; considerare comitem, vt simplex comes.est enim prout vult aliqualis causarũ iudex & cognitor argu.ff.de lib.ho.exhi.l.iiij.§. si cùm quis ibi,pietas enim gemina est &c.C.de epis.audi.l.decernimus.ibi hac sinceritate geminam præbiturum & sacerdotis & iudicis, &c.&.ff. quod cuius. vni.no.l. item eorum.circa prin. & in toto illo ge-

5 nerali de quo no.ff.de adop.l.si pater.§. qui duos. † Constat autẽ ꝙ ista non perueniunt ad eum, vt ad iudicem iudicantem: sed simpliciter vt ad comitem peruentura,etiam quolibet alio iudicante.ff.de noxa.l.quemad.j.&.ij.responso. Tertia ratio est:quia secundum cognitionem id est vltima verba in recognitione apposita illa sunt communicanda,quę ad aliquam vtilitatem peruenire possunt,quorum verborum virtus præcedentium significatum limitat & restringit: vt.ff.pro soc.l.sed & si adijciatur. & de verbo. signi.l. si cùm tibi fundum.non autem videtur ad vtilitatem pertinere,quod non tam nouiter accedit, quã de soluto in feudationis contractu ad antiquum dominum & in antiquam causam redit: vt.ff. de libe.& posthu.filio.& de alie.iudi. mu.causa facta.l.redhibito.& qui.mo.pig.vel hypo.solui.l.voluntate.Præsertim vbi tantum vel plus abest quantum adest: vt ff.de leg.j.l.ciuitatibus.§. vlt.& pro soc.l.mutius.§.j.in publicatione verò bonorum de quibus quæritur. & si bona videantur aliqualiter comiti accedere: obsequium tamen& honorificẽtia vasalli perditur,cuius cõtemplatione non est dubium quodam respectu aliquem locupletiorem dici:vt.ff.de act.emp. & vẽdi. l.idẽq;.&.l.Iulianum.§.vlti.& de euic. l.sed hoc nomine. de ser.

6 cor.l.vt tantum.§.vlti. † Quarta ratio est:quia quicquid ex causa in quæstione contenta ad comitem deuoluitur hoc totum est vltimo eidem irrogatæ iniuriæ.ar.ff.de liti.l.vlt. & de iurepa.l. diuus vespasianus. in.iij. respon.& expressum est in.x.coll. qui. mo.feu.amit.c.j.pe.§.id autẽ quod alicui in vindictam propriæ iniuriæ debetur,alteri non committatur. vnde filius emancipatus non confert suo quod ex iniuriarum actione consequitur: vt.ff.de col.bo.l.ij.§.emancipatus.nec bonæfidei possessor hæreditatis restituit verò hæredi,quod per actionem iniuriarum cõsequitur propter iniuriam sibi illatam in deiectione ex fundo hereditario:vt.ff.de pe.hære.l.at vbi & ibi no.& est casus expressus.ff.de ędil.edi.l.bouem.§. si quis seruum in.ij.rñso.fallit in solo socio omnium bonorum,qui nihil habere potest quin communicare teneatur:vt.ff.pro socio.l. si quis societatẽ. & per hoc patet solutio ad.l.cum duobus.§.socium .in contrarium allega-

7 tam. ¶ † Ad alia autem argumenta quæ fundantur super signo vniuersali & significato verbi indistinctè patet responsio: quia nullum verbum adeò vniuersale vel indistinctè est, quod ex cõsideratione debitarum circũstantiarum non debeat ciuiliter intelligi & limitationem recipere:vt.ff.de leg.iij .l. si mihi in via.§. vlt.de pig.l.obligatione de ser.l,si cui.de mune. & ho.l.vt gradatim.§.& si lex.de pe.hære.l.& non tantum.§.quòd si pro empto re.& ibi not.quod vi aut clã.l.j.§.deniq;.& ibi similiter no.& ex prædictis patere potest solutio ad secundam quæstionem.

8 ¶ † Ad tertiam quæstionem videtur dicendum:ꝙ ista quæstio non procedit:quia si tenentes decimas sub annuo censu ab ecclesijs forefacerent, ita ꝙ bona eorum deberent de iure publicari, videtur ꝙ res ab ecclesia detentę ad ecclesiam totaliter redeant: vt.ff.de bo.dam.l.cùm ratio.§.j.& de bo.lib.l.si inlibertinum.Si verò quis tenere vellet ꝙ tali iure publicarentur: vt. ff. de dam. infec.l.si finita.§.si qua sunt iura.&.§.si de vectigalibus.adhuc tamen advitandam communionem seu participium castellani in talibus rebus ferè omnes rationes in propria quæstione adduc-

9 tæ locum haberent. ¶ † Ad quartam videtur dicendum, ꝙ in donatione qua quæritur castellanus nullam vendicet sibi partem.& hic est casus.ff.sol.ma.l.si verò.§.item quicquid ad treb.l. debitor.§.vlti.& de dote præleg. l.cùm quis. in ver. nam si quis. cum simi.

De succes.ab intesta.& de testa.& de dona .extra. C. de lib. præte. & de leg . & de codi.& de coll.& de dona.etiam causa mortis.

CONSILIVM CXLIX.

1 *Testatore viuente si moritur filia, & ex ea neptis & post testamentum proaui nascuntur pronepotes rumpitur testamentum, nec debentur legata ex dicto testamento quod tenuit à principio.ideo authen.ex causa,non habet in hoc casu locum: & clausula codicillaris si non valet &c.in futurũ prolata intelligitur hoc casu habere effectum.& nu.2.*

3 *Emptum ex pecunia aui dicitur profectitium & est conferendum.*

4 *Et donatio facta fratri carnali cum clausula de non reuocando eam nõ valet,si ipse non fuit præsens nec alius pro eo.*

1 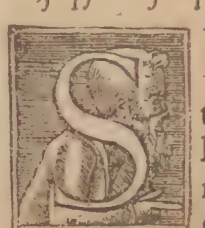 Vper † prima quæstione qua quæritur, an per natiuitatem pronepotum natorum ex.G.neptæ.C. superstiti testatoris.i.filia nata ex.R. filia testatoris prædicti qui pro nepotes post testamentum conditum per dictum.C.nati fuerunt,in quo dictis. R .& G.dictorum pronepotum auia & matre ante testatorem defunctis secum tandem dictus.C .testator decesit,præteritos inueniunt, testamentum an rumpatur. ¶ Dico breuiter ruptum esse testamentũ vel saltem rumpi debere eò, quòd præteritio talis cùm agamus de testamento ascendentis per lineam maternam exhęredationi æquipollet. ¶ Super secunda quæstione qua quęritur an legata in dicto testamento relicta debeantur ex beneficio authen.ex causa.credo simpliciter ꝙ non:quia illa auten.intelligitur quando institutio à principio non tenuit sic legata ab ea pẽdere nõ potuerunt. Hic autem in prin. tenuit institutio .& ideo si ruat ex postfacto ruunt & dependentia ab ea vt legata, nec authen.ex causa de exhæredatione vel præteritione posthumi loquitur:quia in princ.iubet ibi Iustinia . causam exhæredationis vel præteritionis inferi.hic autem in posthumo sibi locum vẽdicare non potest,qui non potest committere aliquam de causis numeratis ibidem.igitur de posthumi exhæredatione vel prę teritione non intellexit in eo,scilicet posthumo stant iura anti-

2 qua quantum ad hoc non correcta. ¶ † Super tertia quæstione qua quæritur, an dicta legata valeant ex vi illius clausulæ in testamento appositæ: & hæc omnia valere volo iure testamenti: & si non valent vel non valerent in futurum, &c.credo quod dicta verba per verbum futuri temporis prolata possint hunc casum complecti, & non defectum solennitatis tãtum vt aliquid dicere & notare possunt,nisi quia solennitas non pendet ex futuro.statim enim testamentum aut est solẽne aut non.& si dicere tur hæc verba à demente prolata nihil operari. dico illa iura loqui cùm exhæredatur verè vel fictè iam natus in quo testatore verè est quædam insania,vt aliam successionem sanguinis charitate calcatá propriè anteponat. Secus est in posthumo, quia parentibus suis succeditur tempore conditi testamenti per auum vel proauum. Talis enim ascendens,& si minus penso vtatur cõsilio,quia nec consilium galli.nec leges Velleiæ est secutus:insanus tamen vel demens censeri non potest, qui quos videbat instituit & ad culmen consilij institutionis faciendæ de his qui nasci poterant non pertingit. & hanc etiam interpretationem clara testatoris voluntas vt res potius valeat quam pe-

3 reat. ¶ † Super alia quæstione quartæ partis molendini credo, quòd si ex pecunia aui sit empta, censenda sit

velut res peculij profectitij & communicanda inter omnes qui teſtatori hæredes erunt, circa hoc modicum proſequatur: quia nihil ad propoſitum facit. ¶ † Super donatione quæſtionis celebratę per. R. auiam poſthumi ſupradicti, in. D. fratrem ſuum de conſenſu. C. teſtatoris patris communis credo eam non valuiſſe: quia ſiue cenſeatur cauſa mortis, ſiue inter viuos propter pactum in ea appoſitum de nullo modo eam reuocando non fuit quòd appareat præſens donatarius, ne aliquis pro eo recipiens: nec interuenit nuncius vel epiſtola quare nō tenuit. Illo etiā non omiſſo quod conſueuit in dubium reuocari. & no. per glo. an pater poſsit conſentire vni filio donanti alteri.

De conſti. & de verbo. ſigni. & de conceſ. præben.

CONSILIVM CL.

1 *Statutum factum in eccleſia cathedrali contra ſpectantes apoſtolicos non valet: quia contra ſuperiorem & papam.*

2 *Item ſtatutum odioſum loquens de perſonatu, non habet locum in dignitate etiam ex identitate rationis, quando per illud minuitur cultus diuinus. & nu. ſeq.*

Item per clauſulam non obſtantium poſitam in expectatiuis hoc modo per quem effectus huiuſmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri tollitur omne obſtaculum per quod tolleretur gratia vel eius effectus differretur, ſed non illud per quod ad tempus differtur gratia.

8 *Et de duobus expectantibus quis alteri præferatur.*

In eccleſia Valentina ſtatutum tale eſt. In ſingulis prætera cupientes clara certitudine ſtabilire noſtranq; Valentinam eccleſiam ſtatutis ordinare ſalubribus & ritibus fulcire decoris ſtatuimus, & irreuocabiliter ordinamus nos ſub religione iureiurādi ad hoc nihilominus aſtringentes, quòd aliqui vel aliquis poſt hoc apoſtolica autoritate recipiendi ſupra numerum per nos in præſentiarum nouiter conſtitutum, nec vocem habeant in. c. nec ſint habiles ad adipiſcendum recipiendúmve canonicam portionem, non domos quæ per epiſcopum vel capitulum canonicis aſsignantur non præpoſituram, nec aliquem valeant recipere perſonatum donec actu recipiant & ſicut vnus de numero præſtituto. Hoc igitur conſtituentes rem non nouam nec inuſitatam aggredimur, ſed præfata cum rectis conſcientijs ſentientes antiquarum cathedralium eccleſiarum terrachonæ prouinciæ inſtitutis & moribus vſitatis nos nitimur conformare, ipſarunq; vſus laudabiliter imitari. Modo do. Io. papa. xxij. contulit domino. R. de aſpello in dicta eccleſia valentina canonicatum & præbendam ac dignitatem ſi quæ tūc vacabant vel cum vacarent decernens ex tunc irritum & inane &c. non obſtante de certo canonicorum numero aliſq; ipſius eccleſiæ ſtatutis & conſuetudinibus contrarijs iuramento ſedis apoſtolicæ vel quacunq; firmitate alia roboratis, &c. certis executoribus datis. Deinde facti fuerunt proceſſus generales per certos executores, poſtea iuratis ſtatutis ipſius eccleſiæ per ipſum. R. ipſe recipitur in canonicum & in fratrem per epiſcopum & capitulum & ad præbendam & dignitatem futuras admittitur per eoſdem ſtallum in choro & locum in capitulo aſsignatur eidem. & in ſignum traditę poſſeſsionis eidem. R. traditur portio in. xv. denariorum, qui dantur & dari conſueuerunt pro portione cuilibet canonicorum eccleſiæ memoratæ eadem die & ſub eadem forma. Et ab eodem papa domi. A. de francia canonicatum & præbendā impetrauit in dicta eccleſia, & poſt duos menſes impetrauit dignitatem & fecit fieri proceſſus generales per executores ſibi datos. & quia do. A. nouit iurare ſtatuta eccleſiæ inquantum cōtra ipſum facere poſſent, epiſcopus & capitulum ipſum recipere recuſarunt: & ab ipſius gratia & proceſsibus ad ſedem apoſtolicam appellauerunt. poſt hoc vacauit in dicta eccleſia præbenda & dignitas quas dictus. R. acceptat, cum protestatione ſi ſibi deberentur de iure & ſub eadē proteſtatione ſibi prouideretur de eiſdem. Deinde dictus. A. dignitatem ſolā prædictam acceptat, & de ipſa prouidetur eidem. His ſic præcedentibus dictus. A. acceſsit ad ſedem apoſtolicam & petijt ſe declarari priorē in hora diei quò ad impetrationem canonicatus & prębendæ fuiſſe. Papa certificatus ipſum declarat priorem in hora diei, & per conſequens in aſſecutione præbendæ potiorem, mandans quibuſdam executoribus vt amoto do. R. de dicta præbenda eidem. A. eādem aſsignent, à qua declaratione & proceſsibus inde factis pro parte dicti. R. fuit ad ſedem apoſtolicam appellatum. Poſt hæc omnia vacante quadam alia præbenda in dicta eccleſia valentina, dictus. R. legitimè acceptat eādem, cum proteſtatione, ſi prima non deberetur eidem, & ſibi prouidetur de ipſa eadem proteſtatione præmiſſa & poſt acceptationem & prouiſionem prędictus hōmi ſecundæ prebendæ dictus. R. facit ad maioris ſui iuris conſeruantiam prouideri iterum de archidiaconatu prędicto. Nodo quæritur, quis ex iſtis duobus, ſcilicet A. vel. R. potius ius habet in archidiaconatu prædicto. Pro aliquali declaratione. quæſtio de qua queritur. quatuor breuiter ſunt queręndo notanda. Primum an ſtatutum ſupradictum valeat. Secundum an noſtrum caſum comprehendat. Tertium an cōmunis prædicta clauſula non obſtantium illud tollat. Quartum preſuppoſitis omnibus premiſsis quis ex litigatoribus ſcilicet. R. &. A ſupradictis ſit potior in archidiaconatus dignitate de qua principaliter litigatur. ¶ † Circa primum videtur perſuaderi poſſet ſtatutum non tenere in præiudicium impetrantium à ſede apoſtolica & ſic oſtenditur. Lex dicta eſt à ligando: vt dicit Iſidorus ethimologiarum. & colligitur in ambabus diffinitionibus legis poſitis. ff. de legi. & ſe. conſu. l. iij. conſtat autem q̄ inferior non poteſt ligare ſuperiorem: quia nec par parem: vt ff. de arbi. l. nam & magiſtratus. & ad Treb. l. ille à quo. §. tempeſtiuū. & extrà de maio. & obe. c. cum inferior. ergo nec legem ei imponere. Erubeſcit enim. l. filios fieri caſtigatores parentum. vt in autenti. de nup. §. & generaliter. col. iiij. Præterea nullum credo negare, quin de iure communi poſsit eſſe archidiaconus vel archipresbyter etiam aliam præbendam in eccleſia non habens: quia hoc nō reperitur iure prohibitū: ergo conceſſum: vt. ff. de proba. l. ab ea parte. quibus ex cau. ma. l. necnon. §. q̄eis. & C. de relig. & ſum. fu. l. ſtatuas. rem autem permiſſam inhibere eſt contra ius facere: vt. ff. de ſer. vr. prędi. l. quidam iberus. & ff. de iniu. l. iniurian. §. ſi quis me prohibet. ſed cōtra. l. comunē aliam. l. etiam præfectus prætorio non facit: vt. C. de offi. præfec. pręto. orien. & illirici. l. formam. ergo multominus alij inferiores. Præterea videtur caſus expreſſus q̄ ſtatuta collegiorum contra iura communia non tenēt. ff. de colleg. illicitis. l. vlt. ¶ † Circa ſecundum eſt primò conſiderandum q̄ verba ſtatutorum ſunt ſtricti iuris, quod oſtenditur per argu. effectus ad cauſam. qualis enim actio procedit ex aliquo tali id ipſum ex quo procedit eſſe cenſetur. vnde non cognoſcimus contractus bonæfidei à contractibus ſtricti iuris niſi per actiones deſcendentes ex eis: vt inſti. de acti. §. bonæfidei. & proh hoc. ff. de regu. iur. l. cuius effectus. & quod ibi no. Conſtat autem q̄ actio procedens ex ſtatuto quocunque nouo eſt cōdictio. ex. l. ff. de adul. l. ſi poſtulauerit. §. vlt. & l. ſe. & de condi. ex lege. l. j. ſed condictio ex. l. eſt ſtricti iuris, q̄ nō enumeratur inter bonæfidei: ergo & ſtatutū ex quo naſcitur erit tale. In his autē quę ſtricti iuris ſunt non fit ampliatio verborū, ſed niſi palā aliquid dictū ſit pro omiſſo eſt habendū: vt. ff. de ver. ob l. quicquid aſtringēdæ. ¶ † Secundo anttendendū eſt q̄ ſi horum duorum vocabulorum virtus, ſcilicet dignitas & perſona propriè ſumatur neutrum eſt alterum, quia dignitas eſt quædam præeminentia ex adminiſtratione: vt. ff. de mune. & ho. l. honor. Et eſt archidiaconatus qui ſaltem examinat promouendos, & alia promouenda exercet: quæ magnam adminiſtrationem continet: vt extra de offi. archidia. c. ad hoc nos deus. & quaſi per totum titu. Perſonatus verò minus dicit: quia eſt quidam honor ſine adminiſtratione, & inter hæc eſt magna differentia: vt. ff. de mu. & ho. l. ad rempublicam. Et hoc reſpectu dicunt iura de dignitatibus aliquid diſponentia. Idem in perſonatibus obſeruandum quaſi hæc non ſint eadem ſed diuerſa: vt extrà de

trà de ele.c.dudũ.ij.de præben.de multa. de reſcrip.c. ſtatutum. circa princi.& de offi.& pote.iudi.delega. hac conſtitutione in prin.li.vj.Si autem ſumitur largè & impropriè,tunc vel ſunt ſinonima vel conuertibilia alterum in altero ſicut genus in ſpecie ſic emptum & paratũ.ff.de leg.iij.l.ſi quid eorum.§.interemptũ. Cùm ergo agamus de ſtatuto quod eſt ſtricti iuris, verba propriè & ſtrictè accipi debent:vt.ff.de exerci.l.j.§.ſi is qui nauem. ad munici.l.conſtitutionibus.& de bo.libe.l.patronus.§. ſi quis cùm eſſet.& probatũ eſt.ſ.Præſertim cũ iſtud ſtatutum inducat aliquid contra ius cõmune reſtringi debet:vt quanto magis poſſumus recedamus à iure communi:vt ar.C.de nox.l.ij. & extrà
4 de conſue.c.cũ dilectus.† Nec hic locum ſibi vendicat idemptitas rationis:vt.ff.ſol.ma l.ſi verò.§.de viro.de leg. & ſenatuſconſul.§.quod verò contra rationem.& ſi à paren.quis fuerit manu. l.pe.& attendatur q̃ iſtud ſtatutũ non videtur in ſui radice habuiſſe rationem,ſed odiũ induxiſſe diuini cultus diminutionem & ideo non eſt attendendũ per idemptitatem rationis:vt. C.de prædijs curialium.l.vlti.lib.x.& arg.ff.de ventre in poſ.mittendo.l.j.§.j.de lib.& poſt.l.cùm quidã. & per hoc multa argumenta contraria doctorum,in alijs tamen multũ ad hoc diuerſis caſibus non tantum opi.tolluntur.& ſic ex prædictis concluditur q̃ ſtatutum de perſonatu loquens noſtrũ caſum non complecti tur,in quo de dignitate tractatur: inter quæ longè refert: vt probatum eſt.ſ.& plenè no.per Arch.extrà de conſuetu.c.j.lib.vj. ¶ Tertiò eſt,an iſta non obſtantia tollant impedimentũ ex ſtatuto proueniens.Et illi qui dicunt,q̃ nullam rationem habent, niſi quod dicũt q̃ appoſita ſunt ad tollendũ peremptionem gratiæ:vnde alium effectum operari non debent.ſed hęc ratio non probat propoſitũ eò,q̃ iſta non obſtantia videntur appoſita, vt gratia omnem quẽ melius põt ſortiatur effectũ.ar.ff.de teſt. manu.l.ſi quis locuples.C.cõmunia de leg.l.j.§.j. ibi ſi cùm teſtator &c.& hoc manifeſtè indicãt verba in gratia appoſita,dũ dicitur per quẽ effectus huiuſmodi noſtræ gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri &c.nõ ergo põt dici de dilatione tollenda eũ non ſenſiſſe qui de hoc fecit mentionẽ expreſſam:vt. ff.de
5 leg.j.l.qui filiabus in principio.† Itẽ quod dicitur poſita ad vnũ effectum non poſſunt operari alterũ effectum. Verũ eſt effectũ contrarium,ſicut eſt adimere,& confirmare agere, & excipere, vt probant iura quæ inducuntur.ff.de adi.& tranſfe.leg.§.legata inutiliter.& extrà de ordi.cogni.c.cũ dilectus.& probatur.ff.de conditio.in.l.& eleganter.§.pe.&.l.cũ his.§.j.& de ſo.l.qui hominem.§.fi.ſed effectũ diuerſum cõcurrentem tamen id eſt cõcurrere habilẽ bene operãtur:vt.ff.ad.l.fal.ſi pupillus.& de ſol.l.in numerationibus in prin.&.§.vlt.&ibi no.cõſtat autem q̃ tollere quæ perimunt,& quæ differunt gratiã,non ſunt cõtraria:ſed magis ſubalterna preſertim que talia differẽtia:tollunt que poſſunt ex euentu quodã etiam peremptionem inducere.arg.ff. de condi.inde.l.ſufficit.de impen.in re.do.fac. c.iij.§. nos generaliter. Melius ergo videtur dicendũ,q̃ ſtatuta tollentia gratiam vel differentia eius eſſentialem ſubſtantiã illa tolluntur. Illa verò quæ gratiam quantum ad aſſecutionem nõ impediunt nec differunt ſed effectum gratiæ quantum ad effectum perceptionis fructuũ
6 ſuſpendunt,illa ſublata non ſunt.† Eſt enim inter hæc differentia:vt.ff.de do.inter vi.& vxo.l.cùm hic ſtatus.§.ſiue autem res. & eſt bonum exemplum de ſtatuto quod fructus deputati fabricæ,vel alteri vſui:hac enim gratia effectum habente quantũ ad ius in beneficio ſola fructuum perceptio differtur. & hoc videtur ſenſiſſe Io.mo.extrà de præben.c.ſi pro clericis lib.vj.quod autem dicit in.c.cum aliquibus.extrà de reſcrip. determinatum fuiſſe de diacono qui impetrans in eccleſia in qua ſunt ſubdiaconales & presbyterales præbendæ q̃ non poteſt habere ſubdiaconalem,hoc eſt:quia præbenda eſt debita ordini.vt no. Inn,extrà de præben.c.vlt.& diaconum fieri ſubdiaconum tantum,illæſo ſtatuto manente eſt impoſsibile, vnde illud impedimentũ eſt perpetuum impoſsibile tolli inquantum dicit ſibi de dignitate prouiſum.ſunt enim attendenda & ponderanda illa verba, actu percipiens,ſicut in propoſito,non præbendatũ fieri.& hoc nempe eſt poſsibile fieri. Et quia inter hæc eſt multa notabilis differentia:vt.ff.de legi.tu.l.j.§.ſi apud.&.l.pe.& ibi no.& de ex.
7 tu.l.non ſolùm.§.ſi libertus.† Et hoc etiam modo debet intelligi quod in.c.cum aliquibus no.Arch.ſcilicet quod talia non obſtantia iuſtificãt impetrationis formã,non impetrantis perſonã impeditam:ſcilicet tali impedimento quod ſecundũ naturæ curſum ceſſante ſuperioris noua gratia tolli non poteſt:vt patet ex prædictis.& ratio diuerſitatis eſt:quia talia ſtatuta ſeruata,gratiã non perimunt,& nõ ſeruata ſtatuta ex toto tollunt,ita quod eſt impoſsibile hunc impetrantẽ in perpetuũ ad obſeruantiam ſtatuti deduci.aliter verò per adeptionem præbendæ ad ſtatuti obſeruantiam deduceretur.& talis differentia ſit in conſtitutione correorum cùm quæritur,an imparitas eam impediat. dicitur enim q̃ aut eſt talis quæ poteſt ad paritatem ſui natura reduci:& hæc correorum conſtitutionem non impedit:vt.ff.de duobus reis.l.ex duobus. Aut eſt talis quæ ad paritatẽ ſine hominis id eſt creditoris,facto deduci non poteſt,& hęc impedit conſtitionem correorum:vt in eo.ti.l.eadem.§.j.& ibi no.ij. reſponſo. & ſic omnia ad concordiam reducuntur.& hanc ſententiam ſecutus eſt dominus noſter papa Io.xxij.in archidiaconatu eluẽ. in perſonã do. Aimerici gerardi capellani ſui,vt per eius bullã
8 apparet.¶ †Quartum eſt(præſuppoſita veritate ſtatuti)& q̃ in hoc caſu locum habeat quis ex litigatoribus potius ius habeat. Circa quod abſq; dubio videtur dicendũ,quòd do.R.de aſpello ſit præferendus,quia quantũ ad dignitatem eſt in data prior. Nec.d.A.de francia reperitur fuiſſe præbẽdam actu percipiens
9 quando dicit ſibi de dignitate prouiſum.† Sunt enim attendenda & ponderanda illa verba actu percipiens ad quorũ verificationem non ſufficit habitus,ſed actus:vt habetur expreſsè.C. vt digni.ordi.ſer.l.ij.& de aduo.diuer.iud.l.poſt duos. ibi exquo hoc idem officium peragere cœperint &c.Cũ igitur do. A ſuit præbendam actu percipiens,& non fuerit ſibi collata dignitas, apparet q̃ ſtante ſtatuto in virtute ſua,nullum ius habeat in dignitate.& ſi dicatur nõ ſtetit per eum quò minus eſſet actu percipiens:reſpondetur imò,quia voluit iurare ſtatuta.arg.C.de diuor.& repudi.l.j.& ibi not.ff.de adul.l.ſi miles.§.vlti. quod me. cauſa.l.ſi mulier.§.j.de condi.ob cauſam da.l.ij.ex prædictis igitur apparet quòd quandocunq;voluatur rota.d.A.de francia in archidiaconatu prædicto nullum ius habet.

De donationibus.extraordina. C.de collatio.

CONSILIVM CLI.

1 *Donatio ſimpliciter collata à patre in filium exiſtentem in poteſtate,non venit conferenda,ſed ob cauſam ſic.& nu.2.*

1 I quis verba † donationis diligenter attendit iudicabit pro vno tempore.ſcilicet conſtantis matrimonij inter. I. & B.eſſe donationem propter nup. quæ etiam in filium conferri poteſt:vt.C.de col.l. vt liberi.pro tempore verò finiti matrimonij eſſe donationem ſimplicem collatam à patre in filium exiſtentem in poteſtate:& ſic pro temporis diuerſitate naturam mutat. arg. ff.de hæredi.inſtitu.lege.iij.§.fideicommiſſariam.de condi.& demonſtra.l. pater ſeuerinam §. conditionum. & ad.legẽ fal. lege fundo. Vel reſpectu. P. & matrimonij erat donatio propter nuptias: reſpectu verò. I. tantum erit omni tempore ſimplex ſicut de dote data per extraneum,quæ reſpectu viri eſt onerosus titulus: vt.ff.de acti. & ob.l.ex promiſsione.&.C. de impo. lucra.deſcrip.l.j.reſpectu verò mulieris eſt donatio:vt.ff.quæ in frau.cre.l.vlti.§.j.& pro vtraq; opi.facit.ff.de doli excep.l. pure.
2 §.pe.&.l.apud Celſum.§.ſi mulier.&.§.apud Iulianum.† Si ſic videtur q̃ virtus quæſtionis remaneat: an donatio ſimplex collata à patre in filium exiſtentem in poteſtate veniat conferenda. & licet in hoc ſint diuerſæ opin.doct.illa communior & verior videtur,ſcilicet,q̃ non conferantur.cùm enim à princ,non teneat, ſed morte confirmatur:vt.C.de inoffic.do.l.ij,& de do.inter virum & vxo.l.& donationis.vim habet legati;& ideo poteſt infideicommiſſum expreſſe deduci: vt.ff.de leg.ij,l. ſequens quæſtio.& ſubijcitur falcidiæ; vt.C.ad.l.fal.l.in dona.legata autem

conferuntur:vt.C. de colla.l.ea demum ergo &c.nec in hoc mutata est.l.pe.C.de colla.quæ dicit collationem simplicis donationis fieri in certis casibus duntaxat per authent.de trien. & se.§.illud col.iij.vnde sumpta est anthen.ex testamento:quia illa intelligitur de datis ob causam. & pro hoc.C. fa.ercisc.l.filiæ. & hæc fuit opin.glo.C.de col.l.si donationem.& Odoffre.ibidem in repetitionibus.super authen.ex testamento.& Azo in summa eodem titu.§.pe.

De consti.& de priui.& de ver.sig.

CONSILIVM CLII.

1 *Priuilegium concessum episcopo,non expresso proprio nomine quòd possit dispensare cum præposito, vt cum præpositura possit aliud curatũ beneficium obtinere,non reuocatur per.c.execrabilis.quia ibi reuocatur dispensationis forma,sed non potestas dispensandi,& eiusdem constitutionis execrabilis.§.quia verò deinceps non habet locum in his qui hodie curata beneficia recipiunt,videlicet quòd etiam primum sit reseruatũ:quia rectitudo iuris læderetur:ideo vltima clausula ad omnes non trahitur,& per eundem.§.non est correptum,capitulo si tibi concesso.de præben.lib.vj.*

4 *Item illa verba scilicet tertiam & quartam pœnitentiæ partem,quæ ponuntur de pœni.in.c.ij.in cle.ponuntur exemplificatiuè.*

Itaque non potest quæstor cõcedere etiam sextam vel vlteriorem partem pœnitentiæ peccatorum.

1 FActum tale est. Do. † cle. papa. v. concesit cuidã episcopo & successoribus suis in perpetuum: vt cũ eo cui præposituram sitam in tali castro conferrent,possent dispensare ad aliud beneficium curatum simul cum præpositura quæ est dignitas possit licitè recipere & tenere eò,quod ipsius præposituræ redditus adeò sunt tenues & exiles,ꝙ ex eis non potest præpositus cõmodè sustentari,& ipsum castrum in quo magna pars bonorũ episcopi consistit,melius gubernatur quando præpositus idoneus & sufficiens stat in illo castro modo quæritur,an talis potestas dispensandi,& etiam dispẽsatio si qua processit ex illa reuocetur per.c.execrabilis.mouet aũt me dubium: quia talis potestas concessa est,nõ fauore personæ præpositi,sed fauore episcopi,& etiam castri, & pręposituræ. respondeo non videtur ꝙ tale priuilegium episcopo & successoribus eius concessum,sit reuocatum per.c.execrabilis,ꝙ solùm dispensationes concessas tollit dispensandi verò potestatem non adimit.ar. ff.de le.iij.l. vxori. §.j.de li.le.l.aurelius.§.Titius.&.l.vl.circa prin. secũda ratio est quia constitutio tollit dispensationes,quę personas cum quibus dispensatur recipiunt eò,ꝙ illę ambitiosè pręsumuntur:vt extrà de consan.& affi.c.quod dilecto.& de fil.presbyte.c.j.li.vj.potestas verò data episcopo dispensandi,non est ambitiosa,nec odiosa sed fauorabilis.extrà de præben.c.si cui.& no.per Compo. extrà de rescri.c.cũ adeò. Tertia ratio est,quia hæc potestas dispensandi videtur cõcessa dignitati episcopali,non personæ certi episcopi:vt.ff.de annuis le.l.annua.§.à Titia.& per consequens in talem reuocationem nõ venit.extrà de rescri.c.quia per ambitiosam.li.vj.¶ †Secundo quæritur ad eandem cõstitutionem exe 2
crabilis,an reseruatio quæ fit in ea de beneficijs vacaturis & dimissis,extendatur etiam ad.§.quia verò deinceps in eadem constitutione. Verbi gratia hodie habens beneficium curatum recipit simile:postea verò dimittit primũ in manibus ordinarij.certum est ꝙ primo priuatus est de iure antiquo.secundo priuatus est de iure nouo,per constitutionem prædictam.Modò quæritur,an vtrunq; beneficium intelligatur reseruatum, an secundũ tãtum,vel neutrum.mouet autem dubium:quia cũ.§.ille loquatur de tempore futuro,graue videtur ꝙ in tantum restringatur ordinariorum potestas: vt perpetuò in casu prædicto beneficia intelligantur reseruata & ordinarij priuentur potestate conferendi beneficia.& si sic dicatur erit in potestate recipientis secundũ beneficium priuare ordinarios potestate cõferendi,tam primũ quam secundum.& ex delicto alterius sine culpa grauabantur, quod est iniquum.respondeo virtus clausulæ,quæ omnia præcedentia solet complecti:vt.ff.de le.j.l.talis scriptura.&.C.de libe. præte.vel exhæ.l.j.& no.extrà de app.c.secundo requiris.& vniuersalis signi omnia,& distributiuũ singula ꝙ oĩa ambit,& includit:vt.ff.de penu.le.l.nanq;.§.vlt.&.l.vlt.& de vsufruc.earum rerum quæ vsu consumun.l.j. inducunt, ꝙ reseruatio includit etiam beneficia de quibus queritur.sed absurditas quę posita est & maior quæ sequeretur:scilicet ꝙ si quis habens beneficium curatum,& accipiat aliud primo dimisso ꝙ primi collatio pertineat ad sedem apostolicam,quod non est verisimile propter ius ordinariorum quod nimium absorberetur contra.l.ff.ne quis in loco pu.l.ij.§.merito.& iurium correctionem quæ est vitãda:vt in auth.de exhi.& introdu.reis.§.pe.& extrà de ele.c. cùm expediat.& periculum quod emergeret ex tali reseruatione ar. ff.de dam.infect.l.j.& extrà de preben.c.statutum. In cõtrarium multa trahunt.& pro hoc bene facit de postulan.l.j.§.deinde adijcit. & quod ibi no.& sic cũ læditur rectitudo sermonis, vltima clausula ad omnia non trahitur:vt.ff.de au.& ar.le.l.plautius. multò fortius cùm læderetur rectitudo iuris siue intentionis, quæ po- 3
tentior est:vt.ff.de sup.le.l.Labeo. ¶ †Tertiò quæritur an per eundem.§.quia verò deinceps.correcta sit decretalis si tibi cõcesso.extrà de præben.li.vj.quæ dicit,si habenti beneficium confera tur aliud,cuius fructus alteri dentur primum non censetur vacare donec percipiat fructus secundi.respondeo ad hoc videtur dicendum,ꝙ illa decretalis si tibi cõcesso,non sit correcta promptum est leges legibus concordare:vt.C.de inoffi.do.l. vnica.& non est nouum,vt priores leges ad posteriores trahantur, &c.vt ff.de legi.& senatusconsul.non est nouum.imò magis ista decretalis execrabilis interpretationem recipit per illam si tibi,sicut authen.offeratur.C.de lit. contest.interpretationem recipit per.l. 4
antiquam.ff.qui satisd.cog.l.sciẽdum.¶ †Quartò dubitatur in constitutionibus cle.sub rub.de pœ.&remis.c.ij.cauetur ne quę stuarij remittant tertiam aut quartam partem pœnitentiæ & reuocantur priuilegia si quæ super his sint concessa.Modò quæritur vtrum hęc verba tertiam aut quartam partem &c.ponantur taxatiuè an exempli gratia:vtrum videlicet non liceat illis etiam aliam partem pœnitentiæ remittere,videlicet sextam aut septimam vel deinceps. respondeo credo illa verba posita exempli gratia,& ideo non arctare constitutionem: sed esse idem in alia parte:vt.ff.de dam.infec.stipulatio.de vi & vi ar.l.j.§.ꝙ vulgo.& ff.de exec.tu.l.scire oportet.§.vlti.de iu.& fac.igno.l.regula.§.fi. 5
†Non enim refert,inter magnam quotam & paruam:vt.ff.quẽad.ser.amit.nam satis.§.j.& pro hoc bene facit quod no.C.de postul.l.si qui aduocatorum.Per multiplicationem nanq; minutarum quotarum posset deueniri ad totum tollẽdum:vt.ff. de impen.in re.do.factis.l.quod dicitur.Et sic.l.circunscribetur,& autoritas clauium ecclesiæ deduceretur in contemptum contramentem constitutionis ipsius.& pro hoc.C.de iura.calum.l.ij. §.hoc etiam.cum si.

De successione ab intestato.

CONSILIVM CLIII.

1 *Statutum si admittit proximiores ad successionem, potius admittitur ad successionem defuncti filius materteræ,quã filius naturalis ex sorore.*

1 VIderetur †quod filius ex sorore naturali repellatur per filium materterę.constat enim esse cognatum ad defunctum:ergo de numero proximiorũ. Appellatio enim proximitatis tam agnatos, quam cognatos complectitur:vt.ff.de suis & le.hære. l.j §.hæreditas.& insti.de suc.co.§. pe.sed natus ex sorore naturali,nõ est de numero proximorum ad defunctum:ergo non admittitur cùm statutum non omnes proximos vocauerit, sed proximiores in vlteriori gradu positis prætulerit. quod autem non sit proximus ad defunctum probatur:quia mater eius non est de numero agnatorum:vt.ff.vnde cogn.l.si spurius.&. l.hac parte.& ibi tangitur in gl.& melius in auten.qui.mo.na.effi.leg. §.filium.C.de natu.lib.l.vlt.& quia agnatio non contingit nisi

iustis

iustis interuenientibus nuptijs ciuili duntaxat excepta: vt.ff.de gradi.l.non facilè.§. cognationis. Nec de numero cognatorum: quia non iuncta per fœminam illi defuncto qui fuit frater suus. & sic cùm non fuerit agnata, vel cognata defuncto, nec proxima dici potest. Nec ea mediante filius eius censeri potest de numero proximorum. arg. d.l.vlti.C.de natu.lib.&.ff.de col. bo.l. dedit dotem auus.& aliquid tangit do. Azo.in sum.de legi.hæredi.circa finem &c.

De immunitate ecclesiarum.

CONSILIVM CL IIII.

1 *Fugiens ad ecclesiam defenditur, nisi in duobus casibus.in.c.inter alia. de immuni.eccle.& si fuerit index extractus, debet restitui ad ecclesiã, etiam si sit homicida: nec debet ad pœnam sanguinis damnari.& nu. sequen.*

1 QVidam † deliquit vsq; ad mutilationem membri, & confugit ad ecclesiã, & inde extractus est & ductus ad carcerem secularem. Quæritur nunquid debuerit ecclesiastica immunitate gaudere. q̃ is de quo queritur debuerit ecclesiastica immunitate gaudere, & inde non debuerit extrahi, & extractus debeat restitui. probatur sic, omisso ad præsens iuris ciuilis rigore: de quo habetur in authenti. de man.prin.§. neq; autem homicida. col.iij. quia in talibus iura ciuilia succumbunt canonibus: vt.x.di.c.j.& extrà de no.oper. nũ. c.j. ibi no.per glo.& per Inn. certum est q̃ delinquentibus extra ecclesiam conceditur immunitas: delinquentes enim intra ecclesiam contra immunitatem, non debent immunitate gaudere: vt in authen. vt liceat matri & auiæ.§. quia verò ita comperiũtur
2 qui.collat.viij. † Duo soli malefactores excipiuntur [a], qui non
a gaudent priuilegio ecclesiasticæ immunitatis, scilicet latro publicus, & depopulator nocturnus: vt extrà de immu eccle.c. inter alia Constat autem q̃ is de quo quæritur neuter istorum est: ergo stat sub regula: vt.ff.de dam.infect l.si finita.§.j. in ver. de cę teris locis. quod autem non sit aliquis istorum euidenter apparet. depopulator enim non est: quia talis propriè dicitur qui agros alienos nocturnus destructor accedit: vt.C. quando liceat vnicuiq; sine iudi.se vin.l.j. Item nec publicus latro dici potest: quia latronis propriè est rapere, siue aliena auferre: vt.ff.depo.l. bona fides.&.ff.de pe.l.capitalium.§. famosos latrones. & oportet, q̃ sit publicus: vt in.d.c.inter alia.& habetur expressè.xvij.q. iiij. sicut antiquitus.& ibi no. hic autem & si ad membri mutilationẽ processerit,& fortè mortẽ intenderit, non tamen rapinam intendebat, nec cõseruare cõseruerat itinera frequẽtata, quod requiritur vt dicatur latro publicus: vt in iuribus superius allegatis & probatur in auth. vt nulli iudi.§. eos verò. coll.ix. & sic nõ ob.
3 extrà de homici.c.j. † Non ob. quod dicitur, q̃ vniuersitas eum non traxit: quia correrius, vel iudex præsens erat qui prohibere poterat & non prohibuit (nisi fortè verbo solo) quod non sufficit vbi facto potest prohibitio fieri: vt.ff. ad silleia.l.j.§. hoc autem senatusco.& est casus in ea.l.§. excusantur.&.§. non tantùm sem
4 per. † Imò hoc ipso q̃ posteà non puniuit præsumitur prior eius conuenientia dolosa: quia iudex qui compertum facinus nõ vindicat, tegere vt conscius criminosa festinat: vt.C. de commer. & merca.l.ij.& dato q̃ vniuersitas in dolo non fuerit, tamen constat ipsum ad ecclesiam confugisse, per quod consecutus est immunitatem ab omni pœna corporali, adeò: vt secundum Goffred. omnino criminaliter accusari non potest, vel secundum omnes ad pœnam sanguinis damnari: vt.xvij.q.iiij.id cõstitutus. & per quemcunq; esset violentus extractus ab ecclesia, restituendus est ecclesiæ, sicut in alijs restitutorijs iudicijs: vt extrà de re. spo.c. sæpe. & ex his apparet quòd in casu proposito sit faciendã de iure instituto.

ADDITIO. a ¶ Dno soli malefactores excipiuntur. Et quid de homicida voluntario, an gaudeat immunitate ecclesiæ. vide omnino. d. Gul. papæ in.q.ccxxj.inci.in camera.& Pet.de anc.in.c.j.de homici.& adde quòd committes homicidium absq; animo occidendi: non debet puniri pœna mortis: vt concludit.d. Phi.decius in consi.ix.incip.& pro tenui.in prima parte consiliorum: vt.l.j.§. diuus.ff.de fica.& in.l.j.C.eo.in.c. significasti. el.ij.de homi. Et dicit hoc non solùm procedere inspecto iure cõmuni, sed etiam locum habet in statutis: quia si statutum dictat, quòd pro homicidio quis decapitetur: intelligitur quando dolo & ex proposito homicidiũ committitur. allegat Bal.in.l.data opera. colũ.iiij.versi.item si statutum præcise punit homicidam.C.qui accu.& Bal.& Saly.in.l.ij.C.de noxa. adiuerte tamẽ quòd in omnibus casibus in quibus homicidium permittitur de iure ciuili vel canonico, quanuis tale homicidium non possit puniri aliquo foro: tamen quo ad Deum peccat mortaliter.& in foro conscientiæ tempore confessionis debet sibi iniungi pœnitentia: vt concludit do. Iason.in.l.vt vim col.v.ver. redeo ad primam partem.ff.de iust.& iu.

De electione & de verbo. significa.

CONSILIVM CLV.

1 *Electio quomodo debet fieri per inspirationem vel quasi inspirationem, & consilium ad hoc vt non dicantur tot electiones, quot electores scilicet quod pronuncietur per vnum.*

2 *Item dictio quasi aliquando denotat veritatem, aliquando minuit. & numero.2.*

1 QVia de † forma electionis celebratæ in ecclesia cathedrali sancti Pauli posset apud aliquos dubitari: idcirco sub compendio robur ipsius electionis & forma sic breuiter declaratur. Licet dictio quasi aliquãdo sit veritatis expressiua: vt ibi quasi vnigeniti à patre &c. aliquando est tamen diminutionis nota, sicut dicimus quasi possessionem in corporalibus esse, & quasi dominium in eisdẽ: vt.ff.de vi ar.l.iij.§. vlti. qui.mod.vsusfru.amit.l.qui vsum fructum.&.C.de aquæ duc.l.vsum aquæ. sicut in formis electionum. tamen cùm in generali concilio quia propterea fit mentio de electione per quasi inspirationem per adiectionem illius dictionis quasi, tacitè notatur quædam differẽtia inter eum qui est per veram inspirationem electus,& eum qui est per quasi inspi-
2 rationem. † Per inspirationem enim est: quando nullo inter eligentes ordine seruato, ipsi quasi inebriati & super quasi facto eligunt.& hoc breuiter nec nullus ordo in eligendo nec fortè superioris confirmatio requireretur: quia quæ spiritu dei aguntur non sunt sub lege: vt extrà de regul.ca.j. Nisi fortè propter dubium: vt extrà de hære.c.cùm ex iniuncto.§.j.l.di.si quis præposte.&.xlij dist quiescamus. per quasi inspirationem est, quando subito & repente aliquo tamen ordine seruato, vnus post alium sine aliquo interuallo eundem eligunt.& in hac ne cõtingat tot esse electiones quot sunt numero eligentes contra.c.extrà de ele. in generali. oportet vni committi qui vice omnium eligat,& tũc dicuntur eligentes vnanimiter elegisse: vt extrà de tempo.or.c.
3 dilectus. † Nec illud modicum interuallum quod est inter expressionem voti vnius ad alterum impedit vnanimitatem communitatem & si multatem: vt.ff.si pars hære.peta.l.antiqui.&.ff. loca.& conduc.l.in operis.& de duobus reis.l.duos.& in hac forma: licet spiritussanctus simul in omnibus inspirauerit eligendã personam: ex ordine tamen qui operationi spiritussancti non cõtradicit fuit vt vnus prius altero loqueretur, vt ordo loquendi non distinguat in tempore inspirationem spiritussancti, sed ponat ordinem in executione ipsius. Sic & post aduentum spiritussancti in apostolos ad illusionem iudæorum admirantium diuersitatem linguarum, non omnes apostoli in vniuoco respõderunt. Sed Petrus cui ex maioritate dignitatis & administrationis primus in dicẽdo locus debebatur: leuauit vocem suam, & dixit: Viri iudæi &c. vt hæc leguntur actuum apostolorum. ij.c. hæc fuit opi. Hostien.in.d.c.quia propter.& in sum.eo.ti.& si fortè reperiatur aliquos scripsisse contrarium, fortè illud deberet intelligi, quando inter nominationem vnius & alterius esset aliquod notabile temporis interuallum,& posset quis coniecturare quòd secundus vel tertius vel quartus in ordine nominandi non ex præconcepta voluntate ad nominatum, sed magis tractus nouiter ex præcedentibus nominationibus sociorum.

Consilium CLVII.

De arbi.& de pact.& de iureiuran.& de appel.Extraordinarie.C.de dolo.

CONSILIVM CLVI.

1 *Episcopus in casu quo potest esse iudex in causa ecclesiæ suæ, vel in causa propria potest esse arbiter.*

Item potest esse arbitrator in causa propria indistinctè.

2 *Item dictum arbitri, non reducitur ad arbitrium boni viri, sed arbitratoris sic.*

3 *Et vbi dolus ex proposito vel re ipsa apparet in arbitramento, non obligat pactum nec iuramentum de stando eius arbitrio, & de non reducendo ad arbitrium boni viri.& nu.4.*

5 *Item non est necesse notificare reductionem ad arbitrium boni viri infra xxx.dies, sed sicut in officio iudicis non est terminus statutus, sic nec in ista reductione.*

1 PRimò quærit, an tenuerit cõpromissum factum in episcopũ de re propria, vel pertinente ad ipsum.& videtur q̃ non: quia arbitria sunt ad similitudinem iudiciorum: vt ff.de arbit.l.j.vnde lex arguit qui non potest esse iudex nec arbiter:vt.ff.de arbi.l.cum lege.sed in re propria non est quis iudex.C. vt nemo in sua causa iudic. vel ius sibi dicat in rubro & nigro.&.ff.de iur.om.iu.l.qui iurisdictioni.& de iudi.l.iuli.&c. Præterea casus videtur.ff. de arb. l.pe.Sed in casu nostro in contrarium est veritas: quia secũdum communem opi.episcopus est iudex in casibus ecclesiæ suæ.ar. ff.de his quæ in testa.delen.l.proxime.&.xxiij.q.iiij. guilisarius. & viij.q.j.sicut consultus.vt no.extrà de iud.c.cùm veniſſent. & super hoc diffusè no.Inn.extrà.de ver.si.c.veniens.Præterea prima iura loquuntur & arguunt de verbo arbitro: nos autem in casu nostro loquimur de arbitratore qui eligitur quasi vir bonus, sicut dicimus q̃ legatum non potest conferri in meram voluntatem hæredis: vt.ff. de leg.j.l.senatus.§.legatum.& tamen in eius voluntate vt boni viri potest:vt in eo.tit.l.si sit.in prin.& de le.iij.l.fideicommissum.§.quanquam.& est propriè casus in quę stione nostra.extrà de iureiu.c.quintauallis.& no.in.d.l.pe.ff.de
2 arbi. ¶ † Secundum dubiũ est, an dictum talis arbitratori possit reduci ad arbitrium boni viri. Et in vero arbitro non:vt.ff.de arbi.l.diem proferre.§.stari. Sed in arbitratore qui tenet locũ nõ iudicis,sed mediatoris, vel boni viri sic:vt.ff.de so.l. si societatẽ. §.arbitros.cum.l.se.& extrà de arbi.c.ij.& ibi not. per Hostien.
3 ¶ † Tertium est, an huic reductioni obstat pactum de non reducendo. Et breuiter videtur dicendum q̃ non: quasi tale pactũ inducat naturam turpitudinis, & viam aperiat ad malefaciendũ contra.l.ff. de pact.do.l. conuenire. Et vbi dolus fuisset in arbitratore planũ est q̃ non obstaret pactum. C de arbit.l.arbitratorum. Idem videtur, scire ipsa dolus insit:vt quia in modico condemnauit.ff.pro so.l.vnde & si neruæ.& de verb.oblig.l.si quis. §.cùm aliter.& pro hoc optimè facit. C.de arb.l.cum antea.§.sancimus.ibi postq̃ diffinitio processit &c.& ibi tangitur per glos-
4 satorem. ¶ † Quartum est,an si non obstaret pactum,obstet sal tem iuramentum,& videtur dicendum q̃ non: quia ferè ea mẽs est personarum in arbitrio confidentium: vt quia sperent quasi rectè arbitrabitur id faciant: non quia immodicè obligare velint:vt.ff.de ope.liber.l.si libertus iurauerit. Si igitur verisimiliter hoc non fuit in mente iurantis:ergo nec sub iuramento venit:vt.ff.de pac.l.tres fratres.de transact.l.cum aquiliana.&.l. qui cum tutoribus.§.vlt.& de pig.l.obligatione.& iste videtur casus. extrà de iureiu.c.veniens.& prealleg.c.quintauallis.& de arbi.c. ij.nec obst.q̃ expresè iurauit non petere redutionem:quia inest huic iuramento conditio,si ille ad quem vt ad bonum virum recurrebatur,legem boni viri seruaret,non si manifestè & euidenter transgrederetur.ar.ff.lo.& conduct.l.quęro.§.inter locatorẽ. & de ver.ob.l.cùm quidam filium.& de hoc notauit Spe. in tractatu.de arbi.§.j.ver.sed pone.&.§.vlt.in ver.item quid si promis
5 sum &c. ¶ † Quartum est,an petitio recursus de necessitate debeat notificari intra.xxx. dies. & est dicendum breuiter q̃ cum petitio recursus petatur per officium iudicis quõd est latissimũ vt.ff.de iurisdi.om.iu.l.ij.& extrà de ar.c.ij.&.c.exposita.& no. Spe.in tract.de ar.§.vlti.in ver.sed quo iure &c.& officium iudicis accedat ad naturam personalis actionis & comprehendatur sub ipsa:vt.ff.de act.& obli.l.actionis. & actio personalis durat.
6 xxx.ann.vt.C.de consti.pec.l.ij.sic & hoc officium.† Et notificationi tali non reperiretur tempus statutũ à lege,&c. vt de reb. auto.iudi.pos.l.in venditione.C.de euic.l.si rem quam.§.vlti. de lib.& posth.l.gallus.§.vidẽdum.ibi nihil enim addit quòd significaret tempus &c.& de ven.inspi.l.j.§.meminisse.non ob.c.extrà de elec.causam quæ in concilio viennen.quia loquitur in casu speciali & qui celeritatem desiderat:vt extrà de app.c.oblatæ.

De appel.& de pro.& de confessis.

CONSILIVM CLVII.

1 *Propter modicum impedimentum primi fatalis datur à iure totum, secundum quod non currit nisi toto primo finito,& est iustum impedimentum, si procurator fuit negligens, quo casu etiam negligentia procuratoris noceret domino:tamen dominus restitui debet. Et confessio procuratoris partis aduersæ coram iudice competenti, non est causa dandi secundum fatale,& nu.seq.*

ASus talis est. Appellatur ad sedem apostolicam à iudicibus delegatis à gra uamine sub anno.M.cccxix.tertio idus Martij currente fatali tempore. Postea circa mensem iunij impetratur rescriptum per procuratorem partis appellãtis ad certos iudices,nullo ex parte partis appellatæ,tunc contradicente q̃ rescriptum bullatum inuenitur in curia ad instãtiam partis appellatæ superuenientis per auditorẽ contradictarũ reuocatur. Postea per procuratores hinc inde in alios iudices cõuenitur,quas rescripti reuocationẽ, & impetrationem eiusdem,de cõuentione procuratorum hinc inde prædictus procurator partis appellatæ confessus est corã auditore cameræ factas esse anno domini. M.cccxix.à mense aprilis, vsque ad finem mensis octobris. Nec pars appellans postea ad bullationem seu ad effectum conuentionis prædictæ, nec ad vlteriorem prosecutionem dictæ appellationis procedit, quousq; à tempore quo dicta appellatio interposita fuit annus integer continuus cum sex vel octo diebus est reuolutus. pars appellans modo de nouo volens rescriptum impetrare ponit literam in audientia.procurator partis appellatæ contradicit,asserens alias esse super appellatione ipsa in iudices,vt premittitur conuentum: & sic in eosdem iudices in quo alias conuenerunt iterum cõueniunt.modò quæritur an de nouo sufficiat impetrare rescriptum,& appellans possit se iuuare contra exceptionem,quæ poterit fieri contra ipsum de negligentia & transcursu fatalis temporis,& diligentia aliqualis quam habuit,primò tollatur per negligentiam subsequentem tanti temporis,vt dictum est. Item an sufficiat ad probationem istius diligentiæ,q̃ procurator partis appellatæ dicens se certum mensem ignorare confessus est coram auditore contra dictarum:rescriptum super eadẽ appellatione & inter easdem partes per procuratorem appellantis esse impetratum & bullatum.& postea vt dictum est.s.reuocatum.& iterum in eosdem iudices & locum in quos nũc de nouo est conuentum tunc fuisse conuentum. & istas impetrationẽ & reuocationem rescripti, necnon per procuratorem hinc inde conuentum,factas fuisse:vt dictum est suprà mense aprilis vsque
1 ad finem mensis octobris eodem anno. † Quantum ad cursum fatalis temporis videtur dicendum,vt cum appellans fuerit diligens in mittendo tali tempore quòd cessante impedimento potuit iudicem impetrare,& appellationis causam peragere & finire,secundum.l.ff.de dam.infect.cùm postulasset.circa principium, & de re militari, qui commeatus. sed impeditus fuit mora contradictionis partis alterius,quòd secundus annus ei datur
2 à lege: vt.ff.de excusat.tu.l.si cum ipse.de minor.l.intra vtilem. &.C.de adulte.l.vlti.in fi.† Nec ob.quòd fuit modico temporis impeditus:quia cùm secũdus annus datur à lege,datur totus integer:etiam propter modici temporis impedimentum.arg.ff.

ad Turp

ad turp.l.in senatus·§·vlt.de ver.sig.in itinere.& no.per Inn. extrà de app.c.ex ratione.& ibi videtur plenius in nouel.Ioã. an.& statim per impedimentum præstitum sit secundi anni beneficium appellanti à lege quæsitum:non euacuatur nec tollitur per subsequẽtem negligentiã inter primum annũ postea subsecutũ ar.C.de adul.l.adul.& in auf.de nup·§·si vero solum. & ob hoc est:ꝙ non currit annus secundus nisi toto primo finito. vt. ff.de suc.edi.l.j·§·sed videndum.aliàs enim non esset verum secundũ annum fatalem dari siue biennium de quo loquitur in auth. de his qui ingre.ad app.in prin.vnde sumpta fuit auth.ei qui appel
3 lat signata.C.de temp.ap.† Circa hoc etiam attendendum est,ꝙ nõ agitur hic de negligentia principalis personæ appellantis,sed procuratoris duntaxat quo casu procurator soluendo non esset etiam in casu ꝙ ei procuratoris negligentia videretur obesse. restitueretur dominus ad causam principalẽ:vt.ff. de eo per quẽ fac.erit.l.vlt.extra de in inte.resti.c.cùm venissent.in fi.&ibi no. licet per Inn.videatur notari contrarium. extrà de causa pos.& propriè cũ olim.&.cum eo consentit Host.vbi principalis esset persona restituibilis:vt ibidem not.facit aliqualiter ad præsens propositum.C.qui pet tu.l.cũ à matribus.& de app.præses. Ad secundum ꝙ dicitur an ad probationem diligentiæ sufficiat illud ꝙ procurator partis appellatæ deposuit coram auditore cõtradictarum.videtur dicendum ꝙ non.quia auditor cõtradictarum iudex non erat nec partes in iudicio præsentes fuerant,nec per contumaciam absentes fuerant: vnde testimonia dici non possunt,que non probantur:vt.ff.de testi.l.iij·§·idem diuus.cum multis similibus.

De testa. & succes.ab intesta.& de ver.sig. extraor.C.ad Trebel.& de legatis.

CONSILIVM CLVIII.

1 *Mater si reliquit legata in testamento & dixit,quòd in cæteris bonis hæredem vniuersalem filiam suam reliquit, & ei substituit.tunc in hoc casu restitutionis,ipsa vel hæres suus ab intestato detrahit duas quartas etiam de legatis relictis, scilicet Trebellianicam & debitam iure naturæ.*

Item verbum cæteris &c.comprehendit totam substantiam etiam legatorum.cum nu.seq.

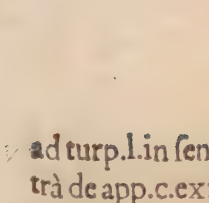

Actum tale est Testatrix quędam habens virum & filiam veniens ad mortem,suum condidit testamentum vltimum.In quo ante omnia quedam fecit legata,postea in certis bonis suis sibi hæredem instituit vtilem filiam suam prædictam,& eidem substituit quendam fratrem suum si decederet sine liberis:mortua est testatrix processu modici temporis, mortua est filia sine liberis:mõ pater dictæ filiæ qui succedit ab intestato eidem filiæ vult detrahere duas quartas.scilicet quartam iure naturæ debitam & trebellianicam,tam de legatis relictis per dictã testatricem,quam de toto alio vniuersali.& allegat pro se.ff. ad Treb.l.j·§· Iulianus.& maximè in gl.quæ incipit.scilicet tutori. &.l.Marcellus·§·Pomponius scribit.&.C.ad Treb.l.vlt.in fi,& extrà de test.c.Ray.cum ibi no.maximè quia ista æquiparantur scilicet legitima iure naturæ debita,& trebellianica.vt sicut testator non potest diminuere ipsam legitimam,sic nec trebellianicã
2 vt no.C.ad.l.fal.l.si vt allegas. & auth. sed cùm testator. ¶ † In contrarium opponitur per substitutum,ꝙ quarta trebellianica non detrahitur de legatis relictis per dictam testatricem,sed solùm de residuis bonis dictæ testatricis,pro eo ꝙ dicta filia non fuit hęres instituta in omnibus bonis,sed tantùm in certis bonis & ideo trebellianica non detrahitur de his quæ non veniunt in restitutionem,sed tantummodo de his quæ rogata est restituere post mortẽ,prout ex tenore restitutionis manifestè apparet ibi, dum dicit:in cæteris verò bonis in his mihi hæredem instituo vniuersalem filiam meam,&c.& allegat pro se.ff.de leg.ij.l.legatum.& est ratio,quia legatum nihil aliud est,quam donatio in testamento relicta:& donata,sunt extra causam bonorum:vt.ff. de le.ij.l.sequens.nec reperitur esse de corpore hæreditario quã tum ad deducendam quartam trebellianicam:quia restituendorum bonorum retinetur quarta trebellianica:vt.C.ad treb.l. iubemus.cùm igitur dicta legata non subiaceant dictæ restitutioni:nec per consequens retentioni quartæ: quia ibi habet locum restitutio.tunc & quartæ retentio,& non ante. nam apparet in quibus voluit testator habere locum institutionẽ, & in eisdem voluit habere locum restitutionem: vt colligitur in testamento ibi dum dicit in certis bonis meis &c.Ridiculum enim esset dicere ꝙ restituendorum retineatur quarta bonorum, ꝙ in illis in quibus non fit restitutio habeat locum retentio. Præterea si hoc esset verum,treb.deduceretur de omnibus bonis quæ dicta testatrix habebat tempore mortis suæ:ergo sequeretur ꝙ tantũ haberet priuilegium sicut quarta iure naturæ debita,quod est absurdum.† nec ob.si dicatur,ꝙ substitutus seu fideicommissarius
3 soluere deberet insolidum legata:vt.ff.ad Treb,l.j·§·pe.&·§·fi.& l.cùm hæreditas.&.l.deducta·§·qui post tempus.quia illa iura si rectè inspiciantur,loquuntur quando hæres confestim rogatus est restituere hæreditatem,& antequã soluat legata restituit hæreditatem.in quibus casibus nõ est mirum,si fideicommissarius seu substitutus soluat legata,cùm penes ipsum tota hęreditas remaneat.veruntamen vbi non restituit sed vult retinere quartam trebellianicam:tunc onus legatorum diuiditur inter hæredem & fideicommissarium seu substitutum.& ita intelligitur. ff. ad Treb.l.Marcellus·§·Pomponius cum si.& post prædicta bona quæ remanebunt in hæreditate restituantur per partem & successorem dicto substituto seu fideicommissario pro tribus parti
4 bus quarta sibi remanente.† Quid plura. Azo videtur tenere in sum.C.ad senatusc.Tre·§·quartæ retentio.ꝙ hęres detrahere possit quartam trebellianicam de vniuersitate quam rogatus est hæres instituere.Modò ex prædictis quæritur quid iuris. Et mihi Old.videtur ꝙ primarum allegationum cõclusio sit vera per al-
5 legata ibidem.& est casus.ff.ad Treb.l.j·§·vlt.cum si.† Non ob. institutio facta per illa verba in certis bonis &c. quia illa verba non faciunt,quin videatur instituta ex vniuerso:quia si institutio ex re certa nullo alio instituto trahitur ad vniuersum: vt.ff. de hære.insti.l.j·§·si ex fundo.&.l.ex facto.secũda multò fortius sit cõcepta:vt.ff.ad Treb.l.cogi·§·idem queritur.nec obuiat proprietas verbis cæteris quæ etiam totum comprehendit: vt.C. de hære.insti.l.j.ff.de verb.sig.l.cæterorum.&de opti.le.l.cũ optio. Modus autẽ sic loquendi apud testatores irrepsit:vt cætera præter legata velint apud hæredem irreuocabiliter remanere.legata verò capi,sed restitui:vt.ff.de ver.sig.l.penes te.Cætera verò quę pro parte contraria adducuntur si rectè considerentur magna responsione nõn indigent:in cuius testimonium,&c.

De feudis & donatio.

CONSILIVM CLIX.

1 *De concessione principatus achaiæ,an sit donatio simplex, an infeudatio licet signa feudorum interueniant in tali donatione: puta quia voluit donans quòd non recognosceretur alicuius in dominum.nisi ipse tamen si dixit ista verba,scilicet damus,donamus tradimus,& ex causa donationis proprij motus &c.& attenta persona donantis & donatarij dicitur donatio simplex,*

Item feudatarius non potest plus donare in alienatioae quam fecit,quam ipse habebat,nec per approbationem generalem superioris,videtur approbata talis donatio aliter facta.cum nu.seq,

EX præsenti themate quatuor vidẽtur per ordinem dubia suboriri. ¶ Primum est,qualis fuerit concessio facta sub principatu achaiæ per inclytæ recordationis dominum regem Karolum secundum princi.Tacentino vtrum videlicet videatur fuisse feudum,an simplex & vera donatio. ¶ Secundo dato quod fuerit feudum,an ceciderit in commissum per concessionem factam dominæ.M.& consensum saltem tacitum præstitum eidem dominæ.M.alienanti ipsum principatum in dominum Lud.de burgundia. ¶ Tertio dato ꝙ prædicta sui natura inducerent commissionem feudi,an excusentur prędicta pro

pter licentiam & commissionem factam generalem per dominum regem prędictum dicto principi quod posset donare,&c. ¶ Quarto,an posset se iuuare princeps ex iure domini.B. quondam imperatoris Constantinopol.cui dicuntur pacta nonfuisse seruata per dominum Carolum regem primum ac per consequens solutam omnem donationem factam in ipsum. ¶ † Circa primum ne multum sermo diffundatur videretur dicendum quod concessio de qua quęritur fuerit feudū.Dubij enim actus quorum natura ferè videtur eadem promiscua vel multa in ciuitate coniuncta ex signis fit discretio, vt testamento à codicillo per exhæredationem vel institutionē distinguitur: vt.C.de test. l.nō codi.&.ff.de iure codi.l.illud tractari.& donatio causa mortis à simplici per signa cognoscitur, vt.ff. de dote præleg.l.seia. & de dona. causa mor. l. seia. & contractus emphiteoticus ab emptione & vendi locatione & conductione:vt instit. de loca. & conduc.§.adeò cum si.Sed hęc sunt signa feudum denotantia: scilicet inuestitura:vt in.x.col.quod præcedere debeat inuestitura vel iuramentum.c.j.de feu. cogni.c.ij.in fi. Item ex retentione seruitij feudalis.arg.ff.de iure fis.l.statius.de iniur.l. itē apud labeonem.§. si quis virginem.C.de fabricen.l. stigmata.de aquæ duc.l.pe.lib.xj.ff.de quęstionibus.l.j.§.j.extrà de senten.excom. c.si iudex.ergo videtur quod fuerit infeudatio, & hoc etiam videntur iudicare illa verba in concessione apposita,per quæ dicitur, quòd dictus princeps & hæredes sui nullum alium de dicto principatu dominū vel superiorem agnoscant,prętер ipsum
2 regem & hæredes suos in regno siciliæ. † Constat autem inuestientem respectu vasalli dominum dici:vt in.x.col.si de feu.con trouer.fuerit inter dominum & vasallum. in rubro & nigro. & qualiter vasallus iurare debeat.c.j.§.fi. & de noua fidelitatis forma.c.j.in fin.& quia mentionem facit de quadam alia concessione quæ fuit feudalis vt ex inspectione eius apparet: vnde ista videtur ei accedere.& ideo talis est qualis est prima:vt.ff.de pac. dota.l.inter socerum.§.cum inter.& de publicia.l.si ego.§.quod tamen.& videtur quædam translatio facta de domina.l.in principem.ergo cum eisdem qualitatibus & conditionibus cum quibus erat apud eam,nisi conditio priori personæ cohæreat:vt.ff. de fun. instruc. & instrum. lega.l. fundum instructum in principio. & de adi. & transfe. lega. l. legatum sub condi-
3 tione. ¶ † In contrarium videtur ,quòd tex.in concessione dixit,damus,donamus,tradimus,& ex causa donationis proprij motus &c.cùm igitur vera pura & mera donatio sit dicenda donatio. datio autem in feudum non sit propriè donatio, sed ob causam datio:vt.ff.de don.l.j.manifestum est quod verbum donationis,debet referri ad id de quo dicitur per prius:vt.ff.si ager vectig.vel emphi.pen.l.j.de leg, iij.ſ. hoc legatum & ad fille.l.j.
4 §.ij. † prætерea in donando rex dixit se donare quicquid iuris habebat in principatu ratione feudi sibi aperti vel alia. ergo omnia transiuerunt nisi expressè retēta:& sic transiuit directum dominium & vtile.ff.de pen.leg l.vltima.de vsufruct. earum rerum quę vsu consu.l.j.& de leg.iij.l.Iulianus,in prin.hoc autem est contra naturam feudi.imò directum dominum remanet penes dominum:vt.x.col.de inuestitura de re.alie.fac.c.j. & not.si de feu.contro.fue.inter dominum & alium.c. iij. ad similitudinem domini respectu superficiarij:vt.ff. de rei ven.l. & superficiario,& de pig.acti l.tutor.§.fi.& de superfici.l.j.§.plane.& hāc intentionem indicant illa verba quæ transferebant directam & vtilem actionem in principem.ergo à partibus sufficienter enumeratis nulla remanebat penes regē sic arguit lex. ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. l. patre furioso.de acti.& obli.l. obligatio-
5 num ferè.§.placet.† Prętерea videtur expressum, quod sit donatio.ff.de dona.inter virum & vxo.l. sed si plures.§.vl. de leg.ij.l. titia.§.vlt.& quòd ibi no.& hoc videtur sensisse glo.ff.de dona.l. ij.§.fi.& hanc sententiam veriorem suadet persona donantis,qui rex erat &c. vt. C. de dona. inter virum & vxor. l. penulti. de dona. l. sancimus.§. j. &. ff. de dona.l. filius. & persona donatarij qui erat princeps: vt. ff. de iudi. l. & si susceperit.§.j. & l. si longius.§. fin. & de vsu & habi . l. plenum.§. equitij. & de au.& argent .le.l. Titia.§. seia.& quia donans pater erat,donatarius filius;vt.ff. de dona.inter vi. & vxo. l. seruus communis. &
6 est expressum.ff.de lib.le.l.aurelius.§. titius testamento: † Non ob.in contrariū allegata,quòd argumentatioà signis accidentalibus nō arguit de necessitate,vt portatio annulli marrimonium non arguit.extrà de præsump.c.illud.& instrumenta etiam dotalia non arguunt de necessitate matrimonium. C. de nupt. l. neque sine nuptijs.& no.per Inn.in d.c. illud. extrà de præsum. & pro hoc.ff.de decu.l modestinus pro tutore.l.j.in princ. & in ij.responso.& de contrahen.empt.& ven.l. quia difficile. Vnde quia nullum alium voluit recognosci in dominum & superiorem quam se: non sequitur ergo est feudum. verbum dominij est valde largum cum cuius significatio saluatur in quacunque modica superioritate:vt.ff.de verb.oblig.l.liber homo.§. seruus autem. ff. rerum amo. l.j. vnde & imperator mundi dominum appellat:vt.ff.ad.l.rhodiam de iactu.l. deprecatio. solùm ratione iurisdictionis & protectionis:vt not.in procœmio.ff.in prin. nec hoc etiam arguit retentio feudalis seruitij sicut nec protestationes seruilis ministerij faciunt vel arguunt aliquem de necessitate seruum:vt.C.de ingenuis & manu.l.ij.de lib.causa.l.liberos. & de ser.reipub.manumit.l. vlt. & pro hoc. C. de proba. l. non
7 epistolis.& l.non nudis. ¶ † Circa secundum breuiter videtur dicendum,quod si feudum esset secundum l.feudorum, non licuit illud alteri alia lege in feudum,quā qua accepit dare:vt in x. colla.de.l.corā de.c.j.§ protecto. Verū quia leges feudorum pro magna parte sunt consuetudines particulares non extenduntur nisi ad ea loca in quibus sunt: vt. C. quæ sit longa consuetudo.l. ij.Et si dicatur imò fuit lex Conradi Imperatoris, respondetur: nondum erat imperator.sed solùm rex alamaniæ.Nec adhuc acceperat Imperij insulas.de quibus habetur.C.de quadri.præscri. l.bene à Zenone.Nec per ecclesiam approbatus quod est neces-
8 se:vt extrà de elect.c.venerabilem † Si igitur iure comuniloquamur nulli habenti etiam tantum vtile dominium,videtur inhibita alienatio,nisi soli emphiteote qui potest certa forma seruata:vt.C.de iure emphi.l.vlti.vel in curiali qui similiter non potest nisi in certo casu & modo: vt. C. de prædijs curialium sine decre.non alie.in rubro & nigro. ergo si hæc specialia sunt, ius commune est in contrarium: vt.ff.de legi. & sena.consul. l. ius singulare.& ad muni.l.j.Est nanque de natura cuiuscunque dominij posibilitas dominij transferendi:vt instītu. de re.di.§.per traditionē.ff.si à paren.quis fuerit manumis.l.ij. & de cu. furio. l.Iulia.imò adeò libera alienandi facultas debetur, vt etiam expresso pacto inhibita translatione eius nequaquam impediat licet ad interesse vel pœnam stipulatio committatur: vt. ff. de pact.l.nemo.de distract.pig.l.si creditor.§. vlt. secundum vnam literam.& C.de condi.ob causam.l.ea lege.& ibi plene no.C.de pact.inter emp.& ven.l.fi. & de verb.ob.l.qui romæ.§. cohæredes. † Et si de cōsuetudinibus ageretur,videretur debere inspici
9 lex saltem data,i.consuetudo loci in feudum dati.argu.C. de noxa.l.ij.&. ff. commu. præd. l, venditor.§. si constat. de mune. & ho.l. vltima.§.penult.& de extraor.cri.l.saccularij.§.quædam.sic & dominus papa aliquod beneficium concedendo semper videtur concedere saluis rationabilibus consuetudinibus loci vel ecclesiæ in quem vel quam gratia ipsa confertur, vt extrà de consuetu.cùm olim.de consti.c.licet romanus lib.vj.consuetudo verò in romania dicitur esse quod vasalli liberè alienant sine
10 pœna commisi.¶ † Circa tertium videtur dicendum, quod si alias principatus(vt pote rei feudalis esset) talis infeudatio prohibita non validetur per consensum & approbationem generalem domini regis Caroli quia tales permisiones seu concessiones limitant effectum suum ad verisimilia.argu.ff.de pecu.l. peculij.quæ in frau.cre.l.si pater mandati.l. creditor.§. vlt. & de pig.l.obligatione.non autem verisimile est quod voluit dominus rex concessisse alienationem totius principatus, sed alicuius fortè partis duntaxat.arg.bonum.ff.de annu.leg.l.ij.§. quod si ita.ad Trebel.l. Titius rogatus cum si.sicut dicitur,cùm princeps concedit ius aquæ ducendæ, non intelligitur concedere quod ab ipso aquæ ductus capite duci possit: vt. C. de aquæduc. eos qui aquæ libr.xj. Et contra videtur quod consensus adhibitus validauerit huiusmodi concessionem:vt.C. de fideicommis. l.quoties de leg.j.l.si fundum sub conditione.&. l.nihil proponitur.§.

nitur §. omnibus. & de le. ij. cum patronus §. libertus. & l. codi-
n cillus §. insulam. † Nec huic obuiat generalitas permissionis si-
ue approbationis: vt. ff. quod iussu. l. j. §. j. & argu. ff. de admi. tu. l.
si duo. & pro soc. l. actione §. renunciare. non obuiat magnitu-
do rei, id est principatus: quia magnum & paruum considerantur, respectu personarum: vt in auf de nõ alie. aut permu. rebus
ecclesiæ §. sinimus igitur imperio. & consueuit no. C. de senten.
& interlo. om. iudi. auf. nisi breues. Circa quod etiam attendatur
quòd infeudatio facta per principem non videtur esse talis alie
natio quæ super missione non cadat: quia nec alienatio simplex
est, sicut dicitur de manumittente seruum: quia non videtur to-
taliter desijsse esse manumittentis, qui de seruo factus est liber-
tus: vt. ff. de hære. instit. l. talem. & si attendatur dicta concessio
principatus non dicitur caput rerum concessarum: quia multa
alia erant iam per regem donata principi, de quibus fiebat in
permissione mentio in genere: vnde erat vna de rebus in permis-
sione deductis, à qua aliæ non procedebãt. & quæ respectu alia
rum nullam prærogatiuam habebat. orationis enim compen-
dio dicta permissio omnes donationes factas principi pariter
comprehendit. ar. ff. de leg. ij. l. Mæuius §. duobus. in vlt. respon-
so. & de leg. iij. si chorus. in prin. & de acceptila. pluribus. & de
transac. l. aqui. Nec vna, vt dictum est, habet prærogatiuam ad
alteram vt dicatur caput eius. ar. ff. de euic. l. scapham. & de fun.
instruc. & instru. le. l. vltima & sic cessat ar. quod fiebat de. l. eos
12 qui aquæ. C. de aquæ duc. ¶ † Quartò & vltimo diligenter attẽ
datur, quòd nullum ius habet dominus Robertus, nisi ex con-
cessione facta per domi. Balduinum inclytæ recordationis do-
mino Carolo primo regi ecclesiæ certæ rei contemplatione: vt
ex tenore concessionis apparet, quæ cùm non sit secuta soluta
est tota concessio: vt. C. de pact. inter emp. & ven. l, cùm te feu-
dum. Præterea actum fuit expressè in compositione & conces-
sione prædictis, quòd nisi promissa seruarentur, omnia essent ir-
rita. his igitur, vt notorium est, non impletis, irrita est & perit cõ
cessio: & sic cum princeps per personã dominæ catherinæ vxo-
ris suę successerit domino Balduino, debet quãtũ ad hoc per do.
regem in pace dimitti. istud non multum prosequor: quia neu-
trum expedit.

De testamento & de iureiurando.

CONSILIVM CLX.

1 *Testamentum cum quis iurauit non mutare, potest illud mutare per aliud similiter iuratum, etiam si testator sit periurus. & nu. sequen.*

THema tale est. Titius condidit solenne testamẽtum, in quo Seium nepotem suum vniuersalem hæredẽ instituit, & multa legata reliquit, & iurauit contra ipsum testamentum in aliquo non venire, nec aliud testamentũ seu aliã vltimam dispositionem facere. deinde post quinquennium vel circa, aliud solenne condidit testamentum, in quo supradictum Seium similiter hæredem instituit: & certa legata fortè mutauit & de verbis derogatorijs in primo prolatis sufficienter mentio-
1 nem fecit, & iurauit contra illud similiter non venire. † Modò quæritur quæ istarum voluntatum prævaleat ¶ Et dicendum, q̃ licet in testamentis iuramentum magnæ sit autoritatis & virtutis: vt. ff. de le. ij. l. cùm pater §. filius matrem. & de le. iij. l. cùm quis decedens §. codicillis. & in auf. de iureiur. à mori. præsti. circa prin. tamen hoc non ob. videtur quòd vltimum testamentũ prævaleat primo: vt. C. de testamen. l. sancimus. ff. de iniu. rupto & irrito testamento l. j. insti. qui. mo. testamen. infir. §. posteriore. ff. de vul. & pup. sub. l. si quis eam. Et est ratio, quia ambulatoria debet esse voluntas defuncti vsque ad extremum vitæ exitum: vt. ff. de adi. & transfe. le. l. iij. §. vl. de dona. inter virum & vxo. l. cùm hic status §. pœnitentia. & nihil magis hominibns debeatur: quàm vt suprema voluntas postquàm aliud velle non
2 possit liber sit stilus, & liberum quod iterum non reddit arbitrium: vt. C. de sac. san. eccle. l. j. † Hinc est, quòd pactum non te-
net, per quod quis se intestabilem reddit, vel se ad certum modũ testandi astringit: vt. ff. de verbo. signi. l. stipulatio hoc modo. & pro soc. l. cum duobus §. idem respõdit societatem. iuduit enim tale pactum naturam turpitudinis, & sæpe tristissimos consueuit sortiri effectus. præstat enim materiam captandæ mortis alterius. C. de pact. l. vltima. quod etiam iure canonico est reprobatum. vt extrà de consef. præben. c. ij. & pro tanto iuramentũ non videtur obligatorium: quasi super re turpi interpositum. ff. de le. j. si quis inquilinos §. vltimo. de pac. iuregentium §. & generaliter. & in authenti. scenicas non solùm si fideiuf. præst. sed etiam iusiur. den. circa prin. col. v. & ad hoc probandum accedit, quod certæ sunt causæ, ex quibus quis testari prohibetur, quæ sunt enumeratæ insti. quibus non est permissum facere testamentum, per totum. sed iuramentum non est inter has causas. ergo &c. sic arguit lex. ff. de act. & ob. l. obligationum ferè §.
3 placet. & de his qui sunt sui vel alieni iur. l. patre furioso † Præterea aut ex huiusmodi iuramento, quis dicit, iurantẽ alteri obligatum, aut quis sibi alteri non. de verb. signi. l. verba contraxerunt. vt. ff. de lega. j. l. cum filio. & ar. ff. de arbi. l. fi. & de rerum permu. l. j. & per hoc potest solui ad decretales extrà de pac. quãuis. & de iureiur. c. licet mulieres lib. vj. & extra eo. tit. capi. cùm contigat. In nulla enim ipsarum vertebatur turpitudo, vel alicuius mali parabatur occasio licet esset super illicito iure ciuili.
4 † Præterea ibi iurabatur alteri, & super pacto cum alio inito. hic nequaquam & inter hæc multum refert: vt plene no. ff. de regu. iur. l. quoties. & melius. ff. de his q̃ no. infa. l. Lucius. & aliud est quærere, vtrum possit testari contra iuramentum sine transgressione iuramenti, de quo fortè intellexerunt doc. Gu. in spe. de instru. editione §. compendiosæ. ver. quid si quis iurauerit. & Host. in sum. de sepul. §. an licitum. ver. quid si quis eligat. & ita rationes eorum inducant. Aliud est quærere de defectu facti: videlicet an teneat testamentum si contra fiat, licet testator posset dici periurus. & hoc casu procedunt superius allegata arg. ff. de pact. l. nemo §. j. C. de cõdi. ob. cau. da. l. ea lege. & ibi no. Et hoc etiam apertè tetigit Inno. extrà de præben. c. dilecto in gl. signata super verbo augmentare. & incipit ordinando quod vbi sunt decem præbendæ. Et ista fuit opi. quam vocauit Io. xiij. quę. ij. vltima defuncti voluntas. vnde omnibus consideratis, videtur standum regulis generalibus. ff. de le. iij. l. si quis in princ. de le. j. si mihi & tibi §. in legatis. de iure cõdi. l. diuus §. licet & pro hoc facit quòd no. xj. di. in his. vide ad quæstionem positam in simili materia Io. an. in regula quod semel de re. iu. lib. vj.

De iudi. & de foro competen. & de appel. & de verb. signi.

CONSILIVM CLXI.

1 *Merum imperium si in castro vnius habet, potest ibidem erigere furcas etiam in loco cuius dominum pertinet ad alium. & an compellitur vendere illum locum si alias est vile ibidem esse furcas. & numero sequenti.*

6 *Et si vnus in eodem castro habet mixtum imperium & iurisdictionem & appellatur à iudice suo, non debet appellari ad eum. sed ad iudicem superiorem.*

8 *Quando copula cadit inter ea quæ sunt eiusdem potestatis vel effectus, tunc ponitur pro disiuncta.*

THema tale est. Orta materia, quæstionis inter regẽ maioricarum ex vna parte, & abbatem ananiæ ex altera, super iurisdictione tenimenti villæ de cella noua, & facto super prædictis compromisso fuit declaratum per arbitros in modum qui sequitur. Cùm nobis constet, officiales regis habuisse quædam ad merum imperinm pertinentia in villa de cellanoua & eius pertinentijs, idcirco dicimus declaramus & diffinimus quòd merũ imperium dictæ villæ & districtus eiusdem & ea quæ spectant ad merum imperium in illis scilicet casibus in quibus pœna

Consilium CLXI.

mortis vel membri abscisionis potest & debet de iure & cõsuetudine facinorosis inferri sint & esse debeant dicti domini Regis & suorum successorum in quibus casibus cognitio, punitio, examinatio, & executio ad dictum regẽ & successores suos pleno iure debeat pertinere: quia igitur nobis per eandem iurisdictionem & cognitionem constat dictum abbatem seu eius prædecessores exercuisse in dictis villa & territorio de cellanoua mixtum imperium & omnimodam aliam inferiorem iurisdictionem à dicto mero imperio. Idcirco dicimus, q̃ mixtum imperium & bannum & omnimoda alia iurisdictio inferior à dicto mero imperio in loco & territorio prædictis sint & esse debeant dicti abbatis, & ad ipsos dominos dictæ villæ & territorij pertineant pleno iure, & q̃ dictus abbas & successores sui seu officiales eorum cum ipsis habent plenè & liberè cognitionem, examinationem, & diffinitionem, pœnarum impositionẽ, coertionem, & executionem in omnibus casibus pertinentibus ad mixtum imperium, seu quãcunque aliã iurisdictionẽ inferiorẽ dicto mero imperio. Accidit q̃ rex erexit furcas in dicto territorio dictæ villæ, in quodã quadriuio publico iuxta vias publicas. ¶ Opponitur ex parte abbatis dictum dominum regẽ non posse tenere furcas in dicto territorio vel loco rationibus infrà scriptis. ¶ Prima, quia dato quòd dictum quadriuium sit quasi publicum & iuxta vias publicas in quo dictæ furcę sunt erectæ: tamen proprietas dicti quadriuij non est regis, sed abbatis, & ita non potest ibi rex furcas erigere cũ hoc fecerit sine voluntate & consensu dicti abbatis ad quẽ prædictum solum pertinet. Nec ipse abbas, vt dicit, posset de iure compelli ad vendendũ dictum locũ. ¶ Secunda, quia dicit Abb. quòd rex habet furcas in mõte pessulano, quod est propriũ territoriũ villenouæ. ¶ Tertia, quia in dicto tenimento cellenouæ nũquã fuit facta aliqua executio alicuius criminis siue alicuius causæ meri imperij. ¶ Replicatur per regẽ quod eoipso q̃ habet merũ imperium in loco cellenouę habet ius erigendi furcas & tenendi erectas in signũ meri imperij. & pro dictis executionibus (cũ locus se obtulit) faciendi: licet ibidem nõ fuerit facta (vt panditur) aliqua executio. Et licet rex habeat furcas in montepessulano, tamen tenimentũ prædictum cellenouæ est omnino distinctũ & separatum à tenimento mõtispessulani. & ibi potuit furcas erigere, cũ facinorosi ibi debeãt puniri, &c. & specialiter in dicto quadriuio, cũ sit locus publicus, & furcæ sint erectæ propter publicã vtilitatẽ, & si non reperiretur locus publicus aptus ad prædicta, teneretur dictus Abbas vendere dicto regi. Ex his quæritur quid iuris. ¶ Secundo quæritur, si à iudice abbatis appelletur, quis erit iudex appellationũ: vtrum rex, an abbas. Et dicit abbas, quòd cũ ipse habeat omnimodã iurisdictionẽ exceptis duobus casibus supradictis, qui sunt meri imperij, & iudex suus ordinarius cognouerit de causis mixti imperij vel iurisdictionis inferioris, ad ipsum seu ad iudicem suum appellationũ est appellandũ, & ipse debet cognoscere, non autem rex. Econtra dicit rex, q̃ cùm ipse habeat merũ imperiũ in dicta villa, & habeat iudicem appellationum in montepessulano, & tota terra & baronia eiusdem, & dicta villa intra baroniã montispessulani & notorium est, & patet ex tenore arbitrationis prædictæ. idcirco ad iudicem suum appellationum montispessulani est appellandum, & ad ipsum vt ad iudicẽ spectat cognitio & diffinitio dictarũ appellatiouum, & non ad abbatem. Item quia in pronunciatione, sunt inserta illa verba de iure & cõsuetudine. ¶ Quæritur tertio, an requiratur ad hoc q̃ rex habeat in dictis casibus pro eo executionẽ & cognitionem quod de iure simul & consuetudine ita fieri debeat, an sufficiat de iure tantũ ita fieri debere, vel de cõsuetudine tantũ, an vtrunque. ¶ Ad primum videtur, quod in erectione furcarũ publica vertatur vtilitas. Sicut enim interest ne malefitia iam cõmissa remaneant impunita: sed vt male meriti publicè puniantur: vt. ff. ad. l. aquil. l. ita vulneratus. depositi. l. bona fides. & de fideiuss. l. si actus. §. vltimo. sic & multofortius, vtilius est à toto principio homines terreri ne ad maleficia prolabantur: quia melius est in tempore occurrere, quã post exitum vindicare: vt. C. quãdo liceat vnicuique se sine iudi. vin. l. j. & in qui. cau. in integ. resti. non est necess. vltima. Hoc autem apertè fit metu pœnarum: vt. ff. de iusticia & iur. l. j. circa princi. Et ideo aliquando exercebantur pœnæ vt cæteri terreantur exemplo: vt
2 ff. ad. l. Iuliam repe. l. j. & ff. de pœnis. l. aut facta, in fine. † Verum quia executiones & impositiones pœnarum actu transeunt, & per consequens à memoria decedunt humana inuenit industria publicè furcas erigi, vt suppliciorum renouaretur memoria: sicut & monumenta inuenta sunt, in memoriam conditionis humanæ: vt. ff. de condi. instit. quidam in fuo. Et per hoc quasi quadam lectione continua, quæ etiam melius per visum imprimitur, quàm per auditum solùm: vt instit. u. de gradi. in fin. à maleficijs homines arcentur. Vertitur in hoc etiam vtilitas priuata: quia talis diutina commemoratio quæ per talia signa retinetur vt. C. de offic. præfec. præto. l. in nomine domini. Cedit ad solatium interemptorum, damnorum passorum: vt hic duplex vtilitas colligitur. ff. de pœnis. l. capitalium. §. famosos. Est enim loco propositionis cuiusdam edicti quo cautum fit, vt si quis tale maleficium faceret malo loco periturus esset: vt. ff. de extraordi na. cri. l. saccularij. §. quidam. In hac itaque erectione furcarum concurrunt, vigor publicę disciplinæ, & vtilitas priuatorum: vt ff. de pub. & vect. l. licitatio. §. quod illicitè. nulli ergo dubium est quin sit licita. Sed ei duntaxat cui competit pœnæ impositio finis architectonice, competit & dispositio omnium quæ sunt ad finem: vt. ff. de re mili. l. officium regentis exercitium.
3 ¶ † Vnde & archiuum habetis apud quem conficiuntur acta in archiuo condenda: vt in authenti. de defen. ciui. §. & iudicare. ad fin. col. iij. Et ad hoc bene facit. C. vt nemo priua. titulos prædijs suis vel alie. impo. l. ij. Hinc est quòd is operas iudicet, in cuius vtilitatem in diem cedere debent: vt. ff. de oper. li. l. cum patronus. & l. quoties. ¶ †
4 Præterea, sicut debet esse conformitas inter signum & signatum aliàs falsum committitur: vt. ff. ad. l. cor. de fal. l. eos qui inter se. ff. de iniur. l. apud Labeonem. §. si quis virginem. C. de fabri. l. stigmata. & extrà de senten. excom. c. si iudex. lib. vj. ita inter signum & signantem, qui vult aliqualiter designari per signum. Vnde scribere & detrahere consilio, nulli liceat nisi principi: vt. C. de diuer. rescrip. & pragma. san. l. sacri affatus. & de vesti. olobe. per totum. lib. xj. Si autem alteri liceret ponere, quàm ei cui competit impositio pœnæ nulla esset inter imponentem signum & ipsum impositum conformitas siue proportio, sed magis videretur illusio: vt. C. de iati. lib. tollen. l. vnica. §. sed & qui domini. cùm vmbra quædam ostendatur in opere veritas autem non subeat in effectu: vt extrà de consue. c.
5 quanto. ad fin. ¶ † Et ex his patet, quòd si non reperiatur locus in quo commodè sine cuiusquàm incommodo ponantur, poterit dominus soli compelli ad vendẽdum propter publicam vtilitatem: vt. ff. quemad. ser. amit. l. locus. §. vlt. & de rei ven. l. item si verberatum. §. præterea. de cuic. l. Lucius. ad fille. l. lex corne. C. in qui. cau. ser. pro præ. acci. lib. l. ij. ff. de reli. & sump. fu. l. si quis sepulchrum. ar. ff. ne quid in loco pub. l. j. §. sunt qui putant.
6 ¶ † Ad secundum, cùm dicitur ad quem debeat appellari à iudice abbatis. Dicendum quòd nullo modo videtur ad abbatẽ, eo, quòd abbatis & talis iudicis ad vniuersitatem causarum dati idem est consistorium. & ideo ad alium est appellandum: vt. C. de appel. l. præcipimus. §. sed si à proconsulibus. & extrà de consue. c. nõ putamus li. vj. Et cũ villa cellenouæ sit in baronia mõtispessulani, & de tota baronia appelletur ad regẽ: ad ipsum simi liter debebit in casu de quo quæritur appellari: quia non debet vna eadẽque res, diuerso iure censeri, nec ex locorum diuersitate, diuersum ius statui: vt. ff. de vsucap. l. eum qui ædes. extra de deci. c. cùm in tua. &. xij. quæ. ij. cognouimus. &. C. de restit. in
7 integ. l. superuacuam. † Insuper cùm regulariter de tota baronia appelletur ad regẽ (vt in facto præsupponitur) & casus nec per arbitrium vel aliàs reperiatur exceptus, remanebit sub regula. vt. ff. de dam. infe. si finita. §. & quod ait prætor. in verbo de cæteris locis, &c. & de contrahen. emp. & ven. l. ęde sacra. §. j. Nec recessum videtur ab illo regulari iure quod appellatur ad regem, nisi quatenus per arbitrium vel aliàs reperitur recessum: vt. C. de ædifi. priua. l. cũ dubitabatur. &. ff. de adimen. & trãsfe. leg. l. alũnis. §. qui filias. nec in hoc verba sententię, sunt aliquatenus extendenda: vt. ff. de bonis libero. l. si patronus. §. si quis cùm esset.

Ad vlti

3 ¶ † Ad vltimũ verò quod dicit de illa copulatiua, de iure & cõ
suetudine &c. videtur dicendũ, quòd illa copulatiua equipoleat
a disiunctiuè: quia ponitur inter ea quæ sunt [a] eiusdẽ potestatis si
ue effectus: vt. ff. de ver. sig. l. sæpe. & extrà de rescri. c. ij. & ibi no.
Et ipsa sententia arbitrorum designat, quæ abbati attribuit dun-
taxat mixtum imperium & iurisdictionem simplicẽ. ergo me-
rum imperium in illis duobus casibus in arbitro expressis, ma-
net sub attributione facta regi quocunque modo, siue ex iure si-
ue ex consuetudine casus occurrat. ar. ff. de hære. instit. l. qui non
militabat. §. lucio. ibi modum enim duarum partium ex quadrã
te declarari, &c. Et hæc dicta circa q̃sita breuitatis causa sufficiãt.

ADDITIO. a ¶ Quia ponitur inter ea quæ sunt &c. Regula tũ est quod
posita inter duo contraria resoluitur in disiunctam, vt. l. si titio fundus. ff.
de vsufru. le. Pau. de ca. in consi. cej. incipit. visis & consideratis. col. ij. ver
sicu. circa notandũ in prima parte consiliorũ & adde Bal. in. l si quis age-
re. col. ij. versi. quid enim ad rombũ. C. de codi. & de natura copulæ tradit
idem Bal. in. l. vnica. §. vbi autem. C. de cad. tol.

De testamentis. & de verb. signi. extraor. ff. de vsufru. legato.

CONSILIVM CLXII.

1 *Pater si reliquit filiabus suis certum vsumfructum pro eis nutriendis do-
nec erunt maritatæ, tunc eis nubentibus cessat vsusfructus: quia mariti
tenentur eas nutrire. & nu. seq.*

THema tale est. P. condidit testa-
mentũ soleniter, in quo duas filias suas solas impuberes cùm
non haberet plures liberos hæredes instituit, primò in certis rebus & quantitate, demum
in residuo omniũ bonorum suorum, & in-
ter alia adiecit clausulam, cuius verba sequuntur in hunc modũ.
Si verò cõtingeret me nõ habere filiũ masculũ qui mihi esset, he
resin hoc casu. Titio fratri meo hæredi vel hæredibus suis si idẽ
Titius non esset inhumanis domum meam in tali loco sitam do
& lego: ita tamen quòd prædictæ filiæ meæ seu altera ipsarum, si
sola esset, vsumfructum haberent, seu haberet, aut pẽsionẽ ipsius
domus pro ipsis nutriendis vel ipsa nutrienda. & ita etiam q̃ di-
ctus Titius, post ipsam vel ipsas maritatas siue maritatã: tenetur
soluere p̃dictis filiæ meæ & vxori meæ, onera quæ superius sunt
expressa de pensione dictæ domus. Modò ex verbis contentis in
præsenti clausula quęritur, vtrum testator per illa verba donec
essent maritatę seu maritata, inducat viduitatem, ad illum finẽ, q̃
vsusfructus seu pensio dictæ domus debeat durare in personis
ipsarum filiarum quandiu vixerint, vel per illa verba non induca
tur viduitas, ad illum finem sed q̃ statim cum fuerint maritatæ
vsusfructus seu pensio dictæ domus sunt finita, & consolidẽt
1 cum vsufructu formali seu proprietate. ¶ † In quæstione præsen
ti multi distinguerent, an contractus matrimonij ex conditione
per testatorem appositа, omnino legatum extinguat, ac si ex to-
to principio relictum non esset. & hoc casu conditio tanquàm re
pugnans reipublicæ habeatur, pro non apposita. & ideo cõtracto
matrimonio, nihilominus legatum capiatur: vt. ff. de cõdi. & de
mon. l. sed hæc specialiter. §. vltimo. & l. hoc modo. & l. cùm tale.
§. Mæuia. & l. mulieri & Titio. & l. hæres meus. §. vlti. An verò le
gatum non omnino extinguat, sed eius durationem mensuret, si
cut in legato annuo donec nubat. Et hoc casu conditio obseruet,
& ex contractu matrimonij legati præstatio, pro futuro tempo-
re finiatur: vt. ff. de annu. le. l. legatum est ita Titio. Sed hoc nõ ap
probo: quia expressè contradicit menti legis. ff. de condic. & de. l.
Titio vsufruc. §. vltimo. vbi dicitur esse priuilegium libertatis. &
quia hoc nihil aliud est dicere quàm inter legtum vnicũ & annuũ
sub tali cõditione relictũ distinguere, quã distinctionẽ expressè
2 tollit lex. C. de indic. vidui. tol. l. vlti. in fi. † Verius ergo videtur
dicendum, quòd aut adiectio istorum verborum donec nubat
&c. considerat solum irrationabile impedimentum matrimo-
nij, aut rationabilem cessationem causę legandi. In primo ca-
su obtinẽt prima iura iam dicta. Secundo casu non. argumẽ.
ff. de his quæ pœnæ no. l. ij. C. de secũ. nup. l. vl. ad fi. ibi rõnale o-
dium &c. &. ff. de cond. insti. l. quidã in suo. §. vl. In nostro aũt the
mate sic fuit, legauit enim testator filiabus vsumfructũ domus vt
se nutrirent, ecce causam ligandi: vt. ff. de ali. & ci. leg. l. pe. §. j. Sed
hæc causa cessat post contractũ matrimoniũ, eò, q̃ onus alẽdi spe
ctat ad maritum: vt. ff. so. ma. l. si cũ dotẽ. §. sui autem in seuissimo.
de dona. inter vi. & vxo. l. ex annuo. Et præsertim hæc in patre, p̃
cedunt, qui in dubio nõ videt de impedimẽto nuptiarũ filiæ co-
gitasse, quæ ex voto eius congruũt: vt. ff. ad Trebel. l. mulier. §. cũ
proponeretur. & l. hæredibus. §. fi. & sic facta est mentio per testa
torem de nuptijs: vt non impediantur: quia si in hoc fraudem le-
gis cogitasset: maior puta institutioni, de eis factæ saltem vltram
3 legitimam hanc conditionem adiecisset. † Vnde modicitas reiex
cludit præsumptionem fraudis. ff. de transl. cùm hi. §. modus. Fe-
cit igitur de eis mentionẽ de tẽpore in quo causam legandi veri-
similiter suspicabatur, debere finiri. arg. ff. de annu. le. l. liberto. §.
vlt. Vnde cùm in dubijs stare debeamus pro testamentis. ff. de in
offi. testa. l. si pars iudicantium. non crederem legatum post con-
tractas nuptias debere durare.

De testamen. & de verbo. signi. extraordi. C. de lega. & C. de thesau.

CONSILIVM CLXIII.

1 *Legato castro, nomina debitorum quorum instrumenta ibi sunt inuenta, nõ
cedunt legato.*
2 *Item in instrumentis, non consistit thesaurus.*
1 *Item arma cedunt legato, quando legatur castrum.*

1 QVod nomina † debitorum in lega
tũ cedant: quia instru
menta in castro legato sunt inuenta non credo,
& videtur hoc expressum. ff. de le. iij. l. vxorẽ. §. le
gauerat. & expressius de le. ij. Caius in prin. & ex
2 pressissimè. ff. de leg. iij. l. si mihi Mæuia. † Nec
proprie cadit in instrumentis distinctio perpetuitatis, ad modũ
thesauri, quæ fit in. l. si chorus. ff. de leg iij. quia thesaurus in pecu
nia consistit, non in instrumentis: vt. ff. de acqui. rerum do. l. non
nunquã. §. thesaurus. Vnde in dubio est standũ iuribus allegatis.
3 † Arma verò quæ in castro erant ad defensionem castri, in lega-
tis videntur cedere: vt. ff. de vsufruc. leg. l. generali. §. vxori. Cæte-
ra enim castra ad hoc veluti mutabantur: vt de fundo instru. &
instru. leg. l. quæsitum. §. si quis eodem. & de hære. instit. l. ex fa-
cto. §. rerum. cum simi.

De confirmatione vtili vel inutili.

CONSILIVM CLXIIII.

1 *Confirmatio nõ tribuit ius, quando id super quo sit non iuuat. & nu. seq.*

2 VIso priuilegio † inclyti regis Lo-
do. quodã Frãcorũ
regis, videt ipm priuilegiũ nihil facere, p̃ dño
ep̃o vticẽ: quia priuilegiũ ipsum exceptis qui
busdã locis de quibus nõ est. q. in pñti, gene-
raliter & sub quodã cõfuso sermone loquit,
vtẽs his verbis. Et si quid idẽ quondã comes habebat, &c. per hec
aũt verba nihil iuris confertur, nisi quantũ comitti cõpetere ostẽ
dat; vt. ff. de hære. vel ac. vẽ. l. q̃ si vẽditiõe. de le. j. l. si fic. §. j. de aur.
& argẽto le. l. quintus mutius. &. C. de fa. cã adie. l. si nõ designata.
2 &. l. vl. † Et hoc aptè describit lex dũ dicit, q̃ si dicã quicq̃d mei
iuris est in hoc fundo, tibi trado: incertus quãtũ iuris ibi habeã ni
hil tradã, & ille nihil accipit: vt. ff. de acq. po. l. possideri. §. incertã.
&. l. locus. & vtrobiq; no. de vsuc. l. si fur. §. vl. nisi ergo dictus epi-
scop' vticẽ. aliud p̃bet, quã per priuilegiũ tale, certũ est q̃ intẽtio
eius nõ est plenè nec simpliciter p̃bata. & hic est casus. extrà de p̃
3 scri. c. auditis. † Nec eĩ iuuãt cõfirmatiões postea subsecutę: quia
de intẽtiõe cõfirmãtiũ nõ est aliq̃d noui dare, sed cõfirmare, tan
quã prius habita & possessa: vt extrà de fi. instr. c. inter dilectos. §.
porro. Cũ ergo ipsa prima cõcessio nõ iuuat dñm ep̃m, nõ iuua
bit cõfirmatiõibus vel priuilegijs q̃ ex ipsa cã originẽ acceperũt,
vt à primordio tituli posterior formet euẽtus: vt. C. de ẽpo. lucra.
descri. l. j. li. x. & est casus, extrà de iudi. c. cũ inter vos. circa finẽ.

De cleri.non resi.& de præbendis.

CONSILIVM CLXV.

1 *Clausula licet ponatur in gratia impetrantis, quòd personaliter resideat, &c. tamen valet aliud obtinere postea non curatum, quamuis requirat residentiam, nec perdit primum curatum. & nu. seq.*

THema. Cuidam clerico assecuto & pacificè possidenti vnam ecclesiam parochialem curatam, autoritate literarum apostolicarum in forma communi cõcessarum pro pauperibus clericis, in quibus literis clausula continetur. Ita tamen ꝙ idẽ clericus prout requirit onus beneficij de quo sibi prouisum fuerit, se faciat statutis temporibus ad ordines promoueri, & personaliter resideat in eodem, alioquin ipsa gratia & eius effectus nullius penitus sit momenti, &c. Confertur autem aliud beneficium simplex requirens residẽtiam de consuetudine priuilegio vel statuto, quæritur vtrũ postquàm possessionem pacificam secundi habuerit: primum vacet ipso iure, vel possit dimittere secundum & retinere primum.

1 † Et videtur ipsum primum beneficium ipso iure vacare per tacitam renunciationem, quæ resultat ex acceptatione secundi beneficij non compatientis se, cum primo. ar. ff. de diuor. & repu. l. vlt. de oper. lib. l. sicut patronus. de acquiren. hære. l. si quis extraneus. & extrà de rescrip. c. gratiæ in conci. viennẽ. Et hoc videtur notasse. Inno. extrà de cle. non resi. c. ex tuæ. sed in contrariũ videtur verius: quia in curatis specialiter hoc est statutum: vt extrà de præben. c. de multa. In alijs ergo stent iura antiqua: vt arg. ff. sol. ma. l. si verò negocium. § de viro. & quia pœnale est nõ est extẽdendum: vt extrà de elec. c. statutum. Sicut ergo iure antiqua quę etiam in non se compatientibus non inducebant vacationẽ ipso iure, sed magis obtinenti optionem cõcedebant, quod mallet re-
2 tinere, vt extrà de præben. c. ad hoc. &. c. præterea. † In hac opi. sci licet quòd non inducatur vacatio ipso iure, inclinatur Inno. extrà de cle. non resi. c. vltimo. Et quod notauit in. c. ex tuæ. intelligatur de beneficijs curatis. Et ibi no. Hosti. Non ob. clausula literæ, quia monitio est & cõminatio: vt. ff. de tute. l. muto. §. j. & de colla. bo. l. prætor. in prin. & no. Inno. extrà de elect. c. dudum. ij. preterea ponit factum & non consilium: vt. ff. de ædi. edic. l. bouẽ. §. j. & de verbo. signi. l. fugitiuus.

De sequestra. possess. & fruct.

CONSILIVM CLXVI.

1 *Iudex ordinarius si fecit sequestrationem secundum formam cle. ad compescendas de seque. pos. propria voluntate potest mutare sequestrum, & fit sequestrum & sequestratio spiritualium & temporalium. & numero. seq.*

THema. Ordinarius ad instãtiam illius qui pro se diffinitiuam sententiã primam in romana curia reportauit, cõmisit alicui (puta petro) sequestrationẽ fructuum istius beneficij de quo litigatur in curia iuxta c. ad compescendas. extrà de sequestra. possess. & fruct. in consilio viennẽ. modo ordinarius ipse, motu proprio & sine causa vult dictam cõmissionem reuocare, & alij puta Io. sequestrationem fructuũ istius beneficij de quo litigatur in curia committere: quæritur vtrũ possit ex officio hoc facere virtute prędictæ constitutionis. ¶ Secundo dubitatur, vtrum virtute & ratione ipsius. c. ad compescendas. dictus ordinarius possit remouere illum qui contra se habuit primam diffinitiuã sententiam, etiam ab administratione spiritualium & alij committere. ¶ † Ad primam quæstionem videtur dicendum, quòd ordi-
1 narius põt reuocare cõmissionẽ, & alij cõmittere: quia cõmissio iurisdictionis similitudinẽ habet cũ alio mãdato, & eodẽ modo finitur: vt. ff. de iurisdi. om. iu. l. & quia. Sed mandatũ finitur reuocatione; vt. ff. mã. l. si verò nõ remunerãdi. §. si mãdauero. & in stitu. mãda. §. rectè ergo & c. præterea casus est legum expressus. ff. de iudi. l. cùm prætor in prin. & l. iudicium soluitur. imò in delegato subdelegante, idem esset re integra: vt extrà de offi. & po. iudi. dele. c. quãuis lib. vj. & no. per Innocen. extra eo. tit. c. in literis. &. c. venerabili. ¶ † Ad secundam quæstionem videtur dicẽ-
2 dum quòd sic. & videtur expressè dicere in ca. ad cõpescendas. extrà de sequestra. pos. & fruct. in concilio viennẽ. dicit enim ibi expressè, beneficium ipsum etiam si dignitas vel personatus existat, & curam habeat animarum à possessore huius &c. non dicit fructus beneficij sed beneficiũ: vt. ff. de euic. l. vaccæ. & de iure do. l. si vsusfructus. præterea beneficium ipsum duo habet in se. scilicet fructus temporales, & spiritualitatem, & quidẽ potẽtior pars est spiritualitas ratione dignitatis: vt extrà de æta. & quali. c. cùm sit ars artium. &. ff. de acquiren. rerum do. l. quicquid aufert. §. cũ partes. quomodo ergo rectè dicetur beneficium sequestratum, cuius pars potissima apud possessorem permanet: vt. ff. de verbo. signi. l. rectè dicimus in. ij. responso. & erit spiritualitas apud commissarium, siue sequestrum, sicut est apud commendatariũ commenda. Sic quãtũ ad exercitiũ dico de quo habetur. extrà de elec. c. nemo deinceps. Et ibi no. per omnes & per Inno. extrà de accu.
3 c. si constiterit. † Nec aliter esset plena prouisio illius. c. ad cõpescendas. eo, quòd sępe propter spiritualia capiuntur temporalia, quia secundũ apostolum, nõ est magnũ qui seminat spiritualia, quòd metat carnalia. Nec illius verbi beneficium, sine aliquo adiuncto prolatum, significatio saluaretur arg. ff. de loca. & condu. l. videamus. §. si hoc in loco cõmuni. & quod no. per Ioan. an. extrà de elect. commissa. li. vj.

De excep. vel de libel. obla. et de verbo. signifi.

CONSILIVM CLXVII.

1 *Articuli in materia obiectiua vel criminosa si dati sunt in termino ad articulandum penitus inutiles, non possunt in termino ad declarandum declarari.*

3 *Item quid sit articulus.*

5 *Item declaratio est quo ad nos propter difficultatem probationis, sed non habet vigorem faciendi vtile, id quod de se est inutile.*

ANte omnia cõsiderandũ
1 est quòd † respectu deferentis prælatum suum est materia odiosa eo, quòd iura præsumunt inuidiæ causa fieri: vt. vj. q. j. si omnia. & qui alium accusat vel defert genus illaudabilis intentionis assumit: vt. ij. q. vij. si quis episcopus. hinc est ꝙ si virtus perẽptorij hoc in omnibus videat: vt post peremptoriũ qs nõ audiat ad id qđ intra peremptoriũ fieri debeat; nisi beneficio restitutionis: vt extrà de in integ. rest. c. corã. multo fortius in declaratione terminorũ & articulorũ dãdorũ in ipsis & circa ea hoc debet præfixio peremptorij operari: vt. C. qui accu. no pos. l. si ea. &. ff. de accu. l. Titia. Nec hæc restitutio habet locũ: vt. ff. de mino. l. auxiliũ & no. per Cõ post. extrà de elect. c. ꝙ sicut nũc ergo cũ in casu prę-
2 senti, deferenti dũm prępositũ montissulani status fuit terminus peremptorius ad articulãdũ, nec aliquẽ dedit articulũ admittẽdũ, ꝓpter generalitatẽ & obscuritatẽ omnimodã cuiuslibet eorũ, q̃ & si regulariter in omnibus reprobat & actũ vitiet: vt. ff. de iu. fis. l. ita fidei. & de sol. l. cũ Stichus. de re. du. l. in ambiguo. & de vsufru. le. l. qui plures. † In criminibus multò magis, in quibus causa debet esse clara & distincta, eo ꝙ ibi nõ licet cũ alterius discrimine eũ agari: vt. ff. de dolo. l. itẽ exigit. de iniur. l. ptor. ait. §. qđ aũt p
3 tor. & pśertim sup oĩa in articulis, vt ipsum nomẽ designat. † Est enim articulus nomẽ diminutiuũ designãs aliquid particulare & indiuiduum à genere suo per debitas circunstantias decisum: vt ar. in auf. vt nulli iud. §. qa nos oportet col. ix. C. quorum ap, nonreci. l. ab executore. circa finem. &. ff. de prescrip. verb. l. naturalis. §. primo. ad finem. ibi explicitus est articulus do vt des. & ex-
4 trà de testa. capitu. præsentium. libro. vj. ¶ † Sed si videantur diligenter articuli dati per deferentem dominum præpositum intra terminum, nullus eorũ est à genere suo per debitas circũstãtias decisus. ergo caret effectu, propter quẽ articulus est inuẽtus:

carere

carere ergo debet & nomine:vt.C.de fer.l.à nullo.& sic manifeste apparet,ꝙ nõ est termino satisfactũ:& per consequẽs appetde latorem exclusum.nec hic obuiat secundus terminus datus ad declarandum,intra quẽ dedit aliqua ex quibus dicit deferens eius articulos admittendos:quia actus certo tempore limitati & irrepetibiles,si durante tẽpore statuto inutiliter producantur in esse per vltimam declarationem post lapsum temporis factã cõualescere non possunt.argu.ff.rem ra.ha.l.bonorum.& hoc expresse dicit lex.ff.de test.hære.palam.§.si quis post testamentum.in fin. ibi.nam si adiecta non fuisset placet vtique cõiecturam fieri &c.

5 † quasi apertè dicat,quòd virtus declarationis non est inutile, facere vtile,quantum est in se,sed inutile fore quo ad nos propter probationis difficultatem:vt.ff.de testa.tutel.l.duo sunt titij. per declarationem vtile reddere:alioquin virtus primi peremptorij esset totaliter viribus vacuata:aliàs necesse esset dicere per actum omnino inutilem & non attingentem finem,propter quem articulus est inuentus ei satisfactum, quod dicere est ridiculum & inane.ar.ff.de diuor.& repu.l.si non legitima.& de adul.l.pe.&.l. accusationis.&.C.ne sta.defun.l.si pater.

De solu.& de rescrip.& de præben. & de verbo.signi.

CONSILIVM CLXVIII.

Valor beneficij impetrati consideratur secundum locum vbi est beneficiũ & non vbi impetratur. Item attenditur extrinsecus valor monetæ,secundum quòd communiter ibi expeditur & non extrinsecus:& si nõ sit ibi illa moneta vel in circunuicinis locis habetur comparatio ad illã quæ ibi currit,de qua debet fieri solutio. item attenditur tempus quo beneficium vacat,& realiter gratia sortitur effectum,& nõ tempus. & nu.2.3.&.4.

8 *Si ponitur pensio in beneficio ille,qui soluit,dicitur beneficiatus:& ideo si imponatur decima per papam,semper debet soluere secundum pactum conuentum:quia ipse soluit & non ille cui soluitur pensio.*

1 AD primam quæstionem qua queritur,† quis locus debeat considerari, licet non improbabiliter dici posset considerarilo cum vbi gratia facta est eo,quod ibi dicitur ipsa gratia oriri.argu.C.de sta.l.cùm antiquitas.circa prin.ibi.vel codicillus nascitur,&c.& talis locus videtur considerandus:vt.ff.de leg.iij.l.nũmis.ibi.neq; ex regione vnde fuit, &c. ¶ Probabilius tamen videtur debere considerari locum vbi est beneficium dequo prouidetur:vt.ff.si cer.pet.l.vinum.in fi.& de tri.l.vlt.& ar.ff.de fideic.l.si vt proponis.Et est ratio,quia actus cuius expeditio in tertium locum cõfert iurisdictionem: in illo loco intelligitur celebratus:vt.ff.de bo.auto.iudic.pos.l.iij. & de

2 actio.& ob.l.contraxisse.& de iud.l.hæres absens.§.vl.¶ † Ad secundam quæstionem qua queritur,cuius temporis æstimatio debeat considerari:licet multi dicerent considerari debere tempus datæ.ar.extrà de rescrip.c.eam te.&.c.constitutus.cum si. tamen hoc videtur verius considerari debere tẽpus,quo gratia per vacationẽ & realem prouisionẽ sortitur effectum:vt.ff.de verb. obli. l.quoties.&.l se.de re iudi.l.si calendis.& in præalle.l.c.vnum.ff. si cer.pet.& de tri.l.vlt.& est ratio.quia talis gratia conditionem habet.ar.ff.qui & à qui.manu.li.nõ fiunt.l.iij.& de opti.le.l.cum ita.& de leg.ij.l.vnũ ex familia.circa prin.ibi cæteri cõditione deficiũt,&c.In conditionibus aũt tẽpus extantis conditionis attenditur:vt.ff.de cõdi.& de.l.eã qui post actũ.de lega.præ.cõtratab. pos.pe.l.interuenit.& pro hoc.ff.de leg.iij.l.si deportati.in princ.

3 & de leg.ij.l.non oportet.¶ † Ad tertiam quæstionem qua queritur,vtrum in æstimatione pecuniæ Turonẽ.haberi debeat respectus ad vtilitatem intrinsecam vel extrinsecam, licet multi dicerent ad intrinsecam deberi habere respectum:vt.C.de vet.num mis.pote.l.j li.x.&.ff.si cer pe.l.cũ quid.tamen probabilius videt quòd si turonẽ.sunt in loco beneficij vel circumpositа regione qua etiam in hoc attenderetur:vt ff.de ali.& ci.le.l.pe.& extrà de consue.cùm olim.& ar.ff.de legi.& se.consul.de quibus habentur in vsu & cursu cõis & vsualis eorum valor.extrinsecus attendatur:vt.ff.ad.l fal.l.precia.&.l.in lege falcidia.de eo qui cer.lo.l.

4 ideo in arbitrium.& ad.l.aqui.l.si seruus.¶ † Et ratio huius est quia communis vsus habet cũ quis vult rem aliquam per pecuniam æstimare, qua omnia æstimantur,& ipsa per nihil aliud.ff. de fideiuss.l.si ita fideiussorem.non dirigit considerationem ad intrinsecã valorem pecuniæ:sed ad vsualem.ar.ff.de verb.sig.l.pro pemodum.& hoc appertè dicitur.ff.de contrahen.emp.& vẽ.l.j. circa prin.ibi vsum dominium,quia sui non tã ex substantia prę bet,quã ex quantitate si autem sic est,certum est quòd ad talem æstimationem,scilicet vsualem est æstimatio facienda:quia in audiendis sermonibus vsus omni regulę omniq́ue constitutioni derogat solus,vt.ff.de leg.iij.l liberorum quid ergo.& ibi no.&.ff. dẽ re.iur.l.semper in stipulationibus.& extrà de spon.c.ex literis. in fi.¶ Si verò ibi non sit cursus vel vsus Turoneñ.& adhuc dico gratiam exinaniri per hoc:ar.ff.de condi.& de.l.in testamento.j.& de his qui no.infa.l.libertorum.§.j.de vsuf.leg.l legatum. Et tunc non bene mihi occurrit,qualiter æstimatio fieri possit, nisi ad illam monetam quæ ibi occurrit,& illius habetur posteà comparatio ad Turoneñ.habito respectu ad vtriusque monetæ bonitatem intrinsecam.ar.extrà de cẽsi. olim.& de iureiu. quanto.& eorum quæ ibi no per Inno.& Host in præal.l.j.& de vet.

5 nũmis.pote.C.lib.x.¶ † Ad quartam quæstionem qua queritur cùm in ordinatione talis vicariæ fuit statutum,quòd vicarius daret præceptori.lx.libras.& si contingeret decimam per dominũ papam imponi,prestaret solũmodo quinquaginta,& vicaria reperiatur decimam soluere per centum decem libras:an dictæ decem libræ videantur prestari per pręceptorem:an per vicarium vt si contineatur vel non contineatur sub gratia ad cẽtum libras taxata.Dicendum videtur,quòd per vicarium videtur,præstari. Ad quod intelligendum est quòd in ordinatione vicariæ dictũ est,quòd vicarius omnes fructus & omnes obuentiones percipiat:sed teneatur dare & soluere dicto præceptori &c.ex quibus verbis patẽter colligitur,quòd pręceptor in beneficio vicarię nol lum ius habet,nec in fructibus eius: sed vicarius omnes fructus percipit,& de manu sua pecuniam dat præceptori:vt.ff.de vsufr. leg.l.patrimonij.& l.fundi Trebatiani.&.ff.de vsufruct.l. defuncta fructuaria.§.sempronio.&.l,quis ita.& ibi no.&.ff.de an,leg.

6 l.caius.† Semper ergo beneficium integrum est penes vicarium cum onere:prestando,nunc quinquaginta,nec illa decem dicuntur mutare obligationem passiuè,respectu vicarij obligati: sed mutatur respectu creditoris,quia nũc præceptori,nũc verò rõne

7 ecclesiæ pro eis tenetur.† Mutatur etiam vsus,quia nunc ad priuatum vsum præceptoris conuertentur,nunc verò omnibus decimę persoluendę respondent:vt.ff.de vsufru.leg.l.quidam prædia.vnde non tam dicitur pręceptor illa decem soluere,quàm ea non capere inter quæ multum refert:vt.ff quæ in fraud. patro.l. j.§.vtrum.cum si.sicut econtra dicitur, aliquando quis non quærere,sed nõ perdere:vt.ff.quæ in frau.cre.l.vlt.in prin.& ideo hoc totum imputandum est vicario,quasi apud eum subsistẽs:vt.ff. ad.l.fal.l.idem autem.§.vlt.&.l.non est dubium.&.l.seq.&.l. exasse.& pro hoc optime.C.de cadu.tol.l.vnica.§.si in omnes.Et sic salua sententia meliori, videtur mihi de quęstionibus sentiendum.

De censibus extraor.ff.ad muni.

CONSILIVM CLXIX.

1 *Possessiones habẽs vnde fuit natus licet transferat domicilium, ibi debet soluere tributa, & non vbi habet domicilium sed si non est ibi oriundus,sed tantum habet ibi possessiones,vel emit ibidem,& alibi habet domicilium: tunc debet soluere regulariter vbi habet domicilium: & non vbi habet possessiones,cum numero seq.*

EA ctum est tale. Quidã homines domicilium suum mutauerunt de castro Podij ricardi ad ciuitatem,aquẽs.propter quam mutationẽ

asserũt se non teneri, pro possessionibus & bonis, quæ habẽt in dicto castro, & eius territorio cõtribuere cũ cæteris omnibus in tallijs & subuentionibus, quæ fiunt in dicto castro, quinimo asserũt, se prædictis possessionibus cũ hominibus dictæ ciuitatis in tallijs quæ ponuntur hominibus contribure. quæritur in quo loco dicti mutati contribuere teneantur, pro bonis & possessionibus supradicti, an in loco vbi se transtulerunt. ¶ Item quæritur. quidam homines dictæ ciuitatis aqueñ, tam titulo emptionis, quam successionis, acquisiuerunt certas possessiones in territorio dicti castri, & asserunt se non teneri contribuere cum hominibus dicti castri, prout faciebant illi à quibus habue
1 runt dictas possessiones. quæritur quid iuris. † Circa quæsita, videtur differentia esse inter translatos, de quibus quæritur in prima quæstione, & nouiter acquirentes de quibus quæritur in secunda questione. In primis enim videtur distinguendũ, an in dicto castro haberent domicilium originale, an acquisitum. In primo casu, cũ domicilium originale non possit regulariter etiam quantum ad onera alterius adiectione mutari: vt. ff. ad muni. l. assumptio. in. iij. responso. & l. ordine. §. vltimo. Fallit tamen in adepto senatoriam dignitatem, in quo doctores dicunt esse speciale: vt. ff. ad munici. l. municeps. & de sena. l. pe. & ibi not. Dicendum vidĕtur, ꝙ in primo castro vnde oriundus fuit, & possessiones habet subeat onera personæ, ꝓ rebus imponãda: vt. ff. ad municipa.
2 l. incola. &. C. de municip. & ori. l. vltima. † Nec in hoc frãgiturre gula posita. ff. de mune. & ho. l. rescripto. §. vlt. quæ dicit solũ municipibus & incolis onera indici: ꝙa tunc cũ talis trãslatus adhuc ramaneat incola prioris domicilij, originalis: si ibi subeat, regula salua manet. Et si in meris personalibus potior est causa originis, domicilio acquisito: vt. ff. ad munici. l. libertus. §. prẽscriptio. multofortius in istis in quibus aliquo modo habetur respectus ad rem. Vnde locus originis videtur duplici iure inniti. scilicet domicilij & rei. Non est ergo mirum, si prẽferatur alteri soli domicilio intenti: vt. C. de adop. l. vlt. & in auf. de consangui. & vte. fra. l. vlt. col. vj. Et hoc casu non subibit onera ista in loco domicilij acquisiti, ne in duobus locis agnoscere compellatur. Et hoc modo debet intelligi glo. quæ est. C. de mulie. & in quo loco mu. sex. cong. vel ho. agno. l. vnica. lib. x. quæ rectè in hoc casu loquitur, si ad textum fiat relatio. In secundo verò casu. id est in translato à domicilio acquisito, cùm ibi fiat vera translatio & primum domicilium perdatur: vt. ff. ad municipa. l. domicilium. nisi præuentus esset ante translationem, de quo loquitur. ff. ad municip. l. incolla. subibit onera talia in loco ad quem domicilium transtu
3 lit: quia ibi solum est incola. ¶ † Et idem in tertio. scilicet in nouiter acquirendis. & hic est casus. ff. de mu. & ho. l. rescripto §. vltimo. &. l munerũ. §. præterea. & potest esse ratio: quia cũ personæ iudicantur pro rebus, & vnius vnicum sit patrimonium: vt. ff. de excusa. tũ. l. iurisperitos. §. cùm oriundus. persona tanquã dignorẽ ad se trahit. arg. C. ne fideiusso. vel man. dotium dentur. l. ij. ff. de releg. & sump. fune. cùm in diuersis. C. de app. l. præcipimus. §. pe & extrà de conse. eccle. vel alta. c. quod in dubijs. & pro hoc bene facit. ff. de tut. & cur. da. ab his. l. j. in fi. & de rebus eorum qui
4 sub. tu. vel cur. sunt. l. magis puto. §. aliud. ¶ † Datus namq; simpliciter tutor à iudice originis vel domicilij ad tutum patrimonium vbicunque datur valet, licet se ab existentibus in alia prouincia valeat excusare: vt. ff. de excusa. tu. illud. &. l. propter litem. §. licet. Secus si res exprimatur: quia tunc licet certæ rei non possit dari tutor certe tamen vniuersitati puta patrimonio africano potest: vt. ff. de test. tute. l. certarum. &. l. si tamen. & sic exprimatur patrimonium, non potest dari nisi à iudice cui illud patrimonium quod exprimitur subest: vt. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. pupillo. & de excu. tu. l. iurisperitos. §. j. & ita no. in dicta. l. propter litem. §. licet. &. l. non solum. §. qui testamento. & sic debet intelligi quod legitur & nota. C. vbi penul. tuto. & cura. l. vnica. Et ad declarationem quæstionum & materię facit, quod nota. per Innoc.
5 & Hostien. extrà de foro competen. capitul. postulasti. ¶ † In meris verò patrimonialibus habet locum. ff. de censib. l. forma. §. si verò quis agrum. C. de mul. & in quo loco. l. vnica. in secundo responso. libro decimo. & dicta. l. rescripto. §. vltimo. ff. de munerib. & hono.

De exceptionibus.

CONSILIVM CLXX.

1 *Articulus ille dicitur proprie de iure dantis, qui directè canonizat titulum suum: & quo deficiente etiam sine aliquo contraditore canonicæ beneficium obtinere non posset: & sunt quatuor scilicet personæ habilitas, conferentis potestas, modi congruitas, & rei collatæ deducibilitas: alias dicitur articulus obiectiuus: & si interest ecclesiæ tamen non possunt allegare nisi illi quorum interest, puta clerici ecclesiæ, vel parochiani sed extraneus non etiam si possideat. cum plu. seq.*

1 AD hoc † vt id quod dicitur appellãtẽ à prouisione vitet rigorẽ. c. vt circa necesse est, ꝙ directè sit de iure ecclesiæ, vel dantis personæ, vt in. c. cõstitutionẽ. Illud autẽ dico esse de iure dantis personæ directæ qđ directè canonizat titulũ suum. & quo deficiẽte etiam sine aliquo competitore vel obiectore canonicæ præbendam possidere non posset. & hæc sunt quatuor scilicet quando dat personę suę habilitatem, conferentis potestatẽ modi congruitatem, & rei collatę in huncactum deducibilitatem, vt hæc probantur. ff. de confirma. tu. l. naturali. §. si quæratur. Sunt enim hæc cõcomittantia actũ, quòd sine his esse non potest: ergo sunt de iure ipsius, vt. ff. si vsusfruc. pe. l. j. §. vsusfructus. & de le. j. l. si fundũ. §. qui fundum. & de ser. vr. prędi. l. Maurus Marcellus. Quando autem articulans non intendit directe, & principaliter aliquod istorum quatuor: sed per exclusionem alterius fortificat aliquod istorum quatuor obiectus est: quia alterum excludendum impingit in alterum, licet hoc sibi prosit: hoc autem nõ licet quia sicut licet vnicuique in suo facere quod vult, licet per hoc alius dannificetur. Non licet tamen quòd in alienum immittat etiam stramẽta: vt. ff. de dã. infe. l. proculus. & si ser. vẽ. l. sicuti. §. aristo. & talis sic faciendo, non dicitur proprium ius tenere, sed alienum impetere tur: vt. ff. ad car. l. iij. §. si duo. & sui iuris defensionem cõcessam trahit, ad alterius impugnationem prohibitam. extrà de excep. cùm inter priorem. in fi. Et potest colligi ex solutione duorum legũ quarũ vna dicit ꝙ seruo accusato de crimine & à domino omnis defensio datur quę daretlibero vt. ff. de acc. l. seruos. Alia dicit ꝙ seruus accusatus à domino de adulterio non potest excipere de
2 lenocinio: vt. C. de adulte. quoniã alexandrum. ¶ † Solu. Dicunt docto. omnis defensio datur, quæ ipsum duntaxat tuetur, non alium grauet quod facit exceptio lenocinij: vt. ff. de adul. l. j. §. si publico. &. C. eodem ti. l. ita pudor. Nec moueat quẽquã quòd per indirectum, & ex quodam consequenti facit ad ius dantis. hoc enim attendi non debet: vt. ff. de auto. tu. l. j. de lib. le. l. is qui duos. & de in inte. resti. l. non solum. in fi. & omnis obiectus etiã in per
3 sonam pertinens, non facit ad fortificandũ ius dantis. † Et si quis diligenter attendat, in hoc concordant ea quę scripsit Ioan. mo. de obseruantia palatij apostolici, qui articulum datum per vnũ ex impetrantibus, qui habebat de maiori summa. lx. librarum cõtra illum qui habebat de minori summa, determinauit continere obiectum dum dabat de excessu summę: vt ipse posuit extra de electio. c. primo. lib. vj. nec obstat quòd prouisum est de archipresbyterali: quia hoc ipse affectauit, cùm non indigeret cùm etiam simplex caderet sub gratia sua: quare ex hoc iuuari non debet: vt insti. de excu. tut. §. item tria. ibi dum dicit non affectante &c. &. ff. qui satis. co. l. si fideiussor. §. si necessaria. Prẽterea per hoc non vitiatur collatio sua, dato quòd nõ sit archipresbyteralis ex quo in corpus est consensum. & vtraque scilicet archipresbytera lis & nõ archipsbyteralis cadebat sub gratia: vt. ff. de contrahen. empt. & ven. l. in venditionibus. ergo articulus remanet vŏluntarius. Et fit solummodo ad excludendum. P. & est manifestè obiectus in forma prouisionis factæ. P. si dicatur quòd interuertitur seu mutatur status ecclesiæ, qui est archipresbyteralis, respondetur de hoc non constat: imo dicit. P. quòd est parochialis.

Et dicit.

Et dicit.I.non debere admitti ad probandum contrarium:quia
4 obiectus est.Si dicatur in hoc tangitur ius ecclesiæ:† respondetur & ꝙ tale ius possunt allegare clerici ecclesiæ & alij quorũ interest,propter ius quod habent in ecclesia vt patroni:vt.xvj. q.ij. filij.Extraneis autem non qualis est Ioannes.& si dicatur.I.possidet.Respõdetur quòd talis possessio quæ à toto initio in dubiũ reuocatur:cõmodum possessionis nõ dat: quia nõ estaduersario rum silentio roborata:vt.C.de acquirenda p oſſ.l.nemo ambigit. Et hoc est quod not.Inno.extrà de concess.præbend.c. quia cunctis.in glo.quæ incipit quia plures concurrunt.circa finem.

De testamen.& de succes.abintest.Extraordi.C. de instit.& substi.sub condi.fac.ff.devulga.& pupil.substi.&.C.de li.præteri.& de inoffi cioso testa.& de iure deli.& de codi.

CONSILIVM CLXXI.

1 *Testamentum patris in quo filia impubes præteritur,sed substituitur alteri filio pupillariter non valet: secus in vulgari substitutione,etiam si post mortem patris tacuerit & mortua est pupilla,quæ transfert ius suum in matrem pro parte suanec valet testamentum in secunda institutione vel secundo gradu.Item authen.ex causa.C.de lib.præte.non habet locum in suo præterito sed in emancipato.Itẽ si suus substituitur etiam suo,ista substitutio non habet locum institutionis,vt succedat pariter cũ instituto. Nec hoc casu habent locum leges omnimodo, & quoniam in prioribus.&.l.sancimus.C.de inofficioso testamento.cum pluri.nume.seq.*

15 *Item ius dicendi testamentum nullum transmittitur à pupillo, in matrem suam.*

18 *Item licet clausula codicillaris operetur,quòd venientes abintestato restituant hæreditatem scripto hæredi detracta trebellianica quando propter defectum solennitatis esset testamentum nullum,& non ex defectu testantis:tamen quando filius præteritur:hoc non habet locum quò ad partem suam.*

1 THema tale est.† Titius filiũ hæredem instituit,& filiã præterijt,& dicto pupillo dictã filiam sub quibusdã cõditionibus pupillariter substituit:post mortem patris filia moritur infra pupillarẽ ętatẽ relicta matre.Deinde pupillus institutus moritur.Modò quęritur nunquid teneat.Et nõ videtur dubiũ quin testamentum fuerit nullùm quantum ad institutionem & substitutionem,per auf.excausa præteritionis.& sic filia pro parte hæres facta & mater ad eius bona amissa est pro portiõe ad eam de iure contingente.Sed ob.hæc opi.quòd imo testamentum valuerit & valeat:quia filia non potuit dici præterita,quæ fuit pupillariter substituta fratri:vt saltem ab illo gradu valere incipiat testamentum à quo non est præterita:vt.ff.de vul.& pupil.sub.l.ex facto.§.lucius.&.ff.de hære.instit.l.si filius.& maximè quia omne grauamen conditionum & aliorũ grauaminũ tollitur per.l.quoniam in prioribus.&.l.scimus.§.cũ autem.C.de inoffic.testa.Prętera ista quandiu vixit nihil dixit& sic testamentũ confirmatũ.
2 ff.de iniu.rup.& irrito testamen.l.filio.¶ †Sed ad primũ respõdetur,quòd non ob.quia substitutio pupillaris non potest subsistere principali testamento nõ subsistente:& in eius institutione sublata vel nulla:vt.ff.de vulg.& pup.sub.l.j.§.si.&.l.ij.§.adeò. & de inoffic.testa.l.Papinianus.§.sed nec impuberes. Secus autem in substitutione vulgari,quæ in defectum præcedentis institutionis locum habebit.Et potest incipere testamentum valere, vt in præal.§.Lucius.&.d.l.si filius.&.ff.de li.& posth.l.iij.§.fi.Item in casu proposito non potest adaptari pupillaris substitutio:cum ille cui facta fuit superuixerit,& eo viuo esset primitiua substitutio:vt.ff.de vul.& pup.sub.l.ij.§.interdũ.& de calla.bo.l.j.§.si impuberũ.Nec substitutio potuit in cohęredes adiecta admitti ex vi substitutionis:vt.ff.de vul.& pu.sub.l.verbis ciuilibus. de hære.insti.l.Lucius.§.item quæro plus est:quia esto quòd pupillaris substitutio facere posset quòd ab ipsa posset incipere testamentum,quod est inconueniens vt iam dixi.Tamen hic ab illo gradu reperiretur filius prętęritus,cui fiebat substitutio:quare considerare quòd ab illo gradu incipiat testamentum,est valde absonum,cùm viuo pupillo sibi hæres daretur,& multa alia inconuenientia sequerentur,ex quo etiam repellitur præal.§.cũ autem. qui loquit in fideicommissaria substitutione,in quo nõ mirũ,si possit repręsentari conditio vel dies:quia ab hærede viuente potest sine aliqua inconuenientia fideicõmissum præstari:vt. C. de fideic.l.post mortem.Hæc aũt in pupillari substitutione,esset in
3 conueniens considerare,vt dictum est.quare &c.¶ † Addũ.scilicet ad.l.filio.ff.de iniu.ru.& irri.test.quæ inducitur vt sola taciturnitas facit testamentũ vallere,si ille qui est præteritus in vita sua nihil dixerit,potest multipliciter responderi.vno modò quòd non sufficit tacere,sed ab hæreditate abstinere expressè, vt
4 ibi dicitur.hic autem non abstinuit.¶ †Non obst.glo. ibi posita quæ dicit,quòd si semper tacuit validatur testamentum:quia illam intelligo si tacuit semper.id est tanto tempore quod sufficeret ad excludendum filium præteritum ab intentione sua non autem aliter:vt.C.de edic.diui.adri.tol.l.fi.§.vlti.de iure deli.l.licet. Si ergo interim decesserit,non ideo perdit ius sibi quæsitum ad hęreditatem &in hęreditate paterna.C.de fideic.l.si in personam cũ
5 si.¶† Item in casu proposito non potest dici,quòd silentiũ nocuerit isti prętęritę,cùm pupilla & tenera decesserit cõtra quam nulla regulariter est pręscriptio:vt.C.de præscrip.xxx.vel.xl.an.
6 l.sicut.§.j.†Nec expressè posset renunciare:quare nec tacita renũciatio induci debet contra ipsam.ff.loca.& conduc.l.qui ad certum.Quare his omnibus pensatis,ius illius ad matrẽ transtulit, pro portione eam contingente:vt.C.de leg.hæ.l.apud hostes. & ff.de iure fis.l.Lucius.Et sic credo ego,&c.Sed quia per alia verba modo narratur factum,videlicet.P.habens vxorẽ suam Beatricem pręgnantem &.R.filium suum ex dicta vxore trium annorũ in personam deformen nõ tñ monstruosum suũ nuncupatiuum condidit testamentum,cuius verba statim inferius describentur quo cõdito & ipso testatore defuncto & postea ex dicta vxore posthumo sibi nato,dictus.R.primo & posthumus prędictus secundo expirarunt infantes. modo Beatrix mater ipsorum prędictum testamentum asserens nullum,ex eo,quia vt dicit,prędictus.R.prætęritus fuit in illo hæreditatem illorum filiorum suorum,& dicti quondam.P.patris ad se asserit pertinere.B.Stephani qui in dicto testamento eidem posthumo.R.extitit substitutus,contrarium asserentem & dictam hæreditatẽ sibi ex vi substi
7 tutionis huius vendicantem.quęritur quid iuris.¶ † Verba autẽ dicti testamenti quo ad institutiones & substitutiones sunt hæc. In omnibus bonis meis alijs,hæredem meum vniuersalem instituo ventrẽ dictæ Beatricis vxoris meæ posthumum seu posthumos si mihi nascantur ex dicto ventre,& ad lucem peruenerint. Et si dicti posthumus seu posthumi mihi nascituri,decesserit seu decesserint infra pupillarem ętatem vel postea quandocunque sine libero seu liberis ex suo corpore seu ex suis corporibus procreato seu procratis,substituo ei vel eis.R.filium meum primogenitum.Si verò dictus posthumus seu posthumi & dict⁹.R. decesserit vel decesserint infra pupillarem ætatem,vel postea quandocunque absque libero seu liberis in eo casu seu Illis casibus,substituo illi qui fuerit vltimo hæres meus vniuersalis. B. Stephanũ consanguineum meum,&c.Et considerata dispositionẽ testato
8 ris & accidentia facti.¶ †Primò quæritur an filius iam natus fratri suo pupillariter substitutus à primo gradu prætęritus, possit dicere primũ gradũ nullũ,& sic nulli dubium est quòd sic:vt.ff. de lib.& posth.l.si peperit.§.vltimo.de hæred.instit.l.si filius.Et sunt vera in iam nato & suo,posthumus verò& emancipatus sic, in primo gradu prætęritus rumpunt primũ gradũ, posthumus natiuitate,emancipatus per cõtratabulas,ac per hoc omnes depẽdentes ab illo:vt.ff.de iniusto rupto,& irri.testamento.l. nam & si sub conditione, &.ff. de contratabulas. l. non putauit. §.à primo. & de ven.in possessio.mit.l.prima.§.si venter. Et sic isti ex postfacto rumpunt:ergo sui à principio nullũ dicunt: vt ff. de liberis & posthumis. l. posthumi per virilem .§. ex his.
9 ¶ † Secundò quæritur,an hoc casu testñ possit incipere à se-

Consilium CLXI.

cundo gradu,vt dicũt leges superius alleg.ff.de lib.& posthu.l. & si peperit.§.vlt.& l.si filius.de hære.instit. Et dicendum videtur quòd non:quia substitutio pupillaris vt valeat,exigit hæreditatẽ ex paterno aditi.ff.de vulga.& pup.sub.l.ij.§.adeò.de acqui. hæ-
10 re.l.quesitũ. † Nõ ob.qđ dici cõsueuit ꝙ sola superexistentia sui quantũ ad robur eorũ quæ adiectionẽ requirũt, idem operatur ꝙ aditio extranei:vt.ff.de fideicõ.l.cũ quasi.§.sed & si quis.ad tre. Lita tamen.§.si pater.& ibi no.de acq.hæ.l.Iuli & ibi similiter no. ꝙ illud locũ habet cum suus est vtiliter institutus,vt in eis patet. Hic. autẽ inutiliter,quia nullus est gradus propter præteritionẽ factam:vt.ff.de libe.& posthu.l.si filius.l.inter cætera.& gallus.§. in omnibus.Non ob.leges in contrarium adductæ scilicet.l.& si peperit.&.l.si filius.quæ loquuntur,& intelligi debent, de vulgari expressa,quæ quia confertur in tẽpus non existentis hæredis in primo gradu instituti,non solùm non exigit non adiri,imò per aditionem expirat:vt.C.de impu.& alijs sub.l.post aditã. Et hoc expresse no.gl.ff.ad treb.apud iulia.§.item iulia.ait si duo,in glo.
11 quæ incipit.nam non est aliqua. ¶ † Tertiò queritur,an pupillaris substitutio facta possit subsistere non obstãte nullitate primi gradus. Et dicunt quòd non,duplici ratione:vna quia secundum multorum magnorum opinionẽ quæ vera videtur,dispositio autenticæ ex causa preteritionis non habet locũ in suo à patre præterito,sed loquitur in his qui sunt de numero prætereundorum.id est qui præteriri poterant absque nullitate testamenti: vt filius emancipatus à patre,& præteritus à matre. vel linea materna &c.ratio quia aut.illa.vt cũ de ap.cog.§.aliud quoq; capitulum.col.viij.facta fuit in fauorẽ filiorũ, nec possent exhæredari vel præteriri sine causa,videlicet legitima,vel in facto falsa:vt apparet in eodẽ corpore aut.§.siue igitur omnes.Si ergo filius præteritus à patre qui nullũ ex aut.cõmodũ percipit teneret ad legata nõ cedere aut.in cõmodũ ad quæ olim nõ tenebat:vt.ff.de le. prest.contratab.bo.pos.pe.l.j. Et idem in preterito à matre, qui hodie dicit nullum,sed olim laborabat intentando querelam:vt instit.de exhære.lib.§.mater. Alia ratio est,quia cũ pupillaris substitutio sit quædam conditionalis institutio:vt.ff.ad le.fal.l.in ratione.§.cum filio.circa ipsam nihil dispensat aut.ex causa.sed remanent iura antiqua.ff.de inoffic.test.l.Papinianus.§.sed nec impuberis.de vul.& pup.sub.l.j.§.vlt.& alię superius alleg.quæ requirunt talem primum gradum,quòd ex eo efficaciter adiri potuerit nedum quia frustra de hoc in casu nostro contendimus,cum substitutus ante institutum decesserit & sic substitutionis speciẽ ad nullum transmittere potuit,siue de pupillari loquamur:vt. ff. de suis & leg.hæ.l.si ex pluribus.& de vulg.& pu.sub.qui liberis. §.vlt.& l.sed plures.in prin.siue de vulgari:vt.ff.de acqui.hære.l.
12 toties.secundum intellectum Ioan. ¶ † Quartò quæritur,an pupillariter substitutus conditione habita pro non apposita veniat institutus,& cum purè instituto concurrat per.l.quoniã in prioribus.C.de inoffi.test.&.l.scimus.§.cùm autem quis. Ad hoc quidam planè respondent quòd nõ:quia ille cui facta erat substitutio superuixit,certè ad propositũ nihil:quia nõ queritur an veniat iure substitutionis.Certum est ꝙ eo iure non venit:quia tali iure veniens nunquã cum instituto cõcurrit:vt.ff.de hære.insti l. cum testamẽto.in prin.&.l.lucius.de vul.& pu.sub.l.verbis ciuilibus.in.ij rñ.&.l.ex facto.§.item quæro.de bo.pos.secundum ta-
13 bu.l.ij.§.defertur.&.C.de edic.di.adri. tol.l.j. ¶ † Sed quæritur, an veniat tanquàm institutus conditione pro non apposita habita.Sed adhuc dicunt non posse:quia filius institutus reperitur à secundo gradu præteritus.Sed hęc nihil videtur:quia filius in primo gradu & in secundo præteriri potest,absque iudicio nullitatis gradus primi vel secundi:vt.ff.de iniu.rup.& irri.test.l. posthumus.§.quod vulgo.Ego verò cùm sic dicentibus cõsentio per superius alle.Et non ob.leges in contrarium adductæ ꝙ sic ostenditur.l.quoniam in prioribus.cõmemorat legem omnimodo in eodẽ.tit.&.l.scimus cõmemorat vtranque. Ergo oportet quòd ambæ intelligantur in eo casu in quo loquitur.l. omnimodo ad cuius interpretationem sunt:vt in aut.de na filijs ante dota instr. natis.col.iij.Sed.l.omnimodo circa præteritos nihil immutat:vt ibi dicitur in tex.ergo &c.Et hoc vt clarius intelligatur sciendũ est quòd.l.omnimodo inuenit petitionem supplemẽti.& circa illud versatur intentio illarum trium legum.supplementum autẽ dicit duo.vnum prꝫexistens:aliud ei accidens,sine prioris tamen interitu.arg.ff.de diuer.& tempo.præscript.l.vlti.de acqui.pos.l. Pomponius.§.cùm quis.Hoc autem supplementum fit dupliciter,vere.scilicet, per accessionem quantitatis ad quantitatem,vel speciei ad quantitatẽ,vel speciem,vel loquitur.l.omnimodo.Et interpretatiuè per amotionem conditionis adiectæ institutioni factę ex legitima,vel modi,vel dilationis,vel alterius cuiuscunq; grauaminis.Capiendi tamen modus non mutatur:sed representatur argu.ff.de hę.insti.l.hæreditas.vnde si quis aduertat in.l. scimus.§.cùm autem legitima,quæ ibi repræsentatur non expectata die vniuersali fideicommisso adiecta:non capitur iure directo sed iure fideicommissi,& per rationem de manu hæredis faciendam:vt ibi dicitur in text.quartæ quidem partis restitutio,&c.Et sic non mutatur capiendi modus:nec interimitur primus.Sed in proposito per amotionem conditionis adiectæ pupillari,substitutioni,non succedendi modus repręsentatur:sed gradus ipse perimitur:vt.ff.de vulg.& pu.sub.l.vlti.§.ij.ibi sed si extiterit cõ-
14 ditio &c. ¶ † Et hoc est cõtra naturam,tam veri,quàm interpretatiui supplemẽti quod circa primum nihil immutat,sed accelerat,vel auget in quantitate,vel exoneratione,vel acceleratione,vt apparet in supplemento quod facit ius prætorium ad ciuile,supplendo actionem furti manifesti:quia nihil corrigit vel immutat circa actionem furti non manifesti,quæ erat ciuilis:vt insti de noxali.§.sunt autem.de perpe.& tempora.actioni.§.j.ff.de noxa l.elect.§.j.&.l.si plurium.secundo respon.in prin.& ideo supplere,ponitur inter officia iuris prætorij,tanquã species diuersa, ad id quod est corrigere:vt.ff.de iusti.& iur.l.ius autem ciuile.§.ius autem prętorium.& in prima constitutione.C.de quibus specialiter,ibi adijcientes quidem &c.Hic est ꝙ adiecta quæ naturã cuiusdam suppletionis habent,non immutant ea quibus adijciũtur sed eorum naturam sequuntur:vt.ff.de pac.do.l. inter socerum. & de pub.l.si ego.§.ꝙ tamen.Sed in casu nostro destructo gradu fieret immutatio:ergo sub appellatione supplementi non cadit,
15 ac per hoc est à dictarum legum beneficio alienus. ¶ † Quintò quęritur,an ius dicendi nullum cõpetens suo præterito transmittatur ad matrem pręteriti eo decedente,in infantili ętate antequã ipse vel alius pro eo diceret testamentum nullum.& circa hoc dico considerandum esse quòd testamẽtum est actus iuris ciuilis, licet ius prætorium aliquid addiderit. Ius autem ciuile vocauit & cognouit suos:vt insti.de hęre.quę ab inte.in prin.§.finautem. & ob hoc etiam dispositum,ꝙ si sui quos magno fauore & quasi quadã dominij continuatione prosequitur:vt.ff.de libe.& posthu.l.in suis.prætereantur in testamento, testamentũ ipsum ipso iure sit nullũ:vt insti.de exhęre.lib.in prin.&.ff.de lib.& posthu. l.si filius.&.l.inter cætera,& reducit ad causam intestati:vt.ff. de le.prestan.contrata.bo.pos.pe.l.is qui in potestate.circa princ.& l.si duo.constat autem hæreditatem paternam tali infanti ab intestato delatam & in infantili ętate decedente ad matrem trãsmitti vt.C.de suis & legi.hę.l.apud hostes.ff.de iur.fis.l.lucius. & de reb.du.l.qui duos.§.cùm in bello.& hoc videtur apertè dicere.l. filio.ff.de iniu.ru.& irri.test.in ij.respon.vbi dicit quòd ita demum tale testamentum valet si præteritus bonis paternis abstinuit ergo oportet apparere de abstinentia à iure prætotio concessa sibi,de qua cùm non appareat hæres fiet etiam ignorans:vt ff.de cast.pecu.l.hęreditate.§.si filius &.ff.si quis omis.causa testa.l.j.§.qui in potestate.sed non indesinenter:quia per abstinentiam quantum ad effectum commodi vel incommodi ei applicandi desinit hęres esse:vt.ff.de vulga, & pupil.sub.l. si filius qui patri.Non autem abstinet qui ante decedit, quàm abstinere posit:vt probant leges superius allegatæ.&.C.de iure delibe.l.si infanti.& ibi tãgitur per Odof.in quæstione quam dicitur fuisse inter dominos Azo.& Host,ar.autem quod ad hoc probandũ adducitur,sumitur ex.l.si filius.ff.de lib.& posthu.quod est tale. si testamentum propter præteritionem nullũ non cõualescit moriẽte filio viuo patre:ergo multòfortius si patre mortuo moriatur:vt de iniu.rup.& irri.test.l.posthumus.nam videtur concludere de necessitate per.ij.rñsum illius.l.posthu.ibidẽ & circa in-
16 iustũ &c. † Posset & aliter respõderi,ideo testamẽtũ prꝫeteritiõe

nullum

nullum,non cõualeſcit,præmoriente præterito viuo patre: quia de eius iuribus viuo patre queri nõ potuit eſſet enim immatura querela:vt ar.ff.de hære.vel act.ven.l.j.de acqui.hær.l.neminem. de vulg.& pu.ſubſti.l.ij.& de colla.bo.l.j.§.impuberi.& ita facilior eſt tranſmiſsio,& difficilior conualeſcentia,vbi eius impugnationi ius commune impedimentum præſtitit.ar.ff.ad ſille.l. ſi quis in gradu.§.vl.&.ff.ad carb.l.ſcriptus.& de bo.poſ.cõtrata. l.illud.§.vl.&.l.ſeq.In noſtro autem caſu ius impediuit nullũ dici.& eodẽ modo poſſet reſponderi ad.l.C.de inoffi.teſt.l.ſi quis filium.&.l.ſcimus.§.vlt.in quibus trãſmittitur querela inofficioſi teſtamenti,etiã non præparata:quia in illis ius impedimentum præſtiterat quominus viuens exhæredatus eam propoſuiſſet, vt in earum qualibet dicitur:vt.ff.de inoffi.teſta.l.papinianus.§.ſi cõ ditioni.ad.l.ij.C.de poſth.hæredi.inſti.eſt facilior reſponſio,ſecũ dum eos qui tenent contrarium eius quòd dictum eſt.ſ.quia ibi ſola natiuitas rũpit vt ibi dicitur.& in.l.j.eod.tit.& in multis ſimilibus. hic autem ſecundum eos,ſola ſuperexiſtentia ſui præteriti,non reddit nullũ,niſi petat detegi.Dicerent iſti præſumi abſtinentiã,niſi probetur actus immixtionẽ inducens, qui eſſet ille q̃ in extraneo aditionẽ induceret:vt.ff.de acqui.hæred. l.p̃ herede. &.l.gerit.& in hoc diceret eſſe caſum.C.ſi vt ab hæ.ſe abſti.l.j.ſed in hoc non conſentio.& dico quòd actus immixtionem inducẽs facit ſuum hæredem indefinentem,ceſſante ſpeciali priuilegio,vt minoris ætatis,ſed ante hæres eſt:ſed repudiabitur ſi vtatur prætoris beneficio abſtinendo:vt dicitur in ſimili.ff.de condic.inſtit.l. verba.& ibi no.ad.l.autem primã.C.vt ſe ab hærede.abſti.reſpõdetur,quòd ibi non dicitur quòd videatur abſtinere tacendo:ſed dicitur quòd abſtinentia quam filius vult facere,non impediret per omiſſam proteſtationem de abſtinendo:quaſi dicat ſemper poteſt abſtinere quouſque ſe immiſcuerit.Non autem dicit q̃ vi
17 deatur abſtinere hoc ipſo quòd non ſe immiſcuerit. ¶ † Sextò queritur,an iam natus filius attentis omnibus verbis teſtamenti dicatur præteritus:quia neque hæres inſtitutus neq; nominatim exhæredatus eſt:vt inſti.de hære.quæ ab inte.§.eadẽ hæc.& adeo verum eſt,q̃ fideicommiſſarius vel is qui in multis tenet vicem hæredis:vt.ff.quod cũ eo qui in alie.pote.eſt.l.ſi filius.& de bo.li be.l.ſi neceſſe.§.vlt.pro præterito habetur etiam iure antiquo, & ideo tanquàm pręteritus petit cõtratab.vt.ff.ad treb.l.ita tamen. §.qui rogatus.& de bo.poſ.contratab.l.ſi emancipatus filius nepote.& ibi no.Si aut reperiatur in alio gradu inſtitutus,non propter hoc minus teſtamentum eſt nullum:quia non poteſt in caſu de quo quæritur à ſecundo gradu incipere:vt eſt oſtenſum.ſ.
18 ¶ † Septimò & vltimo reſtat videre,de virtute illorum verborum in teſtamento prolatorum,ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum,&c.& in hoc omnes concordant, quòd virtus illorum verborum vt videantur rogati,venientes ab inteſtato reſtituere vna trebellianica ſalua ſcriptis hæredibus in tali voluntate:vt.ff.de vul.& pu.ſuſti.l.cohæredi.§.cùm filiæ.C.de fidecom.l.ex teſtamento.&.l.eam quam.& ibi no.ff.eo.tit.l.ex ea ſcriptura.& ibi ſimiliter no.C.de manu.te.l.ſi mater.&.ff.de leg. ij.lucius.§.ſimilia.Sed an ſemper hęc operentur, quidam dicunt aut teſtamentum deficit ex defectu ſui puta ſolennitatis,& habet locum clauſula ſuppradicta aut propter defectum teſtantis, & tunc locum non habet:vt.ff.de inof.teſt.l.Titia,de leg ij.l. codicillus.§.ſi.& de leg.iij.l.patronus.§.vlti.& iſta fuit opi.glo.in auf.
19 ex cauſa.¶ † Alij dicunt vt Odof.qui ibidem hoc not.etiã in caſu pręteritionis dicta verba ſuam vim habere:vt certè hoc videt cõis teneri,& verius,ſed iſta opinione poſita pro vera: eſt attendendũ,q̃ ſucceſsione ad cauſam inteſtati deducta propter prætericionẽ iã nati vt oſtenſum eſt.ſ.præteritus fuit pro dimidia hæres,à quo tanquam à præterito nullum fideicommiſſum relinqui potuit:vt.C.de fideicom.l.quidã filium.&.ff.de lega.iij.l.ex filio pręterito.& ibi no.verba ergo pręmiſſa,quãtũ ad illã dimidiam nihil faciũt:ſed primo decedẽti filio ſuccedet,vel mater ſola ſecundũ.l.C.de iure deli.l.ſi infanti,vel etiam ſi ſuccederet vna cũ fratre ęqualiter:vt in auf.defuncto.adhuc eſſet idem in effectu quia mortuo ſecũdo filio mater ab inteſtato veniẽs deduceret bona quę obuenerũt à fratre pręmortuo:quia illa nõ venerũt ad vltimũ moriẽtẽ à fideicõmittẽte,ſed ex ſucceſsiõe patris.Et illa ſola reſtitutione deducuntur,quæ à fideicommittente veniũt:vt.d. l.cohæredi.§.cũ filiæ.ff.de vul.& pu.ſub.&.ff. ad treb.l. debitor. & deduceret legitimam & trebellianicam ſecundum communẽ opi.quæ tenet duas quartas deducendas,ſed hodie tertiã & quartam:vt no.C.ad le.falci.l.quãquã. &.ff.de inoff.teſt.l.papinianus. §.ſi quis impuberes,& ita eſſet ſi verba ſupraſcripta id quod contendunt aduerſarij importarent,non haberet.B.ſtephani niſi tres vncias ex hæreditate totali.Hæc quàm breuius potui conſcripſi, vt magis intelligentes magis addiſceret veritatem.

De præſcri.& offi. extraordina.de verbo. ſigni.& de teſti.& priui.

CONSILIVM CLXXII.

1 *Præſcribere quis poteſt obedientiam,quòd ſit ſubiectus vni & non alteri, ſed quòd nulli ſit ſubiectus non poteſt præſcribere,*

Item hic ponuntur aliqua requiſita ad præſcriptionem obedientiæ,& quòd ſola negligentia epiſcopi non perditur ſubiectio.

Item in præſcriptione ſubiectionis non requiritur ille in quẽ fuit ſubiectio. præſcripta ſit capax,ſed is qui præſcripſit.

Item quòd valeat præſcriptio quòd capitulum cognoſcat de iniurijs ſibi illatis.

Item quomodo intelligatur quòd priuilegium contra præſcriptionem valet necne.cum plu.nu.ſeq.

8 *Epiſcopus non poteſt eximere aliquem à ſua iuriſdictione.*

14 *Exemptio eſt duplex.*

18 *In definita hominis materia non neceſſeria,non æquipollet vniuerſali.*

Via omnes ferè obiectus qui nunc fuerunt contra articulos decani & capituli carnoteñ.facti fuerunt in prima inſtantia & clarè,ſoluti,poteſt ad pñs breuiori ſtilo tranſiri: quia videri poterunt allegationes corã primo auditore facte.Et quia modo principaliter agitur de duobus generibus articulorum.ſcilicet de primo quod tendit ad probandum exemptionem capituli.& de ſecundo quod tendit ad probandũ iuriſdictionem capitùli,in iniuriatores ſuos vndecunque ſint.

¶ Circa iſta duo genera duntaxat præſens verſabitur diſceptatio quantum fieri poterit vitato vitio repetitionis inutilis.Et circa primum genus articulorum ſic primo opponit̃, q̃ articulus ille nõ ꝓcedit:quia eſt de materia vitioſa,quia non ſufficienter datur quod expedit.Hoc autem ſic probant aduerſarij : quia conſuetudo, ad hoc q̃ effectũ cõſuetudinis habeat,oportet, q̃ ſit rõnabilis.hoc aũt nõ eſt huiuſmodi per quã quis eximit̃ ne ſubſit capiti.¶ Secũdò dicũt,q̃ oportet q̃ ſit præſcripta:ſed hoc nõ eſt pręſcriptibilis:quia ſine poſſeſsione pręſcriptio nõ ꝓcedit nemo aũt põt in ſe præſcribere obedientiam.¶ Tertiò dicitur,q̃ neceſſe eſt q̃ ſit inducta ſciente eo qui ſuper hoc legẽ cõcedere poſſet.
1 Sed de ſcientia ſummi pontificis nihil dat ergo &c.† Sed ad hęc per ordinẽ reſpondet̃,illo ante oĩa pręmiſſo pro fundamẽto quęſtionis,q̃ res de qua quęrit̃ pſcriptibilis eſt,& cõſuetudine, introducibilis,qđ ꝓbat̃priuilegiũ & cõſuetudo tanti tẽporis cuius contrarij memoria nõ exiſtit:partibus paſsibus ambulant.Et ideo q̃ põt per vnũ:puta per priuilegiũ cõcedi hoc põt,& tali cõſuetudine introduci:vt.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.vlt.&.l.in eum.§.itẽ varijs. de aqua quoti.& æſti.l.hoc iure.§.ductu aquæ.C. de aquę duc.vſum aquę,& defun.rei priua.l.vl.li.x.extrà de iudi.c.nouit. ibi ni ſi fortè iuri cõi per ſpeciale priuilegiũ vel contrariã cõſuetudinẽ &c.& ibi no.per Inno.& de ſo.compe.c.cũ contigat.ibi ex indulgentia vel conſuetudine ſpeciali &c.Et eſt exp̃ſſum extrà de ver, ſig.c.ſuper quibuſdã.& ibi no.per Ho.ſed cõſtat poſſe exẽptionẽ priuilegio cõcedi ergo &c.Textus verò ꝓbat̃ extrà de priui.c.cũ olim propter quęſtiones ibi.Et q̃ ea in poſſeſsione,tandiu fuerat libertatis,quòd alijs etiã ceſſantibus pręſcripſiſſet,&c.& extrà.e. tit. cum perſonæ.lib.vj.authoritate autem probatur,per not.per In.extrà de præſcrip.c.cũ.non liceat & per Ho.in e.ti.c.ex officij.
2 & extrà de cenſib.c.cùm venerabilis.¶ † His ergo pręmiſsis ad oppoſita per ordinẽ reſpondet̃.Primò ad proximũ,cũ dicit̃ q̃ oportet q̃ cõſuetudo ſit rõnabilis &c.cõcedo cũ ſubdit hoc nõ eſt

huiusmodi,neg.Non enim est irrationabile quod est priuilegio
concessibile:vt.C.de priui.sco.l.ij.sed hoc est concessibile: ergo
3 non est irrationabile.¶ † Ad secūdum cùm dicitur quòd opor-
tet quòd consuetudo sit præscripta concedo.sed cùm dicitur ꝙ
hoc non potest prescribi:quia nec potest possideri nego:quia li-
bertatem bene quis possidet in seipso:vt.C.de præsci.qui pro lib.
vel contra.in rubro & in nigro.ff.de acquirē.pos.l.possideri.§.si
seruus.ff.de lib.cau.l.liberis.§.vltimo.&.l.igitur.§.j.obedientia au
tem quæ dicit actum impetrantis respectu eius qui imperat,non
potest quis possidere in seipso,& hanc non prescribit sibi,sed al-
teri,puta romanæ ecclesiæ.argu.expressum.ff.de stipula.ser.l.ser-
4 uus communis se sibi.¶ † Ad tertium quod dicitur quòd neces-
saria est scientia eius qui posit super hoc legem condere &c.re-
spondetur,non est verum in inductione omnis cōsuetudinis: vt
extrà de consue.licet romanus lib.vj.& no.iiij.distin.in istis . Et
quod dicitur quòd requiritur scientia eius qui potest legem con
dere,locum habet in ea consuetudine quæ expresse contradicit le
gi.arg.C.de offi.præfect.præto.afri.l.formam.ff.de colle. illic .l.
vlt.hæc autem non contradicit legi per quam inducitur quòd a-
liqua ecclesia sit romanę ecclesię immediatè subiecta.imò est val
de rationabile:vt illuc vnde exeunt flumina reuertantur. roma-
næ enim ecclesiæ omnis ecclesia immediatè subest:quia vel is o-
mnium cura commissa fuit petro.vt.ij.quæstione.vij.puto.& no
ta.xxj.distin.in nouo.& hoc expresse dicit Io.mo.extrà de elec.
c.si eo tempore.& per eam nihil de nouo quæritur licet alius ex-
5 cludatur:vt no.xvj.quæstione.iiij.volumus.† Quod ergo dici-
tur in.c.cùm ex officij.& in.c.cùm non liceat, quòd contra pro-
curationem visitationem & obedientiam nō præscribit,&c.ve-
rum est per subditum remanentem subditum:sed si dicit se sibi
respectu huiusmodi libertatis præscripsisse,& alteri subiectionē
in se,hæc præscriptio nequaquam est prohibita, sed concessa: vt
probatum est.s.ficut dicimus,quòd summus pontifex nō potest
cum monacho dispensare quòd habeat proprium,sed potest de
monacho non monachum facere:& statu mutato incipit habere
propriū: vt extrà de statu mo.c.icū ad monasteriū.in fi.Et præto
riæ stipulationi nihil pōt adijci, verū est ea manente ꝑtoria.quia
per adiectionē fit cōuētiōalis.ff.de ver.ob.l.in cōuētionalib⁹.Et
proprietatis dominus,non pōt rei fructuariæ etiā fructuario cō
sentiente seruitutem imponere.verum est vsufru. illæso manen-
te,sed per hoc perit:vt.ff.de vsufru.l.sed si quid.§.vlt.& ibi no.&
donatio causa mortis per adiectionem quòd nō reuocetur, trās
it in donationem inter viuos: vt.ff.de dona.causa mor.l. vbi ita
donatur.& seruus manens seruus non potest tutor dari : sed per
hoc quòd datur in testamento fit liber:vt insti.qui da.tu. pos.§.j.
sic dico in proposito,quòd subiectus manens subditus non po-
test præscribere contra obedientiam visitationem vel procura-
tionem:quia ex hoc resultaret quædam implicatio cōdictionis.
scilicet quòd esset subditus,& non subditus,contra.l.ff.de excep.
rei iudi.l.iudicatum. & de vsuc.eū qui ædes.Sed desinēs esse sub-
ditus per præscriptionem legitimam,bene per consequens con-
tra prædicta præscribit.Et sic omnia reducuntur & non obstant
obiectus. Et vbi etiam superioris scientia requireretur,non requi
ritur indiuidua scientia circa vnāquāque ecclesiæ cōsuetudinem
sed sufficit generalis permissio & scientia:qua ecclesia romana ta
les præscriptiones & consuetudines induci posse permisit:vt. ff.
de pecu.l.quàm tuberonis.§.scire autem.&.l.non solum.in princ.
6 ¶ † Ad quartum quod opponebatur quòd articulus consuetu
dinis est iuris.Respondetur quod consuetudo potest mihi dice-
re tria.scilicet actum frequentatum,habitum generatum, & ius
ex vtroque collectum.de primo loquitur.C.de epi.audi.l.iij . &
de iu.fis.l facultas.in fi.de secundo loquitur insti.de re iu.diui.§.
patronum.& talis consuetudo sic habituata fit quasi quædam na
tura.& de hoc loquitur.ff.ad mace.l.in princip.&.ff.de liber . &
posthu.l.si quis pohumos.de tertio loquitur insti.de iure na. gē.
& ciui.§.constat.Et hæc sunt quæ no.per Hug.j.dist.mos est . Cū
ergo sermones exaudiendi sint secundum propositam mate-
riam,& vt actus non reddatur inutilis:vt.ff.lo.& condu.l.si vno.
& famil.erci.l.& puta.§.j.de do.ante.nup.l. si cum autem.articu-
lus autem ad effectum referatur. ergo vbi in articulo de consue-
tudine fit mentio non ad consuetudinem quæ est ius,sed ad con
suetudinem quæ est factum:fiet relatio arg.ff.de ver.ob.l. stipula
tio ista.§.hæc quoque stipulatio.& de pecu.l.nec seruus.& de cō
di.& de.l.quibus duobus.§.dominus.Et hoc modo accipitur. ff.
de legatis & senatnscon.l.de quibus.ibi dum dicit, quod mori-
bus & consuetudine pro facti obseruantia ius introducente, non
pro iure non scripto moribus introducto:& sic fit in eo.ti.l.cùm
7 de consuetudine.¶ † Ad quintum cùm dicitur,quòd dantur a-
ctus sufficientes consuetudine inducentes.Respondetur vt in pri
8 mis allegationibus est responsum.¶ † Ad sextum quod oppo-
nitur,quòd episcopus non posit in totum eximere à iurisdictio
ne sua ergo non potest hæc consuetudine introduci . Responde-
tur quòd fortè primum non est verum,quòd non posit episco
pus in totum eximere:sed verum est eximendo simpliciter nō vi
detur in totum eximere:& sic intelliguntur iura quæ ad hoc ad-
ducuntur:vt no.xxv.quæstione.j.in summa.Et dato quòd sit ve
rum,quòd non posit episcopus in totum eximere, nō sequitur
non posit præscriptione induci:quia multa potest præscriptio,
quæ non potest pactum:vt.ff.de ser.vrb.præ.in.l.sed si inter me.
& ibi no.C.communia prædio.l.proprium.& ibi similiter no.&
ratio est:quia pacto tanquàm iuris priuati existente,ius publicū
tolli potest.argumentum insti.de de legi.agna.tu.§.vlti.ff. de ca-
9 pi.dimi.l.eas obligationes.¶ † Præterea præscriptio habet quic
quid habet pactum scilicet consensum eius contra quem prescri
bitur:vt.ff.de verb.sig.l.alienationes.& vltra habet assistentiam iu
ris publici.& ideo vocatur legalis alienatio quæ aliquādo est per
missa,vbi etiam procedens ab homine est inhibita:vt.ff.de reb.e.
10 qui sub tu.vel cura.sunt.l.ij.&.C.de legi.tu.l.vlti.¶ † Ad septi-
mū quod dicitur aut pars decani & capituli allegat præscriptio-
nem propter solam episcopi negligentiam:& hoc fieri nō potest
aut propter resistentiam:& tunc fuerunt in mala fide præscriben
tes,& sic non procedit.Respondetur concedo primū, quòd per
solam negligentiam non præscribitur.sed secundum non conce-
do quòd resistentia non impediat prescriptionem: imò inducit:
vt.ff.de ser.vrba.prædi.l.hoc autem.& quemad.ser.amit.l si quis
aliam.§.vlt.extrà de verb.sig.c.abbate.& ibi no.nec de necessitate
sequitur talem resistētiam,mala fides:vt.ff.de vsu.l.sequitur.& ex
trà de iure pa.c.cura.præsertim in tanti temporis possessione cu-
ius contrarij memoria non existit,vbi bona fides præsumitur:vt
11 no.Inno.extrà de in integ.resti.c.cùm veniissent.† Per tanti enim
temporis decursum,nemo dubitat huiusmodi quasi possessionē
pro derelicta habitam:vt.ff.de acquir.pos.l.quāuis saltem. & de
dam.infe.l.si finita.§.non autem statim.act.per hoc potest alius
bona fide possidere,& pro suo vsucapere:vt.ff.pro suo.l.j.&.ij.
12 ¶ † Ad octauum quo quæritur,quòd calumniosus est articu-
lus:cum constet,quòd confirmatio episcopi ab archiepiscopo pe
tatur & quòd vadunt ad synodum &c.Respōdetur vt in primis
13 alle.est respōsum.¶† Ad nonū quo opponitur,quod ad aliqua
priuilegia decani & capituli sunt ipsis contraria: quia aliquando
papa eos alloquens vtitur isto latino episcopis vestris &c.cōstat
enim quòd exemptor nullus est episcopus,nisi papa. respōdetur
qnòd exemptio habitum episcopalis dignitatis non tollit:sed ex
ercitium eius in exemptos impedit:sicut dicitur de tutore cui ad
ministratio interdicitur,qui per hoc tutor esse non desinit . sed
administratio eius cessat:vt.ff.de aut.tu.l.&.si pluribus.& ibi no.
14 ¶ † Ad decimum quo vt in articulo continetur,quòd sunt exē-
pti.ergo iam subfuerunt &c.respondetur,quòd ista conclusio im
pertinens est omnino,non enim quæritur an subfuerunt, sed an
subsint. Et ad probandum hoc dantur articuli.Præterea attendē
dum est quòd duplex est exemptio,vna quæ tollit vinculum cō
tractum.& ita procedit arg. Alia quæ impedit contrahendum:
vt.ff.de verb.ob.l.decem.& de sol.l.si decem.& hoc modo argu.
non procedit.& ita loquitur extrà de priui.c.ex ore . ibi ab ipsa
15 sui fundatiōe liberum extit & exemptum.¶ † Ad vndecimum
quod dicitur pro tempore decani & capituli de replicatione exē
ptionis coram episcopo senonen.opposita,nihil facit; quia sedes
episcopalis vacabat &c.respondetur quòd non datur hoc ad hūc
finem vt exinde incipiat præscriptio,vel iam incepta nondum ta
men finita currat.Sed est probandum quòd extunc tanquàm cō

pleta

pleta est admissa,& effectum suum sortita.Et ad verificãdum eã partem articuli,qua dicitur quòd ab omni iurisdictione archiepiscopi &c.& ad probandum scientiam eius qui nũc est expiscopus,& etiam consensum,imò & vsum qui ei nocere dicunt licet tunc non esset episcopus:vt extra de rescrip.eam te.Verum quia ad corroborationem primi articuli & eorũ quę continentur in ipso,& etiam in secundo datus est tertius articulus qui incipit. Item quod dictis tẽporibus & per ipsa tẽpora romanus pontifex & sedes apostolica fuerunt & esse consueuerunt &c.cuius effectus est dare,& dicere,& probare,romanã ecclesiam à tẽpore & per tẽpus cuius cõtrarij memoria nõ existit fuisse,& esse in quasi possessione immediatæ subiectionis capituli & ecclesiæ carnocen.Et hic articulus respectu materiæ irreprehensibilis est. Contra formam eius arguũt aduersarij pluribus modis.Primò enim dicunt,ꝙ illud verbum in articulo positũ.scilicet sedes apostolica nõ potest stare:quia cùm sit res inanimata,rem aliquam exercere non potest.ad hoc respondetur ꝙ prima pars articuli dicit ꝙ sedes apostolica fuit in possessione dictæ substitutiõis &c.hoc autẽ quantũ ad aliquid bene cadit in dignitate vacante quãtum ad continuandam præscriptionem:vt.ff.de vsu.l.nunquã.§.vacuum
16 &.l.cœptam.&.l.iusto.§.nondum.¶ † Præterea, licet possessio propriè penes hæreditatem iacentem non sit:vt.ff.si quis testa. li. esse iuf.fue.l.j.§.sceuola.& ideo per solam conditionem non queritur adeunti:vt.ff.de acqui.pos.l.cũ hæredes.non tamen sic in dignitate,quæ propriè iacere non dicitur,eò ꝙ dominus suus non moritur,sed administrator.& ideo nunquã per hoc possessionẽ perdit:vt clarè deducit Inn.extrà de cau.pos.& propriè.c.cũ su-
17 per electione.¶ † Secundò opponitur ꝙ illud verbũ summus põtifex in articulo stare non potest: quia aut articulans intelligit, quòd omnis summus põtifex hoc fecit:& hoc esse nõ potest :qa aliqui tam modico tempore vixerunt,ꝙ hoc facere non potuissent. aut est aliquis vel aliqui & non dicuntur qui.& sic articulus remanet incertus.Sed ad istud respondetur,ꝙ etiam quãtum ad continuationem potest intelligi nõ obstãte breuitate vitæ,ꝙ possessio in momẽto quæritur:vt ff.de pub.l.cùm sponsus.§.vlt. no. Inno.extrà de cau.pos.& proprie.c.cũ ecclesia.& quæsita continuatur quousq; possidens vel repellatur vel suspicetur se posse repelli,vel alter desinat possidere nolle:vt.ff.de acqui.pos.l.si quis.
18 in.§.&.l.quemadmodum.&.l.si id quod.§.fi.¶ † Quantũ verò ad actum correctionis & si videatur impossibile verũ fuisse in quo libet,propter vitæ breuitatem de hoc tamen non constat licet allegetur:tamen propter hoc non falsificaretur articulus: quia in-
a definita hominis non æquipollet vniuersali[a] in materia nõ necessaria:& tamen possibile est indefinitum sermonem trahi ad plura eidem rationi non subiacentia,sic hic.non enim subiaceret eidem rationi quantum ad exercitium actus de quo articulus loqtur.omnes romani pontifices & qui breui,& qui longo tempore vixerunt:quia in his impossibilis actus fuit,in illis verò possessibilis.hæc autem duo eiusdem rationis non sunt,quare arg. nullã in articulo absurditatem inducit sicut prædicta probant.ff. de le. iij.l.iulia.in prin.& in e.ti.l.hæres meus.§.j.iuncta.l.quæsitum.& §.illud fortasse.& no.d.Dy.extrà de reg.iu.c.j.lib.vj.& Io.mo.extrà de elect.c.vt circa.& hoc innuunt verba in articulo posita dũ dicitur,mandauerunt & fecerunt pluries & sepius prædictos de
19 canum &c.¶ † Ad id verò quod non datur quis respondetur sicut in alijs allegationibus dictum est,ꝙ isti actus attribuũtur dignitati vbi non est necesse nomẽ exprimi:vt.ff.de condic.& de.l. cũ ita datur.& de an.leg.l.annua.§.à titio.arg.ff.de cap.dimi.l.tutelas. & ibi dum dicit tutelæ plerunque si deferentur vt personæ naturaliter designentur,&c.Præterea & si verum esset in aliis præscriptionibus communibus,necesse dare actus aliquos specificè per certam personam exercitos,tũ in præscriptione vel cõsuetudine tanti tẽporis cuius contrarij memoria nõ existit,hæc specificatio necessaria non est. fatuũ est enim dicere vel absentire ꝙ plus necesse sit in articulo poni quàm necesse habeant testes de-
20 ponere,etiam ad sufficienter probandum.† Sed testes volentes probare alicuius rei memoriam non extare,non habent dicere, de aliquo actu specifico,sed de cõmuni opi.& fama eorum qui circa id arbitrantur.scilicet quòd omnium talium est opinio & fama communis,quòd non viuit aliquis qui viderit videntem, vel audierit audientem contrarium eius quod in articulo continetur:sicut hæc omnia probant.ff.de aqua plu.ar.l.ij.§.idemq; labeo.de proba.l.si arbiter.& no.per In.extrà de ver.sig.c.quid per nouale.&.c.veniens.Superstitiosum ergo est requirere in articulo personas vel actus aliquos specificè exprimi,cũ testẽ sufficiat
21 super sola communi opi. testari. ¶ † Præterea & si aliquorum actuũ expressio requiretur:dati sunt duo nobilissimi actus,vnus exercitus coram archiepiscopo senocen.de quo fit mentio in.vj. articulorum vsque ad duodecimum inclusiuè,& alter exercitus fuit coram domino Simone episcopo carnocen. & contra eũ de quo fit mẽtio in.xiiij.articulo vsque ad.xvj.inclusiuè,qui ambo actus,exerciti fuerunt tanquam per exemptos & romanæ ecclesiæ immediate subiectos.& nos non quærimus actus in quibus præscriptio initium sumpserit:nec qui præscriptionem induxerint,cùm,vt articuli dicunt,illorum memoria non existat:sed solumodo secundum eam exercitos & inhæretes eidẽ. Et isti sunt
22 huiusmodi. & sic sufficienter habetur quod quæritur.¶ † Opponitur tertiò contra id quod in articulo continetur,correxit & corrigi fecit &c.& dicunt aduersarij,quòd tale mandatum deberet per scripturam probari.Et ideo articulus per testes probandus,admittendus non est.Ad hoc responderetur quòd si subditi petentes se admitti virtute alicuius delegationis seu mandati se opponãt & eum admittere recusent,fieri debet probatio de mandato vel commissione per scripturam.C.de man.princi.l. vnica. xcvij.dist.nobilissimus.& no.per Inn.extrà de priui.c. cũ olim. secus si post admissionem factã per subditos sit.q.inter ipsos admittentes,& quẽdam tertium de admisione ipsa quoniã hoc casu admissio ipsa probari posset per testes.ar.C.de testi.l. testium.
23 & de fide instru.l.emancipatione.¶ † Deinde opponunt, quòd non datur in articulo per quem fecit corrigi quod interest sciri vt sciatur an fuerit capax iurisdictionis vel nõ.Sed ad hoc respõdetur ꝙ hoc nõ est necesse in quærenda possessione ꝙ is per quẽ quæritur capax sit,vel scientiam habeat sibi acquirendæ possessionis , sed sufficit quis capax sit cui acquiri intenditur:vt.ff. de acquirenda.possessio.l. prima.§.per eum.& si hoc non est necesse in acquirenda:multò fortius in retinendade qua agimus:quia de principio quęsitæ possessionis non disputatur:: quia præsupponitur eius memoriam non extare:retentio autem fit per quemcunque:vt.ff.quemadmo.ser.amit.l.vsu.cum quatuor legibus sequentibus.imò & retinetur si aqua sua spõte profluxit:vt.ff.quẽ ad.ser.amit.l.qui fundum.& de aqua quoti.& ęsti.l.j.§. quæsitũ.
24 ¶ † Deinde opponitur quòd non dicitur quem actũ correctionis exercuerit.& prętscriptione tantùm quæritur quantum vsurpatur:vt.ff.de iti.actuque pri.l.j.§.iulia.sed ad istud respondetur, hoc locum habet indiuiduis quorũ vnum est sub altero. ff. pro emp.l.ij.§.cùm stichum.secus in aliquo iure vlti. quia si exerceo vnũ vel duos actus ratione vniuersalis iuris quod mihi prætẽdo cõpetere,cui illius actus exerciti subsunt vel insunt,totius vniuersalis iuris nullo tamen altero dicenti possessionem quæro.ar.eorũ.quæ no.C.de inge.& manu.l.ij.alioquin necesse esset volentẽ probare possessionem filiationis,discurrere per omnes actus qui debent à patre filio quod non videtur:sed sufficit in genere quòd parentes eum vt eorum filium habuerunt:vt.ff.de.q.l.j.§.ad quęstionem.&.C.de proba.l.non epistolis.&.l nonnullis.& de hoc
25 no.Inno.extrà de capel.mo.c.ij.¶ † Vltimo opponitur contra articulos qui tenduntur ad probandum,ꝙ decanus & capitulum carnocen.possunt cognoscere de iniurijs eis illatis &c.qui est nonagesimus septimus vsque ad centesimum incluiuè:& dicunt ꝙ isti articuli sunt de materia turpi & impræscriptibili.scilicet ꝙ quis sit iudex iniuriæ proprię.Sed ad istud respõdetur quòd hęc in vniuersitatibus locum non habent,vt extrà de verb.signi.c.ex parte.&.c.cũ olim.quæ duo capitula loquuntur de ecclesia carnocen,& est ratio,quia vniuersitas vt vniuersitas est, non iudicat: quia est quid incorporale,& ei huius actus exercitium non conuenit.argu.extrà de sent.excom.c.si ciuitas.& no.per Inno.eo.ti. c.romana.Sed cùm iudicant singuli de vniuersitate:vt no.Inn.extrà de offi.ordi.c.irrefragabili . & ideo in eis suspitio omnisces-
sat:quia communia regulariter negligẽtur:vt.C .quãdo & à qui.

quar.pars de.l.j lib.x.& probatur hæc ratio.extrà de resti.spo .c. cũ veniſſet.& ibi no.¶ Post omnia dicunt aduersarijs,ꝙ priuilegia impetrata per.c.carnoceñ.in hoc contradicunt præscriptioni & consuetudini:quoniam minus habent.Videtur enim se referre quòd possint exercere iurisdictionẽ in certas personas,vel certæ religionis vel religionis personas.¶ †Sed ad istud respondeť quòd priuilegium præscriptioni cõtrarium,præsciptionẽ tollit, etiam si fuerit consummata.& sic loquitur extrà de præscri.c. veniens.Priuilegia autẽ producta etiam si arcta essent, non excludunt propterea præscriptionem latiorem iam cõpletã,nisi essent illa verba taxatiua,quæ hic non reperiuntur:imò econtra reseruatur omne ius quod aliàs dictis decano & capitulo competeret vt apparet in priuilegio Nico.ibi dum dicit.Volens nihilominus quòd huiusmodi gradus vel alias quomõlibet competens in sui perduret roboris firmitate &c.¶ Ex his generalibus rationibus manifestè concluditur,eam partem sententiæ per dominum Cardinalem latè in ea parte in qua repellit articulos decani & capituli de quibus hucusque sermo decurrit fuisse perperam & contra iustitiam latam.

26

ADDITIO a¶ Non'equipollet vniuersali.Et adde quod indefinita apposita circa personas equipollet vniuersali si sumus in fauorabilibus: vt concludit Bart.& alij per illum tex.in.l.si pluribus in prin.ff.de lega.ij.& adde quòd in probationibus non equipollet vniuersali:vt concludit.d.Philip.decius post alios quos refert in consi.cxlvj.incip.& pro tenui . colũ.v. ver.quarto.in.j.parte consiliorum.& quando indefinita aquipolleat vniuersali.vide Philip.cor.in consi.ccxxiiij.incip.considerata forma.col.vij, versi.quæ indefinita in.iiij.volu.

De donatio,& de renuncia.

CONSILIVM CLXXIII.

1 *Renunciari non potest insinuationi donationis, vel.l.si vnquàm.C.de reuo. & numero.2.*

QVidam habens vnicum filium,ex pacto donauit illi(prius emãcipato)vniuersaliter bona sua titulo simplicis & irreuocabilis donationis inter viuos,quæ donatio ascendit plusquam sit legitimus numerusquingentorum aureorũ,& non fuit insinuata donatio,sed pater renunciauit beneficio insinuationis,& se obligauit.postèà dictus pater habuit alios filios,propter quos vellet dictus pater donationem reuocare.¶ †Quæritur an possit,& an potuerit renunciare ne insinuaretur dicta donatio. Breuiter respondendo videtur dicendũ,quòd talis renunciatio non teneat:quia per eam ius ciuile impugnatur & hoc per.l.ff.de pact.do.l.conuenire.Et quia solẽnitates substãtiales quibus omissis actus nullus redditur,non sunt in actumcelebrantium & eis renunciantium potestate vt arg.ff.de suis & legi.hæredi.l.vltima.& de administra.tuto.l.quidam decedens.& de legatis.j.l.nemo.C.de iur.calũ.l.ij.§.sed quia veremur. Insinuatio autem donationis quantitatem legitimam excedentis est huiusmodi:vt.C.de dona.l.sancimus.§.j.ibi.sed hoc pro nõ scripto vel intellecto &c.& no.de dona.l.vt mihi donares . Et ad huius corroborationem accedit etiam.C.de sac.san.ecclesijs.l, illud.in fi.†Renunciatio verò quæ fit per donãtem beneficio.l.si vnquã. C.de reuocã.dona.absque dubio non tenet:quia.l.illa in fauorẽ donantis inducta non fuit:quare &c.vt.C.vt in possess.lega.l.scire debetis.&.ff.ad legem falci.l.quod de bonis.§.vl.cum simi,

2

De testamentis.

CONSILIVM CLXXIIII.

Maritus & vxor si insimul legauerunt omnia bona sua cuidam monasterio:altero mortuo alter pro parte potest reuocare legatum vel testamentum & duo sunt testamenta etiã si in vna charta contineantur.& numero.2.

THema tale est. Vir & vxor cõstante matrimonio filiã suam vnicam hæredem tradunt monasterio, cui monasterio legant omnia bona sua mobilia & immobilia:decedit pater.mater superstes de bonis prædictis circa tamen dicimã parte,ad alia loca vel alijs personis aliquid legat.¶ †Quæritur nunquid possit.Dico breuiter,quòd licet fuerit vnicũ pergamenum in quo ambo coniuges sunt testati,iuris tamẽ potestate,duo censentur,sicut duo fuerunt testantes.sicut dicitur de testamento in quo pater substituit filio,quòd quãtum ad aliquid censent duo testamenta:vt.C.de inoffi.test.l.Papinianus.§.sed nec impuberis.& no.ff.de vul.& pup.substi.l.patris & filij.Et sic est etiam in pluribus contrahentibus:vt.C.si cer.pe.l.& quod à multis.

1

† Nulli dubium est,quin superstes suum testamentum mutare potuerit:vt.ff.de adi.& transfe.leg.l.iij.§.conditio.C.de sacrosan. eccle.l.j.& de ce.mis.c.cùm marthe.cum si.& pro hoc bene facit ff.ad treb.l.Lucius.§.Caio.de condi.& demon.l.falsa.§.fi.& de le. ij.l.vl.§.filium.salua tamen manẽte legitima filiæ,qua,priuari nõ potest:vt.C.de episco.& cleri.l.deo nobis.quæ legitima est tertia portio portionis,quæ filiæ abintestato cõtigisset,vt in auf.de triẽ. & semis.§.j.col.iiij.

2

De rescrip.& de concess.præben.

CONSILIVM CLXXV.

Impetrauit quis secundum tenorem constitutionis,cum ei quem,de concessione præben.pendente cognitione non sunt ligatæ manus ordinarij,etiã si executor inhibuit ei,nec habet effectum nisi gratia purificata , cum numero seq.

1

THema tale est. Titius impetrauit in quadam ecclesia in forma cõi secundum tenorem cõstitutionis.extrà de concess.præbẽ.& eccle.non vacã.c.cum ei,quẽ in concilio vienneñ.Executores ipsius titij inhibent in ecclesia vbi titius impetrauit,cum interpositione decreti,ne aliquod beneficiũ ad eorum collationem vel dispositionẽ pertinens alicui cõferant vel de eo disponãt.& postea incipiũt cognoscere de vita & honestate morum titij.Quod videns capitulũ illius ecclesiæ, proposuit exceptiones coram ipsis executoribus contra ipsum titium. hoc audiens titius dimisit hãc inquisitionem in pendenti vsque ad duos annos.Postea vacauit beneficium pertinens ad dispositionem ipsius capituli,quod capitulum contulit seio.seius petit cõfirmationẽ ipsius beneficij corã ordinario qui habet confirmare illos,quibus talia beneficia per.d.capitulum conferuntur.Venit dictus titius impetrans pendete adhuc coram suis executoribus inquisitione,de vita & honestate morũ ipsius.& opponit seio prædicto ne confirmetur in beneficio sibi per capitulum prædictũ collato.Seius dicit ꝙ nõ potest,cum cõditiones suæ gratiæ non sunt adhuc purificate.Et quia adhuc nõ est sibi prouisum: vt habeat ius petendi ipsum beneficiũ eidem seio per capitulum prædictum collatum.¶ Modò quæritur,an dictum capitulum non obstante inhibitione præmissa executorum ipsius titij, potuerit beneficium quod sic vacabat pendente inquisitione(vt dictum est)liberè conferre seio prędicto.Et an ipse titius pendente sua inquisitione possit seium coram ordinario impedire ex vi suæ gratiæ vt non instituatur vel cõfirmetur in beneficio sibi collato per capitulum antedictum.† Dico ad hoc breuiter, quòd cũ gratia de qua in themate fit mentio sit conditionalis:vt dicit, eo. c.cùm ei quem.extrà de concess.præben.in concilio vienneñ.ac per hoc conditione pendente,impetrans non habeat aliquod firmum ius:vt.ff.de verb.sig.l.cedere diem.de condi.& demon.l.legata.&.l.qui hæredem.§.vlt.non videtur posse impedire prouisionem purè alterius factam.arg.extrà de rescrip.c.si pro te.libr.vi. Et per sponsalia sub conditione contracta non inducitur publicę honestatis iustitia extrà de spon.c.ex sponsalibus. in fin.li.vj. nullum impedimentum matrimonio cõtrahendo præstatur.præsertim cũm conditio certum tempus per existentiam conditionis in gratiam deducendum non respicit vt.ff.qui po.in pig .ha. l.potior.§.& colonus.nec per prouisionem quę fit conditione pẽdente gratia impetrantis extinguitur:quia tunc propter spem indebiti cõditionalis creditor admitteretur conditione pendente.

Non

Non quidem ad petẽdũ gratiã debere sortiri effectũ:vt.ff.ex qui. cau.in pos.ea.l.fulcinius.§.sed si in diẽ.&.l.pe.§.vl.Sed vt in extinctione gratie nihil fieret.ar.in eo.ti.l.in possessionẽ.& ibi no. de sepa.bo.l.creditoribus.de ver.sig.l.creditores.& qui & à qui. manu.lib.non fi.l.qui in fraudẽ.& l.generaliter.§.j.Sed solũ à gratia, beneficium certum eximitur.ff.de duo.reis.l.vl.& de adi.& trãsfe.le.l.qui hominem.Præterea † decre.quia cũctis.de concess.prę ben.lib.vj.dicit,ꝙ collatio facta per ordinarium ante acceptationem apostolici qui habebat gratiã à papa de beneficio,quod duceret acceptandum adiecto decreto &c.cũ decretũ vaget super incerto,non ligat manus ordinarij videlicet & tenet.secus si adijcia tur tempus ad acceptandum:quia cùm tempus sit in fauorẽ eius infra illud non potuit ordinarius conferre.Et propterea dicta de decre.cũ ei quẽ.in cle.eo.tit.venit determinatiuè in hoc: quia aut mandatur prouideri si eum vitæ laudabilis &c.& ante euentum conditionis huiusmodi non sunt ligatæ manus ordinarij,per iura allegata,& eo casu etiam si non esset adiectio mensis & euenisset conditio de iure antiquo dictę decre.quia cũctis.non impediretur collatio ordinarij.Sed vbi purificatio facta non sit, nullum habet dubiũ quòd decretum quod olim nõ ligabat vbi nihil erat purificandum ante acceptationem:multominus ligauit ante purificationem.& ita intelligitur.d.cle.cũ ei quã.§.secus.† Nec ob. ꝙ allegabatur contrarium,quòd durante deliberatiõe primi gradus non admittitur secundus secundi,vel alterius gradus per.l.vt bonorum.C.qui admit.ad bonorum.poss.secundum intellectũ. in fi.glo.&.l.j.§.quibus.ff.de suc. edi.&.l.si filio.§.contra.de inof. test.† Nec ob.leges quæ dicunt in euentu conditionis trahi obligationem retro ad diem contractus initi.per.l. potior primo casu.&.l.qui balneum.§.j.qui po.in pig.ha.nec per leges,quæ dicũt donationem inter vi.& vxo.retro confirmari & tradi ad diem donationis morte secuta:vt.l.si mortis.ff.de dona.cau.mor.& .l. donationis.C.de do.inter vi.& vxo.& nec leges quæ dicũt,ꝙ quãdo obligatio confertur sub conditione & in diẽ,ꝙ ante diem agi non debet,per id quod datur intelligi,ꝙ oppositio diei facit quin terim nihil possit disponi:vt.l.in illa stipulatiõe.&.l.hoc iure. de verb.ob.ff.quia omnia iura prædicta nihil faciunt, si rectè inspiciatur.tamen quia vt dictum est,appositio mensis apponitur ad acceptationem nõ autem ad purificationẽm:tunc etiam quia vt donatio non erat inter virum ante euentum conditionis,& possibile erat non inuenire cõditionem,& huiusmodi dubietas quæ fit inter virum valet per.l.sufficit.ff.de cõdi.inde.tum etiam quia apostolicus prædictus non inuenit beneficium vacuum, & sic si bi non debeatur sed expectet aliud.† Et est etiam attendendum quod impetrans,conditionis implectionem traxit.id est negligenter implere omisit.ar.ff.de condi.& de.l.hæc conditio. & de hære.insti.l.si quis instituatur.ac per hoc prouisionem alterius faciendam impedire nõ potuerit:vt extrà de rescrip.c.tibi qui gratiã.in fi.&.ff.de adul.l.si maritus.& nõ ob.prohibitio facta p executores:quia cùm facta sit ad conseruationem gratiæ ex eadem conditio pendet ex qua gratia:& non habet effectum nisi demũ gratia purificata:vt.ff.de le.no.cauea.l. j.§.si quis sub conditione. & si quis cau.l.si eum.§.qui iniuriam.extrà de concess.præben.qa cunctis.lib.vj.& eo.tit.cùm ei quem.in concilio vienneñ . & ex his patet responsio ad quæsita,quòd impetrans nullum ius habet in præbenda vel beneficio de quo dicitur.

De præscri.& de ver.sig.& de arbi.

CONSILIVM CLXXVI.

1 *Præscriptio interrumpitur per sententiam arbitratoris.& numero sequenti.*

Actum tale est. In vertice cuiusdã montis,est quędam planicies,& in medio planicici,est quædã ecclesia quæ est monasterij Vabrẽ.iuxta ecclesiã sunt ædificia muris circũdata,& appellat villa de duritio.titius vsus erat semper iurisdictione omnimoda in dorso mõtis vsque ad planiciem,etiã in locis proprietarijs ecclesiæ prædictæ.Abbas cũ conuentu suo ad quem beneficij collatio spectat,mouit controuersiam dicto titio super iurisdictione mero & mixto imperio dicti m ntis.Compromiserũt finaliter dictæ partes in scium,tanquàm in arbitrum seu amicabilem compositorem.Pronunciauit arbiter prædictus,ꝙ Abbas & monachi habeãt pleno iure in perpetuum omnem iurisdictionem altam & bassam merum & mixtum imperium in dicta villa de duritio & eius territorio & districtu . Emologato arbitrio per partes dictus titius non cessauit vti iurisdictione omnimoda in dorso montis,vsque ad planiciem sicut prius,cũ nondum sint secuti.xl.anni.post latum arbitrium,& dictus titius vsus iurisdictione ante & post arbitrium in pertinentijs & proprietatibus dictæ ecclesiæ quoties casus euenerit in dorso montis,non in vertice,vt præmisi.Quæritur,an pro parte titij præscriptio sit secuta, an ratione mediati arbitrij interrupta.Item quæritur,cum in pronunciatione dicti arbitrij sit adiudicata dicto monasterio alta & bassa iurisdictio in illa villa & in territorio & districtu,& dictũ monasteriũ habebat aliquas proprietates in dorso montis vbi titius semp vsus est iurisdictione omnimoda,an sonet hoc territorium & districtus quod ad proprietates huius extendatur.Itẽ dubitatur,an territorium & districtus cõprehendat duntaxat situm villæ , an se extendant ad proprietates & pertinentias ipsi villæ contiguas an ad communes proprietates & pertinẽtias ad villã
1 ipsam mediatè & immediatè pertinentes.¶ † Ad primam,quæ. videtur dictum.quòd licet per libellum coram vero arbitro oblatum & missionem executoris interruptio fiat:vt.C.arb.tu.l.cũ antea.§.tũc licet enim ignoremus.per amicabilẽ tamen compositionem quæ tenet locum transactionis:vt in auth.de diffe iudi.§ si vero nõ contigerit.& no.Innocẽ.ext à de iureiu.c . quintauallis. Non de naturali constat:quia per ipsam non procedit possessio, quod est necesse ad inducendum naturalem interruptionem : vt ff.de vsuc.l.naturaliter.& de ciuili idem sentiendum videtur arg. ff.pro emp.l aliena.Et quia hic modus inter alios similiter interrumpens non numeratur,qui nota:per glo.C. de præscript.xxx. vel.xl.an.l.cùm notissimi.§.pe.& extrà de præscript.c.illud.
2 ¶ † Ad secundam quæstionem videtur dicendum,quòd sub appellatione territorij & districtus proprietates non continẽtur: quia prima verba sonant superioritatem coertionis:vt.ff.de ver. sig.l.pupillus.§.territorium.& extrà de proba.c.licet causam.Proprietatis verò appellatio dicit nudum dominiũ à formali vsufructu separatum,vel cum eo coniunctum:vt.C.de prob.l. proprietatis.ff.de vsuf.l.iij.§.ne tamen.& de vsufru.accres.l.j.§.interdum. Vnde cum ista nulla societate iungatur vnũ,alterum positiuè vel priuatiuè non sequitur.ar.ff.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil. & l.permisceri.in prin.& in.iij.respon de vsuca.l.iusto.§.non mutat.ff.pro emp.l.ij.§.separata.& de vsufru.l. locum.§. proprietarius.vt dici possit quòd separatorum separata est ratio:vt. C . de dona.inter vir.& vxo.l.si maritus.ij.&.ff.ad carbo .l. de bonis.in
3 prin.& vtrobique no.¶ † Ad tertiam quæstionem per superiora patet responsio,quia appellatione territorij & districtus non arctatur ad solum situm villæ:vt.ff.de verb.signi.l ij.&.l.alphenus. ad muni.l.qui ex vico.cum multis si.Sed nec proprietates necessario comprehendit,nec parti necessarias,quæ magis dicunt accessionem facti,quã iuris:vt extrà de restit.spo.c.cũ ad sedem. Licet præsumptio sit quòd illud quod est de pertinentijs villæ per certos terminos ad alia distinctè sint,& de iurisdictione villæ alias iurisdictionem habentis.arg.ff.de offic.præfec . vrb.l.j.§.cùm vrbẽ.C. de priuilegi.l .prima. Et quod ibi nota.extrà de decimis.cũ in tua. Et pro his omnibus facit.xxv . quæstione . iij . possessorio territorij.

De testa.& de succes.ab intestato.& de condi. appo.Extraordi.ff.de vul.& pup.sub. &.C. de cadu. tollen.

CONSILIVM CLXXVII.

1 *Pater in testamento si substituit filio nascituro,dum filius secundo nascituro,& isti secundo substituit fratrem vel alium:nunc si nascitur vnus tantùm & moriatur in pupillari,iste substitutus secundo,non venit ad*

Consilium CLXXVIII.

istius bona, sed eius mater. &c. nu. seq.

TEstator in suo vltimo testamento sic dicit. Filium primò mihi nasciturum ex ventre vxoris meæ instituo mihi vniuersalem hæredem. Et si dictus filius meus decesserit in pupillari ætate vel postea quãdocunq; sine prole legitima, substituo sibi filium mihi secundo nasciturum ex dicta vxore mea. Et si dictus secundus filius moriat in pupillari ætate vel postea qñcunq; sine prole legitima, substituo sibi Bernardũ fratrem meum. Accidit, q̃ ex ventre vxoris testatoris natus est posthumus tãtũ, & decesit in pupillari ætate ad cuius bona vult venire mater ab intestato. Et frater testõris vltĩo
1 substitutus, virtute substitutionis. ¶ † Queritur quis istorũ in successione huius impuberis alteri præferatur & in successione abintestato. Dubiũ non est, q̃ mater præfertur, vt in auth. de hære. ab intestat. §. consequenter. Supereſt ergo solũ de vigore substõis tractare, & absq; dubio videtur dicendum substitutionem esse inutilem, quia primo facta de filio secundo nascituro fuit omnino inutilis eo non nato: vt. ff. de reb. dub. l. vl. in prin. de leg. j. si duobus. §. vlt. & vnde cogna. l. j. §. si quis proximior. in. ij. rñ. ergo aliã vtilem facere non põt, cũ ipsa omnino sit inutilis. ar. C. de decu. l. nullius solius. lib. x. & ar. eius quod de cõtractu conditionali vestito dicitur qui propter dependentiã conditionis actionem nõ patitur, alterum non vestit: vt no. C. de peri. & cõmo. rei ven. l. si
2 in venditione. ¶ † Secundò arguit sic. Plus nullitatis est in eo q̃ à toto principio nõ obsistit, quã in eo quod ex post facto deficit vt colligitur ex cõiunctione duarũ legum. ff. de lib. & posthu. l. si filius. & de iniu. rup. & irr. test. §. posthumus præteritus. Sed si is cui est facta pupillaris substitutio viuente testatore decedat, substitutio totaliter euanescit: vt. ff. de ca. & post. l. reuer. l. quod filius in princ. de vulga. & pupil. substi. l. lex cor. in ver. si verò viuo patre. si sic, ergo multo fortius substitutio nulla redditur, qñ is cui
3 fit à prin. nõ subsit. ¶ † Tertiò absonum videtur substituti plus capere posse, quàm nunquã potuerit is cui substitutus fuit. & loquor de habituali potestate capiendi: vt. ff. de condi. & demon. l. publius. §. titia. & arg. ff. ad leg. falci. §. qui fundum. & §. qui filios. in fin. Sed primus substitutus nunquàm habitũ capere potuit vt
4 pote qui nũquã in rerum natura fuit. ergo &c. ¶ † Quartò & vlmo frater testatoris substitutus secũdo nascituro vocatus est sub conditione, si secundo nascturus decederet in pupillari ætate vel postea quandocunq; sine hærede &c. Sed constat q̃ hæc cõditio non extitit: quia non decedit qui nunquã fuit solus enim viuens moritur: vt. ff. de manu. testa. l. qui duos. Ergo substitutus omnino excluditur: vt hic est casus. ff. de vulga. & pupilla. substi. l. qui habebat. Et per hoc soluitur. l. cohæredi. in prin. & l. titius. quæ loquuntur de substitutione vtili, & cuius conditio extitit: licet primus substitutus antequã conditio sua seu de se factæ substitutionis existeret decesserit: quorum vtrunque hoc fuit. Et quia substitutio inutilis fuit, & ei adiecta conditio defecit. Et per hoc etiã soluitur in §. j. C. de cadu. tol.

De feudis & de verbo signifi.

CONSILIVM CLXXVIII.

1 *Feudum si erat antiquum, tamen filij primi feudatarij fuerunt à domino spoliati, & nouiter fuerunt inuestiti sub nouis pactis dicitur nouum feudum & non antiquum: ideo proximior eorum debet succedere, non habito respectu ad primum parentem feudatarium, & nu. 2.*

3 *Et de verbo æqualiter, quod denotat qualitatem distributionis, & non vocationis.*

FActum tale est. Quidam nobilis tenebat quoddam castrum, quod vocatur nouum à marchiõe mõtisferrati: aliam terram suam tenebat in feudum à comite Sabaudię, decesit relictis tribus filijs hæredibus. scilicet Bertolino, Vito, & Vualfredo, quibus filijs viuentibus, ad diuisionem bonorum partimonio rum. Vitus & Vualfredus, habuerunt inter alia pro parte ipsorũ dictũ castrũ nouũ. Dictus verò Bertolinus in alijs bonis existentibus de feudo dicti comitis habuit partẽ suã. subsequẽter decesit dictus Vitus, relicto Bonifacio filio suo rebus existẽtibus sic guerra mota fuit inter p̃dictos comitẽ ex vna parte, & dictũ marchionẽ ex alia, dict⁹ comes seu eius vicari⁹ in illis partibus dictũ castrũ nouũ tãquã existens de guerra capit & occupauit, & totaliter habere voluit, quo sic peracto, dicti Vualfredus & Bonifaci⁹ spoliati de dicto castro tractatum habuerunt cum ipso vicario, vt ipse vicarius nomine dicti comitis, ipsos de nouo inuestiret de dicto castro in feudum & ipsi dictum castrum ab ipso comite tenerent in feudum: & sic factum fuit præsente sciente & non contradicente dicto Bertolino. nam dictus vicarius ipsos Vualfredum & Bonifacium quẽlibet pro parte dimidia recipientes pro se & eorum hæredibus, & cuiuslibet eorundem de dicto castro & villa castri, iurib⁹ & iurisdictiõibus &c. nomine dicti comitis inuestiuit de nouo, tanquàm de castro ab eis nouiter acquisito in nobile feudum, & tãquàm in antiquum & paternum: saluo & reseruato ipsi comitti directo dominio dicti castri, qua inuestitura facta prædicti Vualfredus & Bonifacius dicto vicario recipienti nomine dicti comitis fidelitatem fecerunt & iurauerunt. Post hoc rebus sic existentibus decesit dictus Vualfredus, ex quo supereſt vnus filius nomine Huetus, & quidem nepos eius vocatus Manuellus. decesit etiam dictus Bertolinus, ex quo supersunt tres eius filij. decesit etiam Bonifacius relicto vnico filio vocato Vitus, qui quidẽ Vitus nouiter decesit nullis relictis descendentibus: sed solùm dictis collateralibus scilicet prædicto Hueto & prædicto Manuello filio quondam cuiusdam fratris
1 dicti Hueti, & prædictis tribus filijs dicti Bertolini. ¶ † Quærit modò quis omnibus prędictis in parte feudi dicti Viti siue descẽdentibus, descẽdẽtes de iure succedet in dicto castro nouo. Rñdeo si feudum de quo quæritur cẽsetur nouum, certum est, quòd descendentes ex dicto Bertolino ad huius feudi successionem aspirare non possũt: vt in x. colla. qui feudum dare possũt. §. cũ verò Cõradus. de fratribus de nouo beneficio inuestitis. c. si duo fratres. & de gradi. succe. in feu. c. vnico. Et potest esse ratio quia dans feudum certam quietem & pacatam familiam sibi elegisse videtur: vt. ff. de alimentis & cib. leg. l. cùm vnus. in secũdo respõso. & arg. ff. de leg. iij. l. fideiusso. §. vlt. C. de cadu. tol. l. vnica. §. sui verò talis. &. ff. de sol. l. inter artifices. solùm supereſt videre, vtrũ
a nouum feudum censeatur, vel antiquũ[a], & si quis naturam inuestituræ inspiciat, nouum videtur. sunt enim inuestiti quasi de nouo feudo ab eis acquisitio. Vnde cũ à communi agnationis parẽte non veniant, nouum censetur: vt in præallegato titu. de gradi. succe. in feudum. §. j. & argu. ff. de interdictis & relegatis. l. ij. de senatoribus. l. emancipatum. §. fi. & de iurepa. l. diui fratres. in penultimo respon. à quibus verbis recedendum non est: vt. ff. de leg. iij. l. non aliter. &. l. ille aut ille. §. cùm in verbis. & de exerci. l. j. §. si
2 qui nauem. † Videtur etiam nouũ respectu noui dominij: quia cùm ab alio domino à primo causam non habente nunc in feudum habeant aliud à primo videtur dominium. argu. ff. ad legẽ falcidiam. l. si à me tibi. de verb. ob. l. stipulatio. § si quis ita. & de exceptione rei iud. l. si cum vno. Videtur etiam nouum, ratione nouarum conuentionum, quę fuerunt vt succederent isti & hæredes sui, cum ex antiqua etiam alij debeãt succedere: vt. ff. de pa. l. iurisgentium. §. adeò. ad probandum feudi nouitatem facit interruptio possessionis ciuilis respectu dominij, & naturalis respectu vasalli, quibus per spoliationem priuati fuerunt dominus & vasallus: vt argu. ff. de vsuca. si is qui pro emptore. si quis bona fide. de acqui. pos. l Pomponius. §. quæsitum. & pro empto. l. qui fundum. §. quod bona fide. † Illa autem verba tanquam antiquum &
3 paternum, rei veritatem non immutant: vt. ff. de castr. pecu. l. si forte. Et no. C. de collu. l. si donatione. & illa verba posita fuerunt in fauorem inuestitorum, & inuicem sibi succedere possint. Contrarium ergo operari non debent quod facerent, si alij pro hoc ad successionem admitterentur. argumentum. ff. de leg. j. l. legata. de condi. & demon. l. cùm tale. §. fin. ad treb. l. deducta. §. pe. & de hæred. insti. l. ex facto. j. & extrà de verb. sig. c. trãsmisse. & hoc clarè probatur.

probatur.ff.ad.l.fal.in ratione.ij.§.tam & si ante.sed posito,quòd sit factum feudum nouum an præiudicatum sit filijs Bertolini videtur quod sic propter eius consensum,saltẽ tacitum.argu.ff. de bo.lib.l.iulianus.C.de remis.pig.l.ij.de leg.ij.l.codicillis.§ insulam.&.l.cùm pater.§.libertus.C.de fidei.l.quoties.&.ff.de lega.j. l.si fundum per fideicommissum. Et videtur expressè in.x.colũ. de eo qui fecit finẽ agnato.de feud.c.vnico.& qui.mo.feu.amit. §.præterea si ille.& ibi no.Et hoc modo debeat intelligi de vasallo decrepitæ ætatis.c.vnico.& ibi no.manuellus verò nõ videtur ad successionem venire vel vocari:quia in gradu remotior:vt in auf.de hæred.abinteſt.§.consequens.Nec ob.in.x.col.de natu.suc. feu.c.vnico.vbi dicit omnes vocari:quia verũ est,sed proximior quisque primo loco videtur inuitatus.vt.ff.de.leg.ij.l.peto.§.fratre.& quod ibi dicit æqualiter,non notat æqualitatem vocationis,sed æqualitatem distributionis inter vocatos,vt in capita veniant non in stirpem.argumentum.ff.de bo.libe.l si libertus.§. præterito.in fine.

ADDITIO a ¶ Censeatur vel antiquum. Et qñ nouũ vel antiquũ esse dicatur latè tradit.d.Phi.dec.in consi. iiij.inci.placet mihi.in.j.parte consiliorum & in consi.cclxix.incip. consultus ab illustri.l. ij. parte consiliorum. Sed quæro nunquid pater in præiudicium filiorũ possit vendere feudum antiquum & auitum.vide Pau.de cast.in consi.clxxiij incip. præsupositis his de quibus in.ij.parte consiliorũ.Et de natura feudi auiti paterni & antiqui,& de natura noui feudi & quando dicatur nobile.& nunquid naturalis legitimatus succedat in feudo,late tradit, idem pau.de ca.in consi. cccclxj.inci.visis diligenter examinatis.in.j.parte consiliorum.

De verborum significatione.

CONSILIVM CLXXIX.

1 *Commendatarius non censetur prælatus, quò ad extrauagantem iunct.*

QVæritur vtrum extrauagans † Bonifacij iunctæ,habeat locum quando papa ecclesiam cathedralem cõmittit alicui gubernandã, tanquàm commendatam vsque ad apostolicæ sedis beneplacitum.Respondeo licet rationes motiuæ appositæ in.c.iunctæ.in proposito videãtur locum habere ac per hoc & ipsa constitutio:quia vbi eadẽ ratio &c.vt.ff.de adul.si postulauerit.§.sed si negauerit. Et ad.l. aqui. l.illud.tamen contrarium verius videtur:quia dum mentionem facit de cathedralibus ecclesijs,semper dicit de episcopis & superioribus prælatis.Commendatarius autem prælatus non est.ar. ff.depo.l.Lucius.& de adm.tu.l.inter bonorum.lxi.dist.obitum. &.c.catinensis. extrà de elect.c.dudum.& sic not.Io.xxj q.j. qui plures.& Inn.extrà de accusatio.c.si constiterit.Non obstat idẽtitatis ratio per leges.ff.solu.ma.si verò negocium.§.de vero.& si à paren.quis fue.manumis.l.pe.

De elect.& electi po.& de ma.& obe.

CONSILIVM CLXXX.

1 *Imperator an habeat administrationem ante coronationem cum plurib, numero seq.*

12 *Ecclesia habet vtranque iurisdictionem.*

QVæstio est, vtrum imperator ante coronationem possit se immiscerere administrationi imperij.& arguit primo q̃ sic ratio nibus infrascriptis.Primò sic:quorũ est idem immediatum & per se principium neutrum ab altero dependet:sed summus pontificatus & imperium sunt huiusmod.ergo &c. ¶ Prima ꝓpositio est per se vera:quia eius contraria implicat cõtradictionẽ,secunda probatur,in auf.qũo oportet episcopos & cæteros clericos ad ordi perdu.in prin.de instr. cau. & fide.§.quoniã igitur imperiũ.xxij.q.iiij.quæstũ.&.x.di. quoniam idem.xcv.dist.cùm ad verum.& vtrobique no.& ea. dist. duo sunt.Secundò hoc idẽ probatur sic.quando aliquid est in aliquo per approximationẽ ad alterum,potẽtius & efficacius est in illo,sed in aliquibus dignitatibus est speciale priuilegium propter maiorem approximationem ad principem.quia ex sola electione plenissimum ius habent:sicut apparet in dignitate principatus & consulatus.ergo multòfortius est in principe prima est de se nota.secunda probatur in auf.constitutio quæ de dignitati
2 bus & quæ liberet à pa.po.§.j.institu.qui.mo.ius pa.po. sol.§.filius.C.de decu.l.vlt.li.x.ergo &c.† Tertiò hoc idem probatur sic non debet cui plus licet,quod minus est non licere:vt dicit regula iuris non debet.&.ff.de dona.causa mor.l.marcellus. sed maius quod in imperatore est facultas generalis legem condere quoniam illa ei soli conuenit vt. C.de legi.& constitu.l. vlt. & in auf.de rap.mulie.in princ.sed hoc potest,vt videtur statim post electionem:vt.ff.de excusa.tut.l.sed reprobari.§.de his.ibi.de his omnibus diuus pater meus mox ingrediens ciuitatem &c.
3 † Quartò:electio quæ fit hodie per principes & per prælatos succesit loco illius quæ fiebat olim per populum.ergo eiusdem debet esse naturæ:vt.C.de adop.l.iij.insti.de act.§.fuerat.ff.de dona. l.si id q̃ ex causa.sed ille nullo actu extrinseco ex pacto totum & perfectum ius transferebat:vt.ff.de orig.iur.l.ij.§.deniq;.quia difficile.ibi nouissimæ sunt ad pauciores &c.& de man princ.l.j.in princ.&xcij.dist legimus.ergo &c.hæc ratio confirmatur.arg.l.
4 ff.de fun.instru.& instru.lega.l.scie.§.gaio.¶ † Quintò dici põt contrarium tenenti,q̃ erubescat:quia sine lege agit: vt dicitur in auf.de tri.& se.§.consideramus.Dicat mihi quæso qui tenet contrariũ qđ ius hoc dicit.c.venerabilẽ.extrà de electi.hoc nõ dicit sed dicit q̃ papa inungit,consecrat, & coronat, actũ confirmationis omittens quod fuisset ei facile dicere si voluisset:vt.ff.de excu.tut.l.ex his.C.de cad.tol.l.ita.§.sinautem ad deficientis.& extrà de decl.c.ad audientiam.Videtur ergo ille text. innuere eum ex sola electione sortiri ius quod competit confirmatis nõdum inunctis siue consecratis.arg esset pro hoc.C.de decuri.l. si quos. sed illis competũt omnia quæ sunt iurisdictionis:vt extrà de ele.
5 c.nosti. &.c.transmissam.ergo &c.¶ † Nõ obstat.l.bene à Zenone.in fi.C.de quadri.præscript.vbi mentio fit de receptione insularum:quia ibi ponitur insula pro dignitate:vt.C.de primicerio. l.ij.& ibi no.& probatur ex coniunctione duarum legum.C. de
6 decurio.l.vlt.& auf.cõsti.quę de digni.& epis.§.¶ † Sextò arguẽdo à communi commodo loquẽdi,sicut arguit.l.ff.de manumis. testa.l.si ita fuerit libertas relicta.& de verb.sig.l.anniculus. Cõmuniter enim post electionem vocatur rex romanorum.& sic se scribit & sic de se scribitur ergo habet regnum:vt.ff.de verb.sig.l. tugurij.si sic quasi regimento in eum translato diceret illa posse quæ põt verus & legitimus imperator;vt.ff.de offi.præto.l.vnic. ibi regimentis igitur reipublicæ in principem trãslatis &c. Et vt nomen indicat ex tunc videtur romanorum suppositus rebus.si sic ex tũc est verus imperator,& incipiũt anni imperij;vt in auf. vt proponatur no.imperatoris.§.j.ibi inchoante verò aprillis mẽse.& de prima die de qua nos decus romanorum proposuit &c.
7 col.v.¶ † In contrarium arguit & primò sic nihil operatur ante quã sit.ff.de colla bono.l.vl.& de ven,inspicien.l.j.§.ex hoc rescripto,de noua.l,quoties.sed imperator in coronatiõe dicitur oriri, & sic incipere esse;vt.ff.de fer.l,omnes ibi ortus imperij protulerunt &c,& ibi no,gl.quæ incipit id est coronatus,ergo ante hoc
8 non operatur quæ ad impetrationem pertinẽt.¶ † Secundò probatur sic.Furtiuus est omnis actus vel violẽtus,vel aliàs illicitus qui exercet in re præter volũtatẽ domini vel custodis etiã per eũ exercitus cui debet traditio fieri;vt.ff.de acquirẽ.pos.l.si ex stipulatione.&.C.eo.tit.l.nec ex vera.sed æternæ vitæ clauigero,id est beato petro & successoribus suis tradita sunt vtriusq; regni gubernacula cęlestis,scilicet terreni,vt.xxij.dis.omnes.xv.q.vj.ali⁹. &.c.nos sanctorum.&.c.iuratos.&.j.quæ.iiij.quia præsulatus in prin.extrà de re iud.ad apostolicæ.lib.vj.Quicunq; ergo sine voluntate successoris beati Petri terreni regni gubernacula assũmit rem illicitam committit.Et si dicatur hoc romani pontifices statuerunt,vnde non est eis,credendum Respondetur quòd si quis enumerat mundi regimina vsq; ad christum, qui fuit dominus

naturalis inueniet ita esse. Et ne immorer verbis superfluis, hoc bene probatur per rationes Inno.extrà de fo.compe.c.licet ex susceptо.& probatur extrà qui filij sint legi.per venerabilem.

9 ¶ † Tertiò probatur sic in psalmo.cxxv.vbi dicitur. Qui fecit luminaria magna solem in potestatem diei.& lunam & stellas in potestatem noctis,in quo transsumptiuè intelliguntur, istæ duæ dignitates,scilicet sacerdotium,& imperium vt per solem sacerdotium intelligatur:per lunam verò imperium demonstretur: vt extrà de maiori.& obe.c.solitæ.luna autem non lucet,nisi per influentiam quã habet à sole.ergo nec imperator,nisi per influẽtiam quàm recipit à papa.& hoc voluit dicere.l.C.de quadri.prę scriptio.l.bene à zenone.in fin.dum dicit imperiales susceпimus insulas quasi influa, sine qua fluentia imperialiter operari nõ põt.

10 ¶ † Quartò probatur sic.Nullum imperfectum operatur perfectum:quia si operaretur perfectè iam diceretur perfectum quia vnum ab altero ex efficacia vel inefficatia operationis cognoscitur,vt.ff.de verborũ significa.l. ædificia.§.feciſſe.argu.ff. de ædil. edi.l.j.§.sed sciendum.&.l.item offilius.perfectum autem non est extra quòd est dare aliquam particulam.vt dicit Philippus.v.metpaphisicæ.c,de perfecto.& probatur hic per.l.dicentem.neque enim aut nullum balneum,aut nullum stadium feciſſe intelligitur,qui propriam formam quę ex consummatione contingit nõ dederit:vt.ff.ad.l.fal.l.si is qui quadraginta.§.quædam. sed constat quòd ante approbationem inunctionem & coronationem, aliqua pars imperij deest:alioquin essent istа superflua quod nemo sanæ mentis probabit:vt.ff.de euictio.l.si ita quis stipulanti. & de cap.& postlimi.reuer.l.postliminium.ius ergo non est perfectum,nisi non potest perfectè imperialiter operari,quod faceret si ea quæ sunt iurisdictionis liberè exerceret,cùm tota sua po

11 testas in hoc cõsistat. ¶ † Quintò probatur sic quoties sunt duo gradus successiui & ad inuicem subordinati, existens in primo non debet attingere ea quæ sunt vltimi, sicut diaconus non debet attingere ea quæ sunt presbyteri,vel episcopi.xciij.di. diaconus.&.c.se.ne vni cõmissum alius gradus subrepat.ar.C. de test. l.consula diualia. & de exceptori. & exactorib.l.ij.lib.xij.& ibi no.sed in electo in imperatorem est cõsiderare duos gradus.vnũ in quo est quia rex,alterum ad quem promouendus est:quia imperium,vt dicitur in præalle.c.venerabilem.extrà de elect.& clarius.xxiij.dist.in nomine domini ibi dilectissimi filij henrici qui in præsentiarũ rex habetur.& futurus imperator domino concedente speratur.&c.existens igitur in primo gradu scilicet regis, non vsurpabit sibi ea quæ sunt secundi gradus.scilicet imperij.

12 ¶ † Sexto probatur sic,præceps est nimium & immatura ingestio eius,qui ante efficacem commissionem gladij,vtitur gladio vt.ff.de of.proconsul.& leg.l.obseruare.§.vlti.&.C.de exe.rei iu. l.j.& ante administrationis decretum se administrationi impudenter immiscet:vt.C.arbi.tute.l.vlt.& in aut.vt hi qui obli.se habere res minorũ.§.pen.sed vt aliqualiter probatum est.s̃. vterq; gladius est apud ecclesiam quòd no. per verba apostolorum in quorum persona ecclesia designatur.ecce gladij duo hic in ecclesia.scilicet non dixit christus alterum superfluere:sed satis esse respõdit.& ideo cùm Petrus gladium exercuit(nequaquàm vt abij ceret iussit)sed vt in vaginam conuerteret impetrauit,quasi exercitium regulariter prohibens,non imperium auferens. exercitiũ autem imperatori committit in approbationem inunctionem in coronationem.argumentum.ff.de mili.testa.l.ex eodem &.l. Titius.& in authen.de defen.ciui.§.interim autẽ.mergo huiusmodi commissionem non tam temporaliter administrat, quàm se præcipitanter & exauaritiæ ac ambititionis cæcitate demergit, vel hæc alia ad hanc materiam facientia probantur in extrauaganti domini Bonifacij papæ.viij.quæ incipit vnam sanctam ecclesiam, cui prima argumenta assentiunt.& Ioan.in gloss. positis in. c. primo. argumen.adductis. & Hug. expresè & satis diffusè in.c.cùm ad verum.In contraria opinio.dicit Archid.Lau. fuisse & ipse recitat in.c.quoniam idem.& in eadem est Hosti.vt ipse.no.extrà de verb.sig.c.super quibusdam.Et Guliel.in Specu. de resti.§.item ratione causæ in versi.idem quod obtẽtum est ab

13 imperatore &c.† Ne huius contrarium dicit Inno.in.c.venerabilem quia loquitur de electo,qui non potest coronam recipere in loco debito,& non est par eademq; conditio nolentis vel negligentis superiorem suum adire,& eius qui non potest:vt.C.de decur.l.generali.ff.quæ in frau.cre.l.ait prætor.§.si debitorem.& argument. ff. si quis ordo in bo. pos. seruetur. l.vl. & in hanc vltimam opi.ego magis declinarem per rationes supra adductas. & quia absonum nimis esset eum præcipere cùm examinetur & approbetur inungatur coronetur, ex quibus actibus confirmatio inducitur,saltem profectiua totius.Sicut in testamento videmus.quia nascitur cùm conditur:vt.C.de testa.l.antiquitas.confirmatur cùm testator moritur:vt extrà de cele.mis.c.cum matthe.sed vltima perfectione consummatur cũ hæreditas aditur. ff. de stip.ser.l.si seruus communis mæuij.in fi.j.respõsi.& ante hãc vltimam perfectionem vires testamenti nullæ sunt.ff.de re.iu.l.si

14 nemo.& de testa.tu.l.si nemo.† Sic vires cuiuscunque electionis in qua approbatio electi requiritur, quantum ad hoc vt electus aliquid nisi dispensatiuè exequi possit,nullæ sunt vt in iure dicitur si militiæ nomẽ dare vultis offerte vos his qui probandi ius habent,&c.vt.C.qui milita. non poss.l.j. de re mili.l. neminem defabricen.l.si quis cõsortium.& inutilis quantum ad exequutionem censetur omnis actus extrinsecus, confirmationem expectans:vt.C.de confir.tut.l.j.& ideo tutor & in testamento datus qui indiget aliquando confirmari,à confirmatione,quasi à proficiente dicitur datiuus:vt.ff.de test.tu.l.iure nostro in fin.de ver. sig.l.lege obuenire.& no.in.d.l.j C.de confir.tu.& secundum illos qui dicunt q̃ ex confirmatione ius prælaturæ non quæritur: sed sola exequutio quæsiti iuris conceditur,in qua opinione fuerunt Laur.& Hug.viij.q.ij.dilectissimi.&.lxiij.dist.quãto.& no. per Archid.extrà de ele.c.si cui lib.vj.¶ Adhuc habetur propositum(& multòfortius)secundum illos qui dicũt,q̃ ex sola electio

15 ne non confertur ius prelaturæ:sed ex confirmatione magis, in qua opi.sunt Inn.& Host.extrà de arbi.c.ex parte in glo.quæ incipit non videtur posse dici super verbo inhibere.¶ † Nũc restat ad argumenta breuiter in contrariũ respondere.& primò ad primum:quia primã propositionem concedo,secundam autem interimo & dico,quòd imperium est à deo non immediatè sed per debitam & subalternam emanationẽ à vicario Iesu Christi.& secundũ hoc loquitur apostolus ad Romanos.xiij.c.Non est potestas nisi à Deo,& statim subdit quæ autem sunt,à Deo ordinata sunt.Sicut & in iure dicitur quòd peculium vicarij non solum est ab ordinario, sed à domino principali:vt.ff.de pec.l.diffinitio peculij.Vel aliter imperium'prout dicit,quandam separationem executionis temporalis à spirituali à Deo est disponente & volẽte,quòd hi gladij exerceantur per diuersos:sed ordinatio horum gladiorum & exercitium quẽdam ordinẽ inter se habent:vt minor à maiori procedat. & quicquid alicubi reperitur de distinctione istarum duarum dignitatum administrationis, separationem adinuicem tamen subordinatam notat non iuris:vt.ff.de admi.tut.l.inter tutores.Cõstat nãque quòd omnis potestas inquã tũ talis etiã mala,à Deo saltẽ permittente.Vnde Christus in passione dixit.Non haberes potestatem aduersus me vllam nisi data esset tibi de super.Vnde constat omnem regalem potestatem esse à deo,nec propter hoc tollitur ordo vnctionis impendendę in qua cõfertur regalis dignitas:vt extrà de sacra vnc.c.j.& Saul vnctus fuit à samuele:vt habetur.j.Reg.xiiij.c.&.ij.q.vij. plerique. & recitatur.j.q.ij.iudices.Vnde si de esse cuiusq; regis est vnctio sacerdotalis,monstruosum est dicere quòd non sit de esse illius, qui est super alios.vij.q.j.c.in apibus.vt in hoc stet pars responsionis.scilicet imperium esse à Deo,vt à causa prima non tollit ordinem quem habet eius vicarius in promotione imperatoris ad imperium,tanquàm causa secunda & quasi quoddam agens instru

16 mentale.¶ † Ad secundum respondetur q̃ in dignitatibus collatis à principe,sicut est principatus & consulatus,non expectatur aliquis actus perficiens qui à superiore emanat.& ideo statim operatur:quia talis collatio vim confirmationis habet:vt no. Inno. extrà de ap.c.constitutus.& colligitur extrà de app.c.à collatione lib.vj.& extrà de concess.præben.c.post electionem.ibi quod si archiepiscopus &c. vt not. Archidia.extrà de præbend.§. cùm in illis. Arg.ergo de actibus perfectis & per se subsistentibus, ad imperfectos affirmatiuè nõ procedit.Ad formam ergo argumẽ

ti.cùm

ti cùm assumitur in minori propositione ꝙ illæ duæ dignitates statim per electionem plenum sortiuntur effectum: dico quòd hoc non habẽt per approximationẽ ad principẽ vt dicebat maior propositio. sed per creationẽ à principe, quæ nõ expectat actũ ali quẽ ipsum perficientem ab extrà, cuius oppositum est in ꝓpositio.¶ † Ad tertium respondeo concedendo maiorem propositionem secundam interimo. scilicet quòd statim post electionem posit legem condere generalem. Nec eam probat. l. ad hæc adducta. quia dum dicit mox ingressus in principatum &c. non loquitur de ingressu qui fit per electionem, sed de eo qui fit per assumptam debitæ administrationem, vt ar. ff. de condi. & de. l. publius. circa princi. &. ff. de aduo. diuer. iu. l. post duos. ibi. ex quo idem officium peragere cœperis. sed hanc non habet, nisi post recepta solẽnia. quare argumentum non concludit.¶ † Ad quartum respondeo quòd tota vis argumenti fundatur super imperio violento & irregulari. Et quòd fuit antequàm imperium vel imperio subditi christum cognoscerent & per consequens eius vicarium. In cuius signum narratur in chronicis, quòd constantinus beato Siluestro gladium tradidit, & insignia regalia in signum quòd vsque tunc ipse fuit primus qui sacra christianorũ fide muniuit romanum imperium: vt. C. de natu. lib. l. diui. nullus fuit legitimus imperator vt narrat Archidi. quoniam idem, vel alter cùm imperator præstet & semper præstiterit iuramentum fidelitatis domino papæ, ex quo imperium romanum Christum cognouit: vt. lxiij. disti. tibi domino & est declaratum per dominum clemen. papam. v. extrà de iureiurã. c. romani principes. in conci. viennen si. & propter infidelitatem, imperator constantinopolitanus priuatus fuit imperio, & à græcis translatum fuit imperium in germanos. in. c. venerabilem. extrà de election. non tamen dicitur succedere in locum primi, quàm in locum ecclesiæ transferentis licuit itaque ecclesiæ transferenti: vt potè rei quam dabat legem dicere quam volebat: vt. ff. de sol. l. j. & de pa. dot. l. ob res. Sed hanc dixit. scilicet quòd approbaretur, inungeretur, coronaretur ab ecclesia. & sic est postea obseruatum. ergo arg. illius antiqui illegitimi & irregularis imperij quod etiam nouam legem potuit in translationem suscipere, ad præsens imperium non procedat.¶ † Ad quintum respondetur, quod totum arg. fundatur super falso: quia dum dicit quòd non probatur iure quòd debeat confirmari hoc falsum est: quia actus enumerati in. c. venerabilem confirmationem inducunt. quid est enim approbare, inungere, & consecrare, nisi confirmare. arg. ff. de iure fisci. l. si accepta. ad mace. l. sed iulianus. §. vlt. de euict. l. quidam ex parte. de acquirenda. hæredi. recusari. C. de cond. ind. l. indebitum in. v. responso cum multis similibus. & hoc expressè nota. Inno. extrà de reg. iur. cùm bertoldus. in glo. signata super verbo numerato &c.¶ Ad sextum respondetur quòd à modo loquendi sumptum arg. non multum vrget: quia nonnunquàm homines abusiuè loquuntur: vt. ff. de lega. iij. l. non aliter.¶ Præterea possumus dicere quòd vocatur rex romanorum, nõ quia sit ante solemnia imperij impensa per papam, sed quòd futurus speratur: vt. ff. de leg. j. l. quantum. §. si mihi seruus: vt ibi no. Et vocatur hæres eoipso quod est scriptus, etiam testatore viuente: vt. ff. ad tre. l. epistolam. cum multis similibus.¶ Nec dico eum ante romanorum præpositum rebus, sed electum vt præponatur. Et sic ex prædictis omnis obiectus patet solutio.¶ † In duobus verò electis quorum quilibet seritè electum prætendit, minus dubium videtur: quia quilibet dubitat vel dubitare habet, quod est idem ff. quòd vi aut clam. l. seruus. de viribus election. ergo non debet ex ea medio tempore sibi ius aliquod vendicare. sicut hæres qui dubitat de viribus testamenti adiri non potest, qui tamen aliàs sit solo animo: vt. ff. de acquirend. hæredi. l. hæres institutus. in fine. &. l. sed si de sua. §. cur autem. & pro hoc facit quod dicitur de diuersis sententijs à duobus delegatis datis: quia vtriusque pendet effectus, donec per superiorem altera confirmetur: vt. ff. de re. iudi. l. duo ex tribus.

De constitu.

CONSILIVM CLXXXI.

Statutum valet factum per episcopum & capitulum super residentia & perceptione præbendarum. & nu. seq.

DE autoritate ꝓ conden-
1 tium statutum non videtur rationabiliter dubitandum: quia certum est episcopum cum ca. facere posse statutum: vt extrà de consue. c. cùm cõsuetudinis. de his quæ fi. à maio. par. ca. c. j. Et ad hoc statutum condendum, intelliguntur omnes fuisse per interpretationem diei præfixæ à lege non scripta, id est à consuetudine, quæ æquipollet hominis interpellationi: vt. C. de iure emphi. l. ij. dicitur enim fuisse statutum conditum in septimana paschali & dicitur sufficienter de consuetudine tunc celebrandi capitulum generale, & quòd tenent ea quæ aguntur & statutũ ibidem. Sed contra casum statuti insurgit pars aduersa quòd dicẽs datur mala causa. scilicet vt augeatur diuinus cultus: & quia residentes habent pauperes præbendas, & tamen portãt pondus diei & æstus. dicit enim pars aduersa ꝙ neutrum istorũ procedit, primum non, quia per talem diminutionem præbendarum non augetur diuinus cultus sed minuitur: vt extrà de constit. c. ex parte eduen. Secundum non, quia apparet de contrario: quia per data & confessata apparet, ꝙ in ecclesia valentina sunt septem dignitates. &. xij. mensatæ. & quòd quælibet valet. cc. libras. &. xx. canonicorum numerus. si ergo vna dignitas vel vna mẽsata vni canonico præbendato detur, erit sufficienter prouisum. xix. canonicis habebit enim quilibet ad minus præter præbendam. cc. lib. & sic
2 non remanet aliquis pauper vno duntaxat excepto, &c.¶ † Præterea dicit pars aduersa, si non residẽt, possunt cogi per superiorem ad residendum. & sic residentia non est sufficiens causa statuti. Sed ad hæc omnia respondetur, primò quòd ista sola causa nõ datur, sed datur & alia, scilicet quòd episcopus non habet de canonicis cum quibus possit tractare defendere, & promouere, negotia capituli. Et hæc quidem est bona causa quia cùm omnia debeat episcopus gerere cũ consilio capituli: vt extrà de his quæ fiunt à præla. sine consensu ca. nouit. interest episcopi & ecclesiæ multos esse præsentes: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. xx. distin. de quibus. extrà de offi. & pote. iudi. dele. c. prudentiam. §. j. & per ampliores homines perfectiũsimè veritas reuelatur: vt. C. de fideicom. l. vltima. & hoc respectu scriptum est, ꝙ reipubulicę interest semper ordinem plenum esse: vt. ff. de decur. l. generaliter. §. spurios. Dato ergo sine præiudicio, quòd prima causa non est bona vel vera, hoc sufficeret: quia ex duabus causis ad actum positis, sufficit alteram veram legitimam esse: vt extrà de præben. c. dilectus. de re iudi. c. cùm. I. & . A. circa fin. & nota. Inno. extrà de renun. c. in præsentia. nedum quòd prima est etiã in facto vera, & in iure legitima. ad cuius intelligentiam est scien dum quòd per dicta partis alterius constet, quòd mensata nõ est dignitas nec personatus: vt dicit in articulis suis, nec est præbenda: quia non posset conferri præbendato: quia tunc sequeretur ꝙ quis haberet duas præbendas in eadem ecclesia. contra. c. extrà de concess. præben. literas. sed sunt quædam emolumenta & perceptiones seculares consuetæ etiam conferri habentibus dignitates sicut sunt illæ vineæ de quibus legitur extrà de consti. cùm homi nis. Et sic cessat illa distinctio & diuisio quæ supra fiebat: quia habentes dignitates quæ sunt. vij. eas impetrant, & alij pauperes remanent. Et similiter est in re legitima: quia omne statutũ censetur iustum ex causa, quia prouocat ad residẽtiam. & hic est pro priè casus, secundum Inn. & hosti. in. d. c. cùm omnes vbi statutum de vineis tenuisset nisi fuisset defectus autoritatis episcopi,
3 & illa decretalis determinat hanc quæstionem.¶ † Non obstat. quod dicitur quod potest quis cogi ad residẽtiam: quia & si possit quis ad aliquid cogi metu pœnę, melius tamen est spe præmij inuitarij vt. ff. de iust. & iu. l. j. circa principiũ. C. de offic. assess. l. in quibus causis serui. pro præmio liber. acc. l. prima libro. xj. & sic apparet statutum ex autoritate & ex causa honestum & legitimum & tenere, nec per ipsum numerus ministrorum diminuitur, nec per consequens diuinus cultus: sed emolumentum tale seculare in meliores vsus conuertitur quod est licitum. arg. ff. de iure. do. ita constante &. l. vltima. & extrà de his quæ fiunt

à præla. sine consensu ca. c. tua nobis. Et ex his apparet articulos admittendos.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

CONSILIVM CLXXXII.

Episcopus cum consensu capituli potest vnire capitulo ex causa aliquam dignitatem sicut posset extinguere: tamẽ superior potest eam reuocare si capitulum velit. & nu. seq.

1 Licet de victoria causæ multum † dubitem, propter. c. si vna extrà de re. ec. non alie. quam decre. plerique, tanquàm antiqui iuris declaratiua in dubio sequeretur. Ego tamen crederem vnionem illam tenere: qnia mihi videtur quòd sit casus. extrà de præben. c. exposuisti. de concess. præben. c. cũ nostris. vt eccle. benefi. sine dimi. conse. c. vnico iu fine. & ibi per Inn. & Host. & sicut possunt episcopus & capitulum dignitatem tollere de ecclesia ex causa fructus inter canonicos diuidendo, sicut omnes notantes intelligunt. extrà de consti. c. cùm accessissent. sic videtur eadem ratione & æquitate, quòd possit vnire. Et sicut potest de mensa propia loco religioso temperate donare. vt extrà de dona. ca. consultationibus. & . c. pasto. & sine consensu capituli: vt no. per Hostien. extrà de his quæ fiunt à maio. par. capi. ca. ea noscitur ita & multofortius capitulo suo donare potest cui magis alligatur: vt extra de test. c. re quisisti. §. vlti. & ideo non videtur propriè ad alienationem tendere: vt. C. de fideic. l. voluntatis. &. ff. de le. iij. l. pater. §. quindecim. & hoc intelligo si probari possit necessitatem & vtilitatẽ facien dæ huiusmodi vnionis subfuisse. Hoc enim tutor facit de rebus pupilli in personam suam: vt. ff. de admi. tuto. l. tutor rerum & animalium: vt. l. quoties. §. non tamen. &. l. non existimo. & per
2 hoc bene facit. ff. de contrahen. emptio. & † vendi. l. si fistulas. §. j. Non ob. quæ in contrarium possunt adduci, de differentia quæ debet esse inter præsentantem & præsentatum, instituẽtem & institum. & quod nemo potest authoritatem præstare in negocio proprio, & quod le. & no. xvij. quæstione. iiij. quia omnia ista loquuntur in actu qui procedit ab aliquo, vt à perficiente seu principaliter faciente hoc autem non facit in vnione consensus capituli: quia vnio conceditur principaliter ab episcopo: vt extrà de excessi. præla. ca. sicut vnire. & hoc est quod dicit regula iuris. aliud est donare & aliud est donanti consentire. ff. de re. iur. l. aliud de lega. secundo. l. cùm pater. §. libertis & de procur. l. filiusfa. §.
3 & probatur extrà ne sede vacan. c. vnico. lib. vj. † Vnde talis consentiens, non tam facit, quàm facientem non impedit: vt. ff. de manu. vindic. l. si pater. §. vltimo. & talem consensum quis potest adhibere in suum proprium commodum, sicut filia patri dotem repetenti consentit. ff. soluto matrimonio. l. secunda. §. volũtate. & exactio cedit in commodum filiæ quod apparet: quia pater tenetur dotem sic exactam filiæ conseruare, nec potest eam nisi ex noua clade minuere: vt in authentica. de æqua. do. §. quia vero le. col. viij. & pro hoc facit extra de elect. c. cum in iure. ff quod cuiusque vni. no. l. plane. & per locum à contrarijs. ff. de excu. tu. l. amicissimos. §. vl. Et in hac sententia fuit Host. extrà de his quę fi, à præla. sine consen. ca. c. nouit. Bene tamen innuit Spec. in eo. tit, contrarium dicens, quòd talem vnionem possit successor reuocare. Sed non ob. quia non dicit eam nullam sed reuocabilem, vel est nulla si ille in cuius fauorem fuerit inuenta solennitas consensu capituli & episcopus vel capitulum hoc dicant: aliàs non: vt. ff. de iniust. ru. & irri. testa. l. filio. de bo. pos. secundum tab. l. qui ex liberis. §. vl. secundum intellectum Azo.

De elect. & de fide instru. & de senten. excom. & de apostatis.

2 *Sigillum episcopi non facit fidem quò ad probandum excommunicationem.*

13 *Item religiosus portans habitum sub mantello, excusatur à pœna excommunicationis & apostasiæ.*

Allegationes quibus excusatur electus per viam compromissi verbis pluralis numeri, si pronuncians se correxit statim & pronunciauit in singulari numero, an possit.

1 Actum tale est. ¶ † Vacante ecclesia vticen. ordinis sancti Augustini præsentibus omnibus canonicis excepto domino Pontio de alaynaco electus fuit. G. per viam compromissi. Postmodum & post consensum die. x. pontius appellauit, opponendo crimina & defectus facti cõtra formã electionis: tandẽ causa per dominũ papã commissa fuit do. G. cardinali audiẽda & referẽda, corã quo ex parte electi. fuit propositũ excipiẽdo, ꝙ dictus. P. nõ poterat se opponere nec appellare, cũ nõ esset canonicus vticẽ. nec de diœcesi natus nec beneficiatus. & ideo admittendus nõ erat qđ probat extra de ele. cũ inter. R. & . ij. q. vj.
2 nõ solẽt. xvj. q. vj. filius. & extrà de ele. c. vt circa. li. vj. ¶ † Itẽ quia idẽ. P. trãslatus erat ad prioratũ monasterij de beneuẽto, quẽ acceptãdo desijt esse canonicus vticen. cũ sit regularis per. ca. cũ singula. extrà de præbẽ. li. vj. ver. statuẽtes, non obstante dispẽsatiõe facta cũ eo: vt. j̃. sequitur. ¶ Cũ tibi nuper contulerimus prioratũ de beneuento, volumus ꝙ possit canonicatũ in vticen. ecclesia licitè retinere. c. cũ singula & alijs cõstitutionibus nequaquã obstãtibus. Et ad hoc dicit electus, ꝙ nõ valet dispensatio: quia nõ facit mẽtionẽ cõcilij generalis. ne nimia. extrà de reli. do. quo cauet ne religiosus habeat locũ in diuersis monasterijs. ad qđ non extẽdit dispensatio: vt no. Archi. extrà de const. c. licet super verbo reuocare. li. vj. hoc videmus de facto: quia papa confert religiosis beneficia in diuersis monasterijs: nec obtinẽt ibi vocẽ nec locũ nisi sic exprimatur ibi. Nec valet in talibus dispensatio, nisi canonicatus conferatur simul cũ prioratu, & simul dispẽsetur. & hoc probant Inn. & Host. in. c. dudũ extrà de elect. Et posito ꝙ valeret dispẽsatio & esset canonicus, nõ erat vocatus missus ad cellã extranei monasterij. h. d. Inn. in. d. c. ne nimia. & posito ꝙ cessarẽt oĩa prædicta: quia non probauit se esse tẽpore electionis in certo loco vnde vocari debet. Itẽ quia erat exõicatus tẽpore electionis, & de hoc diffamatus in ecclesia vticen. vt pote, quia appellatio contra ipsum pendebat in romana curia super ipsa excõmunicatiõe: vt hæc probata sunt per electũ quæ sufficiũt ad eũ non vocandũ vt in. c. cũ desideres. extrà de sentẽ. excõ. §. secũdæ quæstioni. Hoc dicit electus ad istũ finẽ. ꝙ dictus Põtius non possit prosequi cõtemptũ, licet admissus sit sine præiudicio per interloquutoriam quæ nulla esset si tẽderet ad finẽ illũ vt posset dici contemptus, cùm esset dicto cardinali causa cõmissa tantũ audienda & referẽ
3 da, vt apparet ex commissione sibi facta per papã. ¶ † Item quia dictus. P. in appellatione sua malè expressit illa quę posuit ibi & friuolè & confusè & contra. c. vt circa. vt ibi not. per omnes docto. cuius interlocutoriæ tenor sequitur in hæc verba. ¶ Interloquendo pronunciamus in his scriptis non ob. rationibus propositis & allegatis hincinde, dictum. P. esse admittendum. & se opponendi electo vticen. & electione de se factæ in episcopum vticen. saluo iure vtriquę parti in principali & omnibus alijs, &c. Et hic videtur admissus ad informitatem curiæ tantùm, non vt contemptus. postea verò assignata fuit dies peremptoria partibus ad producendum omnia, cum quibus partes debuerunt venire paratæ, in quo termino electus produxit processum electionis, & decretum sigillatum sigillis capituli canonicorum & notariorum signis, & alia ad probandum tempora fuisse seruata. ¶ † Produxit etiam alias literas absolutorias epi-
4 scopi quondam ad cautelam, & alias vt in actis apparet. Et dictus. P. produxit literas sigillatas sigillo episcopi quondam vticen. multorum vicariorum in quibus continebatur, quòd episcopus monuit præpositum & omnes canonicos vt non procederent ad collationem cuiusdam ecclesiæ nisi

secundum

secundum formam eis datam : alioqui excommunicabat eos, & quia constabat ei vt dicebat, quòd præpositus nunc electus & quidam alij ibi contenti processerant ad collationem dictæ ecclesiæ, & contra monitionem prædictam, mandauit eos publicè excõmunicari, & ista litera data fuit. Mcclxxviij. & sic sunt. xxv. anni & plus. Sed ad hoc dicit electus, ꝙ non probatur aliquid esse factum per dictos in monitione contentos, contra monitionem prædictam, & ꝙ conditionaliter & ab ea extitit appellatum, ꝙ conditione pendente fieri potuit: vt extrà de appel. c. præterea. vbi de hoc per Inno. vt extrà de cleri. excom. c propo suisti. Item ꝙ dictus episcopus absoluit ad cautelam, prædictos in monitione contentos excepto quodam. R. absente. Et mandauit vicarijs ꝙ cessarent à sententiæ prædictæ denunciatione. & sic confitebatur dictam sententiam nullam: vt in. c. solet. extrà de sen. excom. & de officio delega. c. cùm contingat & sic nõ remanet ligatus nisi ille. R. maximè, quia tollerabatur tempore electionis. Item dicit electus, quia Archid. vticen. vt arbiter à partibus electus, & vt apostolicæ sedis legatus dictam monitionem & sententiam pro nullis pronunciauit & infectis, præsentibus dicto episcopo & P. oppositore prædicto & approbantibus expresse, quæ sententia in rem transiuit iudicatam: vt extrà de re iudi. cùm inter vos. de offi. deleg. cùm in iure & ibi not. per Inn. quam sententiam probauit episcopus per absolutionem prædictam. vnde satis poterat capitulum ignorare dictum. R. excommunicatum & toleratum per. xxv. annos. & tamen constat de protestatione facta in. c. ꝙ non intendebat procedere cum excõmunicatis, ꝙ sufficit: vt extrà de elec. c. cumana. & ibi no. per Inno. de consue. c. cùm dilectus. & ibi no. per Compost. Et quia dictus potius in sententia dicti Arch. vticen. præsens fuit approbauit expresse, & postea iurauit appellationem esse verã, in qua cõtinetur prædicta sententia, propter quæ dicit idem electus, dictum. M. ab appellatione & oppositione penitus repellendum, vt calumniatorem periurum contra factum proprium veniendo. iij. quæst. ix. caueãt. in fi. ¶ † Item quod dicitur ꝙ prædictus P. produxit quandã literam sigillatam sigillo episcopi in qua cõtinetur, ꝙ episcopus excõmunicauit electum tanquam vagabundum. Dicit electus ꝙ dictus. P. eam non produxit: sed quidã. G. canonicus vticen. & iste opposuit se post terminum peremptorium & post litem motam per duos annos quod facere non potuit post terminum peremptorium: quia est exceptio peremptoria & super crimine. & ideo non admittenda: vt dicit Inn. extrà de excep. c. pasto. in fi. & Compost. extrà de elec. quod sicut. §. itẽ potest. & Archi. extrà de excep. c. pia. lib. vj. super verbo valeat. & ita seruat curia romana. & tamen ipse interfuit electioni, & sigillauit decretum, & subscripsit propria manu. & quia factum antiquum opposuit: videtur contrarius sibijpsi: quia postea iurauit hoc de nouo ad eius notitiam peruenisse, qui in tali facto non debuit admitti: quia verisimiliter non poterat ignorare: vt in. c. vt circa. ver. nisi aliqui. & quia factum ponit antiquum nõ erat verisimile quòd ea debet ignorare. Et admissus sine præiudicio: quia non seruauit tempora, veniendo, stando, & morando in curia, non debuit admitti: vt no. omnes doct. in. c. cupientes. §. cæterum super verbo excludentes. & ibi in glo. Archi. quæ incipit ipso iure, nec probatur excommunicatio: quia non dicitur nec probatur quòd episcopus sederet pro tribunali quod requiritur: vt extrà de consti. c. vt animarum. libro sexto. de offici. præfe. vr. l. ij. & de iur. om. iu. l. fi. item quia ipsa cedula non habet testes nec alia, quæ requiruntur vt faciant fidem, & iura in contrarium allegata loquuntur quando agitur de paruo incommodo. ¶ † Sed hîc non statur soli literæ simplici. maximè cùm episcopus faceret partem contra præpositum nunc electum : quod apparet per literam productam in iudicio, vbi dicit episcopus propter varias quæstiones inter ipsos episcopum & præpositũ nunc electum ac quosdam alios suscitatos. ergo præsumebatur quodammodo inimicus: quare in hoc casu non est credendum literis suis talibus: vt. ff de quæstio l. j. §. præterea. & in authen. de test. §. si verò odiosos. Et quia huiusmodi eulogia sæpe ex mala fide procedunt: vt ff. de custo. & exhi. reo. l. diuus Item alia ratione non ob. dicta litera, nam vt ibi apparet episcopus scribebat vniuersis ad quos literæ peruenerint &c. non tamẽ apparet ꝙ viuente episcopo nec eo mortuo, ante electionem nec post duos annos, huius cedula peruenerit ad electum, nec alium. Vnde nõ potest dici ꝙ aliquo modo ligauerit electum: vt extrà de sen. excom. c. à nobis. & ibi in glo. ord. † Cùm in re etiam fauorabilissima vt est in concessione libertatis quæ cõceditur per literas absenti non habet effectum huiusmodi scriptura, nisi demũ postquam peruenerit ad illum cui scribitur. ff. de aqui. pos. l. qui absenti. sicut cùm mandatur alicui iurisdictio per literas, non capit effectum nisi postquam peruenerint ad eum: vt extrà de app. c. super eo. ij. quia illa est scribentis intẽtio. vt ibi dicitur. Et quãdo aliquis excommunicatur per epistolam non est ligatus, nisi postquam recipit literam: vt in. c. apostolicæ extrà de cle. excõ. in glo. ord. maximè cùm nulla appareat monitio : quæ etiam in notorijs est necessaria. extrà de ap. c. cùm sit romana. & no. per Inn. extrà de coha. cle. & mulie. c. vestra. &. c. tua. &. c. cùm sit romana. & Hosti ibidem. † Nec ob. ꝙ in litera illa continetur monitio: quia ibi narrando dicit, non probando: quia nõ probatur monitio nisi aliter constaret. extrà de priui. c. si papa. lib. vj. Item super monitione non fuit confecta litera, licet de alia faciat mentionem (quod non apparet) cùm excommunicatio non dicatur facta in præsentia dicti electi: non debet credi monitionem præcessisse nisi appareat: vt in auth si quis in aliquo documento. C. de eden. &. ff. de contrah. emp. & ven. l. in lege. Necnon ad monitionem credetur literę episcopi: etiam si super hoc cõfecta appareat, cùm sit iudicialis: vt in. c. quoniam contra falsam ibi citationes &c. † Neq; præsumitur solennitas intercessisse vbi parte absente fertur sententia: vt no. Compo. extrà de elec. c. bonæ memoriæ. maguntinẽ. in glo, quæ incipit, imò præsumitur in versi. quæ omnia. sed opponitur contra electum quòd sigillũ episcopi facit fidem in sententia excommunicationis: vt in. c. post cessionem extrà de proba. Ad hoc dicit electus, ꝙ capitulum illud loquitur in casu vbi paruum esset præiudicium: vt ibi in tex. apparet non autem vbi magnum. & ita tenet Inn. & ibi no. in glo. & curia romana ita tenet & seruat. Item dicit electus quòd Hostien loquitur ibi quando proponitur exceptio excommunicationis in vim dilatoriæ. & ita intelliguntur iura ibi allega. extrà de proba. post cessionem vt. xj. quæst. iij. curæ. & quando extra iudicium mandatur aliquis euitari: vt. iij. quæstio. ix. testes. in gl. j. Et in iudicio opinio Inno. quando opponitur in vim peremptoriæ, vt hîc & iura quæ ipse allegat: vt in. c. placuit. &. c. si tantum. vij. quæst. ij. & hoc clarè ostendit Archi. in. c. vt circa. Nam aliter esse non potest: quia absurditas sequeretur : quia si malus prælatus haberet fratrem dormientem in scholis & excommunicaret alios secretè (etiam magistros in theologia) & sic obtineret dormiens episcopatum si tantũ eligeretur per vnum: quod esset inconueniens. ¶ † Armetur ergo iustitia contra talem literã & sententiam occultè latam nõ publicè, nec publicatam nec alicui denũciatam, imò in occulto steterat per sex annos: vt apparet ex data. & ideo omnino suspecta: quia nõ est verisimile ꝙ eps eam lõgo tẽpore tacuisset: vt. ff. de pe. l. si quis fortè. maximè quia episcopus absoluerat electũ ab omnibus sententijs latis per ipsum, vt clare ꝓbatur. Nec facit in oppositũ. c. sacro. extrà de sen. excõ. quia loquitur quãdo dicitur sentẽtia aliqua, sed hîc dicit nulla, & ꝓbatur. Et quod opponitur ꝙ in dubio præsumitur quis excõmunicatus, per. c. cũ desideres. extrà de sen. excõ. Nõ ob. ꝙ illud verũ est, quãdo cõstat quẽ excõmunicatũ fuisse tẽpore electionis: vt quia sententia lata erat in loco publico: secundum ꝙ loquitur. c. exceptionem. extrà de excep. in glo. Ber. Nec constat de absolutione. & sic loquitur. c. cùm desideres. allega. Vel constabat de sententia lata pro delicto: quia transiuit ad aliam ecclesiam sine licentia & per famam. & sic loquitur. c. illud. extrà de cle. excom. in contrarium alle. in nostro autem casu non constat de delicto nec de fama: vt suprà dictum est. Et sic. c. omnipotẽs. extrà de accu. cum simi. nihil facit contra electum. nec. c. inter. extrà de pur. ca. quia ibi probatur per testes & per famam, & in crimine enormi, quæ omnia cessant in casu nostro. ¶ † Deinde procurator electi produxit quandam literam prædicti episcopi, in qua continebatur quod absoluit ad cautelam prædi-

ctum electum,ab omnibus sententijs per ipsum & eius officiales latis contra ipsum electum.& erat data post datam literę excommunicationis exhibitæ per dictos.P.&.G.& fuit recognitum sigillum:quare si omnia cessarent immunis esset electus ab illa sentẽtia si aliqua esset(quod absit.)¶ Deinde ꝓcessum fuit ad receptionẽ testium super quibusdã articulis productis proparte dicti electi,& alijs productis pro parte dicti.P.Hi autem
12 sunt articuli pro parte electi.¶ † Primò ꝙ de cõsuetudine eccle siæ vticen.canonici præsentes non debent vocare absentes remotos per vnam dictam vulgarem.Item ponit ꝙ de hoc est in possessione:& hoc probat manifestè per testes.Item ponit ꝙ fama erat tempore electionis & vacationis in ecclesia vticen.ꝙ dictus. P.erat in romana curia:pictauis,vel in prioratu suo:& probauit per testes,& aliqui deponunt etiã ꝙ dicebatur mortuus tempore illo.Item probat dictus electus dictum.P.excõmunicatum, & probat per testes & ꝙ erat publica vox & fama,& non poterat negari cũ de hoc penderet quæstio contra ipsum.P.tempore electionis.Et prædicta omnia probantur per testes, nec dictus P.probauit consuetudinem in vocandis canonicis quam allegauit,& sic apparet per ista & per alia superius allegata, ꝙ dictus. P.non potest obijcere de contemptu.Item nec probauit ꝙ dictus electus dimiserit temere habitum suũ:quia testes sui nihil ad hoc dicunt imò vt singulares & sibi cõtrarij(vt manifestè apparet)sunt repellendi.maximè quia electus probauit se portasse habitum suum apud rupen.in auram & honestè se conuersatũ fuisse ibi per plures testes.Et si nunquã in cõuersatione deliquit (quod apparet)credit forè satisfactum per literam domini.G. summi pœnitẽtiarij,& dispensationem dubitatiuè petitam & receptam.vt in litera producta per electum continetur,ꝙ in toto illo facto non confitebatur se esse excommunicatum:quia semper portatur eorum habitus sub alijs indumentis:precipuè ex-
13 tra claustrum.† Item confessio quæ fit etiam iudicialiter in his & circa ea quæ non habent atrocitatem facinoris:vt in casu nostro semper est intelligenda in benigniorem partem,& vt confitenti non obsit:vt extrà de reg.iur.c.ij.& no.de hoc Inn.extrà de elec c.dudum.in glos.quæ incipit quod electionis tempore vers.item in huius excep &c.& extrà de obser.ieiu.in.c.consiliũ. v.distin.ad eius verò.Et ideo ad hoc supplicauit & obtinuit ad cautelam.Nec potest sibi opponi in foro contentioso, confessio facta in foro animæ:vt extrà de scismaticis.c.fraternitatis & ibi in glo.magna ad fi.xxxiij.quæst.ij.amouere.xv.quæst.v.presbyter.Et opponitur electo ꝙ ęquè ostenduntur iura per occultam habitus portationem:sicut per temerariam dimisionem.Non est verum:quia pœnæ sunt restringẽdæ.de pœ.di.j.c.pœnæ.Nec à verbis legis recedẽdum est.ff.de leg.iij.l.nõ aliter.sed iura pœnam imponentia loquuntur contra habitum temere dimittentes,quod non est in casu nostro:quia si portetur sub alijs indumentis non est excommunicatus:& factum aliquod non probatur contra electum per quod dici possit,ꝙ inciderit in excommunicationem:quia non probatur quòd habitum dimiserit & dato(sed non cõcesso)quod probaretur non per hoc esset excõmunicatus,nisi temere & dolosè dimisit:& hîc colligit ex text. c.vt periculosa.ibi temere habitũ &c.ne cle.vel.mo.lib.vj.Et ibi si quis autẽ horum temerarius violator &c.quod verbum violator denotat,ꝙ dolus debebat interuenire:quia violẽtia non cõ
14 mittitur sine dolo:vt.ff.vi bono rap.l.iij.§.doli.† Item constitutio excõmunicat solũ illos,qui ex temeritate violãt cõstitutionẽ ipsam ꝙ verbũ sonat in malã partẽ:vt.ff.ad turpil.l.j.in prin. Vnde illa decretalis nõ est intelligẽda,de illis qui causa timoris dimittũt:nec etiam leuitatis:quia etiã in atrocibus leuitas nõ punitur:vt.§.si quis impera.maledi.l.j.& ideo potest dici dolus interuenire,tum ratione loci qui inspici debet in talibus: vt.ff.de pe.l.aut facta.§.locus.tũ ratione animi ipsius electi quia nõ videtur habuisse mentẽ habitũ dimittendi,sed custodiendi,quẽ in itinere periculoso sub alijs vestibus portauit.Et quod dicitur in peiorẽ partẽ faciendam esse interpretationem propter periculum animæ.per.c.cùm medicinalis.item contra confitentem:vt.ff.de interro.act.l.de ætate.§.ij.& quia nõ apparet de iusto timore &c. non procedit,quia notitia est causa timoris.hoc sciunt præser-
15 tim illi qui montes transierunt.† Et quia non agitur hîc de periculo animæ,sed de conseruatione vel consumptione iuris dicti electi vbi excõmunicatio esset mortalis:quia si per hoc dicta electio cassaretur,electus efficeretur perpetuò ineligibilis & infamis,& ita quo ad mũdũ fama sua esset perpetuò mortua: vt extrà de electio.c.super eo.Item iura prædicta locum habent in foro contentioso:sed confessio de qua agitur facta fuit in iudicio animæ vbi est facienda interpretatio secundum mentẽ proponentis:vt est expressum extrà de homici.c.exhibita.&.c.significasti.ibi cùm de cæteris &c.xxxij.quæst.v.humanæ aures.extrà de iureiur.c. quanto.&.c. veniens. vbi hoc expressè dicitur per Inn.Nec dissimulatio improbatur à iure.xxij.quæst ij.vtilẽ. extrà ꝙ me.causa.c.perlatum.Nec valet ꝙ opponitur,ꝙ habens statũ dubium non debet promoueri & infamia facti ab electione repellit.Quia non est probatũ aliquid ꝙ facit dubiũ statum electi vt inducat infamiã cõtra eũ:imò episcopus qui dicitur eũ excõmunicasse.j̃.xxxvj.dies,à data illius literæ de statu & conuersatione electi laudabile testimoniũ perhibuit(vt est probatũ)& præstantius est priuilegium bona fama, cùm non dicatur diffamatus,nisi per literas episcopi,quæ nullam infamiã inducunt,cùm non probentur ad alicuius notitiam peruenisse tempore electionis,nec postea per duos annos.& per cõtrarias literas eiusdẽ episcopi bona fama probetur electi,quæ debẽt præualere.extrà de accu. c.licet in fi.& no.per Inn.eo tit.c.inquisitiõis.
16 & per.B.in.c.qualiter.ij.† Nec præsumitur quis excõmunicatus in dubio.per.c.cùm desideres.&.c.illud.quia ibi dicitur, ꝙ in dubijs est via tutior eligẽda.Et qui de sentẽtia dubitat debet abstinere magis,quã sacramẽta tractare.Non tamẽ dicitur ibi, nec alibi in iure,ꝙ vbi est dubia excõmunicatio ꝙ iura alicuius tollat vel differat.imò contrariũ dicunt,ꝙ ille qui opponit excõmunicationẽ debet eã probare apertissimis documentis;vt in.c.pia. extrà de excep.li.vj.nã vbi crimen vel pœna ponitur:clara probatio requiritur.C.de proba.l.sciant.& not.Azo in sum.de proba.§.postmodum.& de pœnis.§.cum autem.&.c.illud loquitur in notorio.Nec propositio aut factum domi.Card.probat excõmunicationem,cùm dubitatiuè petita fuerit & concessa,quæ nõ probat excommunicationem.de electio.venerabilem. maximè cum ex tali facto,nulla est sententia lata ab homine vel à iure,vnde si in dubium voluerit prouideri saluti animæ absit ꝙ ex tali facto excommunicatus debeat iudicari.sed quia bonarum mẽtium est ibi culpam &c.& quia si simpliciter sine aliqua dubitatione huiusmodi absolutionem petijsset per hoc non esset excõ
57 municatus:vt nõt.Inno.extrà de sen.excom. per tuas.¶ † Item præsuppositio sine præiudicio quòd fuerit excõmunicatus, fuit tamen absolutus & habilitatus per dispensationem ad celebrandum diuina.quare habilis est ad habendum beneficia & honores:quia magis dignum trahit ad se minus dignum:vt.ff.de sena. l.qui indignus à contrario sensu.& extrà de pœnis.c.si is.lib.vj. Et hoc verum est,quando irregularitas ex delicto non enormi occulto sequeretur:vt in.c. quæsitũ.extrà de tempo.ord.hiç secus si ex defectu:quia tunc habet principium vitiosum, & licet dispensetur ꝙ possit promoueri:remanet tamẽ spurius facto diffamatus:quia nõ potest prẽses prouinciæ &c.quare cõstringitur dispẽsatio:quia plus affert cõfirmatio,quã tollat negatio. & hoc cõsueuerũt notare omnes doc.extrà de temp.ord.in.c. quæsitũ. & de consue.c.cũ dilectus.l.di.ferrũ.&.c.domino sancto. & vt cõstitueretur.& Host de filijs presby.c.vlti.Itẽ dicit electus ꝙ literã dom.G.cardinalis produxit cõtra oppositionẽ dicti.P.vbi dicebat dictũ electum temere dimisisse habitũ suũ.licet nõ probauit dictus.P.cũ testes sui sint singulares.dicit enim vnus quòd apud rupem in auram.Alter verò dicit ꝙ perusij.& ille est contrarius sibijsi.Tertius verò vidit electum in vrbe romana veniẽtem corã episcopo vticen.& non vidit ꝙ portaret habitũ: vidit tamen albedinem per scissuram cappę.& sic facit pro electo: quare ad purgandam conscientiam electi,& curiam de hoc informandam:procurator eius produxit dictas literas inquãtum faciebant pro dicto electo,& non aliter.vnde si contra eũ in ali-
18 quo faceret,non intelligitur in hoc eas produxisse.¶ † Item posuit dictus.P.& probare voluit,ꝙ ille qui pronunciauit electionem

nem prædictam,in ſua pronunciatione non fuit vſus verbis ſingularis numeri,ſed pluralis.nec verbũ electionis protulit:ſed dixit iſta verba damus vobis G.in epiſcopũ & paſtorẽ. & ad hoc probandũ produxit.xiiij.teſtes.ſ.x.tẽpore electionis omnes præſentes.in.c.& vnus illorũ ſolus dixit,ꝙ audiuit illa verba cõpleta,& ſtatim poſtmodũ pronũciauit in ſingulari. Alius dixit ꝙ audiuit verba illa:non tamen recordatur ſi audiuit verba domini.G.& ſtatim ad clamorẽ ipſius & pluriũ aliorum pronunciauit in ſingulari,quæ verba intelligenda ſunt coniunctim nõ diuiſim:quia aliter eſſet contrarius ſibi.nã aliter teſtificatur in decreto vt ibi omnes. Alij dicunt ꝙ pronunciauit ſicut eſt ſcriptũ in decreto : tamen audierunt ꝙ ille incœpit per illa verba nos, ſed non compleuit ꝙ ipſi ſcirẽt propter clamorem multorũ, & ſtatim pronunciauit ſicut eſt ſcriptũ. Vnde dicit electus,ꝙ ſi illa verba ſibi poſſent nocere(quod abſit)excuſaretur. per.c.iij.extrà de proba.ꝙ illi de.c.volebant malã electionem, ſed bonam. & quia verba pluralis numeri probare non potuit per illos de.c. produxit dictus.P.iiij.teſtes laicos qui videntur dicere ſe audiuiſſe verba pluralis numeri ſupradicta,quibus non eſt fides adhibenda:quia contractus erat in ſcriptis:vt.C.de teſti.authẽ.rogatus.ſed erant remoti ab illo qui pronunciat per centum pedes pariete ſpiſſo ſeptem pedum intermedio ad pedem cuiuſdam feneſtræ,nec videre poterant aliquem in capitulo vt dicunt. Quare ſupplicat pater ſanctæ,electus videri diligẽter.c.iij.queſt.ix.teſtes:& glo.ibi poſitam cum ſi.vbi videtur electi intentio expediri,quantum ad proximè dicta.dicit tamen vnus teſtis contra electum productus,qui erat immediatè iuxta illum qui pronunciabat,& incipiebat in plurali.quod ſtatim reprehendit eum, &
19 ille ſtatim pronũciauit in ſingulari.† Dicit etiam electus, quòd omnes teſtes prædicti contra ipſum producti ſcilicet canonici approbauerunt electionem factã in ſingulari, ſubſcripſerunt in decreto,& appoſuerunt propria ſigilla de eorum expreſſo proprio mandato appoſitum fuit ibi ſigillum capituli vticen.infrà. x.dies poſt electionem prædictam,vbi teſtificando ſupplicauerunt domino papæ,ſicut in decreto continetur : quare prævalet eorum dictum poſitum in decreto,& eorum vltimo teſtimonio.Et ſi aliqua dicerent aliter quàm ſit in decreto prædicto, nõ debet eis credi,cùm illa dixerint poſt biennium:quia memoria hominum labilis eſt,nedum poſt biennium, imò poſt annum non eſſet dictis eorum ſtandum.& de hoc plenè habetur in glo. iiij.quæſt.iij.ſi teſtes.& ibi plenè de hoc in gl.&.ff.de proba.l.ſi arbiter.Electus verò probauit electionem celebratam modò & tempore debitis,per proceſſum & decretũ,& in talibns potius ſtari debet ſcripturæ quã teſtibus:vt extrà de proba.c.iij.& not. ibi.gl.iiij.quæſt.iij.in gl.magna.Itẽ ꝓbat hoc per ſeptẽ teſtes ibi ſubſcriptos ad capitulũ vocatos ante electionẽ.ſ.quatuor capellanos,duos notarios,& vnũ aduocatũ directorẽ capituli in electione prædicta,qui omnes iurauerũt ante electionẽ fideliter ordinatè ſcribere,teſtificari factũ ſuper facto electionis prædictæ. Item produxit.x.canonicos qui omnes dicũt,celebratã electionem ſicut ſcripta eſt in decreto.Dicunt tamen ꝙ incœpit illa verba nos & ſtatim clamauerũt,& incõtinenti dato ſilentio pronũciauit in ſingulari.Vnde videtur caſus.c.iij.quia ſicut illi negabant alienationem.& ſic iſti volebant malam pronunciationẽ, & ſi aliqui dicerent aliter quã ſit in decreto, ſtandum eſt primo dicto:vt.ſ.dictum eſt:quia dignum eſt &c.extrà de proba.c.per
20 tuas.de teſti.cum tu.† Maximè quia verba pluralis numeri permittebant per modũ præfationis narrando,datam ſibi poteſtatem,& qualiter conuenerant in talem vel dabant tali,&c.& ſic ſunt interpretanda verba pluralis numeri,ne teſtes de varietate notẽtur.extrà de teſtib.c.cum tu.xj.quæſt.iij.anteceſſor. & ita docet Hoſtien.& Comp.procedendum in.c quia propter.extrà de electio.ſuper verbo procedant.&.G.de mandeg.in ſuo libello hoc idem dicit vbi ordinat pronunciationem quando proceditur per formam compromiſſi,ibi dum dicit cum vacante eccleſia &c.Et ideo circa talia facta.l.cautè procedi,quæ dicit tunc vitiari id quod in vno contextu fieri debet, cùm actus contrarius intercedit ex interuallo:vt.ff.de duo.reis.l.duos.§.vltimo.& per Innocen.extrà de elect.c.conſiderauimus.§.item ſi electio. vbi ſic dicit,& intelligo eundem contextum vel aliqua fieri eodem contextu,quæ fiunt omnibus canonicis exiſtentibus in capitulo ſimul.nam ſi vna pars recedat,& alia remanens aliud faciat,caſſatur electio quæ fit alijs recedentibus. quod non fit ſi eodem contextu eſſet facta vt dictum eſt,niſi fortè ex priori ſeruitio procederent:quia quæ ſtatim fiunt &c.ff.ſi certum peta.l. lecta.&.C.de pact.l.petens.& eſt expreſſum.ff.de præſcrip.ver.
21 l.vlti.¶ † Ad id quod obijcitur de.l.ff.de arbi. qualem.& duabus.ll.ſequen.vbi dicitur quòd ſi arbiter iuſsit diffinitiuè pronũciando & ea mente,vt ſecundum eius ſententiam diſcederẽt partes à tota controuerſia,non poteſt poſtea mutare & corrigere vt in.l.actorum.Et eſt ratio quia arbitria ſunt redacta.ad ſimilitudinem iudiciorum,& iudex ſentẽtiam ſuam deliberatione prolatam mutare non poteſt:vt.C.ſenten.reſcind.non poſſe.l.j. ſic nec arbiter.cùm functus ſit officio ſuo:vt.ff.de iudi.l.iudex. ſed in caſu noſtro ille qui pronunciauit electionem non diffinitiuè pronunciauit:quando dicitur protuliſſe illa verba, non damus vobis &c.nec ea mente vt toti negocio finem imponerent: ſed quaſi ex quodam lubrico linguę:quod apparet ex eo quia ſtatim poſt verba quæ dicitur abſque deliberatione protuliſſe:cor-
22 rexit & emendauit dictum ſuum per verba apta.¶ † Et eſt valde mirandum,quomodo aliquis poteſt in dubium reuocare, ꝙ incontinenti non potuerit.nam videmus quòd hoc poteſt incõtinenti teſtis,etiam poſt iuramentum,& primum dictum pro non dicto habetur:& ſtatur ſecundo:vt not.Azo in ſum.de teſti.§.penulti.& extrà.de teſt.cogen.c.præterea.Et hoc videmus etiam in eo qui in ſcrutinio votum ſuum emittit nominando ſcienter indignum,poteſt incontinenti mutare huiuſmodi dictũ & dignum eligere.extrà de elect.c.perpetuę.libro ſexto.Si enim lubricum in atrociſsimis ad pœnam non trahitur:vt.ff.ad.l.iul. maie.l.famoſi.quomodo in caſu noſtro trahetur:vt totum capitulum ex lubricitate huius linguæ pœnã patiatur. Nam ſi hoc eſſet,ſequeretur quod vnus ſolus arbiter facere poſſet ſemper, quod electio quæ fit per compromiſſum non valeret: quia leue eſſet vni ex arbitris quando electio fit per compromiſſum dicere nos eligimus talem:& facere per talem viam quòd electio eſſet nulla.Præterea certum eſt quod per capitulum datur certa forma compromiſſarijs,per quam debeant pronunciare electionem.Vnde ſi vnus ex compromiſſarijs formam huius excederet:non preiudicaret alijs,cum alieno facto prægrauari non debeant:vt.ff.ad muni.l.conſtitutus. extrà de elect.c. ſi compro-
23 miſſarius.libro ſexto.† Nec ob.ſi dicatur quòd functus fuerit ſuo officio:quia hoc non eſt verum,quòd functus fuerit : quia non deliberatè nec ea mente &c.Nec ob.l.ff.de re iu.l.actorum. imò videtur decidere iſtum punctum pro electo. nam ſecundum opinionem omnium,antequàm ſit lecta ſententia, iudex aliqua verba protulerit,illa verba poteſt emendare:imò & tota ſententia perlecta,poteſt verba diffinitiuè mutare.Vnde cùm in caſu noſtro antequam lecta eſſet,pronunciatio dicatur mutaſſe verba,non eſt dubium,quòd huiuſmodi mutatio non vitiat:vt no.in d.l.actorum.in gl.quæ verè determinat iſtam quæ-
24 ſtionem pro parte electi.† Item illud quod opponitur de.l.iudex.ff.de re iudi.& de.c.in literis.extrà de offi.dele.in quibus dicitur,quod iudex ſententiam ſuam mutare nõn poteſt vel corrigere:quia ſemel functus eſt officio ſuo &c.vere non obſtant: quia iura illa loquuntur in iudice qui condemnando vel abſoluendo ſententiam tulit,qui ſi vellet poſtea corrigere vel mutare condemnando vbi abſoluit,vel econtra,non poteſt,& eſt ratio,quia functus eſt officio ſuo:ſed in caſu noſtro, nec functus erat officio ſuo,nec mutauit,nec correxit ſententiam, eligendo alium quã primũ,vel à nominatione ſeu electione quam facere incœperat recedẽdo.ſed ſolũ verba minus apta ſeruato tenore ſententiæ per verba apta emendando,quod licet etiam iudici facere in ſententiã diffinitiuã:vt in.d.l.actorũ.in gl.poſita ibi.item in illis iuribus.ideo non poteſt iudex diffinitiuam ſententiã mutare vel corrigere:quia ſtatim ex ea lata quæſitũ eſt ius illis pro
25 quo emanauit.¶ † Vnde iudex qui eã tulit nõ poteſt pœnitere nec variare cũ alterius detrimẽto:vt.ff.de interro.actio.l.de ætate.§.fi.variatio eñ admittitur ſemp,vbi fit ſine alterius detrimẽ-

so.ff.de colla.bo.nonnuquã de act.em.& ven.l.si sterilis.§.fi.de verb.obli.l.eũ qui certarũ.sed in casu nostro nulli fit præiudiciũ,ex huius correctione vel mutatione verborũ,imò ex nõ mutatione fieret secundum q̃ allegat pars aduersa.& ideo de facili talis correctio admitteretur,etiã vbi constaret plene q̃ arbiter verbum electionis protulisset in totum,vnde merito licuit,& mutare,& variare præsertim cùm nullum fuisse dicatur illud q̃ primo dicitur habitũ per verba pluralis numeri:vt.ff.quorũ leg. l.j.§.ait.ij.& no.C.de reb.credi.l.si quis iusiurandũ.in glo.ibi posita.Præterea iura illa.s.l.iudex.&.c.in literis.locũ habent in sententia diffinitiua.in alijs autẽ omnibus non præterquã in sententijs vt in casu nostro si quod factũ est vel aliàs non habet effectũ de iure & sic ille qui minus bene fecit potest iterũ facere:vt plenè no.Inn.in.d.c.in literis.in.j.gl.& Cõpo.extrà de rescrip.c.capitulum sanctæ crucis.in gl.magna.§.itẽ quæritur si collatio.& Inn. extrà dè iu.pa.c.cũ dilectus.in glo.j.in fi.imò quod plus est.si electio apparet facta tantũ per verba pluralis numeri:& q̃ nũquã fuisset facta aliqua correctio vel emendatio verborũ sic prolatorũ in plurali,quod tamen nõ apparet nec est verũ:quia tamẽ cõstat q̃ ius fuit quæsitũ electio ex cõsensu & nominatione vnanimi & concordi tam cõpromissariorũ,quã canonicorũ & totius capituli:superior haberet compellere capitulũ vt eligerẽt ipsum electũ,& sic primo cõcorditer nominatum.Et in casu quo esset deuoluta potestas prouidẽdi ad superiorẽ,superior ipse sine iuris offensa nõ posset de alio prouidere,quã de illo in quẽ omnes sic cõcorditer conuenerũt:vt no.Inn.& Cõpost.& Hosti.extrà de elect.in.c.publicato.ad fi.¶ Itẽ prædicta iura loquũtur,quãdo erat lata diffinitiua cũ effectu,quã non licet mutare in præiudiciũ alterius vt dictũ est:sed in vno actu electionis(vt in casu nostro)potest aliquis rationabiliter emẽdare,& stãdũ est vltimo verbo:vt de pœni.di.ij.si enim.&.xvj.prædicator & ibi in gl.sed de mẽte cõpromissarij & canonicorũ constat per publica instrumẽta.ergo &c.& si in eadẽ electione verba ibi posita (substantia nõ mutata)corrigere voluerũt.absit:vt contra eos in hoc casu virtutes & vitia conuertantur.sed accidit quod legitur Isaiæ.v. c.& ponitur.xj quæ.iij. ve qui dicitis. Concludit ergo electus pater sancte & dicit,q̃ ipse debet obtinere de iure.dicit etiã aduersarios puniendos,& sibi condemnandos in expensis factis per eum in lite,& etiam faciendis.

De elect.& de testa.& de fide instr.& de sen.excom.& de apo.

CONSILIVM CLXXXIIII.

1 *Electio facta per verba pluralis numeri non valet,etiam si pronuncians, statim se correxit.& nu.seq.*

7 *Excommunicatio episcopi probatur per literam suam sigillatam suo sigillo:& tantum valet sicut sententia iudicialis:nec absolutio generalis episcopi valet,nisi quo ad causas expressas,etiam si det sibi potestatem celebrandi.& nu.9.*

12 *Item portans habitum sub alijs pannis est excommunicatus. & apostata & irregularis.*

1 PAter sancte,& si dominus electus multũ diffusè locutus fuerit,† placeat sanctitati vestræ oppositores audire.& omissa narratione facti,ad puncta breuiter sic deuenitur.Et primo obijcitur cõtra electionis formã quę probatur per duos canonicos & tres laicos fuisse prolatã per verba pluralis numeri:& sic est nulla,per.c.extrà de elec. sicut per formã.lib.vj.Sed istũ obiectũ nittitur pars electi multipliciter tollere.Primò quia dicit non esse probatum q̃ electio sic fuerit celebrata per verba pluralis numeri.& innituntur quibusdã canonicis qui videntur dicere q̃ nõ sint perfectè prolata. Sed verè hæc excusatio eos non iuuat:quia cũ probet̃ per quinque causas sic prolatã sufficit solennẽ numerũ exaudire,etiã si alij cõtrariũ dicant.& de hoc est casus.ff.de testa.l.hæredes palã. in.ij.respõso.Et est ratio:quia illi qui dicunt eum non perfecisse electionẽ per verba pluralis numeri asserunt negatiuam:& alijs plus debet credi qui affirmatiuè deponũt:vt extrà de cau.pos.& proprieta.c.cũ ecclesia sutrina.& no.ff.de arbi.l.diem proferre.§. si in plures,& per Inn.extrà de verb.signi.c.veniens.& circa hoc attendatur q̃ testes etiam negatiuè deponentes nõ bene cõcordant:quia vnus plus & alter minus dixisse eũ dixit. ¶ †Scundò 2
excusat pars electi dictũ obiectum:quia dicunt q̃ ipse statim se correxit,& elegit per verba singularis numeri.Sed verè hoc eos non iuuat:quia constat peccatũ formæ esse peccatũ punibile,q̃ apparet per impositionẽ pœnæ.extrà de elec.c.quãquam.lib.vj. quæ non imponetur nisi esset peccatum:vt.ff.de verb.sig.l.aliud est fraus.in peccatis autem impunibilibus post ipsa perfecta & consumpta non est locus pœnitentiæ vt pœna videtur:vt.ff.vi bo.rap.l.penul.& de furtis.l.qui ea mente.& de ædil.edic.l.quid sit fugitiuus.sed hoc peccatum in forma statim verbo prolato erat cõsummatum:ergo &c.q̃ esset cõsummatum apparet:quia quod verbotenus pronunciatum est,nudo sermone finitur.i.finem suum accipit.ff.de ędil.edic.l.sciendũ.§.dictum à compromisso.& clare.ff.quando dies leg.ce.l.si pœnã.ibi publius fundo dato perfectum est legatum &c.& correctio locũ non habet in his vbi potestas per actum primarium est consumpta, sicut hic fuit:vt.ff.de arbi.l.qualem.§.vlt.&.l.sequen.Et hoc est quia statim bene vel male functus est officio suo:vt.ff.de re iu.l.iudex. & extrà de offi.& potesta.iudi.deleg.c.iij.in literis. & potestas talis compromissarij finita est per electionem primam,etiã quæ ipso iure nulla esset:vt extrà de electio.si compromissarius.libr. vj. †Et potissime locũ non habet correctio vbi ex primo actu 3
etiam nudo sermone prolato statim alteri est ius quæsitũ, sicut hic,& ineptitudine formæ est quæsitum domino papæ ius prouidendi:vt colligitur ex solutionibus duarũ legum quæ simul contradicere videtur.ff.ad tertul.l.filij mater.&.C.de iur.& fac. ignoran.l.ij.Et ibi no.& q̃ in hoc correctio non vẽdicet sibi locum probat exemplum sententiæ latæ per dominum Honoriũ papam.iiij.de qua not.Archi.in.c.sicut cùm per formam.¶ Excusat etiam hic pars aduersa,quod lubricum linguæ &c.sed hęc non est excusatio,quia in his quæ ponderatæ & cum maturitate & iuridicè fieri debent,lubricum tale correctionem non admittit:vt.ff.de arbi.l.quia arbiter.&.ff.de re iu.l.actorum.vbi dicitur,quòd liceat verba mutare eadem manente substantia:sed non maneret eadem:quia prima per verba pluralis numeri prolata nulla,vel saltem annullanda secundũ aliqua.Item prima trãsfert ius prouidendi ad alterum:secũda translationem impedit. Item prima est multiplex:vt extrà de elect.in genesi.& in.d.c.sicut cùm per formam,Secunda est vnica:& sic est diuisa vna ab altera,non solùm in verbis sed in sententia & effectu. ¶ Aliud est in his actibus,qui non habent certos limites à iure datos, & non cum deliberatione & maturitate:sed magis ex iracundia procedunt,& in istis vendicat sibi locum q̃ lubricũ linguæ non facilè trahitur ad pœnam.vt.ff.ad legẽ iul.maie.l.famosi.&.C.si quis impera.maledix.l.vnica. ¶ †Excusat etiam hunc obiectũ 4
pars electi,si dicit quòd potestas illius eligentis non est consumpta:quia non seruauit formam traditam.Dixerunt enim canonici cùm compromiserunt quòd vnus ipsorum deberet nomine suo & aliorum eligere,quod cùm non sit factum per primã formã dicit pars electi potestatẽ non esse consumptã. Sed certè hoc eos non iuuat:quia cùm hoc.scilicet q̃ vnus pronunciaret suo nomine & nomine aliorũ inesset formæ à iure cõmuni,si exprimerũt nihil immutatur de natura iuris cõmunis:iuxta illud legale sæpenumero:tamẽ mutatur rei effectus,si id expresserit testator:q̃ si nõ feciss̃et inesset tamẽ:vt.ff.de cõdi.& demon.l.si in diẽ.§.vlti.& tales adiectiones sunt munitiones quædã nihil adijcientes,vel minuentes præexistenti formæ à iure cõmuni datæ: vt.ff.de tute.l.muto.§.j.& hoc est quod.l.dicit prætor nõ sub cõditione collationis bono.possess.contra tabu.emancipato promisit:sed demõstrat quid adita bono.possessione oportet fieri:vt. ff.de colla.bo.l.prætor.in princi.& expressè.extrà de elect.c.significasti.hæc igitur forma non debet dici ab homine tradita sed magis seruari debet tanquam à iure disposita.ar.extrà de rescript.c.cum aliquibus.libro.vj.&.C.de fideicommiss.l.non recte.& extrà de offi.ord.c.licet in corrigendis.fuit ergo illa adic

iectio quædam nõ néceſſaria verborum multiplicatio,que ſubſtantiam rerum non mutat:vt ff.de auro & argento lega.l.pediculis.§.labeo.ex quo apparet quod ſicut conſumpta eſſet poteſtas verbis illis in compromiſſo nõ dictis ſic & modo. Apparet igitur defectum forte omniũ excuſatione nudari,& ſic remanet
5 quæſtio ex hoc capite in caſu.c.ſicut cùm per formã.† Non obſtat quod illud verbum nos,quãquàm pluralis numeri,non vitiat electionem ſemper:vt ſi proferatur ab epiſcopo ſolo compromiſſario,quia propter dignitatem de ſe loquitur in plurali: vt.lxxiij.diſt.in nomine.&.c.vlti.quia ibi nos propter vnũ tantum quod demonſtratur electionem vnicam reddit:& ideo nõ vitiatur,ſed cum hic eſſent plures commiſſarii,& ibi præſentes: vnus ex eis habita cõmemoratione compromiſſi facti in tres ex eo concludendo dixit:nos damus &c.in quo damus eſt demonſtratio quæ geminat ſingularitates:vt.ff.de condi.& demon.l.falſa.§.vlti.de leg.iij.l.qui concubinam.§.ſi ſtichus.& ad trebel.l.lucius §.caio.Et perinde eſt ac ſi compromiſſarius qui pronunciauit electionem ſeipſum & collegas ſuos ſingularlter annume-
6 raſſet:vt.ff.de lega.iij.l.ſi chorus.† Non ob.etiam quod dicunt quod aliqui ex teſtibus qui ſuper hoc deponunt ſtabant ad feneſtram,&c quia in his actibus quorum veritas per ſenſum auditus percipitur ſufficit teſtem de auditu proprio deponere: vt.ff. de mi.teſt.l diuus.& de offi.præſi.l.ſæpe.no.per Inno.extrà de teſti.c.cùm cauſam.Nec hoc impedit medius paries vel cortina: vt plenè not.ff.de aqua pluuia arcen.l.in ſumma.§.idemque labeo.& extrà de teſti.c.præterea.& per hoc apparet ſolutio ad omnia iura per partem electi allegata,ad excuſandum hũc obiectum:qui ver.vt.ſ.tangitur excuſari non poteſt.¶ † Secundò
7 obijcitur contra electum,quod ipſe tanquam vagabundus,fuit per epiſcopum excommunicatus,& mandatum fuit eũ vt excõmunicatum vitari,etiam ſuper hoc producta eſt litera epiſcopi, quam conſtat in tali caſu plenam fidem facere:vt.xj.quæ.iij.curæ.extrà de treuga & pace.c.j.de rap.c.j.de proba.c poſt ceſſionem.Sed iſtum obiectum nititur pars electi tollere pluribus vijs:& primo quia dicit q̃ litera epiſcopi fidem facit in modicis ſed non in magnis & præiudicialibus. Sed hoc eſt nihil dicere: quia litera de qua loquitur quæ eſt producta,non fuit facti præteriti cõmemoratiua:ſed fuit excõmunicationis in abſentẽ inflictiua.extrà de appel.cùm ſit romana.& de cle.excõmu. min. c.apoſtolicæ.&.ff.de rei ven.l.quædã mulier.Vnde ei ſtatur ſicut ſi produceretur iudicialis vel ſolẽnis ſententia:& quis dubitat literam hanc quantũ ad repellendum electum plenam fidẽ facere cùm vt iura ſuprà allegata plenam fidem faciant ad abijciendum aliquem.ſi ergo intra eccleſiam admitti non debet ex teſtimonio talis literæ,quomodo admittitur vt fiat maritus eccleſiæ,& dignitatem teneat in eccleſia quã ingredi non licet:vt.ff. de excu.tu.l.ſed & milites.§.ſed ignominia. Non ob.prædictis. vj.quæ.ij.placuit.&.c.ſi intantum.quia ſecundum q̃ ibi not.illa iura loquuntur in epiſcopo prodẽte eum qui occultè incidit in canonem latæ ſententiæ:quo caſu ſicut verbo eius non creditur: ſic nec literis.nos autem loquimur de litera excõmunicatoria i. de litera in qua & per quã excõmunicatio lata fuit,vnde cùm ſit ſuper executione iuriſdictionis epiſcopi neceſſario debet ſtari:
8 vt plenè not.per Inno.extrà de fide inſtru.c.j.&.ij.† Nititur etiã hunc obiectũ excuſare dicens,quod illa litera nunquã ad eum peruenit:ſed certè hoc eũ non iuuat,q̃ abſens & ignorans omni no excõmunicatur:vt extrà de appel.c.cũ ſit romana.& de cle. excõ.apoſtolicæ.&.ij.quæ.j.de manifeſta.& licet propter ignorantiam excommunicationis excuſetur ab irregularitate,ſi medio tẽpore celebraret:q̃ ignorãs nõ cõtẽnit:vt.ff.ad ſille.l.ſi qs ignorare.§.ſi qs ignorãs loca.& condu.l.ſi ignorãs.C.de tabu.l. generali.li.x.&.ff.de his q̃ no.infa.l.genero.tñ apparẽte veritate excommunicationis inflictæ ceſſare habent:& electio de eo medio tempore facta non tenet:quia apparente veritate cedit opinio veritatis ſecũdum Sabinũ qui potius ſubſtantiam intuetur, quàm opinionem:vt.ff.pro empto.l.ij.§.ſi ſub cõditione.&.vij. diſt.veritate.& hoc eſt quòd lex dicit:ſi ſeruus ſciens conditionem ſuam ad dignitatem aſpiret,incidit in legem iuliam viſcellam & punitur,& à dignitate deijcitur. Si verò cum opinione publica mater eius pro libera habetur:ex decurione procreatus ad capiendum honorem errore lapſus proceſſit, propter ignorantiam ei pœna parcitur:ſed omnino à dignitate deijcitur: vt hæc leguntur.C.ſi ſeruus aut liber.ad dig.aſpi.l.ij.libro.x.& hoc expreſsè not Bart.& Hoſtien.in.d.c.apoſtolicæ.& glo.commu
9 nis.ij.quæ.v.quanto.† Nititur etiam electus dictum obiectum tollere per quandam abſolutionem,quam emanaſſe dicit ab epiſcopo vticen.cuius verba ſunt.G.epiſcopus &c.ſua nobis Gul. & intra.petitione monſtrauit quòd propter multas & varias quæſtiones ob olim inter nos vticen.epiſcopum & ipſum ganzalinum,& quoſdam canonicos vticen. ſuſcitata materia quæſtionis quandoque per nos & officiales noſtros in eoſdem fuerunt excommunicationis ſententiæ promulgatæ, in quibus dubitat ſe aliquando incidiſſe:& etiam per tranſgreſsionem mãdatorum ſiue ſtatutorum noſtrorum.Vnde ſupplicauit ſibi de ſalubri remedio prouideri & ad cautelã abſolui.Nos verò ſuis precibus inclinati,eundem abſoluimus ab omnibus noſtris & noſtrorum officialium ſententijs ſicut humiliter poſtulauit &c. Sed verè hæc abſolutio quantum ad hunc caſum ei non prodeſt: quia vt apparet ſupplicatio ſua pro abſolutione habenda reſpectum habuit ad certas cauſas:vt ex ipſius tenore apparet, quantuncunque ergo ſecuta ſit abſolutio generalis,reſtringitur tamẽ ad cauſas in petitione expreſſas:vt.ff. de interro.act.l. ſi defenſor.§.qui interrogatus.& inſti.de inuti.ſtipu.§. præterea.&.ff de libe.lega.l.aurelius.§.ſticho.& apertè probatur.C.de tranſ.l.ſi de certa.&.ff.de arbi l ſi cùm dies plenum.Et potiſsime hæc in abſolutione vendicat ſibi locum ſecundum ea quæ leguntur & notantur.extrà de ſenten.excommu.c.cùm pro cauſa.& de offi. ordi.a.c.ex parte.Et quod hæc etiam fuerit intentio abſoluentis apparet per verba ſua dixit enim:abſoluimus,propter quòd
10 humiliter poſtulauit.† Non obſt.etiam teſtimonium epiſcopi ſuper vita electi: quia vbi deſideratur abſolutio: & per conſequens certa forma circa hoc tradita:alia verborum enunciatio non ſufficit extra de ſenten.exc.c.cùm deſideres Nec etiam factum ſufficeret niſi in romano pontifice qui non alligatur ad formam Et tunc etiam neceſſe eſſet de eius intentione apparere:vt extrà de priui.cùm olim.& ibi no.per Innocen.&.ff.de manumiſ.l.apud eum.§. imperator.Nec ob.quod epiſcopus dedit ei poteſtatem celebrandi:quia nec cum abſoluit propter formã, quæ etiam in abſolutione requiritur.Sed nec pater abſoluit filium à vinculis paternæ poteſtatis.nec dominus ſeruum à vinculo ſeruitutis:licet det ei poteſtatem teſtandi: & hoc propter formam quæ in emancipatione & manumiſsione requiritur:vt ff.de dona.cau.mor.l.tam his.§.j.Imò dici poteſt quod talis impetratio fuit ſurreptitia. quia tacuit excommunicationem.cui adhuc remanebit implicitus: vt extrà de reſcrip.ca.dilectus.
11 † Non ob.quod dicitur dictam literam non eſſe productam per dictum.P.ſed per alium,qui non ſeruauit c.cupientes. & eã dedit poſt terminum peremptorium:quia hoc dicere modo,nõ perficit veritate obiectus iam probata & apparente:vt.ff.de ædi. edi l.quod ſi nolit.§ in factum.& ar.C.de preci.impe. offeren.l. vniuerſalis.& ſic etiam notauit omnes doct.in.c. vt circa.extrà de elect.libro ſexto.ſufficit enim qualitercunque conſtare aliquem repellendum ſecundum quod not.Hoſtien.extrà de offi. vica.c.j.præſertim in hoc caſu in quo officium multum exuberat,& potiſsime in promotione ad epiſcopalem dignitatem, in qua periculoſa eſt excommunicatio indiſcuſſa.xlij.diſtin.quieſcamus.& ad quam non debet quis prouehi niſi purgatus,clare & bene examinatus:& cuius ſtatus in nullo vacillet: & qui etiã de facto nullam notam infamiæ patiatur.ad hæc.xxiij.di. qui epiſcopus.lix.di.officia.viij.quæ.j.in ſcripturis.in fin.trigeſima tertia diſtin.laici,extrà de teſtibus.c.tam literis.cum ſimilibus. faciunt ad hoc not.per Hoſtien. extra ordinem cognationis.c. cùm dilectus. ſuper verbo: in ipſum negari autem non poteſt ex dicta litera & eius productione quomodocunque & quãdocunque facta ortam eſſe ſaltem facti infamiam contra electum, quæ ei obſtat in dignitate adipiſcenda:vt C. de digni.l. neque nõ ob.q̃ producens dictã literam iurauit hoc de nouo ad eius notitiã peruenisſe,& tamẽ factũ erat antiquũ;quia ét in anti

quofacto:tamen in alieno est probabilis ignorantia: vt.ff.pro suo.l.vlt.Non ob.quod dicitur q̃ non apparet quod episcopus quãdo dictã sententiã tulit sederit pro tribunali:quia iste solennitates omissę nõ vitiãt sententiã excõmunicationis: vt extrà de
12 sentẽ.excõmunica.c.sacro.&.c.cũ medicinalis.¶ † Tertiò obij citur contra electũ de excõmunicatione quã incurrit religionis suæ habitũ temere dimittendo,pro hoc quod eum portauit sub pãnis alijs,& de irregularitate quã cõtraxit sit excõmunicatus celebrando diuina:& ad hunc obiectũ probandũ inducitur confessio ipsius electi quã facit corã fratre gentili summo pœnitentiario,cui necesse habet stare:vt.C de non nu.pecu.l.generaliter. & extrà de excel.præla.c,quã sit graue.& not.per Compo.extrà de electio.c.per inquisitionem.sed hunc obiectum nititur electus tollere diuersis vijs.Et primo sic.dicit enim q̃ illud quod confessus fuerit non est sui naturadãnatũ,siue à iure prohibitũ, dicẽs q̃ non dimittit habitũ qui illũ portat sub alijs pannis.Sed certè hoc non iuuat:quia falsum est de iure quod sic probatur, pœnam legis non effugit:qui amplexus verba,mentẽ offendit: vt.C.de leg &consti.l.non dubiũ.ff.eo.ti.l.cõtra legẽ.&.l.fraus. & extrà de reg.iur.c. certũ .li.vj.sed qui habitũ sub alijs pannis tegit mentem legis offendit.ergo &c.quod autem offendat sic ostenditur.Ideo enim.c.vt periculosa.extrà ne cleri.vel mona. lib.vj.induxit,quod habitus non dimitteretur vt per gestationẽ eius religiosus à non religioso cognosceretur:vt.ff.de iur.fis.sed si accepto sic habitu nouitius à professo cognoscitur extrà de regu.c.vlt.iudæus à christiano.extrà de iudæ.c.in nonnullis.clericus à laico.extrà de vita & ho.cle.clerici officia.sic & religiosus per habitũ debet discerni.extrà de testa.c.ij.xxiij.di. sanctimonialis.xx. quæ.j.vidua.&.xxxiij.quæ.v.quod deo.Hæc autem distinctio sic tollitur per occultam habitus delationẽ : sicut per totalem dimissionem.imò nec esse videtur,q̃ non apparet:vt.ff. de contrahen.emp.& ven.l.in lege.Portatur etiã habitus ad religionis statũ,& religiosi honorẽ & ornatũ.& portãtis ipsum tuitionẽ,ne sicut quilibet alius offendatur.ad hoc.xxij.que.iiij.sine ornatu.& duobus capitulis precedentibus. & extrà de senten. excõmu.c.in audientia.huic adde.& vide no.in fi.per Io.an.&. G.de montelauduno.extrà de vita & honesta.clerico.c.quoniã.
13 in cle,& est quæstio mercur.aliàs sub titulo,de apostatis.† Item ad euitendã ipsius portãtis lubricitatẽ, seu liberam euagationẽ vt præsupponitur præalleg.c.vt periculosa.cùm igitur habitus occultè portatus careat omnibus his effectibus,delatus seu portatus dici non poterat:sed dimissus sicut & obscurè dictum pro nõ dicto habetur,& prẽsens latitans:tamen pro nõ præsente habetur:vt.ff.de iur.fis.l.nõ intelligitur.&.l.ita fidei.de institoria. l.sed & si.§.præscribere.de interro.act.l.de ætate.§.nihil.C. quibus ex causis in possess.ea l.fuleinius.§.illud. & hoc satis potest colligi ex mẽte iuris.disponit enim ius quod monachus episcopus portet habitũ religionis suæ:& ibidẽ disponit q̃ monachi facti pontifices pannis laicis non vtãtur desuper quod nequaquã dispoluisset si sub pãnis diceretur portare habitũ religionis suæ: & hoc habetur extrà de vita & hone.clericorũ.c.clerici officia. sed etiã probatur:quia non minus punitur qui delet albũ prætoris vt legi non possit,quàm qui in totũ tollit,quasi ista duo sint paria aliquod totum tollere,vel illegibile reddere:vt.ff.de iurisd. om.iudi.l.si quis id quod.illud autẽ dicitur illegibile quod non potest oculis perspici:& si possit ex diligenti examinatione intelligi:vt.ff.de his quæ in test.delen.l.j.§.legi autẽ & sic de primo ad vltimum sequitur paria esse aliquid ex toto deponere siue tollere,& à cõspectu hominũ subtrahere:sed hoc sit per delationẽ
14 sub alijs pannis:ergo &c.¶ † Item alia ratione idem probatur sic tantum refert inter palam deferre & occultè.quantum inter simplex argentum & celatum siue deauratum,& istorum neutrum est alterum:imò vt diuersa ponuntur:vt.ff.de auro & argento leg.l.& si non sint.§.j.&.§.q̃ ergo. igitur & de primis neutrum est alterum,sed sunt omnino diuersa:& sic habetur propo
15 situm.¶ † Item alia ratione probatur sic.Habitus religionis nõ est solùm ex veste clerici,sed ex modo portandi vestem talem, sicut aqua quotidiana ab æstiua distinguitur:non ex aquæ substantia:sed ex vsu & modo ducẽdi:vt.ff. de aqua quotidiana.& æstiua.l.j.§.duo.& actus iudicialis à non iudiciali exprimitur, non solùm ex eo quod fit,sed ex faciendi modo.Vnde oportet quòd fiat à iudice palam & in figura iudicij cõcedente:vt.ff. de latina libertate tollenda.l.vnica §.simili quoque modo.Si ergo modus portãdi dimittitur:vt quia debebat portari desuper portatus est subtus,habitus dicitur esse dimissus,quòd mutata & dimissa est forma habitus delationi debita:vt.ff.ad exhib.l. iulianus.§.sed & si quis.& de verb.sig.l.mulieres.§.res abesse.vbi expresse dicitur,alicui seu ab aliquo abesse,quod apud eum est simulante conditionem suam,per assumptionẽ habitus nõ sui.ff. ad le.cor.de fal.eos.§.vlt.Vltimo videtur quod in hoc debeat attendi solùm apparens habitus,non latens.ff.arbo.fur.cæsa.l.in gemina.Pro hoc etiam,quia non dicitur nunciare qui perfunctoriè & obscurè defert.ff.quod vi aut clam.l.aut qui aliter.§.j. nec ob.prædictis quòd electus alternatiuè posuit,sed causa timoris.¶ Vel saltem quòd aliquando causa leuitatis hoc fecerit, quòd apparet:quia ibi agitur de periculo animæ: & specialiter circa censuram ecclesiasticam quæ non in mitiorem:sed in duriorem & tutiorẽ partem fieri debet interpretatio:extrà de sen. excom.c.cùm desidere.de cleri.excom.mini.c.illud.de sponsa. c.iuuenis.cum simi.pœna enim excommunicationis medicinalis est.in.d.c.cũ medicina.Et sic lata fuit sentẽtia per dominum Clemen.papam.v.& repulsus electus , & datus fuit episcopatus fratri domini Berengarij fredoli tunc temporis episcopo tuscu lan̄.cardinalis.

De præben.& dignitatibus.

CONSILIVM CLXXXV.

1 *Beneficia ecclesiæ cathedralis non includuntur in gratia impetrantis ad collationem episcopi & capituli,& nu.seq.*

THema tale est. Titius canonic⁹ vticen̄.regularis, impetrauit gratiam à domino papa,de persona officio vel dignitate pertinente ad collationem episcopi & capituli vticen. communiter diuisim. Vacauit dignitas in ecclesia vticen. cuius collatio pertinet ad episcopum & capitulum.Modò quæritur an ta-
1 lis dignitas sub gratia comprehẽdatur.¶ † Et breuiter videtur dicendum,quod non.Quicquid alij dicant vt extrà de præben. c.quãuis.§.quãquã lib.vj.verum:quia fortè aliqui niterentur vt illius capituli,aliàs dispositionem effugerent: & quod notabat Compostel.ante illam decre.extrà de rescrip.c. capitulum sanctæ crucis.in glo.quia quæstiones.in versi.item quæritur de hac forma &c.inter illos casus & hunc de quo quæritur diuersitates inducere est aliquibus rationibus ostendẽdum,quòd illa decretalis:& ante eam opinio Compo.in proposito vendicet sibi locum.Ad hoc autem dicendum primo cõsiderare occurrit qualitatem actus de quo dicitur.item impetrationis quæ est in sui natura restringibilis:vt in prin.dicti capituli.c.quamuis.In actibus autem restringibilis hæc est regula:quia nihil venit nisi id dũtaxat de quo palam & verbis expressis est dictum:vt.ff.de verb. oblig.l.quiquid astringendæ solu.mat.l.si cùm diem.in princ. de libe.& posthu.l.commodissime.& extrà de præben.c.vlti.& in eis cessat arg.à pari.& à minori ad maius etiam affirmatiue:vt extrà de præben.cùm in illis.in.ij.respon.libro.vj.de renun.c.ibi not.per Innocen.& clarius per Host.extrà de rescrip.c. postulasti.Cùm igitur hic non sit facta expressè mentio de ecclesia ca-
2 thedrali non dicitur venire in gratiam.† Secundò est considerare rationem restringibilem,& quæ mouit conditorem illius decretalis ad sic disponendum. & certè ambitio vt dicitur in prin.illius decretalis,quæ ratio in principio posita totam decretalem respicit.ff.de hære.insti.l.vlti.de iuris & facti igno.l. regula.§.vlti.& de condi.& demon.l.quæ conditio.& rectè debuit legislator ad restrictionẽ ex ambitione moueri : vt.ff.de decur.l. decurionum ambitiosa decreta.& de mi.lege tertia circa princ. C.de senatus cõsultis.l.j.& extrà de restitutionibus.c.si gratiose lib.vj.vbicunque ergo illa ratio locũ habet,habebit locũ.& l.vt

ff.ad

ff.ad leg.aquil.l.illud.de le.& sena.consul.l.nam vt pedius.& vt in pos.leg.l.is cui·§·constitutio.& de fonte.l.j·§· hoc interdictũ. sed in religioso impetrante dignitatem qui in professione hono ribus renunciauit,& propriũ velle dimisit,vt extrà de elec.quo-rundam.lib.vj.&.xvj.quæ.j.non dicatis.potius habebit locum. Tertiò est considerare magnitudinem rei de qua agitur:quia de dignitate in ecclesia cathedrali:ista vero magna & notabilia(nisi de eis expresè dicatur)nulla verborum generalitate includun-tur: vt.ff.de iniur.l.prætor ait·§·quod autem.C.de aquæ duc.l.
3 cos.lib.xj extrà de rescrip.c.sedes apostolica. †Quartò certum est quòd de iure communi ad episcopum vnius loci non perti-net collatio ecclesiarum in alia ciuitate vel diœcesi positarum: vt.iij.quæ.vj.per totum.&.ix.quæ.ij.per totum.& extrà de re-scrip.c.episcopum.lib.vj.forma igitur per quam prouideri man datur de dignitate &c.pertinente ad collationem episcopi & ca-pituli,non est latior illa qua mandatur prouideri in ciuitate & diœcesi,sed illa non comprehendit cathedralem vt in.c.quam-uis.ergo nec ista,per locum à pari.ar.ff.de dam.infec.l.hoc am-
4 plius·§·vlti.& ibi no.†Quintò certa est forma specialis & pro-pria,quæ comprehendit ecclesiam cathedralem:vt cùm manda tur in aliqua ecclesiarum prouinciæ prouideri , hoc propter in-tentionem concedentis,qui voluit vberiorem gratiam facere:vt in.d.c.quamuis·§·vlt.& extrà de præben.c.pro illorũ in qua for-ma est duplex generalitas notanda:scilicet in pluralitate ciuita-tum diœce.& locorum in pluralitate ecclesiarum & collationũ quorum nulla est in gratia de qua quæritur.ergo deficit ratio cõ prehensionem ecclesiæ cathedralis inducens si sic ergo &c.ar.ff. de iurepa.l.adigere·§·quamuis.de pac.l.quod dictum.de ope.li.
5 l.plane.& de iu.immu.l.semper·§·licet.†Non ob.quod impe-trans erat canonicus ecclesiæ eiusdem:quia.c.quamuis.non con siderauit personam impetrantem,qualis esset : vt.C.de diuer.re-scrip.l.vniuersis.sed considerauit solùm ambitionem impetrã-tis,ac rectitudinem impetrationis vltra ciuitatẽ & diœce.se mi-nimè extendentis,& excellentiã ecclesiæ cathedralis,quę omnia hic concurrunt:vt ex superioribus patet consideratio igitur per sonæ impertinens est:vt ar.ff.de procu.l.minor·§·vlti.&.l.seq.ff.
6 de tuto.& curato.da.ab his.l iij.dando.†Non ob.illa verba in hoc casu &c.posita in.c.quãuis·quia illa verba posita sunt pro-pter casum qui ibi sequitur,quando alicui mandatur prouideri in prouincia:& propter formam quæ nititur iuri communi & modicum gratiæ habet: vt extrà de præben.c.cùm secundum apostolum.& de æta.& quali.c.accipimus.non autem ponun-tur ibi illa verba vt excludantur in quibus est omnino eadem ra tio,vel maior,in quibus non dicitur lex extendi , sed enucleari: vt.ff.de adul.l.si postulauerit·§·sed si negauit:vt no.per Gar. ex-trà de elec.c.cupientes.in glo.sed posito quod per superiorem &c.signata super verbo omnes elect.accedit.& in arg.ff.de edẽ. l.quædam·§·nummularios.cum simi.

De iureiurando.

CONSILIVM CLXXXVI.

1 *Iudex absente creditore potest remittere debitori iuramẽtum præstitum de non repetendis vsuris.*

1 Licet †ex ordine videatur esse quod credi ditor teneatur remittere sacramentũ de soluendis vsuris seu in fraudem vsurarũ extortum:vt extrà de iureiu.c.j.Si tamẽ cre-ditor ad illud relaxandum induci non po-test:quia contumaciter id facere recusat,iu-dex potest id ex suo officio facere ar.extrà de iureiu.c.cùm qui dam·§·vlti.de testi.c.constitutis.&.xv.quæ.vj.autorimate. idẽ si absens est creditor vt à parte moueri non possit.ar.ff.de fideicõ. liber.l.si eũ seruũ·§·si quis seruum.ff.de iurepa.adigere·§·vlt.& ꝙ ibi no.Et hęc fuit sententia Inn.& clarius Host.extrà de iureiu. c.debitores.sicut eũ.l.mortua interdũ supplet & repræsentat fa-ctum hominis:vt.C.si mancipiũ ita fuerit alie.l.si puella.&.ff.de manumis.l.causam.& melius in auth.de hære.& falci·§·his igi-tur.ibi &si non illud aliqua.l.&c.Sic & iudex viuus:vt.C.de pri
2 ui.fisci.l.vl.& de iure delib.si infanti.†vel vbi talis relaxatio de iure dubia videret,posset ecclesia ex mero officio inquirere : vt extrà de iureiur.c.ad nostram.ij.& ibi not.per omnes viæ verò denunciationis licet iuramentum interueniat.Non ob.hîc,vt ex trà de iureiu quemadmodum.in fi.eo.ti.c.j.quia tamen euange lica est necesse charitatiuam monitionem præcedere,quam face re non est facile propter absentiam creditoris.

De officio ordina.& de transact. & de verbo.significa.

CONSILIVM CLXXXVII.

1 *Si in compositione episcopi & capituli cauetur,quod possit episcopus ha-bere vnam curiam,& capitulum,aliam non propterea sequitur quod episcopus non possit aliam erigere de nouo,maximè in causis crimina libus.*

2 *Curia dicitur à cura.item quod verba affirmatiua sine dictione taxatiua prolata non excludunt maiorem numerum:quia quòd possint esse duæ curiæ:ideo sequitur quod plures possunt esse.& nu.1.&.2.*

1 Primum dubium est, †an considerata ordinatione papæ liceat epi-scopo pictauen.certam curiam erigere & ha-bere:& videtur quod non:quia in ordinatio-ne sunt hæc verba apostolica autoritate statui-mus in hunc modum:videlicet quod sint duæ curiæ &c.quæ verba taxatiuè debẽt intelligi,ac si dixisset quòd sint duæ curiæ tantùm.ar.de interro.actio.l.de ætate·§·si cũ esset & de condi.& demon.l.cum ita.& arg.ff.ad treb.l.si cui parte §.j.ibi nec rursus contra volũtatem defuncti &c.& extrà de his q̃ fiunt à præla.sine cõsen.capi.c.cũ apostolica.circa fi.&.xxxv.
2 dist.qualis.cum si.†Sed in contrarium videtur verius, certum est quod per ipsam ordinationẽ multæ causæ sunt domino epi-scopo reseruatæ,quarum curam & solicitudinem habet per se, & alium gerere negari itaque non potest quin curam habeat in tellectualem,quæ est apud omnem curam reddendi iustitiam habentẽ.dicta est enim curia à cura:vt.ff.de orig.iur.l.ij.in fi.ij. responso.videtur ergo quæstio remanere solùm de curia, idest de certo & determinato loco in quo iustitiam reddat,vel reddi
3 faciat in causis quarũ ei est cognitio reseruata.†Sed dicat mihi quæso in contrarium sentiens,ꝙ ius prohibet quominus ordi-narius ad certa causarum genera possit sibi determinare locum in quo prædicta expediat certè nullum ius est.ergo &c.vt.ff. de proba.l.ab ea parte.quib.ex cau.maio.l.necnõ·§·quod eis inquit prætor.&.C.de relig.& sump.fune.l.statuas.quinimo vnicuique licet bona fide in suo facere quòd vult,etiam si inde alius lædatur,omnium tamen seruitute cessante:vt.ff.de dam.infec.l. proculus.& de aqua plu.arcẽ.l.j·§·denique si seruitus vendi.l. si cui. §.aristo.de serui. vrbanorum prædiorum.l.cum eo.&.l. cuius ædificium.& in iure scriptum est cunctis volentibus permitta-tur murali ambitu fundos proprios seu locum sui dominij con stituta vallare:vt.C.de ædifi.priua.l.per prouincias.sanè necessa rium est omnino talem locum esse publicum,in quo fiat causa-rum examinatio,& ferantur sententiæ , & dicatur iste locus fo-rus:vt extrà de verbo.signi.c.forus. & per exercitium horum actuum fiat publicus & insignis,fiat locus in quo consueuerunt sedere maiores extra quem locum aliàs regulariter,lata senten-tia non teneret:vt,C.de sen.& interlo.om.iu.l.cùm sententiam. ff.de iusti.& iur.l.penul.& de iudi.l.si locus. vt extrà de ap.c. qua fronte.per hoc tamen non derogatur episcopali priuilegio, etiam à iure communi ei concesso:scilicet quod possit in quo-cunque loco honesto suæ diœce.non exempto cathedram col-locare,& causas audire:vt extrà de offi.ordi.cum episcopus.lib. sexto.& cùm certitudo loci faciat ad expeditionẽ iudicts:vt ex trà de rescr.c.quia nõnulli.ibi vel indeterminate ad villã &c.Nõ ne absurdũ est dicere,ciuiles casus qui à criminalibus magnitu-dine superãtur:vt.C.de ordi.iudi.l.vl.&.ff.de pœnis.l.in seruo-rum.in fi.& quæ citius.l.disponente finiri debent:vt.C. de iud.

§.properandum.&.C.vt intra certum tem.cri quæstio.ter.l.vlti. certum locum habere:& inter criminales in incerto vagari:certè hoc nemo negabit.& pro hoc.C.de vete.iu.enu.l.ij.§.quartus. ibi in loca deuia & multum distantia deuagantes &c. Præterea cum cognoscenti de crimine sit aliquando necessarium edictū citatorium in albo proponi.vt.ff.de requi.reis.l.j. quomodo in albo citabit,qui album non habebit:certè nullo modo.† Nec est dicendum quod non habeat certum locum,sed in quocunque loco eum cedere contigerit,album ponet,si opus erit,hoc enim nihil aliud est quàm litigantes variatione continua decipere:vt.ff.de insti.ac.l.& si pupillus.§.conditio.in versi. sed & si aliàs cum alio &c.Porro si ordinarius potest in quocunque loco maluerit(præterquam in templo)pro tribunali sedere:vt extrà de offi.ordi.c.cùm episcopus.li.vj.nihil prohibet eum pro toto tempore vel vsque ad certum tempus sibi certum & determinatum locum eligere:quia in hoc melior conditio fit subditorum.ar.ff.de statu.lib.l.iij.§.stichus annua.& de serui.vrbano prædi.l.seruitutes.§.stillicidium.Item hoc patet dicta verba cōpositionis.nam in ea dicitur,quod de dictis causis potest cognoscere per se vel per alium quomodo voluerit.igitur non astringitur quod per officialem vel auditorem communem cognoscat:quia verbum voluerit præbet naturalem facultatem cuique faciendi quod vult.ff.de condi.insti.l.vbi hæc.dē le.j.l.si ita legatum.§.illi.de leg.iij.l.si fideicō.§.hoc autem legatum.de ver.obl. l.centesimis.§.vlti.ff.loca.& conduc.l.iiij.&.l.velle.de regu.iur. quinimò dictis officiali & auditori datur expressè cognitio causarum prædictarum per eandem compositionem ibi cùm dicit officialis insuper episcopi & auditoris communis audientiæ cognoscet & de quibuscunque negocijs & causis præterquā de episcopo præfato superius & inferius reseruatis,& aliàs speciali
5 ter sibi concessis &c.† Item dicitur in eadem cōpositione,quod episcopus potest dictas causas audire & diffinire per se vel per alium:& etiam alias quæ ad ipsum deferentur per simplicē querelam:dumtamen per citationem officialis sui vel eiusdā auditoris non fuerint partes præsentes:igitur verba prædicta vel per aliū &c.intelligentur de alio,quàm de officiali & auditore prædictis:præsertim quia in eadē compositione dicitur quod emolumentum dictarum causarū erit solidum dicti episcopi:& tamen de emolumento causarum quæ ventilantur in curia officialis & auditoris prædictorum:percipit tamē tres partes.apparet igitur per prædicta,q̄ non fuit intentio domini Cle.papę.v.qui ordinauit,fecit,& autorizauit compositionem prædictam,q̄ causæ huius ventilarentur in dictis duabus curijs:scilicet officialis & auditoris;& ideo possunt ventilari in tertia curia:aliàs frustra diceretur in compositione quod posit de ipsis cognoscere per se vel per alium in ciuitate vel diœcesi.nec est incōueniens quod episcopus imponat hoc nomē curia &c.loco in quo examinantur & diffiniuntur causæ prædictæ,sibi specialiter reseruatæ,cùm locorum nomina nostra distinctione constituantur. ff.de leg j.l.quod in rerum natura.§.si quis.de le.ij.l.caius & titus.ar.ff.de condi.& demon.l.filiæ.§.titia.imò talis locus sic de
6 bet nominari.C.de leg.l.vlt.† Item hoc apparet manifestè alia via:dicitur enim in dicta compositione sic:decanus autem:& capitulum supradictum habeat in vtraque curia quartam emolumenti:scilicet officialis & auditoris &c.præsumitur igitur expressè per hæc verba,quòd alia curia esse poterat & debeat pictauis,in qua nullum emolumentum perciperent decanus & capitulum,aliàs dicta verba in vtraque curia &c. quæ satis erant demōstrata & clara de se,si nulla curia deberet esse pictauis,prę terquàm dictę duæ curiæ.vt.ff.de lib.& posthu.l.ij.frustra dicerentur demonstratiuè & declaratiuè verba prædicta:scilicet officialis & auditoris &c.q̄ esse non debet:vt.ff.de dote præle.l.j.in fi.sic itaque aliqualiter persuaso,q̄ liceat episcopo tertiā curiam habere.restat respondere ad obiectum q̄ ex ordinatione sumi-
7 tur in qua dicitur sic.quod sicut duæ curiæ &c.¶ † Sed ad hoc respondetur quod non sequitur hoc argumentum:sint duæ.ergo duæ tantū:sicut nec hîc:tu habes vnum oculum:ergo vnum tantùm:vt.ff.de act.emp.& ven.l.si venditor hominis.in princ. ff.de leg.ij.l.vlt.§.vlt.& ibi no.Nisi sint verba ibi taxatiua vt dū- taxat vel tantùm.hic ergo obiectus numerus excludit,q̄ non sint pauciores non quin possint esse plures:vt.ff.de iudi.l.per interualla.sicut econtra quandoque cōtingit:scilicet hoc expressè dicit:scilicet quod non posit esse plus:tunc enim plus esse non poterit:minus autē sic;vt colligit.ff.de vētre inspi.l.j.§.de inspiciēdo.& hoc pōt colligi ex quæstione præcedēte ipsam ordinationē:prætēdebat nāque episcopus,q̄ soli sibi tanquā ordinario licebat curiā habere:capitulū autē non negabat,quin liceret episcopo curiā habere:sed dicebat,q̄ sicut scribitur ad carbonianū, l.iij. §.si duo impuberes.hoc autem volens decidere dominus papa Clemens vnam curiam insolidum attribuit episcopo,quæ vocabatur curia officialis.aliā voluit episcopo & capitulo esse communem ad aliquod participium curiæ capitulum admittendo,remanet itaque penes episcopum:quòd capitulo nō inuenitur esse concessum:vt.ff. de vsur.l.si stip.§.vlti. de adimen. & transfe.le.l.alumnę.§.qui filios.& qui.ex cau.l.nec vtilem.sicque ex præcedente quæstione sumit intellectum ordinatio: vt.ff.de pen.l.si præses.& de suspe.tut.l.hæ enim causæ.§.j. & ibi not.& pro hoc facit,quia huius ordinationes quantum fieri potest sunt ad ius commune reducendæ:vt.C.de noxa.l.ij.& extrà de consue,c.cùm dilectus.& de rescrip.c. causam quę.& ibi not.per Innocen.

De electio.& de appellationibus.

CONSILIVM CLXXXVIII.

1 *Appellans qui in electione fuit contemptus,non tenetur ad obseruātiam c.vt circa,& nu.sequen.*

1 VOd † prosequens cōtemptum & ob hoc appellans non teneatur ad obseruantiam.c.vt circa probatur sic.Qui deducit aliquid cuius omissio nō est de forma non obijcit in forma,sed contemptus est huiusmodi: quoniam omnium vocatio non est de forma;vt extrà de elect.c.ecclesia vestra.ij ergo &c Prętera aliquid iudicatur alicuius ius proprium,ex actione quæ ei competit: vt.ff.de rei vendi.l.solùm.§.meum.& de au.& arg.leg.l.quintus.§.argento.sed prosequenti contemptum datur confessoria:vt in.c. cum ecclesia sutrina.de cau.pos.& de verb.sign.c.abbate. & ibi not. per Innocen.hæc autem actio nulli datur,nisi verò domino: vt ff.si serui.vendi.l.ij.ergo prosequens contemptum dicitur prosequi ius suum magis,quàm in forma obijcere:vt in.l.vti frui.ff, si vsufru.pet.vbi dicitur quod in confessoria oportet vnunquen
2 que de suo iure,non alieno contendere.† Prętera constat quod patronus petens prouisionem iufringi factam ad ecclesiam cuius ad eum præsentatio pertinebat dicitur ius suum prosequi; sed eligere debens plus iuris habet interessendo electioni qui habet expressam iuris dispositionem,quàm patronus qui habet solùm ex patientia.ergo &c.Præterea qui prosequitur dicens aliquid ad suum officium pertinere,non est delator:sed propriam causam agere dicitur:vt.ff.de iure fisci.l.fiscus in quæstione.§ j. &.C.de delatori.l.j.sed prosequens cōtemptum eff huiusmodi. dicit enim ad suū officiū pertinuisse colligere.ergo causam propriā dicitur agere Prętera eligere fructus est quasi possessionis iuris canonicalis:vt not.Inno.extrà de elec.in.c.cumana.in glos. si simul.& de resti.spo.in literis.in glos.& de relig.domi.c.cū di-
3 lectus.& Archi.extrà de pręben.eum qui.lib.vj.† Constat autē quod defendēs fructū rei suę dicitur propriam causam agere:vt in prędalle.l.vti frui.ergo &c.Et hoc videtur dicere Ioan.an.in.c. constitutionem.G.de montelauduno videtur contra in eo.c.super verbo ius ecclesię & super verbo in formam.

De testamen.& de ver.signifi.extra.C.de insti,& substi.

CONSILIVM CLXXXIX.

1 *Testator si instituit suum hæredē & ei substituit alternatiuè: videlicet si sine liberis decederet,vel intestatus,vel sine nuptijs:tūc disiuncta ponitur pro coniuncta,itaque oportet filium sine liberis decedere: & idem videtur in extraneo,*

De institu

DE institutionibus † & substitutionibus generaliter notandum est quod inter conditiones disiũctiuè enunciatas ponitur aliqua conditio quam ad inducendum fideicommissum cõditionibus subnixum semper oportet verã existentiam habere, iuris dispositione vel mentis interpretatione: & aliarum aliquam sine hac non sufficit veram esse: tunc ex virtute istius trahitur disiuncta ad coniunctam: vt apparet in filio instituto à patre & rogato alteri restituere si intestatus decesserit: vel sine liberis: vel sine nuptijs: quia cùm ad hoc vt fideicommissarius vniuersalis admittatur semper oportet iuris dispositione filium sine liberis decedere: vt. C. de fideicom. l. acutissimi. & ff. de condi. & demon. l. cùm auus. & ideo non sufficit aliquam aliarum conditionum: imò nec omnes sine hac veras esse: propter hãc enim tota oratio conditionis continens copulatiua intelligitur, ne pro parte dicatur coniuncta, & pro parte disiuncta, per. l. de vsuca. l. eum qui sedes. de rerum permuta. l. j. C. de codicil. l. vlti. & ar. ff. ad legem fal. l. qui quadraginta. ibi rursus partem deberi rationũ non congruit &c. extraneo verò sic instituente extraneum & fideicom. relinquẽte: sub conditionibus alternatiuis scilicet si institutus intestatus: vel sine liberis: vel sine nuptijs decessit non subintelligitur per. l. nisi esset opposita: vt no. in. d. l. cùm acutissimi. sed quia expressius posita in alijs ex interpretatione mentis intelligitur repetita, & nullam aliarum sine hac sufficiat veram esse: imò nec omnes: vt. ff. de hære. instit. l. lucius. & ideo naturam copulatiuè assumit eadem ratione qua superior. & hic est casus. C. de instit. & substit. sub condi. fac. l. generaliter. in prin. & in. ij. re 3 sponso. & ex his colligitur tota ratio illius legis.

De religio. domi. & de verbo. sig.

CONSILIVM CXC.

1 *Fratres mendicantes facto ponte in medio flumine quod est iuxta monasterium possint facere vltra pontem ecclesiam sine licentia.*

2 *Et quid sit nouum. & nu. seq.*

HEma tale est. Fratres heremitæ sancti Augu. habebant & habent conuentum & locum in ciuitate castelli: præsidẽtes regimini ciuitatis pro via publica facienda circa muros destruxerunt quandam partem dicti loci & in recompensationem huius dederunt eis licentiam faciendi pontem super flumen si indigeant pro transitu. Nunc fratres facto ponte supra flumen, voluerunt ecclesiam ædificare in domibus & sediminibus sibi
1 in cambium datis. Quæritur an licitè facere possint. † Dubium autem in quæstione facit prohibitio posita extrà de excess. præla. c. cùm ex eo. li. vj. vbi legislator prohibet ne mẽdicantes domos vel loca ad habitandum de nouo suscipiãt, vel olim suscepta dimittãt se ibidem ad alia transferentes: vt ex litera dictæ decretalis apparet & plerisque videtur quòd non propter interpositionem fluminis quæ discontinuitatem ad primum locum facit, ac per hoc mutationem quandam inducit: & propter hoc scriptũ est quod medium prædium quòd non seruit impedit seruitutẽ: vt ff. de ser. vrb. prædi. l. qui sellas. §. vlt. sicut enim paries medius diuidit domum à domo: & in ea quæ prius eadem fuit diuersitatem inducit: vt. ff. cõmu. prædi. l. si quis duas. §. j. ita fluminis interuentus. multòmagis & amplæ ædes per medium spacium cẽsentur omnino diuersæ: vt. ff. de dã. infec. l. si finita. §. ex hoc edicto. & propter multam diuersitatem & distantiã dictum est, ꝙ habenti domos ex vtraque parte fluminis, non licet pontẽ super flumen facere. ar. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. tractatum & est expressum. ff. de fluminibus. l. vlti. & quod licet verè fiat pons, per quem flumen transiri possit, adhuc remaneant domus diuersæ nec altera alteri dicatur accedere: ac per hoc videatur quædã in tali acquisitione seu ædificatione esse mutatio: probatur ex-
2 presse extrà de conse. eccle. vel alta. c. si ecclesiam. li. vj. ¶ † Sed in contrarium videtur veritas: quia talis acquisitio & post acquisitionem ædificatio, est de actibus sui natura permissis. ff. de proba. l. ab ea parte quibus ex cau. ma. l. necnon. §. quod ei inquit. ſ. de relig. & sump. fu. l. statuas. ff. si ser. vend. l. sicuti. §. aristo. C. de ædifi. priua. l. per prouincias. & est expressum in casu nostro: extrà de excess. præla. c. nimis parua. §. adhuc isti. ergo iuri antiquo oportet stari, nisi quatenus ei derogatum est per. c. cùm ex eo. vt C. de ap. l. præcipimus. & de testa. l. sancimus. ita in auth. de admi. offi. in fi. colla. iij. & ff. de adimẽ. & transfe. lega. l. alumnæ. §. qui filias. immutatum autem est in duobus dũtaxat casibus: scilicet in acquisitione habitationis in loco de nouo, & in mutatione siue translatione. Sed noster casus sub nullo istorum clauditur ergo &c. minor probatur sic, dum decretalis prohibet acquisitionem habitationis in loco: hic loci appellatio nõ sumitur strictè vt sumitur. ff. de verbo. signi. l. locus. nec est hoc vocabulum ad angulum referendum: vt. ff. de vi & vi. ar. l. iij. §. ibi autem. sed accipitur pro alio loco à ciuitate, castro, vel villa, diuerso. simili tamen quod ostendit naturam disiunctæ orationis: vt. ff. de re. du. l. j. & de vsufru. leg. l. titio. cum si. & etiam ostendit illud relatiuũ diuersitatis alius: quod significat diuersum in suppositio: sed idẽ in substantia: vt no. Io. mo. extrà de reg. iu. in generali ergo casus noster sub prima parte prohibitionis nõ cadit quæ prohibet acquisitionem de nouo: quia in loco de quo agitur, siue in ciuitate prius locum habet: & habet sicut in prædicamento substantiæ non est nouum quod fuit: vt. ff. de le. & sena. consul. l. non est nouum. & de no. ope. nun. l. j. §. opus nouum. de pub. & vecti. l. vlti. §. quoties. vij. quæst. j. non autem. xviij. quæst. ij. de monachis. sic & in situ dicitur nouum in loco in quo nunquam fuit: sed in ciuitate castelli habitatio fratrum fuit & est: ergo non potest dici acquisitio in loco in quo non fuerit. ¶ † Videndum itaque restat nunquid dicatur mutatio & translatio. & vtique neutrum istorum dici potest: quia quodlibet istorum dicit separationem à primo: vt. ff. de adi. & transfe. le. l. translatio. de acqui. re. do. l. adeo. §. insula. & C. de eden. l. edita. hoc autem hîc non fit: quia locum primum non relinquunt nec se mutant: sed primo existenti alium locum adimit. hæc autem sunt in re & effectu diuersa: vt ff. de sena. l. penul. & de exerci. l. si eũ. §. item si seruus. in hoc enim edicto non transfertur actio, sed adijcitur: & sic apparet quod nec sub prima, nec sub secunda parte prohibitionis illius. c. cùm ex eo. comprehenditur casus noster. Remanet itaque secundum
4 superius probata, permissus. † Illud sanè posset dubitationem aliquam facere scilicet an interuentus illius modici fluminis siue riuuli hanc ampliationem impediat. ¶ Sed hanc dubitationem tollit expressè. l. ff. de serui. rusti. prædi. l. vlti. de aqua pluuia arcen. l. si prius. §. via publica. & §. licet non proximo. ¶ Concludo itaque talem ampliationem (præsertim non volũtariam sed magis necessariã in casu de quo quæritur) esse permissum arg. ff. de manumis. testa. l. qui potuerit. non enim subiacet legi necessitas, sed ipsa sibi lex est: vt. ff. de offi. consul. l. j. & j. quæst. j. remissionẽ. & if. fami. ercis. l. alienationes. Sed quia contraria parum mouent, non est ad ea necessarium respondere.

De elect. & de torneamentis.

CONSILIVM CXCI.

1 *Electus ante confirmationem non potest administrare.*

2 *Item non valet consuetudo quod qui vicerit in campo, potior sit in iure.*

NVllo † modo videtur quod liceat alicui sine confirmatione administrare: hoc enim est in omni officio autoritate publica, sed vtilitate priuata: vt in tutore & curatore: vt in authen. hi qui obli. res ha. §. penul. col. vj. C. arbi. tutel. l. vlti. in officio publico autoritate & vtilitate: vt in authen. de manda. prin. col. iij. ibi placuit omnibus iudicibus nostris &c. &. C. de diuer. offi. & appel. iud. l. probatorias. li. xij. constat etiam iurisdictionem & administrationem imperij esse penes papam: quicunque eam sibi sine superioris autoritate vsurpat prædo est: vt. ff. de acqui. pos. l. ex stip. & solu. mat. l. dotis. non videtur posse consuetudine introduci, quod quis sine confirmatione vel superioris autoritate administret: & quia

Consilium CXCIIII.

bus.in ecclesia vbi essent aliqui expectantes,quod irrisorium est dicere vel sentire:quia sic ferè eius prouisio inutilis redderetur contra.l.ff.de cap.& postlimi.reuer.l.postliminij ius,in fine ad carb.l.quod labeo.& de euict.l.frita quis.

De consuetudine & de electione & de verborum significatione.

CONSILIVM CXCIIII.

1 *Ecclesia laudunen.licet sit de consuetudine quòd archidiaconi habent emolumentum iurisdictionis vacante ecclesia,emolumentum tamen quod obuenit post prouisionem & ante apprehensam possessionem, non debetur eis.*

2 *Item habetur prouisio pro affirmatione.& nu.seq.*

FActum tale est. Suppositò q̃ vacãte ecclesia laudunẽsis Archidiaconj laudunen. ratione suarum dignitatum percipiunt de consuetudine totũ emolumentum quòd prouenit ex iurisdictione spirituali.Item supponendum est quòd ita seruatur in ecclesia laudunen.quòd antequam reddantur sigilla curię nouo prælato,ipse tenetur præstare certum iuramentum capitulo laudunẽ.Istis suppositis,per sedem apostolicam prouidetur de ecclesia laudunen.& tunc confirmatus reputatur ipse petit dictum emolumentum maximè à tempore suæ prouisionis dicẽs quòd postquam de eo est prouisum amplius non dicitur vacare ecclesia laudunen.Dicunt Archi.quòd vsque ad tempus illud quo redduntur nouo prælato sigilla de vsu'& consuetudine consueuerunt percipere dictum emolumentũ.¶ Quæritur ad quẽ pertinebunt dicta emolumenta, à tempore dictæ prouisionis
1 vsque ad redditionem dictorum sigillorum.Et vtrum consuetudo in tali casu pro dictis Archi.posit introduci.† Pro euidentia verò dictorum sciendum est,quòd licet archi. sede vacante dictum emolumentum percipiunt:iurisdictio tamen residet penes capitulum & nomine capituli,& per.c. non nomine archidiaconorum redduntur nouo prælato sigilla curiæ.Item sciendum quòd si capitulum differat reddere sigilla curiæ nouo prælato,quousque dictus prælatus dictum iuramentum præstiterit hoc non fit in fauorem archidiaconorum aliquo modo : sed in fauorem capituli vt citius dictum iuramentum præstetur capitulo à nouo prælato. Item sciendum quòd quando dicta sigilla redduntur à capitulo,non vocantur ad hoc archidiaconi: sed totum fit nomine capituli. In quæstione prædicta dicendum videtur,quòd archidiaconi benedicant & episcopus male.ar.eius q̃ de vsufructuario,quòd licet cesserit dies legati non prius facit fructus suos,quam satisfecerit:vt.ff.de vsufru.le.l.vxori.Sed cõtrarium ego credo.Primò quia non potest dici ecclesia vacare, quæ habet episcopum confirmatum vel pro confirmato habitum:quia non potest omnia quæ sunt iuridictionis:vt extrà de ele-c.nostri.&,c.transmissam.cui profecto episcopalis dignitas nihil addit.& extrà de transl.epis.vel electi.c.inter corporalia.circa prin.imò hoc est proprium confirmationis dare exercitium administrationis.vt no.lxiij.di.quanto.Cùm igitur talis habeatur pro confirmato,non potest dici ecclesia vacare.¶ † Secundo consuetudo ista contradicit iuri communi.lxxv.di. quoniã quidem.xij.quæst.ij.illud extrà de offi,ordi.c.cùm nos. Fructu enim augetur hæreditas:vt.C.de peti.hære.l.ij non est igitur extendenda,sed rigidè in suis finibus tenenda:vt.ff.de iti.actuque. priua.l.j.§.vlti.de legi.& sena.consul.l.quod verò contra.Ergo de sola vera & totali vacatione debet intelligi:vt.ff.de ac.empti. l.ij.§.j.sed hæc dignitas episcopalis non est huiusmodi ergo &c. Porro aduertant archidiaconi, quòd omnia priuilegia statuta & consuetudines obuiantes,quominus commodum sigilli ecclesia vacante obueniens etiã futuro prælato seruetur,sunt sublatæ:vt extrà de elec.c.quia sæpe.iuncta deliberatione facta in concilio viennen.in eo.tit.statutum.nisi in casu ibi excepto in vltimo responso:scilicet quando iurisdictio cum eius emolumento deuoluitur de consuetudine vel priuilegio,vel iure alio speciali. Hîc autem non dicitur in facto,quòd iurisdictio ad archidiaconum deuoluatur,sed ad capitulum sicut communi & de iure communi est.extrà de hæreti.ad abolendam. & de ma.& obe. his quæ licet exerceatur per archidiaconos vt per ministros. Sint ergo contenti archidiaconi si super obuentionibus vera vacatione durante dimittuntur in pace.¶ Tertio Archi.videntur hoc commodum velle vendicare,ex persona capituli sigilla retinentis.Cùm igitur capitulum hoc iure non vtatur,habent ipsi silere.arg.ff.de leg.præstan.contratab.bono.pos.peti.l.nonnunquam.

De his quæ fiunt à præla.sine consen. capi.& de dolo & contu.

CONSILIVM CXCV.

1 *Episcopus solus potest priuare canonicum,qui citatus non venit ad faciendam residentiam.*

2 *Item quod talis propriè non dicitur sententia.*

3 *Sufficit citatio per edictum:quando nescitur vbi sint canonici,si proponitur in ecclesia vbi debent residere,& quòd requirantur hæ tres citationes.& numero 6.*

ARticuli domini Arnoldi dati coram nobis super canonicatu & præben. ecclesiæ Vincen.contra magistrum Io.de ponte curuo,duplicem finem considerant.Vnus enim tendit ad canonizandum prouisionẽ suam. Alter verò ad tollendum sententiam cõtra eum latam.circa primum:quia canonizari nõ potest prouisio sua, nisi ostendatur iusta priuatio.Io.duo facit.Primò ostendit iustam & legitimam priuationem ex potestate facientis id est episcopi facientis ex causa : quia propter absentiam & contumaciam ad residendum in ecclesia , & propter formam debitam seruatam in procedendo:videlicet quia præcesserunt solennes & peremptoriæ citationes:imò magis vocationes publicè factæ in ecclesia Vincen.cùm nesciretur vbi esset:& propter expectationem diutinam:quia post primam vocationem in ecclesia propositã quæ fuit proposita.v.idus decembris anno domini.Mcccxv.fuit expectatus antequam contra eum aliquid fieret vsque ad.xiiij. Calen. Augusti anno domini.Mcccxvij Et tũc fuit facta citatio alia publicè in ecclesia à Calen.Octobris.Et tunc quia non com
1 paruit sequenti die fuit lata priuationis sententia cõtra eũ.† Ex quibus apparet quòd iusti siue iustificati sunt articuli ex fine: quia quòd factum est,fieri de iure potuit id est absens ad residẽtiam sine rationabili causa redire renuens priuari potuit: vt extrà de cleri.non resi.c.vlti.Cùm enim talis clericus siue canonicus cẽseatur desertor:vt.xxj.quæst.ij.placuit.dignũ est vt propter desertionem gradu priuetur:vt.C.de come.l.ij.lib.xij.&.ff. de re mili.l.desertorem §.j. Verum quia contra articulos duo opponũtur,restat breuiter respõdere ad illa,& primus obiectus impingit in potestatem priuantis.secundus in forma priuationis.† Circa primum dicitur,quòd solus episcopus sine capitulo
2 suo priuare non potuit:vt.xv. quæst.vij. episcopus. & extrà de excess.præla.c.j.Circa secundum dicitur,quòd citatio de magistro Ioanne non fuit facta in loco debito : quia non in loco de ponte curuo,vbi dicit tunc notoriè se fuisse in ecclesia Vincen.
3 sicut fieri debuit:vt extrà de cle.non resi.c.ex tuæ.¶ † Ad primum respondetur dupliciter.Vno modo per viam iuris. Alio modo per viam facti,sic quòd absentes ad residentiam reuocare,& contumaces:& priuare principaliter pertinet ad officium episcopi,sicut ad officium regentis exercitum pertinet:potissimè militi commeatum dare,& datum reuocare:vt.ff.de re mili.l.officium.& quòd hoc etiam soli episcopo sit commissum. habetur.xcj.di.c.vlti.l.di.contumaces.vj.quæst.j.si quis presbyter.extrà de cle.non resi.c.conquerẽte.& in.c.inter quatuor.expressè in.c.vlt.eo.ti.& de ap.peruenit.ij. & no.per Compostel. extrà de consti.c.cùm omnes.Non obst.capitulum episcopus & similia in contrarium allegata:quia habent illa locum,vbi solẽnitas

lennitas iudicij requireretur exigeretur citatio,eo quòd ipsa est principium omnis iudicij ; vt insti.de pœ.teme. litigan.§.vlti. quæ hîc non requireretur. Vnde non est propriè dictum, quòd absens debeat citari,sed requiri. Nec est propriè dictum, quòd sententia priuationis fertur contra absentem,sed dicuntur magis suis beneficijs spoliari: vt de cle.non resi.c.ex parte.& ibi no. per Host.in glos.signata super verbo quod si vocatus &c.& in. c.ex tuæ.in glo.signata super verbo quòd spoliari & in fi.glo.signata super verbo remoueat.& sic non est mirum,si in hoc non requiritur consensus capituli: quia est quædam executio iuris scripta, in qua non semper requiritur cõsensus capituli.& not. Innocẽ.extrà de temp.or.c.ad aures.& est super re notoria.non enim potest esse non notorium episcopo & canonicis,si eorum canonicus est absens.extrà de transla.c.quanto.& ideo non debet super hoc iudicium fieri,nec testes recipi,nec causa in iudicium deduci: vt extrà de fil.presby.c.quoniam in sacris.& de iureiuran.c.ad nostram.el.ij.& no.hoc expressè Host.in præalleg. c.ex parte.extrà de cle.non resi.in glo.signata super verbo quòd
4 si vocatus,&c.quæ glo.diligenter videatur.† Per viam facti respondet:quia dantur sufficientes articuli de consuetudine præscripta per spacium.xl.anno.& tanti temporis cuius initij memoria in contrarium non existit quòd ad episcopum Vincen. solùm & insolidum sine requisitione concilij vel assensu capituli,pertinet inquirere,punire,& priuare,& conferre,præben.canonicorum,& videantur etiam declarationes articulorum in quibus dãtur multi actus. Vnde videtur quòd casus decre. extrà de consue.non est.lib.vj.determinet hos articulos debere admitti. præsertim cùm in articulis ipsis fiat mentio de possessione tanti temporis cuius in contrarium memoria non existat ex qua ius resultat: vt.ff.de aqua plu.arcen.l.j.§.vlti.& l.in sum. & de aqua quo.& æsti.l.hoc iure.§.ductus aquæ nedum quia ad hoc vt alicuius tanquam iudicis seruarentur sententiæ sufficit probare eũ esse in quasi possessione exercitij iurisdictionis,donec contraria
1 veritas scilicet quòd ei iurisdictio non competat,probaretur: vt ff.de offi.præto.barbarius.extrà de re.iud.c.suborta. & not.per Inno.de reli do.c.dilectus.& ibi not.per Hosti.qui sic exponit
5 dictum Inno.¶ † Ad secundum respõdetur cùm dicitur,quòd citatio non fuit facta in loco debito,quòd imò facta fuit in loco debito:quia cùm ignoraretur vbi esset facta publicè in ecclesia, quasi ad domum id est domicilium eius: vt.ff.de agno.lib.à paren.l.j.circa princ.ff.de dam.infec.l.iiij.§ toties.extrà de dolo & contu.c.quæ inter.F.&.c.venerabilis.& habetur expressè extrà de cle.non resi.c.ex tuæ.& ibi not.per Inno.& Hosti.imò cùm magister Ioannes ponat,quòd ipse tunc erat in ponte curuo.manifestum est quòd vocari potuit per edicta in ecclesia publicè proposita:quia extra prouinciam non tenetur quis alium citare: vt extrà de dolo & contu.cùm olim.§.volentes.& not.Hosti.in sum.de cler.non resi.§.quæ sit pœna.in vsu.hoc tamen notandũ
6 &c.¶ † Ad aliud quòd dicitur quòd non fuerunt factæ tres citationes. Respondetur quòd ius non requirit tres propter numerum qui sit de esse:sed ne præmaturè ad decisionẽ negocij procedatur,& vt iudicibus immodicè seruientibus freni quædam tẽperies imposita videatur.ar.ff.de dam.infe.l.si finita.§.si fortè.& C.de custo.& exhi reorum l.si quis in ea.& ideo licet ad peremptorium,tamen vnum potest pro omnibus proponi.l.nonnunquam.ff.eod.tit ad peremptorium proponendum tres debeant præcedere citationes: vt.ff.de iudi.l nonunquã.& in nullo iustitia læderetur,si illud tantum tempus contineat,quãrum omnia tria continerent.ar.ff.de ver.signi.l.ter enixa.& not.in.d.l.nonnunquam Cùm igitur ex facto supra proposito & articulis domini Arnoldi clarè comprehẽso manifestè appareat inter alias citationes (quæ ambæ peremptoriæ fuerunt) tantum tempus interuenisse,quantum ad hunc actum iura requirunt secundũ no. extrà vt lit.non contest l.quoniã frequenter.§.si verò alter. clarè patet iuri satisfactum esse.& quæcunque acta sunt facta fuere legitimè. Vltima verò pars articulorum siue vltimũ genus quod ostendit dolum magistri Ioannis,circa obtinendam sententiã domini Host.fundatur super.l.ff. de iudi.si prætor.§.marcellus. & extrà de re iud.c.cùm olim magodolonen. ¶ Ex prædictis itaque apparet patenter omnes articulos datos pro parte magistri Arnoldi esse bonos in materia & forma,& bene concludere.& ideo de iure admittendos esse.cætera suppleat discretio iudicantis.

Qui filij sint legi.& de condi.appos.& de obli.ad ratiocinia.

CONSILIVM CXCVI.

1 *Nobilis si suscipit filium ex soluta ped·ssequa,& instituit eum hæredẽ appellando eum filium: non propterea dicitur filius naturalis.*

2 *Item si testator reliquit duos hæredes,& donec implerent certum quid: mandauit vsumfructũ hæreditatis esse apud executores: tunc si vnus pro parte sua vult implere conditionem licet alter non impleat, satisfacit pro parte sua.& nu.3.*

4 *Et tutores vel curatores testamentarij non remouentur, nisi ex calida conuersatione.*

1 FActum tale est.† Quidam nobilis conuertit se ad quã dam mulierem solutam,& totaliter ignobilem & ex ea habuit filiũ,quæ mulier portabat aquã de fonte ad domum ipsius nobilis.& mundificabat domum ipsius & similia faciebat quãdo veniebat ad domum ipsius nobilis:& sic paupercula mulier antequam dictus nobilis eam cognosceret,& postea ibat ad messes, & cõducebat se ad opera manualia,& de laboribus manuũ suarum viuebat:quia dictus nobilis non prouidebat sibi,nisi quod duobus in duobus vel tribus annis & ad supplicationem mulieris & aliarum dabat eidem mulieri vnũ supertunicale:& quolibet anno duas vel tres somatas de blado. Modò queritur,an iste filius de tali muliere susceptus,quem iste nobilis in testamento suo naturalem vocauit,possit aut debeat dici naturalis de iure,
1 & si pater potuit sibi aliquid legare in testamento.¶ † Ad istam quæstionem dicendum,quòd tales filij non possint nec debeant naturales cẽseri,sic quòd capere possint:quia oportet quòd sint ex libera muliere in scemate concubinæ sociata: vt in authẽ.qui.mo.na.effi.sui.§.si quis autem defunctus.col.vij.& in authenti. de trien.& se.§.& hoc dicimus si vni concubinæ &c. Hæc autem non stabat in scemate concubinæ &c.quia scema concubinæ adeò affine, & proximum est, vxoris scemati, vt propter difficilem discretionem vnius ab altera,lex protestationem requisiuerit quòd sit concubina: vt.ff.de concubi.l.in concubinatu & de ri.nup.l.in libere.& præsumptionem in dubietate affectionis ad ipsam quæ requiritur in concubinatu, multum retrahit vtilitas & abiecta cõditio mulieris.ar.ff.de do.l.donationes.circa princ. & .ff de his qui.vt indi.l.post legatum.§.de eo. Nec erat ibi cohabitatio,quę videtur esse necessaria secundum iura superius alleg.
2 ¶ † Secunda quæstio est cùm ipse testator in suo testamento ordinauerit,quòd omnia debita & iniuriæ persoluantur per filiũ sicut supradictum est ex dicta muliere susceptum,& alium hæredem suum vniuersalem instituit per medium,& hæres sit paratus soluere partem suam.& executores nolunt eam requirere propter clausulam testamẽti qua cauetur,quod ipsi executores tanto tempore & tandiu teneant omnia bona dicti testatoris,donec de omnibus debitis & iniurijs fuerit plenariè satisfactum,an ipsi executores teneantur de iure recipere solutionem quam hæres vult facere pro sua parte,& teneantur hæreditatem ipsam hę
3 redi contingentem: liberè tradere eidem hæredi.¶ † Ad istam quæstionem videtur,quòd executores teneantur recipere solutionem quam hæres offert pro parte sua,& videtur casus.ff.de vsuf.le.l. cui vsufruct.& no.ff.fa.erc.inter cohæredes.§.vsusfructus. Respondetur vt ibi no per glossatorem & probantur be-
4 ne prædicta.ff.de condi.& demon.l.pe.§.de illo.cũ si.¶ † Tertia quæstio est,quòd cùm dicti executores sint ex testamento dicti defuncti dati curatores & tutores isti filio sicut supra dictũ est ex dicta muliere nato & ex hoc partem faciũt cum dicto filio contra hæredem,& pro dicto filio stent publicè,& damna hæredi procurent,propter quod hæredi eidem merito sunt suspecti,quæritur,an iudex ordinarius ad requisitionem dicti hæ-

redis posit eos remouere ab executione testamenti prædicti. Ad istam dicendum quòd propter ea quæ in quæstione ponũtur possunt executores vt suspecti remoueri. Illi enim soli remouentur vt tales quos callida conuersatio suspectos commendat vt.ff.de priui.cre.l.si creditores.de suspe.tuto.l.suspectum.&.C, eo.ti.l.in postulandis.cum simi.

De testamentis & de dona.extraordi. ff.de condi.& demon.

CONSILIVM CXCVII.

1 *Testator cùm legat certas terras sub certa mensura causa demonstrationis licet mensura sit maior, non propterea viciatur legatum, sed totũ accrescit legatario. secus si legat per certum numerum non causa demonstrandi idem in donatione. cum nu. seq.*

1 IN concessione † cuiusdã donationis, hæc clausula continetur. Item dedit & cõcessit eodem modo quo melius potuit autorizauit eisdem canonicis & capitulo, sequentem terram insulam quæ est iuxta dicta loca episcopalia à parte merediei quatenus infra vias publicas cõprehenditur, & quæ habet.l.brachiatas in longũ, &.xv.in latũ &c. ¶ Ex ista clausula tale oritur dubiũ, in eo, quòd dicit terrã sequẽtem quatenus infra vias publicas comprehenditur. Ex eo quòd dicit specificando quæ habet.l.brachiatas in longum.& in dicta specificata cõcessione non sint datæ nec concessæ nisi.l.brachiatæ in longum & sic reperiuntur, & sunt magis quatuor brachiatæ in dicta insu-
2 la in longum. † Modò quæritur vtrum dictę quatuor brachiatæ sint datæ & concessæ per generalitatem prædictam in eo, ꝙ dicit totam insulam comprehensam infra vias publicas, vel sint retentæ per specialitatem prædictam in eo, quòd dicit.l.brachiatas in longum &c. vel quid iuris. plerisque videtur dicendum sola enumerata brachia scilicet.l.deberi.vt.ff.de cõtrahen. emp. & ven.l.comprehensum.& de act.emp.& vendi.l.pe.§.vlti. Sed ego contrarium credo per leges.ff.de le.j.l.si fundum sub condi tione.§.si libertus.in secundo responso.& de le.j.l.cùm pater.§.
3 qui filio. † Et videtur multum referre, vtrum loquens incipiat mentis conceptum explicare à nominibus explicantibus numerum & mensuram: & tunc non plus in actum deducitur, quàm significetur per præcedentem numerum vel mensuram: vt.ff.de leg.j.si quis testamento.in prin.an à nominibus designantibus certam speciem vel corpus determinatũ quod cùm postea mensurat: quia tunc adiectio mensuræ est loco demonstrationis falsæ, quæ nec vitiat nec minuit id cui additur: vt.ff.de leg.j.l.si seruus legatus.§.qui quinque.de lega.iij.l.his verbis.§.pater.de condi.& demon.l.demonstratio.&.C.de fal.causa adiect.l.j.refert largiter & per totum titulum.& sic est in proposito: & videtur hoc determinari per.l.ff.de act.emp.& vẽd.l.si vẽditor.in prin. & ita no.glo.in secunda solutione, quam ponit in præalleg.l.§. vlti.de actio.emp.& ven.

De proba.& de verb.signi.& de rescri. & de fide instru.& de concef. præben.

CONSILIVM CXCVIII.

1 *Facultas certa quando conceditur prælato vel alteri pro certis familiaribus suis, oportet quòd tempore datæ gratiæ probetur illum qui vult gaudere eadem prærogatiua fuisse familiarem continuum commensalem illius: aliàs succumbit.*

2 *Item clausula anteferri posita in gratia scilicet seu aliqui &c. impetrauerint &c. intelligitur quò ad impetrantes de præterito, & non de futuro. & dicta clausula ponitur ad tollendam surreptionem. & numero sequenti.*

3 *Item clausula anteferri est odiosa & restringenda.*

4 *Item etiam si expectans apostolicus non habeat mensem ad acceptandũ, sed decretum irritans: tamen illud decretum ligat alios, dumtamẽ ipse vellet eo vti, & non sit negligens aliàs secus.*

6 *Item illud brocardicum si vinco vincentem te &c. habet locum quando ego qui vinco te habeo à te causam qua mediante vinco quem tu vincis, estis eiusdem generis, & rationis, & ordinis aliàs secus.*

7 *Item producens literam pro se videtur confiteri omnia cõtenta contra se, ex qua appareat infra tempus non fuisse diligentias factas.*

1 CIrca † Primum pũctum sic dicit pars magistri P.texen.quod ad hoc vt præbẽda Ioannis de fortianis caderet sub gratia apostolica domino regenti regnũ franciæ cõcessa, necesse est quòd dictus Ioannes, tempore concessæ gratiæ fuerit eius clericus domini regentis talis. Sicut requirit tex.extrà de ver.sig.c.sicut nobis.li.vj.videlicet quòd fuerit eius clericus familiaris, & in eius expensis cõtinuè domesticus commensalis. Et in hoc bene dedit firmũ articulum.vij.in ordine suorum & nixus est ipsum probare & nõ probauit. Magister verò.P.(licet non indigeret) dedit articulos contra firminum & sunt.xiiij.xv.&.xvj.& satis sufficiẽter probauit, & ex hoc solùm apparet quòd firminus nullũ ius habet in præbenda eccleſiæ rothomagen.de qua agitur: vt pote non
2 inclusa in gratia domino regenti cõcessa cui innitatur. ¶ † Circa secundum punctum dicit pars magistri.P.quòd fundata est intentio sua de iure communi, videlicet quòd ipse habens gratiam specialem in certa ecclesia: puta rothomagen. debet præferri innitenti gratiæ generali cõcessę domino regẽti. Et de hoc est casus extrà de præben.c.quamuis.li.vj.& accedit.c.dudũ.eo.ti. Non ob.verba in gratia domino regenti concessa cõtenta, quę talia sunt non obstantibus quibuscunque statutis, & subijcitur seu si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de beneficijs ecclesiasticis in illis partibus, generales vel speciales dictæ sedis, vel legatorum eius literas impetrauerint, etiam si per eas ad inhibitionem, reseruationem, decretum, vel aliâs quomodolibet sit processum, quibus omnibus personas easdem ipsorum beneficiorũ
3 affectione volumus anteferri &c. per quam clausulam dicit fie minus quòd debet præferri magistro.P.post dictã gratiam regenti concessam per plures annos impetranti. † Et vere non ob. dicta clausula: quia illud verbum impetrauerint, potest esse præteriti perfecti & potest esse futuri temporis: vt extrà de rescri.c. ad hoc sumus ibi no.in gl.signata super verbo elegerint. Hîc autem debet intelligi in præterito quod apparet in tribus. Primò quia illa verba sed si aliqui &c. ponũtur in literis apostolicis ad tollendum subreptionem: vt extrà de rescr.c.mandatum. subreptio autem non contingit ex eo quòd tacerentur per impetrantem illi qui in posterum impetrabunt: quia hoc esset hominem ad impossibilem dominationem contra iura compellere. sed cõtingit solùm ex præteritis. & ideo verbum impetrauerit, habet solam significationem præteriti. Secundò hoc idem probatur per illa verba in clausula prædicta apposita. etiam si per eas ad inhibitionem reseruationem, & decretum, & aliâs quomodolibet sit processum, quæ verba solùm ad preteritas gratias adaptãtur. Tertiò clausula anteferri est odiosa, & iuri communi repugnans & ideo arctanda est quãtum fieri potest: vt iura manifestè probant, & no.aperte Comp.extrà de rescr.c.causam quæ.& Archi.extrà de præben.c.quodam.li.vj. dummodo ergo possit in aliquo verificari. ergo &c. quia quoties nihil sine captione inuestigari potest: Id potius accipi debet & nimiũ captiõis habet: vt ff.de re.iu.l.quoties. Nec videatur cuiquã absurdum hanc clausulam referri ad præteritos, & non futuros: quia præteriti sunt certi: futuri verò incerti: vt.ff.ne quid in flu.pu.l.j.§.his autem. Item præteriti sunt pauci: quia duo tantũ futurorum non est determinatus numerus. Itẽ per hoc ꝙ papa eos preferret præteritis nullam sibi legem imponit. si autem præferret & futuris sibi quodã modo legem induceret, ꝙ non est verisimile: vt.ff.de fideicõ.liber.l.cum fideicõ.cum si. Et ad hoc probandum inducitur declinatoria litera domini papæ rescribentis regi ꝙ nequaquã sua intentio fuerat per gratiam regenti concessam dictæ gratiæ intentes his preferre, qui postea à sede apostolica impetrarunt, & per contrarium impetrari nõ posset sine iuris iniuria alieni, quæ

declara

declaratione est producta facta seu sufficiens fides de ea. Illud etiam non videtur absurdum dicere.ſ.ꝙ clausula anteferri positain gratia domino regẽti concessa non includat præteritos vel futuros qui de manu domini Ioānis cõcedentis expectant: quia in tali effuso sermone ea sola veniũt,quę sunt moris & cõsuetudinis.ar.ff.de leg.j.l.ſi seruus pluriũ.§.vl.de aur.& ar.leg.l.pe.de aqua plu.ar.l.ſi prius.§.placuit.Nõ autẽ consuetudo est,nec vnquã alicuius romani põtificis fuit,aliquem in genere à se posterius impetrãtẽ preferre alicui qui ab eodẽ qui prius in certa ec-
4 clesia impetrasset.¶ † Ad tertium punctũ quo quæritur an firminus possit se iuuare ex persona præcedentiũ.& per.c.autoritate martini dicit pars magistri.p.ꝙ nõ:quia cũ tales primi infra tẽpus eis datũ ad acceptãdũ,non sint vſi iure suo:perinde est ac ſi non fuissent nondũ ergo nomẽ eorum non potest excludere tertiũ ſcilicet magistrũ.P.& hic est casus.ff.ad tertul. ſiue ingenua. §.liberi.ibi,& tunc obstent ei quoties rem haberent nedum videtur &c.& in.§.ſed ſi quis cùm ſtatus &c.ita ibi demum autem &c.ergo capitulum autoritate martini loqũitur in tribus gratijs durantibus & affi:cientibus præbẽdã de qua agitur,nisi alter per
5 alterius prerogatiuam impediretur.¶ † Secundò pro intellectu diuerſitatis inter capitulum autoritate martini ad casum nostrũ præmitto ꝙ illa quæ sunt de iure communi & ei inherent ex tũc vberiora sunt quæ in priuilegio procedunt.& iuri cõmuni repugnant.ar.ff.de act.& obli.l.in honorarijs.§.ſed cũ reciſa.de mili. testa.l.eius militis.§.j. Attendendum ergo,ꝙ in.c.autoritate martini ſecundus impetrans inchoat victoriam ſuam de iure cõmuni:quia ex prioritate temporis contra tertium.& ideo ipſa facilè extenditur propter prærogatiuam tertij contra primũ.hîc autem firminus nihil habet de iure cõmuni:ſed quicquid habet in præbẽda de qua agitur hoc est totũ ex priuilegio iniurioſæ clauſulæ anteferri reſpicientis præteritos ſiue præcedẽtes.quã extenſionem non recipit contra alios de quibus non apparet expreſſe concedentẽ ſenſiſſe.& huiuſmodi ſunt futuri per gratiam regenti cõceſſam impetrãtes de quorũ numero est magiſter.P.& hoc bene probat ſi quis aduertat.ff.qui po.in pign.ha.l.in.l.claudius
6 felix.¶ † Ad brocardicũ verò ſi vinco vincentẽ te &c.Reſpondeo quod illud propriè locũ habet quando ego qui vinco te habeo à te cauſam:quia tunc mediante illa cauſa vinco illũ quẽ tu vincis.& ita loquitur.l.ff.de diuer.& tẽpo.præſcri.l.de acceſsionibus.Vel quando quẽ vinco,& ille quẽ tu vincis,eſtis eiuſdem generis rationis & ordinis.tunc enim quæ ratio facit me vincere,te faciet,& me vincere omnes quos tu vincis,vt patet in exẽplo.ff.ad tertu.l.equiſsimũ.§.j.vbi omnis manumiſſor ſiue emancipator nepotis:vicit patrẽ in ſucceſsione nepotis.certè eadem ratio vel maior est ꝙ vincat,& tunc matrem quæ est eiuſdẽ gradus cũ patre:quia ambo in primo & in capite non ſic priuilegiato in ſucceſsione:quia pater,vel est vel fuit,in capite agnatorũ,qui autoritate autenticæ de hæredi.ab inteſt. præferebantur cognatis. mater verò in capite cognatorũ.& idem est videre in exemplo poſito.ff.ad.ter.l.ij.§.obijcitur.Vbi mater vincit in ſucceſsione filij omnes agnatos.ergo & patrem in adoptionẽ datũ,qui deſierat pacto huiuſmodi eſſe agnatus,cũ agnatio eſſet cauſa ad ſucceſsionẽ vocans:ſed vbi hæc non ſunt:ceſſat regula: vt apparet in duobus creditoribus,quorũ vnus est prior tẽpore,ſi id habet priuilegiũ refectionis,puta qui præfertur primo:vt.ff.qui po.in pig.ha.l.interdũ cum duabus.ll.ſeq.ſi enim ponas mulierẽ mediam,hæc pro dote ſua vicit vltimũ creditorẽ,priuilegio innitẽtẽ,& tamen non vincet primum innitentem iuri communi, qui tamen vincitur à tertio priuilegiato:vt in auth.de æqua.do.§. his ſequens.Et apparet in exemplo poſito in authẽ.qui.mo.na.effi. ſui.§.diſcretis.vbi naturalis in duabus partibus vincit agnatos, & tamen non vincit coniugem quæ vincitur ab agnatis: quia
7 agnati & coniunx non ſunt eiuſdẽ ordinis,generis, & rationis. ¶ † Ad quartum quo quæritur an ſufficienter ſit probata acceptatio facta per magiſtrum.P.intra tempus debitum,dicit magiſter.P.quòd ſic.quia firminus produxit vnam literam regis,
a per quam productionem videtur confiteri ea quæ in ipſa contineãtur esse vera:vt extrà de exce.c.cùm venerabilis.& de cenſi.c. cùm olim.In illa autem litera ſicut dicitur in effectu quod tres impetrantes præfato magiſtro.P.in ſimili gratia præferũtur, cũ adhuc ſunt infra tempus ſi quòd ius ſibi cõpetat acceptãdi,&c. cùm igitur tempus ad acceptandum currat à tempore notæ vacationis in eccleſia:vt extrà de præben.c.cũ ei.quẽ in conſilio viẽnen.impoſsibile est præcedentes magiſtrũ.P.in ſimili gratia eſſe infra tempus acceptandi.magiſtrum verò P.non eſſe,& ſi attendatur data illius literæ ꝙ acceptatio illius literæ per magiſtrum P.facta fuit anno domini.Mcccxix.die.xij.Iannuarij.litera verò fuit data anno eodem.xxv.Feb.& ſic conſtat ꝙ est poſterio-
8 ris datæ.¶ † Ad quintum quando quæritur,an facto nõ relatio nibus poſito ſit probatum,ꝙ collatio facta magiſtro.P.ſit facta contra decretum aliorum præcedentium eum,& ſi facta ſit an conualeſcat:quia non apparet ꝙ aliquis aliorũ impetrantiũ voluerit vti gratia ſua,quantum ad præbendã iſtam dicit magiſter P.ꝙ nullo cum præcedenti decreto pendente,collatio ſibi facta fuit,omnes enim habebant menſem ad acceptandũ excepto Ioãne de fargetis.Ex prædictis autẽ apparet,ꝙ nominatio facta per regem de firmino facta fuit vigilia natalis domini, & proceſſus executorum datoris factus in fauorem firmini,factus fuit in eo dẽ anno.xxv.die decẽbris.Firminus ergo non potest dicere tũc temporis non vacare.Et ſi habemus veritatem vocationis: notitiam verò habere non poſſumus ex iuris præſumptione.conclu do.cùm enim quodlibet beneficium de iure requirit reſidentiã, præſumitur ꝙ magiſter Io.de farge.reſederit in eccleſia rothomagenſi,ſibi deceſſerit.ꝙ nõ potuit,nõ eſſe notũ in eccleſia.Magiſter verò.P.die.xij.Ianuarij & ſic infra menſem ſibi præfixum ad acceptandum acceptauit.quæ non est impedita per aliquod decretum:ſed ſolùm collatio:collationẽ verò cui per literã apoſtolicã tempus prefixum non eſt,fecit ſibi fieri.xix.Febru.& ſic
6 poſt lapſum menſis prefixi prioribus.† Et ſi dicatur magiſter Ioannes de fargetis non habebat menſem.Reſpondetur, verum eſt,ſed decretum ſimplex nõ habebat interim.Vnde illud decretum,habebat tacitã conditionem ſi magiſter vti voluerit gratia ſua,& in ea negligens non fuit:vt extrà de reſcr.c.tibi qui gratiã. in fi.de conceſ.præben.c.quia cunctis.Vnde cũ verè impetrauit ante magiſtrũ.P.per triennium,nec producta ſit aliqua præſentatio gratię ſibi factę facta capitulo,nec aliqua proſecutio,manifeſtũ est ꝙ decretũ nec ligauit manus aliorum:præſertim cũ ipſe & in dicto ſuo dicat ſe in eadem eccleſia prębendã aliam aſſecutũ.Item in via iuris dicit,ꝙ omne decretum habet tacitã conditionẽ ſi is in cuius fauorem est interpoſitũ eo vti voluerit: vt.ff. de leg.j.l.ſeruũ filij.in prin.& de caſtren.pecu.l.proponetur. Et no.Io.mo.extrà de præben.l.ſtatutum.& facit bene pro hoc.ff. pro ſocio.l.cum duobus.§.item reſpondit.¶ Ex prędictis apparet itaque firminum in præbenda de qua agitur nullum ius habere:& collationem magiſtro.P.fuiſſe canonicam,& in euentũ quo non apparet eam fuiſſe canonicam,cum appareat eam ſibi debitam & effectam petit eam ſibi per vos dominum auditorẽ conferri,ſecundum.c.auditor.extrà de reſcri.in concilio viẽnẽ.

ADDITIOa ¶ Continentur esse vera: Adde ꝙ producens inſtrumentum videtur confiteri omnia in inſtrumento contenta esse vera tamen ſi probetur contrarium per aduerſarium iſta confeſsio non præiudicat confitenti quia eneruata est ſecundum Inno.qui ita notat de iureiur.c. mulieri &.c.cũ venerabilis.de excep.vbi omnino vide.idem voluit Bal.in. l.ſi quis teſtibus.C.de teſti.vide Bal.in.l cum precum.ad ſi.de libe.cau.& vi de Bal.in.l.alia cauſa.C.de his quibus vt indi.& quando inſtrumento producto quis poſſit partem acceptare & partem non.vide bar.in.l.aurelius. §.idem quęſijt.ff.de libe.cau.& Bar.in.l.publia meuia.§.ſi.ff.de poſ.

Vt lite pen.& de reſti.ſpol.& de proba.& de procu.& de libel. obla. & de verb ſig.

CONSILIVM CXCIX.

1 *Cauſa attentatorum magis priuilegiata eſt quàm interdictum vnde vi. etiam quo ad probationem.*

5 *Item per inſtrumentum probari potest delictum inquantum in facto conſiſtit:ſed non inquantum conſiſtit in iure.*

6 *Item ſi apparet de mandato ad capiendam poſſeſsionem,& poſtea proba*

Consilium CXCIX.

tur spoliatio, præsumitur ratihabitio domini: nisi cùm sciuit contradixerit protestando &c.

7 *Et si libellus detur contra dominum spoliantem, concludit probata ratihabitione. & nu. seq.*

11 *Item ea, quæ requiruntur in mandato, requiruntur in ratihabitione.*

1 PRo fundamento †Admittendū est quòd agitur de reuocatione attentatorū causa pẽdente & post inhibitionẽ, cui causæ maius & prẽstantius debetur priuilegium & fauor, quam etiam interdicto recuperandę possessiniso, vel vndevi. Et est ratio, quia per illud parti spoliatę succurritur. & contempta iudicis maiestas, vindicatur: vt ar. ff. de iur. om. iu. l. si familia. & prætorium siue iudicium edicta sunt elusoria: vt. ff. ne quid in lo. pu. fiat. l. vl. & de iudi. l. si prętor. Et hac ratione motus (vt puto) dixit dominus Inn. quòd agens interdicto vnde vi, plus oneratur probationibus: quia oportet se deiectum probare per hunc, & deiectionis tempore possediſſe: vt. ff. de vi & vi ar. l. j. §. interdictum autem hoc. & extrà de offi.
2 & po. iud. dele. c. consultationibus. ¶ †In reuocatione autem attentatorum sufficit probare se possediſſe, & nunc aduersarium possidere: nisi spoliatio facta per aduersarium non probetur: vt extrà de appel. c. bonę memorię. c. de camera. & no. Inn. extrà de rescri. c. ex parte. &. ff. ne vis fiat ei qui in pos. mis. esse dicetur. l. j. §. hęc actio. Non ob. si dicatur quod. c. bonę memorię. loquitur de attentatis post appellationẽ: quia verum est quòd loquitur de appellatione extraiudiaciali, quę non est nisi quędam prouocatio ad causam: vt extrà de appel. cùm sit romana. & nemo dubitat, non maioris esse virtutis simplicem prouocationẽ ad causam quàm ipsam realem litis dependentiã, & iudicis inhibitionẽ secutam. Ex quibus manifestè concluditur ꝙ cessantibus omnibus ambagibus cùm probatum sit per testes, dominum Stephanum possediſſe vt magistrũ Io. seu alium pro eo hodie possidere, & hoc etiã eius improba appellatio detegit interpositа à sententia domini. P. Gulielmi auditoris palatij qua attestatione facta de domino Stephano: cùm ipse magister Ioã. sit ab expensis & fructibus absolutus. Si enim nõ possideret, restitutio facta vel fieri iussa do. Stephano in nullo magistrũ Ioã. afficeret, & sic nõ debet audiri appellans, nec appellantẽ prosequens: vt. ff. de ap. reci. vel non. l. j. & extrà de elect, c. cũ inter. R. appellãdo igitur & prosequendo ostẽdit rem ad se pertinere: vt. C. de filijsfa. & quẽad. parẽ. pro his tene. l. cùm appellasset lib. x. apparet hodie bonam & factam fuisse & esse sententiam domini P. Gulielmi in qua restituit dominum Stephanum. attendatur etiam ꝙ magister Io. appellans à sententia Armandi de marcesio non comparuit coram eo in termino sibi dato ad recipiendos apostolos per quod videtur appellationi suæ renũciasse: vt extrà de ap. c. quã-
3 uis rigor. in conci. vien. ¶ Sed his cessantibus, quę tamen verè nõ cessant adhuc probata sunt omnia necessaria in vero restitutorio iudicio: ꝙa probatũ est plenè ꝑ testes do. Stephanũ possediſſe ꝙa ꝑcurator suus. P. noíe domũ decanatus possidebat ꝑ eo, & possidet ille cuius noíe possidet: vt. ff. de ac. pos. l. generaliter. extrà de resti. spo. c. cũ veniſſet. & positũ est magistro Stephano reuerẽtiã exhibitã vt decano, per quę possessio quærit: vt extrà de pręb. c. dilecto. de ele. c. in genesi. &. ff. de sol. l. titia: vt extrà de his quæ fiunt à maio. par. cap. c. ex ore. ¶ Probata est spoliatio manifestè
4 tã per instrumentũ quã per testes. †Non ob. ꝙ dicitur ꝙ spoliatio (vt pote maleficium) nõ potest probari per testes, per ea quę no. B. extrà de maio. & obe. c. in ecclesijs. & quia præsupponit possessionem quæ per testes similiter non probatur: vt hic est casus extrà de resti. spo. c. cùm ad sedem. ibi vel etiam instrumenta
5 quæ nullatenus de spoliatione tractabant. †Quod autem dicitur maleficium non probari nisi per testes, dico ꝙ in maleficio sunt duo scilicet ipsum rude factum & iuris dispositio iudicans & discernens de tali facto, an sit licitũ vel illicitum. verbi gratia in homicidio hominis est extinctio, siue rude factũ quo median te homo extinguitur. Verum quia non omnis extinctio est illicita: puta ea quæ fit ad defensionem est ibi quædam iuris dispositio discernens licitum ab illicito, ꝙ est proprium iuris affectũ: vt. ff. de iusti. & iur. l. j. circa prin. Primum quidem tanquã subiacens hominis sensui: puta in sui defensionem subiacet probationi tam instrumẽtorum quã testiũ: vt. C. de prob. l. sciant. C. quorum ap. non reci. l. obseruare. & no. ff. ad turpil. l. in senatus. circa prin. & no. C. ad. l. aquil. l. contra negantẽ. ¶ Secundò verò: quia ꝙ in re est & corporali hominis sensu non percipitur probationi subiacet, secundum no. per Inn. extrà de testi. cùm causam. & effectum huius distinctionis posuit Inno. extrà de offi. & po. iu.
6 deleg. c. statuimus. † & idem de possessione eadem ratione: quia per quod quęritur & retinetur possessio, probatur per instrumẽtũ: vt. C. de acqui. pos. l. quod seruus. vera possessio à simplici detentione per instrumenta non probatur: quia nihil iuris probatur: vt. ff. de proba. l. ab ea parte. sed contra causa à iure præsumitur, & inde probata detẽtione rei præsumitur vera possessio: nisi contrariũ diceretur ar. xvij. quæ. j. c. j. & no. Inn. extrà de priuil. cũ olim propter quæstiones. ¶ Nunc verò solum parti aduersæ vnũ supereſt fragile & debile subsidiũ. dicit enim ꝙ & si possessio & spoliatio sunt probatę, nõ tñ est ꝓbatũ ꝙ per magistrũ Io. vel per aliũ eo mãdãte vel ex postfacto ratũ habẽte. ¶ Ad istud respõdetur ꝙ de mandato procuratoris dato ad apprehendẽdã possessionẽ decanatus: apparet per publicum instrumentũ cõfectũ lite pẽdente, & post inhibitionẽ, quo tẽpore apprehensio licita fieri non potuit, & ideo ex tempore præsumitur fraus: vt. ff. de manu. l. q pœnæ. ij. responso. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l. iij. §. j. in. ij. respõ. & ex defectu id est exspoliatiõe secuta: vt arg. ff. ad mace. l. iul. §. sed si ab initio. & de vi & vi ar. l. iij. §. armis deiectum. in secundo respon. sed dato ꝙ mãdatũ licet ex tempore
7 susceptũ ad huius spoliationẽ non traheretur: †tamẽ constat de ratihabitione: quia cõstat per producta, ꝙ procurator magistri Io. hãc deiectionẽ fecit, fieri procurauit, & nomine magistri Io. & magister Io. ex postfacto sciuit, & nõ cõtradicit, ex quo sequitur ratihabitio debita. debuit enim si sibi factũ displicebat cùm sciuit, interponere protestationem contrariæ voluntatis: vt. ff. ad mace. l. si filius. & furti aduer. naut. caup. stab. l. j. in fi. de nox. l. si delictis. alioquin videtur habere ratũ: vt no. ff. rem ra. ha. l. quo. §. j. & hoc est genereraliter verũ in gestis per procuratorẽ, & ad id mandatum nõ habentẽ: vt. C. de exe. & exac. annonarum. l. fi. li. xij. extrà de res. c. ex parte decani. & ibi aliquid per Inn. extrà de iure in. c. cùm in positionibus. in fi. & hanc quæstionẽ sic in istis determinat Io. mo. extrà de sen. exc. cũ quis. lib. vj. & tangit extrà de re. iu. ratihabitionẽ. &. ff. eo. ti. l. hoc iure. §. deiecit. & de vi & vi ar. l. j. §. deieciſſe. & videtur expressum extrà de offi. & po. iu. dele. c. cùm olim abbas protinus contradixit &c. ¶ Ad id autem quod pars aduersa satis friuolè fugiendo dicit, ꝙ non est datus libellus, cõtra magistrum Io. tanquã habentẽ ratã spoliationem huius, sed tanquam contra spoliantem spoliari facientẽ vel
8 mandasse &c. †respondetur, spoliationẽ quis facit an per se aut per alium. & quæ fit per alium est duplex. vna quæ fit per alium præcedente mandato: alia quæ fit per aliũ nomine absentis qui post ea ratũ habet ergo & is dicitur spoliasse vel spoliari mãdasse, qui eam suo nomine factam ex postfacto ratã habet: vt. ff. de
9 vi & vi ar. l. j. §. deieciſſe. & de re. iu. l. hoc iure. §. adiecit. † cùm regula libellorũ sit, quod omnia videãtur in petitione venire quęcunque quomodocũque possunt sub petitione claudi, nisi actũ sit ꝙ non veniant: vt. ff. de iudi. l. solennis. & extrà de causa pos. & propriè. c. cum ecclesia. & alia regula ad actorem suum pertinet interpretari libellum, alioquin reus semper negat se ad hoc intellexisse: vt. ff. de iudi. l. si quis intentione. etiam dictus Stephanus in articulis suis declarauit, quòd etiam de ratihabitione intelligebat: & ideo dedit articulum quod ipse dictam spoliationem suo nomine factam ratam habuit, manifestum est quod ista ratihabitio seu spoliatio rata habita in iudicium est dedu-
0 cta. ar. C. ad macedonianum lege vltima. † & prosecutio declarat intentionem agentis. C. de transactione lege age. & de iudi. lege secunda. & vtrobique not. & per Innocen. in dicto capitulo cũ ecclesia. in fi. primæ glo. & per hoc patet solu. ad id quòd ipse Inn. no. extrà de dona. c. inter dilectos. quia ibi ex vna dumtaxat causa egerat: & illam tantùm fuerat prosecutus, & sic patet sententiam

tentiam se prosecutũ fuisse vt dicebat.hoc autẽ est totũ oppositũ: vt ex superioribus patet.& hoc expresse no.Io.mo.extrà de reg.
11 iur.qui facit per alium.li.vj.†Non ob.qđ dicitur,quicquid requiritur in mandato,requiritur & in ratihabitione.& no.Inn. extrà de emp.& ven.c.cũ dilecti.sed in mandato ad deijciẽdum,requiritur expressum & speciale mandatũ:quia illicita in generali mãdato non veniunt:vt.ff.de condi.inde.l. si procurator·§· celsus cũ si.¶ Et in ratihabitione sunt duo.est actus expressus vel tacitus, ex quo ratihabitio resultat:& est quædam iuris coalsistentia faciens id quod ratihabitione tenetur,deducitur vel non,de primo non procedit arg.& est ratio,quia mandatũ circa futura versatur quę incerta sunt.& ideo requiritur & expressum est.Rati verò habitio versatur circa iam facta,quæ certa sunt:vt.ff.man.si verò nõ remunerandi·§·si post creditã & ibi no.& in auf.de fideius. circa prin.similiter verò & probat bene hæc responsio.ne quid in flu. pub.l.j.·§·is autem.¶ Circa secundum verò procedit ar.Vnde sicut decretum requiritur in alienatione rei ecclesiasticæ:ita & in ratihatione alienationis iã factæ.& sic loquitur Inn.nõ ob. extrà de resti.spo.cũ ad sedẽ.quia ibi non succubuerũt agẽtes propter defectũ iuris,sed propter ineptitudinẽ propositæ actionis:vt ibi dẽ no.Inn.vel dic quod in nullo spoliatio facta fuit:quia oblatio eorũ fuit magis rapina,quã spoliatio vel deiectio,per quã cõpetat interdictum.illud enim requirit deiectionem corporis de re:
12 vt.ff.de vi & vi ar.l.j.·§·interdictũ autẽ hic·§·idem iulianus.†Et in rebus immobilibus locum habet rapina.aut in rebus mobilibus sicut & furtum:vt.ff.vi.bo.rap.l.ij.·§·& generaliter.& in secundo.
13 eo.ti.·§·fi.†constat autẽ furtũ immobilibus locũ non habere: vt. ff.de vsuca.l.quare.inhibitio verò facta hospitalarijs ne ad ecclesiam redirent similiter fuit,nõ spoliatio,sed quædã minæ euasoriæ ex quibus actio nõ daretur,& curare non debuerunt:vt.ff. si cui plusquã per.l.fal.l.hæc autẽ satisdatio.Vel si actio deberet dari,magis daretur,quod me. causa quã interdictum restitutoriũ: quia non fuit ibi deiectio:vt.ff.de vi & vi ar.l.si verum.& q̃ me. causa.l.metum autem præsente.circa prin.Ex prædictis itaque liquet,quòd tã de iure,quã secundũ opiniones doctorũ bene & iuste pronunciauit do.P.Gulielmi auditor sacri palatij, inquantũ restituit domino Stephano inquãtũ verò absoluit maigstrũ Io.à fructibus & expensis malè & indebitè.Et ideo quantũ ad primã partem vos reuerende pater habetis pronunciare bene processum & sententiatum per eum,& bene appellatum per dominum Stephanum ac per hoc magistrum Io.cõdẽnare in expensis vtri usque instantiæ,in fructibus perceptis,& qui percipi potuerint, & in totũ domini Armandi primi auditoris sententiam cõfirmare,& sic sententiauit dominus.G.de baioh.episcopus sabien. super decanatu eboracensi.

De exceptionibus.

CONSILIVM CC.

1 *Excommunicationem obijciens in persona episcopi tempore prouisionis sibi factæ per capitulum,non tenetur seruare formam.c.vt circa de elec. lib.vj.quia facit principaliter ad conseruationem iuris sui proprij. & numero seq.*

¶ DRincipium est de esse & de iure principiati:sicut pars de esse totius, & fundamentum de esse superædificati:vt .ff. de ori.iur.l.j.de exce.rei iudi.l.si quis cùm in totum.in prin.&.l.egi.in prin.&.ij.responso. de solu.l.qui res·§·areã.de act.& obli.l.obligationum fere·§·placet. & de le.j.si fundũ sub conditione·§·qui fundũ.Sed ius eligẽdi in solidũ penes capitulũ esse,eo casu quo alias ad episcopũ & capitulũ cõiter pertinet causatur ex defectu vel inhabilitate episcopi ergo qui alle.hoc modo defectũ vel inhabilitatẽ episcopi:nõ dicitur obijcere,sed principium & causam sui iuris defendere. quare in.c.vt circa.de elect.li.vj.non cadit.ar.ff.de iur.fis.l.delator.Vbi dicitur q̃ delator non esse qui protegẽdæ causæ suę gratia aliquid
2 ad fiscũ denunciat.&.l.fiscus in.q.·§·vl.e.ti.¶ †Secũdò obijciẽtes, loco accusatorum habentur:vt in'auf.quomodo opor.epi. & cæte.cle.ad ordi.perduci·§·si quis autem talis.iuncto·§·si verò nemo. qui ibi statim sequitur.in auf.de san.epis·§·si quis ad ordinationem.sicut ergo ex voluntate & proposito,inter se crimina distinguũtur:vt.ff.ad.l.cor.de sica.l.diuus.& de furtis.l.verũ. sic obiectus à nó obiectibus cognoscuntur:quia obijciens intendit alterum excludere:& ad id concludit seipsum verò defendẽs ius suũ dicit, ex proposito verò,alterũ non onerat.Iuxta illud lenociniũ igitur maritum ipsum onerat,non mulierem excusat.ff.de adult. l.j.·§·si publico.In proposito verò,dominicus de prouisione facta Alfonso roderici,nullam mentionem facit,nec de tempore quo facta fuit sed dat de sua tantùm quæ facta fuit post prouisionem roderici.scilicet circa. Mcccclix.die.vij.mensis Aprilis.Et intendit Dominicus dicere & probare,quòd tempore suæ collatiõis sibi factæ per capitulum expiscopus erat excõicatus.Non autem dicit q̃ esset excõicatus tẽpore quo prouidit Alfonsõ: quia nec hoc indiget,licet tempus excõicationis datũ in articulis,necessario cõcludat excõicationem in tẽpore prouisionis factæ.sed hoc est quia aliter de iure suo dare non poterat,& ex hoc fit licitum, quod aliàs non liceret.ar.bonũ.C.de iud.l.quoties:ex quodã necessario consequenti:vt habetur.ff.de lib.leg.si is qui duos in vlt. responso.Et cũ obiectus excõmunicatiõis respectu eius cui obijcitur,videtur quãdam iniuriam continere in casu nostro omnis cessat iniuria q̃a ab ea descẽdit cõseruatio ꝓprij iuris ex hoc causati:vt ar.ff.de iniu.l.si quis deliberate.& de bo.liber.l.si quis li-
3 bertũ.¶ †Tertiò omnis obiectus,aut est in personã petitoris vel cõpetitoris,aut in formã:vt in.c.vt circa.Sed iste nec est in persona Alfonsi,nec est in forma:quia vt dictũ est supra,dicit Dominicus episcopum Vlixbon. fuisse excommunicatum tempore prouisionis factæ Alfonso, vel commissionis factæ de prouidendo:sed tempore prouisionis factæ sibi Dominico licet ex facti accidentia sic fuerit,& sic q̃ excommunicatio vtrunque tempus præcesserit:& hoc licitũ est absque eo q̃ dicatur obijcere, sicut iura dicũt,quòd non licet alicui in suo suffodere,animo auertendi fontem vicini:sed si vt sibi prosit faciat potest,licet venæ vicini putei præcidantur.ff.de dã.infect.l.proculus.& de aqua plu.
4 arcen.l.j.·§·denique.&.l.si in meo.¶ †Quartò in casu proposito siue dominicus alleget quãdã deuolutionẽ siue cõsolidationem potestatis de episcopo ad capitulũ:vt de vno ex cõsortibus eiusdem iuris reddito inhabili,alter insolidũ istud ius incorporale exerceat.ar.ff.de stipu.ser.l.j.·§·cõmunis.&.l.proinde·§·vlt.&.l.se.& de bo.pos.contrata.l.post mortem·§·liberi.&.C.de cad. tol.l. vnica·§·in .j.&·§·pro secundo. Doctores autẽ notant, quòd allegans deuolutionem,non dicitur obijcere: sed ius suum defendere: vt no.Io.and.extrà de elect.c.constitutionẽ.in prin.in consilio vienæ.in glo.quæ incipit beneficium ad se spectare,&c.Et ex his patet solutio ad id.quod aliqui do.notauerũt in.c.vt circa. q̃ si duo sunt electi vn' à vj. & alter à vj.vnus opponẽs alteri q̃ duo ex electoribus partis aduersæ erant excõmunicati,dicitur obijcere in formam,& habet seruare.c.vt circa.Et hoc verè non ob. quia in casu illo radicaliter & fundamentaliter non creatur ius illius qui excommunicationem opponit:sicut in proposito . ¶ Præterea ibi habens ius ab eod. quia .c.licet in diuersas partes diuiso. Vnde ibi deuolutio seu consolidatio propriè locum habet:vt instit. de vsufru·§·vlt.Præterea ibi ex proposito & principaliter excludere intendit alterum ,ac per hoc suum ius augere.Hic autem ad nullius exclusionem intendit:quia nec in articulis de aliquo secum contendente mentionem facit , & in talibus inspicitur quid principaliter intendatur:vt.ff.de iniur.l.eum qui nocentem·§·si in
5 iuria.†Præterea ibi propter excommunicationem duorum,nullum ius accedit vel accesisse dicitur alijs ex sed solus numerus capituli minoratur:& hic est casus.ff.quemad.ser.amit.l.aquam. ·§·vl.In proposito verò,ius capituli augetur:quia quod prius erat duorum,remanet vnius tantùm:vt.ff.de vsufruct.accre.l.prima. §·interdũ.in versic.sed in vsufru.hoc plus est &c. & ideo primũ sapit obiectum.per quod aduersario decrescit , & opponenti nihil accrescit. secundum autem non sed realiter est de iure dantis: quinimo ex quo totum ius dependet: vt ex superioribus satis patet.

Consilium CCI.

De conces.præben.et de verb.sig.

CONSILIVM CCI.

Impetrans gratiam expectatiuam in aliqua eccleſia cum clauſula dummodo pro alijs quatuor non ſcripſerimus, ſi ſcripſit papa pro ſeptem quorũ tres ante vacationem beneficij quod iſte expectat erant aſſecuti beneficia, bene poteſt iſte conſequi beneficium ibidem vacans. & numero ſequen.

QVs talis eſt. Quidam clericus impetrauit literas in forma pauperum, per quas mandabatur ſibi prouideri de beneficio pertinente cõmuniter vel diuiſim ad collationem vel præſentationem abbatis & conuẽtus cuiuſdã monaſterij, cũ iſta clauſula. dũmodo non niſi ꝓ quatuor alijs in conſimili forma ſcripſerimus &c. poſtquã impetrationem & decretũ executorum & notificationem ipſis abbati & conuentui factas vacat quædam eccleſia pertinens ad ipſorum abbatis & conuentus præſentationem patroni. ſcilicet abbas & conuentus præſentat ad illam titium epiſcopo, & epiſcopus inſtituit illum: pauper impetrans acceptat illam, & ei prouidetur de eadem per executores ſuos virtute dictarum literarum: præſentatus opponit ſe ſibi, & dicit literas non valere, nec vigore ipſarum dicto pauperi ius aliquod in dicta eccleſia competere: quia ante datam ipſarum literarum, iam papa ſcripſerat in cõſimili forma pro alijs ſeptem clericis beneficiandis ante collationem ipſorum abbatis & conuentus: pauper reſpondet ꝙ antequã dicta eccleſia vacaret, & antequã prouideretur ipſi impetranti, tres de dictis ſeptẽ erãt aſſecuti beneficia pertinentia non ad abbatis & conuentus prædictorũ, ſed ad alterius extranei collationẽ, ſed nõ dicit ꝙ ante datam ſuæ gratiæ eſſent aſſecuti. Modo quæritur nũquid dicta eccleſia debeatur ipſi pauperi, vel excludi poſsit propter prædicta,

1 ¶ † Ad quæſtionẽ prædictã videtur dicẽdum ꝙ eccleſia de qua quæritur impetranti pauperi debeatur: quod probatur ſic. Primò clauſula poſita in literis pauperis, ſcilicet dũmodo non niſi pro quatuor ſcripſerimus & c. appoſita eſt vt occurratur oneri eccleſiæ: hoc eſt, vt non oneretur vltra quatuor ſed ſecundum themа propoſitum nõ reperitur vltra quatuor realiter onerata: quia alij ad collationes alterius beneficia ſunt ſortiti. ergo &c. Regula enim eſt, ꝙ omnis diſpoſitio à cõtemplatione oneris inducta: ceſſante onere ceſſat: vt. ff. de adimen. & transfe. leg. l. alũnæ. §. ab hæ
2 redibus. & arg. ff. de ali. & cib. le. l. gaio. in prin. ¶ † Secundò hoc idem probatur ſic. l. falcidia ſuccurrit hæredi vltra dodrantẽ grauatum, per detractionem falcidiæ, pone ergo hæredem vltra dodrantem grauatum. ex poſtfacto autẽ grauamen deſinit, quacunque ratione deſinat, certè prouiſio contra grauamen inuenta, puta detractio falcidię, locum non habet: vt. ff. ad. l. fal. l. non eſt dubium. & nec intereſt. & l. ex aſſe. & l. id autem ꝙ condictionis. in fin. ſic in propoſito cũ clauſula dummodo &c. appoſita fuerit ad obuiandum oneri quaternariũ numerũ excedẽti. quomodocunque onus illud ſit ſublatum, clauſula illa non habet locũ. ¶ † Tertio videtur expreſſum extra de reſcrip. capi. mandatum vbi obtinens beneficium cõputatur in numero eorum de quibus clauſula loquitur. ergo à contrario non obtinens nec obtinere potẽs in eodem numero non computabitur. quales ſunt tres de quibus in themate dicitur: vt. ff. ne ius fiat ei. l. j. §. hæc verba ſecundo reſponſo. quia verba cum effectu ſunt accipienda: vt. ff. nẽ quis eum qui
4 in ius vo. vi eximat. l. penul. ¶ † Quartò. l. occurrit oneri tutelarum iniungendarum. vt quis in roma vltrà onera ſuſcipere non compellatur: & tamen non iam finita tutela non computatur numero trium tutelarum: ſed etiam ea quæ prope finem eſt: vt. ff. de excu. tu. non tantum. q. d. omnis prouiſio ſiue hominis ſiue legis adinuenta vt alicui oneri occurratur: etiam ſi ex accidẽti ceſſet onus actuale & effectuale: ceſſat & ipſa. Vnde oneraria tutela cũm adminiſtrationi non implicetur: licet periculum ſubeat, in numero trium tutelarum non computatur: vt. ff. de excu. tu. l. ſpadonem. §. ſi cũctis in fi. & de ritu nuptiarũ. l. ſi quis tutor. §. quid ergo. In propoſito igitur cum ceſſauerit onus vltra quatuor, ceſſat virtus clauſule quæ ad occurrendum tali oneri erat appoſita. Et per hoc patet reſponſio ad ar. quod ſumitur ex verbo præteriti temporis ſcripſerimus: quia intelligi debet de effectuali ſcriptura onus vltra quatuor inducente qualis hic nõ fuit. ¶ † Nec ob.
5 proprietas præteriti: quia eius ſignicatio, conſiderabitur ſolo eo tẽpore quo vacabit præbenda. & pro hoc expreſsè. ff. de teſta. tu. l. tutoribus ita datis. & ff. de manumiſ. teſtamanto. l. fama. & argumentum. ff. arbor. furtim ceſarum. l. cedere. §. ſubſecare. Et in hac ſententia fuerunt domini Innocẽ. & expreſsius Compo. extra de reſcri. c. mandatum.

De apoſtatis.et de electio.

CONSILIVM CCII.

Monachus ſi cauſa leuitatis dimiſit habitum, & reaſſumpto habitu reddit ad monaſterium, & abſolutus eſt: poteſt eligi in abbatem quia per hoc non fuit irregularis. cum nu. ſeq.

QVidam monachus ex leuitate, habitu ſue religionis dimiſſo: excõmunicationẽ incurrit. Deinde eo reaſſumpto ad monaſterium eſt reuerſus, deinde ibidẽ aliquibus temporibus ab excommunicatione canonice abſolutus laudabiliter extitit cõuerſatus: tãdem in abbatẽ eiuſdẽ
1 monaſterij eligitur. ¶ † Modo quæritur an electio facta de tali teneat: & videtur quòd nõ: quia tranſgreſſor eſt canonice regule: & ſic ineligibilis. vt. q. vlti. ſi quis omnem. & videtur expreſſum. xvj. q. j. legi. Et in hac ſententia fuit Archidia. ibi in opere ſuo ſuper decretum. Et idẽ not. extrà ne cle. vel mo. c. vt periculoſa. lib. vj. ¶ Sed in contrarium verius videtur. conſtat nãque talem irregularem non eſſe. eſt nanque irregularitas à iure poſitiuo: & nunquàm contrahitur niſi hoc iure expreſſe caueatur: vt extrà de ſenten. excõ. c. is qui. lib. vj. & notat Innocentius extra de renũ. niſi cũ pridem. & de exceſ. pręla. c. tanta. ſed hoc in iure cautum non eſt ergo &c. ſic arguit. l. C. de diuor. & repu. l. diſſentientem. & de col. l. illã. in aut. de non eligẽ. ſecundo nub. §. optimum. & extrà
2 ne ſede vacã. c. illa. ¶ † Vna itaque tali habitu ſic dimittenti, inuenitur pœna impoſita. ſcilicet excõicatio per. c. vt periculoſa. & illa deberemus eſſe contenti: vt. ff. de verborum obliga. l. ſi ſtipulatio facta. &. C. de operis liber. l. liberte tue. Illa autem & omnes eius effectus ſunt abſolutione ſublata ſicut quod induxit deportatio: hoc in inte. reſtitutio tollit. & quod induxit captiuitas: hoc per reditum aboletur: vt. C. de ſenten. paſ. & re. l. prima & vltima, adeo ꝙ quis per hoc fit inhabilis ad nouos honores: vt. ff. de de-
3 cur. l. j. & arg. ff. de poſtulan. l. imperatores. ¶ † Eſt enim regulare quòd non minus abſolutio poteſt tollere quàm potuerit excõmunicatio inducere. ſicut eſt videre de acceptilatione, & operis noui nunciatione, & remiſsione: vt. ff. de acceptila. l. pluribus. & de noui oper. nun. l. quia in re præſenti. in prin. &. §. j. & de remiſ. lege. j. in prin. & hoc ſcilicet ꝙ excõicatus poſt abſolutionẽ põt eligi apud canoniſtas indubitatũ videt: vt. xxxii. q. vij. p̃ceptũ. extra de ele. quia diligẽti & ibi no. per gl. ordinariã & per Vincẽ. in eo. ti. c. eccleſia veſtra. & per Inn. extra de teſti. c teſtimonium. &
4 iiij. q. j. in ſum. ¶ † Nec talis eſt cenſendus apoſtata: irregularitatis vitio. de quo loquit extra de apoſta. c. j. & ibi no. Inn. & capitulo vltimo. &. l. diſt. §. fi. quia hoc & ſi habitum tantum ſemper ex leuitate dimittat: animum tamen religionis non deponit, nec ad ſeculum totaliter ſe conuertit. arg. ff. de edi. edic. l. quis ſit fugitiuus. §. idem ait. & in verbo illud eſt &c. de re militari. l. omne de lictũ. §. qui ſe vulneravit. in fi. & pro hoc facit. ff. de iudi. lege deſtitiſſe. & ad turpil. l. ab accuſatione. §. primo. ¶ † Talis nempe leuitas ſiue laſciuia, nõ concludit de neceſsitate animum relinquẽdi religionem, ſicut nec in occidente concludit animũ occidẽdi
5 & mitius punitur: vt. ff. ad. l. cor. de ſica. l. lege. corne. §. cũ quidãper laſciuiã. & de tali appoſtata largo mõ ſumpto vocabulo põt intelligi qđ dicit in canone. oĩs em̃ apoſtata refutandus eſt ante reuerſionem. iij. q. iiij. beatus. & vocabit argumentum à contrario ſenſu.

sensu. Et ad hoc extra de voto & voti redemptio. c. per tuas. vbi durante transgressione voti: potest quis episcopatum, salua conscientia retinere. sed voto impleto factus eligibilis vt ibidem dicitur. Et in hac opinione videtur Inno. fuisse extrà de ęta. & quali. intelleximus.

De rerum permuta. & de priuilegijs.

CONSILIVM CCIII.

1 *Ecclesiam parochialem habens infra annum promotionis ad sacros potest eam permutare, etiam decies, nec præsumitur fraus in foro contentioso.*

2 *Item si dispensetur cum habente parochialem ad septẽnium incipit septẽnium à tempore dispensationis.*

3 *Item si episcopus dispensat ad septẽnium non potest eius successor reuocare sine causa talem dispensationem, & si secundus episcopus durante primo septennio dispensat ad triennium intelligitur à tempore data dispensationis, & non post finitum primum.*

FActum tale est. Collata fuit ecclesia parochialis: cuidam clerico qui eam tenuit per decẽ menses sine promotione aliqua. & cũ esset prope finẽ anni permutauit eam cum alia ecclesia parochiali, quã etiam tenuit per decem menses & postea permutauit istã secundam ecclesiam cũ tertia, & tertiam cũ quarta. & cum ista quarta fecit se ad subdiaconatus ordinem promoueri. & istam quartam iterato permutauit cum quinta: sine fraude & infra annum. & cum ista quinta & vltima quã tunc tenet & possidet pacifice & quiete fuit dispensatũ cũ eo ad septẽniũ ratione studij, iuxta. c. cum ex eo. de ele. li. vj. per episcopũ qui tũc erat ęps qui nunc est, vult reuocare dispensationem cum eo factam ex toto, vel vult eum restringere ad triennium vel quinquẽniũ. ¶ Ex hoc primo quæritur: vtrum iste tales permutatiões possint fieri & stare de iure vel præsumantur fraudulenter quia fuerunt plures antequàm promoueretur ad aliquẽ sacrum ordinem, & quia stetit per tantum tempus sine promotione vel est purgata præsumptio: quia cum quarta ecclesia fuit ad subdiaconatus ordinem promotus: & cum eo dispensatum ad septẽnium, iuxta. c. cum ex eo lib. vj. ¶ Secundo quæritur quo tẽpore incepit currere septẽnium, si incepit currere à tẽpore susceptionis prime ecclesie, vel secundæ, vel tertie, licet non fuisset tunc cũ eo dispẽsatum. vel à tempore date cõcessionis seu dispensationis cũ eo facte, cũ aliqui dicãt ꝙ non currit sibi tẽpus donec est cũ eo dispensatum. ¶ Tertio quæritur vtrũ si episcopus dispensauerit ad septẽnium cum aliquo iuxta. c. cũ ex eo possit restringere tẽpus ad trienniũ vel quinquẽnium durante causa, & præter voluntatem impetrãtis. ¶ Quarto & vltimo quæritur si episcopus dispensauerit ad septẽniũ cum aliquo. iuxta capitulum cum eo. de electiõibus li. vj. & illo episcopo mortuo: alius episcopus dispensat etiã cũ eodem clericó ad triennium vel quinquẽnium: si propter istam secundã dispensationem est prima reuocata, cũ non sit de intentione impetrantis, renunciare primæ. ¶ † Circa primam quæstionẽ sciat quærens, vtrum tales permutationes fecerit ad fraudem vel non: quantũ verò ad forũ contentiosum videtur dicendum, alijs cessantibus, quæ impediant permutationes de iure tenere. certum nãque est quòd per omissionem promotionis ad sacros, ecclesia parochialis non vacat, nisi prius totus annus labatur: licet etiam tã modicum de anno superfit, quod certum sit obtinentẽ ecclesiam intra annum promoueri non posse. ar. ff. de ver. obli. l. in illa. & l. insula. & est casus extrà de ele. c. cõmissa. lib. vj. Ante ergo quã vacet, eam obtinens non minus in ea iuris habet: quia vacatura speretur. & ideo potest in permutationem adduci. arg. ff. fa. ercis. l. & post. § res quæ. de cõdi. fur. l. si seruus. & de noxa. si quis seruũ. & de rei vẽdi. l. nõ ideo. nec pluralitas pmutationũ vitio necessario cõcludit: qa omni vitio cessante vt fructuũ tenuitas vel vicinitas, vel loci amenitas, vel aëris salubritas, vel multa alia quę potuerũt esse caussa iterandæ permutationis. ar. ff. de lega. j. etiã si equo. de leg. ij. l. si cui fundus. de bo. li. l. libertus qui soluendo. & si quid in frau. patro. l. j. §. & aliàs videamus. de minori. l. si in emptione. nedũ quia his cessantibus, variæ sunt hominum voluntates: vt. ff. ad tre. quia poterat. & ad tertul. l. j. §. si quis. Nec debet fraus præsumi in eo, quod iure permittente fit: vt. C. de adul. l. grachus. ff. de

2 admi. tu. l. sancimus. & de reg. iur. l. nemo damnum. ¶ † Ad secundam quæstionem videtur dicendũ, ꝙ septẽnium incipiat currere à tẽpore concesse dispensationis. Absurdum nãque videtur dicere vel sentire tẽpus currere, dispensationi nondum ortæ: vt C. de præscri. xxx. vel. xl. ann. l. cù notissimi. §. illud autẽ plusquã manifestum. & sicut ad præscriptionẽ rei corporis necesse est rẽ esse & possideri quę præscribitur: vt. ff. de vsucap. l. iusto. §. si cùm apud hostes. ij. responso. sic necesse est priuilegium esse: vt ei tempus currere possit: aliàs sequeretur rem perdi antequã sit cõtra. l. ff. de condi. & demõ. l. titio. qui. mo. vsufru. amit. l. j. §. j. & quẽad. ser. amit. l. si partem. irrisibile videtur quasi vtenti tempus currere, ei, qui vti non potest. argu. ff. de stip. ser. l. si seruus hæreditarius. Et absurdum esse visum est ante diem precurrere, quàm is existeret quem oportet accipere: vt. ff. de condi. & demõ. l. si diẽ. in princ. & de sta. lib. l. ij. §. si quis hæreditarius & hoc videmus in annuo legato contra quod quia multipliciter censetur, præscriptio non currit pro futuro tempore: vt. C. de præscri. xxx. vel. xl. an. l. cùm notissimi. §. in his etiam. nec in hoc aliqua equitas leditur. Nam filio excluso à bonorum possessione vnde liberi per lapsum anni datur alter annus venienti per vnde agnati: nec iste secundus annus currit ei, nisi cùm agnati bonorum possess. fuerit delata: vt. ff. de succes. edic. l. prima. §. sed videndum. & ad dotis restitutionem non currit tempus, nisi à tempore vltimi diuortij: vt

3 ff. so. ma. l. in his. §. vxor. ¶ † Ad tertiam quæstionẽ videtur dicẽ, dũ, ꝙ successor reuocare non possit sine causa: quia omne priuilegium debet esse mansurũ: vt in auth. cõsti. quæ de dig. & epis. libe. à pa. po. §. generaliter. colla. vj. & extrà de reg. iu. decet. li. vj. & ad iuuari, non decipi beneficijs nos oportet: vt. ff. cõmo. l. in cõmodato. §. sicut. & nemo põt mutare consiliũ in alterius iniuriã: vt. ff. de reg. iur. l. nemo. & cùm per concessionem talis priuilegij, siue per talem dispensationem iuris, quasi cuiusdam donationis clerico sit ius quæsitũ. ar. ff. de acqui. pos. l qui absenti. nõ videtur possessionem reuocari: vt. C. de reuo. donatio. l. possessionem. & l. si donatio

4 nem. & l. velles necne. ¶ † Mouet etiam me illa ratio docto. dicẽtium & tenentium ꝙ casus in quo dispensatio hæc deberet de iure concedi, si episcopus nollet eam concedere, posset superior adiri. ar. de iure pa. c. nullus. & no. j. q. vij. exigunt. quasi videatur hoc casu iniuriam fieri, si non concedat. ar. ff. de aqua quot. & æstiua. l. j. § permittitur. Ad eius itaq; reuocationẽ nõ admittitur, qđ dare cõpelleretur: quia cui damus actionẽ &c. vt. ff. de re. iu. l. inuit⁹. §. cui damus. de superficie. l. j. §. plane. & turpius ejicitur, quã non admittitur hospes, vt extrà de iureiurã. c. quẽadmodum. & hanc literam sequuntur Io. an. Archi. extrà de electio. c. cùm ex eo. li. vj. & haberet hoc locum, præsertim re non integra puta quia fortè scholaris libros cõparauit, & studere incœpit: vt. ff. de condic. ob causam da. l. si pecuniam. de do. l. qui saxum. & de dolo. l. si

5 cùm mihi permisisset. ¶ † Ad quartam quæstionem dimisso iudicio intẽtionis impetrantis: quia de hoc non liquet videtur dicẽdum, primam dispensationẽ expirasse. arg. C. de iure dominij impe. l. secunda, talia namque verba in impetratione dispensationis apposita. scilicet vsq; ad trienniũ vel quinquẽnium &c. taxatiuę ponuntur ac si diceretur vsque ad triẽnium vel quinquenniũ tantũ. arg ff. de postu. l. imperatores de neg. gest. l. qui aliena. §. j. & de interrogatorijs actionibus. l. de ætate. §. si cũ esset. alia ergo dici appositioni videtur primo renunciatum, siue à prima recessum. ar. ff. de præto. stipulationibus. l. valerianus. & quod ibi notatur: & in eo ꝙ conceditur secunda dispensatio vsque ad quinquẽnium: post quinquennium prohibere videtur. ar. ff. de legibus & senatusconsultis. l. cùm lex. & in hoc est secunda contraria priori. ac per hoc videtur à prima decessum. argumentum extrà de præscriptionibus. capitul. veniens. & quod ibi notat. per Innocen. & Hostien.

De sta. mona. et canoni. regula. et de censi.

Consilium CCIIII.

CONSILIVM CCIIII.

Abbas Cluniacen. est vnum caput tantùm in ordine, & competit ei visitare subditos mediatos & immediatos. & nu. seq.

PRima quæstio est vtrũ abbas cluniacen. sit vnum tantũ caput in ordine Cluniacen. præsupposito semper dominio summi pontificis quod omnes superexcedit &c. nihil trahitur per aliquos immediatos. Et quod vnum tantùm sit caput, prout, probatur. primo ex coporis mistici ad coporis verisimilitudinem. Sicut enim in copore naturali vnum est caput, aliàs diceretur declinare ad monstrum vel ꝓdigium: vt. ff. de sta. ho. l. non sunt libe. C. de posthu. hære. insti. l. certum. & ff. de ver. sig. l. ostentum in prin. sic. & in corpore mistico: vt extrà de officio. ordin. c. quoniam in plerisque ibi vnum corpus habeat diuersa capita quasi monstrum &c. cõstat autem ꝙ vniuersitas & religio vnum corpus repræsentat: vt. ff. de fideiuss. l. mortuo &c. ¶ † Secundò ex cuiusque vniuersitatis & collegij ordinata dispositione, ex quo sic arguitur: oportet omnem ordinatam vniuersitatem & collegium rectè dispositum ad vnum reduci, vt ad caput: vt. ff. de orig. iu. l. ij. §. nouissime. de offic. præfect. vigilũ. l. iij. in auf. quando opor. epis. cete. & cle. ad ordinem perduci, in prin. & vij. q. j. in apibus. & probatur clarè in extraua. Bonifacij. vij. quæ incipit vnam sanctam sed ordo cluniacen. est bene dispositus & regulatus: ergo oportet ipsum vni, sicut capiti subiacere. Vnde & philosophus in fine metaphysicæ arguit & concludit sic dicẽs: vnus ergo princeps. quod autem solus abbas cluniacẽ. fit caput: probatur sic. illud se habet per modum capitis vnde principaliter procedit regimen vniuersi. Vnde scribitur in prouerbijs. Oculi sapientis in capite eius. Et accedit quod legitur. C. de aquæduc. l. eos. ff. de aqua quo. & æsti. l. j. §. hoc interdictum necessario. sed abbas clunia. est huiusmodi quòd apparet: quia ipse vt vniuersalis rector omnes causas terminat. vt in priuilegio apparet ibi vbi dicitur omnes verò causas ordinis, q̃ per abbatem non fuerunt terminatæ, ad capitulum referũtur, &c. vt dici possit, nec quid est in prouincia quòd per ipsum non expediatur: vt. ff. de offi. proconsul. & legati. lege nec quidquàm.

3 ¶ † Secundò ex quo oportet vnum caput dare, illud debet caput cẽseri, cui excellentiora cõueniunt: vt argumentum. ff. de religiosis & sumptibus funerum. l. cũ diuersis. sed Abbas Cluniacẽ. est huiusmodi. quod apparet quia ipse vt arguamus de indubitatis ad dubitata Abbas Cluniacẽ. præest omnibus abbatibus & prioribus ordinis. ergo maior omnibus est, qui inferioribus præest: vt in autentico de defensoribus ciuitatum. §. nos igitur. ibi quanto enim quilibet præest, tanto maior ipse & honestior est: ergo
4 &c. ¶ † Tertiò ꝙ per excellentiam dicitur, vni soli conuenit: vt. ff. de verborum obliga. l. vbi autem non apparet. §. primo. sed solus Abbas Cluniacensis in toto ordine Cluniacẽ. dicitur: ergo cũ hoc nomen anthomatice sibi sit attributum, in eo notabit prærogatiuam excellentiæ capitis: quia cætera nominãtur à parte: ipse verò à toto. quod denotat amplitudinem potestatis, & partẽ sollicitudinis. j. quæstione quia. qui se. & de auto. & vsu. pal. c. ad ho
5 norem. ¶ † Item quæritur an ei Abbati Cluniacen. cõpetat visitare subditos tam mediatos quàm immediatos. & ostenditur ꝙ sic, principaliter ex tribus: ex iuris dispositione, & appostolica ordinatione, & antiqua & inueterata obseruatione. Et primo sic arguitur. Constat ipsum ordinariã iurisdictionẽ habere in omnes subditos: vt pote, quia ab vniuersitate eligitur, & per summum pontificẽ cõfirmatur. ergo ordinariã habet: vt. ff. de iurisdictione omniũ iudicũ. l. & quia. C. eo. tit. l. vlt. in autentico de defensoribus ciuitatũ. §. interim. & extrà de offi. ordi. cũ ab eccleſia. imò dicit Innocen. ꝙ habet merũ imperium: vt ipse notat extrà de sententia excommunicationis, vt famæ. sed ad quẽlibet ordinarium pertinet visitare inferioriores: vt. ff. de officio præsidis. l. congruit decima. q. j. decernimus episcopum. & capitulo placuit. extrà de censi. romana. lib. vj. imò quantũ ad prælatos, videtur cadere sub præcepto. Vnde propheta loquẽs de ꝓlatis dicit. Visita omnes gẽtes, & nõ miserearis omnibus operãtibus iniquitatẽ: vt scribitur
6 in. l. viij. psal. † Ex secundo sic arguitur, in statutis domini Nicolai papæ sic continetur: quia verò propter defectum abbatis remotas prouincias minimè visitantis, domos ordinis existentes in eius spiritualibus & temporalibus malè tractant, & aliquæ à subiectione ordinis se subtrahere moliuntur præcipimus: vt Abbas clunia. studeat, sicut ei possibile fuit, ordinem visitare. & infrà, ꝙ si dictus abbas in eiusdem ordinis visitatione quã per se vel per alium facere debet, negligens fuerit aut remissus, eũ diffinitores corrigere teneantur, qui etiam dum sui ordinis loca visitat sit tẽperatus & sobrius &c. Cùm igitur ei papa visitationem iunxerit ordinis & locorum: ergo omnium: vt. ff. de offi. præfe. vrb. l. j. §. cũ vrbem. ac si specialiter nominasset: vt. ff. de le. l. si chorus, & de vsu & habitatione. l. si ita. ¶ † Et tertiò arguitur sic. quã
7 do in eodem corpore sunt plura indiuidua ꝙ superior in maiori parte indiuiduorũ seruauit: hoc in omnibus obseruabit. vt extrà de censi. c. sopitæ. & de reli domi. c. j. quia vna & eadẽ res, non debet diuerso iure censeri: vt. ff. de vsuca. l. eũ qui ædes. extrà de deci. c. cũ in tua. &. xij. q. ij. cognouimus. sed in omnibus alijs prioratibus, abbas visitat mediatos & immediatos. ergo & in prioratu de caritate supra ligeri. de quo est quæstio. abbas Clunia. visitare debet: imò & in dicto prioratu procurationem recipit omni anno, absurdum esset nimis vt reciperet stipendium, & non impleret debitum.

De testa. & de condi. appo. & de libel. obla. extraor. C. ad trebel. & de reb. alie. non alie. & de lega. & .ff. de interrogato, action.

CONSILIVM CCV.

1 *Filius rogatus restituere siue purè siue sub conditione, de iure ciuili non detrahit nisi vnam quartam. cum plu. seq.*

11 *Item testator ex iusta causa potest prohibere alienationem reorum per se legatorum.*

13 *Item quòd substitutus & postea institutus ab hærede, tenetur soluere legata ipsius hæredis.*

14 *Item procedit libellus fundatus super actione ex testamento, quæ competit pro legato.*

15 *Et hodie de consuetudine procedit libellus, in quo fiunt interrogationes: licet debeant præcedere libellum.*

PRima dubitatio est de filio instituto, & rogato restituere sub cõditiõe
1 si decesserit sine liberis: an † cessante conditiõe restitutiõis, possit duas detrahere portiones. s. debitã iure naturæ, & trebellianicã. Et videtur ꝙ sic: quia in eo ius geminũ consideratur. scilicet filij, & extranei grauati: vt. ff. de lib. ho. exhi. l. iij. §. si cũ quis. in auf. vt iud. sine quo quo suffra. §. illud tñ. &. §. seq. vbi vnus & idẽ pro duplici administratiõe quã sustinet, duplex salariũ percipit de publico. ff. de his
2 quibus vt indi. l. errorẽ. ¶ † Secunda ratio est qđ vna vno: altera altero iure detrahit. legitima eñ detrahit vt debitũ, & quasi æs alienũ: vt. C. de codicillis. l. vltima. de impo. lucra. descriptio. l. j. ff. de bonis dãna. l. cũ ratio. de inof. testa. l. papinianus. §. si quis autẽ nõ implẽs. & no. ff. ad. l. cor. de fal. l. si quis legatum. §. vlt. Trebellianica verò detrahitur vt lucrũ, seu quoddã cõmodũ: vt in auf. de fideicõ. hære. §. sed quia hæredem. &. ff. ad trebel. l. namque. §. qui cõpulsus. & ideo neutra, in altera cõputatur: vt. C. ad legẽ fal.
3 l. imponẽda. & l. irritũ. ¶ † Tertia ratio est, quia vbi sunt plures causæ deducendæ: plures sunt deductiones, nec vna per alterã impeditur: vt apparet in eo cui relinquit vltra quod capere possit. Primò nãque de tali relicto, falcidia deducitur: demum si adhuc plus remanet in legato quàm capere possit in eo quod propriã capacitatem excedit, minuitur, primo falcidia non obstãte: vt. ff.
4 ad legem falcidiam. quoties cuidam. ¶ † Quarta ratio sic sumitur. constat quòd in filio instituto & de restituendo grauato, grauamen non tenuit in legitima: vt. C. de inofficioso testamento. l. quoniam in prioribus. ergo illam indubitanter retinet. sed ꝙ trebellianicam retineat, est casus. C. ad legem falci. l. quãquã vbi eius

hæres

hæres ex ipsius filij persona retinet.ergo cõstat ꝙ vtrãq;retinet. Et hanc opinionem Azo amplectitur,in rogato sub conditione: a secus in rogato purè.& sic not.in.d.l.quãquã.& de inoffi. testa.l.papinianus.§.meminisse.Sed hæc opi. videtur contradicere rationi,æquitati,& expresso iuri.Rationi, quod ostenditur sic. Certum est quòd trebellianicam nemo deducit,nisi grauatus vltra dodrantem:vt.ff.ad trebellianum.l.prima.§.is qui quadragin ta.& insti.de fideicom.hæredi.§.quia.sed ad falcidiam siue trebellianicam submouendam,paria sunt onus nõ esse impositum, qđ non teneat & præstari non debeat:vt.ff.ad legem falci.l.nõ est,du bium.&.l.nec interest.&.l.exasse.&.l.si à seruo.&.l.id autem qđ conditionis in fin.sed grauamen impositum in legitima ipso iure non tenet : vt in præallega.l.quoniam in prioribus.ergo à toto principio non videtur dodrans excessus,si sic trebellianicæ de
5 ductioni secundum primã regulam locus non erit.¶ † Secundò hoc idem probatur argumento sumpto à pari, sic æquè debetur quarta filio adoptiuo in bonis patris adoptiui,sicut trebellianica grauato in bonis grauantis,vtrunque enim debetur à lege.Prima ex constitutione diui pij,quasi æs alienum debetur,& onus aliquod non admittit:vt.ff.de adoptionibus.l.si arogator.de vulga
6 ri & pupil.sub.l.sed si plures.§.in arrogato.¶ † Secundò verò,ex officio treb.imò certè prima est magis debita adoptiuo,quã secũda grauato:quod apparet:quia alienata in fraudem sine diminutione primæ reuocantur,per calnianam vel fauianam actionem vt.ff.si quid in frau.patron .l.vltima.quod de secunda non requiritur:imò magis oppositum.argumen.ff.si à paren.quis fue . manu.l. non vsqueadeò.sed in prima,si est filius emancipatus ab emancipatore rogetur,& ab eodem instituatur,sufficit vna quarta dumtaxat,& alteraabsorbetur in illavt.ff.de inofficioso testamẽ. l.papinianus.§.si quis impubes.ergo multòfortius trebellianica, quæ minus debetur,absorbetur per debitã iure naturę quasi per seipsam maiorẽ.argumen.ff.de fideicom.l.generaliter.& ad legẽ
7 falcidiam.l.fundo.¶ † Tertia verò ratio sumitur per similitudinem patronicui in bonis liberti debetur certa portio deiure:vtinstituta de succes.liber.§.licet nostra. ingrauari nullo modo potest vt.ff.de legatis.ij.l.cũ patronus.& de bo.liber.l.si patronus ex debita.& tamen si patronus ex asse instituatur,& per legata grauetur,non deducet legitimam:idest à lege sibi taxatam portionem & falcidiam:sed alteram tantum:quia legitimam:& illa ei sufficit pro vtraque:vt.ff.si cui plusquam per.l.fal.l.j.§.interdum. Sic videtur in proposito,per similitudinem suprapositam,æquitati cõtradicit:quia secundum eam plus grauatus,minus detrahit. Constat namque plus esse grauatum eum, qui purè restituere rogatur eo qui sub conditione:vt.ff.ad legẽ falci.l.in lege falcidia non habetur.&.l circa.&.l. qui quadringenta.§.fin.& tamen secundũ hanc opinionem grauatus purè,nõ detrahit nisi vnam quartam. rogatus verò sub cõditiõe qui est minus grauatus,detrahit duas quod cùm sit ridiculosum dicere,nulli nõ patet iuri verò expressè contradicit secundum legem . C . ad trebellianum.iubemus. vbi est casus in filio instituto & regato restituere si decesserit sine liberis:& sub conditione.Et tamen dicit tex.quòd rogatus quartam retinet,& dodrãtem restituit.Item iure nouo cauetur. quòd institutus & de restituendo rogatus,potest dodrantem attingere pro dote & ante nuptiali donatione.Item demum si ad hos vsus quarta sibi non sufficit,quod non diceret,si duas quartas retinere liceret.Et ex his videtur concludendum,quòd de veritate iuris ciuilis:vna duntaxat quarta deducitur siue quis sit purè rogatus, si
8 ue sub conditione.¶ † Ad contraria breuiter respondetur quòd primum argumentum sumptum ex consideratione duplicis iuris concurrentis arguit,quòd filius potest habere quartã si vult, aut legitimam:vt extraneus,aut vtranque,quatenus vna excedere potest aliam:vt argu.ff.vi.bo.rapt.l.prima.§.pro socio.l.quod ex stipulatu.commo.l.vnde quæritur.§.vltimo.de actio.empt.& ven.l.prædia.Sed non arguit,quòd vtranque possit habere.Cùm enim filius,vt dicit relationem contradicat extraneitati,non po
9 terit vnam partem petere vt filius,alteram vt extraneus.arg.ff.de condi.& demonstratio.l.titię.¶ † Ad secundum videtur quòd debita iure naturæ,non est verè æs alienum, sed quasi : vt dicunt iura allegata:quia minui non potest.tamen ex testamento capitur:imò institutionis iure,necesse est hodie relinqui:vt in authen- vt cùm de appel.cog.§.aliud quoque capitulum.& ideo in quartam trebellianicam imputatur:vt.ff.ad.l.fal.in.l.iiij.in.iij.respõso.Si enim esset verè æs alienum,non minuetur eius computatio ære alieno deducto,si concurreret cum alio ære alieni:quod tamen non fit,nisi prius æris alieni ratio habeatur:vt.ff.de inofficioso testamento.l.papinianus.§.quoniam autem quarta.

10 ¶ † Ad tertium respondetur quod in.l.quoties.in quartam deductam ideo fit duplex deductio:quia per primam non erat plenæ legis prohibitionis occursum:quia defalcato legato eo qui totius capax non erat,adhuc penes legatarium aliquid remanebat quod capere non poterat.sed hic per vnius deductionem plene satisfecit excessui dodrantis : qui est causa deductionis.& ideo amplius non deducit.imo certe,si quis recte considerat . dicta .l. quoties magis facit pro vlt. opinione:quàm prima. Quæ enim est ratio,quare in legato relicto ei qui totius eius non erat capax. primo detrahitur falcidia.secundo detrahitur si quid est apud eũ quod capere non possit magis quàm contra ratio est: vt quantũ fieri potest voluntati testatoris satisfiat.Vnde si primus plus detraheret:quicquid legatarius capere non potest de iure vel facto, deinde de residuo vel falcidia detraheretur minus capere legatarius quàm si econtra fieret:ergo duę deductiones sed altera alteram minuit.scilicet primam & non fit secunda nisi quatenus excedit primã, sic duo in proposito fieri , id est in deductione dua
11 rum quartarum.¶ † Ad quartam respõdetur quòd.l. quãquàm probat trebellianicam deduci:sed non prohibet in ea legitimam imputari.Vnde.l.illa nihil arguit contra secundam opinio . quę dicit vtrãque deduci:quatenus plus est in vna quàm in altera: sed
12 quatenus concurrunt minime.¶ † Secunda quæstio est: an centum librę censuales promissę in conquestione dotis possint statim peti à Gul.& videtur dicendum quòd non: quia promissio illa conditionem habuit.scilicet si Gul.filium vel filios procrearet:& dictus filius vel filij ex distin.G.tunc remanerent hæredes dic.G.&c.& per hanc conditionem habuit diẽ,scilicet post mortem.G.argumen.ff.quando.dist.leg.ce.l.si titio.in princi.videtur enim hæc promissio collata in tempus:quo.G poterat habere hæredes.vt.ff.qui pe.tu.l.credendum.§.si verò maritus.& ibi not.& arg.eorũ quæ non.C.de imp.& alijs sub.l.præcipuus.hoc autem tẽpus est solum post mortẽ.G.vt.ff.de acqui.hære.l.neminem.& de hære.vel act.ven.l.j.& hoc esse manifeste insinuat alternatiua quæ infra sequitur in testamento.dũ dicit si autẽ.d.Arnaldus vel dictus G.vel ambo decederẽt sine liberis &c.& infra dum dicit. Item fuit actum quòd si contingeret dominum Arnaldũ & .G. decedere sine hæredibus,ab ipsis &c.& ex adiectione facta vni alternatiuarum:intelligitur quid in altera proferens senserit. vt. ff. de vsufru.leg.l.titio.& quando dies leg.ce.si cum ita in prin.si autem sic est,quòd hæc promissio videatur collata post mortem. G.secundum.l.C.vt act.ab hærede & contra hæredes incipiant: in rubro & nigro.& insti.de inuti stip.§.post mortem. constat ꝙ quandoque conditio vel conditiones adiectę extarent.vel eas exturas esse certum esset:nihilominus dies supereſt,& ante diẽ male agitur.vt.ff.de verbo.obl.in illa stipulatione si calendis.& .l interdum.& de condi.& demon.l.pupillus.§.j.¶ Ad aliã quæstionem qua quæritur,an legata relicta per dominũ Arnaldũ helenę filię suę valeãt.& in quantũ propter inhibitionẽ alienationis &c. videtur dicendũ:ꝙ cũ alienationis prohibitio probabilẽ causam habeat scilicet ne vnquã exeat de nomine & genere testatoris. & etiã appareãt personę,quarũ contẽplatiõe dicta prohibitio facta fuit robur prohibitionis præsupponi oportet.vt.ff.de le j.l.filiusfa.§.diui.ij.de legiij.l.pater.§.iulianus agrippa.C.pro emp.l.si cõtra.in auf.de rest.fideic.§.j.hoc autẽ ꝑsuppositio certũ est cõtra prohibitionẽ fieri etiã per legatũ & institutionẽ.vt.ff.de le.ij.l.peto.§. fratre.C.de secũ.nup.l.si quis prioris.§.j.& de verb.ob.l.ita quis.§. ea lege.nisi quatenus onus restitutionis iniunctæ & præceptũ alienationis prohibitę non tenerent,quòd cognoscere potest : vel pẽdet ex noticia quæstionis primæ in qua actum est deductione
13 duarum quartarum vel vnius duntaxat. ¶ † Ad aliã quæstionẽ qua q̃ritur an.G.dño Arnaldo substitutus & per eũdẽ institutus qui eius hæreditatem adiuit cum beneficio inuentarij teneat sol

uere legata per dominũ Arnaldũ prædictũ relicta,videtur ſtãdũ legi.ff.de leg.ij.l.cum pater.§.titio.C.ad legem.fal.l.irritum.ff.ad l.fal.l.q̃ ex bonis.§.cũ fideiuſſore.&.l.ſi fundum.§.ſi quis hæredẽ.& per hæc,& per ſuperius dicta patet reſponſio.¶ † Ad aliã quæſtionem qua quæritur,an libellus procedat ex forma: quia fundatus videtur ſuper actione ex teſtamento,quæ cõpetit pro legato:vt.C.communia de le.l.j.obtinebit igitur agens in tantũ quãtum fuerit poſsibile leganti legare. puta vſque ad legitimã in quam imputabuntur res per filium alienatæ:vt.ff.ad trebel.l. marcellus.§.res quæ.& data cauſa dotis,filiæ:vt in auf.de reſti.& ea quæ parit.§.quamobrem.col.iiij.¶ † Ad alteram quæſtionẽ qua quæritur,an interrogationibus factis in libello ſit reſpondendum dicendum videtur, quòd ſuper hoc non ſit pertinax diſputatio facienda:quia licet interrogationes huiuſmodi deberẽt libellum de iure præcedere,eas tamen ſimul fieri conſuetudo admittit,ita tamen quòd iudex ſui natura priora:puta interrogationes,prius expediat:vt.C.de nouo codi.compo.l.vnica.§.fina.& not.ff. de inter.act.l.j.in prin.& pro hoc.ff.de lega.ij.l.peto.§. fratre.ibi proximus quiſque primo loco &c.ad treb.l.hæredis.§. fi. & de lib.& poſthu.l.gallus.§.quidam rectè.& extrà de reſti.c.cauſam quæ inter præmonſtrãtem.illud autem dictũ,nõ videtur ratione carere,quòd interrogationes videntur inducere obſcuritatem in libello:quia ille per quas petitur interrogari an ſit hęres,& pro qua parte:& an ex teſtamento,vel abinteſtato,videntur hoc caſu reſpicere actionem perſonalem ex teſtamento,quæ non ſequitur fundum.id eſt fundi poſſeſſorem:vt.ff.de iudi.l.ſi fideicõ.§.iniuræ.debet ergo actor eligere inter actiones & per cõſequẽs inter interrogationes.ff.de tribu.l.quoti.in hæredi.§.eligere.& de leg.ij.l.cũ filius.§. varijs Ex prædictis itaque patet reſponſio ad prædicta quæſita.

ADDITIO a ¶ In rogato ſub conditione.Nunquid poſsit indiſtinctè detrahere duas quartas. vide omnino Do.Guido.pape in.q.lij.incip. licet doct.& Iac.bn-ray peru.in.l.quãquam.C.ad.l.fal.

Vt lite pendente. & de excep. & de libel.obla. & de cauſa poſ.

CONSILIVM CCVI.

1 *Attenta qualiter lite pendente vel poſt prohibitionem iudicis, veniant reuocanda.*
2 *Et an & quando exceptio repellatur,quia inepta.*
3 *Item dominus poteſt agere, pro vexatione ſubditi.*
7 *Item in acceſſorijs admittitur generalitas:puta in reuocatione attentatorum.*

1 IN cauſa carnocen. ſuper attentatis † orta dudum materia quæſtionis, inter epiſcopum carnocẽ.ex vna,& decanum & capitulum eiuſdem eccleſiæ ex altera ſuper obiectione & libertate ipſorum decani canonicorum.diaconorum, archidiaconorum & capituli: necnõ ſuper iuriſdictione quam dicti decanus,& capitulum,& archidiaconi cõpetere prætendebãt in diuerſas perſonas nominatas in articulis datis corã domino Gãcellino cardi.nec nõ ſuper alijs multis iuribus de quibus in articulis fit mentio emanauit quædã ſancta ordinatio à domino Io.papa.xxij.in qua inter cætera ordinauit,q̃ quælibet partium prædictarum remaneret in ea poſſeſsione & ſtatu,in quibus tunc erant, & neutra pars contra alterã per ſententiam excommunicationis vel alias,aliquid attentaret poſt quã ordinationẽ dominus eps per ſe & ſuas gẽtes ſe cũdũ aſſertionẽ capituli plurima attentauit cõtra ipſam ordinationẽ,ad quorum omniũ attentatorũ reuocationem,& ad ipſius ordinationis obſeruantiã,cõpulſi vobis reuerendo patri domino Ia.gaytano cardinali cõmiſſe ex trã ſgreſsiõe primę ordinatiõis cõmiſsione, vobis facta nouæ iuriſdictiõis datus eſt libellus,qui corã paterni tate veſtra nouiter eſt porrectus,cuius libelli finalis æquitas & iuſtitia colligitur tã ex depẽdentia litis,quã ex prohibitione ſuperioris.Ex depẽdẽtia litis:qa lite pendẽte nihil debet innouari & innouata omnia debẽt reuocari:vt extrà vt lite pẽ.c.eccleſia ſanctę mariæ.de conſti.c.cũ.Mad fi.de deſpõ.impu.c.ad diſſoluẽdũ. xj.q.j.quia res ex prohibitione quidã ſuperioris,qui prohibuit nihil debere fieri.ergo contra factum debet tolli,quaſi factũ cõtra legem:vt.ff.de reg.iur.l.qui vetãte.alioquin irriſorium erit prętoris imperiũ:vt.ff.ne qd in loco pub.l.vlt.de no.ope.nũ.l.j.in prin. nam & hic contẽpta maieſtas prætoris vindicatur.vt.ff. de iuriſ. om.iu.l,ſi familia.Et probatur hoc bene.extrà de app.c.non ſolũ.Nunc igitur paternitatis veſtræ iuriſdictione fundata,& petitionis oblatæ iuſtitia,& æquitate detecta.¶ † Reſtat ad quaſdã friuolas exceptiões contra ipſam petitionem porrectas breuiter reſpondere quæ opponuntur:vt tã patentis iuſtitiæ exitus obſeruat vel obſeruatur: & primo vno vitio omnes laborant. cum enim in exceptionibus.reus fiat actor.ff.de probationib.l.in exceptionibus.& de excepti.l.j.ſicut libellus ex parte agentis debet eſſe clarus,vt deliberare poſsit, an reus velit cedere vel contendere:vt.ff.de eden.l.j.in prin.ita exceptio ex ineptitudine formæ repellitur:vt.ff.de flumi.l.j.§.labeo.Nunc autẽ ita eſt,quòd omnes exceptiones peccant in nimia generalitate & obſcuritate euidenti perſonarũ & rerũ:vtex inſpectione cuiuſlibet earũ,appareteis: ergo ex inepta forma repulſis procedit libellus.Sed ne videamur declinare certamen,eſt ſingulariter ad ſingulos rñdendũ. Et primo ad primã in qua dicitur q̃ oblata eſt petitio,per perſonã non habentẽ ſufficiens mandatũ,per perſonis quã pluribus de quibus 3 in dicta petione fit mẽtio.¶ † Ad intelligentiã reſponſionis eſt ſciendũ,q̃ cũ quis qui ſe alicuius ſubditũ prætendit, vexatur per alterum eum ſibi ſubditũ prætendentem conſiderari poteſt duplex intereſſe:vnũ reſpectu ſubditi:quia intereſſe poteſt eius magis vni ſubeſſe,quã alteri:quia omnis gẽs ſub maiori conſtituta: iudice maiorẽ ſentit prouidentiã:vt in auf.de defen.ciui.§.audiẽt quoq; leuiora crimina col.iij. &ar.vt ff.de fideic.lib.l.generaliter.§.quoties.&.C.de ali.& cib.le.l.cũ vnus.in.ij. rñſo. Alterũ vero reſpectu eius cuius ſe ſubditũ prætendit.C.de li.cauſa.l.principaliter.& extra de maio.& obed.c.inter quatuor.Et ſicut duplex eſt intereſſe:ita duobus competat cuilibet pro intereſſe ſuo, & ſecundum hoc inuenitur ex vno & eodem facto.i.ex vna & eadẽ vexatione duas,& duobus actiones oriri:vt.ff.de iniur.l.j.§. vlti. & adeò ſunt diſcretæ quod deciſio vnius,alteri ignoranti non affert præiudicium;vt.ff.de fur.l.inter omnes.§.hæc actio. & arg. ff.de procu.l.non ſolùm.§.ſi pater.Et de his duabus actionibus& duplici intereſſe no.Inno.extrà de offi.ordi.c.conquerẽte.de præſcri.c.auditis.Et quia intereſſe ſuperioris ſatisfieri nõ põt,niſi reuocetur quidquid factum eſt cõtra ſubiectionem,quam ſibi ſoli & inſolidũ prætendit competere,& in poſterum à ſimili vexatione ceſſatur.Non enim mirum ſi pro ſuo intereſſe ad agẽdũ admittitur:licet ex hoc etiã inferiori commodũ applicetur, agit eñ cãm ſuã,& ſuũ intereſſe,pſequit̃.vt ĩ libello expreſse dicit̃.& hoc eſt regulare in omni eo cuius intereſt alteri dari vel fieri:quoniã agit vt alteri detur vt fiat:licet ex hoc alteri commodũ applicet vt.ff.de verb.ob.l.ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipulor.&.§.ſi quis inſulam. Et ideo dictũ eſt q̃ vno ſuccumbẽte alius pro ſuo proprio intereſſe appellat,ſecunda tamen die, quaſi propriam cauſam agens vt.ff.quãdo app.ſit.l.procuratorio.§.j. & hoc volunt dicere doc. dum dicunt,ſuperiorem agere poſſe pro vexatiõe quæ ſubditis infertur,ſicut egit archiepiſcopus rauennas pro defenſione habitatorum caſtri arioli:vt extra de proba.c.licet.in fi. & ibi no. per Hoſt.vexatio enim inferioris eſt cauſa intereſſe ſuperioris:& cauſa intereſſe ſuperioris,eſt cauſa ſibi dandæ actionis: vt extrà de ſucceſ.abinteſt.c.vlt.de appel.c.dilectis.& ibi no.per Inn.de ſen. excom.romana.& ibi ſimiliter per eũdem.& extrà de ſen. & de re iudi.capitu.apoſtolicæ.libro.vj.& ibi no.per Archi.in gl. ſignata ſuper verbo ſuis.Si autẽ vellet prælatus pro intereſſe ſubditi agere, & eius reſpectu actionem mouere,vel defenſionem ſuſcipere, hoc non poſſet: vt extrà de priuile.capitulo autoritate. in fine libro ſexto.& ibi nota.per Archidiaco.Cùm ergo in libello dicatur expreſsè quòd agitur ſolùm pro ipſorum agentium iure & intereſſe: & inquantum ipſorum agentium,vt ex inſpe

ex inspectiõe apparet,manifestũ est libellũ procedere & exceptio
4 nem omnino cessare.¶ † Ad secũdam,quę fundatur super hoc, quòd data in impetratione nunc oblata contingunt negotium principale. Respondetur,ꝙ non est verũ:quia in primo iudicio actum est petitorio,& possessione longissimi temporis allegata ad finẽ alicuius possessorij iudicij:sed táquã causa causans petitoriũ allegat:vt.C.per quas personas nobis acq.l.j.& de acqui.pos. l.j.in.ij.responso.Nunc autem reuocatio attentatorum quę petit sapit naturam meri possessorij recuperandę possessionis respectu pręteritorum,& retinendę respectu futurorũ.possessio autem & proprietas nihil commune habent:vt.ff.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil.& l.permisceri.in.ij.responso.Pręterea si ista exceptio procederet nunquàm peteretur aliquid reuocari per modum attentati:quia semper finalis iustitia speraretur, etiam si appareat eum contra quem attentata sunt in actu,cuius virtute reuocatio facta est:puta in appellatione ius nõ habere.arg.C.de confirma. tuto.l.si vt proponis.& extrà de resti.spo.c.audita.& no.per Cardi.extrà de elec.c.cupientes. in gl.magna in ver.sed ostendendo ꝙ hoc beneficium cui nõ debet dari,cùm pendeat ex euentu &c.
5 ¶ † Ad tertiam,quę plures partes in se continet respõdet:Et primo ad primam partem qua dicitur,ꝙ non nulla ex contentis nõ clauduntur sub commissione vobis facta:quia est falsa in facto: vt ex inspectione commissionis apparet,quę est generalis omnia ambiens & omnia attentata post ordinationem breuiter cõprehens.¶ Ad secundam partem qua dicitur ꝙ super nonnullis cõtentis inpetitione erat coram vobis iudicium inchoatum.Respõdetur,ꝙ huic petitioni non obuiat.plures enim idem petere non implicat contrarietatem vel contradictionem aliquam,sed ostẽdit desiderium geminantis petitionem:vt.ff.de libel.dimis.l.j.in prin.de pig.act.l. si conuenerit.&.xxxj.q.j.lotharius.& no.per Inn.extrà de app.c.dilecto.¶ Ad tertiam partem qua dicitur ꝙ pro aliquibus dictis contentis in petitione non proponitur sufficiens interesse &c.Respondetur hoc falsum esse:quia vt dictum est in prima exceptione ipsorum agentium,interesse proponitur
6 & manifestè apparet.¶ † Ad quartam partem qua dicitur ꝙ super aliquibus ex dictis contẽtis &c.fuit alias datus terminus peremptorius &c.Respondetur ꝙ ille terminus non potuit eius seu officium iudicis,ex noua commissione quęsitum: vt.ff.de iudi.l.non potest.Pręterea illi quibus fuit datus terminus peremptorius prosequebàntur interesse proprium.Decanus autem & capitulum aliud prosequitur:vt ostensum est supra. & iõ cùm sint diuersa iudicia:vt.ff.de iniur.l.pater cuius filio terminus da
7 tus in vno,non ob.in alio.¶ † Ad quintam & vltimam de principalibus exceptionibus quę dicit petitionem esse nimis generalem & obscuram respondetur, ꝙ petitio istorum attentatorum habet se ad modum cuiusdam accessorij ad principale negotiũ, In accessorijs autẽ omnibus,talis generalitas admittitur:vt extrà de resti.spo.c.cùm ad sedem.& ibi no.per Inn.& de dona.c. inter dilectos.& ibi per eundem.& de sepul.c.certificari.& ibi per eundem.Prætera talis forma petendi reuocari attentata,est à doctoribus tradita. & per Innocen.extrà de excep.c. dilectę. & per eundem extrà de appella.c.consuluit.

De vsuris & de emptione & vendi.& de his, quæ fiunt à prælatis.

CONSILIVM CCVII.

1 *Contractus non est vsurarius,si constituit alicui certam pensionem ad vitã pro certo pretio,etiam si fiat ab abbate & conuentu,in eorum monasterio.cum nu.seq.*

Niuersis præsentes literas inspecturis.G.permissione diuina, abbas monasterij sancti Dionisij in francia totusque eiusdem loci conuentus Salutem in domino.ꝙ nos euidenti vtilitate monasterij iure plurimorum grauium oneribus debitorum his temporibus pręgrauati considerantes solicitè & attentè habito super hoc diligenti tractatu concordi & vnanimi vestrum oĩm:scilicet taliũ & talium accedente consensu vendidimus & venditionis nomine concessimus reuerendo patri domino.L.archiepõ brimẽ.pensionem annuam seu redditum quadringentarum librarum Parisiensium bonę monetę,percipiendam leuandam & habendã in monasterio nostro ab eodem domino archiepõ singulis annis in posterum quandiu vitam duxerit inhumanis, terminis infrascriptis:videlicet ducentas lib.parisien.in octauis instantis festi ascensionis domini, & ducentas libras pari.in octauis festi omnium sanctorum immediatè sequentis.& in quolibet dictorũ terminorum annis singulis quo ad vixerit,pretio duorum millium & quadringentarum librarum pari.bonæ & fortis monetę,quam pecunię summam ab eodem domino archiepõ accepimus & habuimus in pecunia numerata, & eam totaliter conuertimus in necessitatem debitorum vrgentem, & eam iam conuersam cõfitemur in acquietatione & vtilitate monasterij nostri euidente,promittentes bona fide dictam pensionem annuatim eidem domino archiepõ vsq; ad ipsius vitæ exitum,absque difficultate quolibet anno & terminis supradictis.&.j.eod.acto & conuento inter nos & ipsum do.Arch.ꝙ si eundem dominũ archiepiscopum decedere contingat infra biennium à data præsentium numerandum suis executoribus mille libras parisien.de dicta pecunia restituere tenebimur, & etiam promittimus.ita tamen quod si eundem dominum archiepiscopum secundo anno proximo venienti decedere contingat:omnia quæ ab ipso vel eius procuratore ꝓdicto secũdo anno recepta fuerint de dictis mille libris eius executoribus vt præmittitur restituendis,ante omnia deducantur & etiam defalcentur ex residuo facturi pro ipsius remedio animæ prout videbimus expedire. In quorum testimonio &c.Datum anno domini.Mcccviij.die mẽsis Nouembris pontificatus &c.Modò dictus archiepiscopus superuixit annis.xv.vel plus.abbas & conuentus mouent sibi litẽ
1 recusantes soluere,& allegantes contractum fuisse vsurariũ & illicitũ.¶ † Nunc quæritur quid iuris,& ꝙ contractus illicitus ꝓdictus nõ sit nec debeat illicitus vel vsurarius iudicari probat̃ sic cui non congruit diffinitio:nec cadit sub diffinitio vt.ff.de auro & ar.le.quintus mutius.§.cui autẽ definitio autẽ. vsurę traditatã per theologos,quàm iuristas talis est. Vsura est lucrum ex mutuo pacto debitũ vel exactũ vt colligitur.xiiij.q.iij. ca.vsuræ.& in euangelio luce dicitur.Mutuum dantes nihil inde sperantes &c.& colligitur extrà de vsu.c.consuluit.Nũc ita est, quod hic vullum est lucrum:quoniam lucrum est id quod sorte manente ei accidit:vt.ff. pro so.l. mutius.hic autem à toto principio
2 sors vel pars sortis consumitur:ergo lucrum non est.¶ † Præterea non est mutuum datur enim mutuum animo recipiendi, non idem specie sed genere:vt.ff.si cer.pe.l.ij.hic autem nunquã debet recipi quod est materiale in vsura videlicet lucrum accedens mutuo si sic ergo &c.Sed dicet aliquis in quod nomen contractuum incidit iste contractus.Respondetur ꝙ est vera emptio iuris percipiendi talem redditum:seu tot reddituum percipiendorum in vita mentis:vt.ff.de pericu.& cõmo.rei vendi.l.necessario.§.vlt.& de contrahen.emp.& vendi.l.vlti.§.fi. ¶ † Nec dicat
3 quis quòd in venditione debet esse pretium & merces:dices hic mercem non subesse:qa vere sub est sicut cùm emunt̃ fructus futuri qnõdũ in rerũ natura sunt:vt.ff.de cõtrahẽ.emp.& vendi.l. nec emptio.& de hęredi.vel actio.vẽdi.l.cum hęreditatẽ.in hoc cõtractu emptiõis vel vẽditionis licet cõtrahẽtibus in precio naturaliter se decipere: vt.ff.de mino.l.in causæ.ij.§.pe.& sic non ipsum ꝙ in pactum deductum est partem pretij debere in omnẽ euentum penes monasterium remanere,& totum in euentum si archiepꝰ post biennium decedet, hoc totum pretium rei fuit.ff.de cõtrahẽ.emptio.& vẽdi.l.partẽ fundi.& de actio.emp. & vẽdi.l.si sterilis.§.si cui fundũ.Si ergo monasteriũ dicat se in hoc pretio esse deceptum,hoc non reddit cotractũ illicitũ:quia
4 in cõtractu vẽditionis hoc licet vt probatũ est supra.¶ † Prętera hoc nihil aliud est,quàm conqueri quòd archiepꝰ vltra vixerit quàm credebãt abbas & monachi venditores:& hoc non est

Consilium CCVIII.

aliud, quàm accusare naturam contra l.C.de lib.præte.vel exhæ-re.l.maximum vitium.& ad allegationem talem nullus admitti tur etiam persona aliàs restituibilis.nec enim euentus dãni restitutionem indulget:sed inconsulta facilitas:vt.ff.de mino.l.verũ.§. sciendum.&.§.seq.& erubescant venditores nolentes hunc contractum seruari eò quia archiepiscopus aliquo tempore plus vixerit quàm crederent,qui vtique voluissent sibi seruari si archiepiscopus sequenti die post contractum celebratum diem extremum clausisset:non igitur debent audiri postulantes aliquid,cuius contrarium postulaturi non essent:vt.C.de solu.l.penult.

5 ¶ † Amplius ad ostendendum manifestè licitum esse contractũ facit dubia duratio emptę perceptionis quæ debebit cum ipsius ementis vita finiri.sicut dicitur de donatione annuæ perceptionis collata in aliquem quoad vixerit, quæ libera est à monumentorum obseruatione. Et subdit.l.rationem dicens, incertus & infortunæ exitus hoc nobis suggessit:vt possibile sit vnius anni tãtummodo vel breuiores vel etiam amplioris temporis metas superuiuere,vel donatorem vel eum qui donationem accepit: vt.C.de dona.l.sancimus.§.pe hoc etiam probatur sic. sicut canones simplices prohibent excessiuas puta centesimas sed si res detur pignori vt fructus inuicem vsurarum cedant:licet fructus legitimas vsuras excedat,non per hoc tamen propter dubium euentum fructuum talis perceptio censetur illicita.& hoc est qđ lex dicit obtentu maioris percepti emolumenti propter incertum fructuum euentũ rescindi placita nõ possunt:vt C.de vsur.l.si ea lege.&.l.si à pactione.& eo.tit.l.oleo & arg.C.de vsuf.l.ambiguitatem.§.j.& pro hoc facit expressè extrà de vsu.c.nauiganti.§.j.Nec ob.prin.eiusdem .c. quia loquitur in mutuo in quo mutuans ex intentione semper agit sortem vna cum lucro ad se redire.& ideo illud est illicitum, licet creditor periculum subeat.hic autem oppositum est:quia inunquàm egit archiepiscopus quòd in aliquo casu sors integra redderetur, sed in aliquo casu nihil,& in aliquo aliquid, per quæ constat casus

6 omnes de se loquentes esse ab isto casu dissimiles. ¶ † Vltimo ista quæstio est determinata pro parte domini archiepiscopi,per Hostien.extrà de vsur.c.in ciuitate.Et in sum. de vsuris.§. in alijs autem casibus.in ver.quid de his qui oues &c.& in versi.quid de his qui emerunt &c.Et idem tenuit Inn.Vincen.& Gof.in.d. ca. in ciuitatẽ.si bene intelligitur & Ber.in.c.nauigãti de vsu quia omnes tenent,quòd talis contractus ratione incertitudinis est licitus & ratione incertudinis tollitur præsumptio vsurarum:nec est obmittendem,quòd persona archiepiscopi non facit contractũ alicuius illiciti esse suspectum:vt pote qui fœnerari nõ consueuit, sed bona sua forè omnia in pios vsus erogauit, & ad construendas ecclesias & capellas.argu.eorum quæ not.C.de vsuri.l. cùm allegas.&.ff.de actio.emp.l.iulianus.§. ibidem papinianus.

7 ¶ † Corroborat etiam contractum ipsummet & ab omni suspitione illiciti reddit alienum ipsius regni imò fere totius mundi, consuetudo secundum quam tales contractus continuè celebrãtur.argu.ff.de contrahen.emptio.& vend.l.si in emptione.§.j.cõmu.prædi.l.venditor.§.si constat cum si.Ex prædictis itaque patet & euidenter apparet contractum iudicandum esse licitum, & abbatem & monachos esse ad eius obseruantiam compellendos.

De concessio,præben.& de ap.& de rescriptione.

CONSILIVM CCVIII.

1 *De.c.gratia de rescrip.lib.vi.*

3 *Item administrator datus in spiritualibus, vacante ecclesia,potest conferre beneficia vacantia.*

7 *Item infirmitas auditoris vel procuratoris,excusat à prosecutione appellationis.*

QVoniam ex tempore omnibus discretis nodosa etiam dubitatio conquiescit:vt C.de fur.l.apud antiquos.§ & sic ex tempore. Et cũ hic de duabus prouisionibus diuersis temporibus factis vna Petro balsebre canonico celsonarum,per administratores in temporalibus & spiritualibus vacante monasterio authoritate apostolica constitutos. Alter verò facta per dominum papam Bernardo de fauonellis agatur cuiuscunque prouisionis tempora describentur:vt quis iustitiam habeat declaretur. ¶ Sciendum est igitur,quòd reuerendus pater dominus.P.titu.sancti Marcellini presbyter cardi.autoritatte apostolica sibi oraculo viuæ vocis facta mãdauit episcopo vrgel.quòd aliquos viros idoneos ordinaret in mona.celsonarũ qui in dicto monasterio in spiritualibus & temporalibus administrarent,& ista litera manauit in curia, anno domini.Mcccxix.vj.Calen.Deceb.Institutio verò vicariorum seu administratorum facta per episcopum autoritate commissionis p̃dictæ,facta fuit anno ab incarnatione domini.Mcccxix.idus Ianuarij. Et quia duo erant vicarij, scilicet Bartholomeus maior infirmari commisit Bernardo de brusano collegæ suo quòd posit de sacristia prædicta prouidere,sicut sibi melius videt:& hoc fuit anno domini.Mcccxxvj.v.Calendas septẽb. Et huiusmodi commissis virtute,dictus Bernar. prouidit de dicta sacristia præfato Petro de balsebre anno domini.Mcccxxj.in calen.septem.& per proc.eius seu negotiorũ gestorem fecit induci in possessionem eodẽ anno sexto mensis octob.Post quæ omnia,excepta missione in possessione Ber.de fauonel.asserẽs dictã sacristiam vacare,& de iure alij non debere,nec alium esset præter dominum papam qui posset de huiusmodi beneficio prouidere,pro eo quo ipsum monasterium vacabat,præposito ad quẽ ipsius sacristiæ collatio pertinebat de ipsa sacristia sibi obtinuit per dominum papam priuideri,adiectis in gratia his verbis: si vt præmittitur vocat & de iure alij non debetur &c.obtinuit etiam executoriam in qua mandabatur eum incorporalem possessionem huius beneficij induci adiectis executoria his verbis, veris existentibus supradictis &c. & hæc omnia facta sunt sub anno domini.Mcccxxj.vij.idus septembis.& sic per nouem dies post

2 gratiam iam factam Petro de balsebre. ¶ † Postquàm ipse Bernardus de fauonel.personaliter fecit se mitti in possessionem sacristiæ prædictæ.ix.calendas nouemb.eodem anno possessore.scilicet.Petro de balsebre vel eius procuratore aliqualiter non vocato.Ex hoc facto sic per tẽpora distincta & quòd ex actis colligitur insurgit quæstio.quis prædictorũ duorum Bar.vel Pet.in dicta sacristia ius habeat. Et dicendum est primò quòd dictus Ber. nullum habet ius ex manifesta obreptiõe. Asseruit enim dictam sacristiam vacare,quòd debet intelligi de facto & de iure: quia non potest dici vacare nisi vtroque modo vacet:vt.ff.de actioni. empt.& ven.l.ij.§.vacua.Et probat bene hoc Ioan.mona.extrà de præben.c.si tibi absenti.lib.vj.& probatur de concess.præbend. c. cum nostris.&.c.literas.Sed ex dictis superius & temporum distributiõibus apparet,quòd tempore quo Bernardus de fauonel. gratiam impetrauit,sacristia, non vacabat de iure nec de facto: vel saltem libera non erat.per . capitul.si tibi absenti.& sic gratia eius nulla tanquàm subreptitia manifestè. Nec his obuiat quòd Bert.dicat se ignorasse collationem factam Pet.per.c. gratia extrà de rescri.lib.vj.quia aliud est tacere verum incognitum de quo loquitur.c.prædictum gratia.Et aliud temerariè asserere falsum,sicut hic fuit: vt.ff.de act.emp.& vendi.l.iulianus.§.j & extrà de rescri.c.si proponente & ibi no.Suggessit etiam aliud falsum dicens,quòd nullus erat qui posset dicta sacristia disponere propter papam: quòd falsũ erat quia erãt vicarij autoritate appo

3 stolica dati:vt ex facto supra narrato patet.† Et quòd dicti administratores potuerunt dictam sacristiam conferre apparet, quòd omnes vicarij dati per sedem apostolicam possunt & debẽt omnem curã gerere, quã agere prælatus si viueret.vt.vij. quæstio.j. circa fin.qui possit eius curam omnem agere &c.& eadem causa & quæstione quamuis triste.ibi enim si nullo tempore &c. ex quo tex.apparet quòd talis simpliciter datus intelligitur in spiritualibus & temporalibus datus:& potest omnia facere quæ posset facere prelatus:quia qui omne dicit nihil excipit.ff de vsufructuarum rerũ quæ vsu consu.l.j.& de sup.leg.l.vl.Et hæc fuit sententia Ioan.qui hoc notauit.lxj.dist.obitum in fine.glo.quæ incipit per hoc.c.&c.& est hodie expressum extrà de sup.negli.præla.c.

ecclesiæ

ecclesiæ cathedrali.li.vj.vbi dicit quòd talis administrator nõ po
test beneficia conferre,si fuerit ab alio quã à romano põtifice de
putatus,ergo si ab eo põt,nec mirum:quia & procurator Cæsa-
ris potest hæreditatẽ adire: quod non põt alterius procurator.
4 de primo probatur.ff.de offic.procu.Cæsa.l.j.§.vlt.¶ † Secundo
probatur.ff.de acqui.hær.l.paulus.respondit per procur. quia nõ
ob.extrà de electis cui procurator.istud ar.nõ sequitur,cui pro
curatori plena in temporalibus & spiritualibus est commissa po
testas hoc potest:ergo nullus alter:quia ex affirmatiua nõ cõclu
ditur propriè negatiua sicut nec econtra:vt.ff.de test.manu.l. ti-
5 tia.¶ † Prẽterea potest & aliter responderi:vt dicat sic,qui habet
plenam & liberã potestatem in spiritualibus & temporalibus à
papa hoc potest:sed omnis à papa simpliciter constitutus,hãc ha
bere videtur.ergo hoc potest.minor probatur per præallega.c.ec
clesiæ cathedrali.& ibi no.per Arch.& per hoc.ff.de offi.præfec.
6 vrb.l.j.§.in initio.¶ † Præterea hic expressè data fuit potestas ad-
ministrandi in spiritualibus & temporalibus,vt ex tenore com
missiõis apparet:ergo obiectus cessat.Sed ad hoc opponitur per
Ber.de fauonel.q̃ cardinalis hanc potestatem non habuit.scilicet
committendi in spiritualibus & temporalibus.Ad hoc respon-
detur quòd imò habuit iuris dispositiõe:vt probatum est supra:
aliàs prouisio papæ si arctaretur ad temporalia tantũ fuisset im-
perfecta:quòd non est sentiendum ne princeps philosophiæ ple-
nus,videatur imperfectè aliquid sensisse contra.l.C.ad sille.l.cũ
silleianum.Et in hoc est standum impetrationi quã Cardinalis
ipso facto committendo fecit:vt extrà de postula.prælato.c.j. Et
dato quòd dicta gratia ex prædictis non deberet censeri subre-
ptitia:quod tamen verum non est.Vigilanti tamen studio atten
denda sunt verba papæ,qui in gratia sua dixit, si vt præmittitur
vacat.Hanc autem conditionem constat falsam fuisse de præsen-
ti,per prouisionẽ factam Petro de balsebre,etiam sic dato quòd
non fuisset fraus in impetrante:non tamen fuisset voluntas in cõ
cedente eam condere,nisi vacaret.Sed tamen hæc esset de præsen
ti falsa.ergo & impossibilis:& sic gratia non est aliquem effectũ
sortita:vt.ff.de iniu.rup.& irri.testa.l.cùm in secundo.de hered.
7 instit.l.in facto talis §.vlti.si cer.pe.l.cùm ad præsens.¶ † Vltimo
dati sunt boni & sufficientes articuli,continentes contra dictum.
B.tam per dictum.P.quàm per alios canonicos celsonarum, per
quos nihil rationabile objcitur,nisi quia dici consueuit appella
tionem lapsu temporis esse desertam : sed ad hoc respondetur q̃
ab hac desertione excusat infirmitas auditoris:vt.ff.qui ex cau.
maio.l.sed & si per prætorem.Et expressè habetur in auf.vt spõ
sa.lar.§.hoc quoque sancimus.colla.ix. & infirmitas procurato-
a ris:[a]vt.C.qui pet.tuto.l.cum matribus.& de app.præses.¶ † Ex
8 prædictis itaq; apparet,q̃ in sacristia de qua agitur.P.de balsebre
plenum ius habet.Ber. autem nullum.ad quod multũ facit : quia
passus est:imò fecit se intrudi in sacristiam prædictam possessore
non amoto nec vocato,contra id quod habetur extrà de prẽben.
c.licet.lib.vj.&no.pet Host.extrà de elect.c.per inquisitionem.in
fi.& per Compo.extrà de rescrip.in.c.capitulũ sanctæ crucis.in
glo.magna.in.§.item quæritur vtrum executor ad prouidendũ
datus &c.ac per hoc dictus Petrus secundum formam libelli in
petitorio & possessorio obtinere debet,& dicto Bernardo perpe
tuum imponi debet silentium & in euentum quo remissio pe-
teretur,debet concedi de iure:vt ex superioribus satis patet.

ADDITIO. a ¶ Et infirmitas procuratoris. Adde Pe.de anch.in.c.quere
lam.de procur.vbi dicit quòd infirmus citatus ad iudicium excusatur à
pœna contumaciæ & non solum propria infirmitas sed suorum quinimo
si iudex sciret impedimentũ esset citatio ipso iure nulla:vt no.in.l.quęsitũ
ff.de re iu.vbi Bar.dat consilium quòd quis mittat ad iudicem & ei notifi
cet.vbi etiam tangit qualiter probetur infirmitas.vt.l.si semel.C.de re mi
li.li.xij.poterit etiam infirmus de hoc fidem facere proprio iuramento cũ
aliis indicijs:puta quia facies eius est extenuata,quasi hominis surgen-
tis ab infirmitate:vt.l.minor ex aspectu.ff.de minor.item poterit per alios
astantes sibi familiares:vt.l.consensu.C.de repu.& quomodo infirmus re
stituatur aduersus sententiam:vide Bar.in.l.inter minores.ff.de in integ.
restitutione.

De causa pos.& restitu.spolia.

CONSILIVM CCIX.

1 *Per traditionem clauium,maximè armariorum monasterij factam à re-
ge alicui præceptori,non acquiritur possessio hospitalis,& si acquire-
retur & spolietur talis præceptor non debet restitui:quia vitiosè ha-
buit,& quod authoritas regis in similibus videtur metum adjcere.*

1 IN causa hospitalis san
cti Egidij † vlixbonen. ad habendum me-
lius veritatem,est primo videndũ,vtrum pro
batum sit q̃ fratres & abbas de alcobatia vn-
quã dicti hospitalis possessionem habuerũt
quoquo modo:quia si vnquã possessores fuerunt non expediret
quid vltra quærere:quia in hoc restitutorio iudicio, indubitan-
ter deberẽt succũbere cùm in eo principaliter requiratur q̃ quis
possederit & possidens spoliatus fuerit:vt no.extrà de offi. deleg.
c.consultationibus.¶ Secundò in casu quo apparet ipsos de alco
batia possessionem habuisse vtrũ canonicè eã habuerũt:an vitio
2 sè.¶ † Tertiò si non canonicè habuerunt,esto q̃ fuerint,prout as
serũt,spoliati:vtrum in hoc restitutorio iudicio sunt actores ab
bas & fratres de alcobatia dicti hospitalis sancti Egidij, qui nun
quàm possessionem habuerint per aliqua quæ probata sint,sic q̃-
batur siue declaratur.Circa quod attendendum est q̃ dictam pos
sessionem dicti abbas & cunuentus solum ex hoc asserunt se ha
buisse:quia dicunt quod hæres tanquã executor vltimæ volunta
tis illius episcopi Vlixbon.qui dictum hospitale cõstruxit & do
tauit,existens in ecclesia eiusdem hospitalis fecit sibi tradi claues
eiusdem,per illum qui tunc temporis erat præceptor,quas sic re
ceptas,assignauit & tradidit dicto abbati de alcobatia:& ille ab-
bas easdem claues postmodũ assignauit dicto præceptori: & di-
ctum hospitale commodauit donec de eo aliter prouideret. Si
argo tollatur q̃ per hunc modum nõ videatur eius acquisita pos
sessio,clarũ remanet q̃ in hoc possessorio iudicio,est contra eos
3 sententia proferenda.† Hoc autem sic colligitur apertè.Nã cer-
tum est etiam in vera traditione possessionis alicuius rei q̃ eam
nemo tradere seu in aliã transferre potest,qui ipsam non habet.
Vnde illud magistrale dicitur.Nemo dat q̃ non habet : licet det
quandoq; quale non habet.Sed in hoc casu præceptor ille qui pri
mò claues reg.dicitur tradidisse easdẽ, postmodum ab abbate re
cepisse possessionem hospitalis solus non habebat,vt statim ostẽ
detur.ergo concluditur quod per huiusmodi clauium dationem
nec in regem primo,nec abbatẽ secundo,potest dici fuisse transla
ta possessio.Primum per septem , & nihilominus notorium est
in iure.ff.de acquir.re.do.l.traditio.& de re.iu.l.nemo plus iuris,
4 & extrà eo.ti.nemo potest cũ si.li.vj.† Secundum, scilicet quòd
dictus præceptor dico tempore possessionem non haberet solus
saltem patet,quia probatum est per testes multos productos su
per.xvj.articulo dato pro parte præceptoris,qualiter dicto tem-
pore vna cum præceptore erant in possessione dicti hospitalis,
multi sacerdotes & pauperes inibi instituti perpetuo:nec aliquis
dicat quòd licet in possessione essent:non propterea sequit quòd
possiderent:cùm aliud sit possidere:aliud verò in possessione es
se:vt.ff.de acqui.pos.l.si quis ante.quoniam in dubio quicunque
rem aliquam tenuit,in possessione eius est,intelligitur possidere,
nisi contrarium doceatur:vt no.Inn.extrà de priui.c. cùm olim.
ij.in glo.& male,& in fin.& no.vij.q.j.pontifices in glo.fi. Vnde
manifestè concluditur,q̃ traditio illarum clauium quæ dicitur
fuisse facta per dominum præceptorem non fecit statum posses-
sionis mutare,ad quòd euidenter facit quod no.ff.de acqui. pos.
l.quamuis.§.j.in glo.sed hic quomodo &c.in fi.Et hoc etiam ali-
bi confirmat Inn.dũ dicit quòd per defectum abbatis nõ admit
titur possessio:sed consensu conuentus:vt extrà de reli.do.c.cùm
dilectus.in glo.quia non potuit &c.quod autem hic non interue-
nerit consensus conuentus:scilicet illorum qui ibi erant iam per-
petuo instituti:imò cõtradictio & clamor,patet per depositionẽ
multorũ de testibus productis pro parte præceptoris super arti-
culo.xxv.super quibus deponunt dicti testes.est etiam attenden-
dum inter cætera q̃ nõ claues hospitalis fuerint in dictis actibus

Consilium CCIX.

traditę:sed claues quarundam lampadum & armariorum eccle-
siæ.Et hæc sufficiunt circa primum articulum,per quæ satis vide
tur tota quæstio terminari.¶ Circa secundum articulum.s.in ca
su in quo posset dici,per prędictos actus,scilicet per traditionem
clauium,esse aliquam possessionem translatam in illos de alco-
batia,dicitur pro parte præceptoris factam esse translationem hu
iusmodi vitiosæ,rationibus infrascriptis.Primò quia contra vo-
luntatem fundatoris non solùm per Vlixbonen. episcopum,sed
& per summum pontificem ex certa scientia confirmatam.Nam
vt per prædicta apparet,ꝙ ille dominus Dominicus episcopus
Vlixbonen. fundauit & dotauit dictum hospitale,ita ꝙ ibi esset
vnus præceptor:& aliqui presbyteri seculares, & certi pauperes,
& ille esset præceptor nihil agere posset sine consilio presbytero
rum & pauperum.& hæc habentur specialiter in primo,secũdo
& sexto articulo.Patet ergo,ꝙ per introductionem huiusmodi
religiosorum de alcobatia enarratur dicti fundatoris voluntas.
6 †Nec obst.ꝙ in contrarium allegatur de quadam clausula no-
stra est intentio &c.quoniam non probatur & dato sine præiudi
cio ꝙ esset probata adhuc nihil prædictis noceret.Aut enim di-
ctus episcopus dicta verba dixisset tanquàm dicti hospitalis fun
dator:aut tanquàm episcopus.Si tanquàm fundator, certum est
ꝙ facere nequiuisset.Non enim per fundationem & dotationem
potuisset ipse statum hospitalis huiusmodi mutare : quia post-
quàm dictum hospitale fuit ad hospitalitatis vsum & prouisionẽ
pauperum destinatum,desijt esse in potestate fundatoris,& cœ-
pit ad ordinationem episcopi pertinere:vt.x.qõ.j.c.decretum.&
c.nouerint.Et accedit ꝙ lega.& no.extrà de relig.do.c.ad hoc.Si
autem tanquàm episcopus:tunc hoc minus potuisset facere. Li-
cet enim possit aliàs episcopus ecclesiam sibi subiectam in qua
sunt instituti clerici seculares ad statum regularem deducere, in-
teruenientibus multis de quibus infra dicetur,præsertim capitu
li sui consensu,non tamen potest ordinare hoc post eius obitum
faciendum,ita ꝙ successor eius hoc facere teneatur. argu.extrà de
elect.c.innotuit.& de app.c.ex insinuatione.& quod no.C.de le
7 gi.l.digna.† Certum est autem ꝙ successor eius huiusmodi mu-
tationi minime consensit:imò contradicit expressè:vt patet per
prædicta.Item dato ꝙ prędicta cessarent,non caruit vitio immu
tatio dicta possessionis translatio talis.Primò,quia fuit facta per
illos quibus secundum data per partem abbatis hoc erat iniuctũ
scilicet quòd executores imo multi de executoribus restituerũt:
sed fuit facta per regem qui non fuit executor , sed exhortator,
vel compulsor inter quos erat magna differẽtia:vt colligitur ex-
trà de concess.præben.c.si capitulo.&.c.si soli libro.vj.& in mul-
tis alijs locis.Secundò,quia dato quòd omnes executores vna cũ
rege in communi concordia mutationem huiusmodi facere vo-
luissent:hoc per se facere nequiuissent cessantibus cõsensibus epi
scopi & capituli qui nondum consenserunt: imò contradictio
expressè probatur.argu.ad hoc ꝙ no.extrà de his quæ vi metusve
causa fiunt.c.cùm dilectus.& extrà de eccl.edi.c.ad audientiam.
ij.Tertiò quia dato ꝙ dicti executores dictam immutationem
facere potuissent sine consensu episcopi(saltem dicti abbas & fra
tres)possessionem dicti hospitalis licitè & sine vitio assequi ne-
quiuerunt sine autoritate episcopi:vt extrà de insti.c.ex frequen-
tibus.Et no.per Host.extrà de concess.præbend.c.proposuit. Ex
quibus relinquitur ꝙ fratres prædicti vel nullam sunt reputandi
8 possessionem habuisse hospitalis vel vitiosam:† Et sic concludi-
tur quo ad articulum tertium ꝙ restitutionem talis possessionis
cum pertinentijs suis de iure petere nequeunt:prout not.Innoc.
extrà de resti.spo.c.in literis.in glo.C.de rei vendic.ver.item hoc
intelligo verum &c.& in eadem gloss.circa medium.ibi tamen
ad hoc vt possit petere restitutionem, &c.Et si prædicta nõ suffi
ciunt ad victoriam consequendam,ostendam per alias rationes
ꝙ præceptor dicti hospitalis debet ab illorum de alcobatia peti-
tione absolui.Primò epilogum faciendo:quia clausula nostra est
intentio &c.de qua datus est per eos quartus articulus nullo mo
do probatur.Circa quod attendatur ꝙ dupliciter potest dari ar-
ticulus.Vno modo facto.Alio modo de scripto:vt extrà de ele-
ctio.c.cùm inter.R.articulus autẽ iste datus fuit de facto. quod
apparet:quia dicit inter cæteras clausulas:quas apposuit in suo te
stamento prædicto,vlixboñ.episcopus fundator hospitalis hãc
apposuit:nostra autem est intentio &c.super hoc autem nulli te-
stes possunt deponere,nisi qui ordinationi interfuissent,& testa-
torem etiam nognouissent:vt.ff.de quæstio.l.vnus.§.testes. C. de
testi.l.testium.de iure delib.l.vlt.§.j.& de erog.mili.anno.l.pen.
nullus autem talis est productus,excepto quodam Egidio , qui
etiam de veritate non deposuit:sed de credulitate duntaxat.quid
ergo cæteri dicunt se vidisse scripturam &c.dicunt nõ iurati qua
9 re &c.vt extrà de testib.c.de testibus.¶ † Et probare alicuius rei
se vidisse scripturam,non est sufficiens probatio:etiam si de hoc
datus fuisset articulus qui tamen non fuit : vt.C.de fide instru.l.
sicut iniquum.& ibi no.imò necesse probare esset scripturam ca
su amissam: vt.C.de testa.l.publicati.& in præal.l.testium.C.de
testi.& fide instrumẽ.l.vl.& de priui.c.cùm olim.j.& ibi no.per
Inno.in.j.glo.Ista autem non probata manet ordinatio hospita
lis facta per fundatorem,confirmatio facta per alterum eius suc
cessorem,& confirmatio facta per dominum Bonifacium papã
viij.ex certa scientia.ad quam tollendam obijcit pars monasterij
de alcobatia obreptionem.quia dicit hanc clausulam papæ fuis-
se tacitam,cùm itaque obreptio crimen sit:vt.ff.ad leg.cor.de fal.
10 l.si quis obrepserit.& de his qui notan.infa.l.debuerit. ¶ † De-
bet ergo hæc clausula plenè probari:vt ex ea iustificetur(imò ve
rificetur)obreptionis obiectus.quod cùm nõ fuerit,vt ostensum
est suprà,deficit ex toto intentio monasterij de alcobatia : etiam
in possessorio,cùm ex productis appareat nullum ius habere:sed
totum est penes conuentum sancti egidij:vt extrà de diuor. cap.
significasti.& no.per Inno.extrà de filijs presbyt.veniens secun-
do:quia secundum clausulam:etiam si probata esset,rex nõ erat
executor:sed habebat duntaxat consulere & compellere:suaden-
tis vel etiam consulentis officium non seruauit:sed ipse idem est
executus:& inter hæc est magna differentia:vt.ff.de admi.tuto.l.
quidam decedẽs.&.l.Titium & Mæuium.in prin.extrà de elec.
c.cùm in veteri.de arb.c.cùm olim.& ne sede vacan.c.vnico.lib.
vj.sed sic nihil valuit ꝙ fecit:quia alij commissum, alius vsurpa-
uit contra legem.C.de exe.& exact.annona.l.ij.lib.xij.& de test.
11 l.consulta.¶ † Non obst.consensus aliorum executorum qui al-
legatur:quia hunc euacuat regis reuerentia,qui timorem proba-
bilem repræsentat.Consueuit enim dici,ꝙ rogamina maiorum
minoribus sunt præcepta.quod doc.eliciunt ex eo.c.salonitanę.
lxiiij.dist.in verbo præceptor.vt.ff.de fideicommis.lib.l.cùm ve
rò.§.apparet.de fur.l.pe.& quarum rerum actio non datur.l.j.§.
quæ honorandę.& quòd ibi no.xxiij.q.viij.conuenior.& ibi no.
Tertiò non fuit seruata forma quæ debuisset seruari:quia nullum
consilium regis interuenitur,sed rex ab executione incipiens im
maturè nimis nulla deliberatione præcedente, de quo vide.ij. q.
vj.anteriorum.vt enim Archidiac.not.ibi deliberatio hominem
refrenat,& à malo iudicio retrahit,quæ est pars consilij , claues
tradidit.vnde fecit contra.l.j.C.de exec.rei iud.concilium enim
quærit,scrutatur,& deliberat,& in hoc differt embolia (que est,
bona conciliatio)ab eustotia,quæ est bona coniecturatio: quo-
niam prima cum quæstione,collatione,tempore & deliberatio-
ne fit.Secunda verò,sine tempore.& probat Aristoteles. vj. ethi.
vij.c.& probatur.C.de diuor.l.dubium.& in præalleg.c.cùm in
12 veteri.¶ † Quartò,clausula non dicit,ꝙ executores hæc faciant,
sed fieri faciant:quod debet intelligi secundum ius commune:
scilicet per episcopum in cuius & maiores ecclesiæ dominium
ipsum hospitale transiuerat:vt extrà de priuile.c.cùm olim.ij.&
13 hoc clarè probatur.extrà de offi.delega.c.super eo.¶ † Quintò
per adeptionem possessionis per mona.de alcobatia,quæ impe-
dit ꝙ hospitale possidebatur per alios quàm per solùm tradẽtes
claues.quòd autem hoc adeptionem possessionis impediat,pro
batur.ff.de acqui.pos.l.quod meo.§.vltimo. ꝙ alij verò possideret vel compossiderẽt,probatum est in primis allegationibus:
& probatur sic: omnis qui habet ius in re , & ratione illius iuris
actualiter est in re,dicitur ipsam naturaliter possidere : vt appa-
ret in vsufructuario.ff.vti possid.l.vlt.in fin.in creditore.ff.de ac
quiren.possess.l.j.§.per seruum corporaliter.Isti autem erant hu-
iusmodi,qui erant perpetui ibi debebant perpetuò habitare, &
de bonis nutriri.& hoc expressè no.Innocen.extrà de dona. inte

dilectos

dilectos.in gl.hęc ſubiectio &c.in ver.vel dic ꝙ bene erat licitum
14 collegium,&c.¶ † Sextò & vltimo attendatur ꝙ interdicta quæ de locis ſacris vel religioſis proponuntur,veluti proprietatis cauſam continenti:vt.ff.de interdict.l.ij.§.quædam interdicta.& his perfunctoriè tactis,manifeſtè apparet præceptorem ſancti Egidij debere à monaſterijs de alcobatia petitione abſolui.

De hære.& de ſortile.& de teſtibus.

CONSILIVM CCX.

1 *Hæreſis debet apertis indicijs probari.Item quid ſit hæreſis. & nu.2.*
3 *Item ſortilegia, vel pocula amatoria,vel non conſecrare hoſtiam:propter conſcientiam non ſunt hæretica,ſed attribuere diabolo,quòd eſt attribuendum deo puta petere ab eo reſponſa, & ſacrificia facere,eſt hæreticum:tamen inuocare diabolum ad id quod ſibi attribuitur: puta ad tantundem vel decipiendum mulierem:non eſt hæreticum.*
6 *Item de multiplici impugnatione teſtium cum nu.ſeq.*

REgularis habet traditio, ꝙ in omni crimine,vt cõdemnatio ſequi poſſit,debent eſſe probationes luce clariores: vt C.de proba.l.ſciant.de procura.l.qui ſententiam.& ſi hoc in aliquo crimine,multò fortius in crimine hæreſis:vbi ſimul & quis criminaliter condemnatur,& ciuiliter punitur,& eius poſteritas perpetua notatur infamia,ſola eis vita quadam lenitate relicta,& in quo breuiter concurrere videntur omnia cognitionum genera:de quibus legitur. ff.de var.& extraord.cog.l.cognitionum genera.cum vbi maius periculum vertatur,ibi vtique cautius ſit agendũ:vt.ff.de carbo. l.j.§.ſed ſi quis.C.de app.l.addictos ſupplicio.& de hoc crimine ſpecialiter dictum eſt,ꝙ ex ſuſpitione(quamuis vehementi)non debet quis de tanto crimine condemnari:vt extrà de præſumpt. c.literas.&.ff.de pe.l.abſentem.& hoc propter pœnas graues quæ ſequuntur:vt.ſ.dictum eſt.& probatur extrà de hære.c.vrgentis. & eod.tit.c.quicunque.§.hæretici.lib.vj.& licet qui leui argumẽto à fide catholica deuiat,hæreticus ſit cenſendus:vt. C.de hær.& mani.l.ij.tamen deuiationem talem plenè probari oportet per indicia:& cũ do.dicũt illa indicia de hoc per teſtes plenè probari: vt.C. fami.erciſcũ.l.vl.vbi no.in gl.ſignata.ſuper verbo,iudicis. ¶ His igitur ſic peroratis ad propoſitam materiam accedamus ad cuius veritatem habendam diuidatur cauſa in duas partes. ſ. in rem quę dicitur commiſſa,& probationem quæ dicitur facta.
1 ¶ † Circa primum eſſet examinandum,vtrum ea quæ imponuntur do.Io.de partimacho ſint hæretica.vel hæreſim ſapiant manifeſtè.¶ Circa primum eſt attendendum ꝙ Auguſtinus diffinit hæreticum eſſe,qui falſas vel nouas opiniones gignit vel ſequitur:vt.xxiiij.q.iij.hæreticus.Et ſecundum hoc dicunt doctores,ꝙ hæreſis habet principium & complementum: principium quidem eſt error in ratione:ſed complementum eſt pertinacia in voluntate:vt.xxiiij.q.iij.dixit apoſtolus.& dicitur hæreſis quaſi diuiſio ab vnitate fidei:vt.ff.de excu.tu.l.ſi duas.§.j.vel dicitur hæreſis quaſi elexis:ab eligo eligis:cùm quis non ſecutus doctrinã chriſti,vel apoſtolorum,vel romanæ eccleſie,eligit ſibi aliquam nouam & falſam credulitatem contra quos dicit apoſtolus ad galatas,ſi angelus vobis de cœlo aliud euangelizauerit, anathema ſit.Sed iſtud imponitur domino Ioan.de partimacho.ergo &c.
2 ¶ † Nunc ergo videndum eſt,an hæreſim ſapiant manifeſtè: & videtur ꝙ ſortilegia ſimplicia,vel etiã pocula amatoria,vel propter conſcientiam hoſtiam non conſecratam ſumere, hæreſim non ſapiant manifeſtè:vt patet ex criminum diſtinctione, & pœnarum impoſitione:vt de primo apparet.extrà de ſorti.in rubro & nigro:quæ rubrica ſeparata ponitur à rubrica de hære.c.accuſatus.§.ſane.de hære.lib.ij.¶ De ſecundo habetur extrà de celeb. miſſarum.c.de homine.¶ De tertio habetur.ff.de pen.l.ſi quis. §.qui abortiuos.Imagines verò facere ad amorem mulierũ prouocandum,magis videtur ſuperſtitioſum,quàm hæreticum:licet hoc indubitanter ſecundum Auguſtinum lib.x.de ciuitate Dei ad demones pertineat ludificatores animarum ſibi ſubditarum. Sicut etiam tradidit ſanctus Thomas de aquino,in ſecunda ſecũdæ.xlvj.diſtin.in ti.de ſuperſtitionibus obſeruantiarum.q.ij.demonia inuocare,eis nepharias preces emittere,etiam funeſta ſacrificia offerre,hisque celebrantibus eorum reſponſa expoſcere, viderentur hæreſim ſapere manifeſtã:vt.xxvj.q.iiij.igitur genus
3 diuinationis.† Sed circa hoc,tres conſiderationes occurrũt.Prima eſt cùm actus mortales iudicentur ex fine intento:& ideo ſcribitur ꝙ voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia: vt.ff. ad leg.cor.de ſica.l.diuus.&.ff.de fur.l.verum.multùm refert inuocare demonia,& eorum reſponſa expoſcere ad ſciendum futura. & hoc hæreſim ſapiat manifeſtè: quia creaturæ attribuitur, quod eſt proprium creatoris.iuxta illud Eſaiæ.xlj.c. annũciate quæ futura ſunt in futurum & ſcimus:quia dij eſtis vos: an verò demones inuocentur ad tentandum pudicitiam mulieris.& tũc quia inuocatur diabolus ad id quod eſt eius proprium:ſcilicet tẽtari.Vnde ſaluator eum tentatorem vocauit.tunc licet hoc facere ſit turpe,& ſedum,& mortale peccatum:non cenſeatur tamẽ hæreſim ſapere manifeſtam:& hæc dubitatio procedit per modum imperij,non adorationis,ſi enim adorares,hæreticum eſſet vel hæreſim ſaperet manifeſtè.& hoc non eſt propter perſonam, ſed propter vitium:ergo vbi erit maius vitiũ (ſicut in adoratione diaboli)maius erit peccatum:vt extrà de hære.accuſatus.§.j.et ibi not.per Ioã.mo. ¶ Secunda conſideratio eſt, nunquid dato ꝙ hæc non ſint formaliter hæretica,ſed hæreſim ſapientia propter ſimplicitatem militarem tali crimini detrahitur:vt.C.de iuris & fact.igno.l.j.de iure deliber.l.vltima §.vltimo.& de his qui
4 ſibi in teſta.aſcribunt.l.penul. ¶ † Tertia conſideratio eſt,cum ex decurſu omnium actorum factorum in cauſa iſta appareat do.Io.de partimacho captum & infatuatũ fuiſſe amore cuiuſdã mulieris ad finem libidinis exercẽdæ feciſſe,quod fecit,an crimini detrahatur,cùm quaſi furioſus & demẽs fecerit.Scriptum eſt enim,ꝙ nihil furore amoris eſt vehementius,quàm retinere philoſophiæ monentis & in exilientem concupiſcentiam refrenantis:vt in authen.quib.mod.natu.effi.legi §.illud quoque melius. Et philoſophus dixit.vij.ethicorum.in.ij.c.Coire enim & concupiſcẽtiæ venereorum:& quædam talium manifeſtè & corpus tranſmutant:quibuſdam autem & inſanias faciunt, &c. In quocunque autem crimine furioſo parcitur:ad legem corneliam. de ſica.l.infans & furioſus.etiam in crimine læſæ maieſta:vt.ff.ad legem iuliam maieſt.l.famoſi.Et hæc ſufficiant circa rem impoſi-
5 tam.¶ † Nunc videndum eſt de probatione facta:& iſta eſt duplex.vna eſt per propriam voluntatem vel confeſsionem dicti Io.de partimacho.alia eſt per teſtes.De prima quidem me expedio:quia illa ſcilicet confeſsio domini Ioã.de partimacho ei nihil nocet,quantum ad id de quo quæritur:vt ex inſpectione eius apparet.Alia verò diuiditur in duas:quia quædam eſt de confeſsione,quæ dicitur per eum aliàs facta. quædam verò de multiplici
6 feditate quæ per eum dicitur eſſe commiſſa.¶ † Circa primum deponunt duo fratres prædicatores,quos ex inſpectione depoſitionum eorum apparet ſæpe & in pluribus officium teſtis excedere:quia dum interrogantur de verbis in confeſsione emiſsis, quaſi officium iudicis aſſumentes de effectu verborum deponũt contra legem.C.de erog.mili.anno.l.per hanc.xxx.q.v.iudicantem.iij.q.ix.puta & ſimplex.& no.plenè Innoc.& Hoſtien.extrà de teſta.c.cùm cauſam.Dicunt etiam in multis veriſimilia,quaſi in memoriam retinentes:& inter verba ſubtiles differentias faciẽtes quæ humana memoria veriſimiliter retinere non poteſt,contra legem.ff.de teſtibus.l.ob carmen.§.vltimo.& loquuntur ſæpe eundem eſſe meditatum ſermonem non legibus amica ſimplicitate vtentes,ſed magis aſtutè & maliciosè deponentes,contra legem.ff.de teſtibus.l.tertia.§.primo.& in authen.de teſtibus. §. ſi verò aſtu. columna ſeptima. & in multis ſunt ſibi inuicem diſcordes,& in ſerie ſui teſtimonij contradicunt contra ius. ex-
7 trà de probationib.cap.licet cauſam.¶ † Sunt etiam inquiſitores ſocij,& quaſi perſecutores negocij , & inimici domini Ioan. de partimacho & nimia affectione(vt dicunt)ad ordinem ſuum & inquiſitionis officium ducti:quibus non eſt credendum:vt.ff.de teſtibus.l.tertia.in principio.&.§.primo.&.l.ob carmen.§.vlti.&

Consilium CCXI.

aliquis eorum puta Ioan.de bordineria adulator,& dicti domini Ioan.de partimacho proditor vt apparet ex literis quas ipse misit domino Ioan.de partimacho,& quæ productæ sunt in iudicio.& pro hoc.ff.de liber.homi.exhibend.l.iij.§.si quis volentem.& quia huiusmodi vitia quæ ipsorum depositionibus ascribunt melius ex oculorũ inspectiõe perpendunt quã auribus percipiantur,vel scriptura aliqua cõnotant:datur vobis reuerẽdis patribus quatenus depositionũ in cuius margine,p̃dicta vitia & alia per ordinẽ sicut cadũt inuenietis p ordinẽ esse scripta. ¶ † Circa secundam depositionẽ:vnus quondã iudeus nunc christianus factus: cuius testimonio (inquantum pro eo dicit) vtitur dominus Ioan.de partima.inquantum verò cõtra eum dicit in aliquo, non obstante ratione vtilitatis vitæ & facinorum suorum, tam ante baptismum,quàm post:& quia vnicus est,cuius etiã in causa ciuili dicto non staretur:vt.C. de testibus.l.iusiurand.& quia inimicus,vt in fine dicti sui manifeste fatetur. & quia in multis nominat Alanum britonem tanquàm contestem, qui quasi in omnibus dicit se non fuisse præsentem. De depositionibus verò alani britonis, & Hugonis bisto domicelli, non est expediens loq̃ contra dominum Ioannẽ de partimacho nihil deponnt, sed magis pro eo. ¶ † Circa infamiam non est attendẽdum:quia ortum habuit vt testes ipsi dicunt à quadam muliere eius inimica,& à quodam Io.eius inimico,quæ infamia curanda non est: vt extrà de accusa.c.cùm oporteat.&.c.inquisitionis.in ver.& an fides &c.cum multis similibus. Et ex his salua correctione sancti tatis domini nostri & reuerendarum paternitatum vestrarum, cui allegantes seu allegationes & dicta submittũt, videtur posse concludi,dominum Io.de partimacho ab hæresi & quæ hęresim sapiunt,piè & misericorditer absoluendum,& sic absolutus fuit per dominum Ebrudinen. archiepiscopum auditorem contradictarum,& dominum episcopum sancti pauli nunc cardinales auditores,in causa illa deputatos per dominum nostrum Ioannem papam.xxij.

De consue.& de priuileg.de verbo. signi.et de sepul.

CONSILIVM CCXI.

Fratres sancti Antonij habent ministrare sacramenta curialibus de consuetudine:talis consuetudo valet & vendicat sibi locum in cardinalibus & familiaribus eorum:maximè quia est confirmata per priuilegium papæ.

Item quid sit curia.cum nu.seq.

AD propositum † fratrum sancti Antonij diœcesis vienen.& ius eorũ cõprobandum,eò quòd ex consuetudine & vsu videtur sumpsisse principiũ,vtile videt de ipsius rationabilitate tractare:vt per hoc eius effectus & maioris extẽsionis & fauorabilioris interpretationis appareat vt.C.quæ sit lõ.consue.l.j.&.ff.de legi.& senatusco.n.l.q̃ non ratione. Ad rationem autem huiusmodi clarius intelligendum est aduertẽdum,q̃ sicut in secularibus in vrbe romana legitur duos fuisse prętores:vnum qui peregrinis præerat:alterũ verò qui romanis iustitiam exhibebat:vt.ff.de orig. iuris.l.ij.§.& cum placuisset.& de iudi.l.ij.§.sic in spiritualibus dignum & rationi consonum fuit vbicunque est ipsa vrbs,id est romana curia,diuersos esse superintendentes curæ animarum,quosdam incolis:vt sunt parochiani & religiosi,quantum ex dispensatione apostolicæ, sedis permittitur:quosdam verò peregrinis siue curialibus:vt sunt fratres sancti Antonij:vt satis clarè probatur.de offi.ordi.c.quoniam in plerisque.& de tempo.ordi.c.cùm secundum. Rationabiliter ergo romana ecclesia voluit,& in vsum deduxit,quòd essent in curia sancti Antonij,qui pro pauperibus curialibus hospitale haberent,confessiones curialium audirent,& ecclesiastica sacramenta ministrarent,& sepulturis eorum interesse deberent.

2 ¶ † Visa ergo ratione adinuentionis huiusmodi,videnda est ratio emolumenti,eis per hiusmodi cõsuetudinem attributi quartæ,scilicet vt dimidiæ secundũ diuersos casus occurrentes:vt circa hoc duo considerari,possunt,scilicet ipsi antoniani, qui istud emolumentum percipiunt:& hoc quidem videtur dignissimum vt illi consequantur stipendium,qui pro tempore reperiũtur suum commodare obsequium:vt.xij.q.ij.charitatem. Et qui vocãtur,ad onus repelli non debeant à mercede,vt extrà de pręben.c. cùm secundum apostolum & vtriusque iuris regula est: vt eum commoda sequi debeant,quem sequuntur incommoda.& econtrà.vt.ff.de reg.iur.l.secundum naturam. C.de cadu.tol.l.vnica.§. pro secundo.&.ff.de adi.& transfe.leg.l.alumnę.§.ab hæredibus. & de ali. & cib.leg.l.Caio.& huic sententiæ alludẽs decretalis loquens de onere ministrandorum ecclesiasticorum sacramentorũ ac per hoc participatione eorũ quæ relinquuntur in morte, dicit dignum esse:vt sint socij consolationũ,qui fuerunt & passionum secundum Apostolum:vt extrà de sepul.c.j. & cũ eadem quàntum,ad curiales onera subeãt quæ parochiani,quãtum ad ciues cum eadem malitia sit,dignum est vtrunque officiũ eisdem priuilegijs gloriari:vt.C.de pala.sacra.largi.& rerum priua.l.iubemus li.xij.&.ff.de bo.pos.ex testa.mili.l.j.& parochiani siue religiosi qui de eius incremento curiæ.id est ex curialibus decedentibus multa percipiunt:nec debent ex eis velle rationabiliter tantũ percipere,quãtum ex incolis:quoniam nõ tantum circa eos laborãt quia eis ecclesiastica sacramenta nõ ministrant,nec eorum pauperibus hospitalitatem præstant:non igitur egrè ferant,si tam labor quàm pecunia recipiat diuisionẽ:vt.ff.de annonis lega.l.seio amĩco.in prin.& qui minus laborat,minus manducet ag.ff.de noxa. l.si ex duobus.§.vlimo.& de dã.infe.l.quãuis alienus.in.ij.respon so.& ibi no.hoc enim incrementum non est alluuione latenter accrescens:sed apparenter adueniens:vt in plurimis numerum incolarum excedens. Non igitur assumit naturam primi quasi accessorium,sed per se existit:vt.ff.de acqui.rerum do.l.adeò.§.præterea.de vsufru,l.si fundi.§.huic cum ibi nota. ¶ † Visa namq; rationabilitate consuetudinis,quæ tantæ fuit authoritatis,vt multò tempore non fuerit necesse eam in scriptis redigere:vt.ff.de legib.& senatu.consult.l.imò tantæ.& insti.de iure natu.gen. & ciui.§.ex non scripto, Et tandem propter labilem memoriam & locorum mutationem,fuit coram commissario per felicis recordationis do.Clemen.v.dato legitimè probata,& per ipsum dominum papam ex certa scientia confirmata,& suppletus omnis defectus:si quis esset de apostolicæ plenitudine potestatis, & datus conseruator eiusdem,quicunque esset camerarius domini papæ, de eius efficacia dubitare,sacrilegij instar est:vt suprà de crimi. sacrile. l.ij. verum qui eius efficaciam attentare non audent, eius amplitudinem fraudulenter legitimare conantur dicentes,quòd huiusmodi consuetudo reuerendos patres dominos Cardina.& eorum familiares nequaquam amplectitur,& q̃ de pannis fericis & equis qui cũ funeribus portantur & vadũt:huiusmodi portio non debetur:& sic quantum ad ambitum cõsuetudinis iam in scriptis redactę & apostolico munimine roboratę:est quæstio
3 ne de personis & rebus. ¶ † De personis ergo ex primo videndũ q̃ domini Cardina.huiusmodi consuetudine includãtur: probat idẽtitas rationis,proprietas locutionis interpretatio,obseruationis circa primũ quod dicitur vbicunque est eadẽ rõ est idem ius, vt.ff.ad leg.aquil.l.illud.ff.de fonte.l.vnica.&.C.de consti. pecu. l.fi.sed in cardi.est eadẽ ratio,quę in alijs curialibus,ergo &c.minor ,ppositio probãt sic.curia,vt curia est vnũ corpus repsentatũ ex multorũ maiorũ aggregatiõe collectum:vt.ff.de fideiu.l.mortuo.ibi sicut municipium & curia:& quibus ex cau.maio.l.ergo in fi.de quo corpore loquitur.l.ff.de vsuc.l.rerum mixtura. & de iudi.l.proponebatur. Vnum autem & idem corpus non põt diuerso iure censeri:vt.ff.de vsucap.l.eum qui ædes. extrà de decicùm in tua.&.xij.q.ij.cognouimus.nec eos eripit excellentia status:vt.ff.de procurator.l.minor.§.vlt.&.l.cosularis.& de testa.tu. l.tutor incertus.§.vlti.eis enim vt probatum est exhibita sunt per tempora ecclesiastica sacramenta;& isti sunt illi præcipui qui ad pauperes curiales deflectentes pietatis affectum habent dicere secundum euangelicam veritatem:qui vos recipit me recipit

quod

quod vni ex minimis istis feciſtis mihi feciſtis. Et corporibus rectè diſpoſitis qui tangit partem quãtuncunq; minimã,videtur tangere ipſum totum.Vnde qui aurem hominis tãgit,totum ho minem tetigiſſe videtur:vt.ff.de fur.l.vulgaris.Si igitur & in ſacramentorum participatione & in hoſpitalitate cõmunicant,eos conſuetudinis ratio comprehenditergo & ipſos complectitur cõ
5 ſuetudo.¶ † Circa ſecundam eſt attẽdẽdũ, q̃ in priuilegio atteſtãte & approbante conſuetudinem iã dictã,de duob⁹ verbis fit mẽtio:ſcilicet de curialibus & curiam ſequentibus.Dubium autem non videtur,quin inter omnes alios do.Cardina.dici debeant curiales.Ad quod intelligendum ad memoriam reducitur, quòd Romolus romanum populum in triginta partes diuiſit:quas .l. dicit eum curias appellaſſe:propterea quòd reipublicę curas per ſententias partium earum expediebat. Si ergo curia dicta eſt à cura,illi potiſsimè curiales dici debent,per quorum curam & cõſilia, reſpublica excluditur. tales autẽ ſunt Cardinales:ergo,&c. vt hæc leguntur per ordinem.ff.de origi.iur.l.ij.circa prin.& ad idem accedit,q̃ decuriones .anthonomatice,curiales appellantur in iure:vt.C.de decurio.l.ad ſubeunda.& ibi no.&.l.curiales.Nec ab huiuſmodi vocabuli proprietate eos excludit excellentia ſtatus:quoniam nec excellentia imperialis culminis principẽ exiuit ab ordine ſenatorum:vt.C.de dig.l.ius & ordinem ſenatorum in quo noſipſos cõnumeramus,&c.lib.xij.nec & numero commilitonũ:vt.ff.de mil.teſta.l.j.in prin.imò certè,cum eorum reuerentia loquendo,dici poſſunt etiam romanam curiam ſequi:quia quicunque de iuriſdictione curiæ ſunt.vt curia eſt, dicuntur curiam ipſam ſequi:vt.ff.de verbo.ſignific.l. qui neque ſequuntur. domini ergo cardinales ſunt huiuſmodi ergo,&c.Nec ob.ſi dicatur,q̃ magis conſtruunt quàm ſequuntur:quia equi qui demonſtrãt quadrigam:ſunt de numero cõſtruẽte quadrigã vt.ff.de le.ij.l.peculium.§.quadrigæ,& paterfamilias vnde tota agnatio aſſumit ordinẽ appellatione familiæ cõtinetur:vt.ff.de verb.ſig.l.
6 familiæ.¶ † Circa tertiũ eſt ſciendum, quòd mota pluries quæſtiõe,de funere dominorũ cardinalium quater vel quinquies eſt in contradictorio iudicio terminatum,allegata præfata conſuetudine.& contradictione ſecuta,pro ipſis antonianis.& eis ſecundum allegatam conſuetudinem debita portione aſsignata:& ſic ſufficit rerum ſic ſæpe iudicatarum autoritas.ff.ad ſille.l.in.§.hoc autem ſenatus.Et pro hoc facit quod dici ſolet.præſes prouincię & probatis his quæ frequenter in eodem genere controuerſiarũ ſeruata ſunt,cauſa cognita ſtatuit:vt.C.quæ ſit longa cõſuetudo l.j.& de ædifi.priua.l.an in totum.Et ſi hæc vera ſunt in dominis cardinalibus,nulli dubiũ eſt:ſed multòfortius dicendum eſt,veritatem habere in eorum familiaribus quæ propriè dicuntur curiam ſequi.Sunt enim ſecurioris vitæ qui de alimentis pendent: vt.ff.de tranſactio.l.cùm hi.§.ſed ad perſonatum . Concludendũ ergo videtur,quòd huic ſententiæ,verborum ſignificatio nõ repugnet & ratio conſuetudinis congruat,ipſos reuerendos patres huiuſmodi conſuetudine comprehendi:præſertim cum huiuſmodi,quæſtio locum habeat eo tempore quo iam eſſe curiæ vertices deſierunt, ſicut dicitur de ea quæ ſibi poteſt eligere ſepulturam. Et ſubditur ratio in tex.cum electio iſta ad eum potius ſtatum pertingat,in quo mulier ſoluitur à lege viri , &c. vt extrà de ſep.c.de muliere.& ar.C. de dona.ante nup.l.quòd ſponſę. & de do.inter virum & vxo.l.ſi eum ſeruum.§.vltimo.&.l.ſeq.&
7 ff.de hær.inſti.l.iij.§.tempus.† Expedito igitur de perſonis , vnũ tantùm verbum dicam de rebus.& quòd pãni ſerici veniant, dubiũ non videtur quoniam veſtis:puta ſtramen vel cilicium quod portabatur cum funere,impenſa funeris dicebatur:vt.ff.de relig. & ſumpt.fune.l.& ſi qs.§.impẽſa. &.l.funeris.Si ergo mutato more,hodie pãnus auretus deferatur debet funeralibus annumerari: ſicut in iure dicitur,q̃ olim ſuppellectili annumerabantur vaſa fictilia,& linea:hodie verò propter imperitiam imperitorum vel peritorum elationem argentea annumerantur:vt.ff.de ſup.leg .l. iij.in fin.Parua enim res vel magna iure diſcretionem non facit: vt.ff.de cõiungẽ.cum eman.lib.l.j.§.illud non intereſt.vt in poſ. le.l.quàmuis minima.ſi cui pluſquam per legem fal.l.j.§.cùm dicitur.& de dam.infect.l.ſi proprietarius.Et quòd de iſtis omnibus pãnis & equis portio debeatur,eſt caſus extrà de ſepul. ca.in noſtra.vbi ponitur ſpeciale in hoſpitalarijs,in equis & alijs propter ſubſidium terræ ſanctę.ergo in alijs relinquetur in oppoſitũ ius commune:& eſt expreſſum,extrà de verb.ſig.c. cũ inter nos. Cætera ſuppleat incommenſurabilis profunditas ſedẽtis in throno,& venerandus cætus dominorum cardinalium aſsiſtentium eidem.

De verbo.ſignifi.extraor.ff.de liberis et poſthumis.

CONSILIVM CCXII.

1 *Maritus inſtituendo ventrem vxoris ſuæ,non ſolùm vnum poſthumum ſed plures ſi ex ea naſcantur videtur inſtituiſſe hæredes.*

1 QVidam in ſuo teſtamento ſic dixit.† In omnibus bonis meis quæcunque ſint & vbicunque ſint,inſtituo mihi hæredem vniuerſalem ventrem vxoris meæ,& ſi partus dictæ vxoris meæ ad lucem non veniret:vel ſi ad lucẽ venerit,& deceſſerit infra pupillarem ætatẽ,vel poſtea quandocunque ſine libero vel liberis legitimis de ſe natis,ſubſtituo ſibi in prædictis omnibus bonis meis talẽ & ſuos.modo quę ritur,ſi poſt factum teſtamentum dictus teſtator plures liberos habuerit de eadem vxore:vtrum dictum teſtamentum ſit ruptũ. Et videtur quòd non:quia dicendo inſtituo mihi hæredem vniuerſalem ventrem vxoris meę.videtur mentionẽ feciſſe de omnibus poſthumis.ff.de lib.& poſthu.l.placet.&.l.ſeq.& ſic,vt videtur,ſtat prædicta ſubſtitutio,cùm dictum teſtamentum non ſit ruptum,dicendum quòd dubium non eſt,quòd inſtituendo ventrem vxoris videtur inſtituiſſe poſthumũ:vt.ff. de iniuſto rup. & irri.teſt.l poſthumi per virilem.§.vlti.inſtitutio autem poſthumi iuris interpretatione,etiã plures poſthumos comprehendit: quia ſic eſt in omnibus actibus fauorabilibus:vt.ff.de teſt.tut.l.ſi quis ita dederit .§.j & de leg.j.l.qui filiabus.§.j.de hære.inſti.l.clemens pat-onus:vt videtur caſus.C. de fideic.li. l.cũ inter veteres. & probatur in præalle.l.placet.ff.de lib. & poſthu.

De condi.appoſi.et de ſecun.nup.

CONSILIVM CCXIII.

1 *Vidua tranſiens ad ſecundas nuptias,an amittat legatum ſibi à proprio viro relictum:quãdiu in hoſpitio ſuo vixerit,in & ſuper bonis ſuis , ſi vult cohabitare marito ſuo ſecundo.*

AD quæſtionem qua quæritur:vtrum legatum vxori ſub his verbis relictũ. Item lego tali vxori meæ victum & veſtitũ quãdiu [a] vixerit,in & ſuper bonis meis & in meo hoſpitio ſtare voluerit,& c.ad ſecundas nuptias conuolanti & marito ſecundo cohabitanti debeatur necne. dicendum eſt quòd non per.l.ff.de leg.iij.l.qui concubinam.§.vxori in ſecundo reſponſo.& ibi eſt caſus.

a

ADDITIO. a ¶ Quandiu vixerit in & ſuper bonis Et quid ſi fecerit legatum vxori nulla conditione adiecta,& mulier poſtea tranſeat ad ſecũdas nuptias:an in totum priuetur legato.vide omnino do.laſo.in .l. ambiguitates.in.j.no C.de indi.viduita.

De conditio.appo.extraor.C.de bo. quæ lib.

CONSILIVM CCXIIII.

1 *Pater emancipando filium ſi dicit quòd retinebat vſumfructum in omnibus bonis per filium acquirendis:talis retentio non tenet:& nu.ſeq.*

EActum tale eſt. In inſtrumẽto cuiuſdã emancipationis factæ per patrem de filio ſunt poſita verba iſta, retento ei patri vſufructu in omnibus bonis & rebus per

dictum.G.filium emancipatum quoquo modo de cætero acquirendis,quem vsumfructū remittere non intendit,quibus omnibus sic peractis, in præsentia dictorum dominorū & iudicis pro tribunali sedentium,ad instantiam & requisitionem dictorum patris & filij predicte emancipationi & omnibus & singulis supradictis autoritatem suam interposuerunt pariter & decretum. & ea omnia & singula decreuerūt legitimè facta esse.Quare quæritur vtrū dicta retentio in emācipatione facta de iure,teneat nec ne.videtur in quæstione proposita de iure:dicendum, ꝙ retentio facta per patrem de vsufructu quærendorum per filium post emancipationem:præsertim concepta per ea verba per quæ conçepta proponitur,non teneat.certum est enim de iure communi ꝙ pater nihil iuris habet in quæsitis per filium post emancipationem:vt.ff.de verb.ob.l.si filius de stipu.ser.l.vlti.Et propter hoc fuit æquitas collationis inuenta vt emancipatus suis cōferat quę cunque patri quæsisset,si in eius potestate mansisset:vt.ff.de coll. bon̄.l.cū emancipati.§.si duo.Et in remunerationem huius præstitæ libertatis,debetur præmium patri per filium:vt.C.de offic. præt.l.j.qui enim prius poterat habere peculium,factus sui iuris incipit habere patrimonium:vt.C.de inof.testa.l.vlt.&.ff.de ver. sig.l.pater.Et ob hoc Iustinianus tali patri ꝓpter huiusmodi prę stitæ libertatis præmium,cōtribuit medietatem vsusfructus quę sitorum ex aduentitia causa,durāte patria potestate:vt.C.de bo, quæ liber.l.cùm oportet.§.penul.& instit.u.per quas perso.nobis

2 acqui.§.j.¶ † Expedito ergo iure communi, sequitur videre de virtute retentionis.Circa quod notandum,quòd si quis verba diligenter attendat videtur quod pater nō intendit nouum ius quę rere:sed sibi competere credebat non remittere:sicut de confirmāte & nouante dicitur:vt.ff.de iurisd.om.iudi.l.& quia.extrà de cō firma.vtili vel inuti.c.cū dicta.& de priuile.c.quia intentionis.

3 ¶ † Cùm ergo nullum ius sibi competeret in quærendis vt probatum est.s̄.talis retentio nihil operatur:sed censenda est potius inutilis & inanis,per.leges .ff.de euict.l.minor.§.vlti.de vsufru .l. sub conditione.& de contrahen.emp.& ven.l.pacta.§.vl.aliàs est l.quæ incipit.l.conuentionis.& de leg.j.l.si quis legauerit fundū. & videtur in tali retentione & patientia fuisse quidam error iuris,qui aliàs etiam obligationem impedit,vt.ff.de leg.j.l. videndum.de oper.lib.l.cerdonem.de fideiusso.l.si quis postquàm . cū multis simi.

De verbo significa.& de fil.presby.de priui. & de æta.& quali.ordi.& de excep.

CONSILIVM CCXV.

1 *Dispensatus super defectu natalium,non tenetur in consecutiuis illius dispē sationis facere mentionem dispensationis.In alia impetratione:secus in non consecutiuis.Item dispensatus quòd possit beneficia obtinere non obstante defectu natalium, potest in ecclesia cathedrali beneficium obtinere quando dispensatio respectu concedentis est fauorabilis . Item dispensatio potest trahi ad similia vel minora eiusdem generis: secus si simul diuersi.& nu.seq.*

4 *Clausula ad arctationem dispensationis apposita,non debet eum ampliare: vt in exemplis hic positis.*

Item ordinatus à non suo episcopo, videtur ordinarius de licentia sui episcopi.

1 PVncta breuia in causa pisana ꝓ magistro.A.de cessia sunt infrascripta,dimissa prolixitate facti,vobis. D.audito ri peracta & narrata vtriusque partis ad cōclusionem sic breuiter peruenitur. ¶ † Ex actis constat præbendā de qua agitur fuisse & esse sacerdotalem:&.B. de arminio fuit tempore prouisionis quā sibi de ea factam prętē dit esse minorem annis:& per consequens non capacem:vt extrà de præbend.ei cui.ff.de excusa. tuto.l. excusantur. in secundo responso §.numerum autem libertorum . & de vacatione & excu. mune . l. secunda .§. qui ad munera.A.verò constat fuisse & esse ætatis legitimæ:ac per consequens, cessantibus obiectis de quibus infra dicetur,debere copetitori præferri:vt. ff. de decurionibus.l.generaliter.§.j.in.ij.responso. ¶ † Nunc restat respondere ad obiectus qui fiunt magistro. A. & quia vnus fit ex gratia à domino nostro papa per.B.impetrata. Alij verò fiunt contra per sonam ipsius. A.primo expediemus primum. ¶ Circa quod est cum summa diligentia attē denda forma gratiæ vltimo factæ.B. per dominum papam,in qua narrata gratia quam dominus papa eidem fecerat in ecclesia pisana sic subdit.cūq; in eadem ecclesia nulla tunc ibi vacante præbenda,fuisses autoritate dictarum literarum receptus in canonicum & in fratrem,demum inibi quædam præbenda vacaret per obitum cuiusdam.I. canonici pisani, quæ tibi aliàs de iure dictarum literū vigore debetur:nec de illa alicui alteri est prouisum &c.&.j̄.tuis supplicationibus inclinati tecum,ꝙ præbendam eandem dummodo de iure nulli alteri autoritate nostrarum literarum deberetur liberè recipere & licitè retinere valeas & tenearis.&.j̄.de speciali dono gratiæ dispensa

3 mus,&c.† Hanc autem gratiā constat obreptitiam fuisse . narrauit enim impetrans,ꝙ hęc p̄benda aliàs cessante defectu etatis virtute dictarū literarū sibi debebat̄:nec narrauit se in suis literis habere aliquā clausulā anteferri.narrās autē suā impetrationē simplicē absq: prærogatiua clausulæ:& dicēs aliquā præbendā actu vacantē nulli alij de iure deberi,dicit nullum aliū eū in data p̄cedere: qa si alius in data p̄cederet alij deberet̄ de iure:iuxta regulā iuris q̄ prior est tp̄e,potior est in iure:vt.ff.de re.iu.l.quoties vtri usque.& extra eo.ti.qui prior.Hoc autē patenter falsum est:quia magister. A.eum in data præcedebat:ergo &c.Sed ad hoc respondet pars aduersa dupliciter.Primò,quia licet magister. A. haberet portionem datam:tamen.B.habebat clausulam anteferri : & cessante defectu etatis ei dabatur,ac per hoc verum dixit, cū dixit nulli alij de iure deberi:sed ad hoc respōdetur,quòd licet hoc esset verum vt virtute clausulæ præferretur:tamen hoc non asseruit papæ.& ideo ex gratia papæ asserta,quę sine p̄rogatiua clausulæ asserebatur,ex illa propositione,nulli alij de iure deberi,nullus poterat alius resultare intellectus,nisi quòd nullus alius præcedebat in data,vel si præcedebat erat inhabilis.Hoc autē falsum erat:vt.s̄.dictum est:ergo &c.quia gratiæ quæ concedūtur ex eo quòd fit,vel non fit,vitium obrectionis non fugiunt.sed ex eo ꝙ asseritur,vel non asseritur:vt.ff.de pec.le.cū dominus.de excu.tu. l.idēq; vlpianus.Et hoc pro tanto:quia non potest papa,& si locū dei teneat in terris,diuinare de occultis:vt extrà de electio.benefi. c.j.xxij.q.ij.beatus.ff.manda.l.si fideiussor . Secundò respondet pars aduersa & dicit,quòd non ob.quòd alius præcedebat.B . in data: adhuc tamen ista p̄benda sibi debetur,per verba apposita in dispensatione papæ secū habita quæ talia sunt tecū.quod præbendam eandem dummodo de iure authoritate literarum nostrarum nulli alij deberetur,liberè recipere & tenere valeas:& in frà de speciali dono gratiæ dispensamus. & sic videtur voluisse præferre eum omnibus præterquā autoritate sua expectantibus. ¶ Sed ad hoc respondetur quòd hoc fecit,secutus falsam assertionem supplicantis,qui vt ostensum est,in effectum dixit nullum alium authoritate papæ alterius spectare:sed supplicauit solum tolli ætatis defectum,in eo casu, quo aliàs dixit.B.dictam præbēdā assequi debere:& ideo quia defectus ætatis poterat ei obstare respectu sequentium in data:non autem respectu præcedentiū qui obiectu defectus ætatis non indigent: quia prioritas temporis eis sufficit ad excludendum.B.etiam si esset ætatis perfectę, cessante prærogatiua clusulæ anteferri,de qua mentionem non fecit:adhuc voluit papa secum dispensare in præiudicium sequē tium eum in data;sed cùm ipse haberet gratiā à domino Io.nulli poterant eum in data sequi,nisi à domino Io.& ideo supponendo.Io.papa,sicut & ipse supplicās asserebat,ꝙ nullus eum in data præcedebat:sed solus defectus ætatis ei obstabat, apposuit verba illa:dummodo nulli alij de iure debeatur autoritate literarū nostrarum, ad arctādum dispensationem ne in alicuius præiudiciū cedat præcedentibus eum,tanquàm habētibus ei p̄iudicare sup

4 ponit,sequētibus † verò nolle præiudicari disponit:& sic clausula ad arctationem dispensationis apposita,eam ampliare non debet:vt.ff.ad tre.l.deducta.§.pe.de vul.& pupil.sub.l.ex facto.j.& de adi.

de adi.& transfe.leg.legata inutiliter.nec per hoc tollitur vitium
5 obreptionis de quo.s.dictum est.† Nunc verò ad obiectus qui
personam dicti.A.respiciunt,descendamus,& quia vnus est cō-
munis personæ & formæ:illum prius expediri oportet.dicitur e-
nim per partem alteram,gratiam factam per dominum Clemē.
papam.v.magistro.A.fuisse & esse obrepticiam,pro eo,quòd de
dispensatione secum habita seu sibi factam nullam mentionem
fecit:& quòd in eo etiam post dispensationē remanet quędam ne
bula eum efficiens,de qua necesse est fieri mentionem:vt extrà de
fil.presbyte.c.ij.lib.vj.sed hic non obstat:quia refert largiter:vtrū
agamus de executione actus circa quem dispensatio emanauit:
an alterius primo casu non est necesse de aliqua dispensatiōe mē
tionē fieri:qa quantum ad id dispensatio ius regenerationis ei tri
buit:vt.ff.de nata.resti.l.ij.in fi.&.l.quęris.&.l.vltima.& de in ius
vocan.l.sed si in hac lege.§.patronum.in versi.aliud si natalibus.
Alioquin si ille cum quo dispensatum est ad ordines vel benefi-
cia,haberet iterum de dispensatione mentionē facere: diceremus
nugatoriè dispensationem iterari:quia vna esset expressa,alia taci
ta,per concessionem beneficij scienter facta per illum qui posset
dispensare.argumen.ff.de re iudi.l.quidam cōsulebat.de bo.pos.
l.seruus.C.qui amit.ad bo.posses.possunt.l.bonorum.& pro hoc
optimè.C.de nup.imperialis.§.j.ibi.nam omnium macula peni-
tus deleta.& no.per Innoc.extrà de filijs presbyter.c.veniens. Et
iste est casus noster.¶ Secundò verò casu, necesse est de dispen-
satione fieri mentionem:vt si ille qui impetrauit dispensationem
super defectu natalium,impetret modo dispensationē super plu
ralitate beneficiorum,quæ nullo modo potest dici prioris dispen
sationis effectus,ita loquuntur iura in contrarium allegata præ
sertim.c.extrà de filijs presbyte.capitul.secundo. libro.vj.
6 ¶† Deinde dicitur quòd dispensatio producta, non habilitat
eum ad præbendam:quia dispensatio,vt pote odiosa,non trahi-
tur ad ecclesiam cathedralem,& præsertim metropolitanam &
primatem.sed ad istud respondetur,quòd in hoc attendenda est
forma dispensationis:quia quædam est arida & arcta:vt cùm di
spensatur cum aliquo illegitimo,quòd possit beneficia eccleśia-
stica obtinere:& tunc per excellentiam cathedralis & multofor-
tius metropolitana vel primas secundum multorum opinionē,
sub dispensatione non veniunt.argu.extrà de præbend.cap.quā-
uis.libro.vj.&.xij.distin.nos consuetudinem.& nota.per Ioan.
mo.extrà de fil.presby.c.ij.li.vj.¶ Quædam ex intentione con-
cedentis est fauorabilis & ampla,sicut nostra in qua dispensans
dispensat in omni eo quod est citra dignitatem. dispensat enim
primò,quòd possit ad omnes ordines promoueri per quod vide
tur dispensasse,quòd possit beneficia ecclesiastica simplicia obti
nere,ne mendicet in opprobrium ordinis clericalis.extrà de præ
ben.c.cùm secundum de æta.& quali.c.accepimus.&.C. de de-
cur.l.neminem.de fil.presby.c.proposuit.& no.per Inno.eo.titu.
c.vlti.deinde subdit in dispēsatione,& beneficia ecclesiastica ob
tinere &c.sub cuius vocabuli virtute comprehenduntur omnia
beneficia maiora:vt extrà de verb.sig.c.tua nobis. dummodo nō
sit dignitas personatus,vel cura:vt extrà de præben.c.vlt. Et hac
ratione moti docto.dicunt quòd episcopi possunt dispensare cū
illegitimo,quòd possit esse canonicus in ecclasia cathedrali:vt in
nuit Host.in sum.de fil.presbi.§.vltimo.iuxta fi. versi.circa hoc
notandum &c.& expressè Archi.extrà de fil.presby.ç.j.lib.vj. in
fi.glo.non potest episcopus &c.& subdit in dispensatione etiam
si illorum aliquis curā habeat animarum &c.si igitur potest ha-
bere curatum,in quo requiritur omnis integritas natalium æta-
tis & scięticæ:vt extrà de æta.& quali.c.cū sit ars artiū. Quis dicit
talē à simplici cuiuscūq; ecclesiæ canonicatu repelli, vbi hoc nō
sit requsitū vt extrà de ele.c.ex eo.Certè nullo,nisi q vellet dicere qp
in eodem genere licent maiora,minoribus denegatis contra iu-
ra. C.de offi.diuer.iud.l.vlt.ff.de re.iu.l.non debet.& extrà de æ
7 ta.& quali. accepimus.&.lxxxiiij.distin.gesta.¶† Non ob.ex
trà de transla.c.vl.propter rationem quę ibi ponitur in tex.videli
cet propter maiorem vtilitatem quæ erat in promotione ad ar-
chiepiscopatum,quàm in translatione ad episcopatum.Præterea
ibi,dispensatio non tollebat impedimentum translationis ex fa-
uore proueniens:scilicet primi vinculi quo episcopus erat suæ
ecclesiæ matrimonialiter alligatus:quia adhuc post dispensatio-
nem posset ad archiepiscopatum transire.Item is cum quo dispē
satum erat,episcopus remanebat in dispensatione de qua loqui-
mur:agimus de tollendo defectu irregularitatis contractæ, præ-
ter omnem culpam irregularitatis:vt.C.de natu.li.l.lege.Non au
tem est par ratio fauorem dissoluere vt in primo casu:& odium
abolere:vt in secundo.Et hoc plenius deducit,& probat Archid.
de fil.presby.capitul.primo. in glossa.ff.de libe.& posthu.&c.&
quod dicunt docto.præsertim. Hostien.in capit.postulasti.extrà
de rescript.quòd non licet arguere in dispensationibus,de maio
ri ad minus.Verum est in diuersis generibus:hic autem vtrunq;
est in eodē genere:scilicet beneficij dignitate,& personatu caren
tis:& hanc sententiam mens dispensantis admittit:& verborum
significatio repellit:igitur est sequenda:vt.ff. de lega.primo.l.ab
omnibus circa principium.Et hæc videtur fuisse intentio Spe-
cu.& Hostien.si quis iura per eos allegata diligenter aduertat.de
hoc nota.in Spe.in titu.de lega.in tractatu dispositionem.§. po-
stremo.& Hostien.in sum.de fil.presby.§.si quis possit.in versic.
quid si sit cum tali dispensatum,&c.& ambo vtuntur eisdem ver
bis:& si intelligantur perfectè,respondere possumus ad quæstio
nem quam quærunt,manifestè dicunt,quòd talis cum quo sic di
spensatum est,poterit habere canonicatum & præbendam in ec-
clesia cathedrali,& allegant duas decre.in quarū vna:scilicet ex-
trà de præben.pro illorum.sub gratia venit ecclesia cathedralis.
scilicet xanctoñ.In alia,scilicet de æta.& qual. accepimus. venit
metropo.quia bracaren.& sic apparet,de intentione istorum do-
ctorum fuisse,quòd virtute talis dispensationis quis possit tam
in cathedrali,quàm in metropolitana ecclesia beneficium obtine
re:& tamen non loquuntur de tanta plena & tam exuberante dis-
pensatione, sicut est nostra:quia ibi in quæstione quam ponunt,
non erat dispensatum in curato.amplius hoc manifestè probatur
sic.nonne in ampliori gratia totam prouinciam complectente
super beneficijs quę debet ambitiosa restringi, comprehendit
omnem ecclesiam cathedralem,imò etiam metropolitanam:vti
que,propter intentionem concedentis vberiorem gratiam im-
partiri:vt extrà de prębend.capitul.quàmuis.§.vltimo.libro.vj.er
go multofortius,in magis ampla:sed gratia dispensationis super
defectu natalium est huiusmodi:quia reddit quem habilem non
solùm in ciuitate vna & vna prouincia: sed in toto mundo:vt.ff.
de postu.l.pen.&.xj.quæstione tertia. si quis à proprio. Et hanc
responsionem manifestè probat decre.extrà qui fil. sint legi.ca.
per venerabilem.vbi dispensatio facta super defectu natalium ad
ordines,quasi maius trahitur ad successionē temporalium quasi
8 ad minus: & tamen illa omnino in genere sunt diuersa. ¶† De
inde opponitur,quòd per literam domini Ioan.papæ productā,
per magistrum.A.apparet quòd gratiam habuit in ecclesia Tu-
dertina.Vnde cùm non appareat quæ fuerit prior, per tudertinā
dicit pars aduersa tanquàm per primam post dispensationem,
nisi per.A.aliud probetur:apparet effectum dispensationis extin
ctum.¶ Sed ad istud respondetur dupliciter.Vno modo, quia
ex ipsa litera ex qua arguit pars aduersa apparet gratiarum ordo.
Continetur enim ibi quòd in pisana ecclesia expectauerat per o-
cto annos,& in tudertina per quatuor:& sic pisana fuit prima:vn
de cessat oppositio.Alio modo respondetur sic, quòd per vnicū
beneficium nō erat effectus dispensationis extinctus,quę ad plu-
ra beneficia extendebatur:sunt enim verba pluralis numeri quę
saltem dualitatem requirit:nec eorum propria significatio salua-
tur in vno:vt.ff.de manu.testa.l.libertas quæ in vltimum.§.vlt.de
verbo.signifi.inter illam.§.fin.& de testi.l.vbi numerus.Et hoc de
demonstrant expressè verba quę in dispensatione sequuntur,etiā
si illorum aliquod curam habeat animarum &c. quòd signum
9 partitiuum non soluat in vno. ¶† Deinde opponitur quòd
A.fuit factus clericus à non suo episcopo,ac per ordinis execu
tionem non habuit,quem defectum tacuit in impetratione.Ad
hoc respondetur dupliciter.quod per aliqua producta non appa
ret, quòd.A.ordinatus fuerit à nō suo episcopo:imò pars adver
sa simpliciter est confessa eum clericum:& ideo oppositio locū
non habet.Secundò quòd dato quòd esset ordinatus à non suo
episcopo,per autoritatem tamen ordinantis,nisi aliud probare-

Consilium CCXVI.

De reſcrip. et appella. et de ſepult. de except. et de verbo. ſigni.

CONSILIVM CCXVI.

1 *Clericis eccleſiæ quidquid obuenit propter obitus aliquorum parochianorum vel aliorum non computantur in facultatibus eccleſiæ: ideo impetrans in eccleſia tali vnum beneficium vel portionem ſi ſuppetunt facultates eccleſiæ non obtinet, probando illud quod obuenit ex obitibus parochianorum ipſis clericis: & ſi aliquis fuit receptus in tali eccleſia etiã vltra numerum, poſt impetrationem ipſius, non obſtat eccleſiæ: quia fortè fuit receptus per errorem. & nu. ſeq.*

3 *Item non prodeſt impetranti, quòd poſt datam ſuæ literæ gratioſæ fuerrũt aliqui mortui ex beneficiatis in eadem eccleſia, quando à principio fuit ſurreptitia, & ſic nulla, ſecus ſi fuiſſet annullanda.*

4 *Item nõ requiritur declaratio iudicis, in caſibus in quibus ipſo iure quis ſeruatur illæſus: puta in lapſu fatalium.*

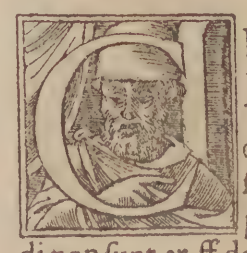

Circa primum articulum.

1 † an obitus in menſe facultatibus cõputentur dicendum videtur, quòd ſi tales obitus ſeu præſtationes, ex mera præſtantium voluntate dependeant, in facultatibus eccleſiæ computandi non ſunt. ar. ff. de an. le. l. ſeio amico. §. medico. & de of. procõ. & le. l. ſolent. §. vlt. in fi. Si verò ſint tales quòd ab inuitis exigi poſſint, in facultatibus eccleſiæ computandi ſunt: quia pro eis petendis competit actio & exceptio: vt. ff. de acqui. re. do. l. ſtatus. &. l. rem in bonis. fami. er. l. inter cohæredes. §. j. & bene. ff. de ver. ſig. l. propemodum. Verum quia eccleſia habet menſam cõmunem cui ſunt certi redditus deputati: licet ſint in facultatibus eccleſiæ: non tamen ſequitur, ꝙ communis menſe: quia hæ præſtatiões certum vſum reſpiciunt: vt. ff. de tributoria. l. procuratoris. §. ſed præſens: ſic & legatum ciuitati in certum vſum erogandum: in bonis ciuitatis eſt: vt. ff. de lega. j. l. ſi quis à filio. §. etiam. &. l. ſi hæres. §. intra. &. l. ciuitatibus. & ad treb. l. omnibus. & tamen non licet ciuitati in alium vſum erogare, ſi modo in illum valent erogari: vt ff. de vſufru. l. legatum. &. l. quædam prædia. ff. de adminiſtratione rerum ad ciuita. pertinen. l. j. &. l. legatum. Cùm ergo iſtorum obituum perceptio ex fortuna dependeat: videlicet pro numero præſentium in anniuerſario. ff. de condi. & demon. l. conditionũ. & de manumiſ. teſt. l. titia. non videtur computari in facultatibus eccleſiæ in fauorem impetrantis. cùm enim debeat eſſe quædam commenſuratio facultatum eccleſię ad numerum ponendorum: vt in auſ. vt determina. ſit nume. clerico. in prin. & per totum. & extrà de vita & hone. clerico. capit. quoniam vt ait. & de inſtitu. capitul. primo. &. ca. autoritate. non poteſt eſſe commenſuratio per reſpectum ad aliquod incertum de futuro: & ideo per incertitudinem de talibus ex conditione pendentibus falcidia regulariter non detrahitur: ſed detractioni alio remedio prouidetur: vt. ff. ad legem falcidiam. l. in legem falcidiam non habetur. l. titia. nec in facultatibus eſt quòd quæri poteſt: vt. ff. quæ in frau. cred. l. qui autem in principio. quę in frau. patro. l. prima. §. vtrum autem. Tales autem obitus videntur poſſe quęri ex aſsiſtentia in anniuerſario: vt. ff. de auro & argento. lega. l. quintus. §. argento. & melius. ff. de re iudi. l. que legata. &. C. de condi. inſer. l. ſi vxorem. ¶ Ad ſecundum quo quæritur, an receptio aliquorum facta poſt gratiam iniuſtam reddat appellationem contra iſtum impetrantem interpoſitam; videtur dicendum quòd nõ. ar. ff. de leg. ij. l. lucius. §. teſtator. ſecundum intellectum Azo. &. C. de excuſatio. tuto. l. voluotarie. de his qui ſponte munera ſubeunt. per totum. Hoc enim potuit contingere per errorem, qui defenſionem non excludit: vt. ff. ad municip. l. libertus. §. error. & etiam per gratiam: vt. ff. ad trebel. l. ſeruo inuito. §. cùm prętor. & de adulte. l. denunciaſſe. §. fina. non obſtat. extrà de prębend. capi. pro illorum. quia ibi per propriam receptionẽ vltra numerũ, perdide-

rant

tur præſumeret ordinatus voluntate proprij epiſcopi: vt no. Inn. de clericis peregrinis. c. j. ¶ † Ad vltimum quod dicunt articulos qui arguunt negligentiam magiſtri A. dare admitti. Reſpondetur, non eſſe verum eò quòd omnes dicti articuli ſunt impertinentes: quod ſic declaratur dato quòd ante vacationem huiuſmodi præbende de qua agitur. A. in faciendo ſibi prouideri de præbendę, fuiſſet negligens, cùm tamen papa fecit eum canonicum piſanum ſtatim cũ iſta præbenda vacauit, eò, quòd nullus alius apoſtolicus erat quod ex actis appareat cui deberi poſſet, incipit iſta præbenda deberi. A. quia negligentia eum ab effectu gratiæ non excludit, licet faciat de priore poſteriorẽ: vt extrà de præben. c. ſi clericus. Igitur in ipſa vacatione cùm. B. propter defectum ætatis, ad hanc præbendam non eſſet idoneus, ſolus. A. apoſtolicus fuit cùm incipit de iure deberi diſpenſatio. Ita ſuper ætatis defectu, quam impetrauit. B. dicens hanc præbendam nulli de iure debitam falſitatem manifeſtam continuit: vt oſtenſum eſt ſuprà ſuper primò articulo: ergo ad. B. nihil pertinet de negligentia loqui: quia & ſi interueniſſet nõ per hoc. B admiſsibi lis fieret, nec. A. excluderetur, qui tempore quo hæc prębenda vacare cœpit à tẽpore prouiſionis ſibi factæ: de ea ſe ſolũ ad ipſam
11 aptum inuenit idoneum. ¶ † Deinde opponit pars aduerſa, ſpecialiter de negligentia adhibita circa acceptationem præbendæ, quæ vacauit per mortem domini Iaco. de penudo. & ad augendum obiectum dicit, quòd litera collationis factæ per dominũ. Albanem ſedis apoſtolicæ legatum. C. de cuchinaco autoritate ſedis apoſtolicæ non excuſat. A. imò magis accuſatus quoniam ex inſpectione eius apparet. quòd. C. non erat idoneus propter pluritatem beneficiorum quæ obtinebat: ſed iſtud non obſtat: duplici ratione. Vna quæ colligitur ex iam dictis. ſcilicet quòd nulla negligentia poteſt. A. obſtare, per præallega. capitul. ſi clericus. extrà de præbend. ſed quia conſtat hanc præbendam de qua nunc obijcitur vacaſſe ante mortem Iac. de lafrãchis de qua nunc agitur: aut ergo tenuit collatio de eo facta per legatum, & ceſſat obiectus: aut non tenuit, & tunc illa eſt debita. B. & fuit etiam tẽpore quo impetrauit gratiam ſuper diſpenſatione ætatis. Et per hoc apparet quòd illa diſpenſatio fuit obreptitia: quia dicit illam ſacerdotalem ſibi debitam, ceſſante ætatis defectu: & tamen non erat verum ſecundum iſtum obiectum: imò ſibi debebatur illa quæ vacauit per mortem Ia. de panico, quę ſacerdotalis non erat & cuius collatio ſecundum obiectionem non tenebatur: & hoc quia clauſula anteferri quam habet. B. in prima ſua gratia de ca-
12 nonicatu faciebat eum præferri. ¶ † Deinde opponit pars aduerſa & dat articulos, quòd quidam procurator. A. ad hoc mandatum habens acceptauit ante vacationem præbendæ de qua nunc agitur præbendam quę vacauit per mortem Iacobi de malpe. & illam quæ vacauit per mortem Ioan. accurſij. Sed illud nõ ob. & articuli omnes ſuper hoc dati ſunt impertinẽtes: quia forma mãdati in articulis data eſt, quòd magiſter. A. fecit procuratorem ſuum ad acceptandum præbendam ſi vacauerit, vel proximo vacaturam. Nunc autem ita eſt, quòd poſt datam mandati quòd allegat pars aduerſa primo vacauit præbenda, nec per mortem Ia. de caualcantibus. in illa ergo fuit finitum mandatum procuratoris qui habebat de proximo vacatura. Articuli ergo dati in acceptatione facta per talem procuratorem, de quacunque alia præbenda, quæ poſt illam domini Ia. de caualca vacauerit, ſunt impertinentes: quia ſunt vltra fines mandati. l. ſi quis pro eo. &. C. de procu. l. maritus. illud etiam eſt vigilanti ſtudio attendendum, quòd magiſter. A. ante gratiam impetratam. B. ſuper defectu ętatis acceptauerat præbendã ſacerdotalem de qua agitur: & ſic erat iam ſibi affecta. Et per hoc etiam redditur diſpenſatio. B. obrepti tia. qua exiſtente vitioſa conſtat quòd nullum ius habet, & quòd articuli omnes per eum dati præſertim continentes obiectus negligentiæ & accceptationis de alia vel aliis præbendis factę, repelli debent: vt pote dati per eum, cuius probabiliter non intereſt: vt notat Innocentius extrà de re iudicata. cùm Bertoldus. circa finẽ. ¶ Ex prædictis patet, quòd obiectionum turba ceſſante, debet magiſter. A. in cauſa prædicta victoriam reportare, & debetis vos reuerende pater pro eo ferre iuſtitiam exigente, ſententiam.

rant exceptionem numeri.hîc vero per exceptionem pluriũ nõ perdiderant exceptionẽ inopiæ:imò magis aucta est. Vnde isti nouo dici poterit verbum euangelij:accipe q̃ tuum est,& vade: an oculus tuus nequã est:quia ego bonus sum.Et pro hoc.C.ne vxo.pro mari.l.iul.ff.de oper.liber.l.operis.&.C.de pac.l.si certis annis.cum simi.¶ † Ad tertium quo quæritur,an mors aliquorum possit impetrantem adiuuare:videtur dicendum q̃ cũ litera gratiæ fuerit obreptitia,ac per hoc ipso iure nulla:vt extrà de restit.ad audientiã.& ibi no.nõ potest conualescere: secus si esset annullanda:vt no.extrà de ele.c.dudum.ad audientiam.& in.c.rothomagen.§.nos autẽ.& in talibus tempus date est inspiciendum:vt extrà de rescriptis.eam te.& no.per Inno.in eodem titulo.c.postulasti.Secus,sicut dictum est suprà,vbi exceptio esset necessaria:vt.ff.de mune.& hono.l.cura deficientiũ.& est casus.ff.de vaca.& excu.mune.l.his honoribus.§.aut.licet secus esset in excusatione superueniente:quia illa non excusat à munere publico autoritate & vtilitate:vt in eodem titu.l.sextumdecimũ §.j.& de excu.tuto.l.excusantur.§.munerum.¶ † Ad aliã quæstionem qua quæritur,an sit necessaria declaratio iudicis in temporibus,in quibus ipso iure quis seruatur illæsus: dicendum q̃ non vt super hoc q̃ per se fiat iudicium:vt.ff.de conditio.instit. l.quæ sub conditione.§.vltimo.sed vtitur iuris beneficio:& si excipiatur de lapsu fatalium,replicabitur de causa cursum fataliũ impediente:vt argumen.ff.de inofficio.testa.l.pomponius.§.si filius de bo.pos.contratabu.l.si prẽteritus.& ar.eorum quę no.ff. qui ex cau.maior.l.nenon.§.exmplo.licet aliquantulum contra videatur.C.in qui.cau.ser.pro præ.acci.liber.l.j.

De fide instru.& de verbo.signi.

CONSILIVM CCXVII.

1 *In instrumento si continentur ista verba inuestiuit nomine donationis per hoc probatur præsentia.*
Item quid sit inuestitura.& nu.seq.

Vper eo quod quæritur an illi inuestiti per verba in instrumento apposita:scilicet nomine donationis inuestiuit Leonem &c.videantur contrarij fuisse præsentes:videtur breuiter q̃ nõ:quia quoties de alicuius rei substantia est alicuius personæ præsentia necessaria debet ad liquidũ probari:vt.ff.de publi.l.quocũque.§. qui à pupillo,vt videtur tex.C.de statu.& ima.l.ij.& no.C.de fide instr. & iure hastæ fiscalis.l.j li.x.& no.C.si quis igno.rẽ mino.l.si cõtra.Sed in præsenti casu ego contrariũ credo:& hoc ex verborũ proprietate,sic enim dicitur inuestiuit:per quod denotatur quidã actus à præsente in præsentẽ collatus,vt baculũ porrigere & similia:vt in cõsuetudine feudorũ quid sit inuestitura.c.j. inuestitura enim nõ dicit titulũ:sed est aliud à titulo:quia titulus est modificatio possessionis:vt potest colligi.C.de rei vẽ.l.nemo.ff. de vsur.l.celsus.de petitio.hære.l.nec nullam.& in quibus causis cessat lon.tẽp.præscri.l.hæreditatẽ.nec est possessionis trãslatio: vt extrà de dona.c.per tuas.& ibi no.ergo est aliquid per se: qa est actus à præsente præsenti collatus,præcedẽtis contractus iudicatiuus ad apprehensionẽ possessionis viã sine alia traditione vel noua cõcessione aperiẽs Et hæc fuisse dicitur opinio domini Azo.vt no.dominus Inn.extrà de cõsue.c.ex literis.Et hoc etiã apparet,quia in instrumẽto dicitur nomine veræ & irreuocabilis donationis.ecce ti.infrà dicit vsumfructũ rerũ donatarũ retinuit.ecce trãslationẽ possessionis:vt.C.de donatio.l.quisquis.sequitur ergo ne illud verbum inuestiuit sit superuacuũ,quod denotet eum actum quem superius dixi.argumento.ff.de lega.j.l.
2 si quando.& de vsuris.l.stipulatus.¶ † Præterea sicut de esse stipulationis est stipulantis & promittentis præsentia.vt.ff.de verborum obliga.l.j.sic de esse inuestituræ,est inuestientis & inuestiti præsenti (aliàs quidquid fieret inter absentes:puta missio anuli)pro inuestitura non induceret inuestituram:sed signum tantum inuestituræ:vt extrà de his quę fiunt à maio.parte capi. ex ore.Qua ergo ratione in stipulatione præsumitur à vtriusque præsentia:vt.C.de cõtrahẽ.& cõmittẽda stipulatione.l.optimã.& no.eodẽ tit.l.j.ergo sic erit inuestitura.Et est ratio vtriusque:quia partiũ præsentia & verborũ:est quidã gradus materialis rẽ in debito & efficiẽti esse cõstituens:& ideo adesse præsumitur:vt de verbo.obl.l.sciendũ.institu.de fideiusso.§.vltimò.& de
3 inuti.stipulatio.§.item verborũ.† Vltimò quę inuestitura fiat,tãtum à præsente præsenti colligitur ex coniunctione duorum capitulorum.extrà de re iud.c.cùm olim.& de his quæ fiunt à maiori par.ca.ex ore.standum est ergo proprietati verbi inuestiuit nisi aliud diceretur:& in verbis ambiguis sumenda est interpretatio,vt res valeat potius quã pereat:vt.ff.de leg.ij.titia.§. lucius. & de verbo.obli.l.quoties.& de reb.dub.l.quoties.

De priuileg.& de probationibus.

CONSILIVM CCXVIII.

1 *Regi & comiti si concessum est vt singulos nominent:regi tamen primitus est concessum,& de nominatione non apparet:ille presumitur nominatus primus cuius data est prior.& seq.*
4 *Et dicens se prius nominatum,debet probare.*

Ratia domino regi franciæ fuit prior in data gratia facta comiti diocenen.In cæteris verò quæ sequuta sunt putanominatione collatione&c.nõ apparet quis fuerit prior:vtrum Ioã.de aluagoria in cuius locum subrogatus est dominus Vincen.an aduersarius & dominus Vincen.possidet,& ab eo petitur per libellum præbenda rothomag.& cõfitetur aduersarius qđ ipse possedit per multos annos,& adhuc possidet aliã præbendã in eadem ecclesia sciens eã ad se nõ pertinere.Modò quæritur quis in hac cã debeat obtinere de iure:vtrũ dominus Vin.qui est reus,& cui sufficit ab aduersarij petitione absolui:an âduersarius qui prouisionẽ petit suam canonicã pronunciari:& dñm Vin.ad præbendæ dimissionẽ &
1 restitutionem cõdemnari.† Et breuiter est dicendũ dñm Vinc. debere in hac cã victoriam reportare,& ab aduersarij petitione absolui,& hoc pluribus rõnibus.Prima,quia si prioritatẽ initij iure vtriusq; partis inspiciamus q̃ fuit in gratijs cõcessis regi & comiti:q̃ videtur inspiciendum,vt à primordio tituli posterior formetur euentus:vt.C.de imponen.luc.descri.l.j.ff.de le.ij.l.cũ filius.§.hæres.C.ad mace.l.si filius.&.ff.de fideiuss.l.tutor.primo fuit gratia regis in tẽpore:ergo potior in iure debet esse dicit regula iuris qui prior.&.C.qui potiores in pigno.haben.l.ij.præsertim cum de nulla notabili negligẽtia regis,vel nominati per
2 eum appareat,vt extrà de rescrip.c.tibi qui gratiam.¶ † Secũdò non licuit aduersario Io.de aluagoria,& nunc domini Vincentij sed in ista præbenda de qua nũc agitur & quam dicit omni tempore sibi debitam fuisse iniuria inferebatur propter hoc aliã occupare:vt.C.de iure delibe.l.si de bonis.ff.de fideiussori.l.excep. &habetur expresse nonagesima secũda distinctione.si qui episcopi.Et cùm hoc fecerit,meritò dici debet cecidisse ab omni iure si quod ei competebat ista,de qua nunc agitur.Cùm enim non liceat alicui duas præbendas in eadem ecclesia obtinere:vt extrà de concessione præbendæ.c.literas.de consuetu.c.j.li.sexto.recipiendo vnam alteri renunciare videtur:vt arg.ff.de diuor.& repu.l.vltima.etiã si recipiat licitè:quia actus licitus prioris vacationem induceret.hoc idem facit etiam si licitè committatur. ar.in autentico de restitutio.& ea quę parit.§.j.de donationibus inter virum & vxorem.l.iij.§.j.& extrà de præben.eum qui.& ibi no. per Io.an.¶ Præterea tenendo istam quam tenet nunc scienter indebitè iniuriam facit sequentibus in ordine:vnde videtur incidere in mentem & rationem.c.si beneficia,extrà de præben.li.vj.
3 ¶ † Tertiò tam dñs Vincentius,quã dñs Io.de aluagoria in cuius locũ dñs Vincẽtius fuit subrogatus ius habuit à sede apostolica mediãte nominatione regia,& aduersarius eius ab eadẽ sede ita se habere prętendit,mediante nominatione comitis.Cũ ergo dominus Vincentius possideat ex hac possessione hoc cómodũ habet vt nunquã euincatur ab eo possessio:nisi euincere volens de sui proprietate edoceat:vt extrà de præ.c.si à sede apostolica

Consilium CCXX.

4 lib.vj. † Sed hic aduersarius domini Vincentij de nulla priorita te ostendit.ergo debet do.Vincen.absolui de iure,quo possesso res vincunt:vt.ff.si vsusfru.peta.l.vtifrui.omnis nanq; qui priori tate indiget eam probare debet:vt. C.de rei vendi.l. quoties. de proba.l.matrem.&de dona.ante nup.l.de rebus.sic itaq;apparet ex principij consideratione,ex alterius præbende non cõpatien tis secum illicita ista detentione,& ex præsenti domi.Vinc. pos sessione,& ex parte actoris cessante prioritatis probatione debe re dominum Vincen.ab oblata contra eum petitione absolui:& actorem eidem in expensis legitimis condemnari.

De verborum significatione.

CONSILIVM CCXIX.

1 *Legatis mobilibus non veniunt nomina debitorum, etiam nomine pœnæ quia licet nomina non sint immobilia eò,quòd certum locum non occu pant,sicut nec actiones:tamen faciunt tertium genus à mobilibus & immobilibus.& nu.seq.*

1 EActum tale est. † Dominus Rex franciæ dimisit omnia mobilia sua in certos pios vsus eroganda per exequutores suos. Modò quæritur,vtrum petitio pœnę incursę per ta les spectet ad regem qui est hęres an compu tetur inter mobilia,& spectat ad exequutores.Hæc quæstio vi detur pendere ex illa quæstione,an nomina computentur inter mobilia vel immobilia:& quia glossatores nostri variant, roga mus vos quòd scribatis nobis,quid sit dicendum. ¶ Item est at tendendum quòd tum maxima & excessiua quantitas compu tetur secundum aliquos inter mobilia, an hoc possit facere ad quæstionem.Nã pœna astendit ad centũ millia florenos.Rñ.ad quæstionem & dico,quod mobilium & immobilium appella tio cadit in his duntaxat,quę circunscribuntur.Idcirco enim ali quid dicitur immobile:quia à loco nõ mouetur,vel quia si mo ueatur fictitiæ tamen semper pars rei immobilis censetur. mo bileverò aliquid dicitur quia aptum est sui natura de loco ad lo cum moueri.Si ergo prima propositio vera est,quæ est ꝙ mobi le & immobile in verbis duntaxat sunt quo loco circunscribun tur.& hęc colligi possunt.ff.de furt.l.si sine.& de diuer.& temp. præscri.l.longe.& de ver.sig.l.mouentiũ.de ac.re.do.l. titia. sed nomina non sunt huiusmodi:quia non circunscribuntnr loco, vt pote incorporalia:vt.C.de præscri.lon.temp.l.vlti.& ar. ff.de
2 iudi.si fideicommissum & ad tre.l.j.§.si hęres.† Qui ergo dicunt nomina inter mobilia computari,verius dicunt inquantum im primant:vt quidquid non est mobile,dicatur immobile:sed in quantum immobilia appellantur quæ certum locum habent à quo moueri non possunt,eo modo ista nomina immobilia di ci non possunt:quia certum locum non habent,& hoc respectu est dare tertium genus,quòd neutri extremorum cedit secundũ l.ff.de ver.sig.l.si ita quis.Et ideo si quis leges rectè attendat, actiones & nomina cuidam tertio generi annumerare potest:vt ff.de re iud.l.à diuo.§.j.&.C.quãdo & qui.quarta pars debetur.
3 l.ij.§.mobiles autem res.† Sed quidquid de ista subtilitate sit ego non credo in legato mobilium,nomina includi:quia in sermo nibus exaudientibus nõ tam verborum proprietas est attenden da,quam vsus & norma loquendi. Nonnunquam enim homi nes abusiue loquuntur:vt.ff.de leg.iij.l.non aliter.& eo.titu. l.li brorum.§.quod tamen cassius.& ibi no.in gl.l. de verbo.sig.l.an niculus.ij.de testa.manu.l.si ita.de fun.instr.& instr. lega.l.cùm delanionis.§.asinam.& extrà de sponsa.c.ex literis.Cùm igitur in communi sermone homines mobilia sua appellent suppellectilem suam,alteri generi non ascriptam:vt.ff.de supelleg.leg. l.supellectili.non videntur nomina(de quibus apud legistas dubiũ est)an mobilia vel immobilia censeantur debere intelligi mobi lium legato includi:quia talia ad factum:magis quã ad ius sunt referenda.argumen.ff.de condi.& demon.l.quibus diebus.§.do minus.de ver.ob.l.stipulatio ista.§.hæc quoque stipulatio.Hæc sub correctione sanctitatis vestre perstrinxi.videãt vestra omni bus rationibus perspicacitas ingenij:quid tenendum sit.

De consue.& decle.non residen.

CONSILIVM CCXX.

1 *Constitutio vel consuetudo ecclesiæ habens quòd nouus canonicus nihil percipiat vsque ad quadriennium est reuocata per capitulum susceptiregiminis inquantum deuiat à verbis dicte constitutionis susceptiregiminis aliàs minime.*

Item canonicus potest habere in studio(de licentia episcopi)fructus quos aliàs permittit extrauagans susceptiregiminis.& nu.seq.

SVppositа cõsuetudine iurata:& per legatum sedis apostolice confir mata,in ecclesia sancti Andreæ humoren.ꝙ canonicus de nouo electus ad canonicatum & præbendam ecclesiæ prędicte infra primũ quadriennium non percipit aliquos fructus grossos. nec habet vocem capitularem,nec distributiones quæ dantur in anniuer sarijs defunctorũ,& sic penitus nihil.sed ipsi fructus grossi ac crescunt ipsi ecclesiæ,vel alteri cui hoc competit de consuetudi ne.Distributiones vero accrescunt canonicis & socijs ipsius ec clesiæ:chorum quotidie frequentãtibus.Titius clericus electus est concorditer in canonicum & in fratrem dictæ ecclesiæ,& ad canonicatum & præbendã vacantes per mortem sempronij.Ti tius ille frequentans chorum ecclesiæ prædicte,& illũ quadrien nium deseruiens petit portionem illam quæ sibi debetur virtute dictæ cõstitutionis nouelle,quę incipit susceptiregiminis,& est domini Ioan.pape.xxij.petit etiam vocem capitularem.Itẽ pe tit distributiones quæ dãtur in anniuersarijs defunctorum non obstante consuetudine præmissa,quam dicit reuocatam(saltem quo ad prædicta)per dictam constitutionem.capitulum dictæ
1 ecclesiæ contradicit:quæritur quid iuris.† Item queritur.vtrum portio præbende secundũ taxationem antique decime absque præsentijs infra primum quadriennium existentibus in studio debeatur præsuppositа rationabilitate,ac pro robore consuetu dinis extra quã nihil potest certum iudicari eo quod secundum diuersitatem locorum & temporum consuetudinis ratio variatur:vt.xij.distinctio.sic sancta.&.c.nouit.& illa.& extra de se pultu.c.certificari.Et ideo notauit Hostien.in summa de cõsue tudine.§.quid sit consuetudo circa princip.quod an sit rationa bilis vel non iudicis cõmittitur arbitrio.nec potest certa regula dari sicut in mora,& alijs multis:vt.ff.de vsur.l.mora in prin.& de impensis in re dota.fac.l.penul.in fi.dico per nouã constitu tionem susceptiregiminis eatenus dumtaxat consuetudini esse detractum:quatenus ipsa verba constitutionis sonant illesa in ce teris consuetudine remanente:vt de edifi.priua.l.cum propone batur.ff.de adi.& transfe.le.l.alumne.§.qui filias sicut est etiam in iure scripto quod non mutatur.quare stare prohibetur:vt.C. de testamen.l.sancimus.de appellatio.l.precipimus.& in auten tica de admi.offi.in sacris appellatio.ad finem.& multofortius in consuetudine hoc locum habet:vt extra de consti.c. licet ro mana.libro sexto.Vnde si titius habebat portionem prebende secundum taxationem decime:satis est sibi ius suum secundum
2 consuetudinem seruari.arg.ff.ad treb.l.ex asse.† Ab illicitis igi tur petitionibus abstinendo,faciet consultius.vt.C.de rescin.vẽ di.l.non idcirco.cũ igitur per constitutionem susceptiregimi nis verbis eius attentis non videatur sublata nec reuocata con suetudo quo ad prędentias & vocem capitularem non assinan das:in illis stabit consuetudo.Et credo quod illam partem quæ debetur canonico ex beneficio constitutionis susceptiregimi nis.susciperе poterit existens in studio de licentia episcopi qui licet hoc sit sibi concessum,propter obsequium ecclesiæ impen dendum, sic est in omnibus fructibus ecclesiasticis, & tamen debentur tali absenti.vt extra de cle.non residen.capitulo rela
3 tum.&.c.tuæ.† Nec potest censeri omnino ab ecclesia absens, qui studiorum causa abest; vt.ff.de legat.tertio.l.quæsitum.in princ.de fundo instrumento.& instruct.le.l.seiæ.§. pamphile. Nec omnino ecclesiæ dicitur non seruire,qui proficiendo in stu dio literarum parat se vt ipsi;imò & vniuersali ecclesiæ possit

existere

existere fructuosus.ar.ff.de statu lib.l.iij.§.stichus annua.arg. ex trà de magistris.c.j.de elec.c.cùm ex eo.li.vj.iuncta decretali.ex trà de cle.non residen.c.decetero.

De iud.& de proba.extraordi.de actionibus.

CONSILIVM CCXXI.

1 *Per hoc quòd quis desinit rem possidere cuius ratione personali actione poterat conueniri,liberatur à personali probata amissione in casu quo non tenetur de iure.Et quis debet probare, & quomodo, & quando quis tenetur de dolo,& lata culpa,hic traditur.cum nu.seq.*

1 AD quæstionem, qua quæritur an per † hoc quod quis desinit possidere cuius nomine personali actione poterat conueniri,liberetur à personali. Respondetur distinguendo,aut in obligatione est quãtitas aut species aut quantitas pro specie. Primò casu non liberatur debitor. vt.C.si cer.peta.l. incendium.Et est ratio, quia est debitor generis,& genus perire non potest:vt.ff.ad.l.fal.l.in ratione.§.incertæ. In secundo casu liberatur mora,vel culpa cessante:vt.ff. de verb. ob.l.si ex legati causa & de legat.j.l.cùm res.§.vltimo. In tertio casu idem vt liberetur à quantitate, per interitum speciei, cuius respectu quantitas debebatur:vt.ff.de noxa.l.si ad libertatem.§. j.& si cui plusquam per.l.falci.l.j.§.vl.cum.l.seq. Verũ quia sub secundo membro,cadit casus de quo hic quæritur:ibi est aliquãtulum latius dicendum:& ibi est considerandum,vtrum obligatio oriatur ex cõtractu,ex cuius natura contrahens teneatur de dolo & lata culpa tantùm:vt in deposito regulariter,vel de dolo & lata culpa & leui & leuissima:vt in commodato gratia commodatarij tantùm celebrato.& hoc habetur.ff.de reg.iur.l.contractus.l.commoda.l.si vt certo.§.nunc videndum.Nam secundum naturam cuiuscunq; contractus, per hoc quòd obligatus personali,rem ad quã obligatus est perdat:nunc liberatur, nunc non.Sed cùm contractus locationis & conductionis vtriusque gratia celebretur,in eo venit dolus lata culpa & leuis.Si itaq; sine istorum aliquo conductor desijsset rem habere, non esset dubium eum liberatum esse.Si autem istorum aliquod interuenit, non est liberatus:vt.ff.loca.& condu.l.videamus.§.qui vnum.& eo.ti.l.si cui.§.qui seruum.Remanet ergo solùm quæstio in onere probandi,& licet super hoc sit diuersimodè scriptum,hæc tamen videtur veritas,quod conductor ad rei restitutionem personali conuentus habeat probare rei amissionem,qua probata locator haberet probare dolum vel culpam in conductore:vt.ff. de le.ij.l.cùm item.§.species & est casus.ff.loca.& cõdu.l.si quis domum.aliàs incipit.l.si quis fundum.§.imperator prout loquitur Carpio.C.de pigno.actio.l.si creditor.sed melius & clarius ponitur ordo probandi per gl.instituta qui.mo.re contrahitur obli.§.vlt.Ex quibus apparet,quòd nec sufficienter excipit nec sufficienter ponit conductor qui ex locato ad rerum constitutionem conuenitur,dicit se nõ possidere nec dolo desijsse possidere:quia de culpa ad quam seu de qua tenebatur mentionem
2 non fecit.¶ † Preterea nihil probat de rei amissione cuius onus ei incumbit,vt ostẽsum est supra.& in hoc differt à reali,vbi sufficit conuento dicere se non possidere,nisi actor probet contrarium:vt.ff.de rei vendi.l.vlti.& in auth.de trien.& semisse.§.studium verò maliuolentiæ.gl.verò quæ est.ff.de eden.l.si quis ex argentarijs.§.prohibet.Facta relatione ad textum illum,ad propositum non accedit. & ibi loquitur de argentario volente sibi rationem edi propter casum.Vnde allegatur ibi casus ad actionem consequendam:quæstio autem nostra quærit de se defendenti.

De statu regularium.

CONSILIVM CCXXII.

1 *Dispositio cle.ne in agro.§.sane de statu reg.habet locum in canonicis regularibus.& nu.2.*

1 DIcendum est quòd sic. Et hoc ostenditur triplici ratione breuissima.† Prima est,quia in illo tit.(prẽter dictum.c.ne in agro) non est nisi vnum aliud capitulum quod incipit attendentes,quod de monialibus loquitur, non potest trahi ad canonicos regulares. Cùm igitur in rubrica dicatur de statu mona.& canonicorum regularium, arguendo à rubrica sicut arguit.l.ff.si cer.pe.l.j.oportet.c. ne in agro. ètiam de canonicis regula.intelligi aliàs illa verba & canonicorum regularium essent superflua in rubri.quod non est sentiendum:vt ff.de le.j.l.si quando.& extrà de maio. & obe.c.solite. ¶ Secunda ratio est:quia & si in viuendo regulæ inseruiant laxiori, quãtum tamen ad probationes canonicas,à sanctorum monachorum consortio non putantur esse seiuncti: vt extrà de statu monachorum.c.quod dei timorem.circa finem.& videtur satis ista dubitatio tolli.extrà de postulã.capitu.ex parte.¶ Tertia ratio est,quia ante.c.ne in agro erat aliud.c.extrà de elec. capitu. nullus.quod prohibebat omnem religiosum eligi ad abbatiam vel prælaturam,suę vel alterius religionis:nisi sit expressè professus.
2 ¶ † Ad declarationẽ autem illius.c.factus fuit.§.sane.qui extendit & declarat illud.c.in duobus vt quod dicebat illud.c.in electione.hoc dicat iste.§.in quacunq; commissione vel prouisione.& quod dicebat illud.ca.de abbatia vel prælatura hoc dicat iste.§.in prioratu & administratione quacunq; sicut igitur.c.nullus monachos & regulares canoni.sub eadem prohibitione includebat sic.&.§.sane.qui ad eius interpretationem factus est:vt in authen.de natu.li.ante dota.instru.na.in fin.& ibi no.&.C.de inoffi.do.l.vnica.

De concessione præben.& de conditione appo.& de ver.sig.

CONSILIVM CCXXIII.

1 *Papa si concedit potestatem episcopo vniendi quatuor ecclesias mensæ suæ & ipse episcopus vniuit eas viuentibus rectoribus earum sine eorum præiudicio mortuo illo papa,successor dedit expectatiuas cum clausula anteferri:tunc si moriatur aliquis prædictorum rectorum,non præfertur expectans episcopo:quia illa clausula posita in potestatem vniendi.scilicet cedentibus vel decedentibus non denotat conditionem:sed exnunc habet effectum.*

Item illa clausula anteferri habet locum quo ad similes expectantes & non quo ad vniones,& habet locum quo ad personas expectantes,& non quo ad ecclesiam,quæ non est persona.cum nu.seq.

ACtum tale est. Dominus Clemẽs papa quintus, ad supplicationem domini Gul.episcopi monacen. cõcessit quatuor ecclesias parochiales ad eiusdẽ collationem spectantes, quas idem episcopus duceret eligendas,quarum fructus.c. librarum iuxta taxationem decimæ annis singulis non excederent:mense dicti episcopi apostolica autoritate in perpetuũ cedentibus vel decedentibus earum ecclesiarum rectoribus,cõcessit, annexuit & vniuit,decernens extunc irritum & inane & concessit dicto domino ex speciali gratia:vt dictas ecclesias cedentibus vel decedentibus:vt præmittitur earũ rectoribus possit idem episcopus dicta apostolica autoritate ad manus suas recipere,tenere & possidere pacificè, & fructus earum percipere & habere: prouiso ꝙ eædem ecclesiæ debitis obsequijs non fraudarentur:nec animarum cura in eis negligeretur.¶ Item virtute dicti rescripti apostolici,idem episcopus volens vti gratia sua & potestate prædicta apostolica autoritate elegit & acceptauit quatuor ecclesias infrascriptas ad eius collationem liberè pertinentes,quarum valor summam dictarum centum librarum annui redditus iuxta taxationem decimæ non excedit:videlicet ecclesias de beriacho sancti Bandilij,sancti Hippolyti de granditi no.& easdem ecclesias quamprimum eas & earum quanlibet vacare contingeret perpetuo iuxta dicti rescripti continentiam cum earum iuribus & prouentibus, vniendas & applicandas ex nunc

Consilium CCXXIII.

prout extunc & extunc prout exnunc mensę suæ episcopali autoritate prædicta vniuit:& perpetuò applicauit, absq; alia electione & acceptatiõe vtiliter & realiter vniri & applicari,& prę dictam vnionem & applicationem executioni mandari voluit idem dominus episcopus incontinenti, cùm simul vel diuisim easdem ecclesias vacare contigerit nolens tamen quòd ante dictam vacationem rectoribus ipsarum ecclesiarum qui superstites erant in ipsis ecclesijs priusquam cederent vel decederent aliquod prorsus propter præmissa præiudicium generaretur.&eas dem vniones idem episcopus reuocauit in præsentia canonicorum tunc præsentium in ciuitate monacen.& præsentia eorum publicauit easdem.Post hoc mortuo domino Clemen. papa.v. dominus noster papa Io.xxij.gratias fecit sub certis formis certis clericis speciales,de beneficijs ecclesiasticis ad collationẽ episcopi prædicti vel presentationem vel quanuis aliam dispositionem pertinentibus,si quod in ciuitate vel diœcesi mona.tunc vacabat:& si nullum beneficium vacabat pro dictis clericis similia beneficia de proximo ibidem vacatura donationi apostolicæ reseruauit.cum clausula anteferri decernentes inhibentes &c. & cum omnibus non obstan. & clausulis opportunis. nouissimè autem dicta ecclesia curata sancti Bandilij per mortem sui rectoris vacauit,& vicarius dicti episcopi nomine eiusdem episcopi intimata sibi morte dicti rectoris,per procuratorem dicti episcopi ac rescripto apostolicæ dictæ vnionis,necnon instrumento prædictis coram eo perlectis autoritate apostolica & virtute contentorum in rescripto & instrumento prædictis ac vicarius dicti domini episcopi dictam ecclesiam cum omnibus iuribus & pertinentijs suis ad manum dicti episcopi accepi, & eam mense dicti episcopi inquantum de iure poterat vniuit, & de facto dictam ecclesiam & eius possessionem corporalem virtute dictæ vnionis,& eandem vnionem nomine dicti episcopi exequendo mandauit apprehendi:& fuit per dictũ procuratorem nomine dicti episcopi & mandato vicarij pacificè apprehensa. nũc verò dicti clerici dicunt virtute suarum gratiarum in dicta ecclesia se ius habere,& vnione ac electione huiusmodi non obstantibus se esse potiores dicto episcopo in exequutione & assequutione sic vacantis ecclesiæ supradictæ.maximè cùm tempore gratiarum eis factarum possessionem dictæ ecclesiæ realiter idem episcopus non fuisset assequutus.nec rector dictæ ecclesiæ sic vacãtis,licet antea vnitæ(vt dictum est)& electæ:nec rector decessisset,nec cessisset,nec plenum haberet effectum vnio supra dicta.imò dicto episcopo & eius vnioni virtute suarum gratiarum & clausulæ anteferri,in assequutione dictæ ecclesiæ sicut in alijs impetratoribus à domino clemente gratiam obtinentibus præferuntur in iure, parte episcopi hoc negante & in contrariũ asserente,dictam ecclesiam sic vnitam virtute dictæ vnionis consolidatam etiam proprietati mense dicti domini episcopi,&per dictam vnionem statim immutatam fuisse eiusdem ecclesiæ naturam:adeò quòd licet prius esset rectoria & ecclesiasticum beneficium per se subsistens per ipsam vnionem tamen desijt esse talis,& statim fuit facta pars mensę prædictæ:licet ipsius vnionis effectus considerato exitu quò ad emolumenta exinde prouenientia collatus fuit in tempus,quo nullum potuit dicto rectori tunc viuenti præiudicium generari per illa verba in rescripto contenta:scilicet sine præiudicio,&c. & sic dicta ecclesia vt rectoria vel ecclesiasticum beneficium per se subsistens non vacauit,neç vacare potuit de iure nec in ea ius aliquod morte dicti rectoris superueniente dictis clericis virtute gratiarũ posse competere:sed tanquã per vnionem statim plenè affectam & mense episcopali consolidatam,ad dictũ dominum episcopum debere competere pleno iure. ¶ Et ex dicto themate specialiter quæritur,an dicta vnio teneat & valeat,ac valuerit de iure. ¶ Secundò quæritur quid iuris de.q.suborta ex dicto themate inter episcopum & clericos supradictos. † Ad quęstiones prędictas quarum vna alterã præsupponit multis fortè videretur dicendũ,q̃ impetrans clericus potior est episcopo in hac parte:& hoc ea ratione,quia vnio collata videtur in tempus mortis vel cessionis rectoris.omne enim quod cõfertur in tẽpus mortis vel alterius quã eius,cui debet commodũ applicari,videtur conditionẽ habere:vt.ff.de cõdi.& demon.l.à testatore.& ibi no.si sic ante conditionis existentiam nõ habebat episcopus ius aliquod saltẽ in respectans ergo poterat episcopus dici:sed cõditione pendente superuenit fortior illo propter prerogatiuã clausulę anteferri:vt C.qui po.in pi.ha.l.licet.ergo debebit clericus impetrans episcopo anteponi:vt extrà de præbẽ.c.quædam.&.c.autoritate.de cõcess.præben.lib.vj.& de rescri.c.si pro te.& ar.ff. qui po.in pig.l.
2 qui balneũ.§.j.&.l.potior. ¶ † Sed in contrarium magis videtur pro declaratione cuius est attendendum,q̃ vnio siue gratia vnionis non fuit ex parte episcopi personalis,sed realis mensam eius respiciens nõ personam: vt ex inspectione eius apparet.ar. ff.de neg.gest.l.qui aliena.§.vnio.de insti.l.procuratoris.§.si plures si de persona facta nõ est mentio vt appareat impetrans: vt.ff.de pac.l.iurisgen.§.pactorum.ac per hoc gratia est perpetua nõ impetrantis morte finienda:vt.ff.de censi.l.iij.&.§.quãquam de serui.l.pater.&.C.de excu.mu.l sordidorũ.&ibi no.li.x.ac per hoc apparet q̃ illa verba cedentibus vel decedentibus propriè conditionem non faciunt:sed magis diem adijciunt,quã diem dicit exituram:quia certũ est rectores aut cessuros aut morituros,&nõ est verisimile mensam episcopalem eã desinere.ar.ff. de fun.do. l.j.& extrà de rescri.c.si gratiosè.nisi fortè per casum & aduersam fortunam,cuius cõsideratio haberi non debet:vt.ff.qui & à qui.manu. liberi nõ fiant.l.iulianus.& per hoc videtur q̃ vel sit dies vel sit conditio habens se ad esse tantũ,quę propriè naturam conditionis vnio habet:vt.ff.de noua.l.si pupillus.§.j. & de cõdi. & demon.nam & si cũ moriar.Et per hoc apparet,q̃ argumenta quæ de conditione loquuntur, magis pro ista parte faciunt,
3 quã contra. ¶ † Secundò hoc idem probatur sic,qđ tacitè inest actui expresse actũ conditionalẽ nõ reddit:vt.ff.de le.j.l.iij.&de cõd.& demon.quæ cõditiones extrinsecus.sed ista cõditio cedẽtibus vel decedẽtibus tacitè inerat:vt extrà de do.c.cõsultationibus.ergo &c.vt magis videatur papa demonstrasse quo tpe sit
4 ista vnio fortitura de facto.ff.de col.bo.l.p̃tor.in prin. ¶ † Tertiò mentẽ papæ expresse indicãt illa verba,liberè ad manus suas accipere,tenere,& possidere pacificè,& fructus eorũ percipere & habere,&c.quæ omnia verba non videntur noui iuris collatiua. sed iã collati exequutiua.ar.ff.de do.præle.l.cũ quis vxori.& oĩa facti sunt:vt.ff.de acqui.pos.l.iij.§.vl.&.l.si quis aũt.& de leg.ij. titia.§.j.&.C.de pig.l.iij.præsupponunt tamẽ ius efficacis vnionis,& ex talibus verbis arguit.l.C. de pac.inter emp.& ven.l.ij. &.iij.& no.ff.de dona.l.j.in ver.Itẽ cũ ipse.& sic manifestè patet q̃ illa verba efficaciã vnionis nõ suspenderunt,sed realẽ fructuũ perceptionẽ distulerunt.arg.C.qñ dies le.ced.l.ex his verbis.& C.eo.ti.l.si vnio.§.j.& ad tre.l.seius saturninus.& pro hoc bene fa
5 cit.ff.de dona.inter vi.&vxo.l.cũ hic status.§.sn̄ia aũt. ¶ † Quartò,posito q̃ vnio fuisset cõditione pendens in morte rectoris,simul extitit cõditio vnionis & impetrãtis:sed ex prærogatiua prioritatis tpis in concessione vnionis cõditio prius extitisse videtur,& effectũ suũ induxisse.arg.ff.de excu.tuto.l.si is qui tres.& de bo.pos.contratab.l.j.§.sed & si pater.&.C.de secun.nup.l.hac edictali.§.oĩbus.& extrà de rescri.c.duobus.& hoc facit etiã fauor:quia vna gratia.s.episcopi fauorabilis in fauore ecclesię impetrata altera ambitiosa:vt extrà de præben.c.quãuis sicut & aliàs.& ex hoc licet videatur simul cõditio vtriusq; existere:tamẽ prior(idest fauorabilis)priuilegiũ habet præsumpte præexistentiæ:vt.ff.de leg.j.l.post mortem.in.iij.responso.Præterea existentia cõditionis respectu diuersorũ diuersos operaretur effectus vt ff.de sol.l.in numerationibus. &.ff.ad.l.falcidiã.l.si.pupillus. quia respectu vnionis operatur trãslationem proprietatis immẽsam:vt.ff.de acquir.pos.l.qui absenti.§.j.& de solutio.l.sub conditione.quantũ verò ad impetrantẽ operatur:qđ incipit bñficiũ esse illi debitũ ante ꝓuisionẽ factã de illo:vt extrà de concessio. præb.c.vl.li.vj.cõcursu verò sui & sibi debiti,suũ p̃fertur:vt.ff. de pec.l.deposui.& in.j.&.ij.rñso.&.l.ex facto § plane.& ibi no.
6 ¶ † Quintò,si quis iuris cõpetit impetrãti:hoc habet ex virtute clausulæ anteferri:sed illa in nullo præiudicat domino epo.ergo &c.prima de se patet,secũda probatur:quia clausula illa nõ extẽdit vim suã,nisi ad sibi similes.arg.ff.de vi.triti.& oleo leg.l.vl.§. fi.nõ ad maiores:vt extrà de rel.c.sedes apostolica.&no.extrà de

procu.

procu.c.qui ad agendum.li.vj.sed gratia facta impetranti mense est omnino dissimilis. & maior gratia finita impetranti. est enim illa perpetua,hæc temporalis,illa fauorabilis, hæc odiosa. illa ecclesias per modum proprietatis applicans hæc per modũ beneficij,inter quæ omnia constat esse magnam differentiam:vt extrà de eo qui mit.in pos.causa rei ser.c.eum qui.lib.vj. Ex quibus apparet ꝙ non clauditur sub generalitate clausulę omnibus
7 alijs anteferri,quo verò existente quæstio est sopita. ¶ † Præterea pro intentione domini episcopi cõsiderandum est,quòd ad vnionem de aliqua ecclesia alicui mense vel loco facienda, non est necessariũ ecclesiam ipsam quæ vnitur vacare,cum & ea non vacante fieri soleat & possit.vt.xvj.q.j.c.& temporis qualitas.extrà de concess.præben.c.sicut.& not.de hoc,ne sede vacan.c.j. & hoc ideo,quia vnio huiusmodi fuit de ecclesia ipsa, vt de propri etate quadam non autem vt de beneficio,pro quo facit extrà de dolo & contu.eum qui lib.vj.quia rei fit,non personæ. Vnde cũ facta est realis,dicitur non personalis:vt extrà de insti.c.cùm venissent.& magis rei cui fit,quam personæ dicitur esse,& per eam ius quæri.ar.ff.de iu.eo.qui sub tu.vel cur.sunt.l.si pecuniam.§. quis adeò ꝙ iniuria quę ex hoc emerget mense,fieri diceretur:vt C.de via pub.l.e.de neg.gest.l.qui aliena.§.fi.personæ verò vt beneficium non vacans concedi non posset:vt extrà de concess.præben.c.j.&.ij.& expresse extrà de dona. c.consultationibus. & si sic est,non est qui impediuerit quominus vnio supradicta statim quò ad sui essentiam & translationem proprietatis in mensam electione episcopi sequuta tenuerit,& sortita fuerit effectũ: quãquam effectus ipsius vnionis(hoc est possessionis apprehensio & fruendi facultas)pro quo extrà de restit.spo.c.sæpe.in tempus mortis vel cessionis rectoris dilata censeantur, ne inde licet ipsi rectores absq; culpa prægrauentur,& forsan doleant diligẽtes incremento fructuũ operam dedisse,& suam & sibi diligentiam'& damnosam intelligãtur.C.de allu.& pal l.fi.& hoc modo disposuit decretalem vnionem esse faciendam:vt in prælle. c.consultationibus.extrà de do.quæ decre.(nisi nimia subtilitate vtamur)sufficere debet ad decisionem præsentis quæstionis. nec miretur quis:actum aliquando statim tenere, & petitionem seu emolumenti consequutionem ex eo in tempus differri intelligi delatum.Nam hoc in stipulationibus ei delegatis contingit quæ licet tempus quò ad huius petitionem & persecutionem eis insint,non minus ex re ipsa purè,seu pura censentur:vt.ff.de dona.inter vi.& vxo.l.cùm hic status.§.sine.& de verb.obli.l.interdum.& de conditio.& demonstra.l.j.§.fi.ad treb.l.seius saturnius.&.C.quando dies leg.ced.l.ex his.& expressè in vnione vt
8 in dicta decreta.consultationibus.† Verba igitur in vnione (de qua sermo est)apposita,scilicet cedentibus vel decedentibus: magis demonstrant tempus effectus vnionis(hoc est fraudis facultatis)quam conditionem adijciant vnioni:vt alibi patet.ff.de cõdi.& demon.l.in conditionibus.§.j.&.l.hæres meus.in princi.& hoc etiam ex alijs verbis in eadem vnione insertis satis euidenter apparet ibi,ad manus suas recipere tenere,& possidere & fructus percipere,&c.quasi propter solum vnionis emolumentum quòd in istis cõsistit,tempus distulerit:non autem essentiam & perfectionem vnionis eiusdem,& proprietatis ecclesiarum translationem in mensam,ad quod esse facit verbum præsentis temporis,vnimus,&c.quo vsus est papa:nõ autem dixit vniri mandamus.Item cùm impetrans vendicet beneficium pertinens ad collationem vel præsentationem seu dispositionem aliã episcopi:quomodo potest dicere hanc ecclesiam ad collationem vel dispositionem episcopi pertinere: cùm de ipsa iam papa disposuisset prouidendo de ea indigentię mense episcopalis:certè nullo modo nunquid est verisimile quòd dominus Io.papa prouisione domi.Clementis papæ gratiosè & fauorabiliter factę mense episcopi voluerit per suam clausulam anteferri derogare, &
9 ad tales prouisiones eam referre:certè minimè. & pro hoc extrà de rescri.c.si propter lib.vj. † Vltimò clausula ipsa habet.quòd impetrans expectantibus beneficia præferatur, quod profecto intelligendum est de expectantibus beneficia vt beneficia conferenda earum personis.in casu autem nostro non est persona aliqua quæ ecclesia de qua agitur vt beneficium sibi conferendum expectet,cùm vt iam dictum est circa prin.vnio fuit rei,non personę:& tanquam de proprietate,non tanquam de beneficio:& sic apparet,quòd clausula prædicta quò ad talia non operatur quicquam. ¶ Ex quibus concluditur impetrantem posse & debere excludi.& per hoc habetur responsio ad quæsita prædicta.

De succes.ab intest.et de rest.spol.

CONSILIVM CCXXIIII.

Ste sunt allegationes factæ in causa comitatus sancti Seuerini super iure primogenituræ,& agebatur de causa dicta in ciuitate auenionensi,coram inclyto principe domino Rober. Hierosolimi. & sicilię rege assistentibus eidem aliquibus dominis cardi.solennibus in iure ciuili doc.Et primò præmittitur quædam constitutio regni ad factũ faciens,regni regia constitutione cauetur per hæc verba,dilucida constitutione sancimus feuda tenenti filios & nepotes & ex eis pronepotes trinepotes & vsq; in infinitum ex descendenti linea descendentes, cuiuscunq; sexus sint liberè & absolutè possunt succedere:seruata tamen sexus prę rogatiua mulieri masculus præferatur,necnon maioris ætatis inter eos qui viuunt in regno(specialiter iure francorum)contingit,quòd comes quidam habens ex primogenito nepotem minorem,& filium ætate maiorem moritur modò est in quæstione quis admittatur ad bonorum feudalium successionem huic comiti,nunquid nepos ex primogenito:licet ætate minor,vel secundo genitus:licet ętate maior prouiso quòd recolẽdæ memoriæ.d.rex Caro.ij.ordinauit per suas patentes literas ex voluntate dicti comitis,viuente dicto primogenito, quòd primogenitus ipse & hæredes ipsius primogeniti succedant eidem comiti in comitatu baronijs certis & quibuslibet bonis feudalibus quæ ad eum comitem peruenerunt ex successione materna,cui prædicto comiti concessum etiam fuit per eandem regiam maiestatem,quòd ad bona feudalia per eum acquisita nouiter rationabiliter esset successurus.Prouiso etiam ꝙ dominus rex Robertus per suas patentes literas declarauit,ꝙ si contingeret dictum primogenitũ prędmori comiti memorato(ordine naturę turbato) ꝙ ipsius primogeniti liberi sic succedant comiti supradicto, sicut foret primogenitus ipse,si dicto comiti superuiueret successurus,& allegatum fuit pro parte domini Iac.secundogeniti domini comitis,per honorabilem virum dominum.G.de sancto
1 geminiano vtriusq; iuris doctorem in romana curia aduocatũ defensorẽ dicti domini Iacobi vt sequitur.† Primò super iuris possessorio proponebat cũ de mandato domini ducis calabrię filij domini regis Roberti processisset,ꝙ dominus præfatus Iacobus comitatus marcisi & baroniarum sancti Seuerini & Selenti possessionem quibusdam eius nuncijs assignaret,quam vt all. idẽ dominus Iac.detinebat, propter quod mãdatũ prędictus do. Iac.prædictis nũcijs assignauit possessionem,vt dicitur comitatus & baroniarũ superius expressarum,quã possessionẽ petebat pro parte domini Iacobi ante oĩa reuocari eò,ꝙ prętextu exceptionis proprietatis cãm tangentis nõ est ipsa possessionis restitutio retardanda.& per hoc.ff.de vi & viar.l.j.quod dicitur sentire gl.eo,ti.l.iij.§.fi.in gl.quæ incipit ideſt fructus percepti.C.loca.& cõdu.l.si quis cõditionis ti.tũc monstrabatur violentiã comiti pariter per iudicẽ inferri sicut etiã per priuatũ,ad quod allegabat opi.domini Inn.extrà de resti.spo.c.ex cõquęstione. &.c. cõquerente.& ꝙ no. Azo in sum.C.vnde vi.in.j.col.in fi.& tũc arguebat.& si mandetur colono vel alteri vt fructuũ perceptio impediatur:licet vti possidetis interdictũ videatur cõpetere: tñ secundũ opinionem do.Inn.deiectus videtur. & cõpetit interdictum vnde vi pro recuperanda possessione:vt.ff.de vi & viar. l.iij.§.pertinet.&.§.item si nõ vsusfructus,ex quo cõcludebat restitutionẽ antę omnia faciendã eidem domino Iacobo comitatus & baroniarum superius expressarum subiuncto ꝙ cùm sit minus iustè facta sequestratio ante dicta pro eo ꝙ idem dominus Iacobus non est persona suspecta,& est paratus dare fideiussoriam idoneam cautionem de standō iuri ꝙ debet ipsum sequestrum reuocari,per.l.si fideiussor.§.fi.ff. qui satisda. cog.eo

Consilium CCXXIIII.

maximè,quòd nec dubitabatur de scandalo,nec erat de casibus in quibus sequestratio est permissa: vt no.C.de prohi.sequestra. pecu.l.j.tamen cum protestatione quòd ex præmissis nec priui legio restituendæ possessionis non intendebat per infra dicenda suæ parti generari prejudicium proprietatis materiam ingressus dicens,quòd dominus Ia.domino Thomasio nepoti ex primo genito prefati comitis,in dicto comitatu & baronijs sit omnimode præferendus,quod ostendebat hoc modo. considerauit enim dictarum partium successionem & prælationem ius com
2 mune primò,demum ius constitutionis regni.† Tertiò efficaciam priuilegiorum eiusdem comitis concessorum,tam per bo næ memorię quondam dominum Regem Carolum secũdum quam per dominum regem Robertum. Et primò quantum ad ius commune considerat,quòd in successione ascendentium filij.& ex filio nepotes ad successionem ascendentium seu paren-
3 tum eorum,pariter admittuntur.† Est differentia tamen quòd filij in capita ex filio,nepotes in stirpem: vt in corpore in auth. de hære.quæ ab intesta.deferun.§.j.colla.ix.C.de suis & legi.hære.l.nepotes aliàs in titu.de suc.transuer. & de iure antiquo Codicis,soror in secundo gradu fratrum filijs præferebatur,illa ratione prætensa,quòd soror fratri defuncto attinebat in secundo gradu.& defuncti fratris filij defuncto de cuius hæreditate agitur sunt in gradu tertio constituti:vt.C.de le.hære.l.consanguinitatis quam rationem.l.non sine ministerio & suæ partis admi niculo dicebat assumere:vt ex infra dicendis dicebat velle ostendere:licet.d.l.cõsanguinitatis esset per iura authenticorum correcta:vt in authẽ.cessante.& authen.post fratres signatas.in. d.l.
4 C.de le.hære.& in authen.vt fratrum fi.per totum titu.† Considerat secundo iura constitutionum regis declarata in constitutionibus regni,in cõstitutione quę incipit. Vt de successionibus comitum & baronum,qua cauetur,quòd in feudis filij & nepotes possint succedere seruata sexus prærogatiua in maioritate ætatis.Cùm ergo inter liberos & nepotes comitis quondam.T. de cuius successione agitur nunc do.Iaco. ætatis sit maior.& in gradu proximior assumpta ratione in.d.l. consanguinitatis. & ipsius constitutionis idem dominus Iaco.in prædictis præfato comiti.T.nepoti præferendus erat ex coniunctis duabus rationibus memoratis,maioritatis ętatis videlicet & proximitatis in
5 gradu dicti comitis de cuius successione tractatur.¶ † Considerabat tertiò formam literarum regis Caroli,circa quas dicebat, quòd idem rex præfato quondam comiti. T. concessit licentiã ac etiam potestatem.(constitutione regis memorati reseruata) quondam domi.H.primogenito & eius hæredibus eius genitori comitis. T.supradicti,quò ad eum & hęredes suos pertineant comitatus baroniæ & alia bona feudalia dicti domini. T.comitis ad ipsum ex antiqua successione spectãtia,cùm ad eum de iure debeant pertinere seruato successionis ordine,& cuiuslibet iu
6 ribus semper saluis.¶ † Circa quod aliter arguebat,aut enim dictus dominus.H.& eius hæredes in dictis comitatu & baronijs & alijs bonis feudalibus supradictis non debebat de iure succedere.& per obreptionem seu falsam expositionem idem dominus rex concessit,aut ex ignorantia si per obreptionem dato intelligi regi Carolo,q̃ idem dominus.H.& eius hæredes debeant in præmissis succedere,cùm nõ esset de iure verum:vt ostensum est.s̃,non valet rescriptum:vt. ff.de fal.l.si quis obrepserit. & de his qui à nõ domino ma.l.si per ignorantiam similiter nõ valet rescriptum:quia in eo primo debet esse consensus. Nihil enim tam cõtrarium est consensui,quam error,qui imperitiam
7 detegit.ff.de iu.om.iud.l.si errorem.† Non ergo obstat dictum priuilegium,cũ enim in priuilegio per modum causæ in eo ponitur:cùm dicitur,quòd ad dictum dominum.H.& eius hæredem spectabat de iure successiuo,in dubio de antiquiori iure romano intelligendum est:vt.ff.de iusti.& iur.l.j.§.j. & melius facit.ff.fini.regun.l. fina.Sed constat quòd illo iure ad dictum dominum.H.& eius hæredes prefatorum comitatuum & baronia rum nõ spectat successio:ergo vel per obreptionem,vel per principis ignorantiam obtinuit priuilegium,seu literas supradictas cùm nec de iure nouo constitutionum ad dicti domini.H.hæredes eo præmortuo dicti quondam comitis patris sui concessio comitatus baroniarum & aliorum bonorum feudalium præfatorum etiam quæ non nouiter acquisiuit. quinimo & dictę literæ successionis,ius cuiuslibet alterius seruauerunt.sed cùm secũdum verba constitutionis,maior ętate minori debeat anteferri successionibus feudalibus cuius successionis ius fuit ex dictis literis reseruatum:ergo dicti priuilegij autoritate excludi non po
8 test,imò iuuari debet dominus Iaco.supradictus. ¶ † Circa priuilegium verò domini regis Roberti taliter arguebat, quòd nõ obesset do.Iac.supradicto. In eodem enim priuilegio cõtinetur q̃ pro eo quod idem do.H.reipublicæ vtilis existebat, ac propter rei publicæ vtilitatem:nec non quia & eius liberi gradum ingrediuntur ipsius.& personam eius quod in ordine successorio prefentabant.si verò turbato ordine dicto quondam comiti Thomæ.do.H.prædecederent eius liberi in prefatis baronijs comitatu &bonis alijs succedant successionis seruato ordine inter eos,vt fore dictus quondam dominus.H.si viueret dicto quondam. T.comiti successurus:tunc arguebat ex dictis rationibus sic.Aut enim prætextu dictę publicæ vtilitatis est dubium,nunquid voluerit alij ius auferre,aut est certum quòd voluit ius au-
9 ferre.† Si est dubium,non est verisimile quòd per scriptum velit alicui ius auferre:vt.ff. ne quid in loco publico.l.ij.§. si quis à principe.si verò est certum quòd voluerit alicui ius auferre:licet quidam dicãt,quòd propter publicam vtilitatem princeps hoc possit per.l.ff.de rei ven.item si verberatum.& de eui.l.lucius dicebat tamen ipse,quòd doctores communiter intelligunt,quòd in dictis leg.dominorum prędiorum delictum pręcesserat: propter quod eorum prędia eis tollebantur,& assignabantur militibus.licet enim princeps sit dominus omnium: verũ est quò ad protectionem:non autem quòd in mei codicisvendicatione mihi esset rationabiliter præferendus:vt.C.de quadri. præscri.in.l. bene à Zenone.subiungebat & aliud,quòd primogenituræ ius est priuilegium personale:nec potest ad hęredem transmitti: vt ff.de reg.iur.l.licet in omnibus quanuis fallat.C.qui po.in pig.
10 ha.l.assiduis.§.fi.† Prętera non obstat verbum iudicamus:quia necessitatem non importat.ar.C.de legi. & consti.l. digna. nec verbum declaramus:quia qui declarat,nihil noui inducit.ff. de acqui.re.do.l.adeò.§.cùm quis.&.ff.si ser.ven.l.sicut.§. sed si quæritur.& his breuiter fuit contentus. Allegauit secundo pro eadẽ parte dominus.R.planterij legum doctor in romana curia aduocatus,& primo sic:filius enim quò ad auum nepos,locum patris non repręsentat,quod ostenditur:quia si aliquis habens filiũ & ex eo nepotem,si filium exhęredet,& extraneum sub cõditione instituat:si pendente conditione post mortem eius,de cuius hęreditate agitur moriatur filius,neposvolens rumpere testamẽtum quasi pręteritus non auditur,quod esset si patris sui personam repręsentaret,aut locum.ff.de iniu.rup.& irri.test.si quis filio exhęredato.in prin.allegabat etiam quòd vbi pater filio substituit,si viuo patre filius prędecedat apud hostes substituti filio ex substitutionis iuribus,nõ succedunt:vt.ff.de vul.& pup.sub. l.lex cornelia.sic in casu proposito vbi dictus dominus.H.viuo dicto.T.quondã comite patre suo decesit:primogenituræ ius ad eius filium non transeat,sicut nec in prędallega.l.lex cornelia. ius defuncti filij in vita patris ad substitutos,successio pertine-
11 bat. ¶ † Prętera vbi libertus filius moritur, superstite patroni filio & nepote,in illo iure patronatus filius nepotem excludit. ff.de bo.liber.l.si libertus.§.primò.sic & in casu nostrę quæstionis,vbi de iure primogenituræ tractatur,filius tempore mortis eius de cuius hęreditate agitur primogenitus (maximè) nepotem excludit. Prætera regni constitutio in feudi successione facit ordinem, vt in eo succedant filij & nepotes, sexus & ætatis consideratione præhabita. Primò ergo secundum dictam considerationem admittentur filij, & in eorum defectum secundum eandem considerationem nepotes:vt est videre, in eo qui patrem & filium hæredes instituit:primò pater & in eius defectum videtur filius institutus:vt no.ff.de liber.& post.l.gallus.
12 in prin.Prętera vbicunq; cessat ratio legis cessat lex ipsa.† Constat enim quòd secundum antiquam legem ante constitutionem regni,non erat ętatis differentia in feudorum successionibus introducta, sed sexus tantummodo: vt in.x. collatio.

de natu.

de natu.succesi.feud.c.j.& de grad.suc.in feud.c.j.§.filia. ius tamen constitutionis considerauit causam prælationis in successione feudi primogenituram.ex quo ergo causa seu ratio legis cessat & lex ipsam.vt.ff.de iure pa.l.adigere.§.quamuis. sed in personam dicti comitis Thomæ nepotis,cessat primogenitura quia dominus prædictus,quò ad eum primogenitus est, & ætate maior.ergo cesset in personam ipsius nepotis ius prælationis in successione præfata:& nō ipse domino Iacobo,sed eidem do.
13 Iacobus præferatur in successione præmissa.† Præterea vbi feudum alicui conceditur,& ipsius liberis masculini sexus,& eis deficientibus fœminini sexus:si superstite tantū filia moriatur,nati ex filio alio à dicti feudi præfato modo concesi & concesione eā repellunt.vt in.x.col.de eo qui sibi & hæredibus suis masculis & fœminis inuesti.accepit.c.j.circa prin.sic in proposito:licet in filij masculi locum succederet:ratione tamen defectus sui sexus à successione repellitur.sic in casu quæstionis nostræ dictus comes.T.ratione defectus minoris ætatis suæ,licet ętate & natu maior succeserit vincatur & succumbat in successione prę fatorum bonorū à dicto domino Iacobo,propter verba constitutionis regni quæ præfert in feudorū successione inter liberos ætate maiorem.Cū idem dominus Iac.interdicti quondam comitis.T.omnes liberos tempore suæ mortis superstites ætate sit maior.tangebat etiam vltra hoc materiā possessorij,ꝙ facienda sit restitutio dicto domino Iacobo præfatorū bonorū ad quod allegabat.C.de dona.inter vi.& vxo.l.si maritus asserens concludendo super hoc fore satis per dominū.G.allegatum.Et his bre-
14 uiter fuit contentus.¶ † Allegauit tertio in eadem parte do.R. rausulus.Et primò sic.regni cōstitutio sępe statuit,ꝙ primogenitus secūdo genito prę feratur nullam de primogenita filia in iure prælationis faciens mentionem.Et tunc arguebat sic.casus nō expressus à lege testatore,vel cōtrahentibus pro admisso habetur.ff.sol.ma.l.si dos.de li.& post.l.cōmodissime. cū ergo casus iste non sit expressus,& habeatur propterea pro admisso,nō succedet nepos ratione primogenituræ seu maioris ætatis.Sed dominus Iacobus qui tempore mortis eius quondam dicti comitis,T.inter eius masculi.iij.sexus liberos(de cuius bonis agitur) inuenitur maior ætate.Accidit etiam ad prę missa:quia si legisla tor aliud de primogenito filio voluisset, expręsisset.C.de cadu. tol.l.fi.§.finautem ad deficientes.ibi.nā si contrarium &c.Prę ter ea iura corrigentia & odiosa sunt restringenda,& non ampliando,nisi in casu in quo loquuntur expresè:vt.ff.de li.& posthu. l.cū quidam.Cùm ergo constitutio de primogenito filio nō loquatur:vt ius cōmune,corrigens est & odiosa:quia naturæ differentiam introducens contra.l.maximum vitium.C.de li.præte. vel exhære.ergo de solo filio primogenito intelligenda est,non de primogeniti filio.Cū igitur dictus dominus Iacobus sit primogenitus,tempore mortis dicti comitis.T.de cuius bonis agitur,excludit dictum nepotē,licet sit primogeniti filius,cùm ad
15 eum prę missa ratione se dicta cōstitutio non extendat.† Præter ea vbi primogenitus filius ex aliqua ratione inhabilitatis vel maculę à successione impeditur:nec eius filius ad successionem admittitur:vt.C.de quæstio.l.diuo marco.quia quod obstat patri obstat & filio:vt.ff.de re.iu.l.in his.§.nō debeo.&.l. aliud.§.fi. tūc arguitur.paria sunt inhabilem esse,& nullo modo esse:vt.ff. quod cuiusq; vni.no.l.j.§.fi. Sicut ergo vbi esset inhabilis filius, ex eo nepos à successione repellitur.ita & cū primogenitus tempore mortis eius de cuius hæreditate agitur,non est in rerum na
16 tura,nepos ex eo repellatur à successione prę fata.† Prę terea maius ius habet feudatarius in feudo,quā dominus à quo feudū tenetur:quia feudatarius habet vtile dominium:vt.ff.si ager vecti. l.fi.& no.ff.de rei ven.in gl.rubricæ.dominus autem feudi habet
17 tantū directum dominium:vt in præal.iuribus.† Sed constat ꝙ qui habet vtilem actionem præfertur habenti directam:vt.ff.de procu.l.in causæ.§.fi.& de superfi.l.j.in prin.tunc arguitur, habens maius ius vt feudatarius, non pōt de feudo disponere sine domini licētia:vt in.x.col.de prohi.feu.alie.per Fede.c.imperialis.& pro hoc,quia dominus feudum quod alius tenet eo viuente,non potest alij iure concedere, nisi illo consentiente: vt in. x. col.qui succes.tenean.c.si quis inuestitus.§.nam si quis.ergo nec dominus rex potuit dictum priuilegium (sine consensu dicti
18 quondam comit.T.)concedere.¶ † Præterea quandocunq; aliquis ex aliquo facto tangitur,vocandus est qui tangitur:vt consentiat:& nisi de eius consensu fiat,non valet:vt.C.de pac.l.fi.Cū ergo in concesione dictorum priuilegiorum(& præcipue regis Roberti)vocatus nō fuerit dictus comes.T.nec præfatus dominus Ia.ergo priuilegia ipsa de iure non valent. Præterea quā do causa adijcitur,aut adijcitur à contrahente,aut à testante, aut à lege,aut à principe.Si à testante vel à contrahente,tunc cā præ sumatur impulsiua:vt.ff.de do.l.iij.§.fi.de condi.& de.l. cū tale. §.falsa. Et quia hæc duo membra non faciunt ad propositum, ipse omittebat ea.Si verò à lege vel principe causa finalis præsumitur,ea cessante cesset effectus ad quod adducebat.ff.de iu.pa. l.adigere.§.quāuis.licet melius facit ad causam adiectam à principe.C.de do.inter virum & vxo.l.fi.aliter est sub Rub.de do.inter regem & reginam.l.j. cùm ergo causa adiecta in priuilegio domini regis Roberti,cesset illa videlicet dicti quondam do.H. liberi eius gradum adingrediuntur:vt in dictis literis continetur,quæ causa cessat vt nō vera,quia prædictus do.H.quondam præfato quondam comiti.T.in primo gradu attinebat:& eidem eius liberi in secundo.ergo quasi cesset dicta causa dictum priui
19 legium vitietur.† Præterea quandocunq; duo rescripta conceduntur,vnum primo,& secundum posterius:nisi secundum de primo faciat mentionem,non valet secundum.extrà de rescri.c. j.sed cùm primū dictum rescriptum domini regis Roberti mentionem non facit de dictis duabus clausulis annexis in priuilegio præfati domini regis Caroli secundi,illis videlicet successionis ordine seruato:& iure cuiuslibet semper saluo.ergo non valet priuilegiū do.regis Roberti prædicti.Præterea licet in dicto priuilegio præfati domini regis Roberti apponātur illa duo verba iudicamus, & declaramus de natura dicti verbi iudicamus,
20 nō est vt necessitatem imponat:vt in præalle.l.digna vox.† Nec verbum declaramus nouum ius tribuit regulariter,licet interdū tribuit,vt in.l.lege.ff.de ver.sig. sed illud quod est seu competit manifestat:vt in præalle.l.sicut.ff.si serui.vendi.§.sed si quæritur & de rei ven.l.ex diuerso.Præterea ius quod non competit,non transmittitur ad hæredes etiam liberos.C.de cadu.tol.l.vnica.§. pro seruo.sed cùm dicta successio nō competeret præfato quondam do.H.tempore mortis suæ:ergo successionem iure primo
21 genituræ ad filios non trasmisit.& sic fecit finem.¶ † In contrarium verò pro parte Thomasij nepotis do.Io.de lauduno iuris ciuilis professo.dicti nepotis circa prę missa defensionē assūmēs allegata primo per partem contrariam enarrans.Demū alijs respondendo dicti nepotis intentionem subscriptis legibus & rationibus comprobauit.Et primo circa restitutionem possessionis quæ petebatur fieri eidem do. Iacobo quasi per violentiam de ea iniustè deiecto prout dictus do.G.allegabat. Respondit dupliciter vno modo per distinctionem dicebat, quòd magna differentia est nunquid violentia fiat à iudice,vel à priuato. Nā si à iudice qui non cognitione habita,sed extra ordinem bona alicui fecit auferri:& ea ad quem de iure pertinebant, seu cui dicebantur tradi vel solui,nunquam eorum restitutio seu reuocatio peti vel fieri potest:vt.ff.quòd me.cau.l.fin.§.vlti.& clarius no.vij.quæstio.j.c.prę sentiū.§.illud autē.in gl.in ver.in aliū.arg. quod si concedo in fi.gl.Et posito quod ita fuerit in causa præsentis quæstionis. Nam dominus noster dux calabriæ domini regis Roberti primogenitus,& vicarius generalis:vt per partem aduersam ponitur,mandauit domino Iaco.vt dictorum comitatus baroniarum & aliorum bonorum feudalium prę fatorum possessionem duobus suis nuncijs assignare,quæ de facto procuratoribus dicti comitis thomasij nepotis veluti notoriè & manifestè potiora iura habentis in successione præfata,tradi & assignari mandauit & fecit prædictorum bonorum feudalium possessionem dari.Vnde non est facienda restitutio ratione prę missa:quia ad eum dicti comitatus baronię & bona peruenerūt ad quem de iure pertinebant:vt ex.j̄.dicendis apparebit.bene facit ad hoc extrà de ord.cogni.c.cùm dilectus.§.rerum. & quod ibi no.vbi autē à priuato violentia fieret,esset possessionis restitutio faciēda:nec retardanda esset prætextu exceptionis proprieta

tis obiecta:etiam si vellet de proprietatis iure immediatè docere.Et ita intelligitur quod no.ff.de vi & vi ar.l.j.& eo.tit.l.tertia §.fi.&.C.loca.& conduc.l.si quis conductionis.ff.de doli excep. l.dolo.licet glo.contrarium notet quæ glo.consueuit interdum reprobari.ff.de iudic.l.si de vi.Soluebat & aliter ad præmissa,nã aut exceptio proprietatis est notoria & manifesta : sicut est pro dicto comite Thomasio nepote tum ex iure cõmuni: tum declarationibus regijs:vt ex.j̃.dicendis patebit.& tunc impeditur possessionis restitutio:nec fieri debet ratione premissa,hoc probatur per Inn.extrà de filijs presby.c.veniẽs.vbi autem exceptio exigeret probationem & examinationem aliam;ante omnia facienda esset restitutio spoliato.& sic intelliguntur iura in cõtrarium allegata.tũc ostendebatur quòd præmissis allegationibus non obstantibus dictus comes thomasius nepos iure communi debet in præfatis comitatu & baronijs ac bonis alijs succedere. T.quondam comiti memorato non obstante,quòd est minor ætate dicto do.Ia.filius enim cum patre sic tensetur eadem esse persona:vt vbi vnus stat vel est alter stare vel esse videatur:vt.C. de agri.& censi.l.cùm satis,li.xj.& vnius vox alterius esse censetur:vt inst.de inuti.stip.§.ei qui. Et propterea non considerato dicto comite:vt eo sic defectiuo ratione ætatis: sed vt patre eius primogenito,& ad dictam successionem habili in successione ipsa dicto domino Ia. præferatur,quod pulchrè monstratur, si emancipatus emancipato de iure communi nõ confert suo,conferre tenetur de iure.suppone ergo q̃ emancipatus ad successionem veniens cum fratre in potestate constituto,& cum alijs filijs alterius fratris defuncti in potestate similiter constituti,quo
23 rum filiorũ vnus in potestate & alius emancipatus erat.† Quæritur nunquid dictus emancipatus huic etiam emancipato nepoti suo conferat.lex dicit q̃ sic,non considerato defectu emancipationis,qui est in ipso nepote sed cõsiderato q̃ patris sui constituti in potestate personam repræsentat,cuius gratia sibi conferetur:vt hæc probantur,ff.de colla.bo.l.j.§.portiones & eo.titu. l.si nepotes.ff.de coniũgen.cũ eman.li,l.j.§.si filius.circa fi.cum si.¶ Præterea ad idem arguit quòd dictus comes nepos admittatur ad dictam successionem:non ex persona sua,sed primogeniti patris sui. Vbi enim ad successionem defuncti fratris concurrunt fratres vterini & consanguinei ex vna parte,& consanguinei tantùm,vel vterini tantum ex alia consanguinei & vterini consanguineis tantùm,vel vterinis tantũ præferuntur:vt.C.cõmunia de succes.auth.itaque.&.C.de le.hære.authẽ.post fratres ex vtroque parente.in auth.de consan.& vteri.fra.in princ.cũ si. Modò pone quod quidam habens fratrem,consanguineum tãtùm vel vterinum tantùm & nepotes ex defuncto fratre consan
24 guineo & vterino,ab intestato sine liberis est defunctus.† Modò quæritur quis admittatur ad defuncti successionem.si considerem defuncti fratris consanguinei & vterini liberos (vt seipsos)cùm nec consanguinei sint nec vterini defuncto de cuius successione agitur,non excluderent consanguineum tãtùm, vel vterinũ tantùm,ei de cuius hæreditate agitur:sed propter omni modã representationem personæ patris,paternũ ius obtinent dictum consanguineum tantùm,vel vterinum tantùm excludũt rationabiliter & de iure;vt in auth.de hære.quæ abinteſt.deferũ. §.si igitur defunctus.col.ix.& per hoc tolluntur omnia contraria,per quæ dicebatur q̃ ex verbis dicte constitutionis dictus comes Thomasius nepos ætate minor,excludebatur à domino Iacobo ætate maiore,cùm non ex persona sua ad dictam succes-
25 sionẽ veniat:sed ex persoua dicti primogeniti patris sui.¶ † Et ad hoc facit etiam pulchrum argumentum,vbi sponsus sponsę, alienum,quæ donatio tenebat si demum matrimonio durante in loco dicti annuli alieni proprium donauit annulum vxori(licet de se non teneat)quia inter virum & vxorẽ fit interdicta donatio:tamen quia in locum non prohibitæ donationis donationem de se fecit prohibitam,tenet hæc donatio:propter representationem:vt ff.de do.inter vi.& vxo.l.si donatæ.§ si sponsus.cum toto illo generali quod ille qui in loco alterius ponitur,eum in cuius loco ponitur per omnia repręsentat; vt.ff.quod cuiusque vni.no.l.item eorum.§.si decuriones.C.de iudi.l.apertissimi. cũ si.ad corroborandum prædicta satis bene facit,C.de natu.lib.l.
26 fi.¶ † Præterea ius istud primogenituę,æquiparo iuri accrescẽdi:sed video quòd ius accrescendi etiam nõdum competit quia cohærede viuente,si cohæres decesserit sibi cohærede superstite, ad hæredes suos ius accrescendi transmittit:vt.ff.de suis & legi. hære.l.si pluribus.Item etiam in iure deliberandi : vt.C.de iure
27 deli.l.cum antiquioribus.in prin.† Nec ob.q̃ dicebatur q̃ non delatum nec quæsitum ius, non transmittitur.C. de cadu.tol.l. vnica.§.pro secundo.quia loquitur in his quæ non erant debita nec quasi,& poterant simplici voluntate eius de cuius hæreditate agebatur tolli:cùm ambulatoria sit vltima volũtas vsque ad extremum vitæ exitum:vt.ff.de dona.inter vir.& vxo.l.cũ hic status.§.ait oratius.de leg,iij.l.si quis in princ.testamenti.&.l.iij. &.l.ex parte.ff.de adi.& trãsfe.le.l.j.cum si.suis.Hoc autem ius primogenituę sic est primogenito debitum ex beneficio dictę constitutionis,quod & si patris hæres nõ sit,habet nihilominus feudum iure primogenituę.arg.bonum.ff.de ope.li.l.si operarum actum.ff.de verb.ob.l.lege quodcũque.§.si quis ita.Et pro hoc non ob.præalleg.l.vnica.C.de his qui ante aper.tab.& determinatio quæstionis notatę ibi in glo.Ad q̃ posset etiam responderi,maximè ad dictam quæstionem per glos.no.cui congruit. ff.de vul.& pu.sub.l,qui liberis.§.hæc verba.& eo.ti.l.sed si plures.in prin.cum si.nam est differẽtia,nunquid aliquid debeatur conditionaliter in spe alicui ex vltima voluntate : an ex contractu seu prouisione principis.nam vbi debetur ex vltima voluntate ante conditionis euentum moriente eo cui debetur nõ trãsmittit.ff.de leg.j.l.si ita legatum.§.illi si volet.& ita loquũtur iura in contrarium allegata,quæ omnia loquuntur de successione non transmittenda.Nam quælibet substitutio ex testamẽto cõpetit,& conditionalis est institutio:vt præalle.l.quæ liberis.§.fi.
28 & propterea non transit ad hæredem.† Vbi autem ex contractu aliquid sub conditione debetur etiam ante cõditionis euentum moriens cui debetur ad hæredes transmittit: vt instit. de verb.obli.§ ex conditionali ff.de actio.& obli.l.is cui.Idem vbi habetur aliquod ius conditionale ex beneficio legis vel principis.Nam maius ius quæritur:vt in.l beneficiũ.ff.de consti.prin. Et non parificatur factum legis facto contrahentium:vt in.l.si. C.de fideiuss.& q̃ plus est non vt hæreditatem primogenitus habet feudum:sed ex beneficio constitutionis quæ ipsum aliis præfert,& formæ confessionis seu donationis vel infeudationis regis per quam feudum conceditur alicui comiti vel baroni & primogenito suo,& sic ex facto istius concessionis seu donationis, quæ donatio contractus dicitur:vt.ff.quod me.cau.l.si donatio nis & de prescrip.xxx.an.l.si quis emp.cum si.Et quod ex dicta forma concessionis primogenito ius quæratur : probatur.ff.de li.& posth.l.gallus.in princ.glo.quæ incipit id est non dicit illa verba,&ar.bo.C.de do.quę sub modo.l.quoties.in fi.ver.sed cũ
29 & quod ibi no.si bene attendatur.† Nec ob quod dicebatur per partem aduersam:quia ius primogenituræ erat ius personale & propter ea non transmittebatur; vt in præalle.l.in omnibus.Nã priuilegia personalia transeunt in filios hæredes: vt.ff.sol.mat.l. etiam.C.de promiss.do.l.j.ff.de reg.iur.l.sciendũ.imò quod fortius est,priuilegium quantuncunque mere personale transit ad filium.C.de excu.mu.l.sordidorum.li.x,& ibi no.l.autẽ in omnibus de hæredibus extraneis & non filio loquitur:vt ibi no.Non ob,quod dicebatur in contrarium cõtra dicta priuilegia.& primo contra priuilegia domini regis Caroli secundi.s.q̃ aut fuit concessum per obreptionem,aut per ignorantiã regis , &c.quia non obreptionem sed secundum veritatem : nec ad petitionem dicti quondam domini primogeniti,sed præfati quondã.T.comitis nec per errorẽ:quia eius dispositio in dicto priuilegio erat consona iuri:quo ad dictum dominum H.& eius hæredes.imò & si errasset(od negatur omnino)forsitan nõ obesset.nam error principis facit ius: vt.ff.de sup.leg.l.iij.§ fi.nec mirum , quia propter principem & super facto fingitur : vt nota.C.de testa.l. omnium cuius contrarium est ius commune.ff.qui.ex cau.ma-
30 io.l.denique.ff.de capti.& postli.reuer.l.in bello.§.factæ.† Nec ob.quod dicebatur contra priuilegium do.regis Roberti, videlicet q̃ causa contenta in declaratione priuilegij illa suum parentis gradum adingrediantur liberi & personam ordine succesſorio repręs

rio repręsentent &c.non sit vera seu non subsistat,cũ dictus comes.T.nepos sit in tertio gradu,& dictus quondam do. H.dicti nepotis pater dicti quondã comitis.T. primogenitus filius attinebat in gradu secundo.vnde quasi propter cessationem dictæ causæ,cesset & non valeat dicta declaratio regia. nam salua gratia dicentis,quod veritatem non habet.nam casus est.l.& litera manifesta,quòd filius patris eius gradũ & locum ingreditur: vt in auth.vt fratrum filij.in prin.col.ix.non ob.q̃ publica vtilitate dicitur,q̃ non posset propter eam alij ius tollere:quia quod hoc posit,dicũt dictæ leges.item si verberatum.&.l.lucius.nec de delicto eius vbi tollitur.l.vbi facit mentionem,nec est verum quod non possit tolli propter publicam vtilitatem vt patet.C, commu.de le.authen.res quæ subiacent.ff.de reli.& sump.fu.l.si quis sepulchrum.&.ff.si ser.vend.l.certũ.& l.si locus·§·fi.& licet posset dici(quanquã per partem alteram non diceretur)q̃ in dictis legibus.item si verberatum.&.l.lucius.modico dato ibi,illud fuit factum quod fieri potuit,quasi secus vbi nihil.ar.l.vendi tor·§·si constet.ff.commu.prędio.tamen satis apparet q̃ nedum modicum:imò multum datum fuit:propterea quia licentia regia dimittendi feuda nouiter acquisita inter liberos secundo genitos,quod fieri non poterat constitutionis iure prædicto. nec ob.quod dicebatur de dicta l.digna vox de verbo iudicamus. nam ibi idcirco necessitatem nõ inducat:quia pari dirigebatur cui imperari non potest:vt.ff.de arbi.l.nam & magistratus.ff.ad treb.l.ille à quo·§·tempestiuũ.vbi autem ad eum cui mãdari potest,dicta verba diriguntur,necessitatem inducant:vt est videre. de leg.ij.l.peto.& eo.ti.l.cũ pater·§·rogo.&.l.cùm quidam cum si.nec ob.l.si quis exhæredato.quia auus qui filiũ exhæredauit & nepotem præterijt mortuus fuit superstite filio exhæredato, & nepote præterito,& nepotem præcedebat filius,&idcirco ne
31 potem non erat necesse exhæredare.† Non ob.l. cornelia.ff.de vulg.& pup.subst.l.in cõtrarium allegata.quia ibi fuit præmortuus filius patri.& propterea substituti filio capto ab hostibus. non admittuntur:quia filius mortuus est apud hostes qui in ciuitate nulla bona reliquit:& propterea non habet hæredes, vt ibidem litera,dicit cum eo iure filius in potestate non habebat hæredem:sed omnia peculij patris occupabat:vt.ff.de castren. pec. l.ij.Nec ob.l.si libertus.ff.de bo.lib.in contrariũ alle.quia de succesione liberorum,quæ loquitur casu quo nepos cum patruo non succedit,secus in successione ingenuorũ:vt in auth.de hęre. quæ ab intesta·§·j.col.ix.& ita soluit gl.contrariũ de dicta.l.si libertus.quam signat pro contraria.C.si in fraudem patro.l.ij.nec ob.quod dicitur.ff.de legi.tuto.l.iij·§·ij.vbi nepos à patruo excluditur:quia ibi de tutela loquitur,quæ nedũ in spe connectens nec in re transmittitur: sicut prælaturæ nec administrationem seu commissiones cæteræ:vt not.ff.de tute.l.tutela plerunque. vel solue vt modo proximo dicebatur.nec ob.capitu.j.x.colla. de eo qui sibi vel hæredibus suis &c.quia in cõcessione feudi dicebatur expressè,q̃ ita demum admitterentur fœminæ ad successionem feudi:vbi masculi omnes deficerent.masculi autẽ ibi supererãt & propterea repellebantur fœminæ,licet ex masculis natæ essent.non ob.q̃ constitutio nominando filios & nepotes videatur succedendi ordinem fecisse:vt primo filij maiores natu,& eis deficientibus nepotes maiores natu admitterentur ad successionem feudi primo.nec similiter obstat quod dicebatur ex aduerso,quòd in dicto nepote cesset ratio constitutionis maioritatis ætatis,debet & propterea cessare in eo beneficium con-
32 stitutionis ipsius:vt in præalle.l.adigere·§·quanuis: ¶ †Nam ad ista omnia breuiter respondetur, quòd licet dictus nepos non ex persona sua,sed ex persona primogeniti patris sui,cuius personam repræsentat,admittitur.non obstantibus suæ personę defectibus:vt.s̃.satis clarè probatum est,& maximè per.l.j·§·si filius.ff.de coniung.cum eman.liber.superius allegata in quo primogenito ipsius nepotis genitore cessant prædicta in cõtrarium
33 allegata.¶ †Nec ob.quòd dicebatur de casu non expresso,quia pro omisso debet haberi.nam verum est nisi omissus,sit similis expresso:vt.ff.de don.ob cau.l.si extraneus.& no.in præal.l.si cũ dotem.in prin.in magna gl.casus enim primogeniti nedum similis est expresso:imò quasi idem propter omnimodam repræsentationem patris primogẽniti, non in persona dicti comitis Thomasij nepotis:vt iam probatũ est:vel potest dici,quòd quasi in idem redit quòd dictus nepos non ex persona sua,sed dicti primogeniti patris sui dictum dominum Iac.excludit à successione prædicta:de quo genitore ipsius nepotis casus exprimitur in cõstitutione præmissa.& eodem modo respondetur ad aliud quod dicebatur,q̃ dicta constitutio odiosa non extendetur ad primogenitum filium:quia non per viam extensionis,sed interpretationis omnimodæ,quasi repræsentationis patris in filium ad prædictam successionem admittitur nepos supradictus.licet enim in odiosis sit prohibita interpretatio:vt patet in legũ constitutionibus.ff.ad municip.l.& de interpretatione verũ est expressa:sed non declaratiua.ff.de mu.& ho.l.vt gradatim·§· & si leges.& de ver.ob.l.quicquid non ob.quod dicebatur, q̃ vbi pater esset inhabilis filius repelleretur.& vbi nullo modo est pater primogenitus ipsius filius repellatur per parificationem.l.j·§·fi. quòd cuiusq; vniuer.no.quia illud non est de se verum:vt patet C.de lib.& eorum liber.l.ij.ff.de sena.l.emancipatum.& ibi no. &.ff.de interdic.& rele.l.iij.in prin.Prædicta autem vera essent, vbi patri inhabili per filium forsitan aliquid quæreretur cuius contrarium statuitur,vbi nihil patri quæritur:vt.ff. de re.diui.l. diui fratres.& ibi gl.no.&.ff.de bo.lib.l.quæritur.quòd dictum argumentum inhabilitatis patris quòd inhabilitet filium,habet locum in natis post inhabilitatem:vt no.in. d.l. in contrarium allegata.C.de fal.l.diuo marco.& alijs prędictis iuribus attamẽ
34 dictum Comes.T.natus fuit ante mortem quondam.H.† Nec ob.quòd in præfatis priuilegijs dicti quondam. T.comitis consensus debuit interuenire,vt per partem alteram allegatur:quia quod dicitur.ff.de pactis.l.finali in contrarium allega in pacto loquitur secus in stipulatione:vt ibidem no.¶ Sed respõdeo ad l.quæ magis ad propositum facit:licet per partem alteram non fuerit allegata.ff.de adop.l.item diuus.cum eo q̃ ibi no.Respondetur quòd ibi loquitur,quando per rescriptum confirmatur q̃ ius non tenuit.vbi autem priuilegium iuri communi congruit non est necesse quòd partes vocentur seu consentiant: quia non tanguntur:dicta autem priuilegia,& maximè priuilegium domini Regis Roberti iuri communi congruunt: vt superius est probatum.Et per hoc etiam respondetur,ad aliud quod dicebatur,quòd maius ius habet feudatarius,quã dominus feudi:quia feudatarius habet vtile dominium,quod præfertur directo,& tamen non potest sine consensu superioris domini:ergo nec superior dominus sine consensu feudatarij,quia illud verum est:vbi de generãdo prędiudicio agitur:videlicet nõ de habẽdo nouo feudatario,ad quod quis compelli non potest inuitus.ar.eius quod dicitur.C.de noua.l.j.& ar.ff.pro soc.l.qui admittitur.in casu autem nostro,priuilegia sunt secundum iura communia:vt dictũ est.s̃.quinimo.& vbi esset rescriptum quod interpretaretur casum dubium si conditionaliter interpretationem faceret,deberet parte præsente fieri:vt.C.de legi.& consti.l.fi. vbi autem non conditionaliter,vt in casu nostræ quæstionis etiam absente parte concedi potest,facit tamen ius inter eas personas tantùm quibus priuilegium est concessum:vt pulchrè no.in gl.C.de leg.l.ij.
35 in gl.quę incipit.imò statim.† Non ob.quòd secundum rescriptum debet de primo facere mẽtionem.extrà de rescrip.c.j. hoc enim fatuum est dicere,cùm in secundo priuilegio quod fecit rex Robertus,nedum de primo mentionem facit,sed de verbo ad verbum in ipso includitur:vbi ergo totum includitur de qualibet eius parte fit mentio:vt.ff.de leg.iij.l.si chorus in prin.& sic finem posuit in dictis suis.¶ Allegauit secundò pro parte nepotis pater legum,& qui ad iurium medullam pertingit do.Oldr. de potestate de laude quæstionis sic materiam tangendo.considerauit enim primo circa ius primogenituræ legem diuinam,& ius naturę demum iura communia ciuilia: & post hæc regalia priuilegia probauit asserens non debere dici priuilegia:sed declarantia ius commune,cùm esset inquantum ius dicti quondã do.H.tangebatur magis communi iure,quam speciali & gratioso fundata.Etiam primo iure diuino dicebat primogenitum in indiuisibilibus ac comitatibus & regnis secundo genitis,de iure legis mõsaicæ debere præferri.nam in Gene.vt legitur Ia-

Consilium CCXXIIII.

cob.abstulit ius primogenituræ Esau.Isaac cõmuni eorum patre viuente.vnde dicit Esau de Iacob primogenita mea ante tulit.& propterea percipitur &clarè monstratur,quòd quia viuente patre competunt ea cedere,vendere donare,&in aliũ transferre potest,filius primogenitus:vt.vij.q.j.c.quam periculosum.Et no.de hoc plenè per Host.extrà de voto & voti reddẽ.c.licet.ex quo concludebat, quòd si vendere, donare, & cedere potest ius primogenituræ,quod diuina lege permittitur.ergo satis constat quòd ad hæredem transmittit maximè filium.argu.ff.de acquire.do.l. quædam. nec odiosum ius esse censetur, considerabat etiam ius naturæ ad quod deueniebat hoc modo,assignando rationem quare pater plus diligit filium,quam filius diligit patrẽ, & adiecit rationem esse naturæ quia pater in filio partem sui retinet seu habet,tunc arguit sic ex modico falsitatis,tota oratio falsa redditur, vt de reb.dub.l.si is qui ducenta.§. vtrum.quanquam enim do.H.dicti comitis.T.pater mortuus sit cũ eiusdẽ do.H.pars in eodem.T.comite eius filio perseuerat,nec potest videri vel dici mortuus,cũ eius pars viuat:nec adiri potest exinde dicto do.Iaco.succedendi ratio in præmissis. arg.ff.de vsufru.l.si cui vsusfructus insulæ.& de contrahen.emp.& ven.l.domum.§.si verò quantacunq;. Tangebat demum iura communia hoc modo,quod iuris est de toto quo ad totũ,idem de parte quo ad partem,& econtra.ff.de rei vendi. l. quæ de tota.Sed constat,quòd vbi tractatur de admittendis ad partem in successione cùm patruus patris personam repræsentat, non in capita, sed in stirpem ex persona patris succedunt:vt in præal. authen. cessante.& authen.post fratres.& in authen.de hære.quæ ab intesta.deferun.§.j.ergo veluti patris personam repręsentantes,vt de iure prælationis in totum ratione primogenituræ agitur,patruũ in totum excludunt,sicut eius pater primogenitus eum patruũ
36 iure foret primogenituræ indubitabiliter excluſurus. ¶ † Præterea tangebat materiam successionis dicti comitis.T. nepotis indagando nunquid ad successionem prædictam,veniat ex persona sua primogeniti patris sui,quod indubitabile reputabat, dicens quòd non ex persona sua,sed sui patris primogeniti debet admitti.Et ad hæc adducebat. ff.de colla.bo.l.dedit dotem auus.& eo.titu.l.si nepotes.&.ff.de hęre.insti.l.sed si in conditione.§.nepotes.In quibus dicitur quòd auus propter filij personã debet nepoti dotem dare sicut & filiæ cùm filie personam repręsentat.& in.d.l.si nepotes.dicitur quòd nepotibus confertur,sicut fratri quasi omnes aui essent scilicet pater eorum ex quo percipitur,quòd ex persona patris non eorum veniunt ad quòd facit.ff.de re mi.l.milites agrum.nam tanta est filij & patris identitas,quòd à patre in filium videatur esse quasi quædam continuatio dominij:& etiam viuo patre videntur filij quodammodo domini rerum & iurium paternorum:imò nec distinguitur pater à filio,nisi nota per quam distinguitur genitor ab eo qui est genitus:vt.ff.de libe.& posth.l.in suis.& veniet hic nepos ad ius,quod nondum erat patri quæsitum in actu:sed solùm in habitu,sicut de querela inofficiosi testamenti,quæ nascitur in aditione hæreditatis:vt.ff.de inof.test.l. papinianus.§. si conditioni. & tamen filius exhæredatus decedens ante aditam hæreditatem transmittit eam ad filium suum,licet nondum ratam nec præparatam:vt.C.de inoffi.test.l.si quis filium.In.l.si quis filium,ante filij obitum spes querelæl sibi orta erat:quia pater filij exhæredati testatoris erat defunctus,& pendebat terminus hæredi instituto ad hæreditatem adeundã statutus sibi à iure à morte testatoris:vt in.l.sancimus in fi.C.de inoff.testa.ideo spes illa orta filio dicta pendente deliberatione leg.transmittitur legis beneficio. & sic nil tunc habet in casu nostro de filio primogenito qui in bonis patris eo viuente ius nullum habebat,nullamq; spem ortã de præsenti quæ æstimari possit.& sic quod non habuit transmittere non potuit. Arguebat vlterius,vbi pater vni ex filijs libertum assignauit,quòd dicto filio viuente eo mortuo non distinguitur,quo tempore superstitibus liberis, & ex eis alijs derelictis,fratres eius cui facta est assignatio nunquam ius habent in dicto liberto quandiu is cui facta est liberti assignatio,vel ex eo aliquis superuiuit:vt patet.ff.de assigna.liber.à paren. l. iij.§.fin. cum duabus.ll.sequen.hic autem primogenito,facta est feudi as-
39 signatio,quæ non est minoris efficaciæ,quam illa quæ fit per ho
37 minem:vt.ff.de iurepa.l.si libertus minorem. ¶ † Præterea dicebatur,quòd ius competens ex beneficio legis,non transeat ad hę redem antequam deferatur realiter ipse respondebat quod non concedebat & hoc pulchrè lege demonstrabat is qui in adoptidatur,habet qnartam ex beneficio constitutionis diui pij seu le. vt in.l.si arrogator.ff.de adopt.modò quęrit.l.nunquid filius in adoptionem vel arrogationem datus,si naturalis patris bonorũ possessionem petat quartam sibi debitam cohęredibus conferat licet eam in spe habeat, nec sit realiter assecutus, antequam ad ipsam quæstionem legislator respondeat,dicit dictæ quartæ ius patre arrogante superstite ad hæredem transmittere arrogatum: vt.ff.de colla.bo.l.j.§.si impuberi.sic in proposito, cùm ius primogenituræ ex constitutionis beneficio primogenito debeatur esse viuẽte eo de cuius primogenitura agitur,primogenitus moriens;ad posteros hæredes ius primogenituræ transmittit:& propterea soluebat quod dicebatur non delatum,non quęsitum ius ad posteros non transmittatur: verum est vbi speratur deferri ex voluntate testantis,cuius contraria voluntate tolli potest.& propterea non debitum,nec quasi censetur.vbi autem ex constitutionis beneficio ius debetur,cum voluntate eius à quo debetur tolli non possit,vt in feudo,quod est primogenito debitum iustè dicitur quod ad posteros iustè transmittatur:quasi ęs suum & respectu testatoris alienum:vt.ff.de inoffi.testa.l. papinianus.
38 §. si quis impuberes. ¶ † Respondebat & aliter dicens,quòd iura quæ impediunt transmissionem mortuo aliquo eo viuente de cuius successione agitur,nunc habent locum,in his quæ debentur alicui,vt hæredi:non autem in his quæ debentur alicui, non vt hæredi:sed vt filio.ff.de senato.l.emancipatum.§.vlt.à cõtrario tamen sumpto argumento ibi.sed si post amiserit dignitatem ante conceptionem&c.quasi diceret secus si post conceptionem,& per hoc quod ibi notatur de in ius vocan. lege adoptionum.§.vl.Et de interdic.& releg.l.ij.tunc autem est hoc feudum quod debetur filio & non hæredi. arg.pro hoc.C. de lati.liber. tol.l.vnica.§.sed & si sub conditio.Et de proxi.sacro. scrinio.l.si quis in sacris.Dicebat enim cõstitutionem regni inquantum loquitur de prærogatiua ætatis & sexus intelligi cæteris paribus. hæc autem est prærogatiua prælationis ex persona patris in cuius locum succedit.Vnde ex persona eius est potior:vt.ff.qui potio.in pigno.habeantur.l.qui prior.§.si titius.& quæ res pigno. vel hypothe.oblig.non possit.l.Aristo. Ex persona nempe patris sæpe quis inter compositores priuilegium prælationis sortitur:vt.C.de aduoca.diuer.iudic.l.nemini filios.& lege petitionẽ §.filij.&.l.iubemus.§.& si filius.Post hoc ad argumenta in contrarium respondebat ad illud,quod dicebatur: quod personalia beneficia debent cum persona finiri:vt in iam allegata.l.in omnibus causis.circa quod ipse dicebat,quòd audiuerat à magistro suo domino Dyno quod aut persona est causa immediata,& proxima beneficij personalis. Aut non est proxima & immediata causa beneficij personalis:sed læsio vel alia causa:vt in proposito ætas seu primogenitura. ¶ Primo casu beneficium cùm persona extinguitur.Et ita intelligitur.l.in omnibus.&.l. priuilegium.eo.titu. Vbi autem non est causa immediata sed alia causa.tunc cum persona non extinguitur, sed transit ad hæredem, vt in.l.non solùm.ff.de mino.& eo.titu.l. minor.§.fi. &.l.seq.& C.ad velle.l.hæredes. cùm ergo prædicti priuilegij non fuerit causa proxima & immediata,persona dicti quondam domini. H.sed vt primogeniti,quod probatur exẽplo.potest enim quis pietatis gratia geminam affectionem habere: vnam communẽ, quam homo homini debet: cùm inter omnes homines naturã quandam cognationem constituerit:vt.ff.de iustitia,& iure.l.vt vim.potest & aliam habere,quæ vocatur pietas,& hæc est inter patrem & filium. & sic est gemina quia homo,& quia pater:vt ff.de libe.ho.exhi.l.ij.§.sed cùm quis retineat.ad quod facit.ff. de adop.l.si pater.§.qui duos.& eo.tit.l.nec enim.§.eorum.cùm ergo priuilegij causa,non quia dominus.H.sed quia primogenitus dicti quondam.T.comitis dictum primogenituræ priuilegium:quia non est propter personam principaliter: sed propter causam primogenituręideo transeat ad hęredem. ¶ † Nec

ob.quod

ob.quod de possessorio dicebatur,de restitutione possessionis facienda ratione violentiæ.non obstante obiectu exceptionis proprietatis:quia tunc illud verum est,quando proprietatis exceptio est probanda.vbi autem est iam probata,tenet Inno.quod exceptio proprietatis impediat restitutionem possessionis:vt est videre in muliere,quæ petebat se in possessionem matrimonij viro restitui,contra quam si probata iam exceptio opponatur, obiectus exceptionis ipsius repellit mulierem prædictam:vt extrà de diuor.c.significasti.vt in proposito,cùm sit dicti comitis & nepotis iam probata intentio circa proprietatem,tam iure diuino,quam iure naturali,quam etiam iure communi ciuili:non est dictę possessionis restitutio facienda:nec dicebat dicta priuilegia regalia iura specialia continere: sed declarationem potius iurium communium in causa quæstionis nostræ.& his breuiter fuit contentus.¶ Tertiò & vltimo pro hac parte allegauit dominus Armandus de narcesio auditor sacri palatij,quòd dictus nepos dicto domino Iac.debebat præferri.& hoc modo quod possunt contrahentes,potest.l. ff.de pac.l.non impossibile.sed constat quòd contrahentis conuentio hoc potest:vt insti.de ver.ob. §.ex conditionali. sic in proposito:cùm ius primogenituræ ex beneficio legis seu constitutionis competat quod illud ad posteros transmittatur. ¶ † Præterea retenta prima æquiparatione quod idem operetur prouisio.l.quod hominis arguit sic.Vbi ab homine sibi prouidetur in dubio videtur sibi & suis prouidere:vt.ff.de proba.l.fi.&.l.si pactum ita hic,vbi à beneficio constitutionis seu legis prouidetur sibi,& suis hæredibus videatur esse prouisum.& ad corroborationem prædicti argumenti adducebat.l.quam esse dicebat:quasi casum in terminis quæstionis præsentis:vbi patronus ratione iuris patronatus in iudicio contra libertum egit:licet patronus decesserit,tamen transmittit, & ius patronatus & iudicium ad filios,& si hæredes non sint:vt.ff.de ope.liber.l.si operarum actum in iudicio. ¶ † Præterea præsupposita prima equiparatione:vbi duobus manumittentibus opere præmittuntur,vno mortuo derelicto filio, & superstite alio manumittẽti mortui filius petet operas,sicut pater.vt.ff.de ope.li.l.à duobus.& propterea legato prædio cum villico contubernali eius,& filij & nepotes etiam intelliguntur legati.nam filiorum appellatione omnes qui ex nobis condescendunt continentur:& propterea etiam nepotes:dulciori enim nomine non possumus nostros nepotes,quam appellatione filij nominare: vt.ff. de ver.sig.l.liberorum.¶ † Præterea quando alicuius rei deficientis supersunt reliquię non vendicat sibi locum qui foret ex iuris ordine aliàs successurus:vt est videre in materia tutelarum.nã deficiente testamentaria,legitima de iure succedit:& in defectu legitimæ datiua vendicat sibi locum:vbi autem datiuus testamẽto remouetur,vel si à tutela se excusat: quia supersint reliquiæ, non succedit legitima tutela,sed locum sibi vendicat tutela datiua:vt.ff.de testa tute.l.si qui sub conditione.§.& si semel adiuncto quod nota.C.de testa.tutella.l.j.vbi ratio assignatur in casu præmisso illa ,scilicet qua remanserunt reliquiæ,sic proposito cùm dicti domini quondam. H. supersint reliquiæ eò,quòd eius persona repræsentetur in dictum comitem. T.non ergo vendicet sibi locum in successione præmissa domi.Iaco.memoratus.¶ Præterea ex tenore priuilegij domini regis Roberti apparet in dubiò præmisse quęstionis sententiatum seu iudicatum cùm ergo dicta sententia in se errorem non habeat manifestum nec sit contra constitutiones aut leges, vt per premissa superius est monstratum,nec fuerit appellatum ab ea.sed iam transiuerat in rem iudica.non est quodammodo quòd pro parte dicti domini Iacob. contra dictum priuilegium possit opponi.& pro hoc.ff.quæ senten.sine appel.re.l.j.in princi.&.C.quorum app. non re.l.j.ff.de re iudi l.cùm prolatam.ff.de tuto.& cu. datis ab his.l.seiæ egressę.cum sig.allegabat etiam dictum argumentum de assignatione liberorum pro quo præter dictas leges in dicto argumento allegatas allegabat legem assignare.ff.de assigna. liber.& sic fecit finem.Et ita pro ista parte sententiatum fuit per dictum dominum regem Robertum,excluso à dicta successione dicto domino Iacob. in ciuitate auinione. Cardinales qui astabant eidem domino regi fuerunt dominus.B sanctæ Mariæ in aquino. domini Iacob.gaytanus sancti Theodori diaconus Cardina.prædictas autem allegationes recollegit prædictus dominus Ioan.de lauduno,quas postea correxit dictus dominus Oldra.de laude.

De verborum significatione & de sepulturis.

CONSILIVM CCXXV.

1 *Spoliantes funus contra cle.super cathedram de sepul.debent restituere, & iperdunt quartam sibi debitam.*

Item licitum est fratribus habentibus liberam sepulturam intrare parochiam processionaliter cum cruce ad funus deferendum.

Item de legatis relictis fructibus ab his qui se eligunt in eorum monasterijs sepeliri,non debetur quarta.

Item de relictis fratribus particularibus,non vt collegio,non debetur quarta.

Item hoc cauetur ad longum de alijs vndecim quæstionibus circa cle. dudum.de sepul.cum plu.nu.seq.

10 *Item verbum libera denotat quandam prærogatiuam absolutam & dominum super actu cui adijcitur.*

12 *Item verbum liber,omnem conditionem & morem excludit:ideo consuetudo contradicens cle.dudum de sepul.vbi ponitur hoc verbum libera,non valet.*

GRauamina quæ fratribus ordinum mendicantium inferuntur cõtra constitutionem super cathedram, & priuilegia eis concessa & iura communia.

¶ † Primò enim ex eò,quod licet in ipsa cõstitutione dicatur expressè,quòd fratres dictorum ordinum liberam habent sepulturam: & omnes ad eam recipere valeant, qui in eorum ecclesijs seu locis elegerint sepeliri: & in priuilegijs ipsis à sede apostolica concessis expressè dicatur in hæc verba.Sepulturam quoque in locis cimiterijs,vel ecclesijs vestris concedimus,& eam liberam esse censemus:vt eorum deuotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint nullus obsistat. Et dicta constitutio super cathedram expressè cassęt omnes consuetudines conuentiones & pacta quę obuiarent huiusmodi fratrum liberæ sepulturæ.Ipsi tamen prælati rectores seu curati,in pluribus locis non permittunt ipsos fratres ire libe rè ad assumendum corpora defunctorum qui apud eos elegerũt dum viuerent sepeliri de ipsorum dominus ad suas ecclesias deferre:quinimo faciunt & compellunt de facto,ipsa corpora primitus ad ipsorum cathedrales vel parochiales ecclesias deferri: vbi aliquando faciunt missam solennem cantari,& populum & fratres diutius expectare,& oblationes omnes recipiunt quandocunq; quartam canonicam excedentes. & etiam aliquando pannos & lectos qui supra funus sunt: & cum funere ibidem sunt delati accipiunt:& sic corpus nudatum fratribus derelinquunt,& vltra extorquere nituntur à dictis fratribus de omnibus obuentionibus,quas postea suscipiunt tam de funeralibus, quàm de quibuscunq; relictis,quartam partem. ¶ Secundò, licet sedes apostolica statuerit in hęc verba:decernimus vt omnes ecclesiæ dictorum fratrum vbi conuentus existunt conuentuales,vocentur, & inter honorabiles congregationes habeantur: &tam de iure quàm etiam de consuetudine possint dicti fratres ire ad assumendum corpora illorum,qui apud eos elegerint sepeliri processionaliter,& cum cruce tamen in nonnullis partibus prælati rectores seu curati prohibent dictis fratribus,ne vadant ad assumendum ipsa corpora processionaliter & cum cruce.¶ Tertiò,licet dicta decre.super cathedram expressè innuat quòd de relictis fratribus per illos qui apud eos elegerint sepeliri,quartam dare sacerdotibus & ecclesiarum rectoribus teneantur fratres prædicti:& tam ex textu quàm ex glo.Ioan.andr.ibidem posita & doctorum sententijs pateat manifestè,quòd de

relictis ipsis fratribus, per illos qui apud eos non sepeliuntur prælati & rectores de talibus relictis quartam exigere moliuntur. Quartò, licet dicta decretalis super cathedram expresse loquatur, solùm de relictis fratribus quibus competit ad sepulturam recipere: vt sic actus nulli singulari conueniens: sed collegio. vnde cùm tam ex verbis, quam ex mente & ratione dictæ decretalis pateat, quòd solum de relictis, pro sepultura fratribus in communi ad quos spectat ad sepulturam recipere quarta debeatur. ipsi tamen prælati rectores seu curati contra dictam decretalem & doctorum sententias, nituntur quartam exigere de relictis, bona fide, non pro sepultura, sed ratione parentelæ, vel amicitiæ aut recepti beneficij cuiuslibet singularis fratris. Nec obstant dictis fratribus verba dictæ decretalis vbi dicitur de quibuscunque relictis ipsis fratribus distinctè vel indistinctè ad quoscunque certos & determinatos vsus: quia hæc verba res legatas, & modos legandi respiciunt: non autem personas legatariorum ampliant: vt per iura probatur: nec etiam obstat quod dicti prælati & rectores dicunt, quòd relictum singulis fratribus, acquiritur conuentui: quia non persona. ideſt conuentus, qui fungitur vice eius, est causa quare quarta debeatur. Sed causa est sepultura: vt patet ex tex. dictæ decretalis. & ideo dicta opinio non procedit. ¶ Quintò, licet dicta decretalis super cathedram expresse dicat de relictis, necnon datis vel qualitercunq; donatis in morte seu mortis articulo, in infirmitate donantis de qua decessit, & tam ex ipso tex. quam ex glo. ibi posita quæ incipit in egritudine &c. expresse pateat, quòd de relictis ante infirmitatem de qua decessit qui sepulturam elegit, quarta non debetur: ab ipsis tamẽ fratribus, de ipsis quartam exigere moliuntur.

2 ¶ † Sextò, licet dicta decretalis expresse dicat, ne parochiani ecclesie & ipsorum curati siue rectores, debitis beneficijs defendantur: statuimus & ordinamus &c. & sic causa quare statuitur fratres dare quartam de relictis ipsis vt ibi dicitur sit, ne rectores siue curati defraudentur debitis beneficijs. Ex quo sequitur, quòd vbi defunctus qui eligit apud fratres sepeliri relinquit ipsis rectoribus siue curatis tantùm quod ascendit ad canonicam portionem, quæ de toto inde detrahenda est: vt extrà de sepul. capitulo primò. & capitulo cùm sit quæstio. & capitulo relatum. cùm dicti prælati rectores seu curati, quantuncunque sit eis per testatores relictum, nullatenus cõputato vel compensato quod eis relictum est, volunt integram quartam de omnibus relictis fratribus sibi solui, quod est expresse contra rationem & mentem ipsius decretalis, & contra glo. ibi positam.

3 ¶ † Septimò, licet dicta decretalis non dicat de omnibus obuentionibus simpliciter & absolutè: sed determinatè. scilicet tam de funeralibus, quam de quibuscunque relictis: & nõ nisi de his quæ defunctus ordinauit: quarta debeatur: vt expresse patet extrà de sepul. c. j. in textu. & glo. & c. sequi. & capitulo de his. & c. cùm super. & c. in nostra. & ex dicta decretali super cathedram. quæ licet dicat in principio de omnibus obuẽtionibus, postea determinat de quibuscunque & quocunque modo & quandocunq; relictis. scilicet in vltima voluntate. vt patet cuilibet intuenti. & Ioan. andre. ibidem ipsi tamen prælati & rectores contra mentem & verba dictæ decretalis nituntur extorquere quartam à dictis fratribus, etiam de his quę non sunt per testatorem ordinata. & etiam de his qui propinqui & amici qui veniunt ad honoradum defunctum de bursa sua offerunt super altare, vel ad missas priuatas.

4 ¶ † Octauò, licet de iure mortuaria à funeralibus distinguantur: vt not. per Inno. & Hosti. extrà de excess. præla. capitulo tanta. in gloss. signata super verbo post interdicti violationem. Hinc est quod secundum ipsum Inno. quarta mortuariorum, sicut nec decimarum, non debetur de iure communi: sicut ipse no. extrà de offi. ordina. conquerente. in gloss. signata super verbo honorentur. & dictæ decretalis verba loquantur tantùm de funeralibus. Ipsi prælati tamen & rectores ipsam decretalem extendentes ad mortuaria perperam & indebitè ab ipsis fratribus, quar-

5 tam partem de mortuarijs exigere moliuntur. ¶ † Nonò, licet dicta decretalis apertè dicat, quòd fratres prædicti quartam partem tam de funeralibus, quam de quibuscunque relictis parochialibus rectoribus & sacerdotibus ecclesiarum seu curatis largiri integrè teneantur & infrà: ab eis autem vltra portionem huiusmodi nil exigere valeant: nec amplius dicti fratres impendere sint astricti. ex quibus verbis clarè patet, quòd dicti rectores & curati dictam quartam solùm ab ipsis fratribus debent exigere, & ab eis recipere. Ipsi tamen prælati, & rectores & curati in aliquibus partibus, vt grauent defunctorum hæredes, qui apud fratres sepeliri elegerunt: & vt per consequens alij retrahantur, ne apud fratres prædictos eligant sepeliri: etiam antequam corpora ipsorum qui apud fratres ipsos sepeliri elegerunt, tradi permittant ecclesiasticæ sepulturæ, contra dictam decretalem compellunt dictos hæredes ad soluendum integraliter quartam prædictam, vel ad satisfandum de ipsa soluenda eis infra certum tempus. & compellunt ipsos hæredes ad exhibendum publicè

6 eis testamenta integra defunctorum. ¶ † Decimò cùm in priuilegijs dictis fratribus per apostolicam sedem concessis dicatur in hæc verba. Districtius inhibemus, ne de his quæ in ornamentis vel pro eis, aut libris seu fabricis luminaribus quoque anniuersario septimo, vigesimo trigesimo seu alijs ad perpetuum cultum diuinum ecclesijs vel locis vestris in vltima voluntate legantur, canonica portio ab aliquibus deducatur: dummodo in fraudem huiusmodi legata non fiant. & dicta priuilegia non tollantur per dictam constitutionem: cùm non sint contraria his quæ in ipsa constitutione statuuntur: cùm ibidem solummodo statuatur de relictis ipsis fratribus ad vsus eorum. relicta autem ad cultum diuinum ipsis fratribus, ad vsum eorum relicta nullatenus dici possunt, & iam de ipsis quarta aliqua non detrahitur. Ipsi tamen prælati & rectores, de huiusmodi relictis ad cultum diuinum ab ipsis fratribus seu hæredibus decedentium, quartã exigere contra dicta priuilegia & iura & dictæ decretalis sententiã, moliuntur. ¶ Vndecimò, cõtra verba expressa & mentem dictæ constitutionis & contra omnia iura, in aliquibus partibus (maximè in partibus saxoniæ) nonnulli prælati & rectores ecclesiarum de his quæ ipsis fratribus inter viuos amore dei dantur, donãtur, seu offeruntur, de eleemosinis etiã ostiatim mẽ

7 dicatis quartã ab ipsis fratribus auferũt & extorquẽt. ¶ † Duodecimò, licet decretalis extrà de sepul. dicat quod pater impubes filios potest (si consuetudo terræ id habeat) vbi voluerit sepelire: nonnulli tamen prælati & ecclesiarum rectores in diuersis partibus mundi (& maximè in ciuitate auinionen.) in qua consuetudo habet, quòd parentes possint pro filijs impuberibus vbi voluerint eligere sepulturam. de facto prohibent & interdicunt, ne impuberes, pro quibus parentes elegerunt apud fratres ipsos sepulturam, apud eos eorum ecclesias tumulentur, ipsorum impuberum corpora violenter, seu de facto arripiunt

8 & in eorum ecclesijs parochialibus faciunt sepeliri. ¶ † Tertiodecimò, licet secundum quod not. per Compost. extrà de consue. c. vlti. sufficere videtur, quòd talis consuetudo à iure approbata fuerit per decem vel viginti annos seruata & obtenta. Nonnulli tamen prælati & ecclesiarum rectores fratres volentes probare consuetudinem longi temporis eos ab huiusmodi probatione repellunt, & repelli faciunt. asserentes quòd consuetudo præscripta per tantum tempus cuius memoria non existit (aut saltem longissimi temporis) est probanda. Et sic per huiusmodi vias, dictos fratres à sepultura impuberum excludere co-

9 nantur. ¶ † Quartodecimò nonnulli prælati, aliquando sic arctant numerum fratrum præsentatorum eisdem & nonnulli alij tot casus de facto retinent, in quibus potestatem absoluendi sibi ipsis solummodo reseruant in absoluendis, in casibus huiusmodi reseruatis, per eos excommunicationis sententiam promulgant, adeo quod potestas & autoritas dictis fratribus per sedem apostolicam attributa euacuatur, aut nimium eneruatur.

10 Quæritur modò quid iuris. ¶ † Circa primum videtur pro fratribus sentiendum, quòd verbum liberam, notat quãdam prærogatiuam absolutam, & dominium super actum cui additur: vt. l. procurator cui generaliter libera de iureiur. l. iusiurãdũ. quod ex conuentione. §. finali & extrà de elect. c. cum nobis olim in fi. constat autem quòd non habet dominium super actum: quia quotiescunque illud exercere vult semper aliqualiter impeditur, omnis nanque prohibitio siue perpetua siue ad tempus, cõ-

tradicit

tradicit libertati simpliciter consideratæ:vt.ff.de statu ho.l.liber tas.Itẽ populus liber dicitur,qui nullius alterius potestati subiectus est:vt.ff.de cap.& postlimi.reuer.l. non dubito.§. populus autem liber.Sic & illa sola sepultura dicitur libera quæ nullius est potestati subiecta.sed si necesse haberet ad alterum locũ declinare,videtur aliqualiter alius ditioni suppositus:ergo,&c. Præterea quòd directè ad debitum locum non peruenit, lenius & magis tenue peruenit:vt.ff. de serui.vr.prædi.lege seruitutes.
12 §.stilicidium.† Constat autem hoc libere sepulturæ detrahere. constat enim quod plus fratres consequerentur & in commodo temporali & in expeditione velociori,si directè ad eorum domos funera portarentur,quam si alicubi alij deponantur:ergo &c.vt.ff.ad legẽ fal.l.qui quadraginta.§.fin. ¶ Præterea verbum liberè omnem conditionem & moram excludit:vt extrà de prę ben.capitulo extirpandæ.§.vlti.eodem titu.c.si beneficia. lib.vj. & de officio.ordi.c.ordinarij.§.quod si fortè. Et ibi de hoc per Ioannem andr.& Archi.& de homi.capitulo pro humani.libro vj.& secundum hoc talis consuetudo,vt puta contradicens aliqualiter detrahens liberæ sepulturæ, videtur sublata per.§.vlti. dictæ decreta.super cathedram. Spoliantes verò funus antequã ad domos eorum deportentur,debent taliter ablata fratribus restituere,& in eis quartam perdere ad similitudinem hæredis res hæreditarias detrahentis,qui in eis perdit quartam trebellianicam,& iure institutionis debitam quam erat aliàs detracturus: vt.ff.ad.l.falci.l.paulus respondit.& de his qui.vt indig.l. rescriptum. Vltimo certum est,quòd istud funus arcetur in itinere:ergo prohibetur libera sepultura iuxta tex.l.dicentis prohiberi inferre in sepulchrum videtur siue in locum inferre prohibeatur, siue in itinere arceatur:vt.ff.de mortu.inferen.lege.ij. prohiberi.
13 ¶ † Circa secundum videtur dicendum, quòd liceat fratribus etiam processionaliter pro assumendis funeribus.Et hoc primo sic.cui conceditur finis concessa,videntur ea,per que peruenitur ad finem:vt.ff.de procu.l.ad rem.&.l.ad legatum. Et cui conceditur haustus ex fonte,conceditur similiter iter ad ipsum:vt.ff. de ser.rusti.prædi.lege.iij.§.vlti.& cui relictum est horreum ad quod per domum non legatam transitus erat, relictus videtur transitus per domum:vt.ff.de ser.vr.prædi.l.olimpico.Item si legatus sit fundi vsusfructus,legatum videtur iter per alium fundum ex quo aliunde ad fundum cuius vsusfructus est legatus, iri non potest ideo legatus videtur etiam si testator prohibuerit vt.ff.vsufru. quemad. cap.lege.j.§.vsusfructus.& de vsufru.lege
14 damnas esto.† si dicatur nõ licet inuito rectore parochiam eius transire,sicut nec inuito domino,licet prædia eius ingredi:vt.ff. de serui.rusti.prædi.lege diuus. Respondetur, quòd imò licet propter finem concessum qui aptè aliter haberi non potest.& aut alias licet domum alienam inuito domino intrare, & pauimenta frangere pro cloaca purganda: vt.ff.de cloa.l.j.§.ait prætor.& pro hoc.ff.de glande legenda.lege.j.&.ij.pro eo quod est interesse si funus quod est fratrum per eos exportetur,vel processionaliter societur certè nullum nisi oculus inuidiæ eos moueat quibus dicendum est aut oculus tuus nequam est & c.imò etiam aliquod incommodum portare debent:vt fratres maximũ damnum vitent:vt.ff.ne quid in loco publi.l. prima.§. sunt qui putant.Præstat etiam his arg. quòd licet de ciuitate non liceat ad villam transire marmora vel colunnas transuehi,tamen ad villam de villa per mediam ciuitatem licet,ac si lege dicat apertè transuectionem esse illicitam ratione rei,quæ transfertur, & loci à quo,non autem ratione loci per quem:vt C.de ædifici. priua. lege si quis opus hac.Vltimo videtur casus.quòd his qui sepeliendi ius habent,ius competat etiam per alienos vicos & territoria funera ipsa deferendi: vt. ff. de sepultu. vio. lege tertia.§. non perpetuo.& si dicant rectores placet quod portent:sed non processionaliter nec cum cruce.Respondetur quòd si eis deportatio concessa videtur,videtur concessa,quæ talia consueuerunt deferri:vt.ff.de aqua plu.arcenda.lege si prius.§.placuit.de ædil. edictio.lege quod si nolit.§.si qui assidua.de euictio.lege si fundus.& de pigno.actio.lege si pignore.§.finali.sed secundum laudabilem vsum,funera consueuerunt sic processionaliter deferri.ergo &c. ¶ † Circa tertium indubitanter videtur dicendum quòd de relictis ab his qui apud eos nõ eligunt sepulturam nulla quarta debeatur.Primò,quia cessat ratio constitutionis,scilicet electio sepulturæ,&c.vt.ff.de iurepatro.l.adigere.§.quanuis. de adulte.lege si postulauerit.& de pactis.lege quid dictum.Prę terea illa est regula,quòd ille solùm ad collationem alteri faciendam vrget per cuius concursum alteri iniuria irrogatur:vt.ff. de legatis præstan.contra tabulas bonorum posses. penul.lege filium.§.& si sit consequens.& de col.donatio. lege si fuerit filia. sed fratres nullam iniuriam irrogant rectoribus:quia apud eos non est sepultura electa ergo &c.Et iam sicut dixit Ioannes monachus fortunatus esset curatus, si haberet subditum qui summam centum marcarum legasset. vnde hæc interpretatio esset admodum captiosa:sicut dicitur de vasculario & fabro argentario,qui vxori mundum muliebrem reliquit.creditur enim solũ mundus ad vsum vxoris deputatus:quia si totus in legatum cederet,esset captiosum:vt.ff.de aur.& argen.legato lege si vxori in principi. Et hæc erat etiam communis opinio ante hanc cõstitutionem.scilicet quod de legatis relictis alijs ecclesijs nulla quarta debeatur,sed de relictis solùm illi ecclesiæ apud quam eligit sepeliri: vt extrà de sepul. capitulo primo.& ibi not. per glo.& capitulo in nostra.& ibi not.per Innocentium & Hosti-
19 ensem.¶ † Circa quartum videtur dicendum quòd de relictis, fratribus affectione sanguinis amicitiæ vel meriti debeat dari quarta considerato quòd quicquid quærit frater,quærit conuentui:vt extrà de officio ordinarij capitulo quanto.& not.per Innocentium plenè extrà de priuilegio.cùm olim.Attẽdi ergo debet cui quæritur,non cui relinquitur:vt.ff. de iurepatrona. lege qui contra.de bo.libe.lege in seruitute.§.si patroni. & lege quæritur.vnde scriptũ est quòd capacitas serui ex dominis cui quęritur,capacitate cognoscitur:vt.ff.de legatis primo.lege si mihi & tibi.§.regula.de seruitu.lega. lege & si maximè.& huic videtur assentire tex.capitulo super cathedram.dum dicit distinctè, vel indistinctè ad certos vel determinatos vsus de quibus quarta siue canonica portio dari &c.Sed contrarium videtur verius ad quod intelligendum,sciendum est,quòd quidam actus sunt qui ita conueniunt singulis,vt singuli:ita quòd nullo modo vniuersitati vt audire diuina,&percipere sacramenta,vt extrà de sententia excommunicatio.capitulo si sententia. libro.vj. quidam sunt actus qui ita conueniunt vniuersitati,quod non singulis,vt singuli,sunt creatio sindici & similia:vt.ff.de muner.& hono.lege vltima.§.defensores.C.de decur.lege secunda libro.x.& extrà de electio.in genesi. Recipere verò ad sepulturam in religiosis singularibus vt singularibus non conuenit, ergo nec quartam quæ propter receptionem ad sepulturam est inducta, in eis locum habebit sicut interdictum proditum ad tollendum impedimentum nauigij,in flumine non nauigabili locum non habet quia hic actus propter quem flumini tali non conuenit,vt.ff.de flum.& ne quid in flum.quali.lege prima.§.non tantum.vnde quarta videtur fratribus relicta respicere vt collegio,vt.ff.de rebus dubijs. lege ciuibus.non vt singularibus,vt in eodem titu. lege cùm senatus. Tales enim causæ naturam immutant relictorum,& faciunt secundum ipsarum varietatem legatum ipsi ascribi,nunc paganico peculio,nunc castrensi,vt ff.de castren. pecu. lege si fortè.&.l.si vxor.& lege castrense. & tale legatum ob talem causam relictum non tam dicitur lucrum,quàm debitum. & ideo in societatem lucri & quæstus non venit:vt.ff.pro socio lege nec adiecit.& lege sequenti.& istis sub liberalitatis appellatione debitum naturæ persoluitur,vt.C.de impo.lucra.descrip. lege prima &.ff.manda. lege si verò non remunerandi.§. idem papi.& de peti. hæredi.lege sed & si lege.§.consuluit.† Nec ob. quod dictum est,quæritur conuentui vel monasterio:quia incapacitas fratrum seu monasterij non est causa quartæ:quia tunc procederent argumenta,sed sepultura quæ cùm in singulari fratre locum non habet legatum sibi relictum in aliquo non minuit nec defalcat,sicut dicitur in patre dato tutore,qui si à tutela se excusat,legato sibi in testamento priuatur, & tamen filius in eius potestate manens,legatum capit sibi in eodem testamento

propria affectione relictum: vt.ff. de testa. tutel. lege qui tutelam in secundo responso. & de excusa. tuto. lege tutor petitus. §. primo. nec obst. verba constitutionis supra posita: quia res legatæ modum legandi respiciunt, non autem ampliant legatariorum personas: quia semper referuntur ad relicta fratribus vt collegio argu. ff. de ali. & cib. lega. lege [à filio. §. vlti. & de leg. tertio. lege quæsitum. §. primo in tertio responso. Et calumniosa est argumentatio, per quam transitur de quali ad quod: vt. ff. de lega. se-
18 cundo lege debitor. §. seruo. & ibi nota. ¶ † Circa quintum videtur dicendum, quòd quarta non habeat locum, nisi de relictis fratribus, apud quos eligitur sepultura in ea infirmitate de qua decedit relinquens. Sicut enim dicunt verba constitutionis in infirmitate donantis vel dantis de qua decesserit &c. videtur hoc esse expressum. ff. de adimen. & transferen. lega. lege alumnæ. §. vlti. cum glo. ibi signata. Sed adhuc videtur dicendum, quòd de donatis in vita & si vtatur quorum dominum statim transiuit in donatarios, quarta non debetur eò, quòd constitutio non iubet quartam dari, nisi de relictis, cuius verbi significatio ea sola complectitur quæ post mortem habent effectum: vt. ff. de tabu. exhiben. lege prima. §. vlti. & no. in institu. quibus ex cau. manumi. lege licet. §. vlti. & de dona. in infirmitate. Vnde à verbis constitutionis non est recedendum: vt. ff. de exerci. act. lege prima. §. si is qui nauem. & de leg. tertia lege ille aut ille. §. cùm in verbis. & hoc expressè indicant verba constitutionis. dum infrà dicit, seu quod in morte vel in infirmitate huiusmodi &c. vbi prohibet ne fratres procurent sibi dari vel donari in sanitate, quod erat in donantium infirmitate donandum si enim vtrique actus. scilicet donatio in sanitate & in infirmitate, eodem modo subijcerentur quartæ superuacua fuisset prohibitio talis fraudis, & est expressum extrà de sepul. capitulo de his. & de legatis verò relictis in vltima voluntate condita ab eo qui infirmus existit, & ex ea infirmitate non moritur, videtur quarta deberi: quia illa verba in infirmitate de qua decesserit &c. apponuntur solùm data vel donata de relictis verò iubet simpliciter quartam dari, nedum quòd omnis volũtas quodammodo videtur respectu temporis eo tempore condi. quo condens decedit: vt. ff. de manumi. vindi. leg. lege fauia. & de test. tute. lege tutoribus ita datis. & not. C. de testa. tutel. lege si à patre. Et est ratio, quia testamentum in morte confirmatur: vt. ff. de testa. lege prima. & extrà de
19 cele. mis. capitulo cum marthe. ¶ † Circa sextum videtur dicendum, quòd si testator expressè in testamento dixisset, quòd illud quòd relinquebat parochiali ecclesiæ relinquebat pro canonica portione & relictum illud ad quartam sufficiat quod & alteri quartæ locus non sit, ad similitudinem eius cui testator dedit in vita quantum ad falcidiam sufficit: quia amodo aliam falcidiam non petet: vt. ff. ad legẽ fal. lege cum quo de peculio. §. vltimo & patris à filio emancipato præteriti cui contra tabulas denegatur, filius viuus in eum quantum satis est contulit: vt. ff. si à paren. quis fuerit manumi. lege prima. §. si parens. Secus si non esset expressè dictum: vt institu. de inoffi. testa. §. vlti. &. C. de inof-
20 fi. testa. lege si quando. §. fin. & ibi no. ¶ † Circa septimum, videtur simpliciter pro fratribus sentiendum: iure enim antiquo de relictis in vltima voluntate, & donantis in infirmitate de qua quis decedit debebatur canonica; non autem de oblationibus quæ fiunt in anniuersario, nec in. vij. vel. xx. vel. xxx. die, de his autem quæ in sepultura fiunt: vt extra de sepulturis, capitulo primo & capitulo cùm super. & capitulo in nostra. & ibi no. in gl. signata super verbo oblationibus &c. ergo nihilum sit circa hoc per hanc quæstionem immutatum ergo, &c. vt in authen. de ad ministra. offi. in sacris appel. §. vlt. C. de ædifi. priua. l. proponebatur de testa. lege sancimus. de appel. capitulo præcipimus. &. ff.
21 de adimen. & transfe. lega. lege alumnæ. §. qui filias. ¶ † Octaua quæstio planè videtur ex verbis constitutionis. ¶ Circa nonam videtur dicendũ, quòd quartam debeant curati recipere de manibus fratrum. argu. ff. de leg. tertio. lege si quis seruum. §. si quis terra. ad treb. lege filium fratribus. & solutio contrarij de. lege fundi trebatiani. ff. de vsufru. lege ad legem si ita quis. ff. de vsufruct. & ibi no. & hanc sententiam apertè tenet Innocen. extrà de sepult. capitulo de his. in glossa quæ incipit: & dicunt quidam &c.
22 ¶ † Circa decimam multi contra fratres sentirent, ex quo debentur ex virtute alicuius dispositionis extremæ propter generalia nimis & effusa verba posita in. §. huiusmodi quoq; statuto, vbi dicit de quibuscunq; & quomodocunq; relictis distinctè vel indistinctè ad quoscunq; certos vel determinatos vsus de quibus etiam quarta siue canonica dari siue exigi non consueuit, vel nõ debet de iure, &c. vt. ff. de vsufru. earum rerum quæ vsu consumuntur. lege prima. & de penu leg. lege vlti. & ad. l. fal. pœnales.
23 §. annua. ¶ † Ad vndecimam quæstionem patet responsio ex his quæ dicta sunt circa. v. quæstio. in qua probatum est, quòd de datis inter viuos & in sanitate quorum dominium statim transit, quarta non debetur, imò certè ex hoc apparet nimia auaricia curatorum; sicut dicitur extrà de deci. capitulo primo. qui excedunt suos terminos se ad panicularia conuertentes contra legẽ. ff. de bo. dam. lege diuus. & ideo fortè non multum absonum esset, si per piam interpretationem à non suis terminis excederentur: vt. C. de his quæ vi metúsue causa fin. lege secunda. & de edi-
24 diui adria. tollen. lege fina. ¶ † Circa duodecimam videtur simpliciter pro fratribus sentiendum, quòd cum concessa sit eis libera sepultura passim & sine personarum delectu, omnes quibuscunque concessum est: aliàs eligere sepulturam potuerunt tam se, quam alios, quorum sepultura in eorum electione est, apud eos eligere sepulturam: sicut qui possunt liberè postulare, possunt pro se & alijs: vt. ff. de postu. l. j. §. j. & colligitur per decursum totius. l. Nec ob. verba constitutionis, quæ dum dicũt apud eos elegerint sepeliri, &c. quia electio sepulturæ filij impuberis facta per patrem, ex qua consuetudo præsupponitur mihi facta per ipsum filium, sicut pupillaris substitutio facta per patrem dicitur filij testamentum: vt. ff. de inoffic. testa. l. papi. §. sed nec impuberum. &. ff. de vulga. & pupil. substitut. l. patris & filij. & ideo dictum est in testamento patris & filij, vnicam falcidiam obseruari. vt. ff. ad. l. fal. l. in ratione. §. quod vulgo. & pro hoc. C. de iure deliber. l. si infanti. Et quod. l. dicit, vox patris vox filij, & econtra: vt insti. de inuti. stipu. §. ei verò. &. C. de impu. & alijs sub. l. vlti. ex quo talis consuetudo in terra est, & seruãda est, quo ad alios: vt extrà de sepul. c. de vxore. & quo ad fratres seruabitur. argu. x. distin. si in adiutorium. & cùm hæc consuetudo sit rationabilis & à iure expressè approbata, videtur sufficere eam approbatam spatio decennij: vt C. quæ sit longa consuetudo. in rubrica. &. l. secunda. ff. qui & à quibus manumissio. liber. non fi. l. si fideicommissa. §. arist. & not. Compo. extrà de consuetu. capitulo cum tanto. & Archidiaco. eodem titulus. c. vlti. libro. vj.
25 Ex his respondetur ad tertiamdecimam quæstionem. ¶ † Circa quartamdecimam quæstionem qua quæritur de compellendo ecclesiam de qua, si quarta detrahatur: vsus impeditur, &c. ac debeat solui. videtur dicendum q̃ non exẽplo pecuniæ alicui legatæ pro seruo emendo. non enim de hoc legato falcidia detrahitur, si per hoc serui emptio impediatur: vt. ff. de fideicõ. lib. l. decem. & ad legem falci. l. si seruus. Videatur ergo an idẽ fauor sit extendendus ad vsum pium: an standum sit verbis constitutionis dicentis distinctè vel indistinctè ad quoscunque certos vel determinatos vsus &c. & ad prædicta etiam facit, quia quæ ad vsus certos sunt relicta, non debent minui: vt in clemen. quia cõtingit post princip. de religi. domi. In contrarium est tex. præal. leg. constitutionis dudum. de sepulturis. vbi dicitur de omnibus &c. & hæc no. gloss. super verbo de iuri. & si papa casum præmissum voluisset expressisset extrà de deci. ad audientiam.
26 ¶ † Ad id quod quæritur, an de legatis relictis fratribus in testamentis conditis tempore quo vigebat cõstitutio. capitul. inter cunctas. debeat dari quarta secundum capitulũ super cathedram. an debeat obseruari constitutio inter cunctas. respondetur quòd si vltima voluntas confirmata fuit morte condentis cùm vigebat constitutio inter cunctas, tunc illa constitutio seruetur: vt in authenti. vt cùm de appel. cog. in princip. & in authen. constitutio hæc interpretatur constitutionem, &c. C. de testa. l. iubemus. & de legi. & constitu. lege leges & constitutiones. & ibi not. Si verò decessit testator post. c. super cathedram. & sic antequam voluntas irre

tas irreuocabiliter sortiretur effectum:tunc seruetur.c.super cathedram.argu.optimum.C.de vsur.l.pe.

De dona.& de rebus eccle.alienandis vel non.

CONSILIVM CCXXVI.

1 *Pensio data per episcopum de consensu capituli ad vitam alicuius, potest per successorem reuocari,licet in ea dicatur de meritis præcedentibus nisi constet aliàs,quia non propterea probantur.cum nume.seq.*

QVidam episcopus, cuius mense episcopalis redditus summam quatuor millum lib.anno quolibet non excedunt pensionis.cccc.librarum donationem &concessionem,fecit cuidam nobili per literam suo sigillo sigillatam, & per capitulum ecclesiæ suæ post lapsum. v.mensium & plus confirmatam sub modo & forma inferius designatis.Nobili tali Grego.episcopus &c.nobilitatis vestræ merita attendentes ac etiam plura gratia & vtilia seruitia per vos nobis & ecclesiæ nostrę impensa:&quia speramus per vos ecclesiæ prę fatæ in posterum multa commoda & vtilitates impendi:idcirco de gratia speciali damus & assignamus vobis ad vitam vestram.viij.mile soli.annuatim habendos & percipiendos super tota parte nostra reddituum nostri episcopatus,quos pro indiuiso habemus & recipimus cum capitulo nostræ ecclesiæ.scilicet tertiam partem in festo omnium sanctorum & aliam tertiam partem in festo natiuitatis domini,& residuam tertiam partem in festo paschæ.Ita tamen quòd vos redditus prædictos modo aliquo vendere non positis.sed dicta.viij.millia soli. annuatim recipiatis ab emptoribus seu collectoribus reddituum nostrorum qui nunc sunt:& pro tempore fuerunt per præsentes mandamus,quatenus vobis vel cui volueritis respondeant annuatim de.viij.M.sol.prædictis terminis antedictis nullo à nobis mandato alio expectato. Nos enim solutionem quam vobis fecerint de pecunia supradicta gratiam habere promittimus & acceptam.Prędictam autem donationem seu assignationem vobis tali pacto modo conditione,& forma facimus quòd vos teneamini(quandiu vobis fuerit vita comes)nos & bona nostra,& ecclesiam nostram,& eius bona defendere,& iuuare coram quibuscunq; & contra quascunq; personas: quando & quoties per nos seu per procuratem nostrum, vel per literam seu nuncium fueritis requisiti ita quod aliqua ratione non possitis vos excusare à defensione nostra & ecclesię antedicte. Quam assignationem dictus nobilis gratam accipiens sub dictis conditionibus& modo:promisit facere & complere superius expressis:vt in tenore dictę litere continetur. Tenor autem cõfirmationis facte per capitulum sequitur in hunc modum. Nouerint vniuersi præsentem paginam inspecturi quòd cum reuerendus in christo pater dominus.G.dei gratia maioricen.episcopus dederit concesserit & assignauerit in beneficio personali tali nobili ad vitam eiusdẽ nobilis certam pecunię quantitatem super redditibus suis annis singulis per certos terminos exoluendam. & idem nobilis promisit in fide sua ipsum dominum episcopum & eius bona & ecclesiam suã & bona ecclesię,coram quibuscunq; & contra quoscunq; defendere & iuuare prout hæc & alia litera dicti domini episcopi inde confecta latius sunt contenta.Idcirco nos tales canonici dicte ecclesiæ præsentes: & capitulum facientes qui fuerunt octo considerantes ac spem & fiduciam obtinentes quòd præfatus nobilis erit defensor multum vtilis ecclesiæ memorate & quòd sui nobilitate & potentia ipsa ecclesia & eius iura defendi poterint & iuuari cum fuerit opportunum consideratione etiam precaminum excellentissimi principis,de his nos per suas literas affectuose rogantis. cum dictus nobilis sit eius consanguineus multum charus præfatam donationem concessionem, & assignationem deliberatione habita,& his super hoc capitulo congregato prout iuste & debite,eidem nobili per prędictum dominum episcopum facta est & concessa quantum ad nos pertinere dignoscitur laudamus & confirmamus,& approbamus & ex certa scientia eidem nostrum assensum prębemus & præsentis nostre confirmationis patrocinio communimus &c. actum &c. ¶ Cum igitur ipsa pensionis concessio recte concesse nimię quantitatis grauis non modicum videatur.& valde ecclesiæ onerosa:quæritur an de iure talis pensionis concessio mortuo episcopo qui concessit:nunc valeat & teneat ac ex ipsa concessione successor dicti episcopi in aliquo obligetur.& an si obtentum talis pensionis aliquibus annis dicto nobili prędicta quantitas fuerit à procuratoribus dicti episcopi mortui persoluta possit dici: concessione vel quasi dicte quantitatis spoliatum fuisse: si nunc per episcopum successorem concedentis episcopi dicta pecunię quantitas non tradatur & videtur aliquibus quòd dicta pensionis constitutio teneat & valeat iuribus & rationibus infrascriptis. ¶ †Primo si nomine ecclesiæ & pro vtilitate ecclesiæ contraxi pecunia inde recepta conuersa in vtilitatem ecclesiæ ipsius successor meus contractui stare tenetur extra de solu.c.j. Successor enim ad id tenetur quod prædecessor facere debet.xij.qõ.j. quia Ioannes.&.xvj.q.vj.c.illud.&.xij.quęstio.ij. alienationes. &.c.quicunq; suffragio.ad idem.x.q.ij.hoc ius porrectum.§.his creditor.xxxv.di.ecclesiæ principes.in fin.extra de pe.c.j. Quia quasi hæres est ipsius.vt.xxiij.q.vij.conuenior.&.xij. qõ. ij.c.vl. Sed dicta concessio facta fuit nobili, vtilitate ecclesiæ exigente (& benemerito)ergo successor ipsius concedentis eandem tenetur ipsam obseruare & ipsi stare argu.iurium prædictorum. 1

2 ¶ †Secundo,quia donatio legitime facta per successorem:non debet reuocari.vt.C.de reuo.do.l.ij.&.l.generaliter.in princi.C. de do.quæ sub modo.l.perfecta.xxij.qõ.ij.non enim.Sed dicta donatio fuit facta legitime.vt apparet per terminos quæstionis ergo &c.Præterea concessio non fuit vera sed ob causam scilicet ob merita persone,& propter seruitia quæ dictus nobilis exhibuit ecclesiæ & quæ potest exhibere & paratus existit, & se offert paratum.& sic non est reuocanda & pro hoc.ff.de dona.l.aquilias.vbi dicitur officium magnum quadam mercede remunerari.ideoq; videtur donationem sequentis temporis irritam esse &c. ¶ †Tertio notorium est quòd episcopus dicte ecclesiæ 3
cum capitulo eiusdem consueuerunt certos redditus dare clericis ad vitam eorum in beneficium personale quæ consuetudo à iure approbatur,& in perpetuis donationibus siue concessionibus.extra de do.c.ceterum.cum ibi no.multo ergo fortius,in rebus temporalibus siue personalibus donationibus conceditur quia etiam aliàs de iure communi episcopus sine consensu sui capituli facere põt.vt.xxij.q.ij.quicunq;.extra de his quæ fiunt à præla.sine consen.capi. continebatur. &.c. tua nuper.donatio enim ad vitam non perpetua sed'tẽporalis censetur ideoq; permittitur.vt.C.de sac.sanc.eccle.iũbemus.§ sane.concordat quod legitur.xij.q.ij.hoc ius.&.c.perpetua. & ad hæc facit quod not. Host in sum.ti.de feu.§.perpetuam vbi dicitur quòd feudũ non est perpetuum:quod non transit ad hæredes.& quòd dicta.concessio siue donatio dicto nobili facta valeat & teneat legitur clare in.d.c.continebatur.& idem no.Host.in titu.de dona.§ equidem.ver.item perpetua.& probatur extra de dona.c.per tuas.& c.pasto.& per Host.in sum.de reb.eccle.non alie.§ quę sit forma
ver.sed secundum Io.in fi. ¶ Quarto iure cauetur quòd bene- 4
ficium concessum militantibus in sacro palatio,vt notarijs, cubicularijs,rectoribus grammaticis,& alijs imbutis artibus liberalibus,seu alijs maioribus longe seu vtilioribus,durat non solùm quandiu militauerint:seu officium suum exercuerint, imò etiã quandiu vixerint.vt.C.de excusa.mu.l.maximarum.&.l.ex lege licet hoc non sit necesse allegare:quia dictus nobilis non solùm seruiuit ecclesiæ:sed etiam paratus fuit seruire toto tempore vite sue.quid vltra quærimus de hoc tex.existunt expresse.C. de iure do.l.ancillę.extra de vo.& vot.redemp.c. ex multa.xvj. qõ.j. possessiones.& ea.causa.q.vj.illud.xij.q.ij.quicunq; & habes ar. à contrario sensu quod est fortissimum in iure extrà de reb.eccle siæ non alie.c.monasterium.in cõcilio viennen.& legitur in gl. ibi posita super verbo possessionis, quæ talis est de hoc dicvt

xvj.q.j.possessiones.ergo non est dubium: quin possessiones & alij redditus temporales ad mensam alicuius prælati spectantes clericis vel laicis bene meritis ad certum tempus vel ad vitam possint conferri,vt in.d.c.possessiones &.xij.q.ij.quicunq;.xvj.q.v.illud.extra de preca.c. fi.in fi.quos vel quas successor non
5 poterit reuocare:vt dictum est supra. ¶ †Quintus casus iuris est quòd quando fit concessio rei ecclesiastice pro beneficio personali seu ad vitam:sufficit scientia capituli duntamen non contradicat:& talis concessio obtinet roboris firmitatem. extra de his quæ fiunt à præla.sine consen.capi.c.ij.& per Hosti.in sum. eo.tit.§.in quibus consilium.ver. illud autem cuius verba sunt. illud autem non est omittendum quod vbi prælatus concedit alicui beneficium ad tempus non perpetuum.sufficit quòd capitulum sciat:& non contradicat &c.multo ergo fortius hic debet valere:vbi sciuit & expresse approbauit Pet.de sampsone idē intelligit in præalleg.c.ij. de his quæ fiunt à præla. sine consen. capit.Et ponit talem causam in temporali concessione prælati taciturnitas capituli pro consensu habetur.& pro hoc etiam facit generalis consuetudo prouincie terraconen.& trium vicinarum prouinciarum:quæ est quòd episcopi concedunt quibus expediens videtur in beneficiū personale certos redditus sue mense:& in tali concessione sufficit consensus capituli:vel etiam taciturnitas sine cōditione:vt est videre in omnibus ecclesijs cathedralibus,vbi episcopi conferunt indifferenter illis quibus expedire cognoscunt aliquos redditus in beneficio personali quæ cō suetudo est in talibus concessionibus attendenda.nam consuetudo iuri sdictionem dat:& liberam tribuit administrationem.vt
6 extra de dona.certū. ¶ †Sed salua reuerentia sic dicentium contrarium sentire & dicere videtur verius,quia licet episcopi tam in morte quam in vita possunt aliqua seruitoribus suis & benemeritis iuxta seruitij meritum elargiri. xvj.q.j. possessiones. & q.vj.c.illud.&extra de testa.c.ad hoc.&.c.relatum.§.licet sicut & ceteri qui sunt alienare prohibiti.vt.ff.si quid in fraudem patro. l.vnius de admi.tu.l.cum plures.§.vl.& de tute. & rati.distra. l.j. §.sed non nullos.In casu tamen in quo quæritur:non credo donationem in successorum præiudicium tenere principaliter rationibus infrascriptis.Primo quia regula est quòd prælati res siue iura prælature donare non possunt eo quod sunt procuratores non domini.vt.xij.q.ij.sine exceptione.x. q.ij. capitulo casel las.extra de do.c.fraternitatem sicut tutores.Tunc demum dant domum cum bene administrant non cum pupillum spoliant. vt.ff.pro emp.l.qui fundum.§.si tutor.de fur.l.interdum.§.qui tutelam.& de admini.tu.l.tutor qui tutelam gerit.licet liberam administrationem dicantur habere episcopi.vt extra de elec.capitulo cum nobis olim in fi.tamen sub libera donatione non continetur.vt.ff.de pact.l.contra iuris ciuilis.§.vlti.de solu.l.si is.§.fi. de offici.procu.cel.l.prima.& quæ res pigno.oblig. poss.l.ij. licet ergo possint donare ob certam causam(puta propter meritum),illud meritum non est in occasionem sumendum.argu.ff. ad.l.iul.maie.l. famosi.§.hoc tamen crimen. sed vere præcedere oportet.vt C.de sacro.san.eccle.l.iubemus.ij.circa prin.ibi scientes nulla sibi occasione, vel tempore ad vicissitudinem beneficij coloratiue vel gratiæ referende donandi, vel certe volentibus emere alienandi aliquam facultatem promissam &c. & in talibus sui natura prohibitis,sed in casu permisso non statur simplici assertioni exercentis actum prohibitum, vel dicentis subesse causam quę promissionem inducit.vt.ff.de probationibus.lege
7 qui testamentum.& de leg.iij.l.cum quis decedens.§.titij.† Vnde doct.dicunt quòd donatio non dicitur celebrata:vt in benemeritum quanuis donans donatarium benemeritum appellauerit:quia veritatem spectamus non quod quis finxit vt.ff. de castren.pecu.l.si forte.& nota.C, de donatio.l.si donationem. Cū igitur in ista donatione non appareat donatarij merita præcessisse constat manifeste eam nullius existere firmitatis. ¶ Secundo vbi donatio esset præmissa ex parte cause adhuc tamen non tenet
8 eo quod effusa nimis fuit.† Circa quod duo sunt consideranda. primo.scilicet quod omnis actus ex causa permissus debet commensurari cause,in quantitate & tempore.vnde si merita donatarij sunt causæ concedendæ donationis in prælato (vt ostensum est supra)debet donatio commensurari meritis.vt extra de test. c.relatum.§.licet.ff.de reb.eorum qui sub tut.vel cur.sunt.l.magis.§.item præter:ibi ne propter ęs alienum possessio magna distrahatur &c.& sic debet esse in quantitate mensura: similiter & in tempore.Vnde finita causa permissionis finita est permissio & actus permissus.vt.ff.de ope.lib.l.plane.& ad.l.iuli. de adul. quod dicit.§.fi.& de excu.tuto.l.geometri.in fi. secundo quia iura in casu meritorum donationem permittentia semper dicunt quòd licet aliqua donare. Hęc autem dictio aliqua arctat significationem orationis ad rem modicam.vt ff. de contrahen. emp. & vendi.l.hanc legem.& arg.ff. de bo.dam.l.diuus.cum igitur hæc donatio non sit mensurata quantitate meritorum:quæ vel nulla vel modica præcesserunt:& ipsa etiam de se sit magna:manifeste concluditur ipsam nullius esse momenti:quia etiam excessus talis ar.fraudis in donatione adducit.vt.ff.de transac.cum hi.§.modus.&.ff.quæ in frau.cred.l.omnes.§.lucius.&.C.manda
9 ti.l.per diuersas.& no.C. vt lite pend.l.j.in fi. ¶ †Tertio donatio ista magna est quantitate: ergo necessarium fuit superioris decretum:vt.xvij.qō.iiij.in venditionibus. Nec obst.si dicatur quòd temporalis est:quia nihilominus ex quo est de magna quātitate:decretum requirebat arg.ff.de impen.in reb.do.fac. l.iij.§. nos generaliter.C.de dona.l.sancimus.in fi.& no.per Inn.& Hosti.extra de his quę fi.à præla.sine consen.capi.c.ij.ideo cum non interuenerit,ipso iure nulla fuit.vt.C.de sacrosan. eccles.i.iubemus.& auth.hoc ius.&.ff.de transac.cum hi.§.si prætor. & de re. eorum qui sub tuto.& cura.sunt.l.magis puto.§.manet actio.&
10 C.eo.tit.l.ij.&.l.prædiorum.† Non obstant rationes in contrarium allegate:quia omnes deficiunt in minori vel maiori propositione. ¶ Prima enim ratio deficit in propositione minori: quia donatio non fuit facta ob vtilitatem ecclesiæ:imo in damnum.regulare enim est quòd donare est perdere.vt.ff.de dona.l. filius.in fi.j.respōsi.& ad macedo.l.filius. ¶ Secunda ratio simiiter deficit in propositione minori:quia non fuit facta legitime vt ostensum est.s. ¶ Tertia ratio deficit scilicet in propositione minori:quia de consuetudine non apparet quòd cum facti sit debet probari ab inducente.vt extra de consti.c.j.lib.vj.&. C. quæ sit longa consue.l.j.& ibi not. Et dico ꝙ probaretur de modicis & non est eadem ratio magnę rei & exigue.vt in authē.de instr. cau.& fide §.oportet vero in his colla.vj. & de impen. in reb. dot.fac.l.omnino.de dona.inter vir.& vxo.l.vlt.imo etiam deficit argu.in maiori propositione habito respectu ad thema nostrum:quia non posset consuetudine introduci quòd prælatus sine solēnitate decreti posset magnę rei donationem facere:quia talis consuetudo esset ecclesijs onerosa quia nō teneret:vt extra de consue.c.j.Et ideo in tex.c.ceterum.extra de dona. non simpliciter dicit consuetudinem attendendam:sed rei donatę quan
11 titatem considerandā. ¶ †Quarta ratio simpliciter in sui principio deficit in minori;quia leges adductę in principio ar.ad probationem maioris;loquuntur de beneficio cuius cōcessio tenuit à principio;quod decet esse mansurum & omnis malicię & diui nationis extraneum.vt in auth.constitu. quæ de dig. & epis. fil. lib.à pa.pote.§.illud.Hæc autem concessio tenuit à principio, vt ostensum est.s.quare &c.In sui vero fine deficit: quia iura quæ ibi adducuntur,loquuntur de concessione rei modice & meritis cūmensurate,quæ merita vere præcedunt:quæ tria hic deficiunt quia res est magna:nec merita probātur prędcedere:& dato quod præcederent aliqua:est excessus donationis ad ipsa.vt in prima ratione probatum fuit:& eodem modo respondetur ad quintam rationem videlicet quòd in casu nostro res donata magna fuit quare &c.vt notat Innocen.& Hosti. in.c.quod in contrarium allegatur.extra de his quæ fiunt à præla. sine consen. capi.
12 c.ij. † De possessione vero quam nobilis prædictus nunquam habuit talis perceptionis non est necesse tractare duplici ratione. ¶ Prima quia huic tali possessioni ius non assistit:imò resistit. & ideo cum possessio iuris debeat habere adminiculum: eo quod ex iure plurimum iuuatur:vt.ff.de acquiren.possessio.lege possessio quoque in fine pri. respon. & no.eodem titulo l.j.in prin.vbi describitur quid sit possessio apparet ꝙ omni tempore fuit improba,& neminē hiscasibus tuetur prętor:vt contra legē faciat

faciat.vt.ff.de publi.l.cũ ſponſus.§.ſi res.¶ Secunda.quia cùm ho die conſtat de petitorio:de poſſeſſorio etiam recuperande poſ-ſeſsionis inaniter diſputatur:quia proprietas ſemper trahit ad ſe poſſeſsionẽ.vt.ff.de rei vẽ.l.officium.vt.C.vnde vi.l.inuaſor.& habetur expreſſum extra de cauſa poſ.& proprie.c.cùm dilectus de diuor.c.ſignificaſti.& clare per In.extrà de fil.presby.c.conſti tutus.apparet itaq; ex prædictis ceſſantibus obiectionibus, con-ceſsionem prædictam inquantum fuit attentata de facto reuoca tioni ſubiacere de iure.

De reſtitutione ſpolia.& de cau.poſ.& de ſen. & re iud.& de exceptionibus,& de verb. ſig.& de reſcript.

CONSILIVM CCXXVII.

1 *Executor datus cùm cauſæ cognitione,ſi ea non ſeruata ſpoliauit poſſeſſo-rem,debet fieri reſtitutio & etiam merus executor,nõ poteſt aliquem poſſeſsione priuare niſi co vocato,& nunquam poſſeſſor etiam ſine co lore debet priuari poſſeſsione ſine cauſæ cognitione.*

Item petenti reſtitutionem,non obſtat ſententia iuris:& ſic cõſtitutio exe-crabilis:ſed ſententia hominis ſic.

Item non obſtat ſibi ſententia lata ſuper proprietate,ſi executio poſſeſsio-nis non ſit facta licet renunciatio obſtet.& nu.ſeq.

Item cura dicitur quaſi còr vrens.

10 *Item prælatus priuans aliquos clericos non ſeruientes eccleſiæ diſtributio-ne quotidiana illius diei, non dicitur propterea habere curam, nec dicitur priuare eos fructibus beneficij,propter hoc.numero primo.cum plu.ſeq.*

DE toto themate quæſtio-nis illud ſolũ in facto cõſiſtẽs:ad memoriã redu citur q; cũ do.G.de cardelijs præpoſitus terraco neñ.dicens ſe ſpoliatũ ipſa præpoſitura per archi epiſcopum terraconeñ.cõtra eũ vt dicebat apo-ſtolica autoritate,perperam tamen,& indebite,virtute conſtitu-tionis execrabilis procedentẽ egiſſet petitorio & poſſeſſorio con tra Raymun.de auinione cui eadem autoritate & per ipſum ar-chiepiſcopũ de ipſa præpoſitura dicebat eſſe prouiſum,ſe intruſe rat in eadem: vtens iuris beneficio,ſuſpendi petitorium, & petit in poſſeſſorio debere concludi & ſententiã ferri,ſecundum.l.ff. de vi & vi ar.l.cũ fundum.§.vlt.& extra de cauſa poſ.& propriè.c. paſtoralis.& eo.ti.cauſa beneficiali in concilio viẽneñ. Pars autẽ aduerſa.R.de auinione petit articulos ſuos admitti q; pro maio-ri parte petitorium tangunt.Modo eſt in quæſtione quæ harum partium melius dicat.& videtur q; intentio dicti do.G.iuris eq-tate iũuetur,& hoc duabus regulis in iure ſatis notatur.¶ Prima eſt q; ante omnia reſtituenda eſt poſſeſsio ſpoliato:nec per obie-ctum aliquam proprietatem tangentem probandum tamen re-gulariter reſtitutio retardatur.vt.C.de dona.inter vir.& vxo.l.ſi maritus ſi per vim vel alio modo.l.j.ad.l.iu. de vi pub.vel priua. l.ſi quis ad ſe fundum.& de agri.& cenſi.l.omnes.&.l.ſi coloni. & extra de reſtitu.ſpol.c.in literis.¶ Secunda regula eſt q; ſicut ſpoliatio per priuatum:ſic & fieri dicitur per iudicẽ non ſeruato ritu debito procedentem: & poſſeſsionem alicui auferentem. vt. C.ſi per vim vel alio modo.l.vltimo. & vnde vi.l. meminerint, & eſt caſus extra de reſtitutio.ſpo.conquerente.&.vj.q.j. præſen
2 tium.¶ †Nunc reſtat probare q; archiepiſcopus terraconeñ.non ſeruauit ritum.Hoc autem ſic declaratur in reſcripto apoſtolico quòd.R.de auinione prædictus obreptitie impetrauit ad archie piſcopum terraconeñ.dicẽs præfatum dominum.G.tenuiſſe & tenere contra conſtitutionem execrabilis ſuxen.ſcilicet abbatiã & præpoſiturã terraconeñ.curatas.Inter cetera continentur hæc verba fratrenitati tue de qua plenam in domino fiduciam geri-mus.per apoſtolica ſcripta committimus & mandamus,quate-nus ſi quod de præmiſsis proponitur,veritate fulcitur præpoſi-turam prædictam ſic vacantem eidem.R.autoritate noſtra con feras & aſsignes &c.conſtat autem quòd per hæc verba commit titur & datur cauſæ cognittio.vt extra de reſcip.c.ab excommu nicato.&.c.ſecundo.&.c.olim ex literis.hic autem nulla fuit cau ſæ cognitio obſeruata:nec eñ ante prolatã ſentẽtiã ſi ſentẽtia di ci põt aliqua citatio fuit facta de dicto domino.G.& tñ citatio eſt principium omnis iudiciariæ cognitionis:vt inſtit. de pœna teme.liti.§.vltimo.nec aliqua eius defenſio audita:nec etiam fuit intentio domini archiepiſcopi,cùm cauſæ cognitione:vt apparet in reſponſione eius quam fecit ad requiſitionem do.G.in qua di-xit ſe merum executorem eſſe: & tamen hoc falſum erat,imò vt oſtenſum eſt ſupra,erat ſibi cauſæ cognitio commiſſa.& ſic non erat merus executor.vt.C.de execu.rei iudicatæ.l.ſi vt proponis. &.l.executorẽ.& extra de offi.& poteſtate iudicis delegati.c.pa-ſtoralis.§.quia verò.& ibi notatur per glo.ordi.&.ij.q;j.Deus o-mnipotens.& per Inno.extra de cohabitatione clericorũ & mu lierum.c.tua in glo.fama cõcedit &c.nec fuit debite citatus cùm dictus.R.fuit in poſſeſsione miſſus.Et ſi de hoc datur aliquid in articulis partis,attendendum eſt quòd appellatio in iudicium producta prætendebat ſaltem miſsionem:imo verius intruſionẽ quę facta fuit apparet enim ex poſitionibus partis aduerſe,quòd miſsio imo verius intruſio,facta fuit ſexta menſis Iunij.& ex data appellationis apparet eam interpoſitã fuiſſe quinta die eiuſ dem menſis.& ex hoc ſolum eſſet reſtituendus dictus dominus G.& hic eſt caſus,extra de iureiurando.capitul.venientes. Circa quod eſt conſiderandum quòd de graui agebatur:quia ſi domi-nus.G.incidiſſet in conſtitutionem execrabilis:non ſolum perdi diſſet præpoſituram ſed abbatiam,& factus eſſet perpetuo inha-bilis ad habenda.Et ideo non eſt mirum, ſi dominus papa vo-luit & velle debuit cum cauſæ cognitione procedi.vt.C.de ap-pellati.l.qui ſententiam.& .ff.ad carbo.l.prima.§.ſed & ſi quis.Si ergo tali commiſsione quæ committebatur omiſſa archiepiſco-pis terraconeñ.proceſsit quod egit iuribus non ſubſiſtit, & ſpo-liatione & intruſione nequaquàm excuſat,vt extrà de reſcript.c. cum dilecta de off.dele.c.venerabili.ff.de bo.poſ.contra tabu.l. non putauit.§.non quæuis & no.ff.de acqui.poſ.l.iuſtè & per In no.extra de iurepa.c.conſultationibus.Cum igitur cõſtet de poſ ſeſsione domini.G.circa præpoſituram prædictam per data etiã partis aduerſe:& collatione eidem facta per dominum Clemen-tem papam.v.& per ſuperiora de ſpoliatione,appareat,reſtat ſe-cundum primam regulam quòd in poſſeſſorio debeat conclu-
3 di & pro dicto domino.G.diffinitiue pronunciari.¶ † Nunc reſtat reſpondere ad aliquos obiectus quos pars aduerſa facit.Et primo dicit quòd dominus archiepiſcopus poterat procedere: ſine omni cauſæ cognitione,ſecundum ea quæ no.Inno.extra de conceſ.præben.c.propoſuit.¶ Ad iſtud reſpondetur dupliciter. Vno modò,quia illud loquitur de mero executore qui datur ad exequendum gratiam iam factam:nos autem loquimur de non mero executore,ſed de eo cui cauſæ cognitio demãdatur & qui non datur ad gratiã iam factam:ſed faciendam.& ideo materiæ ſe inuicem non contingunt.vt.C.ſi contra ius vel vti.pub.l.& ſi non cognitio.Alia eſt ſolutio quòd & ſi merus executor poſsit ad collationem procedere parte non vocata:tamen ad miſsionẽ in poſſeſsionem non procederet niſi parte vocata.vt extra de præ ben.c.licet.li.vj.imò & ſi poſsidens habeat aliquem titulum licet minus iuſtum coloratum:tamen executor datus ad prouidendũ non prouidebit de tali beneficio niſi præmiſſa cauſæ cognitio-ne,& vocato poſſeſſore, eiuſque defenſionibus auditis, & im-pugnationibus ſi quas facere voluerit contra impetrantem aliàs ſi hunc ordinem non ſeruat: caſſatur ſua collatio.argumen.ff, de re iudi.l.diuo pio.§.ſi ſuper rebus.& extra de conceſ.præben, capitulo.literas &.c.cum noſtris.& ita dicit Compo.dominum Innocen.diffiniuiſſe.vt ipſe notat.extra de reſcript.capitulo.ca-pitulum ſanctæ crucis.in gl magna.in.§.item quæritur vtrum executor ad prouidendum datus &c.Nunquàm autem,ſiue poſ ſeſſor colorem habeat poſsidendi ſiue non amouebitur à ſua poſ ſeſsione ſine cauſæ cognitione.vt decimaſexta quæſtione quarta volumus.hic autem, nec antę collationem nec poſt ante admiſsionem ſiue intruſionem, aliqua præceſsit cauſæ cognitio vt oſtenſum eſt ſupra. Nec iuuat miſsionem

citatio quæ facta dicitur ad domum præpositore;quoniam causa præcedebat appellatio quæ appellantem à citantis iurisdictione exemerat vt extra de appellation. capitulo directæ. &
4 cap.pasto. ¶ † Secundò obijcit pars aduersa sic.nõ minoris efficacie est sententia iuris quã hominis.Sed sententia hominis:obstat agenti possessorio vt dicitur notanter.vij.q.j.præsentiũ, ergo & iuris.Sed hic secundum se,obstat sententia iuris,scilicet constitutionis execrabilis ergo &c.Sed ad hoc respondet quod conceditur non esse minoris efficaciæ sententiam iuris,quã hominis:cùm probatum erit aliquã sententiam iuris incurrisse.vt notat Innocentius extra detesti.c. testimonium.& de testibus cogẽdis.c.primo.Sed in hoc est differentia.quia sententia iuris expectat probatiões post se,per quas declaretur aliquẽ incidisse in eã,& ideò super hoc causæ cognitio adhibeatur.alias sicut dicit Ioã.mo. ex sola maiori propositione concluderetur:sicut ipse notat extra de sen.excõ.c.statuimus.li.vj.Sententia autẽ hominis non expectat probationes post se:quoniam ipse eam prẽcedunt.Et ideo cũ sententia iuris quãtum ad nos pendeat ex probandis: licet in se non pendeat non impedit restitutionẽ spoliati.Sententia autem hominis cum ex probandis non pendeat sed iuste appareat,ex probatis impedit restitutionem qua iam probata non probanda impediunt.vt extra de diuor.c.significasti.& no.per Inno. extra de filijs presby.c.constitutus.& hoc modo debet intelligi quod no.
5 iij.q.j.in sum. ¶ † Tertiò obijcit pars aduersa quòd sentẽtia lata super proprietate beneficij: tollit & abdicat etiam possessionem sicut renunciatio ipsius beneficij. vt extrà de resti.spo.c. solicite. & ideo dicit quòd sicut exceptio renunciationis obstaret etiã agẽti possessorio:vt not.per Inno.extra de renun.super hoc.sic & sententia super beneficio lata.Sed in casu nostro, dicunt sententiam latam esse per.c.execrabilis.ergo &c. ¶ Sed ad istud respõdetur dupliciter.primo quia verum non est:quod santentia lata tollat possessionem executione non facta :quia sententia est actus iuris ciuilis:possessio autem facti est.Res autem facti infirmari iure ciuili non possunt.vt.ff.de acqui.pos.l j.§.si vir.j.& qui ex cau. ma.l.denique.Nec ob.equiparatio sententiæ & renunciationis, quoniã non est vera:quia sententia non præsupponit animũ eius contra quem fertur.imo fertur etiam contra inuitum.ff. de verbo. obli.l.inter stipulantem.§.de peculio.l.summa cum ratione. §.fi.renunciatio autem præsupponit animum renũciãtis.vt.ff.de edil.edic.l.quæritur.§.vlt.C.de iureiur.l.si quis iusiurandum. & vij.q.j.quàm periculosum.Inter actus autem inherẽtes animo & consensu, & eos qui in inuitos exercentur quantum ad eorum efficatiam & operationem velocioré constat differentiã esse, vt colligi potest ex coniunctione duarum legum.vt. C.de pig.act.l. j.&.l.non est mirũ.& huius differentiæ ratio potest esse :quia qui renunciauit beneficio per actum renuntiationis: videtur habere rem pro derelicta:& sic possessionẽ amittit:vt.ff.de acqui. pos.l. si quis vi.§.differentia quod non est in priuato per sententiam.
6 ¶ † Quartò obijcit pars aduersa:q iam de veritate petitorij apparet per literas & processum exhibitos coram archiepiscopoterrachoñ.& nũc corã vobis domino cardinali producto,per quos apparere dicit,quòd prepositus Terrachoñ.archiepiscopali se vacante iurisdictionem archiepiscopalem exercet:ac per hoc censeri debet præpositura ipsa curata. ¶ Sed ad hoc respondetur dupliciter.primo quia illa producta coram archiepiscopo terrachoñ.fidem non faciunt:quia nec recognita sunt:nec apparẽt publica manu scripta:nec aliàs talia quæ fidem facere debeant,& si sibi idest coram archiepiscopo talia non apparuerunt nec recognita fuerunt:fidem facere non potuerunt nec debuerunt multo fortius nec coram paternitate vestra, coram qua solum producuntur transcripta productorum ibidẽ:sic nullam fidem faciunt vt.ff.de fide.instrumentorum.l.prima & in aut. vt spon.lar.§.ex hoc insuper.col.ix.& extra de fide instru.c.j. ¶ Secũdo quia dato q illa producta fidem facerent:adhuc tamẽ non arguerẽt præpositurã esse curatam,quæ producta ipsa dicũt & quicquid egit præpositurus archiepiscopali sede vacante,fecit vt vicegerens archiepiscopi & hoc non facit præpositurã curatam esse quod ostẽ
7 ditur sic. † Certũ est q incorporalia & ea quæ iuris sunt ab hæreditate iacẽte nõ recedũt:quoniã sunt difficile separabilia.vt .ff.p soc.l.iij.& de pecu.l.quis ergo casus.Hinc est q dominiũ in hæreditate iacẽte manet,sed possessio nequaquã:vt.ff.de acqui. pos. l.cũ hæredes.&.ff.si quis test.lib.iuff.fuc.l.j.§.sceuola.Sed iurisdictio est huiusmodi.ergo à vacãte dignitate nõ recedit.Sedinterim exercitiũ eius penes præpositũ in hac parte vices eius gerentẽ est: sicut aliquãdo cõtingit q penes vnũ est vsusfructus.id est ius vtẽdi fruendi,& penes alium est facultas fructuum percipiẽdorum vt.ff.de iure do.si vsufru.sol.ma.l.vsufr.& extra de loc.& cõduc. vestra.est enim separatus fructus,ab vsufructu:vt.ff.de euic.l.vace.Sic &aliquando contingit aliquẽ esse hæredẽ:& alium cõmodũ hæreditatis habere vt cõtingit in filiofamilias hærede scripto ab extraneo qui adiens hæres remanet,& tamen cõmodũ immediate trãsit ad patrẽ.Primũ probatur.ff.de legi. cũ filio. Secũdũ probatur.ff.de acq.hæ.l.placet.& sic est in vicegerente:quia exercitiũ est apud eũ.Sed ius apud dignitatem cuius vices gerit.vt. ff. de of.eius cui mã.est iurisd.l.j.§.qui mandata causa.&.l.& si prætor.&ar.bo.ff.de his qui nota.infa.l.furti.§.si quis alieno.& optime de pb.c.mandato.in.j.respõso.lib.vj.Et quicquid facit vices gerẽs vel vicarius alterius:hoc ipsum nõ respicit:sed tantũ attribuit ei cuius vices gerũtur vt.ff.de leg.j.l. filius.&.l.vicarius alieni muneris.& bene potest hoc colligi per no.per Inn.extrà de rescri.c.cã te.cuius ar.& demonstratio manifestũ est:quia prohibitũ est:ne qs habeat duo beneficia curata intitulata vt extra de prẽbẽ.c.de multa.& tñ vnũ intitulatũ & alterũ cõmẽdatum habere potest:vt extra de ele.c.dudũ rothomagẽ.&.xxj.q.j.qui plures.& hoc nõ põt esse alia rõne,nisi quia cura per cõmendatariũ tẽporaliter alieno noĩe exercet:vt no.Gar.extra de ele.c.nemo.& hoc apparet similiter,in visitatore dato cathedrali ecclesiæ vacãti à sede apostolica,quæ administrationẽ habet spiritualiũ, & oĩa põt pter alienationẽ immobiliũ.vt extra de ele.c.is cui.& de sup.neg. pla.c.ecclesię cathedrali.li.vj.& tamen quia temporalis talis cura finitur creato episcopo nemo hunc dicit habere curam talem: quia per hoc aliquod beneficiũ eius curatũ vacare dicatur: aliàs emergeret iniqtas,scilicet q talis visitatoris officiũ esset ei dãnosum,cõtra iura.ff.de fur.l.si seruus cõis.& extra de ele.c.cùm nõ
8 deceat.li.vj. † Et hanc veritatẽ.s.q dñs papa in cõdẽdo decre. execrabilis.intellexerat de cura perpetua rõne proprij beneficij exercitata manifestè demõstrãt tria. ¶ Primò quia in cõstitutione dicit rõne beneficiorũ huius &c.beneficia autẽ regulariter sunt perpetua vt extra de cleri.egro.c.ex parte.& maximè curata,qa non licet filios tẽporales habere vt.ff.de ado l.q̃sitũ.& iõ secũdũ Inn. tẽporalitas cõtradicit cure vt ipse no.extra de pbẽ.c.cũ nõ ignores.& clarius eo.ti.c.de multa.ad fi.magne gl.vbi dicit hæc verba nunquã autẽ aliquẽ reputamus hac cõstitutiõe teneri:nisi perpetuã habeat dignitatẽ &c.Secũdò hoc idẽ demonstrat finis cõstitutionis dum dicit cõstitutionẽ habere locũ in ecclesijs curatis quarum cura nõ per vicarios perpetuos exercetur:quasi expresse dicat tẽporale exercitiũ cure nõ dicit abdicare curam:ab eo cui sui natura incũbit:nec attribuere illã ei qui ipsam temporaliter exercet.& pro hoc facit optimè extra de offic.vica.c.quæ de ecclesijs.
9 in cõcilio Viẽnẽ. ¶ † Tertiò,declaratio facta per dominũ nostrũ super dicta cõstitutiõe,qua declaratũ est archipresbyteros Bituriceñ.diœcesis qui ex officio visitant:& iurisdictionẽ habẽt: quorũ tñ officium expirat mortuo archiepiscopo,qui eos dedit:& tamẽ declaratum est eos in cõstitutionẽ non includi. Et sicut etiã supra dictũ est,non solũ istud exercitiũ est temporale:imo exercetur alterius nomine,non nomine præpositure,quod sic probatur.Quid exercitium persone requirit,accedẽs alteri personæ dicitur accedere,& non rei,vt est videre in usufructu,qui ad esse sui factũ personæ requirit:vt.ff.de acquiren.rerũ dominio.l. hæreditas.& de stipulatione seruorũ.l.vsusfructus sine persona. & ideo dicitur personæ accrescere cũ vacat;vt.ff.de vsufruc. accrescen.l. penultima.secus in iure accrescendi,respectu prioritatis:vt. ff. de
10 suis & legitimis hæredibus.l.si ex pluribus. ¶ † Cura autem est huiusmodi scilicet factum persone requirens:vt ethimologia nominis demonstrat.dicitur enim cura quasi vrens;cor. vt notat Archidiaconus extra de filijs prebyte.capitulo.is qui defectum libro.vj.ergo cura ipsa accedens:non dicitur accedere præpositure sed magis personæ præpositi & etiam si præpositure aliqualiter

qualiter accideret cum accedat per modum cuiusdam inundatio nis temporalis non ibidem alueum facientis eius cui accedit naturam non immutat:nec ipsius accedentis natura aliqualiter im mutatur,nec à domino priore accedit:vt.ff.de acquirendo rerum dominio.l.adeo.§.insula.in fine.& de flumi.l.j.§.si fossa .Nec est hoc exercitium aliqualiter attribuendum præpositurę, vt ex ea dicatur competere licet aliqualiter propter eam, vt.ff. de coniun.cum emāci.lib l.j.§.nunc videamus. ibi nec quod nepotibus confertur à patruo emancipato.&c.&.ff.de pecu.l. eo tempore. §.vl.& no.ff.de acqui.pos.l.qui absenti.§.fina.& de loco pu.fruē. l.prima.& quia præpositus nihil censeatur ratione præpositurę habere sed sit sicut vnus simplex minister apparet: quia nullum sibi commodum applicatur:sed de quibus reddit archiepiscopo rationem,& reliqua restituit.& ideo dicitur habere præsentem & momentaneam curam ab omni lucro damnoque vacuam, quia nihil aliud est quàm simplicem ministrum esse:vt.ff. de ali.
11 & cib.leg.l.filio.§.mater. † Simpliciter autem minister propriū nihil dicitur habere in ea re cui nudum ministerium adhibet: vt ff.ad.l.fal.l.cum dotem.& ideo sibi regulariter actio non datur: vt.ff.ad treb.l lucius.§.meuia.& no.ff.de le.ij.si quis titio,finge in facto quòd præpositus vacante sede grauet aliquem ad quem appellabitur de facto.certè appellatur ad eum ad quem appellaretur archiepiscopo viuente quod monstrāt vnitatem consistorij, vt extra de consue.c.non putamus.& tamen si nomine præpositurę exerceret:appellari non potest ad archiepiscopum vel capitulum sede vacante.vt.ff.de app.l.imperatores.& extra de app.c. dilecti filij.& no.per Host.extra de præben.c.referente.Præterea si diceremus præposituram esse curatam:eadem ratione & sacrista & omnes alij subsequenter ad quos defectum præpositi huius iurisditionis exercitium transmittit:sed hoc esset absurdum ergo &c.ar.ff.sol.ma.l.diuortio.circa princip.de lega.iij.l. fideicommissarius. ¶ † Vltimò opponit pars aduersa quòd litere domini papæ determinant quæstionem eo quòd narrato tali facto quale in articulis partis aduersę datur:papa mandat si quòd de præmissis proponitur veritate fulcitur dicto.R.de dicta præpositura prouideri & sic non esse aliquid vlterius quærēdum: cū lata videatur sententia per papam. sed ad hoc respondetur quòd falsum suggestū fuit pape. Dictū enim fuit pape quòd puniebat clericos non interessentes diuinis:fructus beneficiorum suorum ecclesiasticorum prouentuum subtrahenhendo:& tamen hoc falsum est,quia subtrahere fructus beneficiorum alicui est suspendere illum à beneficio.suspendere autem nullum potest:quia constitutio dicit quòd possit clerico non interessenti diuinis officijs: subtrahere distributionem illius diei aliquam partem portionis illius:secundum quòd proposito visum fuerit: vt dicit constitutio per partē aduersam producta . & tamē hoc nō est suspendere à perceptione fructuum:quia per illam sententiam inhabilitatur persona:ne fructus faciat suos,etiam si eos caperet. Per hanc autem subtractionem nulla inhabilitas:sed aliquid de facto minus præstatur,& satis modicum quod & sub nomine quote non cadit,& per consequens non verificat partem demonstrās aliquod totum ,sicut sunt illa verba fructu suorum beneficiorum &c.ar. ff.si quis omis.causa test,l.quamuis, † Nam propriè & singula cementa & lapides domus non sunt partes domus:vt.ff. de acqui. pos.l.qui vniuersas.& de vsuca.l.eū qui edes.& sicut dictum est. s.illud quod subtrahitur,modicum est & ad penicularíam tendens magis facti quàm iuris esse videtur. & sic etiam camerarij Cardinalium quandoque subtrahunt alicui prandium vel cœnā & tamen constat eos curam non habere:& ad hoc bene facit.ff.de re mili.l.qui commeatus.§.arma.& de bo.dam.l.diuus. Tunc falsum dixit,& tacuit verum , cum dixit quòd sede terrachoñ. vacante excommunicabat suspendebat & inquirebat:& aliàs iurisditionem ecclesiasticam exercebat,tacuit enim quòd tanquàm vices alterius gerens hæc omnia faciebat . & ideo potest concludi quòd circunspecta religione principis habeat locum illud legale. Si enim docuit vel falso vel non ita se habere quæ missa sunt nihil nobis cognitum esse videbitur,quæ quasi aliter se habentibus receptis rescripsimus,vt hæc leguntur.ff. de appel.l.j.§.j.

¶ Ex prædictis itaque patet viam possessorij planam esse, vt in ea debeat do.G.victoriam reportare.& idem similiter debere fieri de iure si de petitorio ageretur:de quo non agitur in præsenti.

De relig.domi.& de excess. prælato.

CONSILIVM CCXXVIII.

1 *Fratres prædicatores possunt habere plures campanas. & processus episcopi contra notoriæ exemptos est nullus.& nu.seq.*

1

VOd fratres † prædicatores ciuitatis castrensis possint de iure quatuor & plures habere campanas probatur rationibus infrascriptis. ¶ Primò ex regula qua dixi consueuit omnia videri concessa:nisi probentur prohibita:vt.C.de reli.& sump.fu.l.statuas.&.ff.quib. ex causis maio.l.necnon.§.quòd eis.de proba.l.ab ea parte.Secundò ex alia regula qua dici consueuit:licet vnicuique in suo facere quod vult : dummodo nihil in alienum immutet.ff.si serui.vend.l.si cuti.§.aristo. etiam si per hoc alius ledatur dummodo dolosè nō faciat,vt de dam.infe.l.fluminum.§.vlt.& duabus legibus sequē.
2 de aqua plu.arcen.l.j.§.idem ait.&.§.denique marcellus. ¶ † Tertiò quia res transit de persona in personam:cum suis iuribus,conditionibus,& libertatibus:vt.ff.de seruitu vrba.prædiorum.l.via constitui.§.quicunque.& si serui.vendi.l.j.§.vlt.&.l.sequen.argumen.ff.de fideicom.liber.l.generaliter.§.quoties.sed huic ecclesię sancti Vicentij,quæ modo est fratrum prædicatorum , debebatur ius habendi campanas plures:quia parochialis erat.ergo mutatione dominij:non erat illud ius amissum:vt.ff.de censi.l.etatē.
3 &.C.de vaca.& excusa.mu.l.sordidorum. ¶ † Quartò ex persuerantia causæ.causa enim rei cessans rei finem imponit,& perseuerans eā ampliat & extēdit.vt.ff.de opor.libe.l.plane.& de adulterio.l.adulteriū.de iurepatrona.l.adigere.§.quāuis.sed causa pluralitatis campanarum,donec ecclesia fuit in manibus secularium fuit honor sancti,decus cultus diuini & conuocatio populi : sed iste tres causæ adhud subsunt.ergo & ius siue priuilegium cāpanarum manere debet,vt impleatur quod in iure scribitur.cum enim par similisque iustitia sit iustum & competēs videbitur eisdem vtrunque officiū priuilegijs gloriari.vt.C.de pala.sacra.lar. & re.priua.l.vlt.li.xij.imo certe classicus & sonus campanarum necessarius est ad conuocandū populum siue populi multitudinem ad audiendum verbum dei.iuxta illud Numeri.xij.fac tibi tubas argenteas & ductibiles quibus conuocare possis multitudinem,&.j̃.Cunque increpueris tubis cōgregabitur ad te omnis
4 turba &c. ¶ † Sed contra ista dicit pars aduersa quòd non licet eis habere tot cāpanas quinimo nisi vnā.& allegat pro se extra de priuile.c.patentibus.& de excel.præla.c.nimis iniqua. vbi conceditur eis habere campanam:& sic arguit igitur vnam duntaxat. Sed hoc nō obuiat: quia.c.patētibus.loquitur de oratorijs in grā gijs vel priuatis domibus constitutis de quibus loquitur in auc. vt in priuatis domibus sacra ministeria non fiant.in rubro & nigro.& de quibus procuratorio dari non debet.extra de censi. ca. vltimo.de monasterijs autem non debet intelligi,vbi sunt solennes ecclesiæ & conuentus vt de consecratione. distinctione prima.si quis tunc.& quod inter ista sit patens differentia legitur de cima octaua quęstione secunda quidam monachorum.& ibi no
5 tatur. ¶ † Non obstat.c.nimis iniqua.vbi legitur in singulari de campana:quia narrat grauamen,quod inferebatur prædicatoribus & minoribus,videlicet quòd prælati non permittebant eis campanam:& illud grauamen tollit.Quid ergo dicit quòd.l. in eorum fauorem prodita qua prohibetur eis inferri grauamen, in campana videatur concedere grauamen in campanis inferri. certè qui hoc dicit à mente legislatoris diuerit.argumen.ff.ad trebellianum.l.deducta. §.vltimo.& extra de verborum significatio.transmissa.Hæc enim oratio pro eis posita est non contra ipsos : vt.ff. ad legem falcidiam, in ratione .§. tametsi an-

te. si enim ad. capitulo nimis. iniqua præcesisset prohibitio: nec campanas haberent tunc permittendo eis habere campanam forte staret prohibitio in alijs:sed cùm hic nulla reperiatur prohibitio præcedere:sed tollatur grauamem quod inferebatur circa vnam campanam,quod videlicet sit prohibitio de pluralitate:quia secundum hoc vnum contrariorum induceret reliquum videlicet concesio prohibitionem: quod esse non debet.vt.ff.de adimen.& transfe.l.legata inutiliter. de condiction. & demonstratio, l.cùm tale.§.vltimo.& sicut prohibitio non inducit eius contrarium videlicet iussum affirmatiuum vt.ff. de testamen.manumiss.l.titia.ita concesio non debet prohibitionem inducere cùm loquimur de his quæ aliàs sui natura prohibita nõ sunt vt legi.& nota.extrà de transla.epi.vel elect.c. inter corporalia. nec etiam multum à verbi proprietate recedit, quod prohibendo grauamen circa campane oppositionem inferri, etiam de pluralitate campanarum intellexisse videatur:vt.ff.de le.ij.l.si plurib⁹.de le.iij.l.si plures.& de pig.ac.l.si necessarios.§.si annua.

6 † Nec enim semper singularitas pluralitatem excludit.vt. ff. de ver.signi.l.in vsu.quòd fal. tu.auto.l.j.§.hoc edictũ. signa enim taxatiua vt tantum, duntaxat non sunt vsquequaque subaudienda in oratione. Vnde hæc non est bona illatio tu habes vnũ oculum:ergo vnum tantùm.vt.ff.de lega.secundo.l. vltima.§.j.& ibi not. Et vna via ducit romam:ergo vna tantum.& actio edita de monstrat speciem future litis: sed non sola : vt hæc probantur.ff. de eden.l.prima circa principiũ. Et aliud est dicere episcopum, & aliud est dicere episcopum solum vt extrà de testa.c.significasti.& huiusmodi sententiæ,videtur fuisse Inno.in præal.c,patentibus.vbi videtur innuere q̃ illud.c.intelligitur in ecclesijs exemptis:& dicit speciale in prædicatoribus & minoribus.innuens.c. nimis iniqua.de campanarum pluralitate debere intelligi. Et in hac sentẽtia est Gof.quicquid sup hoc scripserit Ho.cuius dictũ non magis vrget,quàm ratio quam adducit & quæ superius est soluta.Secũdo opponit pars aduersa,q̃ hoc nõ licet p̃dicatorib⁹, ex ordine institutis ex generali cõsuetudine:sed ad istud respõdetur per interẽptionẽ:quia nec ordo ꝓhibet nec cõsuetudo repugnat imò concordat p̃fert vbi sanctorũ corpora requiescũt: & ex deuotione concurrit populi multitudo sicut in ecclesia beati dominici in ciuitate Bononiæ in ecclesia beati Petri martyris in Mediolano in sancto maximino vbi requiescit corpus beatæ Marię Magdalene.& in alijs multis locis.si ergo illa exẽpla sunt digniora imitatione quæ sunt excellentiora pietate,vt.ix.dist.sane sequẽda sunt exempla illarum ecclesiarum & monasteriorũ:in quibus propter sanctorum præsentiam maior honor sanctis exhibetur. Nec episcopus castren. quãtuncunque magnus non dedignetur in bono imitari quãtuncunque minores.stultus enim est, qui in eo se primum existimat,vt bona quę viderit discere cõtemnat,vt

7 hic habetur.xxij.dist.de constantinopolitana. ¶ † Tertiò obijcit pars aduersa quòd hic fit immissio sonitus ad alienum.& sic videtur contra.§.aristo.ff.si seruj.vẽdi.l.sicuti superius allegata.sed istud quæritur de immissione corporalis vt'puta fragmentorum aquę & fumi:vt patet per exempla ibi posita quæ tria constat esse corporalia:de primis duobus patet.de tertio. scilicet de fumo no.insti.de re.corp.& incorp.in prin.&.ff.de re.diui.l.j.§.his.

8 ¶ † Quartò obijcit pars aduersa,quòd strepitus & sonus campanarum impedit diuinum cultum:sed ad istud respondetur: q̃ non impedit nisi velint esse nimium delicati ad quod non admittuntur,siue audiri non debent vt.ff.de pig.act,l.si seruus.de verb. ob.continuus.§.cum ita.& aliquod etiam incommodum debet pati pro vtilitate vicinorum.vt.ff.ne quid in flu.pu.fiat.l.j.§. sunt qui putant.præsertim cum eorum prædecessores longissimo tẽpore sic passi fuerint. Vnde potest eis dici verbum legis quòd eis malorum suorum exempla præiudicant:vt.C.de coarta.l.si coar

9 talis.li.xij. ¶ † Quintò obijcit pars adursa quòd monasterium factũ sit ecclesia cathedralis,sed ad hoc respõdetur q̃ superueniẽs dignitas,licet aliquando soluat à prestatione operarũ quarũ exhibitio dignitati non conuenit:vt.ff.de ope. liber.l.interdum .&.l. operis.Nunquã tamẽ in altero obligationẽ auget vel ab vsu iuris sui ipedit: sine graui ignominia dignitatis.ar.C.de seruj.& aqua. l.non modus.ff. de officio præsidis .l. illicitas .§. ne potentiores.

Alioquin sequeretur absurdũ,scilicet quãtum̃ vnus in altum tol latur:tantum alter dicrescat, imò magis penitus depereat cõtra

10 l.C.de nuptijs.l.si libertam. ¶ † Sextò obijcit pars aduersa q̃ imitatione personæ,imitatur & priuilegium.sed ad istud respondetur quòd hoc habet locũ in priuilegio quod respicit rem propter personam tantum,vt.C.de innof.testa.l.vlti.& de acqui.hæ.l.paulus.& de coll.bo.l.j.§.nec castrense.Illud autem quod competit rei ratione ipsius rei:non tollitur imitatione personæ vt in iuribus.s̃.pro fratribus allegatis & probatur.C.ad velleia.l.hæredes. ff.de in integ.resti.l.non solum.& de reg.iu.l.in omnibus in.v. re

11 sponso.tale autẽ est illud de quo quæritur,&c. ¶ † Septimò obijcit pars aduersa de præscrip.Sed ad hoc respondetur quòd non fuit positum nec probatum nec fratres vnquã prohibiti fuerunt cãpanas ponere:& ab eo tempore duntaxat incipiet currere præscriptio vt.ff.de serui.vr.prædi.l.hæc autem iura. quemadmodũ serui.amitta.l.si quis alia.§.fi.& extra de verb.signi.c.abbate. circa prin.& ibi not.Ex his ergo manifestè colligitur prædicatoribus campanas quas posuerũt: de iure ponere licuisse quibus etiã cessantibus:apparet processum episcopi nullum fuisse: vtpote exercitium in notoriæ exẽptos:& nullo iuris ordine seruato,in quibus quidem notoriæ exemptis locum non habet.c.cum personę. extra de priui.lib.vj.arg.quòd no.Inn.extra de ver.sig. ex parte. ad fi.magnæ glo.Et esto quòd locum haberet satisfactũ fuit domino episcopo:per productionem & ostensionem priuilegij exemptionis dicti ordinis factam coram episcopo competenti: vt patet per publicum instrumentum in causa productum.

De concesione prebend.& de proba. & de lib.obla.& de excep.& de replica.& de rescrip.& de verb.sig.

CONSILIVM CCXXIX.

1 *Ad docendum de consumptione gratiæ alicuius,satis est quòd probetur acceptatio sua tantum sine prouisione.*

Item probata vacatione beneficij per mortem vltimi possessoris:probatur etiam per alios prædecessores vacasse.

Item sufficit articulanti probare obitum possessoris:licet non probet vbi mortuus est,& ea quæ veniunt in replicatione non debet excipiens articulare nec probare.

Item satis est articulanti probare quod tempore vacationis beneficij erat certi valoris comprehensi sub gratia licet tempore date esset maioris valoris.cum nu.seq.

5 *Et si dico in articulis,gratiam tuam esse consumptam in certo beneficio quod possidet:alius vt verus rector non dicor contrarius,quia possibile est quòd tu habuisti,& dimisisti illi,verus tamen rector potest saluari quo ad similitudinem & apparentiam:licet non quo ad veritatis existentiam.nu.1.cum plu.seq.*

HAec sunt dubia quæ fiunt in causa de Troia cõtra articulos domini episcopi mirapicẽ. ¶ In primo opponitur cõtra decimũ articulum:qui incipit. Itẽ quòd dictus ademarius &c.licet in eo dicatur quòd dictus Ademarius acceptauit ecclesiã de pinsagnello,& de ea fecit sibi prouideri,non tamen dicit per quem.& si dicatur quòd per subexecutorẽ suũ non nominat eũ cùm plures subexecutores habuerit. ¶ Secundo opponitur cõtra declarationẽ datam pro parte ipsius domini episcopi super.xxiiij.articulo,quæ declaratio incipit. In primis declarando &c.quod cum in ipsa declaratione dicatur q̃ dominus Guli.episcopus tholosanus dictam ecclesiam contulit succesiue duobus. ¶ Primò domino.R.scabonerij. ¶ Secundo domino.G.de monte alto:& non dicatur mors dicti domini.R. nec alia vacatio adhuc præsumitur viuere:& rector etiam : & sic non potuit vacare per mortem dicti domini Guli. ¶ Tertiò opponitur contra nonum articulum qui incipit: Item quòd dominus . G. &c. quòd licet in eo dicatur quòd dictus. G.

diem

diem clausit extremum quodque post eius mortẽ dicta ecclesia vacauit:non datur in locus:& ideo quia possibile fuit quòd mortuus fuit in curia: quo casu acceptatio Ademarij non teneret,patet quòd ipse articulus non concludit necessario contra ipsum Ademarium quodfacere debuit:cum sit impugnatiuus.Quartò opponitur cõtra articulum decimũctauũ,qui incipit.Item quod fructus &c.facta prius præsuppositione quòd articulus cũ sit impugnatiuus,debet necessario concludere contra dominum Ademarium.nam licet dicat quòd prouentus ipsius ecclesiæ de pinsagnello tempore mortis dicti G.& acceptationis seu collationis Ademarij summam octuaginta librarum turonensium paruorum non excedant, iuxta taxationem decimæ non excedunt quod pro ipsis fructibus persolutum fuit:& persolui consueuit pro decima ad valorem non excedentem summam eandem:non tamen datur hoc de tempore gratiæ factæ dicto ademario & sic cùm sit possibile quòd tempore dictæ gratiæ dicta ecclesia erat maioris valoris:non cadebat sub gratia licet tempore vacationis & acceptationis esset minoris non concludit necessario.

¶ Quintò opponitur contra decimumnonum & vigesimum articulos quòd cùm in eis dicatur quod.G.de quorio virtute gratiæ à sede apostolica sibi facte:fuit prouisum quodque adhuc eã vt verus rector detinet & possidet:nõ potest dominus episcopus ipsum Ademarium nec alium verũ rectorem dare.& per consequens articuli dicti domini.G.episcopi cadunt.¶ † Ad primũ obiectum qui fit cõtra decimum articulum in quo dicitur quòd non dicatur per quem executorem vel subexecutorẽ dictus ademarius sibi fecerit prouideri.Respondetur primò,quod de efficacia acceptationis vel prouisionis illius non agitur vt super eã pronuncietur ecclesiam acceptatam,& de qua dicitur esse prouisum:pertinere ad Ademarium : quia tunc fortè amplior expressio , & per expressionem legitimatio , requireretur , sed solum ad hunc effectum datur:vt per hoc Ademarij gratiæ cõsumptio ostendatur super quo cum pronunciari non debeat,nec aliquod ius adiudicari Ademario nec tanta expressio exigitur,nec indagatio requirit.ar.ff.de ag.li. à parẽ.l.si quis à liberis.§.si vel parẽs. & ad carb.l.ij.§.causæ.in ver.summatim.ergo &c.¶ Secundò respondetur ꝙ per acta appareat qui fuerũt executores gratiæ ademarij,sufficiens expressio est facta ex relatiõe ad vnũ:licet incertũ,de certis tamẽ,vt ff.de reb.du.l quidã relegatus.§ incertis.præsertim vbi non refert quãtũ ad id de quo quæritur.quis executor vel subexecutor prouideat cùm nihil ex ea petatur.sed de executione gratiæ propter quã agitur.ar.ff.ad vell.l.quãuis.§.si mulier in ver.planè.Sed mihi proponas,ibi nihil interest enim &c.& de lib.& posth.l.gallus.§.si eius.ibi nihil refert vtrũ ex iure antiquo: an ex.l.velle.excludatur &c.vt.ff.de eui.l.si emãcipatũ.¶ Tertiò respondetur,ꝙ dato ꝙ de prouisione non sufficienter daretur:qđ tamẽ verũ non est.De acceptatiõe tamẽ sufficienter datꝫ,quæ sola gratiã cõsumit,vt.ff.de opt.le.l.apud offidiũ.de leg.ij.l.statuli. §.vl.& de leg.iij.l.fideicõmissa.§.sic fideicõmissum.ibi etiam primã voluntatẽ exigit &c.¶ † Ad secundũ obiectũ qui sit contra declarationem datã super.xiiij.articulo.vbi dicit dari,ꝙ episcopus tholosanus succesiue contulit duobus:& non datur nisi de morte vltimi primus adhuc præsumitur viuere.respondetur , ꝙ si videatur ꝙ octauus articulus & sequẽtes plenè dicitur de morte omnium quia dicitur ꝙ dominus.G.de Bosonacho fuit verus rector ecclesiæ de pinsagnello,ꝙ per eius mortẽ.vlt.dicta ecclesia vacauit:hoc autẽ esse nõ potuit,nisi alijs prædefunctis,vel canonice priuatis. vt.vij.q.j.eos.& extrà de cõcess.præben.c.j.& de accusa.c.ad petitionẽ.& qui dat diuortiũ dat & matrimoniũ,vt.ff. de diuor.& rep.l.iulianus.rerum amo.l.si cõcubina.in fi.ij. respon. & optimè.ff.de bo.lib.l.in seruitutẽ.in.ij.responso. & optimè de acqui.hæ.l.neq;.§. vl.& l.illud.aliàs si omnibus & singulis prædecessoribus deberet expressè dari per cõsequens & probari. & sic necesse esset peruenire vsque ad primum qđ esset non solũ difficile,sed impossibile vt no.in gl.ff.ad muni.l assumptio.§.filius.

¶ † Ad tertiũ obiectũ,qui contra nouũ articulũ fit in quo dicit ꝙ non dicitur locus vacationi , vnde potuit vacare in curia,& sic prouisio non tenuisset.Respõdetur ꝙ mortuus præsumitur in ecclesia in qua domicilium habebat:sicut miles in loco in quo stipendia meret.ff.ad muni.l.municeps.§. vlt.& de foro cõpe.c.postulasti.& no.apertè Inno.extra de priuile.c.ex ore præsertim, cũ omnis absentia ab ecclesia in qualquis residere tenetur:dicatur dolosa,vt no.Inn.extra de cleri.non resi.c.ex tue.in.j.gl.& dolus in aliquo nõ præsumitur:nisi probetur:vt.ff.de proba. l. quoties.§. qui dolo.Præterea sufficit dare vacationem,acceptationẽ,& prouisionem,quod autẽ non tenuerit per modum replicationis: venit quod nõ incumbit obijcienti.Sicut si quis obijceret homicidium cum debitis circũstantijs,non habet ibi addere: & non ad sui defensionem,quia hoc in modũ replicationis venit,vt.C.ad.l. corne.de sica.l.j.& de iureiu.si non conuicij. Et si quis obijceret adulterium,cũ certa muliere commissum cum debitis circũstantijs,quis exigeret ad legitimationem obiectus in articulo, quòd hoc cõmisit sciens vxorem non esse:tamen constat,si credidisset eam vxorem non immunis esset à crimine adulterij.xxxiiij. qõ. ij.in electum.&.ff.de adulte.l.penultima.& præsertim vbi impugnat factum suum proprium: ad quod quis facilè non admittitur.ar.ff.de leg.j.l.si plurium.§.primò.¶ † Ad quartum obiectũ, qui fit contra decimumseptimum articulum in quo obiectu dicitur quòd non datur in articulo quòd ecclesia de Pinsagnello esset infra summam tempore gratiæ aduersario concesse: sed solũ tempore vacationis acceptationis & prouisionis &c. Respondetur quod hoc sufficit quod cum clausula quã duxerit acceptandam sit conditionalis:vt.ff.de optio.leg.l.cum ita.& qui & à quibus ma.libe.non fi.l.iij.& extra de concess præben.cũ ei quem in cõcilio viennensi.& decretum,& omnia prædicta , pendeant ex conditione,vt extra de concessione præben.c.quia cunctis. & tota gratria fit per verba futuri tẽporis inspici debet solũ tẽpus conditionis extãtis:vt ff.de leg.præstã.contratabu.bono.possess. petatur.l.interuenit.& de conditio.& demõstratio.eũ qui.& est quasi casus in proposito in aut.de nuptijs.§.quia vero hactenus.collatio.iiij.¶ † Ad quintum obiectũ qui fit contra decimum nonũ &.xx.articulum,in quibus dicitur,ꝙ de ecclesia de pinsagnello fuit prouisum Guli.de quærio & adhuc eam tenet & possidet,vt verus rector,&c.& per hoc concluditur quòd alius verus rector esse non potuit &c.Respondetur & dicitur quòd istud bene sequit,si iste est verus rector istius ecclesiæ:ergo alius non est:quia sicut non duo possunt esse domini eiusdem rei insolidũ:vt.ff. de castren.pecu.l.hæreditate.§.potest.&.ff.cõmo.l.si vt certo.§. duobus.ita nec eiusdem ecclesiæ quæ consueuit per vnum regi rectorem,respectu eiusdem iuris,nõ possunt duo esse sed hic est possibile vnum esse hodie & alium cras. Vnde si ista in nullo sunt opposita.scilicet ꝙ ademarius acceptauit eã & fecit de ea sibi prouideri:ac per hoc gratia eius fuit consumpta & postea etiam ante vacationem ecclesiæ de troia.G.de quærio sibi fecit prouideri,de ipsa fortè primam habente ecclesiam pro derelicta vt.ff.de noxa. l.quemadmodum.§.j.& pro derelicto.l.j.vel aliquo alio modo per renunciationem desinentem ius habere,& sic diuersitas temporis tollit contrarium.vt C.de fur.l.apud antiquos. Vel potest responderi,ꝙ illa verba vt verus rector &c.notant similitudinem & apparentiã non veritatis essentiã,sicut dicimus ꝙ protutor est qui vt tutor gerit:& tamen nõ est,vt.ff.ꝙ tutore.l.j.&in trãslatione greci quod habetur.ff.mãda.l.creditor.§.fi.ibi vt dominus episcopus &c.Ex quibus apparet breuiter ꝙ reiectis obiectibus qui contra articulos fiunt ipsi articuli debent de iure admitti,sicut dicitur vbicunq; est eadem ratio &c. dic vt in rubrica fratres sancti Antonij habent ministrare sacramenta.ibi dũ dicit,vt.s. proximè vbicunq; est eadem ratio &c.

De priuile. & de verborum significatione.

CONSILIVM CCXXX.

1 *Papa si concessit fratribus de carmelo quòd possint audire confessiones illorum,qui sibi de licentia suorum prælatorum confitentur dicitur prælatus de quo ad hoc ꝙ sc opus,ꝙ non rector.Et si prælatus eam semel cõcessit, non potest eam reuocare vel interpretari.cum nu.seq.*

Consilium CCXXXI.

VRbanus episcopus seruus seruorũ dei dilectis filijs generalibus & ceteris fratribus presbyterisordinis sancte marie de carmelo salutẽ & apostolicã benedictionem.vobis ad hoc tota mẽte sollicitis:vt eterno regi per vite religiose studium debitũ placeatis. quæ salutem paritura credimus benigno concedere fauore debemus. hinc est quòd nos vestris supplicationibus annuentes præsertim vobis autoritate concedimus vt confratrũ & familiariũ vestrorum:ac aliorum fideliũ causa deuotionis ad vos recurrentium, de suorum licentia prælatorum confessiones audire,& eis pro commis penitẽtiam salutarẽ iniungere valeatis.Nisi forte talia sint:propter quæ sedes apostolica sit merito cõsulenda.Nulli ergo hominum &c. Siffredus Dei gratia sanctæ colonie.ecclesiæ archiepiscopus &c. dilectis sibi in Christo priori prouinciali ac fratribus per Alamaniam ordinis sancte Marie de monte carmelo salutẽ.Vestris iustis petitionibus grato concurrentes assensu,vt priuilegijs & gratijs à sede apostolica vobis indultis,quibus nostrum consensum beniuolum adhibemus in nostra diocæsi, vti valeatis libere, vobis præsentibus indulgemus,in cuius rei testimonium & firmitatem perpetuam:sigillũ nostrum præsentibus duximus apponendum,&c.¶ H.dei gratia sancte Colonien.ecclesiæ.archiep.vniuersis abbatibus præpositis decanis plebanis & ecclesiarum rectoribus Colonie.diocœsis salutem in domino.Cum vos fratres 3
ordinis sancte Marie de mõte carmelo viros à sede apostolica approbatos virtute suorum priuilegiorum & per nostrę gratiæ singularis assessum admiserimus & per p̃sentes admittimus,ad recipiendum confessiones Christi fidelium,iuxta sua priuilegia, & proponendum eisdem fidelibus verbum Dei: vestram deuotionem hortamur in domino,vt eosdem vestros, ob reuerentiã sedis apostolice & ad præmissã,sicut religiosos approbati ordinis admittatis & molestatores ipsorum quãtum in vobis fuerit, efficaciter compescatis aliter in præmissis facientes,vt apud nos vestra deuotio cõmendetur,& fratres deinceps propter prędicta ad nos recurrere non cogantur omnes nihilominus indulgentias & gratias eisdẽ, à venerabilibus fratribus archiepiscopis vel episcopis catholicis concessans presentium testimonio cõfirmamus in quorum testimonium &c.ex prædictis priuilegijs quæruntur
1 plura.¶ † Et primo quæritur,vtrum ex virtute primi priuelegij Vrbani pape,quod loquitur de licentia prælatorum , necessaria sit licentia curatorum:habita licẽtia episcoporum,sic quòd vtrorunque licentia requiratur.¶ Secundo quæritur, vtrũ gratia episcopi absolutè & sine termino facta post sex vel septem annos seu plus vel minus,possit ad libitum reuocari per dictum archiepiscopum.¶ Tertiò quæritur vtrum episcopus possit interprætari suam gratiam:iuxta priuilegium ordinis absolute factam contra iura & significationem verborũ,tam in priuilegio, quàm in gratia per ipsum cõcessa.¶ Quartò quæritur, vtrũ interprætatio s̃. dicta consideratis priuilegio & gratijs supradictis prælatorum debeat rationabilis , vel irrationabilis , aut qualis secundum iura & rectam rationem iudicari. ¶ Quinto quæritur vtrum curati ad non licentiandum suos subditos vt possint confiteri fratribus iuxta priuilegium apostolicum ipsorum supradictum possint à contemptu sedis apostolice excusari præcipuè si talem considerationem vallauerint fidei iuramento,vel promissione,vel pœna.¶ Secundo quæritur an ante declarationem factam per prælatum confessi religiosis præfatis, decepti fuerint vel rite absoluti.¶ Septimo quæritur,an bene dicat episcopus in declaratione asserens,quòd virtute generalis licentie ab ipso fratribus date & nondum reuocate.idem fratres non potuerunt sine plebanorum licentia confessiones parochianorum eorum audire & absoluere.¶ Octauo & vltimo quæritur,quę pœna est plebanorum & curatorum qui modo præmisso inter se confederati sunt contra fratres:& publicauerunt dictos fratres sine eorũ licentia non potuisse confessiones audire nec absoluere.
2 ¶ † Ad primam quæstionem videtur dicendum:quòd habita licentia episcopi curati licentia superuacua requiratur . & hoc probatur rationibus infrascriptis.Prima est ea quæ requirũtur in destructione cuiuslibet actus:eadem in contrariũ sumpta in constructione sunt necessaria & contra:vt.ff.de adi. & transfe. leg.l. legata inutiliter·§·vlt.& de serui.rust.præd.l.tria.& ibi no.Sed in destructione actus destructi vt destruatur sufficit ad literas illius qui in ea re maius imperium habet:vt.ff.de iudic.l.iudicium. ibi vel etiam eo qui in eadem iurisdictione maius imperium habet &c.¶ Secunda ratio est vbi agitur de re in se habente periculum non oportet multorum exigi authoritatem vel consensum.argu. ff.de dã.infe.l.j.sed sufficit superioris autoritas:& in hoc inferioris consensus minime requiritur.secus in nuptijs filij:quia ibi tã patris quàm aui consensus est,necessarius: quia ibi non tantum periculum vertitur vt.ff.de ritu nup.l.oratione.& ibi nota.sed in audiendis confessionibus & in iniungendis penitentijs summũ periculum vertitur:vt extra de ętate & quali.c.cum sit ars artium & de app.c.oblate. ergo in laxanda facultate audiendarum confessionum,& iniungendarum penitentiarum : solius superioris autoritas vel consensus sufficit.¶ Tertia ratio est: quia priuilegiũ pape dicit de suorum licentia prælatorum.&c .Prælatus autem antonomatice est solus episcopus.vt.xj.q.j.de persona.ergo &c.¶ Quarta ratio est,quia omnes diœcesi possunt confiteri archipresbytero cathedralis ecclesiæ: eo quia est vicarius Episcopi vt extrà de off.archipre.c.vlt.si ergo sibi vt episcopo multo fortius & cuicunq; commiserit.¶ Quinto & vltimo videtur expressum.extra de peni.& remiss.c.si episcopus.li.vj.& ibi no.per Arc. 3
in vl.gl.& per Io.an.ibidem in.j.gl.¶ † Ad secundam quæstionẽ videtur dicẽdum, q̃ episcopus talem licentiã concessam sine causa:reuocare nõ possit rationibus infrascriptis.Prima ratio est, quia iuuari,nõ decipi beneficijs nos oportet,vt.ff.cõmo.l.in cõmodato.ergo &c.§.sicut.Secunda est ratio : quia nemo põt mutare consilium:in alterius iniuriam:vt.ff.de reg.iur.l.nemo.Tertia ratio est,cũ priuilegium pape dicat de suorum licentia prælatorum,videtur q̃ semel data licentia, sufficit.sicut de illo qui consensit mortuum inferri in locum suum licet ante illationẽ peniteat,nihilominus tamen inferri poterit.& per illationem huius modi fiet locus religiosus:vt institu.de rerum diui ·§·aliena . & ibi not.de hoc.ff.quorum leg.l.j·§·prodest.& de aqua plu. arcen. l.in diem.& videtur expressum.ff.de leg.iij.l.fideicommissa·§· fic fideicommissum.vbi consensus adhibitus legato relicto certè per sonæ si hæres voluerit:reuocari non põt.& pro hoc facit.ff. de le. ij.l.statuliberum.§.fi.Hanc sententiam corroborat extrà de filijs presby.c.ex tua.& quod consueuerunt doct . quærere & determinare:an episcopus possit reuocare licentiam quã dedit clerico de studendo per septennium.& dicunt q̃ non,sine causa, vt not. per omnes.extra de elect.c.cùm ex eo.li.vj.& si non potest tolli videtur quòd non possit etiam interpretari eadem interpretatione per quàm ad diminutionem gratiæ veniatur,ne lex circunscribi videatur;vt.C.de iura.calũ.l.ij·§·hoc etiam huic legi. & cum à principio licentiam expressè concesserit & sponte licet ei ad deteriora transire,& se ad indeuotionẽ transferre,& ad priora penitere:vt habetur in aut.de hære.& fal·§·non autem dabimus.colla.j. nec licet ei quibusdam excogitatis actibus suum propositum defraudare:tanquàm in deuotione,quibusdam quasi legitimis velamentis protegere,vt.C.de dona.l.si quis argentũ·§·sed & si quid in omnibus.& pro hoc facit quòd dici consueuit quòd iudex sicut non potest suam sententiam immutare,sic nec interpretari, ea interprætatione per quam ad correctionem deueniat,vt plene nota.ff.de appellation . l. ab executore . & cùm omnes aliæ quæstiones ex istis dependeant: de eis superuacuum esset pertractare.

De donatio. de testa. & de verborum signi. & de pact. extraor. de impub. & alijs substitutio.

CONSILIVM CCXXXI.

1 *Si rex aragonum habens duos filios eis consentientibus & iurantibus in manibus patris,diuisio regni aragonum & maioricarum est inter eos facta*

facta per patrem dominio retento ipsi patri in vita sua substitutionem fecit vni filio, quòd si decederet sine filijs vel filij eius: tunc succederet regnum aragonum, ista voluntas vocatur ordinatio facta à patre supremi iudicij dispositionem præueniens, & est mutabilis vsque ad mortem.

Item donatio facta à rege non recognoscente superiorem non subiacet legibus, qno ad insinuationem, nec quo ad personarũ capacitatem.

Item talis actus regis respectu filiorum, etiam est immutabilis, & in tali substitutione excluditur substitutus, si filius filij licet non primogenitus moriatur cum liberis.

Item rex non potest regnum suum submittere seruituti, quibuscunque pactis contra propriam impositionem factam per pactum suum. cũ plu. numero. seq.

1 VT eius de quo †quæritur, aliqualis cognitio habeatur, primo videndum est an diuisio seu hæreditamentum quod seu quam, bo. me. dominus Iaco. rex aragonum pater fecit inter Petrum & Iacobum filios suos præsentes volẽtes & consentientes sibi inuicem & eidem patri iurantes fuerit actus sui natura mutabilis & hoc pro tanto: quia si immutabilis fuisset non licuisset postea domino Ia. regi patri circa ipsum actum immutionẽ aliquam in testamento facere vel substitutionem inducere. vt. C. de transac. l. quãuis. de reuoc. dona. l. perfecta. ff. de manu. test. l. imperator. præsertim, quia in iure alij quæsito: nõn licet alij in alterius præiudiciũ voluntatẽ mutare: vt. ff. de iure do. l. & licet. & l. stipulatio de dote. de pact. dot. l. cum dos solu. ma. l. ij. de pact. l. vlt. & de bo. pos. cõtrata. l. si post mortem. §. pe. & de re. iur. l. nemo. cum si. Si autem fuisset mutabilis, secus vt. ff. de preca. l. cũ precario. de verb. ob. l. eum qui certarum. §. vlti. & de act. emp. & vendi. l. si sterilis. §. fi. & vt hoc euidentius clareat, quærendum est, qualiter actus iste cognominetur. & circa hoc videtur dicendum: ꝙ vocetur ordinatio facta à patre supremi iudicij dispositionem præueniens. de qua loquitur. C. de inof. testa. l. parentibus. & ff. fami. Herciscund. l. si filia. §. papinianus. & hoc quidem, quia dispositionis supremæ natura mutabilis est, sicut & testamentum est mutabile vsque ad supremum vitę exitum: vt. ff. de adimendis & transfe. lega. l. iiij. & hic est casus. C. de pact. l. vlti. §. penul. ibi dum dicit: si donec vixerit, in eadem permanserit volũtate. &c. si quis autem vellet dicere dictam ordinationem fuisse donationem collatam à patre in filios, adhuc videtur quòd non tenuerit, impediente patria potestate: sed alieno eguerit auxilio. id est confirmatione per mortem: vt. C. de donatio. l. siue emancipatis. & de inoffi. do. l. ij. nec in hoc per ius nouum aliqua immutatio facta sit, vt no. C. de inofficio. testamen. auf. vnde siue parẽs. eam est opus fateri fuisse mutabilem, & potuisse oneri substitutionis subijci, vt. ff. de legatis. ij. l. sequens quæstio. quicquid. glo. dicere videatur. in. l. si mulier. ff. de legatis. iij. nisi fortè quis non improbabiliter diceret: hoc locum habere in donationibus communibus. secus autem in regalibus quia cum quilibet rex de facto teneat locũ imperatoris in regno suo tales donatiões legibus non subijciuntur nec quantum ad insinuationem: nec etiam quãtum ad personarum capacitatẽ: vt. C. de donatiõibus. l. sancimus. & de dona. inter vi & vxo. l. donationes quas diuus. Si autẽ quis dicere vellet, ꝙ actus istæ mutabilis fuit respectu facientis nõ eorum inter quos factus est: & qui inter se illum fecerunt: puta fratres maximè propter iuramentum quod sibi inuicem præstiterunt: non videtur rationabile dictum quia quæcunque inter ipsos egerunt respectu actus sui natura mutabilis: conditionem tacitam habuisse videntur, si actus ille immutabiliter perseueret. arg. ff. de solu. l. cum quis. in princi. C. si seruus expor. ve. l. ij. ff. de colla. bono. l. iij. §. emancipatus filius. & iuramenta etiam tacitas & intellectas conditiones admittunt. vt. ff. qui satisda. cog. l. vltima. C. de non nume. pe. l. fi. ff. ad munici. l. imperatores. in prin. & no. extrà de iureiur. c. quẽadmodũ. & ad horũ omnium corroboratiõnẽ accedit quod in ordinatione continetur: scilicet ꝙ dictus Iaco. rex & pater, dominiũ omniũ plene in vita retinuit. licet nõ videretur pro hoc potuisse celebrare actũ, cuius effectus conferetur post mortem, sicut nec & econtra: vt. ff. de legatis. ij. l. patri. §. fundum. ¶ Secundò præsuppositio actum de quo supra dictum est esse mutabilem, ac per consequens tenuisse substitutionem factam per dominum Iac. patrẽ. Superest videre, an cõditio substitutionis existat: an verò deficiat per superexistentiam vnius nepotis nati ex filio naturali & legitimo, non tamen primogenito domini Iac. Regis maioricarũ, cui substitutio facta est. & absque dubio videtur dicendum, ꝙ conditio substitutionis non existat: quia substitutio locum non habet. nec enim dominus Ia. rex maioricarum sine filijs decessit: nec filij eius sine filijs cũ vnus ex filijs eius filios habeat: vt. ff. de ver. sig. l. non est sine liberis vt. C. de condi. inser. l j. Nec dicat aliquis, verba substitutionis in quãtum de filijs loquitur solum ad primogenitum referri: imo etiã alios vocasse videtur, & in hoc prudens fuit cõsiliũ testatoris filios fratris primogeniti in gradu remotiori præferentis. & hic est casus. ff. de hære. inst. l. lucius. At per hoc concluditur quantũ ad nunc non extare conditionẽ substitutionis: vt. ff. de legatis. j. l. filiusfa. §. cum erit. & hoc verba ipsius substitutionis patenter ostendunt: dum dixit in substitutiõe testator & si fortè prædictus infans Iaco. filius noster vel filij eius masculi legitimi vel descendentes ab eo &c. Si enim de solo primogenito intellexisset, nequaquã filiorũ masculi mentionẽ fecisset quę in vno regulariter verificari nõ potest: vt. ff. de ver. sig. l. inter illam. §. vlti. & de ma. test. l. libertas. §. fi. cũ vnus dũtaxat possit esse primogenitus, vt extrà de ver. sig. c. Ioseph. Vnde istud sentire est, menti & verbis substitutionis cõ
3 tradicere. ¶ † Et ex his pactet solutio ad legẽ hæredes. ff. ad trebellia. §. cum ita. quia ibi ęquitate suggerente conditio duobus apposita: in duas conditiones scinditur. ar. ff. de condi. & demõstra. l. cui fundus. & in personã quidẽ domini petri, quia relictis filijs decessit, & de ea impertinens est tractare. In persona verò domini Iac. nõ extitit nec existit. Fuit enim alternatiua si ipse vel filij sine filijs decederent, quæ verba exprimunt vnam conditionem habentem duas partes: vt. ff. de condi. & demon. l. hæc scriptura. Prima quidem pars non extitit: quia dictus dominus Iacobus filios habuit. Similiter nec secunda: quia non est verum filios eius complexiuè sine filijs decessisse, quia vnus ex eis habuit filios. Nec potest dici eandẽ cõditionẽ pro parte existere & pro parte nõ. vt. ff. ad. l. falci. l. qui quadraginta. circa medium. l. ergo. §. cũ ita nihil facit ad propositum: quia vt ostensum est. s. ibi conditio extitit in vno: hic in nullo. Præterea ibi res in fideicommissum deductæ erãt diuisibiles: hic autem regnũ tam de iure communi quàm ex dispositione testantis: erat indiuisibile de iure communi probatur de prohi. feu. alie. per Fde. §. præterea ducatus. in. x. col. De dispositione testatoris probatur: quia dominus Iaco. rex aragonum in testamẽto disposuit semper regnũ debere esse integraliter eiusdem domini & dominij & diuisibiliũ & indiuisibilium non est eadẽ ratio. nec de vno ad alterum bona argumentatio: vt. ff. de re. iur. l. cùm amplius. & quæ in frau. patro. l. j. §. quamuis fauania.
4 ¶ † Tertiò videndũ est, an pacta postea inita inter dominum Iaco. regẽ maioricarum ex vna parte: & Iaco. regem aragonum ex altera, per quæ regnum maioricarum est suppositum seruituti facticiter tenuerũt, & dicendum est ꝙ non. videtur casus extrà de ma. & obe. c. dilecti. & de iureiu. c. intellecto. & ar. e. ti. c. sicut nostris. & hæc principaliter compendiosè dicta sufficiant.

De conditionibus appos. & de testa. & de verb. sig. extraor. & C. de legatis. & condi. inser.

CONSILIVM CCXXXII.

1 *Testator si reliquit multa legata in codicillo vel testamento, & annuum legatum pro anniuersario, adijciens quòd his casibus si infra annum hæres non impleuerit omnia legata, tunc legat terram certam ecclesiæ & hæres illud annuum legatum non soluit, & alia sic, propterea non incidit in pœnam, quia testator dixit in his casibus &c. Item pronomẽ his est demonstratiuum, & præcedentium repititiuum: ideo non verificatur in vno casu tantum, & nu. seq.*

Consilium CCXXXIII.

QVidam testator de remanso. scilicet magister .B. de oleto fecit testamentū suum,& plures codicillos,in testamento suo instituit sibi hæredem Io.nepotē suū nolens ꝙ illi Io.succederet proles ab eo procreata ex filia.P.berosani,sed alia proles.P.bene.Vnde si ipse Io. decederet sine prole qñcūq; legitima à muliere alia procreata substituit eidē certas personas.& in his casibus legauit ecclesiæ Nemanēsi, pro anniuersario perpetuo faciendo ibidem in die obitus sui annuatim.xx.soli.turon.paruorum.In codicillis verò hanc clausulā appposuit vt sequitur. Addens in pœnā hæredibus meis. ꝙ nisi infra annū cōpleuerint meam vltimā voluntatē : & persoluerint legata mea omnia:lego in modū codicillorū in illo casu:do.Ioā. præposito nemanensi terram meā in talli loco positam,&c.Contigit verò postea,quòd omnia legata soluta fuerunt infra annum vt testator ordinauit,excepto illo anniuersario,ex hoc quæritur an dicta terra sit cōmissa & dicta terra sit dicto præposito applicanda.¶ Visis prædictis videtur de iure posse dici: pœnā in codicillis adiectam si legata non soluerentur infra annum,non esse cōmissam,quia legatum annuum pro anniuersario relictū est sub
1 istis verbis.& in casibus &c.¶ † Pro cuius intellectu est attendendum ꝙ substitutio facta Io.est vna scriptura duas partes habens: quia per existentiam alterius duorum casuum:ei potest via aperiri.scilcet si decedat Io.sine aliqua prole: vel si decedat cū prole susceptа ex filia.P.berosani:vt.ff.de condi.& demon.l. hoc scriptura.& ideo rectè subiūxit testator in his casibus &c.per pronomen his quòd est demonstratiuū:& prēsentiū repetitiuum:vt.ff. de leg.j.l.si seruus legatus.§.si ita scriptū.&.§.si ei cui.& de le .iij. .§.si tibi purè.& sic videtur hoc legatū pendere ex eisdē conditionibus,ex quibus substitutio pendet. Ante ergo earūexistentiam, nulla mora,nullaque petitio,ac per consequens nulla pœna esse debet:pupillus vt.ff.de verb.ob.si cert.pet.l.lecta & de noxa. act. l.non solum.ij.§.illud videndum.¶ Secunda ratio est,quia solutio legati annui certam diem habet à lege:vt.ff.quando dies lega. cēd.l.nec semel ergo generalis diei appositio facta legatis:non includit hoc legatum.& hic est casus.ff.de dote præle.l.cum vulga
2 ri.¶ † Tertia ratio est:quia legatum annuum etiam alijs conditionibus extrinsecis cessantibus:pro primo anno censetur purū & pro sequentibus censetur conditionale,& cuiusllibet anni principio capienti persona spectatur:vt.ff.de annu.le.l.si in singulos. &.l.cum in annos.si quis ergo sentiens rationem dicet:sequentiū annorū seu sequentibus annis pœnā cōmitti:cū nondum sit verū conditionem venisse,imo nec videtur creditori inuito solui potuisse.vt.ff.de verbo.obli.l.stipulatio ista.§. incertā.Rursum qui contrarium sentiret necessario,aut in iuri contrarium incidit aut in impossibile si dicit hoc legatum esse finibile puta per destructionem temporalium sicut habetur.ff.de leg.iij.l.pater.§.tusculanus.quia tunc necesse est dicere ꝙ non compellitur ad solutionem legati conditionem habentis & sui natura finibilis:quia nec est certum pro certis anni indebitum iri.Si autem cōsideret eum perpetuum & non finibile:ergo solutio hæredi erit impossibilis: & pœna semper committeretur contra id ꝙ habetur.ff. de statu
3 liberis.l.statu lib.¶ † Vltimo solutioni iniunctę per testatorem dies non currit:nisi cum ipsa solutio peti poterit.Et sic attenditur à quo & quis petere possit etiam si testator contrarium iussisset.sed hic propter conditionum dependentiam vtrūq; deficit: ergo &c.vt hoc habetur.ff.de condi.& demonstr .l.si in diem. & de statu liber.l.ij.§.si quis hæredi.& in legalibus vtique præscriptionibus idē seruatur quæ negligentiam præsupponunt. scilicet vt à principio cuiusllibet anni incipiat præscriptio:vt.C. de præscri.xxx.vel.xl.anno.l.cum notissimi.§.pe.

De rescrip.& de præben.& de regu.iu.

CONSILIVM CCXXXIII.

1 *Impetrans in forma gratiæ specialis:præfertur illi qui impetrauit in forma pauperum in præbenda vacente ante purificationem conditionum.*

2 *Citatio per edictum,non auct.at ignorantes. & cum gratia habeat quòd debeat prouidere idonæ personæ,habens perpetuam vicariam non dicitur quo ad hoc idonea persona.*

1 QRedo † de iure impetrantem in forma gratiæ specialis & canonicum effectum,habentē ante purificatas conditiones gratiam pauperis:in præbenda postea vacante præferendum de iure.Quoniā in potestate illius ex cuius facto ius causabatur:erat ante purificatas conditiones obligationes impedire:vt.ff.qui po.in pig.hab.l.qui balneum.in.ij.responso.&.l.potior.in prin.& hic est casus.extra de rescr.si pro te. li.vj.Verū quia cōtra hos plures sententiæ latæ sunt in palatio apostolico:huic adhærere nō audeo. Vnde plene de materia quęstionis in.c.si soli.per Io.and.de cōcessio.præb.sed melius & clarius in cle.eo.ti.c.vno.vnde vide.Gul.duran.in ti. de rescr.in ver. si.duo in eadem ecclesia.Io.and.ibi videtur sentire cōtrarium vt
2 ibi habetur in glo.& concordat cū domino Oldra. Alb.¶ † Secundo attendendum est ꝙ per appellationem capituli citati quorum interest,& quos causa contingit:vt extra de ele.c.statuimus ꝙ est intelligendum de scientibus:quia nullum regulariter edictum citatorium vel decretum ligat ignorātes.vt.ff.de decre.decu.l.vl.& de his qui no.infa.l.genere.de act.& ob.l.ex maleficijs. .§.j.& .C.de re mili.l.super seruis.lib.xij.& no.Compo.extrà de elect.c.statuimus.in.j.gl.mag.in.§.sed nunquid sit eis præiudiciū &c. Vnde si parceuallus tam per se quàm per aliū fuerit ignorās: non præiudicaret sibi sententia lata contra capitulum,à quo causam non habet:sed à sede apostolica.ar.ff.de mili.test.l. quærebatur.§.vlt.& no.Cōpo.extra de rescrip.eam te.sed cum crassa & supina ignorātia scientie cōparatur:vt.ff.de iur.& fac.ign.l. regula. & de verbo.sig.l.magna.& extrà de cler.excō.mini.c.apostolicę. & de ordi.ab epi.qui renunc.epis.c.j.difficile est credere parceuallū:qui ad residentiam tenebatur:de iure cōmuni toto tempore
3 ignorasse causam agi inter capitulū & Ludouicum. ¶ † Tertiò attendendum est ꝙ commissum fuit archiepiscopo terracon. ꝙ de beneficio vacante per renunciationem parceualli:deberet personæ idonæ prouidere.Persona autem idonea non censetur habens sufficiens beneficium:nisi illud renūciet:vt extrà de præbē. c.is cui.li.vj.vnde cū Petrus haberet perpetuam vicariā in ecclesia sancti Petri Maguntinen.non videt fuisse idonea ad illud beneficium:& præsertim in eadem ecclesia obtinendum:quia nō debet dici beneficio carere:cui de perpetue vicarie fructibus est pro uisum:vt extra de rescrip.c.postulasti.omnibus itaque circūspectis de petri victoria non confido.

De feudis,& de verba.significa.

CONSILIVM CCXXXIIII.

1 *Feudum franchum si miles habet à domino:non tenetur aliud sibi præstare quàm contineatur in pactis appositis,nec tenetur seruire domino domini sui & casu quo teneatur: tenetur expensis domini & non suis. & numero.seq.*

ACtum tale est. Quidā miles tenet tam in se quā eius prędecessores tenuerūt per.xxx.an.& vltra.& sic tenere recognouerūt in feudū franchū & nobile cū sacramēto fidelitatis,certa bona à quodā baro ne cui idē miles fecit homagium franchū: & prę stitit fidelitatis iuramentū.Demū guerra gasconie per dominū regem francię indicta,dictus baro vasallus regis pro ipsa guerra fecit expensas,modo idē baro indixit dicto militi certā præstatio nē pecuniarū sibi soluendā per ipsum militem pro dictis expensis ratione feudi prædicti:cū idem requisisset prius dictū militem vt iret cū eo ad exercitum prædictū. ¶ Nunc quæritur an dictus miles qui ad dictū exercitū iuit per se vel aliū propter regis mandatū,& regi obtemperare volēs nihilominus teneatur ad soluendū præstationē prædictā sibi impositam,cū ab ipsa indictione & impositione idē miles duxerat appellandū. ¶ † Circa hoc primo
1 videndum

videdū est de iustitia inqsitiōis & requisitiōis facte per baronē:q̄ requisiuit militem vt eum ad exercitum sequeretur. Et videt dicē dum q̄ iusta fuit requisitio: vt probatur in.x.colla.de.l.corra.c.si militer.& de prohibi.feu.alie.per Fede.c.imperialem.§.similiter etiam statuimus.& pro hoc.ff.de ope.lib.l.suo victu.&.l.quod nisi.§.fi.& si iusta fuit requisitio, videtur q̄ ipse baro tāquā iudex potuerit impositionem facere, quam fecit ar.pro hoc in auf. de quæsto.§.si verò forsitan.& ibi no.col.vj. Sed in contrariū videtur verius. ¶ † Pro cuius intelligentia est sciendum: q̄ sicut ceteri contractus ex conuentione legē accipiūt. vt.ff.depos i.l.j.§. conueniat.& est tanta virtus pactorum appositorum in actu: quòd vnum actum trāsferunt ad eius oppositum, vt.ff. de dona. causa mor.l.vbi ita donatur. sic est & in feudis: admittunt enim pacta extranea & nature feudi regulariter nō insita. vt in col.x.quid sit inuestitura.§.j.c.prætereà.& de eo qui sibi & hæredibus suis masculis & fœminis feudū accepit.c.j.& de inuesti.quā accepit titi⁹ à sempronio.§.j. Ego cōsiderabā principaliter quę est lex qua hoc datum fuit hoc feudū franchū & nobile. Huius autē verbi franchū, vulgaris est interpretatio: ad quā recurri debet in talibus: vt. ff.de ver.sig.l.anniculus.§.j.& de test.ma.l.si ita fuerit libertus.de flumi.l.j.de leg.iij.l.non aliter.§.j.& l nimium est: vt intelligatur franchum. i. liberū quod cū sit indiffinite prolatū: intelligetur omni libertate liberum, & ab omni seruitute liberatū & absolutū. ar.ff.cōmunia præ.l.si quis duos.in prin.&.l.in tradēdis.in prin. & ibi no. Patet igitur, q̄ nullum onus pōt imponi, nisi de quo in ipsa feudi donatione expressum fuerit: vt.ff.de ver.ob.l.quicquid astringendæ. Sicut nec liberto opere exiguntur: nisi quæ implicite vel explicite in manumissione vel statim post, impositę sunt de ope.lib.l.vt iurisiurandi.& de lib.causa.l.vlt. Nec ergo datio ipsius feudi repugnantiam contineat ac per hoc vicium nullitatis contrahat, vt.ff.de regu.iuris.l.vbi repugnantia. de verbo. obligatio.l. si titius. & de condictioni.institutio.l.si titius. dicendum est hunc vassallum teneri ad ea quæ in sacramento fidelitatis continētur: vt.x.coll.de noua fidelitatis forma.c.j.& extra de iureiur.c.ego.N.&.xxij.q.v. de forma. Inter hæc autē non est aliq̄ 3 ad exercitum sequi. † Præterea cum vasallus vassalli, non sit vasallus domini eius cuius est vasallus. argu.ff. de le.iij.l.parte.§. duobus.& de ali.& cib.leg.l.alimenta.§.j.de verb.signifi.l.modestinus.&.l.licet inter gesta.§.j.ff.pro socio.l.nam & socij.& de regu.iur.l.consilij.§.j. Nō videtur aliqua sufficiens ratio: qua astringitur vassall⁹ vassalli seruire domino principali, vt talis, & vt tali. sicut nec ex fundo in eo qui debet aqueductum: possum aquam ducere pro eo fundo cui aqueductus seruitutē debeo. vt.ff.de seruitu.rustico.præ.l.quod ex meo.& de aqua quoti.& esti.l.j.§.illud labeo.in fi.& pro hoc optime.ff.de oper.liber.l.si liberto aram. & in casu in quo tenetur, fortè teneretur ad expensas baronis: vt eo.tit.l.opere enim vel saltē in hoc deberent longe breuesque excusationes attendi, vt in eo ti.l.quod nisi.§.vlt.ff.de annu.lega.l. meuia.§.fi.&.xxiij.q.j.pudenda.& secundum hoc habuisset vassallus iustam causam non eundi: quia non offerebatur sibi debitum vt.ff.de act.emp.& ven.l.iulianus.§.offerri.&.l.qui pendentem.& pro hoc expresse.ff.manda.l.si verò non remunerandi.§. 4 fi. † Preterea in facto proponitur: q̄ iste miles vassallus, ex generali mandato regis, tanquàm ipse, ad exercitum iuit: habuit ergo parere maiori iudici vocanti.& interim fuisset ab altero excusatus: vt.ff.de re iud.l.contra pupillum.§.vlt.& ad muni.l.libertus. §.prescriptio.& no.extra de appel.c.cum parati essemus. Ne vno & eodem tempore: duplici onere onerentur. contra leges.ff. sol. ma.l.si cum dotē.§.si pater.de dote prelega.l.qui dotē.& de lega. l.qui titia.§.qui inuita.& pro hoc.ff.ad.l.rhodi.de iac.l.nauis onu 5 ste.§.j. ¶ † Secundo videndum est iustitia taxationis siue pecuniæ impositionis: & in hac indubitanter videtur dicendum q̄ iusta fuit: quia potuit esse iudex in causa propria: vt.C.ne quis in causa sua iudicet vel ius sibi dicat: in rubro & nig.&.ff.de arbi.l. pe. nec hoc ex singulorum affectionibus debet estimari. arg.ff.de in litē iurā.l.videamus.§.iurare.& ad.l.falci.l.prædi. Sed hæc sunt per subtilitatem iudicis competentis dirimenda: vt.C.de senten. quæ pro eo quòd interest profe.l.j.in medio legis.& pro hoc bene facit in auf.de quæstore.§.si verò aliqui.& regulariter cùm controuersia inter dominum & vassallum: non cognoscit ipse dominus, sed alter, vt plenè no.extra de iudi.c.certum. Ex his apparet iniustam fuisse requisitionem:& iniustiorem fuisse impositionē ex persona imponentis: qui iudex in hoc esse non poterat & ex parte nostra: quia nulla causa cognita facta fuit: euidenter peccauit.

De rescript.& de verbo.significa.

CONSILIVM CCXXXV.

1 *Si vnus impetrat secundum taxationem decime antique &c. debet haberi consideratio etiam ad membra beneficij taxata licet principale beneficium non reperiatur taxatum.& nu.2.*

Actum tale est. G.de sancto bonico monachus casedei, impetrauit officium vel beneficium primū vacās ad collationē abbatis vel conuentus casedei cōmuniter vel diuisim, cuius redditus & prouentus annui: summā.c.librarum secundum taxationē decime antique non excedunt. modo sic est, q̄ vacauit cameraria eiusdem monasterij: cuius quidē camerarie corpus habet in censibus annuis,& pensionibus realibus & perpetuis, circa.c.lib. pro quibus nihil soluit in decima, nec hactenus soluere consueuit, habet nihilominus tres ecclesias seu tria loca à cameraria prædicta dependentia,& in diuersis diœcesibus constituta, quæ quidem loca sigillatim & ad partem soluūt in decima: scilicet ecclesia rupis sauine diœcesis claromonten. cē tum soli. turonen. Et ecclesia capere Genesta eiusdem diœcesis, quatuor libras turonē. Ecclesia verò deromagos diœcesis didasontis.xxx.sol. Turonen. Et sic ista tria loca simul sūmpta: cum cameraria secundum antiquam decimam pro.c.lib.toronē. sunt taxata. Modo impetrans prædictus: asserens in sua gratia prædictam cameriariam eadem sub gratia eam acceptauit. ¶ † Oppo 1 nitur quòd non cadit: quia videtur excedere summam suam. quę ritur quid iuris. In hac quæstione dicendum quòd cameraria de qua quæritur sub gratia non cadat mouet talis ratio. Non est dubiū quòd propter taxationem decime in ecclesijs parochialibus camerarie adiunctis facte: non pōt cameraria estimata dici: quia esset sibi fallacia secūdū quid: ad simpliciter; vt sum albus secūdū dētes: ergo albus quā cōsequētiā tollit.l.ff.de eui.l.si dictū.§.in stipulatiōe. ¶ Hoc præsuppositō sic arguitur. taxatio antique decime est hic: loco cuiusdā mensure: sed in hac cameraria illa mensura non reperitur: ergo cùm sit de præterito, in gratia non includitur: vt.ff.de hære.insti.l.ij.in.iij.respon. Aut si dicamus in gratiā posse includi licet non sit taxata pro decima: spectabitur verus valor camerarie ex quo certam taxationem non habet: vt.ff.de edili.edic.l.si plura.& arg.ff.de conditio.& demonstra.l.in testamēto.& de his qui notantur infa.l.liberorum.§.j.sed secūdum veritatem excedit summam.c.librorum &c.& quantum ad iudicandum de taxatione decime: cappelle iuncte retinēt causam suam, id est naturam & qualitatem: vt.ff.de vsu.l.rerum mixtura.in fin. 2 † Quantum verò ad estimationem veram computantur cum cameraria: quia per adiunctionem ceperunt esse pars illius: vt. ff.de rei vendica.in rem actio.§.item quecunque.omne autem totum estimatur, vt quoddam totum ex partibus collectum nō autem estimātur singulæ partes imò nec habito respectu ad partes, quantum quælibet pars per se considerata valeret. vt.C. communi diui.l.prima.ff.famil.erciscū.l.meuius.§.fina.de leg.ij.l.meuius.§. in fundo.

De decimis & de solutionibus.

CONSILIVM CCXXXVI.

1 *Decima agnicolorum & hedulorum debet præstari cum nascuntur & nō debet expectari dies sancti Ioan. sed debent esse talia animalia apud matrem, aliquibus diebus ne pereant.& nu.2.*

Consilium CCXXXVII.

1 Circa propositam † quæstionẽ est attendendũ, ꝙ quædã obligationes sunt pure quãtum ad verba, sed diem habent & dilationem capiunt quantum ad vim & effectum præstationis: & huiusmodi sunt oẽs præstationes faciende ex rebus nondum natis. Habet enim tempus præstationes cũ nascerentur: vt. ff. de verb. obl. inter stipulãtẽ §. sacram. & l. interdũ. Decima ergo quæ præstanda est ex agnis & hedulis, tempus habet cũ nascerentur: vt. ff. de cõtrahẽ. emp. & vendi. l. si debitor. §. j. de vi. tri. & ole. lega. l. cũ certus. & licet minuta præstatio, non nimia importet incommoda respectu creditoris: vt. ff. fa. ercis. l. plane. & de vsu. l. tutor. §. lucius. tamen in hoc casu sicut minutatim decima debet persolui: nec potest dicere sacerdos quòd differatur vsque sanctum Io. sed potest rusticus de decẽ natis in quolibet mense vnum dare. Iniquum enim esset agricolam sacerdotis procuratorem fieri: compelli pascere agnos per. iiij. v. vel. vj. menses. argu. ff. ad trebel. l. postulante. §. vlt. de leg. iij. l. fideicommissa. §. si rem. & C. de ero. mili. anno. l. nulli militarium. lib. xij. ex hoc videtur sensisse Host. in sum. de deci. §. & qualiter. in ver. sunt autem personales reddẽde, &c. & hoc etiã demonstrat hoc ipsum quod præstandum est, ꝙ decimum animal natum si ab alijs cognoscatur, siue bonum siue malum sit vt legitur leuitici. c. vlt. Si verò illud non cognoscatur ab alijs: tunc cessat ille rigor. ar. ff. de vsufruc. l. si vsufructuarium. §. si in varijs. & de condi. inde. l. si pene. §. ij. & si certum pet. l. nam & si fur. §. fi. & præstabitur mediocre: neque deterius neque optimum sicut in alijs speciebus debitis. vt. ff. de lega. j. l. legato generaliter relicto. & de edil. edic. l. si quid. §. j. & commu. de le. l. vlt. §. sed si quis. & nota. ff. mãda. l. si fideicõmissarius. Si enim ita præstaretur priuato, indignum est id dare deo quòd dedignatur homo: vt. xlix. di. c. vl. in fin. Sed quia ex his videtur insurgere quædam absurditas, scilicet ꝙ præstari poterit agnus vel hedulus vnius diei, qui nullum cõmodum afferret recipienti: satis videtur de iure, quòd hædulus & agniculus esse debeat apud matrem aliquo tempore, ne solutio ex nimis præmatura præstatione periret. & pro hoc optime. ff. de solu. l. si seruus. in fi. eo. tit. l. si soluturus. &. ff. de verbo. obli. l. stipulatio ista. §. inter cetera. & ibi de hoc in glo. si vera habeatur debet enim dicere glo. sicut accidit in primitijs agnorũ & non agnorum sicut communiter habetur & male. & arg. ff. de ali. & cib. le. solent. §. j. & equitas posita. ff. de patr. potesta. l. nec filium. in fin. Leges autem. ff. de lega. l. ij. si ita relictum. §. pegasus & de vsur, l. fideicõmissi. §. cũ polidius. & de statuli. l. iij. §. stichus annu. de annu. legatis. l. eum qui aliàs incipit iabolenus. & earum materiam omitto: quia ad propositum eam facere non credo.

De consue. & de feu. de testa. & de restitu. in integ. & de confir. vtil. vel inuti. extraor. C. res inter alios acta &c.

CONSILIVM CCXXXVII.

1 *Consuetudo licet sit hodie, quòd feuda possint diuidi inter consortes: tamẽ ista consuetudo non extenditur ad modum prelegandi. cum plu. seq.*

16 *Patientia filiorum non præiudicat domino, & si præiudicaret sibi, restituuntur in integrum. Et inuestitura siue confirmatio imperatoris facta in forma communi, non præiudicat in dictis casibus filijs minoribus, & nu. 7.*

1 Perlectis † & diligenter attentis omnibus scripturis mihi exhibitis, quatuor ex eis videntur insurgere quæstiones. Prima est, an prelegatũ de re feudali in vasallo factũ teneat cum feudum ipsum sit dignitas, puta marchionatus. & licet regulariter cuilibet ciui romano libera potestas sit de rebus suis disponendi vsque ad dodrantem: vt. ff. ad. l. falci. l. j. in prin. &. in. c. ij. responso. de verb. sig. l. sepe. & in auf. de nup. §. disponat. Aliqua tamen sunt ab huius regula ex cepta de quibus nequit testator disponere, sed relinquuntur iuri communi, sicut sunt lucra huiusmodi seruanda soboli primi matrimonij in qbus dispositio nihil valet, vt in auf. de nup. §. veniẽt. colla. iiij. & de nõ eligẽ. secũdo nuben. §. prospeximus. vnde sumpta est auf. hoc lucrũ. C. de secũ. nup. l. fœmine. Hinc est etiam ꝙ aliqua repperiuntur quæ testatoris dispositionem non sequentia ad scriptos hæredes non transeunt, sed liberis vel generi reseruantur sicut ius patronatus est stipulatio incertarũ operarũ à liberto: vt. C. de lati. liber. tol. l. j §. sed si sub conditione. &. ff. de oper. lib. l. si operarũ. Et huius nature videntur esse feuda eo quod dans in donatione non solũ cogitauit de persona eius cui dabat: sed de genere & posteris in hoc quietã & pacatã familiã in obsequium sibi eligen. ar. ff. de ali. & ciba. lega. l. cũ vnus, circa prin. & expressum est in. x. colla. de natu. succeſſ. feudi. c. vnico. & qualiter olim poterat feu. alie. c. j. §. donare autẽ. ¶ † Hinc est ꝙ diuisio in baronis locũ non habet, ne per diuisionẽ minutatim diuiso obsequio dominus seruitio debito fraudetur. argu. ff. de ali. & cib. leg. l. solẽt. in prin. fa. erc. l. plane. &. l. quædã. & communi diui. l. cõi diui. in. ij. responso. & de iure patro. l. cornelia pia. & est expressum in. x. col. de prohibi. feu. aliena. per federicum §. præterea ducatus. & extra de præben. c. maioribus. Et in hoc casu ius primo geniture locũ habet, de quo loquitur Genesis. xxj. &. xxv. & ad Hebreos. xij. c. &. vij. q. j. quã periculosum. & extra de voto & voti reddẽ. c. licet & ibi plene no. per Host. † Verũ à iure primogeniture in feudis ex quibus agitur per consuetudinem proponitur esse recessum seruatam, scientibus imperatoribus: quia eorum scientia requiritur ad inducendum consuetudinem legi contrariam, qui possent legẽ tollere: vt. ff. de legi. & senatusco. l. de quibus. & no. per Inno. extra consue. c. cũ tanto. Et facta sunt feuda diuisibilia inter consortes virtute talis præscriptæ consuetudinis. ar. ff. de cõ trahen. emp. & vendi. l. si in emptionem. §. omnium. & de mune. & hono. l. munerum. §. iuxta. in ver. sed & ea quæ &c. cõmu. prædio. l. venditor. §. si constat. & ar. ff. de aqua plu. arcen. l. j. in fi. &. l. in summa. de aqua quoti. & esti. l. hoc iure. §. duobus aque. & per hoc vellent aliqui dicere, ꝙ & prælegare liceret, quasi in prælegatis sit quædam diuisio, à testatore ꝓcedens, vt. ff. famil. ercis. l. si filia. §. si pater. &. C. de inof. test. l. parentibus. & famil. ercis. si cogitatione vt sic cũ sit eadem ratio in vtroque, & vtrũq; eodẽ scilicet diuisionis vocabulo cõprehendatur cõsuetudo, etiã à iure cõi exorbitans inducta in vno & in altero sibi locũ vendicet. arg. ff. de no. ope. nun. l. de pupil. §. si quis riuos de fonte. l. vnica. vt in posse. leg. l. is cui. §. constitu. & no. ff. de re. iu. l. ea quæ propter necessitatẽ. &. C. de sacrosan. eccle. l. illud. & ꝓ Bar. extrà de ele. c. cupiẽtes. in gl. q̃ incipit sed posito ꝙ per superiorẽ & c. sed cõtrariũ huius verũ est. manet enim. l. nisi quatenus reperitur eidem. l. aliacõ suetudine derogatũ: vt. C. de edifi. priua. l. cũ dubitatur. ff. de adi. & transfer. lega. l. alũne. §. qui filios. §. de testa. l. sancimus. de appe. præcipimus. circa finẽ. † Nec est verũ ꝙ eadem sit ratio in vtroque imo longe diuersa, quia in prælegato vnius nõ includitur voluntas alterius, sed in diuisitione voluntaria secus. & ideo dicitur ibi esse quædã permutatio: vt. ff. de leg. ij. l. cũ pater. §. hæreditatẽ. ij. Hinc est etiam quod pro euictione prælegato, regulariter non agitur: vt. C. commu. vtriusque iudicij. l. si fratres. ff. famil. erci. & ibi plene not. Manet igitur adhuc. l. & legis ratio prohibens prælegatum in feudo: & sic prælegatum non tenuit, vt pote factum de re non deducibili in legatum: vt. ff. de lega. j. apud iulianum. §. vlti. &. l. cetera. in. ij. resp. ¶ † Secunda. q. est, dato ꝙ prælegatum non tenuit an per hoc ꝙ hæredes Anto. pasi sunt ipsum castrum prelegatũ possidere vt prælegatũ sibi præiudicauerint. & videtur ꝙ sic. C. de testa. l. non dubium. §. vlt. de fideicõ. l. j. &. ij. &. l. si veritate ad. l. fal. auf. sed cũ testator. &. ff. quorũ lega. l. j. §. quod ait. Sed hæc omnia iura loquuntur cũ est defectus in solẽnitate volũtatis: vel cum voluntate ipsa tenet sed potest propter excessum dodrantis legis beneficio defalcari. hic autem loquitur de re omnino non legabili. Et inter hæc multum refert: vt. ff. de publi. l. cum sponsus. §. si res talis sit. de leg. j. l. cetera. circa princ. & nota in eo. tit. l. si res. & de regula catoniana. l. j. sed ne diceretur ꝙ quãtum ad superiorem dominum hæc vendicant sibi locum. quantum vero ad consentiẽtẽ non: vt. ff. de de serui. rusti. prædi. l. per

fundum

6 fundũ.¶ † Supereſt quærere tertiũ an dato q̃ talis cõſenſus præ iudicet,poſsint cõſentientes iuuari beneficio reſtitutionis in inte grum cum ſint minores:& videtur q̃ non:quaſi non ſint leſi ſed fecerunt q̃ debuerunt:vt.ff.de fideicom.liber.l.in teſt.ſed ibi eſt caſus ſpecialis:vt ibi no.Et ideo cõtrarium magis videtur,ſcilicet quòd reſtitutio competat vt.C.de in inte.reſti.mi.l.j.de inof.teſt. l.parentibus.&.C.ſi aduer.ſol.l.vlti.& no.ad.l.falci.l.error.&.ff.
7 de condi.inde.l.interdum.¶ † Quarto & vlti.quæritur de inue ſtitura facta do.Anto.per domi.H.imperatorem vltimum vtrũ præiudicet in aliquo iuri prædictorũ minorum.& abſque dubio dicendum eſt,quòd non primo ex generali regula quæ eſt quòd priuilegia ſeu principum beneficia ius alienum non exhauriũt: vt.C.de preci impe.offe.l.quoties.ff.de mili.teſta.l.cum filius.ne quid in loco pub.l.j.§.merito.&.l.ſi quis à principe.ad treb.l.ſi cũ ab hærede.&.C.de emanci.§.nec auus.xxij.q.ij.primum.extra de of.& pote.iu.dele.c.ſuper eo.de offi.or.c.licet.cum multis ſi.& ſi præſertim ius alienum ſibi incognitum.arg.ff.de pecu.leg.l.cũ dominus.in prin.de teſt.tu.l.ſi quis ita dederit.§.ſi quis liberis.&
8 C.de mili.teſt.l.ſicuti certi.¶ † Secundo ex forma ipſius inueſti ture quæ eſt forma in communi.& ideo nihil noui iuris tribuit, vt extra de conceſ.præben.c.quia diuerſitatem.de re iud.l.cum inter vos.de fide inſtr.l.inter dilectos.& de confir.vti.vel inuti.c. j.&.c.cũ dilecta pro hoc facit quòd no.C. de confir.tu.l.ij. & eſt magis innouatio inueſtiture quã conceſsio noui iuris vt extra de priui.c.quia intentionis.& ar.ff.de acqui.re.do.l.adeo.§. cũ quis. & de teſt.l.hæredes palam.§.ſed ſi notã.de rei ven.l. ex diuerſo.§.
9 j.& ſi ſerui.ven.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.¶ † Tertiò quia hoc ex preſſe dicit imperator in ſi.inueſtiture dum dixit ſaluo iure im perij & quorumlibet aliorum.quæ verba ſunt præſcrutatiua iu- ris alteri competentis:vt.ff.de teſta.tu.l.idem fiet circa princi.ibi vt ſine vllo litis præiudicio &c.ſcilicet de aqua quoti.& eſti.l. pe.& de libe.exhi.l.iij.§.penul.vt argu.ff.quib.mod.pi.vel hy.l.ſi debitor.§.ſi in venditione.extra de elect.c.quia diligẽtia.&.lxiij. diſt.cum longe.

De officio delegati.

CONSILIVM CCXXXIX.

1 *Epiſcopus tholoſanus ſi eſt datus conſeruator,poſtea vero eſt factus archie- piſcopus eiuſdem ciuitatis,non expirat officium.& nu.2.*

1 BOnæ † memoriæ domi- nus clemens papa.v.dedit reuerẽdo in Chriſto patri domino.R.ſanctæ Mariæ noue diaco- no Cardinali conſeruatorem & iudicem epi- ſcopum tholoſanum,ita quòd extũc eſſet per petua iuriſdictio quo ad omnia ipſius negocia etiam non cepta, poſtmodum domi.papa Io.xxij.eccleſiam tholoſanam in me- tropolitanam erexit.Modo quæritur vtrum in negocijs domi- ni cardinalis vt conſeruator & iudex,procedere poſsit archiepi- ſcopus tholoſanus vel per erectionem huiuſmodi commiſſa iu- riſdictio expirauerit.Et eſt dicẽdum quòd poteſt procedere, nec iuriſdictio expirauit.Primò,quia auctus eſt honor,non condi- tio mutata:vt.ff.de condi.& demon.l. falſa.& de excu.tuto.l.cũ ex oratione.nec deſinit eſſe epiſcopus tholoſanus:ſed natura in eo mutatur:vt.ff.de hæred.inſtit.l.ſeruus alienus.§.qui fideicõmiſſa riam.de col.do.l.ſi fuerit.& de bo.poſ.ſecundum tab.l.ij.& vide tur ipſe ſibi ipſi ſuccedere vt.ff.qui po.in pig.ha.l.ſi prior.in prin
2 ci.† Et aliqua li cauſa mutata videtur ipſe ſibi ipſi ſubſtitui:vt.ff. de vul.& pup.ſub.l.ſed ſi plures.§.nemo.&.l.vl.Cum igitur ſcri- ptum fuerit dignitati & illa eadem maneat licet creuerit vt.ff. de fur.l.inficiãdo.§.in fraudem.Vel eſt ibi ſucceſsio vel ſubſtitutio vt dictum eſt.ſ. non videtur dubitandum quin iuriſdictio re- manſerit & pro hoc.C.de digni.l.maior.libro.xij.& de primice rio & ſecundicerio.l.prima.& de excu.mu.l.eos.& argumẽ.ff.de hære.inſti.l.talem.& in auf.vt iud.ſine quoquo ſuf.§.illud tamẽ decreuimus.col.ij.

De donatio.& de iureiurando.

CONSILIVM CCXXXVIII.

1 *Donatrix ſi poſt donationem habeat filios reuocatur donatio non obſtante iuramento.& nu.2.*

1 CVm mulier † donatrix, poſt donationẽ habuit & hodie habeat filios, videtur donatio reuocata:[a] & ſecũdũ doc.ipſo iure propter ſubintellectum conditionis,taci- te ſubintellectæ:vt.C.de reuo.dona.l.ſi vnquã & ex recta conſuetudine talis conditio,ſcilicet ſi donans liberos non habuerit in tali donatione intelligitur,quoniã non eſt veriſi mile q̃ alienam ſucceſsionẽ propriæ anteponat:vt.C.de fideicõ.
2 l.cum acutiſsimi.de condi.inſti.l.generaliter.§.vlt.ff.de condi.& demon.l.cum auus.& de pact.l.tale pactum.§.vlt.† Vnde cũ iu- ramentũ non augeat obligationem ſed ei intra ſuos limites ma- nenti addat religionis vinculum.ar.ff ad treb.l.titius.in fin.ſicut ſimplex donatio illã conditionẽ tacitã habet.ſcilicet ſi liberos do nans non ſuſceperit,ſic & iuramentum tali conditioni accedens: vt.C.de non nu.pe.l.vlt.& extra de iureiur.c.quẽadmodũ.cũ ibi no.&.ff.qui ſatiſda.cog.l.vlt.& de ope.libe.l.ſi libertus iurauerit. donatione igitur habita pro non facta,poteſt iure communi ſo- ror cum fratre fratri abinteſtato ſuccedere.

ADDITIO a ¶ Videtur donatio reuocata. Nunqid reuocetur per ſu peruenientiam filiorum etiam facta extraneo & dato quòd reuocetur,an reuocetur quælibet donatio etiam parua & ſic an.l.ſi vnquam.hic alle.vẽ dicet ſibi locum in qualibet donatione vide omnino Phil.cor.in conſi.iiij. incip.dubia ſatis mihi.in.iij.vol.& vbi reuocatur donatio per ſuperueniẽ tiam filiorum an reuocetur renunciatio quàm facit ſoror fratri,de bonis paternis tradit idem Cor.in conſi.lxj.incip.in præſenti cõſultatione.col. iij.verſi.nec etiam videtur.eo.volu.iij.

De pœnis extraor.ff. de vſufr.accr.

CONSILIVM CCXL.

1 *Res quæ cadit in commiſſum non debetur vſufructuario,niſi quo ad vſum fructum ſed debetur proprietario.*

1 SVper † eo quo quæritur an ſi in caſtro cuius vſusfructus pertinet ad. C.& proprietas ad.G. eueniat cõmiſſa,ex eo ca pite,quòd emphyteotæ non ſoluant canones j.trienniũ vel alienent ſine conſenſu domini, vel recognitiones per vaſſallos facte non fuerunt infra tẽpus per tineant talia commiſſa ad proprietarium,an ad vſufructuarium vſufructu finito.¶ Breuiter eſt dicendum,quòd ad proprietariũ rationibus quæ ſequuntur.& primo eſt conſiderandũ quod iſta cõmiſſa cõſiſtũt in rebus immobilibus & ſolo adherẽtibus,& ta lia immobilia nõ ſunt in fructu.fructus eñ eſt,qui ex rebus ipſis mobilibus vel immobilibus, aut ſe mouentibus prouenit & ca- pit:ſed res immobiles quo ad dominiũ non ſunt in fructu:vt.ff.de vſufr.l.ij.&.l.item ſi fundi.in prin.& ar.ff.de vſufru.l.in pecudũ.
2 ¶ † Secundò eſt conſiderãdum q̃ iſtud cõmiſſum de quo quæ ritur,prouenit extra rem,& per modum ſeparatũ:occaſione ta- men rei venit hoc eſt maioris dominij directi.& iſtud incremen tum ſit rei dominio & nõ perſonæ,quia ſine facto & prouiſione perſonę obuenit.& ideo recte cõparatur tale incremẽtũ,incremẽ to alluuionis ſiue inſule quæ omnia incrementa ſaltẽ in proprie tatem,pertinent ad proprietariũ indiſtincte:vt.ff.de vſufr.l. itẽ ſi fundi.§.j.&.ij.Tertiò eſt conſiderandũ,q̃ iſtud incrementũ ipſo iure peruenit:quia ipſo iure talia cõmittuntur.ff.de publi.l.com miſſa.& de iur.fiſ.l.j.§.an bona.& in nullo interuenit in acquirẽ do,cura præuiſio,vel diligẽtia,vſufructuarij,& ideo iſtis gaude re nõ debet.Secus ſi per ſuã induſtriã quæreretur vt argu.ff.ad.l,

fal.l.iij.& in casu intelligitur.ff.de vsufr.l.in vsufructu legato·§·j. illa enim lex quæ multum obstare videtur istis modis iam dictis inter ceteras repellitur,scilicet quia ibi loquit in domo cuius dominium per sententiã,hoc est per secundum decretum,quęritur ar.ff.de dam.infec.l.finita·§·iulianus.Hic vero quæritur ipso iure & est magna differentia vt ex prẽmissis apparet.& not.per Inno. extra de resti.spo.c.accepta.in fi.& de concess.præben.c.nullus.

2 ¶ † Item ibi est res distincta & separata omnino,quæ non se habet per modum accessionis.hic vero dominium vtile accedit directe,& sub eo.& ideo tale incrementum fit rei ibi autem personæ & personaliter. Vnde per simile apparet in rectore ecclesiæ,q̃ si per suam industriam aliqua quærat non prætextu vel intuitu ecclesiæ suæ sunt,aliàs sine occasione ecclesiæ,ad ecclesiam pertinent.vt extra de testa.requisisti.& no.per Inno.eo.tit.si hæredes. & facit ad hoc de epis,& cle.aut.licentiam.& tamen rector eccle siæ vsufructuarius est:& vsufructuario per omnia comparatur,

3 vt no.extra de proba.c.ex literis,¶ † Præterea hoc est expressum in iure,quia si maritus vxore inuita seruum manumittat: omne quod prouenit extra causam vlusfructus: habet restituere mulieri.ff.solu.matri.l.si verò negocium.in princi. &·§·itẽ quicquid & ad idem facit.ff.de acquir.hære.l.à domino.in prin.&·§·fin.&. ff.de iu.do.l.cũ in fundo·§·j.Cũ igitur istud ex causa dominij maioris veniat,proprietario applicatur.Prẽterea est expressum quia quod pœnaliter ex persona serui quæritur:proprietario applicatur.ff.de iniur.l.item apud labeonẽ·§·pe.est etiã expressum in.x. col.si de feudi inuestitura contẽtio fuerit·§·si quis in manso.ver. sed si dominus.ibi cũ dicit iure feudi &c. quasi dicat nõ habebit in incremẽto aliud ius,quã illud qđ hẽbat in feudo.Nec ob.si opponatur de.x.colla.hic finitur lex Federici·§·si vassallus: quia ibi loquitur in his quæ fructuarius facit & acquirit sua ꝓpria industria & sua propria pecunia.Hic verò sicut aliquo ex illis. Et est etiã expressum ꝙ si propter culpã vassalli feudũ committatur qđ tenetur ab ecclesia,committitur ecclesiæ,non rectori, si hoc ha-

4 bet fructus extra depœnis felicis·§·si qua.li.vj.¶ † Præterea videt primò ꝙ talia cõmissa proprietarium sequantur,quia veniũt ex contractu vel propter contractum cum domino celebratũ,vt.ff. de verbo.obligatio.l.filius.de stipu.ser.l.vlt.& de reg. iur.l.quæ legata.Secus esset in legato sub conditione relicto.ff.quando dies le.ced.si vsufructu·§·vl.& de pigno.l.si legati.& est ratio diuersitatis,quia in contractu factum contrahẽtis vertitur.In legato vero non vertitur factum legatarij:vt no.C.de condi.inser.l.si vxorem.& in simili.in sti.de ver.obli·§·ex cõditionali.¶ Ex his ergo legibus & ratione diuersitatis eorum apparet,ꝙ ei debet res quæri ex cuius facto acquisitio procedit,sed in proposito ex facto ꝓprietarij quæritur.ergo &c.& per hoc patet solutio.ad.l.vsufructu legato.ff.de vsufruc.quia ibi stipulatio dãni infecti,ex facto fructuarij procedebat.& pro hoc bene facit quòd dicitur ꝙ stipulatio vsurarum interposita per hæredẽ restituere grauatum:non venit in restitutione,sed interposita per testatorem.Sic etiam pro vsuris currentibus ante restitutionẽ,quæ tẽpore restitutionis per hæredẽ percepte non sunt,vt.ff.ad trebel.l.postulante·§·vlt. & ibi

5 no.in glo.quæ incipit.scilicet de vsura &c.¶ † Secundò, talẽ ius quæritur regulariter in accedente augmento quale quis habebat in primo:vt.ff.de pub.l.si ego·§·quod tamen per alluuionem. de pact.dota.l.inter socerum·§·cũ inter.de iure do.l.si vnde.sed hoc potest cẽseri augmentum rei quia propter eã venit.argu.ff.de cõiungen.cũ eman.lib.l.j·§·nunc videamus.& propter legem cõtractus celebrati cum proprietario.ergo eius cõditionem sequetur & ei finaliter hoc debetur augmentum: qui legem apposuit, vel apposuisse intelligitur,arg.ff.de iurepa.l.diuus.in fi.primi respõ-

6 si.& de inius vocã,l.sed si hac·§·prostituta.¶ † Tertio,ius cõmissionis huiusmodi prouenit ex prærogatiua domini respectu emphyteotę vel vassalli,ergo si fructuario quæratur si durante vsufructu:quodãmodo dominũ repræsentat.arg.ff.de verb.ob.l. liber homo.quæratur ei quantũ ad vsumfructum,eo tamen finito veniet in restitutionem proprietario faciẽdam:vt.ff. de edil.edi. l.si bouem·§·quis seruum,de pig.act.l.si pignore.in princ.de iure do.l.quoties.& .l.non solum.& pro hoc facit solutio duarum legum,quæ simul contradicere videntur.ff.de pig.l.inter colonũ·§·

7 quicquid.& eo.tit.si fundus.in prin.& ibi no.† Itẽ nihil quærit fructuario:nisi qđ est in fructu vt.ff.devsufr.l.itẽ si fundi.in prin. &·§·huius tractatus.sed ista in fructu dici non possunt.multo eñ magis thesaurus in agro inuentus debet dici fructus fundi.arg.ff. de contrahen.emp.& vendi.l.in lege.& tamẽ non cedit loco fructuarij,vt.ff.sol.ma.l.diuortio·§·si fundum.& de acqui.re.do.l.si is·§·ꝙ si seruus.ergo &c.sola nempe fructus respicientia fructuario quæritur cetera proprietario, vt. ff. de furt.l.inter omnes·§· seruus.

De iureiurando.

CONSILIVM CCXLI.

1 *Testator si facit iurare hæredes,ne infra.x.annos diuiderent hæreditatem paternam posśunt ante diuidere,si cessat causa quare fecit fieri testator,tamen consilium est:quòd remittant sibi adinuicem iuramentum cum sequen.*

Actum tale est. Paterfa. habens duos filios,& ex vno filiorũ duos nepotes vtrunque filiorum in sui præsentia iurare fecit quòd post mortẽ ipsius vsque ad.x.annos non diuiderent hæreditatem paternam,post lapsum vero decẽnij si vellent,possent diuidere quãdocunque,& per hoc iuramẽtum præcauere voluit indẽnitati hæreditatis ne diuisa videlicet deliberaretur.Mortuus est pater,vnus filiorum,videlicet pater nepotũ factus est monachus & professus,alter filiorum,de nouo incepit habere guerras:ratione quarũ hęreditas pro indiuiso possessa,per rapinas & per incendia quotidie deuastatur & magis deuastari in posterum dubiũ non existit.Nepotes petunt hæreditatem diuidi,nolẽtes partẽ suam,ratione patrui deuastari. Patruus cõsentit dũtamẽ non obstet præstitum iuramẽtũ,quæritur quid iuris.

1 ¶ † Ad quæstionẽ istam dicendũ est ꝙ dicti nepotes petere possunt diuisionẽ fieri,& est diuisio ad eorũ requisitionem facienda non obstãte ꝙ dictus paterfami.ordinasset de cõsensu filiorum prædictorũ,ꝙ dicta hæreditas non diuideretur vsq; ad.x.annos, ea quidẽ ratione, quia nemo cogitur stare in cõmunione,vt.C. cõmu.diuidun.l.fi.&.ff.de condi.indebi.l.si verò sortem·§·si centum.& facit ad hoc.C.de præd.mino.l.inter omnes.&.ff.fami. ercis.l.lucius & titia.nec ob.quod dicitur de iuramen.quod interuenit & præstitum fuerit per dictos filios patrisfa.ad cuius requisitionem dictum iurementum præstiterant rationibus infrascriptis.

2 ¶ † Primò quia dictũ iuramentũ fuit mere personalæ quantum ad personas iurantium quod solas personas iurantes affecit, ita,ꝙ non transit ad personas nepotũ,nisi quo ad obseruantiam obligationis prouenientis ex ipso iuramento vt extra de arbi. c. per tuas.circa fi.ibi dũ dicit qui à iuramento suo seipsum personaliter,non ecclesiã poterat obligare.& facit ad hoc ar.extra de iure iuran c.veritas.Secundò quia dictũ iuramentũ fuit ex certa causa præstitum,scilicet ne dicta hæreditas dissiparetur.& ista fuit causa quæ mouit dictum patremfami.ad inducendum dictos filios suos,ad præstandum dictum iuramentum quæ causa hodie cessat:& eius effectus.imo causa contraria & eius effectus superuenit.scilicet ꝙ ipse patruus dictorum nepotum guerras suscitauit,intantum quòd inimici ipsius propter guerras huiusmodi dictam hæreditatem multipliciter dissipauerunt,& dissipãt omni die,& sic iuramentum intelligitur esse præstitum,si eadem causa propter quam præstitum fuit seu eius res in eodem statu perseueraret:in quo erat,bene fuit iuratum quia non est verisimile dictũ patremfa.dictam cõmunionem per dictum tempus voluisse durare,si sciuisset vel cogitasset ꝙ dicta communio fuisset causa dissipationis vel consumptionis, vt præmittitur dictę hæreditatis: vt.xxij.quæst.ij.c.ne quis arbitretur.circa fi.& ad hoc.ff. de solu. l.cum quis.

3 ¶ † Tertiò,quid plus ex quo in dicto thematæ proponitur,ꝙ dicti nepotes petunt diuidi dictam hæreditatem & eorum patruus qui præstitit dictũ iuramentũ vult & consentit, ꝙ diuidatur,ipsi nepotes & patruus possunt sibi adinuicem remittere iu

tere iuramenta qua remissione facta:absq; metu periurij possunt postea diuidere hæreditatem prædictam,cum dictum iuramentum,tantum in fauorem & commodum iurantium fuerit introductũ: vt extra de sponsa.c.præterea.& de vsuris.c. consuluit. & facit ad hoc quod no.Inn.extra.& de appel.c.præterea.

De condi.app.& de pen.& de test.extraordi. C.de fideicom.& de iure deli.

CONSILIVM CCXLII.

1 *Cohæres incidens in pœnam,non potest à cohærede pœnam petere.*
2 *Conditio si apponitur hæredi à testatore,non currit conditio viuente testatore,nec post mortem, nisi post interpellationem cum non sit dies certa.*
3 *Item conditio debet esse impleta in totum & si deficiat,particula non videtur impleta.cum nu.seq.*
7 *Item an conditio quæ ineſt,sit causa demonstrationis vel conditionis.*
8 *Item conditio adiecta super legitima,dicitur impossibilis.*

1 NOta præsens † quæstio dimissis superuacuis narrationibus vertitur circa comitatũ guardiani, cuius scilicet essentiæ debeat,vtrum domine Mattheæ comitisse armaniaca an dominarũ Margaritę & Cõstantie sororum eius & quia duæ principaliter scripturæ ad huiusmodi decisionem articuli inducuntur.scilicet testamentũ domini gasconis quondã vicecomittis Bearni & ordinatio illustris quondã regis Franciæ. si quis eas respiciat,sine cõcertatione dicet,cessantibus obiectibus,comitatũ guardiani pertinere ad dominã Mattheã,eoquod tã testamentũ quã ordinatio regia ipsum sibi aperte ascribunt.vnde locum habet.ff.de leg.iij.l.ille aut ille. §.cum in verbis.Conuertamus ergo sermonem,ad obiecta quæ fiunt.& primo dicitur eam priuatam esse totali successione vsq; ad legitimã exclusiue nisi in vita testatoris quietaret totam terrã marchiam domine Constantiæ,q̃ si non fecerit priuatio locũ habet.Sed ad istud respondetur:q̃ in vita testatoris domina Mattheа voluntatem testatoris ignorauit.& ideo, si non paruit impunis est:vt.ff.ad fille.l.si quis in graui.§.vlt.& de lega secundo.l. vltimo.§.in omnibus enim quæ ininfaciendo & non faciendo consistunt:regulariter sola scientia obligat.vt.C.qui mili.non pos. super seruis. ff. de transactionib.l.vltima.ff.de his qui nota.infa.l. genero.&.ff.loc.& condu.l.si ignorãs cũ multis si.Sed hic opponitur q̃ si domina Matthea excusata sit donec ignorauerit, post mortem tamẽ domini guasconis aperto testamento,debuit parere iussui testatoris quietando.ar.ff.de statulibe.l.ij.§.si quis hæredi.Sed ad hoc respondetur,q̃ & si parere debuerit.ar.ff.de arbi.l. celsus.§.j.& extra de dolo & cõtu.cũ dilecti.Obedientia tamẽ talis,diẽ certam non habebat infra quã fieri deberet.& ideo mora cõmunis desideratur per interpellationem:vt. ff.de vsur.l.mora. Non obstat dictus.§.si quis here de.quia ibi à toto principio diei appositio fuit vtilis:cursum tamen suum incipiens,solũ post aditam hæreditatem,quia cum ante eam sit hæres:ante eã hæreditari non põt.Hinc est,q̃ cõmunis conditio implenda in personam hæredis ad cursum temporis conditionis implendæ,hæreditatis aditionem expectat.vt.ff.de condi.& de.l.qui hæredi.§.vlt.&.l.si in diem.& arg.ff.de iu.dot.l.tali. ¶ Respondetur & aliter q̃ alię domine,& cohæredes domine Mattheæ etiam in pœnam priuationis inciderunt,& ante inciderant quã dici possit dictã.d. Mattheam ex hoc capite incidisse pro eo quod ingresse sunt possessionem hæreditarie pprtionis:antequã impleta sunt ea quæ prius ex dispositione testantis debebant impleri. Vnde dici potest q̃ illi nõ datur pene petitio,quia in eam inciderit:vt.ff.de regu.iu.l.cuius põt §.illi.& de leg.ij.l.cum pater. §.libertus.ad treb.l.si patronus.§.qui fideicommissariam. Et neuter ea lege,se potest petere vindicari:quã ambo contẽpserunt:vt solu.ma.l.viro ac vxore.& si quis omissa causa testa.l.quidam titium.§.& si non solus.
¶ Respõdetur & aliter quòd si do.Matthea incidisset in pœnã alicuius priuationis:illud quo priuata fuit applicari debuisset domine Constantiæ,in cuius fauorem factus erat iussus de quietando vt.ff.de litig.l.vlt.in fi.& de iu.pa.l.diuus vespasianus.§.vl.& quę idem erat immedietate substituta vt in auf.de hæ.& fal.§. inordi
2 natum. ¶ † Sed hic suboritur quæstio an dicta domina Mattea incidisset in pœnam in præiudiciũ substitutarũ sibi. Et videtur dicendũ q̃ sic,quia cũ substitutio facta domine cõstatiæ,fuerit fideicõmissaria non videtur talis pœna in fideicõmisso deducta esse.quia ei & magis quã alteri,non tã ex ordinatione testatoris quã ex legis dispositione,debetur.arg.ff.de inof.te.l. papinianus.§.si quis impubes.& melius.ff.de adopti.l.si arrogator.§.j. Et quia verba fideicõmissariæ substitutionis hanc pœnã,vt potest furã,inducere non videntur secundũ ea quæ no.C.de fideiçõ.l.cũ virum.& quia facilis est talis remissio pœne nec videtur in fraudem fideicommissarię facta,vt.ff.si quis in fraudem patro.l. j .§. sed si puta querelam.& hæ respõsiones sufficiant quantũ ad pœnam specialem domine Matheæ, & generales omniũ cohæredũ inquantum ipsa posset includi.¶ † Secundò obijcitur q̃ conditio substitutionis factę domine Mattheę de donationibus.Constantia & margarita extitit:per hoc quod dominus Gasco vicecomes ferceſſegnelli filius dictę domine Mattheę,habuit partem terre cathalonię,cuius loco hodie possidet vice permutatiõis terram quam habet in carcacello.sed ad istud respondetur multipliciter.primò quia ad ipsum vicecomitẽ non peruenit tota terra cathaloniæ.Conditio autem vt impleta dicatur, impleri debet in totum & non in parte:vt.ff.de condi.& de.l.qui duobus.&.l. cũ fundus.¶ Respondetur & aliter,quia quod peruenit ad vicecomitẽ peruenit ex causa onerosa:non lucratiua.Vnde cũ ante adsit,quã abest cõditio impleta non videtur.ar.ff.de lega.j.l.huiusmodi.§.qui seruum.&.l.ciuitatibus.§.fi.¶ Respondetur & aliter & si omnia bona cathalonię ad vicecomitẽ peruenissent:non per hoc diceretur impleta conditio,quæ impleri debebat in personã domine Mattheæ.ff.de le j.l.si seruus legatus.ff.de condi.& de.l. qui hæredi.in prin.& ar.ff.vt leg.vel fideicom.nomine caueatur
4 l.nec si forte.¶ † Tertiò obijcitur quòd ex alio capite conditio substitutionis impleri videtur,ex ea videlicet parte,quia per dominam Mattheam stetit quominus ad eã bona cathaloniæ prouenirent.& hoc ideo quod non petijt bona post mortem domine Guili.¶ Sed ad istud respondetur,q̃ non dicitur per aliquem stare quominus aliquid habeat:nisi oblatum nõ recipiat:vel saltẽ in cõmuni mora per interpellationem constituatur,& hoc notat lex dum dicit vt q̃ mitatur legatarius in possessionem bonorum si pro re legata non caueatur,nõ exigit prætor vt per hæredẽ stet quominus caueatur:quia si hoc exigeret interpellatio requireretur:ac si aperte dicat q̃ illa verba per aliquem staret: interpellationem requirunt vt hæc leguntur.ff.vt in pos.leg.l.j.§.nõ exigit.ff. quorũ bono.l.vlt.regulare enim dicitur q̃ is qui futurus est alteri obligatus in conditionis euentum:non teneatur conditionẽ implere vt.ff.de cõtrahen.emp.& ven.l.labeo.sed oblatum non tene
5 tur respuere,& hoc modo intelligitur.ff.eo.tit l.labeo.¶ † Respõdetur & aliter q̃ dictę domine Mattheæ imputari, non debet; si bona cathaloniæ non petijt quia notorium erat facti,& est q̃ rex aragoniæ dicebat totam terram catholonię propter factum.G.si bi esse cõmissam.& ideo in tali re notoria,in qua tunc propter regis potentiam solæ preces locũ videbantur habere:nõ debuit domina Matthea ad præces compelli quæ sepe difficilem exitũ habent:vt.ff.de bo.liber.l.qui maior.§.j.& ad trebel.l.ij.§.tractati.in versi.an hoc imputatur matri &c.¶ Respondetur & aliter quòd fideicommissaria substitutio facta domine.G.non tenuit in legitima quæ debetur sine omni onere vt.C.de inof.testa.l. quoniam in prioribus.Cum igitur conditio sit in totũ implẽda,vt dictum est.s.nec domina Matthea poterit omnia petere propter legitimam in qua non tenebat grauamen etiam in casu in quo fuisset obligata petere non debet ei ad culpam ascribi,si partẽ non petit quæ conditionem non impleuisset,Nec imputari debet,si nõ petijt totum;quod petere non potuisset:vt.ff.de inof.test.l.j.C.de rescin.ven.l.nõ idcirco.Sed contra hanc responsionẽ instatur pluribus modis.
6 † Et primo sic quia in legitima domine.G.deducta in fideicõmisso:tantum remanebat in bonis cathaloniæ, quod

çquiualebat oneri iniuncto id est pretio guardianni. Vnde cùm onus esset extrinsecum: nó debet minui onus, per diminutionem emolumenti: vt.ff.de an.leg.l.liberto.§.j.de le.j.si inde stichus. de leg.ij.cũ pater.§.eorũ. ¶ Sed ad istud respondetur q̃ leges ille loquuntur & quærũt an diminutio emoluméto, diminuatur in vi modi vel conditionis appositum quo casu locũ habent leges prę dictæ.&.ff.ad leg.falci.l.maritum.§.vlti.&.l.pœnales.§.fi.&.ff.ad trebel.l.facta.§.si titius.& ibi no. Nos autem loquimur an diminutio eo quod est datum causa conditionis implendæ diminuatur: vel perimatur onus ex conditione dependens. Et vtique perimitur: quia necesse est insolidum conditioni pareri vt probatum est supra & probatur.ff.de condi.& demon.l.plautius: ibi quia
7 insolidum paretur &c. † Sed ad hoc instatur & dicitur q̃ illa verba intestamento apposita, & in hoc casu postquã dicta Matthea bona dictæ.G. ex vi substitutionis habuerit &c. conditionem nó faciunt, quia non apposita insunt. vt.ff.de leg.j.l.iij.& quãdo dies leg.ced.si dies.§.vlt.&.l.si titio.§.j. Dicunt etiam q̃ magis demonstrantionem faciunt, quã conditionẽ.ar.ff.de leg.j.l. si Titius.§.vl. sed certe hæc non obuiant. Et primo primum non obuiat, quia legatum, quod relinquitur à legatario vel fideicómissario: habet tacitam conditionem, si ad eam res legata perueniat sed bene habet illam si legatum adgnouerit: vt.ff.de le.ij.imperator.& de le. iij.si legatarius.&.l.cum quis decedens in princ.& hoc modo debet intelligi.ff.de leg j.l.fideicommissum. Secundo, secũdum nó obuiat, quia inspecta veritate subscripta verba quæ ad dictã dominam Mattheã dicta bona ex vi substitutionis peruenerint &c. conditionem faciunt quod denotat coniunctio si. vt.ff.de condi. inser.l.qui promisit.& de verb.obl.l.quodcunque §.non solum. & verbum futuri temporis peruenerit: vt.ff.de lega.j.l.stichũ qui meus erit.& de au.& argen.leg.l.scribit quintus mutius. circa finem non ob.l.si titius.§.vl.ff.de lega.secundo. verba ibi posita si recte considerentur, non sunt verba conditionis: sed magis taxationis legati: vt.ff.de vino, triti.& oleo legato.l.cũ certus, vel sunt verba purum legatum inducentia: & dubium litis euentum inducentia. & ideo cessione liberatur hæres: vt.ff.de lega.j.l.si fic.§.vl. &.C.de litig.aut.nunc si hæres. Verba autem de quibus sermo currit, nõ sunt circa rẽ, qua domina Matthea grauatur, sed circa aliam per modum conditionis adiectam. & sic nó possunt onus
8 taxare nec eum parum afficere. ¶ † Secundo circa principalem rationẽ qua dicebatur oportere in totum conditionem impleri, opponitur quòd conditio illa si dicta bona ad dictã Mattheã ex vi substitutionis perueniũt. videtur esse impossibilis de iure, quã tum ad legitimam personam. l. quoniam in prioribus. C. de inof. testa. sed impossibilis, habetur pro non apposita & vitiatur non vitiat: vt insti.de hære, insti.§.impossibilis. sed ad hoc secundum opi. communem patet responsio, quia conditio hic apposita, erat onerate personæ, id est dominæ Mattheę quæ cogebatur soluere guardianum, nó autem onerare. de qua loquitur dictus §. impossibilis cum similibus. sicut videtur probari hæc distinctio. C. de his quæ pœne nomine. l. vnica. institu. de le. §. vlt. licet quidam dicunt. §. illum loqui non de impossibili: sed de necessario. Sed hoc nihil est. Hi, enim mutatis verbis, eandem tenent sentẽtiam, quia quæ secundum rerum naturam vel iuris dispositionem habent necesse non existere eadem est impossibile existere. Et ideo impossibilis & necesse, quantum ad hoc sunt idem. Et ideo alij dixerunt quòd aut incipit dispositio à præcedenti dispositione. Primo casu propter impossibilitatem conditionis, non vitiatur dispositio sequens. Secundo casu sic sicut in stipulatione distinguitur. ff. de verborũ obliga l. si homo mortuus. &. l. in illa. &. l. hoc iure. Et si hæc opi. vera esset, adhuc videretur sequi propositũ domine Mattheę, videlicet quòd spectaretur conditionis existentia & non esset eius oppositio vitiata. Sed ad hoc instatur & arguitur imo sequeretur oppositum eius, quia hæc ordinatio à prę cedenti dispositione incipit, cùm dixit testator q̃ volebat bona dictæ Gul. sine liberis decedẽtis peruenire ad dominam matthe am, & subiunxit & si dicta bona perueniant &c. sed certe hoc nõ est à præcedenti dispositione incipere, quod attenditur actus prę cedenti dispositione inchoari, quando sequens promissio, vel dispositio, à præcedentis coroboratione recedat, vt metu secundæ parcatur priori: vt.ff.de verb.ob.l.ita stipulatus.& de pe. lega.l.j. ad.l.falci.l.j.§.item si ita.& quando dies leg.ce.l.si pœnam.& hoc etiam colligitur in.d.§.fi. institu.de leg. in exemplo quod ibi po-
9 nitur veluti si quis ita dicat titius hæres esto &c. ¶ † Tertio obijcitur ad responsionem principalem, qua dicebatur non esse imputandum dominæ Mattheę si bona dominæ Gulielmę non petijt quia ea omnia & totà petere non potuit propter deductionem legitimæ: quia hoc non procedit de iure eo quod domina Guliel ma inuentarium non fecit. & sic priuata fuit, iuris dispositione, deductione quartæ, vt in auf.de hære.& fal.§.si verò nõ fecerint. Sed ad istud est faciliꝰ responsio, secundum opinionem communem, quia omissio inuentarij non priuat filium deductione legitime: quia nec inobedientia contra testatorem & legem commissa eum priuaret: vt in corpore de hære.& falci.§.si quis autem nó implens.& no. in.d.§.si vero non steterit.&.C.de iure delib.l.vlti. §.si quis autem temerario proposito.& cum relinquuntur fideicommissa vniuersa non videtur q̃ hæres subijciatur legi inuentarij, eo quod inuentarium inductum fuit, ne per subtractionẽ hæreditariarũ rerum falcidia induceretur, vt in.§.hinc nobis. quod in fideicommissario vniuersali locum non habet: quia semper locus est trebellianice deductioni siue multum sit, siue modicum sit in bonis. Vnde cum cessat ratio legis cessat etiam lex: vt.ff. de
10 iure patro.l.adigere.§.quãuis. cùm simi. ¶ † Contra testamẽtum vnum tantum opponitur, quòd ipsum non teneat quasi propter perplexitatem: imò contrarietatem in se habens, quia in vna parte testamenti Mattheæ Constantiam sororem suam sub certa forma: & Gulielmæ similiter sub certa forma, & nunc in illo capitulo: item volo & præcipio Matteæ filiæ meæ prædicte: vt ipsa in vita mea quietet & absoluat &c. omnes prædictas substitutiones mutasse videtur, & aliam formam dedisse: & tamen statim subiũxit. Item volo & præcipio, vt omnes substitutiones prædicte, & quælibet earundem, in suo robore perseuerent, ne vna per aliam tollatur, vel aliàs corrigatur, &c. ex quibus videtur perplexitas & contrarietas, imo impossibilitas resultare. Vnde videtur habere locum regula iuris, vbi repugnantia. de regu. iur. cum si. Est etiã alia suspectio in testamento ipso: quia in substitutione facta Mattheæ voluit quòd Constantia in vita sua teneret vicecomitatum guardiani cũ pertinẽtijs suis &c. & faceret fructus suos, & tamẽ infra in capitul. Itẽ volo & prꝛecipio Mattheæ filiæ meę &c. iussit eam in euentum substitutionis Gulielmę restituere guardianũ, exceptis fructibus per eandem Mattheam perceptis, quos tamen supra assignauerat Constantię. Vnde hæc vehementi suspicione non carent. Et hæc de testamento & in his quæ circa illud sunt
11 ad præsens sufficiant. ¶ † De ordinatione autem regia non videtur multum expediens diffundere sermonem: quia eius robore præsuppositò: cessant fere omnia superiore. Et solum vertitur disputatio de illis in substitutione dominę Mattheæ appositis, si ad eam dictã bona peruenerint: aut per eam steterit quominus peruenirent, &c. de quorum effectu inutilis repetitio non patitur, vt amplius decurrat.

De condi. appo. & de verbo. significatio.

CONSILIVM CCXLIII.

1 *Concessum est aliquid titio, dum placuerit sempronio qui consensit & promisit non venire contra non potest contradicere: quia sufficit semel cõditionem existere.*

Dictio dum denotat conditionem, & de verbo placuerit quid significicet & numero, seq.

Actum tale est. rectores ciuitatis Thaurini ꝓ domino. P. domino illius ciuitatis, de voluntate consiliorum credentię ipsius ciuitatis cõcesse: tunc. B. ciui thaurinen. suo proprio nomine: & hæredum suorum recipienti curam

administra

administrationem pontis padi,& bonorũ & iuriũ ad ipsum põtem pertinentium cũ clausula illa,dum placuerit domino.P.supradicto,postquã cõcessionem idẽ do.P.prædicto.B.eam cõfirmauit ac ipsam cõcessionem,& cõfirmationem,ratas habere & tenere voluit,& eis non contrafacere vel venire,imo prædicta iura pontis dicto.B.& eius hæredibus & causam ab eo habentibus defendere & manutenere per solẽnem stipulationem & sub obligatione omniũ bonorũ suorũ eidẽ.B.promisit:vt patet per publicum instrumentum.Item & aliquando mãdabat post omnia prędicta dictus dominus.P.vicarijs suis & iudicibus thaurinẽ. per patẽtes literas eius sigillo munitas ꝙ per pœnarum impositiões, & alijs remedijs cogerent quoscunque ne ipsum.B. perturbarent vel inquietarent contra formam concessionis & confirmationis prædictorum.Prædicto vero.B.possidente bona & iura põtis de quibus supradictum est dictus dominus.P.prædicta bona:& iura:& administrationem dicti pontis cuidam alteri concesit, & ipsum.B.à possessione vel quasi iurium & bonorũ pontis prædicti amoueri fecit.Modo quæritur,an dictus dominus.P.de prædictis bonis & iuribus potuerit de iure contessionem facere, seu alios contractus inire:quibus interuenientibus,ille cum quo secundo contraxit habere possit & possidere bona & iura & an dictus B.de sua possessione vel quasi,sicut præmittitur,de iure deberit admoueri.Et an secunda concessio,sicut de facto processit,ita de facto debeat per dominum.P.reuocari.& ipsi.B.in bonis & iuribus prædictis restitui. ¶ † Viso præfato themate & quæstione ex eo elicita:& examinatis instrumentis,& literis: de quibus in themate fit mentio,& allegationibus partium diligenti meditatione pensatis aliquibus videretur dicendum ꝙ illa verba,si placuerit domino.P.&c.in contractu ciuitatis appositа:cõditionem quandam habeant,propter verbum futuri temporis: quod regulariter conditionem facit:vt.ff.de leg.j.l. stichum qui meus erat.& de auro & argen.leg.l.scribit quintus mutius.& est expressum extra de condi.appo.c.super eo.&.c.per tuas. & perseuerantiam quandã in conditione:id est in domini P.placito exigant.ar.ff.de condi.& demõ.l.illis liberis,cõtra naturam cõditionum,quas sufficit regulariter semel extare:vt.C.quando di. leg. ce.l.cũ vxori.&.C.de institutio.& sub.sub conditio.fac.l.si quis hæredem.Et hoc facit monosyllaba,dũ quæ notare videtur conditionem actu perseuerantẽ,vt.ff.de condi.& demon.l.si ita quis legauerit.de le.iij.l.qui concubinã.§.vxori & de inius vocan.l.ij. ibi:pontificem dum satisfa.Nec his obstare videtur confirmatio cõtractus facta per dominũ.P.quia facta est sub eisdem pactis & conditionibus:&c. Vnde orationis compendio,vidẽtur in confirmatione repetita,quæcunque erant in actu confirmata.arg.ff. ad trebellianum.l.Titius.extra de fide instru.c.inter dilectos,de cõfirmatio.vti.vel inuti.c.cũ dilecta.& de priui.c.quia intentionis, nec est verisimile dominum.P.in perniciem iuris sui: se alligare voluisse ad non posse velle cõtrarium:vt.ff.de pecu.leg.l.si pecul. §.sicut autem.& de no.ope.nun.l.j.§.vlt.& pro hoc bene facit.ff.
2 de fideicõ.liber.l.cum fidei.¶ †Sed his obstantibus & pro hac parte subtiliter allegatis ego contrarium credo de iure dicẽdum & hoc triplici ratione.Prima est vnus & idem sermo ex mente proferentium nunc hanc nunc illam significationẽ,assumit.Vnde lex dicit ꝙ pœnam à conditione voluntas testatoris separat, vt.ff.de his quæ pœne nomine.l.ij.& de verbo.sig.l. alienationis. §.oratio.Mens autem colligitur ex natura rei cuius verba inferũtur.Vnde stipulatio habere licere,cum per se stat continet factum promittentis:& personarum ad se venientiũ:vt.ff.de verb.obli.l. stipulatio ista.& tamen cũ in venditione proferunt continet etiã factum extraneum contrahentium:ex mente sumpta ex natura contractus:vt.ff.de actio.emp.& vend.l.emptorem.§.qui autem habere licere.& ibi no.Cùm ergo verba hæc dum placuerit &c. sint dubia an perseuerantiam exigant,& secundum hoc contractus erit temporalis ex voluntate pendens,an sufficiat semel extare:& secundũ hoc erit perpetuus,& in tali dubio hæc verba hãc vel eam significationem,accipiant quæ naturæ contractus conuenerit,sed de natura talis contractus debet esse perpetuus,vt.C. de venden.rebus ciuitatis.l.ij.li.xj.ergo &c. Secunda ratio sumitur ex proprietate verbi placuerit:quod est futurum subiunctiui modi:quodque formatum est à præterito indicatiui modi: ex quo semel placuit conditio infallibiliter extitit & mutationem aliquam non admittit,vt.ff.de verbo.obl.l. si quis stipulatus sit stichum.& argumento.ff.de leg.iij.fideicommissa.§.sic fideicommis.cum si.¶ † Tertia ratio sumitur ex promissione quam fecit
3 dominus.P.dum promisit sic sub obligatione bonorum suorũ non contra facere vel venire quæ perpetuitatem quandam notãt vt.ff.iudica.sol.l.notissimi.quibus obligatur,non solum ne contrafaciant:sed etiam vt erat ne per alium contrafiat:vt.ff.de verb. obli.l.in illo.ff.loca.& conduc.l.in lege.& absonum est dicere ꝙ virtus illorum verborum dum placuerint si perseuerantiam placiti notent,intelligantur hac repetita.Sicut enim ridiculum est nolentem hæredem esse exheredare:vt.ff.de hære.insti.l.iam dubitari.ita derisoria & nugatoria esset ista promissio,promitto nõ contrauenire:nisi mihi placeat contrauenire.Pro nõ dicto enim est quod ad dari nisi velis,cogi non poteris.vt.ff.de actio.& obl. l.sub hac.& de verbo.obliga.l.à titio.§.vlti.& de contrahẽ. emp. & vendi.l.hæc venditio.cum multis simi. Absit igitur repetitio talis nugationis:vt.ff.de leg.j.l.si quis à filio.Vltimo videtur casus legis in quæstione præcedenti.C.de loca.prædiorum ciuiliũ. l.vltima.libro.xj.

De libel.obla.& de præscri.& de consuetu.& de excep.

CONSILIVM CCXLIIII.

1 *Articulari quomodo debeat exemptio,ex præscriptione vel consuetudine vel quomodo articuletur subiectio vel correctio episcopi in clericis cathedralis ecclesiæ.Et quomodo impugnentur impertinentes articuli, circa prædicta.*

Articuli dati post terminum,non debent admitti, cum pluribus numero sequen.

1 D obiectus † qui fiũt per episcopum linchonen.contra articulos datos pro parte decani & capituli linchonẽ.Respondetur per ordinem vt infra sequitur. ¶ Et primo ad primum appositum quod primus articulus non procedit,quia iuris est inductiuus.Primo in eo quòd dicit quòd sunt & fuerunt liberi &c.hoc enim iudicare, ad nullũ sensum pertinet.quare &c. vt no.Inno.extra de testi,c.cum causam.Secundo in eo quòd dicit de vsu,consuetudine.& obseruantia.&c.consuetudo enim ius est scriptum,vt insti.de iu.na.gen.& ciui.§.ex non scripto.ver.constat autem. Ad hoc respondetur: ꝙ in causis in quibus proceditur summariè & de plano: & incipitur ab articulis: nulla præcedente petitione sicut hic factum fuit articuli duplici funguntur officio,tenent enim locum petitionis sicut est videre in casibus ex non scripto procedi,vt in auf.vt clerici apud proprios episcopos.§.j.col.vj.& vt iudices sine quoquo sufragio.§.necessitatẽ.&.C.vbi in rem acti.l.ij.Si sic debet in eis idem,sicut in petitionibus obseruari vt.ff.de noxa.l.electio.§.si is insti.de actio.§.fuerat.ff.de dona.l.qui id quod cum si.sed in petitionibus verba mentem petentis exprimentia:si iuris sint: admittuntur;vt.ff.de rei ven.l.in rem actio.& probatur expresse quantum ad modum concipiendi libellum.extra de elec. capi.querelam,& no.per Io.mo.& per Archi.extra de elect.c.vt circa.li. vj. &c, Tenent etiam locum facti probandi.& secundum hoc ar.pro
2 cedit,¶ † Secundo respondetur quòd aut datur in articulis simplex & merũ ius,nollo corporis sensu perceptibile: & procedit tunc obictus.aut datur sensu corporis perceptibile:& nihilominus annectitur conclusio iuris,quæ de necessitate ex tali facto resultat:& tunc procedit articulus:vt puta si diceretur ponit quòd possedit talem rem mobilem tali titulo,bona fide,& triennij spatio inconcusse:& ideo est dominus.nemo dubitat talem articulum admittendum esse.nihil enim aliud hoc est quàm qualificare factum probationi subiacens.arg.si contra ius vel vti. publi.l.

abſque præſcriptione.ibi ſiue in iuris narratione &c.ff.de iure-iur.l.vl.§.ſinautem aliquid & ibi no.& ſic fuit in propoſito . datur enim factum obſeruantiæ tanti tẽporis,cuius cõtrarij memoria non exiſtit.quo probato,de neceſsitate ſequitur concluſio libertatis:vt.ĩ. dicitur quare non obſtat primus obiectus.

3 ¶ † Ad ſecundum obiectum quo dicitur:quòd in quantum fit mentio de conſuetudine,articulus eſt iuris. Reſpondetur . quòd conſuetudo poteſt dicere tria ſcilicet actum frequentatum, habitum generatum,& ius ex vtroq; collectũ. De primo loquitur .C. de epiſcopa.aud.l.iij.de iure fiſci.l.facultas in fi.li.x. De ſecundo loquitur inſti.de rerum diui.§.pauonum. Et talis conſuetudo ſic habituata:fit quaſi quædam natura.de hoc loquitur.ff.ad mace.l. j.in princ.&.ff.de lib.& poſthu.ſi quis poſthumos . de tertio loquitur inſtit.de iure natu.& ciui.§.cõſtat.& hæc ſunt quæ no.per Hugo.j.di.mos eſt.Cum ergo ſermones exaudiendi ſecundum propoſitam materiam:vt actus nõ reddatur inutilis.vt.ff.loc.& condu.l.ſi vno &.fa.er.l.hinc puto. §.j.C.de dona.ante nupt.ſi cũ ante. Articulus autem ad factum ſemper referatur.ergo vbi in articulo de conſuetudine fit mentio:non ad conſuetudinem quę eſt factũ:fiet relatio.ar.ff.de ver.ob.l.ſtipula.& de pec.l. nec ſeruus. & de condi.& demõ.l.quibus.§.dominus.& hoc modo accipitur.ff.de leg.& ſena.conſul.l.de quibus.ibi dum dicit quòd moribus & conſuetudine introductum eſt &c.ponitur enim ibi cõ ſuetudo pro facti obſeruantia ius introducente,non pro iure:nõ ſcripto moribus introducto,& ſic fit in eo.ti.l.cum de conſue-

4 tudine. ¶ † Tertiò opponebatur quòd articulus non procedebat eo quod libertas,de qua loquitur,eſt impreſcriptibilis eo quod impoſsibilis.nemo enim in ſeipſo obedientiam poteſt præſcribere:vt extra de præſcri.l.cum non liceat. &. capit. cum ex officij. Ad iſtud reſpondetur quòd falſum eſt, libertatem poſsideri non poſſe:vt.C.de præſcri quæ pro liber.vel contra in rubro & in nigro vt.ff.de acquirenda.poſ.l.iij.§.ſi ſeruus. Ad id quod dicitur:quod non,reſcibititur obedientia inſeipſo.reſpondetur verum eſſe:ſed magis dicitur hæc alteri præſcribi ſcilicet domino pape. & hoc eſt quòd dicit Hoſtien. dum dicit quòd ſubditus nomine proprio contra epiſcopum præſcribere non potuit: ſed nomine non ſubditi:hoc facere potuit,vt ipſe no.vt extra de cen ſib.c.cum venerabilis.in gloſſ.ſuper verbo cauſa correctionis. & in.c.cum ex officij.in glo.ſuper verbo contẽptores.ad fi. & in.c, auditis.in fi.ſuper verbo temporale ius.& hoc modo intelligit in

5 c.cũ ex officij.extra de præſcri.&c. ¶ † Quartò opponebatur q̃ articulus non procedit,eo quòd libertas alia ratione impreſcriptibilis eſt, quia illud duntaxat poteſt præſcribi : quod poſſet pacto concedi:ſed epiſcopus non poſſet in totum à ſe ſubditam eccleſiam eximere: vt extra de dona.c.apoſtolice.&.C.de bo. li. l.vlt.ergo &c. Ad iſtud reſpondetur quòd prima propoſitio nõ eſt vera. Aliquid enim poteſt præſcribi quod non poteſt pacto concedi. Vnde iure communi:quis ſeruitutem paciſcendo . non quærit:vt.ff.de ſer.ruſt.præd.ſi vnus.& tñ iure cõi ſeruitutẽ præ-

6 ſcribit.vt.ff.de ſeruit.vrb.p̃di.l.ſi inter me & te.& ibi no.& in.l.ſe. ¶ Et eſt ratio quia ius p̃ſcriptũ eſt quidã cõſenſus ſicut in pacto vt.ff.de ver.ſig.l.alienationis.& eſt diutina perſeuerantia in conſenſu:quæ ſuperaddit ad conſenſum ſimpliciter:vt.C.de ſena. cõ ſul.velle.l.mulier perfecte etatis,& de plus peti.l.vna.& præſcriptio,addit ad priuilegium.C.de fun.patrimo.l.vlt.li.vj.& nota.ff. de diuer.& tẽp.præſcri.l.ſi quiſquàm. Iterũ ſecunda propoſitio non videtur vera.ſcilicet quòd epiſcopus non poſsit à ſe in toto vnam eccleſiam eximere,vt extra de relig.do.capitulo conſtitutus.& hoc tenet Ioan.xxv.quæſtione prima in ſumma.& ad contraria reſpondetur , quòd nequaquàm ibi dicitur quòd non poſſit eximere ſed quod eximendo ſimpliciter : non videtur in to-

7 tum eximere . ¶ † Quintò opponebatur , quòd articuli de conſuetudine non dantur ſufficienter: quia non dantur de ſententia illius qui poſſet legem ſiue conſuetudinẽ inducere: qđ eſt neceſſariũ:in inductione cõſuetudinis. Ad iſtud reſpõdet q̃ illud locũ habet in vera conſuetudine,quæ eſt lex non ſcripta:& inducitur proprie ab vniuerſitate:& ſi à ſuperiore:per actus tamẽ inferiorum vel etiam ipſius vniuerſitatis vt ſit tamen lex ſingulorum non in præſcriptione,pròprie reſpicit priuatos: ſcilicet præ-

ſcribentem,& eum contra quem præſcribitur quòd contradicit nature conſuetudinis:ſicut & nature legis.vt.ff.de leg.& ſena.cõ-

8 ſul.l.iura non ſingulas perſonas. ¶ † Non obſi dicatur adhuc in præſcriptione videtur neceſſaria ſcientia eius cui quæritur:vt. C. de acqui.poſ.l.j.quia id fallit quando inferior:quaſi ex quadam cauſa peculiari ſuperiori ſuo præſcribens quærit.vt.ff.pro ſo.l.j.§. item acquirimus.de vſu.l.labeo pro emptore.l.qui fundum.§.vlt. &.l.ij.§.celſus.Cum igitur omnes eccleſiæ mũdi romane ſubſint eccleſiæ & in eas habet plenitudinem poteſtatis:vt. ij. quæſtione. vj.qui ſcit ſe.&.ix.q.iiij.nunc vero.Patet per hoc quòd quidquid poſsident inferiores eccleſiæ quaſi in peculio, habent ſeparatum quodammodo à rationibus dominicis domini permiſſu , quod non eſt neceſſaria domini ſcientia ſpecialium rerum nec expreſſa conceſsio.ſed ſufficit non adimi:vt.ff.de pecu.l.depoſiti.§. vlti. &.l.quã tuberonis.§.ſunt quædam. Iterum obiectus poſſet habere locum in conſuetudine vel præſcriptione:per quam preſcribẽti ius quæritur.& ei contra quem præſcribitur,aliud diminuitur ſed ſic non eſt hic:quia licet inferior negligens perdat:pape tamẽ nihil acquiritur:quoniam ante præſcriptionem huius eccleſia poſitiue erat ſibi immediate ſubiecta:vt no.Io.mona.extra de elec. c.ſi eo tempore.lib.vj.& Guliel.in ſpecu.de præſcriptionibus.§.illud etiam.& nulli debet in dubium venire quin talis articulus ſuper tanti temporis præſcriptione fundatus debeat aptus ex materia iudicari.ſuper hoc enim fundamẽtum eſt.extra de priuile.c. cum perſone.li.vj.in tertio caſu vbi loquitur de allegãte præſcriptionem tantum,ne dum quia ſufficienter datur de ſciẽtia in vſu actuali immediate ſuperioritatis eccleſiæ romanæ. in tertio autẽ

9 articulo dato per decanum &c. ¶ † Sexto opponebatur quòd illa verba in articulo,poſita ſunt habiti & reputati &c.ſunt impertinentia,quia ius non conferunt.ar.ff.de mor.infe.l.lõga. Ad iſtud reſpondetur,quòd licet ius non conferant : conſtituunt tamẽ in quadam quaſi poſſeſsione,ſicut nec quis ſit filius:eo quòd à parentibus filius reputetur:tamen in quadã quaſi poſſeſsione filiationis conſtituitur.ar.ff.de agno.libe.à paren .l.j.§.iulianus. de quæſtionib.l.prima.§.ad quæſtionem . &. C. de probationib .l. non epiſtolis. &.l.nonnudis.& vtrobiq; not.& hæc ſufficiant ad ſuſtinendum primum genus articulorum,quod durat vſque ad

10 x.articulũ excluſiue. ¶ † Circa autem ſecundum genus quòd tẽdit ad probandum iuriſdictionem capituli in inferiores opponebatur q̃ illud genus non procedit:eo quod talis conſuetudo ſiue preſcriptio turpis eſt& aperit viam maleficijs quare &c. ad iſtud reſpondetur ſalua reuerentia dicentis,quòd imò eſt honeſta,& à iure expreſse approbata.vt extra de officio ordinario.capitu.irrefragabili.§.exoſus. & de foro compe.cum contingat. Et idem dico de propria conſuetudine ſiue præſcriptione quæ reſpicit exẽptionem capi.per.c.cum ſponſe. & quia conſtat exemptionem priuilegio poſſe concedi:vt extra de priui.c.ſi papa.quod nõ poſſet ſi turpitudinem contineret vel viam maleficijs aperiret.vt.C.

11 de priuileg.ſchola.l.tertia.libro.xij. ¶ † Secundò opponebatur quòd præſcriptio de qua in articulis fit mẽtio:habet appoſitum ius commune,quare præſcribens non videtur habere bonam fidẽ arg.ff.de agri.& cenſi.l.quemadmodum. Ad iſtud reſpondetur quòd ex quo papa ſtatuit tale ius ſic poſſe præſcribi : non poteſt præſcribens dici habere malam fidem, cum autoritate pape qui ſuper hoc tale ius conſtituit,poſsideat & præſcribat cuius ſunt omnia vt.ix.q.iij.cuncta per modum.&.c.principalem.&.C . de quadrien.præſcrip.l.bene à zenone.&.xxiij.q.iiij.c.qui peccat.& ſic ſoluit Hoſti.hunc obiectum,extra de cẽſi.c.ſignificauit. in gl. ſuper verbo authoritate præſulis. Præterea cũ quis poſsidet rem longo tempore præſumitur quòd bona fide.vt no. Inn. extra de in inte.reſtit.c.cum veniſſent, gl.magna pręſertim in pręſcriptione tanti temporis cuius cõtrarij memoria non exiſtit qua pendẽte multi ſunt variati ſucceſſores qui bonam fidem habuerũt propter iuſtam ignorantiæ cauſam.ff.pro ſoc.l.vltima.& de regulis. iuris.l.qui in alterius.& extra de iure patronatus.c.cura.& ibi no ta.& quæ vicem legis obtinet.& conſtituti loco habetur:vt.ff.de aqua plu.arcen.l.j.§.vltimo.&.l.in ſumma.& de aqua quotidia. & eſtiua.l.hoc iure.§.ductus aque.&.C.de aqueductu.l.vſum. &

12 extra de præſcriptionibus.c.epiſcopum.li.vj. ¶ † Tertiò oppo

nebatur

nebatur communiter contra omnes articulos ꝙ articuli decani & capituli non fuerunt dati iuxta terminum. Ad iſtud reſpondetur per factū ꝙ terminus cuius lapſus allegabatur peremptorius non fuit: & iſta etiã allegatio termini de lapſu, facta fuit coram domino noſtro papa in cõſiſtorio, & ipſe eam quaſi tacite reprobando mandauit ad vlteriora procedi. ar. ff. de neg. geſt. l. ſinautem. §. ſi quocunq; modo. & de compenſa. l. quod debetur.
13 cum ſimili. ¶ † Quarto opponebatur ꝙ cum conſuetudo ex frequentibus actibus inducatur, non dantur actus conſuetudinem inducentes: ſed cõſuetudine procedentes. ¶ Ad iſtud reſponde tur. ꝙ in præſcriptione tanti temporis cuius contrarij memoria hominum non exiſtit, nõ debent quæri actus cõſuetudinem inducẽtes, quia impoſsibile eſt hos inuenire. nihil enim aliud eſt quærere actus conſuetudinem inducentes, quam quærere actus in quibus vel ex quibus conſuetudo ipſa ſumpſit exordium, ſed hoc dare eſt impoſsibile ex quo contrarij memoria non exiſtit: ergo fruſtra queritur ꝙ inueniri natura prohibetur: vt inſtitu. de inutili ſtipu. §. j. & ff. de vino triti. & oleo leg. l. quidam hæredẽ §. fi. In huius ergo præſcriptione probanda, ſufficit dare nullum extare ſenſum viſus, qui viderit vel audiuerit videntem vel audientem contrarium obſeruari, & quòd eſt cõmunis omnium opinio: & præſertim eorum qui circa talia arbitrantur: vt. ff. de pro-
14 ba. l. ſi arbiter. † & de aqua pluuia arcen. l. in ſumma. §. idemq; labeo. & no. per Inn. extra de ver. ſig. c. quid per nouale. & c. veniens. & rectè ſic ſunt formati articuli decani & capituli: vnde de eorum admiſsione non expedit dubitari. ¶ Quinto & vltimo
* opponebatur, quòd articuli primi fuerunt obſcuri: & dati loco declarationum non ſunt declarationes: ſed nouorum factorum dationes. ¶ Ad iſtud reſpõdetur, quòd imo ſunt declarationes quia cùm ſemper ſpecialia generalibus inſint: vt. ff. de reg. iur. l. ſemper ſpecialia. conſtat ꝙ qui ſpecies in genere comprehenſas enumerat, genus declarat: vt. ff. de fun. inſtru. & inſtrumento legato. l. quæſitum. §. penul. & ibi ſno. præfate enim declarationes non fuerunt: niſi quædam exemplorũ poſitiones in quibus conſuetudo extitit obſeruata. conſtat autem, ꝙ qui exemplum ponit: regulam declarat & aperit. vt. ff. de col. bo. l. prætor. §. quoties aliàs incipit. l. iulianus. ibi: quod dico exemplo manifeſtius fiat &c. & ff. de præſcrip. ver. l. j. & ad legem aqui. l. item iulianus. circa fi. ¶ Ex prædictis itaq; apparet articulorũ materiam probabilem formam debitam, & eius inferre concluſionem intentam & per hoc ceſſantibus obiectibus eos admittendos eſſe de iure. ¶ Nunc autem oſtenditur articulos datos nomine domini epiſcopi lingonen. contra decanum & capitulum lingonen. eſſe pluribus rationibus repellendos: quòd vt clarius fiat breuiter eſt ſciendum, quòd pro parte eius domini epiſcopi tribus temporibus dati ſunt articuli in præſenti cauſa. Primo in conſiſtorio coram domino papa, quorum initium eſt. Hæc ſunt grauamina pater ſanctiſsime &c. Secũdo coram duobus dominis Cardinalibus auditoribus cauſę datis: quorum principium eſt. Poſitiones & articulos infraſcriptos &c. Tertio ſub colore declarationum iam datorum. poſt tamen peremptorium terminum præfixum ad ponendum & articulandum, dati ſunt articuli factum nouum penitus continentes mitti inter declarationes ipſas & incipiunt. Super inſtitutione vero abbatum &c. Et deinde incipi-
15 unt. Sequuntur alia facta &c. ¶ † Circa prædictos articulos primo datos eſt attendendum, quòd in exhibitione ipſorum proteſtata eſt pars epiſcopi, quòd de contentis in eis parata erat facere officium domini noſtri pape extra iudicium informare: & ꝙ non intendebat partem facere contra quemquam, ex qua proteſtatione excluditur epiſcopus à iure petendi quòd ipſi articuli neceſſario admittantur, cùm in tali informatione quæ extrà iudicialiter fieret: & ſic abſq; parte: vt extrà de ver. ſig. c. forus. & argu. C. de aſſer. tol. l. vlti. præiudicium decano &. c. non fieret. & condemnatio ſeu ſententia ſequi non poſſet. arg. extrà de maio. & obe. c. inter quatuor. de cauſa poſſ. & proprie. capitulo primo. & quod no. C. de libe. cauſa. lege iubemus. ff. de bo. poſſ. lege. iij. §. ſi cauſa. & quod no. Inn. extra de appel. c. interpoſita. ſuper verbo probaturum. Ijdem quoq; articuli peccant manifeſtè in formа, cum ſint nimis generales & confuſi & aliqui iuris: & aliqui calumnioſi: & maxime octauus articulus & ſequentes vſq; ad x. ſunt calumnioſi. vt producti iam in conſiſtorio coram domino noſtro papa & ſacro collegio dominorum cardinalium coram quibus fuerunt reprobati & in curia regis Franciæ agitati apparet, ſed aduertant qui aduertere habent. ꝙ ex ipſis primis articulis concluditur contra dominum epiſcopum lingonen. Ponitur in. iij. & iiij. articulis ꝙ canonici & capitulũ lingonẽ. excõicationis ſententiam incurrerunt ꝙ cõtra capitulum non procedit, cum non poſsit capitulum excommunicari. & in eodẽ. xiiij. arti. ponitur ꝙ ciuitas & omnes eccleſiæ ciuitatis lingonen. fuerunt ſuppoſite eccleſiaſtico interdicto iam ſunt quinq; anni, & ſic ponitur generale fuiſſe interdictum. & in. xv. artic. ſubijcitur quòd alijs interdicti ſententiam obſeruantibus canonici lingonen. eam non ſeruauerunt, & ob hoc irregularitatis laqueum incurrunt In. vij. & viij. articulis ponitur quòd ipſe epiſcopus miſſam ſolennem celebrare fecit in eccleſia lingonen. dicto durante interdicto: imo etiam idem epiſcopus miſſam celebrauit in eccleſia antedicta: dicto durante interdicto prout ipſe epiſcopus coram domino papa & dominis cardinalibus & procuratore decani & capituli in conſiſtorio publice eſt confeſſus, licet diceret præfatus epiſcopus ad ſui excuſationem, tunc quòd dicti interdicti ſententiam dum ibidem celebrauit ad cautelam relaxauit: quod fieri de iure non potuit: vt extra de ſen. excom. c. preſenti. lib. vj. ex quo manifeſte infertur, ſi verum eſt quòd ponitur in dictis articulis, epiſcopum præfatum violaſſe interdictum, & irregularitatem & excommunicationis ſententiam incurriſſe, vt extra de poſtu. capitulo primo. & arg. eorum quæ ibi not. & in hoc ſuam turpitudinem & confuſionem allegat, quare non eſt audiendus: vt C. de reuocan. dona. l. cum profitearis. & ibi plenius dicetur. ¶ † Circa articulos ſecundo datos notanda eſt pro
16 teſtatio quæ præmittitur in eis. pro cauſa enim aut repugnantia inducitur: & ſic locum habet quòd legitur. ff. de reg. iu. lege vbi repugnantia. Aut ab inductione cuiuſcunq; effectus articuli excluduntur: maxime illis verbis attentis, & directè vel indirecte &c. quæ continentur in ipſis articulis circa principium: & per conſequens ſuper eis probatio non eſt admittenda, cùm ea facta nihil prodeſſet ei. arg. C. de proba. l. ad probationem. & extrà de offi. & po. iudi. dele. c. cùm contingat. & breuiter percurrendo genera articulorum ipſorum: ibidem articuli rationabiliter im-
17 pugnantur. ¶ † Primum nanq; genus de confirmatione electionum epiſcopi lingonen. ſeu electorum in epiſcopum lingonen, per archiepiſcopum lugdunen. eſt impertinens. quoniam ſi quis duobus ſubeſt: non eſt prohibitum quòd contra ius quærat libertatem ipſo ſub alterius iuriſdictione manente. argu. ad hoc ſi ſerui. vendi. l. loci corpus. §. competit. & quæmadmodum ſer, amit. l. aquam. ibidum dicit: nec per ceteros qui deduxerunt &c. poſſunt enim dicere decanus & capitulum. Domine epiſcope quo ad vos habemus libertatem. arg. ff. de ſer. vrb. præd. l. ſi ædes meæ. in prin. quo enim iure ſubditus epiſcopo & archidiacono contra archidiaconum quærere libertatem poteſt: eo ſub iuriſdictione epiſcopi manente: vtiq; nullo: quia non poteſt ſe iuuare epiſcopus contra decanum & capitulum de iure tamen. ſcilicet archiepiſcopi lugdunen. ſuppoſito quòd eidem archiepiſcopo
18 ſubijciatur. arg. ff. qui po. in pig. hab. l. claudius felix. ¶ † Secundum genus quo dicitur, quòd decanus & capitulum vocantur ad concilia prouincia non procedit quòd epiſcopus non facit ſolum concilium nec eum vocat: ſed forte ad mandatum archiepiſcopi, vt eius executor citationes de dioceſi qui tenentur vt de iure vel de conſuetudine ibidem compareant: ſi ſua credant intereſſe. Item quòd poſtea dicitur quòd citauit vt ſuperior &c. non debet recipi: quia in eo quod dicit etiam &c. quæ eſt dictio implicatiua, eſt articulus implicitus & captioſus: & per conſequens nõ admittendus. Itẽ qđ dicitur in eo. articulo, ꝙ ipſi mittunt ad cõcilia, & ipſis interſunt: non procedit: cũ factũ notũ nõ detur: ſuper quo teſtes producendi deponere poſsint. ſcilicet ꝙ decanus &. c. hoc faciant vt ſubditi epiſcopi. Itẽ quod dicitur in articulo ꝙ in procuratorio illorum qui mittebant, continentur

poterunt enim mittere illum ad declarandum iurisdictionem archiepiscopi,&si ibidem interfuerunt non videtur quod habue
runt potestatem contractandi,nec decanum & capitulum obligandi,vt non exemptos.Item etiam quòd dicit quòd interfuerunt concilijs est impertinens:quia hic non denotat subiectionem episcopo.potest enim contingere vel ratione populi decano & capitulo subiecti: vel quia metropolitanus hoc ius sibi re
19 tinuit suo vsui.¶ † Tertium quoq; genus quo ponitur de collatione dignitatum ecclesiæ lingonen.est impertinens. certum est enim quòd collatio ipsa quæ prætenditur prout fit;non competit nec fit de iure communi.cum secundum hoc fieri deberet cũ consensu capituli lugdunen.vt extra de elect.cum ecclesia vulterana.& ibi no.per Compo.extra de his quæ fiunt à prælato sine cõsensu ca.nouit.&.c.ea noscitur.ex quo sequitur quòd illa collatio competit & fit aut consuetudine:aut priuilegio:sed neutrũ istorũ arguit necessario subiectionem,sicut si canonicus de consuetudine conferret prębendam:vt extra de præben.c.vlti. li.vj. vel rex conferat ex priuilegio:prout no.Compo.extra de elec.c. sicut.Non obst.hoc quod haberet iurisdictionem in eum cui cõ ferret. præterea hoc nihil facit ad capitulum prout ex libertate ipsius vt corporis agitur.actus enim qui fiunt circa singulares prout fiunt collationes dignitatum & aliorum beneficiorũ,non afficiunt eos.vt sunt vnum corpus,& vnum collegium: vt. ff.de re.di.l.intantum.§.vniuersitatis.& de in jus vocan.l.sed si hac lege.§.qui manumittitur.& quod cuiusq; vniuersitatis nomine.l.si cut.& pro hoc bene facit.extra de sen.excom.c.si sententia.li.vj. & si hoc est verum patet manifestè quòd intentio decani & capituli quo ad iurisdictionem quam se habere prętendunt in singulares canonicos est fundata,& sufficienter probata per datam dicti episcopi confitentis in hoc processu habito & in primis articulis coram domino papa & dominis cardinalibus auditoribus datis in causa ipsos decanum & capitulum conferre prębendas ecclesiæ lingonen.Et est verum.scilicet quòd decanus & capitulum conferunt prębendas & multa alia beneficia ecclesiastica in ecclesia prædicta.ex quo etiam sequitur,quòd non ob.articulus circa hoc datus,quòd habent curam & reputantur habere. Non ob.etiam quòd hæc verba & similia secũdum allegationem partis episcopi:partim sunt iuris dum dicit habere curã. & partim sunt impertinentia,dum dicit & reputantur habere:quia vt allegauit pars episcopi contra decanum & capitulum talis reputatio nihil iuris tribuit:seu infert.similiter non ob.articulus qui datur,quòd hi quibus dignitates conferuntur episcopo obedientiam promittunt.&c.quia non in articulo quod propter hoc.& quia de tempore impertinenti peracto: & ideo talis necessario
20 non includitur. ¶ † Quartum etiam genus articulorum quo ponitur quòd ab archidiacono ad episcopum appellatur omnino est impertinens,cum si hoc contingat euenit ratione subditorum archidiaconi:nec hoc aliquid facit ad libertatem vel subiectionem capituli vel aliorum singularium:& insuper antiquior
21 actus qui de hoc datur est de.xiij.annis.¶ † Quintum similiter genus de collatione ordinum nõ procedit inquantum enim dicitur quòd canonici ordines ab episcopo recipiunt & est impertinens.nam esto quòd exempti ordines recipiunt ab episcopo in cuius dioceſi sunt:nõ obst,hoc exemptioni seu libertati sue præiudicat:imõ ordinariũ est quod ab episcopo recipiantur,si absq; prauitate voluerit ipsos impendere vt extra de præscri.c.veniens §.chrisma,& ibi no.per Host.Inquantum vero in eodem genere articulorum datur de licentia ordinis recipiendi,datur insufficienter.cùm non detur nisi vnus actus,& is ponitur de tempore huius episcopi;nec datur quòd ille ordines receperit:& sic nõ ponitur actus consummatus & perfectus: pro quo bene facit, quod no.Inn.extra de restitu.spo.c. olim.iij. de eo qui excommunicauit:sed non probatur,quòd excommunicationi sit paritum.Nec ob.quod dicitur quòd tãquam ab ordinario &c.quia hæc verba iuris sunt.nec testis super hoc deponere posset aliquo corporis sensu.præterea si ille voluntarie literam recipit à dicto episcopo vel suo vicario:non propter hoc facit sibi præiudiciũ in alijs actibus:nec alijs præiudicatur.ar.C.de excu.tu.l.voluntarie.& de his qui sponte mune.susci.l.ij.lib.x.de episco.& cle.authen.presbyteros circa medium.arg.C,res inter alios acta.in rubro & nigro.Item non ob.quod ibidem subiungitur, scilicet q; à nemine alio quam à dicto episcopo &c.quia illa est simpliciter negatiua,quæ per rerum naturã non potest probari,vt.C.de pro
22 ba.l.actor.¶ † Sextum etiam genus quo ponitur de sinodis celebratis in ecclesia lingonen.& status præceptis factis per episcopos quo ad sinodos ipsas,est euidenter impertinẽs.Posito enim quòd capitulum non subsit episcopo non prohibetur episcopus sinodum in ecclesia cathedrali sponsa sua celebrare:& in ea statuta facere pro correctione &directione sibi subditorum.absurdũ nanq; esset quòd talem actum prohiberet episcopus in ecclesia cathedrali,cuius sponsus est celebrare & extraneum quærere.& patenter hæc stant simul nec per talem actum in tali loco cele-
23 bratum libertati capituli derogatur. † Quo vero ad statuta & prębcepta,quæ dicuntur ibi per episcopum fuisse facta & recepta per decanum & capitulum,vt dicitur, &c.non est admittendus talis articulus:quia est nimis generalis,cum non declaretur quę sint illa,& super quibus pro quo facit quod no. Archidiaconus extrà de excep.c.pia.& alia iura quæ dicunt quòd nimia generalitas obscuritatem parit.vt.ff.de iniur.l.quod sena.cõsul.§.quod autem prętor ait de interrog.actio.l.certum.in prin.¶ Item iste articulus est implicitus propter dictionem etiam implicatiuã. Item non ob.id quod in dicto.c.dicitur: scilicet quòd cathedrã tenet &c.quia non dicit quòd ad iudicandum teneat eam, quod requiritur,ad hoc vt procedat dictus articulus.xviij.q.ij.calumnioso.cum sua gl.assignata super verbo cathedram. ¶ Illud etiã genus articulorum quo ponitur quòd episcopus monuit seu fecit moneri dictum capitulum &c.per suas patentes literas:vt si habent aliquod priuilegium &c.nõ procedit: quia illa verba in articulo posita non ponuntur dispositiue:sed materialiter tantum,& sunt alternatiua & incerta sumpta de.c.cùm persone,extrà de priui.lib.vj. ¶ Item illud genus articulorum quo dicitur quòd canonici & singulares & alij ibi nominati contulerunt,& cõferunt in expẽsis singulares personas &c.nõ procedit:quia est implicitus propter dictionem implicatiuam etiam; & ideo est
24 captiosus,& non admittendus. ¶ † Octauum insuper genus articulorum quo agitur de penitentijs & cõfessionibus factis eisdẽ non procedit non enim sola pœnitentiarum constitutio seu deputatio esset pertinens:nisi &probaretur confessiones esse factas eisdem de casibus reseruatis.arg.eorum quæ no. per Inno. extrà de restit.spo.c.olim.iij.Hoc autem probari non posset,nisi probaretur ipsos pœnitentiarios secretum confessionis eis facte violasse,& sic eo ipso eorum turpitudo & mortale peccatum detegeretur:& per consequens eorum testimonium repelleretur. ar. adhoc.C.de reuo.do,l.cùm profitearis.ff.de iureiur.l. aliàs extrà de pe.& re.c.omnis.§.fi.& de testi.c.testimonium.præterea non dantur actus sufficientes in hoc genere.& actus vnus qui sufficienter datus esse videtur est de tempore istius episcopi: & etiam posset dici quòd non obstat, quia si aliquis canonicus vel aliter exemptus voluntarie se submittat iurisdictioni episcopi quo ad vnum actum.non sequitur quòd propter hoc sibi faciat præiudicium quo ad alios actus:vt dictum est.suprà in reprobatione quinti generis articulorum.Præterea non bene sequitur: aliquis confitetur alicui presbytero:ergo ille presbyter habet iurisdictionem in eum:quia si sic,sequeretur vnum absurdum, scilicet q; si homines vnius domini cõfiterentur omnes vni presbytero q; ille dominus priuaretur fine suo facto iurisdictiõe sua:quod esse nõ debet.ar.ff.de reg.iur.l.id q;d nostrũ. Item si acquirerent ex hoc iurisdictionẽ,acquirerent eã potius quo ad forũ pœnitẽ
25 tiale,quã iudiciale.¶ † Circa illud genus articulorum quo agitur de iurisdictione episcopi in singulares canonicos & clericos chori &c.quod incipit in.xxxv.articulo breuiter hic sunt attendenda: videlicet illa verba solùm & insolidum posita in dicto. xxxv.arti.& sequi.quæ secundũ allegationem partis episcopi,in articulis nõ admittuntur.Itẽ quia iuris sunt quantũ dicit pertinerũt &c.secundũ allegata pro parte dicti domini epi & sunt nimis gñalia pręsertim quo ad exercitiũ iurisdictionis in canonicos cũ nec in articulis nec declarationibus articulorũ ex parte epi datis dent aliqui actus de canonicis,&bñ facit dñs eps de nõ

dando

dando actus,quia eos non habet nec habuit ipse nec sui prædecessores episcopi lingo.quo etiam ad capellanos chori.&c. non dantur aliqui actus in articulis:nisi quidam qui interuenisse dicũtur ab acto annis citra tempore immediati prædecessoris pręcedentis episcopi,qui bonã fidem cognoscens dictam iurisdictionem competere decano:& capitulo vrgente conscientia est confessus prout in articulis prædictorum decani & capituli po
26 nitur:& est verum.† In declarationibus vero episcopi non dantur actus,nisi de tempore huius episcopi:qui multas iniurias decano:& capitulo:& singularibus personis ipsorũ in pluribus irrogauit, & propter hoc & multa alia mota est præsens quæstio inter partes prædictas,de dicta iurisdictione. Item dicti actus sunt impertinentes:nec concludunt quo ad personas capellanorum & clericorum &c.quia nec dicitur in eis ꝙ tempore vacationis:& citationis: & correctionis: & punitionis.de quibus fit mentio in dictis declarationibus essent dicti capellani & clerici de choro ecclesiæ lingonen.& sic ipsum genus articulorum totaliter est repellendum.Item circa.xlvj. articulum qui est vltimus,ante articulos denotatos in singulis attẽdenda sunt illa verba nisi fierent &c.quæ aduocati dicunt nõ esse admittenda. sunt etiam attendenda illa verba in fi.articuli ipsius & plurium alio-
27 rum quæ sunt nimis generalia:nec declarantur. † Item quo ad articulum qui loquitur de Garuo presbytero,attendatur declaratio habita circa hoc.ex ipsa enim sequitur turpitudo & confusio episcopi:vt.s̃.in.xiiij.arti.de primo datis dictum est articulũ ad ipsum super hoc repellendum: quia allegans turpitudinem suam non est audiendus:vt.C.de reuo. dona.l. cum profitearis. de reuocandis his quæ in fraudẽ credito.fiunt.l.filios.& de trãs actio.l.transactione finita.& extra de dona.c. inter dilectos. & hæc quo ad articulos secũdo datos pro parte episcopi sufficiant
28 quantum ad præsens. ¶ † Circa articulos tertio tempore datos vltra impertinentiam & insufficientiam quæ colligi possunt ex eis:& in eis allegatur, ꝙ non sunt admittendi pro eo quod post terminum peremptorium ad dandum articulos præfixum, exhibiti fuerunt,quod sufficit ad repellendum eosdem.vt extra de rest.in inte.c.coram.& no.per Cõpo.extra de elec.c.quod sicut.

De dona.& de dote post diuor.restituenda, & de iureiur.extraor.& de rei vxo. actio.& de rei vendi.

CONSILIVM CCXLV.

1 *Donatio facta genero ex filia in potestate constituta non valet,nec morte confirmatur,nisi socer & filia præmoriantur genero.& seq.*

4 *Si pater filiæ det insolutum dotis omnia bona sua genero,licet à principio fuisset conuentum de certa quantitate dotis,tamen res stantes possunt vendicari ab hæredibus filiæ.*

2 *Iuramentum de non reuocanda donatione, intelligitur nisi donatarius velit tacite vel expresse.& nu.9.*

Quidam paterfamilias habebat vnicam filiam, cui dotem promiserat in pecunia:quando maritauit illam procedente tempore marito dictę filię: donauit omnia bona sua.postea tradidit illa bona insolutum dicto eius genero pro dote conuenta & promissa mortuo patrefamilias & eius genero;illa filia hæredibus quondam eius mariti recognouit quòd precario habebat ab ipsis omnia bona sua. vltimo dicta filia condito testamento decessit,in quo testamento fecit sibi hæredes:& per codicillos,& per donationem (etiam inter viuos) de bonis suis disposuit asserens, quòd hæredes dicti quondam mariti sui in dictis eius bonis & iuribus, nihil poterant habere vel petere.nec illud est omittendum quòd dictus paterfamilias,quando decessit omnia bona sua & iura reliquit in testamento suo dictę filiæ suæ,paucis exceptis,quòd testamen-
1 tum factum fuit præsente dicto genero suo. ¶ † Ex isto themate primum dubium examinandum occurrit,scilicet vtrum donatio facta à dicto patrefamilias, scilicet.B. in generum suum scilicet.I.tenuerit vel non.& absq; dubio dicendũ est quòd non quia filiam suã B.nomine in potestate habebat,ex quo de exemptione à sacris patris non apparet:vt insti.de sena.consul. tertu. §.j.& ibi no.& sic alterum coniugum per potestatem contingebat:ergo donatio prohibita.vt.ff.de dona.inter vi. & vxo.l.iij.§. qui in eiusdem.& ibi no.& est tex.clarior in eo.tit.l.cum hic status.§.oratio.non ob.in eo.titu.l.iij.§.socrui &.C.eo.tit.si te in vacuam.quia ille leges loquuntur de socru & nuru, vel socru & genero,quæ quidem alterum coniugum per potestatem non contingit:eo quòd fœmine liberos in potestate non habent.vt inst. de adop.§.fœmine &.ff.de bo.pos. contratab.l. illud.§.ad testa-
2 menta.¶ † Secũdo est quærendum,nunquid dicta donatio sit cõfirmata morte donatoris:& absq; dubio dicendum est quòd non,quia quando socer donat genero:necesse est vt in morte cõfirmetur donatio quòd tam socer quàm filia præmoriatur huic genero:vt.ff.de dona.inter virũ & vxo.l.mortis sue causa. &.C. eodem titu.l.si vt proponis.& no.in prælleg.l.cum hic status.§. oratio.Hic autem econtra contingit:quia gener predecessit ante vxorem:& sic non solum non est donatio confirmata:sed totaliter resoluta.vt.C.de dona.inter virum &vxo.l.marito in vxorem.¶ Secunda ratio confirmationem impediens est pœnitentia donatoris:vt ff.de dona.inter vi.& vxo.l.cũ hic status.§.pœnitentia quæ pœnitẽtia colligitur ex eo quod res donatas deduxit in titulum alium:eas,scilicet dando in solutũ pro dote dictę
3 B.filie sue predicte.¶ † Circa quod est notandum:quòd quia tali donationi lex non assistit sed resistit:facilior est modus inducendi reuocationem & impediendi confirmationem quam in alijs:vnde obligatio rei legate non tollit legatum:vt insti.de leg. §.si rem.ver.idem scripserunt &.C.de leg.l.iij.& tamen impedit confirmationem donationis talis:vt.C.de dona.inter vi.& vxo. l.si maritus.§.ij.&.ff.eo.titu.l. cum hic status.§.si maritus.& est ratio quam prædixi:quia tali donationi lex resistit:vt colligitur hæc ratio ex solutione duarum legum quæ simul contradicere videntur.ff de leg iij.l.vxori.§.vxori.& de leg.j.l.talis scriptura. & ibi no.Si ergo legatum quod difficilius reuocatur quam donatio huiusmodi:vt est ostensum per voluntariã alienationem reuocaretur:vt.ff.de leg.iij.l.fideicommissa.§.si rem.ergo multo fortius donatio de qua quæritur reuocata dicetur.non ob.si dicatur quòd hæc locum habent si alienatio fiat in extraneum: secus si in ipsum eundem,quia hæc responsio repugnat legi dicenti idem iuris esse si fiat in ipsum eundem,ac si fieret in extraneũ: vt ff.de iure fisci.l.vltima.in fi.j.respõ.&.ff.de in diem adiectio. l.idem quod dictum est.§.j.& de acqui.posse lege si quis autem.
4 ¶ † Tertio habito pro constanti: quia & ita est, quòd donatio prædicta viribus non subsistat:supereest videre an considerato instrumento donationis insolutum:possit hęres maritati seipsum liberare reddendo æstimationem quanti res æstimate fuerunt, an hæredes dictæ.B. filiæ donatoris idem ius habentis in repetitione dotis quod haberet ipsa.B.si viueret possint res ipsas repetere:quia recte intuenti dos primo fuit in pecunia cõstituta per promissionem:& deinde facta est commutatio pecunie in res per maritum nomine mulieris receptas: vt ex instrumento apparet.& sic res ipsę dotales factæ sunt:& restitutioni subiacent vt.ff.de iure do.l.ita constante.&.l seq. & de pac.do.l si mulier. in.iij.respon.so.Secunda ratio hoc idem probans: scilicet quòd dos quantum ad mulierem pro qua datur:videtur esse titulus lucratiuus:vt.ff.quæ in frau.cre.l.vlti.§.primo in ver.licet si neuter sciuit.&c.licet quãtum ad maritum dicatur titulus oneros⁹. vt ibidem.&.ff.de act.& obli.l.ex promissione dotis.&.C. de impo.lu.descri.l.j.ibi nec iuris optimi est &c.li.x.perinde ergo est ac si maritus nomine vxoris suę res illas donationis titulo recepisset.quo casu constat quòd vxori esset dominium acquisitum vt.ff.de dona.l.qui mihi donatum & ibi plenè not.&.C. de his qui à non domino manumit.l.ij.& pro hoc apparet solutio ad omnia ea iura,quæ loquuntur de rebus æstimatis in dotẽ datis, quia ibi res ipsę nõ dantur nomine mulieris:sed magis æstima-

tio dari videtur,vt.ff.de iure do.l.plerũq;.cum si. ¶ † Ad cuius intelligentiam etiam est notandum,q̃ dos & augmentum dotis paribus passibus ambulant,quantũ ad constituendi facultatem & pactorum sub intellectam repetitionem:vt. C.de dona. ante nup.l.vlt.&.ff.de tuto.& cura.da.ab his.l.non tantum.& de pac. do.l.inter socerum·§·cùm inter.Sicut ergo pater maritans filiã suam,& simpliciter promittens aliquid in dotem pro dote promittere videtur,vt.ff.de iure do. q̃ autem ita & post matrimonium constitutum aliquid simpliciter promittens vel tradens, in augmentum dotis tradere videtur vt sit per eademq; ratio dotis à principio constituende,& ex postfacto augende.vt dictum est supra.Et hoc potissime,quando maritus recipit filie nomine sicut hic factum fuit,& ideo lex dicit,q̃ tale datum filie nomine (licet in donatione de dote illa nulla mẽtio habeatur)matrimonio soluto repetitur per actionem de dote:vt.ff.de iure do.l.tali, §·vlti.& de condi.& demon.l.titio·§·titio genero.& quis sani capitis diceret patrem qui vnicam filiam prædilexit: & cui rerum suarum estimationes non erant cognite:vt.C.de rescin.venditio l.quisquis res longe maioris estimationis tradentem & nomine filie alteri emolumentũ huius maioris estimationis acquiri voluisse:quam filie:cuius cõtemplatione hęc facta sunt:certe nemo vt.ff.de leg.iij.l.fideicommissa·§·interdum.& expresse. ff. de le. j.l.seruo legato·§·si testator.& arg.ff.de vsufru. earum rerũ quo
6 vsu consu.l.tribus.in fi.† vnde leges quæ loquũtur de rebus estimatis datis in dotem:habent locum in marito res ipsas suo proprio nomine recipiente:quod tamen hic non fuit,sed contrarie leges ipse ad propositum non accedunt.non obst.si dicatur,q̃ in instrumento sunt hæc verba ad habendum,tenendum ac possidendum.& quidquid sibi & suis liberis seu hæredibus & successoribus.&c.per quæ verba diceret aliquis cogitatum de hæredibus dicti.l.generis sui.& per consequens de perpetua translatione in ipsum,quia illa verba debent referri ad liberos dicte.B.filie sue de qua ante illa verba habita erat mentio immediata:vt.ff.de post.l.j.§·deinde.& de iurisdi.om.iud.l.si idem cum eodem.vel saltem ad communes liberos:& hoc casu adhuc pactum illud vires non haberet morte viri dissoluto matrimonio:vt. ff.de pac. dota.l.ij.illud etiam non omitto,quòd dato sine præiudicio q̃ res iste de quibus agitur:date fuissent estimate vera estimatione & marito suo proprio nomine recipiente:tamẽ quia id quod datur contemplatione mulieris: ab ipsa muliere profectum videtur.vt.ff.de colla.bono.l.dedit dotem auus.& de vulg.& pupil. substitutio.l.sed & si plures·§·in arrogato.&.ff.de iure do.l. profecti.in.iij.respon.sicut si ipsa dedisset, & in estimationis modo decepta fuisset vir seu hæredes viri tenentur saltem reddere, estimationem iustam:non tamen conuentum sic &hic:vt.ff.de iure do.l.si res estimata·§·si mulier,ibi omnium vero si in estimationis modo &c.sed de hoc nihil ad præsens:quia(vt ostensum est supra)res ipse debentur.nec curo de lege quoties. C.de iure do. quæ prima facie videtur pro ista parte multum facere dum dicit iure estimate sunt &c.quia legem illam non credo debere intelligi de estimatione iniusta:sed voluisse distinguere inter verã & fictam de quo etiam loquitur lex si inter virum posita in eodem titu.& in dubio præsumeretur vera:vt.ff.loc.& condu.l.cũ
7 fundus.† nec multum etiam curo de.l.res quæ ex dotali.ff.de iure do.propter intellectum gl.ibi datum:& propter id quod not. in.x.col.qui feu.dare possunt·§·ij,licet contra illas glo. videatur tex.expressus.ff.sol.matri.l.si cum dotem·§·vltimo. & ideo circa hoc tenendũ videretur:quia dicitur de re empta de pecunia pupilli:scilicet quod in eius arbitrio sit vtrum sua sit:vel non;vt.C. arbitrium tutel.l.iij.&no.de seruo da.pig.manumis.l.vltima.& no.ff.qui po.in pig.ha.l.idem.in principio.& hęc opinio,quę &
8 veritas est,multum faceret pro parte nostra. ¶ † Non ob. reuocationi donationis(de qua facta est supra mentio) iuramentum quia iudicio seculari in quo hæc quæstio agitur.tale sacramentum non est obligatorium:vt.C.de legi.& consti.l.nõ dubium. ff.de pac.l.iurisgentium·§·& generaliter.& de lega.j.l.si quid inquilinos·§·vltimo.& in foro canonico iuramentum est personale ex parte iurantis:& hæredem non afficit:vt.C.de iureiuran, propter calunniam dam.authen.principales.& no. Inn.extra de
9 iureiuran.c.veritatis.† Præterea iuramentum habet illam conditionem de non reuocando donationem:nisi donatarius velit,sicut est stipulatio pœnalis apposita super opere intra certũ diem faciendo,conditionem habet hanc:nisi de voluntate stipulatoris dies fuerit prorogata:vt.ff.de ver.obli.l. cùm stipulatus sim mihi à proculo.& pro hoc.ff.de dam.infec.l.dies cautioni·§·hoc autem iudicium.& de talibus conditionibus,loquitur glo.extra de iureiuran.c.quemadmodum.Cum ergo dictus.I.gener consenserit donationi insolutum sibi facte:& per consequens reuocationi donationis quæ sequebatur ex illa,nullam potest videri iniuriam accepisse,qui semel voluit:vt.ff.de aqua plu.arcen.l.in diem.cum similibus:nec potest dici facta transgressio sacramenti propter insitam cõditionem:vt.ff.qui satisda.cogan.l. vltima. ¶ Ex prædictis itaq; manifeste cõcluditur donationem, de qua quæritur,reuocatam,& res in instrumento donationis in solutũ contentas,hæredibus dicte.B.filie patrisfamilias, tanquam suas & ad eos spectantes de iure,libere dimittendas.

De electio.& de verborum signifi.

CONSILIVM CCXLVI.

1 *Electus in episcopum,si benedicit populum non solenniter antequam consentiat electioni non incidit in penam.c.auaritie.de elec.lib. vj. Benedicere populum non est administrare,quia ante consensum non loquitur.c.auaricie.*

Item quia benedicto pertinet sacerdoti,& præsumitur quòd tanquam sacerdos benedixit.cum nu.seq.

1
Væstio est an † electus parisien. ante consensum electioni præstitum statim post deportationem ad altare iuxta consuetudinem plebi facto signo crucis non solenniter benedicens incidat in pœnã.c.auaricie cecitas.li.vj. ¶ Circa quod est attendendum siue notandum q̃.c.auaricie nullum actum reprobat:nisi aliàs reprobatum.sed pœnam auget: seu magis accelerat.olim enim prohibitum erat electis ante confirmationem administrare,& si administrabant puniri debebant: vt extra de elec.nosti.&.c.qualiter post obitum. & de præben. cũ iamdudum.& etiam de iure ciuili non licebat alicui ad dignitatem vocato administrare.nisi receptis codicillis qui volũtatem superioris quasi per modum cuiusdam cõfirmationis notabant.vt inst. qui.mod.ius pa.pot.sol.§·filiusfamilias.in auth. cõstitutio quæ de digni.& episcopa.liber.à pa.po·§·j.&.C.de diuer.off. & appa. iud.l.probatorias.li.xij.& auth.de defen.ciuita·§·interim. Verũ quia iura prædicta iubebant talem administrantem priuari,in quorum obseruatione superiores exhibebant se sepius negligentes superuenit.c.auaritie.quod volens eorum negligentiam iuris executione suppleri.sicut & in.c.licet canon.extra de elec.iust sit eos fore ipso iure priuatos,& quia etiam electi circa administrationem cõmittebat fraudem de nomine ad nomen,quia nó tanquam electi,sed tanquã procuratores,vel economi administrabant interdũ voluit.c.auaritie.istam fraudem tollere:& tales fraudantes eidem pœne subijcere:vt in auth.vt nulli iudi. liceat habere loci seruatores·§·j.colla.ix.&.C.de natu.libe.l.lege. in fine.& de priui.schola.l.j.&.ff.de tut.& cura. da. ab his.l. scire o-
2 portet·§·primo.† Sic ergo cum capitulo auaricie, factum sit ad supplementum & interpretationem iurium antiquorum in his duntaxat casibus locum habet in quibus & iura antiqua,vt in authen.de natu.libe.ante dota.instrumenta nat.in fin.Cùm igitur iura antiqua & etiam.c.auaritie.de administratione loquantur, solum superest videre,an signando administrare videatur. Et videtur dicendum quòd non:quia administrare,facti est. vt. ff. de administra.tuto.lege prima circa principium. & argu. ff. de edil.edic.lege bouem·§·j.&.ff.de verborum significa.lege fugitiuus.& melius in authen.vt hi qui oblig.se habere perhi.res minorum·§·vlti.& dicit quoddam ministerium extrinsecus exercitum circa dispositã materiã,vt legitur ad hebreos.c.ij.ibi nonne omnes sunt administratorij spiritus in ministeriũ missi. &c.

Hic

Hic aũt in miniſterium proprie ſecundum iura non videtur expediri verbo ſcriptura, vel ſigno (ſcilicet reali alicuius rei) cõtra ctu vero vel ficto. vt. ff. de fur. l. ſi quis vxori. §. neq; verbo. & ſic ſolum ſignum adminiſtrationem de qua quæritur, non inducit.

3 ¶ † Secunda ratio eſt quod fit legis autoritate imò prẽcepto impunitum eſt: vt. C. de adulte. l. gracchus de pen. l. ſancimus. Sed in. l. præceptum eſt ſacerdotibus: ſuper populum nomen domini inuocare. quod fit per benedictionem. Vnde ſcriptum eſt in libro numeri. vt. c. in fi. Locutus eſt dominus ad Moyſen dicens: loquere Aaron. ſic Benedicetis filijs iſrael & dicetis eis. Benedicat tibi dominus, & cuſtodiat te &c. ſuper quo verbo gl. dicit ſacerdotum eſt nomen domini inuocare: dei eſt aũt quod petitur perficere. De tali benedictione intelligit Auguſtinus in lib. quęſtionum veteris & noui teſtamenti: cuius dictum canonizatum eſt. j. q. j. dictũ eſt à domino. & Leuitici. ix. c. circa finem. vbi manifeſte innuitur, q̃ non ſolùm in miſſarum ſolennijs poteſt ſacerdos benedicere: ſed etiam poſteà quãdocunq;. Vnde dicit quòd Aaron poſt oblatum ſacrificium extendens manũ ad populum benedixit ei: & infra ſubijcit. Ingreſsi aũt ſunt Moyſes & Aaron tabernaculum teſtimonij: & deinceps benedixerunt populo. Cũ ergo talis benedictio non ſolùm ſit permiſſa: imò ſacerdotibus

4 iuſſa manifeſtum eſt ipſam eſſe impunitam. ¶ † Tertia ratio eſt quidam ſunt actus epiſcopales tantum. ideſt tantùm epiſcopo conuenientes, ſicut publicas penitentias iniungere in fronte chriſmare & ſimilia. vt extra de exceſ. pręla. c. accedentibus. & .lxviij. diſt. quanuis coepiſcopis. &. c. coepiſcopus. & talis eſt ſolennis benedictio cùm dicitur. ſit nomen domini benedictum &c. vt xxvj. q. vj. miniſtrare. ¶ Alij vero ſunt actus promiſcui conuenientes epiſcopo & ſacerdoti: ſicut benedictio non ſolennis: vt xcj. di. ecce ego dico. de conſecra. diſt. j. cum ad celebrandas. Si ergo non ſolennis benedictio eſt actus promiſcuus factus à ſacerdote: benigniorem interpretationem recipiet: vt factus videatur ab eo, tanquam à ſimplici ſacerdote non tanquã ab electo adminiſtrationi ſe illicite immiſcente: vt. ff. de ſer. cor. l. ſi quis ſeruũ in. ij. reſpon. ff. pro ſo. l. merito. & de ritu nup. l. in libere. & extra de reg. iur. c. eſtote miſericordes. ¶ Quarta ratio eſt, quia iura loquentia de pena imponenda adminiſtratori: videntur locum habere in adminiſtrante poſt conſenſum, ſed ante conſenſum prædicta iura non loquuntur: ergo ad hunc ſe non extendunt: quia per conſenſum eligentium & electi: quaſi coniugale matrimonium ſpiritualiter eſt contractũ. extra de elec. c. cum inter canonicos & de tranſla. c. inter corporalia. & ideo adminiſtranti imponitur pœna priuationis à iure quæſito: quod proprie quæritur in conſenſu, ſed de adminiſtrante ante conſenſum: prædicta iura non loquuntur: ergo ad hunc caſum nequaquã trahentur. arg. ff. ſol. matrimonio. l ſi vero. §. de viro. & ſi à parentibus quis fue. manu. l. pe. præſertim in pœnis. vt. ff. de pe. l. interpretatione. &. l. ſi pręſes. nec etiam eſt nouum, q̃ quis plus puniatur poſt ius quęſitum: quam ante. ſicut enim videmus in legatario occupante rem legatam: quia ſic poſt aditam hæreditatem: & ſic poſt vere ius quæſitum iure: vt. ff. de leg. j. l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus perdit legatum. &. C. de leg. l. non dubium. Et tamen ſi occupat ante aditam: non perdit legatum ſed ſola poſſeſsio ab eo reuocatur: per interdictum quorum legatorum. vt. ff. quorum lega. l. j. §. rediguntur igitur ad hæredes: & ibi no. in. d. l. non dubium. Et ſi diceretur, quòd tale ſignum videtur inducere conſenſum: reſpondetur quòd oppoſitum eſt verũ, quia oportet actum talem eſſe qui ſoli epiſcopo conueniat: vt. ff. de acqui. hære. l. pro hærede. in prin. Iſte autẽ nõ eſt huiuſmodi: imò ſi eſſet illicitus magis contrariũ ante oſtendetur: vt in eo. ti. l. ſi quis extraneus. in prin. Et ex his videtur poſſe concludi benedictionem, ſiue ſignationẽ de qua quæritur nihil obeſſe domino Stephano de loreto decano carnoten. in epiſcopum pariſien. electo & ſic ſententiatum fuit per dominum Ioan. papam. xxij. præſentibus dominis. B. tuſculanen. &. G. prænestino epiſcopis cardinalibus, & conſentientibus, & qui dictum. c. auaritię compilarunt.

Qui filij ſint legit. & de priuile. vel reſ. & de feudis.

CONSILIVM CCXLVII.

1 *Legitimatio eſt ſurreptitia, cum legitimatur adulterinus ex vtroq; parente: ſi non fiat mentio de vtroq; adulterio. Item non ſufficit dicere non obſtante lege aliqua, ſed eſt facienda mentio ſpecialis de lege. & numero. 2. & .3.*

4 *Item legitimati ſuccedunt in re feudali: ſi legitimatio tenet, & poſſunt de iure communi, ſed de conſuetudine feudorum non extantibus filijs legitimis.*

EActum tale eſt. Quidã rex ad ſupplicatiõem cuiuſdã nobilis, legitimauit duos filios ipſius nobilis natos ex damnato coitu, videlicet q̃ dictus nobilis habebat vxorem: & mater puerorum habebat virum. Forma vero diſpenſationis talis eſt. Nos rex &c. dignũ fore decernimus & conſentaneum rationi, q̃ quando regius fauor ſupplicatione requiritur: liberaliter largitur. Hinc eſt. q̃ accedens ad præſentiam noſtrã talis nobilis humiliter ſupplicauit. quod cum ſit in facultatibus opulentus: nullunq; ſibi ſentiat in bonis ſuis legitimum ſucceſſorem ab ipſo ex recta linea deſcendentẽ talem & talem filios ſuos & talis domine ex adulterio, & dãnato coitu genitos legitimare & legitimis actibus reſtituere quòd eis illicita procreatio abſtulerat: de benignitate regia dignaremur. nos igitur ipſius ſupplicationibus benignius inclinati prædictos talẽ & talem filios ſuos de plenitudine poteſtatis noſtrę de ſpeciali gratia legitimamus. Itaq; ad omnia legitima iura, ſucceſsionis ex teſtamento & quolibet alio modo delata honoreſq; publicos, & priuatos & alia tanquã legitimi de legitimo thoro & matrimonio nati: vlterius admittantur: obiectione natiuitatis illicite in poſterũ quieſcente lege aliqua non obſtante data &c. ¶ Modo quæritur. an iſti filij nati ex dicto bino damnato coitu, poſsint petere legitimam ſeu ſupplementũ legitime in bonis patris prædicti. & an filij legitimi naturales poſt prædictam legitimationem concepti & nati: excludant dictos filios natos ex prędicto bino damnato coitu à petitione prædicte legitime: & à quacunq; alia ſucceſsione paterna dicta legitimatione nõ obſtante. ¶ Et opponitur cõtra legitimationem, q̃ non tenet rationibus infraſcriptis. Primo quia in legitimatione cõtinetur. q̃ dictus nobilis ſupplicauit fieri dictam legitimationem, cũ nullum haberet legitimum ex ſe deſcendentem ſucceſſorem: & quia dictus nobilis poſteà habuit filios de legitimo matrimonio: debet haberi pro nulla. ¶ Secundo q̃ dicta legitimatio non continet expreſſe facti veritatem cũ non exprimatur ibi expreſsè quòd pater haberet vxorem & mater virum: ſicq; ſubreptitia videtur. ¶ Tertio opponitur q̃ dicta legitimatio non valet. cũ ibi non fiat expreſsè mentio nõ obſtante tali lege: quę ipſos prohibet ſuccedere. & quòd ſufficit (licet ibi generaliter dicatur) lege aliqua non obſtante. ¶ Quarto opponitur quòd licet legitimatio teneret: tamen prędicti legitimi nõ poſſent ſuccedere in re feudali. ¶ † Ad primum dubium, ſcilicet quòd ſuſceptio prolis legitime non ſit cauſa ſufficiens quæ tollat vel extinguat legitimationem: ſi à principio tenuit. Videtur, quòd ſi à principio legitime actum eſt: non debet ex poſteriori euentu tolli vel reuocari: vt C. de confir. tu. l. ſi vt proponis & de adminiſtratio. tu. l. ſancimus. & non eſt nouum vt quæ vtiliter conſtituta ſunt durent: licet ille caſus extiterit, à quo initiũ capere non potuerit. vt. ff. de reg. iur. l. in ambiguis. §. non eſt nouum. & ad leg. fal. l. verbis. §. fi. & præcipue in talibus priuilegijs quæ decet eſſe manſura, vt in auth. conſtitutio quæ digni. & epiſcopa. liber. à pa. po. §. illud colla. vj. Et pro hoc quod no. eo. tit. §. generaliter. &. C. de aduo. diuer. iud. l. cũ aduocatio. & diſpenſatio manet, licet cauſa diſpenſationis ſit ſublata, vt extra de fil. presby. c. ex tua. & arg. extra de reſcri. c. quanuis. li. vj. &. C. de natu. libe. l. diui. &. l. cum quis. ¶ In contrarium videtur, ex conjecturata mente tam impetrantis legitimationem: quam cõcedentis eandem. arg. C. de fideicom l. cũ papinianus. de inſtit. & ſubſti. ſub condi. fac. l. generaliter. §. vlti. ff. de pac. l. t. le pactum. §. fi. de verb. obli. l. eum qui. §. te & titium. Et videtur quaſi caſus. C.

Consilium CCXLVIII.

de reuo.dona.l.si nunquã.& .ff.de vulg.& pup.sub.l.ex facto.in
2 prin.& arg.de deci.c.dilecti filij,&.c.suggestum.¶ † Ad secun
dum videtur dicendum q̃ legitimo non sit subreptitia:quia be
ne expressum fuit q̃ proles suscepta est ex adulterio qđ est pro
prie accessus ad alterius thorum,vel vterũ;vt.ff.ad.l.iul. de adul,
l.inter liberos.§.lex iulia.de ver.signi.l.inter stuprum.In contra
rium videtur q̃ in tali damnato coituvel complexu:duplex pro
hibitio concurrebat.scilicet ex parte. H. viri habentis vxorem,
de qua duplicitate impedimenti non fuerat facta mentio in im
petratione legitimationis,quæ si facta fuisset,non sic facile fuis
set cõcessa,quoniam funiculus duplex,difficilius rumpitur,quã
simplex.vt.C.de adop.l.vlt.§.si vero pater.in auth.de consan.&
vte.fra.§.pen.col.vi.&,ff.de serui.vrb.prędio.l.si domus. & pro
hoc faciunt leges.ff.de noui ope.nun.l quia in re præsenti.de a
dul.l.vim passam.§.duos.& de rap.vir l,j.circa prin.ibi & opor
tet acerbius adulterij crimen ex hac adiectione puniri,&c.¶ Im
petratio ergo obreptitia est:& non tenet.vt. ff.de pecu.lega.l.cũ
dominus.in prin.de rebus eorum qui sub tu.vel cura.sunt.l.ma
gis puto.§.pe.ad carbo.l.iij.§.impuberi de fideicom.lib.l.cum ve
ro.§.subuentum.& de excu.tuto.l.idem vlpianus.& extra de prę
3 ben.c.nõ potest.cum si.¶ † Ad tertium dubium videtur dicen
a dum q̃ [a] sufficiat dicere lege aliqua non obstante:quia cum con
cedens præsumatur habere legum memoriam:vt. C.de testa.l.
omnium sufficit in genere omnem legem tollere. & perinde est
ac si singulariter enumerasset:vt.ff.de leg.iij.l. si chorus in prin.
de vsu & habi.l.si ita.C.de præscrt.xxx.vel.xl.anno,l.ij.ff.de ad
mi.tuto.l.si duo.& huiusmodi sententie fuit gl.C.de natu.li.l.j.
In contrariũ videtur.ff.de leg iij.l.si quis in princi.testamenti.C.
de testa.auth.hoc inter liberos.extra de cap.mona.c.ex parte.&
huiusmodi sententie fuit gl.in auth.quib.mo.natu.effi.leg.§.vlti,
& de hoc multa recitantur per Archi.extra de consti.c.j.li.vj.&
in casu de quo quæritur opinio videtur procedere q̃ tales natu
rales sicut sunt hi de quibus quæritur:sunt prohibiti habere par
ticipium legis,vt in auth.quib.mo.natu.effi.sui.in.d.§.vlti.sed in
eodem corpore,inter ceteros modos legitimandi est per rescri
ptum.vt in.§.si quis ergo.cum igitur in fi.illius auth,prohibean
tur à participio illius legis prohibiti videntur legitimari per re
scriptum:per quod videtur q̃ in rescripto sit necesse expressam
4 fieri mentionem:de lege prohibente rescriptum.¶ † Ad quartũ
& vltimum quo quæritur.an talis legitimatus possit succedere
in feudum:videtur dicendum quòd sic iure communi romano
vbi legitimatio tenet.vt in auth. qui. mo,natu.effi.legi.§. si quis
ergo.De consuetudine vero redacta in scriptis,in feudum non
succedit legitimatus.vt in.x.col.si de feudis controuersia fa.fue
rit.c.naturales.& sic in summa omnibus vndiq; collectis crede
rem legitimationem impugnari posse. & filijs vere legitimis
non obesse.

**ADDITIO. a ¶Quod sufficiat dicere lege aliqua non obstante.Et quid si imperator legitimat spurium.an sufficiat exprimere in genere q̃ sit illegitime natus.nec ad speciẽ speciei descendere oporteat:puta quòd sit natus ex monacha vel ex incestu.vide do.Alex.in consi.cccxl.inci.as
sumo in consultatione vbi plenissime de materia legitimationis in.ij.vo. & nunquid princeps possit legitimare naturalem quantum ad successio
nem,vbi extant filij legitimi.tradit plenissime idem.d.Alex.in consi. cc
lxxxvij.inci.videretur prima consideratione.in quinto volumine.** 1

De consuetudi.& de test.extraor.ad trebel,& de fideicom.

CONSILIVM CCXLVIII.

1 *Consuetudo quæ est in loco vbi fit testamentum attenditur, sed si ibi est consuetudo circa minus solenne testamentum non valet ideo non potest haberi ratum,per eum cui fit præiudicium,& nu.seq.*

4 *Item testator non potest prohibere trebellianicam & medio tempore percepta:imputantur in trebellianicam.& nu.5.*

5 *Item de relicto vniuersali ad pias causas,detrahitur quarta trebel.*

7 *Item fideicõmissarius vniuersalis agit contra hæredem: ad restitutionem actione ex testamento,nu.1.cum plu.seq.*

¶ Præsuppositacõsuetudine ciuitatis Parisiensis qua dicitur:quòd mari
to pręmoriente dimidia pars lucri per maritũ acquisiti durãte matrimonio,applicatur vxo
ri superstiti.Item suppositio, quòd de more di
cte ciuitatis Parisiensis seruatur in testamentis cõdendis forma certa alia solennitate legali.¶ Factum tale est. Titius oriundus & domicilium habens alibi. vbi dicta consuetudo de dimidia lucri applicanda vxori superstiti non vendicat sibi locum,con
traxit matrimonium cũ Berta in loco originis: & contracto ma
trimonio in dicto loco originis remãsit per multos annos cum dicta Berta.Deinde cum dicta vxore causa negociationis acces
sit ad ciuitatem Parisiensem:vbi moram traxit retinendo domi
cilium in loco originis in animo disponendo se ad redeundum ad ipsum locũ originis,qui Titius condidit testamentum in ci
uitate Parisien.secundum morem dictę ciuitatis.& dictæ vxori
suæ aliqua legata reliquit adijciens,q̃ cum illis dicta vxor esset contenta.Seium vero filium suum quem ex dicta Berta susce
perat hæredem sibi in dicto testamento cõstituit.Et si dictus filius decederet sine hærede ex se de legitimo matrimonio procreato voluit & pręcepit quòd medietas hæreditatis ad Meuium fra
trem ipsius testatoris deueniret pleno iure de alia vero medieta
te emerentur certi redditus:assignandi cuidam sacerdoti qui ce
lebrarent missam pro anima sua perpetuo.& residuum dictę di
midie partis,voluit & præcepit pauperibus erogari.deinde re
uersus est in locum originis & mortuus est: superstitibus vxore & filio,qui filius post aliquod tempus,sine liberis & testamen
to defunctus est:& dicta Berta eius mater hæreditatem ipsam a
diuit & fratri testatoris & alij restituere recusat. confessa tamen est præsente dicto substituto,quòd vult & consentit quòd testa
mentum dicti Titij viri sui teneat & adimpleatur.¶ Ex his pri
mo quæritur an consuetudo prędicta super dimidia lucri appli
canda vxori superstiti in casu præsenti vendicet sibi locũ.¶ Se
cundo,vtrum propter solennitatem legalem nõ seruatam: vxor possit impugnare testamentum viri sui in quo testamento fuit seruatus mos loci:vbi conditum extitit testamentum.& q̃ testa
mentum etiam vt dictum est in facto,dicta Berta approbauit.
¶ Tertio,vtrũ dicta substitutio tenuerit & locũ habet.¶ Quar
to.vtrum Berta in restitutione dicti fideicommissi possit retine
re partem debitã filio iure nature:& trebellianice.& an per ipsa verba dicta Berta videatur prohibita detrahere trebellianicam.
¶ Quinto.vtrum illa quæ obuenerunt ex dicta hæreditate me
dio tempore venerunt in restitutionem:quia in substitutione di
citur,q̃ deueniant pleno iure.¶ Sexto.vtrũ de portione seu ca
pellania & erogandis pauperibus: sit trebellianica detrahenda.
¶ Septimo & vltimo de via cõpetenti substituto cõtra dictam Bertam restituere recusantem,& quæ erit tutior.¶ † Ad primã 1
quæstionem videtur dicendum:q̃ consuetudo Parisien.esset at
tendenda.eo quod ibi testamentum conditur:sicut & ibi cõtra
ctus celebratur.vt.ff.de euic.l.si fundus. de vsu.l.j.& ibi dicitur testamentũ nasci: vbi conditur.vt.C.de testa.l.cum antiquitas.
circa prin.ibi vel codicillus nascitur.Et talis locus videtur pręci
pue attendendus.vt.C.de muni.& origi.l.vlti.&.ff. de mune.& ho.l.qui origine.secundũ vnum intellectum,& ad munici.l. as
sumptio.in prin.&.§.filius hoc est q̃ tex.dicit dum dicit q̃ pactũ inter se gentis aut ciuitatis cõsuetudine:vel.l.firmatũ: nulla ciuis aut peregrini libidine violetur.vt.iiij.dist.c.quæ contra.&.C.de emanci.libe.l.j.Sed cõtrarium credo,quia cõsuetudo localis est & non ligat:nisi subditos.vt.C.quæ sit longa cõsue.l.ij. ff. cõmu
prædio.l.venditos.§.si constat.&.C. de naui.l.ij.& expresse. xij. dist.illud.sicut nec leges ligant:nisi subditos.vt.C.de summa tri
ni.& fide catho.l.j.in prin.de nouo codi.confir.in fine constitu
tionis ff.ad treb.l.omnibus.&.C.de colo.palesti.l.j. & quadam iurisdictione non videtur. Parisijs testamentum conditum, eò quòd condens erat ibi temporalis,& mente alienus:vt.ff,de ca
pti.& postlimi.reuer.l.nihil.de hære.insti.l.ex facto.§. rerum.&

§.cum

§ cum fundus.de leg.iij.l.quæsitum.§.vlti.& l.si ita legatum. & de pigno.l.debitor.de pecu.l.id vestimentum.& de iudi.l.hæres
2 absens.§.primo.¶ † Ad secundam quæstionem videtur dicendum quòd sufficit testando, seruatam esse solennitatem quam exigit consuetudo patrie vbi fuit conditum testamentum per iura pro prima parte prime quæstionis allegata & pro hoc bene facit.C.quæmadmo.testa.aperi.l.ij. ¶ Sed magis in contrarium credo quòd non testantur:vt ciues romani omnes habitantes in vrbe:sed hi demum,qui acceperunt vsum toge romane.vt.ff.de iure fis.l.sed si accepte.in fi.& videtur casus. C. de testa.l. si non speciali.& consuetudo circa solennitatem testandi: non videtur approbari,nisi in rusticis & locis in quibus raro inueniuntur homines literati.vt in eodem titulo.l.vlti.& arg.ff.de lega.iij.l. no-
3 minis ibi neq; ex regionis vnde fuit &c.¶ † Ad tertiam quęstionem dicendum est,quòd cum iam sit dictum testamẽtum non tenere:superuacuum est quærere de fideicommissaria substitutione ibidem scripta.vt.C.de fideicommis.l. eam quam. & l.ex testamento.ff.de his quæ in testa.delen. proxime.& pro hoc. ff. de vulga.& pupil.substi.l.ij.§.quisq;.Nec his obuiat iuris concessio de qua in secunda quæstione habetur mentio vt.ff. de leg.iij.
4 l.cum quis decedens.in prin.¶ † Ad quartam quæstionem dicendum videtur quòd per illa verba pleno iure non est prohibita detractio trebellianice:quia illa verba non ampliant restitutionem,scilicet eorum quæ restituunt plenam & integram dominij translationem.vt.C.de epis.& cle.l.raptores.§ bona autem arg.ff.qui & à qui.manu.libe.non si.l.generaliter.§.j. & de bo.libe.l.qui ex causa extra de re iudi.c.cum inter vos.de foro compe.c.conquestus.Et talis prohibitio,nõ debet fieri per coniectu
ras,sed per expressum.vt in auth.de hære.& falci.§.si vero expressum.quòd est palam & non verbis obscuris & generalibus hoc facere.vt.ff.de ver.obli.l.quicquid astringende.& adhuc est quę
a stio.an trebellianica possit per testatores prohiberi [a] glossatore tenente in.d.§.sivero expressum quòd sic,sed tamen contrarium
5 no.C.ad.l.fal.si allegas. ¶ † Ad quintam quæstionem dicendũ est quòd cum illa verba pleno iure: quantitatem restituendorũ non augeant,& superiori quæstione proxima:ostensum est medio tempore recepta in restitutione non veniunt, sed imputantur in quartam trebellianicam,& quatenus eam excedunt in restitutionem non veniunt iure communi.vt.ff. ad treb.l. mulier. §.si hæres.in.ij.responso.& si dicatur ꝙ lex iubemus. C. ad treb. dicit trebellianicam ex ipsis rebus hæreditarijs deduci: & non per imputationem reddituum.Respondetur ꝙ lex illa in suis casibus & personis habet locum.scilicet in liberis primi gradus rogatis restituere fratri.vel descendentibus vt apparet in.j.&.ij. responso dictę legis.in.§. vltimo,in quibus casibus casus noster,
6 non clauditur.¶ † Ad sextam quæstionem an de relicto vniuersali ad pias causas:possit trebellianica deduci credendum est ꝙ sic.Non obst.quod dicitur in auth.de eccle.titu.§.finautem hæredes.col.ix.& ne super hoc sermo inutiliter diffundatur, videantur no.per Arch.extra de test.c.si pater.in magna gl. signata super verbo de iure naturę debite &c.¶ † Ad septimam & vltimã
7 quæstionem est dicendũ quòd propter restitutionem fideicommissi vniuersalis,licet ad eundem institutus restituere grauatus iudicis officio compellatur.vt.ff.ad trebel.si res aliena.§.j.ex quo tamen adiuit,restituere compellitur per actionem ex testamento.vt.ff.ad treb.l.debitor.circa prin.& ibi no.in gl.parua signata super verbo neq; fideicõmissis, quasi minus restituere &c. vt. ff. de fideicommis.hære.peti.l.vlti.& ibi no.

ADDITIO. a ¶Possit per testatores prohiberi.nunquid possit prohiberi in liberis primi gradus: & quid in extraneis vide do.Guid.pape in q.lj.inci.stilum.Conclude tamen ꝙ in filijs primi gradus trebellianica prohiberi non potest secundum veriorem opi.quam tenent Bal.& Saly. in.l.iubemus.per illum tex.C.ad trebel.Ro.in consi.ccvj.incip. licet de communi conclusione. Refert & sequitur do.Phi.decius in cõsil.ccxviij. inci.in casu ad me trãsmisso.in.ij.col.vers.& si casus in.ij.parte cõsiliorũ.

De succesio.ab intest.& de solu.& de priuile.

CONSILIVM CCXLIX.

1 *Episcopo mortuo,successor eius debet habere bona eiusdem,& nu seq.*

2 *Priuilegium concessum episcopo de testando valet:licet statutum sit in ecclesia quòd non possit:nisi vsque ad certam summam:quia statutum concordat cum iure:ideo non est opus facere de eo mentionem in priuilegio.nu.1.cum seq.*

QVæritur. vtrum mortuo episcopo,successor eius debeat habere bona eiusdem,& inde solui debeant prius debita ad quæ prædecessor erat obligatus ratione sue ecclesiæ,maxime si non fuerint soluta tempore quo debuerunt solui.¶ Item vtrum prę paramenta,vasa libri huiusmodi,quæ episcopus mortuus habuerat ab hęredibus prędecessoris per declarationem papę cum onere tamen debitorum quæ valorem prædictorum fere excedebant:& hoc habuit pro sua prouisione,vsq; ad nouos fructus pertineant ad successorem episcopi mortui:qui à prædictis hæredibus ratione & modo prædictis,habuit bona prædicta. ¶ Itẽ si sit statutũ in ecclesia, ꝙ episcopus possit testari vsq; ad certam summam de bonis ecclesiæ:possit dictus episcopus per priuilegium pape testando excedere dictam summam,si in prędicto priuilegio de statuto dicto mentio nulla fiat. ¶ Item verum concessa per papam subuentione episcopo,à suis subditis exigendis pro suis expensis factis in curia & alibi,ratione sue ecclesię:mortuo episcopo possit exigi ab hæredibus suis,cum ante eius mortem subditi prædicti concordauerint in re certa.& termini solutionis fuerint assignati.& iam ante mortem episcopi,aliqui so-
1 luerint certam partem.¶ † Circa primam quęstionem videtur dicendum,ꝙ successor episcopi in episcopatu ad soluenda debita ob ecclesię necessitatem vel vtilitatem cõtracta efficaciter tenea tur:vt extra de solu.c.j.est enim quasi hæres ipsius.vt.xxiij.q.iij. conuenire.&.xij.q.ij.c.fi.& successor id facere tenetur ꝙ prędecessor debuit.xij.q.v.quia Io.&.xvj.qõ.vj.illud nec est dubium, quin de iure bona intelligantur ęre alieno deducto.vt ff. de ver. sig.l.subsignatũ.§.bona.de iure do.l.mulier.& de leg.ij.cũ autem pars.sed hoc non videntur opponere hæredes posse in bonis paganicis siue priuati: quoniam ęs alienum tali ratione contractũ ipsos non sequitur:sed episcopalia bona duntaxat:vt.ff.de mili. testa.l.si certarũ.§.vlti.nisi forte essent pro tali debito personaliter & realiter obligati:quo casu possit retentione vti.ar.ff.de condi.inde.l.si non sortem.§.si centum.quia interest magis nõ solue re,quam solutum repetere.vt.ff.de compensa.l.iij.de liber.leg.l. si debitor.si iam dies soluendi debiti venisset:aliàs non.vt.ff.man
2 da.l.si mandauero tibi.§.j.¶ † Ad secundam quæstionem videtur dicendũ,ꝙ si debita vere equiualentia vasis & rebus de quibus in quæstione fit mentio,de suo proprio soluit episcopus:& de suo proprio vsq; ad nouos fructus seipsum pauit & onera ecclesię sustinuit:nec illud postea ab ecclesia recuperauit,vasa & res sint hæredũ,quasi de proprio empta videntur.nanq; ipsa ei in solutum data pro huiusmodi oneribus supportandis, quòd cuidã emptioni equipollet.vt.ff.pro sol.l.j.&.iij.de pigno.l.eleganter in prin.& no.C.de sen.& inter. om.iudi.libera.nec tenebatur se episcopus de suo pascere.vt.ff.manda.l.idemq; in fundo idem labeo.& de tut.& cura.da.ab his.l.j.§.si pupillus. & no.plenè Inn.
3 extra de test.c.cũ in officijs.¶ † Ad tertiam.q.videtur dicendũ, ꝙ statutũ de quo non est facta mentio:non impediat priuilegiũ, quia vsq; ad quãtitatem de qua statutũ loquitur:cõcordant priuilegiũ & statutũ inquantũ nõ exceditur quãtitas illa: statutũ expresse vel tacite vltra testari prohibens cõcordat cũ iure cõi.vt xij.q.ij.charitatẽ.De statuto aũt qđ cõcordat cũ iure cõi:non videtur necesse in priuilegio fieri mentionẽ eo ꝙ priuilegiũ concedens sciẽdo:ius cõe scit & statutũ.arg.bonũ.ff.de sepul.vio. l.iij.
4 §.diuus.& extra de rescri.c.j.& ibi no.per Inn.& Hosti.¶ † Ad quartã.q.videtur dicendũ,ꝙ si eps de suo proprio fecit expensas in curia & alibi:q̃ onus ecclesiæ respiciebãt: & talẽ subuentionẽ possit hęres recipere & habere.vt ar.ff.sol.mat.l. vsumfructũ. in ver.ñ infringere &c.aliàs nõ:qa si haberẽt eccle.restituere debẽt.

De solutio.& constitu.extraor.de cond.indebiti.

CONSILIVM CCL.

1 *Papa ordinauit quòd abbas cistercienſis daret annuatim abbati*

Consilium CCLI.

clareuallis.ccc.li.turonen.paruorum si mutata est moneta:debet solui de antiqua vel habito respectu ad eam quo ad tantum valorem.

1 *Ordinatio regis super solutione monete non ligat ecclesiasticas personas.*

3 *Et quid si quis soluit per aliquot annos consulitur quòd repetat per condictionem indebiti:vel per retentionem solutionis future:sed remedium possessorium non competit pro hoc.*

EActum tale est. Bonifacius papa octau' fecit quã dam constitutionem super certis rebus inter abbatem Cistercien. & abbatem clareuallis. in qua ordinatione præcepit,quòd abbas Cisterciensis daret abbati clareuallis incõtinenti.x.mille libras turonen.paruorum.& nihilominus. ccc. libras annis singulis in festo natalis perpetuo tempore cuius ordinationis in regno francie currebat debilis moneta:& talis quòd vnus turonen.grossus valebat tres solidos:de qua debili moneta abbas Cistercien.soluit abbati clareuallis dictam summam decem milium librarum. ¶ Subsequenter ordinatione regia facta est bona moneta in regno.quæ currit communiter de qua.xiij.denarij:valent vnum Turonen.grossum.non enim fuit prima moneta debilis reprobata:sed pro eo valore intrinseco in quo erat in cursu suo remansit.ita quòd tres denarij de illa debili moneta:currebant pro vno denario monete fortis.&statuit rex,quòd si aliquis tempore quo currebat debilis moneta obligauerat se ad redditus soluendum perpetuos durante tempore debilis monete:quòd teneretur soluere bonam monetam: dicta ordinatio pape fuit facta anno domini.M.cccij.ex quo tempore abbas Cistercien.continue soluit abbati clareuallis de bona moneta, prædictam annuam pensionem.¶ Ex prædicto facto quæritur primo vtrum dictus abbas cisterciensis de iure scripto debeat soluere prędictam annuam pensionem de bona moneta:vel vtrum liberetur soluendo debilem monetam seu eius estimationem. ¶ Secundo quæritur,si de iure communi sufficiat soluere debilem monetam,vtrum statutum regium de quo fit mentio in the mate,vendicet sibi locum inter prędictos religiosos,ita quòd teneatur ad ipsius obseruantiam suppositio quòd res super quibus processit ordinatio pape: & pro quibus dicta annua pensio in regno soluitur sunt & earũ alique speciales:& earũ alique temporales.¶ Tertio petitur consilium.si ita sit quòd abbas Cisterc ien.habebat ius in prædictis qui soluit.xviij.annis dictam annuam pensionem in bona moneta in termino instanti:deneget soluere bonam monetam,& offerat se soluturũ debilem.vtrum abbas clareuallis possit habere recursum contra illum dictum abbatem Cisterçien. per aliquod interdictum possessorium.&
1 specialiter per beneficium canonis reintegranda.¶ † Ad primã quæstionem respondetur quòd solutio fieri debet de illa pecunia vili:quæ currebat tempore ordinationis:vel de noua habito respectu ad valorem illius vilis monete.vt.ff.de le.iij.l. vxorem. §.testamento.agitur enim de bonitate intrinseca:vt.ff.si cer.pet. l.cum quidam.& ibi no.& est casus extra de censi.c.cum canonicis.& in casu econtra eo.tit.c. cum olim.ex quo potest argui ad casum propositum.ar,de sol.l.pe.& de hoc no.Host.extra de iureiur.c.quanto.& Azo in libro brocardico de mensura & mo
2 neta.¶ † Ad secundam respondetur quòd quantũ ad id de quo quæritur:statutum regiũ nihil facit. noluit enim obligationem augeri:sed de quali moneta solutio deberet fieri demonstrare:vt ff.de le.j.l.quidam.& si voluisset non potuisset.vt. xcvj.dist.bene quidem. & extra de consti. quæ in ecclesiarum. &.c.ecclesia
3 sanctę Marię.cum simi.¶ † Ad tertium respondetur quòd consilium potest adhiberi aut per repetitionem indebiti: quia constat vtroq; iure indebitum.no.C.de iur.& fac.igno.l.cum quis. aut per compensationem.vt.ff. de neg.gest. l.iij.§. pupillo.cum
4 si.¶ † Ad tertium respondetur quòd in hoc casu:nullum interdictum locum habet:quia vt dicit Inno. extra de resti.spo. c.in literis nemo possidet actionem:nisi is cui vere competit. ¶ Prę terea,simul constabit de petitorio &possessorio.quare &c.vt extra de cau. poss. & proprie. capitulo cum dilectus. & de diuor. & repu. capitulo significasti. & not.per Innocen, extra de filijs presby.c.constitutus.

De senten.& re iudicata.& de his quæ fiunt à præla.sine consen. capituli.

CONSILIVM CCLI.

1 *Si contra sententiam depositionis latam contra absentem opponitur,quòd fuit lata extra territorium,& sine consensu capituli. & cum non constaret de criminibus nisi per assertionem iudicis,oppositiones sunt legitime.& quòd talis sententia sit nulla,& nu.seq.*

NOs Reginus archiepiscopus præsentis nostre sententie serie omnibus declaramus,quòd licet. P.de rocha, dudum familiaris & domesticus noster: honoribus & beneficijs per nos fuit decoratus credentes ipsum permotum & translatum in honorem: nobis esse huiusmodi honoribus & beneficijs iuris præsumptione pensata protinus obligatum,ipse tamen pro gratia contumeliam pro familiaritate contemptum nobis reddere procurauit: & iuxta vulgare prouerbium illam nobis retributionem impendit. quam mus in pera seu serpens in gremio,& ignis in sinu suis consueuerunt hospitibus exhibere.stimulatus nanq; spiritu inuidie & iniquitate propria laqueatus:mortem nostrã per intolerabiles modos extitit machinatus:nec hoc propter hominis vite connexitatem:& viuendi vsum sine nostro manifesto periculo fieri posset nec sine totius nostre familie derogatione,& infamia ac periculo quòd nobis deo per personas honestissimas reuelante, subito dictum.P.coram nobis fecimus euocari:& inuentis in latere suo magicis caracteribus & diuersis:necnon in mala sua detestabilibus formis plumbeis & pilis mixtis rebus fedissimis & sordibus inquinatis.nec non & alijs turpibus & fetidis quæ tunc ipse gattorum stercora dixit esse interrogatus in multorum familie nostre prẹsentia: & ipse contra animos ordini suo detestabile & multipliciter inhonestum fuerat operatus contra ordinis sui statum,&pudicitiam clericalem confiteri publicè non erubuit,nec expauit. Tandem nos certificati prius de magicis artibus supradictis;tam per coniecturas probabiles,quam per rei euidẽtiam suiq; confessionem factam in iudicio coram nobis. P.prædictũ prẹsentem habere volẽtes.ipsum citari fecimus:vt tertio peremptorio termino compareat in iudicio coram nobis apud cathazoium;locum statutum & ordinatum per nos super iustitia ministranda:& consensu & voluntate venerabilis fratris episcopi cathacensis,nobis non valentibus ex iusta causa in nostra Regina ecclesia interesse nec residere recepturus pro meritis(prout iustitia suaderet)omni iuste defensionis materia ei concessa.Ipse tamẽ sui conscius.timens merito pœnam grauem ordinariam & debitam sibi inferri:per se vel procuratorem comparere minime procurauit,etiam expectatus de equitate in diem sequẽtem ad sui contumaciam cõuincendam.Propter quod volentes tam putridum membrũ & sordidum eijcere à domo dei christi nomine inuocato de peritorum consilio ex tam manifestis causis nobisq; in forma iuris notorijs (vt est dictum) sententialiter in his scriptis decernimus & pronunciamus præfatum. P. magum & magicis artibus insistentem,& tam de nece quàm de veneno (vt supra exprimitur)nequiter machinatus est ex probabilibus coniecturis:merito suspectum habentes, eundem iudicamus& decernimus dictum P.perpetue infamie subiacere ipsumq; priuamus:omnibus beneficijs canonicatibus & præbendis quibus in nostra ecclesia Regina,& alijs quibuscunq; ecclesijs decoratur,ab officio quolibet suspendentes eundem: ac pronunciantes eum in præmissis prorsus inhabilem & indignum.Lata &c.

1 ¶ † Modo quæritur,vtrum ista sententia de iure teneat Respondeo,nisi aliud appareret,q̃ sententiam iustificaret:hæc sententia multipli

multipliciter impugnatur. Primo ratione loci, in quo lata est. lata enim fuit extra ciuitatem & diocesim Reginam: vnde nulla est: quia extra limites iurisdictionis sentẽtiam proferentis, vt. ff. de iust. & iu. l. pe. extra de offi. leg. c. nouit. & ibi no. per Inn. non obstante quòd archiepiscopus asseruit, se non posse ex iusta causa in regina ecclesia interesse nec residere ac per hoc vellet dicere hoc sibi licuisse facere in aliena ciuitate. per. c. extra de foro compe. quamuis in concilio Viennensi. qui non seruauit formam assertionis ibi traditam: quia non debet dicere de residentia in ecclesia: sed qđ nequit iurisdictionẽ in ecclesia sua vel per se vel per alium exercere &c. hoc autem non dixit: nec cum veritate potuisset dicere: quia per se potuisset si voluisset. est enim ciuitas Regina sub dominio regis: vbi cessat probabilis suspitio timoris: vt C. de his qui per metum iudi. non ap. l. j. ff. quòd me. causa. l. vlti. in prin. & in auth. de man. princi. §. patrocinia. Præterea per vicarium semper actualiter exercebat: vnde cum non seruauerit formam eius assertio fidem non facit. ff. ad muni. l. constitutionibus. ff. man. l. si quis pro eo. & ar. ff. de polli. l. subreptitia. in fi. de iti. actuq; priua. l. iij. §. hoc interdictum. de trãsa. l. cum hi. §. si prætor. ¶ † Secundo impugnatur sententia supradicta ratione modi, quia sententiam hanc prẽsertim tam grauem ignominiosam infamantem tulit: sine sui capituli consilio vel assensu: ergo nulla. ar. C. de senten. & interlo. om. iud. l. cum sententiam. extrà de his quæ fiunt à præla. sine consen. capi. nouit. xv. q. iij. episcopus nullus. licet in hoc consuetudo in contrarium sit: nuper præscriptibilis. vt extra de consue. c. non est. li. vj. ¶ † Tertio impugnatur, & iniqua conuincitur: ex probationis defectu, quia non apparet de criminibus aliquibus: nisi per assertionem archiepiscopi sic in sententia asserentis cuius verbis standum nõ est: nisi quatenus legitimis constiterit documentis. vt. C. de arbi. l. ne in arbitris. §. finautem. ff. fini. reg. l. eos. & quòd ibi not. extra de testi. c. à nobis. de probat. c. quoniam contra falsam. ij. q. vj. statuendum. &. vj. q. ij. si tantum. &. c. placuit.

De dona. & de verborum signifi.

CONSILIVM CCLII.

In generali donatione alicuius castri vel loci in donatarium merum & mixtum imperium transfertur, si princeps facit in ecclesiam & numero. seq.

AD quæstionem qua quæritur. † vtrum in generali donatione alicuius castri vel loci in donatarium merum imperiũ transferatur. Dicũt aliqui quòd sic. primo per legem. ff. de offi. præfec. vr. l. j. §. cùm vrbem. & maxime cum dicitur generaliter dicendo do tibi omne ius &c. vt in tali cãsu nostro fuit: vt. ff. de ver. obli. l. continuus. §. cum ita &. ff. de auro & ar. leg. l. pediculis. §. labeo. ¶ † Item concessio alicuius loci facta: large interpretari debet propter personam concedentis. ff. de consti. prin. l. fi. Item propter personam cui conceditur, quandoq; extenditur concessio. C. de obla. voto. l. j. li. xij. & arg. ff. de au. & arg. leg. l. titia. §. fi. & . ff. de annu. leg. l. cum erat. ff. de iud. l. hæres. §. fi. & . l. sed & si susceperit. &. l. si longius. & facit optime ad hoc. ff. de acqui. re. domi. l. quidam. ff. de fun. do. l. j. ff. de offi. præfe. vrb. l. j. §. cum vrbem. ¶ † Alij sunt qui distinguunt sic. aut loquimur in principe concedente: & tunc transit in alio inferiore non ita indistincte: quia quãtum ad principem est transibile. ff. de fur. l. falsus. §. qui alieno. C. de preci. impe. offe. l. j. & arg. ff. de dona. l. si filius familias. circa fi. ff. de iudi. l. si longius. In alio autem qui recipit ab alio inferiore quam principe distinguimus, quia aut confert castrum contractu oneroso: & tunc non transfert merum imperium nisi precium esset tantum quod æquipolleret mero imperio. vt ar. ff. de iure do. l. cùm in fundo. §. vxor. ff. de reg. iur. l. j. In donationibus autem, & sic ex titulo lucratiuo: quia sibi fit latissima interpretatio, videtur trãsire merum imperiũ. vt. ff. de vsu. l. j. ¶ † Alij distinguunt, vtrũ princeps fecerit talem donationem motu proprio & mera liberalitate: & tunc merum imperium transfertur, pro quo bene facit extra de præben. si motu proprio li. vj. aut facit donationem ad preces & requisitionem alicuius: & tunc quòd non transfertur, sed quid in dubio prẽsumetur, nil respondet. Alij quòd sem per transfertur: nisi per donationem excipiatur. ad quod prẽstat opt. extra de iure pa. c. ex literis. & quod ibi no. Inn. &. ff. de contrahen. emp. & vendi. l. alienatio. & de his no. per Hosti. in sum. de offi. deleg. §. quæ delegari possunt. ver. videtur tamen, & de iu repa. §. qualiter transferatur. ver. venditioq;. ¶ † Alij vero dicũt contrarium. Et primo dicunt, quòd non est transibile. vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. j. de pin. l in generali. & in lib. feu. de capi. qui curiam vendi. c. j. & ar. ff. de leg. iij. l. sextilam. & arg. C. de bo. lib. l. fi. Item verba generalia habent declarari per prẽcedentia, aut subsequentia. insti. ad. l. aquil. §. pe. ff. de verb. oblig. l. titia. §. idem respondit. ff. de fundo instru. l. seie. §. caio. ff. de lega. j. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. iij. l. nummi. & sic generalis clausula sequens ad prẽcedentia refertur. ff. de contrahen. emp. & vendi. l. fistulas. §. frumẽta. Item coniungit & parificat illa, inter quæ posita est. ff. de fun. instru. & instru. leg. l. seie. §. caio. ergo clausula sequens, ius simile inducit. ff. de leg. iij. l. quisquis. &. l. nũmis. ¶ † Item si apponũtur illa verba in donatione quidquid habeo & in tali castro vel loco &c. apponi videtur ex super abundanti & sic quòd secundum prædentia intelligãtur. ff. man. l. qui mutuam. & pro hoc videtur casus in simili ratione. ff. de serui. vrb. prædio. l. qui duo. Item in generali concessione non venit illud quod non esset quis in specie concessurus. vt extra de iureiur. c. veniens. & de offi. vica. c. cum in generali lib. vj. & plenissime extra de reg. iur. in generali. per Dy. & alios doc. & de hoc per Ho. in lectura extra de iurepa. c. ex literis. Ideo communiter dicitur per legistas quòd merum imperium adeo inheret ossibus principis, quòd nullo modo potest à se abdicare. & de hoc not. per Spe. in titu. de iurisd. omni. iudi. in ver. quæ autem meri imperij sunt. Mihi autem Oldra. verius videretur ad quæstionem propositam respondendum: merum & mixtum imperium transmissse propter personam donantis, quia princeps est, cuius munificentia & liberalitas freno non subiacet: vt. C. de dona. inter vir. & vxo. l. donationes quas diuus imperator. C. de dona. l. sancimus. §. exceptis. ar. ff. de dona. filius. & de iudi. l. si longius. §. vlti. & de hoc pulchre scribitur in. l. cum per absurdum perq; temerarium sit, hanc nostram liberalitatem pietatis quanquam astuta interpretatione, non ad augmentum, sed diminutionem conuertere. vt. C. de agentibus in rebus. l. hac saluberrima. li. xij. propter personam donatarij quæ est ecclesia. arg. de sacrosan. eccle. l. vt inter diuinum. vt. ff. de auro & arg. leg. l. titia. §. seia. &. ff. de reli. & sum. fune. l. cum personæ. † Et propter considerationem vtriusq; simul, quia non multum differt sacerdotium ab imperio: nec super hoc accusetur princeps: cui plurima dedit deus habere & multorum dominum esse: & facile, & maxime sanctissimis ecclesijs, quibus optima mensura est rerum donatarum immensitas. in auth. de non alie. aut permu. rebus eccle. §. si minus. colla. ij. & in auth. constitu. quæ de digni. & episcopa. libe. à pa. pote. §. illud. colla. vj. & propter causam donãdi: quia pro remissione peccatorum, & sic ad pios vsus. arg. C. de sac. san. eccl. l. sancimus &. l. illud. &. C. de do. sancimus. §. exceptis. extra de testa. si pater. li. vj. In hoc nanq; casu dici potest, quòd sub liberalitatis appellatione debitum naturę persoluitur. vt. C. de impò. lucra. descri. l. j. circa prin. lib. x. Et ad hoc dicendum adducitur, quòd merum imperium & mixtum videntur adherere administratio ni: quam quis ratione territorij habet. vt. C. vbi & apud quos in inte. resti. l. vlt. & de fundis limito. l. quicunq;. vt pote ei adiacẽs seu ei cohęrens. vt. ff. de act. emp. & vendi. l. creditor. §. vlt. de leg. iij. l. prædijs. §. balneas. &. §. qui domum. &. §. fin. de fun. instru. & instru. lega. l. seie. §. tyranne. Et habet similitudinem seruitutum quæ debentur à re, vel debentur rei ipsam rem comitantur: quocunq; alienentur: vt. ff. de serui. rusti. prędio. l. via constitui. §. qui cunq; si serui. vendi. l. testatrix. in princip. &. §. j. &. ff. de serui. vrba. prædio. l. si ędes. §. j, & de vsuca. l. si aliena. §. j. ¶ † Et princeps concedendo castrum & territorium, videtur concedere quãdam

vniuersitatem prædiorum inter fines positorum.vt.ff.de verbo. sig.l.pupillus.§.territorium.Cùm autem conceditur vniuersitas omnia etiam incorporalia veniunt.vt.ff.de verb.sig.l. princeps. Et ideo dicit Inn.quòd villa & castra sunt quædam nomina vniuersitatem quãdam designantia,quæ in se continent iurisdictionem honorem,& districtum & iuspatronatus, vt extra de iurepa.c.ex literis.& ibi no.per eum.Vnde etiam in specie non transibilia,cum ista vniuersitate transferuntur,vt.ff.de cõtrahen.emp. & vendi.l.in modicis.& de acqui.rerum domi.l.quædam.& extra de re iud.c.cùm bertol. ¶ †Mouent etiam multum verba donationis vbi dicit,cum omni iure ecclesiastico mundano: & ibi vbi dicit,quòd non retinet aliquod ius regale vel vicinale &c. & ibi circa fi.dicit. Insuper volumus &statuimus quòd si forte&c. quæ omnia verba manifeste ostendunt omnia etiam regi:vt regi competentia voluisse transferre.ar.ff.de pe.leg.l.vlt. de vsufructu earum rerum quæ vsu consu.l.j.& extra de maio.& obe.solite.Et pro hoc bene facit.C.de reb.corpo.& incorpo.si quando lib.decimo ¶ †Vltimo pro hac parte videtur casus.ff.de off.prę fe.vrb.l.j.§.cum vrba.&.lxiij.dist.ego Ludouicus.&.c.tibi domino.&.xcvj.dist.Constantinus.vbi imperator sub similibus verbis,etiam donauit dicto Siluestro vrbem & quasdam alias regiones in quibus hodie notorie vtitur ecclesia romana virtute ipsius donationis mero & mixto imperio. vt extra qui filij sint legi.c.per venerabilem.& per ista verba diligenter cõsiderata, ad omnia contraria facilis patet solutio.& in hac opi.fuit Hosti. in summa de iure pa.§.qualiter transfert.in fi.& tetigit extra de off. & pote.iudi.dele.§.quæ delegari circa fi.

9

10

De verb.sig.& de ferijs.& de foro com. pe.& de dona.

CONSILIVM CCLIII.

Actum tale est. Domina. S. de certis habẽs duas filias.M.&.B.donauit.M.inter viuos recipienti & bene merite,bona quędam quæ habebat in diocesi Tholosana excedentia summam legitimam quingentorum florenorum retento sibi vsufructu ad vitam suam constituendo se nomine dictæ M.possidere:& interim de euictione teneri. Acto in ipsa donatione post solitas renũciationes,quòd tot partibus sic facta quorum quolibet summam legitimam non excedat cui donationi iudex ordinarius loci vbi donatio facta fuit:non iudex ipsorum contrahentium:nec ratione rerum: nec personarum autoritate suam iudiciariam autoritatem interposuit & consensum.Hæc facta fuerunt die nõ iuridica,sed solenni ob honorem dei,& in domo priuata.Et deinde reuolutis temporibus, dicta domina pœnitens scilicet donationis prædictę nitens eam reuocare insolidum vel in parte:& quia non fuit legitime insinuata:& quia decretum iudiciale die feriata solenni fuit interpositum donauit inter viuos bona ipsa prius donata.B. filiæ eius recipienti & vt benemerite & condigne retento sibi vsufructu ad vitam constituendo se nomine ipsius.B.interim possidere:& de euictione teneri.Acto in ipsa donatione post multas & solicitas renunciationes:quòd tantis partibus censeatur facta:quarum quælibet summam legitimam non excedat fuitq; iurata donatio ipsa:& corã iudice ordinario loci vbi facta fuit:non tamen ipsorum contrahentium ratione personarum vel rerũ:licet eius iurisdictionem scienter prorogauit die iuridica facta publicata & legitime insinuata loco tamẽ priuato electo pro publico & idoneo:ad id per ipsum iudicem ob honestatem magnificentiam, & fragilitatem dictę donatricis.¶ Deinde ipsam.B.in corporalem possessionẽ aliquorum bonorũ induxit dicta donatrix:& per illam in corporalem possessionem seu quasi aliorum bonorum donatorum quæ ibidem ad oculũ videbantur & videri poterant: inductam esse voluit ipsam.B.præsentem & recipientem dicto tamen vsufructu retento.Mortua dicta domina scilicet donatrice,quæritur,quæ donationum prædictarum sit validior:& vtrum secunda primam casset & infringat de iure & de facto insolidum, vel in parte.¶ †Respondetur.illud prius quærendum est an donatio necessitatem insinuationis afficiat propter illa verba quòd tot intelligantur donationes quot sunt summe &c. Ad quod est dicendum quòd non:quia ad hoc vt cesset insinuationis necessitas,requiritur diuersitas in tempore vt.C.de dona.l. sancimus.§. si quis autem per diuersa.C.de sacrosan.eccle.l.illud.in fi.& pro hoc optime.ff.de nau.feno.l.nihil.§.quod in singulis.fuit enim in donatione impetus quem.l per insinuationis necessitatẽ voluit refrenare.vt.C.de inof.dona.l.pater.& constat talẽ donationem perpetuam:& ad vtriusq; scilicet donantis & donatarij heredem transituram.&ideo omnino insinuanda est vt.d.l.sancimus.§.vl. Alioquin prævalerent verba rei:& fictio veritati contra legẽ.ff. de castren.pecu.l.si forte.& de libe.& posthu.lege.si filio.

1

2 ¶ †Secundo est videndum,an iudex coram quo prima donatio facta fuit,fuerit competens ad faciendum insinuationem, & videtur quòd sic.per.l.C.de dona.data.in fin.&.l.in hac.præsertim,quia ratione contractus ibidem celebrati:vt. C. de contrahend.emp.& vendi.l.j. sortitus est iurisdictionem super contrahentes,vt.ff.de iudi.l. hæres absens.§.j. ¶ Tertio videndum est, an insinuatio potuerit fieri die solenni. Et videtur quòd sic,quia cum non reperiatur quòd talis insinuatio requirat causæ cognitionẽ:potest quolibet die expediri,vt.ff.quis ordo in bono.poss. fer.l.ij.§.dies.& hoc bene admittit natura huiusmodi actus, qui est voluntarie iurisdictionis:vt.C.de ferijs.l.actum.& no. Host. in sum.de ferijs.quid in eis.in ver.sed quæ pertinent. Et eadem ratione videtur,ꝙ in domo potuerit fieri:vt.ff.de interro.actio.l.

3 voluit prætor.§.j.& de manumiss.vindi.l.non est omnino. ¶ †Vltimo videndum est,quid sit insinuatio. Et dicunt quidam quòd est per superiorem autoritatis præstatio,& hanc descriptionem videtur innuere gl.& tenere in auth.vt non fiant pignorationes. §.illud.colla.v. Alij dicunt quòd est scriptura facta in præsentia publicarum personarũ,& in actis.Vnde superuacuum est, aliud testimonium quærere:vt.C.de dona.l.in donationibus.Vnde dicunt,quòd ad hoc vt donatio dicatur solenniter insinuata, sufficit quòd de ea facta sit scriptura:& apud iudicem competentem publicata.& hanc opi.tenet Azo in sum.de dona.§.pe. & Host. in sum.de dona.§.quæ donationes scripturam requirant. Verius tamen videtur,quòd quantũ ad hoc insinuatio dici possit quòd insinuatio est præexistentia donationis in scripturam redacte apud competentem iudicem facta publicatio: & eius autoritate in publica monumenta seu acta vel gesta facta redactio. vt perpetuo & facilior sit probatio veritatis vt hæc colliguntur.C. de dona.l.in hac iuncto.§.in authen.vt fra.filij.§.illud.colũ.ix.& de defen.ciui.§.non habente. coll.iij.& vt nulli iud.§.ex hoc peruenit.Nec est nouũ quòd actus etiam apud vnum celebratus pro sua vltima perfectione:apud alium publicetur.C.de eman. lib.l. iubemus & de adop.l.ij.& arg.de his qui ve.ęta.impe.l.ij. Fuit enim talis insinuatio inuenta:vt in tempore medio quòd est inter donationem & insinuationem possit donans deliberare:an sibi donationem per insinuationem confirmari expediat.vt in auth.de ap.& intra quæ tempora circa princi.Et quia iterans tales actus,scilicet donationis & iusinuationis ostendit mentis perseuerantiam vt.C.de plus peti.l.vnica.& tollit suspitionem decceptionis.arg.C.ad velle.lege si mulier perfectę ætatis.& caret falsis probationibus:quæ possunt per scripturas publicas(clam tamen factas)cogitari:vt.C.de donatio.lege data. vnde cum prima donatio nõ sit tali modo insinuata:eam sufficienter insinuatam non reputo.& per consequens non credo eam:nec tenere nec valere.de iure.

De rescri.& de consuetudi.& de excep. & de verbo.signifi.

CONSILIVM CCLIIII.

1 *Admittitur articulus generalis concludens subiectionem superioris,id est pape,etiam si non exprimatur papa.*

Item

4 *Item potest quis præscribere obedientiam passiue, scilicet quòd sit subiectus vni & non alteri, & an valeat consuetudo circa hoc. & numero. 8. & .26.*

Via tota pars decani & capituli Carno. ius ecclesiæ suæ defendentium, & econtra episcopi Carno. eos (vt asseruit) indebite impugnãtis, circa duo principaliter versatur intentio. scilicet circa exemptionem & libertatem, quam capitulũ carnocen. prætendit dicens se nulli, nisi romano subesse pontifici. & circa iurisdictionem omnem merum & mixtum imperium quæ sibi idem capitulum cõpetere prætendit in singulares canonicos clericos chori, & alios multos de quibus in articulis fit mentio. Iccirco articulos & hos duos fines tẽdentes disputatorius sermo decurrat. Et primo omnes articuli qui tendunt ad probandũ exemptionem siue libertatẽ decani & capituli: qui sunt à primo vsq;
1 ad. xxij. impugnantur: & sustinentur. vt. j̃. sequitur. ¶ † Primo quidem dicitur ipsos articulos peccare ratione materię, quasi cõtra obedientiam præscribi non liceat. vt extrà de pręscrip. c. cum non liceat. nec in seipso quis possit obedientiam possidere: & quod non possidetur non præscribitur, vt. ff. de vsucap. l. siue ad hoc respondetur, quòd contra obedientiam simpliciter nõ præscribitur. ita quod per eam fiat pręscribentem nulli fore subiectum remaneret enim acephalus, quod esse non potest. vt. xciij. distin. nulla extrà de censi. c. omnis &. xj. q. j. magnum. Esset ibi sicut locusta: quæ regem non habet, secundum Salomonem, vt
2 no. xvj. qõ. j. qui vere. † Contra obedientiam autem huiusmodi, nulli dubium est præscribi posse. vt extrà de priuil. c. cum personę. li. vj. Et quod dicitur quòd non potest possideri ergo &c. Respondetur. quòd hæc propositio simpliciter intellecta: veritatem non habet, sed oportet distingui: quia aut præscriptio adducitur ad quærendum rem: aut ius in re. & hoc modo vera est propositio. Aut ad extinguendum ius alterius, vel quærendum defensionem contra ius alteri competens. vt contra actionem personalẽ & hoc casu non est necesse quòd præscribens possideat vel quasi ipsam actionem quia nemo eam vere possidet: nisi cui vere cõpetit, vt no. Inn. extra de rest. spo. c. in literis. quod autem subinfertur quòd obedientiam nemo possidet in seipso concedo in quantum obedientia habet respectum ad duas personas, præcipientem scilicet & parentem, & ad duos actus scilicet præceptum & executionem. Hæc enim in eodem non stant: quia nemo imperat sibi ipsi. vt. ff. de arbi. l. pe. ad tre. l. ille à quo. § tempestiuum. Et hoc respectu, qui præscribit exemptionem non dicitur in seipso præscribere obedientiam. Sed alius vtens in eo imperio, debet in eo præscribere. vt extra de pręscrip. c. cum ex officij. Inquãtum vero exemptio habet effectum negatiuum, quo mediante quis dicit se liberum ab obedientia huiusmodi prelati puta episcopi, dicitur ipse pręscribere nõ quidem obedientiam, sed libertatem. vt. C. de præscrip. quæ pro lib. vel cõtra in rubro & nigro. &. ff. de acqui. pos. l. iij. § si seruus. Cùm igitur in cõgerie articulorum appareat sufficienter datum: de vsu romanorũ pontificum
3 apparet cessare obiectum & bonam materiam esse. ¶ † Secundo dicitur ipsum principalem articulum peccare in forma dupliciter: quia est implicitus propter coniunctionem etiam, quę est in principio articuli. ibi etiam de consuetudine. &c. ¶ Secũdo quia articulus consuetudinis videtur esse iuris: & sic inadmisibilis. Sed ad hoc respondetur q̃ implicatio est duplex: quædam contradictionis: & quædam diuersitatis. ¶ Prima vitiat positionem & articulum: quia quod per rerum naturam est impossibile verum esse est impossibile probari vel poni posse. vt. ff. de interro. actio. l. confessionibus. in prin. & . § . j. & l. is cuius. § . fi. sed contradictoria simul esse vera non possunt. vt. ff. de ver. sig. l. hęc verba. ergo &c. ¶ Secunda non vitiat nec impedit: quominus ad explicitum respondeatur & probetur. arg. ff. ad leg. cor. de fal. l. filius emancipatus. Implicito siue tacito nisi aliter declaretur pro inutili habita. vt. ff. de his qui. vt indi. l. hæres qui tacitam. Præsertim cũ articuli dantur diuisim, sicut hic factum fuit. Tunc enim tanquã diuisa: vnum alterius cohesione non ruit. arg. ff. de dam. infe. l. si finita. § . si ex hoc edicto. in versi. sed si plures partes. & de
4 minori. l. etiam. § . j. & de transl. si ex falsis. ¶ † Ad secundum respondetur, q̃ cõsuetudo duplex est. Vna quæ est ius non scriptũ & illa datur per modum cuiusdam cõclusionis iuris nati ex obseruantia longi vel longissimi temporis: & hoc modo ius est: & articulus talis non admitteretur, vt no. Inn. extra de causa pos. c. cùm ecclesia. Alio modo dicitur cõsuetudo, quædam facti obseruantia, sicut est in auibus consuetudo volandi & reuolandi: vt insti. de rerum diui. § . pauonum. Et cõsuetudo patrisfa. tam in loquendo: vt. ff. de leg. j. l. si seruus plurium. § . vlti. quàm in vtendo vt. ff. de opt. leg. l. ij. in fi. vt de ali. & cib. leg. l. alimenta. § j. Et consuetudo quam habet procõsul. vt per certam partem prouincię ingrediatur. vt. ff. de offi. procon. & lega. l. iij. § . pe. Et ista non est ius, sed factum. & sic in proposito. & ideo de ea procedit articulus. Non enim simpliciter datur articulus de consuetudine: sed continet in se articulus omnia quæ necessaria sunt ad talem consuetudinem inducendam, puta obseruantiam tanti temporis cuius memoria non existit, quiete pacifice scientibus & patientibus aduersarijs. Constat aũt hæc facti esse, & probari posse: ergo & poni & in articulo deduci. vt in auth. de his qui ingre. ad app. § . penultimo. Et sic non deducitur hic in articulum consuetudo velut quædam cõclusio resultans ex facto: sed magis vt quoddã factum quod dicitur longo tempore obseruatũ conclusionẽ siue
5 talis obseruãtię effectum: iuris dispositioni relinquens. ¶ † Tertio oppo. q̃ illa verba in articulo opposita: q̃ pro talibus se gesserunt & sunt habiti & reputati. &c. sunt impertinentia: quia non sequitur: sic reputatur ergo ita est. Ad hoc respondetur, q̃ reputatio est duplex: vna verbalis: alia realis. Verbalis quæ ex sola denunciatione fit: licet aliquãdo multum operetur. vt insti. de ado. § . vlt. C. de lati. liber. tol. l. vnica. § . similiq; modo. & in auth. vt lic. matri & auię § . sed hoc sentire. Regulariter tamen, parum operatur: vt. ff. ad muni. l. imperatores. § . pe. & mandati. l. si vero non te munerandi. § . cum quidam. Parum enim prosunt verborum folia. j. q. j. marchiona & basilides. Realis vero multum operatur. vt. ff. de leg. iij. l. seruis vrbanis. in prin. & in. ij. responso. & de iure fisci l. accepto. & ad macedo. l. si patrem. Et hæc, licet non sem per rem in vero esse constituat: vt. ff. de mune. & hono. l. modesti nus. de doli excep. l. apud celsum. § . si quis non tutor. & pro tuto. l. si is qui pro tutore. Constituit tamẽ in quadam quasi possessione talis iuris. vt. ff. de agno. libe. à paren. l. j. § . iulianus. &. C. de proba. l. non epistolis. &. l. non nudis vbi no. & arguit scientiam aduersarij, quæ est necessaria in rescrip. incorporalium, vt. C. de serui. & aqua. l. si aquam. & talem quasi possessionem reddit legitimam, quæ est aduersariorũ silentio roborata. vt. C. de acqui. pos. l. nemo: & sic apparent verba illa articuli de reputatione & c. ad
6 propositum multum accedere & pertinentia esse. ¶ † Quarto oppo. articulus qui datur q̃ romanus pontifex & sedes apostolica fuerunt & esse consueuerunt &c. qui est tertius in ordine non procedit tanquam obscurus, eò quod non datur, quis romanus pontifex fuerit. nec quis correxit nec per quem visitauerit. Sed ad hoc respondetur primo q̃ actus qui in articulo describuntur attribuuntur dignitati summi pontificatus non personę: vt. ff. de annu. leg. l. annua. § . titia & extra de offi. & pote. iudi. deleg. c. quoniam abbas. & no. Inn. extrà de senten. excom. c. si verò. Cùm ergo dignitas certa sit certus est articulus. Frustra enim persona quæritur, cum quod intendatur iam habetur vt quæmad. testa, aper. l. si duobus. in. ij. responso. de verb. obli. l. cùm seruus. & ibi no. Secundo quòd cum articulus dicat quòd dictis temporibus & per dicta tẽpora romanus pontifex &c. & illud per notet temporis continuitatem & actus perfectionem. vt. ff. de ver. sig. l. vrbano familia. § . pernoctare. & de bonis eorũ qui mor. sibi consci. l. iij. § . sic autem. & de adul. l. ij. in prin. videtur articulus dare de omni summo pontifice qui fuit pro tempore annorum. lx. cuius contrarij memoria non existit. Isti autem de se certi sunt: vel ad minus ex eis multi: ergo articulus certus. Tertio videtur, non referre quis fecerit: sed sufficit dici factũ. vt. ff. de peti. hære. l. item veniunt. § . petitam. & de admi. tu. l. quidam decedens. § . vl. & seq. & no. Io. mo. & Io. an. extra de excep. c. pia. lib. vj. & pro hoc bene facit. ff. ad velle. l. quamuis. § . plane si mihi proponas, sed sic est

Consilium CCLIIII.

in propoſito,ergo &c.tũc nanq; generalitas parit obſcuritatem quando non eſt vniformis conditio incluſorum in generalitate: vt.C.de tranſ.l.vt reſponſum. Vel non intelligitur conceptus loquentis:qui diuerſimode intellectus contrahit vitium,nunc nõ vt.ff.de iure fiſci.l.ita fidei.Hic autem neutrum horum eſt ergo
7 &c.† Quod aũt dicitur,quòd nõ datur quæ correctio fuerit ſubſecuta ex proximis dictis apparet ſolutio quia nõ refert,quæ vel qualis ſecuta fuerit:nec etiam ad viſitationem quæ allegatur, & quæ ad propoſitum ſufficit:neceſſaria eſt correctio. Poſsibile enim eſt quod nihil inuentum fuit correctione dignum quod nihil de viſitatione,vel viſitantis iure diminuit,ſicut dicitur de tutore qui in nullo autoritatem pupillo præſtitit,quod enim prohibet ita patrimonium pupilli eſſe compoſitũ:vt nihil agere neceſſe ſit in quo tutoris autoritas interponi debeat.vt.ff.de admi. tu.l.qui tutor.Et ille qui habet poſſeſsionem iuriſdictionis exercende poſſeſsionem non perdit.vt not.Inn.extra de capel.mo.c.
8 ij.& gl.ordi.de ver.ſi abbate. & ſic ceſſat obiectus. ¶ † Quinto opponitur,quòd talis conſuetudo inducit peccatum mortale:ergo impreſcriptibilis. Ad hoc reſpondetur,quòd conceditur ꝙ ſi peccatum mortale induceret impreſcriptibilis eſſet.vt extra de conſue.c.vlti.& in auth.vt nulli iudi.§.j.&.ff.de re.iu.l. nec ex prætoris ſed quod dicitur ꝙ hoc inducit peccatum mortale,hęc opi.negatur.quia ſi ſic eſſet,nec etiam per priuilegium poſſet cõcedi.vt.C.de priui.ſcho.l.ij.li.xij.Sed conſtat ꝙ per priuilegium poſſet concedi:vt.C.de priui.ſcola.l.ij.li.xij.ergo &c.nec oportet circa hunc obiectum multum immorari:quantũ tollitur expreſſe per.c.cum perſonę extra de priui li.vj.& per alle.c.cùm ex officij.extra de præſcri.Circa quod eſt notanda regula:quam ponit Inn.extra de iud.c.nouit.de foro compe. cùm cõtingat in fi. quæ eſt quòd quidquid poteſt priuilegio concedi:poteſt conſuetudine introduci,ſciente illo qui poſſet priuilegium concedere, puta romano pontifice.Et hoc modo tollitur contrariũ,quod allegabatur.c.diſt.c.contra morem.&.xciij.diſt illud & hunc intellectum ponit Inn.extra de pręſcri.c.ſi diligenti.Hic autem datur ſufficienter de ſcientia romanorum pontificum, eò ꝙ datur de viſitatione eorum,ſiue de eorum mandato facta in ipſos decanum & capitulum,tanquã in exemptos,& ſibi immediate ſubie
9 ctos.¶ † Sexto opponitur quòd abſonũ eſt caput ſubeſſe membris exemptis,quia non debet vna & eadem res diuerſo iure cenſeri. Ad hoc reſpondetur non eſt abſonum ex duobus, quorum vnum ſe habet vt caput:& aliud vt membra vnum eſſe exemptũ altero non exempto.vt extra de priui.c.ex ore.§.vlti. Ad formã autem argumenti reſpondetur, quòd triplex eſt vnitas. vna eſt argumentationis:vt homo & lapis.alia eſt coheſionis,vt domus & nauis.in quibus plura ſimul coherentia,vnum corpus conſtituunt.tertia vnitas eſt aggregationis,vt populus & collegium,in quibus plura corpora diſtincta:vnum corpus repreſentatũ conſtituunt.vt.ff.de vſuc.l.rerum mixtura. de fideiuſſo.l. mortuo. In primo genere vnitatis veritatem habet argumentum.vt.ff.de excep.rei iud.l.iudicante de lib.cauſa.l.duobus.Item in ſecundo genere.vt.ff.de vſuc.l.eum qui ędes.In tertio vero genere de quo agimus in prin.arg.veritatem non habet,vt prędalle.l.rerum mixtura.§.vlt.Nec eſt abſonum patrem in poteſtate conſiſtere nepote emancipato & à ſacris aui & patris exempto.vt.ff.de adop.liberum.Econtra filius emancipatus,vel ſaltem in adop.videlicet alteri datus & nepos in ſuperioris patris naturalis poteſtate retinetur.vt.ff.de bo.poſ.cõtrata.l.j.§.qui habebat. & de coniungen.
10 cùm emanci.libe.l.j.& per totum titu.¶ † Septimo opponitur, quòd illud genus articulorum quod ad eundem finem datur,in quo dicitur quòd Archi. ſenonenſis fuit prohibitus viſitare, & quòd ſententia excommunicationis lata propter hoc in decanũ & capitulum,fuit habita pro nulla.&c.impertinens eſt quia nõ datur,quòd primo archiepiſcopus viſitauit ciuitatem & dioceſes ſuas ſecundum.capitulo romana.extra de cenſi. lib.vj. & quod no.ibidem.Reſpondetur ad hoc quòd adiectio cauſæ in articulo poſita tollit obiectum.dicit enim quòd habita fuit pro nulla: tanquam lata ab incompetenti,& in non ſubditos.Vnde & ſi articulus de ſe eſſet vagus & non neceſſario concludens:tamen adiecta cauſa contrahit & concernit populum ipſum & pertinentem facit.Determinatur enim per cauſam ſicut per conſequens vt.ff.de acquir.poſ.l.ſi is qui animo.de calum.l.iij.§. hæc actio. de leg.ij cum pater.§.dulciſsimis.¶ Hucuſq; egimus de exemptione decani & capituli:nunc agamus de iuriſdictione decani & capituli in ſingulares canonicos chori aduocatos &c. de quo tractauit.xxij.articulus & ſequentes.& pro fundamento omniũ iſtorum articulorum permittitur,quod apud iuriſtas notum eſt
11 ſcilicet eos admiſsibiles eſſe ex materia.† Nemo enim ſentiẽs negat talem iuriſdictionem præſcriptibilem eſſe: & conſuetudine poſſe quæri.vt extrà de offi.ord.c. irrefragabili & de foro compe.c.cum contingat.ix.q.iij.conqueſtus.de eman.libe.l.j.de diuer.offi.& appari.iudi.l.viros.lib.xij.& ibi no. impugnantur autem ipſi articuli:& defenduntur.vt infra ſequitur.Primo dicitur quòd omnes ipſi articuli ſunt impertinentes:quia ad hoc vt pertinentes ſint oportet quòd non ſolùm includant: ſed excludant: hoc eſt quòd non ſolum iuriſdictionem attribuant capitulo,ſed ab ea excludant epiſcopum.hoc autem non faciunt:quia non eſt abſonum in eandem perſonam plures iuriſdictionem habere: ergo &c. Ad illud reſpondetur dupliciter.vno modo quòd iſti articuli iuris diſpoſitione non ſolùm includunt:ſed epiſcopum excludunt per hoc quod dicitur decanum & capitulum vſos eſſe per tanti temporis decurſum iuriſdictione,quæ de iure communi ad epiſcopum pertinet.Priori enim adimitur,quod alij deſtinatur.ff.de leg.j.l.quod in rerum.§.ſi quis poſt teſtamentum. Et hic eſt caſus extra de reſcri.c.cùm olim.&.c.auditis. & ibi no.ex preſsè iſta oppoſitio in articulo facta in quo ſepæ repetuntur illa verba ſolos & inſolidum.quæ verba his de quibus ſermo fit,ſicut ſunt decanus,& capitulum integrũ ius attribuũt, & omnem
12 alium excludunt.† Primum inſurgit ex verbo inſolidum quod rem reſpicit vt.ff.de duo.reis.l.ij.Secundum quia incorporalia actiue & paſsiue penes plures inſolidum ſunt.ff.de regu. iur.l. quæ in partes.& de ver.obli.l.ſtipu.non diuiduntur. annectitur verbum ſolos quod excludit omnem alterum à participio eius actus de quo fit ſermo vt.ff.de dam.infec.l.ſi finita.§.iul.in fi.de bo.auth.iud.poſ.l.cùm vnus in prin.&.C.de legi.& conſti.l.vlt.
13 ſed propter iſtam vltimam ſolutionem opponitur † ſecundo cõtra formam articuli:& dicitur quòd articulus non debet admitti:quia illa verba ſolus & inſolidum ſunt negatiua in effectu:& per cõſequens improbabilia per.c.cùm eccleſia ſutrina. extrà de cauſa poſ.& proprie.Sed ad iſtud reſpondetur quòd dubiũ non exiſtit talem articulum admittendum eſſe.aliàs ſuper impoſsibili probari conditum non eſſet capitulum.extra de conſue.non eſt.lib.vj.vbi mentio fit de cõſuetudine quam allegat epiſcopus quòd non teneatur requirere conſilium capituli:quod vtiq; nemo ſanus probauit.vt.ff.de eui.l.ſi ita quis.in fin.& hoc expreſsè probat prælleg.c.cùm eccleſia ſutrina.vbi admiſsi fuerunt canonici eccleſiæ cathedralis ad probandum,quòd ad eos tantum epiſcopi electio pertinet.licet in probatione facta:magis credatur teſtibus capellanorum deponentibus affirmatiue, quàm teſtibus canonicorum qui videntur aſtruere negatiuam. Non ergo ibi eſt quæſtio de admittenda probatione faciẽda:ſed de iam facta prorogatiua.in quo caſu omnes concordant quòd plus creditur duobus deponentibus affirmatiue quam multis deponentibus negatiue.vt.ff.de arbit.l. diem proferre.§. ſi plures. & per
14 Inno.extra de verbo.ſig.capitulo veniens.¶ † Ad formam vero argumenti quod præſupponit negatiuam,probari non poſſe reſpondetur quòd illa locum habet in mera & ſimplici negatiua, non in ea cuius veritas reſultat ex probatione actus affirmatiui. vt ſi probo ſolum titiũ in tali re iudicaſſe. Ex hoc ſequitur quòd nullus alter cum eo.vt in authen.de hære.& fal.§ ſi vero quidam etiam abſunt.&.ff.de itine actuq; priua.l.j.§ hoc interdicto.& dicta teſtium ſuper huiuſmodi deponentium intelligentur ſecun-
15 dum quod no.viij.q.iij.artaldus.¶ † Tertio oppo.quòd in articulis non dantur niſi actus recentes vel pendentes:ſiue de recenti tempore:& ſi conſuetudo cauſetur ex actibus antiquis: videtur quòd articuli ſufficientes nõ ſint. Sed ad hoc reſpondetur quòd quidam ſunt actus antecedentes: quidam concurrentes. Actus antecedentes ſunt à quibus prełcriptio tanti temporis cuius contrarij memoria non exiſtit ſumpſit exordium.& in talibus non

eſt neceſſe

est necesse dare principium:quia si principij inchoate consuetudinis extaret memoria:ergo eius contrarij,quia qui recordatur rem aliquam inchoatam esse recordatur eam non fuisse. Principium enim,limes est transitus de non esse in esse. vt.l.dist. fratrũ. Hoc autem contraxit præscriptionem tanti temporis. & idem forte de actibus concurrentibus.idest ex quorum continuatione præscriptio ipsa perficitur:quia sicut principij memoria non habetur:ita nec finis. idest quo tempore perfecta fuerit. Nemo enim potest dicere tali tempore mortui sunt omnes qui viderunt,vel audierunt contrarium eius,quod in præscriptione dicitur:quia si sic diceret:testimonium eius esset insufficiens:nisi eos vidisset vel audiuisset.vt.C. de testibus.l.testium. & de erogatio. mili.annone.l.penultima. Si autem sic dicere,scilicet se vidisse vidente vel audiuisse audientem destrueret præscriptionem. vt ff.de proba.l.si arbiter.& de aqua plu.arcen.l.in summa.§.idem labeo.& no.per Inn.extra de ver.sig.quid per nouale. Oẽs ergo actus qui in tali præscriptione vel consuetudine dantur:tanquã actus cõsequentes eam & attestantes veritatem ipsius sicut exercitium virtutis post habitum,habitum non inducit:sed probat.

16 ¶ †Quarto oppo.quòd datur in articulis quòd episcopus siue eius curia citauit multos,qui tamen remissi fuerunt ad decanũ & capitulum. Arguitur ergo sic citatio est actus interrumpens præscriptionem:vt.C.de præscrip.xxx.anno.l.sicut in rem. &.l. cùm notissimi. Sed hoc multoties interuenit: ergo præscriptio fuit interrupta. Ad hoc respõdetur dupliciter:vno modo quòd citationes quæ in articulis dicuntur interuenisse emanasse dicuntur ab incompetente iudice: quod apparet: quia articuli dicunt quòd remittebãtur ad decanum & capitulum tanquàm ad competentem iudicem. Talis autem citatio non interrumpit: vt. C. ne de statu defun.l.si pater.& ibi no.Secundo respondetur sic,citatio interdum dicit super re præscriptibili iudicium. Interdum vero rei præscriptibilis vsum. Primo modo interrumpit præscriptionem.& sic procedit arg.vt si inter episcopum & capitulum coram papa vel delegato eius:vel coram metropolitano fuisset quæstio de iurisdictione,& citatio super hoc emanasset: bene interrupisset:vt probant leges in argumento adducte. Secũdo modo non interrumpit,vt in proposito. Non enim episcopus citauit super iurisdictione,seu citauit volẽdo vti iurisdictione: quo casu cum sit impeditus quòd per remissionem apparuit interruptio non est facta. Cùm enim impedimentum vsui præstitum, sit causa inchoande vel continuande præscriptionis.vt.ff.quem admo.serui.amit.l.si quis aliam.§.vlti.de serui.vr.prædio.l.hoc autem.vt extra de ver.sig.c.abbate non potest esse causa interruptionis:quia non potest esse causa duorum contrariorum causa immediata.vt.ff.de solu.l.qui hominem.§.vlti.& de condi.inde.

17 l.cum his.§.vlt. ¶ †Quinto opponitur,quòd articuli continent certos actus & certas personas:ergo vlterius extendi nõ possunt quia in iuris præscriptione quęrenda non fit extensio ad alios actus & personas,nisi ad eos duntaxat ad quos seu ad quas vsus seu possessio dans causam præscriptioni extenditur. vt. ff.de iti. actuq; priua.l.j.§.iulianus.& extrà de offi.archi.c.dilecto.Sed ad istud respondetur,quòd iurisdictio est vnum totum:saltem iure ad cuius totius possessionem quærendam non est necesse singulos actus iurisdictionis exerceri.vt in singulas personas sed aliquos in aliquas sufficit exerceri.animo tamen quærendi possessionem totius.arg.ff.ad treb.l.restituta.Sicut etiam est in re corporali:ad cuius possessionis acquisitionem non est necesse quòd quis singulas glebas circumambulet.vt.ff.de acquiren. pos. lege iij.§.j.& hæc fuit sententia Inn.extra de capel.mo.capitulo dilectus.& accedit quod per eundem no.extra de resti.spo.c.in literis.Nedum quia dantur sufficientes actus meri & mixti imperij & simplicis iurisdictionis. Personę autem non enumerantur omnes:sed multe,quia omnes enumerare fuisset impossibile.sufficit ergo satisfactum possibili. vt.ff. de vsufru.l. vsufructua.§.si in varijs.& de condi.inde.l.si pœne.§.j.& de re iudi.l.à diuopio. §.si emptor.ibi certorum longe res abibit.&c. ¶ Sexto opponitur,quòd non dantur episcopi nominatim. Ad istud respondetur:vt.suprà responsum est.& in obiecto facto de summis pontificibus &c.

18 ¶ †Septimo opponitur, quòd per acta apparet, ecclesia Carnocen.pluries vacauit:ergo præscriptio non est completa,quia de præscriptione subducitur tempus vacationis ecclesiæ:vt extra de præscrip.c.j.&.c.de quarta. ¶ Ad illud respondetur,quòd posita præscriptione necesse est excipientem de vacatione ecclesię docere tanto tempore vacauisse,quòd facta subductione vacationum, præscriptio remaneat incompleta:vt extrà de præscrip.c.auditis.hoc autem nõ apparet per acta,nec datum est:nec etiam dari potest in hac præscriptione tanti temporis cuius contrarij memoria nõ existit: quia si demandantur. xxx. vel l.annis propter vacationem,non propter hoc sequitur contrariũ eius,quòd in præscriptione deducitur. videlicet extare memoriam.Deductio igitur habet locum in præscriptione certo tempore mensurata:non in hac quia si de infinito aliquid demat,est

19 nihilominus quòd remanet infinitum. ¶ †Octauo opponitur, quòd per partem capituli est confessatam canonicos carnocen. mittere ad concilia prouincialia quod dicunt esse signum subiectionis. Ad istud respondetur quòd mittunt propter populum non exemptum:vt extra de præscri. c.ex ore.& est casus eo.titu. c.vt apostolice.lib.vj.sicut abbates habentes populum:tenentur ire ad synodum:non habentes non.xviij.qõ.ij.abbates.&.xviij. dist.episcopus.& extra de maiori.& obe.c.quod super his.

20 ¶ †Vltimo dicitur quòd episcopus eligitur à canonicis: habet ergo iurisdictionem super eos:vt extra de offi.ordi.c. cùm ab ecclesiarum. Respondetur hoc esse verum de iure communi,nisi priuilegium consuetudo vel præscriptio aliud inducant,de hoc autem est tota quęstio. De articulis autem datis pro parte episcopi attendendum est quòd in principio protestatus est episcopus quòd per exhibitionem positionum & articulorum ac petitionum,vel aliàs non intendit in iudicium aliquid deducere:vt super his pronuncietur aliquid directè vel indirectè,sed solùm intentio domini episcopi coadiuuetur.& vt non pronuncietur vel declaretur decanum & capitulum carnocen.fuisse & esse immediate sedi apostolice subiectos, per quam protestationem quæ declarat omnia sequentia:vt.ff.de pac.l.iurisgentium §. quod fere.& de acqui.hære.lege qui aliena.§.vlti. apparet, quòd quidquid est in petitione episcopi,vel in articulis,quòd directè vel indirectè nõ infringat exemptionem decani & capituli:totum est impertinẽs:& debet repelli.& ideo ab articulo.xl.vsq; ad finem omnes repelli debent:vt ex eorum inspectione apparet, & iterũ & inquantum de exemptione decani & capituli agitur (cùm in hoc quilibet sit actor & reus)non potest episcopus tanquam actor aliquid obtinere: sed tanquam sic vt per eandem protestationem apparet in qua dicit nihil velle de iure suo iudicari. Et si capitulum in exemptionis probatione deficeret:nihil vltra posset pronũciari.nisi quod non appareret,per probata eos esse exẽptos,vt.ff.de lib.cau.l.diui fratres.& de iureiur.l. sed & si possessori.in princi.&.§.j.de proba.l.circa.& ibi no.& not.C.vti poss.

21 l.vnica. ¶ †Ad corroborationem prædictorum allegauit alter aduocatus pro parte capituli in modum qui sequitur. vltra allegationes datas per decanum & capitulũ ecclesiæ carnocen.dant & proponunt dicti decanus & capitulum quæ sequuntur contra obiectus infrascriptos. ad obiectum vbi proponitur quòd nomina romanorum pontificum non exprimuntur, dicitur nõ esse necesse de iure:imo iura videntur expressa quòd non sit necesse extra de priui.cùm olim essemus.vbi abbas allegauit se immediate subiectum esse romane ecclesiæ,& se exemptum à iurisdictione diocesani episcopi & fuit admissus ad probãdum nulla expresione facta romanorum pontificum.& eo. titul. c. cùm olim propter quæstionem.vbi vnus nomine prioris, sub nomine dignitatis allegantis exemptionem fuit admissus ad probandum illam sine expresione nominis proprij nec ibidem exprimitur nomen romani pontificis coram quo fuit allegatum,qua re apparet quòd specificatio nominum nõ requiritur, vbi dignitas præscribit.vel ea contra quam præscribitur.arg.ad hoc extrà

22 de rescrip.c.si gratiose.lib.vj. ¶ †Ad alium obiectum quo dicitur quòd archiepiscopus non nominatur. Respondetur quòd dicta nominis specificatio:non fuit necessaria,cum hic non agatur de iure archiepiscopali,nec ipse archiepiscopus vel alia legitima persona pro eo interueniat in causa.articulo rationum & iu

rium supra proxime allegatorum circa summos pontifices non nominandos,quæ hic repetita intelligantur. Præterea videtur, quòd sufficiat nominare dignitatẽ sine proprio nomine.vt not. Inn.extra de sentẽ.excommuni.c.si vero ad fi.Sed dato sine præiudicio,quòd necessaria fuisset nominis specificatio (sicut non fuit)attamen cõstat de nomine dato infra tempus datum ad declarandum,videlicet de domino Stephano tunc archiepiscopo Senon.vt expresse continetur in declaratione data pro parte domini episcopi,in qua apparet quòd dictus dominus. S. fuit immediate prædecessor ante dominum Philippum, qui quidem dominus Philippus confirmauit electionem moderni episcopi. & in articulo dato pro parte capituli dicitur,quòd pro tempore dictę inhibitionis dictus dominus modernus episcopus carnocen.erat & ante & post.ita quòd facta concordia temporum & personarum in aperto liquebit articulum verum esse,& quo ad personam archiepiscopi esse & fuisse nominatum & specifica tum per dictam declarationem factam pro parte dicti domini episcopi.¶ Præterea dico sine præiudicio,quòd etiam si nominum propriorum fuisset facienda expresio:tamen sufficiẽter facta apparet infra terminum datum ad declarandum esse ex datis pro parte dicti domini episcopi in quodam articulo pro parte sua exhibito in quo succesiue dat de quatuor episcopis carnocen.incipiendo a domino Simone carnocen. qui fuit per sedem apostolicam confirmatus:vsq; ad dominum. R.nũc episcopum excluiue. Constat etiam ex literis pro parte decani & capituli productis:ex quibus apparet,de varijs & diuersis episcopis succesiue declarantibus articulos subscriptos dato quòd expresio ne nominum non indigeant,vt suprà proxime probatum est.

e3 ¶ † Præterea ad illum obiectum quo obijcitur,quòd consuetudo debet esse rationabilis,sed ista non potest esse talis qua dicitur quòd omnes vbicunque existentes vocare possunt,quia ad hoc opponendum nõ debent admitti.quia dominus noster papa in consistorio voluit & prẽcepit,quòd dominus episcopus non audiretur nisi inquantum tangeret ipsum & officiales suos. & esto sine præiudicio quòd ad opponendum deberent admitti:hoc non est irrationabile quòd quis extra prouinciam diocesim & ciuitatem possit vocari:imo hoc videtur ex permissione iuris licere,vt probatur expresè.C.de offi.præfe. vr.l.j.de epis.& cle.l. omnes qui vbicunq;.§.si apparitor.extra de fo.compe.c. romana.§.contrahentes.& quòd delinquentes ratione delicti in loco in quo deliquerunt potissime contra ecclesiam Carnocen.possit vocari coram eis apparet extra de verbo.sig.c.ex parte.&.c. cum olim.Nec absonum est ratione delicti quem fieri de foro eius in
24 quem deliquit.extra de foro compe.c.cum sit generale. ¶ † Præterea ad illum obiectum quo dicitur, quòd romani pontifices mandauerunt &c.quare propter hoc articulus non sit admittendus:cum tale mandatum iurisdictionis debeat per scripturã probari.Respondetur quòd regulariter mãdatum potest fieri cum scriptura siue per nunciũ & epistolam.vt.ff.man.l.j. & hoc idem senture videtur Archi.in procœmio.vj.lib. vbi equiparat rescriptum gratiæ & iurisdictionis.& tamen dicit vtrunq; posse probari per scripturam & testes.Nec ob.l.C.de mandatis princi.l.j. quia ibi loquitur in mandatis secretis principis,quæ non vult alijs reuelari.vel nota esse ergo talia fiunt per scripturam & non in præsentia testium,& hoc id quod dicit tex.cum secreta in mãdatis &c.imo talia reuelanti pœna capitalis imponitur.ff.de pe. l.si quid aliquid.§.transfuge.Sed dato sine præiudicio, quòd debet probari per scripturam certe propter hoc non posset dici ꝙ articulus non esset admissibilis:quia impossibile est quòd de eo mandato facta fuerit scriptura.& ideo si tempore probationis & debito modo probabitur,mandatum proderit & partem releuabit.Sed articulus de se admisibilis est,quia quod scriptura interuenit:habet se ad esse,vel non esse,vt prædictum est, cùm vtroque modo potuerit factum fuisse mandatum requiritur scriptura.vt in præalle.l.j.ff.man.Præterea iura quæ consueuerunt adduci quòd ad probandum mandatum requiritur scriptura lo-
25 quuntur quando ex virtute mãdati vellet aliquis admitti.† Præterea ad illud quod obijcitur,quòd articuli sint negatiui inquantum dicunt quòd decanus & capitulum soli & insolidum &c. Breuiter respondetur quòd tales articuli continue transeunt & admittuntur in palatio apostolico:& sic se habent ritus & stilus palatij apostolici,qui de iure sic sunt seruandi:vt extrà de falsi.c. quam graui.& videtur casus extra de ele.cum ecclesia vulterana. Præterea ad illum obiectum quo opponitur quòd omnes articuli dati pro parte decani & capituli sunt impertinentes, vt patet ex libello episcopi in quo inter cetera continetur,quòd autoritate priuilegiorum,& maxime productorum,non licet nec licuit decano & capitulo illa facere quæ prætendunt ac etiam priuilegia ipsa locum non habuisse nec habere:quantum ad ea quæ iudicialem requirunt indaginem,qui quidem obiectus,vt dicũt verificari videtur ex cõtextu priuilegiorum productorum pro parte decani & capi.quæ quidem,vt dicunt,non sunt sufficientia ad fundandam intentionem prædictorũ decani & capituli. Ad quod respondetur,quòd sunt pertinentia ex forma libelli oblati pro parte capituli,in quo inter cetera continetur & petitur quid quid attentatum est,& fuit contra priuilegia & consuetudines, quæ & quas prætendunt fuisse iniuste & indebite attentata.ergo hoc ex euentu dependet,quia si apparebunt sufficientes esse consuetudines & priuilegia reportabit pars capituli victoriam.& sic articuli sunt admisibiles & procedunt, quia concludunt libellum pro eorum parte oblatum quanquàm hoc pro parte episcopi in suo libello negetur cuius negationi non statur,sed probationibus:vt.C.de eden.l.qui accusare.de proba.l.actor. & valde bene.C.de prohib.sequestra.pecu.l.j. Similiter alia ratione non procedit obiectus,quia non omnia priuilegia exhibuerunt, sed ea,&alia exhibere intendunt infra terminum per vos reuerendũ patrem eisdem reseruatum iuxta conciliũ viennen.extra de ver.
26 signi.cle.sæpe.† Præterea ad obiectum quo dicitur quòd omnes articuli quatenus continent præscriptam consuetudinem cõtra episcopum & eius officiales cadunt,quia omnia videtur imposibile continere,videlicet ꝙ quis in superiorem suum possit iurisdictionem præscribere.Respondetur quòd de episcopo nulli dantur articuli.sed de officiali tantùm cõtra quem articuli bene procedunt,quia non intelligitur factum officialis, nisi in casibus & in personis qui eidem episcopo subsunt Cùm ergo aggreditur sicut hic,vt priuatus delinquit.ff.de offi. prefec.vr. l.vlti.& de iniur.l.nec magistratibus.idem posset dici de episcopo,&etiã posset per consuetudinem introduci,quæ inducitur tacito consensu,quia expresso consensu maior potest se subijcere iurisdictioni inferioris.ff.de iurisdom iudi.l.est receptum. Præterea ad illud quod obijcitur,ꝙ articuli dati pro capitulo, quòd episcopus debet stare recordationi capituli,vel maioris partis,vel quatuor aut trium ex eis,vbi esset dubium sunt omnino reijciendi propter tria.Primo,quia de his nunquam dubitauit episcopus nec dubitat.Secundo,quia non datur tempus sufficiens. Tertio quia si episcopus iurauit non propter hoc sic vniformiter,debet dictum iuramentũ intelligi cum duntaxat debeat referri ad ra-
27 tionabiles consuetudines.† Ad quæ omnia respondetur. Et non ob.prima ratio,licet alicuius arbitrio aliquid committatur,non intelligitur sic commissum quòd pro libito voluntatis debeat dicere sic vel non,sed sibi commissum intelligitur vt probo viro.ff.de leg.iij.l.fideicommissum.§.cum quanquàm.ar.ff. de verbo.ob.l.continuus.§.cum ita.Nec ad opponendum contrarium debet episcopus admitti,cum prius supponatur,omnia sibi fuisse & esse nota non solùm vt episcopo,sed etiam vt canonico. & quòd eisdem tanquam canonicus vsus fuit propter quod probabilem ignorantiam allegare non potest. extra de res.capitulo cãte.cum si.Item quia priuilegium fuit concessum in fauorem decani & capituli,quia verisimile est quòd melius sciunt consuetudines ecclesiæ quam episcopus,ideo fuit introductum quòd eorum recordationi staretur.Mirandum est in domino episcopo quia in consuetudinibus quæ faciunt pro eo,semper dicit se certum esse;vt apparet in suis articulis.in alijs quæ sunt contra eum dicit se incertum esse.¶ Tertia etiã ratio non ob.scilicet de tempore non sufficienti:quia veritatem in facto non continet, vt ex ipsorum singulorum articulorum datorum semper singulis cõsuetudinibus inspectione clare liquet,in quibus omnibus datur de tanto tempore cuius memoria non existit:& dantur plures litere à

tere à suis prædecessoribus cõcesse de consuetudine obseruanda. Preterea datur articulus, & etiam constat per instrumentum publicum super hoc confectum. quòd dictus dominus episcopus hac consuetudine promisit per suum sacramentum se seruaturũ & stare recordationi capituli vel maioris partis aut probationi iuratorie trium vel quatuor sine contradictione aliqua, & recordatio fuit sibi facta in capitulo, & per capitulum, prout in instrumento super hoc confecto & exhibito continetur. Ex quibus apparet quòd ex quo relaxatio iuramenti sibi facta non fuerit contra dictam recordationem, sine metu periurij venire non potest. extrà de iureiu. c.j. &. c. debitores & eo. titu. c. ad nostram. cum si. Similiter non procedit obiectus, quia si consuetudines sint rationabiles vel non in pendenti est, & hoc pendente contrauenire non potest.

De sententia & re iudi. & de appel. & de dolo & contu. extraordinarie de popularibus actio.

CONSILIVM CCLV.

1 *Licet à prouisione ecclesiæ, vnus cuius interest non appellet sed pro parte alterius cuius etiam interest appelletur ad curiam cuius appellationi alter non adhesit, tamen si feratur sententia contra appellantem & iterum appellet, tunc ille cuius interest potest propter suum interesse venire: secus si sententia transiuisset in rem iudicatam. cum plu. seq.*

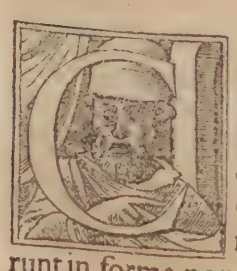

Contra prouisionem, quam. G. se dicit habere de ecclesia Seraualle appellauerunt episcopus Geben. &. R. ipsius ecclesiæ rector. & in appellatione sua in seruerunt crimina & defectus, & quia peccauerunt in forma non curauerunt postmodum articulari de illis criminibus & defectibus. nec super eis aliqualiter agere, sed absq; alijs probationibus fuit conclusum in causa & lata fuit sententia diffinitiua pro dicto. G. in curia romana à qua dicti episcopus &. R. appellauerunt. post quæ causa appellationis durante in secunda instantia duo parochiani ipsius ecclesiæ venerunt ad causam cùm sciuerunt appellatum esse: & causam agi. qui tamen nec appellauerunt nec appellationi adheserunt, sed in terminis assignatis dederunt contra dictum. G. positiones & sufficientes articulos aliàs nõ datos, nec tactos per dictos appellantes, ac etiã dederunt articulos cõtentos in dicta appellatione super quibus tamen nunquã fuerat actum nec diffinitum inter dictos appellantes & appellatum. ¶ Nunc opponitur dictis parochianis exceptio rei iudicatę, & quòd non debent admitti ad causam pro eo quod non appellauerunt à dicta diffinitiua. ℸ. x. dies postquã eam sciuerunt esse latam. † Quæritur an obest hæc exceptio. & videtur quòd sic. certum est quòd si dicti primi obijcientes qui succubuerunt & appellauerũt & non appellassent peractum fuisset omnibus qui appellatum sciuissent præiudicium ad similitudinem sententię late in populari actione. vt. ff. de popu. acti. l. iij. igitur si vnus appellet, & alter non, cùm non fit eadem causa impugnationis vtriusq; sed omnino alia: vnius appellatio alteri nõ prodest. vt. C. si vnus ex pluribus appel. l. j. & de appel l. si qui se-
2 paratim. §. vlti. ¶ † Præterea cum ipsa appellatio fuit inutilis in ipsis principalibus appellantibus: & ideo fuerunt ab ipsius prosecutione repulsi non potest esse vtilis in aliquo accessorio. vt. ff. de reg. iur. cum principalis. &. C. de vsu. l. eos cum simi. Sed in casu nostro contrarium verius videtur. nam dicta sententia non transiuit in rem iudicatam, imò fuit suspensa per appellationem & exceptio rei iudicatę non potest habere locum ex illa sententia cuius effectus per appellationem est suspensus vel extinctus. vt. ff. ad turpil. l. j. §. vltimo de penis. l. ij. §. fi. de iniu. rup. & irri. testa. l. si quis exhæredato. §. hi autem. omnis dicta vero exceptio tunc bene procederet, si dicta sententia diffinitiua nõ fuisset per appellationem suspensa & aliàs non. vt no. Compo. de elec. li. vj. c. statuimus super verbo appellari. ver. si vero non fuerit &c. appellatio enim sic effectum sentẽtię suspendit, quòd vestitur dum dependet ex quo tempore incipiet vires sortiri, etiam si sententiam obseruari contingat. alio enim tempore fingitur sententia vires habuisse tamen lapsu fatalium confirmatur. & alio tempore, quando expressè confirmatur, vt. ff. de his qui no. infa. l. furti.
3 §. j. † Preterea regula iuris est cuius officium officit eius factum proficit: vt. ff. de pact. l. rescriptum. §. vl. Sed in populari actione factum singularis persone actionem in iudicium deducentis & succumbentis officit cuilibet de populo: vt. ff. de popu. actio. l. iij. & de iureiu. l. cũ qui. §. in popularibus ergo & appellatio prodesse debet cuilibet de populo, quia regula est infallibilis, quo succumbente alteri præiudicium generatur de eodem appellante à sententię præiudicio releuatur: vt. C. de appel. l. si actor. de
4 procu. l. inuitus. &. ff. quando appel. sit. l. j. §. vlti. † Præterea nullũ dubium est & omnes fatentur, quòd omnes quorum interest durante causa possunt venire ad causam, & admittuntur in statu in quo eam inueniunt. vt arg. extra ne lite penden. aliquid innoue. c. si hi contra quos lib. vj. & no. expressè per Compost. in. c. statuimus. super verbo appellari. in gl. quæ incipit quid si capitulum &c. in ver. sed ad quid admittetur ille cuius interest &c. Et in casu nostro est simile, quia causa pendet inter appellantem & appellatum: qua pendente veniunt dicti parochiani, qui petunt se admitti: nullum dubium videtur, secundum prædicta quòd dicti parochiani debeant admitti. Non ob. si dicatur quòd prædicta locum habebant in prima instantia antequam in ea, sententia lata esset secus autem vbi sententiatum est, licet fuerit appellatum. Nam certe talis oppositio non procedit, quoniam quantũ ad hoc quòd causa semper dici debeat pendere, nõ refert vtrum adhuc nulla sententia lata sit aut si sit lata & fuerit per appellationem suspensa, & hoc signanter dicit gl. C. vt li. pen. l. ij. in glo. per sententiam diffinitiuam &c. Inde est, quòd omne quod licet in prima instantia ante sententiam: licet post sententiam vt. ff. de cõdi. indi. l. eleganter. iij. responso & de transf. l. & post rem in prin. de bo. li. qui cùm mulier. §. accusasse. &. C. de temp. ap. l. per hanc cum si. & no. per Inn. extra de consti. c. vl. hinc est quòd emptori qui pro re empta conuentus ab extraneo priori durante instantia venditori denunciare omisit denũcians appellatione pendente seruat sibi de euictione ingressum: vt. ff. de euic. l. si rem. §. vltimo. &ibi no. & sic durante prima instantia simul conueniri possunt debitor & fideiussor. vt. ff. de duo. reis. l. iij. §. vlti. sic & ea instantia finita per sententiam appellatione suspensam potuerunt conueniri. vt. ff. man. l. creditor in princ. & pro hoc facit optime.
5 ff. vt leg. no. ca. l. postquam. §. imperator. † Constat autem q̃ durante causa appellationis non potest dici causa finita: sed durare vt. ff. de bo. li. l. qui cum maior. §. accusasse. in. ij. responso. Et ideo in causa appellationis potest corrigi error facti in prima instantia commissa secundum beneficium legis: vt. ff. de iur. & fac. ign. l. error facti. & no. Inn. extra de confes. c. vlti. ergo potuerunt venire dicti parochiani etiam in secunda instantia causa appellationis durante quanquàm non appellauerint, nec appellationi adherint. Præterea appellatio est quædam medicina inuenta contra morbum sententię iniquę, vt. ff. de appel. l. j. Oportet autem medicinam commensurari morbo. vt in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis ergo. & extra de iura. cal. c. ceterum. Non autem esset bona commensuratio, si sententia omnibus præiudicaret, appellatio vero vni tantùm prodesset, cum contrariorum, quantum vnum vni nocet alteri debet prodesse, vt. ff. de leg. iij. l. nam nec id quidem. & ibi no. Nõ ob quòd supra dictum est quòd vnius appellatio non prodest alteri: vbi non est eadem causa impugnationis &c. quia illa iura loquuntur in pluribus sententijs, licet fit vna pronunciatio quæ fit contra plures: tamen tot censentur sententię quot sunt condemnati: quantum ad effectum: vt. C. si plures vna sen. fuerunt condemna. l. j. &. l. ij. hic autem est vnica sententia, licet totum populum excludens. & ideo vnica appellatione suspendatur totum negocium quantum ad totum populum, & quemlibet de populo. vt. ff. de no. oper. nun. l. quia in re presenti.
6 & ad sena. consul. turpil. in senatus. circa prin. ¶ † Ad secundum respondetur, quòd appellatio non fuit inutilis quantum ad de-

volutionem,sed quantum ad obiectuum prosecutionem. Item appellatio interposita à sententia lata in curia suspendit effectum sententiæ,quanquàm iuste,vt.ff.de his qui not.infa.l. furti.§.j.& sic dicta appellatio rem integram conseruauit & per consequens admittuntur dicti parochiani quasi re integra existente:vt. s̃.dictum est. Et quanquàm pars aduersa alleget Comp. in.c. statuimus.super verbo appellari &super verbo interest:ad repellendũ dictos parochianos per prædictam exceptionem rei iudicatę. certè tamen nihil ibi notatur contra admissionem illorũ parochianorum,quia Compo.ibi loquitur,quãdo sententia transiuit in rem iudicatam.vt.s̃.dictum est.& videatur bene dixisse. Cõpo.super dictis verbis,quia expresse faciunt pro admisione dictorum parochianorum.quod autem dictis parochianis nõ obsit,quod non appellauerunt à dicta sententia,& nihilominus debent admitti ad causam,& ꝙ dictam appellationem interpositã per dictos appellantes possunt prosequi apparet aperte in hærede in legatarijs, & in emptore & venditore & in debitore, & in
7 creditore.† Nam si hæres contra quem fuit lata sententia ab ipsa appellauerit: nedum illa sententia intelligitur suspensa quo ad ipsum hæredem,sed etiam quo ad legatarios qui non appellauerunt,& ipsi legatarij dictam appellationem ab hærede interposi tam,prosequi potuerũt:vt.ff.de appel.l.à sententia.§. idem rescri psit.& idem est in venditore,& emptore & in debitore,& creditore.vt eo.tit.l.ab executore.§.alio.& arg.ff.ad.l.iul de adul.l.cõstante in fin.sequitur ergo ex prædictis sine obstaculo aliquo ꝙ articuli per dictos parochianos dati præsertim qui non descendunt ex aliqua appellatione,& quos nullus de dictis appellantibus dederit:sunt admittendi,& super eos remisio concedenda. beatus Hilarius loquens de ista ecclesia dicit sic proprium est ecclesiæ,vt tunc vincat cũ lęditur:tunc intelligat cũ arguitur:tunc secura sit cùm deseritur:tunc obtineat cum separata videtur.

De rescri.vel priuilegijs.& de consangui.& affi. & de excep.& de clande.despon.

CONSILIVM CCLVI.

1 *Causa falsa etiam impulsiua si exprimitur in dispensatione papæ,nulla est dispensatio,sed onus probandi falsitatem incumbit alleganti.& numero.seq.*

3 *Item si petens dispensationem in matrimonio cumconsanguinea dicit ignorasse impedimentum,& probetur scientia,non valet dispensatio,sed asserens se contraxisse publice in facie ecclesiæ,licet non probet banna.c.cùm inhibitio de clan.despon.præcessisse si tamen contraxit corã populo interuenientibus solennitatibus in ecclesia,non dicitur surreptitie impetrasse.cum nu.seq.*

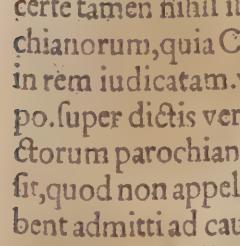

Clemens episcopus seruus seruorum dei &c. dilecto filio. S. comiti &c.& dilectę in Christo filię nobili mulieri.B.comitissę &c.Sedis apostolice circunspecta benignitas cõcessa sibi desuper vtitur potestate prout emergentia negociorum qualitate pensata,id in deo cõspicit salubriter expedire.Petitio si quidem vestra nobis exhibita continet,quòd vos matrimonium inuicem per verba de præsenti in facie ecclesiæ publicę contraxistis.Verum quia quondam.C.vxor tua filij.S.tali & melius tibi filia.B.quarto gradu fuit consanguinitatis coniuncta fuit nobis ex parte vestra humiliter supplicatum.vt cum ex separatione vestra si fieret,grauia similiter timebantur in vtriusq; vestrum consanguineos scandala suboriri.Tuq;.B.tempore matrimonij præ dicti impedimentum huiusmodi penitus ignorares,prouidere vobis in hac parte de opportuna dispensationis gratia dignaremur.Nos igitur qui salutem & pacem quærimus singulorum, vestrę super hoc prouidere saluti dictisq; salubriter scandalis obuiare volẽtes vestris supplicationibus inclinati.vobiscum & impedimento non obstante predicto in matrimonio sic contracto remanere licite valeatis autoritate apostolica dispensamus.nulli ergo &c.¶ Modo cum in prædicta dispensatione fuerit suggestum quòd ex separatione dictorum.S.&.B.grauia verisimiliter in vtriusq; ipsorum consanguineos timebantur scandala suboriri:quæritur an si possit de contrario constare dicta dispensatio ex hoc sit subrepticia:intantum quòd non habeat roboris firmitatem.Item si dicta dispensatio possit vitiari,ex dicta subreptione.an scilicet qui vult substinere dispensationem teneatur probare dicta scandala timeri suboriri.an alius qui impugnat dispensationem teneatur probare contrarium. Item fuit suggestum in dicta dispensatione quòd dicta B.tempore contracti matrimonij impedimentum huiusmodi penitus ignorabat.Quęritur an si probetur sciẽtia B.dicto tempore: dispensatio similiter ex hoc solo sit subreptitia intantum quòd sit inualida.ex hoc solo fuit etiam suggestum,quòd publice in facie ecclesię per verba de prę senti matrimonium contraxerunt,quæritur an posset dici factũ esse publice,si sine missione bannorum sit factum.& an ex hoc
1 possit dispẽsatio vitiari.¶ † Ad primum videtur quòd propter talem falsam causam motiuam seu impulsiuam ad dispensandũ non debeat ipsa dispensatio vitiari.sicut dicitur quòd falsa causa legatum non vitiat,vt.ff.de condi.& demon.in vers.quid autem iuris est.&.l.cùm tale.§.falsam.& institu.de leg.§.longe magis.& secundum multos falsa causa manumittendi, manumissionem non impedit:vt institu.ex qui.cau.manu.libe.vel non.§.semel.& ff.de manu.vindi.l.iusta.§.vlti.& hoc videtur probare tex.extra de consan.& affi.quia circa. ¶ Sed in contrarium me adducit,ꝙ cum dispensatio debeat fieri cum causa:vt.j.q.vlti.§.dispensationes.&.c.talia.&.c.exigunt.Non est verisimile dominum papam sic iura communia fuisse transgressurũ,vt sine causa rationabili dispensaret:vt.C.de inoffi.test.l.si quando.& extra de elect.c.ecclesia vestra.ij.hoc autem est quod vbi talis est causa, qua non subsistente concedens non esset aliàs concessurus:vt ibi falsa causa cõcessionem vitiat,vt in prælleg.l.cùm tale.§.falsam. sed sic est in proposito ergo &c.Et probatur hoc per tex.legis.ff. de nata.restitu.l.j.in talibus nempe dispensationum impetrationibus eo quod in ipsis fit iuris communis relaxatio:nihil debet falsum exprimi,vel verum taceri.vt.ff.de in ius voc.l.libertus aduersus patronum.de elect.capitulo dudum.& de deci.c. ex multiplici. si enim rescripta quæ sunt secundum ius commune ex huiusmodi expresione vel suppresione vitientur:vt extra de res.c super literis.& arg.ff.de pec.leg.l.cum dominus circa prin.ergo multo fortius dispensationes in quibus præiudicium vertitur:& eius commune relaxatur,vt.ff.de mili.testa.l.eius militis.§.j.pro hoc extra de præben.c.non potest lib.vj.de offi.ordi.c.ex parte. & de
2 sen.excom.cum pro causa.¶ † Ad secundum videtur quòd impugnanti dispensationem onus probationis incumbat, vt pote partem actoris seu accusatoris assumenti,iuxta regulam generalem:vt.ff.de proba.l.ij.&.C.de proba.l.actor.& pro hoc.C.de accu.singuli.&.C.de curiosis & statio.l.j.li.xij. & hoc videtur innuere lex.C.si contra ius vel vti.pub.l.puniri.ibi dum dicit præcum argui falsitatem &c.Hoc tamen dicit spe,id fieri ex voluntate aliàs impetrans debet probare.& hoc no.in titu.de excep.§. nunc videndum ver.licet.quòd impetrans facit quòd not.Inno. extra de priuile.c.ex parte.Videtur ergo in dispensationibus cõtrarium scilicet quòd in dispensatione impetrans habeat causam dispensationis probare veram esse.vt.C. de his qui veniam æta. impe.lege.ij.Et non obuiat his quæ dicta sunt hic,& in superiori articulo.capitulo quia circa.extra de consangu.& affi.quia ibi non dicitur dispensationem valere,sed quod dissimulari potest, vt remaneant coniuges in copula sic contracta,ex qua dissimulatione magis dispensatum videtur quàm ex dispensatione præambula.argu. C.de nup.si vt proponis.&. ff. de sponsa.lege in sponsalibus.§.primo. & no.per Innocen.in dicto capitulo quia
3 circa. ¶ † Ad tertium ex prædictis patet responsio videlicet quòd ex scientia.G.quæ dicta est ignorare dispensatio subreptitia reddatur, eò quod scientia & ignorantia sunt de necessarijs accidentibus dispensationis ipsius,imòverius defectus super quo dispensatur.vt.C.de in cel.nup.lege qui contra.&.ff.de adulte.le-
4 ge si adulterium cùm incestu.§.primo.&.§.secũdo.¶ † Ad quartum & vltimum videtur,ꝙ licet emissio bannorum sit descripti

iuris

iuris neceſsitate.vt extra de clãde.c.cum inhibitio.& tamen ſine eis dici poteſt matrimonium in facie eccleſiæ contractum:ſi ſolennis benedictio in eccleſia & aliæ ſolennitates interuenerunt, de quibus legitur.xxx.quæſtiõe.v.aliter &.c.nullus.&.c. noſtra
§ tes.&.c.ſequentibus.† Eſt enim facies hominis publica,qua homo ab homine diſtinguitur.& ad ſimilitudinẽ celeſtis pulchritudinis figuratur,vt.C.de pe.ſi quis in metallum.Si ergo matrimonium in eccleſia publice celebratur interuenientibus ſolẽnitatibus ſubſcriptis,dicetur in facie eccleſiæ celebrari, ſicut patrimonium dicitur in eadem facie permanere,ſi palã & ſuperficialiter tale maneat quale prius.vt.ff.de admi.tu.l.tres tutores.§. vlti. ibi ſed eandem faciem patrimonij &c.

De conceſ.præben.& de rerum permutatione.& de reb.eccle.non alie.& de reſcrip. & de priuile.

CONSILIVM CCLVII.

1 *Papa ſi dat facultatem alicui epiſcopo vniendi aliquam eccleſiam menſe ſuæ epiſcopali:etiam ſi dicat per ceſſum vel deceſſum rectoris illã poſſidentis:tamen ſi epiſcopus eam vnit ſuæ menſe viuente rectore & non vocato ſine eius preiudicio:puta poſt mortem eius valet vnio: maxime ſi ſubſequatur confirmatio pape intantum quòd ſi rector parochialis eam permutet,non valet permutatio.*

Epiſcopus poteſt vnire eccleſiam non vacantem ſine autoritate pape menſe ſuæ,tamen ſi non habeat facultatem à papa an videatur autoritate ſua, vel pape feciſſe.& nu.ſe.

26 *Et de multis ſurreptionibus impetrantis gratiam à papa. & numero ſequen.*

EActum tale eſt. dominus Nic. papa quartus cõceſsit olim bone memorie do.G. quondam Minateñ.epiſcopo gratiam vniẽdi vnã eccleſiam menſe ſuæ ſub hac forma. ¶ Nicolaus epiſcopus ſeruus ſeruorũ dei &c.poſtquã dicto.G.vnione per eũ non facta viã vniuerſe carnis ingreſſo, do. G.epiſcopus minaten.qui nunc ex poteſtate præceſſori ſuo conceſſa,& autoritate ordinaria vniuit mẽſe ſuæ ex cauſis legitimis in vnione cõtentis parochialem eccleſia ſancti medardi deBenaſſato minatenſis diœceſis, ad eius collationem libere pertinentẽ, in cuius parochia melius vinum abũdat & conſtituit procuratorem ad apprehendendum poſſeſsionem eccleſiæ memorate: & deputauit certum executorem ad ponendum dictum procuratorem in poſſeſsionem prædictã:& dicta poſſeſsio quaſi apprehenſa extitit per dictũ procuratorẽ epiſcopi,& per ipſum procuratorẽ alius ad ipſius poſſeſsiõis cuſtodiam deputatus,qui ſubſtitutus fuit per multos annos nomine dicti epiſcopi in eccleſia memorata.& dictus epiſcopus poſt dictã vnionem perſonaliter apprehendit poſſeſsionem dictæ eccleſiæ:& in ea fuit pluries tanquã in ſua.& eam fecit tanquàm ſibi annexã proprijs ſumptibus reparari. & dictam vnionẽ clero & populo dictæ eccleſiæ plicauit.quæ omnia facta fuerunt per dictum epiſcopum abſque prę iudicio magiſtri Franciſci Andreæ rectoris dictæ eccleſiæ, tunc in remotis videlicet in Calabria ſeu partibus circũuicinis abſq; licentia & diſpenſatione dicti epiſcopi agentis,& eo non vocato: quia de eius vita vel morte cum per quinque vel plures annos abfuiſſet non habebatur per dictum epiſcopum: nec communiter per alios in curia ſua & diœce.certitudo potiſsime quia etiam erat oriundus de partibus remotis.ſcilicet diœce.Ciſter. & frequenter dictũ fuerat eũ mortuum fuiſſe.Procuarator tamen dicti magiſtri Franciſci generalis & illi qui ꝓ ipſo regebant vnionem,poſſeſsionis apprehenſionẽ & alia ſupradicta ſciuerunt, & nunquã cõtradixerunt:nec idẽ rector etiam contradixit:cũ præ dicta ad eius noticiam perueniſſent quinimo prætendit quòd multũ placebant eidem.ſubſequenter idem epiſcopus ex certa ſcientia domini Clementis pape quinti obtinuit confirmationẽ vnionis prædictæ,ſub hac forma. ¶ Clemens epiſcopus ſeruus ſeruorum dei &c.Et poſt hæc dictus epiſcopus iterato apprehẽdit poſſeſsionem dictæ eccleſiæ præſente etiam & ſciente dicto magiſtro Franciſco,qui prædicta dicebat ſibi placere,& præuidebat & hæc nota erat publica & manifeſta in eccleſia & ciuitate Minateñ.& in dicta eccleſia de Benaſſato & plurib⁹ alijs locis: & dicta eccleſia dicebat̃ publice & reputabatur eſſe de mẽſa epiſcopi memorati:& ad eam tanquàm ad ſuã & ſibi annexã frequẽter idem epiſcopus declinabat.demum ſolicitatus idẽ magiſter Franciſcus quòd dictam eccleſiam & archidiaconatum quẽ obtinebat in dicta eccleſia Minateñ.permutaret cũ dicto domino Iac.de via cum archidiaconatu Foro liuieñ.conſtituit procuratorem quendam ad faciendam permutationem prædictam autoritate apoſtolica.Sed informatus,quòd ex dicta permutatione fuiſſet factum præiudiciũ dicto epiſcopo & eccleſiæ Minateñ. reuocauit dictum procuratorem, priuſquàm permutatio facta fuiſſet:& ſponte promiſit & iurauit,ꝙ permutationem non faceret ſupradictam.Cum autem poſt premiſſa ad romanam curiã perſonaliter acceſsiſſet:& de dicta permutatione multum ſolicitus fuiſſet,& eam facere nollet dubitans perdere archidiaconatũ Foroliuieñ.ſi prædicta eccleſia de Benaſſato euinceretur per dictum dominum epiſcopum à dicto domino Iacobo ſupradicto dictus dominus Iacobus omnino transferri volens conuenit ſoleniter & cum publico iuſtrumento cum dicto magiſtro Franciſco.quòd idem magiſter Frãciſcus in nullo teneretur ſibi: nec regreſſum habere poſſet contra eum nec ad arhcidiaconatum Foroliuieñ. ſi contingeret ipſum dominum Iacobum obtentu vnionis & confirmationis prædictarum,non poſſe effectualiter aſſequi eccleſiam de benaſſato prædictam ,quibus peractis, proceſsit inter eos dicta permutatio autoritate apoſtolica de prædictis nulla habita mentione: & per reuendum patrem dominum Iacobum epiſcopum Prænestinum ignorantem prædicta, fuit autoritate apoſtolica ex cauſa permutationis collata dicta eccleſia de Benaſſato eidem domino Iacobo,& mandatũ qđ ponere tur in poſſeſsionem eiuſdem:& hoc factum fuit inſcio dicto epiſcopo,& non vocato nec citato.Porro cum iſta ad audientiã dicti epiſcopi & vicariorum ſuorum peruenisſent appellauerunt legitime à prædictis:quia ſupradicta omnia ſupreſſa fuerant:& expreſſum quòd dicta eccleſia erat prioratus,quod tamẽ nõ eſt: ſed eccleſia parochialis & curata. epiſcopus autem tempore quo prædicta acta fuerunt: & ipſe poſt de mandato apoſtolico pro negotio templariorum in Francia exiſtente procuratore eiuſdem epiſcopi,ad dictam eccleſiam de Benaſſato veniens,& nullum in ea prædicto magiſtro Franciſco qui obierat: nec pro dicto domino Iacobo inueniens intrauit pacifice & quiete nemine contradicente ex cauſis prædictis:in eccleſiam ſupradictã pro iure dicti epiſcopi animo continuandi & retinendi ius & poſſeſſionẽ eius,& extunc extitit in eadẽ ſicut in eccleſię annexa menſe epiſcopi memorati cũ ſupradicta ad notitiam domini Pape q dictam confirmationem fecerat.& prædicti domini Preneſtini qui autoritate apoſtolica eidem domino Iacobo prædictam eccleſiã contulerat peruenisſent,& ex parte dicti domini Iacobi requiſiti quòd in prædictis prouideret eidem reſponderunt,ꝙ nõ erat nec fuerat intentio eorum,ꝙ in aliquo derogaretur propter prędicta epiſcopo prędicto & eccleſiæ Minateñ.Ex quibus quęritur,vtrum dicta gratia ſurrepticia:aliquod ius tribuat prædicto do.Ia.in eccleſia prædicta.¶ † Super prædictorũ examinatione primo conſiderandũ occurrit nunquid gratia domini Nicolai de vntone facienda fuerit realis reſpiciens.ſcilicet eccleſiam Minateñ.an perſonalis:reſpiciens perſonam domini.G. impetrantis.& certe conſiderata forma conceſsionis ipſius:dicenda eſt realis.voluit enim dominus Papa ſubuenire defectui: quem eccleſia Minateñ.patitur in vino.ergumen. expreſſum de aqua quo.l.j.§.permittitur.& de cenſibus.l.iij.§.vlti.de regu.iur.in omnibus & no.plene.C.de excu.mu l.ſordidorũ.lib.x. ¶ † In talibus quippe plurimum ratio conſiderationis attenditur vt.ff de leg.iij.l.cum pater.§.dulciſsimus.& de le.iij.l.nomen debitoris. §.finali. & magis eccleſiæ quàm perſonæ videtur eſſe con-

ceſſum.vt.ff.de annu.le.annua.§.à titio.de cõdi.& de.l.filio.& de reb. dub.l.ciuibus.C.de iure deli.cum aliquis. Et vbi dubium eſ ſet an priuilegium eſſet reale:recurritur pro interpretatiõe ad cõ cedentem.vt.ff.de reg.iur.Neratius.& de vul.& pup. ſub. ex facto.& extra de iudi.c.cum veniſſent.xj.q.j.§.ex his omnibus.qd̃ ſi non poſsit concedentis haberi copia,reale intelligitur:niſi con trarium doceatur vt.ff.de conſti.prin.beneficium.arg.ff. de pro ba.ſi pactum.extra de emp.& ven.c.cũ dilecti de preſcri.c.ad audientiam.xvj.q.iij.placuit.& no.in ſpe.ti.de inſtru.edi.§.nunc autem videndum.nam vim conſtitutionis habet.xix.diſt. in ſumma.extra de re iudi.in cauſis.Hæc autem interpretatio domini Nicolai,haberi non poteſt ſed ſucceſſoris do.Clementis:qui idẽ cenſetur cum eo.vt.ff.de iudi.vna enim eſt dignitas ſicut vnus proconſulatus.vt.ff.de off.proconſu.l.manumiſſe.qui vnionem ipſam ex certa ſcientia confirmauit in conſequendo mentẽ prę deceſſoris.arg.extra de reſcrip.c.literas.& ar.ff.de leg.j.l.ſi quis à filio.§.ſi quis plures.cum ibi no.nec huic obuiat quòd de perſona domini.G.tunc epiſcopi Minateñ.dicitur & ipſum alloquitur.Plerunque enim perſona pacto inſeritur & non vt perſona le pactum fiat:ſed vt demonſtretur cum quo factum eſt.vt.ff.de pact.iuriſgen.§.pactorum.hoc ergo præſuppoſito ex quo cõſtat facultatem exequende gratiæ prædicte ad ſucceſſorem tranſire.
3 vt in præalle.iuribus.&.ff.de re.iur.priuilegia.¶ † Reſtat videre numquid vnio per ſucceſſorem facta valuerit,ex autoritate literarum apoſtolicarum.videtur quòd nõ valuit. Voluit nãque Papa vnionem fieri debere rectore eccleſiæ vniende cedẽte vel decedente.Sed in contrarium facit q̃ papa non videtur dixiſſe eo cedente vel decedente eo quod huiuſmodi caſum voluerit expectari,ſed noluit per huiuſmodi caſuum expreſsionem præiudicio occurrere rectoris,quandocunque ergo aliter occurratur voluntati ſcribentis ſatis fit.vt expreſſe probatur.ff.ad treb. mulier.j.&.ij.reſpon.&.ff.de condi.& de.auia.§.pater.& de leg.j.huiuſmodi.§.ſi cui ita.Sed hic in vnione facta, ſatis ſuccurſum eſt præiudicio rectoris quòd erat rector ipſius tẽporis vnionis per illa verba in vnione poſita abſque rectoris qui eam tenet in præſenti præiudicio &c.quæ verba ſunt præſeruatiua iuris ſui.vt.ff. de lib.exhi.l.iij.§.pe.&.ff.de aqua quo.& eſti.l.pe.ff.de te. tu . idẽ
4 fiet in.ij.reſponſo.&.ff.de bo.liber.ſi pater exhæredato. † Effectus nẽpe vnionis conſiderato exitu collatus eſt in tempus:quo nullũ poterit rectori præiudiciũ generali,per illa verba in vnione appoſita ſine præiudicio &c.& ſic eſt ſeruata volũtas domini pape gratiã concedentis & illorũ verborũ cedente vel decedẽte ſignificatio non eſt leſa,quia in alterum illorum temporum ſiue caſuum exiſtit vnionis effectus.vt probatur.ff.de dona.inter vir.& vxo.quia in hoc.& de pac.dota.l.bebius.§.vlti. ſecundum intellectum aliàs incipit.l.ſi inter.&.ff.de leg.ij.ſi ita.§. quiſquis. & de hære.inſti.in tempore in prin.& hoc eſt quod lex patenter dicit.Prohibet enim ſeruum in fuga exiſtentem vendi,& tamen ſi effectus venditionis conferatur in tempus quo captus vel habitus erat tenet venditio,& non tempus quo aliquid fit ſed magis id quod confertur attenditur,vt hæc probantur.C.ad.l. faui. de plag.l.in fuga.&.ff.de contrahen.emp.& ven.l.quod ſepe.§.ſi quis amico.Dico ergo quòd per illa verba cedente vel decedente,videretur papa prohibuiſſe.prius fieri ſatis eſt ſeruata voluntas & in id tempus vnio effectualiter eſt collata nedum quia leges quæ dicunt quòd ſi ante exiſtentem conditionem fit, præter vel contra voluntatem condictionem apponentis: loquitur de conditione quæ habet ſe ad eſſe,& non eſſe.Illa vero quæ habet ſe ad eſſe,tantum ad naturam pure diſpoſitionis , vel ſaltem in diẽ.vt.ff.de noua.ſi pupillus.§.qui ſub cõditione.& de cõdi.ind. nã ſi ſcum moriar.&.l.quod ſi ſub ea.hoc autem eſt huiuſmodi: quia certum eſt quòd rector morietur.vt.ff.de condi.& demon. l.j.& moritur viuente eccleſia Minateñ.quæ non moritur.vt. ff. de fun.do.l.ij.extra de reſcrip.c.ſi gratioſe.lib.vj. xij. quæſtione. ij.liberti.ſicut & imperium ſemper eſt.vt in authenti.quo. opor.
5 epiſ,& cete.cle.ad ordi.pro.§.vltimo.¶ † Dico tamen ſine præiudicio,quòd ſi vnio non tenuiſſet ex virtute literarum apoſtolicarum tenuit ex ordinaria poteſtate ex qua conceſſum eſt epiſcopo vnire eccleſias ſibi ſubiectas.vt extra de exceſ.præl.c.ſicut vnire maxime meliora proſpiciendo,& melioem conditionem̃ eccleſiæ efficiendo.vt hic fecit.xij.quæſtione.ij. ſine exceptione. Et iuſta cauſa etenim ex poteſtate ſui officij:poteſt duas baptiſmales eccleſias in vnam adigere ac terram vnius eccleſiæ ad aliã vertere.xvj.q.c.præcipimus.j.§.ſicut duo extra de eccle.edi.adaudientiam.ſic intelligitur quod legitur & nota.extra de reb.eccl.
6 non alie.c.j.¶ † Poſtquàm autem poteſtatem habet in rebus ecclеſiæ vt diſpenſet ſecundum neceſsitatẽ habentibus præſertim ſibi ac ius eccleſiæ & fratribus indigentibus.x. qõ.ij. epiſcopus. Non debet in dubium reuocari quin dictam vnionem,maxime ex dictis cauſis tam vrgentibus,facere potuerit ſicut paterfamil. duarum vel plurium domorum dominus,poteſt eas vnire cum talia noſtra deſtinatione non natura conſtituantur:vt .ff.de leg. j.l.quod in rerũ.§.ſi quis poſt.& onera eis imponere vel ſeruitutes.ff.commu.prædio.ſi quis duas.& penſiones annuas eccleſijs imponere vel etiam viuente rectore.extra de reſti.ſpolia.cum veniſſent.cum ſit legitimus adminiſtrator,ſubiecte ſibi parochie. Quamobrem eius nomine agere ipſamque defendere poteſt.extra de ſucceſ.ab inteſta.c.fina.vbi de hoc per Hoſtien. quinimo parochialem eccleſiam,& res eius alij donare & concedere poteſt ex cauſa.iij.quæſtione.ij.ſi epiſcopus.&.c.ſeq.& nota.per dominum Hoſtien.extra de præben.vacan.&.c.expoſuiſtis.& probatur extra donation . conſulta adeo etiam quòd poteſt gerere vicem duorum concedentis & autorizantis. Nam ſi talis poſtea velit ſuam interponere autoritatem poteſt:& erit idem Epiſcopus & iudex,ſic eſt ſimile,extra de elect.c,cum inter vniuerſas in fin.&c. cum inter canonicos.§.poſt hæc.nec per alienationes huiuſmodi ledũtur eccleſiæ cum fuerint ad prouiſi onẽ ipſarum,ſicut dicta vnio facta fuerit,ad releuandum penuriam matricis eccleſiæ Minateñ.cuius ratio tanquàm præcipua intuebatur.& tanquã publica quæ p̃fertur priuate. vt extra de poſtula.bone.j.vbi de hoc.Præſertim cum priuata vtilitas includitur in publica & maiori,vt hic fuit.Prouidendo enim matrici eccleſiæ , prouidebatur eccleſiæ maiori,vel minori,& particulari:quæ vniebatur, cum pars & membrum exiſtit eccleſiæ cathedralis.arg.C.de primipil.l.vtilitas.libro.xij.& facit ad hoc quod nota.vij.q.j. ſcias.
7 in glo.¶ † Epiſcopus enim ſi ex talibus cauſis vniendo,nõ abuſor ſed edificator exiſtit,prouidẽdo ſuæ cathedrali eccleſiæ quã plurimum indigenti.xij.q.ij.aurum profecto.talia ad epiſcopale officium ſpectant.x.quæſtione.j.regende.&.c.ſeq.xij.q.j . præcipimus.&.c.ſeq.ſicut no.per Inn.& Hoſtien. & eorũ ſequaces. extra de re.eccle.non alie.in.c.dudũ.ſuper verbo defenſor.In cronicis etiã apoſtolorũ ſcribitur quod epiſcopus in poteſtate ſua res eccleſiæ habeat & quòd eas,ſi indiget,in neceſsitates ſuas cõuertat ita quòd nihil omnimode deeſſe valeat & idem ſtatutum fuit in concilio domini Martini Pape.&.xvj.q.iij.cõcilij.Bracaren. & idem eſſet in canonibus conſtitutũ.j.q.ij.Epiſcopus. xij.q.j.ex his autẽ.&.c.ſeq.cum enim facultates eccleſiæ minaten.nõ ſufficiat ad ſuijpſius conſeruationem:nec ſui ad iuris defenſionẽ, vt tangitur in vnione prædicta in cuius defenſione publica vtilitas etiam verſatur vt.j.diſt.ius publicum cum glo.Dubium non videtur quin dicta vnio ratione proceſstt ordinaria poteſtate. Nam poſſeſsiones non ſolum eccleſiarum parochialium verum etiam monaſteriorum:in quibus ius epiſcopale minus reſidet: alienantur epiſcoporum autoritate.xvij.q.iiij.in venditionibus. xij.qõ.ij.abbatibus.liquet quòd epiſcopus qui ex cauſis prædictis ordinario iure poterit dictam eccleſiam vnire eam menſe ſue humanius potuit applicare maiori charitate ſeruata quæ incipit à ſeipſo.Vnde primo ſibi & ſuis , poſtmodum debuit prouidere alijs.xix.diſtinctione ſi romanorum.lxxxvj. diſtinctio.nõ ſatis.&.C.de ſerui.l.preſes.xxiij.quæſtione.vj.ſi non licet.de pe.diſtinctio.ij.charitas eſt cum.c.ſequẽ,Sic enim debet alios cõſouere epiſcopus:qd ſe & eccleſiã ſuã nõ negligat.vt extra de immu. eccle.quoniam.lib.vj.potiſsime dictis cauſis iuſtiſsimis interuenientibus quæ purũ zelum denotant vniẽtis & videmus, q̃ propter multas iuſtaſque cauſas dignitas metropolitica attribuitur non habenti , & ſic duæ ciuitates metropoliticæ vniuntur : quibus præſidet vnus archiepiſcopus . C . de metropo.berito.l.propter multas.libro.xj . ſicut vniuntur prouinciæ nonnunquàm

ex cauſa

ex causa quibus præsidet vnus rector non diuisis: sed per vnam continuationem militans vniuersis. vt in auf. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud tamen. &. §. hoc autem ipsum iudex. & iã vnit & diuidit mutando rerum naturam. ff. finiũ regun. l. ij. &. iij. dũmodo faciat sine præiudicio vnientis rectoris. vt extra de eccle. edi. c. ad audiẽtiam. ij. sicut hic proprie factum fuit. & probatur hoc expresse in dicto. c. extra de dona. c. consultationibus. cui ca
8 sui multũ inhereo in quæstione præsenti. ¶ † Nec video q̃ necesse fuerit vocari rectorem ecclesiæ quæ vniebatur, quia præsens non potuisset contradicere cum effectu. ar. ff. de fideicõ. li. l. ergo. §. illud videamus. & de reg. iur. qui potest inuitis. nec enim quicquàm cum eius præiudicio agebatur. Et ideo eo inuito & ignorante fieri potuit: vt. ff. communia prædi. qui per certum. & de aqua quoti. & esti. hoc iure. §. is qui. &. l. lucio. & de aqua plu. arcẽ. l. in concedendo. sumpto. ar. à contrario sensu vt ibidẽ no. illud etiam non omitto, quod & si vnio nõ tenuisset propter ab sentiam sacerdotis, videretur conualuisse subsecuto consensu. ar gu. ff. de pig. si fundus. §. j. & de offi. procon. l. iij. §. vlti. & de serui
9 rusti. prædi. per fundum. ¶ † Nec in vnione forte necessarius est consensus capituli quia episcopus in vnione meliorem facit conditionem suam & ecclesiæ sicut dicitur de alimentario, qui transgrediendo, potest meliorem conditionem suam facere, sine prætoris autoritate acquirẽdo. vt. ff. de acqui. re. do. pupillus. & insti.
10 de autoritate. tuto. in princip. ¶ † Ceterum dicta vnio recte processit: tam iure ordinario quàm autoritate apostolica. Simili enim modo & forma melius potuit fieri prout contextus vnionis ostendit, quod fieri potuit, adeo quod etiam circum scripta confirmatione videbatur valere. nam potestas ordinarij non impediuit delegatam, nec contra cum vtraque via proceditur, sicut videmus prætorem ordinarium, qui superioris exequitur iurisdictionem cõmissam. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. & si prætor. quãuis secus sit quãdo ordinarius procedit nõ vt ordinarius, sed vt purus delegatus, nihil proprium imitando, sed mandatum superiorios exequendo. ff. eo. tit. l. j. §. qui mandatum. Hic autem vtraque potestas includebatur, quod fieri potuit, cum tẽderetur ad eũ finem. scilicet vt vnio teneret, quãuis duabus diuer
11 sis vijs. ¶ † Nec credendus est vniens, genus ordinarie iurisdictionis elegisse, ad impugnandam vnionem, sed magis vtroque genere valauisse, propter fortuitos casus &c. vt. ff. de testa. mili. si miles. nec diuersis vijs vtens prohibetur, vt. ff. de hæredi. peti. l. lucius. C. de inof. test. l. cum qui nisi tenderet ad diuersa. ff. de bo. lib. l. si patronus. ex minore cum simili. Testator enim potest facere scripturam validam, in qua procedit duplici via, tam iure testamenti quàm iure codicillorum. ff. de vulg. & pup. substitu. §. cum filie. vbi videtur hoc expressum quẽadmodum solemus facere, cum aliquid agendum intendimus. & quotiens incertũ est, quæ actio potius competebat nobis. Nã duas actiones dicamus quãuis altera sit sufficiens ad obtinendum quod nos contingit. ff. quorum lega. l. j. quòd autem. C. de codicillis. l. vlt. quod locũ habuit, maxime in hoc casu, quando diuersis vijs & diuersis iuribus competentibus, vt pote authoritate apostolica, & ordinaria vtebatur. ff. de priuatis delict. l. nunquam. de act. & obl. l. qui seruum. facit etiam quod no. vj. q. j. imitare. & illud scire prælati debent &c. xj. q. iij. præcipue. & est hoc satis expressum. extra de præbẽ. c. nisi essent. & de præsump. literas. Rescriptum etiam qđ impetrãdi dat facultatem per præsidem, qui aliàs erat ordinarius extra ordinem exequitur. ff. de reli. & sump. fu. si quis sepulchrũ.
12 in prin. ¶ † Ex quibus manifeste apparet quòd tam ex virtute literarum apostolicarum quàm ordinaria potestate, & ex vtraq; simul iuncta potuit de iure procedere ipsa vnio. & sic non videtur necessaria concessio apostolica: nec eius confirmatio ad faciẽdam vnionem prædictam, cum sufficere videatur potestas ordinaria, à iure semel concessa. ff. de condi. insti. quæ sub conditione. §. fi. de thesau. l. j. lib. x. non tamen prædictis superueniẽtibus vitiatur, cum abundans cautela, nõ vitiet rem agendã. C. de test. testamentum nonnunquàm enim, quòd de iure communi licet facere: nihilominus impetratur à Papa. extra de proc. ca. quia in causis. & quòd si aliquis defectus fuisset in vnione prædicta, defectus ille videtur esse suspectus per cõfirmationẽ apostolicã ex certa scientia subsecutã, quæ facit valere id quod patiebatur defectum. vt extra de accu. c. ad petitionem sicut adoptio non iure facta per confirmationem principis roboratur. ff. de adop. additio. sic & donatio inualida per principẽ cõfirmatur. C. de dona. inter vi. & vxo. l donatio. & proprie cõfirmatio facit illud quod erat inualidum, valere. extra de trãsa. c. ij. no. etiam. xj. di. quis ne sciat. sic & hæreditas quæ. l. xij. tabularũ confirmantur: dicuntur obuenire ex ipsa. l. ff. de ver. signi. l. lege. nam qui confirmat dat, in auf. de defen. ciui. §. interim. ff. de hære. insti. l. asse. omnia enim nostra merito facimus quibus autoritatem nostrã impartimur. C. de vete. iure enucle. l. j. §. omnia enim, & facit pro hoc extra de confir. vti. vel inuti. venerabilis. sic & sententia quæ aliàs non tenebat confirmatur per papam. iij. q. vj. hoc quippe. quod autem fuerit confirmatio ex certa scientia apparet. quia continet in ipsa q̃ ex certa scientia extitit confirmata: non ergo locus est coniecturis. de verbo. obli. quicquid. &. l. cõtinuus. §. cum ita. & sic nõ licet dicere ipsam confirmationem ex certa scientia non processisse. extra de præben. si motu proprio. libr. vj. ¶ † Omnis enim
13 solennitas per huiusmodi confirmationem suppletur. extra de transla. c. j. de fide instru. inter dilectos. §. ceterũ. adeo quòd equiparandum est priuilegium confirmationum ex certa sciẽtia, nõ expresso tenore priuilegij, quod confirmatur. & illud quod expresso tenore confirmatur. Nam vtraque confirmatio, supplet solẽnitatis defectũ. vt. in. d. c. venerabilis. & videtur notari per Hosti. eo. ti. c. vlti. & per eundem. extra de offi. dele. ca. pastoralis. in j. col. & eo. c. super verbo. donec. Quãobrem de cõfimatione huiuscemodi & eius iuribus, non est amplius disputandum. cum dicat ex certa sciẽtia se fecisse. Nam vlterius dubitare instar sacri legij obtineret. C. de cri. sacri. disputari. xvij. q. iiij. §. qui autẽ. nam iniuriam facit iudicio reuerendissimæ synodi: qui semel iudicata ac ratione disposita reuoluere conatur. C. de sum. tri. l. nemo.
14 ¶ † Talis nãque confirmatio ex certa scientia facta ab eo, est precedentis facti firma collatio, siue collata firmatio, ius firmum tribuens, & omnem defectum supplens. extra de cõcesse. præbẽ. proposuit. &. c. ex parte astensis. &. c. seq. de elect. illa. & no. plene per Host. in sum. de cõfir. vti. vel inuti. §. quid sit. in ver. hoc fallit. cuius quidẽ vnionis affectus est, vt vires attribuat rei confirmate: si aliquid incuria vel imperitia omissum fuerat & non solẽniter,
15 factũ solẽne. vt in dictis iuribus. &. ff. de pact. l. vlt. ¶ † Et inuti le vel infirmum, efficax & vtile reddat. vt. vij. q. j. c. fi. extra de cõcess. præben. c. cõstitutus. &. d. c. ex parte astensis. adeo q̃ vbi principis confirmatio intercedat robur accedit legitimum, & imitatur naturam rei super qua accedit, si inefficax fuerat. C. de rei vxo. ac. l. j. circa prin. & transactionem personalem, realem facit quod est multum notandum in casu isto. extra de transacti. c. veniens. nisi aliud exprimatur, de præbend. c. nisi essent. §. pe. & fi. facit etiam. C. cõmunia deleg. l. j. q̃ autem talis natura sit dicte confirmationis ex certa scientia, est communis opi. doct. quæ tangitur in iuribus allegatis, & specialiter per dominos Inno. & Ho. de consti. c. cum accessissent. super verbo confirmatio. de transa. capitu. j. in glo. vbi etiam no. illud quòd antea non valebat: incipit valere post confirmationem prædictam sicut cõtingit quòd Papa confirmat ex certa scientia, statuta laicorum super ecclesiasticis facta quod antea erant nulla ipso iure, &c. extra de constitu. capitul. cum ecclesia. lxxxvj. distinct. bene quidem. de prædictis, ibi etiam nota. super. d. c. veniens. & de confir. vti. vel inuti. venerabilis. de fide instr. inter dilectos. & de reli. do. constitutus. & plene nota. Host. de vigore dicte cõfirmationis. in sum. ti. de confirma. §. quid sit effectus. in versi. & no. in ver. effectus autem fundata igitur virtute & efficacia vnionis & confirmationis huiusmodi, liquet ecclesiã solidatã esse proprietati mẽse episcopalis ecclesiæ Minaten. & per vnionẽ prędictã fuisse mutatũ eius statum & naturam, adeo q̃ licet prius esset rectoria, & ecclesiasticum beneficium per se substiftens. Per vnionẽ tamen prædictam disijt esse talis & facta fuerit pars mẽse prædicte, licet vnionis effectus, considerato exitu quo ad emolumenta exinde prouenientia, collatus fuit in tempus quo nullum potuit rectori præiudicium generari, per verba illa, vnione apposita sine præiudicio rectoris &c. quod fieri potuit. vt extra de dona. cap. con-

ſultationibus.de reſti.ſpo.c.cum veniſſent.& ſic per conſequens eccleſia ipſa vt rectoria vel eccleſiaſticum beneficium,per ſubſiſtens vacare nequeunt,nec permutari potuit vel conferre iure cõmuni.ad hoc de conſti.c.cum acceſsiſſent.de deſpon.impu.c.ad
16 diſſoluendum.cum.ſi.¶ †Quod autem dicta eccleſia mutata natura propria, ſecuta fuerit tanquã minor,naturã menſe eccleſię Minaten. tanquã maioris,& eidem ſubiecta ſit & affecta,ita qđ aſſumens naturam deſinat eſſe,quod erat prius,quodque conſuetudinem & priuilegium ac ſtatutũ menſe ſequitur poſt vnionẽ prædictam,probatur.extra de mo.c.recolentes.§.vl.quod enim alteri aggregatur,eiu ſdem debet imitari naturam.& ne ſede vacãte.c.j.xvj.q.j.& tẽporis qualitas.&.c.ſeq.ad idem.ff.ſi quis cau.l, ſi eum.§.iniuriarum.de eden.quædam.§.nihil intereſt. viij.diſt. quæ contra extra de vo.& vo.reden. magne.§.cum igitur. pars enim ſic debet ſuo vniuerſo congruere,& ab eo non diſcrepare, nec ab eius natura diſcedere.vt ibidem.&.xij.diſt.non debet.
17 ¶ † Erat enim connexa dicte menſe per vnionem prædictam ergo quia eius nature.extra de conſti.tranſlato.ſequens eam tanquam magis dignum.extra de elec.miſ.c.cum marthe.§.quæſiuiſti de conſe.eccle.vel alta.quòd in dubij.de arb.c.per tuas.xiij.q.ij.nõ eſtimemus.ff.de rei ven.quæ religioſis & optime.ff.de vſu. eum qui hæredes.de duobus reis.l.vlti.in fi.extra de off.dele. prę terea de cẽſi.eccleſijs.de priui.quia circa.de of.archi.c,vl.de ap, c.vna.viij.diſt.quo iure.j.q.iij.ſi quis obiecerit.j.q.j.ſicut Chriſtus.xxij.q.ij.ſi quis preuentus.xij.qõ.ij.cognouimus.& ſic dicta eccleſia non vacauit:nec potuit vacare,nec aliter,nec vacauit menſa & eccleſia Minaten.quorum eſt pars vnica,vt pote interueniente vnione coniectura,& confuſione,de minori re ad maiorẽ factis ſicut videmus,de brachio per rerum notionem & cõfuſionem ſtatue iniuncto & vnito.quod intantum adheret nature ipſius ſtatue:quodetiam ſeparatum non redit ad priorem dominum.ff.de rei vendi.l.in rem actio.§.itẽ quecunque.per tranſlationem enim factũ inueniente vnione prædicta:applicata fuit ſicut videmus q vbi dominium rei quæ de ſui natura erat venalis & obligabilis:transfertur in minorem cuius res ſingulariter vendi ſeu obligari non poteſt,eoipſo in puncto incipit vẽditio obligari poſſe:quare ſtatim naturam imitatur.ff. de rebus eorũ l.j.§.ſi minor.Nam priuatio conditionis vnius rei alterius conditionis operatur ingreſſum.xxij.q.j.cum renunciatur.
18 ¶ †Nec dubitandũ eſt quin natura dicte eccleſiæ mutata fuerit per vnionem & confirmationem;quæ rite vt præallegatum eſt, proceſſerunt autoritate apoſtolica:quæ tanquã princeps rerum mutat naturam vt inſtitu. de actio.§.fuerat.in.d.l.j.de rei vxo.actio. cũ ſit dominus omnium ſpecialiũ.xxij.di.omnes.xix.diſt. in memoria.xxj.di.in nouo.xxij.di.§.j.xxxiiij. q.j. loquitur. cũ ſi.& de nihilo aliquid facit.xvj.qõ.j.§.ſi.extra de his quæ fiunt à præla.ſine conſen.ca.c.cum apoſtolica illud autẽ cõſtat plus eſſe:quòd de nihilo aliquid fiat,quã de aliquo aliud.de conſe.diſt, ij.reuera.quinimo ſi dici poſſet dictam eccleſiam per reſignationẽ vacauiſſe,ſequeretur quòd eo ipſo extũc cõmoditas & perceptio fructuum quæ in vita rectoris penes ipſum reſiderẽt: menſam ſequeretur adeo quòd fructus exiſtente rectore erat formalis:ipſo cedente vel decedente eſt factus cauſalis.ff.de vſufru.l.iij. §.ne tamen loquor de titulo ſiue proprietate eccleſiæ;prout accipitur pro dominio,quia indubitatum eſt,quòd illud non vacauit nec vacare potuit:per factum rectoris imo rectorem habuit epiſcopum,cuius menſe iam proprietatem accreuerat,quæ proprietas ante & poſt ab vnione citra fuit continuata ſicut moriẽte vel aliter deſinente aliquo vſufructuario reſpectu proprietarij dicunt iura, & ideo non rector qualis prius:ſed viſitator tãtum debuit reputari.extra de præben.c.extirpãde.&.c. expoſui ſti.cum ibi notatis.nec ſecundum primũ ſtatutum ſuum ſed ſecundum naturam & ſtatum menſe cui accreuerat cenſeri debet extra de ſtatu mona.c,recolentes.ne ſede vacã.c,j.cum ibi no. & Archi.extra de præben.c.ſuper eodem.libro.vj. & habetur expreſſe.ff.de publi.ſi ego.§.quod tamen.& de pac.dota.inter ſocerum.§.cum inter
19 ¶ †Nam per vnionem & confirmationem huiuſmodi,ſtatim fuit ius acquiſitum menſe dicta eccleſia ſic vnita & in re,ſine præiudicio tamen,commoditatis fructuum, quã diu rector eam teneret quæ vnio & confirmatio tranſtulerũt ecclesiam vnitam in ius:& vniuerſitatem menſe prædicte ipſo facto ſicut ius crediti ipſo facto confunditur per aditionem hæreditatis factam à creditore licet poſſeſsionis traditio ſeu adeptio non interueniſſet,ad hoc extra de reſt.ſpo.c.cum veniſſent.C.de ſacroſan.eccle.l.ſi.arg.ff.de ſeparationi.l.j.§. confuſus,quod autem dicta eccleſia affecta eſſet menſe:adeo per vnionem prædictam,quòd nulla alienatio fieri poſſet inuito epiſcopo quamuis viuente dicto rectore:ipſam vendicare non poſſet. probatur notabiliter.ff.de ſepara.l.creditoribus.j.reſponſo.& de condi.cauſa data cauſa nõ ſecu.l.quod ſeruus.§.donec.& apparet in re ſuppoſita reſtitutiõi faciẽdi in diẽ q̃ licet ante diẽ per fideicõmiſſum peti nõ poſsit:alienari tamen nõ põt interim prorogatũ,vt.C.cõmunia de leg.l.vlt.§.ſed quia veſtra maieſtas.& notetur text.qui ibi ponitur,ſed ſciat hoc quod alienũ eſt &c.& ratio quæ ibi ponitur:quia ſatis abſurdum & irrationabile &c.quia bene faciunt ad quæſtionem iſtam ad hoc.ff.de optio.leg.l.cum ita.§.quæſitũ.
20 ¶ † His breuiter ſic decurſis,reſultat ſolutio queſtionis,vtrum ille qui ex dicta permutatione aſſecutus fuit dictam eccleſiam quam dicit eſſe prioratum. nulla facta mentione de conceſſione:vnione:cõfirmatione apoſtolica:& poſſeſsione,per ipſum epiſcopum apprehenſa:ius habeat in eadem eſſet dicẽdum quòd non.Primo quia dicta eccleſia in curia non vacauit & per conſequens in ea non potuit permutari vel conferri. Secundo quia reſcriptum apoſtolicum ſuper dicta permutatione obtentum fuit ſubreptitium ex preſſa falſitate : vel ſaltem veritate tacita impetratum.Tertio quia dicta reſignatio non bona fide ſed fraudulenter proceſsit de facto fraudando ius menſe prædicte quòd autem dicta eccleſia in curia non vacauerit per reſignationem dicti rectoris,conſtat quia vt.ſ.plene probatum eſt erat menſe vſui antea deputata,ad hoc quod legitur & no.extra de reſcrip.c. ſi propter libro.vj.nec intentionis domini Pape fuit ius perimere vnionis.ergo ipſa vnio incuſſa ſicut prius permanebit ad hoc quod legitur & nota.de verbo.ſigni.c.dilecto filio.lxxxv.diſt.c.
21 j.in fi.&.ff.ne quid in loc.publi.fiat.l.ij.§.merito.¶ † Do.enim Papa,nunquàm intendit dare literas præiudiciales alteri: niſi ex preſſe agatur:ad hoc quòd nota.per Archi.de reſcrip.c.cum aliquibus.&.c.quãmuis.de præbend.ca.ſi poſtquàm. ſuper verbo nequiuit.li.vj.facit etiam extra de conſti.c.cum acceſsiſſent. & de deſpon.impu.c.ad diſſoluendum.quamuis enim dictum rector quandiu ipſe vellet tenere eccleſiam:non debuerit eijci.extra de dona.c.conſultationibus affecta fuit per dictam vnionẽ menſe epiſcopali:ſic quod nulla vacatio ex tunc potuit dici : nec locum habet in eadem,vt ibi.&.c.cum veniſſent.de reſti.ſpolia.
22 ¶ †Dominus enim Papa,per conceſsionem & confirmationẽ affecit dictam eccleſiam menſe:adeo quod eam dediſſe videtur extra de dona.c.vlt.ar.ff.de contrahen.emp.& vendi.l.qui tabernas.C.de iudi.l.apertiſsimi.ff.de teſta.tu.l.iij.& de leg.ij.vnũ ex familia.§.ſi de falcidia.Vnde cũ indefinite ipſam dedit cõcedẽdo quòd vnam eccleſiam vnire valeat menſe:perinde eſt ac ſi etiam ipſam dediſſet,vt.ff.de leg.iij.ſi chorus quia indefinita equipollet vniuerſali.ff.de vſufr.leg.vxori meæ.Hinc eſt quòd re in genere legata ipſius rei electio videtur eſſe legata qua electione ſecuta ſtatim eligens efficitur dominus rei electe vt hic fuit.ff. qui & à qui. manu.libe.non fiant.l.optio.& de leg.j.ſi ſeruus.§.cum
23 hoc. & de op.le.l.ij.&.l.mancipiorum.¶ † Vnde patet quòd tale beneficium affectũ menſe cuius rector,id eſt epiſcopus viuebat,permutari non potuit aliàs etiam parum operarentur priuilegia conceſsionis & confirmationis apoſtolica:ſi nulla de eis habita mentione vnitum beneficium permutari poſsit cum alio, vel in aliũ transferri inuito epiſcopo vero rectore prędicto.ar.ff. de leg.j.ſi quando.extra de priui.quia intẽtionis profecto nõ defendendus videtur dictus ambiens permutare volens : qui vniẽtis rectoris eccleſiam aſſequi voluit.vj.quæſtione.j.non fuit ſicut enim non debemus eſſe ſoliciti de hæreditate viuentis.ff.de vul. & pup.ſubſti.l.ſecũda.§.interdum.ſic nec pati debemus nos in locum rectorum viuentium adhiberi.extra de conceſ.præbend. c.j.&.ij.in princip.&.c.poſt electionem.& facit extra de præben. capitul.beneficia.libr.vj.&.C.de pac.l.vlt.& ſi dicatur quòd ſaltem

tem tenuit resignatio & vacatio vsusfructus:qui resideret penes rectorem quasi pro hoc quod iste permutans vteretur:& ille rector vti videretur.maxime habito pretio vel alio beneficio equi ualente,non obst.quod vsusfructus sic formalis resideat penes eum à tempore vnionis prædicte:quia in alium ius quoquo modo transferri nequiuit,vendendo,credendo,nec etiam permutãdo quamuis commoditas & perceptio fructuũ vendi & alienari possit viuente vsufructuario:& iure vsusfructus penes eũ manente,prout clare legitur & no.ff.de pericu.& commo.rei vẽdi. l.necessario.§.vlti.& sic intelligitur.ff.de vsufr.arboribus.§.vsu-
24 fructuarius.&.l.nõ vtitur.&.l.si licet.cum simi ¶ † Cum enim dictus rector ante vnionẽ vsumfructũ solũ formalẽ nõ causalẽ habet:vt patet per ea quę leguntur extra de pecu.cle.c.vl.ff.de vsufru.l.iij.§.ne tamen.super verbo.reuerti multofortius fuit restrictus post vnionem & confirmationem quo vsufructuarius ius vsusfructus vẽdat vel alienet,nõ in sic volentẽ acqrere trãsfertur sed proprietati consolidat eoipso, vt expresse legit.ff.de iure doti.si vsuf.& sol.matr.l.vsufru.legitur.& no.inst.de vsuf.§.itẽ finitur,in ver.nam ex contrario quapropter liquet prædictos permutare volentes nihil egisse quãtum ad statutum vt vsumfructum ecclesiæ memorate:quia vt prætactum est eam nequiuerunt vacantem facere:nec etiam perceptionem seu cõmoditatẽ fructuum,quoniam hoc non agebant.C.de do.ante nup.pollicitatione.extra de offi.dele.c.cum super abbatia.profecto vacans ecclesia non dicitur quæ ad alium pertinet,sic ista erat affectata mense episcopali,sicut dicimus non esse vacuam possessionem; quæ ab alio possidetur:corpore vel animo, vel etiam detinetur.
C.de acqui.pos.si in vacuam.arg.ff.de ver.obli.stipulatio ista.§.
25 j.& plene no.C.vnde vi.cõquerebatur.¶ † Preterea illud ius qđ penes rectorem residebat:sic fuit affectum:saltem spe proprietatis mense quòd etiam existẽte rectore domina credebatur. sicut dicimus in hæreditate paterna.ff.de lib.& posth.in suis.institu. de hære.quæ abinte.de.§.finautem.in fi.adeo.quòd desinente rectore,in momento illud ius tanquàm momentaneum:ostenditur ad mensam pertinere,quemadmodum dicimus de vsufructu rei:seruo vel filiosa.legato sub conditione:vt in libertatis statum perducantur.C.de bo.lib.l.vlt.nec per momentum vacauit ff.de acqui.hære.placet quinimo.vbi desijt rector esse:& ita vsusfructus ei competere statim tenuit mẽsa:absque aliquo interuallo.arg.optimum.ff.de excu.tuto.si is qui tres.in prin.sicut etiam dicit de hærede necessario:inter cuius additionẽ,& testatoris mortem,nullum est medium.ff.de leg.j.si post mortem.in.iij.respõ. &.l.quæsitum.§.j.in versi.necessarario autem.intantum quòd rector & conuentio de permutando vel aliàs:non potuit officere mense prædicte.C.communia de lega.autem.res.in lib. feudorum.de inuestitura de re aliena facta.§.quid ergo.ff.de aqua pluarcen.in concedendo.&.l.sequen.cum ibi no.arg extra de præ-
26 ben.nisi essent.in fi.& de transac.decetero.in fin.¶ † Cum igitur nulla vacatio fuerit per consequens nulla collatio, sicut nec rũpitur gradus qui nullus est.ff.de iniust.rup.& irri.testa.l.nam & si.in fi.j.respõnsi.arg j.q.vij.daibertum.pro tanto cautum est qꝙ vbicunque alicui scribitur per sedem apostolicam:vt ab aliquo beneficij quod obtinet resignatione recepta:ipsum alteri cõferat illud adimplere non potest,si beneficia huiusmodi per resignationem non vacent,sicut nec dicta ecclesia vacauit in curia,vt dictum est.s̃.extra de rescrip.c.susceptum.li.vj.& facit de præbẽ. c.quamuis.&.c.cum in illis.fuit quoque subreptitium rescriptũ super dicta resignatione ex quo permutatio sequebatur obtentum:& hoc dupliciter:videlicet per supressionem falsitatis. Tacuit enim impetrans dictam ecclesiam mense episcopali vnitam & vnionem fuisse à sede apostolica confirmatam, dictumque episcopum virtute prędictorum possessionem dicte ecclesię fuisse assecutum,quorum taciturnitas obreptionem inducit.' extra de concess.præben.c.cum nostris.de sen.& re iud.cum inter mo-
27 nasterium.¶ † Nam talis subreptio nullum reddit rescriptum, quia in rescriptis huiusmodi super beneficijs obtentis:subreptio ea vitiat extra de rescript.c.super literis.cum materia sua nec cui quam venit in dubium:quòd si dominus Papa sciuisset prædictam scilicet resignationem huiusmodi nequaquam admisisset, quia iniquum fuisset:quod non debet esse beneficium principis ff.de vulg.& pup.sub.l.ex facto.circa princip.nec est verisimile papam sub tali generali permutatione concessisse:quod speciali ter non fuisset verisimiliter concessurus.extra de regu.iur. in generali.ff.de pecu.qui peculij.facit ad prædicta extra de rescript. c.ceterum.&.capitu.ex tenore.cum ibi no.per Barto.& Hostiẽ. præsertim vbi per talem suppressionem beneficiale rescriptum obtinetur.extra de rescrip.capi.capitulum sancte crucis.&.c.abbatem.&.c.j.quinimo de toto processu habito virtute primi rescripti oportet vt fiat mentio in secundo rescri. aliter non valeret sicut est in proposito.nã in dicto rescripto resignatorio nulla fit mentio de priuilegio gratioso:& secundo confirmatorio, virtute quorum dicta processit vnio:quare non valet dictum vltimum resignatorium.extra de rescrip.cum ordinem.de fil.presby.ex tua.dato quòd rescriptum esset aliàs iure consentaneum. C.si contra ius vel vti.publi.& si legibus.C.de sacrosanc.eccle. priuilegia,sicut nec valet sententia per obreptionem obtenta.ff. de fideicommis.lib.cum verò.§.hoc signatus.& quicquid virtute literarum beneficialium per subreptionem obtentarum fit caret effectu.extra de officio vica.c.tua.de rescrip.c.ad audiẽtiam. & de sen.excom.cum pro causa.& facit ad hoc.xxxv.quæstione. ix.c.veniam.ff.de iudi.l.si prætor.§.marcellus.& reb.eorum qui sub tuto.vel cura.sunt.l.magis.§.manet actio.ad carbo.l ii.§.pu-
28 beri.¶ † quod autem dictum rescriptum resignatorium & qđcunque aliud super beneficialibus obtentum per subreptionem huiusmodi nullum sit ipso iure:nec valeat processus ex eo habitus vel subsecutus,probatur per plura iura.extra de rescrip.c.ad aures.ibi,dum dicitur,literas in quibus actor nomen suum supprimit dignitatis vires nolumus obtinere,&c.& eod.tit.constitutus.circa finem.ibi quicquid factum est occasione literarum ipsarum irritum decernatis.eo.titu.capi.ad audientiam.secunda in fine.&.cap.dilectus filius abbas.in fine. & concordat extra de priui.c.cum olim.ij.nos igitur.quæ decre.multum videtur facere ad causam de quo queritur in præsenti,per ea quę etiam nota. Inno.& eius sequaces quòd aliqua litera præiudicialis, non debet transire in curia romana sine audientia:& quòd litere dicuntur subreptitie quæ non sunt sine conscientia aduersarij præsentis in curia impetrate.ad idem de fil.presby.c.si is cui.de offi.leg. collatio.de præben.non potest.circa prin.&.c.si motu proprio. lib.vj.cum dicitur veluti subreptitium vires nolumus obtinere.
29 ¶ † Sane quòd processus per tales literas subreptitias habitus: nullus sit ipso iure,probatur per ea quæ leguntur & not.in.d.c. ad audientiam.& alijs capitulis per Inno.& Hostien. & Compostel.super.d.c.super literis.& hoc maxime secũdum compo. quando per literas subreptitias processum est iuris ordine non seruato,sicut fuit in casu nostro:& sicut faciunt cõmuniter executores dati ad prouidendum.nam cũ per huiusmodi literas datur titulus,& litere loco tituli habeantur sine.quo titulo in beneficijs ius haberi non potest extra de insti.ex frequentibus.arg.ff. de decu. herẽnius apparet & per consequens titulum esse subreptium & iniustum ex litera subreptia subsecutum,& sic impetrantem in beneficio nullum ius habere.arg.ff.de re.eo.qui sub tut.vel cur.sunt.l.j.§.j.&.l.magis.§.vlti.& de in ius vo.l.adoptiuũ §.patronũ.& ex qui.cau.in pos.ea.l fulcinius.§.si quis bona pos-
30 sederit.¶ † Sic videmus quòd deficiente titulo.censuali,quidem professio domino præiudicare non solet.C.de dona.censua.&.l. si functiones.nec aliena in censum deducta ideo magis deficiente titulo acquiruntur.ff.de acquirendo rerum.domi.l. quisque. nec rescriptum quod interpretandi facultatem ciuilem actionẽ inducit:licet extra ordinem per præsidem qui alias erat ordinarius exequatur.ff.de relig.& sump.fune.si quis sepulchrum profecto non videtur fuisse mandatoris intentio:vt vnio quæ tam solenniter eius authoritate excitatur:per rescriptum secundum episcopi præiudicium subuertatur:vt extra de rescript.mandatum. ad finem de præben.c.inter cetera.de cõcess.præbẽ.propo suit.de iure patro.cum dilectus.vbi de hoc.& de elect.quia propter per Inn.Plus etiam circunspecta confirmatione non refert

vtrum dicta vnio facta fuerit autoritate domini Clementis:qui secundum rescriptū resignatorium cōcessit,an domini Nicolai prædecessoris concedentis sui primū rescriptum : virtute cuius vnio fuit facta.extra de rescript.c. literis apostolicis.ff.de iudi.l. mortuo.Absurdum est nāque si promiscuis actibus rerum turbentur officia, & alij creditum vel concessum alijs subtrahat. C.de testa.consulta diualia.circa prin.nec cuique suum ius detrahi debet.de his qui sui vel alienis iuris sunt. §.dominorum.

31 ¶ † Hinc est q̄ per tales subreptitias nō datur iurisdictio:sed q̄c quid per eas agitur in irritum reuocetur,vt.d.c.tua nobis . cuius ratio est,quia procedens virtute earum non est iudex competēs. xj.q j.c.vlti.C.si à non compe iudi.l.vlt.adeo quòd recitari pōt altera parte absente:vt dicta decre.cum olim.& not. cōmuniter in.d.c.ad audientiam.& c.super literis.nec mirum cum gesta ab eo qui legitimam non assumpserat potestatem irritentur ,C. de numera.& actu.l.actuarios.li.xij.extra de ele.qualiter post obitum.de hære.c.fraternitatis.xij.q.ij.alienationes. Sicut impedimentum quod obest ordinanti præiudicat ordinatis. lxxxj.dis. tantis Daniel præsertim in hoc de quo agitur,vbi dicti permutare volentes:malam habebant fidem sentientes,vt in facto proponitur,dictam vnionem præcessisse.arg.ad hoc.j.q.j.si qui à simoniacis.j.q.vij.daibertum.Cum igitur nulla potestas virtute dicti rescripti fuerit attributa:constat q̄ quicquid ex eo vel ob id prosecutum post nullius est momenti.C.de legi.non dubium. &.d.

32 c.qualiter est obiectum in fi.¶ † Prēterea esto quòd litere super dicta permutatione obtente,non censerentur mere gratiose adhuc haberent locum prædicte sunt enim nulle ipso iure;& processus habitus per easdem,cum subreptio contingat iurisditionē quæ est fundamentum iudicij,sicut not. Archid.in pralleg.c. si is cui extra de fil.presby.circa medium gl,quod autem in hoc casu vbi est subreptio in iurisdictione,sint litere nulle ipso iure: & processus habitus per easdem probat idē Archi.per dictā decre. tua.de of.vica.& per decre.graue.de of.or. & per decre.cū olim. de of.dele.cū earū similibus.Vbi eīn deest iurisdi. & ipsius iurisdictiōis prosecutio,vt in dicta decre.tua.vbi de hoc.&.ff.de iuri. om.iud.l.vl.&.C.q̄ pro sua iurisdict.l.j.xxxv.q.j.veniā. &.c.sententia.Expresit insuper impetrans falsum, videlicet dictam ecclesiam quæ simplex curata dicte mense episcopali vnita fuerit asserens prioratum.Vnde sicut veri suppresio:sic falsitatis sug-

33 gestio rescripta vitiat:vt in prealleg.iuribus.† Mutatio enim no minis vitiat rescriptum adeo quòd nulla fides est ei adhibenda. extra de rescrip.significante.cum glo.&.c.seq.de falsi.quam graue.ff.de leg.j.l.iiij.§.quod si quis.præsertim cum sunt fraudulose sicut fuit hic argumento sumpto à cōtrario.C.de mutatione no

34 minis.l.j.† Certum est enim quòd aliud est prioratus:aliud simplex beneficium prioratus namque dignitas est.extra de præbē. nisi essent.de statu mona.circa finem.quod de beneficio simplici non memini me legisse.& facit pro hoc extra de rescript.statutū lib.vj.quæ vero sit differentia inter ista:innuitur extra de præbē. cum de beneficio.lib.vj.præterea rescripta stricti iuris sunt.& ea

35 solum intelliguntur in eis:de quibus loquuntur.† Vnde cum de dicta ecclesia dictum rescriptum non faciat mētionem vt de ecclesia:sed vt de prioratu non extendamus illud ad ipsam ecclesiam.ar.ff.de verb.ob.l.quicquid.de re.iur.l.neratius.&.l. priuilegia.& de legibus quod est ratione.& ad municipales.l.j. extra de offi.deleg.cum olim de rescrip.significabit,ad instar compromissi,in quo non veniūt nisi ea de quibus actum est,vt.l.veniēs. ff.de arbi.l.non distinguemus.§.arbiter.licet enim error proprij nominis:non semper vitiet rem agendam. Error tamen appellatiui nominis quale est prioratus & ecclesia:vitiat ipsum rescriptum.ff.de leg.j.si quis in fundi.& de leg.iij.l.patronatus.§.libertus.& de verb.obli.si in nomine.& de rebus dub.l.pe.& de aur. & ar.leg.l.pediculis.§.argento.& sic separatorum separata sit ratio.ff.de calū.l.vl.Cum igitur impetrās asseruit prioratum qui non erat,sed beneficium simplex:debet carere penitus impetratis. Talia enim potuerunt mouere Papam,ad concedendam resignationem & prouisionem prioratus;quæ nō mouissent eum si parrochialis ecclesia dicte mense vnita fuisset expressa.argu.

36 extra de præbend.cui de non sacerdotali.libr.vj.¶ † Videmus etiam quòd decretum per falsi suggestionem obtentum irritatur.C.de peti.hæred.si putas.& quandocunque apparet veritas in contrarium:non statur decreto:sed veritati:vt.ff de lega. præstan.contratabu.bono.pos.per.l.filium.§.si quis contra tabu.Vlterius posito quòd dicte litere non censerentur beneficiales nec gratiose sicut sunt adhuc.nullum ius assequi potuit impetrator cum non fuerint motu proprio concedentis: sed ad instantiam permutare volentis concesse.Nam dicta veritatis suppresio , & falsitatis expresio aut processerunt per fraudem vel malitiam sicut creditur,vt dicitur factum esse: quia qui rector erat tempore vnionis & confirmationis prædicte:sciebat vt in instrumēto

37 proponitur:& alteri debet indicasse.† Cōstat ipsos propter ipsorum aduersitatis pœnam:nullum debere assequi commodum ex literis sic obtentis:vt in dictō.c.super literis.§.nos igitur . facit eod.tit.cum ex eo.&.c.cum dilecta.&.c.ex tenore.de dolo & cōtu.ex literis.ff.de contrahen.emptione.& vēditione.l.quod sepe. §.vltimo.de edil.edi.quod si nolit.§.qui mancipia.& est expressum de suggestione falsitatis.de rescrip.ex insinuatione.&.c.proponente.& de consti.cum accessissent.ff.de na.resti.l.j.C. si minor se maio.dixerit.l.si is qui.Si autem per simplicitatē vel ignorantiam huius veritatis subreptio, & falsitatis suggestio processerunt:adhuc non tenerent,cum talis veritas subrepta,& talis falsitas expressa fuerint:quibus tacitis vel expresis:vt suprà dictū est,nullatenus literas habuissent:vt in dicto.capi.super literis.§.si

38 verò.¶ † Nec melioris cōditionis esse debet stultus vel factuus: quàm peritus.ff. quod vi aut clam seruus.extra de præben.cum qui libro.vj.Vnde cum de hoc exceptum fuerit,& per hoc appellatum:non prosint litere per talem modum obtente extra de rescri.ad aures &.c.postulasti.&.c.ceterū.de trāsac.ex literis. de fide instrumē.inter delectos.de re iud.inter monasteriū de cohabi.clerico.& mulie.super eo.de filijs presby.ad presentiā.&.c.ex tua.&.c.veniens.de concess.præben.cum nostris.& facit ad prædicta quod no.per Hostiē.in sum.de rescrip.§.quæ possunt obiici.versicu.sed quomodo intelligemus veritatem tacitam &c.vbi inter alios casus ponit hunc de quo quæritī,videlicet si de priuilegijs concesis mentio non habeatur in secūdo: vt extra de rescri. veniens & de priuileg.ex parte.ij.& ideo cum episcopus haberet priuilegium iuris corpore clausum iterum non est intentionis domini nostri Pape subsequentem ordinationem priori ordinationi per eundem vel eius prædecessorem facte,nisi de hoc

39 expressam faciat mentionem derogare.¶ † Cum itaque autoritate domini Pape & eius prædecessoris:dicta vnio fuisset ordinata,ei non intelligetur derogasse:cum de ea nullam fecerit mentionem.extra de rescript.mandatum.&.capitul.literis.& capitu. abbatem.& expresè de re iudica.cum olim.Plane rescripta interpretanda sunt secundum intentionem concedentis. extra de officio ordinario.licet de deci.ex multiplici. Sed iure testante: non est intentionis Pape,per rescriptum suum,vbi non exprimitur,alicui graue & enorme inferre præiudicium.C. de preci. impe.offe.l.quoties.præsertim ordinarijs:vt extra de officio.ordinario graue.de maio.& obed.cum inferior.de cœci. ex multiplici.& capitul.tua.vbi de hoc per Innocen.& alios . de religio. domi.capitul.secundo de eccle.edific.cepitul.secundo. de rescriptis quamuis.libro.vj.xx.quæstione secunda rescripta. Ergo infertur,quòd dicto episcopo nullum est per hoc præiudicium generatum nec illatum:quod tamen inferretur: si dicta rite facta vnio per rescriptum huius retractaretur,& dicta ecclesia de vna persona ad aliam transferretur,quia sic eius proprietas inutilis redderetur,quod esse non debet. argumentum.ff.de vsufru.vsus fructus.Sequeretur enim aliud inconueniens : quia apostolica concesio & subsecuta confirmatio vnionis:illusorie redderetur.quod est vitandum.ff.de iudi.cum prætor.§. marcellus. ne

40 quid in loco publi.l.vltima.¶ † Præterea in dicto rescripto resignatorio nulla fuit facta mentio de possesiōe dicte ecclesiæ per episcopum apprehensa:quamuis asset facti,& sic non valet propter obreptionem,vt extra de concess.præbend.cum nostris. & capitulo literas.ff.de fidei.liber. cum vero.§. subuentum . & de rebus eorum qui sub tu . vel curat.sunt . l . magis. §. manet actio.extra de preca. capitulo cum in nostra . Quinimo ignorante

rante illam facti possessionem de qua fit mentio per impetrãtem rescriptum non talis prouisio:vt.d.c.literas cum ibi no.per Inn. & Host.& videtur expressum,extra de priui.c.dudum.arg.ff. de nata.resti.l.j.Cũ igitur episcopus possessionem haberet,vt præsu ponitur in facto,de qua nulla fuit habita mentio in rescripto resi gnatorio,viribus non subsistit per iura prædicta.¶ † Nec est in conueniens quòd episcopus & rector possiderent ecclesiam de qua agitur.Duo enim possunt iure licito eãdem rem diuersis re spectibus possidere.ff.de vi & vi ar.l.ij.§.deijcitur. & vti possidetis.si duo de precario.l.& habet eum. Etiam duo naturaliter & insolidum diuersis tamẽ respectibus,possidere possunt.ff.vti pos. l.vlt.vnde liquet nullum ius habere in dicta ecclesia per permutationẽ prædictam. Et facit ad hoc quod no.Io.mo.extra de fil. presby.c.ij.lib. vj.Fraus insuper quæ interuenit ex parte permutare volentium:prædictum assequi volentes excludit:quia non debet ex eius fraude vel dolo præmium reportare.ff.de nego.gest.si ne hæreditaria.nec fraus & dolus debent patrocinari eidem. extra de rescrip.ex tenore.&.capitu.sede apostolica.& .C.si contra ius vel vti public.& si legibus.xxv.quæstione.ij.& si legibus.volebant enim fraudare mensam cui sciebãt ecclesiam fuisse vnitã .& hoc sciebat tam rector quã dominus assequi volẽs quem rector certificauerat.Nec videtur celatum.ff.de acti.emp.& ven.l.j.in fi. Fuit autem permutatio huiusmodi fraudulenta quia fraus inter 1
uenit super re in qua nihil supererat agendum.Nam perfecta erat vnio,licet fuisset eius dilatus effectus,quãdiu idem rector ipsam tenet:vnde quomodo desierit ipsam tenere permutare volẽs: vel aliàs statim tenuit eam effectualiter primum vnionis decretum ff.de excu.tut.l.is qui tres.sicut etiam in legato relicto seruo extranei post mortem domini:quia si domino hæres existat iussus
42 est liber à domino,quod legatum quærit hęreditati.¶ † Sinautẽ domino seruus hæres,suus existat tunc quia in vnum concurrit concessio dicti legati & libertatis seruus tantum quęrit sibi & nõ alij,sicut hoc eodem momento rector desinit esse, vt in puncto absque temporis delectu purificatur:imo verius purificatum declaratur ius competens mense vt probatur.ff.de leg.j.si post mortem.& de acquir.re.domi.l.adeo.§.cum quid.Quinimo retropu rificatum fingitur,vt.ff.qui potio.in pig.ha.l.potior.in.ij. respon so.& de peri.& commo.rei ven.l.quod si pendente. Eodemq; tẽpore concurrunt actus rectoris:& ius mense.ar.expressum.ff. de noua.si stichus.§.si quis ita.in fi.Adeo quòd vacatio, locum nõ habuit etiam per momentum,vt.s̃.plene tractatum est.&. C. de
43 bo.lib.l.fi.in fi.§.vlt.† Nec post dictã vnionẽ status ecclesiæ transferri in alium vel mutari potuit:quia semper in eodẽ statu vnionis permansit.Cum enim ad vsum mense vnita fuisset quandiu sperabatur vt rector esse desineret:nulla status eius mutatio esse potuit,vt expresse probatur.ff.de condi.cau.da.l.quod seruus.§. donec prętera si talis permutatio teneret posset fraudari mẽsa in infinitum si permutando de vno in alium per plures manus ambularet.ff.de mino.sed vbi.quod esse non debet C.de sac.san.eccle.vt inter diuinum.Aliàs enim iam frustra ipsa vnio,& eius cõfirmatio facta esse videretur:quod esse non debet:cum verba eius nõ debeant ludibrio fieri:neque debito frustrari effectu.vt.C.cõmunia de leg.l.ij.in fi.& per Archid.extra de electi. commissa.§.
44 porro.lib.vj.† Non enim caruit dolo rector qui de dicta eccle sia per resignationem huiusmodi voluit mensam fraudare. ff. si quis omis.causa test.iulianus.ver.sed si varia.eo enim ipso quòd sciebat mense dictam ecclesiam fore vnitam & ipsam alienare volebat intelligendus est fraudande mense cõsilium habuisse.ff.quę in frau.cre.omnes.§.lucius.Ex qualitate quidem facti: præsumitur fraus.ff.de proba.qui testamentum.in fi.maxime quia idem rector dictam vnionem sciuerat processisse cui assensisse videtur tacite & si non consensisset expresse.arg.eorum.quæ leg.& no.ff. de aqua plu.arcen.l.labeo ait.&. C.de transac.cum donationis.in
45 fi.† Permutationes enim beneficiorum huiusmodi pure debẽt fieri absque dolo & fraude: quibus interuenientibus vt hic fuit quia sciebant vnionem permutantes, manifestum est indicium fraudis & doli contra ipsos propter quæ concluditur manifeste quod permutans nullum habeat ius in ecclesia supradicta: vt extra de rerum permuta.quæsitum.& eod.titu.c.j.lib.vj.& Old. hæc est allegatio.

De probationibus,& de priuile.

CONSILIVM CCLVIII.

Papæ assertio in priuilegijs,an super facto proprio & super quo fundatur intentio sua probat plene:& de cle.literis.de proba.& nu.seq.

1 INnocẽtius episcopus seruus seruorum dei &c. Venerabilibus fratribus.O Terrachoñ.archiepiscopo Vrgellen.Vincẽ. Gerundẽ. Eleonen. episcopis salutẽ & apostolicam benedictionem.Riuipulẽ.monasterium iuris est pro prij beati Petri,ad defensionem romane spectat ecclesiæ. Quicũque ergo beatum Petrum diligunt:monasteria quę ad eius ius spectant debent à prauorum hominum incursibus defensare.Ea propter fraternitati vestre per apostolica scripta mãdamus, qua tenus Riuipulẽ.monasterium cum bonis & possessionibus manuteneatis. Et si quis parochianorum vestrorũ,loco ipsorũ , aut aliquid de pertinentijs eius,infestare attentauerit canonicã de eo iustitiam faciatis,quod si iustitiam de malefactoribus neglexeritis facere periculum ordinis & officij incurretis. Datũ Pisis . iij. idus iunij.¶ † Quæritur vtrum per dictũ priuilegium : dictum monasteriũ Riuipulẽ.debeat reputari fuisse & esse exemptum. 1
Quod quidem verum esse videtur:vt per verba in dicto priuilegio contenta:vel dicatur exemptionem induci: vel ante eam inductam probari.Nam existere ius beati Petri : est exemptionẽ habere:vt habetur extra de priui.c.recipimus.& eod. tit.li.vj.c. si Papa ibi:aut iuris beati Petri existere &c.Sed in suprascripto priuilegio,Papa videtur expresse asserere monasteriũ prædictũ esse iuri proprij beati petri:ergo &c.Et maxime quia assertioni summi pontificis credendum est,vt habetur in cle.de prob.c. literis. & hoc expresse videtur tenuisse. Inno.quoties Papa asseuerando dicit ecclesiam aliquã esse expressam prout no.in prælleg.c.recepimus.extra de priuileg.circa prin.idẽ no.Host.ibidẽ. Ecõtra autẽ videtur q̃ per dictum priuilegiũ inducta non videatur exẽptio,nec inducta probetur. Ad quod melius est declarandum, q̃ summus pontifex quantũ ad præsens pertinet,de exemptione alicuius loci tripliciter potest loqui. Vno modo narratiue.Secũdo modo assertiue seu assueratiue,q̃ modus sonat in plus. Tertio modo dispositiue seu concessiue.Per primum autem modũ loquẽdi videlicet per simplicem narrationem certum est, quòd nec exemptio inducitur,nec inducta probatur:vt in prælle.c. si
2 papa.in prin.† Nam regulariter narratiue seu enunciatiue locutiones:modicum operantur,vt.C.cõmunia vtriusque iudi.l.scriptura.& de test.l.verba & adhuc expressius.ff.de hære.instit.l. ex facto.etiam agitatur secundum literam affirmatiuam. & de condict.& demonstr.l.cũ tale.§.fin.& de leg. iij.l. lucius.§. sempronię. Idem videtur esse dicendum salua semper veritate,etiam secundo modo loquendo videlicet assertiue,vt videatur fuisse in priuilegio suprascripto,nisi assertio huiusmodi fiat per modum determinate traditum in prælle.cap.si Papa.§.si autem videlicet super huiusmodi exẽptione sentiendo cũ de ipsius exemptionis negocio ageretur. Nã tunc in casu pręmissio:fic notabiliter & nõ sine causa determinato.si Papa asserat ecclesiam fore exẽptã,bene debebit reputari exempta:alias autem non videtur velle textus suprascriptus nullam faciens differentiã quantum ad hoc inter dictos modos loquendi:nisi cum exemptionis negocio ageretur,quòd non apparet fuisse in casu priuilegij,s̃. de rescriptis.
3 † Nõ enim ibi disceptabatur,vtrũ illud monasteriũ esset exẽptũ vel nõ:sed solũ defensionis præsidiũ quærebat.Quod vt melius haberet suggestũ fuit,& forsan falso,q̃ erat iuris beati Petri quæ suggestio præsumit peruenisse à parte priuilegiũ impetrãte.arg. eorũ q̃ notant.ff.de cõtrahẽ.emp.& vẽdi.l.cũ manusata. in.j.responso.nisi papa diceret:quod proprio motu hoc faceret:vt de p̃ bẽ.li.vj.c.si motu proprio.in fi.& hoc etiã ꝓbare vrdet.iij.q.vj.c. hoc quippe ibi:ipse em̃ est metropolitanus &c.vbi est similis assertio Papę,& tn̄ non necessario tenetur:quòd sic fuerit , nisi aliter probaret̃:quia nõ omnia vos iudicis &c.vt ibi not. & habet̃

C.de senten.& interlo.omnium iudi.l.ex stipulatione.Vnde exposuit ibi Archi.verbum illud est: idest esse dicitur;& accedit ad hoc.ff.de leg.ij.l.lucius.§.quisquis.vbi per assertiua verba testantis etiam causa appositione:non probatur debitum,eo quod esse debitum fuit assertum:nec tanquàm debitũ potest peti:nisi aliud doceatur,sed petitur iure legati in dispositione locutionis,vt .C.
4 de proba.l.non nudis asseuerationibus.† Nec obstant not.per Inno.& Host.in prealleg.c.recepimus ibi Papa asseuerãte &c.quia potest intelligi & saluari dicta opinio in casu magis determinato posito in præalleg.c.si Papa.videlicet cũ de exemptionis negocio ageretur:vt sic recipiat illud dictum determinationem factam in præallega.c.si Papa.argu.ff.de legi.non est nouum.

5 ¶ † Item non obstat finis prædicti.c. si Papa.vbi declaratur q̃ alijs exceptionum modis per ipsum.c. si Papa. non intelligitur derogatum, quia hoc debet referri ad alios omnino exceptionũ modos:qui nullo modo sunt determinati in præalleg.c.si Papa. Ille modus probandi exemptionem per locutionem assertiuam in eo.c.est determinatum expresse:vt solum habeat locum quando de exemptionis negocio agebatur.vt dictum est. s̃ .ergo &c,

6 ¶ † Itẽ non ob.c.literis superius allegatũ:qa illud.c.ad hoc vt credatur narratiõi seu assertiõi Pape dicetur reqrere duo,saluo semper veriori intellectu ipsius,videlicet qd̃ huiusmodi narratio seu assertio respiciat narrantis factum;& quod super eo eius fundatur intentio,quod non est in narraratione seu assertione quæ fit in priuilegio.s̃.scripto.Vnde verum est quod dominus Io.an.videtur super.c.suprascripto scripsisse:quòd etiam credatur summo pontifici,suo modo tamen,in his quæ non respiciunt suum factum. Sed talis opinio videtur contradicere textui manifeste: cui videlicet textui est magis credendum quã glo.vt accedat qd̃ not.ff.de offi.præsi.l.sed licet.Quædam alia sunt aliquoties circa hanc materam allegata:ad quæ,quia modicum videntur accedere ad propositum,& causa breuitatis non datur responsio,

7 ¶ † Super tertio vero modo loquendi, videlicet dispositiuo & concessiuo exẽptionis:non est opus instare:quia tunc nulla quæstio est: quintunc exemptio censeatur inducta in præallegato.c.
8 si Papa.& accedit aut.de nup.§.disponat cum simili.¶ † Secundò quæritur an supposito quod per dictum priuilegium non cẽseatur inducta vel probata exemptio saltem videatur esse præstita legitima causa præscribendi:& videtur q̃ non.Primo quia Papa dicto monasterio per dictum priuilegium nihil concedere voluit:maxime ad exemptionem pertinens,quod quidam satis apparet:quia nec ad monasterium nec ad abbatem seu conuentum verba sua direxerit:sed alijs scripsit, non pro ipsius monasterij exemptione:sed solum pro eius defensione, contra oppressiones malignantium.Et in talibus multũ cõsideratur scribentis vel aliquid facientis intentio:ad quod accedit quòd no.Inn.in solutione cuiusdam contrarietatis.extra de fide instru.c.super his in fin,

9 ¶ † Præterea absque bona fide:de iure canonico aliqua præscriptio non procedit:vt de præscrip.cap.vigilanti.&.c.vltimo.Sed hic præsuppositis his quæ superius dicta sunt, hi qui præscribere debuissent nõ possent allegare bonam fidẽ:nisi causatã ab ignorantia iuris,quæ in vsucapionibus non procedit:vt.ff.de vsuca.l. nunquam.in prin.Vel nisi vellent se excusare à longinquitate tẽporis,& mala fide alterata in bono secundum ea quæ nota.extra de iure pa.c.cura.Sed tunc exquo hoc virtute dicti priuilegij nõ habuissent: non posset talis allegatio præiudicare,saltẽm quoad interim domino patriarchæ,qui habet intentionem suam fundatam de iure communi,iuxta ea quæ habentur in.c.cum personæ.
10 in fi.extra de priuileg.lib.vj.¶ † Præterea pro defensione iuris ecclesiæ Terrachonen. & domini patriachæ dicitur vnum datũ fuit exceptionibus datis cõtra priuilegium suprascriptum:quòd videtur omnem controuersiam tollere:videlicet quòd in diœcesi Vticẽ.& in valle Riuipulẽ.ab antiquo fuerunt & sunt duo monasteri,aquorũ vnũquodq; vocatur monasteriũ. Riuipulẽ. vnũ quantum ad proprium titulum monasterij sancti Ioan.& est ordinis sancti Augustini:& reputatur fuisse antiquũ monasterium aliud vero monasteriũ de quo ad p̃sens agitur appellat̃ quantũ ad p̃priũ titulũ monasteriũ sanctę Marię de Riuipulẽ.& est ordinis sancti Benedicti.in priuilegio aũt.s̃.dicto.nõ fit mentio de speciali titulo monasterij illius de quo scribitur: nec cuius ordinis est.Dicitur ergo sic q̃'esto quòd esset per dispositiuam locutionem exemptio plena concessa:nullum ipsorum monasteriorum propter incertitudinem,deberet reputari exemptum.arg.ff. de manu.test.l.cum ex pluribus.ff.de adi.leg.l.iij.§.si duobus . & de reb.dub.l.si fuerit.& de testa.tute.l.duo sunt titij.Et si prædicta quãuis in facto cõsistunt,negata fuerint parata est pars domini patriarche eadem plene probare. Et quia abbas dicti monasterij sancti Io.Riuipulẽ.est præsens in curia:leuiter poterit dominus noster scire de prædictis omnibus veritatem.¶ † Vltimo di
11 citur pro defensione iuris dicte ecclesiæ Terraconeñ.& dicti domini patriache,quòd in casu in quo sibi non sufficerẽt suprascripta attendatur quod abbas & conuentus dicti monasterij sancte Mariæ de riuipul. de quo monasterio ad præsens agitur esto qd̃ ex dicto priuilegio valeant se tueri,saltem quo ad habitam causam præscribendi,non potest hoc extendi ad aliquod membrum eiusdem monasterij cum de mẽbris in dicto priuilegionulla mẽtio habeatur:vt extra de priuile.c.ex ore.§.vl.cum simi.& sic notorie est seruatum,& seruatur in quolibet membro eiusdem monasterij & in alijs diœcesibus constituto.&c.

De consti.& de elect.& deiureiurando.& de verbo.signifi.

CONSILIVM CCLIX.

1 *Statutum capituli iuratum, licet disponat quòd quoties fieret capitulum generale vocentur canonici absentes: certo modo aliàs non valeat actus,tamen si in electione non fuerint vocati valeat electio,tali statuto non obstante nec astringente iurantes.& nu.seq.*

IMpugnatur electio electi Ruthen.modo de nouo,ex causis sequentibus.Et primo ratione cuiusdã statuti lõgissimo tempore facti,vt dicitur per capitulum Rutheñ.q̃ tunc erat continẽtis dicitur q̃ quotiescũque capitulũ generale,extra duo capitula generalia que cõsueuerunt fieri in anno,diuersis temporibus in ecclesia Ruthen. mãdari cõtigerit ex aliqua rationabili necessaria & honesta causa quòd vocentur absentes,per literas & nuncios speciales causa principalis vocatiõis in literis expressa: & si aliter fuerint vocati pro non vocatis habeantur:& venire nullatenus teneantur . Et si quod in illo capitulo actum fuerit: taliter contemptis canonicis vel eorũ altero pro nullo penitus habeatur. Quod statutum in genere,cũ canonici recipiuntur in.c.iurant, vt dicitur iurando, seruare statuta,generaliter capituli,vt est moris.Cùm ergo in electione ista non fuerint vocati omnes absentes: & sic cõtempti cõtra statutum factum fuit si quod est contra iuramentum: ergo nulla fuit electio:vel ad minus annullanda,per illos qui non ratificauerunt electionẽ.¶ Ad præmissa respõdetur q̃ dicta electio tenuit & tenet : & sancte ac canonice facta fuit pluriesque disputata extitit,& discussa fuerunt dubia per dominos Cardinales,& alios dominos doct.qui pro ista parte concluserunt. Nec obstãt ante dicta,quæ voluntarie,nõ zelo iustitiæ,per aliquos suggeruntur seu etiã proponũtur.Primo,quia non sunt vera, vt ponũtur. Secundò quia dictũ statutũ in forma publica,seu scriptura aut. seu sub sigillo autẽtico,nõ ostẽditur nec nomine capituli ostendi tur nec allegatur.Sicque non est fides adhibẽda alicui cedule seu cartapello cõtinenti dictũ statutum allegatum & propositũ.Tertiò q̃ dictũ statutũ inter cetera statuta capituli Ruthẽ.non inuenitur:nec in archiuis nec thecis siue armarijs ipsius capituli , potuit reperiri.Quartò quia certa statuta in scriptura seu scriptis redacta : iurantur seruari per canonicos Ruthen.& solum ad illa, dictũ iuramentum præstitũ per eosdẽ de seruandis statutis extẽditur,inter quæ dictũ statutum non est nec inter alia, vt dictum est.Quintò dicendũ est q̃ dictum statutum apparet verum in forma publica vel autẽtica:nõ noceret rationibus quæ sequũtur.

Primo

¶ † Primo quia illud ſtatutum generaliter loquitur non faciendo mentionem de electione: & eſt iure cautũ quòd in & ſub tali generalitate etiam non ſubintelliguntur illa de quibus veriſimile non præſumitur. quòd ordinãs ſi eſſet interrogatus de illa ſpecialitate: non conſentiret. ff. de pigno. l. obligatione generali. & extra de offi. vica. c. ij. lib. vj. & extra de procur. qui ad agendum. cũ ibi no. Sed non eſt veriſimile, q̃ ſub iſto ſtatuto ſi quod eſt intelligerẽt ſtatuentes factum electionis quod multa ſpecialia requirit. ergo &c. Secundo quia illud ſtatutum nunquam fuit obſeruatum: imo perfectum contrarium in diſſuetudinem abijt: quia multe fuerunt facte electiones extunc, in quibus abſentes extra prouinciam nõ fuerunt vocati nec requiſiti. & ſic illi ſtatuto fuit renunciatũ: & tacite fuit mutatũ per factũ cõtrariũ, qđ potuit fieri per capitulũ, vt ar. extra de cõſti. cũ acceſsiſſent. in fin. cũ ſi. Et quia nõ refert an aliq̃d ex equipollentibus fiat: vt. ff. ſi cer. pe. l. lecta. cũ ſimi. & extra de his quæ fiunt à maio. par. c. ex ore. cũ ibi no. & talia que in diſſuetudinẽ abierunt: nõ præſtant impedimẽtum. vt. iiij. diſt. circa princ. extra de re. iur. non præſtat. li. vj. Tertio quia canonici qui fuerunt in eccleſia Ruthen. per. v. x. xx. & plures an. nunquã aliàs ſciuerũt illud ſtatutum ſi quod fuit: nec audiuerũt, nec fuerunt certificati per ſuos canonicos antiquos: nec licet pluries requiſiuerint vt eis omnia ſtatuta oſtenderẽtur videre illud potuerunt: & ſic per eas non ſtetit nec ſtat: ergo eis imputari non debet extra de regu. iur. imputari. libro. vj.

¶ † Item probo quòd ſtatutum præmiſſum non obſtat: etiã rationibus infraſcriptis. vbicunque requiritur certi actus ſpecificatio: nõ tranſit ille caſus ſub regula generali. extra de reſc. c. ſedes de procura. qui ad agendum. lib. vj. & ibi no. per Ioan. and. eo. titu. non poteſt in cle. Sed factum electionis in cathedralibus & regularibus requirit certam ſpecificationem: quia iura non communicant facta earum alijs eccleſijs vel beneficijs. extra de elec. cum in cũctis. quia ad partem loquit̃ de eis: ſaltem de epiſcopo: vt. §. j. &. §. clerici. & ad partem de alijs: vt. §. inferiora. &. § fi. ad hoc eo. ti. ne pro defectu. &. c. quia propter. e. ti. &. c. cupientes. & . c. quãuis. &. c. prouida. &c. quãquã. eo. ti. li. vj. de conceſ. præben. dilectus in iſtis omnibus non cõmiſcentur eccleſię prędicte factis aliarum electionum: ergo ſtatutum factum generaliter vel indeterminate ad electionẽ epiſcopi non extẽditur.

¶ † Itẽ tria ſunt genera graduum in eccleſia: vt vnũ cũ alio nõ cõmiſcetur. In primo gradu eſt papatus qui apex dicitur. xj. diſt. non vos. Secundus eſt dignitas epiſcopalis qui non eſt ſolũ dignitas ſed culmẽ. de præben. venerabilis. &. c. cũ olim. qui dicitur alibi locus gubernaculorum. xl. diſt. ante omnia. inter quos habent prærogatiuam domini Cardina. de offi. leg. li. vj. Et tertius gradus ſimplex dignitas: ſcilicet omnes alie inferiores. extra de elect. cum in cunctis. §. inferiora. cum alijs multis. Sed vbi quis loquitur de vno de iſtis, ad alium nõ extenditur regulariter de ſentẽ. excõmu. quia periculoſum. de præben. c. ij. li. vj. vbi de hoc per Arch. & Io. mona. ergo cum in dicto ſtatuto non fuerit facta mẽtio de electione epiſcopi non extendatur ad eam per generalia verba vel indefinita. Item ſtatutum prædictũ ignorabatur per canonicos vſq; nunc: quare poteſt dici quod ea quæ non apparent. de conſecra. diſtin. j. non ſolẽnitas. ff. de contrahen. emp. l. in lege. &. l. rutilia polla. & no. de reſcrip. cum contingat. in glo. ſed quis argu. de fide inſtru. accepimus. &. c. contingit. de priuil. dilectus. §. porro. xcvj. diſtin. bene quidem. Ergo in nullo caſu dicam quòd in electione epiſcopi non potuit ligare canonicos vel aſtringere ad ſeruandam. † Pro hoc eſt caſus, quia quãuis ſtatuto principis ligentur etiam ignorantes poſt duos menſes à tempore publicationis: vt legitur & no. de poſtu. præl. c. j. de cõſti. cognoſcẽtes. & per Io. and. ſuper data lib. vj. de conceſ. præben. quia cunctis. per Archi. eo. li. Tamen ſtatutum ordinarij nõ ligat ignorantes de conſti. animarum. lib. vj. qui matrimo. accuſa non poſ. cum ita. Modo autem capitulum quantum ad ſtatutum faciendum loco ordinarij eſt quod ſtatutum eſt: quantũ tangit factum eorum, vt legitur & no. per Inn. Cõpoſt. de conſti. cum omnes. de verbo. ſigni. conſtitutionem. per Archi. & Ioan. an. libro. vj. Ergo cum prędictum ſtatutũ ignorauerũt vſque ad hæc tempora: eos non ligat: imo ex prædictis glo. non improbabiliter poſſet dici q̃ ipſi ſine epiſcopo hoc minime ſtatuere potuerũt. Cũ ſtatutũ ipſum tangeret totam eccleſiam: & ſic ſine epiſcopo fieri non debebat. de conſti. cum oẽs. de verb. ſig. c. conſtitutionem. li. vj. † Præterea ſtatutum iuris nunquam habet vigorem niſi moribus vtentium approbetur. iiij. diſt. §. leges. &. c. denique. quia per diſſuetudinem tollitur. de treuga & pace. c. j. cum ibi no. & no. per Inno. de conſuetudine in rub. & per compoſt. c. j. & per archi. de ſtatu mona. periculoſa. li. vj. multo fortius ſtatutum capitulare quod tollitur faciendo contra vnico actu prout allegatum eſt: vt legitur & no. de conſti. cum acceſsiſſent. &. c. cum. M. de præben. pro illorum. Et qualiter poſſet illud ſeruari niſi ſciretur: certe male. ad hoc. de cle. excom. mini. apoſtolice. cum ibi not. Item quòd de facili poterit introduci conſuetudo q̃ canonici non vocentur extra prouinciam, poteſt probari conſuetudo talis concordat aliquibus iuribus: vt decre. coram. cum ibi nota. per Ber. & in. c. geneſi. de ele. ſaltẽ ad hoc quod poſsit valere conſuetudo. & concordat opi. Io. vij. q. j. factum eſt. in prin. de re iud. cum olim in fi. Item conſuetudo talis approbatur de iure etiam quòd nullus abſens vocetur. de præben. cum in eccleſijs. vbi hoc eſt expreſſum. li. vj. Itẽ eſt vtilis eccleſiæ vt facilius & citius ei prouideatur quia vacatio eſt periculoſa & dãnoſa. de elect. cum inter vniuerſas. &. c. ne pro defectu. &. c. quia propter. in prin. &. c. ſtatuimus lib. vj. &. c. vt circa. c. quàm ſit. &. c. cupientes.

¶ † Sed talis conſuetudo etiam de iure canonico introducitur ſpacio etiam. x. annorum. extra de conſue. cum in tua. cum ibi. no. & per Ioan. an. & Arc. li. vj. & no. xij. diſtin. conſuetudo. per Io. an. de conſue. c. fin. per Compo. Sed iſta conſuetudo. ſcilicet quòd non vocentur niſi illi de prouincia ſeruata eſt per tempora multa amplius etiã per. x. annos: ergo bene valebit. Præterea, quamuis de contractibus alijs addere, & ſtatuere, & conditiones apponere, cuiquàm liceat prout vult: quia contractus ſunt: & contractus ex conuẽtione legem accipiunt. de regu. iu. contractus. li. vj. Et ideo circa illos caſus ſtatuere potuerunt: quòd non valerent niſi eſſent omnes præſentes. & ſimilia contra illa iura quæ dicũt quòd poſſunt facere præſentes. x. q. ij. hoc ius. & no. per Inno. Io. an. & Archi. de teſti. præſentium. lib. vj. in verbo ipſorum. tamen ad iura de electione loquentia: ſicut eſt decretalis concilij generalis: quia papa non poteſt aliquid addere: quia nullus poteſt excepto papa contra concilium diſpenſare. de ma. & obe. cum inferior. xxj. di. cum inferior. de præben. dilectus. ij. de temporibus or. dilectus. & ibi per Inno. & Bar. & eſt ſatis expreſſum. de elect. ne romani. in cle. vbi ponuntur. vij. quæ non poſſunt fieri per inferiores: ſcilicet modificari corrigi, mutari detrahi, addi, diſpenſari, renunciari, nullũ de iſtis põt fieri cõtra cõſtitutionẽ papalem. Modo hic prætextu illius ſtatuti vt, eo. tit. quod ſicut. &. c. venerabilem &. c. eccleſia. Ratio prædicti ſtatuti ſi adderetur ad decre. quia p̃pter. vbi eſt electio annullanda. ſcilicet per contẽptum vt in eo. tit. q̃ ſicut. &. c. venerabilem. &. c. eccleſia. Ratio prædicti ſtatuti eſſet nulla. ergo ſtatutum prædictum quantum ad electionẽ epiſcopi faciendam non valebit oportebit igitur intelligere ad hoc vt res quæ agitur, magis valeat quã pereat, de verb. ſigni. abbate. q̃ reſtringamus ſtatutũ prædictum præſuppoſito nõ tamen conceſſo quòd valeret ad contractus alios, & ad facta capituli, non electionem faciendam de epiſcopo in eccleſia memorata.

¶ † Confirmatur hoc bene ex his quæ notat Archi. in additiõe facta per eum ad glo. Inno. de condi. appo. c. j. vbi dicit, quòd collatio beneficiorũ ordinis & monachatus non ſolũ pendet ex ſolo conſenſu conferentis & recipientis: ſed ex officio & poteſtate ſpeciali quam habet conferens ratio ordinis & dignitatis. Alij contractus ex ſolo contractu contrahentium, ſequuntur ſuum effectum faciunt no. per Io mo. de iure pa. c. j. lib. vj. qui dicit. q̃ in beneficialibus habet locum quod eſt licitum approbantes: & quod licitum reprobantes: de præben. dilectus. ij. &. c. dilecto. de regu. iu. c. vtile. quaſi dicant q̃ in beneficialibus non licet cuiquã apponere quod vult: ſed hoc pendet ex ordinatione iuris. Cum ergo ius non ordinauerit, quòd electio ſit nulla facta nõ vocatis abſentibus: non poterit hoc, per capitulum ordinari.

¶ † Confirmantur etiã prædicta ex hic q̃ no. Pau. de leaza. doctor Bonoñ. de elect. romana. in prin. ſuper verbo conſtitutio. vbi dicit quòd

epiſcopus nõ poteſt ſtatuere contra decre.quia ꝓpter qđ aliqua electione obſeruaretur,vt aliquid ibi adiũgeret cum eſſet diſpẽ ſare contra concilium per iura ſuperius allegata.Item ſtatutum predictum loquitur de celebrando capitulo generali in eccleſia Rutheñ.que dicta duo ſi videantur vel conſiderentur iura de electione loquentia,nunquam vocaret vacationem pro electio ne capitulum generale:ſed vacationem pro electione facienda. de electio.cum inter vniuerſas.&.c.quòd ſicut.&.c.bone.j.&.ij. &c.ne pro defectu.&.c.quia propter.& congregato.cum multis ſimilibus.Et tamen quãdo iura volunt loqui de capitulo generali vel capitulis gñalibus bene exprimunt de deci. c. fi.de ſta tu mona.in fi.&.c.ea que.de exceſ.prela. frequẽs.in fi.in cle.ergo ſtatutum ipſum loquens de capitulo celebrato: ad electionẽ nul latenus extenditur.Preterea nos poſſumus interpretari & intelligere dictum ſtatutum ſi non eſſet etiam derogatum ei per diſſuetudinem vt concordaret cum iure communi.Videamus pro pter quas cauſas vocantur abſentes.non inueniuntur in toto iure canonico niſi quatuor caſus.Vnus caſus eſt in electiõibus.Se cũdus in collationibus prebendarum. vbi pertinet ad capitulũ. Tertius eſt in receptione canonicorum.iſti duo caſus habentur de præben.cum in eccleſijs.Quartus eſt in ceſſationibus à diuinis.de offic.or.quãuis.lib.vj.In primis tribus caſibus nõ eſt nul lum quòd fit abſentibus non vocatis:ſed appellandum eſt inſtãtibus.& habet locũ in vocãdo:& quaſi de remoto loco vocã di & conſuetudo,vt predicta decreta.cum eccleſis.in fi.de elec. quòd ſicut.&.c.coram.&.c.in geneſi.in fi.Sed in ceſſatione non faciẽda ſi nõ vocẽt abſentes:eſt nullum.& nõ habet locũ in nõ vocãdo omnis conſuetudo:ſi bene videatur decre.de offi. ordi. ſi canonici.&.c.quãuis.lib. vj. ergo interpretabimur ſtatutum ſecundũ ius commune.de conſue.cum dilectus.vt res magis valeat quã pereat.de verb.ſig.abbate.vt non intelligamus de vacatione propter electionem vel alios duos caſus.ſed propter quar
9 tum ſi conſuetudo de ceſſando ibi habetur.† Vel põt intelligi aliter vt diſtinguamus inter ea quę fiũt de neceſſitate. vt electiones & ſimilia & ea quę fiunt voluntarie.in quibus agitur de his quę ad ſingulos pertinent.extrà de conſti.cum omnes.vt ibi diſtinguũt omnes doct.ꝙ in primis non eſt nullum.in ſecundis eſſet nullum:quia oportet ꝙ omnes cõſentiant:vt ibi not.Ad hoc de re.iur.in re cõmuni. &.c.qđ omnes.lib.vj.Nec obſt.ſi canonici Rutheñ.iurent obſeruare eccleſie ſtatuta: quia intelligit de licitis poſſibilibus,& libertati eccleſie non obuiãtibus.de iureiur.contigit.li.vj.Illud autem nõ eſt licitum nec poſſibile de iure.Et illud poſſumus licite,ꝙ de iure poſſumus.xxij.q.ij.faciat homo quã poteſt. Item non iuramẽta ſed periuria ſunt:que cõtra eccleſiaſticam libertatẽ attentantur.de his que fiunt à maio. par.cap.cũ in cũctis.de iureiur.ſicut noſtris.Nec iuramentũ licite poteſt ſeruari:ꝙ contra canonica ſtatuta illicitis pactionibus cõfirmatur.de ſo.compe.ſi diligenti.¶ †Opponit etiam cõtra electionem predictam celebratam in dicta eccleſia Rutheñ. qđ conſuetum erat olim denũciare mortẽ epiſcopi eccleſie Bituricen. antequam eligerent:& quia hoc factũ non fuit ideo eſt electio nulla.Sed ſatis illud patet imprudenter oppoſitũ ſalua gratia dicendũ,quòd talis conſuetudo reprobatur expreſſe.de elec. cũ terra.vbi reprobat hoc in patriarch. & tñ patriarcha eſt loco archiepiſcoporũ in electionibus cõfirmãdis ſuorũ ſuffraganeorum.de priui.antiqua.facit ad hoc,quamuis non ita proprie.de elec.cùm inter vniuerſas.in fi.c.qđ ſicut.in prin.nec etiam prædicta opponuntur per eccleſiam Bituriceñ.quam tangeret ſi verumeſſet:ſed per canonicos Ruthen.quare patet ꝙ extra iura cõmunia & contra veritatem volunt ſuam eccleſiam ſupponere ſeruituti contra iuramentum per eos preſtitum temere veniendo.de accu.veniens.in prin.quare ſunt ſuis beneficijs que in eccleſijs vel eccleſia obtinent ſpoliandi.de poſt.c.j.& fi.§.clericus. nec circa iſtud multum immoror vel inſiſto: quia non continet veritatem.

De rebus eccle. non allie. & de exceſ. prælatorum.

CONSILIVM CCLX.

1 *Epiſcopus ſi propter tenuitatem dignitatis de conſenſu capituli vnit aliquã eccleſiam parochialem ſibi,non valet vnio,ſi dignitas non eſt tenuis & numero ſeq.*

1 QVod vnio facta † per epiſcopum ſimul de decem parochialibus eccleſijs,decẽ dignitatibus eccleſiæ cathedralis, de conſenſu capituli.in qua narratur interueniſſe tractatum,ſed aliter non apparet & quæ proponitur facta propter inopiam dignitatũ:quæ tamen ſecundũ veritatem in opes ſiue tenues non erant:ſed eas habentes poterant viuere competenter non teneat:videtur poſſe oſtendi ſic. de iure.communi quælibet eccleſia proprium debet habere rectorem qui reſideat in eadẽ,vt extra de cle.non reſi.c.quia nonnulli.xxj.q.j.precipimus.ergo vnio duarum eccleſiarũ ſimul eſt contra ius commune,& non eſt licita epiſcopo:niſi ex cauſa tenuitatis vt extra de eta.& quali.eã te.&.x.q.iij.vnio.& eadẽ cauſa requiritur in annexione eccleſiæ ad præbendã vel dignitatem eccleſiæ cathedralis.vt extra de præbẽ.expoſuiſti. Sed hic cauſa inopie vel tenuitatis vere non ſubfuit:licet vnionem faciens eã eſſe pretenderit.ergo deficiente cauſa faciente vnionem licitam, vnio ipſa non tenuit.arg.quibus ex cau.in poſ.ea. l.fulcinius.§.ſi quis poſſederit.& de fideicõ.liber.cũ vero.§.ſubuentũ.ſicut videmus in minore cuius prædium poteſt alienari interueniente decreto:ex cauſa eris alieni.Pone ergo ꝙ prætor decreuerit prædiũ alienandum:prætendens ſubeſſe,ęs alienũ:quod tamen vere nõ ſuberet,certe alienatio non tenet:& predium de bonis minoris nõ exit.vt.ff.de rebus eorũ qui ſubtu.vel cur.ſunt.l.magis puto. §.pe.& ideo,in talibus debemus aſpicere: qđ in vero eſt nõ qđ quis ſibi finxit:vt.ff.de caſtren.pecu.l.ſi forte.Preſertim in habentibus obuium ius commune.ar.ff.de proba qui teſtamentũ. & de leg.iij.eũ qui decedens.§.fi.Hæc nãque res,id eſt vnio cõmiſſa epiſcopo:vt extra de exceſ.præla.ſicut vnire curanda eſt non negligenda:ſed per effectum apparet rem negletam vel doloſe geſtam:ergo non tenet:vt.ff.de tranſac.cum hi.§ ſi pretor.&.§.ſi
2 cum lis.¶ † Secunda ratio eſt.quia iſte actus præſumitur fuiſſe fraudulentus,propter factum ſimul effuſſum numerum vnionẽ ar.ff.que in frau.credi.omnes.§.lucius.de varijs & extraordi.l.de vſu.& no.compo.in ſimili extra de conſti.cum.M.Ferrarien.in j.glo.ver.item quæritur an ſit licitum, ſi ſic vitiatur factum & authoritas præfata vt.ff.de manumiſ. teſta. l.qui filiũ. ¶ Tertia ratio eſt,quia non licet regulariter epiſcopo rẽ vnius eccleſiæ dare alteri eccleſiæ ſine grandi cauſa vt extra de re.eccle. non alien. c.j.Hoc enim ſolũ principis eſt,vt.ff.de euict.l.lucius.C. de quadri.præſcr.l.bene à zenone.&.ix.q.iij.nemo.&.c.per principalẽ. & no.de reli.do.conſtitutus.ſic itaque non licuit rectoriã de hac eccleſia auferre,& ad alteram transferre,niſi grandi cauſa ſubſiſtente cuius cõtrarium præſupponitur.¶ Quarta ratio eſt, quia
3 præſupponitur ꝙ talis & ſic effuſa vnio,cedit ad euerſionẽ quaſi totalis collationis epiſcopalis:quia pauci valde & modici valoris remanent eccleſiæ:de quibus poſsit ſibi ſeruientes remunerare & per hoc minus amabitur,& minus timebitur,vt.ff.de ver.ob. l.vtrum turpem.minus exercere poterit opera charitatis, inter quæ illis primo quis tenetur obnoxius:& à quibus ſeruitia recipit:vt.ff.de peti.hære.ſed & ſi lege.§.conſuluit.de dona. aquilius. & extra de teſti.cum in officijs.Et cũ dictis eccleſijs cura immineat animarum:non ſic idonei reperirentur vicarij: propter tenuitatem reddituum.ſicut reperirẽtur rectores ſi in facultatibus aliqualiter abundarent,vt extra de præben.extirpendæ.Sicut & propter maiorem dotem ditiori viro mulier nubit,vt in auſt. de equa.do.§.quia vero iam legem.colla.viij.Et talia talem euerſionem inducentia:non tenent.vt.ff.ad trebel.l.titius.& ar.ff.de offi. præſi.l.vl.& de leg.j.l.lego generaliter relicto.in fin.j.reſponſo. Non ob.ꝙ dominus epiſcopus tot confert eccleſias nunc ſicut ante vnionem,quia verũ eſt quòd cõfert tot vicarios:quot prius rectorias. Et in hac multum honori ſuo detractum eſt, quod quanto quis præeſt melioribus:tãto maior ipſe & honeſtior eſt:

vt in

vt in auc.de defen.ciui.§.nos igitur.colla.iij.

De probatio.& de rebus.eccle.

CONSILIVM CCLXI.

De duobus cauſis requiſitis in vnione:& quod epiſcopo incumbit probatio earum.& nu.ſeq.

1 IN vnione † requiritur ſolennitas & cauſa.ſcilicet euidentis neceſsitatis,vel vtilitatis de præben.expoſuiſti.& de rebus eccle.non alie.c.dudum.lib.vj.& defectus alterius,redit eam nullam: vt in præalle.c.dudum.ſic in alienatione.xij.q.ij.ſine exceptiõe&c.licet gl. ibidem in ſumma ſapiat contrariũ:quam reprobat Archi.de rebus eccle.non alie.c.ij.lib.vj.Epiſcopo autem incũbit probatio
2 huius cauſæ.Primo quia dicit.v.q.vj.c.actor.¶ †Secundo quia prælatus:cuius confeſsioni non ſtatur.xij.q.ij.quatuor.in fin.& no.Arch.x.q.ij.§.hoc ius.in verbo probat.de religio.domi.c.cõſtitutus.in glo.hic videtur.in fi.Tertio quia aſſerit cauſam euidentem.de verbo.ſigni.conſtitutionem.in prin.libr.vj.Quarto: quia iudici nõ eſt euidens.ij.q.j.deus omnipotens.&.c.præcedẽti.Quinto quia præſumptio tranfert onus probandi,vt eccleſiaſtica beneficia.c.vnico.Ex talibus autem multimoda præſumtio inſurgit.de tempo.ord. de eo.in.j.gl.de præbend.c.dilectus. in fi.gl.poſite ſuper verbo approbantes.

De rebus eccle.& de his quæ fiunt à prælato.& de his quæ fiunt à maiori parte capituli.

CONSILIVM CCLXII.

1 *Hic ponuntur alique cauſæ in quibus annullatur vnio: ſi fiat eis non interuenientibus:maxime ſi fiat capitulo per epiſcopum etiam cum conſenſu capituli:quia requiritur autoritas pape:& non ſufficit metropolitani.*

Item ſi non vocetur rector eccleſiæ vnite.

Item quod vnio facta ſimoniace,non valet.& nu.ſeq.

1 IN quæſtione † quæ ponitur ſuper vnione facta per epiſcopum & capitulum,decẽ eccleſijs decẽ dignitatibus dico ſaluo meliori iudicio q̃ dicta vnio nõtenet:nec ſeruari debet per ſucceſſorẽ quod probo iuribus & rationibus euidenter.Primo conſtat quòd vbi plura requirũtur ad eſſe & ad ſubſtantiam alicuius rei ſi vnum deficiat deficit quòd eſt actum.hic patet in vnione de rebus eccle.non alie.dudũ.li.vj.& in baptiſmo.j.q.j.detrahe.de baptiſmo.c.j.non vt apponens.Hoc patet in teſtamento.C.de teſti.c.ſi vnus.hoc idem patet de tranſactione ſuper alimentis facta.ff.de tranſa.cum hi.§. ſi prætor.& ibi no.quid in dominij translatione:vt ibi requiritur titulus & traditio.Vnde alterum nõ ſufficit.vt.l.ij.§.nam .C. de rei ven.& in acquiſitione poſ.C.de acqui.poſ.licet.& eſt caſus extra de teſtibus.olim in fi.Nunc ita eſt q̃ ad eſſe & ſubſtantiam vnionis,quæ fit de eccleſijs parochialibus multa de iure requiruntur,& inter illa requiritur q̃ ſubſit cauſa legitima neceſsitatis,vel vtilitatis,& quòd illa cauſa ſit euidens,vt legitur & probatur expreſſẽ.de præben.expoſuiſti.§.ſi euidens neceſsitas vel vtilitas.Si igitur talis cauſa non ſubfuit non tenet vnio:cũ vnus de ſubſtantialibus deficiat:ſicut non ſubfuiſſe dicitur quòd licet vnio prætendat paupertatem dignitatum quibus facta eſt vnio.tamen dicitur q̃ ita non eſt,in facto: quia habentes dignitates præditas de antiqs redditibus cõſueuerũt bene & honeſte,ante vnionẽ prædictã ſicut patet euidenter.& ſic cauſa vnionis non eſt vera.Et ſi cauſa deficit non valet cauſatũ:quia ceſſante cauſa &c.ff. de dona.l.ij.§.fi.&.l.ſe.extra de appel.cũ ceſſante.& de voto ma-
2 gne.in fi.& ibi no.ar.xvj.q.j.generaliter.cũ ſi.¶ †Præterea dato q̃ cauſa vnionis foret vera,non prodeſt:quia licet epiſcopus poſſit vnire vnam vel duas eccleſias:nõ tamen oẽs eccleſias:quia ſic collationes & iura ſue menſe epiſcopalis euacuaret ꝓdigalitate quadam:quia ſic ſibi permittitur facere vnionem vt cui confert vel tribuit:competẽs ſubſidiũ cõferat,cui tollat dãna grauia non infligat.vt legitur.xij.q.j.bone rei.& extra de dona. apoſtolice. Imo licet ab initio cauſa fuiſſet legitima:ex quo tñ ex poſtfacto per diuerſas vniones eneruatur ius parochialiũ eccleſiarum & epiſcopalis menſe:caſſari debet ab initio,quod licet legitime fuit factũ & illud reuocari.ar.in eo qd̃ legitur & no.de deci. ſuggeſtũ. C.de preci. impe.offe.l.quoties.ver.qd̃ totius negocij cognitionẽ tollit & vires principalis negocij exhaurit &c.Sed ſi quælibet vnio per ſe non grauet omnes tamẽ ſimult cõſiderate grauãt, & ideo oẽs reuocãde.vt no.Hoſt.in diuerſis donationibus in.c.allegato apoſtolice.facit.ff.de iure pa.ſi libertus.§. ſi quis plures . & ar.ff.ex quib.cau.maio.l.necnõ.§.ſi quis ſepius.& bene dico q̃ licet poſsit vnire aliquas:non tamen omnes ſicut dicimus in ſimili q̃ licet epiſcopus cũ ſuo capitulo ſibi poſſet reſeruare fructus vnius eccleſiæ vacantis vel duarũ ex cauſa:vt legitur & no.extra vt eccle.benefi.vt noſtrum in ſimi.non tñ põt de fructibus omnium de diœceſi: ſine authoritate domini pape.vt patet de verb. ſigni.tua.& de reſcrip.ſi propter tua.li.vj.vbi de hoc no.per oẽs. Nunc aũt in facto datur q̃ omnes eccleſiæ de diœceſi ſpectantes ad collationem epiſcopi ſunt vnite.& ſic immenſitas reprobatur facit de don.ceterum.& præcipue non debet valere vnio talis,qa ex hoc populus illarum parochialium eccleſiarum dicitur grauiter ſcãdalizatus.& propter ſcãdalũ nondũ factũ epiſcopus debet ceſſare:ſed etiam gratia domini pape.vt de præben.cũ teneamur de præſcri.nihil.de renun . niſi cum pridẽ.§. pro graui quo
3 que ſcandalo.de reg.iu.qui ſcandalizauerit.& ibi no.lxiij.diſt .c. vl.¶ †Præterea dicte vniones ſimul cõſiderate nõ ſunt perfecte ſingularibus perſonis:ſed toti capitulo,ſcilicet decẽ dignitatibus de rebus dubijs ciuibus.ff.de condi.de mõ.municipibus,melius extra de procu.conſtitutus.Nunc ita eſt,q̃ licet vbi fit vnio alteri quã capitulo:ipſum capitulũ det cõſiliũ cõſenſum.vt no.Hoſ. de præben.dilecto.& eſt expreſſum in cle.ſi vna.de reb.eccle.nõ alie.vbi tamẽ fit vnio ipſimet capitulo,non ſufficit conſenſus capituli in re ſua:vel in facto proprio.ar.ff.de auto.tut.l.j.&.l. pupillus.Sed ſuperioris,ſcilicet pape conſenſus & authoritas requiritur, nec ſufficeret metropolitani:quia nõ eſt de caſibus reſeruatis metropolitano:quo ad ſubditos ſuffraganei,de offi.ord.paſtoralis.& quod ibi no.& ibi tenet & no.Ioan.an.in.d.cle.ſi vna. ſuper verbo menſe ſuæ in fi.¶ Præterea,datò q̃ omnia alia legitime interueniſſent:tamẽ hic deficit vnũ videlicet q̃ rectores eccleſiarũ vnitarũ non fuerũt vocati:nec in hoc cõſenſerũt:quod tñ requiritur.vbi fuit vnio facta capitulo,vt colligitur à contrario ſenſu cle.allegata ſi vna.j.reſpõſo.& per Hoſt.in ſum.ti.de reb. ecc.
4 non alie.§.ex quibus.ver.ſi.¶ †Sed prædictis obſtare videtur qd̃ dicitur in inſtrumentis vnionum q̃ cũ omnium iurium ſolennitate facte fuerunt vniones,ſed non obſtat,quia illud non probat ſolẽnitatem:niſi ſingula capitula exprimantur,quia inſtrumentũ nõ debet cõtinere verba iuris:ſed verba facti iuxta ea quæ no. Inn.de proba.quoniã cõtra falſam,ſuper verbo inſtrumentorũ. & Hoſt.de ver.ſig.c.nihil.ſicut dicimus in decreto electiõis,qd̃ licet contineret in genere,quod legitime fuerit celebrata electio non ſufficeret,niſi ſinguli actus electionis & forme exprimerentur in eo,iuxta ea quæ no.de elect.innotuit.ſicut etiam dicimus, q̃ licet inſtrumentum dicat q̃ fuit legitime appellatum:hoc non probat ſolennitatem extrinſecã.ſcilicet q̃ infra.x.dies niſi aliter probetur,no.Compoſt.extra de elect.cum dilectus.in fin.& per moder.in eo.ti.quia circa.pro quibus facit de pub.l.quæcunque. §.fi.Prætera,dato q̃ omnis cauſa legitima ſubfuiſſet & omnino iuris ſolennitas obſeruata:nõ ſufficit propter aliud vitium , quia dicuntur facte vniones,per pecuniam datam vnienti,& ſic per ſimoniacã prauitatẽ quæ in ſpiritualibus vitiat id de quo agitur vt patet de re. permu.c.vlti.in fine.ibi irritum decernatis. &c.& de pact.cũ pridem.j.q.ij.quã pia.& quod no.de renũ. ſuper hoc & per hoc vtilitas quæ debuit inſpici communis.reddita fuit ad

priuata bursalem contra iura de offi.or.irrefragabili §. inter. & per hoc q̃siuit vniens quę sua sunt:nõ quę Iesu Christi de cẽsi.cũ
5 apostolus.&.c.procurationes.¶ † Ex p̃missis igitur cõcluditur quòd non tenuit vnio,& dato q̃ tenuisset,ex quo vergit in graue preiudicium episcopatus,debet retractari.ar,c.alle. suggestum, de decimis.& sic successor episcopi contra preiudiciũ habet duplicem viam. Vnam videlicet retractare vnionẽ ex causa grauaminis:dato q̃ ab initio tenuisset.Sed hoc debet facere cum suo capitulo,nisi sine causa recuset cõsentire sicut cũ capitulo debet fieri vnio : si sic omnis res per quascunque causas contrahitur: per easdem disoluatur.de reg.iur.omnis res.Et vnde processit datio,procedit & priuatio.in auf.de defen.ciui.§.nõ habenti.col la.iij.ar.ff.de reg.iur.nihil tam naturale.Vel si velit accipiat viam iudicij.scilicet vocatis vocandis,præmissa causæ cognitione,pronunciet dictam vnionem dissoluendam & hanc pronunciationem potest facere sine suo capitulo consentiente,sed in causis supradictis potest solus sine capitulo iurisdictionem exercere. ar. de consue.non est lib.vj.vel etiam sine capitulo consentiẽte pronunciet vnionem tanquàm nullam factam ex causa non vera, nec seruata debita solennitate,vt est dictum,ante tamẽ quàm sic dissoluat vnionem successor:vel pronunciet disoluendam vt nullam non occupet ecclesias vnitas:nec cõferat,ne ius sibi de facto dicere videatur.ar.de her.cum secundum leges.lib.vj.

De confessis & procuratoribus.

CONSILIVM CCLXIII.

Per responsionem factam ad interrogationem vel positionem:non intelligitur responsum ad eius declarationẽ vel ecouerso. Item an & quando confessio procuratoris noceat domino,& nu.seq.

DOminus Egidius dedit secundam positionem huius tenoris.Item quòd d icto tempore & ante & post: quælibet dictarũ ecclesiarum habuit & habere consueuit,nonnullos portionario,quod ipsi portionarij ex fructibus redditibus & prouentibus dictarum ecclesiarũ perceperũt, & percipere consueuerunt certas & perpetuas portiones,ac positione in iudicio exhibita auditor dedit terminum procuratori dicti Nicolai ad respondẽdũ positionibus,in quo termino , idẽ procurator huic positioni respondit,dependet & declarat subsequenter Egidius declarando positionem prędictam. Et pro declaratione ipsius expressit per nomina & cognomina,quos portionarios perpetuos quælibet ecclesiarum prædictarum inter ceteros habuit,& inter ipsos nominauit in qualibet ecclesia Nicolaum,deinde veniente ipso Nicolao principali ad causam: & copia processus eidem decreta per auditorem,& termino ipsi præfixo ad respondendum positionibus Egidij quibus non erat responsum:& erat de iure respondendum effluxis iam post donationem prædictarum positionis & declarationis sex mensibus cum dimidio,in termino respondit,sic ad secundam positionẽ credit &c.Nunc quæritur,vtrum idem principalis confessus videatur quicquid continetur in positione,non solum prout primo fuit positum,sed etiam prout fuit postea declaratum & ostẽditur, q̃ etiã ad declarationẽ respõdisse videt: seu ad positionẽ ꝓut fuit declaratũ.¶ † Circa qđ duo ante omnia p̃mittunt. Primum est,q̃ dicta positio declaratione nõ indigebit quo ad tempus:cum in ea insertum esset.Sed quo ad personas portionariorũ quas ponebatur quamlibet ecclesiarum illo tempore huisse agebat propter defectum tantum expressionis nominum & cognominum eorũ ambigua & obscura fuit:vt.ff.de solu.l.cũ stichus. & de ver.obl.l.vbi autem.in prin.de iure fisci.l.ita fides.de test.l. hæredes palam.§.si quis post testamentum.C.eo.l.hac consultissima. Explanatione nominum & cognominum facta:eadẽ positio certa & clara reddita fuit:vt eisdem iuribus patet

2 ¶ † Secundum est,q̃ per explanationẽ & declarationem huiusmodi non intelligitur quid nouum positum:sed certitudinaliter certificatum quod prius in positione illa propositũ erat, & fuit explicatum demonstratione nominum & cognominum,quod prius implicitum erat id est de quibus fuissent illo tempore portionarij,sentit in p̃alle.§.si qs post test.& de acq.re.do.l.adeo.§.cũ quis.Et hac consideratione videlicet q̃ per explicationẽ seu declarationem non intelligitur quid nouũ fieri,excluſus à iure ab inducendo factum nouum:non censetur excluſus à declarando seu interpretando antiquum factũ,vt patet in iudice,qui & suã nequeat reuocare sententiam,vt C.de sentẽ.& interlo.om.iudic. in.l.post sententiam.& sententiã rescin.non pos.l.j.eam non interpretari non prohibetur.Et in testatore testamentum condente vt in præal.l.hæredes palam.§. si quis. Hinc etiam inoleuit ex quotidiano iudiciorum vsu,& excluſus à dando nouos articulos:non cẽsetur ob hoc excluſus à declarando datos.Et aduertẽdum est diligẽter,q̃ explicatio seu declaratio,siue interpretatio alicuius ambigui seu obscure in aliqua scriptura dispositi adeo ipsi dispositioni est implicita,vt dudum post facta censeatur retro facta:in eadem scriptura & sub eodem tempore processisse: vt.ff.de hære.instì.l.asse toto.de condi.instì.l.instrumento.de cõdi.& demon.l.si ita scrip.& pro hoc.ff.de contrab.l.'qui liberis. §.testõ.ver. plane.Secundo qđ & in legibus interpretatur, & in ter̃ptantibus sancitũ est,pro quibus qualiter se inuicẽ habeãt:dictum est.¶ Tertia constitutione non adiecimus aliquid de temporibus,cum omnibus manifestum sit oportere ea quæ adiecta sunt per interpretationem in his valere in quibus etiam interpretatis legibus sit locus,in auf.de filijs ante do.instru. natis.col.iij.

1 ¶ † His premissis secunda ea fateri necesse est q̃ declarãs est implicitum & etiã declaratio quod satis denotat præalle.l.si ita scripsero.dum ibidem pro declaratione generale seu obscurum dicitur explicari,& in præalle.l.hæredes palam dum ibidem debet explicari : & hoc modo etiam dicitur quid explicitum in ante gesto:vt.ff.pro socio.l.actione.§.morte.vel quòd declarãs est nexum seu vnitum ipsi declarato:aut quod est dependens ab eodem seu q̃ consequens eidem declarato, sicut & vnum iudiciũ dependet ab alio.ff.de neg.ge.l.si quis contracto.ff.de verb. obl. l.stipulationes non diuiduntur.ad idem.ff.re.amo.l.si mulier.§.

4 fi.¶ † Siue igitur declarãs dicat implicitum declarato:quod magis proprie videtur, & tunc quo ad declaratum, responsum est.& ad declarãs implicitũ censetur esse responsum.argumen.ff. de pac.l.iurisgentiũ.§.prætor.&. §.dolo malo.& de eden.l si quis §.ait p̃tor &.§.prohibet.& de noui.ope nũ.p̃tor.§.j.&.l.j. in prin. & qđ ibi no.& pro hoc etiã bene facit.vt ff.de manumi.testa.l.si quis ita. §.scripserit. &.l.rogo.& si ex noxa.cau.aga.l.fi.& de iureiuran.l.si duo patroni.§.si quis iurauerit.&.l.seq.in quibus etiã iuribus patet q̃ implicitum ad idem tempus refertur ad quod explicitum,& quod eiusdem temporis vtrũque esse censetur, siue etiam declarans asseratur,connexum seu vnitum declarato, & responso dato ad vnum,& ad reliquũ dicetur responsum.arg. ff.de diuer.reseri.l.j.& de natu.lib.auf.item si quis.ff.de dã.infec. l.si finita.§.ex hoc edicto.extra de consti.c.translato.siue etiam declarans affirmetur esse consequens est declaratio seu ab ipso dependens,adhuc responso dato ad declaratũ:seu ad dependens & consequens:responsum necessario esse dicetur.argu.ff.de acqui. hære.l.si quis hæres.C.de lati.liber.tol.l.vnica.§.sed & si quis.extra de consti.nã cõcupiscentiam.& not.expresse.viij.dist.c. quo iure.super verbo nolli dicere.pro hoc etiam facit.ff.de admi.tu. l.tres tutores.§. exigi.& iudicatum solui l.iam tamen.§ in hoc neque potestas iuris qua declarans est declarato implicitum, vel connexum,aut ipsi consequens seu ab eo dependens: inducet in respondendo diuisionem voluntatis.ff.de his qui.vt indi.l. eum qui.§.pro parte.imo operabitur: vt responso dato ad vnum : videatur esse responsum ad reliquum.& pro hoc etiam facit ff. de doli exce.l.apud celsum.§.apud iulianũ. & q̃ no.C.de exhi. reis.

5 l.si res.¶ † Ex his considerationibus moti doctores scripserunt quòd negata positione aliqua non tenetur negans ad dependentẽ respondere,ne videlicet dependentem confitendo sibijpsi contrarius esset,vt patet in multis exemplis positis per.G.in speculo in tit.de positionibus.& facit quod no.C.de iura.calum.l.ij,quod& in practica inconcusse seruaretur.Et familiariter loquendo consideret vnusquisque declaratione supradicta in iudicio exhibi-

ta audi

ta auditori dixisset.positionem talem repellimus:quia nimis ge
neralis est & obscura:vel admittimus:quia pertinens est & clara.
6 non ob.hoc appellationi locus fuisse.¶ † Vlterius multum est
attendendum,quòd post recusationem de respondendo factam
eo prætextu q̃ positio erat generalis & obscura:sequuta est de-
claratio & inde post sex menses fuit actorum omniũ copia de-
creta ipsi principali,& post fuit eidem factum præceptum de re
spondendo positionibus non erat respon.& q̃ post ista respon-
dit.Nã ex his apparet q̃ iudex & pars,iuxta controuersiam præ
habitam senserunt q̃ positioni declarate responderetur,cum abs
que declaratione præmissa positio ipsa impertinens esset. Vnde
non est verisimile quòd iussus iudicis emanauit super impertinẽ
ti.nec causari potest principalis ignorantia,cũ tempus cõpetens
habuerit ad habendum copiam processus ante responsionem per
ipsum factam ex quo sibi copia processus decreta fuit. Et si
quoquo modo ignorantiam allegare posset,ne propter confes-
sionem de periurio notaretur,quo ad hoc tamen quin confessio
videatur in contenta in possessione & declaratione ipsa ad effe-
ctum vt ex confessione ipsa à sua petitione & intentione repella
tur:ignorantiam nullo modo allagare potest,tum propter pro-
curatoris sui factum & scientiam qui personã domini represen-
tat & ei præiudicat:vt.ff.de procu.l.sed & he perso næ.§.defende-
ret.& de tribu.l.procurator.& de excep.l.si procurator.tum pro
pter copiam sibi datam,quæ etiã in eo scientiã facit præsumi aut
ignorantiam affectatam quæ non excusat,vt de clãde. despon.c.
cum inhibitio.Neque nouum est q̃ eedẽ probationes ad vnum
effectum sufficiant,& ad aliũ non vt patet extra de test.c.veniẽs.
Patet etiam in probationibus super aliquo facto delictũ inclu-
dente.Nam si ciuiliter actum sit possunt sufficere:& tamen si cri
minaliter actum sit,cũ tunc clariores & pleniores requirãtur nõ
sufficiunt Hocidẽ contingeret in confessione & negatiõe facta
per procuratorem domino ignorante.Ponatur enim quòd pro
curator confitendo & negando est manifeste sibijpsi contrarius,
hæc quidem confessio & negatio & contrarietas ex ipsis insur-
gens domino ignoranti non præiudicabunt,quo ad hoc vt ipsi
domino periurium impingatur, præiudicabit tamen quo ad
hoc vt dominus à sua intentione repellatur,hoc quoque dicen-
dũ esset in domino procuratore. Finge enim q̃ procurator vnã
positionem confessus est:vel confessatam negauit.certe & si.do-
minus de periurio propter ignorantiam notari nequeat: tamen
confessio vel negatio accipietur quæ domino obesset contra in-
tentionem suam licet non quo ad periurium ignorãte domino
inducendum:confessio vel negatio facta per procuratorem,fa-
7 cta esse per dominum censeatur.¶ † Illud nõ videtur in dubiũ
reuocandum.vtrum in declaratione secũde positionis videatur
tempus in ipsa positiõe positum repetitum,vel post per eam ab
ipso non discessum.manifestum est enim,quòd positio de iure
non poterat repelli:aut ad ipsam responsio recusari. sed solum
erat ambigua & obscura: ob defectum expressionis nominum
& cognominum portionariorum:non ergo opus fuit in declara
tione de tempore facere mentionem cum per declarationem a-
gatur,vt id duntaxat quod ambiguum est tollatur:non vt certũ
& non ambiguum clarificetur.Stat igitur tempus in positione
primo adiectum,nec per declarationem subsequutam, videtur
ab eo discessum,imo potius repetitum:vt insti.ad.l.aqui.§.illud
palam est.ff.de testa.tu.l.si nemo.ij.§.hoc edictum.& de ver.obl.
l.titia. etiam si diuersis temporibus id promulgetur: per quod
dicatur repetitio inducta:vt patet.ff.de coniun.cum eman.lib.l.
nihil.in hac parte.Et videtur casus in auf.de filijs ante do.instr.§.
vlt.col.iij.& arg.ad hoc.ff.de iur.& fac.igno.l.regula. Alioquin
hoc si à tempore impositione ipsa posito discessum videretur.qđ
sequeretur absurdum, quòd declaratio ad positionẽ faciendam
facta positione ipsam corrumperet sicque contrarium operare-
tur effectum quod non est dicendum:vt.ff.de adi.leg.l.legata.&
de condi.& demon.l.cum tale.§.falsam.& de hæredib.insti.l. ex
facto etiam.Sicut enim his legibus prolatum ad minuẽdum au
gmentum non inducit:sic & prolatum ad augendum, diminu-
tionem non inducit.arg.ff.de lega.j.l.si seruus legatus.§.si ei.&.l.
si cui serui omnes. Constat autem quòd declaratio nominum
& cognominum, non fit vt de tempore diminuatur,nec hoc
est natura eius, sed magis vt saltem debite circunstantie augean
tur,ergo &c.

De iudeis & sarracenis.

CONSILIVM CCLXIIII.

1 *Iudeos sarracenos vel alios paganos pacificos de terris suis expellerẽ potest princeps iuste & de iure ex causa legitima.& nu.seq.*

ILla videtur probabilior sentẽtia, q̃ princeps absq; ligitima causa pacifi-
cos iudeos,sarracenos,& alios paganos de terris suis nõ possit expellere[a].Et primo,quia iuris na
turalis est & diuini,q̃ q̃cunq; vult princeps sibi iuste fieri & faciat:alijs maxime suis seruis,aut tributarijs. Mat-
thei.vij.c.dist.j.c.humanum.nec alijs faciat quod nollet sibi fie-
ri extra de maio.& obe.dilecti.Sed ipse nollet de regno expelli:
ergo non alios de regno expellat.Tenetur etiam diligere iudeos
& sarracenos, inquãtum sue nature principes,nedum in anima:
sed etiam in corpore,vt est expressum de pœni.dis.ij.charitas.in
ver.nõ illi.& ver.seq.ibi quomodo nos in eorum peccatis & pe-
riculis cogitamus:& sic nobis subueniri optamus:& ita eis subue
niemus. &.j̃.Quapropter charissime,ita tota dilectiõe satage:
vt bonum quod tibi conferri vis:velis & proximo.Expellere er
go tales absque ratione contra precepta charitatis aperte est.Di-
lectio enim proximi,malum expulsionis vel aliud nõ operatur.
ad Rom.xiij.& charitas non agit perperã.j.ad Corin.xiij.& re-
2 cta voluntas iniquũ non agit.in præalleg.c.charitas.¶ † Et tale
ius diuinum & naturale indispensabile est,quia impermutabile
insti.de iure naturali.§.sed naturalia.dist.vj.his ita.Etiam per pa
pam,quia eius permutatio necessario peccatũ implicat. facit qđ
no.de iureiuran.& si Christus.in glo.quædam & naturam bo-
nam immutat:quod est impossibile.dist.xiij.§.j.dist.ius natura
le.Hinc est etiã q̃ ex isto iure & charitate in necessitate eis sub-
uenire & eleemosinã facere tenemur.xlij.dis.quiescamus.xvj.q.
j.si cupis.lxxxvj.di.nõ satis.Secundo hosti capto debetur mise
ricodia,præsertim vbi pacis perturbatio non timetur.multofor-
tius talis misericordia facienda est de seruo tributario:ne expel-
latur.xxiij.q.j.c.noli.Principes enim iubentur timẽtibus& obse
quentibus impendere dilectionem,nihil facere cupiditate nocẽ
di,sed omnia charitate consulendi.nihil inaniter nihil inhumani
ter.xxiij.q.prodest.Et quod agendum est,non ex furore sed ex
charitate agendum est.xij.q.ij.fraternitas. Tertio eadem ratio-
ne qua non debemus iudeos,& paganos,& sarracenos,pacificos
rebus suis spoliare:eadem ratione nec eorum habitaculis & ex-
tra natiua priuare.hæc probãtur per no.xxiij.q.vij.c.si de rebus.
3 in glo.per hoc.¶ † Et quod possident iuregen. possident siue
res,siue loca,siue iurisdictiones.& sic iuste & iustitia fori nõ po
li.xiiij.q.iiij.quid dicam.extra de ver.sig.ius dictũ est.Sicut hoc
clare tenet Inn.extra de voto & voti redemp.quod his. & facit.
xxiij.q.v.si præterea,ibi vindicauit iustissime.Et quòd non pos
sint nisi per seruitores expelli:facit bene à sensu contrario.xxiij.
q.vij.si qui.aliàs est sub capitulo,si de rebus.Et innocentia,maxi
me regum,est nemini malum inferre.xxiij.q.v.c.non est.vj.q.j.
sapiẽs,omnium christiane inest religioni lenitas & mansuetudo
& credulitas ei contraria est signanter.xxiij.q.v.vnũ solum.Item
tertio iura istorum agarenorum agar & filius eius Ismael pater
agarenorum induxerunt:ideo expulsi sunt à sarra Gene.xvj.q̃
& ipsa prosequebatur dominam suam,& ipse fratrem suum Isa
ac de qua,vtraq; persecutione clare loquitur Aug.xxiiij.qõ.iiij:
si ecclesia.&.xxij.q.iiij.recurrat.vbi superbus Ismael erexit cerui
cem & voluit seducere fratrem suum ludens: quia cogebat Isaac
adorare luteas imagines quas faciebat vt dicit glossa.quæ incipit
Ismael,ergo vbi agareni humiliter conuersantur:& nõ decipiũt
simplices christianos,colere suum luteum machometum non
propterea expellẽdi sunt sed recipiendi. sicut dicit angellus agar

4 xxiij.q.iiij.quando bene facit. ¶ † Item quarto pagani & iudei inter oues christi computantur creatione,gubernatione,& redẽptione,ex parte christi. Vnde dominus in euange. Ioan.x.c.alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili.scilicet ecclesiæ. Vnde & papa super eos potestatem habet:sicut super oues suas quas ei inter alia commisit christus Ioan.vlti.pasce oues mas,non distinguens inter has & illas. extra de maio.& obe.solite.§.pe.& sic te
5 net Inno.per.c.quod super his.eo ti. ¶ † Cum ergo papa eos pascere debeat & verbo & exemplo & humanitate nõ rebelles: nõ ergo debet eos impugnare nec permittere vt ledantur. extra de natis ex libero ventre.c.vno vbi de hoc. Quinto,infideles nõ terroribus,non asperitatibus, nõ violentijs sunt trahendi ad fidem, neque expulsionibus sed blanditijs,& muneribus: vt integra sit forma iustitie & libertas arbitrij.xlv.distin.qui sincera.quod bene facit & ea.dist.c.de iude.&.xxiij.q.iiij.c.vlt.quod optime facit.vbi etiam infidelis vocatur proximus. Debet autem homo diligere proximum,sicut seipsum:vt quem poterit hominem beneficientie consolatione,vel informatiõe doctrine,vel discipline coertione,adducat ad collendum deum. Et si sic iudei iuste vbilibet expellerentur,& sic deficiet iam in eis verbum Isaiæ & Pauli,non adimpleretur,quod eorum reliquie salue fient.ad Roma. ix.c.& facit quod no.xxviij.q.j.iudeorum in gl.j. & fidei nostre testimonium non præberent,sicut probat Eusebius lib.iij. ecclesiastice hystorie.c.vij.pulchre dicens, propter hæc iudaica gens pro culpa perfidie de regno suo pulsa est & dispersa perterras,vt eius fidei cuius inimici sunt vbique testes fieri cogerentur perdito quippe templo,sacrificio ipso,quoque regno in paucis veteribus sacramentis nomen genusque custodirent,vt permixti gentibus sine discretione dispereãt:& testimoniũ veritatis admittãt velut Cain profugus à facie domini.& Augustinus in sermonibus epiphanie,ideo iudeos non occidit.id est de terris non penitus perdidit:ne oliuiscantur legis quam preterea legendo reminiscantur,vt sibi sumant iudicium:& nobis præbeant testimo-
6 nium veritatis. ¶ † Sexto facit verbũ apostoli dicentis dominos, qualiter de seruis suis obedientibus se habere debeant.ad Ephe. vlt.c.ibi & vos domini eadem facite illis.scilicet seruis, remittẽtes minas scientes:quia & illorum & noster dominus est in celis & personarum acceptio non est apud deum.& ad Colos.vlti.in princ.domini quod iustum est & equum seruis prẽstate:scientes quòd & vos dominum habetis in celis. Vnde sicut infideles sarraceni vel alij inter nos habitantes à nobis sunt pro suis sceleribus puniendi.extra de rap.in archiepiscopatu.sic sine causa non sunt expellendi vel puniendi.lvj.dist.satis peruersum.extra de consti tu.c.ij. Item,sicut non sunt infideles de suis possessionibus expellendi:ita nec eis sunt auferende,sicut etiam nec sunt de suis antiquis habitationibus expellendi.xxvj.di.deinde. extra de iudeis. iudei.ij.§.j.ibi à possessionibus suis.&.c.sicut iudei.&.c.si iudeos. in princ.ibi pietas christiana receptet & sustineat cohabitationẽ illorum,ergo non expellat.Item filij israel non eiecerunt iebu-
7 seos de Ierusalem.Iudei.j.xj.q.iij.nolite ergo &c. ¶ † Septimo casus videntur expressi.C.de sacrifi.paga.l.christianos.vbi dicitur quòd talibus quiete degentibus:nullam debemus facere molestiã.&.xxiij.q.viij.dispar.ibi qui christianos prosequuntur.ergo à contrario sensu,si non prosequuntur,non fit molestia neq; guerra,sic arguit gl.ibi & facit.xvj.q.iij.porro:ibi ceterum vt paganorum & incredulorum furor in causa est &c.ergo à cõtrario sensu &c.& quod ibi nota.Præterea ibi scriptum est,celum celi domino terram autem dedit filijs hominum,vbilibet autem habitare licitum est cuicunque,etiam seruo: dummodo tributum soluat debitum domino ratione domini.extra de censi. omnis. xj.quæstio.j.magnum ergo nulli negandum est:quod ius humane societatis concedat arg.bo.xiij.quæstio.j.c. notandum facit. v.dist.ad eius vero.Item causa expulsiõis amorreorum, cananeorum,& eueorum,ab eorum terris per filios Israel.peccata eorũ fuerunt,maxime idololatria,quæ est contra legẽ nature quæ clamat vnum deum ad Roma.j.ibi inuisibilia dei &c.Sed iudei & sarraceni nõ sunt idololatre:sed aliàs infideles.neque tales publici hostes principum regentium Christianorum,ergo non debẽt expelli.argumen.expressum.xxiij.quæstio.v.§. hinc notandum. & Iosue.v.&.vij.& deutero.vij.Gen.xv.Hec sufficiant canoniste & theologo grosso gentibus vero vos subtilia argumenta legalia & canonica adiungetis. ¶ Hactenus Oldradi consilia, superioribus annis in vrbe Roma impressa.sequuntur modo consilia hucusque non impressa:& penes paucos admodum maxime in pretio habita,quæ tandem multo labore & industria collecta sunt ex varijs plerisque codicibus antiquissimis reuerendissimorum dominorũ cardinalium ac reuerendorum patrum, necnon venerabilium virorum sacri palatij causarum apostolici auditorũ & aduocatorum,nonnulla vero nõ longe ante hos dies Auinioni reperta quibus in hunc vsque diem grauissime caruimus post decẽ illa quæ primo loco sunt impressa,ordine suo in finem vsque subsequuntur.

ADDITIO. a ¶ De terris suis non possit expellere. Nunquid possit fieri violentia iudeis vel paganis. & qualiter ecclesia indicat bellum cõtra sarracenos.& quare contra turcas videbar.in.l.christianis.C. de paga.& tem.eo.& adde quòd iudei sunt capaces dominiorum & possessionum. & ideo non est licitum ipsos expellere violẽter vel eis aliquam personalem iniuriam irrogari:vt no.pe.de ancha.in.c.quanto de vsu.& nunquid immunitas concessa incolis alicuius loci cõprehendat etiam iudeos ibidem habitantes,vide dominum Iasonem in rubri,ad finem.ff.de iustitia & iure.

De priuilegijs vel de rescript.

CONSILIVM CCLXV.

1 *Ex gratia pape facta alicui de officio scriptorie penitentiarie,si aliquis de numero scriptorum deficit,vel quàm primum defecerit cum tres desciant de antiquo numero duodenario scriptorum:& plures sunt illi antiquo numero super additi,debet ipse obtinere,nec debet expectare superadditos nec de superadditis est facienda subrogatio,vsque quo ad antiquum numerum duodenarium sit deuentum.& nu.seq.*

IOannes episcopus seruus seruorum dei &c.venerabili fratri Gancellino episcopo Albanen. salutem & apostolicam benedictionẽ. Laudabilia probitatis & virtutum merita:super quibus dilectus filius Petrus de remis clericus Caturicen. dio.apud nos fide dignorum testimonio commendatur,nos inducunt,vt personam suam dignis fauoribus & gratijs prosequamur, hinc est, q̃ nos volentes dictum Petrum præmissorum suorum intuitu fauore prosequi,gratiose ipsius supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ,per apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus eundem petrum,si ad hoc per diligentem examinationem tuam ipsum idoneum esse reperis,& aliquis descriptorum penitentiarie nostre numero deest ad præsens,alioquin quàm primũ defuerit authoritate nostra ipsorum scriptorum consortio studeas aggregare:ipsumque in scriptorem dicte penitentiarie, cuius curam geris,& ad officium ipsius scriptoriæ,eiusque exercitium recipias:& recipi facias vt est moris. Data auinioni.vj.nonas iunij Pontificatus nostri anno.xvj. ¶ Significat reuerende paternitati vestre,Petrus de remis clericus Caturicen. diœcesis q̃ pridie sanctissimus pater & dominus noster papa,volens eundẽ Petrum prosequi gratiose reuerentie vestre per suas cõmisit literas & mandauit,vt dicto.P.reperto idoneo, si de penitentiariæ scriptorum numero.scilicet eiusdem cuius curam reuerenda paternitas vt vestra gerit,deesset,alioquin quàm primum defuerit ipsum.P.autoritate apostolica ipsorum scriptorum aggregare consortio societatis,ac in scriptorẽ dicte pœnitẽtiarie, & ipsius officium,ac eius exercitiũ,faceretis recipi & admitti. Quare supplicat humiliter idem.P.V.R.P.quatenus eundem.P.dictorum scriptorum numero aggregetis:ad dictum officium iuxta ipsarum apostolicarum continentiam literarum: & ad eius exercitiũ recipi & admitti facere de solita ipsius paternitatis benignitate di

tate dignemini:cum de dicto numero deficiant subsequẽtes vel aliquid eorum,videlicet Reginaldus de agenno.Michael pacifici.sanctius de vrbe.Petrus caputij ac seruus dei loco quorũ nullus extitit subrogatus.Sanctissimus pater & dominus noster cõmisit etiam & mandauit R.P.domino Gancelino episcopo albanen.summo pœnitentiario suo,pro magistro.P.de remis clerico caturicen.diœcesis.recipiẽdo in scriptorẽ penitẽtiatiæ suæ: sub forma quæ sequitur Io.episcopus &c. tibi committimus & mandamus:quatenus si eundem.P.per diligentem examinationem tuam sufficientem esse repereris,& aliquis de scriptorũ nostrorum pœnitentiarie numero deest ad præsens,vel quàm primum defuerit eundem authoritate nostra in scriptorem dictæ pœnitentiarie,& eius exercitium recipi facias & admittas data &c.fuit quidẽ & est in ipso pœnitentiariæ officio numerus certus & determinatus,videlicet.xij. & nominantur,qui tẽpore numeri constituti in dicto scriptorum officio consistebant.de quibus tres vel quatuor sunt viam vniuerse carnis ingressi. Verum est tamen quòd dictus dominus noster vltra numerum plures
1 ad dictum officium recipi fecit,quibus prouidetur, sicut vni ex alijs dictum numerum constituto. ¶ † Modo quæritur vtrum dictus.P.admitti debeat & recipi,cum de dicto numero vacent tres vel quatuor,vel dictus P.expectare debeat quòd omnes alij supra numerum existentes,primitus sint defuncti vel recepti.Et quòd dictus.P.recipi vel admitti debeat loco illius vel alicuius illorum qui erant de duodenario numero,apparet primo ex forma gratiæ apostolice eidem.P.factæ,per cuius verba vocatus est ad officiũ antedictum si vacat,vel quamprimum vacare contigerit.argu.ff qui & à qui.manu.lib.non fiant.l.si optio.& extra de concess.præben.c.j.in concilio viennen. Secundo ex vtilitate cuiuslibet collegij est semper ordinem plenum esse.vt.ff.de decu .l. generaliter.§.spurios.Et notandum est quòd cum vnus facta sub duxerit,statim proximus in eius commoda percipienda succe-
2 dit omni obiectione cessante.vt.C.de agentibus in rebus.l.j. lib. xij.¶ † Tertio videtur quòd vbi in locum deficientium faciendum est supplemẽtum faciendum est ex nouis,sicut apparet in vsufructuario gregis,qui in locum deficientium capitum debet supplere ex agnatis,id est nouis natis.vt.ff.de vsufructu.l. vetus fuit quæstio cum duabus legibus sequẽ.has quidem propositiones oẽs concedunt,sed dicũt nonnulli: huius subrogationẽ in locũ deficiẽtis inter numerũ debere fieri ,ex superadditis ad numerũ.& nullũ ex expectãtibus debere ad officiũ huius admitti,vsq; quo ad numerum sit deuentum per subrogatorem superadditorum:seruato ordine superadditionis suæ.& pro eis facere videtur.C.de sacrosan.eccle.l.non plures.& de offi.diuer.iud.l. iubemus.&.C.de proximis sacrorum scrini.l.comperimus.li.xij.sed
3 hoc non obuiat prius dictis. ¶ † Ad quod intelligendum scien dum est,quòd ex superadditione facta per dominum nostrum papam,numerus statutus naturam suam nõ mutat.nec adiectionem recipit:sicut agri limitati ex alluuione non mutant limites suos.& lacus,& stagna,licet interdum accrescãt:tamen suos terminos retinẽt nec in eis ius alluuionis agnoscitur.vt.ff. de acquirendo rerum dominio.l.in agris.&.l.lacus.& stagna. sic qui superadditi sunt per papã,eorũ quilibet vocatus videtur ad nouũ ius officij de quo agitur,quod incipit cum creato:& desinit cũ defuncto.vt extra de præbendis.c.dilecto.nec ad deficientis officium admittitur.vt no.communiter per doctores,& ideo quia superadditi vocati sunt ad nouum ius officij huius:cum nõ succedunt in locum alicuius deficientis de numero,sicut dicitur de testatore,qui numero asis completo aliũ sine parte instituit.videtur enim talem supra solennem asis numerum additum ad aliud ius nouum ideſt in alium assem vocasse.vt institu.de hæredi.insti.§.si plures.sed non est ius accrescendi inter superadditum,& eos qui inter numerum sunt.vt.ff.de heredi.insti.l. item
4 quod saluum. ¶ † Ad leges in contrarium adductas respondetur quòd aut præfixio numeri precedit superadditionẽ,quæ respectu numeri excessum quodammodo dicit,& habent locum quæ supradicta sunt.aut econtra superexcessus præcedit numerum seu legem numerum statuentem,vel dudum innouantem: & habent locũ cõtraria,verbi gratia pone exemplum quod ponitur in præallega.l.non plures.C.de sacrosan.eccle.Finge igitur quòd ante legem illam erant in ecclesia Cõstantinopolitana. M. & quingẽti decani qui erat effusus numerus.superuenit lex quæ statuit quòd non plures essent quam nongenti, certe nullus recipietur,donec deueniatur ad numerum nongentorum,nec deficientibus vel existentibus singulis decrescere possit vetita conglomeratio,vt in.d.l.cõperimus.aliàs si in locum cuiuslibet deficiẽtis accederet alter,semper staret excessus numerus iuxta illud legare accedentibus,singulis crescit numerus,vt.ff. de gradibus, iurisconsultus.§.sunt ex lateribus.in proposito autem nõ sic est alio namque de superadditis defuncto ad ius eius nullus vocabitur,quia definit cum defuncto,per prẽallegatum capi.dilecto.& sic rato manente habituali numero qui non mutatur per superadditionem tantum ad ipsum actualiter veniens,vt supra modo scriptum est.insuper quæstio similis quasi omnino extitit in palatio apostolico vẽtilata & terminata,per tres diffinitiuas sentẽtias auditorum,& pro domino Galiardo nigri, qui impetrauit canonicatum sub expectatione præbende in ecclesia cõuenarum in qua erat certus numerus canonicorum iuratus:& authoritate apostolica confirmatus videlicet.xiij.canonicorum . deinde per dominum papam ex certa scientia non obstante dicto numero sunt in eadem ecclesia vltra prædictum numerũ aliqui canonici creati:& mandatur quòd eisdem prouideatur,sicut vni inter prædictum numerum existenti,dicto statuto in suo robore duraturo,nouiter post impetrationẽ huiusmodi prædictus do. G.mortuus est.P.vnus de canonicis inter numerum existẽtibus dictus do.G.futuram præbendã ibi expectans ,acceptauit prẽbẽdam sic vacantem iuxta tenorem gratiæ suæ.Modo quærebatur an deberet obtinere cum ex superadditis canonicis computatis adhuc sint vltra numerum.xiij.& sic dicebatur quòd vnus de superadditis cadebat inter numerum,& ipsum implere debet vel quid iuris.Quare ex prædictis iuribus & rationibus videtur q dictus.P.de remis ad dictum officium recipi debeat & admitti, iuxta formam gratiæ apostolicæ sibi factæ &c. suppleat prouida & circunspecta religio cum cuiuslibet melius sentientis.

De concess. præben.vel de priuile.

CONSILIVM CCLXVI.

1 *Per reuocationem pape benedicti.xij.qui reuocauit omnes gratias prædecessoris sui Io.xxij.factas eis qui non habebant ius in re, sed ad rem, nõ sunt reuocate reseruationes & canonicorum & aliorum beneficiatorum receptationes factæ: ex vigore priuilegij concessi ecclesiæ burdegalen,id est quatuor doctorum nominatorum. & nu.seq.*

IN christi nomine Amẽ.

¶ † Quod autẽ per reuocationem nuper factã per dominum papam vt) patet in sua constitutione quæ incipit ceca cordis . reseruationes & canonicorum & aliorum beneficiatorum receptiones factæ ex vigore priuilegij Burdegalen. ecclesiæ concesse reuocate non videantur,probatur rationibus infrascriptis. ¶ Primo quia dicta reuocatio est generalis:quæ non derogat speciali, de rescrip.abbatẽ.de reg.iur.generi.ff.de.le.iij.l.vxorem.§.felicissimo.qui.§.bene facit,maxime cum priuilegium Burdegalen.ecclesiæ concessum facti sit,& in facto consistat, & sic per generalẽ constitutionem non videtur reuocari,vt in.c.j.de consti.libr.vj.
2 ¶ † Secundo quia ad intentionem pape concedentis priuilegiũ Burdegalen.ecclesiæ est recurrẽdum de præben.cum causam.& no.de verb.sig.dilecto.ad idem.ff.de reg.iur.l.neratius. sed intẽtio domini pape benedicti non est,quòd expectantes à Burdegalen.archiepiscopo vt est dictum in sua reuocatione includant, quia alio iure sunt expectantes quàm per literas apostolicas.ar. ff.de adop.l.arrogatio.& in clemen.de re iudi.c.pastoralis.versicu.rursum non. ¶ † Tertio quia per generalem reuocationẽ,
3

Consilium CCLXI.

non intendit Papa spoliare ecclesiam Burdegalen.sua possessione conferendi canonicatum sub expectatione præbende extra de priuile.dudum.spoliatur autem si expectantes per ipsum suis expectationibus priuarentur,extra de electione.capitu.cum ecclesia vulnera.non enim debet priuilegium principis in iniuriã alterius conuerti.ff.ne quid in loco publi.in.l.secunda.§.si quis à principe.¶ † Quarto,quia prædicta reuocatio respicit & afficit personaliter expectantes per romanos pontifices,non enim reuocat priuilegia realiter concessa Burdegalen.ecclesiæ,quia reuocatio priuilegij personalis,non extenditur ad priuilegium ecclesiæ realiter concessum.de priuile.ne aliqui.libro.vj. Similiter reuocatio indulgentiæ personis concesse,non extenditur ad indulgentiam ecclesiæ realiter concessam:vt legitur & nota.de rescrip.capitu.vltimo.libro.vj.& ibi nota.Item quia non tantus fauor debetur personis, sicut ecclesijs. de electione. cum nobis olim.Ad hoc etiam bene facit quod nota.de confir.vtili.capitu. ad nostram.Vnde anacletus papa dicit, priuilegia ecclesiastica intemerata vel inuiolata,cunctis decernimus manere tẽporibus. & leo papa ait,priuilegia ecclesiarum & monasteriorum sanctorum patrum autoritate instituta:nulla possint nouitate mutari & hæc leguntur.xxv.quæstione secunda.capit.primo.&.iij.quæ
5 stio.& capitu.seq.vsque ad.c.imperiali.¶ †Quinto quia si princeps concedit quibusdam prouincijs ius Italicũ:videlicet quòd tributa non soluantur:vt legitur & nota.ff.de censib.l.prima. & vltima.tamen postea mandando omnibus & generaliter quòd soluant tributa non videntur per hoc reuocare priuilegia dictis prouincijs concessa,& dictum mandatum de dictis tributis soluendis ad prædictas prouincias priuilegiatas extendi non debet,& sine censu vel reli.l.fina.& ibi nota.in.prima. gloss.
6 ¶ † Præterea reuocatio gratiarum debet intelligi,secũdum cursum solitum aliorum romanorum põtificum. & sic istũ casum Burdegalen.ecclesiæ inexcogitatum,papa non debet includere. ff.de dam.infect.l.damni infecti in prin.& de contrahen.emp.l. fistulas.§.j.& de annu.lega.l.seio medico. quia non videtur per reuocationem prædictam priuilegium Burdegalen.ecclesiæ reuocatum,de quo cogitatum non docetur.ff.de transactio.l.cum aquil.& talis reuocatio generalis, ad casum cui specialiter est prouisum, trahi non debet.ff.de verbo.obligatio.l.doli.&.ff. de pœnis.l.sanctio legũ.& maxime vbi cessat ratio quæ mouit papam reuocantem,ad prædictam reuocationem faciendam.scilicet ceca cordis cupiditas &c.quæ in ecclesia Burdegalen.sibi locum non vendicat.& sic cessare debet prohibitio. secunda quæstione.vij.quod pro remedio.& de iureiur.& si Christus.rursus ecclesia Burdegalen.priuilegiata non debet sub generalibus tractatibus comprehendi.ff.de officio eius cui manda est iurisdict. l.prima ij. responso. quia de speciali dicuntur &c.ff.de iniurijs.
7 l.item apud.§.ait prætor pro solo hoc edictum.¶ † Preterea dominus clemens erat naturaliter obligatus ecclesiæ Burdegalen. propter beneficia ab eo recepta:vt ipse narrat in priuilegijs dictę ecclesiæ concessis,vt probatur.ff.de peti.hæred.l.sed si lege.§.consuluit.Vnde videtur potius soluisse debitum,quàm donasse,& tale debitum naturale repeti solutum non potest:vt nota.in.l.creditoribus.ff.de verbo.significatio.potest enim præmiatus benemeritos remunerare fraude cessante.xij.quęstione secunda.ecclesiasticis.&.c.seq.etiam de immobilibus,vt nota.in.l.iubemus.ij. C.de sacrosanct.eccle.l.diuus libertus.ff.si quid in frau.patro. & talia non sunt per successores reuocanda,vt plene habetur. xvj. quæstione.vij.capitu.illud.Hæc mihi Bonifacio de mutina decretorum minimo doctori videtur salua semper veriori sententia.¶ †In reuocatione dicitur præsentis constitutionis edicto,
8 omnes reseruatiões & cõstitutiones super canonicatibus &c.& etiam collationes seu etiam prouisiones super canonicatibus &c.in quibus nonfit in re licet ad rem ius quæsitum, à quibuscunque prædecessoribus nostris romanis pontificibus factas & concessas quibuscunque personis &c.per eorundem prædecessorum literas &c.sed nulli venit in dubium,quin gratiæ factæ per archiepiscopum Burdegalen.clericis de quibus quæritur,sint reuocate si factæ sunt per archiepiscopum,non per aliquem prædecessorem domini Pape, licet authoritate apostolica,nec per literas eorũdẽ prædecessorum,sed ipsius archiepiscopi. Et quod ita sint,probant verba posita in priuilegio seu concessione facta archiepiscopo Burdegalen.vbi post alia dicitur,volẽte eos illa gratia onerari:per quam se reddere valeãt alijs gratiosos &c.ex quibus clare apparet,ꝙ dictus Papa facit gratiam archiepiscopis:dãdo eis potestatem prouidendi,& archiepiscopi faciunt gratiam alijs quæ duo differunt multum si bene attendãtur.extra de præben.c.dudum.&.c.quamuis nuper.& optime facit quod nota.Ioan.mo.extra de præbend.in fin. libro.vj.vbi dicit quod omnis
9 potestas delegata minor est seipsa non delegata.¶ † Item generale statutum reuocationis non præiudicat speciali statuto concessionis factæ per fe.re.dominum Clemẽtem Papam quintum archiepiscopis Bur.vt possint autoritate sua prouidere. extra de rescrip.capitu.pastoralis.& not.eodem tit.c.quia quoniam generi per speciem derogatur,vt ibi.& de constitu.c.j.lib.vj.
10 ¶ † Item per constitutionem generalem non reuocatur priuilegium speciale.arg.extra de rescrip.capitu.cum ordinem. quia nec per aliud priuilegium non faciens mentionem de primo, extra de præscrip.capitul.veniens.& no.in.d.c.j.&.xxv.quæstione.ij.in sum.ergo nec eorũ effectus patriarcha Gradeñ.scilicet dominus Dy.qui nunc est archiepiscopus Ianuen.adhærendo illis allegationibus videtur enim mihi episcopo Brixien.quòd dictum priuilegium non sit reuocatum:per dictam constitutionẽ reuocatoriam episcopi Brixien.Quod verbo non expressit quis mente non videtur cogitasse,per ea quæ leguntur & not. extra de bap.& eius effectu.maiores.§.penul.extra de spon.c tua.Igigitur cum dictus benedictus in constitutione sua nullam mentionem fecerit de expectãtibus virtute priuilegiorum,sed suorũ prædecessorum duntaxat,de alijs non videtur intellexisse,quoniam si voluisset expressisset,vt extra de deci.c. ad audientiam. quoniam talis expresio modicũ de pergameno occupasset,prout Io.an.no.extra de re iud.c.inter.extra de ap.c.super eod. Item non expressa,neglecta esse videntur,vt extra de rescrip.cap.cum ordinem.sed ipse non expressit: igitur videtur in suo esse sicut prius dimisisse,quoniam vnum exprimendo: de alio denegasse videtur,vt.xxv.dist.c.qualis.de præsum.capi. nonne igitur cum expressit,vt præmittitur,gratias suorum predecessorum.gratias aliorum quoruncunque in aliquo tangere non videtur, quoniã contra eum qui legem apertius dicere potuerit est interpretatio facienda,vt extra de regu.iur.vt.c.contra eum lib.vj.igitur cum ipse non expresserit,ipse mente cogitasse non videtur,quoniam ex dictis ratio est assumenda dicendis,vt extra de verbo.signifi. intelligentia.&.c. præterea.cum ibi not.item de modico nõ est curandum,vt extra de consecra.dist.secunda.reuera. sed gratiæ priuilegiate sunt modice:igitur de ipsis cogitasse nõ videtur.nec ipsum archiepiscopum hoc lumine voluisset priuasse.arg.de sen. excom.c.j.§.fi.in cle.quoniam melius est aliquas gratias expectãtium priuilegiatorum remanere,quàm omnes vnico verbo voluisse reuocare.argu.extra de electione.c.ecclesia vestra.
11 ¶ † Præterea hæc reuocatio est odiosa, cum tollat ius alterius & absorbeat:nõ est igitur dilatanda,sed in suis terminis, prout sonant,verba in ipsa posita tenenda,extra de priuileg.porro,quoniam odia restringi,& fauores conuenit ampliari. de pe. distin. prima.omnes pœne.de electio.statutum.& de regu.iuris odia.libro.vj.Sanctius igitur est sic intelligi,quàm quòd omnes gratiæ suorum prædecessorum & aliorum tollerentur, quoniã in odiosis id quod minus est accipere debemus.de regulis iuris odia. facit optime de rescriptis:si propter tua.libro. vj.
12 ¶ † Item priuilegia cum sint facta & in facto consistant,nunquam per generalem constitutionem tolluntur. extra de constitutio. licet. libro.vj.igitur non est dicendum, quòd gratiæ priuilegiatorum sint submote nec reuocate, quoniam quando papa per suam constitutionem priuilegia, vel effectus priuilegiatorum tollere & reuocare intendit,semper in vna constitutione de hoc facit mentionem,aliàs non tollerentur,vt patet extra de sepult.super cathedram.§.nos etenim.de priuile.& excesi. priuileg. religiosi. de pœnis cupientes in cle. de elect.ca. fundamenta.§.contemptores. libro.vj. cum igitur in constitutione, nullam fecerit mentionem de priuilegijs, ergo in suo esse remanere

manere videntur,quoniam quod non mutatur ſtare non prohibetur per ea quæ leguntur,& no.in.d.c.eccleſia veſtra.&. c.ſtatu
13 tum. ¶ † Item priuilegia eccleſiarum & priuilegiatorum effectus eſt,& eſſe debet perpetuus.vt.xxv.q.ij. priuilegia in.j.&.ij. igitur per generalem conſtitutionem ab ipſo editam tollere nõ videtur.ex quo non declarauit per.d.capitulũ cum ordinem.de reſcrip.quoniam ſi priuilegium ſecundum non tollit primum: vt extra de præſcrip.capitulo veniens. Non igitur conſtitutio ex quo mentionem non facit.vt.s̃.patet ſicut dicimus,quòd ſecundum reſcriptum non tollit primum.ex quo de primo non facit mentionem.extra de reſcrip.c.ceterum.& capitulo plerunq;. cũ ſi.Item ſeparatorum ſeparata debet eſſe ratio.in. xviij.q. ij.capitulo in nullo.extra de conſecra.ec.vel alta.c.ſi eccleſiam.lib.vj.extra de decimis.capitulo religioſi.in cle. Si gratiæ romanorum pontificum ſunt ſeparatæ à gratijs priuilegiatorum: ergo gratias priuilegiatorum tollere non videtur:nec tollit.facit extra de ele.
14 c.nuper.† Nec ob.quòd præſens conſtitutio vnum genus expectantium per literas facultatum duntaxat excepit.ergo omnes alios expectantes excludere videtur.non eſt verum,ſed quia ſibi hoc placuit.Item aliud non factum eſt.& de his quæ ex voluntate procedunt,non eſt reddenda ratio,per ea quæ no. extra de reſcrip.ſi quando.ideo cùm non expreſſerit de alijs, in ſuo eſſe remanent.Nec ob.ſi dicatur,quòd eſt eadem ratio in iſtis expectãtibus,ſicut in alijs.ergo idem ius extra de conſti.c.tranſlato.non eſt verum quoniam per expectantes per literas apoſtolicas vniuerſalis eccleſia ledebatur.& ꝓpter hoc fuit facta reuocatio per gratiam priuilegij,in vna ſola prouincia propter quod non pro
15 cedit argu.per.c.nuptiarum.xxvij.quæſtione.ij.† Nec ob.ſi dicatur,quòd ſtatuit in maiori multofortius in minori.extra qui fil. ſint legi.capitulo per venerabilem.§.j.de ſenten.excommu.capitulo cum illorum.circa medium.verum eſt, niſi minus ſit omnino ſeparatum à maiori.vt cùm ſtatutum in maiori non comprehendit quod minus eſt de priuileg. c. per emptionem.§. ij. & de ſen.excom.c.ſi ſententia li.vj.Nec obſt.ſi dicatur quòd papa tollendo quod maius eſt,& id quod minus eſt tollere videtur, ſed maius eſt tollere gratias ſuorum prædeceſſorum,quam inferiorum, vt hic ergo &c.verum eſt,niſi id quod minus eſt à maiore ſit priuilegiatum.vt hic:quia non tollitur priuilegium per conſtitutionem:niſi de ipſo faciat mentionem vtſuprà patet: ergo tollendo id quòd maius eſt,non videtur tollere,id quod minus eſt in ceteris defectus allegantis ſuppleat diligentia ſtudentis, & ſi aliquid eſt quod verum non contineat imperitie non imputetur:ſed carentiæ librorum in præſenti. & diſſolutioni temporis ac vacationis diutinæ.P.Galhardus de redaco decretorũ doctor iuxta thema propoſitum aſsiſtens & conſenties allegationibus ſupraſcriptis ex eo quòd argumentis & iuribus fulciuntur,dicas eas procedere rationibus infraſcriptis.primo per.cap.vltra extra de conceſ.præben.§.ſane.lib.vj.quia ibi reuocatoria bonifacij,ſe extendit tam ſuper gratijs impetratis, quã ſuper canonicatibus præben.& dignitatibus parochialibus & alijs eccleſijs ſeu beneficijs quibuſcunq;à ſuis prædeceſſoribus impetratis:non autem dicit ab alijs inferioribus impetratis. & ſic ad inferiores concedentes tales gratias prætextu priuilegij papalem reuocatoriam
16 non extendam,cum in reuocatione nulla mentio habeatur de gratijs ab infetioribus prætextu priuilegij impetratis.† ratio ſub eſt.talis conſtitutio & ſtatutum facti ſunt.& ideo in facto conſtiſtunt.extra de conſti.c.licet.lib.vj.& ideo illam papa non intendit tollere,niſi quantum exprimat.vt not. Archi. in.d.c. licet. & ita dicendum eſt in priuilegio ſpeciali.vt in caſu noſtro, quòd papa ipſum priuilegium non tollat: nec tollere intendat per ſuã reuocatoriam.hoc expreſsè not. Archi.extra de reſcrip.capitulo
3 ſi propter tua.li.vj.in gl.conſuetudo.& Ber. extra de præſcrip.c. veniens.in gl.ſic patet,quia verba generalia quantuncunq; generaliter prolata à principe,non ſunt efficacia ad tollendum certũ actum & determinatum ſpecialiter.extra de offi.deleg.c.ex parte.ij.& quod no.per Archi in roſario.ij.q.vij.lator. ſic in præſenti quantuncunq, papa pronunciauerit generaliter ſuam reuocatoriam:non intendit tollere certum actum & ſpecialiter determinatum,ſcilicet conceſsionem collationem & gratiam factam prætextu priuilegij conceſsi archiepiſcopo Burdegalen.quatenus iſta exceptio contra reuocatoriam admittatur.vt in iuribus allegatis.Ego Bernardus de nouo damno canonicus Volnacen. domini papæ capellanus,& ipſius ſacri palatij cauſarum primi gradus auditor adhæreo concluſioni allegationum prædictarũ videlicet quòd per conſtitutionem prædictam reuocatoriã,non ſit dictum priuilegium reuocatum: & in teſtimonium præmiſſorum me ſubſcripſi.

De priuilegiis.

CONSILIVM CCLXVII.

1 *Prioratus aliquis ſi autoritate apoſtolica fiat eccleſia cathedralis remanẽt iura & priuilegia epiſcopo ibi præfecto,ſi erant realia:ſecus ſi perſonalia conceſſa tantum priori vt priori.& nu.ſeq.*

QVod domino epiſcopo conſuetudines ſeu priuilegia hactenus, vt priori prioratus in cathedralem competentia modo competat,ſic videtur nulla iuris ratio ſeu equitatis benignitas patitur vt quæ pro honore & ſalubri vtilitate alicuius introducta ſunt ad interpretationis duritiam producantur.ff.de lega.l. nulla.cum ſuis ſimili.&.l. quod fauore cum ergo in fauorem & honorem prioratus & totius territorij erectus fuerit in eccleſiam cathedralem duritiam interpretationis quòd ſuas dimittat conſuetudines, quaſi pro quodam conſtituto propter diuturnitatem temporis videbatur habere: ſentire non debet. ad hoc.ff.de aqua pluuia arcenda.l.j.in fin.ibi quæ longa ſunt obſeruata conſuetudine velut pro iure conſtituto ſeu interpoſito eſt habendum. quamuis enim poſſet dici, quod vbi priori vt priori:& eius ſola contemplatione perſonę, iura anulorum aureorũ data eſſent epiſcopalis dignitatis , quòd tunc priuilegia amitterent:quæ vt prior habebat:vt alibi libertinus.tamen quia iſta iura prioratum erectum reſpiciunt:non admittentur iſta priuilegia.dato quòd prioratus ad gradũ trãſiue-
2 rit dignitatis.ff.de excuſa.tu.l.cũ ex ratione in fi.cũ glo.ſua.† Itẽ vbi fit trãſlatio:an priuilegia trãsferantur vel amittantur.dicitur ſic aut illa priuilegia magis concernunt rem quã perſonã : & tũc priuilegia non perduntur, niſi expreſſe actum fuerit de perdendo.funeraria actio priuilegiata eſt.ſic tranſlatio in ſtipulatione, retinentur funeraria priuilegia, ſi modo adijciendi priuilegij cauſa non fuerit ſtipulatus.ff. de priuileg. credi.l.ij.§.proni. ſed vbi tantum perſonam concernerent, tunc priuilegia minime transferuntur.ſic concord.l.alleg. ſuperius. &.l.tempus.ff.de re iudica.in fine.ibi: quia cauſæ magis quàm perſonæ beneficium pręſtatur.ff.de lega.ij.l.cum patronus.cum ibi alleg.vbi tantum de priuilegio perſonali.cum igitur hæc priuilegia magis concernant rem : ſcilicet ipſum prioratum quàm perſonam prioris. tranſlatione & ereptione facta : nullatenus admitterentur. illa enim quæ firma ſunt & quaſi originalia , ſi in petitionem hæreditatis transfundantur:non perduntur. vt patet in furti actione, & de ſeruo corrupto:quæ cùm pœna transferuntur in petitione hæreditatis:quia quaſi naturaliter inhærebant,ſed inficiatio. lege Aquil. quæ non ſit fixa eſt cum lege Aquil. non transfunditur in petitio. hæredita. ſic non obſt.§ cùm prædiximus de petitio. hæredita.l.item veniunt.concord.cum l.certi condictio.§.competit.&.l.allega.in dicto.§.cum prędiximus.quia hoc huic prioratui quaſi naturaliter , & ex iure conſtituto: vt.ſuprà dictum
3 eſt iura talia competebant.¶ † Item ſi inſpiciatur origo prioratus debent durare iſtæ conſtitutiones & priuilegia,ſi inſpiciatur accidens: quia cum factus eſt epiſcopatus, nunc non videntur concordare iura ſuper hoc.aut accidens ex toto aſſumit ipſum actum, & tunc non curatur de origine aut non.ſed remanent adhuc plura,tunc non aſpicitur accidens: ſed origo. cùm igitur durent plura iura prioratus & perſona epiſcopi & monachorum , dicamus quòd accidens originem non aſſumat, ſic concor.ff.de aſſeſ.ſi eadem.ff. de poſtulan. lege prima.§ beſtias,

cum ibi allegatis.ff.de orig.iur.l.ij.§.deinde ex acti.super verbo ex accidenti.&.ff.de tutel.l.quibus iuncta.l.ff. de decur.l. fi. vbi memoria priorum remanet dignitatis.&hoc maxime vbi se pos sunt compati accidens,& origo vt.l.alleg. qui habent de tutelis cum magis consideranda est origo in talibus quam talis titulus
4 immutatus.C.ad macedo.l.iij.in fi.¶ †Item episcopatus Claromontis in episcopatus duos diuisus est:vbi ergo aliqua digni tas seu officium diuiditur:tunc quælibet pars priuilegia retinet, quæ sola dignitas non solùm officium antea obtinebat.C.de ad uo.diuer.iudi.l.binos.sic igitur pars sancti Flori,habeat priuilegia quæ habebat circa talia episcopus Claromontis. Item sicut in territorio sancti Flori fuit creatus episcopus omisso nomine prioratus,sic in certo territorio fuit creatus comes, cum omisio ne nominis vicarij,videlicet annonarum & capitatorium dicitur,quòd sic,sed nonne habet potestatem, quam antea habebat in milites,dicitur quod sic, ergo idem in isto episcopatu creato sit dicendum:quia iura realia & personalia habeat sicut ante.in auth.vt iudi.sine quoquo suffra.§.illud tamen.&.§.seq.ibi & habiturus etiam potestatem in milite per hoc,quia iura realia rema nent extincto edificio.ff.de ser.vrb.prædi.l.seruitutes.§. si sublatum.cùm ibi no.¶ Item hoc habent verba tex.quòd adiectu alterius dignitatis perire non patimur:sed prosperioris fortune iudicio ad honoris ornamenta prodesset:vt vetera priuilegia con-
5 seruẽtur.C.de proxi.sacro.scrini.l.iubemus.li.xij.in fi.¶ †Item agentes enim in rebus ad gradum dignitatis prohibentur pristinis dudum priuilegijs saluis.C.de agen.in rebus.l. princeps.lib. xij.& iterum qui enim superioribus dignitatibus creuerint:nihi lominus huius loci priuilegia prẽsto sibi fuisse letẽtur finita etiã prima dignitate.C.de excu.mu.l.eos.ea.l. cum ibi no.l.iij. C. de dign.& iterum tex.cum enim per eademq; sit ratio inter episco pum Claromontis & istum pari vtantur priuilegio.C.de prẽ.sacra.lar.l.fi.eo.li.allegatur tex.per quam enim temerariũ est hanc nostre pietatis libertatem quanquam astuta interpretatione,non in augmentum anteriorum priuilegiorum,licet in diminutione conuertetur.C.de prin.agen.in rebus.Item vbi quisvirtutem am pliat sibi debitam:per quod videtur quasi primo mutata illam perdere non tamen ex ampliatione huiusmodi eam perdit.ff.de ser.vrba.præd.l.si cui.vnus enim & idem actus causam augmen ti & diminutionis importare nõ debet.ff.de sol.l.qui hominem cum alijs multis.&.l.cum tale in fi,in casu nostro honor enim actus est prioratui erectus in ecclesiam cathedralem:non tamen eius conditio immutata fuit.&sic cum non mutetur realiter:nec statutum eius pristinum conuenit immutari. & sic verba textus proprie iaceant:quæ pro contrario fuerunt contra dominũ epi-
6 scopum allegata.† Et si dicatur quare ex quo crescit episcopus cur non crescit conuentus & capitulum mutatum.ar. C.de nup. l.fi.vbi vxor crescit propter dignitatem mariti ratio:quia maior potestas est prælato in monacho: quàm marito in vxorẽ quod patet.C.de condi.inser.l.si vxor.cum.l.sicut.ibi alle.ff.de ope.li. quia quo ad duo habet potestatem maritus in vxorem, scilicet quo ad debitum carnis secundum quo ad operandum:sed quo ad alia est socia,sed prælatus quo ad omnia habet potestatem in monachos.nec sunt socij,nec sunt serui.C.de epis.& cle.auth.cau sa seruus autem nescire debet quid faciat dominus suus,prout christus in euangelio testatur.Item quòd non extinguntur iura ista extincto & transfuso prioratu,sicut hic expediat transfundi aliqua,& aliqua non sicut alibi stipulatori expedit transfundi & extingui aliqua;& aliqua non,stipulator habet reũ & fideiussorẽ obligatum.extinguit obligationem principalem accipiendo bo na rei.nonne extinguetur accessoria,scilicet fideiussoria certe nõ quia expedit creditori.sic igitur hic aliqua expediunt transfun-
7 duntur & non alia.ff.de fideiuss.hæres à debitore.§.quod si stipulator.† Item sicut hic maior dignitas assumit minorem prioratum,sic principalis debitor succedendo fideiussori suo: assumit fideiussoriam minorem obligationem,sed nonne si interfit alicuius non assumi(vt creditoris)illa minor fideiussoria tenuisset dicitur quod sic.de separa.l.debitor.sic igitur cum interfit episco pi non absolui iura prioratus ex toto in episcopatu iura priora-tus quo ad hoc remanebunt.Item sicut hic de conuentu fit capitulum in honorem sic officiarius qui bene seruiuit,ad honorem efficitur clericus, nunquam his actionibus quæ contra eum & eius competebant patrimonium liberabitur.Non igitur isti monachi ad hoc q̃ ligati erant vt conuentus liberentur.dato quod est capitulum creatum.sic.C.de episco. & cleri.l.quisquis emersis.in fine.subiectos enim esse eos suo prælato decreta sanciunt
8 vt ibi in fi.† Item quamuis nouatio fit vnius actionis in alia trãs fusio.ff.de no.l.j.cum nec iure antiquo nec nouo fortius trãsfun ditur.& illud quod plus erat in actione pristina effectualiter transfusa.imo in hoc remanet vt effectus.nec quo ad hoc est nouata,vt.ff.pro socio.l.duo.&.l.si quis à socio.cum.l.seq.Igitur il lud quod plus erat in prioratu quàm sit nunc attento.c. transfusum non fuerit nec nouatum,quoniam remaneret illud saluum cum igitur non transfundatur dicit tex.quòd in hoc transfertur iure pristino peti potest vt.ff.de vsu.l.si stipulatus sis in fin. vbi
9 verba ista sunt posita.† Item quòd consuetudo vicinarum diocesum attendatur dicunt iura quòd pro veritate habenda recurritur ad vicinos.C.de nup.l.si vicinis & cum in onerosis vicinis & eis præiudicialibus ad eos recurritur.C.de episc.audien.l.christianos proximos&c.& quę no.ff.ad.l.aquil.l.si seruus seruum. §.si quis insulam.C.de naufra.l.quoties.C.de incest.nupt.l.cum ancillis,in fi.ff.loca.l.tãtum.&.ff.ad silleia.l.vj.§.eo.&.§.si in illa. ergo in honore eorum ad eorum consuetudinem recurratur.
10 †nec erit in hoc casu proprie extensio consuetudinis,quia si dicant isti monachi in capitulo nostro non curamus de tali consuetudine,quia nunquam habuit, sicut dicit ille qui dicit quòd in agro suo eo inuito,nunquam lapides fuerunt cẽsi,tamen quia in territorio illo erat consuetudo quòd data pecunia cederentur patietur hanc consuetudinẽ iste talis.sic ergo monachi isti: quia in territorio claromon.erat consuetudo sub cuius erant territorio.nunc diuisi ista vtantur consuetudine proprie non extensa. ff.communia prædio.l.venditor.§.si constat ad hoc.ff.de leg.j.l. si seruus plurium.§.fi.vbi ad vicinas consuetudines est recursus quod dato q̃ in facto cõcordato dicatur,quòd vsq; ad litem mo tam seu controuersiã fuerunt in possessione,& sic monachi con fitentur possessionem quod dato q̃ subsequatur & non permittunt vti &c.quòd ista verba dato quòd per se diceret episcopus, non sapiunt spoliationem.est tex.ff.vti possidetis.l.si duo.§.inter dictum hoc sufficit,vbi quis facit mihi controuersiam possessionis,quòd prohibet me vti possessione mea. non sapiunt spoliationem:sed magis retentionem ad hoc vbi non spoliat; qui vim facit.nec permittit possidentem libera possessione gaudere. ff. vnde vi.aliàs de vi & vi arma.l.vim facit,cum ibi alleg.ad hoc.le ge diffamari.vbi si iura habeant super hoc modo facienda,talem verbalem contradictionem dicerent & allegarent: & omnino ad alium finem dicta sunt,vt.C.in quibus cau.colo. censi.libro xj.& quemadmodo. serui.amit. lege egi.& lege harum.& sic in attentatis,non præiudicant domino episcopo,sed eum iuuant. do.Old.de laude.

De priuile.& de deci.& de ver.sig.

CONSILIVM CCLXVIII.

1 *Priuilegium generale religiosis concessum super decimis non soluendis, non extenditur ad decimas in quarum perceptionis possessione tempore concessionis huius priuilegij:erant ecclesia cathedralis,& aliæ paro chiales .&n,seq.*

8 *Scandalum quid sit:quomodo debet priuilegium principis interpretari.*

Væstio est vtrũ per priuilegiũ concessum aliquibus religiosis sub his verbis:vobis autoritate prẽsentiũ indulgemus vt ad præstationẽ decimarũ de quibuscũq; possessionibus & alijs bonis vestris quæ nunc in præsentiarum habetis,& iustis modis acquisieritis in futurum: minime

minime teneamini &c. ipsi religiosi à prestatione decimarum in quarum perceptionis possessione erant tempore concessionis huius priuilegijs ecclesia cathedralis & alie inferiores ecclesię parochiales, quarum intentionem dicta perceptione ius commune fundabatur & fundat, sint liberi & immunes effecti. Et allegatur quòd sic multiplici ratione. ¶ Primo ratione generalitatis verborum super quibus priuilegium emanauit prædictum ibi de quibuscunq; possessionibus. &c. Cùm enim verba sint generaliter de omnibus possessionibus & bonis nulla differentia inter ipsa habita, sunt intelligenda. imo cùm ibi sit signum vniuersale, scilicet quibuscunq; plus habet operari, & plus inducere quã si per signum indefinitum duntaxat concessio dicti priuilegij facta fuisset, vt ex differentia legati omnis marmoris & omnis lane & marmoris, & lane simpliciter & indefinite colligi potest. ¶ Secundo, quia priuilegia sic sunt interpretanda: vt aliquid conferant illis quibus sunt concessa nec in ipsis est maligna, sed benigna & plenissima interpretatio facienda. ac si secus diceretur eorum contrarium fieret & sequeretur. ¶ Tertio, hoc probari dicitur expressa iuris dispositione. extra de priuile. c. accedentibus. ¶ Quarto. allegatur pro hac parte do. Io. pape. xxij. in casu (vt asseritur) similis determinatio. ¶ Quinto, allegatur scandalum quod exinde, vt dicitur oriretur, si contrarium diceretur. ¶ Sexto, obseruãtia quæ proponitur vigere in similibus casibus in alijs
1 prouincijs. ¶ † Sed in contrarium arguitur sic. certum est quòd cum princeps alicui priuilegium concedit, ipsum sic temperate & ciuiliter est intelligendum, vt in quantum fieri potest, sine alterius iniuria & iuris præiudicio alieni præsertim si per ipsam iuris interpretationem aliqua vtilitas cui conceditur afferri possit intelligatur concessum: vt. ff. de admi. tu. l. impuberi. & ad trebel. sed cum ab herede. C. de eman. lib. l. nec auus. ff. ne quid in loc. publi. l. ij. §. merito. & extrà de vsu pal. c. ex tuarum. & de rescrip. c. quànuis. li. vj. & non solum huius intellectus principis concedentis ad tempus concessionis porrigitur: sed ad quodcunq; tempus futurum. & ideo dato quòd priuilegium à sui principio sit equũ si ex postfacto tendat ad iniquum cessat ipsum priuilegium, vt ff. de vul. & pup. l. ex facto. & extra de deci. c. suggestum. & ibi est casus sed certum est quòd supradictum priuilegium præfatis religiosis concessum in præiudicium alienum: videlicet ecclesiarũ prædictarum à principio: vt ex postfacto tendit à iuris interpretatione in decimis per ipsas ecclesias non possessis, quãquam debitis, eisdem operari & vtilitatem afferre potest cum multe decime possint eisdem ecclesijs esse debite, quãquàm non possideantur per ipsas prout etiam notat Inno. de priuile. dudum. Igitur ipsum priuilegium ad decimas tempore concessionis eiusdem per prædictas ecclesias possessas non porrigetur. sic enim temporaliter & ciuiliter intelligeretur: & minus iniquitatis habebit. ar. ff. de regu. iur. l. quoties nihil. & ius alienum non absorbebitur in totum per ipsum, vt. C. de preci. impera. offe. l. quoties. & vide hoc expressum in præalleg. decre. dudum. & de deci. c. ij. libr. vj.
2 ¶ † Præterea manifestum est, quòd priuilegium inquãtum tangit ius concedentis, latissime sit interpretandum, cùm inquantũ tangit ius tertij est restringendum prout no. Inn. de dona. c. cùm dilectus. de deci. c. tua. & de transla. c. vlti. & pro hoc facit præallegatum. c. ex tuarum. Sed constat, quòd priuilegium de quo agitur ius tertij. scilicet ecclesiarum, suprà dictarum tangit ergo est restringendum, vt sic ad decimas non possessas non referatur. Tertio, pro hac parte arguitur sic. constat quòd prædicti religiosi tempore concessionis dicti priuilegij, ad præstationem decimarum de omnibus possessionibus suis faciendam ecclesijs memoratis: duplici iure erant astricti, videlicet iure proprietatis seu dominij, & iure possessionis existentium tunc penes easdem ecclesias, tunc arguitur sic. cum quis duplici iure siue vinculo diuisim per se sufficienti alicui est obligatus, esto quòd priuilegiũ recipiens vnum ipsorum impetretur, remanet aliud. vt. ff. de seruii. vr. prę. lege si domus. & optime de statuli. lege seruus si hæredi. & in præalleg. capitulo ex tuarum. & pro hoc etiam. ff. de iti.
3 actuq; pri. l. j. §. hoc autem interdictum. † Dato igitur quòd dictum priuilegium ius dominij respiciat, non tamen ius possessionis, de qua in priuilegio mentio non fuit facta respectu cuius nihil commune habeat cũ possessione proprietatis vt. ff. de acquirenda pos. l. naturaliter. §. nihil cõe & per consequens dicti religiosi, ex iure & vinculo possessionis remanserunt obligati. & per hoc bene facit. extra de præben. capitulo cùm nostris. nec enim intentionis principis est per suum priuilegium, ius possessionis cuiquam interuertere seu auferre. vt C. si per vim vel alio modo. lege. ij. videtur expressum in dictis decreta. de priuileg. capitulo dudum & de decimo. c. ij. libro. vj. & no. hoc etiam. C. de loc. prædi ciui. lege fin. lib. xj. Quarto, pro hac eadem parte arguitur sic. certum est quòd quando lex prouidet expressum in casu in quo minor subest ratio, videtur tacite prouidisse in casu in quo maior. vt. C. de reuocan. do. lege his solis idem. & si eadem ratio subest, quia licet verba legis deficiant, mens tamen non deficit: sed locum habet: vt. ff. qui pet. tu. l. credendum &. C. de excu. tuto. lege licet & ff. ad tertul. l. ij. §. non solum. & de iur. omni. iudi. lege si quis id. & ideo quod legis verbis omissum est non amittetur religione iudicantis. vt. ff. de testi. lege quæsitum scio.
¶ Item certum est quòd in casu in quo priuilegium conceditur de decimis noualium non soluendis: prouisum est expresse per verba dicte decre. dudum de priuile. & præallega. decre. ij. de decimis. libro. vj. quòd hoc priuilegium non comprehendit decimas, per tertium tunc possessas. ¶ Vlterius certum est quòd non minor, sed maior ratio subest, vt per priuilegium non videantur concesse decime aliquarum possessionum nõ noualium ab alijs possesse, quàm ipsorum noualium propter maius præiudicium vt extra de deci. capitulo ex parte. ergo de primo ad vltimum &c. ¶ Amplius pro hac parte considerandum est fore verisimile, quòd in præallega. decre. dudum prior & conuentus de bucello allegarent possessionem decimarum tantum, ex aliquo iure speciali, cum in iure communi: ipse decime fuissent debite ecclesiæ matrici, vel saltem ecclesiæ cathedrali: vt notoria iura debẽt. Ita considerandum est, quòd illa possessio est validior & efficacior, quæ aliquo titulo, quam illa quæ nullo vel minus efficaci
4 iuuatur. vt probatur extra de proba. c. licet. ¶ † Tamen vlterius est aduertendum, quòd titulus iuris communis est validior & efficacior titulo priuilegij, vel aliquo alio speciali titulo, quod ex hoc apparet, quia specialia facilius tolluntur quàm ius commune. vt probat. ff. de mili. testa. l. eius qui. §. militia. & de excu. tut. lege administrantes. §. vlti. & l. propter. §. fi. & l. sed & milites. §. primo. & no. ff. de acqui. hære. lege si quis extraneus. & de iure emphite. l. ij. & ad velle. l. antique. hinc est quòd pro quo facit ius cõmune, non est necessarius titulus in præscribendo contra priuilegium, sed econtra sic. vt probatur extra de confirma. vti. capitulo cum dilecta. & ibi no. per Inno. His consideratis & suppositis arguitur sic, si id de quo minus inesse videtur, & inest & id de quo magis, vt extra de elect. capitulo cum in cunctis. &. C. de nego. gsto. lege prima. sed minus videtur inesse quòd possessio, nullo vel minus efficaci titulo, quam sit titulus iuris communis fulcita: vires priuilegij de decimis non soluendis concessi, impediat. & tamen impedit vt in præallega. cle. dudum. igitur magis impediet vires talis priuilegij possessio titulo iuris cõis roborata sed sic est in proposito. ergo &c. ¶ † Nunc ad rationes in con-
5 trarium pro parte noualium adductas breuiter respondetur. Et primo ad primam & secundam dicitur, quòd non procedunt per ea quæ in secunda ratione & tertia pro hac parte allegatis dicta sunt. nam in legatis illis de præiudicio seu iniuria tertij non agebatur, sed testator de suis proprijs bonis duntaxat disponebat, absq; iniuria cuiuscunq;, & vlterius sepæ compertum est de verbis quantuncunq; generalibus & vniuersalibus quædam excipiet in ipsis modificationem fieri, vt. ff. de legatis tertio. lege si mihi meuia. §. finali &. ff. de seruitute. lege si cuius. & de ritu nup. lege quanquam. & not. C. sine censu vel reli. lege prima. & facit præalle. decre. secundo de deci. libro. vj. & potissime hoc procedit, in priuilegijs & rescriptis, quæ inquantum fieri possent, sunt iuri cõmuni & æquitati confirmanda vt extra de consue. cũ dilectus. &. C. de noxa. l. ij. imo quod plus est ipsa priuilegia & rescripta sunt æquitate confirmanda, licet eorum verba non patian-

tur,vt no.xxiij.q.j.c.paratus.Item quando est ergo eadem ratio & conditio omnium particularium sub genere comprehensorũ videtur quòd indefinita locutio equipolleat vniuersali:vt not. Dy.de reg.iur.c.j.constat aũt quòd eadem imo maior ratio est in alijs possessis,quàm in noualibus,propter maius præiudiciũ, supra probatum est verbũ indefinitum equipollet vniuersali,& signum vniuersale adiectum verbo possessionibus restringitur non minus:sed magis quã si verbo noualibus adiectum fuisset.

6 †In super q̃ huius generalitas sit in casu proposito restringenda no.expresse Io.an.de reg.iur.c.in generali. li.vj. Ad decretalem accidentalibus respondetur q̃ ibi dicitur q̃ tempore quo priuilegium extitit concessum decimę per alios possiderentur:sed solum ibi dicit & ad hoc tantum nõ ad allegationem monachorũ se ibi retulit papa,q̃ si templarij contra sua priuilegia eis indulta:& sic post ipsas decimas pro.xl.annis soluerint compellantur ad solutionem ipsam,cũ tanto tempore soluendo,priuilegijs renunciasse videantur.per hoc aũt non sequitur nec ex tex.illo probatur q̃ tempore impetrationis eorundem priuilegiorum per-

7 soluerentur decimę monachis,de terris illis. ¶ † Ad literam seu decretum do.Io.pape.xxij. respondetur,q̃ ibi non dicitur quòd episcopus Clouicen.& rectores illi essent in possessione percipiendi decimas de possessionibus illis:vel tempore priuilegij concessi,& sic ad propositum nihil faciat.nec est præsumendum,q̃ papa ibi voluerit tollere ius cõmune seu iuri communi quod habetur in præalle.decreta.dudum.&.c.ij.de deci.li.vj.derogare cũ de ipsis non fecerit mentionem, aut si hoc voluisset quo ad certas personas,non faceret ius quo ad aliàs:vt.ff.de leg.l.ius singulare. ¶ Ad quintam rationem respondetur q̃ non constat quòd in facto contineat veritatem.& dato quòd cõstaret non obesset quia patientia aliquorum de vna prouincia erga certas personas de alia prouincia:ius suũ gratiose vel negligenter prosequi omittendum non præiudicat.nec proficit alijs de alia prouincia:quia nec cõsenserunt:nec hominum alterius prouincię legibus & moribus astringuntur.& pro hoc facit,quod dicit text. probatis his quæ in oppido &c.de edi.priuatis.C.l.an in totũ.& quæ sit longa consue.l.j.& quod not.ff.de priuilegi.credi.ex ea causa.& per Inn.de consue.in summa.&quòd talis consuetudo foret ecclesijs onerosa.ad quod facit quod no.Inn.de offici.archi.c.dilecto.

8 ¶ † Ad vltimum de scandalo respondetur,quòd cum moniales priuilegium de quo agitur impetrauerint: & ipsum contra iura extẽdere velint quia scandalum nihil aliud fit quam dictum vel factum minus rectum præbens occasionem ruinę.Istud scandalum est ex parte monialium actum, & ipsis alienum vsurpare volentibus,non autem archiepiscopo & rectoribus ius ecclesiarum suarum per vim iuris defendentibus imputandũ, nec enim iura patiuntur: vt vnius inopia per alterius iniuriam releuetur, nec quod ex pietate in aliquibus miserabilibus personis concedi tur ad iniuriam parochialium ecclesiarum redundet:vt. xxij.q.ij.c.j.& extra de eccle.ędifi.c.ij.

De testa.& de succesio.ab intest.de ver.si. & de condi.ap.extraor.de insti.& sub.& rest.sub cõd.factis.

CONSILIVM CCLXIX.

Pater si substituit filio suo,si absq; filio ex corpore suo procreato hærede decesserit filiam ipsius vel eius prolem, tamen si filius habuit filium & ex eo nepotem,& præmoriatur filius ipsius relicto alio filio nepote hæredis & pronepote testatoris excluditur substitutus ipsius testatoris ex voluntate præsumpta.

Appellatione filij veniunt nepotes & pronepotes.& infra patet in substitutionibus.& nu.seq.

Hema siue tenor facti.

Deinde prædictus dominus de Famiano in terra sua & bonis & iuribus suis,nominibus, & actionibus omnibus & in omnibus bonis suis, quæcunq; qualiacunq; & quantacunq; & vbicunq; sint fecit & instituit sibi heredem suum vniuersalem & generalem Io.filium suum,ac hæredem masculum ipsius Ioã. filij sui de suo corpore legitime procreatum,vel etiam procreandum ore suo proprio proferendo.si vero dictum Io.filiũ suum & ipsius testatoris hæredem vniuersalẽ ab ipso superius institutum,mori contingeret absq; filio seu herede masculo de suo corpore ex legitimo matrimonio procreato:videlicet nullo filio hęrede masculo sibi superstite remanente.& eidem filiæ tantùm essent superstites & hæredes illam & illas voluit & præcepit idem testator de bonis suis honorifice maritari.& in eum euentum substituit dicto Io.filio & hæredi filio vniuersali filium dictę Gul. filiæ sue vxoris prædicti domini de muro.videlicet filium dictę Gul.qui esset post primogenitum filiũ eiusdem natus,& non esset dominus de muro.Ita videlicet,q̃ filius dictę Gul.haberet & reciperet nomen & arma baronie de famiano, si vero dicta Gul. filia sua filium masculũ & hæredem non haberet de suo corpore ex legitimo matrimonio procreatum in eum euentũ substituit dicto Io.filio & hæredi vniuersali filium post primogenitũ Stephane filię sue vxoris prædicti domini de rino.qui non esset hæres prædicti domini de rino.ita quod haberet & reciperet nomẽ dominium & arma baronie de famiano.verba generalia in fi.testamenti sunt ista.Hoc est autem vltimum testamentũ suum & vltima eius volũtas & ordinatio sua,quod & quam valere idem testator pręcepit iure videlicet testamenti nuncupatiui. & si iure testamenti nuncupatiui non valeat voluit q̃ valeat iure codicillorum vel epistolę aut iure donationis causa mortis, vel etiam inter viuos vel ad pias causas aut iure ordinationis,vel distributionis factę inter liberos aperte & iure cuiuslibet vltime voluntatis minus etiam solennis. & cum eo iure quo melius valere poterit quoquo modo dictus Io.hæres non habet filium ex suo corpore procreatum,nec est in spe habendi.habuit tamen filium & decessit ex quo filio defuncto habet dictus Io. nepotes.ac etiam ex illis nepotibus habet pronepotes dicta Gul.filia dicti testatoris mortua est relicto primogenito domino de muro, & secũdogenito. Nũc dubitatur vtrum dicta substitutio euanescat:propter agnationem nepotum maximè si eos faciat hæredes dictus Ioã. omnino locum habeat dicta substitutio propterverba ipsius sub

1 stitutionis,quæ dicunt de suo corpore &c. ¶ † Videtur mihi Ia. de Mediolano in romana curia aduocato quòd nepotes & pronepotes Io.filij hæredis instituti secundũ rei veritatem non sunt hæredes testatoris patris dicti Ioan.expressa eius vocatione,licet posset dici quòd substitutum excludant: ex voluntate præsumpta & coniecturata,quia in substitutionibus & fideicõmissis de facili admittitur coniectura.vt in lege cum proponebatur.ff. de leg.secundo.& in lege heredes.§.primo.ff.ad trebel.& in lege lucius.& ibi no.ff.de hære.institu.& in lege filius.§.cùm quis.ff.de

2 leg.primo cùm si.† Nam secundum verborum significationem in fauorabilibus filij appellatione continentur nepotes, & pronepotes,& omnes liberi intelliguntur. vt lege filij de verborum significa.nam filiorum appellatione omnes qui ex nobis descendunt continentur. nec duriciori nomine possumus nepotes nostros quàm filij nomine appellare. etenim idcirco filios filiasue concipimus atq; edimus vt ex prole eorum earumue nobis diuturnitatis memoriam in ęuum relinquamus vt in.lege liberorũ

3 ad fin.ff.eo.titu.† Nam coniectura pietatis, videtur substitutio defecisse tacite,ita quod minus scriptum quàm dictum fuerat reperiatur agnatione nepotis & pronepotis.l.cum auus.ff.de condi.& de.&.C.de insti.& sub.l.generaliter.§ fi.&. C.de fideicom. cum acutissimi.cum simi.

ADDITIO. a ¶ Seu alienare vel pro anima &c.nunquid vasallus possit de ipsis feudis testari late tradit do.Alex.in cõsi.xxix.inci. perspectis consideratisq;.col.iij.versi.circa secundum dubium & col.seq.in.v.volu. Sed quæro nunquid feudalia sint hodie redacta ad instar patrimonialiũ vide omnino.d.Gul.pape in.q. lix.inci.secundum vsus feudorum & vide Io.fab.insti.in procœmio & de emp.& vend.circa prin.& de leg.patro.tute.circa finem.

De feudis & de pœnis.

CONSILIVM CCLXX.

Vasallus sine licentia domini, potest in rebus feudalibus consanguineum impune hæredem instituere, & non incidit in penam iuris.
Item de duplici feudo quod transit ad hæredes, & quod non transit.
Item hæres feudatarij non incidit in penam, si non restituit domino feudū vel non respondet cum seruitio. cum nu. seq.

IN quæstione proposita videtur, † q̄ dictus Guiguar. de clariaco quondā do. clariaci de rupe potuerit licite, & de iure, sibi hæredem vniuersalem instituere dominū Armarium de pictauia comitem Valen. consanguineū germanum dicti d. Guiguardi ex parte matris, in castrū clariaci & de rupe & in quibusdam alijs bonis suis. nam licet idem do. Guiguardus vasallus domini dalphini ratione dicti castri de rupe: non posset de iure feudum dicti castri de rupe sine licentia dicti domini Dalphi. in totū vel in parte vendere, siue impignorare, vel quocunq; modo distrahere seu alienare, [a] vel pro anima iudicare. vt in. c. imperialem decet solertiam de prohi. feu. alie. per federicum tamen intelligendū est: vt videtur habere, debere intelligi de iure. de hærede prorsus extraneo instituto. non autem de hærede instituto, qui est coniuncta persona testatoris feudatarij sicut erat dictus do. Arma. qui erat cōsanguineus germanus præfati domini Guiguardi, quare dato, q̄ prohiberetur instrumento hæredis prorsus extranei sine permissu & licentia domini. & sic intellexit gl. in præfato. c. imperialem decet solertiam in glo. quæ incipit, si aūt alienauit non tamen prohibetur institutio cōiunctarū personarum, quæ videtur posse fieri de iure, sine permissione illius domini ad quē feudū spectare dignoscitur, vt. C. de fideicom. l. voluntas patris. ff. de leg. iij. l. pater. § iul. & § quindecim. & § idem quæsiuit. & ff. si quid in frau. pa. l. j. § in fi. & eo. tit. [2] l. minus. & C. de impo. lucra. descrip. l. j. j. responso. † Nā licet ille qui hæredem instituit in feudo: vel feudum legat sine permissione domini dicatur alienare, vt. C. de secun. nup. l. si quid. § cer tum. & ff. de leg. ij. l. peto. § fratre. Tamen & si aliquis est prohibitus à iure alienare, & hæredem instituat in re prohibita alienari, non habet locū pœna prohibitionis alienationis factę à iure. ff. de alie. iu. mu. cā fac. l. ex hoc edicto. § alienare intelligitur. & ff. de fun. do. l. prima. & in auth. de litig. j. responso. & § j. cum si. sic in proposito videtur dicendū q̄ licet dominus guiguar. nō puerit castrū de rupe sine permissione do. Dalphini alienare, sine pœna cōmissionis feudi, & alienatio sit nulla. vt in. c. imperialem & in. c. lotarius. & hęredem instituēdo dicatur alienare. vt in. l. peto. § fratre. & in. l. si quis. § certum quia alienatio est omnis actus per quem dominū transfertur. & per hæredis institutionem trāsfertur dominiū adita tamen hæreditate: per hæredē institutum. vt in. l. cū hæredes. ff. de acquir. pos. & in. l. j. § sceuola. ff. si quis testa. lib. esse ius. fu. & in. l. cū pater. § surdo & muto. ff. de lega. ij. tamen hæredem instituendo in dicto feudo, vel legādo ipsum feudum sine permissione do. Dalphini, quāuis dicatur alienare, non erit locus dictarum legū pœne, scilicet. c. lotarius & imperialem nec pōt dici dictum feudum cōmissum per dictas. ll. lotarius & imperialem ratione dictę institutionis factę per dictum do. guiguardum de dicto do. Armario, & parcendum est ei quantum ad pœnam cōmissionis, sicut nō habet locum edictū de alie. iu. mu. causa fac. in eo qui hæredem instituit vel legat. quāuis dicatur alienare & parcitur ei quia deest dolus, vt in. d. l. ex hoc edicto. § alienare. & in dicta. l. j. ff. de fun. do. & in præalleg. l. pater. § iulianus. & § quindecim. & § idem quæsijt cū si. † Præterea non potest negari: quin do. guiguar. habuerit vtile dominiū in dicto castro de rupe, quāuis ratione dicti castri fuerit feudatarius dicti do. Dalphi. & quod edicit competębat & cōpetijsset vltimis actio. in rem aduersus quāuis possessorem, & etiam aduersus do. Dalphi. quæ actio in rem cōpetit. ei qui aut iure gentium, aut iure ciuili, dominium acquisiuit. vt in. l. in rem actio. j. responso. ff. de rei ven. & quod dico q̄ eidem competebat & competijsset vtilis actio in rem, videtur posse dici de iure ad exemplum eorum qui in perpetuum feudum fruendum conduxerunt à municipibus, qui quanuis non efficiantur domini directo tamen competit eis vtilis actio in rem aduersus quanuis possessorem, & etiam aduersus ipsos municipes, & tales conductores perpetui, dicuntur habere vtile dominium: vt in. l. j. § qui in perpetuū. ff. si ager vec. vel emphi. petatur, sicut & in superficiario dicitur: cui dantur vtiles actiones ratione vtilis dominij. vt in. l. tutor. § etiam. & ff. de pigno. actio. Et intelligo vtiles actiones in rem vt in. l. superficiario. & in. l. prętor. ff. de rei ven. & l. prouincialis. § pe. ff. de op. no. nun. & in. l. prima. § quod aūt ait. ff. de super. & sic etiam dico in feudatario, qui habet vtile dominiū in feudo. vt no. glo. in. l. ij. C. vbi in rem actio. in gl. quæ incipit vt cōmodatarius ergo vtile dominium quod habuit do. guiguar. in. d. feu. potuit transferre do. guiguar. in do. Armariū, ipsum hæredem instituendo sine licentia do. Dalphini. quia cū aliquis legat rem alienam, & legans habet in ea aliquod ius, & tunc id solū videtur legare, scilicet ius quod habet in ea. vt in. l. si domus. § si fundus. ff. de leg. primo. & eo. tit. l. si cui. § fi. & l. non quocūq; § j. & l. senatus. § fi. & in. l. j. in fi. ff. de li. leg. & in. l. tabernas. ff. de contrahen. emp. & vend. & legitur & no. in. c. pastoralis. extra de do. & hoc videtur spe. tenere in emphiteoticario, qui nō habet meliorationes suas alienare sine consensu domini. C. de iure emphi. l. iij. & extra de locato. c. potuit. & q̄ possit emphiteota legare, etiam extraneę personę domino irrequisito. no. in spec. de locato. in. § sub hoc titulo. in ver. [4] xij. quæro vtrum emphiteota. ¶ † Ad secundum dicitur quòd dictum castrum de Rupe erat feudum iurabile & inreddibile, & quòd dominus Armarius fuit inobediens: & difficultatem adhibuit in reddendo dictum castrū, & ideo ius si quod habuerit ex testamento do. guiguar. perdidit. Videtur dicendum q̄ do. Armarius non perdidit suum ius quæsitum in castro de rupe ex testamento domi. Guiguar. ex eo q̄ non reddidit dictum castrū do. Dalphi. in prima requisitione ipsius vel secunda vel tertia seu aliàs quia do. Arma. successit in iure alieno, & ideo iustam causam habebat ignorandi: vtrum dictum castrum esset reddibile vel non. vt in regula qui in alterius de reg. iur. ff. & in regula cum quis eo. tit. li. vj. quæ regulę intelliguntur in eo qui se defendit, sicut faciebat prędictus do. Arma. non autem in eo qui agit: vt in dicta regula qui in alterius. & no. per Io. mo. in dicta regula cum quis, & ideo antequam do. arma. fuerit certificatus ita quòd plenam & indubitatam notitiam habuerit, quòd dictum castrum erat iurabile & reddibile ad voluntatem dicti do. Dalphi. non tenebatur restituere dictum castrum, nec tenebatur credere cuilibet referenti, q̄ dictum castrū erat iurabile & reddibile. extra de fi. ca. per tuas. ij. quia homo nō debet esse nimis credulus, & imputatur ei: vt quidam putant, qui credulus fuit vt in. l. j. § dolum in fi. ff. de eo per quem factum erit quo minus quis in iudicio sistat. & l. iij. § sed sit. ff. de in rem verso. & in. l. fi. in prin. C. de accu. cum si. & ideo non potest dici rationabiliter do. Arma. fuisse inobedientem: & adhibuisse difficultatem in restituendo dictum castrum, quia quācito certificatus fuit: quòd dictum castrum erat iurabile & redibile: immediate dictum castrum restituit, & restituī mādauit. merito ergo iusta ignorantie causa quam habuit do. Arma. in succedendo in iure alieno, ipsum excusauit & excusat: vt in regula prædicta vtriusq; iuris & propter hoc dicitur q̄ hæres emphiteote qui cessauit soluere eccleśię canonem per biennium, vel priuato per triennium excusari potest & debet pretex [5] tu ignorantie. per verba dicte regule. † Et quia tempus nō solet currere ignoranti: vt in. l. j. § dies. & § si aduersus quando appel. sit & in. l. annus. ff. de calun. & in. l. cum sex. ff. de edil. edic. & no. gl. ac. in. d. § si aduersus in gl. sed in quo casu. C. de iure emphi. in l. ij. ad fi. & per Dy. in dicta regula cum quis. & plenius in spe. de locato. § nunc aliqua. ver. xviij. Et pro hoc facit quòd leges voluerunt scientiam & non ignorantiam obligari, vt in. l. generali. C. de tabu. li. xj. & in. l. si dictum. § pe. ff. de euic. & in. l. pecunia. § j. ff. de vsur. & in. l. semper. § hoc interdicit. ff. quod vi aut clam. & si quis omnino vellet dicere de rigore iuris: potuit cadere in pœnam, tamen de equitate restituendus est ex clausula generali si qua mihi iusta causa &c. vt in prædicta. l. semper. § hoc interdicto & no. in gl. præalle. [6] † Prętera ille videtur proprie inobediēs esse & difficultatem adhibere, & moram facere in restituendo, qui litigare maluit supple iniuste, potius quàm restituere. ff. de

Consilium CCLXX.

ver.obli.l.nemo.§.si post moram in fi.& ibi no.& co.tit.l.qui ro
me.§.duo fratres.&.ff.de admi.tu.l.tutor qui post.§.tutor datus,
& ille non videtur inobediens esse, nec difficultatem adhibere,
nec moram facere,qui iuste litigare maluit à contrario sensu.ll.
prædictarum de peti.hære.l.illud.nec videtur aliquam moram
feciſſe,ille qui iuste ad iudicium prouocauit.vt in.l.si quis solu-
tioni in fi.j,respõnsi.ff.de vsu.l.qui sine dolo.ff.de re.iu. &.l.j.§.si
quis paratus.ff.quod vi.aut clam.Ergo non videtur de iure pos-
se dici,quod do. Armarius fuerit inobediens.nec quòd difficul
tatem adhibuerit in restituendo castrum de rupe.cùm semper
in qualibet requisitione eidem facta,ex parte do. Dalphi. super
restitutione dicti castri de rupe.diceret & responderet quòd pa-
ratus erat stare iuri: & facere omnia ad quæ tenebatur de iure,
quotiescunq; certificatus esset,quòd dictum castrum esset iura-
bile & redibile ad voluntatem dicti do. Dalphini. & antequam
certificatus fuerit quòd dictum castrum esset iurabile & redibi-
le ad voluntatem dicti do.Dalphini,videtur quòd do.armarius
habuerit iustam causam non restituendi dictum castrum de ru
pe.& quòd nõ fuerit in mora.nec inobediens,nec difficultatem
adhibuerit restitutioni dicti castri.non enim omne quod diffe-
rendi causa optima ratione fit.annumerandum est more. quid
enim si debitor amicos requirat: vel expediendi debiti,vel de fi-
deiussoribus rogandis,vel exceptio aliqua allegetur mora facta
non videtur,si modo idipsum non fraudandi causa simuletur.
vt in.l.sciendum cum se.ff.de vsu.&non dicit lex.quòd non sub
uenitur etiam in sumptibus illis,qui rationem litigandi non ha-
buerunt,nec qui ignauiam.ideſt stultitiam prætendunt,sed illis
qui iustam causam litigandi habuerunt,subuenitur. ff.de leg.ij,
l.qui solidum.§.etiam.&.ff.de iur.& fac.igno.l.regula.§ quòd im
peritia:& no.extrà de dolo.c.finem.&.ij. quæstio.j.c.in primis.
& pro senten.quod no.Inn.qui dixit quòd contradictores facti
& non iuris,ligantur his sententijs.vt no,in.c. pro illorum in gl.
hæc sententia circa fi.extra de præben.& idem no. Archi. eo.tit.
7 si cui gratiose in glo.hac clausula. ¶ † Ad tertium cùm dicitur
quòd dominus Armarius recipiendo possessionem dicti castri
de rupe sine licentia do. Dalphini:videtur perdidisse omne ius
sibi quæsitum in dicto castro ex dicto testamento do.Guiguar,
dicendum est,quòd nullum ius perdidit in apprehensione pos-
sessionis dicti castri de rupe.quia hoc fecit de voluntate dicti do.
Guiguardi testatoris, & ipso viuente quod videtur de iure fieri
potuisse ratione vtilis dominij,vt.s. dictum est, quòd compete
bat dicto do.Guiguardo in dicto castro ratione feudi.ar.de pi.
act.l.vlti.&.C.de pig.l.creditores,& quia ratione iuris quod di-
ctus do.Guiguar.habebat:videtur potius possessionem dicti ca-
stri recepisse,quã iniuriam domi.fecisse Dalphino.ff.pro socio.
l.merito,&,ff.de iniu.l.item apud.§.si rationem. neq; enim alie-
nat qui duntaxat dimittit possessionẽ.l.item si res.§. potestatem.
ff.de alie.iud.mu.causa fac.cum si.Ex quibus omnibus supradi-
ctis concluditur euidenter,quòd do.Dalphinus debet do.Lodo
uicum inuestire de dicto feudo:& fidelitatẽ recipere à dicto do.
Lodouico.& quia tantùm tardauit in restitutione dicti castri:vi
detur iniustitiam feciſſe,quia illa est iustitia quæ ius suum cuili-
bet ita tribuit vt non distrahatur ab illius persona iustiore peti-
tione, quasi dicat, nullus est qui iustiorem habeat petitionem
quàm do.Lodo.& ideo præferendus est.&quòd vsq; ad ista tem
pora male factum est& iniuste.debet iuste facere,quia colere iu
stitiam,summum bonum est:vt legitur in canone. xij.q.ij. cùm
deuotissimam.& legitur & not.in.c.ex ore.extra de priuile. Et
prædictas allegationes ego Iaco.de cuticis de mediolano,in ro-
mano curia aduocatus credo veras esse & de iure procedere.&in
testimonium promissorum sigillum meum proprium apposui,
8 ¶ † Prædictas rationes vidimus nos Bonifacius episcopus mu-
tine dei gratia. & dicimus, quòd probabiliter dici potest quòd
dominus guiguar.testando,potuit feudum cum rebus certis in
dominum comitem transferre sine licentia do. Dalphini, quia
vtile dominium habuit in feudo,vt not.C.vbi in rem acti.l. se-
cunda.quod ius relinquere potuit cum vniuersitate.ff.de acqui,
re.do.l.quædam.de contrahen.emp.in modicis.& not. Inno. &
Hostien.de proba.capitulo in prouincia.& ac.C.de episcop. &
cle.lege quisquis.ff.de verborum obli.lege continuus.§. si ab eo,
9 † Non ob.in lib.feu,de succes.feud.capitulo sequitur.in princip.
in titu.qualiter olim possessio feudi alie.capitulo primo.versic.
donare autem &c.quia consuetudines feudorum non ligant, ex
tra locum vbi statute vel seruatę sunt.vt expresse not.per Hosti.
in sum.de immu.eccle.§.inquantum.versi. si vero paternorum.
sed standum est tunc legi scriptę secundum eum. & secundum
legem scriptam rem in qua habeo vtile dominium, possum in
testamento relinquere.ff.de leg.j.si domus in fi.cum si.Et tu in-
stabis amice,lex imperialis prohibet feudum pro anima iudica
ri,vt in.lege imperialem.in princip.solu. secundum Hostien. il-
lud verbum pro anima iudicare ibi positum,nõ fuit in antiquo
sed falso adiectum,quod patet,quia de tribus facta fuit à princi-
pio legis querela. scilicet venditione pignoratione,& de collu-
sione facta,sub nomine libelli.& nihil fuit dictum de iudicio a-
nimę.Et sic ad ista tria respondet imperator.in.§.hac ędictali.&
ibi fuit vitiose adiectum. anima iudicare, propter conscientiam
principis,cuius responsio ad interrogationem referetur. C. de
transac.vt responsum. Vel aliter secundum eum est quoddam
feudum quod non transit ad hæredes.& ad tempus datur.vt pa-
tet in li.feu.quibus mo.feud.amit.§.item si quis.& de feud.guar,
& castal.capitulo primo.vel in quo pars tenetur in propria per-
sona seruire.& in tali feudo non potest testari, quia inter artifi-
ces.& cetera.vt.ff.de solutio.lege inter artifices. & de offi. deleg.
capitulo fi.& de isto loquitur decreta.nuper.de dona.inter vi.&
vxo.& lex imperialis,& alia iura contraria. Est & aliud pater-
num seu antiquum & reale, quod transit ad hæredes. & in quo
quis potest seruire per alium: quod est communiter. & tunc te-
stari potest, vt suprà dictum est,vel aliter secundum ipsum Ho-
stien.illud verbum pro anima iudicare,non vetat testamentum
rite conditum,sed excludit quandam fraudem,quam excogita-
bat vasallus.hoc modo. Confitebatur vasallus se multa damna
ecclesiæ intulisse:& in recompensationem dicebat. Ego do,quic
quid habeo. retento mihi vsufructu & iudico hic animam me-
am.&c.Non enim (vt ipse Hostien.) dicit prælati ecclesiarum
qui fuerunt præsentes & potuerunt prædictam constitutionem
edi petijssent contra se.scilicet quòd quis non possit pro anima
10 sua iudicare & relinquere. † Non obst.glo.quę est in.l imperia-
lem.super verbo alienare,quia loquitur quando solùm in feu-
do hæredem instituit(vt ibi patet) vel quando nullos agnatos
habebat,vel in feudo temporali quod ad hæredes non transit.
vel dicam eam male dicere.& confirmatur hoc quia emphi-
teota qui non potest alienare sine consensu domini: locare
potuit. vt de iure emphiteota. lege secunda.tamen hæredem
instituere potest, quia alienare non videtur. lege ex hoc edi-
cto.§.alienare. de alienatione iuris mu.causa fact.secundum Gu
11 liel.in spec.de loca.§.nunc aliqua ver.cxiij. † Nec videtur do.co-
mes moram feciſſe:si dixit se velle cum amicis deliberare, & se
informare quid haberet agere:quia lex dicit non esse quod diffe
rendi causa optima ratione fit,more annumerãdum. quid enim
si ad amicos adhibendos, vel expediendi debiti, vel fideiussori-
bus rogandis,vel exceptio aliqua allegetur. mora facta non vi-
detur,vt hic textualiter habetur.ff.de vsur.l.sciendum propter
quod inducię deliberatorie ad deliberandum cum amicis: con-
ceduntur à iure.iij.quæstio.iij.de iudic. et not.C.de dilat.l.j,ex-
tra eodem titu.cap.ij.facit.ff.de seruitu.vrba.prædio.quidam li
berus.tempore enim indigemus: vt aliquid maturius agamus,
quinquaginta distinctio.ponderet.interest nostra, ne præcipite
mur:quandiu iustè deliberemus. & istud modicum tempus in
quo quis deliberat,vel se informat,& se præparat: non enume-
rant neque ponderant iura. vt.l.ab hostibus.§.sed quod simpli-
citer.ff.ex quibus causis maio. hinc est quòd tempns datum à
iudice ad appellationem prosequendam. non computatur in
anno prosequendæ appellationis: quia illud tempus etiam da-
tur ad præparandum, & itinerandum. vt not.de appellatio.ſæ-
pe. in glos. penulti. & maxime quia succedit in locum alterius,
& sic habuit do. comes iustam ignorantiæ causam. vt in regula
vtriusque iuris. Vnde dicit glos.quòd si emphyteuta non soluit
canonem infra tempus:qui ignorauit iuste quia successit alteri,
non cadit

non cadit in pœnam,vel si purius vis dicere quòd cadat.saltem iuuatur per restitutionem in integrũ ex causa generali si qua iusta.&c.& no.in.d.l.ij.C.de iure emphi.non enim videtur omnino dolose vel morose resistere,cùm dicebat quòd paratus erat stare & facere omnia quæ de iure teneretur.ff.quod vi aut clam. l.iij.§.si quis paratus.contradictores enim facti, & non iuris ligantur sententijs,vt no.Inn.in.c.pro illorum de præben. & controuersia extraiudicialis parit, & interdictum vti possi. non autem iudicialis:vt no.Inn.de proba.in præsentia.de resti.spo.audita:quia non videtur iniuriam facere:vt.l.iniuriarũ. ff.de iniur.& de elect.cum ecclesia vulterana.talem responsionem facit papa. de re iudi.ad apostolice.li.vj.porro non videtur do.comes peccasse,si possessionem castri de rupe recipit.do.Dalphi. irrequisito,quia hoc fecit de volũtate do.guigar.testatoris.C.de pig.cre.

12 ¶ †Item ratione simplicis dominij quod simpliciter cõpetit in castro ratione feudi.potuit possessionẽ recipere:& sic ratione iuris sui videtur potius recepisse quã iniuriã do.Dalphi. feciſſe.ff. pro socio merito.ff.de iniur.Item apud.§.si cõem. Concluditur ergo,quòd do.Dalphi.non debet molestiam facere domino comiti ex causis prædictis,sed ipsum inuestire de dicto castro & fidelitatem recipere ab eodem.Nec ob.lapsus temporis do.comiti.quia per eum non stetit in li.feu.quo tempore miles inuestituram petere debet.c.j.& sine dubio prout no.in tit.per quos inuesti.c.nulla.quòd do.Dalphi.qui recusauit inuestituram facere, & fidelitatem recipere,priuatus est proprietate feudi habet conscientiam facere:quia tantum tardauit in traditione & restitutione castri prædicti,& iurium suorum.

De hæreticis.

CONSILIVM CCLXXI.

1 *Hæreticus est asserens,quòd viuens in seculo vsq; ad senium, & faciens rem cum matre sua,& quòd si peniteat non possit saluari.*

2 *Item si dicat quòd rome non dimittuntur peccata vel alibi, vel dicat quòd peccata non dimittit,nisi solus deus.& nu.seq.*

1 QVæstio talis est. †Aliquis dixit quòd credebat quòd quando aliquis vixit in seculo vsq; in senium,& tunc ipse assumit sibi vuluam matris sue,& vult penitere peccata sua,quòd non poterat. Quæritur nunquid hoc sit hæreticũ. Et videtur quòd sic:quia dominus pollicetur per Prophe. peccator in quacunq; die conuersus fuerit & ingemuerit omnium iniquitatum eius non recordabor amplius.Ezech.xviij.c.l.dist.c.ponderet.§.peccator.& non solùm errant qui hæc non credunt,sed etiam radicitus claues ecclesiæ despicere videntur de quibus dicitur.Quæcunq; solueritis in terra erunt soluta & in celis alioquin hęc sententia aut domini non est aut vera est vt in eo.c.ponderet ver.errant itaq;.Et alibi dicitur cùm conuersus ingemueris tunc saluus eris.xxvj.q.vj.c.is qui. &vbi post peccata secuta est penitentia.ibi datur ei misericordia.l.di.c.quia in fin.& nulli homini claudenda est misericordia.xxiij.q.iiij.c.duo ista nomina ad idem.xlij.dist.c.quiescamus.cum si.& ideo post penitentiam & misericordiam non debet despici in eo,quod fuit,quia iam incipit esse:quod non fuit l.dist.ferrum ad idem de peni.di. j.c.quantunlibet &c. quam obrem neq; enim ecclesia vnquam claudit gremium redeuntibus vt.C.de sum.trini.& fid. ca.l.inter claras.&.C.de hæreti.l.manicheos.& extra de hæreti.c. super eo. li.vj.scriptum est enim in psalmo. Cor contritum & humiliatũ

2 deus non despicies. ¶ †Secunda quæstio. nunquid ille qui dicit quòd nullo modo credit quòd rome vel alibi grauia peccata dimittantur.item quòd credit quòd peccata non dimittat nisi solus deus possit dici hęreticus.Et videtur quod sic.quia dominus dixit tu es(ipse inquit)Petrus & super hanc petram ędificabo ecclesiam meam,& portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni celorum.Petrus ergo ligãdi soluendiq; potestatem prius accepit à domino,vt legitur.xxj. dist.c.in nouo.&.c quanuis &.xxij.dist.c.j.de sa.sanc.eccle.& talis dicendo talia verba,conatur auferre Romanę ecclesiæ priuilegiũ ab ipso summo capite omnium ecclesiarum traditum. & talis sine dubio in hæresim labitur.xxij.dist.c.j.dicendo enim talia verba aliter scripturam intelligit:quam consensus spiritus sancti flagitat à quo scriptura est:talis hæreticus potest appellari.xxiiij. q. iij.c. hæresis &.§.sunt & alię & traditas ecclesiæ claues despicere videtur,cum scriptum sit quæcunque solueritis super terram soluta erunt & in celis. Alioquin hæc sententia aut domini non est.aut

3 vera est.vt in præal.c.ponderet versic.quodcunq;. † Et proprie hæreticus est ille,qui huiusmodi verba emendare nõ vult,sed potius defensare persistit.xxiiij.q.iij.c.j. qui in ecclesia.& si paratus fuerit se corrigere & emendare & non defendere verba prædicta pertinaci animositate,non est inter hæreticos computandus. eadem causa &.q.in.c.dicit Apostolus.vniuersi enim qui de sacramento corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi . vel de baptismate, siue peccatorum confessione vel remissione, vel reliquis ecclesiasticicis sacramentis aliter sentire aut docere nõ metuunt quam sacrosancta romana ecclesia prædicat & obseruat hæreticus est habendus: vt extra de hæret.c. ad abolendam. xxiiij.dist.c.hæresis. illud ergo quòd romana ecclesia seruat & mandat.ab alijs obseruari generaliter est obseruandum.xj. dist. c.quis nesciat.Cùm igitur romana ecclesia prædicat & obseruat quòd rome possunt dimitti peccata,& quòd papa possit dimittere peccata,& ipse aliter sentiat & credat, vt est dictum in themate,hæreticus est habendus,per iura prælegata. Et si de hoc constiterit,si clericus est,vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscata totius ecclesiastici ordinis prærogatiua nudandus est,& omni officio & beneficio ecclesiastico spoliandus.& arbitrio secularis potestatis relinquendus:animaduersione debita puniendus:nisi continuo post deprehensionem erroris:ad fidei catholice veritatem sponte recurreret. & errorem suum ad arbitrium episcopi regionis publice consenserit abiurare.& satisfactionem

4 congruam exhibere. † Laicus autem,nisi prout dictum est,abiurata hæresi,& satisfactione debita,confestim ad fidem confugerit ortodoxam,secularis iudicis arbitrio relinquatur debitam recepturus pro qualitate facinoris vltionem, & qui post abiuratã hæresim deprehensus fuerit in hęresim abiuratam recidisse seculari iudicio sine vlla penitus audientia relinquendus est.& bona sua ipso iure sunt confiscata.vt habetur in præalleg.c.ad abolendam.§.præsenti.&.§.laicus.&.§.illos quoq; & eo.titu. c.super eo.

5 &.c.cum secundum.ll.li.vj. † Sed confiscationis huius executio fieri non debet per principes vel alios dominos temporales,antequam per episcopum loci,vel aliam personam ecclesiasticam quæ super hoc habeat potestatem sententia super eodem crimine fuerit promulgata,vt in.d.c.cum secundum.§.confiscationis. & quia dicitur quòd plures testes singulariter deposuerunt per famam:& communem & vulgarem:probatur quòd talis est publice diffamatus.pro eo quòd familiaritatem continuã habuit cum hæreticis,& ipsos defensauit dicendo,quòd hęreticis facta erat iniuria:& plura alia debet se ad arbitrium episcopi purgare & si non purgauerit se ad arbitrium episcopi:siue quia abiurare non vult,siue quia in purgatione deficit:vere hæreticus est censendus,secũdum Hostiensem.& hoc no.extra de purga.ca.capitulo inter.§.primo.& Archi.de hæreticis.capitulo accusatus. libro.vj.in glo.ex dictis testium.Et sufficiant prædicta quantum ad præsentes quæstiones.

De foro compe.& de feud.

CONSILIVM CCLXXII.

1 *Pares curie non sunt iudices in causa, quæ vertitur inter dominum & quendam tertium non vasallum super feudo comitatus, etiam si dominus sit ecclesia,sed iudex ordinarius rei,& quot modis acquiritur feudum.& nu.seq.*

Consilium CCLXXII.

Reuerende pater in cau-
sa comitatus † Losen.quę vertitur inter eccle
siam leodicen.ex parte vna & do. Theode.&
do.Deheyfiergis filiũ sororis Lodouici quõ
dam comitis Losen. ex altera parte fuit fa-
ctum vnum fundamentum in consistorio coram domi.papa.
& aliàs idem dictum est coram domi.hispano quòd si inter do-
minum & vasallum cõtrouersia & lis oritur de feudo,quòd per
pares curie à domino sub debito fidelitatis contractus huiusmo
di quæstio est terminanda.& istud fundamentũ est & huiusmo
di propositio est,verum & notorium,idest vera & notoria in iu
re:vt probatur de prohibita feu.alie.per.c. Præterea si inter duos
ver.si inter dominum & vasallum.& in libro feudorum de con
trouersia feudi coram pluribus terminanda. c.si inter dominum
& isti propositioni nõ contradico in aliquo,sed ista non est quæ
stio nostra,sed nostra quæstio est inter ecclesiam leodicẽ. ex par
te vna & dictum dominum Theode. qui se dicit hæredem do.
Lodo.quondam comitis Losen.filiũ sororis dicti domini Lod.
quon.comitis ex altera super di.comitatu Losen. qui certissime
est de feudo ecclesiæ Leodicen. vbi debeat huiusmodi quæstio
terminari,videlicet vtrum dictus comitatus pertineat ad dictũ
dominum Theode.ratione successionis, quia dicit se hæredem
dicti domini Lodo. quondam comitis Losen.& videtur q̃ hu-
iusmodi quęstio non possit nec debeat terminari per pares curię
ecclesiæ leodicen.& hoc videtur probari in dicto.c. præterea in
ver.si vero.cum enim specialiter lòquatur tex.de domino & va-
sallo. Et quando quæstio est de feudo inter dominum & vasallũ
quòd huiusmodi quæstio debeat terminari per pares curie vo-
luisse videtur quòd in omnibus alijs casibus veteres leges debeãt
seruari,scilicet quòd alter iudex de huiusmodi quęstione cogno
scat.& quod de vno conceditur in alijs negatum esse videatur,
vt.l.maritus.C.de procur.l.quod labeo.ff.de compẽsa.l. cùm ita
in fi.ff.de condi.& demon.cum si.quod enim non mutatur,qua
re stare prohibetur:vt.l.sancimus.C.de testa.nam quicquid.l.no
uaspecialiter non videtur expressum;illud regulis veterum legũ
& constitutionum videtur relictum, vt in.l.precipimus.in fi.C.
de appel.& in.c.constitutio.de ele.li.vj.& quicquid astringende
obligationis causa dicitur illud, nisi palam verbis exprimatur,
omissum intelligitur.l.quicquid astringẽde.j.responso.ff.de ver
borum obligatio.cùm casus iste in consuetudinibus feudorum
non sit comprehensus merito lege scripta staremus.aduocatus
vti poterit vt in lib.feud.de cognitione feudi.c.cum obertus de
orto.& sic casus omissus in consuetudinibus feudorum non cõ
prehensus pro omisso debet haberi.vt in.l.commodissime. ff.de
lib.& post.& in.l.si cum dotem.j.respon.ff. sol.mat. Cùm ergo
ll.& consuetudines feudorum debent iurisdictionem paribus
curie ecclesiæ leodicen.duntaxat quando quæstio esset de feudo
ecclesiæ inter ecclesiam & vasallum non autem debent iurisdi-
ctionem paribus,quando est quæstio de feudo ecclesiæ inter ec-
clesiam leodicen.& dictum do. Theodericum non vasallum ec
clesiæ leodicen.qui se dicit hæredem extraneum dicti do.Lodo-
uici quondam comitis contenti esse debemus casibus in legibus
feudalibus & consuetudinibus comprehensis.arg.l.si stipulatio
facta fuerit.ff.de ver.ob.quod autem nõ sit vasallus ecclesię Leo
2 di.probatur manifeste.† quia ille proprie dicitur vasallus qui in
uestitus est per feudum de plebe aliqua:vel plebis parte à princi-
pe:vel aliqua potestate,vt puta capitaneo & his.vt in libr.feudi.
quis dicatur dux marchio comes siue capitaneus,vel valuasor
no.per Io.an.extrà de elect.lib.vj.in.c.fundamẽta.§.vt igitur.sub
verbo marchio.in gl.quæ incipit:in lib.feu.Sed do. Theoder.nũ
quam fuit inuestitus per feudum de plebe,vel parte plebis,in ec-
clesia Leodicen.nec de dicto comitatu:nec de feudo comitatus
Losen.igitur non potest dici vasallus:nec maior,nec minor nec
3 etiam capitaneus per.c.præalle.¶ † Præterea feudum acquiritur
multis modis. Acquiritur enim inuestitura prescriptione,& suc
cessione. Inuestitura enim acquiritur feudum cum aliquis tradit
possessionem rei immobilis alicui nomine feudi corporaliter.&
tũc proprie dicitur inuestitura,quãdo hasta vel aliqd corporeũ
quodlibet porrigitur à domino dicente se facere inuestituram.
vt in constitutione feudi,quid sit inuestitura.in prin. & sine inue
stitura nemo potest feudum acquirere,nec potest nec debet fieri
huiusmodi inuestitura,nec consistit nisi in rebus soli:vel solo co
herentibus.aut in illis quæ inter immobilia computantur veluti
cum de camera aut de caneua feudum datur.vt in consti.feudo-
rum.& de feudi cognitione.c.sciendum est. Acquiritur etiã feu-
dum eo quod habetur pro inuestitura, vt puta cum dominus di
xerit alicui corã curia:vade in possessionẽ illius feudi:& ipsum
teneas pro feudo,licet non intercesserit inuestitura tamen perin
de habetur,ac si intercessisset.vt in lib.feudo.de consuetudine re
cti feudi.c.sciendum est. Acquiritur etiã & alio modo eo quòd
feudum habetur pro inuestitura.puta pręscriptione.vt si aliquis
possideat feudum aliquod per.xxx.annos,vel feudum & serui-
tium domino exhibuit quanuis de eo nunquam fuerit inuesti-
tus præscriptione autem.xxx.annorum se tueri potest:vt in con
stitutione feudi si de feudo cõtrouersia fuerit.c.si quis per.xxx.
annos.acquiritur etiam feudum per successionem, & non ex te-
stamento,sed potius ab intestato, & non valet aliqua ordinatio
defuncti de feudo facta siue legatum, vt in constitutione feudi
de succes.feu.c.sequitur.ergo cùm dicitur nulla ordinatione de-
functi in se manente vel valente. Et qualiter olim feudum pote-
rat alienari.§.donari autem,& natura successionum feudi est ta-
lis quod in feudo pater non succedit filio,vt in constitu.feud.de
natura successionis feudi.ca.j. descendentes vero sic, & primo
quidem filius succedit patri in feudo & nõ filia. Item nepotes ex
filia & non neptis,& sic vsq; in infinitum vt in constitutionibus
feudorum.c.femine.§.j.&.§.filia not.de gradibus succedentibus
in feudo.c.si per successionem.vbi dicitur,quòd femineus sexus
vel ex femineo sexu descendens ad successionem feudi aspirare
non potest.& qui feud.dare pos.§.hoc autem notandum est. vbi
dicitur quòd licet filię & masculi patribus succedant secundum
leges.tamen à successione feudi remouentur. & etiam filij earũ
nisi specialiter dictum fuerit:vt ad eas pertineat & quod supra di
ctum est,quòd succedit filius patri in feudum:hoc potest habe-
re locum de minoribus feudis secus autem in maioribus feudis:
puta de ducatu marchionatu & comitatu. In illis autem non suc
cedit hæres,vt in lib.feud.de feudo marchie.c.de marchia.refert
tamen Host.in sum.de feu.§.qualiter feudum confirmatur, vers.
de succes.& de consuetudine imperij non succedit nisi filius de-
scendens in feudo. Imo feudum debet reuerti ad imperatorem,
& ipse confert cui vult.& sic refert se vidisse iudicari in alamania
4 per proceres vbi fuit.† Sed prædicta omnia cessant in persona
domini Theode.ergo non potest dici vasallus.primo enim cess-
at inuestitura,quia nunquam fuit inuestitus per feudum de di-
cto comitatu per episcopum leodicen.& sic non potest dici va-
sallus ratione inuestiture.secundo non potest dici vasallus pro
inuestitura,quia nũquam per episcopum leodicen. fuit dictum
domi. Theode.quòd ingrederetur possessionem dicti comita-
tus.& si ius aliquod habuisset in comitatu ipsum ius perdidisset
accipiendo possessionem comitatus autoritate propria:vt. l.si
quis in tantam.C.vnde vi.l.creditores.ff.ad.l. iuliam de vi priua
5 ta.l.extat edictum.ff.quòd me.causa.† Tertio modo nõ potest
dici vasallus,nec acquisiuisse comitatum præscriptione, quia nõ
possedit comitatum per.xxx.annos nec per ipsum tempus exhi
buit seruitium domino episcopo tanquam ipsum comitatum
haberet in feudum. quarto non potest dici vasallus successione
nec acquisiuisse dictum comitatum per successionem rationi-
bus infrascriptis. Primo quia per do. Ludo.quondam comitem
nõn potuit disponi de dicto comitatu per testamentum in perso
nam dicti domini Theode.seu alterius. Secũdo,quia dictus do.
Theode.est filius cuiusdam sororis dicti domini Ludo. & filij
& filię filiarum remouentur à successione feudi & in successione
feudi non possunt aspirare per iura præalle. Tertio quia posito
quòd prædicta cessarent hæres nullo modo succedit in comita-
tu ergo non potest dici quòd quæstio istius comitatus quæ est
de feudo ecclesiæ leodicen,debet terminari per pares curię eccle
siæ leodicen. & sic impertinenter datę sunt exceptiones contra
commissionem do.hispani.inquantum opponitur,quòd com-
missio

missio vna fuit subreptitia,quia interpretatione ipsius commissionis tacitum fuit,quòd cognitio & discussio veritatis quæstionis & controuersie erat examinanda & decidenda per pares curie ecclesiæ leodicen.pro quo facit decreta. examinata.extra de iudi.&.ff.si mensor fal.mo.di.lege prima. ver.si autem ex locato.& melius.ff.de flu.l.prima.§.labeo.& per prędicta tollitur fundamentum decre.ex parte.§.prædicti.versi.no.suprà alleg.in lege imperialem decet solertiam.quæ allegabatur per aduo.domi. Theode.Debet igitur quæstio terminari per iudicem ordinariũ cunctorum hominum,& qui habet iurisdictionem ordinariam autoritate apostolica & imperiali,quia secundum apostolum omnes homines debent esse subditi principi tanquam præexcellenti:& ducibus ab eo missis.cui in beato Petro & in personam dicti beati Petri oues christi sunt commisse non distinguendo inter has oues,& aliàs.vt in.c.solite.extra de maio.& obe. & no. in.l.fin.C.si contra ius vel vti.pub.Supradictas autem allegationes & rationes ad destruẽdum allegationes dicti domini Theode.Ego Iacobus de cuticis de mediolano volebam facere & allegare in consistorio coram papa,sed impeditus fui propter quęstionem magistri Pontij.& quia Papa immediate dixit satis est volumus deliberare.Sed vos pater reuerende qui estis fons & lumen iuris supplebitis defectum aduocatorum ecclesię leodicen. ipsam ecclesiam iuuabitis,quæ est cultus iustitie:& quæ non patitur aliquid contra iustitiam in se fieri.vel in altero.vt habetur in lib.feu.de alie.feu.c.si clientulus voluerit.

De pactis. & de verb.signi.& de sen.& re iudi.vel de iudi.

CONSILIVM CCLXXIII.

1 *Cõpositio facta de controuersia super possessionibus non se extendit ad maleficia ideo iudex habens merum & mixtum imperium debet illa punire vbi sunt commissa.*

2 *Sententia lata post terminum valet non obstante instantia iudicij.*

ITem damus & concedimus & indulgemus vobis, quòd si super aliqua possessione vel honore, vel castro sitis in termino castri vel ville seu in dominicatura nostra orta est vel fuerit quęstio inter nos ex vna parte & vos vel aliquem vestrum ex altera.nos in causa illa iudicem constituemus non suspectum. Si vero quęstio orta est vel fuerit super possessione sita in termino castri vel ville vel alicuius vestrum quòd castrum vel quæ villa pro nobis in feudum teneatur nos in causa illa vnum iudicem ponamus, & vos episcope vel abbas prior seu aliqua alia persona ecclesiastica cum qua causam prædictam habuerimus ponatis alium iudicem qui quidem de causa ipsa cognoscant infra dictam dioce.& eam debeant de iure terminare quòd præcedit est tenor priuilegij regis concessi ecclesiæ Eluen.& omnibus personis ecclesiasticis dioce.Eluen.habentibus iurisdictionem. ¶ Quęstio talis est in ciuitate Eluen.quæ non tenetur in feudum à rege licet sit infra suam dominicaturam.cui ecclesiæ rex promittere solet fidelitatem & eius episcopo non est diu episcopus & capitulum habent omnimodam iurisdictionem altam & bassam:merum & mixtum imperium:exceptis solùm fractione pacis & treuge: & fatigatione hominum dictorum episcopi & capituli.& fideiussoribus & obligationibus solum si episcopus & capitulum requisiti per regem vel suos: negligant facere iustitiam rex faciet in his duobus.& hoc dicitur de hac fatiga. Nunc quæritur si homines Eluen.delinquant in personam vicarij regis vtrum spectet punitio ad regem, vel episcopum & capitulum quod dicit rex esse crimen lese maiestatis.& si de hoc sit dubium quæro an rex super hoc iudicem debet dare secundum primum membrũ priuilegij,vel rex vnum:& episcopus & capitulum alterum iudicem dare debeant,iuxta membrum priuilegij.† Mihi Iaco.de mediolano videtur, quòd punitio de qua quæritur spectat ad episcopum & capitulum, quia præsupponitur quòd in ciuitate Eluen.episcopus & capitulum habent merum & mixtum imperium exceptis duobus casibus.& iste casus non est de exceptis. ergo remanet regula quæ confirmatur per exceptionem.lege generali capite.§.vxori.ff.de fun.instru.& instru.leg.lege quęsitum. §.idem respondit domo instructa.& ibi no.ff.de fun.instrumen. & instru.le.& in authen.de monachis.§.autem cum concor. Prętera rex nullo modo potest cognoscere etiam si super hoc iurisdictionem haberet in ciuitate Eluen. quia causa criminalis, & qui iurisdictioni præest:neq; sibi neque suis in causa criminali ius dicere debet neq; vxori,vel liberis suis,neq; libertinis,vel ceteris,quos secum habet.ff.de iu.om.iu. lege qui iurisdictioni cũ sig.Præterea hic non possunt habere locum prædicta capitula. quia capitula prædicta habent locum quando quęstio est super aliqua possessione,vel honore vel villa vel castro sitis in territorio &c.Et hæc non est quæstio super prædictis. Sed quæstio de omnibus ciuitatis Eluen.delinquentibus in personam vicarij regis, quorum hominum punitio pertinet & pertinere debet etiam in casu proposito ad episcopum & capitulum primo propter rationes iam dictas. Secundo propter merum & mixtum imperium quod præsupponitur habere episcopus & capitulum in ciuitate Eluen.per quod animaduertitur in facinorosos homines.vt.ff.de iu.omni.iudi.lege imperium est.& de offi. præsi. lege illicitas.§.vniuersas cũ si. Tertio ratione persone, quæ subest quantum ad merum & mixtum imperium episcopo & capitulo in homines suos merum & mixtum imperium exercere potest ad exemplum prędis prouincie,qui in sue prouincie homines tantùm imperium habent.ff.de offi.præsi.lege præses.

2 ¶ † Quarto,ratione loci.ratione delicti in loco episcopi & capituli commissi.ratione delicti possunt dici sui homines. & in ipsos habere & habet merum & mixtum imperium & exercitium ipsius.vt in.d.l.præses.&.C.vbi de cri.agi oportet.lege prima.& in authenti.qua in prouincia.&.C.vbi se.vel cla. lege prima.cum si.licet steterit per maliciam & propter impedimenta partis contra quam lata fuit sententia,quòd non fuit lata:videtur esse dubitatio iudicis solum in hoc vterum sententia Iaco. de gapo sit nulla:quia lata fuit post lapsum triennij infra terminum tempore contesta.litis vel per iudicem & videtur mihi Iaco.de cuticis de mediolano in romana curia aduocato, quòd de quæstione ista sit casus,quod videlicet dicta sententia.ff.de excu.tu. lege si cùm ipse institueret.& per istam legem determinauit do. Dy.istam quæstionem in dicta lege si cùm ipse.& ad hoc concordat.lege petende.C.de tempo.in inte.resti.&.ff.de mino.lege inter vtile.&.C.de inoffi.testa.lege contra maiores ad finem. ibi præscriptio ex prioris iudicij mora quinquennalis temporis nõ nascitur quæ officere non cessantibus non potuit.C.de anna.excep.lege.j.ad fi.concor. 3 † Causa autem excusationis tutoris,debet tractari & terminari infra quatuor menses continuos ex die nominationis & scientie:vt in.l.quinquaginta.ff.de excusa.tu.& post quatuor menses non auditur:vt in eo.titu.l.scire oportet.§. consequens.& infra tempus debitum & constitutum tutor proposuit excusationem mora contradictorum impeditus est quo minus decreto liberaretur infra quatuor menses excusationem recte probabit:& liberabitur,vt in.d.lege si cum ipse in glos.sua. Præterea prædicta sententia quæ fuit lata post triennium: videtur quòd teneat,quia videtur lata contra ius litigatorum, ideo valet & tenet.lege præses.&.l.cum prolatis.ff.de re iud.&. lege.j. §.item cum contra sacras.ff.quæ sen.sine app.rescin. & in.l.ij. C. quando prouocare non est necesse cum concordantibus.

De restitu.spoli.& de testi.

CONSILIVM CCLXXIIII.

1 *Quando agitur de possessione & proprietate ecclesiæ an sit de vno episcopatu vel alio:etiam si vnus episcopus petat restitutionem ipsius,tamen statur hic maiori parti testium alterius episcopi pro quo facit ius commune & non fit restitutio.& nu.seq.*

Consilium CCLXXV.

IN causa quæ † vertitur super diocesano iure ecclesiæ Richan. inter dominum episcopum Tricastrinen. agentem ex parte vna & do. Vasionen. episcopum defendentem exaltera videtur quòd vos domini arbitri debeatis pronũciare dictam ecclesiam iure diocesano spectare ad do. Vasionen. & dicto do. Tricastrino super dicta ecclesia perpetuum silentium imponere. nam certum est quòd do. Vasionen. probet per magistrum Bertrandum tholosonum notarium de variaco. Io. gaudeberti Guli. Gerardi Pet. balosis iurisperitum quòd castrum & totum territorium Variaci & omnia eius tenimenta fuerunt & sunt infra dioc. & de dio. vasionen. & quòd dicta ecclesia fuerit & sit infra territorium & de territorio Variaci probatur per dictum magistrum Bertrandum & Arnoldum Gerardi Petrum lancandi magistrum pontium mirapedei Vgonem Raymondi. Petrum Caij Bertrandi de staiti & Gul. arnoldi. Et sic de iure communi in omnibus iuribus episcopalibus subest episcopo Vasionẽ. quia si omnia monasteria & alia loca religiosa: & omnes ecclesiæ pertinent ad episcopum loci de iure communi. xvj. q. v. c. si quis episcoporum. & eadem causa. ij. q. vij. c. omnes basilice. & xviij. q. ij. c. monasteria & extra de religi. do. c. de zenodochijs. & c. constitutus & c.
2 cum venerabili. cum concor. † Nec obst. quòd do. tricastrinus probat per Pontium milionis quòd vidit toto tempore vite sue. scilicet. xxx. annorum quòd dicta ecclesia fuit & consueuit esse de dioc. tricastrinen. & de hoc fuit & est fama. & habet contestes do. Iac. de gegardi & raymundum gerardi, sed illi duo Raymundus & Ioan. non reddunt sufficientem causam dictorum suorũ: & quòd probat etiam per famam quòd dicta ecclesia est in & de dioc. tricastrinen. per magistrum Franciscum baiuli. do. Andreã egidij magistrum Bertrandum sancti amancij Gerardum Bernardi & Bernardum blacocij. quia per plures testes, vt supra dictum est, probatur pro parte. d. vasionen. & quantum ad veritatem & quantum ad famam quòd dicta ecclesia fuit & est in & de dioc. vasionen. & quòd infra territorium variaci. & quòd territorium variaci est in & de dioc. vasionẽ. quòd sit probatum per do. tricastri. & quãdo testes producantur à diuersis partibus qui deponant non solùm diuersa sed aduersa & contraria penitus, tunc standum est & statur & creditur maiori numero. si testes per vtranq; partem producti, eiusdem honestatis & estimationis fuerint. ff. de testi. l. iij. §. j. ff. de pac. l. maiorem & melius extra de testi. c. in nostra præsentia. Si vero testes ex vtraq; parte deponentes contraria omnino essent pares ferenda est sententia pro reo. extra de proba. c. ex literis. & de fide instru. c. inter dilectos in fin. & vos do. arbitri confirmare debetis motum animorum vestrorum, ex argumentis & testimonijs: & quæ rei aptiora & proximioria reperietis: & ad sinceram fidem testimoniorum & ad testimonia quibus potius ius veritatis assistit respicere debetis. & quòd magis est omnibus dictis testium conuenit negocio de quo agitur. nam ista magis cõueniunt negocio & magis sunt aptiora & proximiora rei de qua agitur quòd dicta ecclesia fuit & sit in & de dioc. vasionen. vt probatum est per plures testes. ex quo probatum est quòd totum territorium variaci fuit & est in & de diocesi Vasionen. & quòd dicta ecclesia fuit & est infra territorium Variaci. ff. de testibus. l ob carmen. §. si testes. & in. d. c. in nostra præsentia. & eo. titu. c. præterea ad fin. cum concordi.
3 † Nec ob. quod dicitur pro parte domi. Tricastrinen. quòd petitur restitutio possessionis dictæ ecclesiæ & iurium episcopalium quorum se spoliatum asserit, & quòd primo & inter omnia restituendus est quia quando est præsumptio contra actorem, & eius commune pro reo possessore, sicut est in casu nostro vt supra ostensum & probatum est etiam probata spoliatione, non debet fieri restitutio probato petitorio pro reo. vt extra de causa pos. & proprie. c. cum ecclesia. & c. cũ dilectus & ff de rei ven. l. officium. & idem est in quocunq; casu vbicunq; factum est notorium pro reo extra de diuor. c. significasti. Nã proprietas probata pro reo defendit ipsum in possessione. ff. de super fina. l. j. & ff. depositi. l. bona fides. in fi. ff. de excep. doli. l. dolo facit. Nã in casu isto do. Tricastrinensis nullo modo deberet restitui ad possessionem dictæ ecclesiæ quæ est in diocesi Vasionen. vt supra ostensum est. nec ecclesia debet restitui ad iura episcopalia, nisi euidenter doceret quòd possessionẽ dictę ecclesiæ & iurium episcopalium prædictorum legitime assecutus fuisset, quia eam & ea occupasse finaliter præsumitur, cum dicta ecclesia sit constituta in diocesi Vasionensi vt supra dictum est, & in casu isto manifestum est quòd nisi aliud ostendatur: vel per compositionem vel per præscriptionem vel per priuilegium quod ostensum nõ est per dominum Tricastrinen. quòd dicta ecclesia de iure communi pertinet & pertinere debet ad domi. vasionen. per iura allegata. s. in prima parte pro do. vasionen. & videtur casus in. c. ad decimas. extra de resti. spo. lib. vj. consideratis verbis & ratione ipsius decre. Et pro hoc facit decretalis. c. ipsum extra de pręscri. li. vj
4 † Præterea nonne testes per vtranq; partem fuerunt producti ad probandum proprietatem dictæ ecclesiæ aliàs publicati, & super proprietate intantum processum est inter dictas partes quòd plene poterat de proprietate liquere. certum est quòd sic quia coram vobis dominis arbitris non sunt facte noue probationes alie quam essent facte: antequam per domi. Tricastrinũ oblata esset petitio coram vobis super restitutione dictæ ecclesiæ & iurium episcopalium, sed quando super proprietate vel petitorio intantum est processum: vt plene possit de proprietate liquere. insimul vtraque quæstio possessionis & proprietatis debet terminari vna & eadem sententia, & licet in pronunciatione primo sit possessio præmittenda in executione tamen debet proprietas præualere, vt in. d. c. cum dilectus. & extra de testi. c. significaueruntad fi. semper enim proprietas tanquam dignior trahit ad se possessionem: vt sequatur dominium: quia iustior est petitio proprietatis quàm possessionis, vt in. d. l. bona fides. arg. ff. de pig. actio. si rem alienam. & xvj. q. iij. c. præscriptionum versicu. quod si male. & no. in. d. c. cum dilectus in vlti. glo. ergo vos domini arbitri debetis vna & eadem sententia terminare petitoriũ & possessorium. sed in executione debetis proprietatem proferre quæ proprietas est & fuit de iure communi do. vasionen. epi-
5 scopi: vt. s. ostensum & probatum est. ¶ † Præterea ex quo de iure communi dicta ecclesia pertinet ad do. vasionen. nisi domi. Tricastri ostendat per priuilegium, compositionem vel præscriptionem quòd dicta ecclesia pertineat ad ipsum, quod nõ ostendit, aut nullum aut reprobum habet titulum, & habenti reprobum titulum de quo constat nulla danda est restitutio. not. Inn. in. c. constitutus. extrà de filijs presby. & nullum & inutile, equipollent in iure. ff. qui satisda. cogan. l. quoties. & ff. de pign. act. l. eleganter. ibi qui reprobos. ff. de verb. sig. l. paulus. cum simi. Cetera suppleat discretio iudicantium.

¶ Hæc quæ sequuntur consilia in vno duntaxat ac singulari codice sunt inuenta, quæ & si longa iam vetustate multis sint ignota: ea tamen sunt eiusmodi vt omnium consensu qui de hac re iudicare possunt Oldradi esse non dubitentur.

De appellatio. & de præbendis.

CONSILIVM CCLXXV.

1 *Si appelletur in casu. c. si beneficia. de præben. lib. vj. deuolutio ad curiam locum non habet. ex beneficio. c. statuimus de electioni. lib. vj.*

Item quæ requirantur ad hoc vt habeant locum. d. c. statuimus. & dicto capitulo, si beneficia. & nu. seq.

QVestio est si appelletur
1 in † casu. capitulo si beneficia. extra de præbend. libro. vj. an deuolutio ad curiam locum habeat ex beneficio. capitulo statuimus. extrà de elect. eo. lib. Et videtur quòd non quatuor rationibus. Primo sic. capitulo statuimus habet locum vbi potest habere locum obiectus in formam vel personam. quod apparet quia de his ibi mentionem non facit: vt. C. de prædijs mino. sine decre. non alie. l. vlti. de admi. tu. ita autem circa princip.

& de

& de fluminibus.lege prima.§.nunc autem omne.sed regressus ad primum beneficium ex mente.c.si beneficia. exceptionem hu ius non admittit:vt patet:quia dicit libere reuertatur:quod est di
5 cere sine obiectu exceptionis.vt probatur de officio. ordi.capitulo ordinarij.§.j.& ibi no.lib.vj.& in.d.c.si beneficia.ergo.c.statuimus.locum non habet.Secundo probatur.ca.statuimus.non habet locum inter eos qui sunt sortiti vltimum electionis postulationis, vel prouisionis effectum per pacificam possessionem ademptam.quod apparet quia amodo nō potest electio postulatio vel prouisio ꝓpria impugnari.hęc enim tria nomina sunt designantia ius tacens quæ desinunt cum per assecutionem vltimi finis ius illud incipit non iacere:sicut dicitur de seruo hæreditario,qui per aditionem hæreditatis perdit nomen hæreditarij,vt.ff.de acqui.rerum domi.lege per hæreditarium. & ibi no. de ac.he.hæres per filium.& ibi similiter no.de ac.pos.l.iij.§. veteres.& ibi melius no. Tertio, capitulū statuimus. habet locum cùm forma vel persona potest per modum exceptionis impu-
6 gnari,habet enim locum cum supersit aliquid quòd possit appellatione suspendi,aliàs non esset proprie appellatio de qua ibi loquitur:sed potius prouocatio simplex.vt extra de appel.cum sit romana & hoc bene declarat.c. vt circa quod oritur ex illo. Constat autem quòd cum nihil supersit fieri,exceptio locum nō habet:sed accusatio magis.vt extra de accu. super his.& not.per Compo.extra de electio.quòd sicut.circa fi.magne gl.& per Inno extra de cau.pos. & proprie cum olim. & de dolo & contu. cum olim.ergo &c.Quarto,hoc probat ratio coequaliū & con iunctim positorum.dicit enim. d.c. electionem postulationem
7 &c.constat autem intellexisse loquentem de his electionibus & postulationibus, quæ fiunt per hominem: quoniam hæc à lege non prodeunt:ergo cum de prouisione subiūgit:idem intellexisse dicemus arg.ff.de reb.dub.l.j.de condi.& demon.l. libertis.& l.scio.§.caio.¶ Nunc restat respondere ad septem,quæ in contrarium allegantur.scilicet ad veritatem vacationis,nouitatem prouisionis,identitatem rationis:incursum abusionis proprietatem reuersionis: iniquitatem fictionis, & reprobationem conditio-
2 nis.¶ †Circa primum sic proceduntaduersarij,quoties sunt cō traria seu se non compatientia obiectio vnius inducit abdicationem alterius.vt.ff.de diuor.& repu.l.vl.C.de postu. quisquis & qui mili.non pos.l.is quidem.circa princi.libro.xij Respondeo. quòd illud verum:quando quis eligit alteram:ex se simul non compatiētibus,ex certa scientia.secus autem si per errorem:quo casu non est proprie electio.vt.ff.de inoffi.testa. mater decedens de petitio.hære.l.legitimam.& de bo.lib.paulus respondit patro
3 nus.sed hic fuit sic.quod euentus euictionis secunde præbende demonstrabit.ergo &c.vt.ff.de bo.li.l.si vero.§.si patronus.& de inoffi.test.nihil proponitur.§.si cum filius. ¶ †Circa secundum sic procedūt.vbicunq; appellatur propter nouam prouisionem habet locū.c:statuimus.sed hic appellatur propter nouam prouisionem,scilicet legis,licet non hominis.ergo &c. prima patet. secūdam probant.sicut lex ipso iure aliquem priuat. vt.ff.de pu. & vectiga.l.commissa.& in authen. de incestis nuptijs.§.j.sic & ipso iure restituit.vt.ff.ad trebellianū.debitrix.§. vltimo. ¶ Ad istud respondetur per interemptionem minoris: quia cum non fuerit ibi vera vacatio(vt in superiori ratione dictum est) nō potest dici noui iuris acquisitio:sed antiqui semper continuati decoctio vel saltem continuationis fictio.ar.ff.de lib.& posth.filio. &.d.l.debitrix mulier.§.fi.& ibi no.ad treb.l. si patroni.§.actiones.&.l.si hæres institutus de peculio peculium.§.si hæres de iure do.si is.§.vlti.de impensis in rebus.do.fac.l.quòd dicitur de iure fisci deferre.§.vlti.&.l.titius si ex nox.causa aga.l.ij.in fin.& quibus mo.pig.vel hypo.sol.voluntate.§.fin. Ad cuius corroborationem accedit.quod no.Archi.in.d.capitulo si beneficia.vbi dicit quòd potest redire ad suum beneficium propria autoritate,
4 quod non posset si suum esse desijsset:vt in.x.col.de feu.sine culpa non amit.c.primo. ¶ †Circa tertium sic procedunt: vbi est eadem ratio & idem ius:sed est eadem ratio in hac prouisione legis:sicut in prouisione hominis ergo &c.¶ Ad istud respondetur per interemptionem minoris:quoniam prouisio hominis est noui iuris collatiua.hic autem nouum ius non est par ratio habiti:& habendi:vt.ff.de mune.& hono.reus de postu.l.j.§.casum.de his qui sunt sui vel alie.iu.patre.& ibi no.extra de accu.
5 c.super his.¶ †Circa quartum sic procedunt illud est absurdum quo posito sequitur absurdum,vt.ff.sol.mat.diuortio. de leg.iij. offidius.sed si contrarium eius quod dicunt teneretur, sequeretur absurdum.ergo & c.absurditatem vero adducunt talem.Pone quòd relinquens primam prębendam:& accipiens secundam euictam:non curat reuerti ad primam is cui medio tempore esset prima collata:noua collatione indigeret.aliàs salua conscientia beneficium retinere non potest.vt extra de sup.negli.præla.literas.& ibi no.per Inno.¶ Ad hoc potest dupliciter responderi vno modo concedendo totum argumentum,& dicendo non esse absurdum nouam collationem fieri:sed quòd hoc sit absurdum:iure probatur,vel aliter dicendo,quòd non requiritur propterea noua collatio si is qui eam dimisit in redeundo non vtatur iure suo, licet si vellet tanquam ad suum redire posset.vt.ff.
6 de castren pec.l.proponebatur.& de leg.j.seruum filij. ¶ †Circa quintum sic procedunt non est proprie ad aliquod reuersio, nisi ad omissum:vt.ff.de vsuf.lega.qui fructus &.l. qui filios.C. de reuo.dona.si nunquam.& de iur.& ar.bo.species cum si. Sed tex.c.si beneficium dicit reuertatur:ergo iudicat quod erat omissum. ¶ Ad hoc respondetur sicut duplex est exitus: sic duplex est reditus,scilicet iuris & facti.vnde & de ritu facti debet intelligi,sicut sepe dicitur aliquid reuocari:quatenus de facto exiuit. vt extra de reb.eccle.non alie.c.si quis presbyterorum. de elect. nostri.& ibi no.& in.x.col.de prohi.feu.alie.per Fede.imperia-
7 lem circa prin.¶ †Circa sextum sic procedunt.Omnis fictio est contrarij veritatis assumptio,sicut apparet ex decursu omnium fictionū.& colligi potest ex no.C.de proba.siue possidetis quod autem habet contrariam veritatem non subsistit:vt.C. de lati.liber.tollen.lege ista relicta.ergo fictione qua fingitur antiquum ius continuatum inhereamus veritati, secundum quam est nouum ius,& sic.c.statuimus.locum habet vt.viij.dist. veritate.& ff.pro emptore.l.ij.§.si sub condi.de iureiu.l. iij.§.pe. ibi marcellus ait veritatem esse quærendam &c.¶ Ad hoc respondetur,ꝙ hic non est aliqua fictio,sed ipsa vera continuatio antiqui iuris: vt ostensum est supra in primo argumento & secundo. & dato quòd est fictio est tamen summe iniquitati innitens,vt.ff. de vaca.& excu.mune.l.j.ne scilicet legi obediens in aliquod damnū incurrat.vt arg.ff.de bono.pos.contratabu.l. sed & si decesserit. & ibi no.in prima gl.& hoc dicit tex.c.si beneficia.ne talis ignorantia eis cum sint sine culpa,præiudicialis existat &c.
8 ¶ †Circa septimum sic proceditur,nulla conditio potest esse in electione vel prouisione:vt extrà de electionibus.statuimus.lib. vj.Nec in renunciatione.vt no.Inn.extra de rescriptis.in nostra. si sic in ista renunciatione primi beneficij nulla conditio fuit,scilicet pura,ergo &c.¶ Ad hoc respondetur,quòd nulla potest esse conditio.verum est ab homine apposita vel intellecta:quia animus eius debet esse purus & non curuus:sed à lege sub intellecta cessante cum hominis intellectu: hic non est prohibita sicut nec in matrimonio carnali.vt extra de iureiurando quemadmodū. &ibi notatur.&.C.de non numerata pecunia.l.vltima.hec enim hominis animum curuum vel vitiosum non reddit:quia nec eā intelligit.& talis est hic.¶ Vltimo,sic dicunt & arguunt.iura sæpe arguunt de matrimonio carnali ad spirituale.vt extra de trās-
latio.inter corporalia.sed iure postliminij quod fictio est non recuperatur vxor.vt.ff. de capti. & postliminio reuersis.in bello.§. medio tempore.in fine.&c. cum dicto.§. non vt pater. ergo nec
9 præbendarius præbendam.¶ †Ad hoc respondetur, quòd hæc fictio necessaria non est.vt supra ostensum est.ergo argumentū non concludit,vel etiam si fictio necessaria esset:posses aliter respondere.quòd postliminium locū habet in rebus proprie quæ fiunt in alicuius dominio vel potestate:quot vel quæ fuitvel fuerunt captiuitate solute.vt.ff.de captiuis & postlimino reuersis. non dubito circa principium.ibi & dominium rerum suarum &c.vxor vero non est in dominio vel potestate viri.vt.C.de condi inser.si vxor.& ibi no.ideo dicit postliminium ibi locum nō habet,sed beneficium quodammodo est in dominio beneficiorum.vt.ff.de statu hominium. quæ furere.& extra de proba.ex

literis:quare ibi fictio si necessaria esset locum habere posset. Et sic cessantibus obiectibus stant rationes.& manifeste concluditur capitulo statuimus.locum in casu de quo quæritur non habere.& hæc est.l.capitulo.

De officio delegati.

CONSILIVM CCLXXVI.

1 *Episcopus vnius ciuitatis si datur conseruator,& postea efficiatur archiepiscopus eiusdem ciuitatis,non propterea expirat eius iurisdictio.& semper manet conseruator.*

BOne memorie do. Clemens Papa.v. dedit reuerendo in christo patri do.R.sancte Marie noue do. Car. conseruatorem & iudicem episcopum Tholosanū. ita quòd ex tunc esset perpetua iurisdictio quo ad omnia ipsius negocia etiam non accepta. Postmodum sanctissimus in christo pater do.Ioan.papa.xxij. ecclesiam Tholosanam metropolitanam erexit.Modo quęritur vtrum in negocijs dicti do.Car.vt conseruator & iudex procedere possit archiepiscopus Tholosanus:vel per erectionem huiusmodi commissa iurisdictio expirauit. Et est dicēdum,quòd procedere potest nec iurisdictio expirauit.Primo quia auctus est honor:non conditio mutata.vt.ff.de condi.& demon.falsa.& de excu. tut.cum ex oratione nec desinit episcopus Tholosanus,sed nomen in eo variatur.vt.ff.de hæredi. institu.seruus alienus.§.quo fideicommissaria.de colla.dona.si fuerit.& de bo.pos.secundum ta.l.ij. Et videtur ipse sibijpsi succedere.vt.ff. qui po.in pig. habeantur. lege si prior.in prin.&aliquali causa mutata:videtur ipse sibijpsi substitui.vt.ff.de vulg.& pup.substi.lege sed si plures.§.nemo.& lege vlti.cùm igitur scriptum fuerit dignitati:& illa eadem moueat licet creuerit.vt.ff.de fur.l.inficiando.§.infans.vel est ibi succesio vel substitutio dictum est supra,nō videtur dubitandum quin iurisdictio remanserit.& pro hoc.C.de dig.l.maior.lib.xij. & de primice.& secundicerio.l.j.& de excu.mu.l.eos.& ar.ff.de hæred.insti.l.talem.& in auth.vt iudi.sine quoquo suffra.§.illud tamen decernimus.col.ij.

De solu.& de senten.excommuni.

CONSILIVM CCLXXVII.

1 *Excommunicatus,si infra terminum non soluerit:non incurrit excommunicationem si non potuit soluere & non contempsit mandatum iudicis:ideo post terminum non est denunciandus.& nu.sequenti.*

QVod † abbas monasterii sancti Stephani Ianuen. esto quod intra terminum per do.Cardi.sibi præfixum, certam pecunie quantitatem fratri.G. monacho non persoluit iuxta ipsius do. Cardi. præceptum non sit denunciandus excommunicatus ostenditur breuiter sic. Constat quòd nemo est excommunicatione ligandus, nisi qui facere contennit,quòd facere tenetur.vt.xj.q.iij.c. nemo episcoporum.&.c.episcopi.& ibi no.præceptum igitur do.Cardi. iuris in hac parte ministri vt iuri sit consonum & possibile. & per consequens errorem & absurditatem non contineat. debuit & debet sic intelligi,si ipsi potuit pareri.aliter enim is qui non contineretur diceretur excōmunicatione fuisse ligatus,quod non est dicendum domi.Card.in animo gessisse.vt patet in casu quo Abbas suo præcepto parere non contenneret:ipsum abbatem excommunicatione ligaret,& pro hoc quod no.per Inn.extra de of.dele.c.p.&.g.Sed ex his quæ inter dictum terminum & post proposita gesta & oblata sunt pro parte dicti abbatis aliter sunt notoria.resultat abbatem ipsum non fuisse contumacem in parendo præcepto prædicto:ergo non potest eum dici excommunicatum esse intra terminum.si quidem per Abb.eundem propositum & iuramento assectum fuit coram domino Cardi.sibi fore impossibile parere præcepto prædicto.& hoc propter inopiam & facultatum defectum.manifestum est autem,si hæc causa sit vera:est sufficiens ad excusandum ipsum contemptum propter quem fuisset excommunicatione notandus. vt extra de sol. c.odoardus.de resti.spoliatorum.c.olim.ff. de dolo. l.nam is.& de fur.l.itaq; quòd vero causa huius debeat haberi pro vera apparet ex duobus,saltem simul iunctis,ex iuramenti præstatione 2 & ex guerrarum in partibus Ianuen.notorietate. † In hoc enim articulo in quo agitur an abbas parere contempserit vel non iuramentū ipsius abbatis videtur sufficiens probatio,maxime concurrente & assistente notorietate prædicta.& pro hoc bene facit.ff.de excu.tu.l.scire oportet.§.sufficit secundum non leuis autoritatis doc.intellectum ab eo nanq; cui probare incumbit se pauperem esse:non exigitur plena probatio. cum si hoc impossibile quodammodo foret vt pote implicans negatiuam.vnde sufficiet vox & fama vicinorum,& sic intelligunt doc. vocatum ad munus tutele posse probare paupertatem qua sibi tribuit excusationem.vt. ff.de excusatione tu.l. paupertas. argumentum ad hoc.ff.de flumi.l.j.§.primo.& alibi dicitur quòd iuramentū pro summaria cognitione habetur:vt no.Inn. extra de do. & contu. c.contingit.pro quo facit.ff.ad exhi.l thesaurus.guerre vero quæ vt præmissum est notorię sunt hoc faciunt,vt non videatur esse quod possideatur,quòd per ostium potētiā possideri nō pōt.vt ff.de bonis autoritate iudi.pos.l.cū vnus.§.fi ¶ Circa hoc etiā attendenda est personę iurantis conditio, qui est religiosus sacerdos & abbas. Vnde non est verisimile quòd immemor sit sue salutis maxime ob non magnam pecunię quantitatem. Insuper intra terminum prædictum abbas præparatus: vt suam obedientiam in parendo præcepto sibi facto iuxta possibilitatem ostenderet obtulit mandato prædicto electionem de omnibus debitoribus monasterij,& se paratum ipsum constituere procuratorem cum pleno mandato ad exigendum ab eisdem vsq; ad quātitatem sibi decretam.quis ergo infelicitatem huiusmodi abbatis pecuniam soluere nequeuntis contumacie ascribet:& acerbitatem monachi post annos quatuordecim ad vexationem abbatis venientis & nihil nouum nihil fedum opponentis & dictam oblationem recusantis sustinebit: & non repellet eum. & quandoq; aurum mutuans rem immobilem pro ipso auro insolutū recipere cogatur.vt in auth.de fideiu.§.quòd autem.& hoc idem in multis iuribus sic possumus reperire.quòd aliud pro alio soluitur inuito creditore vt in.c.fi.no. ¶ † Circa quod istud etiam 3 est attendendum,quòd & si do.Car.in suo præcepto de pecunia soluenda fecerit mentionem non creditur.ꝙ de pecunia præcise intellexerit vbi abbas pecuniam non habeat maxime cum nouerit quòd numeratio totius debiti non est in expedito,vt.ff.de fideiuss.l.si dubitetur.sed magis creditur quòd de pecunia ad taxādum quantum deberetur habuerit mentionem abbatie,itaq; intra terminum negantem & per iuramentum se non habere:vnde in promptu soluere tur monachus aut debuit contrarium probare aut recipere nomina debitorū.sic enim sit executio iudicati: vt ff.de re iud.l.à diuo pio.§.si super rebus.si quis ergo negationem dicti abbatis iuramento firmatā de impotentia soluendi & ablationem de omnibus debitorum ac guerras notorias & conditionem persone ipsius abbatis diligenter consideret:fatebitur causam per eum propositam facultatem.scilicet defectum sufficienter probatam & ipsum de contemptu non posse notari,& per cō sequens eum excommunicatum denunciandum non esse:vel saltem tot argumentis pro abbate facientibus onus probandi contrarium in monachorum esse translatum.ar.ad hoc.ff. de re mi. l.nō omnes.§.à barbaris.& ꝙ ibi no.post terminum autem oblata est probatio sufficiens,quòd intra eundem terminum,reuera sufficiunt defectus facultatum & impotentia soluendi,quæ quidem oblatio modo repelli potest:sed admitti debet de iure, sicut repelli non potest probatio ꝙ intra terminum soluisset.per hanc enim probationem quæ offertur detegitur eundem abbatem in

tem in non soluendo contumacem non fuisse:& ipsum excõmunicationem non incurrisse,& denunciandum non esse.

De accu.& de test.& de vaca.

CONSILIVM CCLXXVIII.

Inquisitio quando fit contra abbatem debet fieri sicut in alijs regulariter fit.& non sicut contra monachos vel sicut fit generaliter tam in capite quam in membris.cum nu.seq.

1 LIcet quantum ad claustrale alius † sit effectus inquisitionis specialis contra aliquem facte precedente infamia. & alius generalis qui sit in capite & in membris vbi sola reformatio morum & regularium statutorum intenditur:vt extra de concess.preb.c.ex parte. extra de accu.c.olim.& ibi no.per Hosti.tamen quantum ad abbatem idem videtur:quia per vtranq; ab administratione remouetur,si remouendus inueniatur: vt extra de re iudi.c. cum. I. & A.& ideo in.c.olim extra de acc.mandatur. fieri copia dictorũ testium abbatis:sed monachis non.& ideo videtur iniuria fieri abbati,si bis cõtra eum de eisdem delictis inquiritur:& ad eundem effectum vt ff.nau.cau.sta.l.licet.§.vlt.Præsertim cum specialius dicatur fieri contra abbatem non informatum:nec papa scribat
2 de eo vt de infamato.vt extra de acc.c. cum oporteat. & ibi not. per Inn.& Host.¶ † Super secundo.in quo dicitur q̃ admittuntur cõspiratores &c.Dicendũ videtur q̃ in generali inquisitione quæ mandatur fieri in capite & in membris,cũ sola correctio intendatur & domestica:non facile possit probari nisi per domesticos:vt.C.de diuor.& rep.l.consensu.& extra de test.c.veniens tales admittuntur.& est casus extra de re.iu.c.cum.I.&.A.sed abbati contra quem cõspirauerunt nõ oberunt vt ibidem dicitur.
3 & no.per Inn.& Host.ibi.¶ † Super tertio videtur.q̃ excõicatus cuius excõicatio non prætenditur nulla.semper esset de rigore iuris ad excõicatorem mittendus,vt extra de offi.or.c.ad reprimendam.&de offi.dele.c.prudentiam.§.sexta.pro testimonio tamen ferendo & cum aliàs veritas patere non põt testes ad cautelam absoluuntur de consuetudine ecclesiæ Romanę vt extrà de
4 test.c.veniens.ij.in fi.& ibi no.Hosti.¶ † Super quarto videtur, q̃ vbi proceditur ex mero officio:non est litis contestatio necessaria.sibi vero ad alicuius instantiã sic.vt extra de purgatione canonica.c.cũ dilectus.& ibi no per Host.de test.c.cũ olim.& ibi similiter no.per Host.& melius extrà de testi.c.cũ clamor.& in
5 præal.c.cũ.I.&.A.de re iu.¶ † Super vltimo videtur,q̃ inquisitio generalis in capite & in membris,debeat fieri in eo loco dum taxat,vbi morantur hi de quorũ vita agitur.vt.xliij.dist. de petro.&.ij.q.j.deus omnipotens.&.xxiij.q.j.pudenda.& no.in spe.
6 alle.c.cũ.I.&.A.extra de iud.&c. ¶ † Ad primũ quo quæritur, de robore donationis celebrate per Henricũ Arnoldi in monasterium sanctę Clarę dicendũ est. q̃ donatio fuit & est cũ perfectione perfecta quantũ ad obligationẽ quæ ex solo consensu fit hoc casu etiam ciuilis naturalis & efficax ad agendũ orietur. vt in inst.de do.§.perficiuntur.&.C.eo.ti.l.si quis argentũ.§.pe.&.§. fi.& quantũ ad dominij translationem & iure cõi & iure speciali iure cõi:quia donans donatarij se cõstituit nomine possidere.vt ff.de ac.pos.l.q̃ meo.de rei vend.l.quædam mulier. & per dedicationem sui & suorũ per quam dominiũ rerũ dedicatur ipso iure transit in monasteriũ vt.C.de sac.san.eccl.auth. ingressi. extrà de proba.c.in præsentia. Est quædã species vniuersalis successionis per quã etiam sine apprehensione corporali quæritur dominium.vt.ff.de adoptio.l.si pater.& inst.de acqui.per arroga.§.vl. ff.de acqui.pos.l.cũ hæredes.ad trebel.l.facta.&.l. restituta. imo videtur q̃ in possessorem transferat etiã nõ apprehensa.quod est mirabile vt.ff.de pręca.l.si adoptauero.ex iure vero speciali:quia
7 in ecclesiam transit dominiũ rerum donatarũ ipso iure sine traditione.vt.C.da sacrosan.ecc.vt inter dominiũ.¶ † Ad secundũ quo quæritur,an si abbatissa & cõuentus causam ingratitudinis commisissent posit ab eis donatio reuocari.Est dicendũ,q̃ licet regulariter possit donatio reuocari per ingratitudinem.vt. C.de dona.l.vlt.& extra de dona.c.vlt.tamen in casu nostro hoc non videtur sibi vendicare locũ:quia factum eorũ non põt in damnum ecclesiæ redundare.vj.q.iij.placuit.ij. & eadem cã.qõ.vj.si
8 episcopũ.extra de excep.c.cũ venerabilis. ¶ † Ad tertiam quæstionem qua quæritur,vtrũ donatio iuramento firmata reuocata sit per susceptionem noue prolis.Dicendũ est q̃ sic. vt.C.de reuo.dona.l.si vnquã.Sed decretistę videntur dicere q̃ hoc verum est iure fori,non iure poli.xvij.q.iiij.quicũq;.ij. Nec in hoc videtur sacramentum multũ operari,quoniam tacitam cõditionem habet:qua existente non est verisimile donatorem donaturum fuisse nec iuraturum.vt.C.de non nu.pe.l.vlt.C.de satisdando.l. fi.& extrà de iureiu.c.quemadmodũ.& ibi plene no.Non est autem verisimile q̃ donans præsertim omnia donasset: si de prole futura cogitasset,vt.C.de fideicom.l.cũ acutissimi.&.ff.de cõdi. & demon.l.cùm auus.Et licet susceptа soboles possit esse causa
a reuocandę donationis:hoc intelligo de legitima sobole.[a]vt.ff.de ope.lib.l.qui libertinus.§.pen.ibi ex lege autem nati liberi prosunt,vt.C.de insti.& sub.sub cõdi.fa.l.generaliter.§ pe.& ibi no.
9 ¶ † Ad quartam.q.qua quæritur.vtrum iudex delegatus possit inuocare brachij secularis auxilium:dixerunt Inn.& Host.quòd sic.vt no.Inn.extra de offi.dele.c.significasti.& Host.in.eo. tit.c. j.& pro hoc.xxiij.q.v.administratores.& his opinionibus adheren.licet Archi.videatur notare contrarium:&dicere ita curiam romanam obseruare.extrà de hæreti.c.vt officium.li.vj.¶ † Ad
10 quintam & vltimam quæstionem qua quæritur,si damnũ dicto Henrico illatum per iudicem secularem,causam ingratitudinis induxerit in donatario ad cuius petitionem factum est. Dicendum est quòd non quia iuris executio non habet iniuriam.vt.ff. de iniu.l.iniuriarum.§.is qui.& arg.ff.de in ius vocan.l.libertus. &.C.de obsequi.patro.à liberis præstandis.l.si manumissor.Ex his patet solutio ad ea quæ mihi in oblata cedula continentur.

ADDITIO. a ¶Intelligo de legitima sobole.Nunquid donatio ob causam inter aliquos facta per liberorum superuenientiam etiam si fuerint naturales seu spurij vel adoptiui reuocetur.& an talis donatio ob ingratitudinem reuocari valeat.videomnino Do.Alex.consi.xxxix.inci.super primo dubio.col.iiij.ver.circa tertium dubium.& col.seq.in.iiij.volu.& an donatio iurata reuocetur propter superuenientiam filiorum.vide plenissime.d.Phi.cor.consi.xxx.inci.in hac consultatione.in.iiij.volumine.

De libelli oblatione.

CONSILIVM CCLXXIX.

1 *Articuli continentes factum à iure dependens,procedunt.*
2 *Articuli negatiui qui possunt probari,bene admittuntur.*
3 *Articuli debent comprehendere factum,quod possit capi sensu hominis.*
4 *Articuli debent continere locum & tempus mensuratum.*
Articuli procedũt,si testis videatur ex articulis capere nomen iudicãtis.
Item qualiter articulentur iurisdictio.& nu.seq.

1 IN propositione maiori quæ impugnare articulos facit:quam postea ad singula genera articulorũ contrahit prout suo proposito expedire credit quinq; continentur.Primum est,quòd articuli nõ debent esse iuris. Secundum est quòd non debent esse negatiui. Tertium est quòd debent continere factum tale quod aliquo sensu corporis valeat comprehendi. Quartum est quòd contineant factum loco & tempore mensuratum. Quinto,quòd sint tales quòd super eis:deponens non assumat officiũ iudicantis.& ex his quinq; vel eorum aliquo assumit impugnationes quas facit dicens,quòd omnes articuli peccant in aliquo istorum.de intellectu ergo maioris propositionis aliquid videndum est:deinde quãtum ad veritatem habendam sufficiat de mi
1 nori. ¶ † Ad primum ergo cum dicitur,q̃ articuli iuris non admittuntur dico quòd duplex est articulus iuris.vnus qui sit su-

per eo quod ius expresse exponit affirmatiue vel negatiue: & hoc casu articulus non admittitur, quia hoc ius est certum & determinatum vt si quis vellet dare articulum quòd patrifamilias ciui romano licet de rebus suis testari, frustra laboraret: quia lege falcidia capite primo ita cautum est, qui ciues romani sunt, vti quisq; legauerit, ita ius esto. ff. ad. l. fal. lege. j. in prin. & de ver. sig. l. sæpe vel si quis daret articulum quòd nõ licet minori. xiiij. annis testari: quia & hoc in iure certum est, vt. ff. de test. l. qui etate. C. quando prouo. non est necesse. l. ij. & qui testa. facere pos. l. si frater. & est ratio certitudo. vt. ff. de iur. & fac. igno. l. ij. & quia etiam contraria probatio non valeret. vt. ff. de aur. & ar. le. l. ornamentorum. & no. C. de iureiu. propter calum. da. l. ij. & de confes fis. l. ista. Alius qui fit super facto recipiente suum esse: & per cõsequens efficaciam à iuris dispositione: & iste bene admittitur. vt si dicatur pono quòd titius vendidit Sempronio talem rem, vel quòd titius condidit testamentum: vel quòd titius tali tempore erat sacerdos. isti. n. articuli continent factum à iure: vt sic fiat certo modo inductum. vt probatur. ff. de contrahen. empt. & ven. l. j. de testa. l. j. & ij. Et quòd isti articuli probationi subiaceant: & per consequens sint admittendi probatur. ff. de iureiuran. l. si duo
2 patroni. §. sed si quis iurauit & l. fi. ¶ † Ad secundum cũ dicitur quòd non debent esse negatiui. hoc debet intelligi de ea negatione quæ probari non potest: vt. C. de proba. l. actor. Si vero continerent negationem quæ probari posset: bene admitterentur quia quicquid potest probari potest in articulum deduci, vt in auth. de his qui ingrediun. ad ap. §. vlt. sed hoc potest. vt extra de renunci. c. super hæc. in auth. de hære. & fal. §. si vero. & quidem absunt. ff. de iti. actuq; priua. l. j. §. hoc interdicto. & ibi no. & extra de cau
3 sa pos. & proprie. c. cùm ecclesia sutrina. ergo &c. ¶ † Tertium cum dicitur quòd debet continere tale factum quod aliquo sensu corporis valeat apprehendi. intelligendum est ipsum posse aliquo sensu corporis apprehendi. cum nihil ipsum immediate cõprehendit. vel aliud comprehenditur per quod vel ad quod illud de necessitate sequitur. vt si quis ponat titium tali tempore fuisse vel esse furiosum, vel forte vel aliter virtuosum. hæc enim sensu corporis non apprehenduntur: sed ex actibus quos quis facit, & qui possunt sensu corporis apprehendi: talis iudicatur: vt. ff. de tu. & cu. da. ab his. l. is qui. de condi. insti. l. quidam in seruo. C. de his qui ve. eta. impetra. l. ij. ibi testimonio vite honestioris edoce
4 ant &c. extra de præsump. c. ex studijs. &. ca. literis. ¶ † Quartũ quòd dicitur quòd oportet quod cõtineant factum loco & tempore mensuratum. si intelligatur de loco & tempore tacite concomitantibus quemlibet actum, vt dicit. c. abbatie. vtiq; verum est. quia nullum factum de mũdo potest ab his duobus absolui. si autem intelligatur, quòd in omni articulo debeat poni locus & dies celebrati contractus de quo mentio fit in articulo, falsum est: quia hoc esset dare materiam falso fabricandi. vt. ff. de eden. l. j. §. diem. & etiam articulantem in ciuili ad amplius arctare quã criminali. vbi sufficit mensem apponere. vt. ff. de accu. l. liberorũ, & nõ debet plus in articulo poni: quam necesse sit per testem deponi. sed dictum testis tenet. & si nõ recordetur de die. vt no. In.
5 extra de acc. c. qualiter. ergo &c. † Dicit etiam pars aduersa, quòd articuli debent esse certi & nõ generales. dico q̃ certitudo debet esse alia: & alia secundum propositam materiam, sicut dici consueuit q̃ stipulatio ex incertitudine vitiatur. vt. ff. de ver. obl. l. ita stipulatus. in princi. & l. triticum. & de iure do. l. cum post. §. gener. & tamen non est ibi necessaria adiectio loci, nisi in casu cum quis stipulatur insulam fabricari. vt. ff. de ver. ob. l. qui insulam. & de eo q̃ cer. lo. dari oportet. l. iij. §. si quis insulã. deinde alia certitudo requiritur in. c. vt circa. vbi agitur de obiectibus infamantibus: & alia vbi quis agat de iure suo & actione ciuili: vt in proposito. vt colligitur extrà de proc. c. tue. in quo casu locus tẽpus &cetere negocij circunstantie examinationi testiũ relinquuntur nec est necesse huic omnia in articulis poni. vt probatur extra de testi. c. causam quæ. & de proba. c. licet. si quis igitur vigilanter cõsideret non inueniet aliquem de articulis datis per dominũ episcopum Carpentracen. in aliquo istorũ peccare. Et vt aliqua in specie percurramus de impugnatione prima, quæ fit circa sextũ articulũ, qui dicit q̃ redditũ fuerit ius per ecclesiam Carpentracen. &c. & non datur per quem. quare dicitur q̃ articulus nõ pro
6 cedit. ¶ † Ad istud respondetur, q̃ imo datur in declaratione. quia dicitur per episcopum Carpentracen. & sufficit nomen exprimi dignitatis in actibus qui dignitati ascribuntur: non persone vt. ff. de condi. & demon. l. nominatim. & melius, quia ibi ponuntur exempla. ff. de test. & manu. l. nominatim. & de sti. seruo. l. si seruus cõis ex re. §. fi. & l. seruus hæreditarius. & extra de offi. & pote. iudi. deleg. c. quoniam abbas. & arg. eorum quæ no. ff. de pac. l. tale pactum. §. penul. & videtur tetigisse Inn. extra de sen. ex commu. c. cum desideres. nedum quia in declaratione facta ad nouum articulum nomen episcopi est expressum: & exhæredatio quæ propter sui odium nominatim fieri debet. nominatim facta intelligitur: etiam si nomen filij nõ exprimatur: sed solum gradus primus. vt si dicatur ceteri filij exhæredes sunto. secus autem si gradus certus non exprimeretur. vt si dicatur ceteri liberi exhęredes sunto. vt. ff. de libe. præte. vel exhęre. l. titius in prin. &
7 ibi no. & insti. de exhære. libe. in prin. † Nemo ergo dicere potest sufficientem expressionem factam non esse gradu episcopali expresso, cum quo gradu nullus alius concurrit. Non ob. quod adducit pars aduersa no. per Inno. in. c. si diligenti ad fi. quia ibi loquitur in allegatione tituli, & in casu quo titulus est necessarius. quia tunc sicut ipse dicit ficticium: videtur dicere se emisse: & nõ dicere à quo, vt. C. de fur. & seruo corru. l. ciuile. sed hic non datur articulus de titulo: sed de vsu in quo sufficit vsum per quemcunq; exercitum: dummodo nomine ecclesiæ: vt. ff. quemadmodum serui. amit. l. vsu. cum. l. sequ. vsq; ad. l. vlt. de itinere actuq; priua. l. j. §. is qui colonus. & ideo nõ requiritur illa specificatio.
8 † Præterea hic datur articulus de vsu tanti temporis cuius contrarij memoria non existit in quo casu secundum Inn. in tit. non est necesse dicere à quo, quia tanti temporis imo magis cuius spatium est pro sufficienti. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. vlt. &. l. in sum. in prin. &, de aqua quot. & ęsti. l. hoc iure. §. ductus aque. &. C. de fundis limitrosis. l. ij. li. xj. dicit etiam pars aduersa, quod si testis diceret redditum esse ius quòd hoc esset iudicare. verum dicit, si ius pro iustitia poneretur, sed si ponatur ius pro omni eo quod procedit à iudice iudicialiter decernente, etiam si nunquã decernat. vt. ff. de iust. & iu. l. pe. simplex factum est, & non ius. sicut dicitur vidi talem sedere equitare, vel audiui talem cantare & huiusmodi: alioquin nõ posset probari locus vbi cõsueuerunt sedere maiores de necessitate sit dicta quod ibi ius reddebatur, sed hoc est falsum. ergo & primũ. vt in. d. l. pe. de iust. & iu. & de iud.
9 l. si locus. † deinde dicit pars aduersa, q̃ illa verba per tempora suprascripta sunt obscura: cũ in primo articulo plura tempora darentur. Respondeo non sunt obscura: quia cum non sit temporum in eo facta distinctio: ad omnia supradicta tempora fit relatio. & omnium breuiter videtur facta repetitio. vt. ff. de le. iij. l. si plures gradus. de le. ij. l. si ita relictum in prin. & de hære. insti. l. cum in testamento. §. j. de aqua quot. & esti. l. j. §. ait prætor inter hæredes. C. de lib. præte. vel exhęreda. l. j. & extra de rescri. c. olim ex literis. deinde dicit pars aduersa, quòd non datur in articulo, inter quos fuit redditum ius. Ad hoc respondetur, quòd nec necesse fuit ad talia indiuidua descendere: alioquin necesse esset eadem ratione in articulo ponere. quale fuit illud vtrum fuerit sententia diffinitiua vel interlocutoria vtrum in scriptis vel sine, super qua re & vtrum fuerit actus, voluntarie vel contentiose iurisdictionis. de quibus & si posit à testibus quæri, præsertim cũ suspecti sunt. ar. eorum quæ no. C. de testi. l. testium facultatem. tamen fatuũ est dicere, q̃ hæc debeant in articulo poni. alioquin rei inexecrabilis circuitus deduceretur. & pro sui impossibilita
10 te caperetur. vt. C. de senten. quæ pro eo quod interest. l. vnica. & in infinitum abiret quia proximis quibusq; copulatis procedũt vt. ff. de fun. insti. & instr. le. l. cum delanionis. §. asinam ver. si quis argentum quem allegat pars aduersa quòd nõ dantur actus per quos iurisdictio exercetur &c. falsum est quia nulli actus magis iurisdictioni conueniunt, quàm ius dicere & reddere inter contrahentes & delinquentes. vt. ff. de iurisd. omni. iud. l. j. &. lege vlti. † Et si dicatur non dantur in specie in hoc homine & in illo; responsum est supra: quia nõ est necesse, sed hoc quæritur testibus & præsertim nõ est necessaria specificatio generis vel indiuiduatio speciei

tio ſpeciei.quãdo quælibet ſpecies illius generis habet effectum propoſitionis.ar.ff.ad velle.l.quanuis.§.plane ſi mihi proponas: & de lib.& poſth.l.gallus.§.ſi eius qui filium.& hoc no.Io.Mona.& Io.and.extra de excep.c.pia.

De ſimonia.

CONSILIVM CCLXXX.

Quilibet poteſt vexationem ſuam & ius ſuum licite redimere. & ſi quid dederit, vtrum hoc repetere poteſt, etiam in beneficialibus, & an committit ſimoniam.

1 QVæritur vtrum quis poteſt vexationem † ſuam & ius ſuum licite redimere:& ſi qd dederit poteſt illud repetere. Et videtur ꝙ ſic.C.de condi.ob tur.cauſam.l. quòd vitandi.de hac materia no.per Io.j.q.j. c.nullus epiſcopus.&.j.q.iij.c.quæſitum.vbi tenet expreſsè ꝙ is qui vexatur indebite:vexationem ſuam iuſte & licite redimere poteſt,& licet ex parte recipientis ſimonia contrahatur non tamen ex parte dantis ſicut fuit in Giezi.& habetur in.d.c.quæſitũ. vbi epiſcopi compellebant monachos redimere altaria. hoc eſt eccleſias & decimas.vt ibi in tex.exprimitur &eſt caſus.extra de ſimo.c.dilectus filius.R.præpoſitus.vbi Ber.tenet idẽ quòd Ioã. in præal.c.nullus epiſcopus.&.c. quæſitum.& hanc ſententiam ſequitur Inn.extra de ſimo.c.ad aures.&.d.capit. dilectus filius. A.præpoſitus.vbi præcipitur Archi.quòd reſtituat quod accepit.ex quo apparet quòd prepoſitus:qui pro redimenda vexatione ſua dedit:ſimoniam taliter dando non commiſit. Si enim ſimoniam commiſiſſet:non præciperetur ſibi reſtitui quod dedit vt ibi doc.ſentiunt.& ex hoc habetur ſimiliter.quòd id poteſt repeti quod in tali caſu datur. & hoc etiam not. Archi.in lectura
2 doc.in præal.c.nullus epiſcopus.&.c.quæſitum. ¶ † Et eſt notandum,quòd in pari cauſa turpitudinis potior eſt agentis conditio.ff.de condi.ob tur.cau.l.auunculo.niſi ob cauſam ei reſtitueretur.vt extra de ſymo.c. veniens. ſecundum Gof.& Vin. & Archi.ad hoc extra de magi.c.prohibeas.& de feu.capitulo ex inſinuatione.

De præbendis.

CONSILIVM CCLXXXI.

Licet in gratia expectatiua fiat mentio de decanatu & præpoſitura, tamẽ priora.us eccleſiæ conuentualis non cadit in ea.& nu.ſeq.

1 QVod prioratus ſancti Bandilij † prope Nemauſum:non veniat in gratia. A.de furchia:licet in.d.gratia de decanatu &prepoſitura mentio fiat in genere poteſt dici quòd ſic.Certum eſt quod in dicto prioratu eſt coniugatio.xij.monachorũ priore cõputato.& ſic poteſt induci.quod dicitur extra de ſta.mo.c.ne in agro.§.rurſus in cle.& de vi.& ho. cle.c.quoniam vt ait.Præterea ꝙ talis prioratus eccleſia collegiata cenſeatur:licet ad voluntatem abbatis conferatur.probatur extrà de ele.c.ſa.ſancta.cũ ibi no.per Inn.Hoſt.& Ber. extra de iurep.c.nobis &.c.poſtulaſti.Præterea,ꝙ præſidentes talibus prioratibus ſint prælati,& excõmunicent. de iure probatur extrà de ele.c.ſcriptũ eſt de maio.& obe.c.cũ in eccleſijs.de iud.c.decernimus.& ar.extra de of.or.c.cũ ob eccleſiarũ prælatis. &.xxiiij.q. iij.corripiatur.hinc eſt ꝙ tales priores,licet per electionem non aſſumantur poſſunt eſſe iudices delegati.vt dicit conſtitutio noua iuris antiqui declaratiua.extra de reſcri.c.& ſi principalis in concil.Vien.Cũ igitur in gratia de qua agitur de decanatu &prepoſitura mentio fiat in genere principalis dignitas nõ veniat.cũ tales gratiæ ſint ambitioſe:& ideo reſtringende. extrà de præb. c.
2 quãuis.j.& eo.ti.c.ſi pluribus.in.ij.reſponſo.li.vj.† Non ob.iura quæ pars aduerſa pro ſe allegat extra de ẽta.& quali.c.j.& de ver. ſig.c.quãuis.quæ videntur expreſſe dicere, ꝙ nomen decanatus vel præpoſitura:eſt nomen ſpeciale dignitatis.& ſic dicit pars aduerſa:ꝙ eſt expreſsè in caſu illius c.cũ in illis vero.§.illis.extra de præben.lib.vj.quia videtur poſſe reſponderi vno modo:ꝙ nomen decanatus & præpoſitura generale eſt:& cõtinet ſub ſe alia quæ interdũ non ſunt dignitates.vt probatur extra de verbo.ſig. c.quãuis.de elec.cũ in cunctis.§.inferiora.j.q.iij.ſaluator.§. nomine vero procuratoris:vnde cum in gratia partis aduerſe dicatur prioratum &c.quare &c.vt.ff.de fun.inſtr.& inſtr.leg.l.cũ delanionis.§.cui fundum.&.§.ſepe.ff.de ſupel.leg.l.legata.& poteſt induci per eandem viam.c.ſedes apoſtolica.extra de reſcriptis.ſic
3 igitur nõ veniet dignitas in gratia partis aduerſe.† Præterea ſuppoſito (ſine præiudicio) quòd dignitas veniret virtute gratie de qua agitur:tamen prioratus ſupradictus non veniret:cùm ſit conuentualis.& etiam collegiata cenſeatur (vt ſupradictum eſt.) nã certum eſt,quòd inter dignitatem ſimplicem & dignitatem collegiatam (licet ad eam quis non aſſumatur) per electionem cõferri non põt vt no.expreſsè Arch.& Io.an.in.d.c.deliberatione & pro hoc facit.ff.de leg.iij.l.ſi cui lanam.&.l.nummis.ergo prædictus prioratus venire non debet.ar.extra de reſcrip.c.ſedes apoſtolica.maxime cũ odia reſtringi & fauores ampliari deceat. extra de reg.iu.c.odia.li.vj.Nec ob.c.cũ illis.§.illis vero.extrà de prebe.lib.vj.vbi dicitur de prælatura perſonalibus vel dignitatibus &c.quia non dicit ibi tex.de eccleſijs collegiatis quare &c.Cùm inter iſta ponatur expreſſa differentia.in d.c.deliberatione.circa prin.ſecundum Archi.& Ioã.an.quare &c.ergo arg.à contrario ſenſu litere,non habet locum.d.c.cum in illis.vt.ff.de leg. iij.l.ſi hæres meus.l.quæſitum.§.fortaſſe &.l.ſeruus legatus.§.ſi in ius.& de aur.& ar.leg.l.j.quare &c.Cùm igitur ambitioſa (quia odioſa) reſtringenda ſunt,vt ſupra dictum eſt eccleſia collegiata ſub verbis generalibus gratie antedicte non veniet, vt extra de ele-
4 ctio.c.ſtatutum.li.vj.† Conſtat autem,ꝙ iſte prioratus conuentualis eſt.ex eo quod ibi.xij.monachi vt.ſ.dictum eſt morari cõ ſueuerunt.Conuentuales autem prioratus à nõ conuentualibus diſtinguũtur:vt extra de ſtatu mona.c.ne in agro.§.certum. Nec valet ſi dicatur non ſufficit quod eſt:niſi ea quæ ſunt conuentualitatis exerceant:& pro conuentu habeantur,& ſic communiter habiti fuerunt & etiam reputati.& ſic cõcludendum ex alijs quę no.extra de exceſ.præla. c.dilecta in chriſto filia nec ſunt vnum corpus.ita quòd capitulum appelletur &c.vt.ff. de vſu.cum de in rem verſo.Præterea videtur de iure probari; quòd conuentualis prioratus,cenſeatur perſonatus vel dignitas:quia cum cauſe autoritate apoſtolica vel legatorum eius committi non poſsint niſi dignitates vel perſonatus habentibus. vt extra de reſcrip. capitulo ſtatutum.j.reſponſo.vel canonicis cathedralium eccleſiarum vt ibidem,vel officialibus generalibus epiſcoporum,vt extra de reſcrip.capitulo & ſi principalis.in concilio Vien.& priori conuentuali huius cauſe poſsint committi.vt in.d.c. & ſi principalis.ergo ſequitur per locum admiſsio.quod conuentualis prior,cũ non ſit canonicus cathedralis nec officialis &c. inquantum prior cenſeri debeat habere dignitatem vel perſonatum,per conſequens in gratia aduerſarij non veniet &c.

De reſcrip.de conceſ.præben.

CONSILIVM CCLXXXII.

1 *Gratiam expectatiuam habens poteſt acceptare beneficium quod vacat de iure, licet non vacet de facto:tamen impetrans præbendam vacantem dicitur ſubreptitie impetrare ſi non vacet de facto, licet de iure ſic.*

2 *Item poteſtas executoris data in gratia ad prouidendum non expirat per lapſum ſex menſium.*

3 *Item poteſt prouidere de beneficio deuoluto ad ſedem apoſtolicam.*

4 *Item impetranti prædicto currit menſis ad acceptandum, ſi vacatio prædicta de iure, licet non de facto, erat notoria in loco beneficij.*

Consilium CCLXXXIII

CAsus est talis. Aliquis impetrauit in forma pauperum executor sibi datus ad prouidendum inquisito de conuersatione sua decreuit eum habilem ad beneficium ecclesiasticum obtinendum. reseruat inhibet & decretum interponit de beneficio si quod vacat aliàs vacaturo more solito. hoc facto vacant plura beneficia de iure (licet non de facto) curata spectantia ad præsentationem seu collationem prælati: de cuius beneficijs ipsi impetranti prouidendum est: vt pote quia tenentes ipsa beneficia fuerunt ad ea instituti cum essent vix. xij. annorum: & aliàs minores annis: vel si fuerint legitime etatis non fuerunt infra tempus iuris ad sacerdotium promoti. & sic tam primi quam secundi tenuerunt ipsa beneficia duobus & pluribus annis: & per negligentiam patroni & loci diocesani dictorum beneficiorum collatio est secundum concilium Lateran. ad sedem apostolicam deuoluta, & hoc est notorium in locis vbi beneficia ipsa consistunt: & in locis vicinis. Impetrans prædictus tacet: nec aliquod horum beneficiorum sic de iure vacantium acceptat: nec sibi facit prouideri, sed postmodum aliquis illorum qui sic redditus occupauerant de facto talia beneficia decesit, & tunc impetrans facit sibi de ipso beneficio tanquam vacante per mortem talis dicti beneficij rectoris, qui sic illud occupauerat de facto vt dictum est prouideri: ordinarius visitans ecclesias suas inuenit tale beneficiū tanto tempore vacasse quòd eius collatio est ad sedem apostolicam deuoluta. & quòd propter hoc non potuit dici vacare per mortem occupantis ipsum. & ideo de eo non potest prouideri impetranti. impetrans dicit quòd non tenebatur beneficium acceptare nisi de iure & de facto vacans: & etiam executor suus nō potuit de illo prouideri. Quæritur quid iuris. scilicet an dicto impetranti competat ius, vel non. Plura ex hoc themate quæri
1 possunt. ¶ † Primum, an talia beneficia de quibus fit mentio in themate possunt acceptari: & per executorem conferri cum vacauerint de iure & non de facto. Et videtur quòd nō, quasi illud solùm dicatur vacare: quod vtroq; modo vacat de iure. scilicet & de facto. vt. ff. de act. emp. & vendi. l. ij. §. j. & l. ratio. in prin. & §. j. quòd potest veritatem habere, quando impetraretur aliqua præbenda in specie tanquā vacans: nisi enim vacet de iure & de facto litera redditur obrepticia: & per falsi suggestionem obtenta. vt extra de concess. præben. c. cùm nostris. &. c. literas. & ibi notat Gof. in summa de concess. præben. super rub. & recitat Arch. extra de præben c. licet episcopus. Si autem sit litera generalis in forma pauperum: tunc poterit acceptari vacans de iure: licet nō de facto. sicut ecclesia dicitur vacare quæ sponsum non habet. vt extra de transla. c. inter corporalia. & ff. quod cuiusq; vniuersit. nomine. l. j. §. & quidem. & de condi. & demon. l. hæc cōditio. cū si. Et ideo executor apostolicus de tali beneficio poterit prouidere. vt no. Compo. extra de rescri. c. capitulum sanctę crucis.
2 in gl. magna. in. ij. §. Item quæritur an executor &c. ¶ † Secundū quæri potest, an potestas executoris expiret lapsu semestris temporis. per. c. nulla. extra de concess. præb. Et dicendum est q̄ non, quia illud. c. nulla. loquitur in ord. executor aūt apostolicus fungitur vice pape. vt. C. de offi. vica. l. j. de iud. l. apertissimi. de vete. iure enucle. l. ij. ibi omnia merito imponi facimus &c. & hoc expressè tenet Compo. in præal. c. capitulum in gl. magna ibi.
3 ¶ † Item tertio quæritur, nunquid executor ad prouidendum datus possit prouidere de beneficio: cuius collatio est per negligentiam ad sedem apostolicam deuoluta. Et dicendū est quòd sic. de hoc enim tangebatur per Inn. extra de of. & potestate iud. deleg. c. super eo. hodie vero est casus. extra de præb. c. si de beneficio. in concilio Vien. ¶ † Quartum potest quæri, an impetranti in forma pauperum ad acceptandum tale beneficium cuius
4 vacatio proponitur esse notoria: currat mensis. & videtur dicendum quod sic. vt. ff. de iur. & facti igno. l. regula. §. j. quod vi aut clam. l. semper. §. hoc interdictū. & videtur casus, extra de cōcess. præben. c. cū ei quem. in concilio Vien. & hoc. licet non sit illius improbandum propositum qui lites execratur. vt. ff. de alie. iud. mutan. causa facta. l. item si res. §. j. tamen hoc non excusat eum à cursu mensis huius: parū nanq; sibi præiudicatur; eo quod gratia ei salua remanet &c. alia beneficia acceptanda. vnde secus esset in. c. si clericus. extra de præb. vbi requiritur negligentia: hic autem sufficit vacationis scientia vera vel præsumpta sicut clare no. Io. an. in præal. c. cum ei quem. in fin. in concilio Vien. Et ex his videtur pauper impetrans excluſus à beneficio, de quo quæritur saluo iudicio meliori.

De foro compe. & de appella.

CONSILIVM CCLXXXIII.

1 *Episcopus potest esse iudex de iuribus ecclesiæ sue, & potest hoc delegare & postea subdit de appellatione & recusatione: & de recompensatione. & nu. seq.*

CIrca præsens thema quatuor examinanda occurrunt. Primo de fine est agendum eo q̄ in præteritis est primus in intentione. Secundo, de modo electo. Tertio de impedimento qui illi modo per interiectam appellationem innititur. Quarto quis modus sit vtilis: omnibus diligenti
1 meditatione pensatis. ¶ † Circa primū sciendum est, q̄ finis de iure cōmuni debet esse victoria. sicut enim fructibus perceptis augetur hæreditas, etiam hæreditate iacente: vt. C. de pe. hę re. l. ij. &. ff. de peti. hære. l item veniunt. §. fructus. sic & dignitas, quæ etiam locum persone obtinet. vt ar. ff. de leg. ij. l. si vero eadē res & mihi. §. j. de noua. l. nouatio. de ac. re. do. l. in eo. §. vl. &. l. sc. &. l. hæreditas. de offi. procon. &. l. meminisse. extra de insti. c. cū veniissent. & ad hoc faciunt quę no. Inn. extra de causa pos. & proprie. c. cū super. & ex his resultat equitas. c. quia sæpe. extra de ele. lib. vj. & interpretationis ipsius. extra eo. ti. c. statutum. in conci. vien. salua cōsuetudine singulariū dignitatū. vt ibi in fi. dicitur, quæ in talibus est seruanda: vt ar. ff. de admi tu. l. sine hærede. §. lu
2 cius. & quia hic articulus planus est, nō multū insisto. ¶ † Circa secundū de mō electo: videtur q̄ pōt sustineri de iure. debent nā q; multi: q̄ episcopus pōt cognoscere de iuribus ecclesiæ sue. ar. xxiij. q. iiij. Ego Guilisarius sicut imperator de iuribus imperij. vt. ff. de his quæ in testamento delen. l. proxime. & tamē sua sunt vt. C. de quad. præscri. l. bene à zenone. tamen oēs concordare videntur qd cām talē possit episcopus cognoscendā delegare, sicut procurator cesaris cognoscit de iuribus fiscalibus & econtra. vt C. si aduersus fiscū. l. fecūda. & vbi cause fiscales. l. ad fiscū. & probatur bene. extra de foro cōpetēti. c. si quis cōtra clericū. &. xj. q. j. si clericus. præsertim in notorijs: sicut hoc totū enim negociū notoriū dici pōt, quia ius episcopi notoriū, & ꝓpter ius cōe cui inheret. ar, C. de pericu. tut. & curatorū. l. pen. & ar. extra de priui legijs. c. cū persone. de restitutio. spoliatorum. c. ad decimas & de præscriptionibus. c. episcopū. li. vj. Pręceptio vero est notoria notorietate iuris, quia per cōfessionē. arg. ff. de re iud. l. post rem iudicatā. extra de cohabitatione clericorū & mulierū. c. nostra. & de verborū significatione. c. cū olim. Et q̄ in notorijs possit episcopus nedū delegare: sed ipsemet cognoscere: probatur secunda
3 q. vij. si quis erga. & ibi no. & per Inn. extra de ver. sig. c. ex parte. ¶ † Circa tertiū videtur dicendū, q̄ appellationes nō impediant processum. j. quidē quæ fuit magis prouocatio, aut aliquod grauamen, quā appellatio nō impedit: quia nō priuat aliquē vsu rei sue per viam licitā. vt ar. C. debi. ven. pig. impe. non pos. l. j. extra de his quæ fi. à ma. par. ca. & ibi no. per Inn. de elec. c. cū inter canonicos. & ibi no. per Inn. in. c. dudū rothomagen. Secūda appellatio nō videtur impedire processum. primo vna rōne generali ad totā appellationem, quia cū hoc crimē sit notoriū, videtur interposita ad defendendū notorios criminosos in crimine cōtra iura. extra de appel. c. peruenit. &. c. cōsuluit. Secunda rōne, quia oēs cause in ea ꝓpositę sunt friuole. prima quidē quia innititur ꝓuocationi præcedenti: quę ad propositū nihil facit. vt dictū est
s. Secūda, quia exceptio nō est probata sufficienter: quia non est allegata in casu quo cōtra episcopū & ejus iura exceditur: & tales cōsuetudines siue ꝓscriptiones: ius alterius vsurpare eatenus attribuuntur præscribenti: quoties vsurpatum probatur. vt. ff. de iti. actuq; priua. l. j. §. iulianus. & no. Inn. extra de deci. c. cum in tua. de offi.

de offi.archi.c.dilecto.& forte talis consuetudo nõ esset probabilis ne sub pretextu priuilegiorũ ffagitiosorũ crescat autoritas.vt C.de priui.schola.l.ij.li.xij.certe causæ apparẽt falsę ex inspectione litere derogatorie,quæ videtur decisionem & cognitionẽ cõmittere secundũ ius vt ar.ff.de cõfir.tuto.l.tutores & patruos .C. de inof.test.l.fi quando extra de consue.c.cum dilectus.& de re scri.c.causam quæ inter præmonstrantem.Suspitio etiã quæ vltimo allegatur,non fuit iusta causa appellandi:sed recusandi, vt
4 extra de appel.cũ speciali. & ibi no.per Inn.¶ †Circa quartum videtur dicendum ꝙ cõpensatio vtilis sit vsque ad concurrentes quãtitates:quæ habet locum secundum gl.etiam si ab vna parte debeatur frumentũ vel vinum,ab altera,pecunia.vt.ff.solu.ma.l. diuortio.§.ob donationes.C. rerum amo .l.j. & ibi tangitur per glo.& de compen.l.neque.& ibi not.expresse in fi.magne gl.vel posset procedi:etiam per viam notorij contra præceptores,dum modo nulla se possint exemptione tueri,& necesse habebunt ad sui defensionem allegare ius archidiaconorum:& sic per consequens episcopus vel delegatus ab eo iudex esset:& cognitor huius iuris.vel posset iudex per audientiã impetrari,sed in hac via locus erit conuentioni iudicum,& locorum. & forte in medio, obstaculum interponendarum appellationum occurreret, his sic aliqualiter de cuius electione præcisa,me dimitto circunspectioni episcopi & concilij sui,qui tanquàm in iure peritissimi & in facti circunstantijs plene instructi,eligant quod magis crediderint expedire,sed nullo modo consulo ꝙ ad præsens tangatur materia exẽptionis canonicorum & capituli,sed expectetur causarum similium in curia dependentiũ exitus earũ.nã que exitus, multum aperiet vtrique parti de intimis quæstionis .Ad realem autem actionem nullo modo potest hæc causa terminari,nec ad feudum,quia archidiaconatus non possunt in feudum dari: nec pro eis homagium præstari.vt extra de reg.iur.c.vlti.& ibi not. per Inn.licet præstari possit & debeat sacramentum obedientię & fidelitatis,vt extra de maio.& obe.c.legebatur.& de exce.præla.c.grauamen.& ibi not.

De consue.& de transla.præla. & de verbo.signi.

CONSILIVM CCLXXXIIII.

1 *Consuetudo in certo ordine monachorum: videlicet quòd translatus ad alium prioratum:habeat secum omnia bona & actiones ratione primi sibi competentes, & requiritur spacium.xl.annorum, & non habet locum nisi in vere translato.& nu.seq.*

3 *Item: consuetudo disponens quod bona priorum decedentium pertineant ad abbatem,non habet locum in bonis translati.*

4 *Appellatione mortis non comprehenditur ciuilis,sed naturalis tantum,in consuetudine.*

IN quodam monasterio, est introductum de consuetudine,quòd si obtinens prioratum vnum:trãsferatur ad alium:per prouisionem abbatis vel aliàs.puta per impetrationem vel permutationem,taliter trãslatus portat secũ omnia bona mobilia & actiones,ratione primi beneficij competentis,relicto ibi tantum quod potest sufficere pro oneribus:vsque ad nouos fructus.¶ †Quæritur vtrum talis consuetudo sit præscriptibilis.quæritur si sufficiunt.x.anni.vel si requirantur.xl.cum ti.vel sine ti.vel tantum tẽpus de cuius contrario memoria hominum non existit.Ego Old.non video,quare cõsuetudo de qua quæritur:nõ sit præscriptibilis. quia nec turpitudinem inducit,nec alienationem.nec translati statuti cõtradicit.turpitudinẽ quidẽ non cõtinet,quia nõ inducit quod sit aut cõtra ius naturale aut cõtra bonos mores de quibus habetur. ff. de ver.sig.l.probũ.& de condi.instit.l.filius.& l.cõditiones.extra de consue.c.vlt.in auf.vt nulli iudices &c.circa prin.ff.de le.j, l.si quis inquilinos.§.pe.in fi.& de pac.do.l.conuenere. Alienationẽ nõ inducit quoniam omnes prioratus de quibus cõsuetudo ipsa loquitur & proponitur,esse seruata eidẽ capi. vel abbati subsunt,vnde nulla per hoc fit alienatio extra familiã,vt ff.de le. iij.l.pater.§.quindecim.C.de fideicõ.l.voluntas.& pro hoc benefacit .ff.de leg.j l.cetera.§.sed videamus.vnde in duabus eiusdem domini stationibus non prohibetur:quin altera eius quod alteri debetur compensationem obijciat:nisi propter vitandam confusionem duntaxat,vt.C.de cõpensat.l.j.&.ff.de tribu.l.pro curatoris.§.si plures.&.§.si duas.statuti translati non contradicit, quia non secum portat:vt propriũ habeat,sed vt in secundi prio
2 ratus,vtilitatem conuertat.¶ †Ad secundam quæstionem videtur dictũ,ꝙ hæc consuetudo præscribi potuerit spatio.xl.annorum,vt extra de consue.c.vlt.de causa pos.& proprie.c. cum ecclesia.&.xvj.q.iij.quas actiones.Non ob.c.episcopum.extra de præscr.l.vj.quia istud loquit̃ in ꝑsenti ꝑscriptione quæ inter priuatos procedit:& per quã præscribenti ius quæritur: contra quẽ præscriptio currit.est nanque præscriptio acquisitionis modus. vt in insti.de vsu & habi.§.fi.&. ff.de vsuca.l.vsucapi.hic autem loquimur,de quodam iure per quod tantundem contra quẽcunque quæritur,quantum ei hoc est proprium consuetudinis.nullus enim prior potest sibi dicere contra alicuius ius quæsitum: quin & eodẽ modo alteri sit quęsitũ.vnde vniformiter est omnibus quæsitum:prout fortuna dabit & quẽque transferri contin-
3 get.¶ †Ad id autẽ quod quæritur,vtrum in casu isto consuetudo vendicet sibi locum.Videtur dicendũ ꝙ non quoniam loquitur de translato.Translatio aũt fit de præexistente ad existẽs. vt ff.de addi.& trãsfe.leg.l.translatio.& de ac pos.l.secũda.§. illud. hic autem cũ priori sancti Bernar.de prioratu aliquo alio prouideatur:iam per domini pape reintegrationem,primus prioratus esse desierat:ergo non fuit translatio.& pro hoc bene facit.ff. de compensa.l.postea quàm placuit. & hoc expresse indicant verba ordinationis domini nostri Pape.ar.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol.l.voluntate.de alienatio.iudi.mutan.cau.fac.l.quia redhibito.& de liber.& post.l.filio.cum fi.& ꝙ consuetudo in hoc casu locum non habeat.facit extra de consue.cum in tua.lib.vj.

4 ¶ †De abbate vero Casedei videtur dicendũ, ꝙ ista bona de quibus quæritur:non veniat virtute consuetudinis conuocantis ad bona mortuorum siue decedẽtium:quia licet trãslatus: quãtum ad primam mortuus censeatur.vt.xxj.q.ij.si quid iam trãslatus, verba enim consuetudinis sunt intelligenda. de morte naturali. ar.C.de his qui ve.eta.impetra.l.vlti.ff.de condi & demonstra. l. fi.de lega.ij.l.cum pater.§ hæreditatem j.&.l si ita quis.§. vlti. de iure fisci.l.Statius florus.§.vl & de ver.ob.l.ex ea parte.§.in insulam.& Io. tradit regulam quòd nũquam mors ciuilis equipollet
a naturali[a] nisi vbi hoc reperitur in iure expressum. sic ipse notauit.xcvj.quęstione prima. capitulo placuit &c.

ADDITIO. a ¶ Equipollet naturali. Adde Allex.consi.j incipit. Ponderatis his.colum.ix.versi.non obstat etiam.in quinto vol.& adde quòd vbi fit mentio de morte,debet intelligi de naturali in dubio,& non de ciuili,nisi in casibus in quibus reperitur iniure expressum:vt no.idẽ Alex. consi.cclxxxij.inci.viso themate colum.ij.ver.secundo.quia mors ciuilis in.ij.volum.

De consuetudi.& de libel.oblat.& de concef.præbend. & de condi. appo.& de appel.

CONSILIVM CCLXXXV.

1 *Consuetudo valet quod vacante præbenda in ecclesia collegiata,abbas conferat eam canonico antiquiori volenti dimittere suam præbendam:etiã si existant expectantes apostolici.*

Item ad probandum talem consuetudinem, an sufficit allegare collationem abbatis: & an debeat articulari cui fuit facta collatio.

Qualis debeat esse articulus.

Item si articuli videntur esse cõtrarij,iudex debet supplere priores per posteriores:etiam dato quòd sint contrarij.

Consilium CCLXXXV.

In causa appellationis articuli primi possunt renocari.cum nu.seq.

ALlegationes in causa Af
frodixij Biterrē.&c.† dabatur in secūda instā
1 tia pro parte abbatis talis articulus: contra ma
gistrum Bernardum.ītē ponit & probare intē
dit do.procurator ꝙ in dicta ecclesia sancti Af
frodixij est,& fuit consuetudo & obseruantia obtenta & obser-
uata,iam sunt xl.& l.anni.& vltra,& citra,publice,& notorie,&
pacificice, & quiete, etiam scientibus, patientibus, episcopo,
canonicis & ca.ecclesiæ biterrē.ꝙ quoties in dicta ecclesia contin
git vel cōtingat,aliquā vacare præbendā: locus optatus existat,
nisi abbas dicte ecclesię impediret& ei cōtradiceret,cōtra hocop
2 ponebatur,& respondebatur vt sequitur.¶ † Circa honestatem
vel improbitatē cōsuetudinis,ex parte materie & an sit introdu
cibilis vel non. Videatur quod scriptū,fuit circa quintū articulū
in prima instātia datū qui talis est. Itē ponit & probare intendit
dictus procurator ꝙ in dicta ecclesia est & fuit cōsuetudo & ob-
seruātia obtēta & obseruata iā sunt.x.xx.xxx.xl.ann.& vltra &
citra scilicet ꝙ quotiescunq; in dicta ecclesia vacat aliqua p̄bēda
per mortē alicuius canonici dictæ ecclesiæ,vel per cessionem, ꝙ
abbas dictæ ecclesie qui est pro tēpore:possit & ei licet:dictā prę
bendā vacantem alicui de canonicis antiquis præbendatis dictæ
ecclesiæ volentibus præbendas suas mutare conferre.quodq; dic-
tus dominus abbas qui nunc est,& prædecessores sui qui pro
tempore fuerunt per dictum tempus: fuerunt in possessionem
iuxta dictam consuetudinem libere conferendi si voluerit dic-
tas præbendas vni quem maleret ex præbendatis antiquis
canonicis volentibus suas præbendas quantumcunque modi-
cas permutare non obstante quòd ibi sint aliqui etiam autho-
3 ritate apostolica expectantes. ¶ † Contra istum articulum
opponitur,ꝙ ista consuetudo est reprobata:& autoritati sedis a-
postolice contradicens.& quòd peccat in forma,quia non sunt
dati actus consuetudinem inducentes.& quòd continet obiectū.
& constat appellatum à prouisione & appellatio non appparet.
¶ Sed ad hoc per ordinem respondetur sic:& primo ad primū,
ꝙ consuetudo non est reprobata,sed honesta multum & iuri cō
muni cōueniens,quoniā eius effectus est ꝙ antiquiores tempore
meliores possint habere præbendas.& hoc vtique iure cōi cōue-
nit,non enim decet vt imperiti magis sint noui antiquis, & ru-
des p̄ferantur emeritis.vt.lxj.di.quid proderit.&.c.se.&.lxxiiij.
dist.episcoporum.ff.de albo scriben.l.j.in.iij.responso. C.de ad-
uo.diuer iudi.l.per hanc.&.l.nemo.de proxi.sacrorū scri.l vni-
cuiq;.& de tironibus.l.vl.& hæc innititur eidē equitati, sicut &
cōsuetudo optandi quæ est à lege approbata.& cōtra expectātes
autoritate apostolica, vt extrà de consue.cum in tua.lib. vj. imo
adeo iuri cōmuni est cōsona ꝙ non requirit præscriptionē.lx.an
norum.sed sufficit tepus.x.annorum vt no.xij.dist. consuetudo
& no.per Inn.Host.& compostel.extra de cōsue.c.vlt.& per Io.
4 an.in .d.c.cum in tua.li.vj.¶ † Si igitur consuetudo optandi,nō
est ex parte materie reprobata:ergo nec ista,quę quātum ad ali-
quid proximior est iuri cōmuni.per consuetudinē nāque optā
di semper antiquiores præferuntur nouis, eorum nō attenta vir
tute,& hoc non videtur iuri communi in aliquo contradicere.
Scriptum est enim in iure,non enim exhonerandum,id est ho-
nerādū est,omnino tēpus & ex eo ordo sumēdus &c. vt in auf.
de monachis.§.ordinationē.col.j.&.lxxvij.di.c.monachus noui
cius.Sed cōsuetuo de qua est sermo:nō ex necessitate præfert an
tiquos nouis sed cōmittit arbitrio abbatis qui ponderare pote-
rit virtutes antiquorū,& nouorū,& secundū hoc cōferre, vel nō
conferre. Inquantum ergo hæc consuetudo excludit apostolicū
à præbenda pinguiori vltimo vacāte,& præfert antiquiorem,cō
cordat per omnia cum rationabilitate consuetudinis optandi.
Inquantū vero non ex necessitate,nec semper,sed si videatur ab
bati ad quem pertinet collatio præbendarum,magis conformis
est iuri communi,quod dicit non semper ex tempore ordinem
sumendum:& minus contradicit apostolice autoritati. Si ergo
hæc consuetudo est laudabilis & honesta:& Papa mandat lau-
dabiles consuetudines ecclesiæ obseruari(vt apparet ex forma li
tere) ergo ista cū sit laudabilis & iuri communi cōformis,obser
5 uabitur vt extra de cōsuetudine.c.cum olim.¶ † Sed cōtra hęc
instatur & dicitur hæc consuetudo non est consuetudo:sed ma-
gis ius cōmune.Respondetur,quòd non est verum:quòd sit ius
cōmune,quod prælatus puta abbas secularis ecclesiæ possit so-
lum & insolidum conferre præbendas,& dato quòd de iure cō
muni hoc possit.hoc non potest in præiudicium expectantis,&
inducit cōsuetudo iuri communi multum conformis,& idem
equitati innitens,sicut consuetudo optandi:ergo est seruanda:vt
ff.de legi.& senatusconsul.de quibus in.ij.responso.ibi & si qua in
re hæc defecerit,tunc quòd proximum & consequens ei est,&c.
Nec contradicit sedi apostolice,quia nō excludit nec differt gra
tiam apostolicam à canonicatu vel præbenda,sed statim ad vtrū
que admittit.sed excludit à cano.pinguio.quod & consuetudo
optandi per omnia facit.in vanum itaq; relinquitur de ratione-
6 bilitate huius consuetudinis dubitare.¶ † Ad secundum cum
dicitur ꝙ peccat in forma,quia nō sunt dati actus &c. falsum est
vt patet in articulis huius generis,& p̄sertim in.vj. articulo qui
incipit.Item quòd dicti domini abba.qui nunc est &c. nullum
enim ius,nulla ratio exigit,quòd in articulo exprimantur certe
personæ:quibus contulerunt,sed relinquuntur testibus,vt extra
de test.c cum causam quæ ibi de causis,videlicet personis,& lo-
co &c.alioquin necesse esset in articulis ponere,quicquid habe-
rent testes dicere,quod impossibile esset,absonum & absurdū.
7 ¶ † Ad tertium cum dicitur,ꝙ continetur obiectum, falsum
est, imo est proprium ius ipsius ecclesiæ:vt.ff.de iusti. & iure.l.
omnes populi.& no.per Inn.extra de priuile.c.accedentibus. Ve
rum,modo opponitur sic,dato quòd consuetudo sit in ecclesia:
talis(vt allegatur)non potest obstare apostolico,quin consuetu-
do introducit quoddam ius ex voluntate alterius, puta abbatis,
pendens:vt articuli dicunt,& per consequens, conditionale autē
cuius conditionis existentiam apostolicus puram gratiam ha-
bens superueniens eum vincit.licet postea cōditio existat.& ex
tra de rescri.c.si pro te.li.vj. Ad hæc respondetur sic, ꝙ duplex
est conditio. Vna quæ ab initio suspendit,altera quæ resoluit, in
prima possit obiectus procedere:quia illa sic suspendit,vt à toto
prin.& ante eius existentiam,nulla obligatio sit cōtracta,sed tā
tummodo spes est,indebitū iri,vt.ff.de verbo.sig.l.cedere diem.
de condi.& demō.l.legata sub conditione relicta.&.l.qui hære-
8 di.§.vl.& de condi.inde.l.sub conditione.¶ † In secunda vero
que resoluit non procedit,quoniā hæc præsupponit ius purum
præexistere:licet resolubile:qua resolutione nō facta:manet à to
to prin.purum fuisse.& hic est clarus casus.ff.de cast pecu.l.pro-
ponebatur.& de leg.j.l.seruū filij.in prin.& colligitur sane hæc
distinctio ex tex.ff.de in diem adiect.l.ij.pro emptore.l.ij.§.sabi
nus.&.§.si in diem.& de contrahen.emp.& venditio.l.iij.Si quis
ergo articulos recte inspiciat,non dicunt optionem in ecclesia lo
cum habere,si abbati placeat,sed locum habere nisi abbas impe-
diat & ei contradicat.Nunc ergo impedimentum propter abba
tem præstitum vel contradictionem per eum factam,ius optan-
di purū est,sicut ius agendi actione de dote matrimonio soluto
pure,est penes patrem, licet possit rationabili contraditione fi-
lij impediri,vt.ff.solu.ma.l.ij.§.voluntate,&.l.dotem. & abbas
optionē non impediens nec ei cōtradicens,non pōt dici nouum
ius dare nec competens purificare, sed magis suo iure vtentes nō
impedire,vt ff.de manu.vin.l.si pater.§.fi.Nec requiritur ad con-
sequendum optionis effectum,abbatis voluntas assistens:sed suf
ficit quòd non appareat voluntas resistens:vt.ff.de trib.l.j.§.scien
tiam.& per eius voluntatē nō incipit,sed per eius impedimentū
& cōtradictionē definit,vt instī.de hære.ab inte.§.per cōtrariū.
9 ¶ † Nūc ergo ꝙ definat per cōtraditionē,purum est ius,vt.ff.de
rei vendi.non ideo.& fa.her.l.& post litē.§.res quæ sub conditio
ne.Cum itaque rescriptum apostolicū mandabit laudabiles con
suetudines ecclesiæ obseruari,& ista consuetudo est huiusmo-
di obseruari debebit, nisi appareat quòd eius obseruantiam ab
batis contradictio impediret.¶ Sed contra ista instatur & dici
tur.ergo isti articuli sunt contrarij. quinto articulo dato in pri-
ma instantia, in quo dicitur consuetudinem esse in ecclesia,
quòd quotiescunque vacat aliqua præbenda per mortem vel
cessionem

cessionem alicuius canonici,q̃ abbas dictæ ecclesiæ,sic possit & ei licet dictã præbendam sic vacãtem conferre alicui de canonicis antiquis volentibus suas præbendas permutare.&.ĩ.eo. articulo dicitur,q̃ abbas fuit in possessione præbendas sic vacantes iuxta dictam consuetudinem libere conferendi si voluerit, dictas præbendas vni ex antiquis canonicis quem mallet.qui articulus videtur effectum istius actus totum attribuere voluntati abbatis,& sic videtur in effectu contradicere nouis articulis,pro ut sunt superius intellecti.¶ † Ad istud respondetur sicut dicit Papa,extra de offi.& pote.iudi.deleg.c.super quæstionum articulis.circa princ.q̃ isti non sunt contrarij illi articulo,sed isti illum exponunt,imo verius hic suppletur,q̃ in illo fuerat præter missum,quoniam isti articuli explicite,considerant duplicẽ voluntatem abbatis.vnam quæ respicit omnem optionem, & ista non requiritur vt ius optandi locum habeat,sed an sufficit nolle & non impedire.& ideo non suspendit ius optandi.licet offerre ipsum possit per contradictionem,& hoc aperte dicit lex,dũ dicit q̃ legatum ab hærede relictum,si noluerit hæres non valet:vt. ff.de leg.j.l.si natus.§ legatus.& tamẽ relictum sic,si hæres meus voluerit.bene tenet,primum est vere cõditionale conditionem suspendente.secundum vero dicitur,quasi conditionale:quia cõditionem habet rescindens.& hic est casus.ff.de leg.iij.l.fideicõmissa.§.sic autem fideicommissum.igitur quod in primis articulis obscure dictum erat de voluntate abbatis,vel his apertius declaratur.ob causam quæ non respicit optionem,sed ea præsupposita.scilicet.quod ei locus sit,eo quod abbas non contradicit, respicit personas optare volentes,vt inter cõpetitores & ad eandem præbendam optandum concurrentes,det liberam potestatem abbati præferẽdi ex antiquis quẽ velit.iuxta illud vt si pares sint genere & moribus petitores,is potior existimetur: quẽ sibi consulens mulier approbauerit,vt.C.de nup.l.viduæ. & in tali præelectione accedit quãdoque superioris autoritas, vt ibidem dicitur.& in.l.in conuentione.& hic similiter non contradicit primis articulis.vertitur enim & in hoc,quædam abbatis libertas:in eligendo quem voluerit ex antiquis, licet necesse habeat vnum eligere ex quo optionem non impediuit.per contrariam voluntatem,quæ prima attenditur,vt in.d.§.sic autem.ibi & primam voluntatem exigit scilicet vt amplius nolle non possit nõ vt deberi incipiat, vt ibi patet in text.& quòd circa hoc dicatur esse quædam libertas.probatur.ff.de le.ij.l.cum quidam. & l.vnum ex familia.§.si de falcidia.& nota extra.de præben.c.inter cetera.¶ † Et ex his manifeste apparet,q̃ nulla est contrarietas inter primos articulos,& secundos. sed secundi primos declarant & supplent,sed dato sine præiudicio,q̃ essent contrarij, hoc est à iure permissum,quòd in causa appellationis possint dari articuli contrarij primis,per modum correctionis,vt no.ff.de appel.l.creditor.§.iussus.& no.Inno.extra de confes.c. vlti. quia causa poropter appellationem iudicatum extinguẽtem:negociũ finitum dici non possit,vt.ff.ad turpil.l.j.§.vl.locus est correctioni erroris,secundum legem.C.de iur.& fac.ig.l.error facti. & ad istum effectum dati sunt articuli in secunda instantia vt apparet in protestatione in fine articulorũ posita,quæ diligenter legatur. Apparet itaque in omnem euentum articulos admittendos:cetera suppleant debentes consulere & etiam iudicare.

De elect.& de confes.& de sen.excommu. vel suspen.alias de cle.excommu.

CONSILIVM CCLXXXVI.

Suspensus ab homine,non est ineligibilis actiue & passiue secus si à cãnone.

Item electus potest aliquid confiteri in præiudicium suum,ex defectu suo sed non eligentium.

Item licet suspensus ab officio & beneficio sit scienter admissus ad electionem cum alijs,non propterea est inualida electio sicut si admitteretur excommunicatus vel laicus.cum nu.seq.

IN electionis negocio de canstolis exocriẽsis dio facte,de domino R mo nacho eiusdem monasterij videtur in dubiũ reuocari,vtrum illa electio valeat impugnari, ex eo q̃ pars dicti electi in iudicio dedisse videtur excipiendo contra oppositores qui se conantur opponere cõtra dictum electum q̃ dicti oppositores existentes monachi fuerũt, & sunt publici fornicatores,qui quidẽ monachi fuerunt vna cũ alijs monachis eiudem monasterij:quando fuit dicta electio celebrata,ex quo videtur contra dictam electionem argui.scilicet quia suspensi ab officio sunt ab actu electionis excluſi.sed quilibet notorius fornicator est huiusmodi,ergo dicti monachi qui dicuntur fuisse fornicatores notorij erant tẽpore dicte electionis ab omni ipsius electionis participio repellendi.quod cum factum non fuerit videtur posse concludi,q̃ dicta electio reputari debeat vitiosa,vt pote,attentata,cum personis ad dictã electionem nullatenus admittendis. ¶ In contrarium vero allegatur & dicitur,quòd omnibus bene consideratis quæ considerandа veniunt circa hæc:nõ videtur quòd ex hoc valeat dicta electio impugnari,quorum considerandorum,quædam in iure quædam in facto consistunt.In iure quidem est primo videndum,vtrum omnis notorius fornicator:absolute sit reputandus suspensus.& quo ad se & alios.Secundo,vtrum omnis suspensus:sit simpliciter ab electionum actibus,repellendus.Tertio, vtrum exceptiones date contra oppositores,necessario concludant:partem dantem videri confiteri quòd tẽpore dictæ electionis celebrate dicti oppositores erant notorij fornicatores. Quarto, vtrum esto q̃ videatur pars dicti electi sic cõfessa fuisse debeãt nocere supradictaalijs monachis dicti monasterij qui dictam electionem fecerunt,& hæc confessi nõ sunt.Quinto & vltimo vtrum si debeat dici omnis electio vitiosa,in qua sunt admissi scienter fornicatores notorij,sicut in qua sunt admissi notorie excõmunicati vel
1 notorie laici.¶ † Et quantum ad primum scilicet vtrum omnis notorius fornicator sit eoipso suspensus & quo ad se,& quo ad alios secundum opi.magnorum doctorum in iure,quicquid dicant alij,videtur dicendum q̃ nõ nisi primo moneatur & sic monitus in crimine perseuerat,nisi solummodo quo ad se.hoc quidem not.& tenet Hug.xxxij.dist.c.nullus.in glos. Idem est per sententiam circa medium. &.c.præter.in glo.postquam ille admonitus &c.Hoc idem tenet Io.de deo.vt no. Archi.lxxxj.dist. c.si qui sunt in glo.dicit Io.de deo tenendum,quòd nõ est suspẽsus quo ad alios:nisi prius fuerit monitus &c.hoc idẽ not.Laur. vt dicit Archid.in præalle.c.nullus.xxxij.dist.qui etiam dicit.q̃ sententia tenentium q̃ notorius fornicator sit eoipso suspensus, quo ad se & alios,antequã sit monitus.nimium dura est.& propterea ipsam magis aspernare videtur,& aliorũ opi.sectari, pro ut etiam videtur innui in præalle.c.si qui sunt.cum enim hoc dicere sit pœnale,merito restringendum est,iuxta.l ff.de libe. & posthu.cum quidam.& de pen.l.interpretatione.& quando prę dictorum opinio teneatur,nulla remanet quæstio:quia de moni
2 tione aliqua non apparet.¶ † Quantum ad secundum,salua veritate,videtur q̃ secundum do.Hosti.sit differentia facienda, inter suspensum ab homine:& suspensum à canone,vt in suspenso ab homine dicatur,q̃ actiue & passiue sit sibi electio interdicta: sed si à canone esset suspẽsus,vt in isto casu,secus & hoc est quod notari videtur extra de cõsue.c.cũ dilectus.in glo.suspensus non potest &c.ibi & hoc intellige,de suspenso ab homine, secus si à
3 canone &c.& extra de elect.ne pro defectu,in gl.vlti.¶ † Quantum ad tertiũ scilicet vtrũ per dictas exceptiones videatur pars ea,dans necessario fateri &c.videtur dicendum,si bene inspiciantur omnia, per verba dictarum exceptionum q̃ non.Cum enim dicitur quòd talis monachus fuit & est,notorius & publicus fornicator:non concluditur necessario,sicut debet concludere quælibet probationis species,vt colligitur:extra de prob.c. in præsentia.cum si.quòd dictam exceptionem dans,dico quòd talis fuerit tẽpore electionis,videlicet notorius fornicator.Nã illud verbũ est,qđ est tpis præsentis:& fuit,qđ est tẽporis ꝑteriti, saluatur in aliquo tempore. tũc esto q̃ nõ fuerit notorius fornicator ille

de quo datur, tẽpore dictæ electionis. Nec ob. si dicatur q̃ in exceptione subiũgitur fornicatio, & cõcubinatus, tũc tẽporis præcedentis electionem, quia non dicitur, cum de actibus illis datur q̃ fuerit tunc notorie fornicatus, vel q̃ notorie tenuerit concubinam: sed hoc pro tẽpore latuit, post dictã electionẽ vero perseuerando in crimine hoc cepit patere, & deduci in publicum: & sic exinde dictus est esse publicus & notorius fornicator tẽpore dictæ electiõis. & maxime, quia si quid dicta locutio habeat ambiguitatis: intelligi debet secundum intentionẽ & declarationem loquentis, vt. ff. de iudi. l. si quis intentione. Nec ob. similiter qđ in fine dictæ exceptionis subiungitur, quòd est de prædictis graviter diffamatus: quia illud respicit solum tempus quo dicta exceptio fuit data. ¶ † Quantum ad quartum videtur dicendum 4 q̃ cũ electio de qua agitur: facta fuerit per monachos dicti monasterij: non autem per electum cuius nomine dicta exceptio data fuisse dicitur, necessarium videtur: quòd ipsi possint electionem huius prosequi: & ipsam petere confirmari, vt apparet per ea quæ not. extra de elect. c. dudum. cum si. & ipsi non confitean tur q̃ illi de quibus agitur fuerint tempore electionis notorij fornicatores, non videt q̃ quicquid sit datũ pro parte electi, debeat obesse electioni per eos cononice celebrate. & maxime qñ de eorũ ignorãtia cõstat, sicut constare poterit, per eorũ proprium sacramentum iuxta no. per Inn. extra de elect. c. illa. in vlti. col. ver. si autem capitulum vel maior pars &c. & per Hostiẽ. ibidem. & per Compost. extra de consue. c. cum dilectus in glo. magna. ver. quod autem dixi quòd electio cum excommunicato &c. Nec ob. si dicatur iam si vnus electus confiteatur se excõicatum, vel talem q̃ ineligibilis fiat cessabitur eius conditio. Quidquid dicant in contrarium eligentes, quia aliud est aliquẽ electũ confiteri aliquid contra se, per qđ videatur inhabilis & incapax. aliud est ipsum cõfiteri aliquid, per qđ nullũ vitiũ nullãque inhabilitatẽ cõtraxerat. sed q̃ solum eligentiũ actũ respiciat. ¶ † Quantũ 5 ad quintum & vltimum supra tactũ, videtur salua veritate q̃ nõ sic actum electionis inficiat admissio aliquorũ qui sunt fornicatores notorij: etiam ex certa scientia facta: sicut admissio notorie excõmunicatorum, seu notorie laicorum, & per consequens notorie in electione vocem non habentium. Et ratio inter alias patentes colligitur: ex his quæ circa primum dubium sunt notata. Nam hi qui scienter admittunt excõmunicatos notorie seu notorie laicos: & per cõsequens notorie & indubitanter nullã vocẽ habentes nulla possunt se excusatione iuuare, quin peccent & faciant contra iura tales secũ admittendo: & propterea non est mirum, si talis electio dicatur vitiosa. Sed qui admittunt notorios fornicatores, esto sine preiudicio, q̃ omnes electores hoc fuissent confessi: non possunt dici in hoc peccasse, cum enim, vt. s. dictũ est, sit opinio rationabilis & equior causa: odij restringendi & pene minuẽde q̃ notorius fornicator ante monitionem vitã dus non sit, quæ culpa potest eos admittentibus impingi: & adherentibus opinionibus predictorũ tantorũ virorum in iure certe nulla, licitum nãque eis videtur: ex quo opiniones sunt illam opinionem tenere quam velint, sicut dicitur in opinionibus diuersis sanctorum: vt not. Inno. extra de consti. c. ne innitaris. & Ho. & Compost. ibidem. & videtur casus extra de frigi. & malefi. c. fraternitatis. ibi quãdiu iste articulus dubitabilis erat &c. & ibi 6 no. per Inn. ¶ † Præterea ad prædictorum confirmationẽ attendatur protestatio, quæ fuit facta ante dicte electionis actũ cõtra omnes excõmunicatos suspensos &c. qua enim ratione dicitur protestatio ipsa sufficiẽs, cũ dubitatur vtrum aliquis excõicatus sit vel non vt notãt omnes doct. eadẽ ratione & maiori debet dici sufficiens & electores excusans, quando dubitãt vtrũ aliquis sit suspensus vel non, sicut in quolibet notorio fornicatore ante monitionẽ & perseuerationem sequutã, propter aduersam opinionem doc. vt superius est probatũ. ¶ Attẽdatur insuper, q̃ in processu causę liquide probari poterit, si fuerit opportunũ, quòd principalis oppositor adeo erat potẽs, q̃ nec ipse nec complices sui sine magno scãdalo & periculo personarum potuissent expelli. nec etiam specialis põt fieri protestatio contra ipsos, vbi secun 7 dum omnes excusat protestatio supradicta. ¶ † Præterea, salua semper veritate, licet in iure reperiatur q̃ suspensus ab officio & beneficio in electione, vocis suffragium non habet. quod tamen totam actionem inficiat: nõ cauetur, & ideo debemus esse contenti pœnis lege cõprehẽsis. ff. de ver. obli. l. stipulatio facta. & quod non est sanctorum patrum decreto statutũ nõ est superstitiosis adinuentionibus præsumendum. extra de transla. præla. c. inter corporalia. & cum habito respectu ad eligentes iste actus sit separabilis: alter propter alterum vitium non cõtrahit. arg. C. de test. hac consultissima. § ex imperfecto. & qui & à qui. libr. ma. fi. vel non. l. si quis hac. l. § fin. Nec est simile de excõicato sciẽter admisso, quoniam ille tanquã infectus, totũ actum inficit, vt extra de procur. consulti. & ex participio cum eo in participante contrahitur macula quæ certum nomen assumit. Si minor excõicatio quod in suspenso non inuenitur. Et ideo quantum ad inficien- 8 dum, non est bona argumentatio de vno ad alterum. ¶ † Nec ob. quod de interessentia laici dicitur extra de elect. c. massana. quia laici sunt perpetuo prohibiti, suspensi autem nõ sic: & ideo arg. non procedit, per no. C. de legi. & consti. l. non dubiũ. ¶ Præterea laici nullam vnquam habuerunt interessendi potestatẽ. suspensi vero sic: & ideo non est bona argumentatio de vno ad alterum. ar. ff. de acqui. pos. l. j. clam possidere circa prin. ibi non ẽm obtinende possessionis, sed origo nãciscende &c. & probatur ex presse hæc responsio, extra de elec. c. quod circa religiosorum. in 9 conci. viẽnẽ. ¶ † Præterea nemo dubitat longe aliud esse carere habitu, & actu, vt laicus quantum ad electionem aliud habere habitum sed exercitum legatũ vt suspensus vt probatur. ff. de auto. tut. l. & si pluribus. & ibi no. Et hoc probat Augusti. clare, in epistola ad permenianum sic dicens. Aliud est prorsus non habere: aliud est perniciose habere aliud salubriter. & ponũtur hæc in canone. j. qõ. j. c. quod quidem. & sic videatur bene illa deductio quam ibi auguſtinus facit: manifeste videbitur hæc solutio ibi esse probata & hæc est.

De sepulturis.

CONSILIVM CCLXXXVII.

1 *Quarta non debetur ecclesiæ parrochiali defuncti, de relictis alicui monasterio à testatore vbi non sepelitur, vel alicui fratri in particulari ratione parentele vel amicitie, maxime si est alicuius monasterij vbi in communi vel particulari possunt fratres bona possidere. cum plu, numero sequen.*

1 Væstiones proposite tales † sunt. primo vtrum fratres prædicatores & minores per decre. de nouo conditã, quę incipit super cathedram positam in ti. de sepul. in cle. teneãtur soluere sacerdotibus parochialibus quartã partem de his quæ relinquuntur eis ab illis qui penes ecclesias ipsorum nõ tumulantur, vel de his quæ relinquuntur fratribus singularibus causa consanguinitatis, affinitatis, seu amicitiæ, vel donationis, aut beneficij recepti, ab ipsis singularibus fratribus suis alias intuitu ipsarum singularium personarum per illos qui in ecclesijs vel cimiterijs fratrum prædicatorum elegerint sepeliri. Licet autem extent instrumenta bo. me. Reuerendi. p. &. d. Matthei de aqua sparta portuensis episcopi Cardinalis in qua attestatur declarationem dubij quæstionis præmisse quo ad vtrunque articulum audiuisse à fe. re. domino bonifacio papa. viij. qui dictam primo condidit decre. cuius litere verba talia sunt. Fratres dictorum ordinum non tenentur soluere quartam, de his quę relinquuntur eis ab illis qui penes eorum ecclesias nõ humantur, nec de his quæ deuotionis amicitiæ, vel confessionis causa, singularibus fratribus relinquuntur, siue apud fratrum prędicatorum ecclesias: siue alibi tumulentur corpora defuncto rum, sicut nobis cõstat ex viuaci memoria, ex ore sanctissimi patris nostri prædicti, nos recolimus audiuisse, quartã videlicet in his duobus articulis iam dictos fratres non debere soluere: nec deberi, hucusque hæc sunt verba Cardinalis, & licet ipsius Ro.

pontificis

pontificis declarationem & interpretationem in dictis articulis & similibus sequi oporteat, cum eius interpretatio & declaratio ius faciat & sit ab omnibus obseruanda. C. de legi. l. j. & fin. extra de sen. excom. inter alia de ver. sig. in his que in tex. & in gl. &. xj. q. j. ex his. & assertioni dicti domini Cardinalis standum sit secũ dum Inno. extra de priuile. cum olim essemus in gl. ipsius Inn. posita super ver. assertiones. & de ap. c. cum parati. & de elect. in notuit. xcvij. dist. nobilissimus. in fin. & no. in suo apparatu Ho. in. c. cum à nobis. de testa. etiam do. Ioan. monachi Cardinalis, qui in dictis suis vel scriptis suis multum fauit curatis, in apparatu suo quem fecit super dicta decre. super cathedram. §. huiusmodi. in ver. quartam. dicit in hæc verba sed nunquid ista quarta debebitur curatis de relictis fratribus etram si legãtes apud dictos fratres non elegerint sepulturam. Dicꝙ nõ sicut extra de sepul. c. j. quia secundum ius datur electio sepulture in vltima voluntate, decuit vt dicta electio ita fieret sine iniuria curati. & ob hoc canonica portio quæ quandoque erat tertia, quandoq; quarta, quãdoque dimidia, sed limittatur & taxatur vt sit quarta, & si curatus in quæstione proposita de omnibus relictis haberet quartã, esset fortunatus si haberet subditum qui centũ milia marcharum legasset. item legatarius integrum debet facere legatum. & ideo defalcationem eius denego: nisi vt in iure expressum est. ff. de regu. iur. l. j. præsertim ne vltime voluntates annullentur, quæ pro lege sunt seruande: vt in auf. de nup. §. disponat. & vt vltima volũ
2 tas prorsus sit libera. C. de sacrosan. eccle. l. j. hoc dicit dominus Ioan. monachi prædictus. ¶ † Ostenditur tamẽ manifeste per doctorum sententias approbatas, & iura quòd in dictis duobus præmisse quæstionis articulis, fratres dictorum ordinum parochialibus quartam prædictam soluere non tenentur quod probatur primo, per do. Inno. lucernam iuris qui extra de sepult. in c. relatum. exponẽs tex. ipsius capituli vbi dicitur omnium rerũ quas pro salute animæ suæ debuerit disponere, medietatem eccleſiæ ad quam dignoscitur pertinere relinquat de verbo ad verbum sic dicit. ecce si cõsanguineis, vel amicis, vel pauperibus, aliquid pro anima sua reliquerit, nullã partẽ habebit ecclesia: quia
3 personis singulariter relinquitur. ĩ. de verb. sig. ex parte, & non pro ecclesia. ¶ † Habet enim locum hæc canonica portio, tantũ in relictis ecclesiæ vbi sepelitur, vel ad quam transit: vel se cõuertendo, vel alio modo, vt hic. &. s̃. c. proxi. &. ĩ. eo. c. de his vbi dicit hoc no. & hoc ideo ne alias ecclesias suæ præferat. &. ĩ. iuxta fines. Item non videtur ꝙ de relictis vel pro anima sua puta pauperibus, vel alijs ecclesijs, vbi non sepelitur, nec alia recipit sacramenta debeat parochialis ecclesia aliquam portionem habere, nisi forte relinquatur ecclesiæ illi vbi sepelitur, tunc enim constat ꝙ quandocunqùe illi relinquatur quòd portionem habebit ecclesia. s̃. de test. requisiti. & hic. &. c. de his. & hæc est ratio quia vel ecclesiasticis sacramentis &c. hucusque verba Inno. & Bart. in. c. j. de sepul. idem sentit quod do. Innoc. sic dicens super ver. iudicij. sed quod reliquit ecclesiæ illi in qua eligit sepulturam: & non alijs locis religiosis. ĩ. c. in nostra. & Rof. in suo libello iuris cononici de sepul. §. sed nunquid. prædictam sequitur sentẽtiam dicens, ꝙ illa ecclesia vbi in vita sua audiuit diuina: & habuit pabulum siue recepit ecclesiastica sacramenta totius illius iudicij quod reliquit illi ecclesiæ in cuius cimiterio eligit sepulturam: debet habere canonicam portionem. & est ratio prædictorum ꝙ cum ecclesiæ parochiali fiat iniuria de corpore quod alibi sepelitur, fiat sibi compensatio. ꝙ illa ecclesia in qua sepelitur det quartam omnium rerum quas ei testator pro anima sua legauit & prædictam Inno. & Rof. sententiã communiter tenent doct. & glo. antiqui & Moder. & Archid. bononien. in apparatu suo extra de sepul. cum quis. lib. vj. in glo. quam ponit in ver. canonicam portionem. & probat ipsam sententiam apertis rationibus esse veram, & eam dicit esse tenendam. & reprobat opi. Ho. quo ad primum articulum dicte quæstionis discrepat à sententia do. Io. & aliorum dicens quòd non solum de his quæ occasione sepulture relinquuntur: sed de omnibus relictis alijs eccle-
4 sijs seu etiam pijs locis: ecclesia parochialis suam percipit portionem. ¶ Quãtum autem ad secundũ articulũ, cõcordat in. d. c. relatum. in apparatu suo dicens sic. in ver. disponere scilicet eccle-
5 sijs conferen. secus si consanguineis vel amicis, vt pauperibus & pro anima relinquantur. de talibus enim non deducitur canonica portio, cum personis sit singulariter relictum. ĩ. de verbo. sig. ex parte. iij. §. j. ver. de his. s̃. de test. requisisti. §. illud. hoc dicit Host. in apparatu & in summa sepul. §. & de quibus, dicit ꝙ quarta debetur de legatis seu relictis pro anima, in infirmitate de qua obijt, vel causa mortis pro anima, duntamen obtentu seu obdonationem ecclesiæ vel pij loci relicta fuerit, secus si obtẽtu personę, quãuis ecclesiastice, dumtamen in fraudem non fiat, de testi. c. officij. &c. requisisti. & de ver. sig. ex parte. iij. hæc dicit Ho. in sum. sua. & hoc idem no. de testi. c. fi. super ver. pijs locis in apparatu suo. ¶ † Ex prædictis autem sententijs doctorum & iuribus allegatis per eos manifeste colligitur. ꝙ de relictis singularibus personis & ecclesiasticis quorumlibet locorum obtentu suarum personarum, quarta aliqua exigi non potest, siue testator apud eorum ecclesias elegerit sepeliri: & sepultus fuerit, siue nõ, & in hoc omnes concordant. De relictis autem ecclesijs, seu etiam pijs locis: secundum veram & probatam sententiam Inn. & aliorum, ita demum potest ab eis quarta exigi & peti per sacerdotes parochiales siue curatos: si relinquentes apud ipsas ecclesias siue loca elegerint sepeliri, si autem non fuerunt ipsis ecclesijs seu locis per sacerdotes sepulti: quarta de talibus relictis ipsis ecclesijs seu locis sacerdotes parochiales non possunt exigi vel requiri, &
6 maxime si loca sint exempta. † Vnde do. Inn. extra de sepul. c. in nostra. dicit in hæc verba scilicet. Et nos dicimus ꝙ de legatis locis exemptis nullã portionẽ habebit ecclesia parochialis, nisi ibi eligat sepultura. extra de testa. c. officij. &. c. requisisti. &. s̃. de sepul. c. j. &. c. de his. &. c. in nostra. & est ratio, quia ea quæ relinquit ecclesiæ, tantum pro sepultura relinquere videtur, & ideo de illis parochialis ecclesia suam percipit portionem. sed ea quæ sunt sic separatim hospitali exempto: relicta non videntur pro sepultura relicta: sed aliàs pro anima quare de illis nihil est deducendum. & idem quod dictum est de hospitali dicimus, si quis eligat sepulturam in alia dioce. si vero is de quo agitur apud hospitalarios, non ex electione, nec aliàs de iure, sed de facto sepultus, & tunc de relictis nec totum nec partem redderet parochiali ecclesiæ, sed corpus tantum, & oblationes omnes que occasione sepulture facte essent. s̃. eo. c. ex parte. & hoc Inn. & ibi Host. recitat in. d. c. nostra in apparatu suo in glo. j ver. reliquit. Et prę dictam do. Inno. sententiam sequi videtur præfatus do. Bonifacius. viij. in. d. decre. super cathedram. §. huiusmodi. vbi statuit, ꝙ fratres prædictorum ordinum, possint recipere omnes illos qui in eorũ locis & ecclesijs elegerint sepeliri, sed ne parochiales ecclesiæ & earum rectores qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta: debitis & necessarijs beneficijs defraudẽtur. dicit ꝙ fratres dictorum ordinum, de obuentionibus omnibus, tã de funeralibus quã de quibuscunque relictis distinctè vel indistinctè, ad quoscunq; certos seu determinatos vsus, de quibus etiam quarta seu canonica portio dari seu exigi non consueuit vel non debet de iure, necnon de datis vel qualitercunque donatis in mortis articulo, aut infirmitate donãtis vel dantis, de qua decesserint quomodocunque, directè vel indirecte fratribus ipsis vel alijs, quartã partem parochialibus sacerdotibus largiri integre teneantur, quæ verba, tã de funeralibus quã de quibuscunq; &c. relictis fratribus ipsis secundũ p̃cedẽtia necesse est intelligi: tã de relictis fratribus in cõi: quia illos receperunt ad sepulturã, quod patet ex pluribus. Primo quia causa in. d. decre. expressa: ex qua dicit fratres astringi dare quartã, de funeralibus & alijs relictis ipsis fratribus est videlicet ne parochialis ecclesię, & earũ rectores, debitis & necessarijs beneficijs defraudent. nã si fratres de relictis sibi factis, ꝙ illos q apud eorũ ecclesias sepeliunt: aut de relictis singularibus fratribus obtentu alicuius donationis vel seruitij seu attinentię nihil dant parochiali ecclesię seu rectori curato, non defraudabitur ipsa parochialis ecclesia seu eius rector, debito necessario beneficio, quia vt. s̃. dictũ est & probatũ illud debitũ & necessariũ bñficiũ, est recõpẽsatio, quã faciet & facere tenet ecclesia in qua eligit sepeliri, parochiali ecclesiæ seu rectori dando sibi quartam omnium obuenientiũ, tã funeraliũ quã omniũ quę ipse
7 testator ipsi ecclesiæ in qua sepelitur reliquit. † Vnde cum illud

debitum neceſſarium beneficium recipiat aliunde, & ſic ceſſat ipſa cauſa, effectus decre. non debet extendi, ad caſus in quibus cauſa non reperitur ad rem extra de app. cum ceſſante. j. qō. vij. quod pro remedio. ff. de acquir. poſ. l. ſi quis amodo. ff. de re mili. l. milites. Et ex hac etiam ratione motus do. Io. monachi, in dicto apparatu quem facit ſuper dicta decre. ſuper cathedram. dicit expreſſe, q̄ ſecundum prædictam decre. fratres prædictorum ordinum, non tenentur dare quartam de relictis eis, per eos qui apud ipſos fratres non elegerunt ſepulturam. Ideo ex eo quia verba poſita in dicta decre. ſuper cathedram vbi dicitur copulatiue. quod fratres tam de funeralibus quàm de alijs relictis dare quartā partē parochialibus ſacerdotibus tenentur, demōſtrāt ex preſſe q̄ loquitur de relictis per eos quos receperunt ad ſepulturam: ex electione in earum cimiterijs vel eccleſijs. funeralia autē dici non poſſunt, niſi quæ ratione ſepulture deueniunt. extra de ſepul. cum liberum. circa fi. &. c. in noſtra. ver. eiſdem. Item quia verba in tex. prædicto poſita cum pluraliter dicit fratribus, quæ determinant omnia præmiſſa ſcilicet relictis necnon datis &c. intelligi neceſſe eſt, de legatis ſeu relictis in communi loco in quo quis ſepelitur, & non de legato alicui fratri diuiſim ſiue ſingulariter facto: quia pluralis locutio non infert ſuam ſingularitatem niſi ex tali allegatione fieret contra ius commune vel iuri aliorū prę̄iudicaretur, ſicut probatur expreſſe per ſimile extra de ſepul. c. vt priuilegium circa fi. in tex. & glo. conſtat autem quòd contra omnia iura foret, ſi diceretur q̄ de legatis factis ſingularibus perſonis ſiue obtentu ſingularium perſonarum: ſacerdotes parochiales poſſent exigere quartam: vt. s̄. probatum eſt. Et ideo non eſt credendum, dominum papam iura & ſtatuta ſuper his vno verbo voluiſſe ſubuertere: vt extra de elect. c. eccleſia noſtra iuxta fi. &. C. de inoffi. teſt. l. ſi quando. & proprium eſſe debet iura iuribus concordare, & iurium correctionem euitare. l. vnica. C.

8 de inof. do. Et verba reſcripti & legis particularis, ſunt ad ius cō mune contrahendę̄. extra de reſcrip. cauſam quæ. ff. de mu. & ho no. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. cum ſi, fieret etiam enorme præiudicium teſtantibus: quorū voluntates debent eſſe libere. C. de ſa. ſanc. eccle. l. j. quòd leges ſunt ſeruande in auť. de nupt. §. diſponat. Et legatarijs quorum legata integraliter ſunt ſoluenda, & nō de falcanda, niſi in iure inueniatur expreſſum, vt. s̄. dictum eſt. Iniquiſsimum etiam foret dicere q̄ legatum factum per patrem filio, vel per alium propinquum conſanguineo, pro tunica forte, vel alijs ad vitam fratris neceſſarij, vel propter beneficium fratri benemerito: defalcaretur & ſubtraheretur eleemoſina fratribus pauperibus, & per conſequens eis necandi occaſio præberetur, quia qui alimoniarum relicta ſubtrahit: necare videtur. ff. de lib. agno. l. necare. & ab eccleſia iniurie procedere viderentur, vnde debent iura naſci: quod eſſe non debet. C. vnde vi. l. meminerint. Igitur dicta verba fratribus ipſis arctanda & reſtringenda ſunt, ad relicta fratribus in communi ſiue conuentui fratrum, & nullatenus ad relicta perſonis ſingularibus extendenda. nam verba legis ſiue huiuſmodi beneficij dati curato: intelligenda ſunt ſine cuiuſque iniuria, & ſic quòd non derogent iuribus aliorum, extra de priui. paſtoralis. &. d. c. vt priuilegia. in fi. & de offi. ordi. & de offi. dele. ſuper eo. &. C. de eman. lib. l. nec auus. &. l. ij. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico. verbum in ipſis, quod eſt relatiuum hoc declarat. cum enim. s̄. loquutus fuerit de fratribus, in quorū locis & de eccleſijs teſtantes eligunt ſepulturā, & quibus competit ad ſepulturam recipere, & qui funeralia recipiunt &c. & huiuſmodi loca & eccleſiæ vſus eorum non dicantur fratrum ſingularium; ſed fratribus in communi. ff. de in ius vocan. l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur. Et recipere ad ſepulturam & funeralia: non ſpectat ad ſingulares fratres; ſed ad conuentum ſiue ad prælatum nomine conuentus & fratrum, patet per verbum ipſis, quod refertur monaſterio ſeu loco fratrum.

9 ¶ † Nec ob. ſi dicatur q̄ vis & proprietas eorū quæ relicta ſunt ſingulari fratri profeſſo, tranſit in monaſterium ſeu conuentum & ſic videtur, quòd monaſterium ſeu conuentus cui acquiritur: quartam prædictam dare teneatur: quia procedat in religioſis, nec in cōmuni nec in ſpeciali propriū habere poſſunt, vt ſunt fratres minores, qui nihil ſibi in ſpeciale vel eorum monaſterio aut ordini acquirere poſſunt, vt dicitur expreſsè, in cle. exiui. §. porro. de verb. ſig. &. §. ad hoc cum fratres. & nihilominus ad legata ſeu relicta eis facta ſoluenda, hæredes & teſtamētorum exequutores compelluntur: vt. d. cle. exiui. §. ad hæc quia fratribus cum non refert cuiuſque id quod iuris eſt ſcilicet proprietas acquira-
10 tur. ¶ † Nam cū ipſi fratres capiāt vſumfructū rerum, eis neceſſarium: tam ad vite ſubſtentationem, quā ad officiorum ſui ſtatus exequutionē: vt. d. cle. exiui. §. porro. & de legatis ſeu relictis eis in ſingulari factis: eſt ipſis in huiuſmodi neceſſarijs prouidendum, quorum ſunt capaces. cum potius in facto quā in iure conſiſtant, vt. ff. de capi. dimi. l. legatum. in tex. & glo. & licet eis ad hoc actio in iudicio non competat, ex officio eorum prelati ſecū dum defuncti voluntatem hoc faciunt adimpleri. arg. C. de libe. cau. §. cum affirmes. & extra de teſta. c. quia nos. &. c. iudicante. & c. ſi hæredes. &. c. tua. & ad hoc vide quod not. Inno. & Hoſt. extra de prob. in p̄ſentia. & cū loqueretur de legatis factis ſingularibus perſonis: non debet dari quarta ſecundum Innoc. & Hoſt. ſi ex eo quia talia relicta ſeu legata nō ſunt facta intuitu ſeu monaſterij ſeu loci in quo ſepelitur legās, ſed intuitu ipſarū ſingulariū perſonarū: vt. §. probatum eſt. & patet per id quod expreſſe not. Hoſtien. in ſum. de ſepul. §. & de quibus. & ita ſubſit in relictis factis fratribus ſingularibus dictorum ordinū: ſicut in relictis alijs perſonis ſingularibus, ſequitur q̄ de talibus legatis ſeu relictis fratribus ſingularibus factis: quæ debēt integraliter in vtilitatē ipſorum fratrum conuerti, non eſt quarta aliquo modo detrahenda, & q̄ beneficium datum curatis: vt quartam habeant de relictis eccleſiæ vel conuentui, fratrum per eos qui ibi eligunt ſepeliri, non debet ad relicta facta fratribus ſingularibus: & in eorum grauamen extendi. d. l. nec auus. Nec ob. p̄rędictis verbis, verba in. d. decre. ſuper cathedram poſita, cum dicitur, fratres dictorum ordinum de quibuſcunque & quomodocunq; relictis: diſtinctę ad quoſcunq; certos vel determinatuos vſus, de quibus etiam quarta ſeu canonica portio, dari ſeu exigi non conſueuit, vel non debet de iure, &c. Ex quibus verbis arguitur quòd videtur ſenſiſſe q̄ de relictis ſingularibus fratribus, de quibus aliàs non debet ante ipſam decre. dari quartā, autoritate ipſius decre. ſacerdotibus parochialibus perſoluant. Et vere nō ob. Nam in prædictis verbis non eſt determinata ſententia. ſed vbi. j̄. ſubiūgitur fratribus ipſis vel alijs pro eiſdem quartam partem parochialibus ſacerdotibus largiri integre teneantur. & verba fratribus ipſis &c. vt. s̄. plene probatum eſt, non inferunt ſuam ſingularitatem nec diuiſim, ſed coniunctim accipiuntur. Si enim voluiſſet intelligi de relictis factis ſingularibus fratribus expreſsiſſet, determinaſſet, & poſuiſſet, poſt verbum fratribus ipſis, vel alicui eorum, autin ſpeciali, vel cōmuni, vel ſimilia, ſicut expreſsit & determinauit verbum relictis dicendo diſtinctę ſeu indiſtinctę, ad quoſcunque certos ſeu determinatos vſus ſint facta. Nam diſtinctè, & indiſtinctę, directe, & indirecte, poteſt fratribus in cōmuni relinqui.

11 ¶ † Cum ergo non expreſsit ad relicta fratribus, ipſa verba non debent. arg. c. ad audientiā. extra de deci. & de tranſla. præla. c. ij. §. ſed nec illud. & de ver. ſig. cum partibus ibi. cum autem in priuilegijs de regno vel prouincia nil expreſſe dicatur: vt. C. de cad. tol. l. j. §. ſi vero. Quare aurem ſubiungitur de quibus quarta ſiue canonica portio exigi non conſueuit, vel non debetur, de iure patet, quia ſi fratribus in communi ante ipſam decre. fuiſſet per illos qui apud eos elegiſſent ſepeliri: aliquid relictum nō pro ſepultura ſeu occaſione ſepulture, ſed aliàs pro anima, ſeu alia iuſta cauſa de tali relicto nulla quarta de iure debebat exigi, vt ſupra probatum eſt, per id quod expreſſe notat & determinat Inno. in. d. c. in noſtra.

De ſepulturis.

CONSILIVM CCLXXXVIII.

1 *Sepulturam, ſi tempore generalis interdicti vnus eligit apud fratres, non tenentur iſti fratres de ſibi relictis ſiue iure ſiue de facto recipiant defunctum ad eccleſiaſticam ſepulturam ſoluere quartam parochialis eccleſijs, & numero.*

Secunda

Secunda quæstio est, pone q̃ ciuitates aliquæ in earũ diœcesi ꝓpter delictum domini vel rectoris ciuitatũ vel diœcesis,in pœnam populi sunt generali interdicto ecclesiastico subiecte:quo durante sepe contingit q̃ parochiani dictorum locorum sua condũt in vltimis testamenta,in quibus apud dictorum ordinũ fratres eligunt sepeliri,& eisdem fratribus in cõmuni multa,pro animarum ipsorum testantium remedio relinquunt,eisque defunctis à parentibus ipsorũ alijsque secularibus personis:de facto & etiã contra prohibitionem & voluntatem fratrum dictorum ordinum apud eos in ecclesijs vel cimiterijs suis tumulantur.& deinde hæredes seu propinqui ipsorum defunctorum diuersas oblationes faciunt dictis fratribus,vt orent pro animabus ipsorum defunctorum,nunc quæritur.vtrum præfati fratres de huiusmodi relictis & oblationibus quartam partem dare sacerdotibus parochialibus teneantur. Et dicendum est absque dubio quòd non
1 tenentur. ¶ † Nã certũ est q̃ parochiani prædicti tẽpore talis interdicti nõ possunt in parochialibus aut aliqbus alijs ecclesijs seu cimitterijs interdictis seu non interdictis sepeliri:aut quomodolibet eligere sepulturam:nisi vbi ex priuilegio hoc reperitur esse concessum:vt hæc probantur,extra de priuile. vt priuilegia . & ibi plene no.in apparatu dominorum Inn.& Hostien.in ver.regularium.&.j̃.eo.ti.cum & plantare.§.quod si templarij.& extra de pe.& remis.quod in te.quodque omnes qui tempore interdicti in ecclesijs vel cimiterijs defunctorum corpora scienter præsumunt sepeliri in ipso facto sententiam excom. incurrunt à qua non sunt absoluendi:nisi prius ad arbitrium diœcesani episcopi:eis quibus per præmissa fuerit iniuria irrogata: satisfactionem exhibuerit competenter,vt expresse habetur extra de sepul. eos.in cle.Et per hoc patet quòd fratres dictorũ ordinum nõ debent nec possũt corpora taliũ defunctorum in eorum ecclesijs vel cimiterijs sepelire:nec pro sepultura,nec occasione sepulture eorum aliquid recipere, ne forsitan videantur sepulturam illicite à dictis secularibus attentatam:per subsequentem huiusmodi receptionem comprobasse.argu.in.q.j.c. constat. in text. & glo.quãuis liceat ipsis fratribus pro talibus defunctis,si in pœnitentia decesserint recipere mortuaria:vt scilicet orent pro animabus eorum,cum pro eis orandum sit.xj.q.iij . quodque &c. relicta ipsis fratribus in testamentis huiusmodi defunctorũ, vt hæc habentur & plene notantur,in apparatu domini Inn.& Hosti.extra de excessi.præla.in.c.tanta.in glo.quæ signatur in ver. post interdicti violationem.cum ergo tunc demum fratres prædicti secundum.d.decre.super cathedram,ad quartam seu canonicam portionem persoluendam:rectoribus ecclesiarum parochialium teneantur:cum per electionem sepulture legitime factam:in eorum ecclesijs seu locis sepeliunt corpora parochianorum: quæ de iure si non elegissent sepeliri apud eos forent in ipsis parochialibus ecclesijs tumulanda,vt in prædicta decre.dicitur & supradicti docto.Inno.Roffre.Guid.& Io.mo.notãt, hoc fiat in compensationem iniuriæ: quæ parochialibus ecclesijs fit q̃ in huiusmodi copora nõn tumulantur,ne rectores earum debitis & necessarijs officijs defraudentur,& prædicti parochiani non poterant eligere sepulturã,nec sepeliri de iure in ecclesijs dictorum fratrum nec sacerdotum parochialium nec aliquibus alijs,vt supra dictum est.& non apparet præiudicium factum,qđ de iure non sortitur effectum.extra de iure pa.c.quod autem.& c.illud. in tex.& glo.extra de reg.iur.c.non præstat.li.vj.& de cõcess.præben.in.c.ne captande.lib.vj.& no.de elect.in.c.auditis.in glo.fi.nec relicta & oblata pro mortuario à fratribus iuste recepta:prout electione sepulture & de sepultura quę nullius est momenti posit quomodolibet defalcari ff.de lega.j.l.si seruus.§. si seruus alienus.&.l.si fundum sub conditiõe.ff.si statulib.&.ff. de condi.& demon.l.hæc conditio.xxvj.dist.dictum in fi.& in cas ꝑdicto cesset causa,qñ est dãda parochiali sacerdoti quarta in recõpensationẽ iniuriæ,q̃ sibi fit.quare is qui in sua deberet sepeliri ecclesia,in alia eligit sepeliri,quia vt dictũ est nec in suanec in aliena ecclesia potest quomodolibet sepeliri, & per consequens cesset effectus,vt supra dictum est,concluditur quòd de relictis prædictis & oblationibus,fratres prædicti aliquam partem dare parochialibus sacerdotibus non tenentur. ¶ † Et si dicatur quòd
2 fratres prædicti de facto tales sepeliant personas,qua sepelire nõ licet,& pro funere funeralia multa recipiunt. Respõdetur,quòd si hoc esset quod absit ipsi pro tanto excessu:tenerentur satisfacere illis quorum violant interdictum,vt in.d.c.eos qui.extra.de sepul.in cle.& quia in hoc casu non daretur quarta aliqua sacerdoti parochiali,quia tunc sola quarta seu canonica portio danda est curato,quando in casu cõcesso quis alienũ sepelit parochianum, Quando vero in casu prohibito nullo modo eidem cõpetit petitio vel exactio quarte seu canonicæ portionis.extra de sepul.ex parte.j.in glos.& in.c.cum liberum.& in.c.in nostra.§ fina . Vnde Inno.in.c.in nostra sic dicit.si vero is de quo agitur apud hospitalarios non de iure sed de facto sepultus est:tunc de relictis eis nec totum nec partem relinquet parochiali ecclesiæ,sed eorũ tantum oblationes omnes quæ occasione sepulture factæ essent. suprà.c.ex parte.j.& hoc Inno.ex quibus etiam patet,quod si fratres contra ius sepelissent in suis ecclesijs vel cimiterijs parochianum alienum,nullo interdicto ecclesiastico subiectum qui de iure debuisset & potuisset in parochiali ecclesia sepeliri,quòd de relictis seu alias oblatis ipsis fratribus:nõ pro sepultura vel occasione sepulturæ:ipsi fratres nullam partem sacerdoti parochiali reddere tenentur:sed tenent corpus & oblationes omnes,quas occasione sepulture recepissent.Et multomags dicendum est, eos nõ teneri,de illicite receptis per ipsos:occasione funeris de facto præsumpti dare aliquam portionem sacerdoti parochiali, cui nullo modo competit sepelire personam interdictam:& cui nulla fit iniuria ex talia sepultura de facto præsumpta : & funeralium receptione illicita & per consequens,non competit sibi actio ad quartam,cum male accepta seu oblata non veniant diuidenda. ff.fa.ercis.l.certe.§.sed & quid cum si.sed potius illi facta est iniuria pro tali sepultura & receptione illicita restituenda vt dictum est.

De appel.& de verbo.signi.

CONSILIVM CCLXXXIX.

1 *Intellectus clemen.dudum de sepul.ibi ipsis fratribus &c. & ibi de quibuscunque relictis distincte vel indistincte:quia illa verba non intelliguntur nisi de legatis collegio fratrum,& non particularibus quibus non intelligitur legatum causa sepulture.*

Mihi Oldrado de ponte
1 de laude legum professori & † aduocato in romana curia ad prædictas allegationes videtur addendum quod sequitur,videlicet quantum ad primam quæstionem & ad verba.scilicet fratribus ipsis in dicto decre.super cathedram posita . nam debent intelligi complexiue,non autem de legato alicui fratri singulari relicto vt probatur de reb.dub.l.ciuibus.&. l. cum senatus. Item relictum ecclesiæ in qua quis elegit sepulturam,in dubio propter sepulturam relictum videtur.ff.de excus.tutu.l . nesennius.& l.seq.& ideo cum ad sepulturã recipere sit actus nulli singulari conueniens:sed collegio relictum singulari personæ, propter attinentiam,singularem affectionem,vel receptum beneficium, non subijcitur legi canonice portionis. argumen.expressum in eodem titul.l. tutor petitus.§ j. ff.de castrensi pecu.l. si forte.&.l.castrẽse.C.de impo.lucra.de:rescr.l.prima. in primo & secundo.respon.nec obstant verba de quibuscunque relictis, distincte vel indistincte ad quoscunq; certos determinatos vsus quia hæc verba res legatas respiciũt:& modum legãdi,nõ personas legatariorũ ampliãt:sed eas iuri cõmuni dimittũt.& hic est casus.ff.de alimen.& cib.lega.l.à filio.§.fina.non obst. q̃ relicti ũ singulari personę q̃ritur cõuentui,nõ enim persona.id est cõuentus:qui singularẽ personã præsentat.ff.de fideiusso.l.mortuo, est

2 causa canonicæ portionis:sed causa est sepultura. ¶ † Si enim personali.id est conuentus esset causa deductionis:puta quia sta tutum esset q̃ vltra certum modum capere non posset,sequere tur.ar.ff.de bon.quæ libe.l.quæritur.& de le.j.l.si mihi & tibi.§. regula.sed vbi capacitas eius tibiquæritur,non est in causa sed a liud,vt in proposito, argumentũ acquisitionis cessat:vt.ff.de le. ij.l.de debitor.§.fin.& in prin.&.l.sequẽ.& propter superius alle gata,cũ prædictis additionibus dictis solutionibus & determi nationi quæstionum consentio:& eas veras credo.

De sepul.& de verbo.signifi.

CONSILIVM CCXC.

1 *In adhærente appellationi alterius,locũ habet.c.vt circa.& quid sit adhesio.& adhesio probatur si cum appellante in eodem instrumẽto pro curatorem constituit adhærens:maxime ante appellationem.*

Item probatur si curator adhærẽtis dixerit in iudicio,quòd principalis ap pellauit &c.& quæ requiruntur in adhesione.& nu.seq.

1 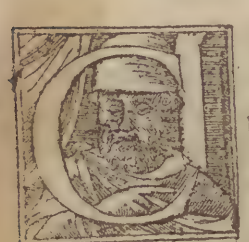

Contra articulos datos pro † parte domine Ioanne electe in sacristã monasterij Romanceñ. nihil opponitur in forma ipsorum,sed solũ opponitur q̃ ex appellatione non descendunt,vel non sunt in ipsa appellatione expressi.& ideo dicuntur admitti non debere. Sed ad hæc respondetur,q̃ domina Ioanna non appellauit, sed venit vt electa ius suum prosequens.& ideo non arctatur ad formam.c.vt circa.quod in appellatione loquitur:vt.ff.solut.matr. l.si vero negocium de viro.& si à paren quis fuerit manu.l. pater qui filium.¶ Sed ad istud replicatur,q̃ si non appellauerit domina Ioanna, adhesit tamen apellationi domine Agnetis. & sic constitutio vt circa locum habet.& ad probendum quòd ad hæserit,inducunt duo.primũ quia simul cũ domina agnetæ procuratorem constituit:sed ad illud respondetur,q̃ vnitas instrumenti procuratorij non arguit adhesionem.argu.si cer. pet.l.eo quod à multis.& expresse.ff.de euict.l.cum plures.Et hoc arguitur & ostenditur esse verum tali ratione. omne quod adhæret præsuppõit præcedere vel esse id cui adhæret.vt extra de elc. edi fi.ad audientiam.ff.de pecu.leg.l.j.&.ij.& de penu le.nam quod liquide.& de vsufruc.l.ij.& no.ff.de serui.vrba.prædio.si serui.§. j.& vlt.de serui.rust.præd.labeo.sed hoc procuratorium in iudi cio productum:factum fuit anno domini.Mcccxij.die.xviij.mẽ sis nouẽbris hora circa tertiam. & eadem die circa vesperas fuit appellatio interposita. & sic præcesit constitutio procuratoris appellationem:non ergo potest inducere adhæsionem appellationi:quæ nondum erat:nec in ipsa constitutione procuratoris fit mẽtio de appellatione aliqua nisi de appellatione iudiciali in terponenda ab interlocutoria vel diffinitiua,& sic apparet quòd constitutio procuratoris non potest in casu de quo quæritur, ad
2 hæsionem appellationi inducere.¶ † Secundum q̃ inducitur ad probandũ adhesionem est,q̃ magister Franciscus de Põtecunio procurator dictæ Ioanne:dedit articulum in quo dixit dominã Agnetem appellasse.& q̃ legitime infra decennium & q̃ aposto li petiti fuerunt.Sed ad hoc respondetur,q̃ articuli isti adhesionem in casu de quo quæritur non inducunt quod sic ostenditur ille proprie dicitur adhærere appellatiõi,qui ex virtute ipsius ap pellationis consequitur suæ intentionis effectum:vt.ff.de inoffi. test.l.pe.§.vlti.&.l.fi.& tunc proprie dicitur adhærens:quia fit cũ ipso appellante vnus spiritus:quantum ad hoc,vt cum ipse appellans per appellationem suam vult consequi intentum suum. argu.ff.de test.manu.l.si quis locuples.& de le.iij.quisquis.&.C. communia de le.j.ibi si enim testator &c.sicut & adhęrẽs ex virtute ipsius appellationis hoc idẽ intendit,& sic est vere vnus spiritus cũ illo,quia idem & perinde intendunt:sicut dicitur qui adhęret deo vnus spiritus est cum eo.extra de sum.tri.& fid.catho. firmiter.&.ff.de rei vẽ.itẽ.§.itẽ quecũq;.in fi.§.ibi quod non idẽ inchoãtibus corporibus.&.§.&.j.quia tota statuta vno spiritu. & ibi in eo.ti.quæ religiosis.Sed hic domina Ioanna,ex virtute appellationis nihil vult consequi:qđ apparet q̃a libellum dedit in quo deappellatione nullam mentionem facit cum ergo sentẽtia debeat petitioni esse conformis:vt.ff.cõmuni diui.vt ifundus. de ne.gest.põponius.ij.& extra de simo.licet heli.cõstat q̃ in sententia ferenda super libello domine Ioanne nullus habebitur ad appellationem respectus:& ideo non potest dici adhesio appellationi facta:quia iure alio venit & petit quã per appellationem iuxta illud legale ei qui alio iure venit.quàm q̃ amisit,non nocet id quod perdit sed prodest id quod habet:vt.ff.de bo.quæ lib.§.si lius in fi.primi responsi.& tunc datio articulorũ de appellatione põt adhesionem inducere quando ex articulis põt sequi sententia,puta,quia articuli locũ petitionis habent:vt in his in quibus proceditur summarie sine strepitu & figura iudicij.vt no.in auf. de tri.& semis.§.studiũ.in fi.gl.j.legalẽ iustitiã &c. quod hic non fuit,quia bene fuit libellus oblatus:vnde illi articuli nihil aliud operantur:nisi quod adducũtur super criminibus & defectibus obiectus alterius.scilicet appellantis,ad hoc opinionem testimonium & credulitatem adducunt:quia ob hoc asseritur appellasse.Respondetur & aliter,ad hunc obiectum. videlicet q̃ tunc colorẽ haberet differentia q̃ articuli adhesionem inducerent,quãdo dati essent per principalem personã:quæ electionẽ suã prosequitur:sed vbi procurator dat eos,qui ad hoc mandatum nõ habet:non præiudicat domino,quia facit preter mandatum, imo contra mandatum habet in mandatis,obijcere crimina & defectus, videlicet in scriptura & exprimuntur singulariter in procuratorio,ergo ex intentione constitutionis,quæ in hoc potissime est attẽdenda:vt extra de proc.petitio.adeptus videtur & omnis actus,per quem præcludatur via persequutori criminũ & obiectuũ expressorum in procuratorio,quia nõ est verisimile,q̃ quis eligat viã ad impugnandũ sua iudicia:vt.ff.de mili.testa.si miles.
3 sed adhesio est huiusmodi ergo &c.† Et cum adhærentes,& appellantes,non ad imparia iudicentur per.c.vt circa,sicut ad appellandum ab electione,requiritur speciale mandatum cum debita forma vt extra de elect.procurator.sic & ad adhærendum, eadem ratio.arg.ff.vt in pos.le.l.is cui.§.constitutio. Nec obuiat quod dici posset q̃ procurator factus est dominus litis per contestationem,quia verum est q̃ factus est dominus instãtiæ,& eorum quę sub mandato cõprehenduntur.eorum autem quæ sunt præter mandatum vel contra,sicut adhesio hoc casu dominus factus non est:nec eorum possibilitem habet:quia mãdatum suũ extenderenon potest sed solum habet,qui emissa forma præscripsit,vt.C.de procu.maritus.&.ff.mand.si quis pro eo.& de offic. & pote.iud.dele.cum olim.Ex prædictis itaq; apparet q̃ nõ obstãtibus illis obiectibus:articuli dati pro parte dictę dominelle anne electe, admitti debent.Ol.¶ Hæc quæ sequũtur consilia, & qđ proximo loco ante ponitur Auinioni sunt reperta, tanto plus gratię secum afferentes,quanto longius à consuetudine nostra demigrarunt.

De excep.& de fide instru.& de confes.& de pœnis.

CONSILIVM CCXCI.

1 *De multiplici modo reijciendi obiectus contra electum puta si non fuit seruatus modus & forma.c.vt circa.*

Item si instrumenta sint sibi contraria maxime in data diuersa.cũ pl.seq.

7 *Quando potest quis recipere confessionem partis inquantum facit per se & inquantum facit contra se reijcere.*

9 *In delictis vel pœnis paruus error excusat mulieres.*

Hæ sunt rationes per quas ostenditur instrumentũ productũ coram nobis domino iudice per partem aduersam, cõtra religiosam dominã agnetẽ de rupe canardi,electam in abbatissam monasterij beatæ Mariæ xantoñ.dictæ domine electæ nõ obesse:nec oppositrices in

ces in aliquo releuare seu iuuare,imo & nõ obstante instrumento prædicto,respondẽdum est positionibus pro parte electe datis.¶ In primis sciendum est,q̃ pro parte opponẽtium:dãtur articuli cõtinentes crimina seu obiectus.& inter cetera illud quod pars aduersa nititur probare per dictum instrumentum,videlicet quomodo dicta domina agnes existens monialis monasterij beate Mariæ xantoñ.recipit prioratum de noya ad monasterium beate Mariæ de regula lemouiceñ.spectantẽ,ex quo obiectu volunt concludere ipsam esse,& fuisse ineligibilem.per.c.extra de præben.cum singula.§.prohibemus.in fi.lib.vj.ille tamen articulus & omnes alij continentes crimina seu obiectus cadunt quia non descendunt ex bona appellactione,cũ per ipsas oppositrices ab electione,dicte dominæ agnetis nõ sit sufficiẽter appellatum,vt patet per confessionem partis aduerse,nec in appellatione fuit obseruata forma constitutionis vt circa.nec obiectus expressi seu specificati fuerunt vt debebant. Ita quod hodie constat ipsas oppositrices esse excluſas à suis articulis,& probatione ipsorum,pars tamen aduersa post articulos datos produxit instrumentum de quo quæritur,continens quòd ante tempus electionis de qua agitur,dicta do agnes dicens se monialem monasterij beate Mariæ xantoñ.& prioriſſam prioratus de noya appellabat:ne procederetur ad electionem de abbatiſſa in monasterio de regula ipsa non vocata seu ipsa concita eo quia ratione prioratus sui prædicti vocari & mitti debebat,& vocem in ipsa electione habebat:& prædecessores sui habuerunt(vt dicebant) nec continebatur ibi quòd contenta in illa appellatione iurauerit,& in eadem charta cõtinetur alia appellatio quæ interposita dicitur per eandem do.agnetem contra electionem iam factã de domina seguina in abbatiſſam dicti monasteri de regula & sub alia data quam supra posita,& in illa appellatione secunda,non dicit se monialem prædicti monasterij beate Mariæ xantoñ. sed monialẽ sancti benedicti,& contẽta in illa secũda appellatiõe iurat se credere esse vera & ea posse probare,existens ergo & ex cõfessionibus quæ pro præmissa ipsam prætendũt feciſſe:volunt directe probare ipsam recepiſſe prioratum alterius monasterij,& 1 sic fuisse & esse ineligibilẽ.† Restat ergo videre,an prodest ipsis q̃ cõstat q̃ nõ.Primo,quia ex quo obiectus cadit,& eius probatio,sicut in actione & exceptione inepte propositionis,quæ cadunt nec releuant proponẽtem.ff.si agrimensor fal.modũ dixe. l.j.§.ideo autẽ.ff.de flumi.l.j.§.labeo.& est expressum in dicta constitutione vt circa vbi dicitur potestatem sibi nouerit interdictam,quia intelligitur ipso iure,& istud certum est, q̃ opponens qui ab obiectibus cecidit ipsos non potest probare nec probatos allegare quicquid sit de officio iudicis.Iuxta illud qđ no. per Inn.extra de iudi.c.exhibita.ne vna via cõcedatur sibi,quod aliàs prohibitũ est.ff.de bo.quæ li.l.quæritur.& no.extra de sele. cupientes.super ver.concludentes.Sed quid loquimur de probato,quia reuera nihil est probatum quod do.agneti noceat, quia confessio quæ pro parte aduersa prætenditur.aliàs probetur facta fuisse extra iudicium absentibus illis quæ sibi iuuare volunt, & ad alium finem per verba enũciatiua non dispositiua emissa propter aliquid.non enim contendebat.d.domina agnes de hoc vtrum esset prioriſſa vel monialis.Sed de hoc an haberet vocem 2 in electione abbatiſſe de regula.† Verba vero enunciatiua emissa propter aliquid in testamento militis,non inducunt cõfessio nem,vt.C.de testa.mili.ex his verbis.extra de priuileg.si papa.li. 3 vj.¶ † Cõfessio etiam facta extra iudicium absente aduersario: sibi non prodest nec ad obligandum nec ad probandum,maxime quando facta est inter alias personas.ff.de confes.l.certum.§. si quis absens.maxime vbi facta est sine causa.iuxta ea quæ leg. & no.ff.de proba.cum de indebito.§.finautem primo.certe quã do fit confessio inter alias personas etiam cum causa, non prodest absenti.vt expresse not.ff.de leg.ij.l.lucius.§.quisquis.vbi testator cõfitebatur patruo absente penes se ab ipso patruo certã pecuniam penes se depositam,& tamen per ipsam cõfessionem nõ probatur pecuniam depositam fuisse:inconuincibiliter per legem.ff.de leg.iij.l.cũ quis.§.codi.à contrario sensu,vbi iusiuran. facit,quòd talis confessio valeat ad probandum.& ita si iuramẽtum non esset ad probandum non valeret,& nõ gaudeat pars ad uersa,quia in instrumento prædicto producto,non apparet adhibitum fuisse iuramẽtum super aliqua confessione quæ noceat 4 vt luce clarius videbitur in sequentibus.† Nec valet quod dicit pars aduersa confessionẽ emissam extra iudicium inducere probationem:vt extra de excessi.præla.c.quã sit graue.quia illud est speciale in clericis,propter scandalum quod non solum ex confessione fit aliàs ipsi:sed clero,ex clerici gloriatione quod fuerat obscurum vt ibi dicit expresse Host.imo qui bene aduertit.c. illud facit contra.cõstat enim q̃ si clericus est fornicator(cum peccet mortaliter)de iure deponendus est.l.dist.qui semel . sed si in c.quàm sit graue.per illam cõfessionem fuisset probata fornicatio:depositus fuisset,& tamen ibi non deponitur,sed suspẽditur 5 propter scandalum.& sic innuit ibi glo.Ber.¶ † Item non valet si arguitur de iuramento adhibito in confessione,quia sicut dictũ est in dicta charta,continentur duo instrumenta diuersarũ datarũ.Et primũ instrumentum vbi dicitur cõfiteri se monialẽ moñ.sanctæ Mariæ xantoñ. & prioriſſam prædicti prioratus de noya , insimul fuisse non continet iuramentum : & sic illa confessio remanet non iurata: & talis non valet vt præallegatum est. In secundo vero instrumento quod continet iuramentum, non dicit se monialem monasterij beate Mariæ xantoñ. sed monialem ordinis sancti Benedicti: & prioriſſam dicti prioratus de noya,& esse in possessionẽ gratia sedis apostolice mediante modo videatis quod inconueniens est,non enim propter hoc dicit se habere locum in duobus moñ.Cum moñ. de regula sit ordinis sancti Benedicti &c.† Præterea ad hoc q̃ recipiẽs prioratus alterius moñ.sit ineligibilis:duo requiruntur.vt quod recipiat,& qđ prioratus illi consueuerunt per monachas illius moñ. gubernari,vt expresse probatur in dicto.§.prouidere.circa prin. licet autem dicta domina agnes dicat se recepiſſe dictum prioratũ de noya.nõ tamen dicit nec probatum est q̃ consueuerunt per moniales dicti monasterij de regula gubernari,sic ergo probatum non est crimen,quare quando duo requiruntur ad cõmissionem alicuius criminis altero non existente:crimẽ nõ est.ff. de fur.l.inter omnes.§.recte.&.ff.de condi.insti.si hæredi plures. de transac.l.cum hi.§.si præter.nec sequitur quòd aliquis habens vocem in electione,propter hoc habeat locum in moñ.quia multi de consuetudine habent vocem in electiõe qui deeccleſia seu de moñ.non sunt,vt bene probatur extra de causa pos. & proprie. cum ecclesia.& domina agnes ex consuetudine se dicebat vocẽ 6 habere in electione tanquam prioriſſam.¶ † Præterea qui bene aduertit omnia verba dicte domine agnetis, contenta in dictis duobus instrumentis,nunquàm potest ibi collligi confessio alicuius certi.nam ipsa dicit se monialem huius monasterij , & prioriſſam de noya alterius monasterij,hoc quod est dicere se prioriſſam:importat ius sicut hoc,qđ est se dicere dominũ: iuxta ea quæ no.extra de testi.cum causam.& crimen nunquam est in iure,sed in facto.Imo tale ius dicit ad quod nunquàm potest veniri,per illud crimen quod contra ipsam probare intendit,monialis enim vnius monasterij recipiens prioratum alterius monas.non fit prioriſſa de iure:quia contra prohibitionem iuris recipit.arg.C.de agri.& censi.quẽadmodũ.li.xj. &.C.de le.nõ dubiũ.nisi foret autoritate sedis apostolicę.quando ergo monialis vnius monasterij dicit se prioriſſam prioratus alterius:tacite dicit & necessario præsupponit titulũ illũ per quẽ peruenitur ad illud ius:videlicet dispensatione sedis apostolice:quæ est sola via veniendi ad ius prioriſſe,sicut qui concedit hauſtũ aque in fonte qui est in medio agri sui: tacite concedit viam sine qua non potest veniri ad hauſtum.ff.de serui.vrba.prædio.Item sic.§.qui habet.posterius enim præsupponit suum prius:vt.ff.de vulg. & pupil.sub.l.ij.§.quisquis.&.§.prius.ff.de acqui.hære.l.si quis mihi bona.§.visum.ver.sed quid si mãdauerit,vbi mãdando posterius:mandat id quod est prius.cõstat autẽ q̃ cõstitutio illa cum singula:quæ se refert ad aliam constitutionẽ.extra de relig. done nimia.nõ posuit ius sed factum.quę enim est ius:quia q̃ de iure factũ est pœnã non meretur.C.ad leg.iul.de adulte. grachus. nec valet si opponat q̃ cõtinetur in prædicto instrumẽto ipsam confessam fuisse factũ:cũ dicit,q̃ adepta fuerat possessionẽ ipsius 7 gratia sedis apostolicę medietatem.¶ † Ecce, pars aduersa vult

Consilium CCXCII.

De confessione & de excep.

CONSILIVM CCXCII.

De eadem materia,& quãdo confessio extra iudicium coram notorio vel vicario valet,& nu.seq.

AN negatio electionis sanctæ Mariæ xantoñ.ad repellendam electionẽ quæ dicitur facta de.d.Agnete de rupe carnardi,datus est sufficiens obiectus,ad annullandũ electionem de ea factam.scilicet ꝙ tẽpore electionis quæ de ea dicitur attentata:dicta domina agnes erat priorissa prioratus de noya lemouiceñ.diœcesis qui prioratus est mẽbrum moñ.de regula:& in eodẽ moñ.erat monialis vocem habens in electione abbatisse,quando vacabat moñ. antedictum. ¶ Et de hoc ne insistat verbis, dati sunt sufficientissimi articuli. scilicet centesimussecundus vsque ad centesimũnonũ inclusiue: & ad probandum dictos omnes articulos , induxit pars impugnãtiũ electionẽ,quãdam appellationẽ interpositã per.d. Agnetã contra quãdã electionẽ quæ fiebat moñ.de regula in qua ipsa asserit se priorissam dicti prioratus,& petebat se ad electionem admitti:tanquàm habẽs vocẽ in electione,& non debere procedi ea contẽpta:& hoc fuit Anno.Mcccxj.die Iunij:& in illa dũ se priorissam nũcupabat:in nulla parte dicit gratia sedis apostolice mediante &c.produxit & quandam aliam appellationẽ, quam interposuit ab electione iam facta.& hæc fuit interposita xvj menſis Iunij & illam iurauit in forma debita.scilicet prædicta omnia in singula vera esse inter quæ expresserat se diu fuisse & esse adhuc priorissam,canonice institutam in prioratu noye. immediate spectante & ab antiquo moñ.de regula lemouiceñ. & existente de menbris abbatie monast.prædicti,seque tanquàm priorissam,possessionem dicti prioratus & iurium ipsius nactã fuisse rite & legitime & adhuc esse in possessione dicti prioratus gratia sedis apostolice mediante.&c.& postea constituit procuratores tanquam priorissa dicti prioratus:ad prosequendum appellationes prædictas & ipsam appellationem intimauit & innouauit coram vicario episcopi lemouiceñ.xvij. eiusdem mensis, & postea.xviij.intimauit eãin moñ.de regula omnibus monialibus demum à confirmatione secuta appellauit in domo dicti domini vicarij:semper se priorissam appellans,& hę omnes appellationes productæ sunt per procuratorẽ impugnãtium allegationẽ domine Agnetis.cum protestatione ꝙ illas producebat:quãtum faciant pro se,& contra partẽ aduersam, & non aliter.

1 ¶ † modo est in.q.an ante dictus obiectus sit efficax & legitimus:& an per producta sit sufficiẽter probatum eo quod sit efficax & legitimus,euidenter probatur,quia in duobus monasterijs,vocẽ & locũ tenere nõ potest:vt extra de reli.dom.ne nemia. de elect.constitutionem.ff.de colle.illi.l.ij. &.C.qui mil.nõ posl.hi quidem.in prin.li.xij.vbi magis expressum.& est tex.expressus qui hunc tex.legitimum reddit.extra de præben.cum singula.§.prohibemus.li.vj.quod autem sit legitime probatus:appareret per instrumenta publica in quibus se priorissam cõfitetur & cum sacramento:cui absq; dubio standum est:vt.C.de libe. caucum precum. de insti.& subst.sub cõdi.fac.l.ij.& de omni agro
2 deser.l.iura.& ibi no.¶ † Circa quod attendendum est,ꝙ domina.A.non solum confessa est se priorissam nuncupando:sed etiã se petendo admitti ad eum actum qui non cadit in aliam : nisi in monialem moñ.in quo actus ille celebrari debet. Primũ quidem est nuncupatio sufficiens:& probatio cõtra eam. arg.ff. de iure fis.sed si accepto.ff.ad mace.si quis paterfamilias. C.de contrahen.& cõmit.stipula.optimam.extra de censi.cum olim. Secundum, similiter est sufficiens probatio scilicet petens admitti ad eum actum qui non cadit nisi in moniali:vt.ff.de acqui.hę
3 re.l.pro hærede.&.l.seruum.§.si quis seruus.¶ † & sic obiectus est omni parte & legitime & sufficienter probatus,sed hũc obiectum nititur pars aduersa diuersimode tollere. ¶ Primo,quia dicit quòd

seperare dictam orationem vnã:& accipere quod est pro se.videlicet confessionem ꝙ esset in possessionem dicti prioratus,sed deinde quod est contra se & pro dicta domina Agnecte excusatur videlicet ex gratia sedis apostolice,sed non potest,iuxta nota.C. de excep.si quidem.vbi dicitur ꝙ si ego cõfitear me tibi debere dotem:sed tu feciſti pactum de non petendo:quia sunt duæ enũciationes:stabitur confessioni quæ est contra me:& habeo probare pactum de non petendo factum,sed si confitear me promisisse dotem si nauis ex asia venisset,non posset separari eadem oratio,vt posit dicere actor tu confessus fuisti te promisisse:& ita stabitur tue confessioni:nisi probes conditionem fuisse adiectã. Sic ergo nec hic quia multo magis est oratio : posideo ex gratia sedis apostolice,sicut si ego confiteor promisi tibi seruum vilissimum:tu potuisti dicere:accipio quod est pro me:quia promisisti seruum, doce ergo quòd vilissimum,hic nihil esset dictũ.quãdo enim in ipsa oratiõe ponit illud seu illa determinatio quæ in ipso suo ortu impedit illud seu voluntatẽ illius quod tu vis separare.nõ poteris tunc facere separationem,quòd quilibet facit.ff.de actio.& obli.l.obligationum substantia.§. cõditio de vul.& pu.subst.sed si plures.§.filio impuberi.ibi:an possit cõstitutionem separare,& ibi iuuata est hæreditas.primo non possunt se plus iuuare oppositrices ex confessione domine agnetis habita cum alio:quàm faceret ille alius:imo bene minus: iuxta no.per Inno.extra de accusa.super hoc.vbi dicit ꝙ si quis opponat periurium alicui:ex pacto cũ quodam termino incerto : vt verbi gratia opponat Meuio ꝙ ipse meuius iurauerauerit soluere decem Seio infra certum terminum,infra quem vt iurauit nõ soluit,non sufficiet sibi probare ꝙ ita iurauerit:imo etiam habebit probare negationem videlicet ꝙ nõ soluerit:vbi autem Seius met cui iurauit sibi opponeret sibi probare quod soluerit.Cũ ergo hic opponatur de confessione emissa in fauorem : aliàs ipsemet meuius haberet probare quòd soluisset cum alio minus proderit opponenti:quàm illi alij prodesset.Sed illi nihil prodesset (videlicet decano)contra quem appellatio interposuisse prætenditur:quia ipse negauit respondendo dictæ appellationi:sic ex negatis nõ posset se iuuare.vt extra de rescrip.c.ex parte decani. ex
8 tra de censi.c.cum olim restat &c.¶ † Præterea opponentes crimina,vicem habent accusatorum,vt in aut.de sanc.episco.§.si qs autem.& propter hoc dicit oratio ꝙ obseruare debet formam legis libellorum:vt no.extra de purgatione cano.c.accepimus.Cũ ergo crimina, requirant probationes luce meridiana clariores. C.de proba.sciant cuncti oportere.& posito ꝙ iste obiectus noceret:quod esset plene & clare probatus non præsumptiue: quia ex præsumptione nemo dãnatur de crimine.vt.ff.de pe.absentẽ. & reuera dato ꝙ prædictum instrumentũ probaret:cũ tẽpus cõtentum in instrumento præcesserit tẽpus electionis:nec propter 1
hoc probaret de tẽpore electionis.quod esset,nec est iusta causa quæ not.extra de cleri.excõ.c.proposuit.non præsumptiue valet quia diceretur quod fuit tunc præsumitur nũc:sed istud non sufficeret in casu nostro criminoso dictę domine Agneti multum periculoso.vt ipsa repelletur ex tali præsumptiõe:nec in talibus
9 nocet conatus nisi sequatur effectus. ¶ † Vnde dato ꝙ domina Agnes fuisset confessa se habere locum in moñ.de regula,& vocem in electione tamen fuit sibi negatum:nec fuit(vt aliàs)admissa sed repulsa:vnde non probatur eam locum habuisse in monasterio prædicto:cum potuerit errasse:& in penis vitandis sufficit præsertim mulieribus error quicunque:vt probatur.ff.quod cuiusque vniuer.no.l.j.in fi.& ad leg.cor.de fal.qui falsam.& not. C.de episco.& cleri.si quis non dicam.ff.ad le.cor.de fica.l.j. in fi.& negatio legitime cõtraditoris, facit rẽ dubiã. preterea dato ꝙ dictum instrumentũ probaret,nõ tñ probaret plene:quia domina Agnes contra contenta in eo , potest habere excusationes maxime cum non habuit terminum peremptorium ad dicendũ contra instrumentum.Nec talis terminus potest sibi dari ad instantiam ipsarum:quæ sunt excluse.pro præmiſ.facit extra de accusa.c.cum dilectus.Ex quibus concluditur dictum instrumentum non obesse dictæ domine electe:imo eo non obstãte est per partem aduersam positionibus ipsius respondendum.

cit q̄ confessio illa fuit extra iudicium & sic non obuiat:sed hæc responsio inanis & frustratoria est quia talis confessio,licet ex ea non possit secundum multos cōdemnatio sequi:exceptio tamē oritur:& ad prouectionem dignitatis impedimentū:vt extra de elect.c.per inquisitionem.& ibi per Inn.& cōpos.& de excess.prę la.quā sit graue.vbi etiā ex tali cōfessione pœna imponitur. Et ratio huius est:quia ex tali cōfessione saltē quis incurrit infamiā facti:vt si id quod dicit veritatē nō haberet:vt.C.de his qui not. infa.ea quæ pater.&.l. verbū. quæ quidem infamia facti sufficit ad repellendū à dignitate adipiscēda:vt.C.de dig.l.ij.li.xij.&.C. de infa.l.vnica.li.x.Iterum etiā apparet quod dicta cōfessio non fuit facta simpliciter extra iudiciū:sed in iudicio:quia coram vicario episcopi lemouicen.vt.s̄.in serie facti dictum est:& sic nō
4 potest extra iudiciū dicit sed in iudicio,vt.ff.de interrog.act. voluit prætor.§.vlt.¶ † Secūdo dicunt absentia partis:sed nec hoc eos iuuat:quia in tali confessione partis præsentia non est necessaria:eo quod quis nō potest dicere alias cōtradicere:quæ sua voce dilucide protestatus est,vt.C.de non nu.pe.generaliter.&. ff. de iureiur.si duo patroni.in prin.& potissime:quia ista cōfessio facta est coram iudice,& corā notario publico:qui tāquam persona publica quātum ad acquisitionem personas absentiū representat,vt.ff.rem ra.ha.l.ij.& de acqui.hære.in pluriū.& ibi no.& de curato.bonis dādo.in rubro.pro hoc specialiter q̄ non sit dif
5 ferentia de loco vel de præsentia partis:potest induci.l.ff.de cura. l.honores.§.fi.¶ † Tertio dicūt q̄ dicta verba in quibus se priorissam appellat sunt quasi nuda:& nusquā nuda &c.Sed nec hoc eos iuuat:quia sic dispositiue se priorissam appellauit.Et ex hoc cōcludendo:se ad certum actum admitti petebat:ergo nō potest hic nudus sermo appellari:sed dispositiuus,& iuris dispositionē inducēs vt.ff.de pecu.leg.l.vlt.Præterea quia vbi super præterito verba enunciatiua certitudinem cōtinentia præsumit,vt fuit hic, habent vim dispositiuarū.vt.ff.de donatio.l.ex hac scriptura.& maxime vbi instrumentū interuenit.ff.de leg.iij.l.cū quis decedens.§.codi.C.de proba.auf.qđ obtinet.Præterea quis dicet hūc esse nudum sermonē,qui est iuramento vestitus.cum iuramentum secundū do.sit de insertis pactorū:vt.ff.de ope. liber. & de
6 iureiu.&.ff.qui & aqui.manu.lib.non fi.l.vlti.¶ † Quarto quia dicūt q̄ instrumenta prædicta recte innituntur casui.c.cū singula.propter illa verba in secunda appellatione apposita dū ibi dicitur.& adhuc sum in possessione dicti prioratus,gratia sedis apostolice mediante,&c.quia illa verba eos in aliquo nō iuuāt multiplici ratione:quia verba illa sunt simpliciter enunciatiua:& actus præpositi remotatiua.& sic nō probant:vt.C.arbi.tute.l.j.& ibi no.cōia vtriusq; iudi.scriptura.Præterea sicut no.Inno.in.c. quoniam cōtra falsam.testimoniū notarij non valet: nisi de his quæ tunc aguntur.Cōstat autē q̄ de gratia sedis apostolice non agebatur tūc:sed de amissione ad eū actum:qui cadere non poterat nisi in moniali.vt dictum est.s̄.ergo testimonium notarij sufficiens est ad probandū petitionē admissionis talis:ex qua sequitur propositum.arg.ff.de dona.donationes.in princi.& ad.l.iul. de adulte.quæsitum.j.& vltimo responso.Præterea aduertendū est,q̄ procurator producens instrumenta producta:producit ea inquantum facerēt pro parte sua & non aliter:vt dictum est,ergo ex virtute protestationis, producta non sunt nisi inquantum
7 pro producente faciūt,vt.ff.de bo.quæ lib.si pater.C.ad leg.cor. de fal.si falsos.ff.de aqua quoti.& esti.l.pe.cū si.¶ † Quinto quia illa verba gratia sedis apostolice &c.non respiciunt institutionē in prioratu:sed magis possessionem præsentem.& ideo dicit & adhuc sim in possessione prioratus gratia sedis apostolice mediante &c.Et ponit hoc esse gratia in patiendo:non in admittē-
8 do,vel titulum concedendo:sicut dicitur,quia multa per patientiam tolerantur &c.extra de præben.cū iam dudum.¶ † Sexto quia dicunt,q̄ de natura.A.non apparet,q̄ habuit locū in moñ. de regula,quia certe hoc falsum est:& in iure & in facto. non enim debet considerari locus,in.c.cū singula. ex corporali situ: sed ex animo,& exercitio eorum quæ nulli cōpetunt:nisi haben ti locum in monasterio,vt.ff.de cap.& postli.reuer.nihil. de supel.leg.quē admodum.cū ergo dixerit se ad electionem admitti & iurauerit:sequitur q̄ nō possit dicere se locum nō habuisse in monasterio:quia fides econtra se habetur vt.ff de interro.act. de
9 etate.§.j.¶ † Vltimo aut pars aduersa vult eam vere iurasse:& sic habetur propositum.aut vult dicere se iurasse verum dum in appellatione se prioriss̄am nuncupauit: & tunc apparet eam per iuram & sic infamem.vj.q.j.infames.&.c.quicunque.& sic ad dignitatem de qua agitur non admittenda.C.de dig.l.contra. lib. xij.& extra de exce.præla.c.inter dilectos.Nō est sufficiens:quia non probant eam prioriss̄am fuisse tēpore electionis,licet prius, & allegant opi.Inno.extra de cle.excō.mini.c.proposuit.quia aliud est cū quis agitur casu quo præsens tempus complectitur: vnde qui agit rei vendicatione:habet se dicere de præsenti dominum esse,vt.ff.de rei vē.in rem actio.aliud cum quis probat:quia tunc sufficit probare præteritum:sicut probare se dominum fuisse,nisi per aduersarium contrarium probaretur.C.de proba.siue possidetis.& hoc no.Archidia.extra de elect.c.vt circa.lib.vj.in
10 gl.habet &c.¶ † Ex prædictis itaque apparet obiectum esse legitimum sufficienter probatum:& sic non est amplius depositionibus vel responsionibus disputandū:sed dictæ dominæ. A. electe silentium imponendum,& hæc est varitas.Oldra.

De senten.& re iudi.& de priuileg.& de verbo.significatio.

CONSILIVM CCXCIII.

1 *Sententia declaratoria consuetudinis notorie facta per superiorem valet, etiam parte citata.*

2 *Priuilegium sancti Antonij circa curiales,comprehendit cardinales, tamen in pœnalibus,non comprehenduntur cardianles lege generali.& Gumeron.s.*

Item quando familiares comprehenduntur,in priuilegio dominorum.

6 *Item an appellatione oblationum,comprehendantur oblationes ad altare.*

1 VErum aliquando † contra ius quod prætendit sibi competere,ordo sancti Antonij consueuit opponi:q̄ priuilegium domini celestini est subreptitium: pro eo q̄ informatio recepta per.d. Car. & sentētia declaratoria consuetudinis lata per eum quibus dictum priuilegium inititur facta:& lata fuerit parte,de cuius præiudicio agitabatur,non citata.j.parochianis & religiosis non citatis. Sed ad hoc respondetur q̄ nec citari debuerit:cum enim ageretur de quadam consuetudine ex frequentibus imo continuatis actibus introducta.vt puta ex morte curialium seu curiam romanam sequentium quæ non poterat esse notoria,non necesse fuerit in tali informatione partem aliquam vocari,vt extra de transla. episcopi vel quanto.& ibi no.per Inno.de cohabi.cler.& mulie.vestra.&.c.tua.de filijs presbyte.quoniam in sacris.de appel.consti tutis.de elect.bo.me. maguntiñ.§.licet.& videtur expressum extra tra de spon.cum in uua.& no.per Inno.extra de accusa. cum oportet.glo.vel per testes &c.& per Archi.extra de off. & po.iudi.delega.statuimus.lib.vj.respondetur & aliter, q̄ cum per hūc obiectum impinguatur in irritum processum:non in consuetudine quæ asserebatur probata,propterea ex certa scientia supplet omnem defectum quod etiam potuit:vt.ff.de adoptio.l. adoptio non iure facta.de fideicō.liber.itaq; hoc casu.extra de elec.
2 c.illa quotidiana.& de transac.c.ij.¶ † Secundo consueuit apponi q̄ Cardinales hoc priuilegio seu consuetudine non includū tur:propter eorum excellentiam,quia curiam non sequūtur:sed constituūt, si sunt pars corporis ipsius capitis.¶ Ad istud respō detur q̄ consuetudo,lex est non scripta vt insti.de iure natu. gē- & ciui.§.& non ineleganter.& priuilegiū,lex est priuata:vt.iij.di. priuilegia.& extra de ver.si.abbate.legis aūt latio omnes pariter comprehendit:vt.ff.de procura.l.minore in leg.§.si proconsularis de testa.tu.tutor incertus. in fi.de tuto.& cura da.ab his.l.in confirmando.C.ne liceat po.l.j.& ob hoc vult dicere lex: dum dicit inops & locuples fructu prouidētissime legis simillime perfruā

tur.C.de apochis pub.l.j.li.x.Et est ratio quia procedit ab eo qui itaiudicat magnum & paruum,vt in auc.de monachis.in princ.
3 & extra de iudi.nouit.† Quod autē dicitur,q̄ nō sequuntur curiam sed constituunt.Respondeo,q̄ cōstituendo sequuntur, sicut & ciues ciuitatis cōstituūt & sequi dicūtur,vt.ff.de ca.& post li.reuer.l.postli.§.captiuus aūt. &.l.in bello.§. manumittēdo.ibi vt eorū res seq̄rent &c.& ibi quāuis nō sequūtur res vestras &c. & dever.sig.qui neq; sequūtur.Quod vero dicit q̄ sunt pars corporis dñi pape, dico q̄ nō tollit qn sint curiales: put curia dicit quoddam corpus representatum,ex curialibus constitutum, vt ff.de fidei.mortuo.nam & iuris est pars capitis:& tamen est etiā
4 pars totius corporis,vt.ff.de fur.vulgaris.¶ †Preterea nos loquimur hic de actu qui exercetur ex quo desinūt esse Cardinales & pars corporis domini pape:sicut dicitur de vxore:quæ potest sibi eligere libere sepulturam,ponitur in tex.ratio,cū electio ista ad eū potius statutū pertineat in quo mulier soluitur à lege viri.
5 vt extra de sepul.de vxore.& ar.ff.de stip.seruo.l.vl.¶ † Præterea quando lex est pœnalis,siue pœnam infligens: forte cardinales in generali sermone propter eorū excellentiā nō inducerētur vel includerentur.ar.ff.de iniu.item apud labeonē.§. ait prætor. & ita loquitur dominus Io.mona.extra de scismat.c.vnico. lib. vj.hic autē de pœna imponenda nō agitur,quare &c.Et per hoc potest responderi,ad ea quæ de familiaribus cardinaliū opponūtur.Potest & alia specialis dari responsio:videlicet q̄ tunc familiares dominorū priuilegiū sortiuntur:cū ex subiectione priuilegij familiaribus vsus familiariū dominis incōmodior reddere tur.& arg.ff.de iudi.si vero non aliàs.§.legati.& sic loquūtur oīa iura:quæ in contrarium adducuntur.hic autem non est sic,ergo
4 &c.¶ †Tertio consueuit opponi,q̄ sub nomine oblationū: nō continentur illa quæ sibi offeruntur ad altare &c.Respondetur q̄ hoc falsum est:differentia nāque patens est inter oblationes altaris:quia tūc appositio veritatē habet.x.q.j.de his.&.c.antiquos. & oblationes simpliciter quia tunc lecti,equi & omnia mobilia & immobilia quæ dantur ecclesiæ siue in ecclesia,siue extra,cō tinentur.vt extra de verb.signi.c.causa Sauonē. aliàs carpēsis. & c.cum inter vos.& ibi no.per Inn.exhis & alijs quæ superius dicta sunt reiectis obiectiōibus:videtur intētio ordinis sancti Antonij,plene de iure fundata.

De pactis & de iureiurando.

CONSILIVM CCXCIIII.

1 *Renunciatio de non succedendo &c.non includit successionem ex testamento:etiam si iurata sit:quia iuramentum non auget pactum extensiue,sed intensiue.cum nu.seq.*

1 VLtra iam † dicta copiose subtiliter & prudenter considero,q̄ ius ex cuius virtute bona petūtur per filias:est quantum ad originē nouū:quātū ad causam diuersum:& quantum ad finem extraneum.¶ De primo apparet scilicet qa hoc ius ortū est per renūciationē filiarū ergo in remissionē seu renūciationē nō venit:vt.ff.de li.le.l.aurelius.§.testō.&.l.vl.§.vl.& ibi no.¶ Secūdū scilicet de diuersitate respectu causæ apparet:qa primū qđ videt in renūciatione deductū,considerat facultatē succedēdi,vel facultatē petēdi,ex sanguinis charitate hoc aūt ius cui nūc filie innitūtur:venit ex.l. differēte.vnde vnū,in alterius amissione nō clauditur:vt.ff.de ado. si arrogato.ibi quia hoc non eius iudicio ad eū non peruenit:sed principali prouidentia &c.in certa lege.ff.de interdict.& releg.l.
2 ij.¶ †Tertiū similiter patet:quia primū ius cōsiderat successionem ascendentis:quæ descendenti debetur ex voto:vt.ff.vnde liber.scripto.de inof.test.nā si parētibus.& quā vnusquisq; parat sibi:vt.ff.de adop.nec ei permittitur.§.pe.hoc autē cōsideret mariti secundo cōtrahentis culpā & filiorū primi matrimonij iniuriā:quia per secundū matrimoniū exonerantur:& quadā efficiūtur iniuria,vt in auc.de nup.§.si vero spectet.in ver.venient aūt talia lucra &c.& annis enim similiter secundis exonerati sunt nuptijs &c.§.nec illud quoq;.ibi si vero & ibi tertijs iniuriam passi sunt nuptijs &c.Vnde tales culpa punitionem,& iniurie, præsertim nondū illate,vltionē in dubio pacta non cōprehendūt: imo nec cōprehendere possunt.arg.C.de repudijs cōsensu.in fi.ff. de pac.si vnus.§.illud.& de puc.& vecti.licitatio.§.quod illicite. sit itaq; originis nouitas:vt.ff.de contrahen.empt.& vendi.rutilia. &.l.in lege.& de dāno infe.l.dāni infecti.§.si is qui vicinas edes. & de leg.ij.cū pater.§.hæreditatem causæ.ex qua vix vendicatur diuersitas:vt.C.de peti.hæredi.materne.ff.de leg.ij.si duobus seruis.&.l.si impune.&.l.si titio.in prin.& ibi no.& finis intēti diformitas:quia in vno simplex successio:in altero vera morū correctio:& in iure vltro attenduntur:vt.C.de secun.nup.l.j.non patiuntur hoc ius de quo quæritur videri,prima renunciatione inclusum.ar.C.de bonis quæ libe.l.vlt.in pe.responso. Iuxta illud legale ei qui alio iure venit eo quod an sit,non nocet id quod per didit:sed prodest id quod habet:vt.ff.de bo.liber.si filius. in fine
3 primi responsi.¶ † Non ob.iuramentū interpositū:quoniāmō auget renunciationem vel promissionē extensiue, sed intēsiue: vt ar.ff.ad trebel.titius.in fi.& quod no.de verb.signi.aliàs ob.si pupillus.Præterea iuramētum tacitā cōditionē habet,si is cui iuratur culpam non committat.ar.ff.de verb.ob.quidā cū filium. & loca.& condu.quæro.§.inter locatorem.Et ex alijs rationibus per alios superius scriptis cum modico istarū suffragio.ego Oldradus de ponte.

De officio delega.& de appella.

CONSILIVM CCXCV.

1 *Delegatus non dicitur functus officio suo per actum nullum siue processum,& potest iterum procedere.*

2 *Delegatus per solam diffinitiuam dicitur functus officio suo:& non per alios actus. Item.c.statutum de rescrip.li.vj. Item quo ad dietas non habet locum in executoribus gratiarum,sed in iudicibus causarum. & nu.3.& nu.4.*

5 *Factum appellatione pendente valet:si fuit deserta.*

Orta materia quæstionis super canonicatu & prębenda: quos quondam Adam rigandi in rothomagensi ecclesia obtinebat,inter Philippū de maleduno innitētem collationi de eis autoritate apostolica sibi facte: vt de vacantibus per mortem dicti Ade sedis apostolice capellani ex vna parte:& dominū Theobaldum hoc dicentem Adam nō fuisse capellanū inficiantē ex altera.Habitus est processus in partibus coram executoribus dicto dño Philippo à sede apostolica deputatis:quibus facta narratione de vacatione huiusmodi: mādatū fuit sub his verbis,si præmissa reperitis veritate fulciri: præ dictos canonicatum & præbendam sic vacantes cū plenitudine iuris canonici &c.conferre & assignare curet &c.per quem processum plene apparet de iure domini Philippi.verū videns pars domini Theobaldi:q̄ apperta veritate,conuincitur ad iuris apicens & vana euaginata se conuertit:& impugnat processum in partibus habitū,pluribus rationibus,ad quas singulariter respon debitur.¶ Et primo dicit,q̄ primus processus per dominum nouiomen.habitus fuit nullus:quia cū esset sibi causæ cognitio cōmissa parte,etiam non citata processit:vt ex verbis rescripti apparet,& hoc dicit pars aduersa,dominum nouiomen.ipso facto recognouisse in reuocationem quam fecit:hanc certe oppositionem concedit pars domini Philippi:& dicit,q̄ illi processui non
1 innititur:sed processui secūdo loco facto per dictum do.Nouiomen.& eius collegas,seu eorum autoritate.¶ † Sed contra secū dā similiter opponit pars aduersa & dicit ipsum nō tenere: quia per primum fuerat dominus Nouiomen.functus officio suo:& quia delegatus erat non poterat se vlterius intromittere:licet secus esset in ordinario. Ad hoc respondet pars aduersa domini Philippi,quòd cum pars aduersa dicat primum processum ipso iure

iure nullum:per ipsum non videtur dominus Nouiomeñ. functus vel perfunctus officio suo.arg.ff.de optio.leg.l.ij.de oper.libe.si vero.in prin.& de condi.& demõ.cũ de indebitũ.§.vl.

2 ¶ † Ad id quod dicitur ꝙ delegatus erat:respondetur,ꝙ delegati processus pót esse nullus:qa formã sibi factæ cõmissiõis nõ seruat:& tunc quia propter formã nõ seruatam:quasi nõ iudex processit:vt extra de rescri.cũ dilecta.ff.mã.diligẽter.& l.si quis proco.& de off.& pote.iudi.dele.c.venerabilis.pót iterũ procedere, nec videtur sua potestate perfunctus,vt.ff.de arbi.quod cũ.in.ij. resp.rñdetur & aliter,in sentẽtijs diffinitiuis procedit oppositio. in alijs autẽ actibus vt informationibus:prouisionibus, & alijs huiusmodi,quæ per se quandã executionem habent: & ad diffinitiuam sententiam non tendunt:oppositio non procedit quoniam in eis de effectu beneficij cogitatum videtur:vt.ff.si ser.vẽ. l.si venditor.& ideo quousque perueniat ad finem intentũ: non videturquis perfunctus officio suo.ita quod primo actu ipso iure non tenente,impediatur officium suum exequi:quoad attingat finẽ intentum:vt extra de offi.& pote.iudicis dele.significasti.& hæcopinio Inno.j̃.eo.ti.c.in literis.& per Compost.extra de rescrip.c.capitulũ sante crucis.in gl.magna.in ver. item quid

3 si collatio facta per executorem &c. ¶ † Secundo dicit ꝙ virtute cõmissiõis factæ dño Nouiomeñ procedere non potuit:quoniam ciuitas illa distat à rothomago vltra vnã vel duas diectas. Et si dicatur processus fuit Parisius.Dicitur ꝙ non potuit dominus Nouiomeñ.extra suam ciuitatẽ & diœcesi cõmittere.& sumit pars huiusmodi opinionis fomentum in vtroq; capite capitulo extra de rescrip.statutũ.li.vj.Sed ad istud respondetur duobus modis primo sic ꝙ.c.statutũ habet locũ in iudicibus delegatis ad causas:nõ in executoribus gratiarum.Quod probatur sic capitulum statutum est ad declarationem : determinationem: & aliqualem correctionem.capitu.nonnulli.in eodẽ.titu . ergo non potest habere locũ:nisi in casibus in quibus ipsum loquebatur:vt in authentica.de filijs ante nup.instru.natis.in fin. Sed illud loquitur solũ in iudicibus ad lites datis.ergo &c.Et fuit opi. Io.mo.& Archi.in.c.statutum.& hanc opi.continua consuetudo & iudiciorũ frequentissimus ordo amplectitur:vt.C.de vete.

4 iure enuc.l.j.§.& si quæ leges. ¶ † Et si dicatur:isti non sunt meri executores gratie sed habent causæ aliqualem cognitionem annexam fratri.Sed in ista correctione attẽdi debet ꝙ fauorabilius est,vt.ff.de tutel.qui habet.§.j.& not.ff.quibus ex cau.maiores .l. non recte.& est videre in actione mixta:quæ magis sequendo naturam personalis,eo quòd fauorabilior & durabilior est , quàm realis.xxx.annis durat.C.de peti.hæ.l.hæreditatis.& quod principalius est ꝙ habet se per modum finis intenti:vt.ff.de iniur. eũ qui nocentẽ.§.fi.iniuria hic est. quod executor datus ad gratiam nõ finitur morte cõcedẽtis:sedest perpetuus sicut gratia,vt extra de of.& pote.iudi.dele . si super gratiã.li.vj respõdetur & aliter ꝙ cũ dominus papa scienter cõmittendo nouiomeñ. & decano cantori parisien.de necessitate voluit in casu ꝙ omnes cognoscere vellet alterum ad alterum se alios accedere, per quos videtur voluisse parisius posse cognosci:vt.ff.de excusa.tut.l. idem vlp. de re iudi.palam consulebat.de boñ.pos.seruus.C.qui admit. ad bonorum pos.ar.ff.de vsu & habi.l.plenum.§.equitij.& ad hoc accedit si papa cõmittit causam aliquã cognoscendã monacho, nominans eum monachum dispensare videtur ꝙ monachus possit esse iudex:vt extra de priuile.cum olim propter quæstiones.

5 & ibi no.per Inn. ¶ † Tertio dicit pars aduersa,ꝙ processus non tenuit:quia factus appellactione| interposita pro parte domini Theobaldi in curia pendente corã venerabili viro domino Bertrando de sancto genesio sacri palatij auditore. Ad istud respõdetur ꝙ illa appellatio si qua fuit:deserta est,& ideo fingitur non interposita & valent omnia medio tempore facta ac si interposita non fuisset:vt.C.de tempo.& reparationibus appel.l.vlt.§.illud.& .ff.de his qui no.infa.fur.§.j. ¶ Quarto opponit,quòd processus de quo quæritur factus fuit iam causa ex certa scientia cõmissa per dominum papã,reuerẽdis patribus dominis Penestrino & derebleſio. Ad istud respondetur per interpretationem: quia nunquàm aliqua commissio eius vt iudicibus vel auditoribus facta fuit:& si de ea se iuuare intendit pars altera : producat ipsam & respondebitur eis. ¶ Ex prædictis itaque manifeste apparet processum de quo quærit de iure subsistere & inexpugnabilem esse & ex eo posse & debere ad causæ decisionem procedi. cetera suppleat immensa profunditas reuerendi patri domini Cardi.ad cuius instructionem sermo nõ funditur:sed vt valeret aliquantisper stimulatur & pungitur.

De concessione præbende.

CONSILIVM CCXCVI.

1 *Vnio ecclesiarum parochialium probatur si ab vno fuerunt contente & recte:& vni fuit collatio facta per magnum tempus.*

2 *Item si vnus census fuit solutus pro ambabus vel vnã decima,& licet tẽpus nõ inducat vnionem:tamẽ si allegas legitime factam fuisse:ad hoc probandum sufficit probatio temporis.& nu.seq.*

DE iure domini gulielmo ni gallici:ex parte gratiæ processum generalium personæ acceptationis & prouisionis in specieſa ctę:de ecclesia de quibus agitur & producta,plene & euidẽter apparet verũ tota quęstio vertitur quia dominus Gulielmonus dicit ꝙ ecclesia de thufalijs & sanctæ Liberate, sunt vnum & idem beneficium,vel pro vno beneficio ex vnione & dependentia vnius ab altero habẽdum. Gulielmus vero de rupe dicit ea esse duo distincta & separata.& dicit si bi prouisum per Episcopum caturcen.de ecclesia sanctæ Liberate,sane ad ostendẽdum ꝙ si & fuerit super vnicum beneficium. Dati sunt articuli sufficientes:& probationes factæ de his quæ sequuntur,videlicet de vnitate rectoris scilicet ꝙ vnus & idem rector semper vtrãque tenuit & possedit † & rexit, sicut vnicum

1 beneficium ꝙ est signum:imo demonstratio vnitatis:vt in auf. vt iudices sine quoquo suf.§.illud tamen.&.§.sequẽ.col ij.&.ff.arbo.fur.cesa.l si gemina.sicut ex contrario:contraria resultat demonstratio,vt ex diuersitate rectorum diuersitas in prouincijs quas regunt:licet à principio essent vna:vt.ff.de offi.asses.l.si ean

2 dem. † Et ratio huius est,quia si essent vere duæ ecclesię:duo beneficia constituentes ,vni non fuissent cõmittẽde personæ:quia difficille est ꝙ vnus duorum vices sustineat vt.ff.de pac.l.si plures.C.de asses.nemo.lxxxix.dist.singula.xvj.q.j.presbyteros.&. x.q.ij.vnio.& non solum probata est vnitas rectoris sed probata est causa quia ecclesia de thufal.facta fuit,scilicet per quosdam nobiles qui guerram habebant,non vt essent diuerse substantiæ: sed sola cõmoditate:vt.C.de sacrosan.eccle.iubemus.circa principium.&.ff.de leg.ij.l.caius.§.j.& quòd vna & eadem procuratio:vt pro vno beneficio episcopo est soluta:ꝙ non fieret si essent duo nisi in casu speciali propter paupertatem quæ hic nõ datur imo datur oppositum,vt extra de censi.romana.li.vj.ꝙ vna tantum datur decima:sicut pro vno duntaxat beneficio quod non fieret si essent duo diuersa,quia vnaqueq; deberet per se incẽsum referri:vt.ff.de censi.forma.& probatum est,ꝙ omnia quæ parrochiani consueuerunt in parochijs proprijs facere:vt diuina audire:oblatiões facere:dies solẽnes celebrare:vigilias facere:batis. suscipere.hæc omnia omnes parochiani promiscue faciunt, modo in ista:modo in alia:secundum quod magis se offert opportunitas:& hæc omnia indubitanter arguunt vnitatem.argu.ff. de vsu & habita.diuus.de dãno infect.si finita.§.ex hoc edicto. l. quod couclaue.huic autem vnitati nihil obuiat,vbi diuersitas ecclesiarum aliquo spatio ab inuicem distinctarum. Sed hoc de necessitate non arguit diuersitatem in beneficijs,sicut possunt esse duæ ecclesiæ spatijs distinctæ,& vna cathedra in vtraque cathedrali:vt de metropoli berito.l.vnica.& ibi no.extra ne sede vacá

3 te capitu.primo. ¶ † Secundo dicitur pro parte domini Guilelmi ꝙ à principio probata est vnio dupliciter.Primo quia allegatum & probatum est,eas habitas pro vna seu pro vno beneficio per tempus longissimum & cuius contrarij memoria non existit:hoc autẽ habetur perinde ac si vera vnio probata esset : quia constituti loco habetur:vt.ff.de aqua quoti.& esti.l. hoc.§. du-

ctus aque.de aqua plu.arcenda.l.j.§.vlti.& in ſum.in prin.¶ Sed huic opponitur de eo quod no.Hoſti.extra de vita & honeſta. clerico.quoniam nonnulli,& in ſum.de ſup.neg.præla.in.j. col. vbi dicit q̃ quãticunque temporis diuturnitas non inducit vnionem.Sed reſpondeo tempus non inducit vnionẽ, ſicut nec obligationem:vt .ff.de ac.& obli.obligationũ fere.§.placet.C.de pac. ſi certis annis &.ff.de oper.liber.l.operis non impoſitis.Sed ſi alegetur ſolenniter facta:& ad huius probationem tanti tempo- poris obſeruantia allegetur non ad eam inducendam: ſed indoctam probandam ſufficit:vt.ff.de vſur.cũ de in rem verſo.& ibi no.ff.de ſerui.l.ſeruitutes ruſticorum prædiorum.C. communi
4 diui.ſi maior.& extra de præſcrip.epiſcopum.lib.vj.¶ †Secundo per confeſsionem partis aduerſe producentis quãdam vnionem factam,vt dicit de iſtis duabus eccleſijs abinuicem:qui autem dicit vnionem ſiue vnionis diuiſionem,& vnionem ipſam confitetur ſicut qui dicit diuortium præſupponit matrimoniũ, vt.ff.de diuor.& repu.mulier.rerum amo.ſi cõcubina.in prin.& & in aut.quibus mo.na.ef.legi.col.vj.Confitetur etiam pars aduerſa totã intentionem domini Gulielmoni:quia in primo ſuo articulo & in litera collationis ſue dicit q̃ eccleſia ſancte Libera te de qua agitur dicitur vacaſſe vltimo.per mortem domini . B. de ſancto Geneſio ipſius eccleſiæ rectoris:& q̃ pertinet ad collationem epiſcopi caturceñ.& q̃ infra ſummam & q̃ affecta fuit per generales proceſſus:& quòd acceptata fuit & collata: domino Gul.vtraque ſiue non habebit eccleſiam ſanctæ liberate ſi eã habere malit:vt arg.ff.de col.illici.l.j.§.vlt.&.C.qui mili.non poſ. his quibus.li.xij.& in extrauagan.domini noſtri execrabilis.
¶ Ex prædictis itaque manifeſte apparet:quòd tam ex originali vnitate:quam ex probata dependentia ſiue vnione quã ex partis aduerſe aperta confeſsione:pronunciari debet bene iudicatum pro domino Gulielmono:& male appellatum per dominũ Guilielmum de rupe.cetera per veſtre paternitatis reuerentiam ſupleantur.

De teſta. & de verborum ſignificatio.

CONSILIVM CCXCVII.

1 *Pater ſi legat filie aliquid vltra dotem,& vult eã eſſe contentam de toto eo quod exiſtat in bonis ſuis:tunc ipſa poteſt petere dotem matri ſue,cũ numero.ſeq.*

5 *Clauſula generalis refertur ad ea quæ ſunt eiuſdem generis: & non ad alia.*

7 *Item ad probandum eſt teſtamentum factum vel ſic ſenſiſſe teſtatorem per coniecturas locutionis ipſius: ſufficiunt duo teſtes etiam mulieres: ſed ad probandum ſic eſſe factum : requiruntur ſeptem teſtes.*

8 *Item quo tempore poteſt filia petere fructus dotis matris;& an computẽtur in ſortem.*

DOmina Stella contraxit matrimoniũ cum Ferrario olibe burgenſe perpiniani,& conſtituit & dedit ſibi in dotem ducẽtas quadraginta marchas argenti: de quo matrimonio generata & nata fuit Boneta filia legitima & naturalis ipſorum coniugum:deinde mortua eſt dicta domina Stella inteſtata:ſuperſtite & ſuccedente ſibi dicta Boneta filia ſua:poſtea per aliquot annos cum dicta Boneta eſſet in etate nubendi:dictus Ferrarius pater ſuus qui habebat ipſam in poteſtate,dictã Bonetam filiam ſuam in matrimonium collocauit Ioanni faſene:& dedit & conſtituit ſibi in dotẽ idẽ pater de bonis ipſius patris:quingentas libras,proceſſu temporis dictus Ferra.pater veniens ad mortem ſuum cõdidit teſtamentum,in quo pauperes Chriſti hæredes inſtituit.& legauit dicte bonete filiæ ſuæ:pro parte,& pro hæreditate,& pro omni iure ad ipſam Bonetam pertinenti,& pertinere petẽti,in omnibus bonis dicti Ferrarij patris ſui:pro iure nature,vel pro qualicunque alio modo:totum illud quod ſibi donauerit tempore matrimonij prædicti:& vltra legauit ſibi.xxv.millia ſolid.voluit etiã & mandauit idem Ferrarius pater,q̃ dicta Boneta filia ſua teneret pro ſe pro pagata & contenta de doto hoc quod ſibi legauerit:& q̃ non peteret aliud in bonis & de bonis dicti Ferrarij patris ſui:niſi legata ſolum quæ ſupra fecerat ſibi:& dicta Boneta non veniret nec faceret aliquid contra dictam ordinationẽ.Quo teſtamento condito.mortuus eſt dictus Ferrarius:ſuperſtite dicta Boneta filia ſua:petente ſibi ſolui per hæredes dicti patris ſui dictos mille ſolidos ſibi legatos per dictum patrem ſuum:& vltra petit quantitatem dictæ dotis:& dictos.xxv.millia ſo.ſibi legatos per dictum patrem ſuum:& vltra petit ſibi ſolui & dari dictas .ccxl.marchas argenti pro dote dictæ matris ſuæ aſſerens quòd dictæ.cc.quadraginta marche argenti nõ includuntur nec includi debent in legato ſibi prædicto facto:& quòd per verba dicti teſtamenti ipſa non debet excludi à petitione & perceptione dictarum ducentarũ quadraginta marcharum argẽti, procurator vero pauperum ſeu eleemoſyne ville Perpiniani contra dictam bonetam aſſerendo proponit:quòd dicta boneta deberet tantũmodo habere de bonis & hæreditate dicti patris ſui dicta. x.millia ſo.dicte dotis ſuæ.&.xxv.millia ſolid.ſibi legatos in dicto teſtõ,& nõ debet habere dictas ducẽtas quadraginta marchas argẽti dicte dotis dictæ matris ſuæ ꝓpter verba ꝓhibitoria appoſita in teſtamento dicti patris ſui videlicet q̃ eſſet contenta & quòd nihil aliud poſsit petere exꝑdictis,quæritur quid iuris.
¶ Verũtamen præmittendum eſt q̃ nõ quęritur de legitima:ſcilicet an dicta boneta debet habere legitimam de bonis patris:cũ ipſa non habuerit legitimam de bonis paternis,computata & deducta dicta dote matris ſuæ:deductis legatis ſibi factis pro eo: quia eidem bonete videtur repugnare duæ conſtitutiones perpiniani ſcripte in libro communis & curie velle perpiniani:quæ ſic incipiunt.Item ſtatuimus ac etiam ordinamus &c.¶ Item quæritur vtrum voluntas defuncti: circa declarationem teſtamenti poſsit probari per duos teſtes.¶ Item præſuppoſito quod poſsit probari per duos teſtes:vtrum mulier admittatur ad teſtificandum in caſu iſto.Videtur dicendum q̃ boneta poſsit petere dotem matris ſuæ:cui ab inteſtato ſucceſsit,non obſtantibus verbis quibuſcunque in ſupraſcripto patris teſtamento prolatis & hoc
1 rationibus infraſcriptis.¶ †Primum certũ eſt quòd filia patris; creditrix erit ſicut & mater,cui ſucceſſerat.Sed cum debitor creditori legat:non præſumitur animo compẽſandi relictum:vt.ff. de leg.ij. creditorem.de le.ij.lucius.& innititur ſatis de hæred.inſti.l.ſi non cõpenſandi.ergo de iure communi videtur fundata
2 intẽtio bonete.¶ †Secũdo verba teſtamẽti huic iuris diſpoſitioni non obſtant,quia pater loquitur de filia vt filia:ſicut ad eã ſermonem diriget,quia non refert cum quo teſtator de ſupremis ſuis loquitur.Sed in genere voluntas & intentio dirigatur, vt .ff. de leg.ij.cum pater.§.donatiões.&.l.miles.in prin.ergo ei vel de ea loquens,videtur eam excludere propter dotem & legata ab omni eo quòd ei debebatur vel deberi poterat vt filiæ.argu.corũ quæ leguntur.ff.de pac.auus.&.l.ſi hæredi.§.nos autem.in fine.& l.ſi tibi decem.§.ſi pactus.& ibi plene no.Sed ad dotem matris venit boneta:non vt ferrarij filia:ſed vt extranea:ergo &c. argu.ff. ad trebel.debitor.circa fin.& de libero homine exhiben.l.iij.§.ſi cum quis.& de his quibus vt indi.l.tutorem.Leges nãque & iuris ratio vel equitas patitur:eam excluſam videri prẽter omnem eius culpam ab eo quod alieno capit iudicio,vt qui petant tutoval curato.§.hæc autem mater.de his qui. vt indig.l.hæredem.& ad ſille.propter veneni.§.neptis.& de teſta.tu.l.qui tutelam.in fi.
3 j.reſponſi.¶ †Tertio legata filie relicta ſi dotis materne petionem excluderent minora fierent & minorem vtilitatem afferrent.& in dubio vero propter naturalem affectum ea interpretatio aſſumitur: per quam maiora legata reddantur : & contra conſuetum & à iure attributum ſibi ſignificatum:vt.ff.de libe.le
4 ga.l.aurelius.§.Titius teſtamentum . ¶ †Quarto ſub eadem ratione legauit pater filię dotem.&.xxv.millia ſoli.& iuſsit eam contentam dote & legatis:ergo quod vnus voluit eſſe in vno & in altero,vt extra de de conſtitu.c.tranſlato.Sed dotem quàm dedit,non

dit non videtur voluisse compensare indebitum filię: quia & si voluisset non potuisset. ar. C. de pact. permissione. & de pollicita. l. vlt. & ff. de leg. iij. vxorem. § pater. & quod ibi not. ff. de mino. l. iij. § sed vtrum ergo. & de altero idem sensisse vide, si sic habetur propositum. ¶ † Quinto verba testatoris diligenter attendantur manifeste apparet testatorem per legata voluisse filiam excludere ab eo duntaxat quod sibi vt filie deberi poterat, sic ei dixit per ius nature &c. Quæ verba multa præcedentium significatū limitant & restringunt: vt. ff. de pen. l. nam quod liquide. § vlti. & de ver. sig. l. si cum tibi fundum. & ibi no. Et si dicatur quòd testator subiunxerit illa verba: vel alio quocunque modo &c. quę verba sunt ampliatiua præcedentium. Respondetur verum est: sed ad ea duntaxat quæ sunt eiusdem generis cum præcedentibus. ff. de vino tri. & oleo lega. l. vl. pro socio, si adijciatur. & de lega. iij. hæres meus. § duæ statue. ¶ † Sexto & vlt. attendatur. q̄ testator prohibuit peti aliquid preter legata in bonis suis: qui autem petit sibi debitum petit quod non est in bonis debitoris: quia bona intelliguntur ere alieno deducto, vt. ff. de iure do. mulier bona de verborū. significa. subsignatum. § bona. & de lega. ij. si quis seruum. § vltimo. & l. seq. imo magis ciuili appella. bonorum dicitur esse in bonis creditoris: vt. ff. de reg. iur. l. qui actionem. & ver. sig. bonorum in vltimo responso. & forte magis potest dici ex bonis hæc dos, cuius proprietas debet esse filię: & vsufructus patris, quòd in bonis, vel de bonis: vt. ff. vi bonorum rapto. l. ij. § in hac actione. & insti. eodē. § vlti. & nulli dubium est q̄ hanc dotā fuisset filia habitura, quocūque extraneo hærede scripto per patrem. Sed ea, extra cām bonorum sunt: quorum quæ quis habiturus esset alio hærede existente: & ideo iniuncta restitutione bonorum non veniunt: vt. ff. de leg. ij. l. sequens quæstio.

7 ¶ † Ad secundam quæstionem videtur dicendum quòd circa testamentum, triplex probatio occurrit. Aut enim quis vult probare factum. & tunc potest per duos testes. argu. ff. de mil. testa. diuus. & l. lucius. Aut sic factum: & tunc per septem. C. de fideicom. l. vltima. & sic no. C. de bono. pos. secūdum tab. l. ij. Aut sic sensum per aliquas coniecturas: puta prælocutiones & alia huiusmodi, de quibus habetur. ff. ex quibus cau. in possessióe. ea. fulcinius. § quid sit latitare. de doli exceptio. apud celsum. in principio. & de lega. j. si seruus plurium. § vltimo. & tunc cum hoc absque dubio probari possit & debeat: vt. ff. de hæredi. institu. in tempus. § quocunque. de condi. & demon. falsa. § fi. de testa. tute. duo sunt titij. & de leg. j. lucius. in fin. ij. respon. & l. qui quantū. nec in hoc sit certus numerus taxatus duo sufficiunt: vt. ff. de testi. vbi minus. & not. ff. de testa. hæredes palam. § sed & si notam. Aliquando enim est magnares: & quæ de sui natura inductionē magnam requirit, & paucis probatur, sicut fama vel infamia: quia licet ex frequētibus actibus & vulgata opinione sine credulitate inducatur: tamē per duos testes probatur, vt extra de test, tam literis circa princi. & no. ij. q. j. Deus omnipotens. Sed quandoque autem & per duos testes: probat tres affuisse condito instrumento. vt. C. de fide instru. comparatióes. & in codicillis potest declarari nomen scripti hæredis: vt. ff. de hæredi. insti. asse. &

8 de condi. insti. institutio talis cum si. ¶ † Ex prædictis respondeo ad tertiam. q. scilicet quòd ad probandum mulier admittatur: quia prohibita non inuenitnr, vt. ff. de testib. l. j. & l. ex eo. & de testi. qui testamento. § mulier. Ad illud vero quod quæritur ad quæstionem, qua quæritur de fructibus, videtur dicēdum fructus saltem à tempore mortis patris peti possunt: non quasi fructus: sed quasi res donata: vt. ff. de ali. & cib. lega. cum vnus. § j. & pro hoc. ff. de iure do. l. vlti. Sed in contrarium monet suspitio vsurarij contractus: quia de iure deberent in sortē hoc casu aliàs computari: vt. ff. de solu. titia. & quia accedit ad moram solutionis pecunie. vt no. ff. de act. emp. & ven. iul. § ibidem pa. & C. de vsu. cum allegas. in hac oppinione videtur Inn. & expressius hic extra de vsu. salubriter. in fi.

De procura. & de dolo & contu.

CONSILIVM CCXCVIII.

1 *Citatus à Papa personaliter, non potest mittere procuratorem, & de alijs causis in quibus nō admittitur procurator. cum nu. seq.*

PRo fundamēto omniū dicendorum est sciendū, quòd Artungus tā quam intrusus, fuit monitus ex parte domini pape, & eius speciali mandato q̄ ecclesiā stasiliē. in qua se intruserat dimitteret & domino Io. de cabilione per apostolicam sedem prouiso: libere relaxaret, cui monitioni cum non obediret ex mandato eiusdem domini Pape personaliter ad curiam est vocatus & vterque processus, tam monitionis quā citationis continet pœnas excommunicationis inhabilitatis &c. vt in dictis citatione & monitiōe plenius cōtinetur. modo cum petatur declarari, quòd in pœnas prædictas inciderit, & q̄ contra eum aggrauentur processus ad hoc impediendum comparet coram paternitate vestra cui dictum negocium est commissum do. Ambro. de mediolano dicti Artungi se procuratorem asserens cum procuratorio coram paternitate vestra producto, & non offerens se defensioni, petit copiā

1 actorū. ¶ † Quærit an admitti debeat. Et videtur q̄ nō ex duobus videlicet ex causę natura & ex mādati forma, ex causę natura q̄ talis est vt ad eā procurator admitti nō debeat, qa artūgus personaliter est citatus ergo per ꝓcuratorē admitti nō debet. vt. C. de procu. in pecuniarijs. in fi. & de ca. tol. l. j. § ne aūt hoc. in ver. si vero talis. extra de of. & po. iudi. dele. quoniā apostolica. § his aūt & de iud. iure esse ambiguum nō videtur. lib. vj. & de dolo & cō

2 tu. cum dilecti. circa medium. ¶ † Ex forma apparet, quòd non est sufficiens: quia non est negocium electionis & confirmationis quas prætendit, ad quod erat citatus, & vbi quis non potest per se venire saltem procuratorem ad causam instructum mittere debet. argu. ff. de mino. pap. exuli. & de diuer. & tempo. præscri. l. ij. & in. d. c. cum dilecti. præsertim in causis electio, vt extra de elect. indēnitatibus. § porro. in. ij. respōso. propter periculum quod in eadem vacatione vertitur, in eo. tit. quam sit. &. c. cupientes. in prin. & extra de app. oblate. § pe. imo etiam in alijs est idem vbi speraretur longum impedimentum: sicut hic allegatur arg. ff. de iud. si longius. in prin. extra de appel. ex parte. & ibi no. per Inn. in glo. signata super verbo vel tui. & clarius per gl. ordi. in. d. c. cum dilecti. in fi. glo. signate super verbo responsale. sane hic non allegat Artungus, quòd velit per seipsum causam agere: imo bene per procuratorem, sed dicit quòd non audet mittere instructum. hic autem expresse contradicit sibi: quia sicut mittit instructum tantum ad ea quæ in procuratorio continentur, ita potuit, & ad totam causam extra de electio. c. bone memorie magunting. § pe. de app. cōstitutis. & in. d. c. oblate. & attēdatur q̄ nō solū dicit q̄ nō audet mittere: imo temerariè asserit, q̄ nec missum tenere, contra legem. C. de his qui per me. iud. non appel l. j. & ff. quòd met. causa. l. est verisimile. Et sic apparet manifeste, q̄ talis procurator non est ad aliquid admittendus. ¶ † Et si dicatur quòd ad minus ad excusandum, & excusatum probandum, debet admitti. Respondetur, imo non debet quia si formam mādati diligenter aduertes, manifeste dicit Artungus quòd per aliàs vias non suspectas venire non potuisset: licet non sine dispēdiosis sumptibus, aliàs & nihil quidem facere debuit. Vnde excusatio nulla, vt. ff. si quis cau. l. secunda. § pe. ibi aut quid si tempestas &c. Repulsio igitur procura. Artungi contumacis & intrusi in toto remanet paternitatis vestre officium liberū: vt possit ad ea quæ petuntur iuste procedere.

Vt lite pendente nihil innoue.

CONSILIVM CCXCIX.

1 *Impetratio beneficij facta lite pendente inter alios: non facta mentione dicti valet, & quando non valeat. vide hic & nu. seq.*

Consilium CCC.

OVidam Hugo moseli nomine existens rector cuiusdã ecclesiæ curate pręposituram:dignitatẽ:ac curam amnimarum habentem,à domino nostro Io.impetrauit,& statim cum fuit assecutus possessionem dictæ præpositure,ecclesiam curatã quam primo tenebat cum titio permutauit:qui quidem Titius post ipsam permutationẽ prædictam ecclesiam curatam vsque ad tẽpus mortis sue tenuit & possedit,quo mortuo duo electi clerici à domino nostro Io.gratiam obtinentes,de beneficio cum cura vel sine cura vno in gratia speciali:alio in fora cõmuni,dicunt dictam ecclesiam curatã vacasse per mortem illius cum quo permutatio huius facta fuit & inter sevnus contra alium super dicta ecclesia in romana curia litem moueret:qua mota vel incepta quidam Aymericus nomine,asserens dictam ecclesiam vacasse per collationem & executionem antedicte præpositore à dicto domino nostro Ioan.prædictã ecclesiam impetrauit:nec curauit facere mẽtionem de lite prædicta in supplicatione sua:sed tantũmodo de possessione facti quæritur,an talis impetratio dictæ litis dependentia non obstante. † Et est dicendum de iure ꝙ talis impetratio valet non obstante litis taciturnitate:quia non est verisimile ꝙ papam retraxisset à gratia.imo ad eam concedendam fortius fuisset inductus eo ꝙ talis videtur esse confecta in collusionẽ potestatis romani pontificis qui solus potest alia beneficia reseruata conferre de facili:vt no.in simili Hosti.extra de præbend.in.c, relatum.& eo.ti.in.c.dilectus.& Inn.extra de transac. ex literis. alioquin inuenta esset via claudendi circa talia potestatem pape contra.l.ff.de transact.cum hi.§.si cum lis.& ad carbo.l.j.§. sed & si quis.nusquàm enim propter litem inter duos pendentem debet tertius impediri,quominus suo iure vtatur:vt.ff.de vsufruc. cuiuscunq;.§.j. ¶ † Secundo electio prima quæ dicitur esse inutilis non præstat impedimentum electioni secundæ:vt extra de electio.c.rescriptum ad finẽ.c.j.congregato.Et ad hoc cõcludit do.Guid.de abaisio & dominus.A.quod questio seu lis quę nulla est,non debet alteri nocere,si de ea non facit in impetratione sua mentionem,vt expresse no.extra de concess.præben.in.c.j. super verbo impedire.li.vj.Ad idem facit.ff.qui satisda.cog.l.quoties.& eo.tit.l.de die.§.j.&.§.si seruus.& de eden.l.ij.in fi.j.respõsi.& ad velle.l.quãuis.§.si conuenit.& ꝙ cuiusq; vniuersi.l.j.§. pe. si quis in ius,vo,non ierit.l.j. ¶ † Tertio dico, ꝙ quandocunque aliqui duo litigant de aliqua re,neuter litigatorũ impeditur nouum ius à tertio querere. Nec enim illud ius nouum dici potest vitio litigiosi affectum,vt pote in iudicio non deductum vt probatur extra de re iud.abbate.lib.vj.& hoc no.Inn.& melius Cõpost.extra de consti.c.cum.M.ferrarien.in fi.& de hoc est casus expressus.ff.de liti.l.j.per Ho. ¶ Quarto & vltimo dico ꝙ quando aliquis petit vel impetrat aliquam rem deductam in iudicio inter aliquos super certo iure nõ ob.tertio petenti vel impetrãti super alio iure meliori quod quidẽ ius nondum extiterat deductum in iudicio:vt.ff.de exce.rei.iudic.l.fi mater.§.eadem. & .l. an & eadem.§.actiones si quis cau.l.qui autem nouo priuilegio. ¶ † Nec enim prohibendus est aliquis lite pendẽte,aliquod ius seu rem impetrare:duntamen fiat sine præiudicio iuris alieni. vt no.Hostiẽ.vt lit.pen.nihil innouetur.c.j.de appel.c.significante. Sufficit enim quòd non interfit alicuius.argu.ff.si serui.vendi.l. loci corpus.§.in cõfessoria .&.l.seq.§. sed si quæritur.Nam quando aliquis impetrat aliquam rem seu ius quod domino nostro pape competit in nullo facit præiudicium alijs impetratio talis: quia permissum est cuicunque rem suam facere meliorem sine præiudicio aliorum &c.vt extra de præscrip.auditis. & de offic. ordina.c.dilectus.§.pe.&.C.de serui.& aqua.l.præses.&. ff. ne qd in loco pub.l.ij.§.merito.&.l.si quis à principe. ¶ † Nec obstat capitulo secundo .vt lite pendente.li.vj.Nec clemen.j.eodem tit. quia in vtroq; illorum,prohibetur impetrare ius:quod vacare dicebatur per mortem vnius ex litigatoribus.Nec mirum,quia illud erat in iudicium deductum,ꝙ adhuc propter superstitẽ causam prosequentem durabat:& sic erat litigiosum:vt.ff.de rei vẽdi.vtiq;.& de solu.l.si seruus.&.C.de asser.tol.l.vlt.in fine.& hoc modo soluerunt quidam cõtrarietatem,quæ signatur inter decretales.extra de in integ.resti.cum venissent.ad finẽ. & extra de arbi.ex parte.& ibi no.per Inno.in vl.glo.¶ Aut quis igitur lite pendente impetrat aliquid quod cedit in prẹiudicium iuris alterius litigatoris,& non tenet impetratio,vt extra vt lite pendente per totum.& maxime in.c.vlt.& de testi.c.causam quæ vertitur. de priuil.dudum.C.vt lite penden.vel post prouoca. nemini liceat supplicare.l.ij.& in auf.in medio litis non fieri sacras iussiones. in prin.col.viij. Aut impetrat aliquid quod quantum ad ius nõ cedit in præiudicium iuris alterius litigatoris, impetrat: tamen ius iam in iudicium deductum:& adhuc manens in iudicio propter superstitem prosequentem & non tenet,ne superstiti prosequenti nouus aduersarius suscitetur,vt extra ne lite pendẽ.c.j. &. ij.lib.vj.& quia hoc esset quasi quandam sententiam ferre super iure superstitis,contra legem.C.ad legem corneliam de falsi. vbi falsi.& quia impetrãti videtur tale ius litigiosum. Aut impetrat aliquis aliquid,quod nullo modo cedit in præiudicium iuris litigatoris.Nec impetrat ius in iudicium deductum:sed quoddã ius tertium à iure de quo litigatur omnino separatum & à tertio:& hoc casu tenet impetratio. Nec est dare rationem quare debeat impediri: & hoc casu superius allegata vendicant sibi locum.

De priuile.& de verborum significatio.

CONSILIVM CCC.

1 *Priuilegium habens,ad instar alterius priuilegij,censetur habere priuilegium quod ille priuilegiatus habet ad instar alterius.*

Item de multiplici prærogatiua priuilegij principis cum numero sequenti.

FActum tale est. Magistro militie domus,de calacrana & eius fratribus ordinis cister.à sede apostolica est indultum,vt gaudeant omnibus priuilegijs immunitatibus:& libertatibus abb.cister.& alijs abbatibus & fratribus ab eadẽ sede concess.subsequenter,magistro & fratribus domus de montesia ordinis calacrane in sui fundatione à sede apostolica est indultũ,vt ipsi magister & fratres perpetuo gaudeãt omnibus priuilegijs,& singulis immunitatibus,& libertatibus,dictis magistro & fratribus de calacrana,& quòd dicti magister & fratres de montesia gaudeant & gaudere & iuuare se possint omnibus & singulis priuilegijs libertatibus,& immunitatibus,dictis abb.cister.& eius abbatibus & fratribus ab eadem sede cõcess.sicut gaudent magister & fratres de calacrana prædicti. Videtur mihi clarum ius,pro magistro & fratribus de montesia, quòd gaudere debeant priuilegijs libertatibus & immunitatibus abba.& fratrum ordinis Cister.Et ad fundandum istam conclusionem allegabo primo circa materiam quæstionis & postea circa formam.Materia quæstionis nostre est de priuilegijs libertatibus & immunitatibus istis magistro & fratribus concess.

1 ¶ † Circa materiam considerandа sunt multa. Considerandus enim est multiplex fauor,circa principis libertates beneficia & priuilegia in genere, & considerandа sunt insuper aliqua: circa priuilegia istis personis concessa specifice. ¶ Primo namque est considerandа,in beneficijs principis largissima interpretatio est facienda.ff.de consti.princi.l.finali.ad municip.l.prima.ff.de iure immu.l.iiij.C.de bo.vacan.l.si quando.lib.x.extra de priuile. c.quia circa.de ver.sig.c.olim.de dona.c.cum dilectus.ij.q. iij .c. fi.in fin.xvj.q.j.c.frater noster.xvj.q.ij.c.visis.cum suis similib.& ideo alibi dicit text. pulcher, quem per absurdum per quàm temerarium sit nostram libertatẽ astuta interpretatione, non ad augmentum sed ad diminutionem conuertere . C . de agentibus in

bus in rebus.l.hac saluberrima. & ibi nota.in glo.Quod priuilegiũ est extẽdendũ, & non solũ quo ad res est extẽsio interpretanda per iura superius allegata:sed etiam quo ad personas,quia ad vxores liberos seruos colonos domesticos & subiectos.C.de comi.consisto.l.viros.de proxi.sacro.scri.l.in sacris.§.si vero.li.xij.& non solum ad descendentes sed etiam ascendentes:vt in.d.l.in sacris.j.respõso.& ibi in gl.C.de priui.schola.l.quoties.de castren.pec.l.hi qui.li.xij.¶ † Item nedum est extendendum priuilegium quo ad res & personas:sed quo ad tempus. priuilegium enim concessum alicui ratione officij seu dignitatis,non solùm durat durante officio vel dignitate:sed etiam eo finito & deposito ad eum extenditur.C.de excu.mune.l.eam legem. lib.x. C.de præfe.præ.& magistro milt.l.j.&.ij.C.de magist.scri.l j.& ibi gl. præ.comi.consisto. Archi.l.j.de silentia.& decurio.eo.lib.xij. cũ multis si. Item nedum est extensibile priuilegium ad res personas & tempus, sed etiam ad modum agendi: quia priuilegium forte non habet locum non in defendendo,sed etiam agendo & alium non impugnando: vt reus sequatur forum actorum.C. de comi.consisto.l.ij.libr.xij.C.de suarijs.l.quicunq; li.xj. de agenti.in reb.l.fi.in rub.lib.xij.& non solum est extendendum priuilegium quo ad res personas tempus & modum agendi: sed etiã quo ad omnia genera causarum, quia quo ad ciuiles & quo ad criminales.C.de agentibus in re.l.eo. & de re mili.l. cancellatores.circa fi.& de silen.ne ad diuersa.cum ibi alleg.lib.xij.¶ † Ex istis ergo satis conijcitur,quòd in libertatibus principis circa beneficia & priuilegia cõcessis.versatur magnus fauor quo ad eius multiplicem extensionem.non solùm versatur fauor quo ad sui excessionem, vt probatur, sed etiam quo ad sui immutabilem durationem, quia licet iura etiam tolli possint per rescriptum principis ex certa scientia.ff.de excu.tuto.l.idem vlpianus.vel ex mera liberalitate nullo petente.C.de peti.bo.subl.l.j.in fi.vel saltem cum clausula non obstante adiecta.C. si contra ius vel vti. publi.l.omnes.& ibi no.per Cyn.&alios.C. de aquedu.l. omnis seruitus.in princip.enim sua gl.lib.xj. quantuncunq; sit in consuetudine roborata:sic intelligitur gl.mirabilis posita.C.de colla.do.l.j.lib x.Libertates enim multum priuilegiate sunt:nec rescripto tolluntur.C.de metatis.l.fi.in fi.de silentia.l. decuriones. in prin.lib.xij.Nec etiam mera libertate.C.de loca.prædi. ciui.l. prædia.libro.xj.de coartali.& communi custo.l. quisquis libro. xij.vbi loquitur de priuilegio:imo plus dicit. quòd priuilegium non potest tolli per imperiale responsum quacunq; adiectione est valde mirabile & extraneum.C.de diuer.præ.vr.& rusti.l. fi. lib.xj.& alibi dicitur quòd nec pragmatica sanctio: nec sententia eminentissime præfecture:nec alius quicunq; modus excogitatus potest valere ad tollendum id quod ibi statuitur in priuilegium.C.de decu.l.fi.§.vlti.libro.x.¶ Ex præmissis patent multe singulares prærogatiue priuilegiorum in genere,& ideo sunt fauores eisdem multiplices imponendi,sed est in facto nostro specifice. Vltra præmissa considerandа sunt aliqua specialia,quæ cõ
4 clusionem prædictam approbant & inducunt.¶ † Considerandum est enim in facto nostro,quòd agitur de priuilegijs religioni & religiosis personis priuatis & prophanis concessis,sit fauor adhibendus per superius allegata,multomagis priuilegijs religioni & personis religiosis concessis,quia summa est ratio quæ pro religione facit.ff.de reli.& sump.fu.l.sunt personе.in fin. Et præsertim istis religiosis qui dei militie ad expugnationem infidelium & dei hostium ascribuntur. Dicit enim imperator his nostre beniuolentie liberalitas debita contribuenda est,qui nostre quodammodo maiestati assistere videtur.C. de magi.sacri pala.l. vnica.in princi.lib.xij. multo igitur magis istis qui dicte maiestati assistere videntur exponentes vel parati ad exponendum se continue morti & expugnationi infidelium prout dicit qui presto semper sunt actibus quos intentos eruditos itinerum prolixitas & expeditionum difficultas exercet.C.de castren.omnium pala.peculio.l.vnica.li.xij. Si enim immunitatibus & priuilegijs digni sunt,quos lateris imperialis comitatus illustrat.C. de præpos.laborum.l.j.li.xij.multomagis hi qui celestis imperatoris etiam continue comitantur.vt pulchre dicit tex.loquens de priuilegijs eorum qui ad expugnationem infidelium se conuertunt.Sane iusto iudicio celestis imperatoris obsequijs inherentes speciali dicit prærogatiua gaudere.& no.verbum iusto iudicio,quia sic ex debito.extrà de iudeis.c.ad deliberandum inde cisa quam plene recitat Host.ibidem in lectura, & bene possunt isti dici celestis imperatoris obsequijs inherere, quia prout pulchre dicit tex.non sunt illi qui vano quidem militis nomine lucra sectantur,sed qui certitudinẽ officij solicitudinis debitis exequuntur.C.de coar.& prin.cor.l.per illiricum.li.xij.& quos sepe seua pericula & vite interdum renunciatio,ad meliorem gradũ perduxit.C.de princi.agen.in re.l.princeps.priuilegia enim data celestis principis obsequijs inherentibus priuilegia videntur principaliter esse propria maiestatis,vt pulchre dicit tex.de principe terreno.C.de præposi.sacro.scri.l.pe.ij.respon. cũ igitur priuilegia istis concessa videantur esse propria dei cui insistunt obsequijs,valde videntur fauorabiliter extendenda quia nedum ex gratia sed ex debito iustitie, sed sedes apostolica priuilegia talibus impartita est vt superius est probatum,ergo &c.&hec dicta
5 sufficiant circa materiam quæstionis.¶ † Iam venio ad formam quæstionis qua bene considerata videtur mihi quòd euidenter imo sequitur necessarie conclusio supradicta. Ponitur enim in forma quæstionis proposite quòd isti de montesia sunt subiecti magistro & fratribus de calacrana,& de ordine eorundem & per consequens potest dici quod ad eos vt subiectos essent etiam tacite à iure dicta priuilegia deriuanda per.l.C.de comi.consisto. l.viros.de proxi.sacro.scri.l.in sacris.§.si non.cum alijs superius allegatis.tum quia hic non inquirimus de priuilegijs per mediũ alterius magistri de calacrana isti magistro & confratribus de montesia vt subiectis à iure tacite deriuandis,sed de expresse recte non per obliquum eisdem de montesia concessis, interpretandi inde multo fortius in hoc casu fauorabilior & latior est facienda interpretatio, & intelligantur omnia & singula priuilegia abbatis Cister.eisdem immediate & directe concessa.
6 ¶ † Præterea ponitur in forma quæstionis quòd indulgentia tã prima facta illis de calacrana,quam secunda facta illis de montesia fuit nedum generalis imo vniuersalis: & sic est vniuersaliter intelligenda, & nihil videtur exceptum generale.namque dictum generaliter habet intelligi.ff.de pub.l.de pretio.ff.de legatis præstandis.lege prima.§.generaliter. ff. vi bonorum raptorũ. lege.secunda.§.homines. &. ff. de iniurijs.item apud labeonem §.generaliter.cum multis similibus.& dicit tex.hominis enim legatum valet,in genere orationis compendio:singulos homines continet.ff.de leg.ij.lege.iij.eius.§.duorum in fi.& multomagis vltra:quia qui omne dicit nihil excipit.ff.de pen.lega.l.si quis de leg.iij.l.hæres.§.vxori.quia quoties significatio sumitur ex vniuerso,si aliquid sit falsum de contentis totam orationem falsam facit tex.& glo.ff.de reb.dub.l.si is qui ducenta.§.vlti.& no.glo. de leg.tut.l.legitimos.§.in legis.& ideo dicitur alibi, quòd tunc non quæritur,an prælegata veniant in restitutione fideicommis.Distinguitur an primo legauit & postea rogauit:aut econtra.vt no.glo.ff.ad trebel.l.marcel.§.quidam ex disparibus.ff.ad
7 legem falc.l titia.C.de fideicommi.cum virum.† Et hoc verum quando fideicommis.est simplex.Vbi vero fideicõmissum est factũ,cũ signo vniuersali distributiuo:vt omne:vel quidquid.tũc indistincte tenent omnia prælegata siue ante siue post:quia qui omne dicit nihil excipit.ff.de lega.ij.cum parer.§.fin.Dicunt ibi notanter doct.quòd differentia est inter omne & totum:quia totum designat corpus integrum & ex partibus integratum nõ quod verificetur in partibus.Sed omne, est nomen collectiuũ & distributiuum quod designat indiuidua, vt verificatur in eis, sicut not.glos.ff.in procemio.in princip.vult dicere verbum designatiuum corporis integri non verificatur ex partibus, sed ex toto integro.vt grex potest esse meus licet singulariter oues non sunt meæ.ff.de rei vendica.l.j.§.fi.ff.de lega.ij.l grege.¶ Idem si quis possideret singulas res.ff.de vsu ea.l.eum qui edes.sed aliud in verbo vniuersali distributiuo, quia illud distribuitur in singulares & verificatur in eis,& in vno singulari falso totum vniuersale falsum,vt supra probatur.&.ff.de fideicommis.l gre-

ge.§.autore.& ideo legata ſimpliciter lana non venit lana tincta ſed adiecto ſigno vniuerſali debetur cuiuſcunq; coloris.ff.de le.
8 iij.l.ſi cui lana.ff.de argen.leg.l.pediculis.§.labeo.¶ †Et eſt attẽ dendũ q̃ in caſu noſtro in forma indulgentie facte iſtis de monteſia non ſolum fuit dominus papa vſus ſigno vniuerſali diſtributiuo dicens omnia: ſed appoſuit ſingularia diſtributa dicens omnia & ſingula,ſicut ponitur in.c.vt circa.extra de elec. lib.vj. & ſic apparuit intentionem ſuam magis laxam & latam,quod voluit omnia comprehendi.& nihil excipi.arg.illius quod lega. & no.extra de præben.quãuis in fine.li.vj. Et præſertim in facto noſtro.vbi ſigno vniuerſali adijcitur deſignatio certa & relatio ad certa:quia dicitur omnia priuilegia conceſſa tali &c.& ſic videtur perinde tantum:ac ſi omnia priuilegia ſpecifice & ſingulariter deſignarentur:&ac ſi de ſingulis priuilegijs eſſet facta ſingularis & ſpecifica indulgentia.ff.de ver.obli.l.titio.§.fi.&.l. pluri-
9 bus in principio.¶ †Præterea certum eſt quòd illi de calacrana habent omnia priuilegia libertates & immunitates ordinis Ciſtercien.tunc arguo ſic:aut illi de Calacrana non habuerunt alia priuilegia eiſdem ſpecialiter conceſſa:aut ſic.ſi nõ:tunc quia nulla alia habuerunt oportet de neceſsitate,quòd omnia alia priuilegia,licet aliàs non tranſirent ad illos de monteſia, transferantur. ſicut dicitur alibi quòd in legato vniuerſali non veniunt debita nec ea quæ ad mercem diſponuntur.ff.de leg.iij.ſi in meuia.de legati.j.l.caius.de vſufru.lega.l.generali.§.vxore.cum multis alijs. Vbi vero nulla ſunt in patrimonio legantis,niſi talia tũc omnia veniunt.ff.de au.& arg.leg.l.pediculis.§.ratione cũ quærentur.& ibi no.ff.de leg.iij.l.cum quæreretur.§.lana.ff.de vino tri.& oleo
10 le.l.ſi.& ibi no.glo.¶ †Pro hoc facit bene deciſio glo. ordinarie Ber.quia priuilegium datum ſtudenti ſuper fructibus percipiendis non extenditur ad quotidianas diſtributiones. Vbi vero non ſunt alij fructus,tunc ad eos extenditur priuilegiũ ſicut no.Ber. extra de præb.c.licet in fi. ¶ Si autem illi de Calacra.habuerunt alia priuilegia tunc illa priuilegia Ciſter.eiſdem conceſſa vna cũ alijs priuilegijs in vnũ patrimonium cõfuſa faciebant vnũ ſubiectum cum vt vtar verbo legis.ff.de muner.l.iij.§.j.ibi neq; enim &c.& verbis Inn.extra de his quæ vi me.ve cauſa.c.in fi.& verbis Arch.de confeſ.c.j.li.vj.conſideremus vnam vniuerſitatem priuilegiorum,ſicut eſt in multis & varijs hæreditatibus vndecunq; quæſitis:quia omnes confuſe vnum ſtructum vnam hæreditatẽ & vnum faciunt patrimonium.C.de inof.teſt.l.fi.ff.ad tre.l.ſi patrimonium.§.cui titia.Nam facit de mili.teſt.l.quærebatur. &.l. ſed & ſi.§.iulianus cum ſua materia.ff.ad legem fal.l. imperator §.quod vulgo.in auth.de non eligen.ſecundo nuben.§.j.&.§.ante nuptiali.& ibi no.& ſic communia in vnum ſtructum confuſa ſimul cũ vniuerſitate tranſire debent.ar.ff de acqui.re.do.l.quidam.& bene facit.ff.ad treb.l.cogi.§.ſed & ſi quis.&.l.ſi eius.§.vl.
11 ¶ †Et eſt ratio quia iſta priuilegia ciſtercien.vniuerſitati priuilegiorum illorũ de calacrana ſunt adiuncta.ff.de leg.ij.l.cum fundus.in fi.& omnium priuilegiorum vnus ei confuſus vſus fuit & redditus.ff.de leg.iij.l.prædijs.§.titio.& omnia priuilegia ſub vno nomine priuilegiorum vniuerſitatis habuerunt & poſſederunt.ff.de lega.ij.l.caius.§.titius.ff.de fundo inſtru.& inſtru.le.l. ſeie.§.tyranne.ff.de leg.iij.vxorem.§.legauerat.totum ergo ſtructum vnicum & confuſum per illos de calacrana ſub vnico nomine generali & confuſo habitum & poſſeſsionem ad illos de
12 monteſia tranſire,ſed per iura ſupradicta.† Præterea hoc concludit inconuincibiliter & mihi videtur ratio dialectica ad modũ ſillogiſmi in barbara figura. Et arguo ſic:omnia priuilegia illis de calacrana conceſſa illis de monteſia conceduntur: ſed omnia priuilegia ciſter.ſunt de calacrana tunc conceſſa:ergo omnia priuilegia Ciſtercien.illis de monteſia conceduntur. maior eſt vera & probatur per ſecundam indulgentiam in facto ſupradicto.minor etiam eſt vera & probatur etiam per indulgentiam primam in facto prædicto præſuppoſitam:ergo neceſſarie ſequitur concluſio quòd ſit vera.¶ Iſte ſillogiſmus poteſt formari in iure in materia priuilegiorum per iſtum modum:omnia priuilegia agentibus in rebus conceſſa conceduntur comitibus conciſtorianen.C.de comi.conſiſto.l.ij.lib.xij. ſed etiam priuilegia proximorum ſcriniorum ſunt conceſſa agentibus in rebus.C.de agenda in rebus.l.hac ſaluberrima.in princi.lib.xij.ergo omnia priuilegia proximorum comitibus conſiſto.concedunt.Sic alibi comitibus prouinciam regentibus vicaris conceduntur.C.de co-
13 mi.qui prouin.re.l.j.li.xij.† Sed vicarij ducibus in omnibus priuilegijs adequantur.C.de comi.& archi.l.j.lib.xij.ergo comites prouinciam regentes in omnibus priuilegijs ducibus adequantur.Iſtum modum arguendi & ſillogizandi ponit gl. or. & be-
14 ne.C.de profeſ.qui in vrbe conſtantinopo.l.j.in fi.lib.xij.¶ †Cõcludendo igitur ex præmiſsis dico quòd priuilegia abbatum & fratrum Ciſter.prædicta à tempore quo per apoſtolicam ſedem illis de Calacrana conceſſa fuerunt & ad eos tranſlata non poterunt dici priuilegia Ciſtercien.inquantum reſpiciebant & reſpiciunt illos de calacrana ſed debuerunt & debent dici priuilegia propria illorum de calacrana tanquam in eorum ius & patrimonium confuſa.ff.de acqui.hære.l.Paulus reſpondit.§.j.C.de inoteſt.l.ſi.in fi.& ſubſequenter,à tempore quo priuilegia illorum de calacrana per apoſtolicam ſedem illis de monteſia fuerint tranſlata,& non poterunt dici priuilegia illorum de calacrana. nec abbatum Ciſter. inquantum illos de monteſia reſpiciebant & reſpiciunt:ſed priuilegia propria illorum de monteſia tanquam in eorum ius patrimonium confuſa, vt ſic iſta priuilegia inquantum ſingula monaſteria ſeu ſingulas domus reſpiciunt. ſingulorum propria priuilegia reputentur: confuſo tamen modo loquendi ſunt omnibus tribus monaſterijs ſeu domibus & eorum fratribus inſolidum cõmunia: vt ſic dicta tria monaſteria ſeu domus & eorum fratribus quo ad priuilegia omnia conſequentur ad inſtar textus legis alibi,qui facit priuilegia tribus dignitatibus cõmunia:vt omnes tres dignitates quo ad omnia priuilegia coequantur.C.de comi.& archi.l.j. lib.xij. & ibi not. glo.¶ Sic alius tex.legis communicet priuilegia alijs tribus dignitatibus:& omnes tres dignitates quo ad omnia priuilegia coequãtur.C.de præfe.præto.magi.mili.l.j.libr.xij.&.C.de proxi. ſacro.ſcri.l.j.libro.xij.

De dolo & contuma.& de appella. & de recu.& de ſententia & re iudicata.& de re iudica.

CONSILIVM CCCI.

1 *Poſt recuſationem legitime propoſitam coram iudice non poteſt dici quis contumax vel contemptus iuriſdictione iudicis.Et de aliquibus cauſis recuſandi.*

3 *Ordinarius de iure canonico & ſic in terris eccleſiæ poteſt recuſari.*

Item quando cauſa recuſationis officialis deſcendit ex perſona ſui ſuperioris non debet probari coram eo,ſed coram arbitris.

Item cum appelletur à certo grauamine quod poteſt colligi ex actis per hoc venit præceptum factum per iudicem.& nu.ſeq.

5 *Appellatione pendente ſi detur diffinitiua ſententia etiam ſi non appelletur ab ea;non tranſit in rem iudicatam.*

6 *Electa vna via per partem ad aliam non poteſt venire,& licet in ſequenti allegatione hoc conſilium impugnetur,tamen in alia ſequenti allegatione confirmatur.*

1 BReues allegationes †& rationes pro parte magiſtri Io.de porto procu. Naldi rubei & Ioan.grati merca. ad oſtendendum quòd dominus Facinus iudex domini Marſcalci non poſsit nec debeat procedere contra ipſos,vel eorum aliquem ratione præcepti quod emanaſſe dicitur à domino Egidio de Eremona eius in officio prædeceſſore eo quod dicatur ipſum præceptum aliqualiter fuiſſe contemptum. ¶ Hoc autem probatur ſic:non poteſt dici contemptus,niſi vbi adeſſe debuit obedientia. ff.de re iudi. contumacia.§.contumaces.de pecu.eo tempore. & de iudi. non videtur

videtur Sed isti duo mercatores de quibus loquimur ipsius pręcepto obedire non tenebantur:ergo &c. Quod autem non tenerentur obedire inducebat præcedens recusatio ex causis legitimis,quia per recusationẽ talem eius erat ligata iurisdictio adeo quòd non solum procedere non debebant,sed nec alij committere poterant vt extra de offi.deleg.iudex ab appel.se.lib.vj.

2 ¶ †Quod autem iste causę recusationis essent legitime ex ipsarum inspectione apparet imo non solũ legitime sed etiam notorie.scilicet quòd causa erat propria ipsius marscalci quod apparet,quia ipse constituit do.Iac.de bononia procuratorem suũ in dicta causa qui libellum obtulit.& omnia acta in causa fecit vt procurator domini marscalci procu.autem nemo consistit in cã propria.vt.ff.de procu.l.j.propria aũt illa dicitur cuius commodum & incommodũ ad aliquem spectat:vt.ff.quando app.sit.l.j.§.impropria. ¶ Item quod do. Egidius ex hoc posset recusari apparet ꝙ assessor eius erat:vt extra ostenditur quòd officium familiaritatem inducit.vt.ff.de iurisdi.om.iud.l.qui iurisdictionẽ & de offi.præsi.senatus.& per consequens iustã recusationis causam vt extra de offi.deleg.insinuante.nedum quia dicta recusationis causa est legitima,videlicet quia erat eius cõmensalis quã constat esse legitimam.vt extra vt lite non contest.accedens.ij.

3 ¶ †Non ob.si dicatur quòd ordinarius nõ recusatur iure ciuili, quia iure canonici bene recusatur,vt extra de foro cõpe.si quis contra clericũ.& fatuum est dicere,quòd in curia marscalci qui datur à domino papa ius ciuile seruetur:& non canonicum,cum in ciuitatibus temporali iurisdictione ecclesiæ subiectis:ius seruetur canonicum & non ciuile vt apparet in tuderto extra de iureiu.venientes. ¶ Non obest quod dicitur recusationis causam agendam fuisse coram ipso marscalco: & non coram arbitris vt petebat recusans,quia hoc verum non est quando causa suspicionis in officiali procedit ex persona eius cuius est officialis: sicut hic erat.arg.C.si quacunq; prædi.pote.l.ista.in vlti. & penul.responso probatur expresse extra de offi.& pote.iud.dele.si à subdelegato li.vj. ¶ Defendebat aũt eos appellatio legitima quæ pręcedebat & eos exemerat appellatione pendente, à prioris iudicis potestate quantum ad præceptum & omnia,vt extra de app.di-

4 lectis filijs decano. ¶ †Non ob.si dicatur ꝙ præceptum & appellatio facta apparet eadem die.scilicet.xj.Februarij: quia aut appellatio præcedebat:& tunc eo non seruato contumacia nõ contrahitur per præalleg.c.dilectis filijs decano.aut præceptum præcedebat appellationem:& tunc cum appellatum sit à repulsione legitimarum exceptionũ & ab omni grauamine quod ex actis colligi põt secundum formam appellandi traditam per do. Inn. extra de noui ope.nun.significantibus:ipsum præceptum in ap-

5 pellatione includit & ab eo appellatum. ¶ †Non obest videtur ꝙ dici posset appel.renun.per hoc quod oblato libello per do. Iac.de bono.procu.domini marscalci eedem exceptiones & recusationis causę obiecte fuerunt sicut prius.obiecte enim fuerũt præmissa protestatione quòd non intendebat obijciens appel.renunciare,sed ei magis insistere: quæ protestatio ius acquisitum ex appellatione reseruat.vt.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol.l.si debitor.§.j.& de reli.& sum.fu.l. hac si quis.§.pleriq;. ¶ Nec ob. quod dici posset super ipsis latam esse sententiam per do. Egidium à quo appellatum non fuit:quia nec necesse fuit appellari eo quod lata fuerit per iudicem qui post appellationem iam interpositam & pendente se de causa intromittere non potest.si ergo erat appellationis remedium nulla fuit.arg.ff.de fer.l.j. & de

6 appel.si expressam. † Vltimo quidquid sit certum est quòd contra dictos mercatores non potest dictus do. Facinus procedere propter contemptum via extraordinaria:dando defensionem sicut dicitur velle procedere:quia hic electa est via ordinaria & libellus oblatus per do.marscalcum & præceptum factum quòd lis contestaretur. Vnde officium iudicis extraordinarium circa illud locum non habet,quia iam est in iudicium ordinario iure deductum,vt extra de appel.significante. Et est ratio,quia vno ex dictis beneficijs electo,non licet penitere & ad alterum cõuolare:vt.ff.de codicil.l.vlt.de cur.fur.cuius bonis.Et no.Archi.super reuocatione attentatorũ.extra de app.non solum.li.vj. ¶ In omnẽ ergo euentum debet circa talẽ contemptũ iudicis officiũ conquiescere in præsenti.cetera suppleat equitas iudicantis.

Contra supradictas allegationes.

CONSILIVM CCCII.

1 HE sunt breues † allegationes ad ostendendum manifeste ꝙ dictus iudex marscalci,potest & debet condemnare naldum rubei & Ioannem grati in trecentis florenis auri & in expensis factis & faciendis in cã secundum promissionem quam fecerant. ¶ In primis certum est ꝙ promiserant præsentare scolarem ex causa in instrumento promissionis adiecta quoties requirerentur sub pœna ibi apposita:& requisiti sunt vt eum præsentarent cum non facerent in penam inciderunt ratione sue promissionis.C.de contrahen.& cõmit.stip. l.magis. Nã satis est enim dies supplicationi inserta.cum ibi dicatur quoties fuerit requisitum & cum hoc fuit ab eis requisitum.ar.ff.de ver. obl.l.cum seruus.& eo.tit.l.si ex leg.agitur enim hoc ex promissione quam fecerunt de isto præsentando ex iusta & probabili

2 causa,& pro præsente.ff.de actio.& ob.l.transiture. ¶ †Nec ob. quod dicitur ꝙ isti mercatores non tenebantur obedire:quia iudicem recusauerunt & sic erat ligata eius iurisdictio.hoc quidẽ non est verum in ordinario.extra de fo.comp.si quis contra clericum.& hoc no.Io.an.in decre.iudex.& ibi glo.In summa autẽ illa decre.iudex.planum est ꝙ loquitur in delegato,& quia ante fuit hoc præceptum seu requisitum quam recusatio proponeretur.& qui dicet quòd ante recusauerit hoc probet:vt. ff.de proba.ei qui dicit.ad hoc facit quod no.extra de sen.excom.venerabilibus.in fi.li.vj. ¶ Item huius recusatio non fuit legitime proposita:quia obtulit se eam probaturum corã arbitris:quod non potest quando ordinarius recusatur vt extra de off.dele.si cõtra

3 vnum in fi.lib.vj. ¶ †Nec ob.quod dicitur hoc non habet locũ quando cã suspitionis procedit ex persona eius cuius est officialis:quia hoc non impedit suspitionis cognitionem ordinari suũ officialem:sed bene impedit appellationem ad ordinarium.Cuius ratio est quia iurisdictio ordinaria fauorabilis est propter quod additur superior in causa suspitionis:sed non appellatur ad eum:quia idem est consistorium.& sic non ob.c.si à subdelegato.extra de offi.deleg.lib.vj.& illa.l.j.si quacunq; præditus potestate.dicit contrarium,quia ibi dicit de ordinario itur ad ordina-

4 rium:& nunquã dicit ad arbitros. ¶ †Item posito legitime,sine præiudicio quod secũdum formam iuris aliàs sine promissione præsentare nõ tenerentur:quod non est verum:quia tunc ex forma promissionis ipsum præsentare tenebantur ad hoc vt veritas inquiratur:vt no.ff.qui satisda.cog.l.ij.§.si quis ex his.cũ non ratione persone:sed alia rõne principalis nõ tenetur:vt est casus.ff. si quis cau.l.si eũ in prin.Ad hoc facit.ff.de tab.exhi.l.locũ.§. sed lex ibi,quia pœna contumacie præstatur ab eo qui nõ exhibet. ¶ Itẽ in ipsa recusatione quã dicitis iudicẽ similiter appellant,si appellauit.eum iudicem approbauit,si recusauit eũ iudicem reprobauit ex eodem enim actu non põt approbare & reprobare ff.de neg.gest.l.pompo.de re.iur.semel approbatũ. & sic est contrarius sibi ipsi & repellendus.C.de fur.l.j. & decre. allegata per aliam partem si à subdelegato.lib.vj.de offi.dele.¶ Nam appellari non põt,nisi â iudice iurisdictionem habente.ff.de ap.l.j. sed recusatus habet ligatã iurisdictionem:vt.ꝛ.ostensum est. ¶ Restat ergo vt hic non obediens crimen committat idololatrie,vl-

5 tra pœnam commissam.lxxxj.dist. si qui presbyteri. ¶ †Item certum est,ꝙ posito ꝙ illa recusatio valeret vt appellatio, tamen non valeret nisi pro illa causa.in cæteris enim causis remanet iurisdictio ordinaria illibata.Nam non plus põt petere recusatio, quã si foret absolutus in illa cã propter quam recusauit iudicem. nec obstaret exceptio rei iudicate in hac cã.ergo &c. ¶ Nã in illa cã propter quã recusauit iudicem agebatur de quadã cõtumacia non restituendi secundũ suã prouisionem.ff.de rei vend.l.restituere.hic vero causa agitur de quadam contumacia non exhibendi:sed aliud promissum.ff.de appella.creditor.§.nullus. inter quæ est magna differentia propter minutionem personarum

& cauſæ,& quantitatis.ff.de excep.rei iudi.l.an eadem. & eo.tit. ſi cum vno vbi caſus huius.q.ibi aliam atq; aliam rem facit &c.

6 †Non ob.quod dicitur quòd hæc eſt cauſa marſcalci. & ſic in ſua cauſa &c.certe non eſt ita:quia propter hoc non poteſt ordinarius recuſari ob hoc quòd talis pene exactio ad ipſius cómodum pertinet:quia non habet hanc pœnam: quia ſit priuatus homo:ſed propter officium tantum ſic.ij.q.vij.ſi quis ab epiſcopo. Nam & procurator fiſci iudex eſt inter fiſcum & priuatum. C. vbi cau.fiſ.l.j.& imperator iudex eſt in cauſa fiſcali.ff.de his quæ in teſta.delen.l.proxime.&tamen res fiſci:res imperatoris dicuntur.ff.ne quid in loco pu.l.j.§.hoc interdictũ.C.de quadri.præſcri.bene à zenone.hæc enim quæſtio non tangit do.B.de petragijs ſed dominum.B.tanquã marſcalcum.Et ſi dicatur,q; ſimile priuilegium non habent priuati,vt imperator:certe imo habet ſi

7 ſcum & ſenatum.l,diſt.contumaces.xv.q.j.eccleſia.¶ †Nec ob. q; marſcalcus fecit procuratorem:quia vocatus fuit in cauſa appellationis: vnde habuerit neceſſario per ſuum procuratorem oſtendere iniuſtam cauſam vocationis non per ſe.C.de iniu.l.pe. Ex quibus apparet reſponſio.l.qui iuriſdictionem. &.c. inſinuã te.nam ſi non poteſt recuſari marſcalcus qui principalis eſt multominus ſuus iudex qui ſibi accedit,& ſi dominus poteſt cognoſcere:multomagis commenſalis eius. Nam aliàs non poſſet aliquis epiſcopus in cauſa aliqua:vbi propter aliquos exceſſus aliquis pecunialiter cõdemnatur cognoſcere:quia pena ipſi epiſcopo applicatur & tantum iudex eſt vt prædixi,¶ Nam & antiquitus cum bona damnatorum fiebant lucro iudicibus vigebat.l.illa qui iuriſdictionem & cauſam cognoſcebant & ſibi applicabãtur pene.C.de bo.dam.l.fi,Et poteſt vere dici,q; hoc non eſt cõpendium iudicis:ſed opus publicum hæc pena infertur ſic.C. de modo mul.l.multarum.& hoc no.d.G.in ſum.de pe.in fin.hoc publicũ opus eſt vt ſoluatur officialibus qui ius reddunt & qui

8 debent recipere ſalarium de publico.in auth.ſcripta.¶ †Et poſito ſine præiudicio q; ius non eſſet ſicut eſt,tamen hoc in conſuetudine deductum eſt:vt continue videtur apparere,quæ conſuetudo non eſt neceſſe probari: quoniam ſatis & apud nos & per omnes iuriſtas apparet in conſtitutionibus fforum.ibi quis amplius quam nos cognoſcit.Et poteſt dici q; marſcalcus non tenetur inter ſuos ſeruare:niſi iura ciuilia:quia iuriſdictionem habet temporalem ab imperatore.xcvj.diſt.c.conſtantinus.& qui habet iuriſdictionem ab alio eius iuriſdictionem ſortiri debet.ff.ſi quis cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarum.extra de reſcri.ſuper literis. & ad hoc probabiliter dixi non approbando: & q; vtendum ſit legibus in quolibet foro dummodo nõ obuient canonibus pro

9 batur.xl.diſt.cum ad venerabiles. ¶ †Non ob.decre.dilectis filijs.quia nihil facit ad hoc:ſed dicit illud quod iura alia communia dicunt,quòd appellatione pendẽte nihil debet innouari maxime ad exequendam ſententiam.hic autem vt probaui.s̃.nec ſuper principali:nec ſuper acceſſorio agitur: ſed ſuper alia cauſa omnino:quia ſuper alia promiſsione & ſuper alia contumacia adeo quòd ſententia lata ſuper vno non ob. exceptio rei iudi.in alio.vt.s̃.probaui.Nec appellatio eſt legitima:imo ex ſui inſpectione eſt friuola:quia appellat ex eo quòd non recipitur cauſa recuſationis,quæ male erat propoſita,vt dixi.§.& ideo quia erat male qualificata non fuit eius recuſatio recepta.Nam ſi agã propter damnum datum,ſi nõ probaui in turba datum ſuccumbo. ff.ſi fami.fur.feciſ.dica.l.j.§.huius actio.ff.de noxa.act.l.in delictis.§.ſi de contractu.ſic hic male aſſerebat ſe probaturum:ideo

10 non fuit eius recuſatio recepta. ¶ †Præterea innouata poſt appellationem ante ſententiam interpoſitam non veniunt reuocanda niſi in euentum appellationis: vt ſi pronuncietur bene appellatum & male proceſſum,ſed ante euentum nõ eſt qui poſsit dicere cur ita facis & hoc probatur in. vj.lib.de appel.non ſolum quo iure ergo improperas mihi ſi ante ſententiam procedo non poteſt dicere quòd inhibitum ſit poſt litem conte. quia non eſt litem conte.in aliqua parte actor in cauſa appellationis & quod dicitur quod ſiue appareret q; appellatio præcedat præceptum valet præceptum:tamen quia illa appellatio non remouet quin hoc præceptum fieri poſsit ex alia promiſsione vt dixi. Siue appellatio ſequatur præceptum non includit præceptum hoc:quia non eſt appoſita legitima cã grauaminis.vt extra de appel. vt debitus.&.c.cord.& quod dicit q; ille recuſationes fuerunt propoſite cum proteſtatione nihil valet quia quod quis fecit facto contra ſuam proteſtationem ipſam proteſtationem tollit ſuo facto quia plus eſt ſuo facto facere quã verbo dicere.ff.de lega.de quibus.ff.rem ra.ha.l.non tantum & maxime quãdo ſuper eam vel poſtea iudex interloquitur. nec ab eo appellatur:vt debet:quia tunc videtur receſsiſſe à ſua proteſtatione. extra de do. & contu.

11 c.prout. ¶ †Nam ſicut de facili admittitur proteſtatio in iudicijs ita de facili tollitur.arg.ff.de adult.l.quod ait lex.& hoc not. Ho.extra de conſti.cum oportet. Mirabile eſt dicere quòd ſententia eſt nulla ipſo iure:quia lata ſit contra ius litigatoris non expreſsè derogato in ſententia.ff.que ſen.ſine appel.re.l.j.§.j.C.quã do prouo.nõ eſt neceſ.l.ij.cum enim hic non ſit expreſſus error in ſententia:ipſa ſententia valet & tranſiuit in rem iudicatam & hoc ſiue ſit diffinitiua,vt dixi,ſiue interlocutoria,quo ad partes.vt extra de elec.bone.&.c.dilecti.& inſt.quibus non eſt per-

12 miſ.fa.teſta.§.ita prodigus.¶ †De eo quod dicitur quòd via ordinaria eſt electa & cur non eſt ita quòd hæc debuit opponi ante lapſum tempus defenſionis:& poſt terminum non auditur.extra de exce.paſtoralis.C.de inge.ma.diffamari.C.qui accuſ.non poſ.ſi ea.nam cum in plus eſt extraor.quam ord.bene concurrit vnum cum alio,vt no.do.Dy.ff.de no.oper.nun.in prouinciali. & in plus eſt hoc:quia expedita eſt hæc ma.argu.inſtit.de acti.§. plus non eſt verum quod non licet penitere ante litem conte.ff. de iuriſ.om.iud.l.ſi conuenerit.nam & nonnũquam variantem prætor admiſit.ff.de col.bon.l.nunquam.&.ij.q.vj.ſi quis libellos,ſic & in libello vſq;ad litem conte.C.de eden.l.edita. maxime quando non intereſt tua plus vna via quam alia expediri.ff. de interro.actio.l. de etate.§.vlti.hæc eſt via inordinaria. & hoc

13 caſu dando defenſionem.C. de iure fiſci.l.defenſionis. ¶ †Nec ob.authen.qui ſemel.C.quomodo & quando iudex. quia loquitur,quando actor eſt in cõtuma.vt no.Odo.in.l.edita.C.de edẽ. & do.Inno.de cauſ.poſſeſ. & proprie paſtoralis. nam in cautione quæ fit in iudicio ex ſuperabundanti eſt libellus & lis conteſtata.arg.C.de teſt.l.nullum.cum hæc ſint not.& notoria ipſi iudici.In quo caſu quando taliter eſt notorium,non admittitur recuſatio vel appellatio.vt no.in li.vj.de offi.dele.c.j.ij.q.j.c.de manifeſta.Nec etiam ordo iuris requiritur:vt qui ſic intelligit:bene intelligit alioquin vnam acerbam videtur comedere.xxvij.diſt. quicunq; cetera ſuppleat &c.Oldra.

De appella.& de ſucceſ.ab inteſta.

CONSILIVM CCCIII.

1 *Recuſans judicem poſt appellationem non renunciat appellationi.*

BReuis reſponſio ad allegationes pro parte domini marſcalci factas.

1 †Et primo ad id quod dicitur quòd hæc facta fuit ex iuſta & probabili cauſa & q; diem habet &c.Reſpondetur quòd hoc eſt falſum imo cauſa fuit in ſui exordio iniuſta improbabilis & iuris communis repugnantiam habens.Dicit enim do. marſcalcus quòd ſuccedit omnibus curialibus ab inteſtato decedentibus agnatis & cognatis excluſis,quod etiam in fiſco eſt falſum quia imo vltimo loco vocatur:vt.C.de cad.tollẽ.l.vnica.§.vlti.& vnde vir & vxor.l.iſta.& in auth.de hære.& fal.inordinatum. & ad id quod dicitur quòd diem habet &c. Reſpondetur q; aliam diẽ habet à l.appoſitam talis promiſsio de præſentando:vt.C de fideicõmiſ ſis.l.ſancimus.quæ cum fuerit in agendo præuenta duplicari debent inducie:& actor in expenſis condemnari,vt inſti.de perpe. & temp.act.§.temporale &nihilominus à petitione abſolui.quia qui ante diem ſoluit male agit vt.ff.quando dies vſusfru.leg.ced. l.j.in fin.quod intelligendum eſt tam de die appoſita ab homi-

2 ne quam ſub intellecta à lege.vt.ff.de pe.l.j.¶ †Ad id quod dicitur

citur quod in ordinario non est ligata iurisdictio per recusatio
nem &c. Respondetur imo ligata est quantum ad cognitionem
negocij principalis. vt extra de appel. cũ speciali. ibi causa vero
suspitionis &c. Fateor aũt quod non est ligata quantum ad coa-
ctionem arbitrorũ & quantum ad commissionem negocij prin
cipalis in euentum etiã suspitionis probatio cuius cõtrarium ob
tinet in delegato. vt extra de appel. secundo requiris. §. vlti. & ibi
3 no. & extra de foro compe. si quis cõtra clericũ. ¶ † Ad id quod
dicitur, ꝙ causa suspitionis nõ debuit agi coram arbitris &c. Di
co adhuc ꝙ quando suspitio procedit in officiali, & ex persona
domini ipse dominus non cognoscit: quia sic cognosceret de cau
sa sue proprie suspitionis per eum in alium deriuate: quod est cõ
tra mentem. l. apertissimi. & l. vl. C. de iud. & arg. extra de offi. &
pote. iud. deleg. si à subdelegato. li. vj. ¶ Ad id quod dicitur. l. j.
si quacunq; prædi. pote. & c. pro hac parte allegata huic parti cõ
tradicit. Respondetur quòd non est verum: imo aperte probat.
dicit enim ꝙ vno iudice existente suspecto alius ordinarius co-
gnoscit: nisi & ipse suspectus existat sic dico de suspitione officia
lis cognoscit dominus: nisi & ipse suspectus existat. ¶ Ad id qd
dicitur recusauit & appellauit appellando eum iudicem appro-
bauit & c. Respondeo hoc arg. non sequitur. vt. ff. de app. si expres
4 sum. ¶ † Ad id quod dicitur posito ꝙ illa recusatio & appellatio
valeret nisi pro illa causa & c. Respondetur imo. & quod pro ac
cessoria qualem constat esse illam de qua agitur: vt extra de ap
pella. dilectis filijs. & arg. ff. si quis cau. l. ij. circa prin. & de lib. le.
non solùm. §. j. ¶ Ad id quod dicitur ꝙ hæc causa non est domi-
ni marscalci. Respondetur falsum esse per. l. qui stipendia. C. de
procu. & ff. quando app. sit. l. j. §. impropria. ¶ Ad id quod dici
tur quòd princeps cognoscit de causa fiscali &c. Respondetur ꝙ
non minus diligat priuatos quam fiscum. vt. C. de cadu. tol. l. vni
ca. §. fi. par affectio suspitionis causam amouet. vt. ff. de ritu nup.
5 non solùm. §. de vno. ¶ † Ad id quod dicitur ꝙ non potest epi-
scopus cognoscere de aliqua causa ad episcopatum pertinente.
&c. Respondetur quòd de causa quæ deberet imbursari non co-
gnosceret: vt. l qui iurisdictionem. ff. de iurisdi. om. iudi. de causa
autem quæ deberet dignitati applicari bene cognosceret. arg. ff.
de posthu. l. j. circa prin. & extra de pen. roma. Inno. quarte. C. de
of. eius qui vicem alterius iudicis obtinet. l. j. Hanc autem pœnã
non dicit do. marscalcus debere esse marscalci siue officij: sed suã
propriam & ideo ad eam petendam procuratorem constituit:
per quod apparet quod de ea vt de propria cognoscere non de-
beat. Ad id quod dicitur ꝙ marscalcus non vtitur iure veri aliàs
responsum est & apparet falsum esse per. c. romana. §. debet ex-
tra de appella. lib. vj. ¶ Ad id quod dicitur quòd innouata post
appellationem non veniunt reuocanda: nisi in euentum appella
tionis &c. ¶ Respondetur quòd hic interuenit inhibitio quæ re-
uocationem attentatorum inducit, sit appellationis exitu nõ ex-
6 pectato vt extra de appel. non solum lib. vj. ¶ † Ad id quod di-
citur quòd est renunciatum appellationi: quia post eam interpo
sitam fuerunt proposite recusationes. Respondeo non est verum
quia appellationi non renunciat, qui iudicium semper declinat.
ar. ff. de acqui. hæredi. fuit quęstionis. & no. hæc quęstio per Ioã.
7 and. extra de appel. si à iudice. lib. vj. ¶ † Ad id quod dicitur ꝙ
lata fuit sententia & non fuit appellatum. Responsum est. suprà
quia cum ligata esset iurisdictio per appellationem legitimam
non fuit necesse ab ea sententia appellare, quanquam ille tunc iu-
dex esset competens. vt. C. si à non competen. iudi. l. vlt. Nec hoc
casu ad nullitatem sententie requiritur. quòd error sit expressus
in sententia. ¶ Ex prædictis ad omnes obiectus patet solutio, ce
tera suppleat equitas iudicantis. Oldra.

De iureiuran. & de verborum significatio. & de concess. præbend.

CONSILIVM CCCIIII.

1 *Que sint de forma vel essentia rei. Item quando ex verbis narratiuis sit dispensatio vel impetratio surreptitia vel ne. & nu. 2. & 4.*

3 *Appellans secundum formam. c. vt circa. de elect. lib. vj. debet iurare se credere obiectus per se oppositos esse veros: & se posse probare. & si nõ iurat ista duo coniunctim: sed alterum tantum nihil agit.*

7 *Acceptans ecclesiam viuentis, probans, quòd communis fama erat ipsum esse mortuum: excusatur propter hoc. Item probans alium tertium potius habere ius in beneficio: excusatur à consumptione gratiæ: etiã si non expectet sententiam. Item quando dies ad acceptandum apponitur cũ decreto irritante: ligantur manus ordinarij infra illum terminum. secus si non apponitur dies. Item an tunc ligentur manus alterius executoris. Item quando potest quis dare de iure tertij. Item ea quæ ponuntur ad dubium tollendum vel ad addendum: non restringunt præcedentia. Idem dicitur cum tribus sequentibus: vbi additur de decreto irritante: an operetur si non vult vti ille in cuius fauorem apponitur. & 8. 9. & 10.*

INfrascriptæ allegationes & rationes offerentur vobis venerabili patri abbati montis albani iudici appellatio num sacri palatij & causę infrascripte audito ri ad ostendendum bene & legitime ac iuste pronunciatum fuisse per reuerendum virum dominum Bertrãdum de mediolano palatij apostolici auditorẽ in causa quæ ver titur inter do. Bertrandum præpositum claremonten. ex vna par te. & discretum virum. d. Rolãdum andreæ ex altera pro domi. Bertrando male appellatum per ipsum Rolandum. & hoc pro batur rationibus infrascriptis. & quia totius huius causę funda mentum est an teneat appellatio interposita per. d. do. Rolandũ: de ipsius robore prius est agendum: quia causa subsistente tunc totum edificium destruitur: vt. ff. de aqua plu. arcen. l. sed inter dum. de excep. rei iudi. egi. & de lega. j. fi fundus sub conditione. §. qui fundus. Ipsam autem appellationem inualidam esse con stat ex forma: quia est inepte iurata. debuit nempe appellãs post obiectus expressos iurare se prædicta omnia & singula credere esse vera & se posse probare: & sic debuit esse geminum iuramen tum quod cum non fuerit sed vnum tantum peccatum fuit in forma appellationis tradita extra de elec. vt circa. & c. is qui. libr. vj. & sic non debet appellans admitti ad prosecutionem obiecto rum: quia à tradita forma recessit. vt. ff. mandati. si quis pro eo. de exerci. l. j. §. si is qui nauem. ad munici. cõstitutionibus. cũ si mi. Non ob. quòd secundum se dicitur debere intelligi repetitũ
2 & ꝙ extranea persona à loquente non subintelligitur. ¶ † Circa hoc nanq; notandũ est ꝙ aliqua sunt quę recipiũt suũ esse ex for ma propria & eorum productioni attributa & in talibus si for ma aliqualiter immutetur actus non producitur sicut apparet in stipulatione quæ requirit congruentem formam responsio nis ad interrogationem & ideo si non seruatur stipulatio non te net; vt. ff. de verb. obli l. j. §. si quis ita interroget. in secundo respõ so. vbi dicitur quòd talis stipulatio nec naturalem obligationẽ parit: vt est videndum in acceptilatione: quæ si peccet in forma ei attributa vim acceptilationis non habet: imo nec nudi pacti habet; secus esset si peccaret in materia: vt. ff. de acceptila. l. an in utilis. de pac si vnus ex argentarijs. §. si acceptilatio: & de rescin. ven. cum emptor. & talis est appellatio de qua loquimur. & est ratio huius: quia in his actibus forma rei est esse rei. & ideo cum mutatur vel omittitur actio non producitur. ff. de ver. sig. si mu lieres. §. res abesse. de auro & arg. leg. l. seia. §. j. & ad exiben. iulia nus. §. sed si quis. ¶ Quædam vero sunt quæ formam certam nõ habent: & in istis sola consideratur intentio. & sic loquuntur cõ
3 traria. vt. C. de testa. quoniam indignum. ¶ † Cõstat etiam eam esse inualidam: quia non apparet eam aliquo modo esse iuratam si quis enim recte aduertat mentem constitutionis: vt circa pu blicam personam quæ attestatur appellationem vicem testis ha bet, & dicit litera ibi quæ super hoc testimonium perhibeat veri tati &c. testis autem qui obscure deponit interpretationem reci pitur contra producentem, vt extra de proba. in præsentia. No tarius igitur in hac parte testimonium perhibet: vt. C. qui testa. fa. possess. hac consultissima. &. ff. de dote prælega. lege theo-

pom.habet dare & singulariter attestari appellationem & iuramenti interpositionem,aliàs si sub cõmuni verbo:simul vtrunq; confundat.vt quia dicat prędictis omnibus interfui:vt in nostra appellatione dixit & obscure deponit,vt.ff.de iureiuran.si ita fidei,& ideo testimonium eius insufficiẽs.debuit enim vnum ab altero distinguere.arg.ff.ad.l.cor.de fal.l.filius emancipatus in prin.quia in.c.vt circa notabiliter ponitur modus exprimendi abiectum,& subsequenter modus siue forma iuramenti:& ideo si ea que fiunt notabiliter fiunt verbis generalibus exprimantur & specialiter non notentur:videntur neglecta:vt.ff.de iniur.l.itẽ apud labeonem.§.ait prætor.dato etiam fine præiudicio q̃ dicta appellatio legitima esset,adhuc dictus dominus Ro. in sua iurisdictione deficeret.Cõstat nanq; per producta per ipsum,quòd antequam ecclesia de bisano de qua agitur cõferretur eidem obtinebat duo beneficia curata.scilicet præposituram claremontẽ. & sacristiam agathen.quo casu collatio sequentis beneficij curati nulla est ipso iure:vt extra de offi.or.c.ordinarij.li.vj. ¶ †Nõ ob.quod dicit pars aduersa de dispensatione domini Bonifacij. Nam fuit surreptitia:dixit enim impetrans,quòd do.Celestinus dispensauerat cum eo:vt præter præposituram cui maior archidiaconatus erat annexus:posset vnum aliud beneficium cum cura vel sine cura &c.& quòd huius gratia fuerit reuocata per dominum Bonifacium:& cum de dispensatione Celestini non constat nec datur articulus:& sic fuit dispensatio surreptitia. Induxit nãq; do.Bonifacius ad reconcedendum dispensationem iam habitam quam non est verisimile sic facile concessurum de nouo:vt.ff.de aqua quoti.& ęsti.l.j.§.ij. & pe.&.ff.de test.l.si testamentum.& ibi no.&.c.ex literis.de dolo & contu.& de rescrip. super literis.fuit surreptitia:ergo & quantũ ad omnem effectum nulla.extra de præben.c.non potest.li.vj. Item etiam dixit archidiaconatum annexum esse præpositure.& de ista cõnexione nec apparet nec datus est articulus,& sui natura dignitates ille diuerse sunt:& non connexe.vt extra de eta.& qua.c.j.& sic falso per expressam connexitatem(vt pote licite factam) induxit papam ad facilius dispensandum.vt extra de præben.super eo. li.vj. Et dato q̃ dicta dispensatio non fuisset surreptitia.notandum est q̃ virtute eius obtinuit sacristiam agathen. curam animarum habentem:& sic expirauit virtus eius, etiam si tenuisset de iure. vt ff.de opt.lega.l.apud offidium. postea obtinuit à dictõ domino Bonifacio aliam dispensationem vt patet per prædicta:virtute cuius obtinuit prioratum sancti Iuliani, ex collatione episcopi Claremonten.quæ dispensatio fuit similiter surreptitia: quia ibi dixit impetrans,secum super pluralitate beneficiorum per sedẽ apostolicam dispensatum:de qua dispensatione nõ apparet.nec est datus articulus:& sic dispensatio nulla quantum ad omnem effectum.vt.ff.de natu.resti.l.j.& ar.ff.de in ius voc.l.libertus adu:sus ibi non dissimulare &c.Item dixit in dicta dispensatione archidiaconatum claremonten.annexũ esse præpositure de qua connexione nõ apparet:nec datur articulus.vt suprà dictum est. ¶ †Item dicit quòd fructus annui dicte præpositure non excedebant secundum estimationem decime valere.xxx.li. paruorũ turonen.cum notorie contrarium verum sit: & sic quælibet ex dispẽsationibus laborat multiplici vitio surreptionis:& pro tanto ruunt omnia quæ pendent ex eis.vt.ff.de iniu.rup. & irri.testa.nam.& si sub conditione.ibi rumpendo &c.C.de codicil.l.j. &.ff.de pig.ac.si enim paratus.Et sic ex predictis apparet, quòd prouisio facta per.d.Archiepiscopum Narbonen. domino. R. de ecclesia lusane nulla est, vt pote facta inhabili & non capaci propter vitium. ¶ Et dato quòd secunda dispensatio surreptitia non fuisset sortita est effectum suum ex eo quòd virtute eius obtinuit dictus.R. prioratum sancti Iuliani:vt dictum est suprà. ¶ †Nec ob.quod dicitur quòd claremonten.episcopus prouidit sibi de dicto prioratu autoritate apostolica. Nam de huiusmodi autoritate non constat,quod est necesse vt extra de offi.dele.cum in iure.& sic remanet.Quod autem dictus do. Rolandus fuit electus detentator,quasi episcopus claremonten. quod voluit non potuit,& quod potuit noluit.vt.C.si quis alteri vel sibi.l. multum.& extra de offi.deleg.c. super abbatia.& iõ tanquã transgressor canonum,& illicitus detentator inhabilis factus est ad obtinendum ecclesiã de bisana.vt extra de præben.eũ qui in certa.decre.ordinarij.de offi.ordi.in.vj. Aut dicta verborum enunciatione non attenta dicemus quod dictus do.Ro. ecclesiã sancti Iuliani habuit de episcopo claremonten.vt ab episcopo:vt.ff.de castren.pecu.l.si forte.& ar.eorum quæ notan. C. de colla.l.si donatione.& tunc illa verba in collatione apposita autoritate apostolica &c.operabuntur ex virtute dispensationis apostolice habilitantis do Ro.vt.ff.de legi.& sena.cõsul.l. in ambigua.& sic expirauit virtus dispensationis secunde.Item etiam cum impetrauit dispensationem à do.Boni.asseruit q̃ obtinebat præposituram claremontẽ. & quædam alia simplicia beneficia:& tacuit de canonicatu narbonen.quem ex verbis appellationis per eum interposite apparet tũc temporis obtinuisse. nec includitur sub ista generalitate & quædam alia beneficia simplicia &c.vt extra de præben.quanuis.§.quanquam libro.vj.Et sic apparet quòd ex hoc capite fuit dicta dispensatio subreptitia, quia tam nobile beneficiũ in ecclesia archiepiscopali quod etiã de iure communi residentiam personalem requirit tacuit.quo expresso cum eo papa non sic facile dispensasset. & sic sumus in casu.c.non potest.extra de præben.li.vj.ff.de pecu.leg.l.cum dominus seruum.in princi. ¶ †Non ob.domino.B.quod dicitur ipsum acceptasse ecclesiam de ouilibus cuius rectorem pars aduersa articulat videre cum constat per verbum appellationis interposite ab aduersa parte q̃ dictus do.B.credebat ipsum rectorem mortuum fuisse:& ideo potuit dictus do.B.prædictam ecclesiam rationabiliter acceptare.vt colligitur ex solutione duarum legum quæ sibiipsis contradicere videntur.ff.de dona. quidam.§.vl.&.C.de cap.& postli.reuer. l.nec nos.potissime cũ dominus.B.sufficienter articulet q̃ fama publica erat rectorem ecclesiæ de ouilibus decessisse:quę fama in hoc casu excusat ipsum vt no.C.de repu.auf.hodie quantiscunq; potissime circa mortẽ quæ cum sit nature cõsona sola fama habetur loco perfecte probationis.vt.C.sol. ma.l.si quidem.&. ff.de testi.l.iij.§. eiusdem quoq;principis.& ibi no.fama nempe à dolo & calumnia excusat.vt.ff.de acqui.hære.cum quidam.§.quòd autem.& de tali credulitate quòd aliquis mortuus sit loquitur.l.de hære.insti l vlti. & expresius.ff.quis ordo in bono.posse.l.ij.circa princip.ibi fieri autem potest &c. ¶ Non obst.quod dicit de ecclesia nunerba.Nam cum dictus.B.prædictus impetrauit tempore domini Benedicti.& secundo Bernardus bo. causa bonus tempore domini Clementis.& tertio do.Philippus filius regis maioricarum ab eodem domino Clemente ad collationem do.Archiepiscopi Narbonen.cum clausula anteferri apparet quòd sumus in casu c.autorirate Martini extra de concess.præben.lib.vj.& sic dicta ecclesia de nunerba ex persona filij regis maioricarum prædicti debebatur Bernardo camboni. ¶ †Nec obst.quod dictus B.prædictus non expectauit sententiam aliquam,quia in re tam de iure notoria potest & debet bonam fidem agnoscere : nec tenetur sententiam expectare.vt.ff.de admini tuto.l.quoties.§.denique imperator.&.C.eo.ti.non est ignotũ.&.l.si bonã.&.ff de ac.emp.& ven.l.emptorem.in prin.& hoc est quod notabiliter lex dicit:hic moram videtur fecisse qui litigare maluit quam restituere.vt ff.de ver.ob.nemo.§.j.Et quis sani cepitis diceret maxime in foro canonico vbi de conscientia, agitur aliquẽ contra conscientiam compelli litigare:& sententiam expectare:hoc certe esset contra iura.ff.de doli excep.l.i.§.& generaliter.&.ff.depositi.si quis inficiatur in prin.& pro hoc.ff.mãda.l. quintus. Et in hac sententia est Archi.extra de concess.præben.ne captande. lib.vj.& cum ex postfacto veritas apparuit ecclesiã de nunerba debitã bernardo cãboni.vt.ff.de reb.du quedã.ad qd debuit expectare legitimã quæ expectata non profuisset expectato.vt.ff. de acqui.heredi.cũ heres.§.vltimo.&.ff.ad velleia.aliquãdo.§.si ¶ †Non ob.quod allegatur de confirmatione dñi Clementis producta per partem aduersam.Primo quia est surreptita:vt ex superioribus patet.Secũdo quia verba cõfirmationis hoc habẽt quod papa intendit preiudicare habentibus efficax ius in dicto beneficio qualis erat dominus. B. cui per executionem erat prouisum de dicta ecclesia : & in possessionem inductus. & sic habebat efficax ius de iure:quia habebat actionem, & exceptionem

ptionem.vt.ff.de acquiren.re.domi.ſtatuas.& l.rem in bonis & hoc ius dicitur efficax quòd alibi optimum ius appellatur.ff. de
10 pig.fideiuſſ.§.pater.& ibi not.C.de vſu.l j. ¶ † Illud etiam mirabiliter annullat collationem eccleſie de biſano factam domi.R. ſcilicet,quia facta fuit inter menſem datum domino.B. ad acceptandum, intra quem manus ordinarij eſt ligata : licet termino non appoſito:contrarium verum ſit per capitu.quia cunctis.extra de conceſsio.præbend.lib.vj.& huius differentiæ: tam probatio quàm ratio ſumitur:ex.l.dicente quòd manus hæredis grauati legato ſub die certa inique eſt ligata:vt nõ poſsit rem illam alienare vel hypothece ſubijcere ſecus.ſi ſit ibi conditio: vel dies incerta.vt.C.communia de leg.l. vltim.§. ſed quia.&.§. ſic autem ſub conditione.& alibi ſcribitur. quòd pendentibus. xx. diebus datis ad optandũ in eccleſia:vbi conſuetudo optandi viget. interim manus ordinarij ſunt ligate.& hoc facit præfixio termini.
11 vt extra de conſuetu.c.cum in tua.§.vltim.libr.vj . ¶ † Nec dicat aliquis quòd illud.c.loquitur.de termino ſtatuto à iure: quia idẽ eſt in termino ſtatuto ab homine.vt probatur extra de præben. ſi tibi.lib.vj.Et probatur ſic.cum leganturdue ſpecies alternatiue:poteſtatem habet legatarius iure communi eligere quã vult. vt.ff.de lega.ij.ſi is cui.& l.Lucio.& ibi not.& tamen ſi teſtator leget duas ſpecies alternatiue:data electione hæredi die certa adiecta:intra quam eligat.interim ceſſat eligendi poteſtas:quę iure communi & ordinario competeret legatario . vt hæc leguntur. ff.de leg.ij.ſtatu liberorum.§.ſtichum . & ideo ſi ponitur in iure actio negociorum geſtorum contra curatorem adulti: pro generali redditione adminiſtrationis non intentatur:cura durante. vt ff.de admi.tuto.l.actus.&.C.eod.tit.l.ij.& tamen contra curatorem furioſi intentatur actio nego.geſt.durante cura.ff.de tute.& ratio.diſtra.niſi finita.§.vlti.& reddunt rationem gloſ. quia vna (ſcilicet cura adulti) diem certum non habet:quia nõ ſcitur quãdo reſipiſcat.vt.C.de vſufruct.l.ambiguitatem.& ideo vna præuenitur per intentionem actionis:altera non. vt not.in.d.l. niſi finita.& hæc ratio poteſt reddi indifferenter: inter gradum habentem diem certum:& non habentem . eſſet quippe abſurdum . q vno puta deliberante inter diem ſibi datam:alter præcurreret.C. qui admit.ad bono.poſſeſ.l.vltim. & quòd feſtinatione ius alterius lederetur: cui cum ſit inter terminum datum : nulla poteſt negligentia imputari.vt.ff.de acquiren.hæred.cum ſeruus. & ad
12 Tertul.l.ij.§.ſed ſi forte.necdigna eſt premio:tam preceps feſtinatio priorum.vt.ff . de iure fiſci edicto.§. cum autem . ¶ † Non obſt.ſi dicatur,eadem ratione qua manus ordinarij erat ligata: per præfictionem termini in gratia domi. Philippi appoſiti: eadem ratione erat ligata manus executorum : qui prouiderunt domino.B. Andree.quia non eſt par eademq; ratio vnius ad alterum.eo quòd ordinarius non habet ſecum concurrentem voluntatem ſuperiorum.executor autem eam habet . vt colligitur hæc differentia.ff.ad.l.fal.titia.Reſpõdetur aliter & clarius.quòd domi.Ro.non poteſt ſe iuuare ex perſona tertij : ſcilicet domini Philippi.vt.ff.de dona.vt mihi donares.ij.reſponſo. &. ff. famil. herciſ.l.is qui conſequenter.§.j.& ſi ſer.vendi.l.loci.§. competit. tunc enim tantum ex perſona tertij quis ſe iuuare poteſt & opponere,quando per omiſsionem ezceptionis future eſt obligatus illi tertio.vt.ff.ad carbo.l.iij.§.cum conſtaret.& de bo.lib.l. quãdiu.aliâs non.vt.ff.ſi cui pluſquam per.l.fal.l.hoc autem.§. pen. ſed hoc dicens.B.non eſt aliquo caſu futuro obligatus domino Philippo:ergo ex eius perſona ſe iuuare non poteſt . ¶ Præterea do.Philippus ad iſtam eccleſiam non eſt vſus ſuo iure . & ideo quod factum eſt interim do.B.per executores ſuosvalidum fuit: vt.ff.ſi cer.pet.l,proinde.& ad.l.Aquil.l.titij.&.l.ſeq.¶ Nec dicitur.d.B.aliquid accreſcere per omiſsionẽ do.Philippi.ſed magis
13 dicitur ei non decreſcere.vt.C.de cadu.tol.l.vnica.§. ſi vero non omnes.ibi ſi vero nemo alius &c.¶ † Non obſt.l.ſi filius.§. cum filius.de bon.liber.ff.quia ibi filius liberti actualiter petebat bonorum poſſeſsionem.& ideo patronum tractat.vt inſtit.de ſucceſ.lib.§.ſed noſtra.& hoc indicat tex.§.cum filius.dum dicit bonorum poſſeſsionem accipiat &c.¶ Sed ſi filio petere retardante,patronus peteret. & poſt ea filius iure ſuo non vteretur , ſed repudiaret bonorum poſſeſsionem.patrono debetur , vt , ff . de inofficio.teſtamen.ſi non mortis.§.vltimo. & ſic eſt in themate meo quòd domino Philippo non vtente iure ſuo : tenet quod
14 factum eſt per executorem dicti. B. ¶ † Non obſtat extra de præbend.cap.quodam.libro. vj.quia illi ſuperuenit reuocatio gratię cæleſtini impedientis gratiam domi. M. quæ reuocatio non ſic tollit gratiam cæleſtini:quòd fingat eam à principio non fuiſſe.& ideo non reſuſcitatur quod impediebatur per ipſam. & hic eſt caſus.ff.de mili.teſt.l.militis codicillis.§.vltimo.ſecus eſt, quando quis ſponte iure ſuo non vtitur,vt in caſu noſtro & probatur expreſsè.in text.legis.de caſtren. pecu . proponebatur per totam legem & de leg.j.l.ſeruum filij.in princip.& argumen.ff. ad Trebellia.ſi patroni.§.actiones . Et quare plures in hac cauſa reſponſiones quærimus domi.Philip.fidem facit per ſuas patentes literas: in iudicio tam productas quòd procurator ſuus & ipſe dictam eccleſiam de biſano ſciuerunt vacare , & ex certis cauſis noluerunt eam acceptare:cum non poſſet cadere ſub gratia:& ſic inficiari non poſſumus quin veritas concurrerit cum opinione domini. B. & ſic potuit & debuit ſibi per executores ſuos facere prouideri.& hic eſt caſus expreſſus.ff. de acquirend. hæredita.cum quidam .§. quod dicitur ibi totiens igitur ei ſua
15 pręſumptio proficit:quoties concurrit cum veritate &c. ¶ † Nõ obſt.quod dicitur quòd eccleſia de nunerba non poterat deberi Bernardo camboni : quia eccleſia de nunerba ſpectat ad collationem archiepiſcopi nunerbonen . & neque in litera.B.camboni fit mentio de archiepiſcopo, ſed ſimpliciter de beneficio ad cuiuſcunque,ſeu ad quoruncunque collationem electionem vel aliam quancunque diſpoſitionem pertinentem &c. Sub quibus verbis dicunt archiepiſcopum non contineri propter excellentiam dignitatis.quia hoc falſum eſt:imò continetur.vt.ff.de verborum ſignificatio. ſi familię. & appellatione commilitonum: imperator continetur.vt.ff.de milit.teſta.l.j.& ſub appellatione ſenatorum princeps non ſubijcitur.vt.C.de dignita. l. ius ſenatorum.libro duodecimo.in facto ſimiliter hæc appoſitio veritatem non habet.quia de intentione domini Papæ apparet , quòd ſi litere gratioſe.B.camboni dum dicit: non ob.quibuslibet &c. & infra ſubijcit:ſeu ſi veñ.fratri noſtro archiepiſcopo Narbonen. &c.per que verba apparet, quòd intendebat ipſum archiepiſcopum includere.argumen.ff.de fun.inſtru.& inſtru .lega.l. quęſitum.§.idem reſpondit de inſtructa.de lega.j. ſi ſeruus plu-
16 rium.§.vltimo.& de teſta.hæredes palam.§.ſed ſi notã. ¶ † Non obſtat quòd dicitur quòd gratia domini Philippi non extendebatur ad eccleſiam de Nunerba , ſiue quòd dicta eccleſia ſub eius gratia non cadebat : quia ei mandabatur prouideri de beneficijs perſonalibus & dignitatibus in quibuſcunque eccleſijs cathedralibus vel alijs:ſed eccleſia de Nunerba non eſt in eccleſia:ſed eſt eccleſia parochialis per ſe ſubſiſtens.& ſic allegant differentiam inter præpoſitiones in,& de.quæ not.per Archid.extra de conceſsio.præbendę.ne captiande.lib.vj.nec eſt conſide-
17 rata gratia domini Philippi. ¶ † Non obſt.enim quod ibi dicitur beneficia eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura:etiam ſi dignitates vel perſonatus exiſtant:ad cuiuſcunque vel quoruncunq; collationem,electionem,vel aliam diſpoſitionem,ſpectantia. ſi quæ inter Agonen.vel Narbonen. ciuitates & dio . & prouincias &c.& ſi vltra nõ eſſet in litera:conſtat q omnis eccleſia cõtineretur ibi.& extra de preb.c.quãuis.§.vlt.li.vj.Quod ergo ſubiecit in quibuſcũq; cathedralibus vel alijs vacantibus eccleſijs:poſitum eſt ad dubiũ tollendũ:& ideo ſignificatũ precedentiũ non reſtringatur.vt.ff.de aur.& arg.leg.l.pediculis.§.labeo.& de cõd. & demon.l.ſed in diem.§.ſeruo.& addita fuerũt ad addẽdum, magis quã ad minuendũ.& ideo contrariũ huius operari nõ poſſunt.& hic eſt caſus expreſſus.ff.de fun.inſtr.& inſtr.leg.l.ſi man
18 cipia.in prin. ¶ † Vltimo,nõ ob.quod dicitur.d. B. poſsidere:qa vt ex ſuperioribꝰ patet:improba eſt eius poſſeſsio.& ideo cõmodum poſſeſsiõis nõ probet.vt.C.de acqui.poſ.l.ſi proba.Ex predictis liquidiſsime patet (reiectis omnibus obiectibus) ius do. B. Andreę per producta plenè probatum:& articulos do.Rolandi admittẽdos non eſſe:quia impugnantur,& ex appellatione non deſcẽdunt.ideo admittẽdi non ſunt.vt in.c.vt circa de elec.in. vj. Alij verò tales ſunt , qui probati non releuarent probantem . vt

Consilium CCCV.

in superioribus plene probatum est:ergo admittendi non sunt. vt.C.de proba.l.ad|proba.suporest ergo vt reiectis articulis prædicti domini.B.excludat in causa &eadem feratur diffinitiua sententia:qua pronuncietur,bene iudicatum pro parte domini. B. & male appellatum pro parte domi.dicti Ro.Cetera paternitatis vestre suppleat plenitudo &c. Oldradus.

De verborum signi.

CONSILIVM CCCV.

1 *De eadem materia,sed additur hic quòd decretum irritãs appositum in gratia nil operatur:nisi ille qui habet gratiam velit ea vti.& nu.seq.*

4 *Item quòd plus operatur dictio in,quam dictio de.*

1 LIcet allegationes aliàs date pro domino Bernardo † andreæ plene sufficiant:ad ostendendum liquide ius dicti domini Bernardi.& ad respondẽdum ad obiecta aduersariorum:tamen quia à certamine adhuc non desistunt ad aliqua nouiter super addita breuiter respondetur. ¶ Et primo ad id quod dicunt prouisionem factam dicto domino.B.per executo.nõ valere gratiam domini Philippi.in qua erat datus mensis & decretum appositum,per quod decernebatur irritum & inane,quidquid contra hoc interim contigerit attentari.Respondetur quòd decretum illud sicut & quilibet actus respiciens fauorem alterius:insitam conditionem habet,si ille in cuius fauorem fit vel apponiturvti voluerit iure suo sicut apparet in institutione quæ habet conditionem si voluerit institutus,etiam si non apponitur,vt.ff.de hære. insti. cornelius. & de condi.insti.verba.&apparet in decreto legis mortue decernentis testamentum,in quo filiusfa.præteritus est ipso iure nullum.vt.ff.de lib.& post.si filius.& tamen illud decretum conditionem habet si filius iure suo vti voluerit.vt.ff.de iniust.rup.& irri.test.filio. & decretum testatoris alienationem prohibentis, conditionem habet.nisi is in quorum fauorem alienatio est prohibita alienationi consenserit:& iure suo vti voluerit vt.ff.de lega.si fundum per fideicõmissum quoties.sed in casu nostro dominus Philip.vti voluit iure suo:quantum ad ecclesiam de qua agitur:ergo decreti conditio deficit: & sic habetur perinde ac si nullum decretum à principio fuisset appositum.vt.ff.ad.l. fal.in ratione in prin.&.l.nec interest.& facit.l.ff.ad treb. filiam fratri-
2 bus.¶ †Nec ob.quod dicitur ꝙ hi qui alieno beneficio admissi sunt:non curantvtrũ illi quorum beneficio admissi sunt iure suo vtantur necne.per.l.ff.de contratab.si post mortẽ.§.vl. ꝙ licet hi qui alieno beneficio admittuntur:etiam si illi quorum beneficio admittuntur,tamen sine aliquo priuilegio vel prærogatiua quæ prætendi possit ex illorum persona.vt.ff.de leg.præstan.contra-
3 tab.bo.pos.petita.l.nonnnnquã.¶ †Non ob.c.cum dilectus.extra de iurepa.quia hic tenebatur:non ex persona extranei, sed ex proprio iure dicens ecclesiam de borouilla pronunciationem illius cuius legatus contulerat nouiter vacauisse:&per sententiam legati cassatum fuisse quicquid factum fuerat de.g.Vnde de iure alterius non excipit:sed de proprio, & iste est verus intellectus literę & hunc ibidem sequitur Host.potissime.in gl.parua signa
4 ta super verbo prẽsentare.¶ †Non ob.c.quoddam.extra de prẽben.quia vt ibi dictum est in alijs allegationibus in persona primi facti expectantis de manu celestini:nõ interuenit aliquid propter quod retro dici possit eum vti voluisse iure suo.& per consequens expectantem de manu Nicolai potuisse beneficium acceptare:quod in themate nostro interuenit hoc enim ipso iure quod potest potens infra mensem acceptare sponte:si non acceptat retro acceptare voluisse videtur.vt.ff.de leg.j. seruum filij.§. j.& ad.l.aqui.nam & sicut.& de leg.j.si tibi homo.§ cum seruus & accedit optime.ff.de sol.qui res.j.ij.&.iij.responso.¶ Ex prædictis ergo apparet quòd cum do. Philip.iure suo in acceptando vsus non fuerit decreto suo, conditio insita deficiet: & retro acceptare voluisse videtur,& per consequens nec impedimentũ præstitisse executori do.B.andreæ ne nudum nomen ipsius sine re impedimentum præstitisse videatur contra.l.ff. ad tertu. l.ij.§. liberi.& per hoc patet solutio ad omnia obiecta. Ad id quod dicitur de articulis nouiter datis super abbatia sancti pauli: vbi aduersarij differentiam faciunt inter in,& de:respondetur,ꝙ forte
a salua opinione dicentium plus importat in,quã de:[a] vt colligi
5 potest in insti.vi bo.rap.§.vlt.¶ † Sed dato quòd opi.locum habet:mandatur prouideri in aliqua ecclesiarum ciuitatis vel diocese.quia tunc de qualibet ecclesia poterit prouideri: cathedrali duntaxat excepta.vt extra de prẽben.quanuis.li.vj.vt ibi hęc differentia no.per Arch.& sic fuit in casu nostro.Et ratio potest esse:quia ea quæ exprimuntur per nomina plurium copulatiua, aliam & ampliorem naturam & significationem assumunt: quã ea quæ exprimuntur per vnam duntaxat: certam & determinatam rem respiciens.vt.ff.de leg.j.l.grege.de vsur.equis.de fun.instruc.& instr.le.l.pe.& ibi no. Et est ratio,quia hoc casu appareț de maiori & ampliori voluntate prouidentis:vt in prædicto c.quanuis.in vlt.responso.¶ Apparet itaq; ex prædictis repulsis articulis do.bo.po. nepote impertinentibus: ex toto fundatum ius domini.B.& concludi debere in causa, & pro eo diffinitiuã ferri sententiam.hæc irritant aduersam confirmationem domini nostri:quia obrepticia est sicut colligere licet ex subreptionibus in primis allegationibus datis. Oldradus.

ADDITIO. a ¶Plus importat in,quã de. De hac dictione de,vide phili. cor.consi.liij,incip.pro decisione col,ij.ver.præpositio enim.in primo volu.& Bal.in.l.ex arrali.C.de ac.emph.& in.l.non dubium in.v.not C.de leg.& Bar.in.l.j.§.si plures.ff.de exerc.Et de dictione in, vide Bart. in.l. gallus.§.ille casus.ff.de libe.& posthu.& in.l.si statuta.ff.de iniur. & per Bal.in.l.si pater.ff.de vsufruc.

De concess.præb.& de verb.signi.

CONSILIVM CCCVI.

6 *Si vnus habet decretum maius antequã acceptet,nullus potest acceptare.*

7 *Item de dicti due in,& de.*

1 QVamuis pater reuerende per plures † vias in antiquis allegationibus tacitis plenissime concluditur de iure domini.R.super de bisano & non de iure.B. petentis.quia tamen pars aduersa inter ceteras vias duas impugnabiles præuidet & cognoscit &tentat:per quasdam subtilitates superficiales constantiam illarum viarum concurrere licet agnoscendo bonam conscientiam merito simile deberet & considerare:quòd de difficili per tales vanos fallatus nostre profunditatis constantia moueretur apparet satisfaciendo verbis:eos aliqua dicere licet non esset necesse. ¶ Quis enim sanę mentis dubitat prouisionem factam do. B.durante adhuc tempore domini Philip.cuius gratiam decretum & inhibitionem esset ante acceptationem &c.habebat nullam fuisse maxime cũ facta fuerit ab eo qui potestatem non habebat,quia omnium execu.manus erant ligatę per decretum domini Philippi. & sic quod debuit fieri per execu.si factum sit per nõ executorẽ: nullũ est.vt.C.de sta.defun.si pater.si à non competen.iudice fue.ap.l. j.&.ij.Nec firmatur quod factũ est per non iudicem etiam si postea incipiat esse iudex.imo nec interim possit haberi per verum iudicem vt no.in gl.ff.de iud.l.licet verũ.& no.ff.de ap.si expressum.& ideo negligentia domini Philip.subsecuta,nunquid facit illud validum:quod ab initio propter impedimentum iudicis, nullũ fuit:licet tollat impedimentũ iudicis:vt iudex id primo fa
2 cere posset.¶ † Accedat ergo ad hoc opinio do.Dy.ꝙ licet cesset cã impediens nõ propterea firmatur tractu temporis:quod ab initio nullum fuit nisi superueniat causa confirmatiua.vt no.extra de reg.iur.non firmatur lib.vj.Pro quo insti.quib.mod.test. infir.§.præterea.ff.de ap.si expressum.de test.eius de leg.j. l.cetera.§.j.cum multis si.Si ergo non superuenit noua prouisio postmẽsem domini Phi.qui pręueniſſe non prætenditur.d.B. nescit quid petat:& vere ista est vera in' actibus puris quis ita fuerit: & statim

statim sortiant effectum suum quòd vbi ipse faciens non habet potestatem faciendi:ex superuenienti potestate nõ conualescunt actus ab initio nulli,secus esset in dicta conditionali,si potestas ante euentum conditionis superueniret,vt probatur.ff.de re.cato.l.j.&.l.placet.Et probatur clarissime.ff.de castren.l. ex castrẽ si.§.j.qui incipit & in sum. & eo.titu.l. hæreditatem.§. pater. per quas leges patet,quòd nihil valet obiectus qui aliàs fuit factus de l.proponebatur eo.tit.& certe prouisio & acceptatio beneficij. est bene actus purus sicut aditio hæreditatis. nec recipit conditionem.ff.de re.iur.actus legiti.& est ridiculũ dicere,quòd prouisio facta per executorem.d.B.pendebat ex negligentia domini Philippi:vt sic execut.processus ex alieno dependeat arbitrio &ita fiat ludibrio & illusorio,quòd esse non debet.vt.ff.de iud.si prætor.imo plus dicimus quòd iudicialiter factum ab actore ius non habente non conualescit dato quòd postea ius agendi habere incipiat,quia ex parte actoris ius metimur.vt.ff.de iudi. non potest videri &.l. non quemadmodum. & ideo bonorum pos.quæ agnosci debet in iudicio & olim debeat decerni per iudicẽ:vt.ff.de succes.edic.l.j.§.decretalis.hodie sufficit quòd agnoscatur coram iudice.vt.C.qui ad bo.pos admi.pos.l.si. de curatorio.l.vlti.§.nos ita.si ergo agnoscatur per sequentem in gradu durante tempore primi qui nondum renunciauit, habetur pro non agnita ne conualescenti,propter secutam negligentiam primi.ff.de bo.lib.l.castrensium.§.cum filius, & est nostra quæstio expedita per gl. Archi.extra de præben.c.si clericus. Ibi enim dicit quòd si duo per papam fuerunt facti canonici:& facta eis gratia de præbenda vacatura per ordinem:videlicet vni primo alteri secundo secundus potest petere primã præbendam,si primus
3 notabiliter eam neglexerit. ¶ †Pone ergo secundum do. Archi. quòd ante completam negligentiam primi secundus facit sibi prouideri.postmodum primus nõ complet negligentia sua:nec eam petit imo notabiliter negligit nunquid propter secutam negligentiam conualescit prouisio secundo facta.dicit quòd non. ergo certe nec propter secutam negligentiam.d.Philip. conualescet prouisio facta do.B. & iste casus frequenter allegatur extra de præben.c.quodam.Nec valet euasio qua ipsi dicunt quòd in d.c.non fuit secuta negligentia:qui habebat clausulam anteferri constitutionem reuocatoriam subsequenter ante negligentiam & non aduertunt ipsi recte in quęstione nostra sumus in eodem casu. ¶ Non si quidem ante negligentiam domini Philippi fuit obtenta confirmatio prouisionis facte do.R.cum clausula anteferri omnibus non efficaciter in re,licet ad rem ius habentibus postquam confirmationem do.Phili.nihil petere potuit:nec esse negligens quam &c. ¶ Constat igitur articulos domi.R.de præbenda narbonen.& abbatia sancti Paul.datos debere admitti, quia licet non appareat nec dicatur gratiam do.Philip.exhaustã fuisse tempore gratie facte ipsi do.R.ipsis tamen probatis clarius apparebit ipsum exhaustum fuisse. Nec obstant quæ circa hoc
4 opponuntur per partem do.B. ¶ †Et primo illud quod opponitur quòd inhibitio & decreta prædicta habent conditionem insitam.scilicet si do.Phi.voluerit eis vti:sicut & quilibet actus fauorem continens,vt hæredes institutio & sicut testamentum quod est nullum,si filius prætereatur in illo,habet cõditionem si filius iure suo vti voluerit,& sic in decreto alienationis à testatore prohibente per.l.lex cornelia.ff.de hære.insti.& per.l.filio.ff. de iniusto rup.&irri.testa.cum simili.non obstanti.rationibus infrascriptis. ¶ †In primis,quia ille actus non habet insitam conditionẽ
5 si voluerit ille in cuius fauorem fit,ex quo necessario sequeretur aliũ actum esse conditionalem,qui conditionalem nõ potest recipere.Nam illud non debet cõcedi,ex quo sequeretur inconueniens vel absurdum.ff.de leg.iij.offidius.de condi.& demon.à testatore.Si ergo diceremus quòd decretum & inhibitio pro domino Philip. intelligeretur quòd prouisio facta alteri tempore domi.Philip.non valeret,si domi.Philip.vellet acceptare,à contrario intelligeretur quòd prouisio facta alteri:valeret sub conditione si do.Philip.nollet.Vbi enim vnum de contrarijs concedi
6 tur sub conditione volendi:vt est expressum.ff.de hæredi.insti. vim dubitationum.sed hoc esse non potest:vt prouisio talem cõditionem recipiat vt superius est expressum ergo &c. ¶ †Præter ea iste actus scilicet reseruatio inhibitio,& decretum nullo modo respicit fauorem illius contra quem interponitur: & cuius manus ligat,sed potius odium & præsertim vbi apponitur clausula anteferri.vt in casu nostro,secundum quod no. Compo.extra de rescrip.c.causam quæ. Vnde cum fauorem non respiciat, sed odiũ apparet quòd dicta allegatio & iura super quibus fundatur non habet locum,hic enim & ille scilicet execu.dicti.d.B. qui contulit inhibitionem & decretum domini Pape deliquit. vt extra de maio.& obe.c.si quis venerit.& ille.scilicet domi.B. qui nimis festinanter, scilicet pendente termino dato domino Phili.ad acceptandum acceptauit propter quod cecidit à beneficio accepto,etiam post terminum vt arg.optimum.ff.de iur.fis. l.edicto.§.cum autem.&.ff.de dona.l.quidẽ.§.dona.nec possunt dolo carere cũ contra decretum & inhibitionem pape fecerint vt.ff.de re.iur.l.non potest. Apparet ergo q̃ dictus. B. qui contra inhibitionem & decretum pape fecit nõ debet ex dolo & improbitate sua præmium consequi.vt in præallegato.§.cũ autem. &.ff.de fur.l.itaq; fullo. ¶ Item in.d.l.filio expresse dicitur & statuitur in testa.vt tunc demum testamentum in quo præteritur filius iam natus sit nullum cum ipse præteritus hoc dicere noluerit vt in casu nostro.do.Papa noluit quod quidquid fieret infra mensem contra reseruationem & inhibitionem suam esset nullum:tunc non distinguendo vel declarando vellet vel nõ vellet do.Phi.& ideo generaliter est ipsum decretum intelligendũ. vt.ff.de ali.& cib.le.l.j.§.generaliter.& de leg.præst.contra ta.bo. pos.pe.l.j.§.generaliter. ¶ Itẽ dicta.l.filio.& similia iura loquuntur & locum possunt habere vbi gradus vel certum tempus non apponitur in actu cui renunciatur nõ vtendo,sed vbi est gradus & certum tempus appositum(vt in casu nostro)secus est sine dubio & qui sequentis gradus sunt:non admittuntur, quia interim cum præcedit vna persona quæ sequitur accipere non potest,vt est tex.expressus.ff.de bo.lib.l.si filius.§.cum filius.præsertim vbi sequeretur in gradu inter tempus appositum petito. sicut fecit do.B.tunc enim nihil agit,nisi primo præcedens expresse renunciauerit,vt.ff.de acqui.hære.l.quandiu.ij.&.C.qui admit.ad bo. pos.l.fi.& præcipue hoc procedit in collationibus beneficiorum in quibus inspicitur totum tempus collationis.vt extra de rescr.
6 c.si eo tempore.lib.vj. ¶ †Ad illud vero quod allegatur do.R. præpositum nõ posse allegare ius domini Phil.cum sit tertia persona:& licet aliàs sit plene responsum(vt ex alijs allegationibus plene appareat)tamen ex abundanti iterum respondetur,quia illa allegatio nihil facit ad casum nostrum duabus rationibus.Prima quia dominus.R.non nititur ex iure domini Phi.nec ex eius persona dicit se ius habere,sed ex inhibitione & decreto pape positis in literis domini Phi.conuincit,quòd acceptio do.B. & collatio sibi facta non valuit. Vnde sicut in.c.cum dilectus de iurepa.obtinuit ecclesiam cõtra.G ex eo quia facta fuerit ipsi. G.collatio,cõtra inhibitionem intendentis prouidere.V.nepoti suo& non ex eo quòd ille.V.ius habuisset vel haberet in ea.sic & multomagis in casu nostro debet obtinere.d.R. contra.d. B.ex eo q̃ collatio fuit eidem.B.facta contra reseruationem inhibitionem & decretum do.Pape cuius potestatem maiorem esse quam legati potestatem nemo dubitat.Secunda ratio est, quia iam est probatum de iure do.Phi.quòd habitabat ad dictam ecclesiam tempore collationis domini. B. vnde dico, quòd aliter non deberet admitti.d.R.contra.B.ad probandum de iure tertij,cũ ibi probatum sit ius tertij.scilicet domi.Phi.in casu nostro.& sic probatum est collationem do. B.non valuisse cessat dicta allegatio. multa enim impediunt probationem faciendam,qui non deijciunt nec tollunt iam factam,sicut traditur & no in.c.vt circa.de elec.lib.vj.vbi apponens non expressa in appellatione nõ admittitur ad probandum,sed à prosecutione probatorum non deijci tur vt ibi no. ¶ Præterea in.l.filio.fratres hæredes instituti &qui iuxta volutatem testatoris habent bona filiæ præterito non aduocante quoniam impugnabant ipsi,voluntatem de alijs ipsos
7 laudare necesse est vt.ff.de iure do. cum in fundo. ¶ †Ad illud vero quòd pars domini.B.nititur allegare de præpositione in,& de,aliàs satis responsum & per doctores determinatum,quid importet vnaqueq; ipsarum præpositionum & quid alia & quid

minus in,quàm de.ideo prædictus Philip.nunquam potuit nec vnquam poterit obtinere abbatiam sancti Pauli virtute literarũ suarum in quibus &c.

De concess.præben.

CONSILIVM CCCVII.

1 *De eadem materia de decreto irritante habentem certã diem.item quòd semel acceptans beneficium non sibi debitum potest acceptare aliud si bi debitum.cum nu.seq.*

QVod quando dies est ap
2 posita † ligata sit die pedente manus ordinarij.vltra iam dicta probatur sic:diei appositio circa quemlibet actum cui adijcitur duo operatur. ¶ Primo ne vltra tempus obiectum liceat euagari.vt.ff.de hære.instit.l.si quis ita instituatur. & de bo. auto.iud.pos.l.si seruus.& de suc.edic.l.j. circa prin. ¶ Secundo ne pendente die possit quis per prę currentem alium supplantare.ff.de inof.test.filio.§.contra tabulas.de bo.li.si filius.§. cum filius.de hære.insti.si vero lex.§.fi.&.C.qui admit.ad bo.pos.l.vlt. ex virtute secundi effectus resultantis ex appositione diei dicendum est quòd pendente die non possit impetrans per præcurren em ordinarium supplantari:aliàs diei appositio effectum suum perderet.& pro hoc bene facit.C.de appel.l. appellatione. & extra de appel.oblate. nec enim dignus est præmio præceps festinationis prioris:vt.ff.de iure fis.edicto.§.cum ante.nam per alterius festinationem,non debet alterius ius ledi:vt.ff.de acqui. hæredita.l.si seruus. præcipitem autem festinationem illam dico, quæ altero non negligente præcurrit.vt.ff.ad.l.iul.de adul.si maritus.§.si extraneus.& ad tertul.l.ij.§.sed si forte.pendente autem die non potest in negligentia dici cui dies adiecta est,vt.ff.de verbo.obl.cum filius.§.vlt.quare omnis à pendente veniens dicetur præcipiti festinatione venire.ergo &c.quæ omnia cessant:cũ dies appositanon est. ¶ Et si dicatur.adhuc per hoc non respondetur ad.c.quia cunctis.extra de concess. præben. lib.vj.quia adhuc remanet decretum super incerto interpositum respondetur: imo sufficiens potest colligi responsio:vt dicatur hic demonstratiuũ ad oculum vel intellectum.vt.ff. de hæredi. instit.nemo dubitat.

2 ¶ †Item dies alia certa:alia incerta certus ex incerta. incertus resultat effectus,quoniam conditioni equipollet.vt.ff.de ver.obli. eum qui inter cetera.& de condi.& demon.dies incertus.cum si. ¶ Cum ergo post diem certam appositam in rescripto apponitur decretum refertur ad diem illam certam & effectum certum resultantem ex ea.idem ad proximum relatione facta,vt.ff.de iurisdi.om.iud.si idem.& quia aliàs nihil operaretur diei appositio contra.l.si stipulatus.ſ̃.de vsur.& sic non est decretum super certo,sed incerto effectu resultante ex appositione diei certe.

3 ¶ †Ad id quod dicitur de ecclesia Nunerba,quam dominus Bernardus andreæ simpliciter acceptauit:respondetur,quòd simplex acceptatio ei non nocet,quominus iterum acceptare possit quoniam prime acceptationi inest tacita conditio,si sibi debitum esset.Vnde optio alieni serui,non consumit optionis legatum,vt.ff.de op.le.l.ij.& quòd simplici acceptationi insit illa cõditio tacite si acceptanti sit debitum,quod acceptat no.Compo. extra de rescri.eo.capitulum sancte crucis.in gl.quia quoties.cir
4 ca fi.gl.iij. ¶ †Sed quid si facta est reseruatio &c.Arch.extra de concess.præben.ne captande in gl.hæc est forma &c.li.vj.Et si dicatur non debuit,ex quo eam acceptauerat,dimittere eã sine sententia, responderetur imo, quia in iure certum erat dominum Phili. ei præferri per.cap. autoritate martini. licet esset possibile gratiam domini Phil.esse impletam,si eam dimisit iure communi deseruiens inculpabilis est.vt.ff.de bo.pos. contratab. l. sed & ibi decesserit.& ibi no.& cum domi. Bernardo andreæ imponatur culpa in dimittendo: propter impletionem gratie domini Phi.qui eam imponit habet probare.ff.de leg.ij.cum ita legatur §.spes.&.C.de pigno.actio.creditor.& maxime quia asserit eam impletam.dominus vero.B.andreæ negat ergo &c.vt.ff.de probat.l.ij.& in exuberante gratia si quam duxerit acceptãdam &c. sufficit aliqualiter dubitare,an prima sit sibi debita vel non,vt excusetur à culpa in dimittendo vel non.vt no.Io.an. in.d.c.ne captande.& Car.ibidem & no.in tempore dimisit,qui scripturam impetrationis do.Phi.secum dimisit,vt.ff.de inter.acti. de eta.§. ex causa in fi. Ex prædictis vltra aliàs dicta & data sufficiat ad duos obiectus qui fuerint potest patere solutio.Cetera do.And. suppleat pe.&c. ¶ Ego Oldradus de ponte.

De appel.& de senten.&re iudi.& de procuratoribus.

CONSILIVM CCCVIII.

1 *Procurator si in causa appellationis & nullitatis,non prosequitur appellationem infra terminum sibi statutum ab homine:& appellatio sit deserta,& cum agitur de nullitate iudex pronunciat non esse litem contestandam super libello nullitatis,videtur pronunciare non esse nullitatem.& nu.seq.*

3 *Procurator datus simpliciter,videtur datus ad omnes causas præsentes & futuras etiam super appellatione.*

QVia vos pater reueren-
de tantum cognoscere habetis:vtrum bene sit appellatum pro parte theodorici à sententia lata per domi.B.qua pronunciauit,non esse respondendum libello per ipsum. T.oblato,seu super eo litis contestationem fieri non debere,& appellationem primam pro parte. T.à sententia diffinitiua lata per dominum Li.geraldi fore desertum.'& secundam appellationem non valuisse:necne factũ paternitati vestre omissis his quæ faciunt ad instantiam causę principalis subiustam, nam in ea non curo diutius agitare,quoniam de hoc non est discrepatio ad presens,quę tamen omnia sunt pro Ioã. de mihi paupere clerico: & sub compendio sic narratur. Cùm orta esset super canonicatu & præbenda ecclesiæ zeflezen. colonien.dioce. inter prædictum.I.ex vna parte,& quendam stephanum primo,& postea theodericum ex altera materia quæstionis,& ea esset ad romanam curiam deuoluta dominus B.roardi cui.j.dicta causa cõmissa fuit pro dicto. I.tulit diffinitiuam sententiam,à qua vt dicitur extitit appellatũ & in causa appellationis dominus Li.geraldi datus auditor confirmauit eandem,à qua fuit secundo appellatum per magistrum Io.de rota procuratorem.& eidẽ fuit terminus præfixus ad prosequendum.x.dierum,quem tunc vt dicit pars aduersa non acceptauit,& hanc appellationem dictus. T.desertam nõ prosequendo eam inter tempus debitum,ita quòd.I.habuit literas executorias per audientiã ex quarũ virtute capitulum zeflezen. ipsum I.recepit pacifice quantum in se fuit,à qua executione dictus. T. iterum appellauit & ad curiam veniens coram abbate sancti florentij auditore concesso libellum porrexit in quo narrauit duas sententias contra se latas,& concluſit & petit eas pronũciari nullas,& si quæ essent remedio appellationis infringi.tandem datis exceptionibus replicabilibus hincinde, & quadã informatione facti per ipsum,& in qua confitebatur sententias latas ante terminum præfixum do.Io.auditor abbas sancti florentij prædictus exigente iustitia sententiam tulit qua pronunciauit super dicto libello litem contestatam non esse &c.vt.ſ̃.dictum est ab ista sententia appellatum est:& vobis reuerendo patri huius appellatio
1 nis causa commissa est.†nunc est in quæstione,an bene vel male appellatum sit,& absq; dubio dicendum est male appellatum esse:quia per præfixionem termini ab homine data sententia à domino li.transiuerat in rem iudicatã.vt extra de ap.c.sepe. & qui tale tempus nõ seruat,appellationi renunciare videtur:vt. C.qui
2 acc.nõ pos.l.si ea quę crimen.& no.ff.de ne.gest.l.si ego. ¶ †Modo restat respondere ad aliquos obiectus qui fiunt. Et primo ad id quod dicitur, ꝙ terminus præfixus magistro. I. procuratori

partis

partis aduerse ad prosequendum ipsum, arctare non potuit. ¶ Respondetur dupliciter,& primo sic.magister. S.constitutus erat procurator contra quoscunq; clericos & laicos ad agendū & defendendum:& sic cum indiffinite constitutus esset sine enumeratione causarum ad quas constituitur,ad omnes vniuersaliter constitutus videtur & expresse habetur.ff.de tutel.l.qui habet.§.vl.& ar.ff.de serui.vr.prædi.l.si seruitutis.&.C.quæ res pig. ob.pos.§.vlt.& qui vniuersaliter constituitur constitutus etiam videtur ad futura.vt.ff.de libe.& post.l.placet.& de pen. leg. l.ei quoq;.& arg.ad.l.vlt.quæ res pig.ob.pos.& maxime ad futuras connexas præsentibus est causa appellationis ad principalem:vt ff.de admi.tuto.l.tutores qui post finem.§.tutores. igitur procurator datus simpliciter pro.T.ad futuras etiam videtur datus ad prosequendum appellationem quæ est de genere futurarum.

3 ¶ † Non ob.l.C. de procura.inuitus & extra eo.ti.c.non iniuste. quia debent intelligi de procuratore ad enumeratas causas constituto.in cuius mādato nihil vltra enumerationem venit: vt. C. de procur.l.maritus. ¶ Respondetur & aliter,quia cum. T.sciret causam in curia agi.& se citatum ad totam causam tam principalis quā appellationis mittere debuit procuratorem ad omnē causam principalem & appellationis sufficiēter instructum per c.statuimus.extra de ele.lib.vj.quod si non fecit:sibi imputet.vt ff.ex quib.cau.ma.l.sed & si per prætorem.§.j.& cogitare debuit hoc euenire posse.argu.ff.lo.& conduc.l.si quis domum.§.j.

4 ¶ † Ad secundum quòd opponitur.q̄ in sentētia dicti abbatis non fit mentio de appellatione interposita à conclusione facta coram domino lib. ¶ Respondetur quia illa appellatio in actis non apparet:& ideo non fuit necesse de ea facere mentionē:vt.ff.

5 de contrahen.emp.& vend.l.in lege. ¶ † Ad tertium quòd dicitur.q̄ dominus abbas nō fecit.mentionē de nullitate in sentētia. Respondetur imo fecit,dicendū enim litē cōtestandam non esse super libello.qui libellus etiā nullitatē continebat super ipsa nullitate pronunciasse videtur:vt.ff.de pe.l.si preses.& de neg gest.l. pomponius.ij.Et si dicatur:in hoc ergo grauauit:quia saltē nullitatem admittere debuit. ¶ Respondetur.imo non debuit:quia hoc casu causa nullitatis est accessoria ad appellationem vt not. C.quando prouo.non est necesse.l.j.& ideo per lapsum temporis appellatione finita : finita est nullitas in eo modo agendi ne plus duret accessorium quàm principale contra.l.ff.de re iudic.l. cum principalis.&.C.de vsur.l.eos. ¶ † Respondetur & aliter q̄ cum libellus nullam haberet causam nullitatis:admitti non debuit:quia semper ponenda est in libello causa sufficiēs.C.de edi. diui adri.tol.l.j.& not.per do.Inn.extra de re iudi.cū Bertoldus. in vlt.gl.in fi.hic autem nō cōtinebatur aliqua causa:nisi ex actis falsa:& ideo ratione pronunciantis litem non esse cōtestandam

6 super libello:etiam ad nullitatem respectu habito. ¶ † Ad quartum & vltimū quod dicitur q̄ acta priorum iudicum non fuerunt coram abbate producta : & q̄ interlocutorie ex nouis productis iustificari non possunt. Respondetur q̄ sententia do. Abbatis aut diffinitiua est aut saltē vim diffinitiue habens quod apparet.quia imponit finem cōtrouersie:vt.ff.de re iudica.l.j.& sic materiam diffinitiuarum habet:vt.ff.de ap.re.l.secunda .de mino.l.intra vtile.& ibi no.qui satisda.cogan.l.ab arbitro.& ibi similiter notatur.nedum quia ex productis partis aduerse coram abbate apparet tota intentio partis nostre.scilicet de probatione suarum sententiarum in prefixione termini ad prosequendā appellationem:de quibus fiat mentio maxime in formatione data coram domi. Abbate ab aduersa parte cui standum est.vt. C.de libe.cau.l.cum precum.&.C.de dom.agro.deser.i.iura libe.xij.& ibi no.Et pro deo attendatis malitie:quia malitia manifesta partis aduerse que nunquā in iudicio titulum suæ institutionis produxit.& ideo non deberet ad aliquam contradictionem admitti quia eius non interest probabili interesse.vt.ff.de bo.pos.secundum tabu.l.qui liber.§.vltimo.& de appel.recis.l.j.

¶ Ex predictis itaq; manifeste concluditur remotis friuolis & calumniosis obiectis per vos reuerendum patrem pronunciari debere per dominum Abbatem bene & iuste fuisse pronunciatum & pro parte dicti.T.male & perperam appellatum.cetera suppleat.d.v.

De procuratoribus.

CONSILIVM CCCIX.

1 *Procurator habens mandatum ad causas legitime deuolutas ad curiam non potest agere vel defendere causas postea inchoatas & non deuolutas.cum nu.seq.*

PRæsuppositō quod appellatio domini episcopi lintonen. de qua agitur recepta non fuerit à iudice vel à parte nec ad appellationem prosequendam terminus statutus casibus sequuntur iura extra de renun.veniens & de appellationibus.Nicholao & sic remanemus in terminis.ca.extrà de appel.interposita.§.j.Est quęstio an causa potuerit duci in curia romana per procuratorem partis appellante habentem sufficiens mandatum in causis deuolutis de necessitate hominis vel iuris.Et dicendum est q̄ sic. ¶ Ad cuius declarationem sciendum est.q̄ quædam cause ad romanam curiam deuolute sunt,& ibidem de necessitate iuris retinentur & retractantur,sicut sunt cause quæ deuoluuntur per.c. statuimus.&.c.cupientes extra de elect. & extra de renun.veniens.& alie tales siue similes. Alie vero sunt quæ ad curiam romanam deuoluuntur:sed ex benignitate sedis apostolice parcunt partiū laboribus & expensis ad instantiam vtriusq; partis & interdum alterius remittuntur ad partes.vt.C.de ap.cum post sententiam & sic aliud nec largius dicere in causis deuolutis,& aliud in causis de necessitate in romana curia tractādis.quia omnes deuoluuntur per appellationes ad curiam:sed non omnes de necessitate tractantur.& recurrentur ibidem.sic omne legatum per legatarium etiam non capacem agnitum : deuoluitur ad ipsum : sic nec omne retinetur per ipsum:sed interdum in alium trāsfertur: vt.ff.de legatis secundo.cum eius ad treb.cogi.§.his solidum.de lega prestan contra ta.bo.pos.peti.l.iij.§.pe.&si quis aliquem testari prohibuerit.l.j.§.sed si legatum.Interdum aufertur.ff.de his qui.vt indi.l.j.& apparet instituto hęrede qui commodat fidem de restituendo vero capaci partem eius in quo constitutus erat. quia ad eum tota hęreditas deuoluitur sed pars ei auferetur:vt.ff. de vulgari & pupillari substitutione ex facto. Et sic manifeste apparet . quod verbum deuolutis comprehendit omnes causas ad curiam romanam deuolutas . etiam illas quæ non sunt de necessitate iuris ibidem tractande : sed ad partes remittende . quia omnes deuolute sunt : licet deformis sit deuolutio-

2 nis effectus . † Et si dicatur quòd omnes cause sub verbo, deuolutis comprehenduntur : in quo ergo illud verbum deuolutis in procuratorio positum ipsum mandatum legitimat . Respondeo multum legitimat , quia noue cause non possent cum tali procuratorio in romana curia inchoare,quia tales deuolute dici non possunt,quia ad hoc vt aliquid deuolua tur oportet quòd præexistat sicut dicemus q̄ nouatio est prioris obligationis secunda transfusio ac translatio.& ideo nisi præexistat obligationis substantia nouatio locum non habet. vt.ff. de noua.l.j.&.l.quoties.§.sed si id.& in secūdo|responso eiusdē.

3 ¶ † Vnde si ponamus nullas causas præcedere cum tali procuratorio per eius præsentiam in curia inchoari non possunt, quia deuolute dici non possunt, cum non præextiterint. Præterea.c. interposita.§.j. de appel. quod dicit sufficere appellanti mittere procur.ad impetrandum & contradicendum: verum est si voluisset hoc beneficio vti,sed non est vsus imo misit ad agendum causam si esset deuoluta.sed constat quòd est de his vt probatū est & habetur extra de procur.in nostra & sic cum tali procuratore potuit causa agi.potissime appellato nolente:& hoc specialiter petente in cuius fauorem dictum est causam debere extra curiam mandari.vt plene no.extra de appel.c.j.li.vj.

De priuileg.& de rescrip.

CONSILIVM CCCX.

1 *Priuilegium concessum regi de fructibus beneficiorum percipiendis*

Consilium CCCXI.

poſt certum tempus,non comprehendit beneficia ante priuilegium vacantia,& tempore priuilegij litigata,licet litigantes tempore priuilegij durante renunciant.cum nu.ſeq,

THema tale eſt vacante præpoſitura briuacen.per canonicos eiuſdē eccleſiæ duo electi,in diſcordia extiterūt ſub anno domini. M.cccij.dictiſq; electis in romane curia litigantibus facta fuit gratia per do.Benedictum papā.xj.illuſtri regi francorum:de beneficijs ecclesiaſticis primi anni de feſto domini proxi.tunc venturo in antea ad terminum numerandum quæ vacare contigerit in regno ſuo ſub anno domini. M.cccxij.iure ſi quòd eis competebat in dicta præpoſitura.vigore electionis vel aliter:in manibus domini pape qui nunc etiam ſponte & libere reſignauerunt.qui quidem do.Papa præpoſituram præfatam cuidam tertio contulit. ¶ Nunc prædictus rex vigore prædicte gratie:petit fructus prædicte præpoſiture iſtius anni præſentis:allegando q̄ præpoſiture tempore ſue gratie vacauit.quòd patet vt dicit.quia nullus electorum habebat ius in eadem pro eo q̄ nullus obtinuit.imo tertio prouiſum fuit de his queritur:an dictus rex bene & iuſte petat:& an gratia facta per modum prædictum extendat ſe ad beneficia que iam ante dictam gratiam vacare inchoauerant,vel an intelligatur tantum de beneficijs quæ inchoauerunt poſt dictam gratiam:vel quid iuris.

1 ¶ † Ad predictam queſtionem dicendum videtur quòd dictus rex male petat in hac parte:& hoc in rationibus infraſcriptis. ¶ Et primo ſic.in generali conceſsione:ea ſola veniunt quæ eſt veriſimile cōcedentem ſpecialiter conceſſurum : vt.ff.de pec.qui peculij.de pig.obl.& de condi.inde.ſi procurator.§.celſus.ſed cū conceſsi priuilegij tempore de fructibus primi anni percipiendis præpoſitura ipſa eſſet litigioſa duobus contendentibus ſe habere ius in re.non eſt veriſimile.quod romanus pōtifex fructus eius graui dāno aut periculo litigatorum alicui cōceſsiſſet. ff.ne quid in loco pub.l.ij.§.merito.&.C.de preci.impe.offe.l.ij.& vt
2 lite penden.nulli lic.ſuppli.l.ij.ſi ita eſt ergo &c.¶ † Secundo ſi quis priuilegij verba recte attendat futurum tempus duntaxat reſpiciunt.vt apparebant ibi omnes fructus redditus & prouentus primi anni beneficiorū eccleſiaſticorum que infra terminū à feſto natiuitatis domini proxime futuro:in antea numerandum vacare contingeret &c.Ita autem eſt.q̄ futura præterita non includunt.vnde appellatio poſthumi non apprehendit filium iam natum.vt.ff.de verb.ſig.& nomen filiarum.in princ.& not.ff.de teſt.tu.q̄ ſi nepotes.in nn.& pro hoc eſt aperte quod ſcribitur q̄ ſtipulatio dolum malum affuturum comprehendit ſolum poſt ſtipulationē committendam:non autē eum qui tempore ſtipulationis committitur vel eſt ante commiſſus niſi eſſet ibi verbū præſentis temporis abeſſe:vt.ff.iudi.ſolu.l.nouiſſima.ſic ergo eſt in propoſito.q̄ verba illa priuilegij non includunt beneficia que iam vacauerant ſed ſolum in poſterum vacatura.ſi ſic ergo &c. Et hoc arg.confirmat lex dum dicit q̄ teſtator legans vxori in tempus liberorum de futuris liberis ſenſiſſe videtur : non de his quos iam vxor habuit cum teſtaretur maritus:ſic cum papa concedit fructus beneficiorum que vacare contingeret de futuris vacaturis ſenſiſſe videtur:non de iam vacantibus:vt hæc probātur.
3 ff.de condi.& demon.ſolemus.l.ſi vir.¶ † Tertio an præpoſitura debebatur iure & de iure alicui ex litigantibus:aut nulli.ſi debebatur alicui nō vacabat.eo q̄ alter ius iam iure habebat.vt extra de conceſ.præb.c.ſi.lib.vj.nec cōtrouerſia quæ eſt ſuper hæreditate:facit hæreditatē dici vacantē.q̄ apparet quia legata nihilominus debentur q̄ nō deberētur ſi hęreditas eſſet vacās.vt probat C.de pet.hær.l.vl.& hoc caſu nō vacauiſſet intra tēpus priuilegij: ſed incepiſſet vacare tēpore renunciationis dūtaxat.& ſic nō includeretur in priuilegio.arg.ff.de poſthu.l.imperatores.&.C.de neg.geſ.qui alienat q̄ libertas.ſi vero dicta præpoſitura nulli ex litigantibus debebatur:tūc incepit vacare præpoſitura in morte alterius prioris præpoſiti:& ſic non fuit intra diē ex qua die incipiebat priuilegium:ſ.a feſto natiuitatis future domini in an-
4 tea.¶ † Eſt enim cōſiderandum in priuilegio duplex tēpus.ſ.tēpus à quo quod eſt natiuitatis domini:&tēpus vſq; ad qđ vacare dicatur.omne ergo beneficium q̄ nō cōtingit vacare intra iſtas duas extremitates:in priuilegio non includitur.ff.pro ſoc.l.j.in prin.& de ac.& obli.l.obligationum fere.in.ij.&.iij.reſponſo.& ſic ſiue alter ex litigantibus ius haberet non includitur beneficiū in priuilegio:quia non valebat,ſiue nullus haberet ius in priuilegio nō includitur:quia nō contingit vacare inter extremitates temporū limitatas:vt dictū eſt.¶ Nō obuiat ſi dicatur q̄ effectus vacationis præcedentis durauit tempus priuilegij per quod videntur in priuilegio includi.quia eo caſu futurum comprehendit præteritum & præſens:vt.ff.de verb.ſig.erit.& de iure codicillorum.polliciana.quia dicitur in lege verbum erit tam præſens quā futurū ſignificat eſt verū ex interpretatione & mente nō autē ex propria ſignificatione verborum:vt no.ff.de ver.ſig.verbum oportebit ſed inherē dū eſt ipſis verbis priuilegij.cū ipſum priuilegium ſiue gratia ambitioſe videatur.vt extra de preb.cū de non ſacerdotali.&.c.quāuis pleniſsime.li.vj.nec mens etiam concedentis aliud includit vt probatum eſt in primo argumēto, & probatur extra de reſcrip.ſi propter.Vnde dici poteſt q̄ ad ſola vacatura inter tempus determinatū nō autem ad iam vacantia priuilegium extendatur cū ſignificatio verborum non repugnet huic ſententie,& voluntas concedentis congruat.& hec legūtur.
5 ff.de leg.j.ab omnibus.in fi.j.reſponſi.& probatur bene hæc ſententia.ff.de lib.& poſth.titius.§.lucius.ſi quis rationē illius text. diligenter aduertat.&.C.de poſth.here.inſti.l. vltima.¶ † Et ſi dicatur renunciatio oſtendit illos ius non habere. Reſpondeo falſum eſt.quia tranſigunt & renunciant quia tamē ius habent: quia execrantur vt.C.de tranſa.l.ij.&.ff.de alie.iudi.mutan.cau. fac.l.item ſi res.§.poteſt.Vnde verius dicere poſſumus.q̄ renunciatio non oſtendit neutrum eorum ius habuiſſe ſed non patitur apparere quis eorū ius habuerit.vt dicitur de animali mortifere vulnerato & eadem ruina oppreſſo in quo contra vulnerantem non habet locum.l.aquil.de occiſo.quia vt dicit non eſt paſſum ruinam.ff.de lege aquilia.l.j.§.ſi ſeruus.¶ Ex prædictis itaq; concluſio priuilegium domino regi conceſſum ad fructus præpoſiture de qua dicitur non extendi &c.

De cauſa.poſ.& de reſti.ſpolia&. de excep.& de reſti.

CONSILIVM CCCXI.

1 *In cauſa ſuper petitorio & poſſeſſorio pendente in curia poſt dationem & probationem articulorum actoris,tunc demum petitorium ſuſpendentis reus debet habere remiſsionem in partibus ad probandum duos articulos etiam proprietatis cauſam tangentes.*

De ſtilo curie vna tantum remiſsio datur in cauſa.& nu.ſeq.

3 *Item quæ dicatur vacua poſſeſsio,*

10 *Contra petentem reſtitutionem admittitur exceptio ſententie iuris vel hominis.*

ALlegationes & rationes breues pro domino Ioāne de bandar rectore eccleſiæ de ſimon.de ſupri.dulmen. diocēſis:videlicet quòd ei dari debeat remiſsio ſuper articulis per eum exhibitis in cauſa quā contra eum mouet do.Robertus de totigam corā reuerendo viro.S.ſacri palatij & ipſius cauſe auditore.¶ † Et vt breuiter veniatur ad factum attendendum eſt quòd dictus do.Rober.obtulit contra dictum dōmi.Ioannem libellum in petitorio & poſſeſſorio dicens ſe appellaſſe à quibuſdam proceſsibus & ſententijs priuationis contra eum latis.s̄.de eccleſia ſimon.de ſupri. & à præſentatione & inſtitutione facta de præfato do.Io.& ſe ſpoliatum ab eodē eccleſia ſupradicta & ſuper vtroq; proceſsit vſq; ad dationem articulorū incluſiue,& poſtea ſuſpēdit petitorium nunc dictus Ioā.inſiſtit articulis ſuis & petit remiſsionem fieri: vt eos probare poſſit.¶ Nunc eſt in queſtione an danda ſit ei remiſsio

missio vel non.& certe dicendum est remissionem dandam super omnibus.quia causa possessorij sui natura & per se non est in curia tractanda:sed propter accessionem ad alteram : vt.C.de iudi.nulli.& not.C.si à non compe.iudi.l.iij.cum ergo sic se habeant quòd vnum propter alterum necesse est quòd aut vno vt principali suspenso reliquũ sit suspensum.vt.ff.de libe.leg.non solũ.§.illud.ij. Aut neutrum suspẽsum est sed vtrũq; suo marte decurreret:vt.ff.de lib.& posthu.si ita scriptum.§.regula. Probat & hoc idem sic ex persona autorum vtrunq;.scilicet petitorium & possessorium intentantis quæsitum & ius super vtroq; articulare & probare.vt.ff.de reg.iur.l.non debet actio in litem.&.ff.si seruitus vendicetur.§.aristo.ibi agiq; sic posse &c.& cum acquisitum est ius reo,non potest actor in sui iniuriam variare,vt.ff.de reg.iur.l.nemo potest mutare consilium. Iuxta illud cum enim semel beneficio aliorum ad id beneficium fuit admissus iam nõ curat illi petant necne bonorum possessionem:vt.ff. de bo.pos. contratab,si post mortem.§.vlt.&.ff.de bo.auto.iud.pos.cũ vnus ibi aliter atq; si creditor &c.Potissime cum in causa aliqua,secundum consuetudinem curie non fiat remissio nisi semel.& ideo rei interest super petitorio. nunc probationes producere & eas permutare,vt.ff.ad.l.aqui.l.iij.l.aquil.si deletũ.&.C.de vsur.pupillaribus.l.vlt ne sit in calumniosa potestate actoris etiam si in possessorio succumbat postea in petitorio procedere:& reũ priuare potestate probãdi in petitorio in partibus vbi facilior de his veritas inuenitur:vt.ff.de iur.om.iudi.si idem.cum eodem,ibi ne
2 in potestate calũniosam aduersarij mei sit &c.vt C.vbi de crim. agi.opor.l. vltima. ¶ †Tertio.hoc idem manifeste apparet:si quis articulos exhibitos & super quibus iam sunt testes tanquam affuturi recepti incipiat post suspensum iam petitorium, quia omnes iam fere petitorium respiciunt:& ideo pars domini Roberti super eis testes producendo suspensioni petitorij renunciasse videtur faciendo contrarium actum suspensioni.vt.ff. loca.& conduc.l.cum in plures.§.locator,& extra de ap.solicitudinem.& no.extra de cõsti.cum.M.ferrarien.¶ Et si dicatur quòd producti sunt testes inquantum petitorium tanguntsolum ad colorandum possessionem agentis. Dico non esse verum: vt.C. qui lege.per.in iudicio habent vel non.l. momentaneæ. & dato quòd ad solam colorationem possessionis sint duo articuli.quia sicut licet actori colorare,sic licet reo decolorare propter qualitatem, vt.C.de proxi.sa.scri.ne in sacris.& ne quod vni datur alteri denegatur contra.l.C.qui potio.in pigno. habean.l.assiduis.
3 ¶ †Item super articulo qui continet,quòd eo tempore quo dictus dominus Robertus se esserit spoliatum dicta ecclesia,& possessio dictæ ecclesiæ erat libera & vacua & quòd pro vacua & libera publice & communiter in illis partibus habebatur & præsentabatur absq; dubio debeant ad imperia iudicari.imo reus in probandi facultate melioris sit conditionis,quoniã instructus esse non potuit,qui præter spem in iudicium trahitur:vt. C.de dila.si quando.&.ff.de ser.l.vlt.&.ff.de re.iur.l. qui in alterius in vltimo responso.& licet actori vt obtineat in restitutorio interdicto quod imploratur probare se tempore directionis possediſſe vt.ff.de vi & vi ar.l.j.§.j.interdictum an hoc liceat reo probare tunc actorem non possediſſe,hoc autem probat probando eam
4 tunc liberam & vacuam extitisse.¶ †Restat ergo ad obiecta breuiter respondere,& quia solum de isto articulo aduersarij iniurioſe contendunt de eo tantum erit sermo. ¶ Et primo ad primum obiectum cum dicitur,quod articulus ille quòd possessio erat libera &c.est in effectu negatiuus:respondet quòd si quis recte consideret non est aliqua negatiua quin habeat implicitam affirmatiuam:& econtra: vt.C. de codi.nec codicillos. extra de renun.super hoc.& no.ff.de proba.l.ij. In hoc tamen non debet attendi verborum superficies & figura.Sed an id quod in articulis deducitur probari possit per causas affirmatiuas qualitercunq; proferatur.ff.de doli excep.pater.§.vlti. & ibi no.ff.de condi.& demon.pater seuerinam.§. socrus.&.ff.qui.ex cau.l. in eadem causa.Sed articulus de quo loquitur est huiusmodi videlicet quòd id quod in eo ponitur probari potest per causas affirmatiuas patet,quia possessio tunc dicitur vacua,quando à nemine corpore vel animo detinetur.vt.ff.de actio.emphi.& vendi.l. ij.§.vacua &.l.ratio §.j.&.ff.de vsuca.nunquam.§.vacuum & no. plene.C.vnde vi conquerebatur.hoc autem accidere & probari potest multipliciter puta ex dispositione animi possidendi quæ per obliuionem longi temporis transcursu inducta præsumitur vt.ff.de acqui.pos.peregre.& alio modo qui ponitur.ff.de vsuca. sequitur.§.si tu me.& alio modo qui ponitur eo.ti. non solum.§. si dominus.& multis alijs modis,si quis vellet percurrere quorũ aliqui no.in.d.l.conquerebatur.Si probari potest per positiones & causas in mero & nudo facto consistentes constat ipsum debe
5 re admitti.¶ †Non obst.ad hoc oppositio Inn. extra de testi.cũ causam.vbi dicit de teste deponere ad aliquem dominũ &c.quia illud non est simile huic eo quod dominium iuris est.& ius dicit quod apparet quia in descriptione sui ius ponitur,vt.ff.de rei vendi.non solùm.§.meum.& de aur.& argen.leg. quintus.§.argento,sed vacuitas possessionis ius non dicit sed factum simplex. & per causas quæ facti sunt demonstratur.¶ Præterea nec Inno. dicit ibi quòd articulus per quem quis dicat se esse dominum nõ admittitur,sed ꝙ dictum testis deponentis aliquem dominum non probat plene,nisi causam adijciat etiam non interrogatus in quo differat ab alijs testimonijs,vt not.de testi.causam. ¶ Non ob.quòd dicitur articulum esse obscurum eo quod vacua quandoque, dicitur etiam quòd animo retinetur quòd sic videtur & verbum vacuum sit equiuocum &c.quia equiuocum nõ est cum duobus significatis pariter non cõueniat, sed de vno dicitur simpliciter ergo sumi prolatũ proprie debetur.ff. de lega. iij.
6 non aliter in princi.de sup.le.l.labeo.¶ †Non ob.quòd dicitur quòd articulus nõ habet affectionem loci vel temporis,& sic in certus & obscurus sit.cũ enim in articulo dicatur quòd eo tempore quo dicit dominus Robertus se spoliatum:dicta possessio erat libera & vacua &c.satis dicit tempus certum, quia refert se ad articulum actorum in quo certum tempus continetur: vt.C. de sen.quæ sine cer. quan.profe.l.hæc sententia.vt.ff.de re iu.ait
7 prætor.§.si iudex.&.l.in sum.in.ij.responso.¶ †Non ob.quòd dicitur generalis & per consequens obscurus & sic non admittendus,quia non posset esse magis specificatus:quia per ipsum apparet quid quale & quando ergo est clarus articulus & qualis erat possessio de qua loquitur & de quo tempore loquitur,& sic apparet quid quale & quando articulus certissimus & clarissimus est censendus vt.ff.si cer.pet.certum.&.ff.de ver.obli.stipulationum.¶ Non ob.quòd pars aduersa dicit articulos possessionum tangentes in curia probauisse & per hoc debere do. Iac. probare in curia per.c.cũ olim extra de priui.quia hoc falsum & iniquissimum esset si foret in potestate actoris qui potest esse quando vult reum compellere ad probandum in certo loco in cuius potestate non fuit quando conuenitur,& sic non potuit secũ testes adducere.vt.ff.de doli excep.pure.§. vlt.cuius contrarium est in actore de quo scriptum est probationes secum afferat debitoremq; conuincat pecuniam petiturũ,vt.C.de prohibita sequest.
8 per.l.vnicam & habetur expresse.C.de dila.si quando.¶ †Ad.c. cum olim respondetur quòd ibi eugubinem.episcopus volebat reprobare testes partis alterius.& ideo quia reprobatio sapit quãdam naturam criminis.arg.eorum quæ notan. ff.de his qui not. infa.lucius. & ar.C. de testi. nullum.& natura criminum est vt de eis agatur in loco vbi commissa sunt.vt.ff.de noxa.l.pe. &.C. vbi de cri.agi oportet.l.j.& authen.qua in prouincia.Iccirco noluit ibi papa testes debere reprobari in curia, vbi producti fuerant.¶ Præterea ibi pars episcopi cum testes producerentur in curia non fuit protestata quòd saluum esset sibi ius remissionis ad partes cuius contrarium fecit proc.domi.Ioan.in causa ista. ¶ Præterea nec in curia recepti sunt testes simpliciter, sed vt affuturi ideo non debet propter hoc astringi in curia probari,quia propter necessitatem imminentis absentie factum est hoc argu.
9 ff.de regu.iur. quæ propter necessitatem. ¶ †Præterea vt tradit Hosti.super.d.c.cum olim illud factum fuit ibi ex quadam equitate, quia eugubium à perusio vbi curia erat non distat nisi per xx.miliaria.hic autem compellentur testes longo itinere euerso laborare & contra.l.C.de iudi cum specialis:& ideo talem equitatem debet iudex ex longis & breuibus excursionibus moderare.vt ff.de annu.le.l.meuia.§.vlti.& de oper.lib.l.fi. ¶ Non obst.

quod dicitur quòd articulus de quo est contractatio quo ad vacuitatem possessionis non releuaret probantem, quia nihilominus dato quòd possessio fuisset vacua fieret restitutio per beneficium legis cum quærebatur. quia non est actum illa via, sed interdicto restitutorio, & ideo fieret absolutio propter ineptitudinem actionis vt. ff. si mensor falsum modum dixerit. lege prima. & extra de iudicijs examinata. ¶ Præterea constitutio cum quærebatur. loquitur de ingrediente vacuam possessionem sine iudiciali sententia: vt ibidem dicitur circa prin. l. hic autem interuenit iudicialis sententia: vt apparet ex actis & plene datur in articulis propter quod dominus Ioannes in. l. illam non incidit: quia iuste possidebat, vt. ff. de acquirenda possessione iuste. &. ff. de religiosis & sumptibus funerum. l. si quis. §. si colonus.

¶ Ex prædictis itaque apparet manifeste reiectis omnibus dicto domino Ioanne remissio. quæ petitur concedendam &c. hęc est veritas. ¶ Item alijs rationibus conuincitur quòd omnes articuli prædicti etiam in eo quòd tangant causam proprietatis debent admitti, & super eis remissio debet concedi. Et prima est, quia licet regulariter petenti restitutionem non obstat exceptio proprietatis: tamen vbi excipitur de re iudicata & sententia lata bene obstat huius exceptio, vt extra de off. deleg. causam numeri. & no. Inno. de resti. spo. c. ex conquestione. Vnde cum ipsi articuli dati sunt ad probandum sententiam latam tam à iure quàm ab homine contra petentem restitutionem certũ est quòd
10 debet admitti. ¶ † Nec obstat si dicatur appellatum ab his sententijs: quia in eo quod dantur articuli ad probandum sententiam à iure non procedit huius obiectus: quia certum est quòd à sententia iuris non potest appellari. vt. ff. de verbo. signi. si qua pena. & no. de ele. c. cupientes. li. vj. & nec data nec allegata est aliqua appellatio, quæ dicatur interposita ab huius iuris sententia. Secundo quia in eo quod dantur articuli ad probandum sententiam hominis similiter appellari non potuit, ex eo quod articuli dantur ad probandũ, quòd lata fuit super notorio quo casu non appellatur: vt extra de appellatio. romana. §. si autem lib. vj. & de
11 appel. cum si. romana in fi. ¶ † Secunda ratio est quare huius articuli admitti debent, quia constat quòd secundum consuetudinem curie in vna causa non datur nisi vna remissio: sed certum est quòd saltem quo ad probandum, testes partis aduerse in curia productos & super petitorio suo dari debet remissio ad partes. vt plene no. Hosti. d. c. cum olim. & suprà plene allegatum & ostensum est. Vnde cum remissio super reprobatione nullo modo possit denegari vt seruetur consuetudo curie, quæ vult quòd vna remissio communis datur & vt probationis facultas non subtrahatur reo, quę potius amplianda est vt. ff. de testi. l. curent. l. quoniam. & vt circuitus euitetur. ff. de condi. inde. l. dominus testamento. Merito est dicendum, quòd etiam super articulis tãgentibus proprietatem detur remissio præsertim propter equalitatem seruãdam, & quia cum prius alia super produxerit post quam suspendit petitorium quæ equalitas præcipue in iudicijs est seruanda. vt. C. de proxi. sac. scri. l. in sacris & in auth. de equa. do. §. quæ igitur. nam iudicium claudicare non debet vt extra de excep. cum inter priorem &c.

De do. & de iure patro. & de concef. præbend.

CONSILIVM CCCXII.

1 *Imperatori si competit ius præsentandi seu auferendi certa beneficia in ecclesia alicuius ciuitatis, & illam ciuitatem concedit in feudum cum omnibus iuribus intra & extra eam sibi competentibus videtur concedere etiam ius præsentandi & conferendi.*

Item in collationibus & præsentationibus statur possessioni & non proprietati.

Item in concessione imperatoris non requiritur annus neq; consul. & numero. 2. & .3.

THema quæstionis tale est. Ad reges romanorum siue imperatores pertinuit ab antiquo collatio prouisio seu præsentatio sancti Seruatij Traiecten. leoden. dioce. & vt pars aduersa asserit ex cõmissione se. ap. Sed dominus Philippus secundus tunc Romanorũ rex siue imperator concesit illustri viro domino. H. duci lothoringie & brabantie & suis hæredibus in feudum ciuitatem Traiecten. cum omnibus institutis & appendicijs suis extra ciuitatem & intra necnon ibidem ecclesiam sancti Seruatij cum omni integritate. & eo iure quo pater & frater dicti domini imperatoris attinebant & dicta feudatio fuit confirmata & innouata per primum Federicum imperatorem: & postea per Federicum secundum postea per Henricum: postea per Rodulphum in personam illustris viri do. Io. ducis lothoringie & brabantie: postea per Rodulphum in personam eiusdem Io. & vltimo per Albertum. Verum vltimo dominus Rodulphus imperator de facto molestare cepit præfatum ducem super iure & possessione vel quasi conferendi prædictam præposituram seu præsentandi ad eam: quam cum dominus dux viriliter, vt rem ad se petinentem, defenderet semel præpositura vacante & dictis imperatore & duce simul contendentibus de iure præsentandi ad ipsam: tandem ad hoc deuentum est ꝙ dictus imperator commisit fratri Matthie præceptori domus theotonici per Alamaniam, quòd vice sua & imperij conferret præposituram prædictam adiecto in cõmissione prædicta, ꝙ ex concessione & collatione huius nullum ius quãtũ ad proprietatẽ & possessionẽ sibi: vel imperio seu suis successoribus, seu duci brabãtie seu suis successoribus, acquiraf vel eorũ alicui in antiquo iure aliqua innouatio fiat vel preiudiciũ generetur, sed dictus imperator & dux in eo iure permaneãt in quo erant ante tẽpus collationis & concessionis prædicte, & eandem concessionem seu cõmissionem fecit eidem fratri Matthie duci brabantie: & cum eisdem clausulis & reseruationibus & tenoribus qua commissione sic facta. idem frater Matthias ex vigore vtriusq; commissionis de dicta præpositura prouidit domino. S. filio eniardi comitis de liachocen. vallem longe quo domino. S. matrimonium contrahente præfatus dux vtens iure suo & sua quasi possessione præsentauit ad ipsam præposituram dominum. S. de iuliaco, qui per decanum & capitulum ecclesiæ sancti Seruatij ad ipsam præposituram & eius possessionem corporalem libere fuit admissus. & sic eam possedit pacifice & quiete tanquam verus legitimus prępositus tempore vite sue. Nunc autem vltima vacante præpositura prædicta per mortem seu liberã resignationem domini. S. præfatus dominus dux iure suo vtens & suam quasi possessionem continuans presentauit ad ipsam solenniter & debite venerabilem virum dominum Ioã. filium do. Io. derino consanguineum suum: & ei contulit eandem præposituram. qui do. Io. per decanum & capitulũ eiusdem ecclesiæ ad ipsam præposituram libere est admissus & ipsam canonice possidet. ¶ Nunc ex aduerso venit quidã dominus. H. de manchen. dicens dictam præposituram sibi collatam à domino Alberto tunc rege romanorum: à qua collatione dictus dominus Ioã. ad sedem apostolicam legitime appellauit. Nunc vero dictus do. H. præfatum. d. Io. canonicum possessorem contra iustitiam molestando ad iudicium euocauit & libellum obtulit in quo narrata collatione sua petijt pronunccari iam dictam collationem & prouisionem canonicas extitisse & esse: & debitum debere sortiri effectum: & eandem præposituram ad dictum do. H pertinuisse & pertinere de iure eidem adiudicare & male fuisse appellatũ &c. prout in ipso libello plenius cõtinetur super quo libello fuit lis legitime contestata & secundum debitum ordinem ad probationes processum. Nunc est in quæstione attenta serie facti superius enarrati, quod talem veritatem habet, qualis est supra narrata & ex actis & productis colligitur euidenter quis eorum debeat in hac causa victoriam reportare: vtrum scilicet dictus dominus. H. actor factis & pronuntiatis quæ in libelli serie continentur, an dictus domi. Ioã. reus & possidens & ab oblata petitione
1 sententialiter absoluto. ¶ † Et certe absq; dubitatione dicendũ est dictum

est dictum do.Io.debere à petitione absolui & bene appellatum per eum & male processum & collatum pro parte altera.Quod sic ostenditur aut ius præsentandi vel conferendi pręposituram dictam non competit imperatoribus siue imperio:&tunc quòd factum fuit de domino.H.per imperatorem eum pręsentantem vel eidem conferentem nō tenuit vt pote factum ab eo qui ius faciendi non habuit:vt.ff.de acqui.re.do.l.traditio.extrà de iurepat.quod autem.& de dona.inter virum & vxo.& de dote post diuor.resti.c.& si necesse.& hoc casu debet dominus Io.vincere & à petitione absolui eo iure quo possessores sunt potiores.vt.ff. si vsusfruc.pe.vti frui.C.de eden.qui accu. & de rei ven.res alienas aut ius competit imperatoribus seu imperio præsentādi seu conferendi & tunc translatū est ius dictum in ducem brabantie per infeudationem,quæ est iustus titulus ad tale ius transferendum potisime cum vniuersitate:vt.ff.de contrahen.emp.& ven. in modicis.& de acquir.re.do.quadam.extra de iurepa.ex literis.de re iudi.cum bertoldus.& hoc casu potior est conditio.d. P.vt est casus.C.de rei ven.quoties & melius.ff.de act.emphi.& ven.si hæres.§.vlt.in fi.¶ Et circa huius concessionem est attendendum q̄ imperator Philippus secundus in concessione quam fecit duci brabantie dixit quòd ei concedebat ciuitatem traiecten.cum omnibus iustitijs intus & extra cū omni integritate. quæ verba ecclesiam sancti Seruatij ibidem existentem complectuntur & de hoc est casus.C.de bo.va.si quando li.x.nedū quia in concessione dicit se concedere ecclesiā sancti Seruatij. ¶ Nō obuiat huic quod dicitur in tali concesseione fuisse alicuius defectum quia certe nulla defuit solennitas necessaria,& dato quòd defuisset adhuc non obesset,quia imperiales contractus legis vicem obtinent minimeq; opitulatione quadam extrinsecus egerint.vt.C.de dona.inter vi.& vxo.l.donationes.ij.in fi. & de dona.sancimus.§.exceptiones.† Non obuiat quod dicitur cōcessiones in feudum factas per imperatorem non habere diem & consulem,quia falsum est concessio enim prima facta per dominū Phil.imperatorem habuit & habet annos domini mēsem diem & cetera necessaria.& idem habuit vltima confirmatio seu innouatio per do.Albertū imperatorem in præsentem ducem,vt ex earum inspectione apparet.¶ Præterea cum litere infeudationis sunt litere priuate ab imperatoribus procedentes non vitiantur ex defectu diei & consulis.vt.ff.de pig.cū tabernam.§.idemq; fit. Et dato(sine præiudicio)quòd dicta infeudatio & concessio facta per imperatorem duci non tenuisset ex quo tamen dux ipse reperitur in vltima & immediata quasi possessione iuris præsentandi debet præsentatus per eum seu ad eius præsentationem admissus censeri potior alio quocunq; etiam à verò patrono præsentato.vt extra de iurepa consultationibus.& in.d.c.cum bertoldus.etiam si iure concessionem in feudum & vltimam pręsentationem aliquādo imperatores possedissent ex quo dux vltimo procedit,quia in talibus attenditur solum vltima & immediata possessio.vt extra de causa pos.& proprie.cū ecclesia sutrina.ff. de vsuc.si is qui.§.si quis bona fide & pro emptore.qui fundum §.qui bona fide.Vbi obuiat si dicatur si duces brabantie post infeudationem factam dimiserunt imperatores possidere videntur infeudationem remisisse,quia hoc falsum est vt aperte proba
3 tur.ff.de ali.& cib.lega.l.libertus.§.manumissus. ¶ † Ad.l.ff.de proba.procula.respondeo quòd ibi affectio & coniunctio personarum inducit præsumptionem tacite remissionis, vt de dona. inter vi.& vxor.seruus cōmunis.& ibi no.& ar.ff.de lib.leg.aurelius.l.titius.ij.& no.ff.sol.mat.quæ dotis cum alterius iniuria & in damno.hic aūt dux contendit de retentione sui feudi,& sic sine alterius iniuria.nec enim pōt videri iniuriam fecisse qui semel voluit:vt.ff.de aqua plu.arcen.l.in diem & inter hæc scilicet retentionem sui & assecutionem iuris multum refert.vt.C.de codi.l.vlti.& potisime cū agitur de lucro quod sine alterius iniuria peti non potest.vt.ff.qui.ex caus.ma.sciendum. & de fur.si is cui.§.vlti. Nedū quia postquā do.Alber.imperator infeudauit in do.Io.ducem brabantie nec dicitur nec ponitur nec est verum hoc ius imperatores postea possediſſe.Istud etiam nō omitto,q̄ non probant.d. H.fuisse clericum tempore collationis ei facte. ¶ Ex prædictis itaq; liquet dictū do.Io.iure præsentandi quod verum competit ducibus ex vero & legitimo titulo & ex possessione vltima & immediata iure præsentandi in qua dux fuit debere censeri in causa huius potiorem & taliter victoriam reportare aut saltem ex defectu intentionis agentis quæ deficit tam ex iure præsentandi quod non competit imperatori quā ex persona præsentata ipsius.scilicet.d.H.qui non probatur clericus debere ab oblata petitione absolui eo iure quo deberent possessores,& si nihil præstiterint obtinere.C.de eden.qui accusare. cum similibus.Cetera suppleat equitas iudicis.

De appel.& de excep.& de accusa.

CONSILIVM CCCXIII.

Appellans quis propter prouisionem factam in ecclesia & capitulo vult prosequi obiectus etiam contra prouisum: præfertur capitulum illi appellanti,& obijcientes crimina vel defectus habentur loco accusatorum.& nu.seq.

1 THema tale est.Contra promissionem factam seu gratiam à se.apo. in aliqua ecclesia per episcopum & capitulū illius ecclesię in appellatione facta bene sunt expressata aliqua minus bene processum esse in causa appellationis vsq; ad articulos dandos,& tunc venerunt de nouo quidam canonici eiusdem ecclesiæ qui non appellauerunt probabilem ignorantiā allegantes omniū prædictorum,& instanter dant illos articulos quos dat episcopus & capitulū,sed dant magis expressos dant etiam quosdam alios in appellatione nullatenus positos.& quatenus quæstio esset de istorum canonicorū admissione pronunciatum fuit eos nō admittendos ad eos articulos qui inepte fuerunt in appellatione expressi. ad alios vero nullatenus in appellatione expressos pronunciatum est eos admittendos,esse & appellatum est ab ea sententia per quā pronunciatum fuit eos nō admittendos, scilicet articulos non bene expressos in appellatione.Modo in quęstione est vtrum ad eos melius exprimendos admitti debeant sicut ad alios non expressos necne & q̄ admitti debeant & per cōsequens pronūciandum sit in ea parte male iudicatū & bene appellatum ostenditur rationi
1 bus infrascriptis.¶ † Et primo sic:certum est q̄ omnis qui in tali casu semel ipsum opponit dicitur cām suam defendere,vt extra de excc.c.dilecti filij.& q̄ ad hoc tam capitulum: vt capitulū quā quilibet singularis admittitur vt ibidem.& extra de iureiur. c.petitio.&.ff.de no.ope.nun.l.nam reipublice.&de procur.munitus.§.in pupillaribus.cum ergo hoc ius cōe sit siue cōiter competat capitulo & cuilibet singulari de ecclesia in executione huius iuris is præfertur qui idoneior est,vt.ff.de act.si plures. & de collusione detegenda.l.vlt.& de pupilla.actio.l.ij. idoneitas aūt consideratur non solū ex personis sed ex facilitate executionis eius actus qui intenditur sicut fideiussor censetur idoneus nō solum ex facultatibus sed ex cōueniendi facultate.vt.ff.qui sat.cog. l.ij.in prin.& cōditio dicitur leuior etiā quæ sui natura grauior est dummodo de facto leuiorem exitum habeat:vt.ff. de condi. & demon.l.leuissima.& instituta de actio.§.pręterea.&.§.si quis generaliter.licet ergo capitulum sui natura censeretur magis idoneum propter tamen malam expresionem prosecutionis facultatem non habet.& ideo censendi sunt alij magis idonei imo certe soli idonei.ar.ff.qui poti.in pig.ha.l.ij.si magis idonei.imo soli ergo admittendi.¶ † Secundo sic huiusmodi obijcientes loco
2 quorundā accusatorum habentur,vt in authē.quomodo oportet episcopos & ceteros clericos ad ordinem produci.§.si quis autē tales vt cle.ap.per episcopos.§.si quis aūt ad ordinationem.In accusationibus aūt ita est q̄ licet ab alio delata eius deferre nō possit hoc locū habet,quando primo deferens pōt in dilationis prosecutione persistere.si aūt non possit ex aliqua cā accusationem prosequi.nō impeditur à prosecutione propter ineptitudinem libelli secundū glossatorem.sed sic est in proposito ergo &c.vt hic probatur.ff.de act.hi tria oēs.§.vl.&.l.libellorum.§.fi.& ibi not.
3 ¶ † Tertio si quis recte cōsideret non est hoc inuenire præ occu

pationem aliquã,quia solus ille actus præoccupationem aliquã inducit,qui de iure sortitur effectum. quod probatur sic.scribitur in iure qui vltimo supplicio damnantur statim &libertatem & ciuitatem perdunt.Et subditur ibi:itaq; præoccupat hic casus mortem:& nonnunquã longum tempus occupat.hæc leguntur ff.de pe.l.vlti.sed alibi scribitur,q̃ talis præoccupatio locum nõ habet in ea sententia quæ de iure non sortitur effectum,vt. ff.de pen.l.ij.§.vl.& de iniu.rup.& irri. test.si quis filio exhæredato.§. hi autem res.ex quibus iuribus colligitur,q̃ non resultat occupatio:nisi ex eo actu qui sortitur effectum de iure,licet obiectus criminum qui facti sunt per.c.nõ possunt sortiri effectum de iure. igitur præoccupationem seu præuentionem non indicant.si sic
4 ergo &c.¶ †Quarto stipulatio prima impedit efficaciam secũde super eodem & eodem modo interposita:sed si prima sit talis quæ possit exceptione repelli nequaquã secundam impediet vt hæc leguntur.ff.de ver.ob.quibus idem &.l.si dari stipuler.& sic dicamus præcedens ascriptio libertatis impedit subsequens legatum serui si nõ appareat de contraria voluntate.vt.ff.de le.ij.si inde seruus.& de fideicom.li.si seruus.Quod tamen debet intelligi:si ascriptio libertatis vtilis est aliàs non vt.ff.de leg.j.si seruus leg.§.si seruus alienus.¶ Ex quibus apparet.q̃ si sunt aliqui duo quorum vnus habeat prælationis prærogatiuã alterum autem potestatem ipsum impediendi,cessat prærogatiua prælationis & potestas impediendi,si de iure non sortitur effectũ vt verificetur regula posita in sexto,non præstat impedimentum q̃ de iure non sortitur effectum,sed in proposito obiectus episcopi.&.c. propter ineptitudinem expressionis non sortitur effectũ prosecutionis.ergo alijs non prẽstat in obiectione criminum impedi
5 mentum.¶ †Quinto mirabile est consentire cõtrarium.quia si sunt due vie quarum vna alterius electione tollatur,ita demum quis per vnius electionem potest de iure sortiri effectũ aliàs non vt.ff.de bo.lib.l.si vero non habuit effectum petitio.& de le.præstan.contratab.bo.pos.pe.l.filium.§.si quis cõtratab.Si ergo quis per electionem & præoccupationem vnius actus qui de iure effectum sortiri non pót semetipsum ab alio non excludit:multo fortius alios nec impediet nec excludet.cum facilior sit exclusio suijpsius quam alterius.vt.ff.si quis aliquem testa. prohibe.l.ij.§.
6 fratris autem factum.& de bo.lib.l.iul.¶ †Sexto nunciatio noui operis sic præoccupat edificantem quòd siue in iure facta sit demoliendum venit quidquid edificatur post ipsam.vt.ff.de no, ope.nunci.l.j.in prin.& tamen si nunciatio peccet in forma:puta quod sit inepte concepta:effectum talis præoccupationem nõ habet.vt.ff.de remissio.l.prima.§.j.& no.in dicta.l.j.& de no.oper. nun.in gl.magna quæ incipit imo &c.& in glo.legitima &c. Et
7 pro hac parte optime facit.ff.de adul.si maritus.ij.§.vlti.¶ †Septimo attendẽdum est quòd isti canonici erant absentes & ignorantes tẽpore appellationis emisse per ipsum &.c. propter quod videtur talis præoccupatio potissime de iure non tenens eis obstare.sic cũ scribitur in iure quòd dominus admittitur ad defensionem serui criminaliter accusati.vt.C.de accusatio.l.ij.& si veniat ad defensionem eius antequam seruus conuincatur pervincula domino committatur,præstita satisdatione de iudicio sisti. Si aũt prius conuincatur in vincula,quã dominus se defensioni offerat:postea veniente domino ad defensionẽ non redditur,sed ex vinculis cãm dicit. & sic si vincula præueniunt defensionem non admittitur postea defensio:nec redditur domino cã pendente,& statũ subijcit lex.sed hæc interpretatio perdura pernimiũ seuera est,& in eo cuius dictum absens fuit.ac si aperte dicat quòd absens & ignorans per præuentionem nõ impeditur. vt hæc leguntur per ordinem.ff.de custo.& exhi.re.l.secũda. & est expressum.ff.ad tertul.l.ij.§.sed si forte.& est hoc equitati cõsonum ne ignorantia puniatur contra.l.ff.de his qui no infa.l.genero.& sic contraria opinio intelligi possit.in canonicis scientibus,quia scriptum est scientiam non ignorantiam vlciscimur.C.de tabu.scri, lib.x.in summa actus iudicialis sicut est lit. contesta. libellus & huiusmodi nullum effectum habent ad interruptionem vel cõmodum aliquod aliud.vt dicunt casus legũ.C. ne de statu defun. l.si pater.& ibi no.ff.de adul.denunciasse.& de ap.reci.si seruus. §.sane,si igitur non prosunt huius actus inepti & cõcepti quantum ad commoda quæ cõsueuerunt ex huius actibus resultare absonum valde videtur esse quantũ ad solum effectum exclusionis valere.arg.expressum de bo.pos.contratab.l. filiũ.§.sed cum exhæredatio.& de bo.libe.si patronus.§.ex testamento.¶ Et sic breuiter ex præmissis concludere possumus:textũ legis dicentis qualis quis sit audire debet rem publicam & suam gerens:vt. ff. de ven.inspi.l.j.§.sed & si seruus.¶ Non ob.quod dicitur in contrarium,quòd interesse omniũ canonicorum causatur ab eadem origine:& ideo consequens,quòd vna electione alterius tollatur &c.quia illud locũ habet quando actus translatiuus vel extincti uus sortitur effectum de iure,vt probant iura in contrariũ deducta,sed hoc non est sic.ergo &c.arg.ff.de pe.le.l.ij.&.iij. & de con
8 di.& demon.l.hæc conditio.¶ †Non obst.quod dicitur de pluribus hæredibus debitoris & de pluribus fideiussoribus,qui cõpelluntur dare vnum defensorem vt.ff.iud.sol. iam tamen.§.pe. & vlt.quia illud locum habet in contrahente,qui voluntarie cõtrahit.Nos aũt loquimur de capitulo & canonicis qui voluntarie cum prouisione non contrahunt:sed inuiti in eum incipiunt & ideo eis magis subuenitur.& habetur expressè.ff.rem pu.sal.so re.l.vlt.&.ff.fami.ercis.hæredes.§.non tantum.¶ Prẽterea nec defensio dicitur scindi in plures. sed capitulo propter ineptitudinem repulso soli canonici admittuntur. arg.pro hoc expressum
9 de hoc interdicto.¶ †Non ob.quod dicitur quòd iuris permissione vna persona habilis ad deducendum in iudicio aliquid si alij quorum interesset singulariter volunt venire admitterentur ad faciendum partem: sed possunt adesse cause ne colludatur.vt ff.de pig.si superatus.§.j.&.C.de litigiosis.auth.nunc si hæres.& quia secundum gl.hoc verum non est.imo possunt participes litis fieri.& producere testes.vt in auth.de liti.§.& hoc autem præsenti.& no.ff.de inof.testa.si suspecta.in prin.¶ Præterea illud locum habet cum per solam assistentiam potest prouideri periculo quod timetur.scilicet collusionis hic autem per assistentiam prouideri non potest.cum obiectus ex toto ruant & alij remedio locus est,vt arg.ff.de dam.infec.si hæredibus.cum si.¶ Et ex prædictis itaq; concluditur non obstantibus obiectis dictos canonicos admittendos. Cætera suppleat equitas iudicantis. Oldradus.

De eadem materia & additio eiusdem.

Sed in contrarium.

IN contrarium videtur dicendũ.scilicet dictos canonicos non admittendos.† Et hoc sic ostenditur. nam certũ est, quòd capitulum facit partem in iudicio pro
1 omnibus canonicis qui sunt de capitulo& omnium cannnicorum interesse causatur ab eorũ origine & nascitur vna lege.Vnde q̃ vna lege nascitur necesse est q̃ vna lege tollatur.vt extrà de cõsti.transla.&.C.de nup.si quis libertam.in fi.
2 ¶ †Item est videre,q̃ si sint plures hæredes debitoris,licet debitũ sit diuisum inter hęredes ipso iure.vt.C.de pac.l.pacto successorum cũ ipsi oẽs ad defensionem cõem eiusdem debiti cõpellũtur facere vnũ procuratorẽ,qui omniũ cãm deducet in iudiciũ: & singuli volentes facere partem admittuntur.sic & plures fideiussores eiusdẽ debiti cõpelluntur vnũ dare defensorẽ,& aliqui singulariter nõ debent admitti.vt.ff.iud.sol.iam tamen.§.pe.&c.
3 ¶ †Itẽ est videre q̃ quoties permissione iuris vna persona est inhabilis ad deducendũ in iudicio cause negociũ,si aliqui quorum singulariter interest volũt venire nõ admittũtur ad faciendũ partem,possunt tñ interesse liti ne colludatur,sicut in hęrede q̃ defendit testamentũ defuncti,si legatarij volũt eodẽ nolẽte defendere qa eorũ interest ne legatũ eorũ pereat nõ admittũtur ad faciendum partẽ sed liti pñt assistere ne colludatur.ff.de pig.l.si superatus.§.j.C.de leg.in authẽ.ibi posita quæ incipit nunc si hæres. Ad quod facit.ff.de exerci.l.j.§. vlti. vnde de pluribus debitoribus vnus facit partem pro omnibus & alij nõ faciunt per se partem in iudicio ne ius petitoris per plures distinguatur,nec attenditur quotam quisq; portionem habeat: vt in.l.iij.eiusdem ti. Sic ergo

patenter

patenter ostenditur,q̃ cum ius iustorum superuenientium censetur ab eodem origine à quo capitulum assumpserit causam,q̃ ipsi non debent admitti:sed liti possent adesse si vellent ne fieret
4 collusio. ¶ †Nam & sententia lata contra capitulum faceret ius indubitanter contra quoscũque cononicos eiusdẽ capituli, quia eorum ius est in iudicio deductum qualecunque,merito nõ possunt aliud in iudicium fecere.secus si eorum ius non causaretur ab eodem capitulo quia tunc sententia capituli nõ faceret ius cõtra ipsos,& quandocunque possent venire. extra de re iudicata. cum super controuersia.facit extra de testi. veniens. ij. Oldradus.

De eadem materia & additio eiusdem.

ITem quòd admitti nõ debeat iste vero appellans ad eadem crimina & defectus opponendo,sic primo probatur, tales oppositores defectus & crimina opponentes loco accusatorum habentur,vt probatur ex coniunctione duorum §. in auf.quomodo opor.epis.&c. §.si quis autem talis.&.§.seq.& de san.epis.§.si quis autem ad ordina .sicut& in causa ciuili dicitur actor qui constructioñe edificij impedit:& reus qui denunciationis remissionem petit:vt.ff. de ope.no.non.l.de pupillo.§.qui procurator.& ar.ff.que in fraudi.cre.l.si pupillus.§.defendere.sed ab alio delatum,alius defendere non potest:vt.ff. de accus.l.hos accusare.§.ab alio.&.C.de accu.l.qui de crimine.j.responso.¶ Secundo probatur sic.iste secũdus sicut nouus,venit quasi ad defensionem ecclesiæ:sed ad capitulum ipsum ad ecclesiam defendit:ergo si nouus admittitur, in
2 plures scinditur defensio ecclesiæ cum agẽtis incommodo:quod esse non debet.vt.ff.de exerci.l.j.§.vl.¶ †Tertio in concursu plurium ad exercitium popularis actionis & defensionem interesse communis.scilicet is præfertur cuius plus interest:& quem verisimile est maiorum affectione ad communis interesse defensionem adduci.& ille quantum ad hoc magis idoneus est cẽsendus vt.ff.de popul.actio.l.ij.de accu.si plures de collusi.dete.l.vlti.& de lib.ho.exhi.l.iij.§.si tamen plures.sed cõstat quod capituli magis interest,quàm vnius tantum. Item est verum,quòd.c. maiori zelo & maiori affectione ducatur,quàm vnus ratione tantũ maioris numeri.extra de elect.dudum.& eo.titu.c.si quando.lib.vj. ergo in obiectu talium criminum,& defectus,capitulum singulariter præfertur quæ prælatio concursum omnino excludit,vt.
3 C.de aduo.diuer.iudi.l.vlt.¶ †Quarto constat,quòd tam capitulum quam iste singularis canonicus idem interesse prætendũt l.interesse ecclesiæ & eodem iure,vt no.per Inn.extra de electio. c.auditis.sed interuenientes eodem iure & idem ius prætendentes prior secundum impedit:vt.ff.de duo.reis.ex duobus.de procu.l.pluribus.Sic ergo capitulum alium singularem impediet.
4 ¶ †Quinto interesse hoc quod iste singularis canonicus nũc in iudicium deducit sine cuius ratione se petit admitti,est illud idẽ numero,licet nunc ad oculum monstrabile ad intellectum tamẽ quòd alias prædecessor eius,iam vnus de capitulo in iudicium deducit.vt.ff.de lega.ij.l.meuius.§.duobus.& ibi nota.& argu.ff. de stip.ser.§.seruus communis.& si est illud idem nõ potest alio modo in iudicium deduci per successorem quàm per decessorẽ fuerit deductum,quia ex persona hæredum non debet oblationis cõditio mutari.vt.ff.de de verb.ob.l.ij.§.incertum. & de exce.
5 rei iudi.l.exceptio.¶ †Sexto iste nunc appellans tempore appellationis emisse erat de capitulo,& sciebat talem appellationem fieri si sciens tacuit,videtur sibi præiudicasse:vt.C. de filijsa. & quẽadmodum pater pro his te.l.j.li.x.ff.ad mace.l.si filius & sibi admissi mãcipij dãna debent imputari quæ in prouinciam suã gesta taciturnitate firmauit:vt.C.de his qui à nõ domi. manu .l.
6 fi.¶ †Septimo certũ est,q̃ si iste appellãs nouiter deberet admitti amitteret capitulo sibi viã aperiente per appellationẽ suã.alias processus facti in fauorẽ promissoris transijsset in rẽ iudicatã:sed omnis qui admittitur alio sibi viã apperiente,sic admittitur, sicut ille qui sibi viam aperit.vt.ff.de leg.præst.cõtratab.bo. pos. pen.l.is qui in potestate sic admit .§.sed si solus in verbo.descriptio &c.Sed in casu nostro.c.non admitteretur ad istos articulos sic dãdos,ergo &c.ar.ff.de ver.ob.l.mora rei.¶ Octauo videtur ista sentẽtia aperte corroborari per.l.ff.ad.l.iul.de adul.l.quoniam quem auum.& hoc est.

De appellatio.& de procura.& de verbo. signi.

CONSILIVM CCCXIIII.

1 *Appellatio describitur,per lapsum termini dati ab homine ad protestandum vel impetrandum.*

Appellans,necesse habet iudicem ad quem appellat in appellatione exprimere:etiam si vnus tantum iudex erat,quin poterat appellari.

Simpliciter substitutus ab eo qui mandatum habebat ad appellandum & prosequendum,videtur substitutus ad viam quam habebat substituens in mandatis.cum plu.nu.seq.

8 *De natura alternatiue quomodo ponatur.*

THema quæstionis tale est. Archidiaconus montis regalis & magister mõ seratus,procu.vt dicebant,reuerendi patris domini archiepiscopi montis regalis coram domino auditore pro tribunali sedente, exhibuerunt literas cum sigillo cere rubee per quas de eorum mãdato & substituendi potestate cõstabat.cõparuit etiam magister Rogerius procurator monasterij marinalolij.& ibidẽ domini Arch.montis regalis & magister monserati subsistunt apud acta præsente dicto magistro rogerio:necnõ & fratre angelo monacho & procuratore dicti monasterij contra magistrum Io. de rota,præsentem & recipientem potestatem quòd per aliquam cõparitionem quam ipsi vel alter eorum facient,non intendunt reuocare prædictum magistrum Io.de rota procur.præsentem & recipientẽ, nisi eum expresse reuocarent,&c.post quæ dictus magister Ioã. inhærens substitutioni prædicte, prosecutus est litẽ quandã seu causam quæ erat inter dominum suum ex vna parte, & dictum monasterium ex altera coram reuerẽdo patre domino.P.de colũna sanctæ romane ecclesiæ diacono Cardinali,& tandem cum magister Io.prędictus,per diffinitiuam sententiam succubuisset in causa,appellauit viua voce & simpliciter dicens appello:& dictus dominus Cardinalis præfixit terminum ad prosequendum vel impetrãdum vsque ad.xv.dies post resumptam audientiam dicto magistro Io.protestante,quòd prosequi non intendebat. Nunc termino lapso,per dictum dominum Cardinalem statuto impetrante sunt litere executorie iam late sententiæ pro parte monasterij antedicti,quas dictus magister Io.coram reuerendo patre domino.R.sancti Eustachij diacono Cardinali sibi post lapsum præfixi termini cum in casu appellationis prædictæ auditori concessso nitiatur impedire,procu.monasterij in contrariũ asserente & dicente:appellationem esse desertam per lapsum ter
1 mini supradicti.¶ † Ex hoc themate quæritur vtrum dictæ litere suspẽdi debeãt,vt pote,appellatione pendẽte vel relaxari, qua si appellatione deserta.¶ Et absque dubio dicendum videtur dictã appellationem esse desertam:& per cõsequens debere dictas literas relaxare,& hoc propter lapsum termini dati per primum iudicem,vt probant iura extra de appellatio.sepe in penul.respõ so.& eo.ti.cũ sit romana.& ibi no.&.C.de appel.præses. & hoc nullo modo posset in dubio reuocare,si in casu fuisset principalis persona vel primus procu.mandatum habens ad appellandũ & prosequendum,sed quia hoc fecit magister Ioan.simpliciter substitutus,vertitur in quæstione, vtrum simpliciter substitutus ab eis qui mandatum habebant ad appellandum & prosequendum sicut in mandatis habebant substituentes. Et videtur quòd sic, quia in iure scribitur, quòd omne onus incertum in instituto,in personã substituti legis virtute intelligitur repetitũ, nisi contrarium appareat per legitimas cõiecturas.vt.C.ad treb.

non iustam.vt.ff.de le.j non licet imperatori.de le.iij.cũ pater.§. ab instituto. Si ergo omne onus principaliter instituto incumbens repetitum intelligitur in personã substituti, ergo onus prosecutionis appellationis qđ incũbebat procuratori principaliter constituto,transibit ad procur.personam simpliciter substi
2 tuti.¶ †Nec enim est differentia inter primum institutũ procuratorem nisi in gradu ideo sub dicto primo substitutus totaliter vires assumit. Iuxta illud plures substituti subducta persona pupilli,reuocandi sunt ad nutum instituentis,vt.ff.ad.l.fal.in ratione.§.si filio & de vulg.& pup.substi.l.j.in prin.

¶ Apparet hoc idem alia ratione si testator relinquat alicui legatum sub conditione,vel cum hominis alicuius adiectione: & postea illud transferat,in alium'simpliciter cum eadẽ cõditione & eodem modo transtulisse videtur.vt.ff.de adi.& transfe.leg.l. legatum sub conditione.& de condi.& demon.l legatũ sub cõditiõe.& expresse.ff.de ali.& cib.le.l.caio.in prin.ex quibus iur. colligitur quòd omne quod transfertur cum onere adiuncto, transfertur,sed hic facta est translatio mandati de vno procuratore in alterum.vt.ff.de procu.in causæ.§.vlt.ergo factum videtur cum onere quod inherebat primo mãdato,sed illi inherebat. onus prosequendi appellationẽ,ergo & c.¶ Tertio,hoc idẽ probatur sic:imperator cõmisit præfecto vrbis vrbem:ex ista simplici commissione:dicit lex præfecto vrbis competere cognitionẽ omnium eorum quæ intra vrbem vel centesimum lapidem cõmittuntur.vt.ff.de offi.præfect.vr.l.j.§.cũ vrbem ex qua lege apparet,qp simplex cõmissio deducit in seipsam vniuersaliter quod competit cõmittenti:sed hæc facta erat simpliciter ergo &c.

¶ Quarto hoc idem probatur quia potestas appellandi & exequendi simul:data fuit primo procuratori & ab eodẽ substituto: ergo facta simplici translatione simul vtrunque translatum videtur.vt extra de consti.translato.¶ Quinto,hoc idẽ probatur sic: mandatum ad appellandũ & prosequendum vnicũ est licet plura executione cõtineat.vt.ff.de neg.gest.sed & cũ aliqui.§.si nemini.ergo qui illud recipit,indistincte totũ recepisse videt. Nec potest dicere pro parte recepisse & pro parte non.vt.ff. de ope. lib.nã absurdum est.& de admi.tuto.conqueritur imo & in procur.nam sicut in domino talis inconstantia reprobatur.vt .ff. de
3 procur.in causæ. ¶ † Fundata ergo hac parte restat respondere ad oppositа.& primo ad primum dicit pars aduersa:quòd argumentum de instituto & substitututo ad propositum non accedunt.Nec testatore legatum transferente,quia ibi est vnus & idem instituens,& substitutus legans,& legatum transferens. In casu vero nostro sunt diuersi:sed errant qui sic dicunt,quia vere in casu nostro est vnus & idem qui constituit & substituit constituit iure fictitiæ,sic enim dicitur in iure,si constituo alicui seruitutem aque ducende & do ei potestatem quòd & ipse possit alium vel alios constituere constituit certe talis constitutio tenet etiam in prædio alieno quia non ipse cõstituisse videtur,sed is qui ei constituendi seruitutem potestatem dedit,vt hæc leguntur.ff.de ser.rusti.prædi cum essent.§.vl.& ibi no.in gl.de isto tali
4 procuratore.¶ † Secundo obijcit pars aduersa sicut dominus principalis constituendo simpliciter procuratorem , videtur ei dedisse mandatum ad appellãdum tantum:non ad appellationẽ prosequendam.vt.C.de procur.l.inuitus,ergo sic erit in substitutione ne plus possit substituens quã poterat principalis.¶ Respõdeo quòd non plus potest quia vt primus poterat dare ad vtrunque mandatum,sicut & ille facit.Sed in hoc bene est differentia, quia primus constituens simpliciter mandans:non videtur prosecutionem appellationis mandare,eo quod mandatum ipsum de non esse in esse producit & ideo ei legem dicit quã vult . ff. de solu.l.j.& de pac.dot.oõ res.Sed qui substituit mandatum iam in esse productum:ostendit seu ad alterũ transfert,& ideo ipsum transfert sicut erat indictum cum onere.scilicet prosequendi.& hoc est quod lex dicit,si testator legat fundum simpliciter nõ videtur legare instrumentum fundi,sed si legauit fundum instructum postea legatum,in alium transtulit cum instrumento trãstulisse videtur , vt hæc leguntur.ff.de fundo instru.& instru.leg.
5 l.ij.§.vlt.&.l.iij.¶ † Tertio obijcit & dicit,dato quod substitutus ad totum substituisse videatur,non apparet quòd substitutus receperit.& sic dicit.ff.de procu.filiusfa.§.inuitus. Respondetur ille.§.inuitus.debet intelligi de eo quem non apparet suscepisse mandatum.Non autem loquimur de eo qui mandatum suscepit.Sed dubitat qualiter susceperit.vtrũ scilicet totũ suscepisse videatur sicut probatũ est qp substituto cõmisisse videretur parte. Et certe dicendũ est quòd totum suscepisse videtur sicut & constituens cõmisisse , sicut dicitur de fideicõmissore cui prædicitur eũ non vsurum fori priuilegio:quia simpliciter fideiubendo sic fideiussisse videtur sicut prædictio indicabat.& idẽ dicitur in caupone & res simpliciter recipienti:quia sic recepisse videtur sicut indicat prædictio.vt hæc leguntur.ff.qui satisd.cog.si fideiussor. in prin.ff.nau cau.stab.l.licet in prin.& qui iurat.sic iurare videtur sicut est delatum,nisi aliud in iurando adijciat.vt.ff.de iure-
6 iur.non erat ¶ † Quarto obijcit pars aduersa,præfixionem termini domini Cardinalis non tenuisse,quòd terminus talis non reperitur iniure,& quia possibilitatem cõtinere videtur,quia impetrare non est litigatorum potestate,sed superioris.ar.extra de app.ex insinuatione.Respondetur,imo vere talis terminus reperitur in iure:quia vt in iuribus in prin.allegatis habetur ad prosequẽdum potest præfigi terminus:sed ex istis actibus resultat prosecutio , ergo ad istos actus terminum præfigendo ad prosecutionem termini præfixisse videtur,sicut cũ quis dato libello daret terminum,videtur præfixisse ad litem contestandam.vt.C. de iudi.rem non nouam.vt de lit.contest.l.vnica.& de iura . cal. l.ij.circa prin.quia inter duo prædicta non plus refert quàm inter implicitum & explicitum,de quo scribitur quod sepe notaui rite mutetur rei effectus,sed id expresse vt testato,quòd & si non expressisset inesset tamen.vt.ff.de condi.& demon.si in diem.§.j. & nihil refert,vtrum iubeat testator rationem reddi,in talẽ summam poni,& reliquum restitui.vt.ff.de condict.& demon.cum seruus;quia nihil obstat dicendi diuersitas,si ex dictis idem intel
7 lectus resultat.vt extra de ver.sig.c.nihil.¶ † Ad id quod dicunt qp præceptum continet possibilitatem.Respondeo nõ est verum simpliciter quia satis ibi petere videtur per quem non stat quominus impetret,& quia circa id facit quòd ponat vt.ff.de reg.iu. iure ciuili.& de cõdi.institut. vter est fratribus & dato quòd impetrare de se & per se sub præcepto non caderet cadit tamen recte alterius alternatim quòd est protestatus.sicut lex dicit de eo qui stipulatur.c.operas aut singulos eos aureos quinos . Nec em̃ videtur contra.l. elieiscentiam mercedem operarum stipulatus. Adducit iterum.l.quia in potestatem liberti,est operas præstare vt hæc leguntur.ff.de iurepa.adigere.§.j.& qui & à qui manu.
8 liber.non fi.l.vlt.§.vl.¶ † Sed insurgit pars aduersa & dicit præceptum fuisse ineptum eo quod alternatiue est cõceptum,ex hoc videtur data potestas appellanti, quã alternatiuorum facere velit,& sic protestari solum sufficeret etiam nulla opera data impetrationi,sed hoc est absonum ergo est præceptum ineptum.Respondeo alternatiua locutio non dat semper potestatẽ:& quod cunque velit quis ex alternatiuis facit,sed aliquãdo vnum in subsidium alterius ponitur,& sic hic,licet quis non potest impetrare saltem protestatur appellãs & probatur de tali alternatiua.ff. ad trebel.hæredes.§.vltimo.& de lega.secundo.cum pater.§. pe-
9 nul . ¶ † Sed circa hoc insurgit pars aduersa & dicit ordo scripture seruandus est:& secundũ hoc prius protestaretur quã impetrationi operam daret,sed hoc est absonum ergo & c.Respondeo hæc alternatio recipit conuersum ordinem,ac si dixisset ad impetrandum aut protestandum:sicut lex dicit de auo qui stipulatus est dotem reddi nepti aut sibi,quia perinde est ac si dixisset sibi aut nepti. vt soluto matrimo. caius.quia in talibus orationibus,ordo scripture non attenditur vt.ff.de pec.l.quidem. sed ex iure sumitur quid agi intelligatur.vt.ff. de solu. nec enim ordo. & hoc est quod lex dicit , ordo scripture non impedit causam iuris & voluntatis: id est certam dispositionem vel loquentis intentionem . ff . de legatis tertio. cum pater.§. fidei ij. illud etiam non omitto : quòd procurator substitutus accipit à substituente instrumentum procurationis sue:& eo vsus est in iudicio quod indicat translationem & susceptionem omnis

oneris

oneris & totius mandati in ipsum:cuius mandati probatio chirographo continebatur.arg.C.de do.l.j.ff.delleg.iij.qui chirographum.nec illud est perfunctorie transeundum.quia qui appellauerit iudicium ad quem appellauit in appellatione non expressit,quod videtur esse necessarium.vt.ff.de app.l.j.§.si quis in appellatione.¶ †Nec ob.quod vnus tantũ erat iudex ad quẽ poterat appellare(scilicet papa)quia & si hoc fit,potuisset tamen appellans in appellatione errare & ad minorẽ prouocare:& sic appellatio non tenuisset,vt in.d.§.si quis in appellatione ,qui error in iudicio nocet etiam si de dãno vitando tractetur,& hoc propter rigorẽ iuris seruandum.vt.ff.de confes.non fatetur.& propter hoc interesse,attẽte dicũt glossatores in libello debere exprimi actionem quia possibile esset inepte proponi,& per hoc reũ absolui.vt.ff.si mens.fal.mo.dix.l.j.§.i.& no.gl.hanc rationem.ff. de eden.l.j.§.secundo.Respondetur illud vltimo ociose non trãs eo quod moñ. spoliatum est,& sumus in causa spoliationis quę non modicum est priuilegiata,vt extra de restitu . spolia . quasi per totum.¶ Ex prædictis itaque patet quòd deberet pronũcia re erratum in appellationis forma,vel saltem appellationem esse desertam,& per hoc literas executorie sententiæ late pro monasterio relaxandas.hæc breuitatis causa sufficiãt.Cetera suppleat exuberantia cognitio.Oldradus.

De his quæ fiunt à maiori parte capi.ex-extraor.quod cuiusque vni.no.

CONSILIVM CCCXV.

1 *Vniuersitatis minor pars si aliquid agit,etiam si interueniant consules & aduocati,tota vniuersitas non debet puniri.cum nu.seq.*

CIrca istud propositum thema quærendum est,primo.† vtrũ ex datis & productis,possit vniuersitas lubicen. deprehendi,ac per hoc alicui pœne subijci. Et dicendũ videtur ꝙ non circa quod attendũ est.quòd vniuersitas habet suos terminos & limites in constitutione sui,vt videlicet sit multorum in vnum congregatio eidẽ capiti subiectorũ,vt de primo verbo probatur.ff.de verb.signi.l. neratius.& extra de elect.c.j.& ideo sindicum describuntur vniuersitates habere:qui dicitur quasi singulorum causam dicẽs. vt ff.de mune.& ho.l.vl.§.defensores.& no.ff.quod cuiusque vniuer.l.j.§.defensores quod constituentiũ pluralitatem insinuat,vt colligitur ex solutione duarũ legũ quæ simul condicere videntur.ff.de lega.secundo.l. cum ita legatum.§.qui plures . & eodẽ titulo.in eius.§.eum qui & ibi nota.¶ † De secundo verbo probatur quia talis congregatio duntaxat corpus cõstituit:vt de fide iust.l.mortuo.Ita quod prælatus caput,ceteri vero membra.vt extra de his quæ fiunt à præla.sine consen.capi.c.nouit.& per hoc etiã per tertiũ de quo probari potest.C.de seruis reipublice manu.l.j.&.ij.&.ff.quando appellã.sit.l.j.§.solent.& probãtur prædicta extra,de iurepa.c.postulasti.& extra de excess.præla.c.dilecta.& sic in sui constitutione vniuersitas quandam vnitatẽ cõstituit:vt vnum corpus representat sic in productione actuũ qui progrediuntur ab ipsa:oportet quòd sit vnitas,& si omnes fecissent non diceretur vniuersitas fecisse,sed singuli.vt extra de elec. c.in genesi.& arg.ff.de vsucap.l.eum qui edes.& de reb.du. cum status.¶ † Circa quod etiam attendendum est quòd est mutatio consentientium,& vnitas actuum,vnitas consentientium , cum in pluribus qui cõmunicato consilio ad idem perpetrandum accedunt,vnitatem arguit in dilecto,sed non vt sit vnitas actuum in idem tempus cõcurrentiũ,sed ea sunt esse aduersa.hoc probatur expresse.ff.quod vi aut clam.l.semper.§.sed si in sepulchro.& per hoc tamen vniuersitas sit vnum corpus tantũ vt probatum est,& per eam vnum duntaxat crimen committatur quod cum per singulares,vt per vniuersitatem mẽbra cõmitti non potest. vt nota. per Inn.extra de sen.excõ.c.grauẽ.ergo oportet quòd hoc delictum precedat vnitas consensuum eorũ qui de vniuersitate simul congregatorum tuba sonat,vel campana sonat,vel alio tali signo hoc facere deliberantiũ.& hoc est quod notat gl. ff. de dolo.l.si ex dolo.§.j.& de re.iu.aliud.§.refertur.hoc idẽ sentiũt in dolo præsumpto:puta in cõtumacia.dicũt enim oportere vniuersitatem citari in concilio vel in publico.vt no.ff.de regu.iu.l. nemo potest dolo carere.sed in proposito nullũ tale factum est in articulis positum vel probatum ergo sequitur ꝙ vniuersitas lubicẽ.censenda sit ex toto innocẽs.¶ Nec obstant dicta testiũ dicentium,quòd vniuersitas lubicen.nunc ad canonicum curiã &c.quia hoc non est tale factum quod vniuersitatem efficiat:sed euntes dũtaxat. Aliud enim est dicere homines de lubico:aliud vniuerrsitas lubicẽ.sicut aliud est dicere oues:aliud gregẽ ouiũ, vt.ff.de leg.iij.l.seruis legatis.§.omnibus.¶ Non ob. si dicatur vniuersitatem teneri:quia resistere potuit & non resistit:quia talis patientia tunc de iure alicui imputatur ad noxam,cũ resistere potuit in re patrie vel dominice potestatis, quã habebat in talem delinquentem.vt.ff.de noxa.l.ij.in prin.aliàs non vt.ff.ad sil leia.l.ij.§.senatus enim consultum.& nota.ff.de regu.iur.l. culpa caret.& extra desenten.excom.c.quante præsumptionis.Sed vniuersitas non est huiusmodi,quę tamen iurisdictionem habet,potissimum cum rectores habet vt.ff.de tuto.& curato.da.ab his. l.vbi absunt.&.C.de iurisdic.om.iudi.l.per iniquum.& nota.extra de consti.c.cum accessissent.ergo.ex hoc capite vniuersitas non teneretur.¶ Non ob.si dicatur vniuersitatem teneri per factum aduocati & consulum:quia vere non tenetur ob delictum eorum.ar.ff.de reg.iur.l.neque interdicto.C.vnde vi.l.meminerint.&.ff.si cer.pe.l.ciuitas.& sic ex omni parte vniuersitas innocens,& insons redderetur.¶ † Sed idem quærendum est de consulibus:& circa eos idem dicendum quod de vniuersitate quòd & consules innocentes sint.agitur enim contra consules & contra collegium cõsulum quod apparet,quia nullus specialiter nominatur.vt.ff.de reb.dub.l.ciuibus ciuitatis.& de condict. & de mon.l.municipibus.sed non probatur maiorem partem consulum fuisse præsentem:qui cum per producta apparet eos esse. xxxij.numero:nulli testes deponunt nisi de sex,ergo sex nõ fuit maior pars:imo nec quarta.& per consequens non fuerunt ibi consules nec collegium consulum.vt.ff.ad mu.l.quòd maior. ꝙ cuiusque vni.no.l.plane.C.de decu.l.nec rationum.&.ff. de reg. iu.l.aliud.§.refertur.& no.& per Compo.extra de elec. dudum. Imo etiam si maior pars ibi fuisset,soli præsentes tenerentur , & non absentes, quia dicunt iura ꝙ maior pars facit omnes fecisse videntur.locum habet in his quæ pertinent ad officium faciendum,vt expresse colligitur.ff.de magistra.conue.l.j. circa princ. ibi sed si ordo reciperet & c.& in aut.vt nulli iudi.§ quoniam nõ vero contingit.col.ix.Cum ergo non sit actum singulariter contra consules quasi vt contra collegium:nec vt tales nocentes fuerunt,apparet ab ea parte petitionis consules absoluendos.de aduocato planum est,quia ad ipsum iurisdictio non extenditur,vt ex forma primi rescripti quod emanauit ad partes & commissione postea facta domino Cardinali apparet euidenter,si sic ergo &c.vt extra de offi.& po.iudi.dele.c.p.&.g.&.c. cũ olim . Id enim debent iudices exequi:quòd comissio emissa præscripserit vt.C.de procu.l.maritus.¶ Ex præmissis itaque euidenter apparet attenta forma agendi quæ in talibus considerãda est.vt.ff. de neg.gest.l.pap.la.ij.vniuersitatem non faciunt consules & aduocati:ab eo agendi modo qui in iudicium deductus esse simulatur,ideo reus est absoluendus.Cetera suppleat religio iudicantis & hæc Oldradus.

De excep.& de verborum significa.

CONSILIVM CCCXVI.

1 *Articuli non releuantes non debent admitti sed eos opponens debet condẽnari in expensis.*
Et quid sit causa & articulus impertinens.cum nu.seq.

Consilium CCCXVII.

BReues rationes ad offen
1 dendū † q̄ articuli gonſelini michaelis admit
ti nō debeāt,in cauſa quā habet cum magiſtro
Bernardo Martini rectore ſācti Saluatoris de
fregnerido brachareñ.dio.¶ Et primo hoc o-
ſtenditur ſic nō debet quis admitti ad articulandū ſicut nec ad p̄
bādum id quo probato nō releuāt.vt.C.de proba.l.ad probatio
nē domini. & aliàs dici ſolet q̄ melius faceret ſi ſe inanibus ſum
ptibus nō vexaret cū obtinere ſpē nō haberet cū laborādo quod
optat obtinere non valet,vt.ff.de inof.teſt.l.j.in fi. ſed gōſelinus
Michael eſt huiuſmodi videlicet q̄ probatis omnibus articulis
datis obtinere non poteſt.quod ſentētia lata per theſaurariū bra
2 charenſem rata maneat ergo &c.¶ †Quod autē in nullū euen-
tū hoc optinere poſſet ſic oſtēditur aut ille theſaurarius proceſsit
vt iudex,aut vt cōmiſſarius à domino archiepiſcopo electus ad
executionē teſtamēti domi.Silueſtri quondā archiepiſcopi bra-
charē.& vt iudex nō tenuit quod fecit quia nulla lit.conteſta. co
rā eo facta fuit quinimo nec vllus ordo iudiciarius eſt obſerua-
tus.& ſic quod factū fuit nullū eſt.vt.C.de ſen.& interlo.om.iu.
l.prolatā.Si vero vt cōmiſſarius,nec hoc eſſe potuit,quia cū do-
minus archiepiſcopus electus per teſtationē vt bonus vir,de cu
ius induſtria & legalitate,ſaltē in quolibet archiepiſcopo eſt pre
ſumpta,vt.ff.de off præſe.præto.in penul, reſpon.& incor.de te
ſti.§.ſcimus.ibi per dignitatem & militie &c.cōfitebatur & ſim
pliciter miniſter ad eligendum dignitatē ſecūdū legē.C.de le.cū
q̄dā.& de re.du.l.vtrū.§.j.nō potuit illius miniſtrū ad aliud im-
pediendū cōmittere quia induſtria dignitatis imo pro dignitate
conſtitutus electus erat.ff.de ali.& cib.leg.l.cū vnus in ſecundo
reſponſo.& hæc ratio eſt,quare officiū executorū ſiue ſimplicis
miniſtri ad hæredem non tranſit.vt.ff.de cu.furio.ſi lege curator
bonis ſecūdo reſpōſo.& de his qui no.infa.l.fur.§.illud & de teſt.
tu.l.tutella.& ibi eſt expreſſum:extra de offic.& po.iudi. dele.c.
3 is qui.in.ij.reſpōſo.li.vj.¶ †Secūdo dato q̄ prędicta ratio non
vendicaret ſibi locum ſi verū eſſet q̄ dictus theſaurarius nō tan
quē iudex ſed tāquā ſimpliciter cōmiſſarius à dño archiepo ele-
ctus proceſsiſſet,ſicut pars aduerſa dat in proceſſu iudicij coram
nobis non tenuiſſet quidquid egit,quia nō datur nec oſtēdit per
partē aduerſam aliquā cōmiſsionē factā à domino archiepo p̄-
dicto theſaurario,ſed oſtēditur quædā generalis commiſsio per
quā dominus archieps omnes & ſingulas cauſas quas ſibi audiē
das reſeruauit vſq; tūc exceptis his quas aliquibus ſpecialiter cō-
miſerat dicto theſaurario cōmiſit audiendas,& ſine debito termi
nandas:ſed negociū hoc nō erat de genere cauſarū eccleſiæ, ſicut
dicit pars aduerſa quia cauſa proprie eſt in quā ſit litis cōteſtatio
& certe perſonæ aſsiſtūt,vt actor & reus reintegrantes iudicium.
vnde dicit Tullius cauſa eſt quæ habet in ſe cōtrouerſiā in dicē-
do poſitā:cum certarum perſonarū interpoſitione:vt probatur.
ff.de teſti.l.j.§.j.C.de tranſa.l.cauſas vel lites & ibi no.& ſic appa
ret q̄ illud quod egit theſaurarius egit vt priuatus homo,& non
4 præcedēte aliqua ſufficienti cōmiſsione vt eſt oſtēſum.¶ †Ter
tio dato q̄ prædicta ceſſarent ſicut nō ceſſant:adhuc qđ fecit the-
ſaurarius nihil fuit,quia articuli dati pro parte gōſelini Michae-
lis qui locū libelli obtinebāt,propter naturā negocij q̄ talis erat
in aut.de trien.& ſe.§.illud.& ibi no.ad certā cauſam ſe referunt,
quia dicūt gōſelinū michaelis electū fuiſſe per laurētiū gōſelini.
Sentētia autē theſaurarij nō ad eā cauſam refertur,ſed aliā omni
no extraneā,videlicet quia dignior eſt vt dicebat.& ideo nihil va
let quod fecit theſaurarius:quia ſicut quando pronūciatur ſuper
aliqua re quæ eſt in iudiciū deducta:nō tenet quod fit:vt .ff. cō i
diui.l.vt fundus.vt.C.de fideicō.liber.l.vlt.ita quando pronūcia
tur ex alia cauſa quę nō eſt determinate in iudiciū deducta,vt ex
tra de re iudi.c.abbate ſane lib.vj.quia & cauſa agēdi diuerſitatē
5 inducit ſicut & res.ff.de exce.rei iu.l.ſi mater.§.eadē.¶ †Quar-
to de articulis impugnaturis:ſiue crimē imponentibus dicto.B.
nō eſt dubiū q̄ admitti non debet:quia ad præſens tantū tēpus
ſe referunt.vt.ff.de auro & arg.leg.l.ſcribit quintus mutius.§.itē
ſcribit.ſed in caſibus talibus ſucceſsionibus ex teſtamento voca
tionibus non conſideratur tēpus teſtamenti ſed mortis,& adie-
ctionis.vt inſti.de hære.quali.& differē.§.in extraneis.&.ff.de iu
re fiſ.l.non intelligitur.§.quando autem.cū igitur articuli non a-
ſpiciunt debitū tempus conſtat ipſos admittendos non eſſe.
¶ Ex prædictis igitur liquide patet nullos ex articulis admitten
dos:ſed ex actis & productis.exnunc appareret quādo actū fuit
per theſaurarium nullum eſſe:& ſic debere ex virtute appellatio
nis & libelli in ea oblati nullū pronunciari,& dictum gonſelinū
michaelis in expen.exigente,iuſticia condēnari.Cetera ſuppleat
religio iudicantis.Et hoc eſt Oldra.

De appella.& de procura.

CONSILIVM CCCXVII.

1 *Iudex licet deferat appellationi ob reuerentiam ſedis apoſtolice:tamen po-
teſt ſententiam exequi ſi appellatio ſit deſerta.*

*Et quomodo intelligitur quòd procurator eſt dominus litis per conteſtatio-
nem litis.Et reſponſio ad.c.cum appellationibus friuolis.cum numero
ſequen.*

1 SEneca † ſene facti aliàs
pro parte præceptoris & couentus fratrū mi
litie hoſpitalis ſancti Thome mar. cātuariē.
de acō. bene & diſerte ſecundum veritatem
narrati ex cuius inſpectione manifeſte appa
ret:appellationē interpoſitam per rectorem & cōuentū domus
ſanguinis Chriſti,totaliter eſſe deſertam,ſupereſt vt ad quaſdam
exceptiones pro parte dictæ domus ſanguinis chriſti propoſi-
tas:aliàs breuis & competens reſponſio detur.
¶ Ad primum quod dicitur quòd non refert per quem ſuppli-
catio ſit facta:& quo ad ſupplicationē cōmiſsio eſt ſecuta.vt in.l.
C.de preci.impe.offe.l.vniuer.Reſpondetur. imo certe oportet
q̄ per verum procuratorē facta ſit:alias non valet extra de reſcri.
c.nonnulli.&.c.olim ex literis.nec vniuer.hoc negat.Sed dicit q̄
licet ſeruus ab alio mandatum habens ad impetrandum:admitti
non debuerit,impetratum tamen per eum reſcriptū valet.Et eſt
ratio illius legis:quia talis exceptio,tu nō poſſes eſſe procurator
debet admitti in initio,nondum perfecto negocio.ff.de procur.
l.filiusfa.§.veterani.&.C.eo.l.ita deū.& ibi no.Vnde in.l.vniuer.
non erat defectus in mandato,ſed inhabilitas in ſuſceptis man-
dati.argu.pro hoc.ff.de procu.l.j.§.proinde.&.§.ſi ſeruus.
2 ¶ † Ad ſecundū quod dicitur q̄.H.qui ſubſtituit,fuerat litē con
teſtatus.Et ideo potuit ſubſtituere.Reſpondetur non eſt verum
q̄ procur.litis conteſta.in principali:poſsit ex virtute conceſsio-
nis illius procur.ſubſtituere in cauſa appellationis:ideo procura.
poſt litis cōteſt.videtur dominus effectus.vt.C.de procur.l. pro
curatoribus &.l.ij.dominus quidem eſt,non rei:ſed litis & inſtā
tiæ,vt.ff.de doli excep.l.ſi procura.& ibi not.Conſtat q̄ diuerſæ
ſunt inſtantiæ,ſcilicet principalis & appellationis,quod apparet
quia diuerſa ſunt tempora vtriuſque.vt.C.de iud.l.properandū.
& de tēpo.& repara.appella.aut.ei qui. & ſi conteſtatio litis in
principali vniformitur operaretur effectū ſuū,etiam in cauſa ap
pellationis,tunc fuit per ſuſceptionem mandati per conteſtatio
nē litis in principali allegatus procurator ad executionē mādati,
dñs ſcilicet allegatus ei vt ipſum ſine cauſa reuocare nō poſsit.vt
ff.de proc.l.poſt litē.&.ff.manda.l.ſi mādauero.§.ſicut ita. & in
cauſa appellationis eſſet,& teneretur procurator:cauſam appella
tiōis exequi,cuius cōtrariū verū eſt.vt.C.de proc.l.inuitus.& no.
ff.an per aliū cauſę appell.reddi poſſunt.l.vl.& dato q̄ ſubſtitue
re potuiſſet,& ſubſtituit,tamen non fuit probatū inter aſsignatū
terminū ergo de iure de ea conſtare nō poteſt,vt in ſerie facti di
ctum eſt & probatum.¶ † Ad tertium cum dicitur quòd termi
nus datus per dominum aliàs auditorem.d.G.Cardi.non arcta-
uit in aliquo:eo quia iuriſdictionem non habebat propter dila-
tionem.Reſpondetur dupliciter,quòd non fuit delatum ſimpli-
citer,ſed cum præfixione diei,ad proſequendum,quia non ſer-
uata dilatione & abdicatio quæ ex ea ſequi videntur locū nō ha
bēt.ar.expreſſum.ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſo.l.ſicut re corpora-
li.§.pen.Rñdetur & aliter quia.c.cum appellationibus friuolis.
loqtur in iudice:qa ſimpliciter & abſolute defert,in quo colligit
animus

animus abdicandi iurisdictionem,in eo vero qui ob reuerentiã sedis apostolice defert,sicut hic fuit,talis animus non colligitur vt probatur.ff.quarum rerum actio non datur.l.j.§.quæ oneran de de fur.l.pe.& de fideicõ.liber.l.cum non.§.apparet.& hoc tan
4 gitur per Inn.extra de appel.cordi.circa prin.¶ † Ad quartum dicitur ꝙ inter terminum datum per dominum ad probandum diligentiam:producendo instrumenta.Respondetur falsum esse quia substitutio quæ dicitur producta:est inanis & vacua.vt ostensum est supra:ergo diligentiam nõ inducit:& negligentiam non excusat quia actus frustratorij,& non tenentes de iure hos effectus non habent.vt.ff.de appellatio.reci.l.sicut ius.§.plane.&
5 de adulter.l.accusatori.&.C.de stat.defun.si pater.¶ † Ad quintum quod dicitur,quòd non pertinet ad iudicem à quo appellatum est cognoscere:an appellans seruauerit tẽpora vel non.¶ Respondetur falsum esse,per.c.extra de appel.personas.&.c.consuluit.¶ Non ob glo.ff.in.l.j.nihil innouari appellatione pendente,quia aliud est cognoscere:an deferendum sit appellationi vel non quod proprie spectat ad iudicẽ appellatũ.vt.C. de appel.l. iij.&.l.à proconsulibus.&.ff.de appel.reci.l.sciendum. Aliud est cognoscere:an appellans seruauerit tempus ei præfixum vel nõ. & illud spectat ad iudicẽ primum vt probatur in præalle.c.cor-
6 di.¶ † Ad sextum cũ dicitur quòd de impedimento suo docuit per præstationem quæ dicitur producta.Respondetur,nõ est sufficiẽs probatio.C.quod metus causa.l.metum.potissime in actu per alium explicabili,vt.ff.de mino.l.papinianus exuli. Nec est verum ꝙ tales casus probentur per simplex sacramẽtum:sed per probationes aliàs legitimas,vt.ff.de prob.l.in exceptionibus.§.ij.
7 & de re mili.l.quibus meatus.¶ † Ad vltimum quod dicitur ꝙ sub termino dato per vos dominum auditorem ad iustificandũ & impugnandum nec includitur necessitas probãdi impedimẽtum,&c.Respondetur,falsum esse hæc enim appellatio,habet iustitiam suam quantum ad aliquid ex obseruantia temporis debiti,intantum quòd si de huiusmodi iniustitia de non obseruatis temporibus oponere pars omittat iudex ex officio illud suppleat.vt.C.de tẽpo.& repara.ap.l.ij.§.vl.& hoc aperte patet, quia appellatio impugnatur ex tempore non seruato,vt extra de ap. roma.§. si vero.li.vj.& iustificatur ex obseruantia eius,quia tantum est in vno contrariorum,quantum in altero.vt.ff.de le.iij. nam nec.& ibi no.¶ Reiectis ergo friuolis exceptionibus appellantis apparet ex multiplici capite appellationem esse desertam. & dato quod deserta non esset:adhuc articuli admittendi non essent:eo quòd merum petitorium intuentur. Et sic pronunciandum est hic bene iudicatum:& male appellatum,& remittenda pars aduersa ad iudicem primum,in expensis legitimis condemnata.& hæc Oldra.

De officio ordinarij.

CONSILIVM CCCXVIII.

1 *Episcopus licet fecerit compositionem cum suo capitulo quòd possit capitulum tenere vnũ auditorium, tamen episcopus etiam quo ad criminales causas,potest tenere vnum auditorium,ad ciuiles aliud vbi voluerit in tota diœcesi.cum nu.seq.*

1 AD cognoscendum † veritatem an articuli oblati pro parte domini episcopi xanconeñ. in causa quã habet cũ decano & cap.xanconeñ. admitti debeant,& articuli ipsorũ decani & capituli totaliter sint recipiendi.¶ Sic breuiter peruenitur considerandum,primo occurrit,quid sit,de quo quæritur,vt dicit lex.ff.de rebus dubijs.l. fi is qui ducenta.§.vtrum.& quidem ex vna parte.scilicet domini episcopi:quare de iure cõmuni & eius obseruantia,quia ipse est in ciuitate & diœcesi sua præordinator, & in cunctis etiam iurisdictionis ordinarium habet exercitium,meri & mixti imperij.vt extra de offi.ordina.c.j.&.vj.q.iij.c.placuit.& nihil est, quod per ipsum non expediatur,vt.ff.de offi.proconsul.& lega. l.nec quicquàm.in prin.Cũ ergo omnes articuli domini episcopi:huic tali iuri inhereant & distinguant.sicut de facto est per tẽpora obseruatum,planũ est,ꝙ omnes pertinentes sunt & boni per consequens admittendi.Pars vero decani & capituli: nititur contra ius commune iurisdictionem totalem & merum & mixtum imperium vsurpare.& ideo cum nec præscriptionem nec priuilegium allegent sunt eorum articuli repellẽdi,& dici debet eis verbum:scilicet sufficit ius tuum tibi conseruare.vt.ff.ad trebellianum.l.ex asse.nec cuiquàm homini ius suum detrahi.vt.ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt.l.ij.& hoc intelligo:nisi quatenus articuli possint includere compositionem dudũ factam inter partes prædictas per dominum Bonifacium.vt ergo sciatur an compositio prædicta exercitium meri imperij comprehen-
2 dat:sunt attendenda plu.¶ † Primo facti accidentia,circa quod sciendum est ꝙ sicut dicũt in articulis domini episcopi xanconeñ.sunt duo auditoria.Vnũ quod vocatur auditorium episcopi vbi causæ meri imperij agerentur. Aliud ꝙ vocatur auditorium xanconẽ.& ad istud multitudo causarum ciuilium decurrit,& inde pecuniaria vtilitas proueniat,& ex hoc & ꝓpter hoc, orta fuit inter partes prædictas materia quæstionis,vt ex mente compositionis ipsius colligere licet dum hoc pecuniarium commodum diuidit Habita ergo relatione ad id de quo cõtrouersia erat causæ meri imperij in auditorio episcopi tantum agebantur de quibus controuersia non erat,& sic in compositione nõ clauduntur.vt.C.de transac.l.si de certa.&.ff.de excep.rei iudi.l.si ex
3 testamento.¶ † Nec mirum videatur:duo talia auditoria esse in eadem ciuitate in quorum vno,agantur causæ criminales : in alio ciuiles.sic enim recitatur.ff.de origi.iuris.l.ij.§ exactis deinde regibus.&.§.& potest hic populo deinde exacto.Sic & princeps habet duo auditoria.Vnum cui præest procurator fisci:qui cognoscit de causis vertentibus inter cesarem & priuatũ. Aliud enim præest procurator cesaris & cognoscit de causis vertentibus inter priuatum & fiscum.vt.C.vbi causæ fiscales.l.ad fiscum &.l.ij.& diuersa habent cognomina:vt vnum dicatur simplex xanconeñ.aliud episcopi xanconeñ.nec vnum sub alterius appellatione comprehenditur,sicut cum vnum prædium seianum est in plura diuisum. Vnum appellatur seianum superius: aliud seianum inferius ex qualitate loci vt vnum sub alio comprehenditur si talis diuisio facta sit animo constituendi diuisionem perpetuam.vt.ff.de leg.ij.l grauis.§. vlti.& de rebus dubijs.l.j.& ibi plene nota Cum ergo dicit dominus Bonifacius ad auditorium xanconeñ.non intellexit de auditorio episcopi, sicut dicitur de testatore,qui habebat familiam in mari quorum quidam erant cursores,nam legando vernas cursores in legatum tantum nõ cedunt vernarij & hæc leguntur.ff.de leg.iij.l.seruis vrbanis.§.si alij verne.& traditur de leg.j.titie textores.Sic dico in proposito, ꝙ licet in auditorium episcopi sit quodãmodo xanconeñ.quia xãconis est:nõ tamẽ sub appellatione simplicis xanconeñ. cõprehenditur,imo recte considerando xanconeñ.dici nõ debet quia non est allegatus episcopus:auditoriũ teneri xanconi,sed largos habet vernas,vt possit in quacũque parte sue diœce.fedele pro tribunali:causas ad forũ ecclesiasticum spectantes audire personas ecclesiasticas capere &c.& facere,quæ ad iurisdictionẽ ordinariam pertinent:vt hæc leguntur &c.de offi.or.ca.cum episcopus. lib.vj.& ideo non debet auditoriũ xancoñ.dici:sed episcopi xancoñ.quia auditorium xanconeñ.ad ciuitatem tantum restringitur,sicut in legato suppellectilis cõprehenditur supellectilis vsui
4 duntaxat atributa:non ea quæ alicui in iure deseruit.vt.ff.de supellec.le.l.quemadmodum.& de leg.iij.l.seruis vrban.¶ † Secũdo repete attendenda est causarum excellen.scilicet meri & mixti imperij quæ propter excellẽtiam sui in generalem iurisdictionis commissionem non veniunt.vt.ff.de officio eius cui mandata.est iu.l.j.in principio.&.l.vlti.§.vlti.& hoc est propter excellẽtiam suam arg.extra de præben.c.vlt.& eo.ti.c.quãuis.plenissi-
5 meli.vj.¶ † Tertio,attẽdẽda est ꝓpria significatio verbi.Dicit enim compositio prædicta iurisdictionum omnium causarum &c.Supra quo verbo proprie sumpto non contineretur merũ imperium . vt.ff.de iurisdictione omnium iudi.l.imperium. in interpretione ergo compositionis illius stabimus strictæ proprie significationi vocabuli.vt.ff.de exerci.l.j.§ si is qui nauẽ . & de leg.iij.l.nõ aliter,& no.plene.xxij.q.ij.his autem & potissime

sic strictam significationem accipimus:cum à iure communi recedimus,sicut hic,vt ab eo quantum minus possumus discedamus.vt.C.de noxa.l.ij.& extra de consue.cum' dilectus.

6 ¶ † Restat modo,ad aliquos obiectus breuissime respõdere. & primo ad id quod dicitur,ꝙ in cõpositione est signũ vniuersale omnium causarum &c.quia illud vniuersale statim limitationẽ recipit:per id quod dicit quas ad auditorium xanconeñ.&c. vt ff.de leg.iij.ea tamen adiectio.& de aur.& arg.le.l.quintus.& attendatur,quòd nõ dicit ad omne auditorium:sed omnium causarum quas ad auditorium &c.Sunt enim hæc diuersa:sicut illa omnibus libera quibus alimenta vina præstabam quo casu solũ illi ad legatum alimentorum admittuntur:quibus testatrix consueuit vina præstare.Si autem dicat omnibus libertis alimenta quæ vina præstabam:tunc non solum illi ad legatum alimentorum admittuntur quibus præstabat:sed omnes alij.ff.de ali.& cibaria.l.à filio.l.vlt.& de leg.iij l.quæsitum.§.j.ij.& vlt. responso.

7 ¶ † Ad id quod dicitur de indefinito sermone auditorium xanconeñ.&c.Respondeo nõ est sermo indefinitus: sed particularis & indeterminatus:& hoc facit adiectio illius verbi xãconeñ.per quod distinguũtur ab auditorio episcopi xanconeñ.ar.ff. de dã. infect.l.plures.Sic & cum testator dicit lego villam:non tenet legatum propter incertitudinem,vt.ff.de iure do.l.cũ post.§. geñ. sed si adijciat villam gazam:adiectio illius verbi gazam certificat & indiuiduat corpus legati,& valet.vt.ff.de leg.ij.l. titia.§.j.

8 ¶ † Nõ obstat quod dicitur quòd excipit dominus bonifacius causas criminales:quas soli episcopo reseruauit quasi per hoc cetere cuiuscunque causę generis sint: in compositione deductæ: quia cum de natura primorum verborum:causæ meri imperij non includuntur,vt probatum est supra. non facit exceptio id sub generalitate includi:quod aliàs sui natura non includebatur. ff.de vsufru.lega.l.generali.§ vxori.Primæ causæ matrimoniales sunt de genere ciuilium:nõ criminalium.& ideo necessaria fuit exceptio.Vel vltimo,articuli omnes sunt in forma sui,insufficiẽtes.Conqueritur enim decanus,quòd episcopus fecit contra oppositionẽ,& ad hoc multos actus adducit,puta quòd cepit clericos chori &c.sed non dat quòd sciret vel notificatum fuisset ei eos esse:clericos chori.& sic dato quòd chori.& sic dato quòd actus huius in compositione venisset non tamen videtur per ignorantiam,contra compositionem factam,vt ff. loca. & condu.l.si ignorans.& de iniur.l item apud labeonẽ.§ si quis virginem.¶ Item dic quòd dictus episcopus monuit eum:quia cepit G.de molendino.& sic de multis alijs,quasi vsque ad finem arti culorum:& tamen non dicit ꝙ episcopus esset absens tempore quo ille capus fuit:ergo si præsens erat tmpore captionis in ciuitate episcopus,decanus egit rem illicitam capiendo,& de recuperatione non potest episcopus inculpari.vt.ff.vi bonorum.rapto.l.iij.§.autem actio.& de incen.rui.nau.l.j.§.pe.in fine.

9 ¶ † Ad articulos datos sub declarationis prætextu respondetur ꝙ non procedunt:quia non declarant:sed de nouo dant nouum factum,quod non est de natura declarationis, cuius effectus est verbum obscurum clarius explicare:vt.ff.de test.hæredes palã. §.si notã,de acqui.re.do.l.adeo.§.tam quis.si sic ergo admitti nõ debent:obstante lapsu peremptorio.sicut ille qui admittit ad refectionem vie non admittatur:si velit eam latiorem,vel longiorem,vel altiorem,vel humiliorem,sub nomine refectionis efficere.vt.ff.de via publica.l.j.§.si quis in spem.¶ Ex predictis itaque euidenter apparet,non obstantibus obiectibus aliquibus articulos domini episcopi admittẽdos esse articulis decani & capituli ex toto reiectis,tanquàm impertinentibus & in sufficientibus & in sui forma peccantibus manifeste.Cetera suppleat equitas iudicantis. Et hoc est Oldradus.

De concess.præben.& de offi. deleg.& de resti.spolia.

CONSILIVM CCCXIX.

1 *Papa quando mandat prouideri alicui de beneficio vacante vel vacaturo cum decreto irritãte:licet collatio tunc facta per ordinariũ etiam ignorantem:non valeat tamen expectans:non debet sua propria autoritate expellere possidentem,aliàs perderet ius etiam si sibi non resistatur. Et coram subexecutore expectans debet seruare modum hic contentum. cum nu,seq.*

5 *Item delegatus potest inuocare brachium seculare:sicut ordinarius.*

1

V per executione † faciẽ da per sedem apostolicam.P.de tali loco talis ordo seruetur.Nam si dicatur vacare aliqua ecclesia seu vacauisse tempore gratiæ factæ dicto.P.vel post,& illa ecclesia sit alteri collata, per dominum Abbatem talis loci:scientem vel ignorantem prædictã gratiam sedis apostolice,dicti prioratus collatio, facta fuisset seu seruatio & inhibitio cũ clausula decernentes.Nã quandocunque in istis literis gratiosis dominus papa ponit clausulam in prædictis casibus.Intentio est domini pape, ꝙ prædicta gratia:statim suum consequatur effectum.& idẽ dico,si prædicta fiant per executorem,quia post præmissa non valet facta collatio,licet ignoranter ab illo ad quẽ aliàs pertinebat:quia per præmissa censetur ab ipso reuocata potestas,vt no.Inn.extra de cess prębẽ.c.quia cunctis in glo.hic intelligunt ad finẽ gl.per me diũ col.Idem no. Compost.extra de rescrip.c.capitulum sanctæ crucis in glo.magna ad finẽ per vnam colũnam in.§.partẽ. Item quæritur cuiusmodi & est expressum extra de prębẽ.c.dudum. in ver.& quidem decretum.lib.vj.&.c.si beneficia.in princ.&.c. quondam ad finem.& de concess.præben.c.si soli. libr.vj.cum si. licet collatio facta per summum pontificem de prioratu vacante dicto.P.vel per executorem eius valeat de iure & nõ collatio facta per Abbatem post literam gratiose obtentam,vt probaui, dictus,tamen.P.non debet autoritate propria occupare possessionem dictæ ecclesiæ,nec expellere possessorem:cui dictus Abbas prouidit,aliàs perderet ius quod habet in dicto beneficio,vt not. Inn.extra de præben.c.de multa in glo.concedendo. Et hoc dico esse verum etiam si per illum qui dictum prioratum possidet, non resisteretur.nisi dominus tamẽ possidens:consentiret expulsioni de se factæ,ad hoc.ff.ne vis fiat ei.l.si quis pro derelicto. ff. de rei vendi.l.qui testamento.ff.vt in possessio.l.is cui.§.iussus.C. vnde vi.l.meminerint.& hoc notat Inn.extra de cõcess.pbẽ.c. cũ in nostris in glossa.credimus.& est expressum extra de præbendis.capitu.eum qui.libro.vj.

2 ¶ † Ad omne ergo dubium remouendum,& vt processu dicti domini.P. possit constare si de hoc reuocaretur in dubium,vel negocium continget deuolui ad curiam per appellationem:procedendum est vt sequitur,dictus dominus viceexecutor,vocet possessorem dicti prioratus,& coram eo legi faciat gratiam dicto datã domino.P.de collatione dicti prioratus per summum pontificem.Item faciat legi processum factum per dictum executorem principalem:super executione gratiæ apostolicæ supradictæ,& inde faciat legi commissionem sibi factam per dictum executorem principalem,quia aliter monitionibus suis,vel præceptis seu processibus, nullus obedire tenetur.vt extra de officio. delega.capitulo cum iure peritus. argumentum extra de testamen.capitulo.cum à nobis.C.de manda.principũ .l.vna.deinde dicat dictus subexecutor.P.de tali loco monachus seu eius procurator nos cum importuna instantia requisiuit, quatenus gratiam sibi factam iuxta contenta in literis apostolicis & commissionis nobis factæ exequamur: taliter quòd non possumus de negligentia rephendi,nec incurrere excomunicationis sentẽtiam,vel etiam interdicti in nos latam, per dictum dominum executorem si essemus negligentes in præmissis, notificando insuper vobis: quod tempore gratiæ P.vt supra dictum est, factæ.vel parum post, vacauit ecclesia seu prioratus sancti Marcellini stertarieñ . diœcesi . per mortem talis monachi: pertinens ad collationem prouisionem siue ordinationem domini Abbatis talis monastrij & sui conuentus, communiter vel diuisim, quem prioratum detinet & occupat frater adam tali loco monachus prædicti mona

monasterij.& interroget illum si est verum,vel si tenet vel possi
3 det dictum prioratum seu ecclesiam. ¶ †& si dixerit,ꝙ ex colla
tione sibi facta per dictum abbatem siue alium quemcunque, re
quiratur ꝙ faciat de hoc fidem coram dicto subexecutore quam
tenetur facere,cũ præsumptio sit contra ipsum,& pro prædicto.
P.ratione prædictarum literarum,cũ dominus possidens proba
re debeat collationem dictæ ecclesiæ sibi factam.vt extra de in-
sti.ex frequentibus.ij.q.j.legum. modo nisi fidem fecerit de col-
latione sibi facta:tunc dictus.P.faciat fidem dicto subexecutori
suo,de vacatione ecclesię,quo tẽpore vacauit,& prædicta omnia
scribantur per notarium,sed in dicta informatione vacationis,
non est necessaria citatio,vel præsentia possidentis beneficium,
seu abbatis qui contulit dictum beneficium,quia non vt iudex,
sed vt executor vel prouisor hoc facit,& ad suam instructionẽ
hoc facere potest,& summarie. arg.ff.de re iudi.l.à diuo pio. &
hoc no.Inno.extra de præsum. c.dudum,frangitur fides de prio
ratus vacatiõe,& tẽpore,si vacabat tẽpore datarũ literarũ pape,
vel post,dictus executor,citet illum qui possidet beneficiũ, & si
bi notificet ꝙ collatio dicti prioratus sibi factę per abbatem,nul
la est,cũ sit perfecta tempore date literarum pape.vel post colla
tionem factã de dicto prioratu dicto.P.de visala per summũ põ
tificem,vel eius executorem: seu post inhibitionem vel reserua-
tionem dicti prioratus factam,per dictum dominũ papam , seu
eius executorem,& euidenter sibi cõstat quare sibi præcipit sub
pœna excommunicationis,semel,secundo,& tertio , ꝙ dictum
prioratum de facto dimittat, & dicti prioratus possessionem.ꝙ
si facere noluerit,potest de ipso inuestire.P.& violenter & ab eo
potest auferri arg.ad hoc.ff.de rei vend.l.qui restituere.& sic no.
per.Inno.extra de concess.præben.c.proposuit in glo.magna ad
fin.& idem no.eo.tit.c.cum in nostris.in glo.credimus.& sic di-
ctus executor hoc non possit facere tunc det licentiam dicto.P.
seu eius procuratori expellendi possessorem de possessione eius-
dem prioratus.& tunc.P.seu eius procurator:erit ministerdicti
domini executoris,seu promissoris,vt no.Inn.in.d.c.cũ nostris.
in gl.credimus.Idem si dictus prioratus vacauerit post gratiam
& collationem factam per summũ pontificẽ,seu reseruationẽ, in
hibitionem,& decretũ,in dictis literis appositum:& postea per
dominum abbatem dicto nunc possidenti collatus fuit cũ talis
collatio nulla sit,vt supra dictũ est,dictus executor vel subexecu
tor prætextu cõmissionis sibi factæ per dictũ executorẽ, potest
conferre dictum prioratum prædicto.P.absente.nec vocato illo
qui possidet,nec ille,qui cõtulit prioratum præiudicium.vt not.
Inn.extra de concess.præben.c.proposuit,in gl.secunda ad princ.
& idem videtur notare Inno.extra de præsump.c.dudum.idem
& plenius no.de causa pos.extra de rescrip.c.capitulum sanctæ
crucis in glo.magna.§.item quæritur vtrũ executor ad prouiden
dum datus &c.&.§.seq. Ad quod facit etiam quod legitur de cõ
4 cess.præben.c.capitulum.in fi.li.vj.cum si. ¶ † Non obstat supra
dictis quod legitur extra de concess.præbẽ.c.cum nostris.vbi nõ
valet litera impetrata.nisi de possessione facti faciat mentionem
secundum aliquorum opinionem, cũ non potest conferre im-
petranti quãquam dixerit dictam ecclesiam vacare de iure : nisi
prius cognito, an vacet de iure,per sententiam vacare pronun-
cietur vt admoueatur. prædicta enim decretalis loquitur: quan-
do tempore impetrationis possidetur ab aliquo habente titulũ
coloratum,vt expresse colligitur ex textu & glo.ordinarijs & ex
traordinarijs,vt no.Compost.in.d.c.capitulum sanctæ crucis.§.
item quæritur vtrum executor datus.&.§.seq.idem no.Inno.ex-
tra de concess.præben.c.literas vbi de hoc assignat rationem suffi
cientem:imo si prælatus quicunque post insinuationem,inhibi-
tionem.& decreti appositionem,vel tantum decretum per papã
appositum,alicui contulerit ecclesiam sic vacantem,talis colla-
tio nihil valet .quãquam aliàs dicti beneficij collatio ad ipsum
pertineat integraliter,vt extra de concess.præben.c.si olim. in fin.
lib.vj.imo talis prælatus incidit ipso facto in excommunicatio-
nis sententiam contra ipsum per executorem in processu eidem
lecto & insinuato per dictum executorẽ latã nisi admittat dictũ
P.ad possessionem prioratus prædicti autoritate apostolica sibi
collati,cũ collatio facta sit dicto.P.per eum qui potuit & tempo
re competenti.Vnde facta prius fide dicto do.Abbati.de colla-
tione dicti prioratus facta dicto.P.& tempore quo vacabat,si di
ctus prælatus, vel alius quicunque publice vel occulte dictum
P.non admiserit in priorem dicte ecclesiæ,vel impedierit post
monitiones factas in processu dicti executoris potest , & debet
denunciari excommunicatus per dictum subexecutorem:auto-
ritate commissionis sibi factæ,& facere ab alijs excommunica-
5 tum publice nunciari. ¶ † Item prędictus sebexecutor potest in
a uocare non tantum brachium seculare sed etiam spirituale, [a]ad
expellendum illum detentorem prioratus prædicti,& inducen
dum in possessionem prioratus prædicti per dictum.P.hoc pro
batur.x.q.j.c.petimus.xxiiij.q.v.de liguribus.& capitulo admi-
nistratores.& nedum ordinarius imo & delegatus posset inuo-
care brachium seculare.vt nota.Innocen.extra de offic.deleg.c.si
gnificasti.in prima gl.& Host.eo.titu.c.j.& Ber.eo.titu.c. statui-
mus.& hoc est Oldra.

ADDITIO. a ¶ Nedum brachium seculare sed etiam spirituale. Adde Pet.de ancha.in.c.postulasti. de homi. vbi dicit quòd contra contemnen tem sententiam excommunicationis inuocatur brachium seculare & di-citur contemnere secundum Ho. ex quo infra diem per hominem assigna tum non satisfacit.c.ex publico.de conuersio.coniug.

De appel. & de verbo. significatio.

CONSILIVM CCCXX.

1 *Conclusio debet fieri in causa appellationis,& iudex potest compellere par tes ad conclusionem. & nu.seq.*

6 *Causa beneficialis in prima instantia,est etiam beneficialis in causa appella tionis.*

Reues allegationes ad probandum,ꝙ conclusio fieri debeat in causa, quæ vertitur corã venerabili patre domino ab bate auxt.albano sacri palatij causarum audi tore,inter reuerẽdum virum , dominũ Ricar-dum de primo stach.ex vna parte,& magistrum Bartholomeũ de sancto Laurentio ex altera.super beneficio de ecclesia de exe nien. ¶ Et vt veniatur breuiter ad factum,sciendum est,ꝙ dicto magistro Richardo dictam ecclesiam canonice possidente,ma-gister Bartholomeus prætextu cuiusdam præsentationis & insti tutionis secute ad ipsam per episcopum exenien. ipsum magi-strũ Richardũ indebite spoliauit:& seipsum in dicto beneficio intrusit,à quibus omnibus,fuit pro parte dicti magistri.R.ad se-dem apostolicam appellatum ,& in ea contra dictum magistrũ R.lata diffinitiua sententia extitit, & inique ab ea appellatum,in qua appellationis causa vobis præfato domino abbati commis-sa habita lite per contestata,in contumaciam procuratoris dicti magistri Berth.& positionibus magistri.R.habitis pro confesis & multis datis dilationibus in causa, & procrastinationibus fa-ctis & actis prioris indicij,in appellationis iudicio introductis, & datis omnibus terminis in huiusmodi causa tam de consuetu dine quàm de iure petitis pro parte dicti magistri.R.in causa cõ cludi,modo est in quæstione,vtrum concludi debeat,necnon.
1 ¶ † Et quod concludi debeat probatur sic iudicium redditur in inuitum.vt.ff.de verb.obli.l.inter stipulantem.§.j.& de pecul.le. l.summa cũ ratione.§.fi.Si iudicium redditur in inuitum:ergo & quælibet pars iudicij, vt quid iuris est in toto:idem sit & in par-te.vt.ff.pro derelicto.l.an pars.& de acqui.hær.l.seruus.& de rei vẽ.l.quæ de tota,sed conclusio est pars iudicij.vt extra de proba. c.quoniam contra falsam.& de procu.c.auditis.& in auc.de test. §.quia vero multi sepe collatio.vij. ergo ad ipsum qs cõpellitur inuitus. ¶ Secũdo probatur hoc expresse per textum legis in au tentica.vt cum de apel.cognosci.§.sed hoc præsenti. vbi fugam nolentis concludere , malitiam appellat. Vnde sumpta est au-thentica. iubemus. signata super.l.iudices.C.de iudi.
2 ¶ † Restat ergo , vt plene fundata intentione petentis con-clusionem fieri debere . Respondeatur ergo breuiter ad obiec-ta: & vt vno verbo breuiter tollantur. ¶ Præterea notandum

Consilium CCCXXI.

est quòd in exceptionibus reus actor efficitur.vt.ff.de except.l. j.&.ff.de probatio.l.in exceptionibus. & ideo sicut quis cadit propter inepte propositam actionem:sic & reus propter inepte propositam exceptionẽ.vt.ff.de flumi.l.j.§.Labeo. ¶ Sed si quis obiectus exceptiones diligenter aduertat: & verba eorum ponderet, omnis interpretationis surreptionem impingunt & iurisdictionem declinãt,hoc autẽ ante lit.cõtest.opponi debet,vt. C. de excep.l.penul.in fi. ¶ Præterea cũ positiones magistri. R. pronunciate sint pro confessatis:non potest in exceptionibus contrarium dicere eorum quæ in positionibus pro confessatis habitis continentur,quia sicut contra ea quæ quis ore proprio est confessus venire non potest.C.de non nume. pecu.l. generaliter. &. ff.de dona.l.quidam.ita nec aduersus confessionem ex contumacia præsumptam.vt. C.de as.l.consiliarios.& de omni agro deserto.l.locorũ.lib.xj.& in auf.de exhiben.& introduc.reis.§.si vero
3 & quidam iurent.col.v. ¶ †Nõ ob.si dicatur ꝙ prima exceptio in effectu continet exceptionem rei iudi.quia dato quod ita esset non est apposita nisi per modum surreptionis respicientis impetrationem.& in talibus non debet inspici quid veritatis substantia:sed magis qualis sit proponendi forma iuxta id sed quantum petatur,quærendum est.non quantum debeatur.vt.ff.de iurisd. om.iudi.l.cũ quædam puella.§. vlti.Et potest colligi ex notatis per Inno.extra de rescrip.c.cõstitutus.& per Cõpo.eo.ti.c. super
4 literis. ¶ †Præterea dato,ꝙ exceptio rei iudi.esset apposita expresse,sed ante li.contest.li.conte. impediret.vt.ff.ad exhi.l.iij.§. ibidem.extra de li.cõtest. c.exceptiones.li.vj.Opposita vero post lit.contest.processum non impedit:& per consequens nec cõclusionem,sed opponenti & probanti victoriam præstat,& ad sententiam viam aperit,quæ conclusionem præsupponit.vt.ff.de li. exhi.l.j.§.fi.&.ff.de excep.rei iudi.quasi per totum. ¶ Non ob. etiã quod allegatur de nullitate processus:quia factus est lite nõ contest.quia hoc non reddit processum nullum,multiplici ratione.prima quia in causa appellationis potest procedi lite nõ con-
5 test.vt.C.de temp.& repara.appel.l.vlt.§.illud. ¶ †Nec ob.quod illud deberet intelligi partibus absentibus,quia per hoc põt dici magistrum Bartholomeum fuisse absentem,quia presens in ciuitate procu.eius ad iudiciũ venire contumaciter recusauit,& talẽ pro absente habere diuus pius scripsit.vt.ff.de fideicõ.liber.l.non tantum.posset etiam eum dici vere fuisse absentem quia nõ erat in iudicio:licet fuisset in ciuitate.vt in dicta.l.non tantum.§.abesse.Nedum quia cum ista in sui exordio & origine beneficiali in qua proceditur lit.non conte.vt extra vt lite non contest.c.quoniam.§.porro. nec dicit aliquis causam istam esse prophanam eo quod magister.B.in causa ista appellationis resistat solum propter expensas quia in hac attendenda est origo prioris iudicij, & ipsius quelitatis.vt.C.ad mace.l.si filius.ff.de fideius.l.tutor.&.ff. mã.l. si procuratorẽ.& de le.ij.l.cũ filius.§. hæres. vbi etiam hoc dicit Inno.appellatio non mutat naturam prioris causæ,vt ipse nota.extra de ap.c.cum speciali. ¶ Nec est accipiendum in hoc, ratio mouens reum ad resistendum,sed solummodo quid actor
6 petat.vt.ff.si pars hære.pe.l.j.§.j. ¶ † Et pro deo aduertat iudex appellationis.nunquid habet iudex priorem sententiã iniustam tantum pronũciare:vel iustam.certe vtique.vt.C.de appel.l.eos. ergo causa est beneficialis sicut est in prima sicut dicimus ꝙ mortuo boue nihilominus iudex de boue pronunciat:propter expẽ. & regressum de euict. Vnde causa est super boue sicut prius .ff. de rei vendi.l.itaque mortuo boue.ff.iudi.solui.l.si seruus.&. ff.
7 de arbi.l.non distinguemus.§.j. ¶ †Præterea in causis in quibus potest sui natura lite non contest.procedi,vt sunt matrimonialles:altera parte existente in contumaciam,potest procedi.vt no. per gl.extra qui filij sint legiti.c.per venerabilem.& certe sic fuit hoc:quia procurator pluries citatus,non venit nec substituit, cũ tamen vtraq; posset imo aliquando respondit:quod nolebat defendere causam,quia sibi satisfactum de salario non fuit.Et ideo apparet,ꝙ processus non potest ex aliqua parte , nec secundum alicuius opinionem de nullitate argui,& sic conclusio nõ impeditur.Sed dato sine preiudicio,quòd processus esset nullus,cum conclusio non sit nisi quædam renunciatio,quòd nihil amplius producatur,vt in auf.vt cum de appel.cognoscitur.§.sed hoc.& hæc renunciatio est conclusio,& locum habebit,etiam si processus millies nullus esset:quia necesse est sententiam aliquam ferri vt.ff.de iudi.l.de qua re.ergo & concludi,cum sit de ordine iudiciario,vt plene probatum est supra. ¶ Ex prędictis itaque manifeste apparet,reiectis omnibus obiectis,conclusionem animo de faciendam, quæ renunciationem dicit ne quid amplius producatur,& ea facta,cum omnes obiectus impediãt,ex inspectione actorum:tunc erit locus disputare,vtrum processus fuerit nullus,vel aliquis . & si aliquis vtrum prima sententia iusta fuerit,vel iniusta.& hoc est Oldra.

De sepultu.& de pœni.& remis.& de priuile.& de verbo.signi.

CONSILIVM CCCXXI.

1 *Fratres sancti Antonij habent priuilegium quod possunt audire confessiones quoruncunque curialium,& recipere ad sepulturam: ideo debent priuilegio parochiani gaudere.*

2 *Appellatione curialium veniunt Cardinales,& curia dicitur à cura, cũ nu.seq.*

THema tale est. Fratres sancti Antonij viẽnẽ. habent priuilegium à sede apostolica eis cõcessum in quo inter cetera continentur hæc verba,quod confessiones fidelium curiam sequentium audirent:& eis iniungerent pœnitentiam salutarem & cũ expediret ministrarent ecclesiastica sacramẽta,ac de cera & alijs oblatiõibus quæ percipiebãtur in exequijs decedentiũ fideliũ eorundẽ,videlicet si apud parrochiales tumulabantur ecclesias medietatẽ.Si vero apud alia loca secularia vel religiosa cuiuscunq; ordinis vel religionis extiterint:quartam seu canonicã quam consueuissent recipere portionem ipsique fratres oblationes & ceram huiusmodi exequijs pauperum decedentium in curia supradicta,& alia cõuerterẽt in opera pietatis &c.j̃.sequuntur hæc verba & recipere debeant in eodẽ hospitali pauperes curiales,& tam eis quã alijs curialibus sacramenta ministrare prædicta,& interesse exequijs eorũdem curialium mortuorum:& recipere præfatã canonicã portionẽ,quãdo in locis non sepelliantur ipsorũ &c.Modo mortuo Cardi.&c.sepulto in ecclesia cathedrali quæritur,nunquid dicti fratres recipere
1 debeant canonicã portionem. ¶ † Et videtur, ꝙ eis debeatur canonica portio secundũ formã priuilegij supradicti, quia priuilegiũ aliàs quantũ per eos ꝓducitur fecit eos,quantũ ad curiales,veros parochianos,vt apparet ex iniunctis verbis.curialiũ audiẽdi cõfessiões & ministrãdi ecclesiastica sacramẽta,ergo debẽt parochiani iure gaudere cum enim par eademq; militia sit iustum & cõueniens videtur eidem:vtrunque officium priuile.gloriari:vt. C.de palati.sa.la.& rerũ pri.l.vl.li.xij.&.ff.de bo.po. & de tes.mili.l.j.circa prin.sic & prætor fecit bonorum possessionem vt in omni parte loco hæredis habetur:& ideo in eum vt in hæredem commoda transferuntur:vt.ff.de bo.pos.l.j.&.l.ij.& cognati peruincantur agnatis in successionem quia in tutelarum onere eorũ equa conditio est,vt in auf.de hære.ab intesta.§.ex his.& sic esset in multis similibus inuenire:sed magis proprie loquendo recte sicut in proposito,quantũ ad spiritualia sic in vrbe romana quantum ad temporalia olim erat: vbi erant duæ portiones vnus vrbanus qui intra vrbes & ciues vrbis ius reddebat. Alter peregrinus,ex eo sic dictus,ꝙ inter peregrinos ius deberet dare,vt.ff. de orig.iur.l.ij.§.deinde cũ placuisset. Sic ergo cum ordo sancti Antonij quantum ad curiales veri parochiani vicẽ & locũ obtineãt (vt ex priuilegio apparet,fundatã habet intentionẽ suam in ca-
2 nonica portione. ¶ † Restat ergo respondere ad obiecta.& primo ad primũ quod dicitur,ꝙ priuilegium ipsum nõ cõprehendit Card.vt de eorum funeribus dicta portio debeatur. Respondent ꝙ imo cõtinetur.Dicitur enim circa finem priuilegij.quòd fratres sancti Antonij debeant in hospitali suo vbicunque curia

ria recederit recipere pauperes curiales,& tam eis quã alijs curia libus sacramenta prædicta ministrare,& interesse exequijs eorũ curialum mortuorũ:& recipere præfatã canonicam portionẽ, & quis dubitat sub appellatione curialium magis Car.tanquàm curie necessario astrictos quàm alios qui ipsam curiã voluntarie comittantur cèrte nemo recte intelligens.cũ proprie curialis dicatur curie nexibus alligatus.vt.C.de hær.& ma.l.curiales.de epis.& cle.l.si quis curialis.&.C.de decur.l.curiales.li.x.cũ ab hac comprehensione eos eximit excellẽtia dignitatis sicut sub appellatione populi patricij & senatores comprehenduntur.vt insti. de iure na.gen.& ci.l.plebicita. & appellatione familie paterfamilias continetur:vt.ff.de ver.sig.l.familiæ . & appellatione senatorum princeps continetur:vt.C.de digni.l.ius senatorum lib.xij: & ipse princeps se inter militões cõnumerat:vt.ff.de mil.test.l.j. C.de veteranis.l.j.li.xij. ¶ †Nõ ob.quod circa principiũ priuilegij dicit de sequentibus curiam quasi Cardi.non sequuntur curiam sed cõstituũt,& cõstituendo sequuntur,& econuerso curiã sequuntur,& sequendo constituunt,& quodlibet animal de quadriga sequitur:& quadridam cõstituit.vt.ff.de verb.signifi.l. qui neque sequãtur.& de le.ij.l.peculium.§.quadrige.& quibus mo. vsusfru.amit.l.quid tamen.§.vlt.& certe Cardinales plus debent curiales dici quã alij.¶ Dicta est enim curia à cura:& per eorum solicitudinem Romanus pontifex ecclesiam regit. & est simile quod dicitur ꝙ Romulus diuisit populum in. xxx. partes quas partes curias appellauit,propterea quòd reipublice curam per sentẽtias partium earũ expediebat:vt hæc textualiter leguntur. ff.de orig.iur.l.ij.in secundo responso.¶ †Non ob.si dicatur ꝙ ecclesia cathedralis in tali priuilegio non includitur propter sui excellentiam:quia constat hoc non esse verum vt extra de eta.& quali.c.accipimus.& de præben.c.cũ secundum apostolum. de verbo.sig.c.tua nobis.potissime cum de certa ciuitate non faciat mentionem,sed vniuersum orbem terrarum respiciat, vbi Romanam curiam contigerit residere,sicut cum mandatur prouideri de beneficio in aliqua prouincia. tunc enim chatedralis & metropolitana ecclesia comprehenditur.vt extra de præbend.c. pro illorum.& eo.tit.c.quãuis.li.vj.& circa hoc attendentur verba ipsius priuilegij circa fi.vbi dicit quòd debent canonicam percipere portionem,quando in locis non sepeliuntur ipsorum.ergo vbicunque alibi sepeliuntur priuilegium locum habet.arg. expressum.ff.de interdi.& releg.l.exilium.in secundo responso. & inducunt bene verba circa prin.priuilegii apposita ibi si vero apud alia loca secularia vel religiosa &c.¶ † Ridiculum enim est,quòd sub appellatione locorum:non contineatur ecclesia cathedralis,constat enim hoc falsum esse.vt.C.de episco.& cleri.l. si quẽquã ibi quæcunq; locorũ peruenerint. &c. extra de priuil. cum & potestatem.§.vl.cum simi.¶ Ex prædictis itaque patet. fratres sancti antonij repulsis obiectibus,fouere iustitiam pietati consonam,& de consuetudine approbatam . & hoc est Oldradus.

De priuileg.& de verbo.significa.

CONSILIVM CCCXXII.

1 *Per priuilegium concessum studenti,cum clausula non obstantibus quibuscunque statutis &c.tolluntur statuta prime residentie quibus cauetur quòd teneatur quis residere tãto tempore à prin.aliàs nihil habeat,& clausula generalis omnia subse comprehẽdit ac si specialiter essent ibi nominata.*

Item priuilegium concessum causæ,est magis fauorabile quam si esset concessum personæ.& nu.seq.

1 ATtanto themate proposito credo† de iure fructus beneficij ligoneñ.per tempus quo.D.P.studuit in vrbe.ipsi deberi ex vigore indulgentiæ.nulli enim dubium est quin Roma.ponti.posset singulares cuiuscunque ecclesiæ consuetudines tollere si vult.vt.ff.de sepul. vio.l.iij.§.diuus.&.C.de vsu.eos.ne filius propa.aut.omnes peregri.C.de fur.& seruo cor.aut.nauigia.extra de consti.c.j. hoc autem expresse sustulit per illa verba:non obstantibus quibuslibet statutis &c.extra de electio.lib.vj.quia sepe.&.c.cum nõ deceat.

2 ¶ †Non ob.quod de statuto prime residentię specialem mentionem non fecit,quia generalis clausula quantum ad comprehensa sup ipsa, sic singula complectitur ac si essent specialiter omnia enumerata,vt.ff.de leg.iij.si chorus.in prin.C.de quadri. præscrip.l.ij.de præscri.xxx.vel.xl.anno.l.omnes docẽdi.& hoc denotat verbum vniuersale quibuscunq;,vt.ff.de hære.insti.hoc articulo.&.C.de pact.si creditores.& ibi nõ,quia voluit tales studentes cum ea integritate percipere:cũ qua perciperent si residerent personaliter,& sic eos pro residentibus voluit haberi, vt. ff. qui .ex cau.maio.iulianus.§.vlt.& de re mil.l.pe.in fin.vbi hoc satis expressum est.& attendatur bene ista indulgentia:nã nõ est restringenda quia nõ est data personæ:sed causæ.&.ff. qui.ex cau. maio.necnõ.in prin.imo talis indulgentia est amplianda,vt extra de verb.sig.c.olim.&.ff.de consti.prin.l.vlti. Et pro ista opi. facit capitulum extra de rescrip.c.fi.lib.vj.secundum intellectũ Io.and.licet arch.contrarium sentiat cuius opi.& si vera esset ad propositum non accederet.quia ibi de fructibus loquitur certã personam vel certum vsum respicientibus,quibus statim in vacatione beneficij quæsitum est ius in fructibus.vt.ff.de acquiren. hærdi.l.filium emancipatum.hic autem dominus.P.facit se habilem ad capiendum fructus in absentia tali antequã aliquis ius haberet in huiusmodi fructuum perceptione.Pro hoc.C. de iu. & fact.ign.l.ij.cum ibi no.Et pro hoc.ff.de ver.ob.l.cum stipulatus sum mihi à Proculo.Oldradus.

De excep.& de concef.& de testi. & de fide instru.

CONSILIVM CCCXXIII.

1 *Exceptio debet admtti contra cõpositionem: quæ si non admittitur potest legitime appellari.*

5 *Interrogatoria quando non apparent in registro:non præsumuntur testes examinati secundum ea.*

6 *Notarius si dicat testes iurasse secundum morẽ non propterea probat eos iurasse coram iudice.*

1 CIrca primum † & quòd exceptiones vniuersitatis lubiceñ.contra scedulã loco cõpositionis lectã:admitti debeãt publicationes super ipsis probatur sic.Quod præstat iustam causam appellandi multofortius præstat iustam causam excipiendi.vt extra de appel.c. dilecto.sed constat quòd talis relatio scedule per quam quis apud principem minus veraciter honoratur:præbet iustã causam appellandi.vt.ff.quando appel.sit.l.j.in.ij.responso.& de appel.l.j. §.j.&.C.de relatio.l.j.in fi.& ibi notatur:ergo multofortius præ
2 bet iustã causam excipiendi.¶ †Secũdo ex relatione talis scedulæ videtur subsecuta esse missio quam dominus noster papa mãdauit ea non obstante iustitiam fieri inter partes,quasi ea reprobata vel saltem neglecta.ar.ff.de his qui notan.infa.lucius . nunquid ergo equum est excep.admitti & probationes,per quas appareat veritas cõpositionis:& sic nõ videatur reprobata quæ erat incognita:certe sic.nec enim proprie reprobatur incognitum:sicut nec approbatur:vt.ff.de iurisd.om.iu.si per errorem . quia cũ reprobandum præsupponat voluntatẽ reprobãtis,non põt esse nisi in eo qui rẽ cognoscit.ar.C.de re.mil.semel.& de offi.test.l. mater decedẽs.hic allegatis describit lex dũ dicit.si misit aliquis nobis & nos eis aliquid descripsimus volẽtes pernoctare ad enũciationẽ sentẽtiæ existat.si enim docuerint vel non ita se habere quæ missa sunt,nihil à nobis cognitum esse videbitur,quod quasi aliter se habenti rescriptis rescripsimus,per quẽ tex.dũ dicit si

enim docuerit &c. apparet quòd debeant exceptiones & probationes admitti,& de hoc quod dicit nihil à nobis incognitũ &c. apparet quòd cõmissio ad talẽ relationẽ secuta & quicquid ob id secutũ est vitiatur.vt hæc legũtur.ff.de appella.l.j.§.interpretatiõe guerre ibi posita.qui textus bene videtur:quia determinat 3 istum punctũ.¶ † Attendant etiã,quia prẽpta offertur probatio per ipsam literam cõpositionis:quæ offertur,vt.C.de reb.cred.t.& de iureiuran.l.vl.per testes qui non de longinquo expectũ tur:sed in curia sunt.Vnde cum facilis veritatis probatio,salua iustitia,repelli non potest.vt.ff.ad exhi.l.iij.§.ibidem.ad trebel.ille à quo.§.si de testamento & in aut. de testi.§.si vero.& huic opinioni assensit Reuerendus pater dñs Car.causæ auditor:dum propositis exceptionibus dixit se auditis partibus iustitiã facturus . cũ ergo exigat iustitia,vt est probatum, exceptiones admitti , nequaquã eas de Car.erubescẽda veritate repellet,iuxta illud quod 4 traditur.C.de modo mult.l.vlt.circa finẽ. ¶ † Circa secundũ ꝙ interrogationes eedem quę fecit,fuerunt facte parti vniuersitatis: & fieri debeant parti aduerse.& ipsa respondendũ cogi probat inuestigatio veritatis ad quã iudex modis omnibus laborare debet vt cognita veritate &c.xxxv.q.vltima.iudicantẽ.C . de eden. is apud quẽ.de iudi.l.iudices.&.ff.ad.l.fal.l.pe.in fi.& obseruantia equalitatis,quę debet in iudicijs obseruari,vt.C.de fru.& lib. expen.l vltima de proxi.sacr.scri.l.in sacris.& de postuldo.proã uidendũ.& quia iudex potest partes interrogare quandocũque equũ sibi videbitur,vt.ff.de interrog.act.l.pe.& extra de fide instru.c.inter dilectos.Et debet intelligi illud equum videbitur.id est videri debuerit.vt.ff.de statu lib.si libertus.l labeo.& de contrahen.empt.& ven.hæc venditio.& de ope.lib.Quod autem debeant interrogationes fieri:suadent inuestigationes veritatis ob 5 seruatio equalitatis,& quasi totalis decisio quæstionis.¶ † Circa tertium videtur ꝙ de iure dicta testium qui debebant, secũdum interrogationẽ recipi pro parte episcopi & capituli nõ probant, quia cũ mandatum fuerit testes interrogari secundũ interrogatoria exhibita:nec ipsa interrogatoria appareant,manifestum est ꝙ nec dicta testiũ efficaciam habent sicut dicitur de duabus scripturis,quarum vna alterum respicit,vt originale vel vt mandatũ dirigens & regulans:quia nisi prima appareat : secunda efficaciã non sortitur.vt.C.de eden.aut.si quis.extra de offi.dele.cũ iure. & hoc satis patet per illud quod in iure scribitur,si testator quẽ hæredem instituat pro parte quã ascripsit institutio nulla est,acsi aperte dicat lex,quoties vnus actus alterum respicit:vt sui ipsius regulam & mensuram nisi ipsum primo regulans & mensurans appareat:id quod agitur nihil est,vt hæc leguntur.ff.de hæredi.insti.l.ij.&.l.clemens patronus.§.vl.expresse no.Host.extra 6 de test.præsentiũ. ¶ † Circa quartum videtur ꝙ dictũ tabellionis dicẽris testes iurasse secundũ morẽ:non probat eos coram iudice iurasse:quia qui dicit assistentiã vel præsentiã alicuius persone in expeditione alicuius actus,habet illud manifeste probare.vt . C. de statuis & imag l.ij.&.ff.de pub.l.ij.&.l.quecunque.§.qui à pupillo & no.de fide instr.& iure haste fisca.l.j.lib.x.Sed præsentia iudicis nõ arguitur necessaria ex verbis prædictis,vt ergo &c.extra de proba in præsentia.Et hoc idem probatur sic : ista verba iurauit iuxta morem magis respiciunt iuramenti formam , quã personam coram qua iuratur.Et ideo lex præsupposita persona iudicis à qua procedunt citatoria edicta & modus proponendi: ea dicit aduersus absentes non per contumaciam.scilicet nequaquã ex more cõuentos.&c.C.quomodo & quãdo iudex.ea quę & habetur bene de nouo codi.cõfir.l.vl.ibi edictis ex more proponitur &c.& ad hoc accedit ff.de offi.procõ.& legati simul in aliam in.ij.responso.ibi & ferias secundum morẽ & consuetudinem &c.In omnibus enim his legibus apparet,illa verba nõ personam includere,sed magis qualitatẽ ipsius actus respicere.vt extra de præsumptione.c illud.ibi de more illarum quæ panes vẽ 7 dunt,&c.Oldradus.¶ † Item verba iuxta morem obscurum & dubium,& ideo nescierunt sub qua forma vel modo: iuramenta possint esse diuersa secundum consuetudinis diuersitatem extra de consti.c.j.lib.vj.¶ Item vt patet in processu no.refert procura.fuisse citatum ad certam horam:& alia hora aliquos testes recepisse dicto procuratore absente:& aliter non vocato:quia nõ tenet exceptio taliter.C.quomodo & quando iud.l.si vt proponis.¶ † Item non cõstat de cõmisione sibi facta per dominum 8 Car.nisi quia ipse per dictum suum in facto suo fidem non facit cum non sit factum per modũ actorum,quia non in iudicio sed partibus absentibus nec vocatis,extra de offi.dele.cũ iure. & de proba.c.quoniam contra falsam.& de test.cũ à nobis aliquos etiã testes recipit ante diem:quo dicit sibi factam cõmisionem.Vnde non valent quæ per eum facta sunt:tanquàm à non iudice facta:& quia etiam non fuit capax talis commisionis.C.si à non cõpetenti iudice per totũ titulũ.extra de rescript.c.statutũ.li. vj. ¶ Itẽ domino Cardiñ.fuit causa cõmissa,vt in ea procederet seruato legitimo processu habito inter partes,& in multis non seruauit primum processum vt patet per processus & libellos suos in primo & secundo iudicio.

De concess.præben.& de renuncia.& de res. & de verbo.signi.& de excep.

CONSILIVM CCCXXIIII.

1 *Expectatiuam si vnus habet ad primo vacaturum:beneficium cum clausula anteferri in vna ecclesia: & ibidem vnus antiquus in fraudem ipsius renunciet beneficio in curia ,etiam si faciat mentionem de expectantibus;non propterea præiudicatur expectanti,& vacatio in curia fraudulosa non afficit beneficium.cum seq.*

5 *Gratia quo ad potestatem iudicis debet esse bullata,& non potest probari per testes.& nu.20.*

8 *Articuli concludentes maxime circa renunciationem simoniace factam in fraudem:debent amitti.*

EActum tale est. Doninus noster Papa Clemens quintus,fecit.G.duranti gratiam specialẽ de canonicatu & præbẽda,necnõ dignitate personatu vel officio si tunc vacabãt in ecclesia numacen.alioquin reseruauit eidẽ cũ inhibitione & interpositione & interpretatione decreti proximo vacaturo cũ clausula anteferri:certis sibi ad hoc executoribus deputatis ad quorũ mãdatũ receptus fuit cõcorditer tã per sacristã infrascriptũ quã per alios,nullis tunc mihi præbenda dignitate personatu vel officio vacãtibus in canonicũ & fratrẽ postmodum est receptus:tunc canonicus & sacrista dicte ecclesiæ decrepitus debilis & valitudinarius centũ annorũ suę etatis & vltra , qui etiã carnes propter senectutem & debilitatem his diebus commedebat prohibitis.de cuius morte probabili de die in diem sperabatur cõmuniter sciens,dominus.G.prædictam præbendam expectantem constituit procuratorem ad resignandum apud sedem apostolicam:canonicatui præbende & sacristie quos in dicta ecclesia obtinebat.P.nepoti suo post resignationẽ huiusmodi conferendos:facientes inter se auunculos & nepotes:suas conuentiones & illicitas pactiones.& nulla domino Pape facta mentione decrepitudine, debilitate,valitudine,& de antiquitate prædictis imo expositio sibi ꝙ idẽ.F.cupiebat dictos canonicatũ & præbẽdam & sacristiã ex certis causis legitimis libere resignare.Idẽ dominus Papa cõmisit cuidam Cardinali:vt dictã resignationem etiam apud sedẽ apostolicã posset recipere & alicui persone idoneæ huiusmodi beneficia conferre,de qua sibi expediens videretur dicens in sua commisione:inter cetera gerentes in his & alijs de circunspectione tua fiduciã in domino specialẽ: tenore præsentium tibi cõcedimus facultatẽ cum clausula decernentes irritum &c.sicut in literis apostolicis plenius continetur.dictus autem dominus Cardinalis statim dicta cõmisione sibi facta antequã litere prædicte cõmisionis fuissent bullate & præsentate:eidẽ domino Cardinali nulla causa in resignatione specificata, vel inquisita vel processu facto,si erat iusta causa resignandi vel nõ resignationem receperit & etiam ad collationem processit.P.nepoti præfati. F. sacriste renunciationem faciendam,sicut continetur in literis inde factis.post quæ dictos.F.sacrista apud dictã ecclesiam numacen.infra duos menses vt & canonicus & sacrista

viam

viam vniuerſe carnis ingreſſus eſt. Executores prædicti. G. durã
ti ignari reſignatiõis & collationis prædictarum cum nulla tũc
noticia de hoc in illis partibus eſſet præbendam & ſacriſtiã quos
dictus. F. obtinuerat eidem G autoritate appoſtolica contule-
runt, & eũ in pacificam poſſeſsionem induxerunt, etiam antequã
litere papales prædicte cõmiſsionis eſſent bullate & præſentate
præfato domino Cardinali. Idemq; do. G. duranti à prouiſione
prædicta facta dicto. P. nepoti dicti. F. quondam ſacriſte & à pro
ceſsibus executoris ipſius cum ad eius peruenit noticiam ad ſe-
dem apoſtolicam appellauit: & cauſa huius appellationis vertí-
tur in curia in præſenti. ¶ Circa propoſitũ thema: veniendo bre
uiter ad puncta iuris eſt primo attendendũ, ꝙ dominus. F. cano
nicus & ſacriſta eccleſiæ numaceñ. domino pape expoſuit ſe vel
le ex certis cauſis legitimis libere reſignare, in quibus verbis reſi
gnãdi cauſa & modus reſignationis deſcribitur. cuius. F. aſſertio
ni & ſupplicationi innitẽs, dominus papa conceſsit domino. N.
Car. poteſtatem renunciationẽ recipiendi & conferendi ſub hac
forma. Clemens epiſcopus ſeruus ſeruorum dei &c. ex cuius con
ceſsionis virtute dominus Cardinalis proceſsit ad renunciatio-
nem admittendam & prouiſionem, & vt ſicut producta oſten-
dunt. Modo eſt in quæſtione vtrum articuli pro parte domini
G duranti in cauſa oblati admitti debent ad defenſionẽ iuris ſui
1 & eccleſiæ numaceñ. & excluſionẽ do. F. † Et videtur quòd ſic
multiplici intentione. Et primo ſic dominus papa in conceſsio-
ne quam fecit domino. N. Cardinali ſic dicit: cum dilectus filius
F. canonicus & ſacriſta eccleſiæ numaceñ. cupiat ſicut ex parte
ſua nuper accepimus canonicatũ & prębendam & ſacriſtiã quos
in eccleſia ipſa obtinet certis ex cauſis legitimis liberare reſigna-
re nos votis eius in hac parte fauorabiliter annuentes & gerentes
in his & alijs de circũſpectione tua in domino & fiduciam &c.
Ex quibus verbis videtur dominũ papam ſecutum aſſertionem
dicti domini. F. qui dicebat ex cauſis legitimis ſe velle renuncia-
re ſub conditione hac reſcripſiſſe. ſcilicet ſi preces veritate nitant
& ſi cauſa ſubſit legitima renũciãdi: vt. C. de diuer. reſcr. l. vniuer
ſa. & extrà, de reſcr. c. ij. oĩs ergo articulus qui probat cãm renũciã
di nõ eſſe legitimã: debet admitti, vt pote, qui a probat formã mã
dati non eſſe ſeruatã. imo conditionem non impletam, & ſic con
tra vel ſaltem præter voluntatem mandãtis factum. vt. ff. ad tre-
bel. ſed ſi ante. in prin. & l. ſi cui pure. §. j. ſed articuli probantes ſi
2 moniam & fraudem huiuſmodi ergo &c. ¶ † Item etiam fuit
aſſertum dominũ. F. velle libere renunciare: & papa mandauit li
beram renunciationem recipi. Omnis ergo articulus qui probat
quòd renuntiatio fuit non libera: ſed cum pacto quod deberet re
tinere donec viueret: vel aliquod emolumentum perciperet de-
beret admitti, quia per talia conſtat eam non liberam. vt. ff. de do
na. l. j. & extra de rerum permu. c. licet in tua. li. vj & extra de of.
3 deleg. c. ex parte. ij. ¶ † Secundo dicta impetratio facta ad domi
nũ Cardi. fuit ſurreptitia, quia tacuit impetrans, etiam in eccleſia
numaceñ. aliquem expectantem cum clauſula anteferri. Nec ſuf
ficit quod in litera fiat mentio de expectantibus: quia non ſolũ fa
ctum ſed etiam modus facti exprimendus eſt. ar. ff. de tranſa. cũ
hi. §. modus. C. de trãſa. vt. reſponſum. & extra de reſcri. dilectus
filius abbas. & ibi no. per Bart. & Inno. cum talis qui habet clau-
ſulam anteferri iudicatus ſit per papam dignior alijs: non poſſu-
mus eum quem propter lucem claritatis ſue aliis antepoſuit, nõ
dicere aliis digniorem. vt. ff de offi. præſe. præto. l. vnica. &. C. de
crimine ſacri. l. ij. & ſic non continetur talis ſub clauſula generali
4 vt. ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. ait prætor. extra de reſcr.
ſedes apoſtolica. ſi ſic ergo gratia remanet ſurreptitia. ¶ † Ter-
tio, renunciatio officij iã ſuſcepti eſt & contra ius cõmune: niſi
cauſæ legitime renunciationem ſuadeant. & debito modo fiat,
vt. ff. de off. prẽſi. l. legatus. de minoribus verum. § ex facto. extra
de renũcia. c. niſi cũ pridẽ. &. c poſt trãſlationẽ. Si ergo ad ſugge
ſtionẽ alicuius dicẽtis ſe velle ex iuſtis & legitimis cauſis renũcia
re pape ſciebat eius rẽcũiationẽ recipi: debet intelligi cũ cauſæ
cognitione: ſicut cũ prætor mãdat tutorẽ cõfirmari, vt. ff. de cõ
firm. tuto l. tutores. & hoc factum non eſſet: inualidum eſt quod a-
ctum eſt, quia hæc res ei commiſſa eſt curanda, non negligenda,
& hoc indicant illa verba gerentes de circũſpectione tua &c. vt
3 hoc probatur. ff. de tranſact. l. cum hi. §. ſi prætor. ¶ † Quarto re
nunciationem recipere eſt iuriſdictionis: ſicut poteſt intelligi in
auſ. de defen. ciuitatis. §. interim. extra de renũ. admonet. &. ff. de
ori. iur. l. ij. §. & cum placuiſſet. Sed in commiſsione iuriſdictio
nis ita eſt: quod prius exerceri non poteſt quã litere ad eũ perue-
niant cui iuriſdictio eſt commiſſa. vt. ff. de acqui. poſ. l. qui abſen
ti. in prin. & extra de appel. c. ſuper eo. ij. & hoc ea maxime ratio
ne procedit, quia commiſsio iuriſdictionis deſiderat ſcripturam
vt inſti. quib. mod. ius pa. poteſtatis ſoluitur. §. filius. Et alibi dici
tur, placuit omnibus iudicibus noſtris qui minores vel medias
adminiſtratiões gerũt, ſiue inter correctores, ſiue inter cõſulares
ſiue inter ſpectabiles, ordinent, nõ ſolũ codicillos dare &c. vt in
auſ. de mã. prĩ. in prin. &. C. de mã. prin. l. vnica. ij. q. j. legũ ſi ita eſt
nõ prius habuit vim huius cõceſsionis: quam ſcriptura cõceſsio
nis eſſet completa bullata & in mũdum redacta. C. de fide inſtr.
l. contractus. ¶ Et cum articulus G. dicat quòd tempore renun-
ciationis erãt litere cõmiſsionis in cancellaria iterum legẽde: &
etiam manifeſte apparet. ꝙ ex his adhuc nulla iuriſdictio ei com
petebat, ſicut dicitur de teſtatore qui ſcribit fecit teſtamentum:
& erat iam in ſcedula poſitum. Nam talis ſcriptura ius aliquod
non tribuit: nec vim teſtamenti vel codicillorum obtinet, vt. ff.
de leg. iij. fideicõ. §. j. & ibi no. & de teſta. ex ea ſcriptura imo ma-
gis & hoc ſic videtur incepiſſe facere quã feciſſe, vt in eod. tit. ſi is
6 qui. & ibi no. ¶ † Quinto, renunciatio fraudulenta nõ obſtat ſpe
ctãtibus: vt extra de renũ. ſi te præbendam lib. vj. & argu. ff. de re
pu. l. ſi filia. & ſolu. ma. filie meæ. & accedit in argumentum bo-
num quòd dicitur de ſocio omnium bonorũ qui ſpe ſucceſsio-
nis ſibi primo deferende: ſocietati renunciat. ff. pro ſo. l. actione.
§. diximus & de patre adoptiuo emãcipãte filium vt fratres colla
tione priuet. vt. ff. de colla. bo. l. j. §. his quorum. & l. ſi filium. in fi.
ſecundi reſponſi. Et quod fuerit fraudulẽta apparet: ex ſigno po
ſito in prædicto. c. ſi te quando. §. infirmus renunciat tenui bene-
ficio: vt expectanti viam præcludat, & ſic de proximo futurã va-
cationem præuenit in fraudẽ: ſicut dicitur de muliere preuenien
te diuortium. manumittendo ſeruum vt eum adulter ſubtrahat
quæſtionem vt. ff. qui & à quibus manumiſ. liberi non fiunt l. ſed
ſi maritus. & de eo qui adoptat preueniẽdo tempus cõfiſcatiõis
bonorum, cum iã accuſatio immineret, vt. ff. de bo. dã. cũ ratio.
§. ex bonis. & accidit de bonis eorum qui mortem ſibi conſciue-
runt l. vlt. §. j. nempe hic fuit ſenex & valitudinarius, vt in articu-
lis ponitur. & renunciauit, & ſic erat morti proximus, iuris præ-
ſuptione. vt. ff. de dona. cauſa mor. l. iij. iiij. &. v. & in fi. etatis erat
vt. ff. de leg. j. ciuitatibus. §. j. & non poſſet diu viuere eo ꝙ cente-
narius erat & vltra vt. ff. ad. l. fal. hæredi. &. ff. de vſufr. an vſusfru
ctus. de vſufr. leg. l. ſi vſusfruc. & notatur. ff. quemadmodum te-
ſta. aperiantur. l. ij. §. j. nec minus fraus cõmittitur in loco quã intẽ
pore quia hæc duo pariter ſe habent ad obligationem. vt. ff. ſi cer.
7 peta. l. nam. & de leg. j. l. nemo cõditionẽ. ¶ † Colligitur etiam
quia ſub illo tẽpore mortis facta eſt vt paret. ff. de do. inter vi. &
vxo. l. ſi is ſeruus. Nec hanc præſumptionẽ fraudis tollit, qđ in cu
ria vel corã papa facta eſt qa facta eſt corã eo huius vitiũ & fraudẽ
quæ ex articulis colliguntur ignorãte, vt. ff. de bo. poſ. l. ſeruus. &
qui admit. ad bo. poſ. l. bonorum vt dicitur de re furtiua, cuius
vitium non purgatur ſi reddit in poteſtatem ad ipſum dominũ
ignorantem. vt. ff. de vſuc. l. ſequitur. § qui autem dicet & de tuto
re qui mutat domicilium principis autoritate: quia per hoc non
excuſatur à tutela: niſi princeps hoc ſciat & ipſum literis aſcribat
vt. ff. de excu. tuto. l. idemque vel proauus, imo dignus eſt pœna
qui conſcientiam principis circũuenit. vt. C. de his qui à non do-
mino ma. l. ſi. ¶ Sexto quia datur in articulis ꝙ dominus. F. indu
ctus & deceptus fuit per dolum & per fraudẽ: facere procuratorẽ
ad renunciãdum: & ſic mãdatum nullum eo quod dolus cauſam
dedit huic cõtractui. vt. ff. de dolo. eleganter circa prin.
8 ¶ † Nunc intentione domini. G. quãtum ad articulos partis ad
uerſe vbi impetratio non fuit reprobata eo ꝙ fiebat ſub ſpe renũ
ciationis auunculi: & vere illud. c. vt ad propoſitum, non accedit
quia ibi totum quod actum fuit: incipit à gratie cõceſsiõe: hic ve
ro à fraudulenta conceſsionis inductione & illicita pactione, &
ideo propter potentiã principis totũ eſt vitioſum. vt. ff. de acqui.

Consilium CCCXXIIII.

pos.clam possidere.in principio.& à primordio tituli: posterior formatur euentus vt.C.de imponen.lucratiua descriptione.l.vnica circa finẽ cũ similibus.sic & aliàs sit differentia.vtrũ aliquid incipiat à præcedenti pactione:an præcedẽti traditione.vt.ff.de dona.l.aristo.& ibi no.&.C.de iu.do.l.j.¶ Pro nobis quidẽ est casus illius.c ex parte.de offi.deleg.inquantum dicit, ꝙ impetratio non tenuit:quia de expectantibus non fecerit mentionẽ:nõ ideo minus est facienda mẽtio de modo facti quã de facto ipso vt.C. de transac.vt responsum.&.ff.de trãsac.cũ hi·§·modus.& not.per Bernadum.& Inno.extra de rescrip.cũ dilectus filius Abbas.
¶ Secundo in alijs est casus pro nobis:quia ibi papa mandauit ꝙ si auunculus.N.omnino archidiaconatum renunciare voluerit,& archidiaconatus cõferatur dicto.N.& exponitur ibi omnino,id est libere,absolute,totaliter & simpliciter.Omnes ergo articuli qui ostendunt renunciationem nõ esse omnino & libere absolute & simpliciter factã:debẽt admitti vt ꝓtinẽtes:& ipsum F excludentes de toto.Nec dico,sicut aduersarij nobis imponũt ex hoc demulcentes aures plebis,quòd sola porrectio precũ pro consanguineo vel quas porrigit consanguineus:non inducũt simoniam:quam pro digno faciunt:sed constringere se ad aliquid dandum vel remittendum de eo quod futurum esse suum,sic vt colligitur ex coniunctione legum.ff.quæ sententiæ sine appella.rescin.l.venales.&.ff.ad treb.l.seruo inuito·§·cum prætor.iuncta
9 l.ff.de calum.l.ij.&.iij.in prin.¶ † Secundo non obst. quod senectus est iusta causa renunciandi &c.quę senectus nõ allegatur hic in causa vera:sed simonia & illicita pactio fuit hic causa proxima:licet senectus fuerit remota & colorata vt in articulis dicitur:& ad probãdum istam veritatem cõtra colorẽ sunt articuli. vt.C.de sacrosan.eccle.l.iubemus.ff.ad maced.sed iul.in prin.C. de transac.cum ea.Et etiam ad probandum proximam causam l.pe.& de excep.rei iu.l.cum de hoc.Vnde cum senectus,per se & simpliciter est causa beneficij renunciandi,sed non in proposita spe.quando ex hoc resultat suspitio fraudis,sic ꝙ faciat in fraudem.vt scilicet fraudet fratres in collatione.vt ff.de colla. bono. l.j·§·his quoq;.&.l.filium in fine secundi responsi.& licet iuste adire,nisi suspictio fraudis sit,vt.ff.de leg.præstãdis cõtratabulas bo.pos.l.pe·§·si adierit.sed hæc est violenta suspitio fraudis:vt in c.si te.& fraus facile colligi non potest nisi ex coniecturis.vt.ff. si quis omissa causa testamenti.quia autem·§·non simpliciter . ibi sed modo nulla &c.ergo non obstante quod dicitur & distinguitur inter impedimentum perpetuum & tẽporale &c.quia in fraude siue in actibus fraudulentis hæc distinctio locum non habet.nã prætor fraudem etiam in tempore intelligit fieri,vt.ff.quę in frau.cred.omnes·§·vl.¶ Præterea possibile est, ꝙ in.c.si te erat impedimentum temporale.Pone enim ꝙ in ecclesia erat consuetudo optandi,quæ est in iure approbata.vt extra de consuetu.c. cũ in tua.lib.vj.¶ Præterea dato ꝙ.c.si te.debeat intelligi de impedimento perpetuo in casu nostro impedimẽtum hoc esse posset temporale & perpetuum:& ideo perpetui impedimenti na-
10 turam assumit.vt.ff.de condi.inde.sufficiat.¶ † Quarto nõ ob. quod dicebatur,quòd locus non inducit suspitionem,sed amouet.vt in·§·qui iussu.quia illud non est aliàs propter locũ sed propter superiorum iussum.Si dicatur & hoc fuit superiorum autoritas.Respondetur verũ esse:igitur narrãtis &c.& ideo vere licet locus simpliciter & de se non inducat suspitionẽ doli:perficit tamen siue consummat dolũ per alias coniecturas huic adiunctas præsumptã.Vnde totũ hoc statutũ est tali loco ꝙ fiat mentio iu
11 ris expectãtiũ.vt.ff.de mino.l.iij·§·si quis cũ minore.¶ † Præterea talis mutatio loci.scilicet de municipio in vrbem , habet in se suspitionem doli:& ideo defertur iuramẽtum malicie super hoc vt.ff.qui satisd.cog.l de die·§·vlt.& talis mutatio loci est dolosa, vt.ff.si ex noxa.causa agatur.l.j.&·§·j.ibi loco vel persona mutata,&c. & ideo talis mutatio non præiudicat expectanti:& sic dicit de eo cui legata erant mancipia quæ in fundo eraut cũ moritur testator:ancilla fugit de fundo & peperit extra fundũ. & sic non erat ancilla vel partus tẽpore mortis in fundo,tamẽ hoc nõ præiudicat expectanti .c.legatũ.&.ff.de leg.primo huiusmodi·§· cum ita legatum.& non patitur ei:qui tamẽ possit rectã viam dirigere:quærit eam quæ est ex circuitibus.vt.ff. de excu.tut.l. nõ
12 solum.circa principium. ¶ † Nec obstat quod dicitur quòd in curia vacauit,& ideo ad Papam spectat collatio per. c . extra dę præben.licet lib.vj.quia illud debet intelligi:de his quæ vacãt in curia sine fraude.Nam in permutatione fit renũciatio & per hoc apparet via episcopo eorũ qui fuit & qui est iudex cõpetens con-
13 ferendi.¶ † Non obstat, ꝙ sint ibi aliqui expectantes , vt extra de rerum permu.c.licet in tua.lib.vj.& tamen ibi dicitur hoc locũ habere si sine fraude hoc fiat.nam & papa vacãtia in curia, potest conferre si libere & sine fraude hoc fiat.Vnde imperator non recipit lites donatas & ea quæ in fraudẽ aliorum ei dantur:vt.ff, de iure fis.res quæ·§·lites.Iusta illud legale, calũnie facultatẽ ex principali maiestate capi non oportet.vt.ff.de hære.insti.l.pe.
14 ¶ † Quinto non obst.c.cũ pridem.extra de pact.imo facit magis pro hac parte,quia ibi quod per simoniam actum est reprobatur.aliud vero confirmatur per papam sciẽtem vitium, & perfectum negocium fuit vnum ab altero separatum,ita quod realis renũciatio quæ secuta est,nunquã inuenit se cum pacto simoniaco,& non fuit simonia.hic autem articulamus de simonia renunciatione sine constitutione procuratoris ad renunciandum: quæ tamen in initio afficit ipsam renũtiationẽ : nisi probetur purgata,vt.ff.quod vi aut clã.l.j·§·vl.&·§·item labeo.&.l.prohibere·§·
15 illud.de leg.ij.l.titia seio·§·vsuras.¶ † Sexto nõob.quod dicitur in articulo qđ dicit ꝙ si sit inductus propter dictas promissiones constituit procuratorem. Nec dicitur quem: quia cum in modum exceptionis dicatur,non requiritur solẽnitas libellorum, vt potest perpendi.ff.so.ma.viro vbi in modum exceptionis opponebatur crimen:nec tamen ibi aliqua solẽnitas ponitur.Et est ratio quia alius & grauior est effectus accusationis:quia impositio pœne ex crimine non est modus exceptionis quia sola repulsio sufficit,vt extra de ordine cognitio.cum dilectus.Et si dicatur ꝙ per hoc fit inhabilis,dico ꝙ per hoc non est, ꝙa in sentẽtia iuris contrahatur:sed eius opinio leditur apud bonos & graues.vt.ff.de excep.apud.&.l.celsus·§·aduersus.& sic:solainfamia facti contrahitur,quæ repellit à dignitate,vt.C . de digni . neque Præterea persona ꝓcuratoris est persona omnino extranea à delicto quia nec cum eo nec mecũ fuit crimen simonie cõmissum, sed ipsi inter se cõmiserunt.Præterea si necessaria esset certificatio persone:dico ꝙ facta est si quis inspicit præcedentem articulum: licet ab hoc remotũ vbi fit mentio de Alberto lor.doxi.& j̃ .in alio articulo similiter fit mentio de eodem Alberto. Vnde non potest dici incertum,quod certificatur per præcedẽtem vel subsequentem scripturam,vt.ff.de lega.j.si seruus plurium·§· vlt. & de testa.hæredes palam·§·sed si notam.&.C.de sen . quæ sine
16 cer.quan.l.hæc sententia.¶ † Septimo quòd allegatur ineptitudo in articulo dum dicitur: constituit,vt dicitur,dictum procuratorem quia ista verba vt dicitur,possunt determinare verbum constituit:& tunc nõ denotaret necessariam veritatis assignatio nũ,vt arg.ff.de acqui.hæ.cũ qđ·§·quod dicitur & possum determinare illos accusatores & procuratorem & tunc posita veritatis assertione quãtum ad factum,quod verbum innuit efficaciã iuris,& si dicat constituit eum procuratorem sed non procurator,quia mandatum vitiatum,vt pote cui fraudi dolus & circũuentio causam dederat,& sic habebat nomen procuratoris sed non erat.Iuxta illud legale ab his:qui tantum collegiati vel deca ni festinant cum id minus non impleant,ideoque si quis subnudo appellationis velamine ecclesiæ,&c.vt .C.de sacrosan. eccle. l.qui sub prætextu.& de collegiatis & charto.l.vni.lib.xj.De tali duplici expositione siue determinatione habetur extra de versignifica.abbate.Debet ergo de isto dubio sic accipi quòd articulus valet.&.ff.de verbo.obligatio.l.quoties.de reb.dub.l.quoties.& post articulos illos potest illum exprimere quia non ponit:sed exponitur vt extra de accusa.capitulo cum dilectus.
17 ¶ † Octauo non obstat quod dicitur quòd in appellatione obijcitur euidens defectus per.c.si forte,quia illud loquitur quando defectus attribuitur personæ quod non est hic.¶ Illud loquitur quando euidentia attribuitur facto puta defectiui de quo loquitur lex.ff.de contrahen.emp.& ven.ea quæ.extra de accusa. euidentia.¶ Aliud quando iuri:vt si dicatur euidẽtis iuris est.vt . C. de fur.manifestissimi.& talis distinctio sit in text. vt.ff.de iure-
iuran.

iuran.l.vlt.Cum ergo dico aliquid colligi ex scriptura euidenter euidentia hoc ius respicit. scilicet vtrum sit talis quæ trãsferat iurisdictiõnem vel potestatem in alium.argumentum bonum .ff. de his qui.vt indi.l.pe.vnde.c.si forte.de elec.li.vj.de defectu visibili statuit qualis nõ est hic oppositus:sed est quidam defectus inuisibilis & disputationi relinquendum,sicut colligitur hæc distinctio, C.de edic.diui adri.tol.l.ij.&.iij.& ibi no.

18 ¶ †Non ob.quod nobis imponit periurium,quia in appellatione fit mentio de Alber.lor.doxi.&c.quia ibi fit mentio,ꝙ dicebat se procuratorem,in articulis vero ꝙ dominus.F.constituit, & cum isti actus sunt diuersi scilicet dicere talis dicit se procuratorem:& dicere talis cõstituit talem procuratorem,sicut sunt diuersa mulierem dicere se pregnantem:& esse prægnantem: vt. ff.de acqui hære.cum quidam.§.quod.& de ven inspi.l.j.in secundo respõso. ¶ Prẽterea hic fit mentio de qualitate cõstituendi:dicit enim quòd inductus solicitus etiam & circunuentus,quæ cõstat esse diuersa,sicut dolus incidens in contractum vel dans cau
19 sam contractui,sunt diuersa ab ipso cõtractu. ¶ †Decimo,non obstat,quod dicit scripturã fieri solũ ad probationẽ , quia illud verũ est regulariter.fallit tñ hoc in multis casibus.v.C.si minor se maiorẽ dixerit.l.iij.circa fin.& hæc de illis vt probatum est supra per iura superius allegata. ¶ †Vndecimo non obstat quorũ
20 dam opinio:qui dicũt gratiam probari per testes,quia hic de gratia mera non agimus:sed de facultate danda do.Nico.Cardi. acceptandi renunciationẽ:quæ scripturã requirit vt probatũ est su
21 pra. ¶ †Duodecimo & vl.& non obstat si quæ obscuritas est in articulis,quæ declarata est in responsionibus,& hoc fieri potuit & debuit de iure admitti.vt.ff.de test.l heredes palam.§.sed si notam.& extra de accu.c.cum dilecti. ¶ Ex prædictis itaq; manifeste concluditur,articulos domini.G.duranti admittendos, tanquam claros pertinentes & bene cõpositos,& probati euacuant in totum intentionem partis aduersæ. Oldradus.

De rescrip.& de priuileg.

CONSILIVM CCCXXV.

1 *Papa si pupillo existenti coram se,dedit gratiam ad dignitatem si aliàs nõ dispensat secum,non videtur propter hoc secum dispensare.& nume. sequen.vsque ad nu.6.*

7 *Item si postquam beneficium vacauit dispensauit secum:non videtur facere præiudicium alij tertio qui id acceptauit.Ideo ille tertius debet illud habere,& pupillus expectare aliud vacaturum.*

THema quæstionis est tale.Cuidam pupillo nomine Henrico coram Papa existenti,fuit facta gratia de dignitate in ecclesia Rothomagensi,auia sua ibidẽ præsente ipsum pupillum asserente, in literis cũ gratia non reperitur de etate expresse dispensatũ.Est modo vna quæstio vtrum ex ipsis literis videatur cum eo tacite dispensatũ. Secunda quæstio est,quòd postquam beneficium vacauit & per dominum Bernardum acceptatum fuit:fuit dispensatum cum eo pupillo sine tamen præiudicio alieno nunquid aliquando ad
1 miniculum præstet domino Henrico pupillo prædicto.
¶ †Et quantum est de prima quæstione videtur posse dici de veritate iuris dictũ dominum papam non videri cum eo de etate dispẽsasse.Et primo hoc probo certum est,ꝙ de iure communi iste admitti non potest:vt.s̃.est allegatum.&.ff.de mu.& ho. l.ad rem.Dico ergo sic.papa & imperator sunt iure patres,vt in auth.de incest.nup.§.dubitatio.col.ij.vbi est expresse.& per consequens ius loco filij habetur.modo venit lex instituens est filius per patrem intestamento pater vult reuocare testamẽtum & instituere extraneum in alia voluntate dicitur lex quòd requiritur quòd expresse faciat mentionem de testamento quo filium instituit,ad hoc vt primum testamẽtum reuocare possit vt in auth. de test.imperf.coll.viij.§.& si quidem.ita dico hic,si papa vult derogare filio suo.id est iuri cõmuni,oportet de necessitate vt faciat mentionem de ipso iure cõmuni:quod eo nõ obstante velit prouidere:quia nõ est verisimile quòd papa ius quod cũ magnis vigilijs constituit:vno momento substituerit.C.de inoffi. test. si quando.in prin.Fauent enim iura multum pro iure cõi obseruãdo & reijciendo ius speciale.C.ad treb.l.antique.ff.de mili. test. eius militis.§.militia.in auth de non alien.coll.ij.§.quia non verisimile.Et pro superiori ratione,faciunt quæ leguntur.ff.de leg.iij. si quis in prin.&.C.de test.auth.quod sine. ¶ Quare euidenter cõ
2 cluditur:cõtra ipsum henricũ. ¶ † Prætereà videtur idẽ manifestius probari,vbicunque cũ minore dispensatur,vt ad dignitatẽ possit promoueri requiritur causa.ff.de decurio.l.non tamen.§. pe.& iura dicunt ꝙ nunquàm causa subintelligitur nisi exprimatur. ¶ Sciendum est enim ꝙ quædam sunt solennitates extrinsece:& ille nunquã intelliguntur nisi sint expresse.ff.de publ.l. quę cunque.§.fi.Vnde cum hic ista causa dispensandi habeatur pro solennitate:ista nunquam subintelligetur,& hæc voluerit glo.ff.
3 de verbo.ob.l.sciendum. ¶ †Præterea hoc idẽ videtur.l.probari secundum quod de solẽnitate dispensationis est causa dispensandi,ita de solẽnitate est præcedens cautio.ff.quæ senten.sine appella.rescin.l.j.§.item cum ex do.Sed ita est quod sentẽtia est nulla,nisi exprimatur ꝙ solennitas illa interuenerit ergo dispensatio nulla nisi causa expressa fuerit.hoc videtur probari.ff.de iure fisci.l.ij.§.senatus.in fine.ibi dum dicit vt in scientia comprehen
4 datur &c. ¶ †Præterea & hic facio magnã differentiam,ista gratia facta isti pupillo,stricte est interpretãda propter duo primo propter naturam gratiæ.Secundo propter inhabilitatem persone.Primo dico propter naturam gratię quoniam quecũque gratia super beneficijs emanata,strictissime interpretatur,etiam facta maiori,extra de rescriptis.c.ij.Item propter cõditionem persone,quæ de iure cõmuni est inhabilis ad talem gratiã,& in istis duobus odiosis aliquod subauditum debeamus subintelligere: vt valeat gratia,non videtur conueniens.ff.de verb.obliga.l.si ita stipulatus fuero.§.grisogonus.& eo.tit.l. quicquid astringende. hoc probat euidenter lex,quia secundũ quod vides:hic sunt duo ius cõmune fauorabile ledentia:sic & alibi.in.l.non dubiũ.quòd de iure communi ex nudo pacto non datur actio.vt.l.iurisgentium.§.sed cum nulla.fallit in dote.C.de do.promis.l.ad excusationem. Item promissio incerta non valet.fallit in dote.vt. l. cũ post.§.gener.ff.de iure do.Sed ꝙ ista duo specialia concurrunt in promissione dotis & pactũ nudum & incertitudo: nunquid valet non est dubium quòd non,nec aliquid est subintelligendũ ꝙ ista duo odiosa confirmet,hoc dico per.l. primam .C. de do.
5 promis. ¶ †Quid plura:pone ꝙ imperator super etate dispensat:dicit lex ꝙ requiritur probatio etatis allegate coram principe antequam possit ex rescripto sortiri effectum,quod hic non fuit factum ergo &c.C.de his qui veniam eta.impe.l.ij.iij. respõso in fine.l.ad hoc faciunt leges.secũdum hoc quęritur proprie de infante habilitando per rescriptum videlicet eum emancipando.nam dicit .l.ꝙ ad hoc vt valeat emancipatio specialis requiritur scriptura emancipationis:ergo vt valeat hæc dispensatio specialis:requiritur scriptura dispensationis.C.de emancipatio .lib. l.iubemus.in fine.cum ibi not.hoc idem dicit lex quam induco sic.secundum quod est iste Henricus inhabilis ad obtinendum de iure communi:ita monachi ad litigãdum in alia ciuitate quã in illa in qua degunt.sed ponamus quòd petunt se admitti & dicunt,quòd habeant licentiam sui episcopi:nunquid habent fidẽ facere de ista licentia per literas speciales licentiã continentes, constat quòd sic.ergo & iste per literas speciales dispẽsationem continentes,hic leguntur.C.de epis.& cle.l.si qua per calumniã.
6 §.fi. ¶ †Præterea videtur.l.dilucide probare secundũ quòd aliquis per dispensationem etatis consequitur iura maiorũ & eorũ numero aggregatur ,ita consequitur quis per approbationem iura aduocatorum & eorum numero aggregatur, ergo ad hoc vt probatio sortiatur effectum:debet de ipsa cõstare per scripturam dispensationem expressam continentem, hoc dico per legẽ. C.de aduocatis diuersorum iudiciorum.l.meminimus.ibi dum dicit gestis cõficiendis aperte appareat &c.& his iuribus credo quo ad primum dubium quæstionis dominum.B.ius habere.

Consilium CCCXXVI.

7 ¶ † Nunc autem est videre an ex sequenti dispensatione possit se iuuare do.Henri. Et hoc est dicendum breuiter ꝙ non. quoniã aut vult eam sortiri effectum vt nunc à tempore impetrate dispensationis in futurum : aut vult eam retrotrahere ad tempus facte gratie super dignitate. si primo concedas sibi quòd super beneficio futuro in præsenti non vacante iuuet se: & ita nihil agit contra dominum Bern̄. Si autem vellet retrahere ad tẽpus factæ gratie super dignitate istud nõ debet cõcedi. Primo ex verbis ipsius dispensationis quia dicit sine prẽiudicio alieno. Vnde preiudiciũ fit do.B. qui non acceptauerit, si retrotraheretur quòd esset cõtra intentionem rescripti, & eius verba, à quibus receditur in dubio. vt. ff. de leg. iij. nõ aliter. in prin. de vsufr. leg. si alij soluto matrimonio. l. si vero negotium. §. de viro. & de exercito. l. j. §. si is qui nauem. maxime cum de iure cõmuni istud intelligitur: vt. C. de eman. libe. nec enim auus. ff. ne quid in loco pub. l. ij. §. merito. & §. si quis à principe. ideo concluditur, vt ex verbis ipsius dispensa-
8 tionis apparet non posset præiudicare do.B. ¶ † Præterea hoc probant leges euidenter in casu magis dubium in quo magis videatur mens principis retrotrahenda: non est dubium quòd per restitutionem fit retrotractio. ff. de mino. l. fi. & l. quòd si minor §. restitutio. & de vsu. videamus. §. in fauiana. sed quod hic habilitatur inhabilis per dispensationem, sic habilitatur inhabilis per restitutionem. deinde quærit lex inhabilis restituatur per principem vt recuperet locum suum antiquum. dicitur autem quòd si inuenit locum suum occupatum, & tunc de iure testamento ad illum extenditur sed habet expectare donec locus vacet: aliàs si non inuehit locum occupatum: primum recuperat. ergo conclu do hic, quod do. Hen. inuenit locum occupatũ per do. Ber. qui occupauit illo tempore quo do. Henri. ius non competebat expectare debeat sequentem, ita ꝙ dispensatio cum iuuet per. l. ff. de decurio. l. ij. §. j. statim enim ius fuit quæsitũ do.B quod ex frequenti facto auferri, ratio & verba legis non patiuntur. ff. de excu. tuto. is qui tres. in prin. ibi dum dicit: statuti eum tenuit &c. imo quòd certa ista dispensatio expresse videtur ius tollere do. Henri. si quid habet ex prima gratia, quia istud est verũ vbi vnũ continet aliud si vtrunque exprimatur. tunc neutrũ sub alio continetur. ff. de vulg, & pup. cum ex filio. §. filio. & l. ex facto. §. idem quæro. vnde vbi forte posset argui cum aliquo colore, quòd in prima gratia cõtinetur dispensatio, quod verum, tamen non puto. nunc argui non potest quando dispensatio expressa est.

9 ¶ † Quare concludo quòd nec ex prima gratia dignitatis, vt in primis rationibus, nec ex secunda. scilicet dispensa. in secũdis ius dictus do.H. videtur habere. & ideo habito aliàs abiecto eo priuilegio: sequens admittendus est. ar. ff. de leg. tu. l. agnati in prin. ibi dum dicit in deficientium locum &c. quia non debet alii præstare impedimentum quod de iure non sortitur effectum. ff. de leg. j. si seruus leg. §. si seruus alienus. & eod. titu. l. si fundi sub condi. §. si statulib. &. C. ne testa. defun. l. si pater. Inter cetera ad legẽ quidam consulebant. ff. de re iudic. quam inducit pro se specialiter pars aduersa. Respondeo tripliciter. Primo quia loquitur hic in pupillo: ibi in adulto. & ibi est glossa. dicens, quòd illud quod habet locum in pupillo: non habet locum in adulto siue econtra. & sic nullo modo arguendum est ex illa l.

10 ¶ † Præterea ibi nullus ex hoc leditur tertius quare hoc ibi conceditur non lederetur tertius, quare non est mirum si secus. vel aliter quædam sunt officia consistentia in iuris redditione, & illa committuntur minori: quia in eo potest esse iuris capacitas, vt ibi, & ff. de postula. l. j. §. pueritia. alia sunt quæ consistunt in administratione: & ista non committuntur minoribus, vt in. l. ad rem publicam, & superius est probatum. alijs allegationibus aduerse partis, respondere non curo, quia in allegat. aliorum sufficienter responsum est.

De eadem materia adidem.
De priuile. & de
appellatio.

CONSILIVM CCCXXVI.

1 *Articulus quòd papa fecit dispensationem ipso facto concedendo gratiam minori non est admittendus: per maxime si fecit gratiam contra concilium generale non videtur tollere, nisi faciat mentionem de eo expresse. & nu. s. q.*

17 *De appellatione secundum. c. vt circa. & de ratihabitione. & nu. 18.*

1 Quod articuli dati in quæstione † prædicta pro parte. d.H. subtantialiter cõtinẽtes papã sciuisse, & in etate pati defectũ tempore quo gratiam per ipsum exhibitam fecit eidem, & per hoc dicit non obstare defectum licet in literis dictæ gratiæ non fiat mentio de defectu, sint impertinenter ostenditur, rationibus infrascriptis. ¶ Et in primis, nam cum tam per constitutiones summorum pontificum, quam sacra cõcilia generalia fuerat introductum, quòd personatus & dignitates ecclesiasticis personis talem defectum patientibus: non conferantur. vt extra de elect. c. cum in cunctis. §. inferiora. & c. nihil. §. episcopo. & de præben. graue. Non sufficit proponi papam etiam scienter fecisse contra concilia, nisi in literis gratiæ contineatur expresse, quod id facit non obstãtibus cõciliis supradictis, vt extra de capel. mo. c. ex parte probatur expresse ad hoc extra de eta. & qualita. c. eam te. de confir. vti. vel inuti. c. porrecta. & ff. de excus. tuto. l. vel idem iulia. §. sunt & alij casus. vbi probatur ꝙ oportet probari per literas principis, quòd ex certa scientia ius cõe trãsgrediatur, & ꝙ semper sit facienda mentio, de generalibus concilijs: quãdo do. papa facit aliqua cõtra ea. & expresse determinat Ho. in. d. c. ex parte. & in sum. de rescrip. §. quasi versi. fi. & ver. sed & vero. & ver. sed sunt casus. & no. per spec. de rescrip. §. romane quoq; cõmune. ver. itẽ quod est cõtra ius. Itẽ cum ius publicum cõsistat in sacris & sacerdotibus. vt. ff. de iusti. & iur. l. j. & j. dist. ius publicũ. & publice hominum confitentium christi nomine interfit, in ecclesijs plures & sufficientes esse ministros, qui peccata populi deleãt. vt. iij. q. j. nulla. & j. q. j. ipsi sacerdotes. & Osee. iiij. c. & no. per doct. extra de accusa. c. super his. & qualis minister in ciuitate, tales habitantes in ea. Præsumi non potest ꝙ dominus papa iuri nedum publico: sed quasi diuino cum solẽnitate videlicet in sacris generalibus cocilijs promulgato sub tali taciturnitate voluerit derogare. ad hoc. C. de inoffi. test. l. si quando. in prin. extra de rescrip. c. si quãdo. & de offi. de leg. c. ex parte. ¶ Cum etiam sit legati prouisione statutũ ꝙ rescriptũ ne dũ ius diuinũ, sed etiam publicũ impetratum extorquẽdũ
2 est de manibus impetrãtis. vt. C. de sacris largi. l. iij. ¶ † Nec per rescripta quælibet videtur detrahere princeps vtilitati publice vel priuate. vt. ff. ne quid in loco publico. l. j & §. sunt qui putãt. &. C. de preci. impe. offe. nec dãnosa. & l. rescripta. quæ sunt canonizate. xxv. q. ij. &. C. si cõtra ius vel vti. rei pub. l. fin. C. de procu. l. militem. de temp. & repara. l. nemo. & de duob. reis. l. nisi saltem princeps diceret non obstante tali. l. vt in. d. l. fi. no. per glo. cõmunem. & per Azo. in sum. eo. tit. & no. per gl. iij. dicti ca. c. rescripta. & per Hug. c. j. xxv. q. ij. sunt quidam. & sic per hoc cõcilium deficiũt quædã per quę finis imponitur articulis, de quibus statuitur in eisdem, sic ꝙ nõ restat nisi ꝙ executio fiat vbi cõstat aliquatenus contra quod concilium tale cõmitteretur. extra de elect. cet canõ. ibi iuris executione supplere. & ibi no. per omnes. Esset ne igitur cõtra diffinitionem huiusmodi annotationẽ admittendã, certe nequaquã. vt. C. sen. re. nõ pos. l. j. &. C. de naturalibus li. l. j. nisi saltem rescriptũ huiusmodi cõtinet ꝙ tali iure nõ obstante etiã. vt. d. l. j. de naturalibus li. ¶ † Nota super verbo rescriptũ.
3 &. C. de testa. l. si vero speciali priuilegio quod etiam ea ratione iuuatur: quia quãto minus præiudiciũ talis iuris transgressio redderet: expressum consentiret. & huic iuri renunciaret, nõ tamen eo magis valeret huiusmodi concessio, cũ talibus in reipublice ac diuini cultus augmentum, vt præmittitur introductũ, renunciari non possit, nec partium cõuentionis derogari. extra de immu. eccle. c. non minus. &. c. aduersus. xxv. q. ij. c. j. cũ duobus seq. &. ff. de ferijs. l. si feriatis. & extra de ferijs. c. fi. & de foro comp. c. si diligenti

si diligenti.ff.de pac.do.l.ij.&.l.de die.& de dona.l. si patronus. & de oper.lib.l.cerdonem.de colla.l.partium.de iureiuran. propter calum.l.ij.§.sed quia veterum.Calúnioſum eſt ergo dicere ꝙ huiuſmodi ſacra concilia quorum autoritas vim habet diffinitionis ſententiæ ſicut præmittitur:& quę reſcripto papali,niſi expreſſum reſcriptum clauſulam cõtinet derogatoriam, tolli poſſunt,nec conſenſu partiũ prętermitti:tali diſsimulatiõe fuiſſe ſublata facilius equidem tollantur ſimplices decretales & conſtitutiones quas ſolus papa promulgat,ꝙ vnaqueque ex conſilijs cũ multitudine ac ex autoritate,tot ſolẽnium perſonarũ & de ipſarum ſenſu & conſilio & tot firmata capitibus promulgantur cũ naturale ſit vnãquãque rem diſſolui &c.vt.ff.de re.iur.l.nihil. & extra.eo.c.omnis.Et licet papa ſicut princeps legibus ſit ſolutus vt extra de elect.c.ſigni.&.C.de legi.l.digna vox.& ſit ſuper conſilia.vt.xxv.q.j.c.j.& in iure præallegato.&.ff.de leg.iij.l ex imperfecto.& iniurie naſci non debent vnde iura naſcuntur.C. vn de vi.l.meminerint. Et quod huiuſmodi gratia etiam ſi reſcripto probetur obtenta,niſi prędictam clauſulam derogatoriã cõtineret inefficax ſit,tanquã videretur per importunitatem & ambitionem obtẽta:apperte videtur probare lex denique.ff.de mi.
4 in princi.¶ †Nã reſcriptum etiam principis per quod adminiſtratio rerum ſuarum minori conceditur velut ambitioſum repellitur.ergo ſic in reſcriptis apoſtolicis quæ cum tãta maturita te & tã ſolẽni deliberatione tranſeunt ſeu examinatione elimantur,nihil eſt nec ſicut eſſe debet quod fruſtra mãbranas occupat. vt.ff.de vſu & habi.l.diuus.de vſuris.l.ſtipulatus.& de lega.j.ſi quando.ad muni.l.j.§.fi.&.C.de teſt.l.j.li.x.& extra de reſcrip.c. paſtoralis.& de etate & qualita.c.accepimus.§.j.& de priuilegijs c.ex ore.&.c.quia circa.&.c.in his.nihilominus tamen videmus ad ſenſum & hoc indubitanter,vice cancellarie ſtilus obſeruat,ꝙ licet illa cui prouidetur per dominum papam de perſonatu,dignitate,vel beneficio,curam perſonarum habẽte,ſit minor.xxv. annis.& in literis apoſtolicis aſſeritur expreſſe ꝙ huiuſmodi gratia ſit non obſtante conſtitutione concilij generalis ſolus debet attendi.tamen ex ipſius defectu litere apoſtolice falſe probẽ
5 tur.vt extra de cri.fal.c.licet.§.ſed hæ duæ.Itẽ in præſenti caſu nedum eſſet facienda mentio de viribus quod obuiarent imo propter hoc aliud opus eſt,quia rem enim & gratia diſpenſationis exigitur ad hoc quod minor talia beneficia poſsit aſſequi vt deeta.&.c.permittimus.lib.vj.quia inreueniſſe non dicitur cuius omiſsio gratiam ſupradictam retrocedit.¶ †Nec ob.quod oppo.ꝙ reſeruando ſcienter dignitatem aut perſonatus conferẽdos eidẽ Henrico diſpenſauit cũ ipſo:quia habet veritatẽ in facto nec in iure.nam in diſpenſatione cum exorbitet à iure cõmuni.vt extra de fil.presby.c.is q.& de præb.c.quãuis.li.vj.xxiij.q.iiij.c.ipſa pietas.non eſt verum & etiam facienda nõ eſt niſi cauſa ſufficiẽs ipſum inducat,vt pote prærogatiua meritorum euidens promouendi:aut neceſsitas vel vtilitas beneficij cui præficitur promouẽdus.vt.C.de præpo.ſacris ſcri.l.certe.&.l.vnicuique.li.xij.&.v. q.vj.tali.& ſi illa.xlv.di.omnis.in gl.qualiter.lxiij.diſt.valerius. &.lxxvij.c.fi.de qua cauſa eſt ſecundum ius:ſaltẽ ſummaria prætermittenda cognitio.vt.j.q.vij.c.niſi rigor.&.c.ſeq.Et no.per Inn. & Hoſt.extra de fil.presby.c.veniens & Vincen.extra de cle.con iuga.c.diuerſis fallacijs.¶ Item non ſufficit quod cauſa ſubſit dũ à iure cõmuni receditur,niſi hæc per hoc cui hoc de iure competit exprimatur.vt.ff.de re iudic.l.ij.&.l.iiij.§.ſi quis condẽnatus. & de appel.ſciendum.& in auf.de iudi.§.oportet.& extra de offi cio.ordi.c.ordinati.li.vj.& no.extra de iud.c.iure eſſe ambiguũ.
6 li.vj.per Hoſt.de dila.c.papa.per Inno.& Hoſt.de re iudic.c.ad conſultationem.¶ †Eſt autem diſpenſatio,actus ita ſolennis & & ſolenniter expediendus,ꝙ tanquam intra ardua & grauiora negocia reputatur:non poteſt per epiſcopũ ſine conſenſu capitu li expediri vt expreſſe no.per glo.j.q.v.præſentium.¶ Item diſpenſatio eſt quaſi quædam ſententia vel decretum:& eſt neceſſaria ſcriptura.vt.ij.q.j.legimus.alias non valet vt ſupradictum eſt.Prælertim in diſpẽſatione per quam aliquis ad officium vel dignitatem præter obſeruantiam antiquam aſſumitur, & quòd in tali caſu neceſſaria ſit ſcriptura probatur expreſſe.C.de diuerſis officijs & appar.li.xij.l.probatorias.ij.reſponſo.ibi cum dici
tur.non applaudat conſuetudo & obſeruantia notoria & indubitata domini pape Clementis eſt attendenda à quo gratia dicitur emanaſſe:qui nunquam aliquam gratiam concedit in talibus, quin eam ſuo ſpeciali ſigno conſcribat:cuius conſuetudo eſt in his tanquam vniuerſi patrisfamilias attendenda & quæ in eodẽ genere controuerſiarum ſeruata ſunt.vt.C.de edif.priua.l.an in totum.ff.de vſu.l.qui ſemiſes.§.quęſitum.& de pigno.act.vel vniuerſorum.de teſt.l.hæredes.palam.§.j.& de condi.& demon.l.cũ ſeruus.de act.emp.& vendi.l.pe.j.reſpõſo.& extra de pigno.illo
7 vos.¶ †Item certum eſt,ꝙ in diſpenſatione quæ facti eſt opus eſt facto.cum igitur nuda voluntate videtur quòd diſpenſationis actus hic interuenerit:ergo nõ valuit,vt expreſſe probatur, extra de præben.c.de multa,in fi.& melius eo.ti.c.non poteſt.li.vj. cum nec pacto actio iniuriarum naſci poteſt:vbi iniuriã nõ præceſsit.vt.ff.de pact.l.ſi vnus.§.quod in ſpe.nec etiam ius cognitionis pactis vel epiſtolis poteſt conſtitui:nec eſſet libertas, niſi expreſſus actus interuenerit per quem libertas detur,vt.ff.de pact. l.ius agnationis.de reg.iur.l.iura ſanguinis.C.de teſt.l.ex his verbis.& in præſenti caſu videtur eſſe præſumptio iuris & de iure: quæ probationem in contrarium nõ admittit, quia vbi papa de huiuſmodi defectibus mentionem non facit expreſſam in literis:quòd defectus ipſi non videntur de iure eſſe ſublati, vt extra de præben.c.ſi motu proprio libr.vj.& eod.titu.c.licet.& de reſcrip.c.cum aliquibus.&.c.ſuſpectum.&.c.duobus.in quibus expreſſe dicitur quòd niſi papa in literis ſuis ſuam intentionem expreſſe inſinuet quòd ſtabitur iuri cõi nulli probatione alia ſuper hoc ſuffragante.¶ Item eorum quæ ponuntur per vnum deſtructum nunquam illud comprehenditur ſub reliquo:vt.C. de codicil.l.ſi idem.ff.de ſer.vrba.prædi.l.ſi domus.ſed ad oculũ videbimus quod licet papa facta mentione de alicuius inhabilitate.vt pote,quia prouidet minori de beneficio cum cura:vel de beneficio curato obtinenti aliud conſimile:ei nihilominus clauſula iungitur ex vberiori domini gratia:tecum nihilominus diſpenſamus vt dictis defectibus nequaquam obſtantibus &c.quę clauſula non apponeretur ſi prima gratia vim diſpenſationis haberet nec dominus papa ſe alia diſpenſatione ſuperflua oneraret nec iſta clauſula fruſtra mẽbranas in literis apoſtolicis occupa-
8 ret,vt ſupra clare probatum eſt.¶ †Item ex litera per partẽ do. H.producta colligitur quòd multa pro parte ſua fuerunt propoſita & petita:quorum quodlibet ius commmune ledebat, videlicet reſeruatio dignitatis aut perſonatus,ac præbende,quas duxerit acceptandas.& quod ex tunc non obſtante certo canonicorũ numero & iuramento firmato reciperetur in canonicũ & quòd decerneretur irritum & inane.ſi ſecus etiam ante acceptionem huiuſmodi contigerit attentari:& non obſtat quod alia beneficia &c.& ſecundum quod ipſe dat articulum. fuit etiam propoſitũ petitũ quod non obſtante ꝙ ſi etatis eſſet cuius eſſe proponi tur poſſet perſonatum aut dignitatem habere verum. conſtat de ipſa litera producta per ipſum.H. quod idem dominus noſter in conceſsione gratiæ & litere apoſtolice,quæ habẽtur loco titu li,& vt probatur per.l.probatorias.C.de diuer.offi.lib.xij.&.C. de quadri.præſcri.l.bene à zenone.& de re militari.l, neminem. in prin.& de conſul.l.fina.lib.xij.xx.quæſtione.iiij.monachum. circa principiũ.xxxix.quæſtione.ij.c.j.lxx.diſt.hortamur. defectus omnino per quòd de iure communi petitio ſua ſortiri non poſſet effectum enarrauit:& diſpenſauit etatis defectum, cum exceptio ſuper quo nedum non diſpenſauit nec de hoc etiam da tur articulus:imo nec in literis ſit alia mentio de eodẽ ergo pluries proponitur & petitur.reſpondendo ad aliqua circa illa quibus reſponſum non extitit:denegata fuerunt,vt inſti.de inuti.ſtipu.§.quoties ius probatur.extra de preſum. nonne imo ſi fuiſſet prius intentio concedentis diſpenſaſſet dum gratia petita fuit, poſtmodum tamen hoc concedendo videtur alia denegaſſe: vt. C.de procu.l.maritus de pact.conuen.l.fina.nam & in ſtipu. reſcriptis & diſpẽſationibus,ac etiam priuilegijs,intelligitur omiſſum:quod non reperitur expreſſum.ff.de verb.obli. l. quicquid aſtringende.& ſol.mat.l.ſi cum dotem.in prin.& de lib.& poſt. commodiſsime.& ad turpil.l.j.§. Si plura.C.de cad.tol.l.i.§ cũ autem. ij.q.v.conſuluiſti.extra de tranſa.inter corporalia.& de

Consilium CCCXXVI.

decimis.c.ad audientiam. ¶ Item quis dubitat hoc habere stilũ & obseruantiam romane curie quoniam super gratijs & indulgentijs per sedẽ apostolicã concessis gratia fiat:nec gratia dicatur etiã integraliter facta donec literis per dominum vicecancellarium lectis, gratia per dominum papam concedatur,nisi ex presse dominus papa diceret quòd litere bullarentur ex speciali gratia sine aliqua læsione.

¶ Item q̃ gratiæ quæ dispensationem continent nõ priusquam restringantur quàm reddantur impetrantibus ad occurrendum falsitatibus quæ super his sepe cõmittebantur,certe nullus nõ ergo prius dicitur facta esse gratia:quã talis scriptura & lectura firmentur & perficiãtur,donec lecta & registrata fuerint.insti. de
9 contrahen.emp.circa prin. ¶ † Item supposito q̃ dominus noster dispensasset expresse cũ do.Henrico,non tamen sequitur, q̃ executores quibus commissa fuit executio gratię susceperint potestatem prouidendi dicto Henrico:nõ obstante dicto defectu quibus de hoc fides habuit fieri cum aliàs ad collationem procedere nequissent,donec hoc in sententia deductũ fuisset, ad noticiam cuius iudici vel executori priusquã procedãt super his, debet fieri plena probatio,vt extra de offi.dele.c.prudentiam.& de offi.ordi.c.ordinarij.in fi.lib.vj.de concess.præbẽ.c.quia cunctis. li.vj.ex cuius modi defectu sola gratia dicti.H. quæ fuit super beneficio vacaturo fuit: & adhuc remanet prorsus inutilis, & ipse H.qui se fecit inuestiri de ipso & fructus vendicat à domino. B. per quẽ se proponit impeditum:quominus possit eius pacifica possessione gaudere cadit à dicta thesauraria & incidit in.c.eum
10 qui. ¶ † Item posito quòd papa reseruasset eidem Henrico minori ex certa sciẽtia,quòd posset huiusmodi beneficium accepta re non obstante q̃ esset minor,certe talis indulgentia erit artãda vt quantominus fieri poterit ius cõe offendat,& aliqd operetur, vt.C.de inof.testa.l.si quã do.& no.de rescrip.c.j.& no.per Compo.eo.ti.causam quæ.quid igitur poterit operari vtique q̃ idem. H.quitempore quo dictã gratiam obtinuit minor erat,& sic etiã pro eo tempore quo maior factus est,non posset dictã gratiam impetrare tamen cum tempus date semper respiciatur.vt extra de rescri.c.si eo tẽpore lib.vj.postquã maior factus fuerit & habilis possit dictum beneficium obtinere.nam cũ hic sint impedimenta duo scilicet quod minor non potest tale beneficium im
11 petrare:etiam pro eo tempore quo maior factus fuerit. ¶ † Item per aliud impedimentum quo durante minori etate ipsum obtinere non possit intelligã sublatum minus impedimentum, cum semper,vt prædictum est minus,& illud quod minus à iure cõmuni discrepat,videtur esse sublatum:vt.d.l.si quando.& extra de cõsuetu.cum dilectus.& de fide instru.inter dilectos.§. ceterum no.per Host.extra de fil.presbyte.§.fi.in versi.quid si dispensetur ad hoc.extra de præben.cum in illis &.c.quamuis.li.vj. not. etiã per Archidia.de fil.presbyte.c.si is li.vj.ex quo ergo expresse dispensatum nõ fuit: expectet donec fuerit factus maior,ex quibus
12 patet præfatos articulos repellendos. ¶ † Quid plura litera apostolica prædicta super gratia facta dicto.H.probat & inducitcõtrarium eorum quæ in dictis articulis cõtinentur, probat quidam quòd pape tacitus fuerit defectus etatis,quem idem.H. patiebatur,qui nondum cõpleuerat octauum annum cuius obiectionis probatio satis patet,per responsionẽ sui procuratoris. nã cum procurator prædicti.B.ponit quòd idem.H. tempore dictæ gratiæ quæ fuit quasi in prin.primi anni: nondum attigerit xj.annos,ex parte dicti.H.respondetur quòd tempore responsionis quæ fuit facta nuper de mense Ianuarij idem.H. maior erat. xiiij.annis.& sic introducto intermedio tempore à tempore gratiæ vsque ad tempus responsionis quod fuit sex annorum:qui excessus restringi habet ad paucos dies,vt.ff.de verbo.signifi.l.hæc adiectio si quis cautio.& post tres vbi no,nec bonus posset hic vir arbitrari contrarium.nam ex quo pars eiusdem.H.gratiam suam repugnare sciebat propter etatis defectũ,vt apparet in. vij. &.viij.artculis per ipsum exhibitis satis præsumitur & habet presumi:quòd si præfatus .H. fuisset tempore maior.ix.aut.x. annis sicut de octo posuisset:tunc quia quanto esset proximior pubertati aut.xv.annorum etati:tanto fuisset cum ipso facilius dispensatum.vt extra de despon.impube.c.puberes.&.C.de his qui ve,eta.impe.l.ij.& extra de eta.& quali.c.permittimus.li.vj.nec eius procuratorium fuisset verisimile huiusmodi suffragium quòd faciebat propter defensionẽ dicti beneficij omisisse siue iactasse:vt ff.de proba.cum de indebito.& de inoffi.testa.l.j.& extra de renun.c. super hoc.& de præsum.quia non est verisimile.

13 ¶ † Item ex eo arbitrari non potest adiectionem prædictam referri:nisi ad paucos dies,quia articuli prædicti.H.cõtinent quòd ipsum portabant,auia eius seu coram ipso papa tenebat quòd satis ostendit eum esse minorem.viij.annorum,præsertim tamen secundum naturam personæ quæ octo annos excessit:non consueuerit teneri nec portari. vnde apostolica litera duas clausulas continet per quas concluditur, eundem.H.talis etatis non pati defectum.Primo in hoc quod dicitur circa principiũ ipsius litere,ibi,dum dicitur conditiones & merita personarum &c. morum honestate,& literarum scientia,sunt dotate. His igitur rite paterna consideratione pensatis,volentes tibi &c.hæc verba de necessitate concludunt:papam supponere ipsum.H.saltem attigisse tempora pubertatis. Cum autem temporis illius etas alicuius adeo sit fragilis quod ignorat quid agat: vt.C.de fal.mo.l. prima.& de conse.distin.iiij.capitu.eos nec in talibus mores aut delicta deprehenduntur: vt.ff.de edil.edict.l.cum autem.§.excipitur.& de acquirenda hære.l.pupillus.& ex qui.cau. in possess. ea.l.si pupillus.& de iureiuran.l.pupillus.ad.l.aquil.sed & si quę cunque.§. primo de hære.§. primo. Et propter hoc dicit Salomõ vt legitur prouer.c.j.quod licet tria sibi reputaret difficilia. scilicet viam aquile in aere:viam nauis in mari:& viam colubri super petram.quartum tunc pœnitus ignorabat scilicet viam viri
14 in adolescentia. ¶ † Item talis etas non patitur quòd literarum scientia ad tale beneficium obtinendum possit esse dotatus cum ante tempora pubertatis quis non censeatur habere peritiam iuris aut facti:vt apparenter dicit lex .ff.de iur. & fac.igno.l.finali. & propter hoc dicitur quod.xvij.anni.sunt necessarij siue saltem requiruntur antequam quis possit postulare:vt.ff.de postu.l. j.§. pueritiam. Ad quod facit illud quod scribitur Hiere.capitu. primo.Puer sum & nescio loqui. Dicitur enim puer donec ad tempora perueniat pubertatis: vt.ff.de verborum significa.l. pupillos.vt not.Innocen.in.c.super inordinata.de præbend.de eta. & quali.or.indecorum.vt extra de despon.impu.c.puberes. sed tales non præsumuntur meritis & moribus suffragari: vt probatur.prima quæstione .j.capitu.iudei.ibi nõ merito sed fauore &c. Et in saluatore nostro stupebant homines quod in.xij.anno sapientie signa faceret,vt scribitur Luce in.capitul.primo. Et paulus licet præordinatus foret ac vas electionis,fatetur opera Pauli dum erat paruulus se feciſſe,& ea dum desijt esse paruulus vacuasse,vt scribitur ad Corin.xij.capitu. Ex quibus expresse conuincitur articulus aduersarij litere supradicte. Item ex hoc etiã quòd idem dominus noster per ipsum dictum.H. præstari præbuit de seruandis statutis ipsius ecclesiæ iuramẽtum quod à pueris prohibitũ est præstari.ff.de iureiur.l.qui iurasse.& de arbitris l. diem proferre.§. coram.nam de comitibus iuramenti est iudicium:videlicet quod à iurante discreto præstatur:vt extra de iureiur.c.& si Christus.quod esse nequit impuberis scilicet,vt probatum est,& xij.quæstione.v.c.paruuli.& no.in aut.de pace tenen.§.sacramenta per glo.præsertim vbi non essent adeo proximi pubertati quòd essent doli capaces. & sic etiam tenet frater Thomas eos ex hoc non posse iurare:quia nescirent habere reuerentiam quam decet ad sacramenta,seu sacra quæ tangunt.

15 ¶ † Præterea per alium modum euidenter apparet quod nedũ inter articulos producta est repugnantia manifesta:imo ipsi articuli sibi inuicem aduersantur:vt liquido ex ipsorum tenore apparet cuilibet intuenti.nã septimus,& quatuor sequentes articuli dantur ad eum finem quòd dominus papa tẽpore gratie sciuerit & certificatus fuerit ipsum.H.pati defectũ etatis,scilicet.liiij. ad eũ finem tendunt quòd de prædictis nulla mẽtio fuit facta vt patet in hoc,quia articulus continet quòd ipse papa decreuit,quòd non obstante dicto defectu siue obiectu, prædicta gratia sortiretur effectum ac si de huiusmodi minori etate in dicta gratia

tia mentio habita extitisset.ex quo etiam couincitur quòd ante hoc decretum præfata gratia(saltem quo ad dignitatem & personatum)nullum habebat effectum. alioquin litera apostolica contineret iuris errorem,si suppleret quod erat plenum:cum ad iectione non indigeat plenitudo.vj.qō.j.si omnia.quæ quidem repugnantia defectus euidens iure.H.prędicti colligitur ex tex. litere:quem obtinuit pro supplemento defectus præfate gratie, de qua litera sui articuli.scilicet. liij. liiij. faciunt mentionem.nā tex.ipsius litere apostolice continet quòd idem defectus videtur sibi prædictam gratiam feciſſe autoritate literarum suarum & quòd de hoc ipsa gratia ex sola simplicitate nulla mentio facta est. ¶ Item continet postmodum impetrantem quòd in thesauraria de qua sibi prouisum fuerat ius nō habebat,ex defectu præ dicto. ¶ Item quòd super hoc voluit eum fauore prosequi gratioso.& quòd tam suis quam Dalphini prædicti supplicationibus inclinatus decreuit eam habere roboris firmitatem,ac si de huiusmodi minoris etatis facta mentio in ipsa gratia extitisset. ita tamen quòd illis quibus erat quæsitum ius in re vel ad rem nullum præiudicium pararetur. ¶ Ex quibus colligitur primo dictum.H.fateri & prosequi velle gratiam apostolicam sibi factam autoritate literarum apostolicarū.literis igitur ipsis non facientibus de defectibus huiusmodi mentionem non purgatur dictus defectus per ipsas literas: vt supra probatum est.& posito quòd due vie sibi competerent per quas sibi posset prouidere,& vna iuxta dictarum formam & continentiam literarum: & alia qua plus habetur priuilegij quā litere apostolice cōtinerent,vtendo tantum vna forma: videtur aliam omisisse.nec postmodum poterit variare.C.de fur.l.j.& de testa. l.non codicillum.de iure
16 delib.l.sancimus.ff. quod cum eo.l. sed si ex parte.§.fi.& de iure codicil.l.j. ¶ † In hoc etiam quod dicitur.postmodum impetrā tem sibi defectum prædictum opponere præsupponatur vnum. scilicet probabilitas obiectus quam nunquam papa recipit:nisi iuri conueniat vt per.l.si quando.C.de inoffi testa.de offi.deleg. c.pastoralis.& aliud quod docet interesse illius:qui postmodum impetrauit cum aliàs non admitteretur.vt.ff.de appel.l non solet.& no.extra de senten.& re iudi.c.cum bertoldus.in fi.per Innoc.& Hosti. ¶ Item in hoc quod tertio dicitur quòd papa suis precibus inclinatus eum fauore prosequi velit gratiose. ex quo detegitur manifeste quod secus erat de iure communi:nam indubitatum est quòd vbi quid in viam gratie contenditur, quod necessario subintertur,quòd in contrarium sit ius commune:vt ff.ad muni.l.j.C.de testa.l.j.ergo subinfertur eundem. H.suppo-
17 situm per concessionem huiusmodi gratie ius aliquod non habere. ¶ † Item in hoc quod dicitur quòd illis qui ius habent in re vel ad rem præiudicare non intendit manifeste concluditur, quòd in dicta thesauraria ante præfatam declarationem & inter dictam impetrationem ius poterat esse acquisitum:vt ius de presenti haberi possit.cum talia sint prædicata,qualia subiecta permittunt.vt extra de priuileg.c.ex ore.§.porro. ibi relinquit igitur quòd dominus noster ius adeo illesum & integrum seruat per suam potestationem & retentionem,quod ipsum ius sit reseruatum dicens quod non in dubium reuocaret. vt.ff.de religio.ac sumpti.funerū.lege ac si quis.§.item labeo.vt si prohibente.& quibus modis pign.vel hypotheca solui.lege si debitor.secundo respondo.& de lega.primo.lege si quis à filio.quod autem propter defectum appellationis interposite pro parte domini. H.repellatur obiectus de statuto probatur à parte,cum appellatio prædicta in qua de prædicto statuto fit mentio quæ per præ dictum procuratorem.H.dicitur interiecta non sit sufficienter formata aliàs interposita nec specificata.quare secundum constitutionem,vt circa.dominus. H.repellitur.nec obst. quod dicit, quòd pro ipso proponitur quia mandatum aliquod non habebat.quia ex quo nomine suo fuit interposita,ipsam ratam habere potuit:& perinde est ac si eam interposuisset. nam ratihabitio retrotrahitur & mandato comparatur.vt.ff.de regulis iuris.lege hoc iure.& de iudic. lege licet. imo etiam si dominus ad rescindendum sententiam prolatam contra illum qui se procuratorem suum fuerat mentitus, appellet.nihilominus ratam habere videtur,quia primitus nulla fuit.adeo quòd rata manebit:nisi per appellationis beneficium rescindatur.vt.ff.rem ratam habere.l.iij.§.falsus procurator. ¶ Cum ergo idem.H.procuratorem constituit ad prosequendum appellationem interpositam pro parte sua contra dictum.B.& suos processus:nec alia sit producta nisi solum illa de necessitate concluditur,quòd omnes articuli impugnati debent repelli.cum constet pro parte dicti.H.appellatum vt apparet per memoratum procuratorem, & non apparet sic nec apparere potest,quòd prætati articuli ab aliqua appellatione bene formata descendunt.

18 ¶ † Nec etiam obstat,quod proponitur nō obstare quòd intra decem dies nec quòd in scriptis:quia de contrario non constat. nec pars dicti. B.hic opponit.non igitur per dominum. H.erit ad allegationem huius (quæ manifestam turpitudinem continet) admittendus.vt.ff.de adoptio.lege post mortem. C.an seruus ex suo facto creditoribus.& de reuocand.donatio.lege cum profitearis.v.quæstio.iij.nemine.extra de testi. sicut de concessione præbende cum super. & hanc quæstionem not. in casu simili Compostel.extra de electione.vt circa. super verbo adhærentes.scilicet quòd si quis tempore quo adhærere non poterat appellationi adhęreat quòd propter effectum quem habuit cum opere subsecuto,sibi præiudicat.& cum vero apparet quòd non infra decem dies appellatum fuerit:sicut nec etiam apparere potest(cum sit simpliciter negatum)hoc solum ostendit præfatum obiectum non afficere.Et hoc est.

De eadem materia ad idem.

¶ De rescrip.& priui.& de verbo.signi.

CONSILIVM CCCXXVII.

1 *Ad idem quòd ex solo facto non videtur sine verbis papa dispensare.*

Quid sit dispensatio. Item quòd dispensatio est quædam legitimatio cum numero sequen.

Missa thematis repetitione quęstionis immediate supradicte, quia in multis allegationibus est recte exposita breuiter aliquas persuasiones adduco,per quas manifeste dicitur quòd scientia domini nostri pape talis qualis est in articulis comprehensa:ministerium iuris non habet:nec effectum dispensationis inducit. ¶ Hoc autem probatur multiplici ratione.

1 ¶ † Primo sic.Dispensatio est iuris communis relaxatio:vt colligitur.ff.de conditione,& demonstratione.lege cum titio.&ibi no.&.j.quæstione.vij.§.pro tempore.& ibi plene in glo.debet ergo talis recessus à iure communi non esse intoleratus,& sine notabili causa mouens,vt.ff.de constitutio. principa.lege in rebus, & de mino.lege minor autem magistratus.& versiculo etiam.& non solùm debet esse causa mouens,sed debet exprimi,eo quòd talis actus repugnantiam iuris habet.vt.ff.de appella.sciendum. & de transactio.cum hi.§.si prætor.& si debet esse notabilis causa mouens:& non reperiatur expressa,pro omissa habetur ex toto.vt.ff.de iniur. item apud labeonem.§.ait prætor.& de liber, & posthu. commodissime. & soluto matrimonio.si vero ne-
2 gocium.§.de viro. ¶ † Secundo hæc dispensatio ad quam probandam articulus dirigitur, non est expressa aut tacita qua si à lege subintellecta: expressa non quia est verbis explicita. vt. ff. de verborum obligationibus. quicquid astringende tacita quasi per legem subintellecta non: quia cum dispensatio versetur super eo quod de se est contra ius commune: & ad huiusmodi coniecturas legum,fictiones non trahuntur:vt colligitur ex solutione duarum legum quæ simul contra dicere videntur.ff.de lega.iij.vxorem.§.j.& de lega.j talis scri-
3 ptura.& ibi not. ¶ † Tertio sic,quia non adimit:cum adimere

posit dare videtur.ff.de leg.j.quidam testamẽto & de leg.iij.l.j. §.sciendum.Sed hæc debent intelligi:nisi aliquis defectus procedat qui dispensatione testatorum indigeat.pone enim quòd legatarius factus est inimicus testatoris:reuocatum est legatum iuris dispositione:vt.ff.de adi.& transf.lega.l.iij.§.vlti.& de his quibus vt indig.l.si inimicitie. sed pone quòd post inimicitias testator condidit codicillos:& potuit legatario inimico facto & sic legato priuato:legatum adimere nec adimit:nunquid cum eo dispensasse videtur certe nõ. Ex quo colligitur quod tacitur
4 nitas iuncta ei actui videtur dispensationem inducere: & nisi ex presse facta fit:dispẽsationem nequaquam inducit.vt hæc leguntur.ff.de adi.& transf.leg.l.filio.§.vltimo.¶ †Quare consuetudo pape est dum vult dispensare, quòd dicit non obstante &c. talis autem consuetudo est attendenda.vt.ff.de leg.si seruus plurium.§.fi.& de testa.hæredes palam.§.sed si non notam. Si ergo hanc consuetudinem non seruat:dispensare non videtur. argumentum.ff.de leg.ij.lucius.& l.ij.§.lucius.Nec enim videtur voluisse dispensare qui dispensationis vel equipollenter,nullã mentionem fecit,arg.ff.de leg iij.l.liberto.§.largius.ibi cum testamento nullo exigente satisdationis commemoratio fuit.&c.Iuxta illud legale nam quem ille non dedit tutorem:voluisse tutelam filij administrare dicere non possumus &c, vt.ff.de excu. tuto.l.
5 ex his apparet: ¶ †Quinto & vltimo probatur sic.legitimatio alicuius rei sua natura non legitimetur, sed aliquo adminiculo extrinsecus indigente non inducitur per scientiam præsentium eius qui legitimare potest:sed oportet eum in legitimando expresse loqui.vt dicitur de tutore legitimante contractum qui celebratur cum pupillo.non enim sufficit eum præsentem esse & scire:sed eum loqui oportet vt,ff.de auto.tuto.l.iij.& ibi not. Cũ ergo dispensatio sit legitimatio quædam; non inducetur ex sola scientia,sed expressa dispensantis loquela. Ex prædictis itaq; patet,quòd articuli solam scientiam domini nostri pape circa minorem etatem dicti.H.continentur. & tanquam impertinentes, sunt merito repellendi,& hoc est.

De eadem materia ad idem.

¶ De priuilegijs.& de appella.

CONSILIVM CCCXXVIII.

1 *Dispensatio pape circa etatem non probatur,nisi faciat mentionem de etate: vel dicat quòd ex certa scientia dispensat de stilo cancellarie.& de vt circa.de elect.lib.vj.& nu.seq.*

1 AD idem. †primo in his quæ sunt contra cõcilia generalia extra de elect.c.cũ in cunctis.§.inferiora.&. c.cũ dilectus.in gl.ordi. oportet q̃ expresse caueatur, non obstante concilio generali.extra de cap. mo.c.ex parte.nec ibi scientia pape sufficit. ¶ Item certum est q̃ licet iure communi quilibet papa sit solutus:bene tamen illo vti vult.vt l.digna vox.C.de leg.ff.eo. princeps.& omnem dispensationem habet precedere,aliqualis causæ cognitio.C.de his qui ve.etate.impe.l.ij.xix.dis. romanorum.j. q.vij.§.nisi rigor.de elec.licet canon.in fi.de præben.c.de multa. in fi.de eta.& quali.c.ij.li.vj.ff.de in ius voc.libertus.cũ simi.Cũ ergo hoc non detur aliquot nõ procedit articulus:cũ talis dari debeat qui probatus ponitur releuet partem ponentem. vt extra de cle.excom.c.proposuit.C.de proba.ad probationem hoc videtur expressum.extra de priui.c.cũ olim essemus circa fi.ibi tanquam nõ ligatũ ad osculum admisit &c.& loquitur in papa.& hoc expresse dicit lucerna iuris Inn.super verbo osculũ.cũ dicit illud verbũ si causæ cognitione precedente admisit eũ ad osculũ
2 papa alias non. †Itẽ similis ratio per quã quilibet episcopi possunt dispensare:& non sufficit scientia imo oportet q̃ precedant causæ quæ faciunt præsumi dispensationem.ideſt causæ cognitio vt extra de filijs presby.c.veniens.in gl.ignorare ibi.alij dicunt
3 securius.& sic fieri cõsueuit. ¶ †Idem in domino nostro quoad illa quę sunt sibi reseruata.quia licet sit solutus canonibus & legibus(vt dixi)secundũ ea viuere vult vt.C.de test.ex imperfecto.& facta sua secundum iura videtur facere(nisi expresse contrarium detur)quod non datur hoc. non enim est verisimile q̃ vno verbo ipse velit iura communia tollere:vel contra ea disponere,nisi expresse hoc dicat,& hoc est q̃ dicit lex expresse loquens in principe.vt.ff.de excu.tu.l.idem iuli.ibi alterutrum literis significandis &c.pro hoc quia sicut dispositio domini nostri loco legis habetur:si hoc animo dispensat;sic & testantis.vt in auth.de nup.§. disponat.tamen si aliquid disponat contra primam dispositionem vallatam verbis derogatorijs: oportet q̃ exprimat ad hoc vt valeat.sic in proposito.cum statuta per concilium generale vi deantur vallata verbis derogatorijs effectualiter.vt.c. ex parte,al legat extra de capel.mo.ff.de leg.iij,si quis.in princi.C.de test.authen.hoc inter liberos.Non enim esset conueniens quòd vallata fortiori vinculo(scilicet concilij generalis) sic de facili tollerentur,sicut alia quę non sunt tanto vinculo roborata.& ideo ab emptione quæ roborata est solo consensu & dissensu.in cõtrarium discreditur omnino:non autem ab illa quæ traditione est vallata.quia illa fortiori vinculo est ligata:nisi in contrarium retraditio subsequatur:vt.ff.de pac.l.ab emptore.de reg.iur.nil tam naturale.¶ Item si attendatur forma articuli super hoc dati,videtur omnino inhabilis expresse cõtra iura.dicitur nanq; ibi,quòd domino nostro fuit ostensus,& quòd sibi minor ex aspectu cor
4 poris apparebat.& quòd certificatus &c. ¶ †Iste enim modus probandi est hodie à iure reprobatus.vt insti.quib.modis tuto. fi.circa princi.vel saltem non probat:sed inducit quandam præsumptionem scientie(fallacem tamen) vt in pluribus,ll.vt.ff.de mino.l.minor.xxv.anno.ex aspectu. & ibi not.& quod dicitur certificatur&c.intelligi debet modo iam.d.scilicet per aspectum cum non det alium modum certificandi: & quia quæ in præcedentibus dicuntur &c.vt.ff.de verbo.oblig.l.titia.§.idem respondet.¶ Item quòd necessaria fuisset scriptura in dispẽsatione ipsa si dispensatum fuisset:quod tamen non est verum.sic quia articulus in quo non fit in scriptura nec dispensatione aliqua mentio, sed de sola scientia minoris etatis:non procedit. quoniam nõ nudo consensu sed actu solenni talia fiunt.C.de emancipa. lib. lege
5 non nudo.¶ †Item quia vbi est imparitas personarum,matrimonium contrahentium nil valet.vt in authen.vt liberti de cetero.§.libertum.vj.col.ergo eodem modo in isto speciali vinculo, quo ligatur ecclesia suo modo,quia si non interuenerit scriptura faciens mentionem de ista imparitate,quæ péruenerit ex defectu etatis non valet.& si dicatur interuenit scriptura super gratia sicut ibi super matrimonio,non sufficit,nisi constaret per scripturam de imparitate persone,secundum verum intellectum ipsius §.allega.& quia dicebat inter talem nobilem & talem libertum &c.aliàs non esset quibus per confectionem instrumenti valent prouidere expresse.C.de dona.l.data.In istis periculosis scriptura requiritur vt.C.de manda.princi,lege vnica.
6 ¶ †Præterea stilus curie est attendendus.intantum etiam quòd litera reputetur falsa,in qua stilus & consuetus modus scribendi non extitit obseruatus.Stilus autem est quòd quando dominus noster dispensat cum aliquo:quod expresse hoc dicat: & quòd etiam fiat litera de hoc quod non est in proposito. probatur de crimine falsi.capitulo quam graui.extra de confir.vti.vel inuti.
7 capitulo porrecta.&.C.de diuer.rescrip.lege sacri affatus.†Vsus etiam & consuetudo ipsius domini nostri qui dicitur dispensasse:tacite propter scientiam etatis quam dicunt præcessisse, debet attendi.quod non de facili dispensat.nec ex obrupto:sed pensatis meritis super hoc supplicantis & alijs pensandis quæ sit litera. & pro hoc facit.ff.de lega.primo.l.si seruus plurium.in fine.de vsu.qui semisses.de pa.lege vniuersorum.& de legatis tertio liberorum.§.quod cum cassius.
8 ¶ †Item videtur expressum quòd in dispensatione scriptura requiratur.extra de offici.archi,capitulo ordinarij. Item hoc innuit expresse:dicit em̃ q̃ vbi princeps dispẽsat cũ aliqua aliàs de se inhabili ad matrimoniũ cõtrahendũ:vt possit matrimoniũ cõtrahere oportet q̃ sup hoc materia legitima seu dispẽsatio prius

sacros affatus obtineat. quòd nihil aliud est quam rescriptum imperiale. vt est expressum in tex. & gl. C. de diuer. rescrip. l. sacri affatus. Postquã potest libere contrahere, de talibus super hoc interuenientibus instrumentis. Sic est dicendum in casu isto. quòd licet interuenerit scriptura super gratia, quòd non sufficiat vbi etiam super dispensatione interuenerit scriptura. vt probatur. C. de nup. l. qui periculis. §. præsentis. Ex omnibus ergo istis: videtur dare scripturam necessariam quæ non fuit super dispensatione adhibita: & merito, quia nec dispensatio tunc concessa tacite vel expressè: sic quod etiam si interuenit, quod tamen negatur, nullam existentiam potest habere illa dispẽsatio tacita, quã dicunt interuenisse: cum scriptura fuerit omissa, quæ videtur necessaria. Sicut enim contractus debet in scripturis fieri, quia nisi prius sit facta scriptura & in mundum redacta, non habet effe-
9 ctum. vt. C. de fide instru. l. contractus. ¶ † Item non concludit articulus necessario: sciuit eum minorem & contulit: ergo secum dispensauit: sicq; non procedit. vt. s. allegatum est. quia potest esse quòd minor. idest contulit forte ad importunitatem petentis, & tamen nolit dispensare. ff. de statu ho. quæri. ibi. quia non annis. & de act. & ob. quia non solum cum. C. de peti. bo. l. j. libr. x. ¶ Et si dicas imo ex quo scienter contulit: omnia cum eo agere &c. vt. ff. de re iudi. quidam consulebat. & de bono. pos. l. seruus. extra de offi. deleg. c. pastoralis. §. præterea. Non ob. primo. quia ibi non agitur de tanto præiudicio sicut hic, quia illa iura loquũ tur quomodo videbantur sapientes vt tantam dignitatem tractarent. C. qui testa. fa. pos. l. fin. Et ideo quandoq; minor. xxv. annis propter defectum: aliquando eligatur ad administrandam publicam rem: adhuc propter hanc rationem suffragium non ha-
10 bet nec secum dispensare videtur. ff. de mu. & ho. l. ad rem. de decur. l. spurij. §. minores. ¶ † Item illa iura locum habent: vbi aliquid confertur in præsenti: hic autem quo ad dignitatem vel personatum in futurum. vt in pluribus. ll. & si diceres dispensationẽ tacite dicerem in hoc iam valeat collatio dignitatis quæ aliàs nõ valeret. vt. c. si eo tempore. extra de rescrip. libro. vj. Not. autem quòd si eo tempore quo vacabat adhuc sit minor, quòd possit obtinere sine alia dispẽsatione vt sic refringatur. de filijs presby. c. j. in fin. lib. vj. ibi quid exorbitante oportet noluit odiosum restringit &c. & in. c. quod delicto. extra de consangui. & affini. argu. ff. de legi. quia vero. cum simi. C. de inofficio. testamen. l. quã do. Et no. Inn. quod restringantur. de ele. dudum in gl. sententie. quia forte papa præsumebat quòd antequam vacaret iste factus esset habilis de iure communi. & nisi aliter apparerent restringe
11 ret ad primum casum. ¶ † Vel clarius dico quòd vbi ex proposito dat aliquid certum quòd non possit habere aliquam vtilitatem ex eo fine dispensatione posito quòd tunc possit dici: quod videtur voluisse vt valeret quod agit: videtur dispensare, tamen in casu nostro aliud est, quia in omni dispensatione habere potest effectus de iure communi: saltem canonicatus & præbenda, valet gratia. vt pote si personatus sine cura vacaret: & acceptaretur per eum. vt no. Innocẽ. extra de eta. & quali. c. indecorum. & Composte. de elec. dudum. in fi. & c. si ex tempore. & de prẽben. cum singula sint. lib. vj. Cum dispensatio sit restringenda (vt supra probaui) & probanda per illum qui esse alle. & extra. c. ij. Et si prima vacet dignitas, imputet sibi si eam acceptet: quia tunc facto suo expiraret gratia sua. vt. C. de castren. pe. l. fi. & ff. de leg j. l. si sic. §. similiter. Item patet manifeste quòd non intellexit tunc dispensare: cum post expressè dispenset. nam per sequentia: iudicamus de animo circa præcedentia. C. ad. l. iul. de adulte. l. si quis de adul. nescitis. de rerum diui. §. patruum. Et sic esset quod non est verum. vt. s. probauit. tamen per nouam videretur recedere ab antiqua. ff. de acqui. possess. si quis ante. ad. l. fal. fundo. & l. si à me. Nec obstat. si dicatur. quòd litera probat. quod autẽ erat dispensatum cum dicat, quòd ex sola simplicitate fuisset obmissum: tũc quasi plus factum minus scriptum, quia intelligo quòd simplicitas fuit, quia non fuit petitum, quasi innuat quòd si fuisset petitum quod libenter concessisset: sed ex quo omiserunt sibi imputent, quia simplicitas eorum, non debet alijs nocere. Nec hoc vult papa. quinimo expressè excepit: quibus ius erat quæsitum. & illo tempore quæsitum erat etiam ad rem, sicut erat in casu nostro. ¶ Item litera probat patenter. quòd nonnũquam aliàs dispensauit cum illo: nisi nunc in ista litera. quia dixisset aliter. scilicet cum nos scientes tentati defectum etatis tali tempore contulimus tibi: ex certa scientia &c. volentes tunc tecum super etate dispensare: & hoc per errorem tũc poni in litera omissum fuerit &c. volumus quòd sub eadem data ista verba ponantur. nec oportet facere mentionem quin præiudicaret (& forte præiudicaret) ex hoc omnibus vel saltem illis qui ius ad rem non re-
12 quisiuissent. ¶ † Item articuli qui dantur ad probandum certam scientiam pape, non proceduntex eo: quia non datur nec ponitur in eis tale factum, quod si probatum esset inducat certam scientiam pape. cum huius certam scientiam oporteat probare altero de duobus modis. scilicet vel quòd in literis pape fiat specialis mentio de facto super quo vel contra quod dispensatur: puta de minori etate vel quòd facta mentione de etate in literis ex certa scientia dispensamus. vt extra de offi. dele. c. pastoralis. §. præterea. & extra de præben. capitulo si motu proprio. in fin. libro
13 vj. & facit ad. capitulũ non potest eo. titu. ¶ † Item quia licet in dictis articulis contineatur, quòd dictus iuuenis fuerat & tempore gratie sibi facte in præsentia & coram domino papa: tamen propter hoc non concluditur quòd sciuerit eum etatis minoris cum non dicatur quòd aliquid dictum fuerit pape de etate eius nec quòd ipse dominus papa per aliqua dicta vel facta intellexit eum minoris etatis fuisse ita quòd licet ipse iuuenis fuisset tũc in præsentia pape, non tamen coram eo intelligitur tunc fecisse, cum non detur tale factum per quod includitur ipsum aliquid intellexisse de etate dicti minoris. vt. ff. de arbi. lege diem. §. co-
14 ram. ff. de verborum signicatione. lege coram. ¶ † Alius articulus qui datur de statuto ecclesiæ quòd non prius habebit præbendam &c. & dependentes ex eo cadunt manifeste: ex eo quòd sunt impugnatiui prouisionis dicti. B. de causis fuitque per procuratorem domini. H. a proximiori appellatum: cõtra formam capituli vt circa. & contra formam capituli procuratoris. eodem titulo. libro. vj. & si dicatur nunquid procurator scit quòd factũ ipsius non potuit præiudicare domino: dicendo quòd imo constat per transcriptum manu publica: quod magnam præsumptionem fecit. vt. ff. de iureiur. in fraudem. §. neque. & ibi glo. ordinaria. de hoc. & ff. de admi. tuto. l. chirographis.

15 ¶ † Item licet non habuisset mandatum: tamen ex quo nomine suo appellauit, ipseque post ratificauit, constituendo procuratorem ad prosequendum appellationem prædictam. vt. ff. rem ratam habere. lege tertia. §. falsis. & lege non tantum. C. de filiofami. lege cum test. libro. xj. ff. de euictionib. quidam ex parte. & trahatur retro & comparetur mandato. vt. C. ad maced. lege fin. ff. de solu. lege. iij. ¶ Si dicatur non valere ratificationem, eo quod non facta debito modo. vt. ff. rem ratam habere. lege procurator. de officio proconsul. lege obseruare. in fin. vel quia nullum est &c. vt. ff. de regu. iur. quod ab initio. Et per hoc. lege expressa videtur, loquens in ratihabitione. ff. de his qui not. infa. lege quid ergo. in princip. Dicendum est, quòd licet non valeat ratihabitio quo ad vtilitatem & fauorem ratificantis ex quo peccatum est in forma vel materia vt est dictum: tamen in præiudicium ratificantis bene valet. sicut si dolus contractui bone fidei causam dedit: nullus est contractus. verum in doli odium & fauorem alterius, & ideo si aliquis qui non adhibuit dolum vult quòd valeat optime valebit. ff. de dolo eleganter iuxta princip.
16 ibi in glo. super verbo nullum. ¶ † Item si quis renunciet interpestiue societati: licet non valeat in præiudicium contractus, tamen tenet in sui præiudicium. ff. pro socio. lege actione. §. videamus. ff. de serui. rusti. prædio. l. per fundum. sic soluuntur doctores: cum dicitur quod cõtra ius est: ergo pro infecto debet haberi. verum est: quo ad effectum iuris: sed si in præiudicium delictum committeretur, non habetur pro infecto: imo pro facto. C. de legi. lege non dubium. cum ibi no. tamen adhuc videtur remanere. l. allegata in contrarium. ff. de his qui not. infa. Respondeo quòd illa lex se limitat: imponendo penam illis qui in initio conseruant. tamen non vult se extendi ad alios qui postea ratificant. & est speciale etiam vt ibi not. gloss. & ratio potest esse, ne pœna infamie (quæ est odiosa) extendatur. vt. ff. de

penis interpretatione &.l.si præses.& de suspe.tuto.l.nec enim.
17 ¶ † Item constitutio & pœna constitutionis vt circa.ita habet locum in adhærente appellationi:sicut in appellãte:sed si aliquis in appellatione adhesit post decem dies,licet adhesio nõ valeat vt sibi prosit:tamen si appellatio cui adhesit sit mala bene valet adhesio vt sibi obsit.& pœna constituta astringitur.ita no.in.d. c.vt circa.in gl.do. Io.and.quæ incipit singulariter.§.sed quæro.
18 ¶ † Non obst.C.si mancipium ita fuerit alie.l.ea quidem.quia ibi se referebant contrahentes ad beneficium iuris:non ad factũ. vt.ff.de ser.expor.l.si seruus ea lege.aliàs incidit in penam irregularitatis,qui contra facit de facto:licet de iure non habeat effectũ
19 C.de transl.vbi pactum.cum ibi no.¶ † Item non ob.de verbo. obli.l.stipulatio ista.§.quæsitum.quia hæc est ibi præter specialẽ naturam illius stipulationis quæ se refert ad ius tantum vt ea.l.§. hi qui.Et hoc tenet expresse Archi.de appel.c.j. super verbo de partium.li.vj.& Compostel.extra de ele.c.statuimus.circa fi.ter tie col.& est gl.ordi.C.de rei vendi.l.matrimonium.super verbo non prohibens.vbi dicitur quòd vendicationem rei meæ factã ab alio non nomine meo,non possum ratificare. verum est quo ad commodum meum,sed in preiudicium sic quia non possum rem meã petere,sic in proposito & iste qui alleg.turpitudinem suam:& quia contra factum suum.idest ratihabitionem vult venire.C.de communi ser.manu.si creditoribus.ff.de leg.j.si seruus plurium.de adop.si post mortem.extra de dona.inter dilectos, & de elec.c.cum in cunctis.de cle.coniug.diuersis fallacijs.

De eadem materia ad idem.in contrarium.

¶ De priuil.& de rescrip.& de procura.& de appella.& de verb, signi.& de confessis.

CONSILIVM CCCXXIX.

1 *Additio eiusdem in contrarium,scilicet quòd ipso facto videtur papa dispensasse:etiam si non exprimat verbum dispensamus.cum plu.seq.*

6 *Procurator appellans extraiudicialiter in casu.c.primo &.c.vt circa.de elect.libro.vj.si ad hoc non habebat mandatum,non præiudicat domino.nec potest dici quòd dominus ratum habuit ex quo fecit cõtra mandatum.& nu.seq.*

7 *Et de requisitis in ratihabitione.*

11 *Item dictio ex,ponitur pro de.*

13 *Positioni criminis quis compellitur respondere, saltem quo ad articulum de publica voce & fama.*

HAs allegationes rationes & defensiones dat magister Andreas de tignano procurator procuratorio nomine reuerendi viri domini Henrici delphini thesaurarij Rothomagen. ad informationem vestram. reuerendissime pater miseratione diuina tituli sancte Prisce presbyter cardinalis.Et primo ait.Clare pateant dicenda per me in istis punctis.¶ Primo an dominus papa videatur cum domino.H. dispensasse in etate: vt habere possit dignitatem & personatum quod habere non poterat sine dispensatione per ea quæ actualiter in suis articulis dantur, & per literas sue gratie. ¶ Secundus punctus est an appellatio interposita à magistro andrea qui se dicit procuratorem illius qui habet certam formã limitatam:deducat negocium ad curiam vel non. ¶ Tertius punctus est an per procuratorem factum per dominum.H. ad prosequendum quãcunq; appellationem quæ esset interposita ex parte sua contra dominum.B.videatur habere ratam illã appellationem quæ dicitur interposita:& male per dictum magistrum.B.an non. ¶ Quartus punctus est an per secundas literas domini pape prefatus do.H.videatur habilitatus: & constet quòd intentio pape fuerit dispẽsare cum eo in etate,perinde ac si in primis literis expressis verbis dispensasset.¶ Quintus punctus est,an teneatur re
1 spondere pars aduersa positionibus dicti domini.H.¶ † Et super primo puncto certo certius de iure potest ostendi,q̃ per ea quæ dantur pro parte domini. H.scilicet q̃.d.B.auia sua erat in præsentia pape apud sanctum Vincum apud Lugdon. quando dominus papa fecit dictam gratiam dicto.H.datur etiam in septimo articulo q̃ dictus.H.erat minor octo annis.& q̃ dominus papa sciebat quod scire poterat eum esse minorem. Datur etiam octauus articulus,quòd papa certificatus fuit per dictam dominam & per alios milites & familiares qui erant tunc ibi q̃ dominus.H.minor erat:& quòd per aspectum corporis apparebat minor.& quòd dicta domina tenebat eum coram papa & q̃ papa sciens ipsum minorem & pati defectum & ex certa scientia sibi contulit dictam gratiam.per quæ omnia sic articulata ponitur tale factum per quod apparet ipsum dispensasse secum,& ad hoc probandũ quòd papa secum dispensauit.pono quòd papa certioratus & sciens ipsum minorẽ dictam gratiam contulit,sed ipse modo scientie pape faciendi probatur duobus modis vel visu vel auditu.& vtrunq; probatur hic.ideo probatur quia papa certioratus per dictum dominum & alios q̃ minor erat, quia audiuit dici quòd minor erat.& quis certificatur per auditum & efficitur sciens.nam iura dicunt quòd illud dicimur scire quod ab alijs audiuimus.xij.q. v. hæc videtur.vbi traditur q̃ dicitur quis sciens & conscius,quia aut vidit aut conscius fuit,& aliquo modo cognouit, ut oculus suus conspexit,aut fuit sibi indicatum per verba:quia istis duobus modis potest quis esse sciens & conscius vt per dictum & per verba posita in articulis recte apparet.q̃ papa sciuit eum minorem per aspectum corporis.nam ponitur q̃ auia tenebat eum ante papam:& q̃ papa videbat eũ,& q̃ dictum fuit pape q̃ minor erat.quæ probatio per aspectum corporis in etate sufficiat.vt.ff.de mino.l. minor. xxv. annis. ¶ Præterea dicitur de iure cõstitutionem proprie veritatis perceptã in mente tenere.vt no.ff.de aqua plu.ar.l.in summa.
2 §.labeo autem.¶ † Præterea lex dicit q̃ scire quis dicitur quocunq; modo quis sciuerit,siue nunciatione verbali siue literis,siue edictis fuerit denunciatũ.vt.ff.de peti.hære.l. item veniam.§. petitã.¶ Præterea iura faciũt differentiã inter scire & credere, q̃a scire est veritatem rei habere.Credere est per præsumptionẽ coniecturari.vt hæc legũtur extra de sen.excõ.c.inquisitionis.¶ Præterea dicitur in articulo q̃ papa fuit certificatus per aspectũ corporis & visum:& per auditum.& certus quis quoquo modo fit certus:vel per visum vel per aliã demonstrationẽ per quã quid reddatur certum.vt.ff.si cer.pe.l.certũ.de ver.obli.l.stipulationũ
3 quædam certe.¶ † Præterea q̃ papa sciuerit eum minorẽ ponitur in articulis q̃ eum vidit in minori etate & in qua minor apparebat,sed nulla est maior probatio quã quæ fit per visum.vt in sti.de grad.§.hactenus iure.Si ergo papa sciuit eũ minorem per aspectũ & per dictum aliorũ & quia notũ habebat:& sibi contulit tale beneficiũ quod de iure cõi habere non poterat,videtur cõcessisse vt illud haberet nõ obstante defectu etatis,quia sententia inducit consensum.ff.de aqua plu.ar.l.labeo.&.l.item quæritur. §.qui impleto.C.de edifi.priua.l.iij.per totum.& eo ipso quòd ipsum non repulit à dignitate,quã papa sciebat eum habere non posse ipsum habilitauit vt habere posset:& reputauit eum dignũ. Si ergo dignum eum reputauit:sacrilegij instar est eum reputare indignum.Si ergo constat ipsum sciuisse ipsum esse minorem & certioratus super hoc & notam habebat factam nobilitatem & etatem ipsius:certo certius est quòd secum dispensauit,conferendo sibi scienter beneficium quod de iure communi sciebat
4 eum habere non posse.† Præterea video in episcopo.& in.c.qui sine comparatione est papa minor,&qui non habet potestatem contra ius quòd si aliquid conferat alicui vel promouet eum qui de iure communi promoueri non potest:nec illud sibi potest cõferre,quòd in casibus in quibus potest:dispensare intelligitur.vt est casus & glo.Ioan.lj.dist.qui in aliquo.extra de scis.c.fraternitatis.vbi de hoc.& de præben. capitulo referentes.& quòd ipso facto dispensetur.probatur extra de fil.presbyte.c.veniens.xxxviij.distinctio.diaconi.liiij.distinctio.si seruus.extra de restitu. spolia.literas.vbi habetur quòd ecclesia seu papa mandando dissimulando seu faciendo cõtra ius commune:dispensat.& ista est vera sententia quæ fuit Ioannis de bona & vera.vt notatur hic

5 iiij.dist.d.c.fi seruus.&.d.c.qui in aliqua.lj.di. ¶ † Præterea video in episcopo q̃ vbicunq; facit scienter contra ius cõmune,& est tale factum in quo potest dispensare:pro dispensato habetur. vt no.Inn.extra de fil.presby.c. veniens.& de bigamis.super eo. multofortius papa qui est supra ius & omnia iura habet.no.& aliud credere esset hæreticum.& maxime cum ex tali dispensatione tunc temporis cum fuit facta.nullus sedebat.vt. d.c.veniens.

6 ¶ † Super secundo puncto quo dubitabatur.an dicta appellatio negocium deducat ad curiam.dico q̃ non deducit.quia.c.statuimus.de elec.&.c.vt circa.loquũtur in personis principaliter quorum interest vt hæc causa ad curiam deducatur per appellationẽ vt hic patet ex tenore & forma dictorum articulorum. Sed dominus.G.qui dicitur appellasse non est principalis nec sua interest principaliter:nec vt procurator principalis:non quia cõstat ipsum non esse principalem nec principaliter sua interesse:nec vt procurator.nam licet dicatur fuisse procurator domini.H.habuit tamen certam formam agendi & appellandi à sententia lata contra eũ in iudicio tantum.vt ex forma procuratorij appareat.sed à forma non fuit sibi licitum recedere.vt extra de rescrip. c.cum dilecta.& de restitu.spo.pisanis.cũ similibus.& si aliquid

7 fecit:non præiudicat vt in.c.pisanis.de restit.spolia. ¶ † Præterea facit differentiam.an quis nomine meo aliquid faciat qui nõ habet mandatum.an qui habet mãdatum certum.nam si aliquis qui non habet mandatum aliquid faciat nomine meo:possum ratum habere.sed si habet certam famam procur. & ipse facit aliquid nomine meo vt procurator:vltra formam mandati vel cõtra formam nunquam videor illud ratum habere:quia constat de contraria voluntate propter formam ei datam:vt dicimus in mandato mariti qui põt pro vxore agere sine mandato:in omnibus causis vxoris,sed si datur ibi certum mandatum de certa lite prosequenda.nunquam de alijs causis potest se intromittere vt.C.de procur.l.maritus.ita dicam hic quòd cum dederit aliquam formam certam appellandi & procurandi in alijs videtur ademisse facultatem pro eo aliquid faciendi:&quod noluit in eis quod in aliis vltra formam datam sibi aliquod præiudicium generetur.& si postea ipse constituet alium procuratorem ad prosequendum quãcunq; appellationem pro eo seu ex persona sua interpositam cõtra dominum.B.& contra procuratorem ipsius intelligendum est de ipsa appellatione quam interposuit,& se-

8 cundum formam mandati postquam mandatũ habebat:& non de alia quæ continebatur in mandato. ¶ † Præterea in hoc procurator ad appellãdum à prouisione collationis est certa forma limitata.in.c.procurator.extra de elec.lib. vj.& si forma non seruetur ipso iure,procuratoriũ non valet,si non ita licet vt procurator.vt ibi per illud quod facit vt procurator: quia aut facit vt procurator cũ mandato,aut vt alius nõ habens mandatũ,sed vt procurator non potuit:quia non habebat mandatum.si vt alius non potuit:quia sua non interereat:& nõ solent audiri nisi quorũ interest appellantes.ij.q.vij.§.sit quorũ.extra de electio.cũ inter. R.seniorem & sic appellatio ipso iure nulla est.si est nulla ipso iu

9 re & mortua oritur,non põt ratihabitione cõfirmari.dicit regula iuris quod ab initio. ¶ † Præterea ratihabitio debet fieri infra decem dies,sicut infra decem appellatur.extra de testi.significauerunt.extra de re iud.inter monasterium.ff.quando appellã.sit

10 l.j.& q̃ ratihabitio debeat fieri,& infra decem dies non habuerit ratam:& sic non valet. ¶ † Præterea ratihabitio requirit scientiã & cognitionem eius qui ratum habuit.ff. rem ra.habere.l. quo enim.in princip.rem habere ratam hoc est comprobare quod actum sit à falso procuratore.vt ibi est.&sic ad hoc vt ratihabitio nedum vendicet sibi locum: oportet illum qui vult habere ratũ vt sciat & cognoscat & comprobet quod factum est:sed in nulla parte actorum inuenitur q̃ cognouerit vel sciuerit dictam ap-

11 pellationem interpositam. & sic eam habere ratam non potuit: quia nemo quod ignorat approbat vel ratum habet. ¶ † Non ob.l.iij.§.falsus rem ra.ha.quia ibi vt ex tex.apparet,dominus ratam habuit certam sentẽtiam falsi procuratoris:& sciebat talem sententiam latam, in casu autem nostro ignorabat:& sic ignorans ratam habere non potuit. ¶ Præterea in instrumento quod dicitur continere ratihabitionem continetur,quòd ipse constituit procuratorem ad prosequendum quãcunq; appellationem ex parte sua interpositam.& in hoc multum debent considerari verba,scilicet ex parte sua:quia ista verba videntur innuere de appel. interpositis ex parte sua ex mandato suo: & de mandato suo:vt exponitur ex mandato. ideſt de mandato. & exponitur ex:pro de.& sic exponitur.ff.de fur l.ei qui.sed de mandato nulla appellatio reperitur interposita:quia solum mandat quod rescriptum fuit de appellando in iudicio & à sententia:non autem in extraiudicialibus,vt ex tenore mandati apparet.&.c.vt circa loquitur in extraiudicialibus:vt dicit.c.cõstitutio.extra eo.ti.li. vj.& sic ratihabitio ad appellationẽ extraiudicialẽ non trahitur:

12 q̃a de ea nõ sensit. † &ratihabitio habet cõsensum super re certa de certa scientia vt supra dictum est.& dicta.l.quo enim.rem ra: ha.& sic nulli potest videri,quòd talis ratihabitio de incerta &

13 de qua nõ sensit teneat. ¶ † Ad vltimum quod dicitur.quòd dominus.B.non debet respondere positionibus domini. H.dico q̃ tenetur respondere.Nam dominus.H.dat duplex genus positionum.Vnum est ad conseruationem sui iuris:& his omnibus tenetur respondere.& hæc non est dubitatio. secundum genus est ad impugnandum,& in hoc dicitur quòd respondere non tenetur domino.B.quia tendunt ad crimen:sed certe debet respondere dummodo dicatur quòd de hoc erat publica vox & fama,vel notoriũ.quia saltem ad famam & notorium tenetur respondere

a vt no.Cõpo.extra de elec.dudũ.& sic super criminibus [a] debent positiones & interrogationes ferri:& hæc breuiter sufficiant.

ADDITIO. a ¶ Et sic super criminibus. Nunquid in causa criminali sit respondendum positionibus adde de hoc & vide Georgium Natam.in cle.sepe.§.& quia col.vij.de verb.signi.vbi ponit octo casus quibus tenetur quis respondere.& Bar.in.l.marcellus.§.qui rerum.ff.rerum amo.& in.l.qui iurasse.§.si pater.ff.de iureiur.& in l.ij §. quòd obseruari.C. de iura.calum.& ibi Bal col.pe.versi.item non tenetur quis cano in ca. ij. de confessis.in.vj.do.Iason in.l.transactione.in vlt.no.C.de transac.

De eadem materia ad idem.de appella,& de procura.& de priui.

CONSILIVM CCCXXX.

1 *Appellatio interposita extraiudicialiter per eum qui non est legitimus procurator in beneficialibus,non deuoluit causam ad curiam,nec habetur rata per dominum,qui non constituit eum.cum nu.seq.*

6 *Papa ipso facto, videtur ex certa scientia dispensare cum minore,si eum scit minorem & mandat sibi conferri beneficium.& nu.seq.*

ADidem videtur in dubium reuocari,de duobus in causa domini. H.dalphini.Primum est.& de secundo dicetur inferius.vtrum appellatio interposita per quendam qui se dicit procuratorem de cuius procuratione non constat, deducant negocium de quo agitur ad curiam,quæ appellatio est male iurata ad ibidem crimina male expressa per illum qui appellauit:vt dicitur &allegatur per partem aduersam quòd talis appellatio deuoluitur: & quòd dominus.H.qui etiam post tempus debitum ad appellandum constituit procuratorem ad agendum & defendendum & prosequendum quancunq; appellationem interpositam contra partem aduersam:videatur hanc appellationem ratam habere,ignorans appellationem interpositam.quia ratihabitio retrotrahitur & mandato comparatur,etiam post tempus debitum ad appellandũ.Item allegatur quòd præiudicat domino. H.etiam ignoranti per viam adhærentie propter dictam procurationem. Et videtur indubitanter,quòd talis appellatio non deuoluatur nec eoipso quòd constituit talem procuratorem generalem ad quãcunq; appellationem.videtur talem appellationem habere ratam nec adhærere illi appellationi de qua agitur.&primum certum est quòd appellatio quæ dicitur interposita per illum qui se dicit procuratorem de cuius procur . non constat. est ab initio nulla & laborat duplici vitio, & vitio forme & vitio persone: quia vult appellare vt procurator, quod non

potuit:& tamen quia non erat posito quod fuisset,in procur.nõ continetur forma per quã continetur idoneus procur.&c. † Itẽ non erat de personis quarum intererat appellare:quia extraneus & sic infallibiliter appellatio nulla & frustratoria est.& hoc per sui euidentiam apparet.Vnde non est locus coniecture.vt. ff.de verbo.obl.l.continuus.§.cum ita.extra de accu.c.euidentia. ergo non deuoluitur.vt extra de dila.quanuis vbi hoc habetur aliàs sequeretur magna absurditas & inconuenientia.scilicet quòd quicunq; & qualiscunq; appareret ab electione vel prouisione posset negocium deducere ad curiam:& tardare prouisionem ecclesiarum,quòd esse non debet vt patenter ostenditur per.c. statuimus.ibi dum dicit & generaliter quorum interest:solent appellãtes audiri & non alij.vt.ff.de app.à sententia.extra de elec.c.cum inter.R.sed ille nõ est de illis:ergo &c.respõdetur q̃ nõ est verũ.

2 ¶ † Primo quia hæc appellatio nulla est etiam si non excipiatur & quòd nullum est:ratum haberi non potest.extra de elec.auditis. vbi de hoc.&.c.quòd sicut.C.ad.l.iul.de adulte.serui.& quòd ambitio non valet &c.vt.ff.de reg iu.q̃ ab initio.cum simi. sicut dicimus de appellatione quæ est ipso iure nulla:quæ non impedit electionem:secus si esset aliqua licet posset elidi exceptione. vt in.d.c.auditis.& extra de app.c.constitutis.&.c. cõsideramus extra de elec,Item constituendo procuratorem ad quãcunq; appellationem non videatur eam ratam habere.posito quod haberet locum ratihabitio quod negatur, quia non constat q̃ infra tempus debitum ad appellãdum hoc fecerit:quod necesse est.vt

3 ff.rem ra.ha.l.bonorum.¶ † Item quia generale mãdatum:nunquam extenditur ad illicitum seu quæ consona non sunt rationi vt.ff.de leg.iij.vxori.§.j.de condi.inde.si procurator. extra de rescrip.c.si gratiose.in fin.lib.vj.vbi conceditur alicui retinere fructus beneficiorum quę tenebat tempore suæ promotionis quod intelligitur de canonice seu licite habitis: vt ibi patet expresse.

4 † Item generalia verba nunquam extenduntur ad ea quæ quis ignorauit.vt.ff.de transl.qui cum tutoribus. sed talem appellationem interpositam non constat do.H.sciuisse:sed potius præsumitur ignorasse.vt.ff.de proba.l.verius. merito ad illã mentem suam non præsumitur direxisse:de qua non potuit cogitare. Vnde de quibus non est cogitandum:debent in suo statu remanere. vt.ff.de transac.l.cum aquilia.extra de iureiu. c. clericus.vbi de

5 hoc.&.ff.de pac.l.tres fratres.¶ † Item non procedit hic ratihabitio si specialiter habuisset ratam talem appellationẽ:quia mandatum requirebat certam formam:vt in.c.procurator.de elec.li. vj.sed ratihabitio non potest illa duo inducere:scilicet quòd dicatur data forma tali mandato &quòd dicatur mandatum quia à forma data non est recedendum.vt.ff.ad muni.l. constitutionibus.extra de rescrip.c.cum dilecta.& forma nunquam subintelligitur:nisi probetur.vt.ff.de publi.l.quæcunq;.de verbo oblig.l. sciendum.¶ Sic ergo potest dici:q̃ ratihabitio non potest haberi.quia nulla.tum quia generale fuit mandatum per quòd etiam de ratihabitione dicitur:tum quia nõ cogitauit,quia.d.H. nescie bat appellatum:tum etiam quia non esset verisimilẽ in specie cõ cessurus.¶ Item non potest dominus H. obesse quod videatur adhærere quia de adhærentia non constat:nec potest constare. ¶ Item quia ad hoc quod quis dicatur adhærere:oportet quòd illud cui adhæret saltem sit aliquid(sicut dicimus)quæ religiosis adhærent religiosa sunt.vt.ff.de rei ven.l.quæ religiosus. extra de consecratione ecclesiæ vel alta.c.quod in dubijs.¶ Item adhærentia non cadit in illo qui ignorat illud cui dicitur adhærere. Nam qui adhæret deo:vnus spiritus est cum illo.non enim ignorans potest dici adhęrere:quia requiritur cõsensus illius qui adhęret:& nihil est tam contrarium consensui: quam error.vt.ff. de verb.obl.l.si per errorem.&requiritur quòd infra decem dies.vt no.in.c.vt circa.sed in casu nostro nihil est cui possit dicta adhærentia fieri:deficiente principali ipso iure ac etiam iure actionis & exceptio.Vnde nihil est quod super tali appellatione potuerit fundari per modũ adhærentie:& præcipue ab ignorante:& post debitum tempus.Non ob.ff.rem ra.ha.l.iij.§.falsus.vbi in iudiciarium actum per falsum procuratorem poterat mandari ratũ haberi,quia ibi erat iudicium & validum:saltem cõtra procuratorem falsum:& sententia lata contra talem procuratorem:potę rat mandari executioni cõtra ipsum procuratorem qui se liti ob tulit.vt.ff.de procu.l.plautius.Vnde saltem aliquo respectu: aliquid merito poterat ratum haberi ex certa scientia illius qui ratum habebat,sed in casu nostro nulla erat appellatio.nec quantũ ad procuratorem nec quantũ ad aliquem alium:& dominus.H.

6 ignorabat appellatum per falsum procuratorem &c. ¶ † Super articulis admittendis,qui tractant de certa scientia pape videntur primo articuli impertinentes secũdum iura allegata per partem aduersam.extra de capel.mona.c.ex parte vbi videtur quòd facienda sit mentio de concilio. Et respondetur,quòd ibi aliter non constabat de concess.præben.nisi per literas quæ possent esse surreptitie.sed in casu nostro nos volumus probare:quòd hanc gratiam quã papa scienter & ex certa scientia fecit:certificatis illum esse minorẽ & ex causa,ita quòd omnia concurrunt ad probationem veritatis:& per vocem viuam cuius probatio validior est quam mortua,& certificationem quòd non debeat ibi facere mentionem de necessarijs;etiam in literis.Inno.ibi non tenet,sed pro tanto non est similis casus.Facit etiam cõtra partem aduersam decre.per eos allegata.extra de offi.dele.c.pastoralis.§. præterea.ibi cũ dicitur & ex certa scientia exponitur.ibi si papa fuit certificatus solum de natura negocij de quo agebatur videtur ex certa scientia facere.vt patet ibi expresse. & etiam no.facit etiam cõtra aduersarium.extra de confir.vti.vel inuti.cum dilecta.vbi dominus papa admisit membrum in procuratorem:& eo ipso videtur tollere ius commune:quia est super ius.vt extra de concess.præben.c.proposuit est etiam.l.animata in terris.vt in authẽ. de consue.§.fi.nec potest ei dici:cur ita facis.de pe.di.ij.§. ex per-

6 sona.& ita no.in.d.c.cum dilecta.in fi.¶ † Contra allegantes casus etiam videtur legis,quòd dominus H. sit potior.C.qui admit.ad bo.pos.l.fi.vbi pupillus non põt sine tutore bo.pos.petere:nec prætor dãdo aliquid agit.& statim subiungit quòd si prætor sciuit illum pupillum,dispensare & supplere videtur defectũ etatis.& videtur prætori quasi sit danda & aliàs ad mentem prætoris recurritur.Nam & prætorie stipulationes ex mente prætoris legem accipiunt:quia eas in iure posuit:vt.ff.de verb.obli.l in conuentionalibus.sic ad mentem domini nostri qui lex est,habeatur recursus.non enim est locus ministerio verborũ,si aliàs per exteriora de mente cõstet.vt de leg.l.non dubiũ. & de le.iij. l.non alteri.vbi mens præualet. ¶ Est etiã casus legis alibi:nã si princeps dedit minorem prorsus inhabilem ad iudicandũ:videtur supplere defectũ etatis.& eoipso quã scienter cum dedit minorem decreuit in eo omnia valere vt ff.de re iu.l.quidam cõsulebat.in fi.vbi sunt hæc verba.¶ Itẽ videtur casus in decretali super literis.extra de rescri.vbi censetur rescriptũ impetratũ ex certa scientia dñi pape valere,si exprimantur exprimenda.pro parte impetrantis:licet dñs papa aliter non dixerit. Sed in casu nostro fuit expressa minor etas & pro parte domini.H.certificatus fuit,sciuit etiam nobilitatem aliàs circũstantias propter quas & alius minor,quã do.papa fuisset motus ad cõcedendũ &c.vt pa-

8 tet in litera & articulis de quorũ pertinentia agitur &c.¶ † Non ob.quod ipsi allegant q̃ requiritur in dispẽsatione expressio cause quare dispensatur:quia hoc põt habere locum,in inferioribus quorũ potestas nõ est super ius.Vnde merito in eis arbitrium requiratur & cã:sed præterea nõ:vt etiã apparet de cã in casu nostro:& de nobilitate & affectione & de multis alijs ibi expressis.

9 ¶ † Non obst.quod dicitur q̃ postea impetrata fuit dispensatio per literas:quia ad hoc fuit petita vt facilior esset.d. H.probatio per scripturam quam per testes.ad hoc enim solum(vt plurimũ fiunt scripture)vt facilior reddatur probatio:vt.ff.de pigno.l.cõtrahitur.& si bene aduertatur illa litera d. H. plenum ius habet ex virtute illius,contra do.B.quia.d.Pa.certificatus fuit quòd ille qui obtinebat habebat ius ad rem.sed obiectum istius do.Papa abstulit.aliàs gratia fuisset frustratoria.& quod dicitur postea in eadem litera sine præiudicio aliquorum &c. quod oportet de necessitate quòd intelligatur de alijs qui haberent ius ad rem:non de eo cuius obiectum specificatum fuit domino nostro:& videtur bene litera:quia omnino precludit viam.d.B.sed illam nolebamus reseruari disputandam, si necesse esset post conclusionem.

De eadem

De eadem materia ad idem.de rescrip.& de priui.& de appel.& de procura. & de confessis.

CONSILIVM CCCXXXI.

1 Additio eiusdem quod ipso facto videtur papa dispensare ex certa scientia:etiam si non exprimat dispensamus.cum seq.

6 Positioni criminose quo ad notorium & famam,debet responderi & quo ad spoliationem.

7 Appellatio interposita extra iudicium per non habentem mandatum,an valeat.& nu.8.

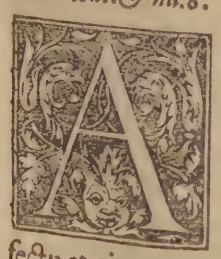

1 Adidem infrascripta,allegationes seu rationes datas coram vobis:domino auditore.† Andreas procurator venerabilis viri domini. H.dalphini thesaurarij Rotomagen.Et primo an videatur super defectu etatis per dominum Papam dispensatum, & quod dicta dispensatio sufficiat patet:& primo.in facto articulatur pars dicti do.H.inter cetera quòd domina Beatrix auia eius:fuerat apud sanctum Cirichum prope Ludunum in presenti domini Pape:quando ipse gratiam fecit eidem domino. H. ¶ Preterea sciebat eum tunc esse minorem annis:& per ipsam dominã Beatricem auiam & alios astantes:ibidem dominus Papa fuit certificatus de etate ipsius:& etiam aspectu apparebat.& ipse papa eũ minorem sciens gratiam sibi fecit prædictam quibus probatis: non est dubium cum eo fuisse dispensatum. nam nemini venit in dubium quòd Romanus pontifex:iure circunueniri non potest vel decipi.nam iura omnia in scrinio pectoris sui habet C. de testamentis.l.omnium.extra de consti.c.j.libr.vj.nec in facto presenti:maxime cũ personam viderit: vt in facto supponitur. ¶ Et primo p iura ciuilia.video enim quod mulier scenica prohibetur contrahere matrimonium vel nuptias: sed si sibi princeps hoc concedit:hoc ipso tollit infamiam & super ea dispensat vt.C.de nup.l.imperialis.versi.sed si talis. ¶ Item seruus non potest in iudicio assistere, & tamen &c.vt.ff.de bo.possess.l. seruus. hoc enim facit scientia.arg.ad hoc.ff.de vsu & ha.l.plenũ.§. equitij.C.de fideicom.l.fidem. ¶ Item pupillus non potest bo.pos. vel hæreditatem petere,sine tutoris autoritate.vt insti.de auto.tuto.§.i.prætor tamen potest eam sibi decernere. C. qui admit. ad
2 bo.pos.l.bono.pos.de iure deli.l.si infanti.in fin.argu.optimum ad hoc.ff.de offi.præto.l.barbarius.in fin.¶ † Item minor.xxv. annis non potest esse iudex.vt.ff.de iudi.cum prætor.§. non autem.extra de offic.deleg.cum vigesimum.si tamen princeps minori magistratum dedit: sed pronunciauerit valebit princeps enim qui ei magistratum dedit.omnia agere decreuit.ff.de re iudi.l.quidam consulebant.in fi.nec erat opus domi.Papam de defectu etatis facere mentionem.etiam ex quo notorie minor ap-
3 parebat.qui enim certus est certiorari non debet.ff.de actio.empti.l.j,in fine.de edilitio edicto.l.prima.§.fi intelligatur. ¶ † Iura autem canonica in proposito sunt in promp.video enim q̃ si capitulum indignum eligit scienter:hoc ipso dispensat cum eo. xvj.q.j.ecclesia.& ibi de hoc.& ecclesia mandando vel dissimulando dispensat.non enim peccare videtur,qui ad mandatum ecclesiæ reddit debitum coniugale.extra de restitutione spoliatorum.literas.& si papa aliquando excommunicatum scienter salutat:eum absoluisse videtur.extra de sen.excom. si quando. & ibi plene de hoc.& q̃ dispensasse videtur iura hoc clare dicunt in prælatis minoribus à papa.extra de fil.presby.c.veniens.de cleri.coniug.c.diuersis fallacijs.nã & dispensatio per testes probari põt.vt no.extra de scis.c.fraternitatis.etiam si papa irregulari aliquid conferat sciens eum talem: videtur cum eo dispensare hoc
4 no.Inn.extra de excess.prælato.c.ex literis.etiam si seruus sciente domino sit ordinatus in clericum:eo ipso factus est liber:si dominus non contradicit.liiij.dist.fi seruus qui est liber.C. de episco.& cleri.authen.si seruus & certe gl.hoc dicit quòd inferior à papa circa votum solo facto dispensat.vj.q.prima.si omnia,& q̃ mulier punitur.vt.xxxj.q.prima.hac ratione.† In his enim quæ sunt contra ius positiuum:papa dispensat prout vult & notat Inn extra de statu monacho.c.cum ad monasterium.& no. Spe. in titu.de dispensa.§.nunc breuiter.vbi etiam not. ¶ Item posito quòd prædicta non essent vera sicut sunt:dominus papa declarauit per prædicta coram nobis:quòd quantum ad huius obiectũ perinde habeatur:ac si in prioribus literis facta fuisset mentio.
5 ¶ † Non obstat quòd opponatur per partem aduersam: quia in huiusmodi declaratione continetur absq; præiudicio illorũ quibus esset in ea ius quæsitum in re.nam parti aduerse quæsitum esse ius in re non potest,quia gratia facta eidem do.Henri. præcedit.gratiam factam eidem do.B.per quadriennium, & si in prioribus literis facta fuisset mentio non poterat eidem do.B.ius queri. ¶ Item per illam clausulam,papa non intendebat excludere aliquos:qui dictum do.Henri in data præcederent plus:quia infra mensem do.Henri.nõ poterat aliquis acceptare.nam manus ordinarij & cuiuscunq; ordinarij alterius ligate erant.vt not extra de præben.c.dilectus.&.c.dudum.li. vj. & per Archi. & maxime,quia in literis domini Henri.prædicti dicitur decernentes si quibus etiam ante acceptationem:& idem do.B.poterat cogitare quòd cum ipso do.Henri.fuerat dispensatum argu.extra de præben.c.licet episcopus li.vj ¶ Item non potest thesauraria eidem.d.B.deberi propter consuetudinem eiusdem ecclesiæ ap-
6 probatam:cum non habebat in ipsa præbendam.¶ † Positionibus autem respondendum est per partem aduersam:non ob.appellatione producta per partem aduersam,quæ interposita dicitur per eundem.d.Henri.nam nunquam is qui eam interposuit fuit procurator suus. ad ista igitur eam interponere non potest. appellatio enim quæ interponi debet à prouisione in qua obijciuntur crimina & defectus:habet formam specificatam.extra de ele.procurator.lib.vj.à qua forma non est recedendum. vt ff.de exer.l.j.§.si is qui nauem.& ad muni.l. constitutionibus cum si. & de tali forma dicitur sicut olim de formulis dicebatur,vt qui cadit à syllaba cadit à toto,adeo speciale mandatum requiritur in ea re,quòd licet qui habet mandatum ad vnum quod speciale mandatũ requirit adiecta postea clausula generali:possit omnia in quibus speciale mandatum requiritur.extra de procu.ca. qui ad agendum.li.vj.& nunquam posset sine speciali mandato sic
7 appellare vt no.per modernos in eo.c.procurator.¶ † Nõ obst. quod dicitur q̃.d.H.hanc appellationem ratã habuit constituendo procuratorem ad appellationẽ prosequendã.nam in tali casu ratihabitio nihil operatur.nã necesse est mãdatũ precedere ipsam appellationem.sicut dicimus in iussu.vt.ff.de acqui.hære.si quis mihi bona.§.iussum extra de rescri.c.nonnulli.& hoc approbatur hodie per modernos.extra de re.iu.ratihabitionem lib.vj.&
8 eo.tit.c.non firmatur &.c.ab initio.† Item alia ratione non obstat ratihabitio:nam pars aduersa asserit.do.H.minorem.xj.annis & sic impuberem qui non potest sine curatore causam agere etiam in beneficialibus:vt extra de iudi.c.si annum.lib.vj. si non põt agere:ergo nec ad.agendũ seu appellandũ procuratorẽ cõstituere.extra de ap romana ad ista.ff.de no.ope.nun. l.de pupillo. in prin.¶ Nõ ob.q̃ positiones videtur ad crimẽ tendere. Primo quia nõ est verũ in facto.Secũdo quia si verũ esset teneretur saltẽ pars aduersa rñdere ad famã & notoriũ istorũ quę in articulo cõtinentur,secundũ ea quę no.extra de ele.c.dudũ.per Cõpo. ¶ Itẽ ad spoliationẽ:quæ etiã ad crimen tendit pars aduersa respondere tenetur:extra de testi.c.præsentium li vj.& no.Spe.in tractatu de positionibus.§.vij.versi.xix.considerandum est,& hoc est.

De eadem materia de priuile.& de procu, & de appel.& de re.iudi,

CONSILIVM CCCXXXII.

1 Additio istius domini ad primam partem: & concluditur hic quòd ipso facto non videtur papa dispensasse:nisi dicat dispensamus:vel faciat ex certa scientia declara.cum nu.seq.

9 Procurator datus ad acceptandũ & prosequẽdum gratiam & ad omnia alia faciendum &c.potest appellare extraiudicialiter ad curiam.

10 Et licet requiratur solennitas quo ad ratihabitionem & quo ad adhe-

sionem appellationis: tamen si non seruatur, valet quo ad præiudicium ratificantis & ratum habentis.

Item quòd nunquam princeps præsumitur vti plenitudine potestatis, nisi expresse appareat. Et hic continentur responsiones ad multa iura contraria, & maxime ad legem quidam consulebat. ff. de re iudi. cum numero sequenti.

AD idem & quod allegata pro parte do. Henr. Dalphini non obstent: nec nimium iudicãtem in aliquo mouere deberent: patet per seq. manifeste. & per illa quę allegata aliàs & in scriptis data fuerunt,

1 ¶ † Ad primum enim cũ dititur, ꝙ tale factum datur in. vj. articulis sequentibus, ꝙ dominus Papa sciuit dictum dominum. H. minorem tempore gratie, sic certioratis fecit sibi gratiam: ex quo dicunt colligi manifeste. ꝙ secum voluit dispensare, sed salua pace dicentium non est verum. Primo quia non datur in articulis tale factum, quod veram scientiam includat. non enim sequitur tenebat cum auia coram papa: & dicebat eũ minorem: ergo papa erat sciens & certus, quia licet per hoc dictum matris circa etatem filij aliqualem presumptionem potest inducere: non tamen probat. ff. de proba. l. etiam matris professio. & ibi gl. ordi. ¶ Itẽ dico de alio modo qui datur in alijs articulis, ꝙ ex aspectu apparebat minor: quia illud verũ: sed certam scientiam circa etatem inducere non põt: quia aliqui apparent iuuenes plusquã alij. vt insti. qui. mo. tu. finiatur. in prin. & no. ff. de mino. l. minor. xxv. annis. adito præsidente ex aspectu falso &c. & etiam. l. de etate. cum sua gl. ¶ De alio modo cum dicitur. ꝙ à multis presentibus fuit certificatus papa: quia non datur per quem modum vt si deponerent se scire eum minorem: quia viderunt & sciuerunt eum ta-
2 li tempore natum &c. ¶ † Item non sequitur, mater dixit & illi milites: ergo fuit; papa certus. nunquid illis potuit deferentibus, etiam nõ crederem nedum scire expressum est quod sic. ff. quod cum falso tu. l. ij. & sic patet. ꝙ cum articuli non contineant factum expresse: quod veram scientiã includant necessario: ꝙ non sunt admittendi. vt extra de cle. excõ. c. Propositum. non enim pro-
3 bat hoc esse &c. vt. C. vnde cognati. l. non hoc. ¶ † Non obstat. c. quod allegatur. ꝙ illud dicimus scire quod ab alijs audiuimus. xxij. q. v. hoc videtur, quia illud non dicit hoc capitulum: sed dicit ꝙ si me audiente iurat aliquis falsum: tunc scio illum falsum iurasse: vt quia veritatem facti prius noueram: quia testis vel iudex in illo facto fueram. sed ibi hoc nõ dicitur nec alibi: ꝙ audio aliquid ab alijs super facto quod ego non noui. quod ob hoc sciam illud pro certo. & ad illud testimonium auditus: non sufficit per se regulariter: sed additur & visus. vt. C. de test. l. testium. vt. C. de epi. & cleri. auth. serui. & Inn. extra de testi. c. cũ causam. Item hoc esset de auditu alterius non suo, quod est expresse reprobatum: nisi in casibus. ff. de proba. l. arbiter. ff. de aqua plu. ar.
4 l. ij. §. idem labeo. ¶ † Non obstat ꝙ allegat de peti. hære. l. item veniunt. §. petitam. quia bene fateor ꝙ quocunq; modo sciuerit bene sufficit quo ad scientiam: sed hoc in articulis non sufficit dicere ꝙ dominus papa sciuerit, sicut non sufficit dicere ꝙ ego sum dominus talis rei, si rei vend. agam, sed oportet dare tale factum quod necessario hoc concludat, vt supra dixi: quod non fit hic. Ille. §. loquitur. quo ad hoc vt ille malefidei iudicetur, quæ mala fides potest induci ex suspitione vel credulitate sine certa scientia. ff. quod vi aut clam. l. iij. in fine. de acqui. pos. l. si velit. de fur.
5 l. qui re sibi commodata. & l. inter omnes. §. fi. ¶ † Non obstat qd allegatur. ff. si cer. pet. cum similibus. quia fateor ꝙ sufficit quocunq; modo sit certum quo ad scientiam duntamen detur tale factum quod hoc necessario includat quod non fit hic. vt probatũ est. ¶ Nec obstat. §. qui allegatur insti. de gradi. §. sciremus. quòd probatio inducatur per visum: quia fateor in his in quibus veritas percipi potest per visum: sed hoc non ita. nam non sequitur video te ergo scio cuius etatis es: sed si vidissem cum natus fuisses
6 hoc est aliud. ¶ † Ad conclusionem quæ etiam modo infertur, ꝙ ex quo sciuit eum talem: permisit vt sibi contulit omnia eum agere secumq; tacite dispensauit. & ꝙ sacrilegium esset illum reputare indignum, quem papa dignum fore estimauit. Dico ꝙ non concludit. Primo. quia nunquã dicitur in articulis, ꝙ papa dispensauerit expresse: sed innuit quod saltem tacite ipso facto sicut in episcopo. extra de fil. presby. c. veniens. cum simi. quia dico ꝙ illud intelligitur cũ cause cognitio præcesserit. vt in. c. veniens
7 notat Inn. ¶ † Et si diceres ꝙ in papa nõ requiritur cause cognitio: sed in inferioribus sic. imo & certe nec papa nec imperator considerauerunt maxime circa talia ardua dispensare, sine cause cognitione, quæ non datur hic præcessisse: vt. C de his qui ve. eta. impetra. l. omnes. extra de priuile. cum olim essemus ibi. tanquã non legunt &c. in gl. Inn. & quia esset contra concilium generale non debet sic de facili præsumi dispensare. extra de capel. monacho. c. ex parte. cum. c. extra de elec. cũ in cunctis. ꝯ inferiora plus est ꝙ secundum stilum curie qui debet pro iure seruari. vt extrà de crimine fal. c. quã graui. C. de diuer. rescrip. l. sacri affatus scriptura est necessaria super gratijs & dispẽsatio talibus facit ad hoc extra de offi. ord. c. ordinarij. li. vj. & ideo dicit lex, ꝙ cum princeps sic contra ius dispensare vult: oportet ꝙ alterutrum suis literis significet: vel ꝙ ipse dispenset vel ꝙ ex certa scientia & ex proposito faciat: vt. ff. de excu. tuto. l. si idem vlpianus. in fin. & circa
8 hoc plenè est allegatum in rationibus nostris. † Item do vnam solutionem generalem vltra iam dicta ad omnia quæ allegantur. ꝙ papa ipso facto voluit secum dispẽsare & habilitare ipsum quoniam verum esse põt, cum papa vel princeps aliquid dat: ꝙ ille cui dat: habere non potest nec aliquam vtilitatem ex eo consequi non põt: nisi secum videatur tacite dispensare. quia videtur velle quod factum suũ habeat effectũ. vt. ff. de ma. te. l. si quis locuples. circa fi. sed hic gratia potest habere effectum de iure cõmuni sine omni dispensatiõne in præbenda. ¶ Item etiam in personatu siue cura sit per eũ obtinetur. no. Inn. extra de eta. & quali. c. præterea. & Compo. de elec. dudum in fi. extra de præben. si cui li. vj. Si autem obtinet dignitatem facto suo, se excludit & sibi imputet. C. de neces. ser. hære. insti. l. fi. dispensationem enim velut à iure communi exorbitantem habemus quã tamen possumus restringere. vt extra de fil. presby. c. j. li. vj. sic videmus. quòd si episcopus aliquã ecclesiam concedat: ꝙ si aliquam portionem percipiat sibi illam videtur concedere, si nullam tũc omnes prouentus præter cathedrati cũ videtur concessisse: quia aliàs gratia effectum non haberet. vt extra de dona. c. pastoralis. sic in proposito. vt si gratia possit habere effectum sine dispensatione: licet forte non ita plenum: ꝙ tunc videatur dispensasse aliàs sic. idem in testatore. quia si habet ius in re quam legat: illud videtur concessisse tantum: aliàs totum si sciat alienam. vt. ff. de lega. j. l. serui in electione & l. si domus in fi. cũ l. si res aliena. & circa hoc ple-
9 nius est allegatum in rationibus nostris. ¶ † Rd secundum punctum, vbi probare nititur ꝙ si appellatio erat alicuius procu. d. H. non noceat dicto. H. eo quod non valuit. quia non vt principalis appellauit. quia nec erat principalis nec vt procur. quia habebat certam formam limitatam agendi & defendendi & appellandi à sententia lata contra eum in iudicio. vt patet in procuratore. sic quòd ab ista forma non licuit sibi recedere: & si fecit domino suo non preiudicat. nam dicunt ipsi aliquod est si nullum habens mandatum: transgrediatur faciendo aliquid vltra: quia nunquam illud videtur ratificare: quod illud videtur cõtra mandatum. C. de procu. l. maritus. ¶ Dico quod his nõ obstantibus valet in præiudicium domini. Primo quia non fuit contra formam ei datam in procuratorio imo secundum formam. nam licet primo loquatur ibi ꝙ dat potestatem agendi & defendendi in iudicio & appellendi: tamen postea transit ad extra iudiciaria. cum dicit paciscendi transigendi: tamen cum postea addat & omnia alia faciendi etiam si mandatum exigant speciale, istud potest comprehendi. extra de procura. qui ad agendum. libr. vj. Item cũ det ibi potestatem expresse præbendam & dignitatem pro eo acceptandi: videtur dedisse & omnia faciendi quæ pertinent ad ipsam acceptationem: vt. ff. de procu. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum & melius eo. titu. l. qui proprio. §. item quæritur quia procurator tenetur appellare: licet non prosequi, quatenus non sit facta mentio de appellatione. vt. C. de procur. l. inuitus. ergo non potest dici contra mandatum fuisse. Sed si datur ad acceptandum

ptandum præbendam & dignitatem ex alia quæ mandatum etiã exigunt ſpeciale: & quæ ipſe facere poſſet ſi præſens eſſet: & quæ cauſæ merita exigunt & requirunt ſi procurator pro conſeruatione iuris domini appellauit valet appellatio. nam ſi non eſſet expreſſe mandatum, ſaltem iuxta mandatum & ſi mãdatum nõ fuerit vt alij dicunt vt .ff. de iudic. ſolut. l. item tamen §. in hac in fine. potiſsime cum poſtea conſtituerit procuratorem ad proſequendum appellationem interpoſitam à prouioſione. d. H. nec apparet interpoſita niſi illa illam expreſſe approbaſſe videtur. C. fami. erciſcund. l. cum te. lib. ff. rem ra. ha. l. iij. §. falſus. & l. non tantum. &. ff. de euict. l. quidam ex parte. ſicut videmus, ꝙ per procuratorem non poteſt adiri hæreditas quia eo ipſo quod ad hoc conſtituo videor illam adire. ff. de acqui. hær. l. paulus reſpondet per procuratorem cum gl. ſua. Item ex quo mandat proſequi: neceſſario præſuppono cauſam ad me pertinere cum alijs, nec in appellando nec in proſequendo eſſem admittendus. ff. quã
10 do appella. ſit. l. pe. §. j. cum ſi. ¶ † Non ob. quod poſtea dicitur quòd in appellatione à prouiſione eſt forma certa & limitata à iure introducta: vt in. c. procurator. extra de elect. lib. vj. quæ hic non fuit ſeruata: & ſic nulla fuit appellatio, ſicque per ratihabitionem confirmari nõ potuit. vt. ff. de re. iu. quod ab initio. quia hoc eſt verum quòd non poteſt quo ad vtilitatem ratificãtis: ſed quo ad præiudicium ſic ſi alia pars vult ſcilicet in cõtractu inito per dolum: qui eſt nullus quo ad vtilitatem doloſi: ſed quo ad præiudicium non .ff. de dolo. l. eleganter. & de illo qui renunciat intẽpeſtiue ſcienti. ff. pro ſo. l. actiones. §. dicimus. not. gloſ. in fi. C. de rei ven. l. iij. in auf. ſuper verbo non prohiberis, cum multis ſi.

11 ¶ † Item non ob. cum dicunt poſtea quòd infrà decem dies debuit ratum habere: quod nec fecit. ergo &c. rem ra. ha. l. bonorũ. quia vt dixi valet in eius præiudicium: ſicut vides quòd donatio inter vir. & vxo. eſt prohibita. & tamen ſi non tenet matrimonium non habet locum prohibitio donationis: ita dico quòd adheſio tenet in præiudium adhærentis: licet appellatio ſit nulla. ff. de dona. inter vi. & vxo. l. iij. §. primo. ibi ſed fas non eſt &c. & expreſſe hoc tenet do. Ioan. mo. in. c. vt circa. in gloſſa. ſuper verbo adhærentis ſui, ſed pone appello, tandem. p. adhærere poteſt infra decem dies &c. Animus enim eius cum opere ſecuto aſtringitur. extra de bigamis nuper. C. de tranſac. vbi pactum. hoc etiã Archid. innuit expreſſe extra de ap. c. j. lib. vj. ſuper verbo de partium. & Compo. extra de elect. c. ſtatuimus. li. vj. circa fin. iij. col.

12 ¶ † Item non ob. quod dicit quòd nemo ignorans videtur ratificare ac in nulla parte actorum apparet iſtũ .d.B. ratificaſſe iſtud ſatis eſt mirabile dicere fruſtratorium quod neſciuerit cum expreſſe conſtituerit pro ſe procuratorem ad proſequendum appellationem productam, vt apparet in procuratorio & nedum in vno loco: imo in quatuor vel in quinque expreſſe loquitur de hoc ex qua ratione plenior conſenſus & conſcientia colligi poteſt. C. ad velle. l. ſi mulier. & licet effuſo ſermone loquatur, qui effuſo ſermone ſe iactat in promp. ſui incidit periculum. C. de do. promiſ. l. fi. ¶ Item ſatis exprimit mentem quòd velit ratũ habere cum dicit interpoſitam vel interpoſitas contra prouiſio-
13 nem &c. ¶ † Nec obſtat. quod dicitur quòd dominus. H. conſtituit procuratorem ad proſequẽdum appellationes pro parte ſua interpoſita licet de mandato. iſta autem non fuit de mãdato ſuo interpoſita. quare iſtam ratificare nõ videtur: quia hoc dicere, eſt calumniari verba nec ſalua ratione recti ſermonis poteſt ſic exponi vt. ff. de auro & arg. lega. l. plautius. nam vere pro parte ſua eſt interpoſita: quia per procuratorem. Item nomine ſuo. item ratione acceptionis & prouiſionis ſibi facte. & ideo negocium ſuũ videtur in hoc geſsiſſe. licet etiam diceremus quòd in hoc non haberet mandatum caſus eſt. ff. de nego. geſt. l. ſi ego. in fine. Item cum non appareat alia appellatio interpoſita contra prouiſionẽ, apparet quòd de iſta ſenſit quæ apparet. ff. de contrahend. empt. l. in lege. Item iſta videtur interpoſita de mandato ſuo ſecũdum quod ſupra plenius tactum eſt. Item poteſt dici etiam, quòd illo momẽto quo conſtituit procuratorẽ ad proſequendum &c. videatur ratificare, ſicq; trahatur retro ad prius facta vt videatur de mandato ſuo interpoſita, vt. ff. de ſolu. &. C. ad mace. l. fin. ſicque etiam ſecundum eorum expoſitionem. ad iſtam refertur quòd in momento duo dicantur fieri in quibus etiam ordo prioritatis exigitur. patet de hoc in. l. ſi ſtichum. §. ſi quis ita ibi vt eodem tempore &c. de condi. inſti. l. fi. de le. j. ſi poſt mortem. §. fi. circa princi. ibi quia in vim contrahuntur &c. de ſtatu ho. l. fi. in fi.

14 ¶ † Non ob. quod poſtea dicitur ꝙ poſitionibus. d. H. debet. d. B. reſpondere illis, quæ tendunt ad conſeruationem iuris ipſius, quia hoc habet colorem in illis quæ principaliter ius ipſius. d. H. concernerent ſine impugnatione, niſi per quoddam iudiciũ iuris d. B. in formam vel in perſonam. d. B. & eſt male appellatũ. vt caſu noſtro omnino repellitur & ſic intelligitur. c. vt circa. aliàs prouiſio dictarum partium valeret & in defendendo fieret contra ipſum, quod eſt cõtra ius. ff. de admi. tu. l. ſcire. §. j. & de tranſac. l. cum hi. §. ſed cum lis. aliàs ſub colore iuris ſui ſemper (licet male appellaſſet) alium impugnaret. quod eſſet cõtra. l. C. qui le. perſo. l. momentaneæ. ibi ne ſub colore &c. ¶ Item dicunt vltra quòd licet poſitionibus quæ tendunt ad crimen non ſit reſpondendum ſaltem quo ad famam dicunt reſponderi illud poſſe colorem habere: vbi non eſſet appellatum: & male vt hic fuit expeditum. & quod directo nõ auditur nec ſuper crimine nec ſuper
15 fama & ſic intelligitur. c. vt circa. ¶ † Nunc adducunt ipſi rationes. Et primo nituntur probare quòd appellatio nõ deuoluitur: quia nõ conſtat ꝙ ille qui interpoſuit fuerit procurator. Ad hoc dico quòd imo, per tranſcriptum manu publica factũ, per ſe magnam præſumptionem facit. ff. de iu. fiſ. l. in fraudem. & ibi gl. facit. & de admi. tu. l. chirographus. ¶ Item nullũ procuratorium præceſsiſſet. ex quo nomine ſuo appellauit & ipſe. d. H. ad proſequendum appellationem &c. fecit procuratorem. ex hoc oſtendit cauſam ad ſe pertinere & ratificare: quod factum eſt. vt. C. de
16 filioſami. l. cum te. lib. x. ff. rem ra. ha. l. iij. §. falſus. ¶ † Item cum dicit poſtea ꝙ appellatio eſt nulla & laborat duplici vitio: ſcilicet materie & forme: vt. s̃. plene probatum eſt. non impedit quin in præiudicium ratificantis vel adhærentis teneat cum nomine ſuo eſſet interpoſita & licet non poſſet appellare vt ipſe: quia ſua non intereſt: erat ſaltem vt procura. d. H. cuius intererat. potuit & nomine ipſius: licet non precederet mandatum (vt dixi) in præiudicium ratificantis. ¶ Ad illud quod ſequitur ꝙ nulla erat, & ſic ratificari non potuit. tum etiam quia non infra decem dies vt ſupra reſponſum eſt. ¶ Ad illud ꝙ poſtea dicunt quòd generalis ratificatio non extenditur ad illicita: dico ꝙ iſta non eſt generalis quia ſpecificatur per illud quod additur cõtra prouiſionem &c. & nulla alia apparet interpoſita. ff. de au. & arg. lega. l. j. circa medium. & de verb. obli. l. vbi autem. §. ſed qui vnum. faciunt etiam quæ no. extra de officio & pote. iudi. dele. c. ex parte. ¶ Ad illud quod poſtea dicunt ꝙ non extenditur ratihabitio ad illud quod ignorauit &c. apparet expreſsè de contrario, quòd imo ſciuerat cum ad illud proſequendum procuratorem cõſtituit. maxime ex quo conſtat de mente ſicut dicimus de milite, qui ſi eam ignorat prægnantem vxorem & apparet de animo, quòd etiam ſi ſciret eodem modo præteriret, valet nec rumpitur teſtamentum. ff. de re mili. l. qui iure. ¶ Ad illud quod poſtea dicitur, ratihabitio non vendicat hic ſibi locum, propter certam formam hic datam & limitatam à qua non eſt recedendum, quia ſic ratihabitio cooperaret duo; & mandatum & formã mandati: iam reſponſum eſt, quòd ſi peccatum eſt in forma illud per ratihabitionem nõ reperiatur, ſed nihilominus facit retihabitio vt talis qualis erat nomine meo interpoſita: videatur à me interpoſita. nam & in penalibus & delictis ita proprie cadit ratihabitio. vt. ff. de vi & vi arma. l. j. quoties. ibi rectius enim dicitur &c. quòd non cogitauit apparet de contrario, ex quo ad hoc proſequendum procuratorem conſtituit, quia non præſumitur dixiſſe quod mente non cogitauit nec ſenſit. vt. l. labeo. ad fi. ff. de ſupel. leg. & quod dicitur poſtea ꝙ non debet extendi ad illud quod eſt veriſimile quod eſſet in ſpecie conceſſurus. Dico quòd illud eſſet ſi eſſet generalis, ſed hoc ſpecificatur per hoc ꝙ additur prouiſio &c. ¶ Item ex quo non põt ad aliam referri, neceſſe eſt vt ad hanc referatur. ff. de le. j. l. ſi quando. & de vſur. ſi ſtipulatus. ¶ Ad hoc quod ſequitur, quòd adhærere nõ poteſt ei quod nullum eſt: reſponſum eſt quia dico imo eſt in præiudicium adhærentis infra decem dies reſponſum eſt. ¶ Nunc tendit pars aduerſa ad hoc. quòd articuli

de certa scientia pape: sunt admittendi quod voluit probari per vocem viuam, quæ validior est quam mortua. Dico hic vt dixi iam, q̃ in articulis non datur tale factum quod necessario cõcludat naturam scientie pape. ¶ Item ad id quod dicit de viua voce dico quòd non est verũ in casibus in quibus scriptura requiritur. vt no. de pig. l. contrahitur. qualis est iste. vt supra tetigi & plene
17 probatum est in alijs rationibus nostris. ¶ † Ad iura quæ sequũtur extra de offi. deleg. c. pastoralis. §. pręterea. & C. qui admit. ad bono. pos. l. bonorum. & ff. de bo. pos. l. seruus. & de re. iu. l. quidam. cum si. Responsum est per ea quæ dicta sunt plenius. scilicet quia possent locum haberevbi gratia aliàs nullum possent habere effectum. hic autem secus est vt. s̃. dixi. Item quia hoc est de scriptura per stilum de quo non articulatur. quare &c.
18 ¶ † Nũc conantur respondere ad aliqua iam dicta in primis nostris rationibus & dicunt. q̃ in papa non requiritur causę cognitio precedens in dispensatione: sed in inferioribus sic. sed hoc nihil est: quod bene fateor prout est supra ius: verum est. & ibi constat: & illa plenitudine vult vti. aliàs dico q̃ debet ponderare magis facta sua quam alius. quia magis esset exemplum suum pernicioſum quã alterius. l. dist. c. ponderet. aliàs quodammodo sibi videretur auferre potestatem alios increpandi: si ipsi causę cognitionem omitterent. vt expressum in cor. vt iudices sine quoquo suffragio. §. itaq; dico. ibi sibimet ipsis auferentes licentiam &c. licet enim solutus sit legibus, tamen secundum eas viuere vult. C. de test. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. de leg. digna vox. in stitu. qui. mo. testa. infir. §. ex eodem. Nec est verisimile q̃ de facili velit contrafacere: vt. C. de inofficioso testamento. l. si quãdo. & est gl. Inno. in papa. extra de priui. c. cum olim essemus. ibi quasi
19 non ligatum &c. ¶ † Non obstat quod postea dicitur q̃ dispensatio fuit postea impetrata ad hoc vt facilior esset probatio. quia dico quòd imo apparet per illum q̃ aliàs non fuerat secum dispensatum cum dicit prius quod ex quo papa sciebat q̃ do. B. istud obijciebat do. H. & nihilominus dispensauit q̃ obiectum illud tollere voluit aliàs esset frustratoria gratia. Sed salua pace dicentium neutrum est verum. & primo q̃ voluerit obiectum illud tollere. verum est contra illos quibus nedum erat ius quæsitum in re vel ad rem: quia sic ipsemet dominus noster limitauit gratiam suam ad quam spectabat. vt. ff. de reg. iur. l. neratius. extra de offi. ordi. c. ordinarij. §. quod videat. lib. vj. & sic etiam de iure facere dominum nostrum decuit: sine præiudicio illorũ quibus erat ius quæsitum. ff. de decu. l. ij. circa prin. extra de rescrip. c. quanuis. lib. vj. facit. C. de stat. & imagi. l. vt virtutum præmia. Item non est verum quòd dicit quòd gratia ista sine dispensatione aliàs non habet effectum: nisi possit contra do. B. quia certe in alijs poterit esse valida & naturalis. cum enim omnis dispensatio sit contra ius commune: est restringenda. vt extra de fil. presb. c. j. lib. vj. de consan. & affi. c. quia dilecto. ff. de leg. quod vero. C. de prædi. cu. l. fi. li. x. secundum hoc non est dubium. cum domi-
20 nus noster eam limitet; vt dixi. ¶ † Nunc respondeo ad rationes alterius. & licet per præcedentia satis appareat solutio. tamen respondeo singulis. Primo tangit quòd papa videtur cum domino. H. tempore prime gratie dispensare super defectu etatis, quia nõ potest decipi in iure, sed nihil ad propositum, cum addit nec in facto præsenti quòd vidit istud posset esse verũ in facto. quod possit perfecte per talem præsentiam scire: sed per aspectum persone non potest perfecte percipi etas: vt dictum est supra & in facto ita potest decipi papa: vt alius. vt extra de concess. præben. c. j. lib. vj. de re iudi. c. cum olim. ff. de iu. & fac. igno. l. error. quod allegat postea quòd hoc modo videatur dispensare, quia fecit gratia. sicut videtur tollere infamiam eoipso, quod concludit matrimonium possit contrahære: vt. C. de nup. imperialis. §. primo illa facit contra ipsum: quia dicit necessariam scripturam in tali dispensatione sic dicta in proposito. Allega. postea iura iam alleg. de bo. possess. seruus. C. qui admit. ad bo. pos. l. bonorum. ff. de re iud. l. quidam consulebant. de offi. preto. l. barbarius. Dicendum quod ibi constabat de scientia vera illius qui poterat habilitare. hoc autem non articulatur factum, quod veram scientiam necessario includit. vt. s̃. ostensum est. Item vt dixi plene ibi aliter effectum non poterat habere, hic autem sic. Item cum addit quòd non oportebat dominum nostrum certificari super etate, cum notorie apparebat sibijpsi dat notoriam probationem, quam tamen iura reputant dubiam & falsam. vt insti. quibus mo. tu. fini. circa prin. ff. de mino. l. minor. xxv. annis. adito præside ex aspe-
21 ctu falso. & no. eo. tit. de etate. † Item non sequitur necessario facit gratiam minori sciens eum minorem, ergo videtur dispensare: quia potuit esse quod voluit. vt. ff. de sta. lib. l. cum quasi. circa princi. ibi quia nec annis docuerit liber &c. & de ac. & ob. l. non solum. sed per importunitatem petentium: vt sic de eis se expe-
22 diet. & hoc fecit. vt. C. de peti. bo. sublatis. l j. &. ij. lib. x. † Allegat postea quòd capitulum scienter eligendo indignum: videtur secum dispensare. xvj. qõ. j. ecclesia habet senatum. dico quòd hoc non est verum imo priuatur iure eligendi. vt extra de elect. cum in cunctis. nec. c. allegatum loquitur de hoc. verum est quòd gl. bene no. ibi quòd quando capitulum dispensat. quod nil facit ad propositum. Non ob. c. quod allegatur postea de resti. spol. literas: quia verum est quòd ibi papa mandat aliquid pręcise ex proposito: illud debet esse sine pœna. vt. C. ad. l. iul. de adul. l. grachus & de his qui ve. età. impe. l. j. &. ff. de fur. l. rixa. sed vbi aliquid mihi confert, potissime ad petitionem meam: intelligitur si sim idoneus. ff. de mu. & ho. l. vt gradatim. §. & si lege. cum dicit quòd si papa excommunicatum salutat eoipso videtur absoluere dico verum est, si sciat pro certo vt ex proposito illo hoc facit, quod non est hic. vt dixi. Item hoc est quia charitas incipit à seipso. C. de seruitute. lege si præses. & ideo quia ipsum concernit, quia aliàs poterat participando cum illo & cetera. Item potest vtilita-
23 tem habere ex gratia de iure communi. vt dixi. † Postea allegat de minoribus prælatis, qui videntur dispensare quandoque ipso facto. de cleri. coniu. capitulo diuersis fallacijs. cum alijs si. iam responsum est. suprà quia verum est secũdum Innocencium si causę cognitio præcedat. extra de filijs presbyterorum. capitulo veniens. Item dico. vt suprà quòd in illis aliàs vtilitatem habere non poterat, hic autem sic. cum dicit postea patet de dispensatione per producta, quia in dispensatione dicitur, quòd perinde habeatur ac si in prioribus literis &c. Nec obstat. vt dicit quòd continetur, quòd per hoc non fit præiudicium illis quibus ius est quæsitum in re vel ad rem cum domi. H. ius non poterat quæri. quia gratia domini. B. præcedebat de magno tempore. istud nihil est. quia licet præcedat gratia: tamen ex quo tunc non erat dispensatum & persona erat inhabilis, non potuit impedire quin domino. B. possit quæri ius, sicut electio quæ nulla est, non impedit secundam. vt extra de electio. auditis. ff. de verborum obligatione. lege si dari. de legatis primo. l. si seruus. ad tertul. lege secunda. §. alij. in fin. id tamen dicit obstare, quoties rem haberet vnde negocium matris alijs noceat. Nec valet quod dicitur. quòd manus infra mensem fuerunt ligate: quia ex inutili gratia
24 manus, ligari nequeunt, prout dixi. † Nõ valet quod dicit, quòd non potest deberi. do. H. quia non habet præbendam: quia hoc fuit obiectum in appellatione male, quare super hoc non sunt audiendi. postea dicitur, quòd appellatio nõ valuit cum habuit certam & limitatam formam, quam non licet transgredi iam solutum: quod saltem valet si ratificauit in præiudicium ratificantis, quod additur postea quòd non potest ratificari: quia oportet quòd mandatum præcedat, hoc forte non est verum. & licet esset sine pręiudicio: valet in pręiudicio ratificantis: vt. s̃. plene probatur & doc. tenent ad. l. bonorum. quam allegant: respondendũ
25 est vt. s̃. † Item cum dicitur q̃ pars nostra fatetur nec eum minorem. xj, annis, sic in beneficialibus non potest per se agere: ergo prouocare extra iudicium: cum iste appellationes sint prouocationes ad causam. Respondeo suppositio facto (vt ponunt) quia nescio si verum ponunt & dico quòd præsumi debet quòd procuratorium sit factum cum solennitate debita. ff. de verbo. obli. l. sciendum. insti. de fideiussore. §. fi. Item aliud est appellare extra iudicium, aliud in iudicium agere secundum no. in. c. ordi. extra de appel. &. c. statuimus. de elec. lib. vj. Item procurator appellat, & tamen non agit causam. vt. C. de procura. inuitus. & de appella. si actor cum dicitur postea quòd positionibus debet respondere (saltem ad famã & spoliationem) dicendum q̃ non est verũ vbi appellatũ est, & male vt est in casu nostro. & hoc est &c.

De iudeis

De iudeis & de adulterijs.

CONSILIVM CCCXXXIII.

1 *Iudeus carnaliter christianam cognoscens debet puniri extraordinarie, tamen isti iudeo fuerunt incisa virilia. & nu. seq.*

1 a

Valiter †puniatur iudeus cognoscens[a] carnaliter christianam fateri quidem oportet: prohibitũ esse iudeum christiane coniungi. quia cum matrimonium sit communicatio diuini iuris. ff. de ritu nup. lege prima de cri. expila. hæredi. aduersus. hoc casu cum non sit, constat matrimonium non esse. xxvij. quæstione. j. caue. & talis contrahens tanquam adulter puniretur. C. de iude. ne quis christianam. sed de alia commixtione iudei cum christiana (licet sit prohibita) extra non occurrit ius expressum dicens

2 eum tanquam adulterum puniri. † Et si forte diceretur arguendo, quòd si puniretur talis commixtio sub velamine matrimonij commissa: vt supra dictum est fortius sine velamine tali: vt. ff. de adulte. si adulterium cũ incestu. Sed hæc multum non cogit. Primo quia commixtionem illicitam committit: & matrimonij sacramento iniuriam facit. C. ne sacrum bap. rei. l. j. secus si solum coitus concupiscentiam facit, in authen. de resti. & ea quæ parit. §. vnam si quidam. & qui. mo. na. effic. sui in princip. & hoc intelligo cessantibus alijs circunstantijs, quæ ad hanc commixtionem alterius pacti deteriorationem adijciunt. vt de raptu stupro & incestu. tunc enim oportet ex alterius criminis adiectione grauius puniri. l. prima de rap. vir. hæc autem cessant in accessu ad mulierem. de iniur. lege item apud labeonem. §. si quis

3 virgines. ideo non est talis vt adulter puniendus capitaliter. C. de adulte. quæ adulterium. vbi no. † non dico tamen quòd hæc fœda commixtio ciuiliter ad arbitrium iudicantis non sit aliqualiter punienda. ff. de effracto. l. prima. §. expilatores. & quòd confessus est tortus, & non quæstioni positus non videtur ei obesse, quia de vulgaribus tantum confessus est. & quia nullis indicijs præcedentibus confessus fuit, & contra priuilegium concessum hebreis per reginam. M. vnde quod dixit: religionem iudicantis non instruxit. ff. de quæstio. diuus. vbi not. Aduertat tamen dominus iudex quia non securitati gloria affectanda, sed in leuioribus promptus ad leuitatem inducens esse debet. & in grauioribus securitatem. ll. cum aliquo temperamento benigne prosequi.

¶ Ego Oldra. prædicta scripsi & sigillum apposui. sed do. R. de apulea & d. Anto. de cruce qui tunc præerant in officio iudicatus auinion. dictum iudeum in amissione virilium condemnauerunt: cuius nomen erat pandonus. & ego vidi virilia incisa ante palatum.

ADDITIO. a ¶ Iudeus cognoscens carnaliter christianam qua pœna puniri debeat. late tradit. d. Phili. corne. consi. cxiiij, inci. licet primo aspectu. in primo volu. Et quid si Iudeus faciat aliquid in contemptum fidei christiane ad quem pertineat cognitio & punitio. vide omnino do. Guido. Pape in. q. lxiij. incipien. fuit coram me.

CONSILIA EXCELLENtissimi vtriusque iuris doctoris domini Oldra. de ponte de Laude feliciter finiunt.

Hec sunt consilia Oldra. quibus similes aliquando decisiones aliquando vero, motiua effectualiter eadem adducit. & facit Io. and. in addi. ad Specu. in locis hic specialius designatis.

*

¶ Secundum consilium in addi. specu. in titu. de dilatio. §. dilationum. in fin.
¶ Tertium in titu. de citatione. §. viso. in prin.
¶ Sextum super rubrica de executione sententie.
¶ Decimum in titu. de iurisdi. omni. iudi. ver. quæ autem meri. ibi allegat Oldra.
¶ Duodecimum in titu. de cita. prima colum.
¶ Duodecimum quo ad primam quæstionẽ de nullitate in tit. de lit. contesta. §. nunc tangamus. versicu. quid causa. quo ad secundam quæstio. de citatione in titu. de cita. §. viso. versicu. item licet in die. vbi latius prosequitur.
¶ xiiij. Consilium in titu. de legato. §. nunc de episcoporum. ver. ipsi quoq; in multis.
¶ xv. in titu. de sen. prola. §. ij. ver. quid si præconizatum.
¶ xvij. titu. de feudis. §. quoniam. versi. xl. quæritur.
¶ xviij. super rubrica de iurepatronatus.
¶ xix. de præscriptio. in. §. sic libellus. versi. quid si debitor.
¶ xxj. in titu. de testa. §. in primis. in ver. quinta quæstio.
¶ xxij. titu. de rescrip. præsentatione. §. fin. versi. item quod obtentum est.
¶ xxiiij. Consilium in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. xciij.
¶ xxv. super rubrica de sepulturis.
¶ xxvj. titu. de instrumentorum editione. §. porro. ver. & nota aliàs particularius.
¶ xxvij. tit. de expensis. §. expense igitur. ver. de expensis autem.
¶ xxxj. titu. de obliga. & sol. §. nunc aliqua. versi. quid si sub certa pena.
¶ xxxiiij. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. lxxij.
¶ xxxvj. super rubrica de iudeis.
¶ xxxvij. in titu. de instru. edi. §. instrumentum quoq;. sub. §. postremo. ver. quid si aliquod instrumentum. Tertiam quæstionem in eodem consilio de datione insolutum posuit Ioannes and. in titu. de iudi. quarta parte. §. sequitur. v. col. versic. item quòd hæredes.
¶ xxxviij. titu. de expensis super rubri. in fi.
¶ xliiij. super rub. de cleri. egrotan.
¶ xlviij. super. ij. libello de cle. non residen.
¶ xlix, consilio allegatur Oldra. in. l. cum clericis, C. de episcop. & clericis.
¶ l. super rubri. de cleri. non residen.
¶ lj. titu. de iudeis. in fine.
¶ lij. super rubri. de tutore.
¶ liij. titu. de iniur. in princi. quo ad primum articulum. & quo ad secundum. titu. de accusa. versic. quid si obijciens.
¶ liiij. titu. de immunita. ecclesię circa princi.
¶ lvij. titu. de actio. & peti. §. super quæstionibus versi. per literas quoq; in. ij. colum.
¶ lviij. super rubri. de concess. præben.
¶ lx. titu. de appellatione. §. nunc breuiter. ver. item pone. & super rubri. de appellatione.
¶ lxiiij. titu. de præsump. §. species autem. ver. probabilis.
¶ lxviij. super rubri. de pigno. in vlti. colum.
¶ lxxj. in rubri. de iudeis an sit licitum bellum cõtra sarracenos & potius consuluit in contrarium.
¶ lxxiij. super eadem rubri.
¶ lxxiiij. super rubri. de crimine falsi.
¶ lxxv. titu. de instru. edi. §. restat. versi. sed quis potest facere.
¶ lxxvj. super rubri. de offi. ordi.
¶ lxxxvij. super rubri. de iudeis.
¶ lxxxviij. titu. de citatione. §. contra citationem. versicu. item quòd iudex citat.

Consilia & quæstiones domini Oldradi de Ponte.

¶ xc.super rubri.de iureiuran.circa prin.
¶ xcj.super rubri.de iudeis.
¶ xcij.super rubri.de locato.
¶ xciiij.super rubri.de feudis.
¶ xcvij.titu.de sta.mo.ver.xx.quæritur.
¶ c.titu.de sindico.ver.item opponitur quòd nomina.
¶ cj.titu.de teste.§.nunc videndum.ver,nunc videndum.
¶ cij.super rubri.de præben.
¶ cv.titu.de instru.edi.§.compendiose.versicu.sed nunquid de consuetudine.
¶ cxvij.in rubri.de succes.ab intesta.
¶ cviij.titu.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.ver.quid si executorum.
¶ cxj.titu.de testa.§.in primis.ver.quid si legatum.
¶ cxvj.titu.de teste.§.nunc videndum.ver.nunc videndum.
¶ cxviij.super rubri.de concef.præben.
¶ cxix.titu.de instru.edi.§.compendiose.ver.quid si prius.
¶ cxx.super rubri.de iureiuran.
¶ cxxij.titu.de elec.§.j.prope prin.
¶ cxxvj.titu.de confessionibus.§.postremo.ver.si vero fit.
¶ cxxx.tit.de procuratore.§.ratione autem forme. versicu.quid si duo.
¶ cxxxiiij.titu.de instru.edi.§. dicto de impugnatione.versicu. nunc dicamus.
¶ cxxxv.titu.de succes.ab intesta.
¶ cxxxvj.super rubri.de præben.& rubri.de concef.præben.
¶ cxxxvij.super rubri.de concef.præben.
¶ cxl.titu.de legato.§.videndum restat.ver.sed nunquid nocet.
¶ cxlj.in titu.de testa.xviij.col.ver.pone.a.
¶ cxlij.eo.titu.eadem addi.ver.occurrit etiam casus.
¶ cxliij.super rubrica de institutionibus.
¶ cxliiij.de instru.edi §.compendiose.ver.quid si prius.
¶ cxliij.super rubrica de institutionibus.
¶ cxliiij.de instru.edi §.compendiose.ver.quid si prius.
¶ cxlv.titu.de teste.super rubri.ver.iterum quia vtile.
¶ cxlvj.in tit. de actio.& petitione.§.super petitionibus.ver.per literas quoq;.
¶ clj.titu.de dona.§.j.ver.quid si pluribus.
¶ cliij. super rubri.de succes.ab intesta.in fi.
¶ clvj.titu.de arbitro.sequitur de quibusdam.versi.item quid si compromissum.& ver.sed nunquid abbas.
¶ clvij.super rubri.de appella.ibi dicit quòd fuit sibi proposita quæstio dum esset in curia.
¶ clxj.in titu.de execu.senten.super rubri.quasi eadem verba.
¶ clxiij.titu.de iurisdi.om.iudici.§.vnico.quæ autem meri.in addi.magna.
¶ clxv.titu.de cleri.non residen.in princi.
¶ clxvj.super rubri.de sequestra.fruc.
¶ clxvij.titu.de teste.§.nunc videndum.versi. nunc videndum. versi.& quia infra.& eodem.§.ver.hoc etiam no.
¶ clxviij.super rub.de concef.præben.
¶ clxix.titu.de censibus.§.nunc dicendum.versi.porro reginus.
¶ clxxij.titu.de teste.§.nunc videndum.in princip.& per. v.columna.
¶ clxxiij.titu.de instrumen.edi.§.porro.versic.item nota quòd donationes.
¶ clxxiiij.titu.de testa.§.in primis.ver.an quod factum est.
¶ clxxv.super rubri.de concef.præben.
¶ clxxvij.in titu.de testa.x.col.§.j.ver. pone.a.in addi. inci.huic quæstioni ibi occurrit.
¶ clxxviij.vide Io.an.in titu.de feu.circa prin.vbi ponit de feudo nouo & antiquo & quid sint.
¶ clxxxij.titu.de his quæ fi.à præla.in rubri.versicu.hoc autem nota.
¶ clxxxv.titu.de actio.& peti.§.super petitionibus. versicu. per literas.
¶ clxxxvj.super rubri.de iureiuran.
¶ clxxxviij.titu.de teste.§.nunc videndum.versic. nunc videndum.in magna addi.
¶ cxcj.tit.de relcri.præsentatione.ver.fi.§.item quod obtentum.
¶ cxcij.titu.de aduoca.§.sequitur.ver.quæ autem ponit easdem regulas in criminalibus nec tamen quæstionem.
¶ cxcv.super rubrica de cle.non residen.
¶ cxcvj.super rubrica qui filij sint legi.
¶ cxcvij.titu.de emp.& ven.§.j.circa fi.ver. plerunq; contingit.
¶ cxcviij.titu.de accusa.§.qualiter.ver.quod si accusatus.
¶ cxcix.titu.de teste.§.nunc videndum.
¶ ccj.super rubri.de concef.præben.
¶ ccij.super rubrica ne clerici,vel mona.
¶ cciij.super rubri.de rerum permu.
¶ ccvij.ponit in titu.de vsur.in rubri.
¶ ccix.super rub.de sortileg.
¶ ccxij.super rubri.de testa.ver.occurrit.
¶ ccxiij.titu.qui filij sint legi.versi.quid si dixit in testamento.
¶ ccxiiij.de na.exli.ven.ver. emancipationis autem.
¶ ccxv.ti.de filijs presbyterorum.
¶ ccxvj.super rubri.de concef.præben.& quo ad articulum declarationis super rub.de appel.in fi.
¶ ccxvij.titu.de emp.& ven.§.j.ver.super forma.
¶ ccxviij.de fruc.& interesse.§.scias.ver.ij.quæritur.
¶ ccxxiij.super rubri.de præben.ver.proponitur quæstio.
¶ ccxxiiij.super rubri.de feudis.in.v.col.
¶ ccxxvj.titu.de reb.eccle.non alie.in rubrica.
¶ ccxxvij. de petito.& possesso.§.quoniam in superioribus in fine quę in eodem ponit Oldra.posi.versiculo quarto objicit ponit Ioannes andr.in titulo de præben.in rubrica ibi de secunda parte rubrice.
¶ ccxxxiiij.super rubri.de præscrip.ver.est autem dubium.
¶ ccxxxv.super rubri.de concef.præben.
¶ ccxxxvj.titu.de deci.§.vnico.in addi.magna.
¶ ccxxxviij.titu.de legato.§.restat videre.versiculo quid si causa committitur.
¶ ccxl.titu.de locato.§.fi.ver.xciij.
¶ ccxlj.titu.de iudi.§.sequitur videre.versi.dubitari.
¶ ccxliij.super rubrica de condi.appo.
¶ ccxliiij.prosequitur in titu.de teste.§.nunc videndum.in princip.incipiente ad obiectus.
¶ ccxlvj.titu.de electio.§.in versi.quid si canonici.
¶ ccxlvij.super rub.qui fil.sint legi.ver.quæro si natus.
¶ ccxlviij.titu.de instru.edi.§.compendiose.versi.quid si de consuetudine.
¶ ccl.incipiens factum tale est.bo.me.ponit in tit.de obli.& sol. §.nunc aliqua.in fi.cuius sunt quasi verba formalia.
¶ cclij.in titu.de iurisd.om.iu.§.expedito.ver.quæ autem bona.
¶ ccliij.titu.de instr.edi.§. porro.ver. donatio autem.& titu.de dona.ver.quid si aliquis dat bona.
¶ ccliiij.dicta & rationes ponit Ioan.an.in titu.de testa.§.nunc videndum.in prin.
¶ cclvj.super rub.de clandesti.desponsatione.
¶ cclvij.super rub.de præben.quo ad membrũ permutationis.
¶ cclx.super rub.de electione.
¶ cclxiiij.titu.de teste.§.nunc videndum.ver.hoc etiam nota.
¶ cclxv.ponit Io.an.in titu.de iudeis & sarrace.in rub.

¶ Quanti enim fecerit Ioannes andr.licet inspicere ex ipsius verbis in titu.de accusa.§.sequitur in.ix.col.ver.quid sit bannitus in magna addi.incipiente.quod hoc dicitur.ibi elegans Oldra.quæstio se offert.

Ioannes

IOANNES EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Vm Mattheus de pontiano ordinis prædicatorum inquisitor hæreticę prauitatis in regno sicilie deputatus friuola occasiõe quę sita:ac nostra & apostolice sedis reuerentia & honore postpositis.in dilectum filium magistrum Gul.de balacto archidiaconum foroiulienſem capellanum nostrum campanie maritimeq; rectorem.excommunicationis sententiam inconsultis motibus non sine multa temeritate duxerit proferendam.nos volentes decetero talium præsumptionibus obuiare.vniuersis & singulis tam ordinarijs quã delegatis iudicibus & inquisitoribus prauitatis eiusdem:& alijs vniuersis & singulis quacũq; autoritate funguntur autoritate apostolica districtius inhibemus & mandamus expresè.ne contra nos & appostolice sedis officiales vel nuncios aut ipsorũ aliquem:quauis occasione vel causa absque nostra dicte sedis licentia speciali,per eiusdem sedis literas concedenda.plenam facientes tenore præsentiũ mentionem procedere quoquo modo præsumant:aut in eos vel ipsorum aliquem excommunicationis vel suspẽsionis vel quasuis alias sententias promulgare nos enim ex nunc decernimus irritũ & inane:quicquid contra inhibitionem & mandatum huiusmodi contigerit attentari. Volumus tamen quòd ordinarij & inquisitores prædicti,super his quæ negociũ tangunt fidei.alij vero super alijs quæ rem tangunt aliàs publicã & priuatam.& siue ordinarij siue delegati fuerint,quacunq; autoritate prout posset aliàs ad eorum officium pertinere.si quid per officiales vel nuncios ipsos(indebite forsan)attentatum exiterit,se plenius informare: ideoq; nobis significare studeant: vt prouidere super hoc de opportuno remedio valeamus nulli ergo hominum liceat:hanc paginam nostre inhibitionis mandati constitutionis & voluntatis infringere:vel ei ausu temerario contraire.Si quis autem hoc attentare prẽsumpserit:indignationem omnipotentis dei:& beatorum Petri &Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum.Data Auinio.xij.Cal. Ianuarij pontificatus nostri anno.vj.

In dei nomine amen.

Actum super quo iuris consilium quæritur,tale est videlicet. Dudũ sanctissimus in christo pater dominusnoster dominus Ioannes papa.xxij.per suam constitutionem disposuit in hæc verba.videlicet.cũ Mattheus de pontiano ordi. prædicatorum inquisitor hæretice prauitatis friuolã occasione quæsita &c.vt.s. in proxima constitutione.ac etiam postmodum,sanctissimus papa in christo pater & dominus dominus Clemens diuina prouidentia papa.iiij, per suas apostolicas literas sub datis Viterbij.ij.Non.Iulij pontificatus suo anno tertio præcepto episcopum florentinum & fesulañ.ei aliquas ecclesias ciuitatis & dioce.floren.in procurationibus legatorum & nunciorũ apostolice sedis exhibendis,interdum plus debito aggrauari. & volens super hoc de opportuno remedio prouidere abbati monasterij vallisumbrose fesulañ.dioceſis.& priori sancti Stephani ad pontem floreñ. & magistro Albertino præposito ecclesiæ fesulañ.per apostolica scripta mandauit.quatenus eundem floren.& fesulañ.episcopos;nec non cleros earundem ciuitatum & dioce.& eorum quemlibet ad exhibendum procurationes ipsas pensatis facultatibus singulorum monitione præmissa. autoritate apostolica per se vel alium seu alios appellatione postposita compellerent.cum clausula illa. q; si non omnes his exequendis potueritis interesse:duo vestrum ea nihilominus exequantur.vt prædicta & aliàs latius patent in prædictis literis apostolicis. ¶ Ex prædictis quæritur an prædicti abbas Vallis vmbrose.& prior sancti Stephani iudices delegati & executores prædicti:tanquã officiales pape & sedis apostolice gaudeant & gaudere debeant & possint,dictis priuilegijs & immunitatibus & fauoribus concessis officialibus & nuntijs domini pape & sedis apostolice per dictam constitutionem & extrauagãtem do.Io.pape.xxij.prædicti.Et dicendũ est q; ipsi Abbas & prior,qui erant sunt & erunt pro tempore gaudeant gaudere possint & debeant prædictis priuilegijs & fauoribus dicte constitutionis extrauagantis,& ad hæc mouent inter cetera in effectu.potissime quia ipsi Abbas & prior & eorum quilibet fuerunt & sunt & erunt perpetuis temporibus iudices domini pape & sedis apostolice ad compellẽdum præfatos episcopos floren. & fesulan.necnon cleros earundum ciuitatum & dioce. & eorũ quemlibet ad exhibendum procurationes prædictas.pensatis facultatibus singulorum.vt patet ex prædicto tenore literarum apostolicarum Clementis pape.iiij. Circa quæ pro declaratione prædictorum tria sunt attendenda. Primo.nunquid commissio duret perpetuo.Secundo an prædicti abbas & prior sint officiales domini pape & sedis apostolice.Tertio. an dicta priuilegia & immunitates competant omnibus abbatibus & prioribus prẽsentibus & futuris nec aliàs per sedem apostolicam reuocentur. Et ad primum dicendũ est q; perpetuo durat dicta commissio quæ facta fuit dignitatibus non personis.xvj.qõ.j.hinc etiam & xxv.q.ij.c.j.&.ij.&.ff.de immuni.l.iiij.&.ẽ.de consti.cum venisſent sine temporis præfixione.vt patet ex tenore ipsius. Item patet ex ipso tenore q; ratione materie tam ex verbis quã ex mente fuit ipsa commissio perpetua.& q; ex verbis fuerit perpetua:patet ipsius causa impulsiua. Nam ibi dicitur q; episcopi & clerici prædicti,aliquando plus debito aggrauabantur.non ergo retulit se,ad certa grauamina quibus de præsenti duntaxat per dictã constitutionem voluit prouideri.sed quia præcesserat culpa.extra de senten.excom:romana.† Circa negligentiam ordinariorum voluit prouidere,& ipsorum negligentiam supplere.& ob hoc dictos officiales dedit:vt quoties casus exigendarum procurationum pro nuncijs apostolicis eueniret, ipsi equiualente ac matura distributione cogerẽt prædictos episcopos & cleros,solu uere prædictas procurationes.& hoc satis innuit verbum.& interdum.ibi positum quod idem importat q; aliquando. & verbum aggrauari quod est latum & indefinitum tam ad præterita quã ad futura se extendens.& non dixit aggrauatos de preterito vt generaliter dictum est.& generaliter intelligendum.extra de coniu.lepro.c.j.ex mente etiam hoc patet:quia materia talis est. quæ habet cõtinuam causam.quia ex cura pastoralis officij quã dominus papa gerit per vniuersum orbem.opus est continuis tẽporibus nuncios suos huc & illuc transmittere.qui de antiquo more per episcopos & cleros(quorũ res agitur)sunt idoneæ procurandi.extra de sen.excom.cum voluntate.itaq; semper subest causa prouisionis & cõpulsionis dicte.nec sufficit hoc semel fecisse,cum semper hoc occurat & reperiatur. & facultates aliquo modo superexcrescant.extra de consti.cũ omnes.& de ver.sig.c. sine.Vnde qui isto anno plus debet alio minus (& forte nihil)debebit.de rest.spol.c.olim.&.c.frequens.eo.tit in.vj.prout infelix aut prospera fortuna attulerit.& sic per vnicam prouisionẽ ipsorum officialium voluntati & menti pape satisfieri non posset.& verba cum effectu sunt intelligenda.vt de cle.non resi.tue.&.c.relatum.durat ergo:&ipse litere apostolice super eis loquuntur.vt facit lex.vt sic semper casu aduenient equa distributione iuxta facultatum quantitatem,cogant huiusmodi procurationes debite persolui:& eorum iurisdictio perpetua fuit & est per exercitus eorum officij.de offi.dele.gratum &.c.relatum cum similibus.& sunt in possessione dicti eorũ officij.& sic exercent & eis per omnes paretur:& sic vsus has literas interpretatus est per longa spatia:& vsus literas interpretatur.extra de consanguinitate & affi.q; dilecto.cum ibi notatis. ¶ † Ad secundum dicendum est q; prædicti abbas & prior:& eorum vterq; vigore dictarum literarum fuerunt & sunt officiales pape & sedis apostolice: quia is dicitur officialis alicuius,qui circa aliqua negocia vices eius ge-

rit.& secundum hoc dicemus,vicarium episcopi eius officialem & de hoc multi doctores videntur inter vicarium & officialem episcopi non facere differentiam. Vnde Archi.& Ioã.an.dicunt. quod in officialem episcopi transit,quod habetur de hæreticis. cum officij.in fi.li.vj.&.c.vt commissi.&.c.vlti.eo.li.& tit.& tamen illa iura non loquuntur de officiali & de vicario:quasi sit vnum officium habens diuersa nomina.Io.an.tamen eo.ti.c.vlt. dicit ꝙ vicarij & officiales sunt diuersi.alleg.de temp.ord. c.iij.§. ij.&.iij.li.vj.quicquid tamẽ sit constat ipsum officialem dici,qui gerit vices alicuius qui sic dicitur ab officio sibi commisso.extra de offi.archidia.in rubro & nigro.ac prædicti vices pape gerunt in prædictis.quod patet ex tenore ipsarum literarum: ibi autoritate apostolica:quia omnia nostra facimus quibus autoritatem impartimur.extra de præben.hi qui.libro.vj.& ibi appellatione postposita.& est hoc potissime verum,quando vices seu autoritas commissa est circa facta quæ ad ipsum papam spectant.vt in casu nostro.quia circa procurationes quæ debentur nuncijs pape,hoc dico quia commissio fit aliquãdo pro factis aliorum:vt quando committit papa causam autoritate apostolica decidendam inter partes:quo casu non videntur tales gaudere hoc priuilegio:& nec vsus interpretatus est,sed in casu nostro:non est dubium ratione prædicta.& ex hoc etiam sunt officiales apostolice sedis:quia officium versatur circa ea quæ respiciunt honorem & officium!dicte sedis,potius quã pape personam.Nuncij enim mittuntur occasione officij:& pro negocijs sedis apostolice.&facit ad prædicta quod notat Paulus Bononiensis in decretali studuisti.de officio lega.super gl.quæ quærit an delegatus pape,qui in causa sibi commissa specialiter per papam,maior est ordinario,& possit mandare legato de latere:vt suã sententiam exequatur.& tenet ꝙ sic.sed quærit nunquid in eum animaduertere possit,si non pareat.dicit Paulus expeditum esse per prædictam extrauagantem cum Mattheus,quòd non:quia ipse legatus officialis est pape.& sic contra eum procedi non potest,sine speciali licentia pape.idem ergo in proposito:& hoc est videre in collectoribus apostolicis,qui indifferenter vtuntur hoc priuilegio.& officiales pape dicuntur,tamen inter eos & istos quantum ad materiam & quantum ad officium:nulla est differentia,nisi quia illi in pluribus diocesibus seu locis habent iurisdictionem, isti in duabus,scilicet Floren.& Fesulañ.sed multitudo locorum facit eos maiores officiales.sed non plus officiales, quia quilibet ad plenum officialis est.ex quo in negocijs pape:& sedis apostolice
4 vices apostolicas gerunt.facit extra de appella. ¶ † Ad tertium dicendum ꝙ prædictis abbati & priori & eorum successoribus in perpetuum competit prædictum officium & prædictum priuilegium.ratio est.quia prædicta commissio fit eisdem per prædictas literas proprijs nominibus non expressis.& sic dignitati, non personis facta esse intelligitur,quo casu commissio transit ad successores,& non expirat per mortem prelati.extra de offi.& potest.iudi.delega.quoniam abbas.cum ibi notatis. Ex quibus tribus sic examinatis clare infertur & concluditur prædictos abbatem & priorem & eorum successores,in perpetuum gaudere priuilegijs & indulgentijs concessis per dictum dominum papam Ioannem vigesimum secundũ:per dictam constitutionem seu extrauagantem cum Mattheus.& sic contra eosdem vel eorũ alterum aliqua occasione ratione vel causa absq; sedis apostolice licentia speciali,per aliquem iudicem ordinarium vel delegatũ, quoquo modo procedi aut in eos vel eorum aliquem excõmunicationis vel suspensionis seu cuiusuis alias sententias promulgari:& quod quicquid in contrarium fieri contigerit:est nullum & irritum ipso iure,etiam exceptione non proposita,propter decretum pape,quod ligat etiam ignorantes.& si quis in contrariũ attentauerit,esset per superiorẽ grauiter puniendus.extra de maioritate & obedientia.si quis venerit.fundatur autem dictũ apostolicum priuilegium magna equitate.vt ipsi officiales & in casu prædicto,prædicti abbas & prior possint dictum suum officium libere exercere,& absq; metu cleri:& maxime episcoporũ & sui capituli.quorum metus ius est,& potest cadere in constantem virum.extra de rescriptis.statutum.§. cum autem. & sufficit ita scriptum esse.ff.qui & à quibus.in.l.prospexit. ¶ Ego Lapus de Castiglonchio decretorum doctor requisitus à prædicto domino priore sancti Stephani dico & consulo iuris esse vt superius scriptum est.ideoq; mea propria manu subscripsi,& sigillum meum apposui consuetum.

¶ Ego Iacobus de Fulchis de Florentia doctoratus in iure canonico,à præfato domino priore requisitus,vna cum supradictis domino Lapo de Castiglonchio & infrascriptis doctoribus,dico & consulo vt superius scriptum est esse de iure.Et ideo manu propria subscripsi,& sigillum quo in præsenti vtor apposui.

¶ Ego Cynus domini Marchi de Thebaldis de pistorio decretorum doctor actu legens in studio Floren. requisitus à prædicto domino priore dico & consulo iuris esse vt superius est scriptum.Et ideo mea propria manu subscripsi.& sigillũ quo nunc vtor apposui.

¶ Ego Guido de Bonciañ.de Florentia,decretorum doctor à supradicto domino priore de supradicto puncto sine quæstione requisitus dico & consulo esse iuris vt superius continetur & scriptũ est. Ideoq; propria manu subscripsi. & sigillũ meũ apposui.

¶ Ego Ristorus de Canigranis de Floren. decretorum doctor requisitus à prælibato domino priore sancti Stephani,dico & consulo iuris esse,quod superius scriptum est & consultum. Ideoque mea propria manu subscripsi,& sigillum meum appo sui consuetum.

¶ Ego Nicolaus Lemij Neldi de Floreñ.archipresbyter de Collegio decretorum doctor,à supradicto priore requisitus dico & consulo iuris esse quod superius scriptum est consultum.Ideoq; mea propria manu subscripsi.& sigillum meum apposui.

¶ Ego Ioannes de Lignano prædicta esse dico de iure vera. & propria manu subscripsi & sigillaui.

FINIS.

¶ Consiliorum quæstionum & allegationum sapientissimi iurium interpretis domini Oldradi de Ponte de Laude,cum summarijs decisiuis,nouiter ante vnumquodq; consilium appositis vna cum vtilissimis additionibus & repertorio alphabetico Impressorum,volumen egregium & omni laude dignum feliciter explicit.

¶ Benedictus deus
cum virgine matre.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v
Omnes sunt quaterni.v.verò quinternus.

Repertorium ſing.materia.conſil.do.Oldradi.

PERVTILIS AC

NECESSARIVS INDEX OMNIVM principalium & emergentium quæſtionum,& om nium quæ annotatu digna ſunt,elegantiſsimo rum conſiliorũ excellentiſsimi iurium in terpretis domini Oldradi Lauden ſis,nouiter alphabetico ordi- ne contextus feliciter exorditur.

Bbas qui iurauit non creare monachos ſine cõſenſu cuiuſdam prælati nõ ſui ad mãdatum epiſcopi põt eos creare ſine labe periurij.in conſi.97. nu.1. cũ plu.ſeq. 39

Abbas cluniacen. eſt vnum caput tantũ in ordine & competit ei viſitare ſubditos mediatos & immediatos.in cõſil.24.nu.1.cum ſeq. 57

¶ Actione iniuriarum,quis tenetur de verbo iniurioſo,qđ tamen verum eſt,ſi dicatur in iudicio vel extra animo iniuriandi.in cõ ſil.53.nu.1.cum ſeq. 18

¶ Acceptans eccleſiam viuentes probans quòd cõmunis fama erat ipſum eſſe mortuũ.excuſatur propter hoc. Item probans alium tertium potius habere ius in beneficio,excuſatur à cõſumptio- ne gratie,etiam ſi nõ expectet ſententiam. Item quando dies ad acceptandum apponitur cum decreto irritante ligantur manus ordinarij.ꝝ illum terminum,ſecus ſi nõ apponitur dies.Item an tunc ligentur alterius executoris.Item quando poteſt quis dare de iure tertij.Item ea quæ ponuntur ad dubium tollendum:vel ad addendum non reſtringunt præcedentia.Idem dicitur cũ tri bus ſequẽtibus vbi additur de decreto irritante,an operetur ſi nõ vult vti ille in cuius fauorẽ apponit in cõſi.304.n.7.8.9.&.10. 135

¶ Adminiſtrator datus in ſpiritualibus vacante eccleſia,poteſt con ferre beneficia vacantia.in conſi.208.nu.3. 80

¶ Alchimiſta non peccat,nec eſt alchimia ars prohibita.in cõſilio 74.nu.1.per totum conſi. 26

Allegationes quibus excuſatur electus per viã cõpromiſsi verbis pluralis numeri,ſi pronuncians ſe correxit, ſtatim & pronuncia uit in ſingulari nu.in conſi.183.cum ſeq. 68

¶ Appellatio interpoſita extraiudicialiter per eum,qui nõ eſt legi- timus procurator in beneficialibus,non deuoluit cauſam ad cu riam,nec habetur rata per dominum qui non conſtituit eum.in conſi.330.nu.1.cum plu.ſeq. 151

De appellante ſecundum.c.vt circa.& de ratihabitione.&.nu. 18. in conſi.326.nu.17.cum ſeq. 147

Cũ appellatur à certo grauamine quod põt colligi ex actis,per hoc venit præceptum factũ per iudicem.in conſi.301.nu.3.& ſeq. 133

Appellatio interpoſita extra iudicium per non habentem manda- tum,an valeat.in conſi.331.nu.6.7.&.8. 152

De multiplici termino appellationis & an quolibet ipſorum lapſo dicetur appellatio deſerta,& an appellatus põt proſequi appel- lationem inuito appellante.Item propter quod impedimẽtum appellantis non currant ſibi fatalia primum & ſecundũ,& quan tum datur ſibi de tempore lapſorum fatalium. 20

Itẽ de negligẽtia appellãtis,& qũo ꝓbatur impedimentũ à quo tpe incipiat currere primũ fatale appellatiõis.in cõſi.60.n.1.cũ ſe. 20

Si appellatur à ꝓuiſione,& eps aſsignat terminũ ad ꝓſequendũ,eſt receſſum à prouiſione.c.ſtatuimus.de ele.li.6.in cõſi.2.nu.1. 2

Appellatio deſeritur per lapſum termini dati ab homine ad prote- ſtandum,vel impetrandum in conſi.314.nu.1. 141

Appellãs neceſſe habet iudicẽ ad quem appellat in appellatione ex primere etiam ſi vnus tantũ iudex erat,qui poterat appellari.ibi.

Simpliciter ſubſtitutus ab eo qui mandatum habebat ad appellan- dum & proſequendum,videtur ſubſtitutus ad omnia quæ habe bat ſubſtituens in mandatis.ibi.

Licet à prouiſione eccleſiæ vnus cuius intereſt nõ appellet, ſed pro parte alterius etiã intereſt appelletur ad curiã cuius appellationi alter nõ adheſit,tamen ſi feratur ſententia cõtra appellantem,& iterum appellet,tunc ille cuius intereſt,põt propter ſuum intereſ ſe venire,ſecus ſi ſententia tranſiuiſſet in rem iudicatam.cũ plu. ſeq.in conſi.255.nu.1.cum plu.ſeq. 108

Appellans qui in electione fuit contemptus,nõ tenetur ad obſeruã tiam.c.vt circa.in conſi.188.nu.1.cum ſeq. 72

Appellatione pendente,ſi detur diffinitiua ſnĩa etiã ſi non appelle- tur ab ea non tranſit in rem iudicatam.in conſi.301.nu.5. 133

Appellans ab vno actu,quando ſit citandus ad ſententiam vel alios actus.in conſi.12.nu.2. 5

Appellans quis propter prouiſionem factam in eccleſia, & capitu- lum vult proſequi obiectus etiam contra prouiſum præfertur capitulum illi appellanti.& obijcientes crimina vel defectus ha- bentur loco accuſatorum.& nu.ſeq.in conſi.313.nu.1.cum nu.ſeq. per totum conſi. 140

Appellans ſecundum formã.c.vt circa.de ele.li.6.debet iurare ſe cre dere obiectus per ſe oppoſitos eſſe veros:& ſe poſſe probare.& quid ſi non iurat iſta duo coniunctim.in conſi.304.nu.3. 135

Appellatio facta per non procuratorem põt ratificari per dominũ infra.x.dies à tempore ſcientiæ.in conſi.130.nu.8.& nu.12. 47

Si appelletur in caſu.c.ſi beneficia.de præben.li.vj.deuolutio ad cu- riam locum non habet ex beneficio.c.ſtatuimus.de elec.li. vj. in conſi.275.nu.1. 122

Item quæ requirantur ad hoc,vt habeant locum.d.c.ſtatuimus.&.d. c.ſi beneficia. 122

Factum appellatione pendente,an valeat.in conſi.295.nu.5. 130

In adhærente appellationi alterius,locum habet.c.vt circa. & quid ſit adheſio.& adheſio probatur, ſi cum appellante in eodem in- ſtrumento procuratorem conſtituit adherens, maxime ante ap- pellationem.in conſi.290.nu.1.cum ſeq. 128

Item probatur ſi procurator adhærentis dixerit in iudicio,ꝙ princi palis appellauit &c.& quæ requiruntur in adheſione. 128

¶ Articuli cõcludentes maxime circa renunciationem ſimoniace factam in fraudem debent admitti.in conſi.324.nu.8. 145

Admittitur articulus generalis cõcludens ſubiectionem ſuperioris ideſt papæ etiam ſi non exprimatur papa.in conſi.254. nu.1.cum ſeq.105.&.106.

Articuli continentes factum à iure dependens procedunt.in conſi. 279.nu.1. 123

Articuli negatiui qui poſſunt probari bene admittuntur.ibi nu.2.

Articuli debent comprehendere factum,quod poſsit capi ſenſu ho minis.ibi.nu.3.

Articuli debent continere locum & tempus menſuratum.ibi.nu.4.

Articuli procedunt,ſi teſtis videatur ex articulis capere nomen iu- dicantis.ibi.

Item qualiter articuletur iuriſdictio.

Articulus ꝙ papa fecit diſpenſationem ipſo facto cõcedendo gra- tiam minori nõ eſt admittendus per maxime,ſi fecit gratiam cõ tra conſilium generale nõ videtur tollere niſi faciat mentionem de eo expreſsè.in conſi.326.nu.4.147 &.148.

Articulus ille dicitur proprie de iure dantis,qui directe canonizat titulũ ſuum.& quo deficiente etiam ſine aliquo cõtradictore ca nonice beneficiũ obtinere nõ poſſet,& ſunt quatuor, ſcilicet per ſone habilitas conferentis poteſtas modi congruitas & rei colla te deducibilitas aliàs dicitur articulus obiectiuus.& ſi intereſt ec cleſiæ tamen non poſſunt allegare:niſi illi quorum intereſt puta clerici eccleſiæ vel parochiani,ſed extraneus non etiam ſi poſsi- deat.cum plu.ſeq.in conſi.170.nu.1.cum plu.ſeq. 62

Articulus concernens ius & ſubſtantiam alicuius iuris principalis dicitur de iure partis,ſed ſi concernit ius alterius,dicitur impu- gnatiuus.& nu.ſeq.in conſi.116.nu.1.cum ſeq. 41

Articuli non releuantes non debent admitti, ſed eos opponens de- bet condemnari in expenſis.

Et quid ſit cauſa,& articulus impertinens cum nu.ſeq.in conſil.316. nu.1.cum ſeq. 142

Articuli in materia obiectiua vel criminoſa ſi dati ſunt in termino ad articulandum penitus inutiles:non poſſunt in termino ad de clarandum declarari.

Repertorium ſingularium materiarum

tem quid ſit articulus.in conſi.167.nu.1.&.3. 61
Articulanti probare obitum poſſeſſoris licet non probet vbi mortuus eſt & ea quæ veniunt in replicatione non debet excipiens articulare nec probare.in conſi.329.nu.1.cum ſeq.94.&.95.
Item ſatis eſt articulanti probare quod tempore vacationis beneficii erat certi valoris comprehenſi ſub gratia, licet tempore date eſſet maioris valoris.ibidem.
Et ſi dico in articulis gratiã tuã eſſe cõſumptã in certo beneficio qđ poſsidet alius vt verus rector nõ dicor cõtrari, qa poſsibile eſt ꝙ tu habuiſti & dimiſiſti illis, verus tñ rector põt ſaluari quo ad ſi militudinẽ & apparẽtiã licet ñ quo ad veritatis exiſtẽtiã.ibi.n.5.
Articulari qũo debeat exemptio ex præſcriptione vel conſuetudine, vel quomodo articuletur ſubiectio vel correctio epiſcopi in clericis cathedralis eccleſię, & quomodo impugnentur impertinentes circa prædictam.in conſi.244.nu.1. 100
Articuli dati poſt terminum non debent admitti.ibi.
Articulus qualis debeat eſſe & quid ſi articuli videantur eſſe cõtrarij quid agere debeat iudex.in conſi.285.nu.1.cum ſeq. 125
Articuli primi in cauſa appellationis poſſunt reuocari.ibidem.
¶ Arbitri dictum non reducitur ad arbitrium boni viri.in conſil. 156.nu.2. 58
Et vbi dolus ex propoſito vel re ipſa apparet in arbitramento, non obligat pactum nec iuramentum de ſtando eius arbitrio, & de non reducendo ad arbitrium boni viri.ibi.nu.3.&.4.
Item non eſt neceſſe notificare reductionem ad arbitrium boni viri infra.xxx.dies, ſed ſicut in officio iudicis nõ eſt terminus ſtatutus, ſic nec in iſta reductione.ibidem nu.5.
Arbitri plures vbi ſunt electi à partibus tũc valet pronunciatio plurium quando omnes pronunciant vel maior pars præſente minore & ſine cauſa nolente pronunciare, aliàs ſecus.in conſil.42.nu.1.cum ſeq per totum conſi. 15
¶ Archidiaconus qñ vendit fructus ſui archidiaconatus: vel locat illud quod conſueuit ſibi dari in ſuo jocundo aduentu, non cedit emptori vel conductori.in conſi.129.nu.1.per totum. 46
¶ Attentata qualiter lite pendente vel poſt prohibitionem iudicis veniant reuocanda.in conſi.206.nu.1. 79
Bellum licitũ eſt cõtra ſarracenos hiſpanie, etiã ſi velint viuere in pace, quia eorũ terras poſſederunt chriſtiani. Itẽ papa põt indicere vel imponere decimã pro tã pio opere. Et ꝙ domiiniũ terrarũ hodie nõ ſit apud eos, & vnde venerunt ſarraceni.in conſi.72.nu.1.cum ſeq. 25
Bellum niſi ſit iuſtum chriſtianus non poteſt ſine peccato ad defenſionem ſuam vti auxilio pro parte ſua.in conſi.71.nu.1. cum ſeq. per totum conſi. 25
¶ Beneficiũ ſi quis impetrat vſq; ad certã ſummã, in ſumma non cõputentur diſtributiones quotidiane.&.n.ſeq.in cõſ.118.nu.1. 42
Beneficium ſi plures ſunt expectantes ꝙ infra menſem quiſq; eorũ duxerit acceptandum,& vacat beneficium ſi ſunt impares quilibet habet vnum menſem, itaq; primum habet primus: & ſecundus habet ſecundum ſi primus primum non acceptat. in conſil. 137.nu.1.cum ſeq per to.50.&.51.
Beneficium ſemel acceptans non ſibi debitũ, poſtea acceptare aliud ſibi debitum.in conſi.307.nu.1.cum ſeq. 137
Beneficia eccleſiæ cathedralis, non includunt in gratia impetrantis ad collationem epi & capituli.in cõſi.175.nu.1.cum ſeq. 71
Beneficiũ impetratũ ſi tpe impetrationis excedat ſummã, ſed tpe vacationis nõ debetur impetranti.in conſi.58.nu.1.cum ſeq. 19
Beneficia abbatis vacant poſt adeptã poſſeſsionem ante benedictionem in conſi.14.nu.1. 6
¶ Brachium ſeculare an & quando poſsit inuocari,& per quem.in conſi.89.nu.1.cum ſeq. 30
Brachium ſeculare poteſt inuocare delegatus ſicut ordinarius.in cõſil.278.nu.9. 123
¶ Bona de iure ſcripto regulariter non confiſcantur, ſed ex conſuetudine hoc habetur.in conſi.17.nu.7. 7
Bona condemnati non applicantur epiſcopo: ſed licet quis forum ſortiatur penes epiſcopum: & epiſcopus ipſum condemnet, ſed domino temporali applicantur.ibi.nu.22.
Canonicus in ſtudio exiſtens, an de licentia epi poſsit habere fructus.in cõſi.220.nu.1.cũ ſe. 85
Canonicus ſingularis appellans cõtra impetrantem debet habere expenſas ab eccleſia ſi conſtat factas fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ, aliàs non.in conſi.38.nu.1.& nu.2. 14
Canonicorum abſentium vocatio in quibus caſibus debeat fieri: & in quibus valet actus etiam ſi non vocentur: & in quibus non valet.in conſi.259.nu.3.cum plu.ſeq. 212
¶ Capitulum ſi citatur ad certum diem ad electionem minor pars non poteſt terminum prorogare.in conſi.122.nu.1.& ſeq. 43
Capitulum cum conſtituit procuratorem non eſt neceſſe exprimi nomina canonicorũ, quando conſtitutio ſonat in nomen collectiuum puta quia in eo dicitur quòd capitulum conſtituit procuratorem, ſecus ſi per nomina ſingularia, puta canonici &c.in conſi.c.nu.1.cum plu.ſeq. 32
Capitul.duobus in fi.de reſcrip.li.vj.non habet locũ in duobus impetrantibus cum clauſula, aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis &c.conſi.193.nu.10.cum ſeq. 74
¶ Cardinales à quo tempore citra fuerunt.in cõſi.63.nu.1. 22
Cardinalis in abſentia ſuorum beneficiorum fructus ſine aliquo priuilegio debet de iure recipere & habere.in conſil.xlviij.nu.1. & ſeq.per totum conſi.31.&.32.
¶ Caſtrũ in feudum recognoſcens ſe tenere ab aliquo, videtur recognoſcere territorium & iuriſdictionem territorij,& ſi concedat quis feudũ hoc modo ſicut genitor meus tibi contulit ita ego cõcedo: ſi eſt neceſſe oſtendere conceſsionem & de perceptione regalium ratione caſtri.in conſi.cxxj.nu.1.cum ſeq. 43
Caſtrum cum quis vendit cum iuribus & pertinentijs ſuis excepto mero & mixto imperio, quid per hæc verba videatur exceptum in conſi.x.nu.1 cum ſeq.per totum conſi. 5
Caſtrum recipiens ſub homagio à rege cuſtodiendum vt ſibi reſtituat, licet fuerit excommunicatus à delegatis pape vt reſtitueret eccleſiæ cuius caſtrum erat, non incurrit excommunicationem eo quia ſi contrarium feciſſet maximam ignominiam incurriſſet propter homagium & iuramẽtum,& ante omnia debet abſolui præſtita cautione de ſtando iuri non obſtante cõtradictione partis aduerſe, maxime ſi eſt ſenex.in cõſi.xciij.n.1.cũ plu.ſe.31.&.32.
¶ Cauſa præceps non eſt digna præmio.in conſi.xlij.nu.2. 15
Cauſa attentatorum magis priuilegiata eſt, quã interdictum vnde vi.etiam quo ad probationem.in conſi.cxcix.nu.1.& ſeq. 76
Cauſa recuſationis officialis quando deſcendit ex perſona ſui ſuperioris, non debet probari coram eo, ſed coram arbitris.in conſi. 301.nu.3.& ſeq. 133
Cauſarũ criminaliũ ſi duo cognitionem habent & vnum ſolus executionem, poteſt erigere furcas.in conſi.vj.nu.1.per to.conſi. 4
Cauſe continentia quo caſu diuidi poſsit.in conſi.xvij.nu.11. 17
Cã quãto eſt ꝓximior tãto magis influit maxime ſecũdũ iuriſtas q proximam cuiq; rei potiſsime cãm attẽdũt.in conſi.25.nu.3. 11
Cauſa falſa etiã impulſiua ſi exprimitur in diſpenſatione pape nulla eſt diſpenſatio, ſed onus probandi falſitatem incumbit allegãti.
Item ſi petens diſpẽſationem in matrimonio cũ cõſanguinea, dicit ignoraſſe impedimentũ & probetur ſciẽtia nõ valet diſpenſatio, ſed aſſerens ſe cõtraxiſſe publice in facie eccleſiæ licet nõ probet banna cũ inhibitione præceſsiſſe, ſi tamen contraxit coram populo interuenientibus ſolennitatibus in eccleſia nõ dicitur ſurreptitie impetraſſe.in conſi.256.nu.1.cum ſeq. 108
Cauſa beneficialis in prima inſtantia an ſit etiam beneficialis in cauſa appellationis.in conſi.320.nu.6. 144
In cauſa electionis poſt peremptoriũ edictum veniens & volens ſe opponere non auditur.in conſ.iij.nu.1.cum plu.ſeq. 3
¶ Cautio de non veniendo contra diuiſionem non præiudicat fideicommiſſario vniuerſali.in conſ.cvij.nu.9. 39
Cautio cũ dicitur idonea nõ ſufficit hypotheca.in conſ. 68.nu.1. 23
¶ Citatio per edictum ſufficit, quando neſcitur vbi ſint canonici ſi proponitur in eccleſia vbi debet reſidere,& quod requirantur hẽ tres citationes.in conſ.cxcv.nu.2.cum ſeq. 74
Citatus à papa perſonaliter, non poteſt mittere procuratorem:& de alijs cauſis in quibus no admittitur procurator. cum nu. ſeq.in conſi.

Consiliorum domini Oldradi de Pōnte.

consi.ccxcviij.nu.1.cum seq. 132
Citatio per edictū non arctat ignorantes & cū gratia habeat qđ debeat prouidere idoneæ persone habens perpetuā vicariā,nō dicitur quo ad hoc idonea persona.in consi.273.nu.1.& nu.2. 96
Citatio facta etiam per imperatorem in loco nō tuto vel ad locum non tutum vel si est inimicus citati non arctat citatū,quia modū defensionis citati non tollit nec princeps potest tollere talem modum citandi per nuncium vel per literas aut per edictū,sed quo ad iterationem citationis sic.dummodo citatio perueniat ad noticiam citati aliàs processus vel sententia non valet.in consi.xliij. nu.1.cum seq.vsq; ad nu.7. 15
¶ Clausula generalis refertur ad ea quæ sunt eiusdem generis,&nō ad alia.in consi.ccxcvij.nu.5. 131
Clausula licet ponatur in gratia impetrantis quod personaliter residеat &c.tamen valet aliud obtinere postea non curatum, quanuis requirat residentiam,nec perdit primum curatum.&nu.seq. in consi.165.nu.1.per totum.consi. 61
Clausula anteferri quando habeat locū.in consi.223.nu.1.cum seq. 86
Clausula codicillaris licet operetur qp venientes ab intestato restituant hereditatem scripto heredi detracta trebellianica qñ propter defectum solennitatis esset testamentum nullum & non ex defectu testantis:tamen quando filius præteritur,hoc non habet locum quo ad partem suam.in consi.clxxj.nu 18. 63.&.64
Clausula si eum vite laudabilis esse repereris differt ab illa si prædictus clericus esset vite laudabilis, nam in primo casu inducitur conditio,in secundo non.in consi.xlj.nu.1.&.2. 14
Clausula anteferri posita in gratia scilicet seu aliqui &c. impetrauerint &c.intelligitur quo ad impetrantes de præterito,& nō de futuro.& dicta clausula ad tollendam surreptionem.in consi.cxcviij.nu.2.& seq. 75
Clausula anteferri est odiosa & restringenda.ibi.nu.3.
Clausula ad arctationem dispensationis apposita,non debet eā ampliare.in consi.215.nu.4. 83
Clausula anteferri quid operetur.in consi.136.nu.2. 50
Et de decreto irritante.ibidem.
Clauium traditione maxime armariorū monasterij facta à rege alicui præceptori non acquiritur possessio hospitalis.& si acquirere tur & spolietur talis preceptor nō debet restitui,quia vitiose habuit & qp autoritas regis in similibus videtur metum adijcere.in consi.209.nu.1.cum plu.seq. 81
¶ Clericus qui tenebat in emphiteosim prædium à domino temporali si condemnetur de hæresi prędium applicatur domino temporali.in consi.17.nu.1.cum seq.per totum consi.7.&.8.
Clericis ecclesiæ quicquid obuenit pp obitus aliquorū parochianorum vel aliorū non cōputatur in facultatibus ecclesię.ideo impetrans in ecclesia tali vnū beneficium vel portionem si suppetunt facultates ecclesię nō obtinet probando illud qđ obuenit ex obitibus parochianorū ipsis clericis.& si aliquis fuit receptus in tali ecclesia etiam vltra numerū post impetrationem istius non obstat ecclesiæ quia forte fuit receptus per errorem in consi.216. 84
Item non prodest impetranti qp post datam sue litere gratiose fuerunt aliqui mortui ex beneficiatis in eadē ecclesia quando à principio fuit surreptitia & sic nulla secus si fuisset annullanda.in cōsil.216.nu.1.& seq. 84
¶ Coheres incidens in penam non potest à cohærede pœnam petere.in consi.ccxlij.nu.1. 99
¶ Collationem non inducit sola traditio possessionis.in cōsi.cxliij. nume.4. 53.&.54
Commendatarius nō censetur prælatus,quo ad extrauagantem iuncte.in consi.clxxix.nu.1. 66
¶ Computantur.xxx.passus infra quos gaudet ecclesia immunitate per totum circuitum.in consi.55.nu.1.per totum cōsi. 19
¶ Compositio facta de controuersia super possessionibus, nō se extendit ad maleficia ideo iudex habens merum & mixtum imperium debet illa punire vbi sunt commissa.
Sententia lata post terminum valet nō obstante instantia iudicij.in consi.273.nu.1.& seq. 121
¶ Cōcessum est aliquid titio dum placuerit sempronio,qui cōsensit & promisit non venire contra non pōt contradicere,quia suf
ficit semel cōditionem existere.in consi.ccxliij.nu.1.& seq. 99
¶ Conditio si apponitur hæredi à testatore,non currit conditio viuente testatore nec post mortem,nisi post interpellationem cū non sit dies certa.in consi.ccxlij.nu.1. eo.
Item conditio debet esse impleta in totū,& si deficiat particula non videtur impleta.ibi.
Itē an cōditio quæ inest,sit cā demonstratiōis vel cōditiōis.ibi. n.7.
Item cōditio adiecta super legitima,dicitur impossibilis.ibi.nu.8.
Conditio agentis,an potior sit in pari causa turpitudinis.in consil. 280.nu.2. 124
Conditio apposita in instituto à testatore censetur repetita in substituto,sed quādo testator prohibuit aditionem, & facit mentionē possessionis nō censetur venire cōtra hæres solo animo adeundo & etiam si solo animo videretur contrauenire adeundo, tamen trāsferendo ius sibi cōpetens in suū hæredem nō censetur venire cōtra voluntatem testantis.in consi.108.nu.1.cum seq. 39
¶ Cōfessionē partis qñ pōt quis recipere,in quantū facit pro se &in quātum facit contra se reijcere.in consi.291.nu.7. 129
Confessio procuratoris an & qñ noceat dño in cōsi. 264.nu.1. 61
Cōfessio procuratoris nō nocet dño.in consi.126.nu.1.cum seq. 44
Confessio extra iudicium coram notario vel vicario,an valeat.in cō sil ccxcij.nu.1.cum seq. 129
¶ Confirmatio nō tribuit ius,quando id super quo fit nō iuuat.& nu.seq.in consi.163.nu.1.cùm seq. 115
¶ Confiscatio bonorum quo iure fiat,& quid sit cōfiscatio bonorū extraordinaria,& quid ordinaria.in consi.17.nu.10. 8
¶ Cōstituens se nomine alterius possidere,transfert possessionem. in consi.114.nu.1.cum seq. 41
Cōstitutio ecclesiæ licet habeat quod vacante ecclesia præpositus gerat vicem archiepiscopi,ex hoc tamen prępositura nō dicitur habere curam animarum nec extrauagans execrabilis in ea locum habet.in consi.102.nu.1.&.2. 37
Constitutio vel consuetudo ecclesiæ habens qp nouus canonicus nihil percipiat vsq; ad quadriennium,est reuocata per capitulum susceptі regiminis inquantum deuiat à verbis dictæ constitutionis susceptі regiminis aliàs minimè.in consi.220.nu.1.& seq. 85
¶ Consuetudo est duplex.in consi.254.nu.4. 106
Consuetudo quæ est in loco vbi fit testamentū attenditur,sed si ibi est cōsuetudo circa minus solēne testamentū nō valet iō nō pōt haberi ratū per eū cui fit præiudicium.in cōsi.ccxlviij.nu.1. 103
Cōsuetudo licet sit hodie qp feuda possint diuidi inter consortes,tamen ista consuetudo non extenditnr ad modum prælegandi.in consi.237.nu.1.cum seq. 97
Consuetudo in certo ordine monachorū, videlicet qp translatus ad alium prioratum habeat secum omnia bona,&actiones ratione primi sibi competentes,& requiritur spatium.xl.annorū.& non habet locum nisi in vere translato.
Item consuetudo disponens qp bona priorum decedentium pertineant ad abbatem non habet locum in bonis translati.in consil. 284.nu.1.cum seq. 125
Consuetudo reddit instrumentum insufficiens,quod alias de iure communi esset sufficiens.in consi.105.nu.1.cum seq. 38
Consuetudo valet qp vacante præbenda in ecclesia collegiata abbas conferat eā canonico antiquiori volenti dimittere suā præbendā etiam si existant expectantes apostolici.in consi.285.nu.1. 125
Item ad probandū talem cōsuetudinē,an sufficiat allegare collationem abbatis,& an debeat articulari cui fuit facta collatio ibidē.
Qualis debeat esse articulus.item si articuli videnī esse contrarij iudex debet supplere priores per posteriores etiā dato quod sint contrarij.ibidem.
Consuetudo vniuersalis in regno francię quòd bona mabilia clericorū delinquentiū episcopis applicantur immobilia verò dominis temporalibus à quibus tenentur habentibus tamen iurisdictionem omnimodam.in consi.xvij.nu.5. 8
¶ Cōuentus hospitalis hierosolimitani ex causa pōt deponere magistrū suum,maximè si cōsederationē faciat cum inimicis fidei-christiane,& pōt alium eligere,quia maior est cōuentus ipso magistro.& nu.seq.in consi.128.nu.1.cum nu.seq. 45
¶ Cōtumax vel cōtemptus iurisdictione an quis dici possit recusa

Cinonimalus ut iudicet quales debeat esse &c.
296. fol. 75.

Repertorium ſingularium materiarum

tionem legitimè propoſitam:& de aliquibus cauſis recuſandi in conſi.301.nu.1.cum ſeq. 133

¶ Contractus non eſt vſurarius ſi conſtitui alicui certam penſionẽ ad vitam pro certo pretio:etiam ſi fiat ab abbate & conuentu in eorum monaſterio.in conſi.207.nu.1.cũ ſeq.conſi. 80

¶ Cõtribuere ſi vnus tenetur ad munera q̃ fiunt cauſa vtilitatis vel neceſsitatis tenetur præſtare munera q̃ fiunt cauſa neceſsitatis in habitu licet non in actu.in cõſi.98.nu.1.cũ ſeq.per to.conſi. 36

¶ Concluſio debet fieri in cauſa appellationis,& iudex põt cõpelle re partes ad concluſionem.in conſi.326.nu.1.& nu.ſeq.

¶ Copula quando cadit inter ea ,quæ ſunt eiuſdem poteſtatis vel effectus:tunc ponitur pro diſiuncta.in conſi.161.nu.8. 60

¶ Crimen probatum per modum exceptionis,non venit puniendum.in conſi.78.nu.1. 27

Curatorẽ ad litẽ etiã delegatus poteſt dare ad cauſam corã eo vertentem & de alijs hic diſtinguitur.in cõſi.59.nu.1.cũ ſeq. 20

Curatoris datio eſt mixti imperij.ibidem.

Cura dicitur quaſi cor vrens.in conſi.227.nu.10. 93

Curia quid ſit.in conſi.218.nu.1.fo. 82

Atum à patre filio ſuo tempore emancipationis venit cõferẽdũ.in cõſil.138.nu.6. 51

Datum filio propter nuptias,an venit in collationem.in conſi.135.nu.2. 50

In datiõe inſolutũ põt qs ſe dicere deceptũ vltra dimidiam iuſti pretij. in conſi.37.nu.3. 14

¶ Decima agniculorũ & hedulorũ debet p̃ſtari cũ naſcũtur:& non debet expectari dies ſancti Ioannis:ſed debẽt eſſe talia animalia apud matrẽ aliqb⁹ diebus ne pereant.in cõſi.236.nu.1.& 2. 97

¶ Decretum maius ſi vnus habet antequàm acceptet ,nullus poteſt acceptare in conſi.306.nu.6. 136

Et vide in conſi.ſeq.de decreto irritante habẽte certã diem.eo.

Decretum irritans appoſitum in gratia,an aliquid operetur.in cõſi.305.nu.1.cũ ſeq. 136

¶ Declaratio eſt quo ad nos propter difficultatem probatiõis : ſed non habent vigorem faciendi vtile id quod de ſe eſt inutile.in conſi.167.nu.5. 61

Declaratio iudicis nõ req̃rit in caſib⁹ in qb⁹ ipſo iure qs ſeruat̃ illeſus:puta in lapſu fataliũ.in conſi.ccxvj.nu.1.cũ ſeq. 84

¶ Delegatus nõ dicit̃ functus officio ſuo p actũ nullũ,ſiue proceſſum:& poteſt iterum procedere.in conſi.195.nu.1. 76

¶ Delegatus per ſolam diffinitiuam dicitur functus officio ſuo & non per alios actus.Item ca.ſtatutum.de reſcriptis.lib.vj.quo ad diætas non habet locum in executoribus gratiarum:ſed in iudicibus cauſarum.ibi nu.2.&.3.& nu. 4

Delegatus an poſſit inuocare auxilium brachij ſecularis.in conſil. 278.nu.9. 123

¶ Delinquẽs in regno Angliæ exiſtens in curia romana ad regem Angliæ per ſuas literas nõ debet remitti.in conſil.124.n.1.cũ ſeq. per totum conſi. 44

Delictũ põt probari p inſtrumẽtũ inquãtũ in facto cõſiſtit,ſed non inquantum conſiſtit in iure.in conſi.199.nu.5.&.6. 76

¶ Dictio ex,ponitur pro de.in cõſi.329.nu.11. 150.& 151

Dictio dum:denotat condictionem.in conſi.243.nu.1. 99

Dictiones ſignificantes terminum à quo,& terminũ ad quẽ quãdo includant:& excludãt:& de multis dictionibus vide hic plene in conſi.49.nu.1.cum plu.ſeq. 17

Dictio in,plus operatur quã dictio de.in conſi.305.nu.4. 136

Dictio æqualiter,denotat æqualitatem diſtributionis:& non vacationis.in conſi.178.nu.3. 66

Dictio is:eſt pronomen demonſtratiuum & præcedentium repetitiuum.in conſi.232.nu.1. 96

¶ Dictamen ſapientis quale debet eſſe.in conſi.139.nu.13. 52

¶ Diſpenſatio quid ſit.in conſilio.326.nume.6.& in conſil.ſeq. nume.1. 147.& 148

Diſpenſatus ſuper defectu natalium,non tenetur in conſecutiuis illius diſpenſationis facere mentionem diſpenſationis in alia impetratione ſecus in non conſecutiuis. 85

Item diſpenſatus quod poſsit beneficia obtinere non obſtante defectu natalium poteſt in eccleſia cathedrali beneficium obtinere:quando diſpenſatio reſpectu concedentis eſt fauorabilis.

Item diſpenſatio poteſt trahi ad ſimilia vel minora eiuſdem generis ſecus ſi ſunt diuerſi.in conſi.ccxv.nu.1.cum ſeq. 85

Diſpenſatio vel impetratio ſubrepticia,vel ne, quando fit.Et quæ ſint de forma vel eſſentia rei.in conſi.304.nu.1.2.&.4. 135

Diſpenſatio pape circa ætatem non probatur.niſi faciat mẽtionem de ætate vel dicat q̃ ex certa ſcientia diſpenſat de ſtillo cãcellarie & de.c.vt circa.de elect.lib.6.& nume.ſeq.in conſil. 328.nume.7. cum ſeq. 149

¶ Diſpoſitio ca.ſtatuimus.de elec.lib.vj.ad hoc vt habeat locũ que requiratur.in conſil.275. 121

Diſpoſitio auf.malefidei,an corrigat iura antiqua.in conſilio.19.nume.1. 9

Diſpoſitio.c.ſi tibi conceſſo.de præben.lib.6.an ſit correcta.in cõſi. 152.nu.3. 57

Diſpoſitio.c.duobus.in fi.de reſcr.lib.vj.non habet locũ in duobus impetrantibus cum illa clauſula,aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis &c.ſi non appareat quis illorum primo impetrauit vbi plenè intellectus.d.c.duobus examinatur.in conſi.193. nu.1.cum ſeq. 74

Diſpoſitio auf.ex cauſa.C.de lib.præte.non habet locũ in ſuo præterito:ſed in emancipato.in conſi.171. 63

Diſpoſitio cle.ne in agro.§.ſane.de ſtatu regu.habet locum in canonicis regularibus.in conſ.222.nu.1. 86

Diſpoſitio.c.quorundam.§.circa de elec.libro.vj.non habet locum in monacho electo ad abbatiã proprij monaſterij.in conſi.103. numero.1. 38

¶ Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficij.in conſi.140.nu.1.cum ſeq. 52

Diſtributiones quotidianæ in caſu extrauagantis ſuſcepti accreſcũt eccleſiæ ſeruientibus ibi.

¶ Dominus põt agere pro vexatione ſubditi.in cõſi.206.nu.3. 79

¶ In generali donatione alicuius caſtri vel loci in donatarium merum & mixtum imperium tranſfertur,ſi princeps facit in eccleſiam.in conſi.252.nu.1.cum ſeq. 105

Donatrix ſi poſt donationem habeat filios,reuocatur donatio non obſtante iuramento.in cõſi.238.nu.1.cum ſeq. 98

Donatio reuocari non poteſt,ſi teſtamentum faciens dixit ſe donare inter viuos in conſ.114.nu.1.cum ſeq. 41

Donatio ſimplex dicitur non ob cãm,licet quis dicat ſe donare pp recepta ſeruitia ſi non ſpecificet.in conſi.5.nu.1.per to.conſ. 5

Donatio iuramento firmata,an reuocetur per ſuperuenientiam liberorum.in conſ.278.nu.8. 123

Donatio ſimpliciter collata à patre in filium exiſtentem in poteſtate non venit conferenda ſed ob cauſam ſic.& nu.2.in conſ.151.nu. 1.cum ſeq.per to.conſi. 57

Donatio facta fratri carnali cũ clauſula de nõ reuocando eam non valet ſi ipſe non fuit preſens nec alius pro eo.in conſ.cxlix.n.4.56

Donatio facta genero ex filia in poteſtate conſtituta non valet nec morte confirmatur.niſi ſocer & filia præmoriantur genero.in conſi.265.nu.1.cum ſeq. 102

Donantes eccleſiæ romanæ vſum aquæ, non poſſunt venire cõtra ea ratione quia facta ſit in potentiorem.in conſi.30.nu.1. 12

Stipulatio facta per cardinalem vel notarium in commodum romane eccleſiæ valet.ibi.nu.2.

In donatione facta eccleſiæ non requiritur expreſſio cauſe etiã ſine traditione in conceſsione vſus aque requiritur cõſenſus eorũ in quorũ poſſeſsionibus aqua oritur.& etiam eorum qui ex cõceſſione leduntur & etiam domini loci.ibi.nu.3.&.4.

Donans bona ſua alicui poſt eius obitum ex honeſta cã intelligit̃ de bonis quę habebat tempore cõtractus &nõ retractatur prętextu future ſucceſsionis.& ſi faciat ob mutuũ commodũ ſuũ & donatarij nõ eſt proprie donatio,ſed honeſta ,puiſio & talis donatio ſeu ,puiſio ob honeſtã cãm nõ indiget inſinuatione.qa nõ eſt proprie donatio. & ſi donator ſe cõſtituit poſsidere p̃cario noĩe donatarij dicitur trãſferre in eũ poſſeſsionẽ : & adueniente cõditione mortis vtraq; poſſeſsio trãsfertur in donatariũ.ſ. ciuilis & naturalis:& ineſt conditio ſi liberos nõ habeat donator vel ante moriatur,in conſ.139.nu.1.cum ſeq. 51.&.52

Eccleſiam

Consiliorum domini Oldradi de Ponte.

Ccleſiã parochialẽ habens infra annum promotionis ad ſacros põt eã permutare etiã decies: nec præſumitur fraus in foro cõtentioſo. in cõſi.cciiij.nu.1. 78

Item ſi diſpenſetur cũhabente parochialẽ ad ſe ptẽniũ incipit ſeptẽnniũ a tempore diſpenſationis.ibi.nu.2. 57

In eccleſia parochiali ſi duo vel plures animarum curam ſine cuiuſ que cõmiſsione de antiqua conſuetudine conſueuerint exercere nullus intelligitur eſſe curatus.in conſi.lxvij.nu.1.cũ ſe. per totũ conſilium. 23

Eccleſia Lauduneñ. licet ſit de conſuetudine quod archidiaconi ha bent emolumentũ iuriſdictionis vacante eccleſia, emolumentũ tñ quod obuenit poſt prouiſionem & ante apprehenſam poſſeſ ſionem non debetur eis.in conſi.194.nu.1.cum ſe. 74

Item habetur prouiſio pro confirmatione.ibi.

In eccleſia tria ſunt genera graduum:& vnum cũ alio non cõmiſce tur,& quæ.in conſi.259.nu.3. 113

Eccleſia in criminibus eccleſiaſticis põt punire laicum,vel eum capere in conſi.lxxxvj.nu.1. 30

¶ Edictum in quo differat à peremptorio.in conſi.iij.n.10. 3

¶ Electa vna via per partem,ad aliam non poteſt venire:& licet in ſequenti allegatione hoc cõſiliũ impugnetur:tamẽ in alia ſequẽ ti allegatione confirmatur.in conſi.cccj.nu.6. 133. & 134

De multiplici modo reijciendi obiectus contra electum:puta ſi nõ fuit ſeruat⁹ mod⁹ & forma.c.vt circa.in cõſi.291.n.1.cũ plu.ſe.128

Electis duobus in diſcordia vno ex canonicis cõtẽpto:ſi contẽptus vni electioni conſentit,põt aliũ impugnare.in conſi.lxiiij.nu.1. per to.con. 22

Electio quomodo debet fieri per inſpirationẽ,vel quaſi inſpiratio nẽ,& conſilium ad hoc vt non dicãtur tot electiones quot electores ſcilicet q̃ pronuncietur per vnum.

Itẽ dicto quaſi,aliquando denotat veritatem,aliquando minuit. & nu.2.in conſi.clv.n.1.& ſeq. 58

Electus in epiſcopum ſi benedicit populum non ſolenniter antequã conſentiat electioni:non incidit in pœnam.c.auariciæ.de elect. li.vj.in conſi. 256.nu.1. 102

Benedicere populum non eſt adminiſtrare: quia ante conſenſum non loquitur.c.auariciæ.ibi.

Item quia benedictio pertinet ſacerdoti præſumitur q̃ tanquam ſacerdos benedixit.ibidem.

Electio facta per verba pluralis numeri nõ valet,etiã ſi pronũcians ſtatim ſe correxit.in conſi.clxxxiiij.nu.1.cum ſeq. 70

Electa vna via per partem,an poſsit ad aliam venire.in conſi. 301. nu.6. 133

Electus ante confirmationem non poteſt adminiſtrare.

Item non valet conſuetudo q̃ qui vicerit in campo,potior ſit in iure in conſi.191.nu.1.& ſeq. 73.

Electus qui diſtat à curia per.xxx.diætas ante confirmationem adminiſtrans ad inſtantiam capituli & pro neceſsitate eccleſię,nõ cadit à iure ſuo.in conſi.ix.nu.1.cũ plu.ſeq. 4.

¶ Emphiteota ceſſans in ſolutione partis cadit à toto iure,ſed ſecus in cenſu.in con.xxix.nu.1.cum ſeq. 29

¶ Emptum ex pecunia aui dicitur profectitium:& eſt conferendũ. in con.cxlix.nu.3. 91

¶ Error paruus in delictisvel pœnis excuſat mulieres.in conſi.241. nu.9. 129

¶ Epiſcopus ſolus põt priuare canonicũ qui citatus nõ venit ad faciendam reſidẽtiam.in conſi.195.nu.2. 74

Epiſcopus ſi quẽ approbauerit ad duas parochiales eccleſias:poterit poſtea ipſum reprobare ſi præſentetur ad tertiam & reperitur in ſufficiens.in conſi. xviij. nu.1.& nu.4. 9

Epiſcopus licet fecerit cõpoſitionẽ cum ſuo capitulo q̃ poſsit capi tulũ tenere vnũ auditoriũ:tñ eps etiam quo ad criminales cauſas põt tenere vnũ auditoriũ tñ epiſcop⁹ etiã quo ad criminales cau ſas põt tenere vnũ auditoriũ ad ciuiles:aliud vbi voluerit in tota diœceſi.cũ nu.ſeq.in conſi. 318.nu.1.cũ plu.ſe. 143

Epiſcopus tholoſanus ſi eſt datus cõſeruator:poſtea vero eſt factus archiepiſcopus eiuſdem ciuitatis non expirat officium.in conſi. 239.nu.1.& nu.ſe. 98

Epo mortuo:ſucceſſor eius debet habere bona eiuſdẽ.& ſeq. 104

Priuilegium cõceſſum epo de teſtando valet licet ſtatutũ ſit inecclesia q̃ nõ poſsit niſi vſque ad certam ſummam ,quia ſtatutũ cõcordat cũ iure ideo nõ eſt opus facere de eo mentionẽ in priuilegio.in conſi.249.nu.1.cũ ſe. 104

Epiſcopi excõicatio probatur per literã ſuam ſigillatã ſuo ſigillo,& tñ valet ſicut ſententia iudicialis,nec abſolutio generalis epiſcopi valet niſi quo ad cauſas expreſſas:etiam ſi det ſibi poteſtatem celebrandi.in conſi.184.nu.7.&.9. 70.& 71

Si in cõpoſitione epi & capituli cauetur,q̃ poſsit epiſcopus habere vnã curiã & capitulũ aliã nõ propterea ſequitur q̃ eps nõ poſsit aliã erigere de nouo:maxime in cauſis criminalibus,in conſi.clxxxvij.n.1.cũ ſe. 72

Epiſcopus põt declinare forũ regis volentis cognoſcere an ſit iuriſdictio ſua in ciuitate,ſi eccleſia eſt in poſſeſsione.

Et limes dioc.nõ põt præſcribi,ſed limes territorij ſic.in cõſ.lxxxij. nu.1.cũ plu.ſe.per to.conſi. 28

Epſ nõ põt cõcedere certe pſone quã nõ cõſtituit officialẽ vel vicariũ gñalẽ ptãtẽ cõferẽdi bñficia vacatura.in cõſ.lxxvij.n.1. 27

Epſ vnius ciuitatis ſi dat cõſeruator & poſtea efficiatur archiepiſcopus eiuſdẽ ciuitatis nõ propterea expirat eius iuriſdictio & ſem per manet conſeruator.in cõſi.266.nu.1. 122

Epiſcopus accuſans ſubditum debet ſe obligare ad pœnã talionis. in conſi.xlvj.nu.1.per to.conſi. 46

Epiſcopus cõ conſenſu capituli põt vnire capitulo ex cauſa aliquã dignitatẽ ſicut poſſet extinguere:tñ ſuperior,poteſt eã reuocare ſi capitulũ velit.in cõſi.clxxxij.nu.1.cum ſe. 68

Epiſcopus propter ſeniũ vel morbũ coadiutorẽ accipiẽs:debet eſſe præſens in capitulo.Et an in collationebñficiorũ & in alijs requiratur conſenſus coadiutoris.Et quã poteſtatem habeat coadiutor.in conſi.xliiij.nu.1.cũ ſeq.per to.cõſi. 16

Epiſcopus poteſt eximere aliquem à ſua iuriſdictiõe.in cõſi.clxxij. numero.8. 64

Epiſcopus põt eſſe iudex de iuribus eccleſiæ ſuæ,& põt hoc delegare:& poſtea ſubdit de appellatione & recuſatione& de recõpẽſatione.& nu.ſe.in cõſi.283.nu.1.cũ ſeq. 124

Eps ſi diſpẽſat ad ſeptẽniũ:non põt eius ſucceſſor reuocare ſine cauſa talem diſpenſationem:& ſi ſecundus epiſcopus durante.

Primo ſeptẽnio diſpẽſat ad triennium:intelligitur à tẽpore date diſpenſationis:& non poſt finitum primum. in conſi.203.nu.3 78

Epiſcopus ſi inuocat brachium ſeculare contra clericum ſuum qui ab eo ad ſedem apoſtolicã appellauit:iudex ſecularis non debet eũ iuuare niſi qñ nõ habet vltra quid faciat & fecit quod potuit. in cõſi.lxxxix.nu.1.cũ plu.ſeq. 10

Eps in caſu quo põt eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſue vel in cauſa propria poteſt eſſe arbiter.in conſi.clvj.nu.1. 58

Item põt eſſe arbitrator in cauſa propria indiſtincte ibi.

Eps in quibus differat ab abbate.in cõſi.xiiij.n.6.cũ plu.ſe. 6

Epiſcopus ſi propter tenuitatẽ dignitatis de cõſenſu capituli vnit aliquã eccleſiã parochialẽ ſibi:nõ valet vnio ſi dignitas non eſt tenuis.in cõſi.250.nu.1.cũ ſeq.per to.cõſi. 113

¶ Exceptio an & qñ repellatur quia inepta.in conſi.206.nu.2. 79

Exceptio debet admitti contra cõpoſitionẽ,quæ ſi non admittitur poteſt legitime appellari.in cõſi.323.nu.1.cũ ſe. 143

Exceptio ſententie iuris vel hominis admittitur cõtra petẽtẽ reſtitutionem.in conſi.311.nu.10. 138

Exceptio eſt duplex.in conſi.clxxij.nu.14. 64

Executoris poteſtas data in gratia ad prouidendum,nõ expirat per lapſum ſex menſium.in conſi.282.nu.2. 124

Et põt prouidere de beneficio deuoluto ad ſedẽ apoſtolicã.ibi.n.3.

Executor datus cũ cauſæ cognitiõe ſi ea nõ ſeruata ſpoliauit poſſeſſorẽ:debet fieri reſtitutio:& etiã mer⁹ executor nõ põt aliquẽ poſſeſsiõe priuare,niſi eo vocato:& nũquã poſſeſſor ẽt ſiñ colore debet priuari poſſeſsiõe ſine cãe cognitiõe.1 cõſ.227.n.1.cũ ſe.93

Itẽ petẽti reſtitutionẽ nõ obſtat ſentẽtia iuris & ſic conſtitutio execrabilis ſed ſentẽtia hominis ſic.ibi.

Itẽ nõ obſtat ſi ſentẽtia lata ſuper proprietate executio poſſeſsionis nõ ſit facta licet renũciatio obſtet.ibi.

¶ Excommunicatus ſi infra terminum non ſoluerit, non incurrit excommunicationem ſi nõ potuit ſoluere & non cõtempſit mã

Repertorium ſingularium materiarum

datum iudicis ideo poſt terminum non eſt denunciandus.& nu. ſeq.in conſi.cclxxvij.nu.1.cum ſeq. 122

Excõicationem obijciens in perſona epiſcopi tẽpore prouiſionis ſi bi facte per capitulũ nõ tenetur ſeruare formã.c.vt circa. de ele-ctio.li.vj.quia facit principaliter ad cõſeruationẽ iuris ſui pro-prij.in conſi.cc.nu.1.cum ſeq. 77

¶ Expectatiuã ſi vnus habet ad primo vacaturum beneficium cũ clauſula anteferri in vna eccleſia:& ibi,vnus antiquus in fraudẽ ipſius renunciet beneficio injcuria etiam ſi faciat mentionẽ de ex pectantibus nõ propterea præiudicatur expectãti:& vacatio in curia fraudulosa non afficit beneficium.in cõſi.324.n.1.cũ ſe.145

De duobus expectãtibus quis alteri præferatur.in cõſi.cl.n.8. 41

Exiſtẽtia ſui hæredis habetur pro aditione.in cõſ.xx.n.1.& ſeq. 10

Eudum frãchum ſi miles habet à domino: non tenetur aliud ſibi preſtare quã cõtineatur in pactis appoſitis,nec tenetur ſeruire domino domini ſui,& caſu quo teneatur tenetur ex-penſis dñi & non ſuis.in cõſi.234.n.1.cũ ſe:96

De cõceſsione principatus achaie an ſit donatio ſimplex an infeudatio,licet ſigna feudorũ interueniãt,in tali do-natione puta qa voluit donãs qp nõ recognoſceretur alius in do minũ,niſi ipſe tñ ſi dixit iſta verba.ſ.damus donamus tradimus & excã donationis ,pprij motus &c.& attẽta perſona donãtis& donatarij dicitur donatio ſimplex.in cõſ.clix.n.1.cum ſeq. 59

Item feudatarius nõ põt plus donare in alienatione quã fecit quam ipſe habebat nec per approbationem generalẽ ſuperioris. videt approbata talis donatio aliter facta.ibid.

Feudum ſi erat antiquum tñ filij primi feudatarij fuerũt à domino ſpoliati & nouiter fuerunt inueſtiti ſub nouis pactis:dicitur no-uum feudum & nõ antiquum,ideo proximior eorum debet ſuc cedere non habito reſpectu ad primum parentem feudatarium. in conſi. clxxviij.nu.1. 66.

Et de verbo equaliter,quod denotat equalitatẽ diſtributiõis & nõ vacationis.ibi.nu.3.

Facultas certa qñ conceditur prælato vel alteri pro certis familiari-bus ſuis oportet qp tempore date gratie probetur illum qui vult gaudere eadẽ prærogatiua fuiſſe familiarẽ cõtinuum cõmenſalẽ illius aliàs ſuccũbit.in cõſi.cxcviij.nu.1. 75

¶ Familiares an comprehendantur in priuilegio dominorum. in conſi.ccxciij.nu.2.& ſeq. 130

¶ Fideicõmiſſarius vniuerſalis & filius hæres ſi non conficiunt in-uentariũ tenentur ſatisfacere legatarijs & creditoribus:nõ detra cta trebellianica nec legitima.& nu.ſe.in cõſi.cxxxiiij.nu.1.cum plu.ſeq.per to.conſi. 49

Fideicõmiſſarius vniuerſalis agit cõtra hæredẽ ad reſtitutionẽ actio ne ex teſtamento.in conſi.248.nu.7. 103

Filius rogatus ſiue pure ſiue ſub cõditione de iure ciuili nõ detrahit vnã quartã.in conſi.ccv.nu.1.cũ ſeq. 78 & 79

Filius primogeniti mortui viuente patre an præferatur in primoge nitura:alteri ſecundo genito.in conſi.224.nu.1.cũ plu.ſe. 64

Filius ſi prohibitus occupare aliquã rẽ in teſtamento patris nullo occupet nõ cadit in pœnam ibidem appoſitam qui videtur face re bono animo vt reſtituat.in conſi.cxxxviij.nu.5. 51

Forma.c.cupientes.de ele.li.vj.licet.non ſit ſeruata,tamẽ bene admit titur quis per viam denunciationis vel accuſationis.in conſi.cj. nu.11. 37

Fratribus habentibus liberam ſepulturam,licitum eſt intrare paro-chiam proceſsionaliter cũ cruce ad funus.in cõſi.225.n.1.& ſe.90

Fratres mendicãtes facto põte in medio flumine qđ eſt iuxta mo-naſterium:poſſunt facere vltra põtẽ eccleſiã ſine licẽtia.cõſi. cix. nu.1. cum ſeq. 73

Fratres ſancti antonij habent priuilegiũ qp poſſunt audire cõfeſsio-nes quoruncunque curialium & recipere ad ſepulturã:ideo de-bent priuilegio parochiani gaudere.in conſi.321. 144

Frater de ordine mẽdicãtium poſtulatus,debet de bonis eccleſię ha bere expenſas.in conſi.xxvij.nu.1. 12

Fratres nõ poſſunt cũ cruce & proceſsionaliter ingredi parochiam inuito rectore ad portãdũ corpus eius qui apud eos elegit ſepul turam.& ſi ingrediantur cum cruce faciunt iniuriam rectori: & poteſt impune eis auferre.in cõſi.lxxxij.n.1.& ſe. 28

Fratres ſancti antonij habẽt miniſtrare ſacramẽta curialibus de cõ-ſuetudine talis cõſuetudo valet,& vendicat ſibi locũ in cardina libus & familiaribus eorũ:maxime quia eſt cõfirmata per priui legium pape in conſi.ccxj.nu.1.cum ſe. 82

Fratres prędicatores poſſunt habere plures cãpanas:& proceſſus epi cõtra notorie exẽptos eſt nullus.in conſi.228.n.1.cũ plu.ſeq.94

Frater vterinus & conſanguíneus excludit fratrẽ cõſenguineũ tm̃à ſucceſsiõe fratris & mater ſuccedit cũ filio in virilẽ.in cõſ.330.13

Fugiens pro debito ad eccleſiam debet inde extrahi,ſi ſecũdum ius municipale debet incarcerari pro debito.

Item iudeus & infidelis non gaudent immunitate eccleſiæ.in conſi. liiij.nu.1.2.&.3. 19

Fugiens ad eccleſiã defenditur:niſi in duobus caſibus.in.c.inter alia de immu.eccle.& ſi fuerit inde extractus:debet reſtitui ad eccle-ſiam,etiam ſi ſit homicida,nec debet ad pœnam ſanguinis dãna ri.& nu.ſeq.in conſi.cliiij.nu.1. 58

Eneralitas admittitur in acceſſorijs:puta in reuo cationeattentatorum.in cõ.ccvj.nu. vij. 79

Gratiã expectatiuã habẽs poteſt acceptare bene ficium quod vacat de iure licet non vacet de facto,tñ impetrans præbendam vacantẽ dici tur ſurreptitie impetrare,ſi nõ vacet de facto licet de iure ſic in conſi.282.nu.1. 124

Et gratia pape facta alicui de officio ſcriptorie pœnitẽtiarie,ſi aliqs de numero ſcriptorum deficit vel quã primum defecerit cũ tres deficiãt deantiquo numero duodenario ſcriptorũ & plures ſunt illi antiquo numero ſuperadditi: debet ipſe obtinere nec debet expectare ſuperadditos,nec de ſuperadditis eſt facienda ſubro-gatio vſquequo ad antiquũ numerũ duodenariũ ſit deuentum. & nu.ſe.in conſi.266.n.1.cum ſe. 116

Licet in gratia expectatiua fiat mentio de decanatu & præpoſitura tamen prioratus eccleſiæ conuentualis nõ cadit in ea.& nu.ſe. in conſi.cclxxxj.nu.1.cum ſe. 124

Gratia quo ad poteſtatem iudicis debet eſſe bullata:& non põt pro bari per teſtes.in conſi.324.nu.5. 145

Gratia conceſſa ad quinquenniũ alio quinquẽnio iã pendente:inci-pit à tempore date.in conſi.1.nu.1.per to.conſi. 17

Eredes inſtituti in teſtmẽto per confirmationem teſtamenti in quo nepos ſuus preteritur in co-dicillis factam tenentur reſtituere hęreditatem per fideicõmiſſum retenta ſibi trebellianica.in conſi.cxxxviij.nu.3.fo.51.

Hęreditatem non aditam pupillus tranſimittit ad matrem.in conſilio.20.nu.4.fol.10.

Hęres non poteſt vna re quartam deducere regulariter.in conſilio. cvij.nu.8.fo. 36

Hęreticus eſt aſſerens quod viuẽs in ſeculo vſq; ad ſenium & faciẽs rem cum matre ſua qp ſi peniteat nõ poſsit ſaluari.in cõſi.cclxxj-nu.1.cum ſeq.fo. 120

Item ſi dicat qp rome non dimittuntur peccata vel alibi: vel dicat qp peccata non dimittit niſi ſolus deus.ibi.

Hæreſis debet appertis indicijs probari.item quid ſit hæreſis.& n.2.

Itẽ ſortilegia,vel pocula amatoria vel nõ cõſecrare hoſtiã ,ppter cõ ſciẽtiã nõ ſunt hæretica:ſed attribuere diablo qp eſt tribuẽdũ deo puta petere ab eo reſpõſa,& ſacrificia facere,eſt hæreticũ. tñ inuo care diabolum ad id quod ſibi attribuitur:puta ad tẽtãdũ,vel de cipiẽdũ mulierẽ non eſt hæreticum.in conſi.ccx.n.1.cũ plu.ſe.82

Mperatori ſi competit ius pręſentandi,ſeu auferẽ di certa beneficia in eccleſia alicuius ciuitatis, & illam ciuitatem cõcedit in feudum cũ oĩbus iurib⁹ intra & extra eã ſibi cõpetẽtib⁹ videt cdncedere ẽt ius pręſentandi & cõferendi. in conſi.cccxij.nu.1.fo. 139

¶ Imperator an habeat adminiſtrationem ante coronationem.in conſilio.clxxx.n.1.cum ſeq.fo. 67

Imperatori omnes reges & prĩcipes nõ debẽt de iure ſubeſſe.nec de iure poſitiuo de iure diuino.in conſi.lxix.nu.1.cum ſeq.fo.23.

Et poteſtas regum fundatur vtroque iure ſed imperatoris non.ibi.

Imperatores

Consiliorum domini Oldradi de Ponte.

Imperatores si duo eligantur,& vterq; administrat nõ valet priuilegiũ alterius tm̃,sed pendet ex euentu sed vtriusq; circa idẽ sic,tm̃ priuilegiũ in quo taceretur onus aliàs impositũ ciuitati nõ valet in consi.22.nu.1.cũ seq.per to.consi. 10.

In imperatores si duo electi cõcedũt priuilegia vsus illorũ est interdictus impetrantibus,quousq; declaretur quis eorũ ius habeat,secus si vterq; concesit idem priuilegiũ eidem.in cõs.23.n.1. cũ se. per to.consi. 11.

¶ Imperiũ an fuerit à deo constitutũ.in consi.lix.nu.10.

Imperiũ an processit à deo.in consi.clxxx.nu.15.cũ seq. 67.

¶ Impetrauit quis secũdũ tenorem cõstitutionis cũ ei quẽ de cõces. præben.pendẽte cognitione nõ sunt ligate manus ordinarij etiã si executor inhibuit ei,nec habet effectũ nisi gratia purificata.cũ nu.seq.in consi.clxxv.nu.1.cũ plu.seq. 65.

Impetratio beneficij facta lite pendente inter alios non facta mentione de lite valet,& qñ nõ valeat vide hic.& nu.seq.in cõsi.299. nu.1.cum seq. 132.

Impetrans in forma gratie specialis,præfertur illi,qui impetrauit in forma pauperum in præbenda vacante ante purificationẽ conditionum.in consi.233. 96.

Si vnus impetrat secundũ taxationẽ decimæ antiquæ &c.debet haberi consideratio ẽt ad mẽbra beneficij taxata,licet principale beneficiũ nõ reperiat taxatũ.in cõsi.ccxxxv.nu.1.& seq. 97.

Impetrãs gratiã expectatiuã in aliqua ecclesia cũ clausula dummodo alijs quatuor nõ scripserimus:si scripsit papa pro.vij.quorum tres ante vacationem beneficij quod iste expectat: erant assecuti beneficia bene potest iste cõsequi beneficium ibi.vacans.in cõsi. ccj.nu.1.cum seq. 77.

Impetrãs gratiã q̃ fructus beneficiorũ suorum in absentia percipiat per bienniũ,stetit per annum ad præsentandũ literas percipit fructus illius anni à tẽpore date,sed de primo anno debet petere nõ à capitulo sed ab his qui perceperũt.in consi.lvj.n.1.& seq.per to. consi. 77.

¶ Immunitate eccle. nõ gaudet iudeus & infidelis.ĩ cõs.liiij.n.3. 19.

Propter modicũ impedimentũ primi fatalis datur à iure totũ,secundũ,qđ non currit nisi toto primo finito,& est iustũ impedimentũ si fuit negligens,quo casu etiã negligentia procuratoris noceret domino tamen dominus restitui debet.

Et confessio procuratoris partis aduersæ corã iudice cõpetenti non est causa dãdi secundũ fatale:& nu.se.in consi.clvij.nu.1.cũ se.58

¶ Indefinita hominis in materia nõ necessaria,nõ equipollet vniuersali.in cõsi.172.nu.18. 64.

¶ Indulgentiarũ literas si prælatus cõcessit pro opere,quod fit extra suã diœcesim sine licentia illius episcopi in cuius diœcesi fit indulgentia non prodest subdito concedentis.

Itẽ de intellectu.c.nostro de pœni.& remis.aliorũ multorũ iurium dicentiũ q̃ extra territoriũ ius dicenti non paretur impune, vel econuerso.in cõsi. lxxiij.nu.1.cum plu.seq. 26.

Indulgentiam si quis iusto errore ductus & deceptus credẽs veram dedit falso quæstori eleemosynam nõ consequitur eam. Et deus cor interrogat &c.scilicet quo ad hoc vt actus sit vt bon⁹ vel malus,sed non ad hoc vt sit meritorius.in consi. lxxvj.nu.1. cũ seq. per to.consi. 27.

¶ Infirmitas auditoris vel procuratoris,excusat à prosecutione appellationis.in consi.ccviij.nu.7. 80.

Inquisitio quando fit contra abbatẽ,debet fieri sicut in alijs regulariter fit;& non sicut in monachos,vel sicut fit generaliter tã in capite quã in membris cum nu.seq.in consi.278.nu.1.cũ seq. 123.

Inquisitor hæreticæ prauitatis põt ꝓcedere contra iudeũ,qui Cristianũ negantẽ fidẽ & condescendentem ad sectam iudeorũ recipit & occultat,& contrafacientes aliquid in vituperium Christi. in consi.xxxvj.nu.1. cum seq.per to,consi. 13,

Instrumenta duo mandati procuratoris si producãtur de eadẽ data in personas diuersorum mutuo se impediũt;vbi nõ apparet aliquo modo de prioritate alterius.in consi.1.nu.8.& seq. 2.

In instrumento si continẽtur ista verba inuestiuit nomine donationis,per hoc probatur præsentia.in consi.ccxvij.nu.1. 85.

Item quid sit inuestitura.ibi.

¶ Intellectus.cle.dudũ.de sepul.ibi,ipsis fratribus &c.& ibi,de qui buscunq; relictis distincte vel indistincte:quia illa verba nõ intelliguntur nisi delegatis collegio fratrũ & nõ particularibus, q̃ bus non intelligit̃ legatũ causa sepulture.in cõsi.289.nu.1. 128.

Intellectus ad.c.nostro.de peni.& remis.& aliorũ multorũ iuriũ dicentiũ q̃ extra territorium ius dicẽti nõ paretur impune vel econuerso.in consi.lxxiij.nu.1.cum plu.seq. 25.

Intellectus ad.l.eos.C.de modo mul.in consi.xv.nu.1.& nu.2. 6.

Intellectus ad cle.vt calũnijs.de re iud.q̃ non habeat locũ in vnica sententia lata diffinitiua:sed tribus etiam si pronuncietur super desertione appellationis.in consi.cvj.nu.1.cum seq. 38.

Intellectus ad.c.cum de iure patro.in consi.cccv.nu.3. 136.

Interlocutoria potest impugnari vel iustificari ex nouiter productis si pati non potest aliquid imputari de oppositione ante sentẽtiam in.consi.cxxx.nu.13. 47.

Interrogatoria quando non apparent in registro,an præsumantur testes examinati secundum ea.in consi.323.nu.5. 145.

¶ Inuentarij omissio non priuat filium legitima,nec in vniuersali si dei cõmisso,requiritur inuentarium,& habet locũ trebellianica.

Itẽ de suspectione testamẽti.in consi.ccxlij.nu.1.cũ plu.seq. 4.

Iudeus transiẽs ad sectam sarracenorum non est puniendus à nobis & sic melior est secta sarracenorum quam iudeorum . in cõsi. lj. nu.1.& seq.per to. consi. 17.

Iudeos sarracenos vel alios paganos pacificos de terris suis expellere potest princeps iuste,& de iure ex causa legitima.& n.se.in. cõsi. 264.nu.1.cum seq. 115.

Iudeus carnaliter christianam cognoscens debet puniri extraordinariè,tamen isti iudeo fuerunt incisa virilia,& nu.seq.in cons. 333.nu.1.cum seq. 333.

Iudex remissorie potest absoluere testes ad cautelam vt testificentur si habet in cõmissione:aliàs secus.& nu.seq.in consi.cxlv.nu.1.cũ seq.per to.consi. 54.

Iudex ordinarius an possit recusari.in consi.cccj.nu.3. 133.

Iudex ordinarius si est recusatus,& alius est sibi adiunctus : processus per eos habitus non valet in casu isto tm̃ hic distinguũt tres casus.& nu.seq.in consi.cxlvij.nu.1.cũ plu.se. per to.cõsi. 105.

Iudex ordinarius si fecit sequestrationẽ secũdum formã cle.ad cõpescendas.de sequest.propria voluntate põt mutare sequestrũ,& fit sequestrũ:& sequestratio spiritualiũ & tẽporaliũ.& nu.se.in cõsi. clxvj.nu.1.cum seq, 55.

Iudex licet deferat appellationi ob reuerẽtiã sedis apostolice,tm̃ põt sentẽtiam exequi si a appellatio sit deserta:& quomodo intelligitur q̃ procurator est dominus litis per contestationẽ litis & respõsio ad.c.cum appellationibus friuolis.cũ n.se.in cõsi.cccxvij. nu.1.cum plu.seq. 142.

Iudex intra territorium existens mãdauit executori , quòd citaret quendã suum subditum extra existentẽ,quod fecit quo talis citatio arctet citatũ iuxta triplicẽ locũ:scilicet in quo & vbi,& ad quẽ.Itẽ de cle.pastoralis.de re iudi.in cõsi.lxxxviij.nu.1.& se. 30,

Iudex absente creditore põt remittere debitor,iuramentum præstitũ de non repetendis vsuris.in consi.clxxxvj.nu.1.& seq. 72.

Iudex ratione delicti commissi in personam suam aliquid exigens tenetur ad restitutionem in consi.vij.nu.2. 4.

¶ Iuramentum factum per aliquem q̃ nõ fideiubebit est licitũ, etiã in clerico nisi esset reus in tanta necessitate quòd vita temporalis vel spiritualis sua, aliàs periclitaretur.in cõsi.xc.nu.1.per to. consi, 31.

Iuramentum de nõ reuocanda donatione intelligitur nisi donatarius velit tacite vel expresse.& nu.9.in consi.ccxlv.nu.8. 102.

In relaxatione iuramenti de nõ petendis vsuris est pars vocãda,qñ agitur vt tollatur contractus vsurarius: aliàs secus . in consi.cxx. nu .1.& seq. 43.

¶ Ius dicendi testamentum nullũ,tansmittitur à pupillo in matrẽ. in consi. clxxj.nu .15. 63.

Laicus q̃ post delictũ factus est cleric⁹ nõ debet p̃ secularẽ iudicẽ coerceri.in cõs.4.nu.1. cũ seq.3.

Laudemiũ oĩum rerũ cẽsualiũ debet habere vsufructuarius omniũ bonorũ. Et quid sit laudemium .in consilio.xxiiij.numero.1.per totum consi, 11.

Repertorium ſigularium materiarum

Legatum ad vſus pauperum infirmorũ,videtur legatũ etiã pro eis ſeruientibus.in conſi.xj.nu.1.per to.conſi. 5,

Legata non debentur ſi exiſtens in poteſtate teſtatoris pręteritur.in conſi.138.nu.1. 51.

Legato caſtro nomina debitorum quorũ inſtrumẽta ibi ſunt inuenta non cedunt legato.in conſi.clxiij.nu.1. 61,

Item in inſtrumentis non conſiſtit thaurus.ibi.nu.2.

Item arma cedunt legato,quando legatur caſtrum.ibi.nu.3.

Legatis mobilibus nõ veniũt nomina debitorũ,etiam nomine pœnæ:quia licet nomina nõ ſint immobilia eo ꝙ certũ locũ non occupant,ſicut nec actiones:tñ faciunt tertiũ genus à mobilibus & immobilibus.in conſi.ccxix.nu.1.cũ ſeq. 85.

Legans militiã videtur legare omnes expenſas, quæ neceſſarie ſunt ad ingreſſum militiæ.in conſi.xxvij.nu.4. 12,

Legatum licet ſit incapaci,ſi ei ſubſtituit capax,ille veniet:& nõ ſuccedẽtes abinteſtato nec fiſcus.in conſi.39.n.1,& nu.ſeq. 14,

Si legans ad pias cauſas & ad alia bona omnia ſua vltra centũ libras iſte centũ libre debẽt detrahi de omnibus legatis:quia nõ eſt iſta falcidia.in con.cxj.nu.1, 40.

Legitime ſupplementũ non põt ex ſingulis rebus detrahi.cum ſeq. nu.in conſi.cxiij.nu.1.cũ ſeq. 41.

¶ Legitimatio eſt ſurreptitia cũ legitimatur adulterinus ex vtroq; parente ſi non fiat mẽtio de vtroq; adulterio.Itẽ non ſufficit dicere nõ obſtante lege aliqua:ſed eſt faciẽda mentio ſpecialis de lege.in con.247.nu.1. 103.

Legitimati ſuccedũt in re feudali ſi legitimatio tenet:& poſſunt de iure cõi,ſed de cõſuetudine feudorũ nõ extãtibus filijs legitimis. ibidem ,nu.4.

Libellus fundatus ſuper actione ex teſtõ quę cõpetit pro legato procedit.in conſi.ccv.nu.14. 78.&.79.

Libellus procedit in quo minor dicit ſententiam nullã:& ſi qua ſit petit reſtitutionẽ in integrũ ſi in libello adducit cauſam aliàs nõ ꝓcedit libellus quo ad reſti. in integ.in cõſi.cviij.n.5. 30.&.40.

Libellus in quo fiũt interrogationes licet debeãt ꝓcedere libellũ hodie de cõſuetudine precedit.in cõſi.ccv.nu.15. 78.&.79.

Libros multos expedit habere.in conſi.lxxxiiij.nu.1. 29.

¶ Limites diœceſum nõ poſſunt præſcribi:ſed limites territorij ſic. in.conſi.lxxxij.nu.8. 28.

Mala fides donatoris non impedit præſcriptionẽ donatarij poſſidentis bona fide:nõ obſtãte hypothecaria & de duplici mala fide.in cõſi.xix. nu.1,per to.conſi, 9.

¶ Mandatum ſicut morte cõſtituentis ꝓcuratorẽ finitur ſic morte ſubſtituentis poſt litẽ cõteſtatam.in conſi.cxxx.nu,1.cũ.ſe. 46.&.47.

Item de duobus priuilegijs cõceſsis à iure procuratori poſt litem à ſe conteſtatam.ibi nu.4.

¶ Maritus inſtituendo vẽtrem vxoris ſuæ:nõ ſolum vnum poſthumum ſed plures ſi ex ea naſcantur videtur inſtituiſſe hæredes.in conſi.ccxij.nu,1.per to,conſi. 81.

Maritus & vxor ſi inſimul legauerunt omnia bona ſua cuidam monaſterio:altero mortuo alter pro parte põt reuocare legatum vel teſtamentũ:& duo ſunt teſtamẽta etiã ſi in vna charta cõtineantur,& nu.2.in conſi.clxxiiij.nu.1.cũ ſeq. 65.

Maritus tranſiẽs ad ſecundas nuptias:perdit legatũ vxoris præmortue.in conſi.xxxiij.nu.3. 13.

¶ Matrimoniũ contractũ cũ muliere per vim licet ſit cognita:ſi tñ aufugit cũ potuit non valet .in conſi.35.nu,1.cũ ſe.per to.ti. 13.

Mater inſtituta à filio põt agere ad ſupplemẽtũ legitime:licet ſorores filij ſint pręterite.in cõſi.cxxiij.nu.1.cũ ſeq. 43.

Mater ſi reliquit legata in teſtõ & dixit ꝙ in ceteris bonis hæredẽ ſuum vniuerſalem filiã ſuã reliquit & ei ſubſtituit;tũc in hoc caſu reſtitutionis ipſa vel hæres ſuus ab inteſtato detrahit duas quartas,etiam delegatis relictis:ſcilicet trebellianicã & debitam iure nature,in cõſi.clviij,nu.1, 59.

Et verbũ ceteris cõprehendit totã ſubſtantiam teſtatoris.ibi.

Mater habẽs duos filios ſi eos adinuicẽ ſubſtituat:videt eos vulgariter ſubſtituere:ideo vno eorũ mortuo ante aditã hereditatẽ alius ei ſuccedit;ſed ſi adiuerat hæreditatẽ,tũc frater & pater pariter ei ſuccedunt abinteſtato.in conſi.xxxiij.nu.1.cũ ſeq. 13.

¶ Merũ imperiũ quid ſit.in conſi.x.nu.2. 5.

Merum imperium ſi in caſtro vnus habet poteſt ibidem erigere furcas:etiam in loco cuius dominium pertinet ad alium:& an compellitur vendere illum locum ſi aliàs eſt vtile ibidem eſſe furcas. in conſi.clxj.nu.1.cum ſeq. 60.

Et ſi vnus eodem caſtro habet mixtum imperium & iuriſdictionẽ: & appellatur à iudice ſuo non debet appellari ad eum ſed ad iudicem ſuperiorem.ibi.nu.6.

¶ Mixtum imperium quid ſit.in conſi.x.nu.3. 5.

¶ Miles cui rex caſtrum cuſtodiendum cõmiſit tenetur de mala cuſtodia ſi cõmiſit illud cuſtodiendũ alteri cuius culpa fuit captum dictum caſtrũ & culpa præſumitur niſi probetur contrariũ: etiã ſi ſit nobilis cui cõmiſit.in conſi.xcij.nu.1. 31.

¶ Modus procedendi contra certos fratres fugitiuos arreſtatos, in curia de mandato pape:& contra imperatorem & antipapam. in conſi.lxv.nu.1.cum ſeq. 22.

Monete eſtimatio conſideratur quę erat tempore late ſententiæ vel laudi non quæ erat tẽpore ſolutionis.in conſi.xiij.nu.1.per totũ conſi, 5.

¶ Molendina tenens à pluribus pro indiuiſo ſi vẽdat & maior pars cõſentiat non conſentiens nõ tenetur ſequi volũtatem aliorũ: & ſi fiat eſtimatio ſtabitur perſone reſpectu prime venditionis .in cõſi.34.nu.1.cũ ſeq.per to.conſi. 13.

¶ Monachus ſi cauſa leuitatis dimiſit habitum & reaſſumpto habitu redit ad monaſteriũ & abſolutus eſt põt eligi in abbatẽ : quia per hoc non fuit irregularis.in conſi.cciij.nu.1. cum ſe. 77.

¶ Mulcta vel pena põt imponi per iudicẽ vltra.l.eos.C.de mo.mulctandi . qñ imponitur pro contumacia furti vel aliorum criminum maiorũ:in conſi.xv.nu.1,cũ ſeq.per to.conſi. 6.

Nepotes ex filia poſſunt dicere teſtamẽtũ aui nullũ:quia fuerint pręteriti non inſerta cauſa. in cõſi.xl.nu.1.per to.conſi. 14.

¶ Nihil ad nos de his q̃ foris ſunt quomodo hoc intelligatur.in conſi.36.nu.2. 13.&.14.

¶ Nobilis ſi ſuſcepit filium ex ſoluta pediſſequa & inſtituit eũ hæredẽ appellando eũ filiũ:nõ proptera dicitur filius naturalis in conſi.cxcvj.nu.1, 75.

¶ Nomine curialiũ an veniãt cardinales.in conſi.321.nu.1.& ſe.144.

Nomine omniũ bonorũ obuẽtionũ nõ veniunt pœne vel pditio bonorũ feudaliũ vel aliorũ nec proprie.Itẽ verbũ vniuerſale debet intelligi ciuiliter: & prædicta habẽt locũ in crimine leſę maieſtatis.& n.ſeq.in cõſi.cxxxiiij.nu.1.cũ plu.ſeq.per to,conſi..51.&.52.

Nomine pertinẽtiarũ quid continetur remiſsiue.in conſi.10.nu.1.5.

Nomine vniuerſitatis veniũt & ſacerdotes.in conſi.32.nu.1.cũ ſe.12.

Nomine cibi non cõtinetur potus.in conſi.lxxix.nu.2. 27.

Nomine filij an veniãt nepotes & ꝓnepotes.in cõſi.269.n.1.cũ ſe.118.

Noĩe mortis an comprehẽdat naturalis tm̃.in cõſ.284.nu.4. 125.

Nomine incertorũ legatorũ quid cotineatur ſi priuilegiũ cõceditur alicui regi ꝙ poſsit cõuertere incerta legata in vtilitatẽ paſſagij. in conſi.lxj.nu.1.cũ ſeq. 20.

Nomine oblationum:an comprehendantur oblationes ad altare.in conſi.293.nu.6. 23.

Nomine cautionis regulariter ſola promiſsio intelligitur. in conſi. lxviij.nu.1. 17.

¶ Notariatus eſt vile officiũ & non eſt dignitas.in conſi.c.nu.5. 36.

Notarius ſi dicat teſtes iuraſſe ſecundũ morẽ non propterea probat eos iuraſſe cora iudice.in conſi.313.nu.6. 145.

Notariũ creare põt quilibet eps vel ordinarius infra ſuũ territoriũ. Itẽ notariatus eſt vile officium & non dignitas.in cõſi.lxxv.nu. 1.& nu.2,per to,conſi. 27.

¶ Nouum quid ſit. in conſi.cxc. 73.

Ordinatus à non ſuo epiſcopo:videtur ordinatus de licentia ſui epiſcopi , in conſilio. ccxv . numero .9 . folio, 83.&.84.

Actum de futura ſucceſsione licet nõ teneat,tamẽ firmatur iuramento:& de verbis dico me contentam & pagatam , in conſilio , cxxxij. numero ſecundo. 48.

Consiliorum domini Oldradi de Ponte.

¶ Papa an habeat vtranque iurisdictionẽ.in consi.clxxx.nu.12. 67.
Papa vnus si concedit potestatẽ episcopo vniẽdi quatuor ecclesias mense sue, & ipse episcopus vniuit eas viuẽtibus rectoribus eorum sine eorũ præiudicio, mortuo illo papa successor dedit expectatiuas cũ clausula anteferri: tunc si moriatur aliquis prædictorum rectorum nõ præfertur expectãs episcopo: quia illa clausula posita in potestatem vniendi. scilicet cedentibus vel decedẽtibus non denotat conditionẽ: sed ex nũc habet effectum in cõsi. ccxxiij. nu. . cum seq. 86.
Papa si suorũ clericorũ cõmensalium beneficia suæ collationi reseruauerit: & aliquo eorum mortuo contulerit eius beneficium alicui absenti quia antequã reciperet literas vel cõsentiret mortuus est potest iterũ conferre. in consi. lvij. nu. . 19.
Papa contulit eadem die duobus in eadem ecclesia præbendas non obstante quòd aliqui apostolica autoritate in eadẽ ecclesia sint recepti, aut vt recipiantur insistant, gratia secũdo præsentãtis est omnino nulla. in consi. cxliij. nu. . & seq. 53.
Et clausula non obstante posita in tali gratia non facit eam valere ad id quod papa velit ipsis ambobus prouidere: sed tollit surreptionem tm̃: & de verbo omnino careat: quid significet. ibi. nu. 3.
Pape assertio in priuilegijs an super facto ꝓprio & super quo fundatur intẽtio sua probet plene: & de cle. literis. de proba. in consi. cclviij. nu. 1. cũ plu. seq. 112.
Papa si dat facultatẽ alicui episcopo vniẽdi aliquã ecclesiã mẽse suæ episcopali etiã si dicat per cessum vel decessum rectoris illã possidentis: tamẽ si episcopus eam vnit suæ mẽsæ viuente rectore & nõ vocato sine eius præiudicio: puta post mortẽ eius valet vnio maxime si subsequat cõfirmatio pape intãtũ ꝙ si rector parochialis causa permutet nõ valet permutatio. in cõsi. cclvij. 109.
Episcopus potest vnire ecclesiam non vacantẽ sine autoritate pape mense suæ, tamẽ si nõ habeat facultatẽ à papa an videatur autoritate sua vel pape feciss̃e. & nu. seq.
Et de multis surreptionibus impetrãtis gratiã à papa. in cõsi. cclvij. nu. 1. cũ plu. seq. 109. & 111.
Papa qñ mandat prouideri alicui dicitur de beneficio vacante vel vacaturo cum decreto irritante: licet collatio tunc facta per ordinarium etiam ignorantẽ non valeat: tm̃ expectãs nõ debet sua propria autoritate expellere possidentem: aliàs perderet ius etiã si sibi non resistatur. in consi. cccxix. nu. 1. cũ seq. 143.
Et corã subexecutore expectãs: debet seruare modũ hic contẽtũ. ibi.
Papa absens ab vrbe romana quã citius põt debet ad eam redire: qa ibi collocauit deus sedẽ suam: licet alie ciuitates reperiantur magis tranquille & meliorum hominum: nã deus domos duas habet in mundo: scilicet hierosolimitanã & romanã. in cõsi. lxxxv. nu. 1. per to. consi. 29.
Et de priuilegio vrbis ecclesiæ romane & hierosolimitane. ibi.
Papa põt remittere pœnã apostatico: sed non debet permittere ꝙ cito promoueatur. in consi. xlvij. nu. 1. cũ seq. per to. cõsi. 16.
Papa si pupillo existenti corã se dedit gratiã ad dignitatẽ si aliàs non dispensat secũ non videtur propter hoc secũ dispensare. & nu. se. vsq; ad nu. 6. in cõsi. cccxxv. nu. 1. 147.
Item si postquã beneficiũ vacauit dispensauit secũ non videtur facere præiudiciũ alij tertio qui id acceptauit: ideo ille tertius debet illud habere pupillus expectare illud vacaturum. ibi. nu. 7.
Papa si concessit fratribus de carmelo ꝙ possint audire confessiones illorũ, qui sibi de licentia suorum prælatorũ confitentur dicitur prælatus quo ad hoc episcopus, & nõ rector. Et si prælatus eã semel concessit non potest eam reuocare vel interpretari. in . cõsi. ccxxx. nu. 1. cũ plu. seq. 95.
Per reuocatoriã pape Benedicti. xij. qui reuocauit omnes gratias ꝑ decessoris sui Io. xxij. facta eis qui nõ habebãt ius in re, sed ad rẽ, nõ sunt reuocate reseruationes canonicorũ, & aliorũ beneficiatorũ receptiões factę ex vigore priuilegij cõcessi ecclesiæ burdegalen̄. id est quatuor doctorũ niatorũ. in cõsi. cclxvj. nu. 1. cũ se. 116.
Papa nõ põt vnã monachã etiã iã ꝓfessam includere in monasteriũ magis arctũ cõtra volũtatẽ suã: requiritur ꝙ det sibi aliũ annũ ꝓbationis in illo monasterio. in cõsi. xcvj. nu. 1. & seq. 35.
Papa ordinauit ꝙ abbas cistercien̄. daret annuatim abbati clarevallis. ccc. lib. turonen̄. paruorũ si mutata est moneta debet solui de antiqua vel habito respectu ad eam quo ad tantum valorem in consi. ccv. nu. 1. 104.
Papa ipso facto an videatur dispensasse etiã si nõ exprimat verbum dispensamus. in cõsi. cccxxix. nu. 1. cũ plu. seq. 151.
Papa si mãdat prouideri alicui de beneficio spectãte ad collationẽ episcopi & capituli &c. an debeatur sibi beneficium cuius electio spectat ad eosdẽ. & nu. se. in consi. cxlvj. nu. 1. cũ plu. se. 54.
Papa an ipso facto videatur dispensare ex certa scientia, etiã si nõ exprimat dispensamus. in cõsi. cccxxxj. nu. 1. cũ seq. 111.
Et vide in consi. proxi. se. eo.
Papa aliàs incipit ad idẽ ex solo facto sine verbis: an videatur dispensare. in consi. cccxxvij. nu. 1. 149.
Papa ipso facto videtur ex certa scientia dispẽsare cũ minore: si eũ scit minorem & mandat sibi conferri beneficiũ. in cõsi. cccxxx. nu. 6. & seq. 151.
¶ Pares curie non sunt iudices in causa quæ vertitur inter dominũ & quẽdam tertiũ nõ vasallũ super feudo comitatus: etiam si dominus sit ecclesia: sed iudex ordinarius rei, & quot modis acqritur feudũ & nu. seq. in cõsi. cclxxij. nu. 1. cum seq. 120.
¶ Pater si tpe quo dotat filiã vult ꝙ si moriat sine liberis reuertat ad suos propinquos: ex tali pacto orit actio propinquioribus: ita vt nõ possit tolli nisi per stipulationẽ. in cõsi. 132. nu. 1. 48.
Pater in testõ si substituit filio nascituro aliũ filiũ secũdo nascturũ: & isti secũdo substituit fratrẽ vel aliũ: tũc si nascitur vnus tm̃ & moriat in pupillari: iste substitutus secũdo nõ venit ad istius bona: sed eius mater. nu. se. in consi. clxxvij. nu. 1. cũ seq. 66.
Pater an posset dimittere in testõ filię suę dotate & renũcianti hæreditati paterne aliquid cũ grauamine restitutionis ipsius & dotis recepte. in consi. 132. nu. 5. cum seq. 48.
Pater aliàs incipit si pater filiæ det insolutũ dotis oĩa bona sua genero licet à prin. fuisset cõuentũ de certa quãtitate dotis: tm̃ res stãtes possunt vendicari ab hæredibus filie. in consi. 245. nu. 4. 102.
Pater si legat filiæ aliquid vltra dotem & vult eã esse contentã de toto quod existat in bonis suis: tunc ipsa potest petere dotẽ matris suæ. in cõsi. 297. nu. 1. 131.
Pater si reliquit filiabus suis certũ vsumfructũ pro eis nutriẽdis donec erũt maritate: tunc eis nubẽtibus cessat vsusfructus: quia mariti tenentur eas nutrire. & numero seq. in consi. clxij. nu. 1. cum sequen. 61.
Pater quãdo legat filiæ nõ cõtrahat nisi cũ mercatore si primo cõtrahat cũ mercatore: & eo mortuo cũ milite amittit legatũ. Itẽ excluditur à primo tm̃ gradu substitutiõis. Et si amittit cui debeat applicari: & de remedio. in cõsi. xvj. nu. 1. cũ plu. seq. 7.
Pater emãcipando filiũ si dicit ꝙ retinebat vsumfructũ in omnibus bonis per filium acquirendis: talis retentio non tenet. in cõsi 114. nu. 1. cũ seq. 81.
Pater si filię existenti in potestate sua consentiat: ꝙ possit de dote donationẽ causa mortis facere ipsa filia põt donare fratri suo in eadẽ potestate existenti. in consi. xxvj. nume. 1. cum sequen. per totum consi. 11.
Pater si filio cõtrahẽti matrimoniũ vel eius vxori det certũ qd propter nuptias: & ille filius habeat filiã & illud sibi donet licet non potuerit: tm̃ filia debet id habere, & ea mortua succedit sibi mater & nõ auus. cũ nu. seq. in cõsi. 110. nu. 1. cũ se. per to. consi. 40.
Pater qñ substituit filijs suis impuberibus per verbũ cõe. s. substituo si decesserint sine hærede ex corpore suo procreato: & adijcit ꝙ in illo casu substitutũ sibi hæredẽ instituit, tũc si filij decedãt infra pubertatẽ substitutio est directa, & excluditur mater propter verbũ instituo: quod est directũ. Et de verbis obliqs & directis: & de cõibus. & nu. 4. in cõsi. 125. nu. 1. cum seq. 44.
Pater si dat aliquid filio in vita cũ onere restitutionis: postea in testõ legat sibi aliquid iure institutionis, & vult eũ esse contentũ cõlo & cũ donatione quã sibi fecerat: propter hoc videtur remittere onus restitutionis appositum in donatione. in cõsi. 28. nu. 1. cũ se. per to. consi. 12.
Pater si substituit filio suo si absque filio ex corpore suo procreato hærede decesserit filiam ipsius vel eius prolẽ: tamẽ si filius habuit filium & ex eo nepotem & præmoriatur filius ipsius relicto alio filio nepote hæredis & pronepote testatoris: excluditur sub-

Repertorium ſingularium materiarum

ſtitutus ipſius teſtatoris ex voluntate præſumpta.in con.cclxix. nu.1.cum ſeq. 118.

Appellatione filij veniunt nepotes & pronepotes:& infra patet in ſubſtitutionibus.ibi.

¶ Patientia filiorum non præiudicat domino:& ſi præiudicaret ſibi reſtituuntur in integrũ.Et inueſtitura ſiue confirmatio imperatoris facta in forma cõi:nõ præiudicat in dictis caſibus filijs minoribus.in conſi.ccxxxvij.nu.6.cum ſeq. 97.

¶ Pauperis conditio quando ſit melior quam diuitis.in cõſi.xxvij. nu.5. 12.

¶ Pœna non ſeruantis.c.cupientes.de elect.lib.vj.& de obſeruãtia dicti.c.& de ſaluatione quorũdam teſtium ſingularium.in cõſi. cj.nu.1.cum plu.ſeq. 37.

¶ Penſio data per epiſcopũ de conſenſu capituli ad vitam alicuius: poteſt per ſucceſſorem reuocari.licet in ea dicatur de meritis prę cedentibus niſi conſtet aliàs:quia nõ propterea probatur.in cõſ. ccxxvj.nu.1.cum ſeq. 92.

Penſio ſi ponitur in beneficio ille qui ſoluit dicitur beneficiatus: & ideo ſi imponatur decima per papã ſemper debet ſoluere ſecun dum pactũ conuentum:quia ipſe ſoluit & nõ ille cui ſoluitur pẽ ſio.in cõſi.clxviij.nu.5. 62.

¶ Præbendã quam infra menſem duxerint acceptandam ſi duo expectant;ſecundus non põt in primo menſe acceptare.in conſi. cxxxvj.nu.3. 50.

¶ Prælatus priuans aliquos clericos non ſeruientes eccleſiæ diſtribu tione quotidiana illius diei,non dicitur propterea habere curam nec dicitur priuare eos fructibus beneficij propter hoc.in conſi. ccxxvij.nu.10.& ſeq. 93.

¶ Prælegata non veniunt in reſtitutionem inquantum ſunt vere legata.in conſi.cvij.nu.6. 39.

¶ Poſitioni criminis an quis cõpellatur reſpõdere,& quãdo.in cõſ. cccxxix.nu.13.fo.150.& in cõſi.cccxxxj.nu.6. 152.

Per reſponſionẽ factam ad interrogationẽ vel poſitionem,non intel ligitur reſponſum ad eius declarationem vel econuerſo.Item an & quando confeſsio procuratoris noceat domino. & nu.ſeq.in conſi.cclxiij.nu.1.cum ſeq. 114.

¶ Præſcribere quis poteſt obediẽtiam quòd ſit ſubiectus vni & nõ alteri:ſed q̃ nulli ſit ſubiectus nõ põt præſcribere.in cõſi.clxxij. numero.1. 64.

Itẽ hic ponuntur aliqua requiſita ad præſcriptionem obedientiæ:& q̃ ſola negligentia epiſcopi non perditur ſubiectio.ibi.

Itẽ in præſcriptione ſubiectionis nõ requiritur q̃ ille in quẽ fuit ſub iectio præſcripta ſit capax:ſed is qui præſcripſit. ibi.

Item quod valeat præſcriptio q̃ capitulum cognoſcat de iniurijs ſi bi illatis.ibidem.

Item quomodo intelligatur q̃ priuilegium contra præſcriptionem valet necne.ibidem.

Preſcriptio interrumpitur per ſententiam arbitratoris.& nu.ſeq. in conſi.clxxvj.nu.1.cum ſeq. 66.

Poteſt quis præſcribere obedientiam paſsiue.ſcilicet q̃ ſit ſubiectus vni & nõ alteri:& an valeat conſuetudo circa hoc in cõſi.ccliiij. nu.4.8.&.26. 16.

¶ Præſtimonium quid ſit in cõſi.lxxxj.nu.2. 28.

Præſtimonia multa habens & impetrans beneficium:ſatis eſt quòd faciat mentionem eorum in genere licet non in ſpecie.in cõſi.cxl. nu.1. 52.

Et cõſtitutio loquens de beneficijs,habet locũ in præſtimonijs. ibi.

¶ Princeps an poſsit ſine peccato expellere iudæos & ſarracenos de regno ſuo:& eorum bona auferre.Et an papa hoc poſsit præcipere principibus & perſuadere.in conſi.lxxxvij.nu.1.cum ſe.30.

Princeps præſumitur,vti plenitudine poteſtatis,niſi expreſſe appareat.Et hic cõtinẽtur reſponſiones ad multa iura contraria: maxime ad legem quidam conſulebat.ff.de re iudica.cum nu.ſeq. in conſi.cccxxxij.nu.10.cũ plu.ſeq. 152.

Principes nõ recognoſcentes dominũ ſaltẽ de facto poſſunt ſibi indicere bellum de iure fori,ſed ſi vnus recognoſcit ſuperiorem ille nõ poteſt ſine autoritate ſuperioris indicere.Si vero alter qui vult indicere non recognoſcit debet petere à ſuperiori alterius vt faciat iuſtitiã de eo & de iure poli conſideratur cauſa & voluntas in conſi.lxx.nu.1. 25.

Principis nihil tã peculiare ſicut humanitas.in cõſi.xlvij.nu.2. 16.

¶ Prioratus aliquis ſi autoritate apoſtolica fiat eccleſia cathedralis remanent iura & priuilegia epiſcopo ibi prę fecto ſi erant realia: ſecus ſi perſonalia conceſſa tantũ priori vt priori.in cõſi.cclxvij. nu.1.cum ſeq.per to.conſi. 117.

¶ Priuilegium habens ad inſtar alterius priuilegiati:cenſetur habere priuilegiũ q̃ ille priuilegiatus habet ad inſtar alterius.in cõſi. ccc.nu.1. 132.&.133.

Item de multiplici prærogatiua priuilegij principis.ibi.

Priuilegiũ principis quomodo debeat interpretari in cõſi. cclxviij. nu.1.ver.Sed in contrarium. 118.

Priuilegiũ cõceſſum regi de fructibus beneficiorũ percipiẽdis poſt certũ tẽpus:non cõprehendit beneficia ante priuilegiũ vacãtia & tẽpore priuilegij litigata:licet litigantes tẽpore priuilegij durante renunciant.in conſi.cccx.nu.1.cum pluribus ſeq. 138.

Per priuilegium cõceſſum ſtudenti cum clauſula non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis &c.tolluntur ſtatuta prime reſidẽtiæ qui bus cauetur quòd teneatur quis reſidere tanto tempore à principio aliàs nihil habeat,& clauſula generalis omnia ſub ſe cõprehẽdit:ac ſi ſpecialiter eſſent ibi nominata.Item priuilegium cõceſſum cauſæ eſt magis fauorabile quam ſi eſſet cõceſſum perſone. & nu.ſeq.in conſi.cccxxij.nu.1.& ſeq. 145.

Priuilegiũ generale religioſis conceſſum ſuper decimis non ſoluendis:nõ extenditur ad decimas in quarum perceptionis poſſeſsio ne tẽpore conceſsionis huius priuilegij erant eccleſia cathedralis & alie parochiales.in conſi.268.nu.1. 117.

Priuilegiũ ſancti Antonij circa curiales an comprehẽdat cardinales in conſi.ccxciij.nu,2. 130.

Priuilegia conceſſa vni monaſterio circa cõfeſsiones & prædicationes debẽt reuocari:ſi collegialiter faciãt fratres aliquid cõtra ſedẽ apoſtolicã principaliter.in cõſi.lxv.nu.7.&.8. 22.

Priuilegium ſi concedit,papa religioſis q̃ poſsint percipere decimas noualium ſicut antiquas habent,tunc habetur reſpectus ad illas antiquas quas percipiebant:& ſic illas ſicut iſtas poſsidere poſſunt abſque pœna.clementi.j.de deci.in conſi.cix.nu.1.& ſeq.per to.conſilium, 40.

Priuilegiũ conceſſum epiſcopo nõ expreſſo proprio nomine:quòd poſsit diſpenſare cum præpoſito vt cũ præpoſitura poſsit aliud curatũ beneficiũ obtinere:nõ reuocat̃ per.c.execrabilis: quia ibi reuocatur diſpenſationis forma:ſed non poteſtas diſpenſandi.& eiuſdem conſtitutionis execrabilis. §.quia vero deinceps.non habet locum in his qui hodie curata beneficia recipiũt:videlicet q̃ etiam primũ ſit ſeruatum quaſi rectitudo iuris lederetur ideo vltima clauſula ad omnes non trahitur & per eũdem §.nõ eſt correctũ.c.ſi tibi conceſſo.de prebẽdis.li.vj.in conſi.clij.n.1.cũ ſe. 57.

¶ Proceſſus delegati iniuſte factus cõtra poſsidentẽ beneficiũ qui vult ſtare iuri nõ valet,etiã ſi in eum ferat excommunicationem vt deſiſtat à poſſeſsione.nu.1. 28.

Itẽ præſtimoniũ eſt bñficiũ:& dicitur quaſi præſtans nimiũ.in cõſi. lxxxj.nu.1.cũ ſeq.per to.conſi. 28.

Procurator habens mandatũ ad cauſas legitime deuolutas ad curiã: non põt agere vel defendere cauſas poſtea inchoatas & nõ deuolutas.cũ n.ſe.in conſi.cccix.nu.1.cũ ſeq. 138.

Procurator ſi in cauſa appellationis & nullitatis nõ proſequitur appellationẽ infra terminũ ſibi ſtatutũ ab homine:& appellatio ſit deſerta & cũ agitur de nullitate iudex pronunciat nõ eſſe litem conteſtandã ſuper libello nullitatis:videtur pronunciare nõ eſſe nullitatem.conſi.cccviij.nu.1. 137.

Procurator datus ſimpliciter,videtur datus ad omnes cauſas preſentes & futuras etiam ſuper appellatione.ibi.nu.3.

Procurator datus ad acceptandũ & proſequendum gratiã & ad oĩa alia faciendũ &c. poteſt appellare extraiudicialiter ad curiam.in conſi.cccxxxij.nu.9. 152.

Procuratores duo qñ ſunt conſtituti ſimpliciter ſi vnus tantũ altero non reſiſtente proſequitur cauſam, valet per eũ factũ,maxime ſi ille qui cõſtituit non apponat,ſed alter.in conſi.cxxx.nu.4. 47.

Procurator appellãs extraiudicialiter in caſu.c.j.&.c.vt circa:de electione.lib.vj.ſi ad hoc non habebat mandatum: nõ præiudicat domino:

domino,nec potest dici quòd dominus ratũ habuit:ex quo facit contra mandatum.in consilio.cccxxix.nu.6. 150.
Et de requisitis in ratihabitione.ibi.nu.7.
¶ Producens literam pro se videtur confiteri omnia contenta contra se ex qua appareat infra tempus non fuisse diligentias factas.in consi.cxcviij.nu.7. 75.
¶ Possessio vacua quæ dicatur.in consi.cccxj.nu.3. 138.
Possessionem clandestinam habens an possit contra actorem excipere de iure dominij.in consi.1.nu.19. 2.
Possessiones habens vnde fuit natus licet transferat domiciliũ ibi debet soluere tributa & non vbi habet domicilium:sed si nõ est ibi oriundus sed tantum habet ibi possessiones vel emit ibidem, & alibi habet domicilium:tunc debet soluere regulariter vbi habet domicilium:& non vbi habet possessiones.cũ nu.seq.in cõsi. clxix.nu.1.cum seq.per to.consi. 62.
Ad possessionem adipiscendam impediendã admittitur quilibet cõtradictor qui censetur habere ius in re viuente defuncto:sed nõ obijcit de iure tertij à quo nullum ius habet.in consi.cxxxix.nu.5.cum sequen. 51.&.52.
Possessori & non proprietati statur in collationibus & præsentationibus in consi.cccxij.nu.1.cum seq. 139.
Quando agitur de possessione & proprietate ecclesiæ.an sit de vno episcopatu vel alio etiam si vnus episcopus petat restitutionem ipsius,tñ statur hic maiori parti testiũ alterius episcopi,pro quo facit ius cõe & non fit restitutio.in consi.cclxxiiij.nu.1.cũ se.121.
In causa super petitorio & possessorio pendente in curia post dationem & probationem articulorum actoris,tunc demũ petitoriũ suspendentis,reus debet habere remissionem in partibus ad probandum duos articulos etiam proprietatis causam tangentes de stilo.in consi.cccxj.nu.1.cum seq. 138.&.139.
Per hoc quod quis definit rem possidere cuius ratione personali actione poterat conueniri,liberatur à personali probata amissione in casu quo nõ tenetur de iure.Et quis debet probare:& quo modo,& quando quis tenetur de dolo:& lata culpa,hic traditur in consi.ccxxj.nu.3.cum seq. 86.

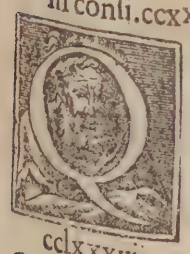

Varta non debetur ecclesiæ parochiali defuncti: de relictis alicui monasterio à testatore vbi nõ supletur vel alicui fratri in particulari ratione parentele vel amicitie maxime si est alicuius monasterij,vbi in communi vel particulari possunt fratres bona possidere cum plu.nu.seq.in consi. cclxxxvij.nu.1.cũ plu.seq. 126.&.127.
Quarta non debetur de legatis relictis fratribus ab his qui se eligũt in eorum monasterijs sepeliri.in cõsi.ccxxv.n.1.& seq. 90.
Quarta non debetur de relictis fratribus particularibus non vt collegio.ibi.

Atihabitio domini præsumitur, si apparet de mandato ad capiendam possessionem, & postea probatur spoliatio:nisi cum sciuit an contradixerit protestando.&c. in consilio cxcix. nu.6.&.7. 76.
Et si libellus detur contra dominum spoliantẽ concludit probata ratihabitione.ibi.
Item ea quæ requiruntur in mandato,requirũtur ratihabitione ibidem nu.11.
Recognoscens se tenere qcquid tenet in castro ab episcopo excepta certa domo:non per hoc videtur cognoscere feudum ab episcopo nec dare sibi proprietatem quã habet:quia illa exceptio nõ firmat regulam in omnibus generaliter.& confessio generalis hoc casu non nocet.in consi.cxxxiij.nu.1,cum seq. 49.
Recusans iudicem post appellationem, non renunciat appellationi.in consi.ccciij.nu.6. 334.
¶ Regula si vinco vincentem te &c.quando habeat locum.in cõsi. cxcviij.nu.6. 75.&.76.
¶ Religiosus portans habitũ sub mãtello,an excusetur à pœna excõmunicationis & apostasiæ.in consi.clxxxiij. nu.12. 70.&.71.
Vide tamen eundem Oldra.in consilio proxi.sequen.nu.12.vbi determinat contrarium.
¶ Renunciari nõ potest insinuationi donationis vel.l.si vnquã.C.de reuocã.do.& nu.2.in consi.clxxiij.nu.1.cum seq. 65.
Renunciatio denon succedendo &c.non includit successionẽ ex testamento,etiam si iurata sit quia iuramentum nõ auget pactum extensiue sed intensiue.in consi.294.nu.1.cum seq. 130.
¶ Repulsio ab institutione,nõ est sententia diffinitiua.in cõsi.xviij. numero.2. 9.
¶ Restitutorij iudicij priuilegium nõ vendicat sibi locum cum ex iam productis appareat spoliatum nullum ius habere,& hoc in spiritualibus ne detur alicui materia peccãdi.secus in prophanis. in consi j.nu.10. 2.
¶ Res alienate computantur in quartam.in cõsi.cvij.nu.7. 39.
Res quæ cadit in commissum nõ debetur vsufructuario nisi quo ad fructus:sed debetur proprietario.in consi.ccxl.nu.1.cũ seq. 98.
¶ Regi & comiti si cõcessum est vt singulos nominẽt regi tamẽ primitus est concessum & de nominatione non apparet ille præsumit nominatus primus cuius data est prior.in cõsi.ccxviij.n.1.85.
Et dicens se prius nominatum debet probare.ibi.nu.4.
Rex Aragonũ habẽs duos filios si eis cõsentientibus & iurãtibus in manibus patris diuisio regni aragonũ & maioricarũ est inter eos facta per patrẽ dñinio retẽto ipsi patri in vita sua & pater substitutionẽ fecit vni filio,qp si decederet sine filijs vel filij eius tũc succederet regnũ aragonũ alteri,ista voluntas vocatur ordinatio facta à patre supremi iudicij dispositionem præueniens & est mutabilis vsq; ad mortem.
Itẽ donatio facta à rege nõ recognoscente superiorem, nõ subiacet legibus:quo ad insinuationem,nec quo ad personarum capacitatem.in consi.ccxxxj.nu.1.cum.seq. 96.
Itẽ talis actus regis respectu filiorũ etiam est immutabilis & in tali substitutione excluditur substitutus,si filius filij licet nõ primo genitus moriatur cum liberis.ibi.
Itẽ rex nõ potest regnũ suum submittere seruituti quibuscunque pactis contra propriam impositionem factam per pactum suum.
Rex potest facere donationẽ regine de parte regni: si grauiter non præiudicet regno.
Et etiã si rex fecerit iuramentũ de nõ alienando bona immobilia regni sui stipulanti notario & fecit statutũ,super hoc tamẽ benepotest donare regine suæ vxori propter nuptias vel simpliciter non obstãte iuramento & statuto:maxime vt euitetur scandalũ,quia vxor sua videtur excepta & statur declarationi ipsius regis iurantis quomodo intellexit prędictam promissionẽ & statutum siue iuramẽtũ:nec eo mortuo filius eius hæres potest conuenire. in consi.xcv.nu.1.cum plu.seq.per to.consi. 34.
¶ Romane ecclesiæ priuilegia an reuocari liceat per antipapam Rome creatum.in consi.lxij.nu.1. 21.
Romana ciuitas non venit appellatione ciuitatum.ibi.nu.2.
Romani habẽt de cõsuetudine miseras oblationes.ibi.nu.4
Romane ecclesiæ guelphi sunt deuoti & etiam hispani.ibid.nu.5.
Item de multis pontificibus expulsis ab vrbe Ro.ibi nu.6.
Romana ecclesia potest inuocare principes seculares in auxilium. ibi.nu.7.
Et dari potest cruciata contra schismaticos & contradictores ecclesiæ romane.ibi.nu.8.

Arraceni ad solutionẽ decimarũ de terris ab eis possessis compelluntur indirecte, secundum iura hic alle.cõsi. xci.nu.1.cũ se.per to.cõs.31.
¶ Scãdalũ quid sit.in cõsi.cclxviij.n.8. 117.&.118.
Scandalũ quid sit & quomodo debet priuilegiũ principis interpretari.in consi.cclxviij.n.8.e.
¶ Sententia iuris an obstet petenti restitutionem.in consi. ccxxvij. nu.1.& seq. 95.
Si cõtra sentẽtiã depositionis latã cõtra absentẽ opponiturq; fuit lata extra territoriũ & sine cõsensu capituli,& cũ nõ cõstaret de criminibus nisi per assertionem iudicis oppositiones sunt legitime, & qp talis sententia sit nulla.in consi.cclj.nu.1.cum seq. 104.
Sentẽtia lata super re notoria nõ suspenditur per appellationẽ interpositam infra decẽnium:sed potest mãdari executioni. in consi. xviij.nu.3. 9.
Sententia declaratoria cõsuetudinis notoriæ facta per superiorẽ,valet etiã parte non citata.in consi.ccxciij.nu.1. 130.

Repertorium ſingularium materiarum

¶ Sepultura non electa ſi quis decedit debet ſepeliri in eccleſia vbi pater & auus illius ſunt ſepulti.in conſi.xxv.nu.1. cum ſeq. per to.conſi. 11.

Sepulturam ſi tempore generalis interdicti vnus eligit apud fratres non tenentur iſti fratres de ſibi relictis ſiue iure ſiue de facto recipiant defunctum ad eccleſiaſticam ſepulturam ſoluere quartã parochialibus eccleſijs.& nu.2.in conſi.cclxxxviij.nu.ſeq. 127.

¶ Specialia duo in eodem ſubiecto non poſſunt cõcurrere.in cõſi. lxxix.nu.1. 27.

¶ Sigillum epiſcopi non facit fidẽ quo ad probandum excommunicationem.in conſi.clxxxiij.nu.9. 78.& 69.

¶ Simoniã an incurrat redimens vexationẽ ſuam,& an quis poſsit licite ius ſuum redimere aliàs incipit quilibet.in conſi. cclxxx. nu.1. 124.

¶ Solennitas licet requiratur quo ad ratihabitionem & quo ad adhæſionem appellationis:tamen ſi non ſeruatur valet quo ad præiudiciũ ratificãtis & ratũ habentis.in cõſi,cccxxxij.nu.10. 152.

¶ Spoliantes funus contra clementi.ſuper cathedrã.de ſepultu. debent reſtituere:& perdunt quartam ſibi debitam.in cõſi. ccxxv. nu.1.& ſeq. 90.

¶ Statutum quod omnium beneficiorum vacãtium vſq; ad decẽnium per annũ fructus debeantur fabrice:vacauit in fine decẽnij beneficiũ,quæritur an fructus debeantur fabrice,& concluditur quòd ſic:licet fructus percipiantur poſt decennium.in cõſi. cxij. nu.1.cum ſeq.per to. conſi. 40.

Statutũ ſi admittit proximiores ad ſucceſsionem potius admittitur ad ſucceſsionem defuncti filius matertere quã filius naturalis ex ſorore.in conſi.cliij.nu.1. 57.

Statutum factum in eccleſia cathedrali cõtra ſpectãtes apoſtolicos non valet,quia contra ſuperiorẽ & papã.in conſi. cl.nu.1. 56.

Statutum odioſum loquens de perſonatu non habet locum in dignitate,etiam ex identitate rationis quando per illud minuitur cultus diuinus.ibi.nu.2.& ſeq.

Item per clauſulam non obſtantibus,poſitã in expectatiuis hoc modo per quẽ effectus huiuſmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet,vel differri tollitur omne obſtaculum per quod tolleretur gratia vel eius effectus differretur:ſed non illud per quod ad tempus differtur gratia. ibi.

Statutũ minuens bonorum ſubſidium valet quãdo minus relinquitur,ſecus ſi plus.Et ſi valet non debet extendi ad quartam trebellianicam etiam ſi filius ſit rogatus.conſi.cvij,nu.1.[illegible]vſque ad numerũ .7. 37.&.39.

Statutum valet factum per epiſcopũ & capitulũ ſuper reſidentia & perceptione præbendarum.in conſi.clxxxj.nu.1.cum ſe. 68.

Statutum aliàs ordinatio regis ſuper ſolutione monete:an liget eccleſiaſticas perſonas.conſi.ccl.nu.2. 204.

Et quid ſi quis ſoluit per aliquot annos.ibi.nu.3.

Statutum q̃ filia ſit cõtenta certa parte,& vltra nõ ſuccedat valet.

Item dicit ibi q̃ etiam abinteſtato non ſuccedit tunc nec poteſt pete re collationem donationis fratris fieri.& nu.ſeq.in conſi.235.n.1. cum ſeq.per to.conſi. 49.

Statutum capituli juratum licet diſponat q̃ quoties fieret capitulũ generale vocentur canonici abſentes certo modo aliàs nõ valeat actus:tamen ſi in electione non fuerunt vocati valet electio tali ſtatuto non obſtante nec aſtringente jurãtes.in conſi. cclix.nu.1. cum ſeq. 12.

¶ Stipulatio regis de non alienando bona regni etiã iuramento firmata ſi à principio fuit inutilis:eius morte non confirmatur. in conſi.xciiij.nu.1.cum nu.ſeq. 32.

Stipulatio facta per cardinalem vel notarium in cõmodum romane eccleſiæ,valet.in conſi.xxx.nu.2. 12.

Stipulatio pœnalis appoſita ſuper opera intra certum diem facienda:habet hanc conditionem:niſi de volente ſtipulatoris dies fuerit prorogata.in conſi.ccxlv.nu.9. 102.

De ſtilo curie vna tantum remiſsio datur.in conſi,cccxj.nu.1, & ſequenti. 138.

¶ Studentes Rome habent priuilegium percipiendi fructus beneficiorum ſuorum,& eos percipiunt non obſtante ſtatuto eccleſiæ q̃ per annum debeat facere reſidentiam:quia illud ſtatutum tollitur per clauſulas generales non obſtanti quibuſcunque,cũ nu. ſeq.in conſi.cxvij.nu.1.cum ſeq. 42.

¶ Subſtitutio vulgaris tacita an excludat matrẽ & requirat aditionem.in conſi.vigeſimo nu.2.cũ ſeq. 10.

Subſtitutus& poſtea inſtitutus.ab hęrede tenet ſoluere legata ipſius hæredis in cõſi. ccv.nu.13. 78.

Subſtitutio fideicommiſſaria licet expiret mortuo fideicõmiſſario viuente hærede:tamen ſi teſtator inſtituit filiam ſuam & eius hæredes ex corpore ſuo procreatos, venit non ſolũ eius hæres vniuerſalis ſed alij filij ipſius.& nu,ſeq.in conſi.cxxxj.nu.1.& ſe. 48.

Subſtitutio ſi filius meus deceſſerit ſine hærede ex ſuo corpore procreato talem ſubſtituo:ſi filius moriatur intra pubertatem eſt fideicommiſſaria.

Item de.c.ſi pater,de teſta.li.vj.in conſi.99.numero.1.cũ ſeq. per to. conſiliũ, 36.

¶ Subſidium charitatiuum petendi à papa tanquam à domino temporali vel tanquã à principe illud imponente:quæ ſint iuſtæ cauſæ.in conſi.ciiij.nu.1.cum ſeq. 38.

¶ Suſpenſus ab homine non eſt intelligibilis actiue & paſsiue ſecus ſi à canone.in conſi.cclxxxvj.nu.1. 126.

Item electus poteſt aliquid confiteri in præiudicium ſuum ex defectu ſuo:ſed non eligentium.ibi.

Item licet ſuſpenſus ab officio ſit ſcienter admiſſus ad electionem cum alijs:nõ propterea eſt inualida electio,ſicut ſi admitteretur excommunicatus vel laicus.ibi.

Talia ſunt ſubiecta,qualia prædicata permittũt. in conſi. lxxx.nu.1. 27.

Tempus acceptationis currit antequã expectãs habeat literas expeditas.in cõſi.cxxxvj.n.1.50.

¶ Teſtes in cauſa criminali quales debeãt eſſe. in conſi. cxcij.nu.1.cum ſeq. 73.

Teſtis dictũ partim vere & partim falſe deponẽtis nõ valet nec princeps per reſcriptum facere poteſt quod valeat.in conſi.xxxvij.n. 1.cum ſeq. 14.

¶ Teſtamentum cum quis iurat non mutare, poteſt illud mutare per aliud ſimiliter juratum etiam ſi teſtator ſit periurus.& nu.ſe. in cõſil.clx.nu.1.cum ſeq. 60.

Teſtamentum perfectum quidam fecit deinde aliud ſcripſit in papiro etiam coram duobus teſtibus, & miſit pro notario antequã veniret notarius:mortuus eſt,primum non eſt per hoc reuocatum.in conſi.cxix.nu.1,cum ſeq. 42.

Ad probandum teſtamentum factum vel ſic ſenſiſſe teſtatorem per coniecturas loquutionis ipſius:ſufficiunt duo teſtes etiam mulieres ſed ad probandum ſic eſſe factum requiruntur ſeptem teſtes.in conſi.ccxcvij.nu.7. 131.

Teſtamentũ patris in quo filia impuberis præteritur ſed ſubſtituit alteri filio pupillariter,nõ valet,ſecus in vulgari ſubſtitutiõe etiã ſi poſt mortẽ patris tacuerit:& mortua eſt pupilla quę transfert ius ſuũ in matrẽ pro parte ſua.nec valet teſtamẽtũ in ſecunda inſtitutiõe vel ſecũdo gradu.Itẽ auſ.ex cã.C.de li. præte. nõ habet locũ in ſuo ꝓterito ſed in emãcipato.Itẽ ſi ſubſtituit etiã ſuo iſta ſubſtitutio nõ habet locũ inſtitutiõis vt ſuccedat pariter cũ inſtituto.Nec hoc caſu habent locũ leges omnimodo & quoniã in prioribus.&.l.ſancimus.C.de inof.teſt.in cõſi.clxxj.n.1.cũ ſe.63.

¶ Teſtator ſi inſtituit poſthumũ vel poſthumos ſuos naſcituros & ſubſtituat poſthumis in plurali ſorores ſuas tũc ſi naſcatur vnus tantũ & moriatur in pupillari non venit ſubſtitutus:ſed mater poſthumi.& nu.2.in conſi.cxlij.nu.1.cum ſeq. 53.

Teſtator promittẽs & iurans aliud non facere teſtamentum: poteſt illud mutare ſi teſtator filios & filias pro virili heredes in teſtamẽto inſtitueret.in conſi.cxxvij.nu.1.cum ſeq. 45.

Teſtator ſi facit iurare hæredes ne infra.x.annos diuiderent hæreditatem paternam:poſſunt ante diuidere,ſic ceſſat cauſa quare fecit fieri teſtator tamen conſiliũ eſt q̃ remittã ſibi adinuicẽ iuramentum.in conſi.ccxlj.nu.1.cum ſeq. 98.

Teſtator cũ legat certas terras ſub certa mẽſura cauſa demonſtrationis:licet menſura ſit maior non propterea vitiatur legatũ:ſed totum accreſcit legatario.ſecus ſi legat per certũ numerũ nõ cauſa demõſtrandi,idẽ in donatione.in conſi.cxcvij.n.1.cũ ſeq. 75.

Consiliorum domini Oldradi de Ponte.

Testator si reliqt multa legata in codicillo vel testō: & annuū legatū pro anniuersario adijciens quod in his casibus si infra annū hæres nō impleuerit omnia legata:tūc legat terrā certam ecclesię & hæres illud annū legatū non soluit & alia:sic propterea non incidit in pœnā quia testator dixit in his casibus &c.

Itē pronomē his est demonstratiuū & præcedentiū repetitiuū, ideo nō verificatur in vno casu tantū.in cōsi.ccxxxij.nu.1.cū. seq.96.

Testator promittens & iurēs aliud non facere testamentū potest illud mutare si testator filios & filias pro virili hæredes in testamēto instituet in consi.cxxvij.n.1. 45.

Testator si instituit suū hæredē & ei substituit alternatiue valet si sine liberis decederet,vel intestatus,vel sine nuptijs tunc disiuncta ponitur pro cōiuncta:itaque oportet filiū sine liberis decedere. & idem videtur in extraneo.in cōsi.clxxxix. nu.1. 72.

Testator si incidit vel cācellat testamentū,an sit locus fisco vel venientibus abintestato distinguitur.&.nu.seq.in consi.cxliiij.n.1. cum seq per tot.consi. 54.

Testator si instituit hæredē cui si decederet sine prole legitima,substituit aliū quo nō existente substituit aliū tertiū & viuo testatore mortuus est institutus relictis filijs:& etiā mortuus est secundus substitutus:& postea moriatur testator,illud testamentū est quasi quaducū,& nō veniunt filij instituti nec tertius substitutus sed veniētes abintestato.cū plu.seq.per to. consi.in cōsi.clxj. 53.

Testator si substituit filię suę puberi hoc modo substituo filię meę hæredi vniuersali si contingat eam decedere sine hærede titium vulgariter,talis substitutio dicit fideicōmissaria & nō vulgaris. in consi.xlv.nu.1.& se.per tot.consi. 16.

Testator ex iusta causa potest prohibere alienationē rerum per se legatarū.in consi.ccv.nu.12. 78.

Testator si reliquit duos hæredes & donec implerent certum quid, mandauit vsumfructū hæreditatis esse apud exequutores tunc si vnus pro parte sua vult implere conditionē licet alter nō implet.satisfacit pro parte sua.in consi.cxcvj.nu.2.&.3. 75.

Testator non potest prohibere trebellianicā.in cōsi.ccxlviij. numero.4. 103.

Testator viuente si moritur filia, & ex'ea neptis & post testamentū proaui nascuntur pronepotes:rumpitur testamentū nec debētur legata ex dicto testamēto quod tenuit à princi.ideo aut.ex causa non habet in hoc casu locū & clausula codicillaris si nō valet &c. in futurum prolata:intelligitur hoc casu habere effectū.& n.2. in consi.cxlix,nu.1.cū seq. 56.

Testator si substituit filio suo vel hæredi si decesserit sine filijs:tunc mortuo illo hærede cum filijs:expirat substitutio licet postea illi filij moriantur sine prole. 10.

Et quomodo intelligitur illud hæres hæredis testatoris est hæres in consi.xxj.nu.1.cū seq.per to.consi. eo.

¶ Tituli probatio an requiratur in restitutione quæ petitur fieri de beneficio.in cōsi.j.nu.1.cū plu.seq. 2.

¶ Trebellianica detrahitur de relicto vniuersali ad pias causas.incō filio.ccxlviij.nu.6. 103.

Et medio tempore precepta imputantur in trebellianicā.ibi.nu.5.

¶ Tutela data in codicillis in testamento non confirmatis valet. in consi.cxxxviij.nu.7. 51.

Tutela regis an finiatur.xiiij.anno.Et an tunc possit per se administrare ante.xxv.annū.in consi.lij.nu.1.& se.per tot.consi. 18.

Tutores vel curatores testamentarij non remouentur:nisi ex callida conuersatione.in consi.cxcvj.nu.4. 75.

VAlor beneficij impetrati cōsideratur secundū locum vbi est beneficiū,& nō vbi impetratur.Item attenditur extrinsecus valor monete secundum quod currit ibi & expenditur,& non intrinsecus, & si non sit ibi illa moneta vel in circūuicinis locis habetur comparatio ad illam quę ibi currit ad eam de qua debet fieri solutio. Item attenditur tempus quo beneficium vacat & realiter gratia sortitur effectum,& non tempus.in consi.clxviij.n.1.cum se.62.

¶ Vasallus sine licentia domini potest in rebus feudalibus cōsanguineū impune hęredem instituere & incidit in pœnā iuris.in consi. cclxx.nu.1.cum seq. 119.

Item de duplici feudo quod transit ad hæredes, & quod nō transit. ibidem.

Itē hæres feudatarij non incidit in pœnā,si non restituit domino feudum,vel non respondet cum seruitio. ibi.

¶ Verbū iudicamus an importet necessitatem,& quid de verbo declaramus.in consi.ccxxiiij.nu.10. 87.

Verbū placuerit,quid significet.in consi.ccxliij.nu.1. 99.

Verbū liberam quid denotet.in consi.ccxxv.nu.10. 90.

Verbum libere omnē conditionem & moram excludit, ideo cōsuetudo contradicens cle.dudum.de sepul.vbi ponitur hoc verbum libera non valet ibi nu.12.

Verbum monitio præceptum importat.in consi.lxxx.nu.2 27.

¶ Verba gnalia vel vniuersalia testatoris quomodo debeāt restringi vel intelligi per præcedentia vel sequentia. in consil.lviij.nu.1. cum seq. 4.

Verba hæres hæredis testatoris est hæres quia supra in cōsi.xxj.n.1. & seq. 10.

De verbis dico me contentam & pagatam.in consi.cxxxij.n.2. 48.

Verba illa scilicet tertiam & quartam penitētie partē quæ ponūtur de pœni.& remis.qualiter intelligantur.in consi.clij.n. 4. 57.

Verbum ceteris &c.quid denotet.in consi.clviij.nu.1. 59.

Super his verbis sine strepitu de plano & figura iudicij.Et de dictione quasi.& nu.se.in consi.clv.nu.1. cum seq. 58.

Verba affirmatiua sine dictione taxatiua prolata nō excludunt maiorem numerū,putaq; possint esse duę curie.ideo sequitur q; plures possunt esse.in consi.clxxxvij.nu.2.& seq. 72.

De verbis vniuersalibus vt nullatenus.in consi.cvj.nu.5. 38.

¶ Vidua transiens ad secundas nuptias an amittat legatum sibi à proprio viro relictum quandiu in hospitio suo vixerit in & super bonis suis si vult cohabitare marito suo secundo.in consilio. ccxiij.nu.1. 81.

¶ Vnio ecclesiarum parochialium probatur: si ab a vno fuerunt cōtente & recte & vni collatio facta per magnum tempus.in cōsi. ccxcvj.nu.1. 131.

Itē si vnus census fuit solutus pro ambabus vel vna decima & licet tēpus non inducat vnionem:tamen si allegas legitime factā fuisse ad hoc probandum sufficit probatio temporis.ibi.

De duabus causis requisitis in vnione & quòd episcopo incumbit probatio earum.& nu.seq.in cosi.cclxj.nu.1.& seq. 114.

Vnio quibus causis annulletur,ponuntr alique causæ.in cōsi.cclxij. nu.1.cum seq. 114.

¶ Vniuersitas vel collegium an possit accusari criminaliter seu ciuiliter.in consi.lxv.nu.7. 22.

Vniuersitas non punitur ex delicto administratorum.Itē vniuersitas potest ągere vt fiat emenda subdito suo.in consi.lxvj.nu.1.cū sequen. 23.

Vniuersitatis minor pars si aliquid agit,etiam si interueniant consules & aduocati tota vniuersitas non debet puniri.cum nu.seq.in consi.cccxv.nu.1.cum seq. 142.

FINIS
Repertorij alphabetici
nouiter impressi.

¶ Laus tibi christe.

BIBLIOTECA SEV

T

los ſ[illegible] hallen y eſten p[illegible]ſentes a las dichas viſitas de los dichos proceſſos y los [illegible]nozcan y ocupen.

[illegible]ſto vos reſpondemos q̃ mandamos a los nr̃os fiſcales q̃ guarden la dicha ley ſegun q̃ en [illegible] o conſejo q̃ den las cartas y prouiſiones q̃ fueren neceſſarias para q̃ los dichos fiſcales las guarden y cumplan.

Pet. liiij q̃ los vaſſallos del reyno vayan a juyzio a juriſdicion de ſeñorio.

¶ Suplican a vr̃a mageſtad no permita que los vaſſallos de la corona real vayan a pareſcer a juyzio a juriſdicion de ſeñorio ſacados de ſu juriſdicion por premia ni voluntad como ſe haze en las merindades de Caſtro, y Cerrato, y otras partes.

¶ A eſto vos reſpondemos q̃ mandamos a los del nr̃o conſejo que hablen y platiquen ſobre lo contenido en eſta vr̃a ſuplicacion de lo q̃ acordaren en ello nos hagan relacion para q̃ cõ ſu acuerdo mandemos proueer lo que conuenga.

Pe. lv. q̃ en las naos ayan artilleria y municiõ aſſi mesmo en los puertos.

¶ Otroſi hazen ſaber a vueſtra mageſtad que eſtos reynos han reſcebido tã grandes daños, y reſciben cada dia que es coſa increyble, eſpecialmente en tiempo de guerras de la poca artilleria, y municion con que las naos deſtos reynos nauegan, porque ſe ha viſto muchas vezes eneſtas guerras auer mas gente en las naos de Eſpaña que no en otras y rendir ſe a los Franceſes y de otras naciones por la mucha artilleria que ſiẽpre traen; lo qual no acontece a las naos de Portugal y de otros reynos, porque agora vayã con mercadurias o con otros viajes ſiempre van muy adereçadas de artilleria, y de municion y aſſi ſe ha viſto la eſperiencia, porque ſe han defendido muchas vezes y fecho mucho daño a los que las querian tomar. Y los Vizcaynos a los del andaluzia, y de otras partes que nauegan con ſus naos por no gaſtar lo que ſeria neceſſario aventuran ſus naos; o las partes que tienen en ellas y no tienen conſideracion a los paſſajeros ni a las mercadurias que lleuan, porque muchas vezes a los maeſtres y a las naos los ſueltan libres, y quedan libres los paſſajeros, y las haziendas que lleuan tomadas de manera que ſe reſcibe vn engaño grandiſſimo, ſuplican a vueſtra mageſtad que prouea en ello de manera que ſe remedie, mandando a los dueños de las naos que nauegarẽ que lleuen artilleria y municion con ſus naos a reſpecto de las grandezas de las naos, y mandando a las juſticias de los puertos de la mar lo vean y executen en los que el contrario hizieren las penas que les fueren eſtableſcidas por vueſtra mageſtad o prouea de otro remedio como vueſtra mageſtad ſea ſeruido. Y aſſi miſmo mande proueer los puertos de la mar y ſus fortalezas de artilleria, y todo lo que fuere neceſſario pues tanto importa por la honrra y ſeguridad deſtos reynos y ſeruicio de dios porque ſe catiuan muchos Chriſtianos y los hazen renegar, vr̃a mageſtad vea lo que cumple a ſu real conſciẽcia ſobre eſto.

¶ A eſto vos reſpondemos que mandamos a los del nr̃o conſejo cõ

y predicadores y otros officiales de la dicha cruzada que guardeis para ſi lo en eſta nueſtra carta contenido ſo pena de treynta mil marauedis para nueſtra camara acada vno que lo contrario hiziere, y mãdamos que donde carta ſe apregone publicamente en la cabeça del partido del obiſpado ſe predicare la dicha cruzada y a los concejos y juſticias del pueblo a [illegible]ren que aſsi miſmo la hagan pregonar y la notifiquen luego a los dichos predicadores y officiales que con ella fueren porque ſepan lo que han de hazer y cũplir. Y mandamos a los del nueſtro conſejo preſidentes y oydores de las nueſtras audiencias alcaldes y alguaziles de la nueſtra caſa y corte y chancillerias y a todos los corregidores aſſiſtentes alcaldes, y otros juezes y juſticias qualeſquier de todas las ciudades y villas y lugares d̃ los nueſtros reynos y ſeñorios y acada vno dellos en ſus lugares y juriſdiciones que guarden y cumplan y executen y hagan guardar y cumplir y executar lo eneſta carta contenido, y contra el tenor y forma dello no vayan ni paſſen ni conſientã ir ni paſſar por alguna manera, y mandamos que deſta nueſtra carta ſe dẽ ſobrecartas a las perſonas y concejos q̃ las pidieren, y no hagades ende al por alguna manera ſo pena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis para la nr̃a camara. Dada en la villa de Valladolid a treynta dias del mes de Setiembre de .M.D.xxiiij. años.

Yo el Rey..

YO Francisco de los Cobos ſecretario de ſu Mageſtad la hize eſcreuir por ſu mandado.

El Doctor Caruajal, Licenciatus Santiago, Licenciatus Aguirre, Doctor Cabriero, Licenciatus Acuña. Regiſtrada Licenciatus Ximenez Bozbina por chanciller.

Pe. lxxvij. q̃ pueda apelar de los alcaldes de la hermãdad y de los ordinarios.

¶ Otroſi en las cortes paſſadas de Toledo proueyendo ſobre lo que los alcaldes de la hermandad hazen ſe mando en vn capitulo que en las penas pecuniarias ó ſeys mil marauedis abaxo ſe pudieſſe apelar de los dichos alcaldes de la hermandad para los corregidores o juezes ordinarios donde ſon, y donde no ouiere corregidores ante el alcalde del adelantamiento mas cercano. Y por eſcuſar ſe los dichos alcaldes de la hermandad deſta ley para q̃ no puedan apelar dellos de las condenaciones que hazen, los quales en nõbre de hazer juſticia ſon intereſſes proprios para ſi ſũtan con la pena pecuniaria deſtierro por voluntad, o por algun dia, porque con eſto hazen la cauſa criminal para que no aya apelacion. Suplican a vueſtra mageſtad mande que de qualquier condenacion que hizieren de dinero aunque junten con ello otra coſa criminal de mas de la dicha pena pecuniaria que puedan apelar, y que lo miſmo ſe entienda en lo de los dichos alcaldes ordinarios de todas las ciu-

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm